

Duchovní pastýř

MĚSÍČNÍK
KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA

ROČNÍK ŠESTNÁCTÝ

1966

ŠÉFREDAKTOR PROF. DR. JOSEF BENEŠ

OBSAH ŠESTNÁCTÉHO ROČNÍKU

A. TEOLOGIE

a) Dokumenty

Dekret o vzdělání kněžském	64
Integrae servandae	21
O Božím Zjevení	121
O ekumenismu	2
O náboženské svobodě	101
O službě a životě kněží	82
— Dokumenty II. všeobecného vatikánského koncilu	183

b) Články

<i>Bartůňek Václav, ThDr.: Konrád z Vechty</i>	9
<i>Bartůňek Václav, ThDr.: Konrád — královský radaministr a podkomoří</i>	27
<i>Bartůňek Václav, ThDr.: Královský podkomoří biskupem v Olomouci</i>	47
<i>Bartůňek Václav, ThDr.: Konrád pražským arcibiskupem</i>	91, 159
<i>Bartůňek Václav ThDr.: Konrádův přechod k husitismu</i>	177
<i>Chenu M. D.: Události doby a království Boží</i>	108
<i>Habáň Metoděj, ThDr.: Křesťanská existenciální posice</i>	6
<i>Habáň Metoděj, ThDr.: Monogenismus a dědičný hřích</i>	44
<i>Habáň Metoděj, ThDr.: Některé problémy kolem koncilu</i>	125
<i>Habáň Metoděj, ThDr.: Teologie jako věda</i>	68
<i>Konečný František, ThDr.: Několik poznámek k existenciální filosofii a teologii</i>	148
<i>Kouřil Jaroslav, ThDr.: Mariánská úcta</i>	92
<i>Kratochvíl Otakar, RNDr.: Biblický zeměpis</i>	48
<i>Kratochvíl Otakar, RNDr.: Geografická klasifikace náboženských soustav podle světových oblastí</i>	11
<i>Kubalík Josef, ThDr.: Andělský učitel</i>	127
<i>Kubalík Josef, ThDr.: Tradice ve světle druhého vatikánského koncilu</i>	42
<i>Kubalík Josef, ThDr.: Zjevení Boží ve světle vatikánských koncilů</i>	149
<i>Küng Hans: Obnova Církve</i>	61
<i>Liturgická obnova</i>	14, 30, 49, 73
<i>Merell Jan, ThDr.: Bible a liturgie</i>	26
<i>Merell Jan, ThDr.: Literární druhy v Písmě sv.</i>	153
<i>Merell Jan ThDr.: Literární druhy ve Starém zákoně, zvláště v Genesi</i>	175
<i>Michal Jaroslav, ThDr.: Celibát</i>	24
<i>Michal Jaroslav, ThDr.: Pokyny v otázce regulace početi</i>	7
<i>Michal Jaroslav ThDr.: Sterilisace</i>	185
<i>Meyer H. B., Dr.: Zpověď nebo duchovní vedení?</i>	155
<i>Náboženská úcta a pravopis (si)</i>	111
<i>Dr. Jaroslav Kouřil: Náboženská úcta a pravopis</i>	
<i>Němec Josef: Jak bude vypadat konečná úprava Mše sv.?</i>	71
<i>Salajka Antonín, ThDr.: Hlavní rysy a známky pravoslavné církve</i>	22
<i>Tresmontant Claude: Odkaz hebrejského učení</i>	109
<i>Vaněk Antonín: Dějinný pohled na Kristovo veřejné působení</i>	46
<i>Vorlímbér Herbert: Konstituce o Božím Zjevení</i>	174

B. ŽIVOT VEŘEJNÝ

1. Články

...a pokoj lidem dobré vůle (<i>dr. Josef Beneš</i>)	173
Církev a náš svět (<i>dr. Miroslav Rajmon</i>)	8
Do nového roku (<i>dr. Josef Beneš</i>)	1
Doba očima kněze	19, 38, 56, 78, 97, 137, 197
DMV zdraví III. sjezd CMVKD	142
Ne pomstu, ale splnění morálních požadavků	76
Pastoračně sociologické zamyšlení (<i>dr. Josef Huťka</i>)	41
Smysl a poslání CMVKD (<i>dr. Josef Plojhar</i>)	141
Za štěstí vlasti, za mír světa	134

2. Galerie vlasteneckých kněží

Prelát dr. Antonín Bořek Dohalský (<i>dr. Josef Beneš</i>)	18
P. Jan Havelka (<i>dr. Josef Beneš</i>)	116
P. Josef Horký (<i>dr. Josef Beneš</i>)	55
P. Ferdinand Chýlek (<i>dr. Josef Beneš</i>)	135
P. Václav Kostiha a P. František Voneš (<i>dr. Josef Beneš</i>)	165
P. Kvirin Josef Kratochvíl (<i>dr. Josef Beneš</i>)	196
P. Josef Adaukt Krebs (<i>dr. Josef Beneš</i>)	166
P. František Kupka (<i>dr. Josef Beneš</i>)	77
PhDr. František Augustin Schubert O. Aug. (<i>dr. Josef Beneš</i>)	37
P. Alois Šebela (<i>dr. Josef Beneš</i>)	95

3. Umění

Katedrála v Coventry (<i>inž. J. Schuster</i>)	35
Zamyšlení nad Františkem Bílkem (<i>dr. Věra Remešová</i>)	165

4. Kurzíva a fejeton

Jubilejní vzpomínka (<i>František Pecina</i>)	115
Matka všech (<i>Ant. Hugo Bradáč</i>)	116
Norimberský proces (<i>P. Bedřich Hoffman</i>)	134
Staré ženy (<i>Ant. Hugo Bradáč</i>)	95

5. Články praktické a odborné

Betlém Arnošta Hrabala (<i>Jan Lebeda</i>)	191
Empirická psychologie náboženství (MUDr. <i>Vlastimil Nikodém</i>)	54
Historické drobnosti (<i>Karel Beránek</i>)	195
Indikace k udělení svátosti nemocných (MUDr. <i>Vlastimil Nikodém</i>)	131
Mikrofilm-ochránce vzácných památek	194
K světovému výročí sochaře Donatella (<i>Dr. Věra Remešová</i>)	193
Ke konzervaci a opravám památek svépomocí	75
Malíř našich kostelů (<i>ř. Ryneš</i>)	194
Nástěnná malba chrámová (<i>Dr. Hubert Havránek</i>)	185
Ochrana proti požáru (<i>Arch. Miroslav Potužník</i>)	202
Psychopatologie náboženského života (MUDr. <i>Vlastimil Nikodém</i>)	112
Zpověď-konverse-katarse. (MUDr. <i>V. Nikodém</i>)	187

6. Různé

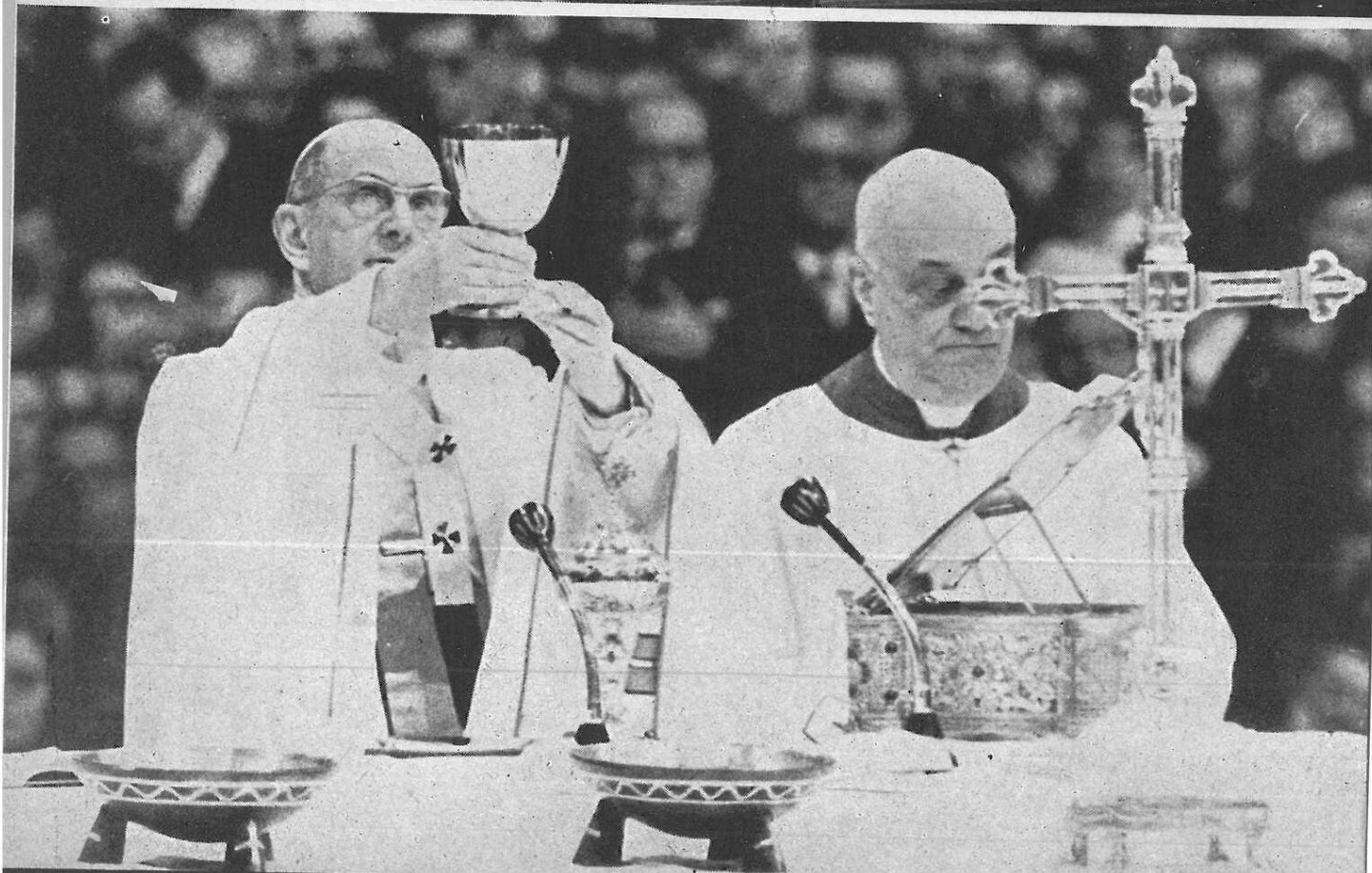
Náš zápisník	20, 38, 57, 79 98, 118, 138, 167, 199
Úřední zprávy	40, 58, 80, 99, 120, 139, 171, 202

C. ŽIVOT NÁBOŽENSKÝ

Kněžská meditace (<i>ThDr. Karel Sahan</i>) 13, 35, 52, 74, 94, 114, 133, 164, 190	
Liturgické hymny a sekvence (<i>J. M. Šk.</i>)	13, 34, 93, 133, 161, 188
Rozjímavý překlad žalmů (<i>P. Jos. Kunický</i>) . 13, 34, 53, 74, 94, 114, 132, 163, 189	

UCHOVNÍ PASTÝŘ ¹ 1966

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XVI., ČÍSLO 1. — LEDEN 1966

ORSAH: Dr. Josef Beneš: Do nového roku, Dekret „O ekumenismu“, P. M. Habáň: Křesťanská existenciální posice, ThDr. Jaroslav Míchal: Pokyny v otázce regulace početi, ThDr. Václav Bartůňek: Konrád z Vechty, RNDr. Otakar Kratochvíl: Geografická klasifikace náboženských soustav podle světových oblastí, liturgické hymny a sekvence, Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: Preface o zjevení Páně, ThDr. Jaroslav Kouřil: Liturgická obnova, Dr. Vojtěch Tkadlíček: K jazykové úpravě liturgických textů, Dr. Josef Beneš: Prelát dr. Antonín Bořek Dohalský, Nové naděje lidstva, Náš zápisník.

DO NOVÉHO ROKU

Dr. Josef Beneš

Otázka míru je věčnou myšlenkou naší doby, neboť mír je základním předpokladem zachrany lidstva a světa. A až na třetím sjezdu Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva budeme hodnotit svou činnost patnácti let, můžeme zase proklamovat úkol, který byl vyjádřen už na druhém sjezdu CMVKD: „Budeme po boku všech mírových sil i nadále houževnatě usilovat o život v míru, bez válek, v ovzduší mezinárodního dorozumění a budeme podporovat všechny akce, jež povedou k nastolení mírové epochy lidstva.“ Půjdeme směrem, který vyznačuje encyklika „Pacem in terris“ papeže Jana XXIII. blahé paměti, i encyklika „Mense Maio“, jakož i nesčetné příležitostné mírové projevy Svatého Otce Pavla VI., zvláště jeho vánoční poselství, doprovázené výzvou k zastavení války ve Vietnamu.

Víme přece, jak mocně zapůsobila slova citované encykliky papeže Jana XXIII. na lidstvo, toužící po míru, a stále se cítí a — dokud se nenaplní skutkem — budou se citovat pasáže: „Spravedlnost, moudrost a lidskost proto vyžadují, aby bylo zastaveno horečné zbrojení; aby byla současně a vzájemně omezena výzbroj už existující; aby byl vyhlášen zákaz atomových zbraní; a posléze aby se dospělo k úplnému odzbrojení za účinné kontroly“. Citovaný článek III. hlavy encykliky končí doslovně: „Pročez My, jako Náměstek Ježíše Krista, Spasitele světa a Strůjce míru, tlumočíte nehlubší touhu celé lidské rodiny, následující hnutí Našeho srdce, sklíčeného úzkostí o blaho všech, považujeme za svou povinnost zapřísáhnout všechny lidi, především ty, kteří jsou nadáni veřejnou odpovědností, aby nešetřili námahy v úsilí vtisknout událostem běh shodný s rozumem a lidskostí... Nechť v nejvyšších a nejpovolanějších shromážděních důkladně zváží problém mírového uspořádání vztahů mezi politickými společenstvími v celém světě: uspořádání založeného na vzájemné důvěře, na upřímném jednání, na věrnosti převzatým závazkům“.

Rok, do kterého vstupujeme, je však předznamenán i úkoly, které mírovým pracovníkům vplynuly z XX. zasedání Valného shromáždění OSN. Široké odezvy u všech lidí dobré vůle dostalo se zde zvláště sovětskému návrhu „Deklarace o nepřipustnosti vměšování do vnitřních záležitostí států“ a pak sovětskému podnětu k smlouvě o nešíření jaderných zbraní, jakož i podpoře celosvětové odzbrojovací konference všech států bez ohledu na jejich účast či neúčast v OSN. Nám však je zvlášť mocnou oporou v naší práci projev Sv. Otce Pavla VI. na XX. VS OSN.

Myšlenky míru a mírového soužití byly jádrem projevu, který přednesl Sv. Otec 4. října r. 1965 ve Valném shromáždění OSN k představitelům 117 členských států. „Stavba, kterou jste vybudovali, nesmí se zřít — pravil. Musí se zdokonalovat a přizpůsobit potřebám nynějšího údobí světových dějin. Nabízíte mnohosti států mimořádně prostou a prospěšnou zásadu mírového soužití. Schvalujete velikou zásadu, že se vztahy mezi národy mají upravovat na základě rozumu, spravedlnosti, práva a jednání, nikoli na základě síly ani násilí, ani války, strachu, nebo podvodu. Již nikdy válku lidí proti lidem! Chcete-li být bratry, pusťte z ruky zbraň!“ A Svatý Otec pokračoval: „OSN je velkou školou mírového úsilí. Každý se zde stává žákem i učitelem v umění budovat mír. OSN byla založena hlavně proti válce, pro mír“. V této souvislosti připomněl i výrok: „Lidstvo musí skoncovat s válkou, jinak válka skoncuje s lidstvem“. Sv. Otec vyslovil věčnost těm, kdo už dvacet let v OSN pracují pro mír a vysoce ocenil zásady OSN „nejen předcházet konfliktům mezi státy, ale usilovat zároveň o vzájemnou pomoc a spolupráci mezi národy“. Význam tohoto projevu Sv. Otce zdůrazňují i rámcové události. Neboť po návratu z New Yorku do Říma odjel Sv. Otec z letiště přímo do auly koncilu, kde promluvil o průběhu své třináctihodinné návštěvy v New Yorku. Uvedl, že v sídle OSN splnil úkol Otců koncilu: vyzval odpovědné státníky světa a všechny lidi dobré vůle k zvýšenému úsilí o mír ve světě. Projev Sv. Otce přijali

účastníci koncilu dlouhotrvajícím potleskem a schválili zároveň návrh kardinála Liénarta, aby mírové poselství Sv. Otce v OSN bylo zařazeno do dokumentů II. vatikánského koncilu.

V této souvislosti chceme si tedy i na těchto místech závazně slíbit, že naše mírové hnutí bude vlastně jen pokračovat s nezmenšeným úsilím i v patnáctém roce trvání CMVKD v práci, kterou zahájilo z vlastního podnětu, dobře hodnotící situaci a pozorně naslouchající hlasům největší touhy lidstva. Ovšem, katoličtí kněží v ČSSR jakožto občané socialistického státu, měli vzácně příhodné podmínky pro své úsilí o zajištění života v míru. Neboť v Československu je péče o člověka předním požadavkem a úkolem. V Československu není národnostních přehrad, rasové diskriminace ani třídních rozdílů. Československo si přeje a usiluje o mírové soužití jako nezbytný předpoklad lidského bytí. Což jistě je v souladu s láskou a učením Ježíše Krista. Práce pro mír náleží k povinnosti kněží, kteří ve Mši sv. se s Církví sv. modlí za pokoj sedmkrát. Naši liturgii se vine modlitba „Dej, Pane, mír našim dnům.“

Modlitbami však nekončí naše kněžské povinnosti. Hlásíme se i k povinnostem, které máme jako synové lidu, jehož krev je krví naší, hlásíme se k plnění úkolů, jež máme jako občané socialistického státu. Ty úkoly splníme, dobře vědouce, že i tak pracujeme pro mír a pomáháme zajišťovat mír všeho lidstva, světa. Slyšeli jsme totiž příliš dobře slova Jana XXIII.: „Účast na veřejném životě otvírá lidským bytostem nová a rozsáhlá pole konání dobra.“ A podněcují nás slova téže encykliky „Pacem in terris“: „Z osobního důstojenství pramení právo účastnit se činně veřejného života a přispívat svým přínosem k uskutečňování obecného blaha.“

S touto devisou vstupujeme do nového roku a věříme pevně, že nás bude provázet Boží požehnání.

Druhý vatikánský ekumenický sněm

Publikováno 21. 11. 1964.

DEKRET „O EKUMENISMU“

Úvod:

1. Obnovení jednoty mezi všemi křesťany je jedním z hlavních záměrů posvátného ekumenického sněmu vatikánského druhého. Neboť Kristem Pánem byla založena jedna a jediná Církev, a přece více křesťanských společenství tvrdí o sobě lidem, že jsou pravým dědicem Ježíše Krista; sice vyznávají, že jsou všichni učedníky Páně, avšak rozličně smýšlejí a chodí po odlišných cestách, jako by Kristus byl rozdělen (1). Toto rozdělení jistě a zřejmě odporuje vůli Kristově a je pohoršením světu i přináší škodu při nejsvětější záležitosti hlásání evangelia všemu stvoření. Pán věků však, který moudře a trpělivě vůči nám hříšníkům provádí záměr své milosti, v posledních dobách začal šířit mezi křesťany mezi sebou roztržštěnými ve větší míře podněty a touhu po sjednocení. Touto milostí přemnoží lidé byli všude pohnutí a mezi našimi bratry odloučenými zvláště vzniklo hnutí — za pomoci milosti Ducha Svatého — den ode dne silící pro obnovení jednoty všech křesťanů. Na tomto hnutí po jednotě, zvané ekumenické, se účastní ti, kteří vzývají Boha Trojjedného a vyznávají Ježíše jako Pána a Spasitele, nejenom jednotlivci odděleně, nýbrž též sdružení ve shromážděních, v nichž slyšeli evangelium a jež jednotlivci označují jako Církev svou a Boží. Přec však téměř všichni, i když odlišným způsobem, touží po jedné a viditelné Církvi Boží, jež by byla opravdu obecná a byla vyslána do celého světa, aby svět byl obrácen k evangeliu a tak byl spasen pro slávu Boží.

Posvátný sněm tedy uvažuje o tom s radostným duchem, a když již prohlásil nauku o Církvi a pohnutým touhou po obnovení jednoty mezi všemi učedníky Kristovými, chce všem katolíkům poskytnouti pomoc, cesty a způsoby, kterými by mohli odpovídati na toto volání a milost Boží.

Hlava I.

O katolických zásadách ekumenismu.

2. V tom se zjevila láska Boží vůči nám, že Jednorozný Syn Boží byl poslán na svět, aby jako člověk učiněný znovuzrodil vykoupením celé pokolení lidské a shromáždil v jedno (2). On, dříve než se obětoval jako neposkvrněná oběť na dřevu kříže, se modlil k Otci za věřící slovy: „Aby všichni jedno byli jako ty, Otče, ve mně a já v tobě; aby i oni v nás jedno byli, aby svět uvě-

řil, že ty jsi mě poslal (Jan XVII. 21), a ustanovil ve své Církvi podivuhodnou svátost Eucharistie, jíž je nazývána a vytvářena jednota Církve. Dal svým učedníkům příkázání nové vzájemné lásky (3) a přislíbil Ducha Utěšitele (4), jenž by setrval s nimi až na věky — Pán a oživující. Pán Ježíš povýšený pak na kříži a oslavený seslal přislíbeného Ducha, jehož prostřednictvím povolal a shromáždil lid Nového zákona, jímž je Církev, v jednotě víry, naděje a lásky, jak tomu učí Apoštol: „Jedno je tělo a jeden Duch, jakož také jste povoláni v jedné naději svého povolání. Jeden je Pán, jedna víra, jeden „křest“. (Ef. IV. 4—5.) Neboť všichni, kdo jste byli v Krista pokřtěni, Krista jste oblékli — neboť všichni jste jeden v Kristu Ježíši.“ (Gal. III. 27—28.) Duch Svatý, který sídlí ve věřících a naplňuje i řídí celou Církev, vytváří podivuhodné ono společenství věřících a spojuje tak úzce všechny v Kristu, že je zdrojem (principem) jednoty Církve. On rozděluje milosti a služby (5), obohacuje rozličnými dary Církve Ježíše Krista „pro vzdělání věřících v díle služby k vybudování těla Kristova“ (Ef. IV. 12).

Pro upevnění své svaté Církve všude na zemi až do skonání věků Kristus svěřil službu učitelenskou, službu vedení a posvěcování sboru dvanácti. (6). Mezi nimi vyvolil Petra, na němž po jeho vyznání víry se rozhodl vybudovati svou Církev; jemu přislíbil klíče království nebeského (7) a po vyznání jeho lásky k Sobě mu svěřil všechny ovce, aby je utvrzoval ve víře (8) a pásal v dokonalé jednotě (9), a při tom ovšem sám Ježíš Kristus zůstává na věky nejvyšším úhlavním kamenem (10) a nejvyšším pastýřem našich duší (11).

Ježíš Kristus — prostřednictvím věrného hlásání Evangelia a vysluhování svátostí a vedení v lásce apoštolů a jejich nástupců, totiž biskupů s hlavou jejich nástupcem Petrovým, za pomoci Ducha Svatého — chce, aby jeho lid rostl a jeho společenství zdokonaluje v jednotě: ve vyznávání jedné víry, ve společném slavení bohoslužby a v bratrské svornosti Boží rodiny. A tak Církev, jediné stádce Boží, jako znamení vyzdvížené mezi národy, hlásající celému lidskému pokolení *Evangelium míru*, putuje v naději k cíli nebeské vlasti.

To je posvátné tajemství jednoty Církve v Kristu a skrze Krista, zatím co Duch Svatý uštěďruje rozličné

1952 Jednotě učitelské Katol. Konferencí pro almu. Otčs (Gau Willebrauds)

5.6.1960 Synodu Dei miferi - selne taucit purifikantia křesťanů (Card. Ruy. de S. J.)

v létě 1960 nřilke us tajně sdružení křesťanů Card. de S. J. a purifikantia křesťanů v křesť. křesť.

Pro a Věru? Konflikt z 1966 pro Kristův svět a ne pro Kristův svět - mimo onu národní křesťanství

dary. Nejvyšší příklad a zdroj tohoto tajemství je jednota osob v nejsvětější Trojici jednoho Boha Otce a Syna v Duchu Svatém.

3. V této jediné církvi Boží již od prvopočátku vznikaly jakési roztržky (15), jež odsuzuje ostře Apoštol (16); v pozdějších stoletích se zrodily však větší odlišnosti a nemalé společnosti se oddělily od plného společenství katolické církve, mnohdy z viny obou stran. Ti však, kdož se nyní rodí v takovýchto společnostech a jsou tam naplňováni vírou Kristovou, nemohou být viněni ze říchu odloučení a církev katolická je zahrnuje bratrskou úctou a láskou. Neboť ti, kdož věří v Krista a řádně přijali křest, jsou zapojeni do jakéhosi společenství s katolickou církví, i když ne plně dokonalého. A právě pro odlišnosti existující různými způsoby mezi nimi a katolickou církví jak ve věrouce a někdy též v kázni nebo stran stavby církve, staví se nemalé překážky vůči plnému společenství církevnímu, a někdy i těžší, k jejichž odstranění je zaměřeno hnutí ekumenické. Nicméně ospravedlnění z víry ve křtu, jsou zavěšeni na Krista (17) a tudíž právem jsou označováni názvem křesťanů a jsou uznáváni zaslouženě syny církve katolické za bratry v Pánu. (18). Ba z prvků nebo dober, z nichž je sama církev budována a živena, některé, ba i velmi mnohé a význačné mohou existovat mimo viditelné hrady katolické církve: Slovo Boží psané, život milosti, víra, naděje a láska i jiné vnitřní dary Ducha Svatého a viditelné prvky; toto vše, co pochází od Krista a směřuje k němu, právem náleží jediné církvi Kristově.

Také jsou konány u bratří od nás odloučených mnohé posvátné úkony křesťanského náboženství, jež různými způsoby podle povahy jednotlivé církve nebo společnosti mohou nepochybně zrozovat život milosti a jsou vhodné, aby otevíraly vstup do společenství spásy.

Pročež samy církve a společnosti odloučené (19), ač věříme, že trpí nedostatky, nejsou nikterak v tajemství spásy zbaveny významu a váhy. Neboť Duch Kristův neodmítá jich používat jako prostředků spásy, jichž síla je odvozována ze samé plnosti milosti a pravdy, jež byla svěřena církvi katolické. Avšak bratři od nás odloučení, jak jednotlivci, tak společnosti a církve jejich, nepoživají oné jednoty, kterou Kristus Ježíš chtěl uštědřit všem, které v jedno tělo a v nový život znovuzrodil a spoločil s kterou vyznávají Pisma svatá a církevní ústní podání (tradice). Neboť jediné prostřednictvím církve katolické, jež je obecným ústavem spásy, možno dojít plnosti všech prostředků spásy. Neboť věříme, že jediné sboru apoštolskému, jemuž je v čele Petr, Pán svěřil všechna dobra Nového zákona k budování jednoho těla Kristova na zemi, na něž se musí zavěšit plně všichni, kteří patří již nějakým způsobem k lidu Božímu. Tento lid během své pozemské pouti, ač ve svých údech zůstává v nebezpečí hříchu, v Kristu roste a je veden libezně Bohem podle jeho tajuplných úradků, až dojde k celé plnosti věčné slávy radostně do nebeského Jeruzaléma.

4. Poněvadž dnes v mnohých částech světa za pomoci milosti Ducha Svatého modlitbou, slovem i skutkem se dějí mnohé snahy přistoupit k oné plnosti jednoty, již Ježíš Kristus chce, posvátný tento sněm vybízí katolické věřící, aby uznávající znamení časů dovedně se zúčastnili na dílu ekumenickém.

„Hnutím ekumenickým“ se rozumí činnosti a počiny, jež podle rozličných potřeb církve a okolností času vznikají a jsou zaměřeny pro podporování sjednocení křesťanů jako jsou: na prvním místě všechny snahy za odstranění slov, soudů a skutků, jež neodpovídají podle pravdy a správnosti povaze odloučených bratří a tím vzájemné vztahy s nimi činí nesnadnějšími; za druhé ve shromáždění křesťanů z různých církví nebo společností pořádaných v duchu zbožnosti „dialog“ mezi odborníky vhodně poučenými započatý, v němž každý nauku svého společenství hlouběji vysvětlí a jasně předloží její charakter. Neboť tímto dialogem všichni si získávají pravdivější poznání nauky a života obojí společnosti a správnějšího ocenění; tehdy též uvedené společnosti křesťanské dojdou k užší spolupráci v některých povinnostech pro společné dobro požadovaných veškerých křesťanským svědomím a sejdou se ve společné modlitbě.

A konečně všichni prozkoumají svou věrnost vůči vůli Kristově stran církve, a jak je vhodné, přikročí k dílu obnovy a odhodlané nápravy.

To vše, když je vykonáváno věřícími katolické církve pod dohledem pastýřů rozumně a trpělivě, přispívá k dobré správnosti a pravdy, svornosti a spolupráce, bratrského ducha a jednoty; aby poněkud touto cestou po překonání překážek bránících dokonalému sjednocení církevnímu všichni křesťané byli v jednom slavení Eucharistie sdruženi v jednotu jedné a jediné církve, již Kristus uštědřil své církvi od počátku, ač věříme, že ona existuje neztracena v katolické církvi a doufáme, že roste den ode dne až do skonání věků.

Je zřejmo, že dílo přípravy a smíření těch jednotlivců, kteří touží po plném společenství katolickém, svou povahou se liší od ekumenického počínání; není však zde žádný rozpor, neboť obojí vyvěrá z podivuhodného uspořádání Božího.

Katoličtí věřící bez pochyby mají se zajímat i v ekumenické činnosti o odloučené bratry tím, že se za ně modlí, sdělují jim záležitosti církve, zaměřují k nim první kroky. Na prvním místě však sami s upřímným a pozorným duchem jsou povinni uvažovati o tom, co by se mělo ve vlastní církvi obnoviti a zaříditi, aby její život věrněji a jasněji vydával svědectví o nauce a zřízení předaných Kristem prostřednictvím apoštolů. Neboť ač církve katolická je obdařena Bohem vši zjevenou pravdou a všemi prostředky spásy, přece její údové nežijí ve vši horlivosti, jak by mělo tomu býti, tak, aby tvář církve zazářila bratřím od nás odloučeným a celému světu a tak nebyl zdržován růst království Božího. Proto všichni katoličtí mají usilovati o křesťanskou dokonalost (20) a každý podle své možnosti se snažiti, aby církve nesoucí na svém těle pokoru a umrtvování Ježíše (21) den ode dne se očišťovala a obnovovala, dokud Kristus si ji nepřipraví slavnou, bez poskvrny, bez vrásky (22).

Všichni v církvi ostříhající v nutných věcech jednotu podle daru jednomu každému danému, jak v různých formách duchovního života a kázně tak v rozličnosti liturgických obřadů, ba i v theologickém zpracování zjevené pravdy zachovávají povinnou svobodu; ve všem však nechtě pěstují lásku. Neboť takovým jednáním sami budou projevovali den ode dne plnější obecnost a apoštolskost církve v pravém slova smyslu.

Na druhé straně je nutné, aby katolíci s radostí uznávali a oceňovali dobra opravdu křesťanská vyvěrající ze společného dědictví, jež se nacházejí u bratří od nás odloučených. Je správné a spasitelné uznávat bohatství Kristovo a skutky ctnosti v životě jiných, kteří přinášejí svědectví pro Krista a někdy až po prolití krve; Bůh je totiž obdivuhodný ve svých dílech.

Aniž se může opominouti, že to, co je vytvářeno milostí Ducha Svatého v odloučených bratřích, to přispívá též i k našemu budování. Cokoliv je opravdu křesťanské, nikdy se nepřičí vlastním dobrům víry, ba vždy může způsobiti, aby bylo dokonaleji chápáno samo tajemství Krista a církve.

Avšak rozdělení křesťanů je na překážku církvi, aby sama dovedla k účinnosti plnost katolicity sobě vlastní v těch synech, kteří byli křtem sice k ní přidruženi, ale jsou odděleni od jejího plného společenství. Ba i pro samu církev se stává nesnadnějším to, aby vyjádřila v samé skutečnosti života plnost své katolicity v každém ohledu.

Posvátný tento sněm s radostí pozoruje, že účast věřících katolíků v činnosti ekumenické den ode dne se zvyšuje a doporučuje ji biskupům všude na zemi, aby byla jimi odhodlaně podporována a moudře jimi řízena.

Hlava II.:

O uskutečňování ekumenismu.

5. Péče o obnovu jednoty se týká celé církve; doléhá jak na věřící, tak na pastýře a každého podle vlastních schopností, jak v každodenním životě křesťanském tak i v theologických i historických bádáních. Tato péče již jaksi projevuje bratrské spojení mezi všemi křesťany a vede k plné a dokonalé jednotě podle vůle Boží.

R. Bellarmín: Cindincivae3 distiauae fidei

6. Poněvadž veškerá obroda Církve (23) spočívá podstatně ve *zmnoženě věrnosti vůči Božímu volání*, nepochybně to je důvod, proč hnutí směřuje k jednotě. Církve putující na cestě je volána Kristem k této neustálé obnově, kterou sama jako zřízení lidské a pozemské trvale potřebuje; tak, aby cokoliv podle okolností věcí a času jak v mravech, tak také v církevní kázni nebo též ve způsobu hlásání nauky — ten se 'vždy musí vážně odlišovat od samého pokladu víry — je méně přesně zachováno, ve vhodném čase správně a povinně bylo napraveno.

Tedy tato obnova má závažnou důležitost ekumenickou. Rozličné způsoby života církevního, jimiž se již uvedená obnova provádí — jako jsou hnutí biblické a liturgické, hlásání Slova Božího a katechese, laický apoštolát, nové formy života řeholního, duchovnost manželství, nauka a činnost Církve v oblasti sociální — třeba považovati za jakési záruky a příznivá znamení, jež předpovídají příznivý budoucí rozvoj ekumenismu.

7. Opravdový ekumenismus není možný *bez vnitřního obrození* (konverze). Neboť tužby po jednotě vyvěrají a zrají z obnovy myslí (24), ze sebezáporu a nejhodlanějšího vylití lásky. Proto musíme vzývat Ducha Svatého o milost opravdového sebezáporu, pokory a mírnosti ve službě a bratrské štědrosti ducha vůči druhým. Apoštol národů praví: „Napomínám vás tedy já, věžeň v Pánu: Žijte hodně toho povolání, kterým jste byli povoláni, ve vši pokorě, tichosti a trpělivosti! Snášejte se navzájem v lásce! Snažte se zachovávat jednotu Ducha ve svazku pokoje (Ef. IV. 1—3). Toto napomenutí se týká zvláště těch, kteří byli povýšeni k posvátnému kněžství za tím účelem, aby se pokračovalo v poslání Kristově, jenž „nepřišel, aby mu bylo slouženo, nýbrž aby sloužil“ (Mt. 20, 28).

O proviněních též vůči jednotě platí svědectví sv. Jana: „Rekneme-li však, že jsme nehrěšili, viníme ho ze lži a jeho slovo není v nás“ (1 Jan I. 10). Proto pokornou prosbou žádáme odpuštění od Boha a bratří odloučených, jakož i my odpustíme našim viníkům.

Nechť si připamatovávají všichni věřící křesťané, že podporují, ba provádějí jednotu s Kristem tím lépe, čím více usilují o *čistší život podle Evangelia*. Neboť čím budou úžeji spojeni ve společenství s Otcem, Slovem a Duchem, tím hlouběji a snadněji budou rozmnožovati vzájemné bratrství.

8. Toto obrácení srdce a svatost života zároveň se soukromými a veřejnými modlitbami za sjednocení křesťanů je jakousi duší celého ekumenického hnutí a právem lze je nazvat duchovním ekumenismem.

Katolíci se mají často modlití onu modlitbu za jednotu Církve, již Spasitel v předvečer své smrti tak vroucně se modlil k Otci: „Aby všichni jedno byli“ (Jan XVII. 21). Za některých zvláštních okolností jako jsou prosby za sjednocení a v ekumenických shromážděních jest dovoleno, ba přímo žádoucí, aby katolíci se sdružovali v modlitbě s bratry odloučenými. Takovéto společné modlitby jsou zajisté velmi účinný prostředek k dosažení milosti jednoty a opravdovým znamením pout, jimiž katolíci jsou dosud spojováni s bratřími odloučenými: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich“ (Mt. XVIII. 20).

Avšak není dovoleno považovati společenství při bohoslužbě (communicatio in sacris) za prostředek, jehož třeba užiti bez rozdílu, pro obnovení jednoty křesťanů. Toto společenství odvisí hlavně od dvou zásad: od naznačení jednoty Církve a od účasti na prostředcích spásy. Vyznačení jednoty většinou zakazuje společenství při bohoslužbě. Získání milosti někdy je doporučuje. O konkrétním způsobu jednání rozumně nechť rozhodne místní autorita biskupská s přihlédnutím k okolnostem času, míst a osob, leda, že by bylo něco jiného stanoveno od konference biskupů podle směrnic vlastních ustanovení nebo od Svaté Stolice.

9. Je třeba poznati ducha bratří odloučených. K tomu je nutné studium, jež se musí konati podle pravdy a s duchem blahovolným. Je nutné, aby katolíci připravení vhodným způsobem si získali lepší poznání nauky i dějin, duchovního života i bohoslužebného, náboženské psychologie a kultury, jež je vlastní bratřím. K dosažení toho

mnoho přispívají *schůzky z obojí strany* pro probrání otázek zvláště teologických, kde každý jedná jako rovný s rovným, jen když ti, kteří se jich účastní, jsou opravdoví odborníci pod dohledem představených. Z takového dialogu též jasněji vysvitne, jaká je opravdová povaha katolické Církve. Touto cestou bude poznána lépe mysl odloučených bratří a bude jim objasněna vhodněji naše víra.

10. Výuka posvátné bohovědy a jiné nauky zvláště historické se mají podávati též pod *hlediskem ekumenickým*, aby odpovídaly přesněji pravdivosti věcí. Neboť mnoho záleží na tom, aby budoucí pastýři a kněží ovládali bohovědu v tomto smyslu do podrobností zpracovanou, ne polemicky, zvláště v tom, co se týká vztahů odloučených bratří vůči Církvi katolické. Neboť od tvárnosti kněží odvisí nutné poučování a duchovní výuka věřících a řeholníků.

Též katolíci věnují se misijním dílům v oněch zemích a jiní křesťané dnes zvláště nechť poznávají otázky i ovoce, jež z ekumenismu vyvěrají pro jejich apoštolát.

11. Způsob a povaha vyjadřování víry katolické nesmí býti nikterak na překážku dialogu s bratřími. Nutno jasně vysvětliti celou nauku vůbec. Nic není vzdálenějšího tolik opravdovému ekumenismu než *falešný irenismus*, jímž trpí zkázu čistota nauky katolické a její pravý a jistý smysl je zatemňován.

Zároveň je nutno hlouběji a přesněji vykládati katolickou víru způsobem a řečí, jež je srozumitelná opravdu též odloučeným bratřím. Nad to v ekumenickém dialogu katoličtí bohoslovci držíce se nauky Církve, společně s odloučenými bratřími provádějící bádání v tajemstvích Božích s láskou ku pravdě, mají postupovati s láskou a pokorou. Nechť pamatují, že při srovnávání nauk existuje řád čili „hierarchie“ pravd katolického učení, neboť je odlišná jejich souvislost se základem víry. Tak bude upravena cesta, již všichni bratrskými soutěžením budou povzbuzováni k hlubšímu poznávání a jasnějšímu vyjadřování nevstihlých bohatství Kristových (25).

12. Všichni křesťané nechť vyznávají přede všemi národy víru v jediného a trojjediného Boha, ve vtěleného Syna Božího, Vykupitele a Pána našeho a společným úsilím ve vzájemné účtě nechť vydávají svědectví naší naději, jež nezahánbuje. Poněvadž v naší době v oblasti sociální je obnovena nejširší spolupráce, všichni lidé vůbec jsou voláni ke společnému dílu, a ještě více ti, kteří věří v Boha, nejvíce však všichni křesťané označení jménem Kristovým. Spolupráce všech křesťanů vyjadřuje živým způsobem ono společenství, jímž jsou již mezi sebou spojeni, a v plnějším světle staví před oči tvář Krista Služebníka. Je vhodné, aby tato spolupráce, již u mnohých národů započatá, více a více se zdokonalovala zvláště v krajinách, kde je na výši rozvoj sociální a technický, jak v *oceňování důstojnosti lidské osoby*, tak v *podporování dobra míru*, jak v sociálním navozování evangelia, tak v pěstování věd a umění v duchu křesťanském, tak i v používání léků jakéhokoli druhu proti bédám našeho věku jako jsou: hlad a pohromy, negramotnost a bída, nedostatek obydlí a nerovnoměrné rozdělení dober. Touto spoluprací všichni, kteří věří v Krista, se mohou snadno poučiti, jak jedni druhé mohou lépe poznati a více si jich vážiti a tak budiž nastoupena cesta k sjednocení křesťanů.

Hlava III.

O Církvích a společnostech oddělených od Apoštolského Stolce římského

15. Obracíme svůj zrak ke dvěma hlavním kategoriím roztržek, jež porušily celotkané roucho Kristovo.

Prvé z nich povstaly na Východě buď dovoláváním se dogmatických výroků sněmů efeského a chalcedonského, nebo v pozdější době porušením církevního společenství mezi východními patriarcháty a Stolicí římským. Jiné pak povstaly po více než čtyřech stoletích na Západě z událostí, jež všeobecně se objevují pod názvem Reformace. Tehdy se oddělilo od Stolce římského vícero společenství národních i konfesionálních. Mezi těmi, jež uchovávají z části tradice a struktury katolické, má zvláštní místo společnost anglikánská.

Tyto rozličné, oddělené společnosti mezi sebou se

hodně liší nejen stran původu, místa a času, nýbrž zvláště povahou a závažností otázek týkajících se víry a stavby církevní.

Proto posvátný sněm, aniž by podceňoval odlišné podmínky různých křesťanských společností nebo opomíjel pozůstalé svazky mezi nimi přes všechno oddělení, rozhoduje se předložit tyto úvahy pro vytvoření rozumné ekumenické činnosti.

I. O zvláštní úvaze stran církví východních

14. Církve východní i západní po mnohá staletí žily svým vlastním životem, avšak v sesterském společenství víry a svátostného života spojené společným souhlasem za řízení římského Stolce, jestliže mezi nimi vznikly neshody stran víry a kázně. Posvátnému sněmu je milé mezi ostatními věcmi velmi důležitými připomenout všem, že na Východě kvetou partikulární neboli místní Církve, mezi nimiž prvé místo zaujímají Církve patriarchální a z nich některé se honosí, že mají původ od samých apoštolů. Z toho důvodu u Východních byla a je velmi mocná starost i péče uchováti ono sesterské příbuzenství ve společenství víry a lásky, jež mezi místními církvemi jako mezi sestrami má kvést.

Rovněž se nesmí přehlížeti, že Církve Východu od počátku mají poklad, z něhož Církve Západu si vybírala vícero ve věcech liturgických, v duchovní tradici i v řádu právním. Aniž se může podceňovati to, že základní dogmata křesťanské víry o Trojici a Slovu Božím, vtěleném z Marie Panny na ekumenických koncilech slavených na Východě byla definována. Ony církve kvůli zachování této víry mnoho vytrpěly a trpí.

Avšak dědictví předané apoštoly bylo přijímáno pod rozličnými formami a způsoby, a proto od samých počátků Církve bylo vykládáno tu a tam rozličně podle odlišných okolností ducha a života. To vše kromě vnějších příčin pro nedostatek vzájemného pochopení a lásky dalo podnět k roztržkám. Pročež posvátný sněm vybízí všechny, ale zvláště ty, kteří usilují o obnovení plného žádoucího společenství mezi Církvemi východními a Církví katolickou, aby měli na mysli tyto zvláštní podmínky rodících se a rostoucích Církví Východu a též uvažovali o povaze vztahů, jež byly mezi nimi a Stolicem římským před rozdělením a utvořili si správný úsudek o tom všem. To vše přesně zachovávané velmi podpoří zamýšlený dialog.

15. Vždyť je všem známo, s jakou láskou východní křesťané konají liturgické posvátné obřady, zvláště *slavnost eucharistickou*, zdroj to života církevního a záruku budoucí slávy, v níž věřící spojení s biskupem mají přístup k Bohu Otcí prostřednictvím Syna, Slova vtěleného, který trpěl a je oslaven, ve vylití Ducha Svatého a dosahují společenství s nejsvětější Trojicí, neboť se stali „účastní na Boží přirozenosti“ (2 Pet. 1, 4). Proto slavným Eucharistie Páně v těchto jednotlivých Církvích je budována a roste Církve Boží (26) a projevuje se spolu-slavením jejich společenství.

V tomto liturgickém kultu *Marii vždy Pannu*, již ekumenický sněm v Efesu slavnostně prohlásil za nejsvětější Bohorodičku, aby Kristus Syn Boží a Syn člověka podle Písem byl vpravdě a ve vlastním slova smyslu uznáván, *Východní křesťané velebí velmi krásnými chvalozpěvy* i mnohé svaté vůbec spoluoslavují, mezi nimi Otce veškeré Církve.

Poněvadž však tyto církve, ač oddělené, mají pravé svátosti, hlavně pak mocí poslušnosti apoštolské *kněžství* a *Eucharistii*, jimiž jsou s námi dosud spojeni nejužším příbuzenstvím, nejen je možné, ale též se doporučuje jakési společenství při bohoslužbě (*communicatio in sacris*) za vhodných okolností a se schválením církevní autority.

Na Východě vůbec se nachází bohatství oněch duchovních tradic, jež zvláště vyjádřilo mnišství. Tam totiž od dob slavných Svatých Otců kvetla ona mnišská duchovnost, jež proučila pak do krajín západních a z ní jako ze zdroje povstalo řeholní zřízení latinské a přijalo tam odtud novou sílu. Pročež se naléhavě doporučuje, aby katolíci přistupovali k těmto duchovním bohatstvím Otců východních častěji, neboť povznášejí celého člověka k přemýšlení o věcech božských.

Nechť všichni vědí, že poznávání, uctivé zachovávání a podporování velmi bohatého dědictví liturgického a duchovního Východních křesťanů je nesmírně důležité pro věrné ostříhání plnosti křesťanské tradice a k dovršení smíru mezi křesťany východními a západními.

16. Kromě toho Církve Východu od prvních již dob měly vlastní nauky potvrzené svatými Otcí a sněmy i ekumenickými. Poněvadž však není nikterak na překážku jednotě Církve, ba zvětšuje její půvab a nemálo přispívá ke splnění jejího poslání jakási rozličnost mravů a zvyků, jak bylo shora připomenuto, posvátný sněm, aby byly odstraněny všechny pochybnosti, prohlašuje, že Církve Východu — pamětlivly nutné jednoty celé Církve, *mají právo se řídit podle vlastních nauk*, jež jsou povaze vlastních věřících více odpovídající a vhodnější pro dobro duší. Dokonalé zachovávání této tradiční zásady, jež vždy nebyla zachovávána, se týká toho, co je vyžadováno jako předchozí podmínka vůbec pro obnovení jednoty.

17. Co bylo řečeno o zákonité odlišnosti kázeňské, totéž je třeba prohlásiti o odlišném teologickém výkladu nauk. Neboť na Východě i Západě se užívalo při zkoumání zjevené pravdy odlišných metod a postupů pro poznání a vyznání božských věcí. Proto není divu, že některá hlediska zjeveného tajemství někdy jsou vhodněji chápána a do lepšího světla postavena lépe jedním než druhým tak, že rozličné teologické formulace často spíše se doplňují než aby si odporovaly. Pokud jde o pravé bohohodné tradice východní, nutno uznati, že jsou výtečným způsobem zakořeněny ve Svatých Písmech, podporovány a vyjadřovány liturgickým životem, živou apoštolskou tradicí a živěny spisy Východních Otců a duchovních spisovatelů a směřují k správnému poučení životnímu, ba k plnému chápání křesťanské pravdy.

Tento posvátný sněm vzdává díky Bohu, že mnozí synové východní katolické Církve, kteří střeží toto dědictví a touží je čistěji a plněji prožívat, již s bratry střežícími tradici západní žijí v plném společenství, prohlašuje, že toto celé dědictví duchovní a liturgické, kázeňské i teologické v rozličných svých podáních patří k plné katolicitě a apoštolskosti Církve.

18. Když toto vše pečlivě uvážil, *tento posvátný sněm obnovoje to*, co bylo prohlášeno minulými posvátnými sněmy a Velekněžskými římskými, že totiž k obnovení a uchování společenství a jednoty je třeba „nevkładat už žádné břemeno kromě těchto potřebných“ — (Sk. XV. 28). Vroucně si přeje též, aby všechny pokusy za ponehlé dosažení jednoty v rozličných zřízeních a formách života církevního byly zaměřeny zvláště modlitbou a bratrským dialogem stran nauky a naléhavějších potřeb úřadu pastýřského v naší době. Rovněž doporučí pastýřům a věřícím Církve katolické přátelství s těmi, kteří již nežijí na Východě, nýbrž daleko od vlasti, aby rostla s nimi bratrská spolupráce v duchu lásky a sylvloučením každé hašteřivé řevnivosti. Jestliže toto dílo bude celým duchem podporováno, pak posvátný sněm doufá, že padne zeď mezi Církví východní a západní a dojde k jednomu zůstávání spočívajícím na úhelném kameni, Ježíši Kristu, jež obojí učiní jedním (27).

II. O církvích a církevních společnostech odloučených na Západě.

19. Církve a církevní společnosti, jež se oddělily od Apoštolského římského Stolce buď v oně nejtěžší zkoušce, jež měla začátek již na počátku středověku nebo teprve v pozdější době, jsou spojeny s Církví katolickou zvláštní příbuzností a příbuzenstvím pro dlouhotrvající život křesťanského lidu prožitý v minulých staletích ve společenství církevním. Poněvadž však tyto Církve a společnosti církevní odlišností původu, nauky i duchovního života se liší nejen od nás, ale též mezi sebou nemálo, je velmi nesnadné je popsati a to nemáme zde v úmyslu. Ačkoliv hnutí ekumenické a touha po míru s Církví katolickou dosud všude nezavládla, přece máme naději, že u všech ekumenický cit a vzájemné ocenění poroste ponenáhlu.

Avšak třeba uznati, že mezi těmito církvemi a společnostmi a mezi Církví katolickou existují vážné rozdílnosti nejen povahy historické, sociologické, psychologické, kulturní, ale hlavně *stran výkladu zjevené pravdy*. Aby přes

všechny uvedené překážky a odlišnosti mohl být započat ekumenický dialog, chceme v následujících odstavcích poukázat na to, co může a musí být základem a podnětem pro tento dialog.

20. Naše mysl se obrací hlavně k těm křesťanům, kteří vyznávají Ježíše Krista jako Boha, Pána a jediného prostředníka mezi Bohem a lidmi, veřejně ke slávě jednoho Boha Otce i Syna i Ducha Svatého. Víme sice, že existují nelehké odlišnosti od nauky katolické Církve též stran Krista Slova Božího vtěleného a o vykupitelském díle, dále o tajemství a službě Církve a poslání Marie v díle spásy. Přec však se radujeme vidouce, že odloučení bratří směřují ke Kristu jakožto zdroji a středu společenství církevního. Z touhy po spojení s Kristem jsou puzeni více a více ke hledání jednoty a k vydávání svědectví své víry všude u národů.

21. Láska a úcta k Písmům svatým, ba přímo kult Písma svatého, vedou naše bratry ke stálému a pečlivému studiu posvátných listů: Evangelium „totiž moc Boží k spáse pro každého, kdo věří, předně pro Žida, pak i pro Řeka“ (Řím. 1. 16). Vyzývajíce Ducha Svatého v samých Písmech hledají Boha jakoby k nim promlouvajícího v Kristu, předpověděným proroky, Slovu pro nás tělem učiněným. V nich pozorují život Kristův a poznávají to, co božský Učitel učil a vykonal pro spásu lidí, zvláště tajemství Jeho smrti a zmrtvýchvstání. A ačkoli křesťané od nás odloučení zdůrazňují autoritu Boží posvátných knih *jinak než my* — odlišní sice odlišně — soudí o vztahu mezi Písmy a Církví, v níž podle katolické víry má zvláštní postavení autentický učitelský úřad (magisterium) pro výklad a hlásání Slova Božího psaného. Nicméně svatá Písma při samém dialogu jsou nástrojem v mocné ruce Boží k dosažení oné jednoty, již odevzdává všem lidem Spasitel.

22. Svátosti křtu, kdykoli je udělován řádně podle ustanovení Páně a přijímán s povinnou připraveností ducha, člověk je přivítáván opravdově ke Kristu ukřižovanému a oslavovanému a znovuzrozen k účastenství na životě Božím podle slov Apoštola: „S ním jste byli pohřbeni na křtu, v něm jste byli též vzkříšeni vírou v moc Boha, který ho vzkřísil z mrtvých“ (Kol. II. 12) (28—). Tudíž křest působí svátostné pouto mezi všemi, kteří jsou jím znovuzrozeni. Avšak křest sám o sobě je jenom počátek a úvod pro toho, kdož usiluje o dosažení plnosti života v Kristu. Tedy křest je zaměřen pro plné vyznání víry, k plnému zavtělení do ústavu spásy, jak tomu sám Kristus chtěl, a konečně k plnému zařazení do společenství eucharistického. Církevní společnosti od nás odloučené, ač jim chybí plná jednota s námi vyvěrající ze křtu a ačkoli věříme, že zvláště protože postrádají svátosti kněžství, nechovaly si celou podstatu tajemství eucharistického, přece, když ve Svaté Večeři si připomínají smrt a zmrtvýchvstání Páně, vyznávají že život je naznačován ve spojení s Kristem a očekávají Jeho slavný příchod. Pročež je vhodné, aby nauka o Večeři Páně, ostatních svátostech a bohoslužbě i o službách Církve tvořila předmět dialogu.

23. Křesťanské obcování těchto bratří je živeno vírou v Krista, milostí křtu a podporováno slyšením Slova Božího. Projevuje se pak v soukromé modlitbě, v biblickém rozjímání, v životě křesťanské rodiny, v bohoslužbě sboru shromážděného ke slávě Boží. Ostatně jejich kult často nese stopy a zřetelné prvky společné starobylé liturgie.

KŘESŤANSKÁ EXISTENCIÁLNÍ POSICE

Poznámky k článku dr. Bendy

P. Chenu v díle „Introduction a l'étude de St. Thomas“ píše: „Každé dílo velkého myslitele jde k pravdě spolu a uprostřed daných podmínek, ale i s přesvědčením a poznáním, že nalezená a vyslovená pravda je věčná. Věříme, že osobní génius myslitele má primát a nedá se vyměnit, ale víme i to, že osobnost myslitele je v lidském společenství. I génius sv. Tomáše vyrostl v prostředí, které působilo na jeho myšlení a práci a v něm našel prameny a metody k práci. Sv. Tomáš se narodil a pracoval jako teolog v době, v níž teologové nebyli odděleni od podmínek ve světě a od jeho perspektiv, od vědecké

Víra, již se věří v Krista, vydává ovoce ve chvále a díkyčinění za dobrodiní přijatá; přistupuje k tomu živý smysl pro spravedlnost a upřímná láska k bližnímu. Tato činná víra však vede ke zřizování ústavů pro pomoc v bídě tělesné i duchovní, pro výchovu mládeže, ke zlidšťování společenských podmínek života a *vůbec k upevnění míru*.

I když mnozí mezi křesťany ne vždy stejně se dívají na evangelium v oblasti mravní a nepřipouštějí totéž řešení nesnadných problémů dnešní společnosti jako katolíci, nicméně jako my chtějí přilnouti ke Slovu Kristovu jakožto zdroji křesťanské ctnosti a poslouchati příkazu Apoštola: „A cokoli mluvíte nebo činíte, vše činite ve jménu Pána Ježíše, děkujíce Bohu Otci skrze něho! (Kol. III. 17). Zde může mít počátek ekumenický dialog o morální aplikaci evangelia.

24. A tak vyloživše krátce podmínky, za nichž se podaří konati činnost ekumenickou a zásady, jimiž se má řídit, obrácíme s důvěrou své zraky do budoucna. Posvátný sněm napomíná věřící, aby se zdržovali jakékoli lehkomyšlnosti i nerozumné horlivosti, jež by mohly opravedovému pokroku jednoty škoditi. Neboť jejich ekumenická činnost musí být plně a upřímně katolická, to jest věrná pravdě, již jsme přijali od apoštolů a Otců a souhlasiti s vírou, kterou Církev katolická vždy vyznávala a zároveň směřovati k oné plnosti, již chce mítí Pán během časů rozmnoženo své Tělo.

Posvátný tento sněm naléhavě si přeje, aby počiny synů katolické Církve ve spojení s počiny odloučených bratří pokračovaly, aniž by tím se kladly nějaké překážky cestám Prozřetelnosti a budoucím popudům Ducha Svatého se činil předsudek. Prohlašuje, že si je plně vědom, že tento svatý záměr znovu získati všechny křesťany pro jednotu jedné a jediné Církve Kristovy přesahuje síly i schopnosti lidské. Pročež plně klade svou naději v modlitbu Kristovu za Církev, v lásku Otce vůči nám a v sílu Ducha Svatého. „Naděje však nezklame, neboť láska Boží je nám vylita do srdce skrze Ducha Svatého, který nám byl dán“ (Řím. V. 5).

1. Srovn. 1 Kor. 1, 13
2. Srovn. 1 Jan. 4, 9; Kol. 1, 18—20; Jan. XI. 52
3. Srovn. Jan. 16, 7
4. Srovn. Jan. XIII. 34
5. Srovn. 1 Kor. XII. 4—11
6. Srovn. Mt. 28, 18—20; Jan. 20, 21—23
7. Srovn. Mt. 16, 18; Mt. 18, 18
8. Srovn. Luk. 22, 32
9. Srovn. Jan. 21, 15—18
10. Srovn. Ef. 2, 20
11. Srovn. 1 Petr. 2, 25; Conc. Vatic. I. - Ses. IV. Constit. Pastor aeternus
12. Srovn. Iz. 11, 10—12
13. Srovn. Ef. 2, 17—18; Mk. 16, 15
14. Srovn. 1 Petr. 1, 3—9
15. Srovn. 1 Kor. 11, 18—19; Gal. 1, 6—9; i Jan. 2, 18—19
16. Srovn. 1 Kor. 1, 11 sq.
17. Srovn. Conc. Florent. Ses. VIII—1439: Decretum Exultate Dominum
18. Srovn. Sv. Augustin: Ennar. II. 39—PL 36, 299
19. Srovn. Conc. Lateranense IV. Constit. IVa; Sněm Lyon. II—1274: Professio Michaelis Palaeologi; Sněm Florent.: Definitio: Laetentur coeli.
20. Srovn. Jak. 1, 4; Řím. 12, 1—2
21. Srovn. 2 Kor. 4, 10; Fil. 2, 5—8
22. Srovn. Ef. V. 27
23. Srovn. Sněm. Later. V. 1517 — Constitutio: Constituti.
24. Srovn. Ef. IV. 24
25. Srovn. Ef. III. 8
26. Srovn. Sv. Jan Chrysost.: Homilie 46—PG 59, 260—262
27. Srovn. Sněm Florent. 1439 — Definitio: Laetentur coeli.
28. Srovn. Řím. VI. 4.

autoritou, pak platí o ní zvláštním způsobem to, co říká Chenu o každé nalezené pravdě. Teologická práce vědecká může pravdu vysvětlovat, může poskytnout materiál a techniku vyjadřovací, nemůže ale vyměnit pravdu samu. Pravda zjevená je pro vždy táž pro spásu člověka a je šířena do všech jazyků a národů. Může dostat vždy nový oděv, nikoliv změnit podstatu. Nové zjevení pravd Božích se neděje.

Víra ve zjevené pravdy a jejich teologická interpretace, nebo autentická interpretace učitelského úřadu Církve tím, že dává poznání, vede nutně k životu. Život ducha se jimi obohacuje, aby intenzivněji proudil. Život není mimo lidského ducha, proto obrat teologie k životu, o němž mluví dr. Benda, není privilegium naší doby a jejího zaměření. Autor článku píše: „Konkrétní výraz pochopení znamená, že Kristus žije v Církvi ve stálém nikoliv statickém, nýbrž dynamickém vtělení. Toto dynamické vtělení lze chápat tak, že Boží slovo se nově formuluje pro každou lidskou generaci — jediné podstatné Otcovo slovo (Syn) je každé generaci lidí, kteří jsou připraveni naslouchat, Otcem nově a srozumitelně vysloveno. Stejně tak je zpřítomněno a aktualizuje se Kristovo eucharistické a mystické Tělo a v každé generaci se nově projevuje Boží skutečnost — ono veliké mysterium...“) Následuje nepřesná a tím upravená citace textu epišt. sv. Pavla.

Autor článku přesně nerozlišuje mezi Slovem a slovem a v tom je jeho sofistický výklad, že Boží slovo se formuluje „nově“ pro každou generaci... O tomtéž slově říká, že je podstatné Otcovo slovo a je Otcem nově vysloveno.

Boží Slovo vtělený Syn Boží jako skutečná a zjevená pravda víry se neformuluje nově pro každou lidskou generaci ani není Otcem nově a srozumitelně vysloven pro každou novou generaci. V Bohu je vycházení Syna z Otce jako jeho vnitřní život stále totéž a poslání Syna Božího se uskutečnilo v určitém čase a tento čin Boží je stále všem generacím všemi jazyky zvěstován jako dílo spásy platící pro všechny lidi. Vírou je pravda přijímána, teologií vysvětlována, učitelský úřad Církve přesnou formulaci této pravdy předkládá jako depositum fidei. Po této stránce není nové formulace zjevené pravdy ani třeba ani není v kompetenci lidské. V teologickém vysvětlování jsou možné lepší formulace a Pravda se může říci rozvinutějším způsobem, ale tak, že to, co je dáno v depositu fidei zahrnutě „implicitně“, stane se dokonaleji pochopeno a rozvinuto. Zvěst o tomto tj. o pravdě obsažené v depositu fidei se šíří hlásáním, které se odívá technickým materiálem slovním své doby a jiných okolností přiměřených lidu Božímu.

Je na věřících, aby Boží slovo vždy nově přijímali a jeho vlivem vytvářeli nový život. „Quotquot autem receperunt eum dedit eis potestatem filios Dei fieri...“ Dílo ospravedlnění vlivem slova Božího je osobní požívání a znamená „obléci nového člověka“, přetvářet sebe v Krista. Takové dílo nemůže být a nebylo nikdy statické, protože slovo Boží přicházelo a působilo i vlivem Ducha sv. Jakousi stagnaci působí věřící sami svou netečností. Není tedy správná nauka nikdy statická, člověk si může zastavit život z ní plynoucí svou vinou: „In propria venit et sui eum non receperunt.“

Působivost evangelia o vtělení a vykoupení pochází z Boha a jeho milosti tam, kde je přijímají. Teologie jako věda vede správný výklad o zjevené nauce a tím i poznání zjevené pravdy v myslí člověka.

Slovo Boží se aktualizuje vždy v nových jedincích a v prosvěcení věřících, nikoliv novým zjevením, nýbrž novým vždy a hlubším přebýváním v duši lidské.

Christocentrismus je jen nutný důsledek vtělení Syna Božího a jeho vykoupení a jeho stálého spojení s Církví, mystickým tělem Kristovým. Tato zvěst je hlášána od počátku jak Kristem „Já jsem vinný kmen...“ tak sv. Pavlem a stále v Církvi jak v teologii tak v mystice Svätých. Christocentrismus je universální, protože je pro všechny lidi a zároveň personální, protože vyžaduje osobní přijetí a prožívání a přetváří tím celého člověka a jeho vztahy k jiným. Nic z této nauky není privilegiem „nového“ výkladu existenciálního.

Ve výkladu o personalismu říká dr. Benda: „Je článkem víry, že komplexní skutečnost veškerého jsoucna se dá postihnout pojmem tří reálných věčných osob, tj. Nejsvětější Trojice.“

Snad je v této formulaci něco opomenuto, protože tak formulovaný článek víry neexistuje. Spíše by choval nebezpečí nějakého druhu pantheismu. Skutečnost je dílem celé Nejsv. Trojice, protože všechna díla Boží „ad extra“ jsou dílem Nejsv. Trojice, ale celá skutečnost se nedá postihnout pojmem tří osob Nejsv. Trojice. Je velmi nejasné co chtěl dr. Benda takovou formulací říci.

Nakonec k autorovu dělení tomismu: místo toho, aby dělil teology, kteří se různě staví nebo různě vykládají nauku sv. Tomáše, je nutné poznamenat, že z článku dr. Bendy nic logicky neplyne, proč se hlásí k existenciálnímu tomismu. Není v jeho výkladu žádný vztah k sv. Tomáši. Jeho nauka v článku je souhrn citací mnohých autorů, ale nikde není patrné, v čem je spojitost se sv. Tomášem a v čem Tomáše vykládá existenciálním způsobem. Není nad teologickou přesností!

P. M. Habáň

POKYNY V OTÁZCE REGULACE POČETÍ

K otázkám regulace početí, které v současnosti zaneprazdňují mnohou mysl, nutno přistoupit otevřeně a jasně. Abychom mluvili konkrétně, rozvrhneme si látku do tří částí:

1. Dítě je náplní a výplní manželství.
2. Pojem odpovědného rodičovství.
3. Posouzení metod regulace.

1.

Již dávno minuly doby, kdy bylo nutno odporovat názorům, že dítě je břemenem manželství. Žena není již pokládána za jakýsi rodící stroj či mechanismus. Sociální vymoženosti dnešní vyspělé doby, která je stále na vzestupu, změnily takové názory, neboť zmizel proletariát, jehož jediným bohatstvím byly děti, které dědily po svých předcích bídu, hlad, a útrky. Ovšem nelze zavírat oči před skutečností, že ještě i dnes existují manželé, kteří ve svém zlepšeném postavení nechtějí se dát narušovat a omezovat přírůstkem rodiny, dítkem. Honba za kulturními požitky, ale ještě více hovně svým chticím, bavit se za každou cenu, brání mnohým manželům chtít dítko, ve kterém ještě dnes, a právě dnes, v prostředí bohatého výběru vymožeností, spatřují velkou překážku. Jsou to manželé egoističtí nejen individuálně, ale i vzhledem ke společnosti, kterou tím citelně poškozují. A tato se brání proti škodám zvyšováním výhod více-

četným rodinám. Ne všichni manželé s více dětmi se roztáží ze ziskuchtivosti, ale z přesvědčení opravdové lásky k sobě a k dětem, v nichž vidí záruku šťastného manželství a jeho věrnosti. V manželství já a ty v oběti lásky se vytváří my a tak se rozrůstá jedna a druhá láska ve společnou lásku rodinnou, radost jednoho a druhého v radost společnosti. V něm se však také bolest a strádání, obtíže a nepříjemnosti sdílením jednoho s druhým a se společenstvím umenšuje tak jako břemeno, které ne se jedinec těžce, za pomoci druhého se stává lehčím, a čím více pomocníků, tím se stává břímě lehčím. Rodinné — my — potřebuje společenství lidstva dnes tím spíše čím se společnost stará o zajištění stáří v pojištění, invalidních rent a dalších zaopatřovacích institucí. Čím více se rozrůstá přestárlých a práce neschopných, o které se společnost chce postarat, tím více se musí rozrůstat i mladých, práce schopných, z jejichž práce se stáří všem zajišťuje.

Ale obraťme se více k předmětu vlastního, radosti z dítek. Ve Starém zákoně matka makabejských sedmi synů ukázala moudrost, kterou i dnes musí moderní biologie potvrdit svým způsobem. „Nevím, jak jste byli tvořeni v mém životě. Já jsem vám nedala ducha a život a ani nevytvořila základní hmotu jednoho každého z vás. Tvůrce světa tvoří člověka při jeho vzniku, dává mu celou

jeho existenci.“ (2 Mak 7, 22 a násl.) Muž a žena v objetí lásky pro vznik nového života dávají ze sebe jen přípravu, ale vše ostatní, co je třeba ke vzniku člověka, to není jejich záležitostí a v jejich moci, jak dokazují mnozí manželé, nedobrovolně bezdětní, což je jejich utrpením a životní manželskou bolestí. O matce, která nosí dítě ve svém lůně právem říkáme, že je v pozeňnaném stavu a ukončení tohoto stavu je darem Božím, dítě. Naopak ovšem Bůh dává dítě jen tehdy, jestliže člověk předpoklady k jeho vzniku úmyslně neníčí.

Kdo by se dnes chtěl vysmívat rodičům, toužícím po dítěti, ten nesmí ve svém stáří chtít vymoženosti, které právě práce dětí manželů, kterým se vysmívali, svou prací vytvářejí a zabezpečují. Dítě je živým pomníkem rodičů. Kde život sexuální manželů je jen hrou a zábavou, tam musíme vidět egoismus dvou partnerů, který však v době kdy sexus přestane mít již pro ně půvab, vytváří jejich společenství beze smyslu a dochází k rozporům až k rozchodu, které rozleptává lidské společenství.

Ve společné lásce a rodičovských starostech o děti se zdolávají i osobní napětí. V starostech o děti zůstávají manželé mladí. Manželskou láskou dozrává mužství a ženství v otcovství a mateřství, které člověka plně zdokonaluje. Manželský člověk je v plnosti své v otcovství a mateřství, což je více než biologické plození, je to postoj plnočlověčenský. Toto krásně můžeme vidět právě i v životě panického a panenském. Tito se pro svou plnost otcovství a mateřství věnují úkolům výchovatelským a milosrdenství, v nichž se právě vybíjí ono otcovství a mateřská láska. Kněze titulujeme přiléhavě pater — otec, vždyť právě i on své mužství obrací svým posláním v lásku a péči i oběti otcovství. A konečně všimneme si manželských párů, které před dětmi dali přednost nejrozmantější nabídkám života. Když dosáhnou takových čtyřiceti let, zatouží po dítěti, které však bývá třeba již fyziologicky nemožné nebo dostane-li se jim v pozdním věku dítě, pak je nepřijímají již v oné prvotní síle manželské lásky a dítě jako vykalkulované je jim hračkou pro jejich stáří.

2.

Radost z dětí není ovšem odvislá od počtu dětí, ale od odpovědnosti rodičů. Ještě donedávna ovládal mnohé příručky názor, že každý manželský akt musí nutně směřovat k početí. Tento názor se opíral o dva bludy: a) Vznik nového života je odvislý od vůle manželů; b) pohlavní styk člověka je veden pudem, který je totožný s pudem u zvířat.

Odstraněním těchto bludů se nám pak jeví manželský styk zcela ve zvláštním a správném světle. Tělesný styk má osobní charakter, v němž se projevuje manželská láska a slouží k vyššímu manželskému spojení, v němž se vzájemně láska předává a utužuje manželská věrnost. Je-li dovolena regulace početí (např. Ogino-Knaus), je zřejmé, že církev neschvaluje rigorismus, jímž se prohlašuje, že každý manželský styk musí nutně směřovat k početí. Papež Pius XII ve své alokuci ze dne 20. I. 1958 sice chválil ochotu rodičů přijímat dítě, a to každé dítě jako dar Boží, ale svůj jasný postoj v této otázce a smysl svého názoru zdůraznil již před tím 29. X. 1951 k porodním asistentkám italským, když řekl: „Jestliže podle vašeho uvážení poměry v rodině k dalšímu mateřství žádají vaše — ne —, bylo by omylem, kdybychom radili k — ano —.“

V manželství se vyskytují situace, v nichž nové početí není ve shodě s křesťanským manželským řádem, neboť jsou motivy, které dispensují od manželské povinnosti dočasně nebo i trvale, jako je indikace lékařská, eugenická, sociální, hospodářská a jirá. Církev pro četné obtíže v manželství má pochopen proto široce vymezuje regulaci početí, která proti kontrole (tj. svévolného zamezování početí), je ve shodě s Božím zákonem.

Nemá-li manželský akt být brutální, na způsob páření zvířat, pak to musí být akt lidský, s jasným poznáním a svobodnou vůlí na podkladě mravních zásad, s uvědoměním si důsledku aktu. Lékařská indikace chrání život a zdraví matky, eugenická indikace chrání dítě před dědičným zatížením, sociální indikace chrání dítě co do výchovy, aby mohlo vyrůstat v prostředí a okolnostech

příznivých na jeho rozvoj tělesný i duševní a konečně indikace hospodářská chrání celou rodinu, aby dalším přírůstkem nebyla vydána bídě a tísní v hmotném nedostatku nebo tísnivém bydlení apod. Odpovědné rodičovství ví, kolik dětí může přijmout podle svých možností a schopností, aby každému dítěti byla dopřána plná výživa i výchova, čímž se může stát hodnotným a platným členem lidské společnosti. Výsostným právem a nenahraditelnou povinností rodičů samých je, aby stanovili konkrétně počet svých dětí, neboť oni se starají o jejich tělesné i duševní blaho. A v tom je právě ona svobodná volba zodpovědného rodičovství, v níž je rozhodnuta forma jejich radosti z dětí. Jejich radost z dětí může být jen tehdy, když budou stačit z nich vychovat svou péčí a obětmi tělesné i duševně zdatné členy lidské společnosti.

Rozhodnutí manželů pro počet svých dětí se nesmí dát vést módou doby systému jednoho nebo dvou dětí, nýbrž musí být natolik důstojné, že budou jich mít tolik, kolik jich chtějí a na kolik je stačí odpovědně vychovávat. Rozhodnutí manželů musí být také věčné, to znamená, že musí uvážit všechny předpoklady jejich možností a schopností podle rady, pokynů a skutečností, získaných lékařskou indikací, psychologickým stavem a hospodářskými předpoklady. Každé rozhodnutí ovšem je nutno přezkoušet, neboť co dnes za dané situace nedovoluje přijmout další dítě, to zítra za změněných okolností může změnit i rozhodnutí o dalším dítěti.

Nade všechny uvedené a další důvody ovšem musí být ochota rodičů přinášet pro dítě oběti. Kdo není schopen přinést pro dítě jakoukoliv oběť, pak je vyloučen, aby si přál třeba jen jediné dítě.

Míru oběti rodičů nestanoví žádný zákon tak přesně jako vzájemná láska manželů, vztah k Bohu, zralost věková a ochota vzdát se pro dítě nejrozmantějších nabídek života. Odpovědné rodičovství vyžaduje vyspělost svědomí, čerpání poučení od zkušeného a věci znalého kněze a poradců v manželských otázkách. K tomu pak se druží i odpovědnost společnosti, která musí odstraňovat všechny překážky, které by bránily vytvářet podmínky radosti z dětí a odpovědnosti rodičů.

3.

Odpovědné rodičovství ve volbě prostředků regulace nemá plně neomezenou mravní svobodu. Zásada katolické manželské morálky zní: Přirozená spojitost mezi tělesným spojením a mezi možným počtem nového života nesmí být úmyslně zničena zásahem do celkového dění. Které metody pro regulaci početí jsou mravně dovolené? V první řadě musíme mít na mysli zvláštní případ alespoň dočasné ochoty, v souhlase obou manželů, odříkat se pohlavního styku. Mnohý člověk, který je založen naturalisticky a sexuálně je nevázaný, má pro takové mínění pochopitelně úsměv. Tento náš názor se opírá o lékařskou vědu, která již upustila od názoru škodlivosti v pohlavní zdrženlivosti a také od názoru, že pohlavní pud je neovladatelný. Tím náš požadavek se ukazuje zcela lidský a mající svůj hluboký smysl. Zdrženlivost musí ovšem vycházet z manželské lásky a nikoliv z jednostranného odírání. Údobí takové musí být vyplněno vzájemným pochopením sounáležitosti, jemností a něžností i pozorností. V takovém údobí se musí projevit manželství jako něco vyššího než záležitost postele a stolu. Tu se ukáže, že sexuální přitažlivost v sobě zahrnuje i vyšší formy manželské lásky, a sice lásky k vnitřní kráse a hodnotě partnera (eros) a lásky k celé bytosti v kráse duše ve spojení s Bohem a věčnem (agapé). Napomáhají tu i vzájemné duchovní zájmy, zájmy v úkolech a povolání, vroucí náboženský život a další, které odstraní jakékoliv pochybnosti o tom, že by se zdrženlivost projevovala jako něco obtížného.

Ovšem nemůžeme zdrženlivost ani dočasnou, ani tím spíše trvalou činit obecným zákonem. Co je snadným pro manžele vysoce vzdělané, ušlechtilé ve společenství manželské lásky, duše heroické, nábožensky hluboce založené a další, mající sílu k zdrženlivosti, může se stát nepřekonatelným břemenem manželům jiným. Tu by se mohlo stát, že by docházelo k vzájemnému odcizování až k ohrožení manželské věrnosti. K manželství náleží tělesnost a pohlavnost i důstojný člověka jejich výkon.

Tu můžeme vyslechnout sv. Pavla, který jistě z žádné nízkosti doporučuje: „Muž čiň manželce, čím jest jí povinen a podobně i manželka svému muži... nezkracujte se vespolek v té věci, leč za vzájemného souhlasu na čas, abyste se uvolnili k modlitbě a byli opět spolu, aby vás nepokoušel satan pro vaši nezdrženlivost.“ (I Kor. 3, 7).

K odpovědnému rodičovství je dovoleno užívat metody Ogino-Knausa. Ovšem žádná metoda není tak jistá jako úplná zdrženlivost, proto nespolehlivost jakékoli formy jiné musíme doznat. Usměje-li se někdo a chce-li to nazvat kalendářovou láskou, pak je to ovšem lepší, jakékoliv chemikálie a gumové zboží, zatěžující svědomí a nedávající manželům radosti z tělesného spojení. Zdrženlivost od styku ve dnech největší pravděpodobnosti početí je rovněž vhodným prostředkem regulace početí.

Regulovat početí metodou potratu naprosto vylučujeme podle katolické morálky a předpisů církevního zákoníka. Již i z toho hlediska, že každý lékař musí potvrdit, že tento nepřirozený zásah přináší ženě určité škody a uvádí ji i do nebezpečí trvalého poškození jejího zdraví. Z hlediska mravně právního je to zásah do Boží nadvlády nad lidským životem, takže pro katolíka je to mimo jakoukoliv disputu.

A co říci ke styku přerušnému či ke styku za použití chemických prostředků? Nemáme zde na mysli ty, kteří zásadně styku onanisticky zneužívají nebo prostě jakémukoliv početí zásadně brání ze sexuálního a chtivosti

se jen sexuálně vyžít bez důsledků. Máme na mysli manžele svědomité, manžele s odpovědností rodičovskou, kteří z některé indikace nemohou přijmout další dítě. Ať jde o přerušný styk (coitus interruptus) či o styk za použití chemikálií (coitus condomatus) občasný, z nutnosti a zdůvodněný, např. manžel pracuje ve vzdáleném pracovišti a nelze mu počítat při návštěvě se dny neplodnými, nebo jde tu o zpevnění lásky a věrnosti apod., pak odpovídáme: jistě v zásadě to není přirozené u sebe-svědomitějších manželů a sebeodpovědnějších rodičů, ale nesmíme je stavět na roveň těm, kteří v zásadě odporují Bohu v manželství a těžko vždy jim připisovat těžký hřích, i když z nich světce činit nemůžeme. V tom případě jim nesmíme odepřít milosti ze svátosti plynoucí a nesmíme je oddálit vztahu k Bohu a vyloučit ze společenství lásky s Kristem. Zde musíme vzít v úvahu smýšlení manželů anikoliv pouhý ojedinělý akt, manželství v celistvosti a nikoliv jen jeho úsek.

A tak můžeme pojednání uzavřít. Nebudeme-li tvrdit k manželům dobře smýšlejícím a nebudeme-li jich v jejich problémech a nedovolenostech zatracovat, i když je nepovýšíme na světce, zavládne v mnohé osadě radost z příslušenství k Církvi a ke Kristu, nová ochota k činnosti ve víře, liturgickému i eucharistickému životu. Snažme se je pochopit a spolu nést s nimi jejich odpovědnost.

ThDr. Jaroslav Michal

(Z referátu Georga Teichtweiera Regensburg 21. 3. 1963)

KONRÁD Z VECHTY

Všeobecná charakteristika

Pro církevně politicky zmatenou dobu za posledních let vlády Václava IV. je také příznačné, že po sedmi arcibiskupech domácího původu stanul v čele pražské metropole cizinec — Konrád z Vechty. Z Vechty (psáno de Wetha) ho označuje již zápis na obalu kapituliního rukopisu pocházejícího z první pol. XV. stol. (AC XIX). Budoucí pražský arcibiskup byl jen královským sekretářem, ale už tehdy se dostal do styku s postoloprtským klášterem jako věřitel. Opat Jan s celým konventem mu dlužili 20 kop stříbr. grošů v r. 1397. Konrád snad pocházel z městečka Vechty na řece Hase v dnešním jižním Oldenbursku, které mělo počátkem tohoto stol. asi 4000 obyvatel. Jinak ho souvěké prameny nazývají jen Němcem a kulhavým k tomu, jako třeba poznámka v rukopise pražské university z r. 1413 v Palackého Documentech (s. 737), „Conradus claudus Teutenicus“. Ze severního Německa, zvláště z Lübecku, Hamburku, Rostoku, Brém a Solstu studovalo v Praze mnoho hlavně kupeckých synů. Není vyloučeno, že tak se dostal do Prahy i Konrád. Někteří z příslušníků německé národnosti dosáhli jak u dvora, tak na universitě význačného postavení. Vždyť Václavův dvůr byl zároveň dvorem římského krále hlavně do r. 1400, kdy si čtyři porýnští kurfiřti zvolili římským králem Ruprechta řeč. Klema. Přímou z Oldenburka pocházel Jindřich Toting z Oyty, kdysi rektor školy v Erfurtě, absolvent university v Praze se studiem v Paříži a Vídni, který vedl jednání o organizaci theologického fakulty r. 1383 a následujícího roku byl vicekancléřem university. Z Hanoverska přišel Konrád v. Soltau, v r. 1384 rektor pražské university, zaujatý proti Čechům, učenec však znamenitý, který skončil jako biskup ve městě také často spínaném se jménem pražského arcibiskupa, totiž ve Verdenu. Zatímco český historik Novotný mluví o Soltovovi uznale, dějiny biskupství verdenského oceňují sice jeho učenost, ale vytýkají mu řadu nedostatků: „Homo fuit doctus, sed negligens, epicurus et crapulosus.“ Velikou zásluhou jeho bylo, že se snažil přemístít biskupskou katedru z bezvýznamného Verdenu (na řece Aller, zhruba mezi Hamburkem a Brémy), do znamenitějšího Lüneburku. Pro odpor brunšvických vévodů se to však neuskutečnilo. Verden nelze zaměňovat, jak učinil např. Borový, se známým Verdunem v Argonách. Universita i vládní úřady v Čechách byly povahy národnostně daleko širší než vrcholný orgán církevní reprezentovaný v řadě dosavadních arcipastýřů

osobnostmi vysloveně a tradičně českými. Jmenování Konrádovo nebylo tedy v nastávajících rozporech také nacionálně zaměřených bezvýznamné.

O Konrádově původu není nic bezpečného známo. Někteří životopisci olomouckých biskupů se dohadují, že snad byl šlechtického rodu [Augustin Käsenbrot, Ziegelbauer]. Poukazují na jeho úřednickou i církevní kariéru, kterou si nemohou jinak vysvětlit než jeho šlechtickým původem. Naproti tomu jeden z jeho nástupců na biskupském křesle olomouckém, Tas z Boskovic, jenž v sobě nikdy nezapřel svůj feudální původ, žádal v duchu evangelia, aby olomoucký biskup byl vždy „z řádu panského, člověk dobrý, znamenitý“. V té souvislosti mluvil s patrným pohrdáním o „lidech lehkých“ na stolci pražském a olomouckém, kteří byli příčinou mnoha nesnází a nedostatků. Současně ukazuje na arcibiskupa Konráda z Vechty, na olomouckého biskupa Jana Železného „pražského měšťanina“ a na litomyšlského biskupa Alše z Breží „sedlákuov přítele“. Ať tedy Konrád pocházel ze šlechtického nebo měšťanského rodu, jisto je, že měl bratra, kterému pomáhal dobře se umístit v zemi, v níž se tak významným způsobem sám uplatňoval. Byl jím předposlední probošt mělnické kapituly, dosavadní člen kapituly v Brémách (podle Frinda probošt), Konstantin z Vechty, nastoupivší asi 7. IV. 1410. V r. 1411 se uvádí docela mezi kanovníky pražské metropolitní kapituly. Mělnickou prebendu měl až do r. 1420. Až na tvrzení některých pramenů, že Konrád posílal příjmy ze svých četných úřadů příbuzným do Vestfálska, jsou tím dosavadní naše znalosti o jeho rodu vyčerpány. Za zmínku snad ještě stojí, že na universitě v Erfurtu byl r. 1429 inkorporován doktor theologie dominikán Jan z Vechty, o něco mladší než náš Konrád.

Konrád se objevuje v Čechách skoro najednou r. 1395 jako zvláštní favorit Václava IV., jenž se mu, i když marně, snažil ještě téhož roku vymoci řezenské a později verdenské biskupství. Snad se dostal do Prahy s vojskem vyslaným v krizi v r. 1394 říši do Čech k osvobození krále. Nad rychlou a na cizince poměrně jistě úspěšnou kariérou se zamýšlel již Pelcl. Napsal, že musil mít „einen guten Kopf und viel Mut“, když se jako rodem i prací v Čechách neznámý muž vypracoval tak vysoko. Jeho charakter v tom, jak dovedl velkoryse spojovat zájmy časné, hmotné s duchovními, nepostrádá

markantního rysu dobrodružnosti. Často a dlouho je v pramenech a později v literatuře zván zvoleným biskupem verdenským. Skutečně jím byl jmenován 25. IX. 1402, když Bonifác IX. zprošťoval biskupství verdenského Konráda Soltowa a jmenoval jej do Cambrai. Protože se však transakce zakládala na nesprávných informacích, odvolával a rušil ji tímtož dokumentem a tím současně i nápadnictví Vechtovo na biskupský stolec ve Verden. Nicméně se Konrád ještě dlouho v dokumentech nazýval „electus Verdensis“, později jednu dobu jen „clericus“.

Na schůzku Václava IV. s Karlem VI. v Remeši počátkem března r. 1398 doprovázelo panovníka velké komonstvo s korunní radou, arcibiskupem Olbrámem v čele, a už tehdy se v průvodu nacházel také Konrád z Vechty, vedle kancléře a protonotářů Mikuláše a Františka z Jevíčka, s nimiž se jeho jméno později nachází na mnohých vládních listinách. Všem českým historikům byla všestranná upotřebitelnost Konráda nápadná a v souvislosti s řízením biskupství olomouckého a později pražského ji komentují vesměs nepříznivě. Ve sbírce historiků husitského hnutí, vydané Höflerem, se o něm mluví jako o marnotratníku, který majetek rozptyloval s herci, v jiné verzi docela i s nevěstkami. Jeho zvolení arcibiskupem se doprovází názorem, že se tak stalo k dovršení zla, kdy byl zvolen „cizinec jménem Konrád, Němec nevzdělaný (ingramaticus), žádný ochránce kněžstva, ale kořistník, který zcizil majetek biskupství, vydal na vojsko a ostatek ztrávil s herci a proto neměl úspěchu ani štěstí“. Táboři ho odsoudili z národostního hlediska: „Jako Němec byl přirozeným nepřítelem“. V dlouhém theologicky ostře polemickém pojednání Mikuláše z Pelhřimova zavrhuje kněze jím ordinované, protože přijali svátost svěcení kněžstva od biskupa „simonistického a simonisticky zvoleného, který již dřívějšími činy prokázal, že je nevhodný, jak podle práva božího, tak lidského, protože projednával (hlavně jako podkomoří) hrdelní pře a jak se s pravděpodobností uzavírá, mnohé k smrti odsoudil a prý i černokněžnictví provozoval“. Poznámka o svěcení kněží je potud zajímavá, že podle seznamu svěcení, vydaných Podlahou, až do r. 1416 Konrád nikdy neordinoval. Šlo by tedy o případná svěcení udělená po tomto roce. Biskupským povinností se Konrád vůbec věnoval minimálně, jmenovitě v prvních letech, neboť byl stále v blízkosti krále Václava, plně své povinnosti podkomořího event. rádce králova. Pešina shledává, že se „vetřel v královskou přízeň“ do církevně významného úřadu jako jeho předchůdce jak povoláním, tak i způsobem života ovšem daleko důstojnější Albík, u něhož nadto o nějakém „vtírání“ nemůže být ani řeč. Zvláštní charakteristiku Vechtovu podává Ziegelbauer, snažící se ho očistit od nařčení nigromantie a kouzelnictví, ačkoliv tato jeho záliba se dá spíše historicky doložit než pravděpodobné posílání peněz „do Vestfálska“, jak mu vyčítá zase Hammerschmied. Práví: „Ačkoliv Konrád je všem historikům znám jako člověk špinavý a lakota, zdá se být pomluvou, kterou o něm šířili Augustin (Käsenbrot) a Paprocký, že se věnoval magii a kouzelnictví“. Protože o této jeho zálibě mluví skoro současné kroniky, prozrazuje Ziegelbauer, že nepoužíval při psaní svého „Olomucium sacrum“ vždy spolehlivých zdrojů. Tohoto autora zvláště mrzelo, že Konrád podržel jako biskup úřad podkomořího. „Ačkoli nikdy nebylo zvykem, aby církevník působil v úřadě podkomořském, Konrád jej podržel jako jmenovaný biskup verdenský (a ještě více olomoucký), spojuje posvátný úřad se světským, jen když měl z obojího užitek“.

Z novějších vykladačů Konrádova života a působení soudí Loserth, že „od tohoto kulhavého Konráda se nedalo mnoho očekávat, protože kdo peněz a pochlebováním dosáhl nejvyššího církevního úřadu, nemůže dobře skončit“. Tomek dospěl, aniž by se odvážil celkové charakteristiky osoby a působení, k úsudku, že jako arcibiskup „nadržoval vždy raději straně nejméně se odchylující od obecného obyčeje v řádech kostelních“. Daleko obsáhlejší a poměrně nejvýstižnější jeho hodnocení podal až dosud Bachmann. „Meškaje dlouhá léta

v Čechách a jsa Václavem oceňován, byl pověřován důležitými úřady. Při řízení pražské církve se osvědčil jako muž světsky smýšlející, ve všem povolný králi, obojaký vůči kurii, svémocný vůči diecéšanům, vždy přítel malých prostředků bez hlubšího postřehu a bez pevného morálního postoje. Jeho prostřednictvím, jakožto gubernátora a administrátora arcibiskupství pražského, se Václav snažil o všestranné vyrovnání náboženských sporů“. Stručněji se o něm vyjadřuje na jiném místě, když praví, že „po celý život na něm ulpívala přihana bezcharakterního dvořana“. Jeho přechod na stranu husitů odsoudil, „neboť nenašel v sobě odvahu dát přednost bídě vyhnanství před ztrátou cti“.

Zvláštní postavení Vechtovo a jeho poměr ke králi Václavovi snad nejlépe osvětluje dokument z r. 1404 zaznamenaný Sedláčkem, kterým panovník Konrádovi slibuje, že jej z úřadů jemu zapsaných nepropustí, dokud jej z dluhů a rukojemství nevyvadí. Zapsal mu hrad Lichtenburk (tj. Lichnici), minci a urburu (daň) ze stříbra a zlata na Kutné Hoře, ungelt v Praze a všechna cla v Čechách. Z toho je zřejmo, že byl Konrádovi nějak zvláště zavázán, nejspíše nějakou velikou půjčkou. Tím se vysvětlí, proč se stal mincmistrem a hlavně podkomořím, kterýžto úřad byl pro získávání finančních prostředků pro panovníka i pro samotného držitele velmi důležitý. Díváme-li se na Konráda ve světle tohoto dokladu a pozorujeme-li ho pod zorným úhlem podnikavého a vlivného financiera, pak se nám jeho osobnost ani nejeví v tak špatném světle a pak si také vysvětlujeme jeho poměrně opatrně projevovanou bezzásadovost. Připsání mocného hradu Lichnice bylo možné, protože jeho držitel Štěpán z Opočna 11. VI. 1397 zavražděn na Karlštejně Hanušem Opavským, rok předtím se zavázal, že jej na požádání Václavovi IV. vydá, stejně jako držitelé Potštejna a Přimdy.

Při této příležitosti je možno si všimnout několika náhodných poznámek, které ilustrují majetkové transakce Konrádovy. Citovaný Ziegelbauer proti němu povznáší závažná obvinění. Tvrdí, že Konrád jako olomoucký biskup vyplatil od předchůdců zastavené církevní statky a zápisy o tom ukázal králi a moravským pánům. Později vykoupené statky tajně bez vědomí kapituly dvojnásobně, někdy až trojnásobně na úrok zastavil. Jako pražský arcibiskup zastavil r. 1418 hrad Kyšperk, položený na svahu Krušných hor, prý se svolením Zikmundovým hradnímu purkrabí Rydkéřovi z Polenska. Vymínil si, že vyplatit jej mohl jen pražský arcibiskup nebo král na dvouletou výpověď. Ještě před husitskými válkami zastavil arcibiskupský majetek v Týně n. Vlt., Pelhřimově, Českém Brodě a Vokovicích, kromě drobnějších statků. Nejdéle podržel hradek u Úštěku (Helfenburk) a Roudnici. Když se Konrád přidal k husitům, zmocnil se Helfenburku dosavadní jeho purkrabí Aleš z Malíkovíc, katolik, který dosazoval na panství kněze, určené žitavskou exulantskou konsistoří. V Praze měl Konrád již jako mělnický probošt znamenitý dům v Jilské, dnešní Husově ulici, hned „proti dveřím kostela sv. Jiljí“, čp. 241, v němž se dlouho chovaly zemské desky. V r. 1412 jej koupila za 400 kop se zvláštním královým svolením staroměstská obec, aby se tam dále chovaly zemské desky a zasedaly zemské soudy. Také v okolí Prahy vlastnil Konrád majetek. Po jeho smrti se r. 1432 hlásí o vinici v Košířích na Skalce arcibiskupův služebník Václav z Aursbachu.

Muž, jehož rukama prošlo zajisté mnoho peněz, neobohatil, podle dnešního stavu znalostí o něm, svěcené diecése nijakým náboženským nebo náboženskokulturním dílem. Ba, nemůžeme mu k zásluze počítat ani tzv. Bibli Konráda z Vechty z r. 1402 chovanou v Antverpách. Dvoudílná nedokončená kniha, dopsaná 22. II. r. 1402, byla nejspíše myšlena jako dar diplomaticky vypočítavého dvořana králi Václavovi, kterou svému záměstnateli věnoval Konrád jako dík za udělení mincmistrovského úřadu. Nešlo tedy o dar z důvodů náboženských nebo církevních. Učinil tak po příkladu jednoho ze svým předchůdců, Martina Rotleva, který dal napsat a vyzdobit pro krále šestidílnou bibli německou, opatro-

vanou dnes ve vídeňské státní knihovně. Německy psaná bible Rotlevova nebyla ve své výzdobě dokončena asi pro smrt objednatele zemřevšího někdy před r. 1400. Podobně zůstala torsem i latinská bible Konráda z Vechty a to jak v textu, tak i ve výzdobě, aniž známe důvod, pro který se tak stalo. K jejímu významu uměleckohistorickému dlužno dodat, že se na jejím vyzdobení podíleli čtyři mistři, z nichž umělecky nejvýznamnější byl

třetí. Toho třeba počítat k největším umělcům vácavské epochy a k nejvýznamnějším představitelům knižní malby celé periody karlovské a vácavské. V dokonalosti práce nemá třetí mistr Konrádovy bible v současné knižní malbě soupeře, kromě hlavního malíře misálu Házmburského z r. 1409. Vynikl nad ostatní umělce silou nadání i cvikem odpovídajícím soustavné a dlouhodobé práci. (Pokračování) ThDr. Václav Bartůňek

GEOGRAFICKÁ KLASIFIKACE NÁBOŽENSKÝCH SOUSTAV PODLE SVĚTOVÝCH OBLASTÍ

Máme-li si roztrždit náboženské soustavy podle oblastních skupin, musíme si především nějakým způsobem seskupit tyto oblasti v řadu, jež by nebyla čistě nahodilou. Při každé klasifikaci je možné mnoho rozmanitých způsobů, podle rozličných hledisek. Při studiu náboženství je těchto hledisek celá řada, protože náboženství je předmětem zkoumání mnoha vědních oborů a každý z nich posuzuje náboženství jiným způsobem.

Jako dělidlo je nejvýhodnější prvek vývojový. Jednotlivé oblasti by byly potom seřaděny podle toho, jak vysoce se náboženství průměrně vyvinula v té které oblasti samotné. Toto uspořádání je výhodnější, protože se shoduje lépe s časovým postupem přirozeného vývoje náboženství. Dělice skupinu na členy v jednotlivých oblastech, musíme se držet *postupu* pokud možno *historického*, počínající jevy a útvary nejstaršími a přecházející dále k mladším a mladším, až se dostaneme k útvarům soudobým. (Tímto způsobem dostaneme pak asi toto roztrždění náboženských soustav celého světa: 1. Náboženské oblasti severoasijské, 2. Náboženské oblasti tichomořské, 3. Náboženské oblasti africké, 4. Náboženské oblasti americké, 5. Náboženské oblasti východoasijské, 6. Náboženské oblasti jihoasijské, 7. Náboženské oblasti severoevropské, 8. Náboženské oblasti jihozápadní Asie a 9. Náboženské oblasti pánve Středozevního moře.

Nejjednodušší ovšem je *hledisko geografické*, jež přihlíží jen k zeměpisnému rozložení rozličných náboženských soustav podle světadílů a podle jejich částí.

Poněkud složitější je *hledisko etnografické*, kde je hledisko geografické spojeno s hlediskem příslušnosti náboženských soustav k lidským kmenům, kmenům a rodům. Roztrždění, k němuž docházíme s tohoto hlediska, nazývá se obyčejně genealogické, vývojové.

Roztrždění náboženských soustav podle *hlediska geologického*, tj. podle geologického vývoje zemského povrchu, má sotva nějakou praktickou cenu.

Další hledisko je *hledisko sociologické*, třídící náboženské soustavy podle jejich poměru k společenským celkům.

Všechna tato hlediska leží mimo náboženství samo, a dána jsou ohledy čistě vnějšími, což však má někdy značné výhody pro praktickou potřebu. To platí zejména o geografickém a etnografickém roztrždění náboženství.

Přehledně-li klasifikaci náboženských soustav v následujícím přehledu s *dělidlem geografickým*, vidíme na první pohled, že jednotlivé oblasti představují současně celky náboženského vývoje. Proti roztrždění vývojovému, genealogickému, je tu podstatná odchylka v tom, že náboženství stejného plemene, jež se však vyvíjela v různých oblastech, jsou od sebe odtržena, proti čemuž by mohli mít námitky etnografové a filologové, ale neprávem. Badatel v oboru náboženské geografie zjistí již při prvních pokusech při srovnávacím studiu rozmanitých náboženství téhož plemene, která se vyvinula v rozličných oblastech, velké rozdíly v různých náboženských soustavách, a při bedlivějším zkoumání pozná, že náboženské soustavy, přenesené z jedné oblasti do oblasti jiné, podléhají vývojovým zákonům nové oblasti.

Geografická poloha oblastí a jejich náboženské soustavy:

1. Oblast pánve Středozevního moře:

Je to nejrázovitější oblast náboženského vývoje, tvořící i v historickém směru organický celek nadmíru důležitý pro vývoj lidské civilisace a kultury. Náleží k ní všech-

ny země přiléhající k Středozevnímu moři až po jejich přirozené hranice, jež se posunují jen u vyspělejších zemí až na hranice politické. Do této oblasti patří Malá Asie až po Kyzyl Yrmak a Antitarus.

Do této geografické oblasti náleží tyto náboženské soustavy: 1. Původní náboženství jižní Evropy, 2. Náboženství severní Afriky; a) Náboženství severozápadní Afriky, b) Náboženství egyptské, 3. Náboženství maloasijské, 4. Náboženství foinické (a kartháginské), 5. Náboženství starořecké, 6. Náboženství starořímské a 7. Křesťanství.

2. Oblast africká:

Leží na jih od oblasti středomořské a vyplňuje celou ostatní část této pevniny, s výjimkou východní části, přibližně se kryjící s nynější Etiopíí.

Do této zeměpisné oblasti náleží: 1. Náboženství vlastních černochů, 2. Náboženství Bantuů, 3. Náboženství východoafrických černochů a 4. Náboženství Hotentotů a Křováků.

3. Oblast severoevropská:

Zabírá celou nížinu germánskou a ostatní část Evropy na sever od bývalých Sudet, Karpat, Černého moře a Kavkazu až po Severní ledový oceán na severu, a po řeku a pohoří Ural na východě; Výběžky s enklávami zabíhá mezi Kaspickým mořem a Uralem do Asie až na jihovýchod po Karakorum, Hindukuš a Pamír.

Sem náleží tato náboženství: 1. Náboženství starých Slovanů, 2. Náboženství starých Keltů, 3. Náboženství starých Germánů, 4. Náboženství indoevropských kmenů střední Asie a 5. Náboženství ugrofinská.

4. Jihozápadní oblast asijská:

Rozkládá se na jih od Kavkazu, až po Modrý Nil a na východ po Indický oceán, řeku Indus a pohoří Hindukuš.

Sem náleží tyto náboženské soustavy: A. Náboženství iránská: 1. Náboženství staroperské a staromédijské, 2. Náboženství Zarathustrovo; B. Náboženství semitská: 1. Náboženství babylónské a asyrské, 2. Náboženství kanaanejské, aramejské a syrské, 3. Náboženství foinické (náleží současně do oblasti pánve Středozevního moře), 4. Náboženství staroarabská, 5. Náboženství izraelské a 6. Islám.

5. Oblast severoasijská:

Tato oblast vyplňuje nížinu sibiřskou mezi Uralem a Altajem.

Náleží sem tato náboženství: 1. Náboženství kmenů uraloaltajských v Asii. Mimo oblast stojí: 2. Náboženství Finů, 3. Náboženství Samojeďů.

6. Oblast východoasijská:

Rozkládá se na jih od řeky Amuru až po řeku Mekong a zabírá i přilehlé ostrovy.

Sem spadají tyto soustavy: 1. Staré náboženství tibeto-barmské (částečně mimo oblast), 2. Lidové náboženství čínské, 3. Staré náboženství korejské, 4. Šinto, 5. Náboženské soustavy čínských filosofů-reformátorů, a 6. Tibetický, čínský, korejský a japonský buddhismus.

7. Oblast jihoasijská:

Leží na jih od Himálaje mezi řekou Indem a Mekongem, zabírajíc i západní část Sundského souostroví.

Sem spadají soustavy: 1. Původní, nyní (až na nepatrné zbytky) vymřelá náboženství této oblasti a jejich zbytky, 2. Náboženství dravidské, 3. Původní náboženství barmské, 4. Náboženství védské, 5. Náboženství brahmínské, 6. Džinismus, 7. Buddhismus, 8. Hinduismus a 9. Neortodoxní sekty hinduistické: a) Náboženství Sikhů, b)

Árja samádž, c) Brahmo samádž a d) Sekta Svámi Nárájanova.

8. Oblast tichomořská:

Rozkládá se na východ od oblasti jihoasijské a zaujímá část souostroví Sundského, Filipíny, Moluky, Novou Guineu, Austrálii a všechny ostrovy tichomořské, tj. Mikronésii, Melanésii a Polynésii.

Sem náleží: 1. Náboženství Malajců a kmenů sundských (částečně mimo oblast), 2. Náboženství Negritů a Melanésanů, 3. Náboženství australských domorodců, 4. Náboženství obyvatelů Mikronésie a 5. Náboženství polynéské.

9. Oblast americká:

a) severoamerická:

Shoduje se přibližně asi s územím nynějších Spojených států amerických a Britské Ameriky.

Sem spadají tyto náboženské soustavy: Náboženství severoamerických Indiánů a Eskymáků. Pozn.: Někteří badatelé uznávají sedm amerických oblastí oddělují od oblasti severoamerické oblast hyperbo-rejskou, již tvoří tzv. Eskymáci.

b) Oblast středoamerická:

Zaujímá kromě vlastní Střední Ameriky celé Mexiko. Sem náleží: Náboženství mexická a středoamerická.

c) Oblast karibská:

Zahrnuje v sobě ostrovy Antilly a severní pobřeží Jižní Ameriky. Sem náleží: Náboženství kmenů karibských.

d) Oblast peruánská:

Sem náleží: Náboženství starých Peruánců.

e) Oblast brazilskopatagonská: (někdy jihoamerická)

Sem patří: Náboženství kmenů brazilských a patagonských. Pozn.: Někteří badatelé uznávají sedm amerických oblastí rozděluje tuto oblast na brazilskou a patagonskou.

Pokud se týče Ameriky, nejsou ještě výzkumy amerického náboženství tak daleko, aby bylo možno ji definitivně rozdělit v oblasti náboženského vývoje a náboženských vlivů. Podle některých badatelů tvoří Amerika jedinou ohromnou oblast náboženského vývoje, podle jiných musíme uznávat tři, podle jiných čtyři, pět i sedm oblastí náboženského vývoje. Podle našeho názoru nejlépe vyjdeme, uznáme-li pro Ameriku pět oblastí.

Tím se však již dostáváme k původním oblastem, shodujícím se hodně s *rozdělením etnografickým*. Proto někteří badatelé zjednodušují věc tím, že spojují celou jižní Ameriku v jedinou oblast, vyjma oblast peruánskou, kterou přičleňují k oblasti středoamerické, dostávající tak pouze tři oblasti. I toto roztržení náboženských oblastí v Americe lze přijmout, ač ovšem s některými výhradami s ohledem na náboženství peruánské a náboženství karibská.

Dohromady však představují americká náboženství bez odporu jeden celek tím, že tam, kde nejde o podrobné bádání, možno se spokojit i s jedinou oblastí pro celý tento obrovský kontinent. Přitom ony ostatní díly představují oddíly etnografické a linguistické.

Určení polohy a rozsahu oblastí náboženského vývoje:

Práce tato je výsledkem podrobného a dlouhodobého zkoumání náboženských soustav, jež není možno reprodukovat se všemi podrobnostmi a proto se musíme spokojit zde pouhými výsledky.

Jednu je však nutno zde připomenout, totiž tu, že sousední oblast se skupinami náboženských soustav zvláště vyvinutých, kde se i společenský styk povzneseleš obecným kulturním vývojem zvláště vysoko, zasahují někdy dost daleko od sebe a v průseku jejich vzniká pak středisko mocných vlivů, šířících se do všech sousedních oblastí. (Např. Egypt, Tibet, západní polovina Indie aj.).

Vývoj nejstarších náboženských soustav se dál na ploše velmi omezené a tím za vnějších podmínek skoro identických. Tyto poměrně malé plošky můžeme pokládat za jakási centra náboženského vývoje, jež ovšem nedovedeme si již rekonstruovat, protože změny dlouhých věků skoro všude zahladily většinu stop po nich. Přesto však v některých případech se nám podaří lokalizovat je

alespoň do některého světadílu, nebo dokonce do některého jeho omezené končiny.

Příležitost pohybu, tedy zejména *přirozené dopravní cesty*, rozšiřují tato centra, kdežto *překážky pohybu* (např. zejména vysoká horstva) je omezují, ohraničují nebo dokonce i zaškrcují. Dopravními cestami se nejen uskutečňuje styk s cizími společenskými celky, nýbrž šíří se i společenský celek na větší plochu. V době sekundárního tvoření náboženského se šíří těmito cestami i náboženské zásady, kdežto pohybové překážky činí překážku i šíření náboženských zásad. Není nic přirozenějšího, než že takováto plocha, postoupená vhodnými dopravními cestami a ohraničená pohyblivými překážkami, hostí soustavy organicky příbuzné a to i u společenských celků plemenně rozdílných. Není to jen pouhá teorie nebo hypotéza, je to fakt, k němuž dojdeme právě rozbořením konkrétních náboženských soustav. Tyto zemské plochy, charakterisované vnitřní organickou příbuzností náboženských soustav, jsou *náboženské oblasti*. Tyto oblasti je možno určit empiricky, bez ohledů na etnografické vztahy, a jsou nám geografickými představiteli oněch příbuzenských skupin náboženských soustav, jež tvoří jednotlivé členy systematického třídění náboženských soustav.

Oblasti v prvotném svém stavu představují pevné celky, jež nepodléhají značnějším změnám. Teprve později rozmanité příčiny dávají podnět k tomu, že se skupiny náboženských soustav šíří i do cizích oblastí, nebo že se soustředí na místo menší, omezenější. Příčinou zmenšování oblasti je *vymírání národa nebo kmene* a *šíření nového náboženství*.

Příčin šíření náboženské skupiny i mimo původní hranici oblasti je mnoho. Je to především přelidnění, nedostatek potravy, změna klimatických nebo hospodářských poměrů, které vedou k hromadnému vystěhování, přesunu národa nebo kmene do prostředí jiné náboženské oblasti. Zdokonalování dopravních prostředků usnadňuje tyto pochyby a s nimi i přesuny náboženské. Výsledek těchto změn je potom ten, že se v oblastech náboženských vyskytují později *náboženské enklávy*, jež jsou východiskem rozmanitých vlivů.

Určit hranici oblastí není vždy stejně snadné. Obtíže se vyskytují zejména tam, kde se dalo mnoho přesunů a kde nemáme možnosti kontrolovat jinak poznatky odvozené ze samých náboženských soustav, zejména historickými zprávami a archeologickými výzkumy. Ovšem přesná hranice se dá stanovit sotva kde. Avšak to nemá stejně velkého významu, protože, jak se zdá, asi vlivem pohraničních styků, nikdy určitých hranic oblastí nebylo.

Pohraniční styk mezi náboženskými oblastmi, šíření oblasti mimo původní hranice, enklávy — všechno to působilo, že náboženské soustavy téže skupiny podléhaly vlivům náboženských soustav skupin jiných.

Toto míšení náboženství čili synkretismus se děje ve větších oblastech, než jsou původní náboženské oblasti. To jsou *oblasti náboženského vývoje* a *oblasti vzájemných vlivů*. I tyto oblasti jsou určeny přirozenými dopravními cestami a omezeny přirozenými překážkami pohybu, mají také své výběžky a enklávy, jež představují opět další vývoj. Zejména zdokonalením umělých dopravních cest se poměry po té stránce rychle mění a náboženské soustavy schopné rozšíření se šíří i přes hranice oblastí organického vývoje, podporovány jsou jedním válečnými výboji, jednak obchodem i jinými mírumilovnými povoláními, nejvíce však zdokonalenou mořeplavbou.

Člen-korespondent Mezinárodní geografické unie
RNDr. Otakar Kratochvíl

LITERATURA:

- Král, J.: Zeměpis náboženství, Věda a život, Praha
Lexa, F.: Náboženská literatura staroegyptská, Kladno 1920
Loukotka, C.: Náboženství Indiánů, Praha 1926
Máša, R.: O původu a vývoji náboženství, Praha 1921
Pertold, O.: Náboženství národů nekulturních, Praha 1925
Úvod do studia náboženství, Praha 1925
Úvod do vědy náboženské, Praha 1945
Základy všeobecné vědy náboženské, Kladno 1920
Reclus, E.: Náboženský vývoj lidstva. Vybr. káp. z „L'homme et la terre“, Praha 1922—1924
Voráček, J.: Úvod do studia člověka, společnosti a civilizace, Praha 1940

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

67. Auctor beate saeculi.
(K matutinu Bož. Srdce Páně)

původce světa vznešený,
všech Spasiteli, Ježíši,
Otcova Světla Plamení
a z Boha Bože nejvyšší.

Jen láskou svou byls přinucen
na sebe lidské tělo vzít,
Adame nový, chtěje všem,
co Adam ztratil, vydobýt.

Tvá láska tvůrčí všemocí
zem, hvězdy, moře stvořila,
se slitovala nad Otci,
nás potupných pout zbavila.

Kéž nikdy nepřestane žár
tvé lásky ve tvém Srdci plát,
by lidstvo odtud vzácný dar
tvé slitovnosti mohlo brát.

Je proto proklál kopí hrot
a vytrpělo tolik ran,
by mohl s vodou krve proud
smýt všechny skvrny s duše
nám.

Kéž za to, sladký Ježíši,
že milost srdcem vyléváš,
po všechny věky nejvyšší
čest s Otcem svým i s Duchem
máš.

Amen.

68. Cor arca legem continens.
(K laudám Bož. Srdce Páně)

Ó Srdce archa úmluvy,
nikoli staré poroby,
ale jen lásky, milosti,
slitování a vlídnosti.

Tys nedotčený hříchem chrám,
kde byl nám nový Zákon dán,
nad starý chrám jsi světlejší,
opony puklé cennější.

Tvá láska chtěla tebe nám
otevřít ranou dokotán,
abychom lásce ukryté,
vzdávali díky v ráně té.

Pod symbolem tím lásky své
vnitřní muky i krvavé,
tu dvojí obět kněz i král,
nás Kristus přinést neváhal.
Kdo nechce Lásku lásku dát,
kdo vykoupěn ji nemá rád,
kdo netouží mít věčný stan
v nejsladším Srdci uchystán?

Buď tobě sláva, Jezu náš,
že milost srdcem vyléváš.
i Otci, Duchu milosti
na věky celé věčnosti.

Amen.

69. En ut superba criminum.
(K nešp. Bož. Srdce Páně)

Jak velké množství našich vin
svou pýchou krutě zranilo
to Božské Srdce, jež ten čin
si vůbec nezasloužilo!

Rozechvělému vojínu
těž náš hřích vtiskl kopí
v dlaně,
když v žáru našich zločinů
už byl hrot jeho ukován.

Z té rány v Srdci vyšla choť
Kristova, Církev spanilá,
tam k svatostánku přímý vchod
se k spáse lidstvu otvírá.

Tam věčně milost blaživá
vyvěrá v sedmi pramenech,
tam nečistotu omývá
z všech duší Beránkova krev.
Je podlé vrhat se zas v hřích,
jenž svaté Srdce zraňuje,
rozpalme raději v srdcích

oheň, jenž znakem lásky je,
Kéž za to, sladký Ježíši,
že milost srdcem vyléváš,
po všechny věky nejvyšší
čest s Otcem svým i s Duchem
máš.

Amen.

Všechny tři hymny pocházejí
od téhož neznámého autora
z 18. století.

70. Ira justa Conditoris.
(K matut. Nejdražší Krve Páně)

Tvůrce v hněvu spravedlivém
dravým vodám vydal v plen
zločinný svět, v moři divém
zachránil Noema jen
a potom své lásky divem
krví omyl celou zem.

Když se tímto deštěm země
spásonosným omyla,
předtím plodící trní sémě,
v jeden květ se rozvila.
hořké byly přetajemně
v nektar sladký změnila.

Tehdy též zub hada zlého
nejprudší svůj pozbyl jed
a pekelných šelem jeho
rozlícený zkrotnul hled,
toť Beránka zabitého
vítězství je zřejmý sled.

Hlubino, jež mezi nemá,
Moudrosti vždy plné hvězd,
Lásko, kterou přeplněna
nejsladší hruď Boží jest:
Sluhům je smrt přisouzena,
Král na sebe však vzal trest.

Když na sebe hříchů svými
svoláváme Soudce hněv,
nachť je naší přimluvkyní
nejdrahoccennější Krev.
Pak zlověstných mraků stíny
zmizí jako mlhy dech.

Stvořiteli náš i Králi,
tys vykoupil věřící
a máš s Otcem. Duchem stálý
v nebesích trůn zářící,
vykoupený svět tě chváří,
poklady své sřežící.

Amen.

J. M. Šk.

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 119. PROTI ZLÝM JAZYKŮM

Tímto žalmem (hebr. 120) začíná řada patnácti tzv. poutních písní (119–133), zvaných „stupňové“. Přesnější vyjádření by snad bylo „písň stoupajících“. Byly zpívány pravděpodobně poutníky, kteří třikrát za rok „stoupali“ do chrámu — srv. Ex 23, 17; Deut 16, 16. Nebo jsou tak nazvány podle patnácti stupňů, kterými se vystupovalo z nádvoří žen do nádvoří Izraelitů branou Nikanorovou. Další domněnka je, že tyto žalmy složili Židé propuštění králem Cyrem z babylonského zajetí, když „vstupovali“ do Palestiny, srv. Ezd 7, 9. Tomuto názoru velmi odpovídá obsah větší části žalmů. Jiné z nich popisují poměry za Nehemiáše po návratu ze zajetí.

Autor toho žalmu je uprostřed nepřátel, kteří jsou falešní a svárliví.

Rozdělení myšlenek:

- a) Pane, pomoz mi od zlých řečí (1–2)!
- b) Odměna zlého jazyka (3–4).
- c) Běda mi, že musím žít v takovém prostředí (5–7)!
1. *Stupňová píseň.*
+
Volal jsem k Pánu ve svém soužení
a vyslyšel mě.
2. *Pane,*
zachraň mou duši před nevraživými rty,
před úskočným jazykem!
+
3. *Čeho se ti dostane*
a přidá nádavkem,
jazyku úskočným?
4. *Ostrých šípů silného střelce*
a žhavého uhlí z kručinek.
+
5. *Běda mi,*
musím bydlet v Mosochu,
přebývat ve stanech Kedarských!
6. *Už dlouho bydlim u těch,*
kdo nenávidí pokoj —
7. *když já mluvím o míru,*
oni dotírají válkou!
- 3) „čeho se ti dostane“ — rozumí se : odměnou od Boha. Je to obrat vzatý z přísežní formule: „toto ti učí Bůh a přidej nádavkem, jestliže...“ srv. 1 Sam 3, 17, a jinde.
- 4) „z kručinek“ — kručinka (Genista Raetam) má tvrdé dřevo, vydává prudek žár.
- 5) „Mosoch — Kedarští“ — zeměpisně leží Mosoch u Černého moře — srv. Gen 10, 2; Kedarští byl nománský kmen ze syrsko-arabské pouště — srv. Gn 25, 13. Zde jsou však názvy vzaty obrazně jako pohana nepřátelů, lidí nevzdělaných a hrubých. Kde skutečně žalmista prodlévá, není vyjádřeno.

P. Jos. Kunický

Kněžská meditace

Obsahem našich kněžských meditací budou i tento rok preface Mši svatých... V podstatě byla preface vždy děkovaná modlitba za veliké dary Boží neskonalé štědrosti. Bůh je naším největším dobrodincem, každý den ze všech dobrodinců největší a nejštědřejší. Každý den nás udržuje v bytí a žití, každý den nám dává stále nové aktuální milosti, abychom si jejich pomocí dovedli zachovat tu nejcennější habituelní milost posvěcující, kterou nám Pán Ježíš vydobyl smrtí svou na kříži. Ji jsme synové Boží a máme nárok ad visionem beatificam in lumine gloriae. Proto se v úvodních aklamaci k prefaci povzbuzujeme k vděčnosti: „Gratias agamus Domino Deo

nostro!“ Neboť opravdu je hodno a spasitelné, abychom vždy a všude díky vzdávali Bohu, svému nejštědřejšímu dobrodinci.

Jest jisté, že Bůh váže své mimořádné milosti na zvláštní dny v roce, které jsou zasvěceny nějakému hlubokému tajemství anebo nějakému velikému světcí. Takové liturgické dny vyjadřují toto hluboké tajemství anebo důležitost svátkovou zvláštní zmínkou v prefaci. Stručně a krátce, mohutně a jasně. Přímo zřejmá je také tato skutečnost v prefaci o Zjevení Páně. Preface o Zjevení Páně je obsažena již v sakramentální řehořském tak jako preface vánoční, velikonoční, svato-dušní, Nejsvětější Trojice, apoštolů,

postní a křížová, tedy již v 6. století. Krátce ale jednoznačně konstatuje tajemství svátečního dne: „Jednorozenný tvůj se zjevil ve smrtelném těle a tak nás obnovil novým světlým své nesmrtelnosti.“ To je vše, co preface o Zjevení Páně nám zvláštního říká. A je to pravda tak veliká a tak důležitá a tak hluboká, že je podstatnou pravdou našeho křesťanství. — Pravda, která nám říká a nám zjevuje, že druhá Božská osoba člověkem se stala, neboť se „nám zjevila ve smrtelném těle.“ Svátkové tajemství je nám všem známo. Božské Dítě ve smrtelném těle zjevuje v Betlémě mudrcům od Východu své božství. Zjevuje svou vůli, aby všichni lidé byli povoláni do

Církve, kterou zbuduje, aby Boha poznali, jemu se klaněli jako ti mudrci od Východu a tak svého časného i věčného štěstí v Bohu našli. Tuto vůli, aby všichni lidé jednou spaseni byli, vyjadřuje později ve svém tříletém apoštolském působení stále novým způsobem. „Mám ještě jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince. Také ty musím přivést; oni dají na můj hlas, a pak bude jen jeden ovčinec a jeden pastýř.“ Jan 10, 16. Také apoštolové kázali nejen vyvolenému národu, nýbrž i těm, kteří do vyvoleného národa nepatřili a kteří měli jakékoliv náboženské názory a v jednoho praveho Boha nevěřili, aby je získali a přivedli do toho jednoho ovčince Dobrého pastýře Ježíše Krista, který se zjevil ve smrtelném těle v Betlémě a tak nás obnovil novým světlem nesmrtelnosti.“ Tatáž vůle našeho Pána Ježíše Krista to byla, která byla mohutnou pohnutkou k tomu, že Pavel VI. ustanovil při Druhém Vatikánském koncilu tři sekretariáty, které budou i v postkoncilové době pracovat: sekretariát pro sjednocení křesťanů, druhý pro nekřesťany a třetí pro nevěřící. To je stále vyzařování svátkového tajemství „Epiphaniae Domini“: zjevení jednorozeného Syna Božího ve smrtelném těle mágům a tím promulgování Jeho nezměnitelné pevné vůle, že volá všechny do svého ovčince, neboť efektivní vůli chce, aby všichni byli přivedeni k pravé víře a spaseni byli. To je první „tříkrálov-

ská“ ekumenická myšlenka a skutečnost.

„Jednorozený Syn Boží se zjevil ve smrtelném těle a tak nás obnovil novým světlem své nesmrtelnosti.“ Svátá liturgie při obětování při přimíšení vody do vína vysvětluje tato slova jednoznačným způsobem. Modlíme se: „Bože, tys obdivuhodně stvořil a ještě obdivuhodněji obnovil člověka v jeho důstojnosti; dej tedy, ať skrze toto tajemství vody a vína jsme účastni božství toho, který se ráčil stát účastným naší lidské přirozenosti: Ježíše Kristus, tvůj Syn a náš Pán, který s tebou žije a kraluje v jednotě Duchu svatého, Bůh po všechny věky věků...“

Od té doby, co se zjevil jednorozený Syn Boží ve smrtelném těle, se stala tato svatá skutečnost rozhodující pro křesťanské hodnocení těla. Podle katolického názoru není křesťanu tělo principem zla jako Manichejcům a Montanistům, také ne cizincem a žalářem jako Platonikům, nýbrž člověk je tělo a duše jako integrální celek. Duše i tělo jsou stvořeny podle obrazu Božího. Následování Krista je nejen uskutečňování a zdokonalování obrazu Božího v duši, nýbrž také formování odrazu podoby Boží v těle, která se dokoná při těla zmrtvýchvzkříšení.

Tělo zůstává i po dědičném hříchu mistrovské dílo Boží. Tělo není sídlem dědičného hříchu, zatímco snad duch byl v pořádku; Nýbrž dědičným hří-

chem se oběma tělu i duši nedostává Boží vznešenosti a krásy. Tak jako dědičný hřích tak také vykoupění týká se obou — duše i těla — celého člověka. Bezprostřední sídlo milosti posvěcující není ovšem tělo, nýbrž duše ve svém vztahu k tělu. Hlavní kořen hříchů pýcha má sídlo v duchu. Jisté je však nejen podle učení sv. Pavla, nýbrž z vlastní zkušenosti, že hlavní vzpoura proti duchu a proti zákonu Božimu citelně vychází ze smyslů těla a že právě v těle nalézá zlo mnohonásobné přístupišť, takže platí slova Páně: „Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.“ Proto také praví sv. Pavel: „Ukážňuji své tělo a porobuji si je, abych snad proto, že jsem jiným kázal, sám nebyl zavržen.“ — Avšak svatý Pavel a svatý Jan ukazují také tělo v jeho křesťanské důležitosti a velikosti: ve světle vtělení, „in incarnatione“ ve svetle sv. svátostí v jejich vztahu k tělu, ve světle přibytku Ducha svatého: „Nescitis, quia templum Dei estis!“ 1Cor 3, 16. a konečně vidíme velikost a důstojnost těla ve svetle jeho oslavení při těla zmrtvýchvzkříšení. — „A Slovo tělem učiněno jest... Jednorozený tvůj se zjevil ve smrtelném těle... viditelně oku a hmatatelně rukám, St. Joseph tractabat, portabat, osculabat... „Nuže, oslavte Boha ve svém těle!“ 1 Kor 6, 20...

To jsou krátce a stručně snesené myšlenky na prefaci o Zjevení Páně.

ThDr. Karel Sahan

LITURGICKÁ OBNOVA

ČASTĚ SVATÉ PŘIJÍMÁNÍ

20. prosince uběhlo 60 let od promulgace dekretu posv. kongregace koncilu, kterým se nejen dovoluje, ale doporučuje co nejčastější, ba denní sv. přijímání každému katol. křesťanu, který je v posvěcující milosti a má pravý nadpřirozený úmysl. Podle sdělení téže kongregace z 15. září 1906 týká se tento dekret i dítě a jak velmi záleží Sv. Stolici na sv. přijímání dětí, o tom svědčí dekret sv. Pia X. Quam singulari z r. 1910, který měl letos své 55. jubileum. My si však pouze všimneme prvního dekretu, který — třeba je podepsán pouze prefektem kongregace koncilu, kardinálem-biskupem palestrinským Vincentiem a sekretářem C. de Lai — Piem X. byl schválen a má tedy placet nejvyšší církevní autority. Dnes v době živého liturgického hnutí, kdy se obnovuje aktivní účast na liturgii, je nám obsah tohoto dekretu samozřejmý, ačkoliv ani u nás nebyl ještě všude tento pokyn k nejaktivnější účasti na Mši sv. důsledně uskutečněn, ale nebylo tomu tak před 60ti lety. Abychom si uvědomili nesmírný význam tohoto dekretu, zopakujme si nejprve, jak to bylo s častým sv. přijímáním od prvních křesťanských dob a pak se povzbudme k jeho stoprocentní realizaci.

Když Božský Spasitel seslal Ducha Sv., hned v týž den bylo pokřtěno asi 3 000 lidí (Skutky 2, 41) a počet věřících nepochybně vzrůstal a jak to později zaznamenal sv. Lukáš ve Skutcích ap. (20, 7) a sv. Pavel (I. Kor. 11, 20), tyto věřící se pak denně scházeli v chrámu k bohoslužbě slova a po doměch „k lámání chleba“, aby plnili slova Pánova: „To činěte na mou památku.“ A není pochyby, že v prvotní Církvi bylo všeobecné, že křesťané, zúčastňující se nejsv. Oběti, zúčastňovali se i obětní hostiny. Podle sv. Pavla (I. Kor. 11, 20-21) bylo vlastně hlavním účelem křesťanských shromáždění účastnit se eucharistické Oběti i hostiny a v dobách apoštolských dělo se to první den po sobotě, první den týdne, který dostal název den Páně, Dies Dominica, (u nás neděle). Potvrzu-

je to i nejstarší křesťanský spis Didache (kap. 14) a potvrzuje to též druhý nástupce sv. Petra, Anaklet (Ep. 1): „Po konsekraci (proměňování darů) přijímají všichni, kteří nechtějí být vyloučeni. Tak ustanovili apoštolové a učí sv. Církev římská.“ První křesťané přijímali tedy Tělo Páně aspoň jednou za týden, ale lze mít za to, že kromě sv. přijímání při nejsv. Oběti v neděli přijímali Tělo Páně i doma, a to každý den. Ve 2. stol. jeví se to už jako starší zvyk, neboť sv. Justin ve své Apologii (I, 65) z let 151—154 píše: „Jáhni chléb a vodu i víno, nad nimiž byly činěny díky, rozdávají každému přítomnému a nepřítomným donášejí.“ A namítne-li někdo, že z těchto slov ještě jasně nevyplývá, zda jáhni nosili nepřítomným sv. Hostie pro nastávající všední dny (mohli je nosit jen pro nedělní sv. přijímání), budiž připomenuto, že výslovně o denním sv. přijímání doma mluví Tertulián. Rozhořčeně kárá křesťany, kteří hotoví pohanské sochy a praví, že takoví týrají Krista Pána denně; zatím co Židé vložili ruce na Pána pouze jednou, takoví křesťané denně se dotýkají nehodně Těla Kristova. Tertulián tu zřejmě naráží na způsob tehdejšího sv. přijímání, před nímž se sv. Hostie pokládala na pravou ruku přijímajícího. Ve svém listě Ad uxorem mluví též Tertulián na dvou místech o denním sv. přijímání. A že denní sv. přijímání bylo v prvotní Církvi obvyklé i na Východě, o tom svědčí Kliment Alex. (+ před r. 215): „Ježíš-Zivitel dává sebe sama jako chléb a podává denně nápoj nesmrtelnosti.“

Sv. přijímání bylo křesťanům doma denně posilou zvláště za pronásledování. Např. sv. Cyprián (+ 258) píše (Ep. 56, 1): „Těžký a prudký zápas nastává bojovníkům Kristovým; jest se ozbrojovat nezlomnou vírou a pevnou ctností. Nechť tedy denně přijímají kalich Krve Kristovy, aby byli s to prolít vlastní krev pro Krista.“ Lze říci, že celý život křesťanů prvních tří století stál ve znamení svátostného Spasitele. V živém a hlubokém pochopení nejsv. Oběti zdálo se tehdejšími křesťany ně-

čím nepřirozeným odloučit se od kněze při požívání obětní hostiny, když se s ním účastnili podávání obětí. Citujme ještě aspoň Origena (+254): „Řekněte mi vy, kteří jen v neděli navštěvujete chrám, nejsou-li také ostatní dny dny Páně? Zidé slaví jen určité dny, ale křesťané požívají Beránkovo Tělo denně; i ty jsi denně zván, abys přišel k hodům Slova Božího a stál u jeho pramene.“ (In Genes. hom. 10, 3.)

Ve 4. stol. původní horlivost k svátostné hostině opadávala. Proto antiochijský sněm r. 341 ukládá: „Všechny ty, kteří vstupují do chrámu Božího a slyší Písmo sv., ale nemají účast na modlitbě s lidem, nebo vyhýbají se účasti na sv. Eucharistii z jakési převrácenosti, nutno z Církve vyloučit.“ Podobně (asi o dvě léta později konaný) koncil v Sardice (nynější Sofii) hrozí tresty oněm křesťanům, kteří nepřijdou na služby Boží tři neděle po sobě. A jak to bylo po této stránce v té době na Východě, dovidáme se z listu sv. Basila Caesarii, psaného kol r. 372: „My čtyřikrát každého týdne jdeme ke sv. přijímání, v neděli, ve středu, v pátek a v sobotu, ale i v jiné dny, jestliže se koná památka nějakého světce. Jestliže pak někdo v dobách pronásledování zamýšlí, není-li kněze nebo jáhna, svou vlastní rukou si podat přijímání, zbytečno je dokazovat, že to hříšné není, protože to dlouholetý zvyk sám sebou potvrzuje. Neboť všichni mniši v pouštích, kde není kněze, Tělo Páně uchovávají doma, svými vlastními rukama přijímají. V Alexandrii pak a v Egyptě každý, i z lidu ponejvíce má Tělo Páně doma a stává se Ho účasten sám, kdy chce.“

Ustavičné boje a stěhování germánských národů na přelomu křesťanského starověku a novověku nebylo příznivé náboženskému životu a tudíž ani častému sv. přijímání. Zmínky z různých zemí o častém, ba denním sv. přijímání z té doby jsou výjimkami. Synody, biskupové, kazatelé a církev. spisovatelé sice časté sv. přijímání doporučují, ale již se spokojují u laiků i s třemi sv. přijímáními ročně — o vánocích, o velikonočních a letnicích. Synoda v Agde v Galii (r. 506) nepovažuje za katolika toho, kdo o těchto svátcích nejde ke stolu Páně. Stejně soudí synoda Tourská (r. 813). Synoda v Cáchách (r. 836) snaží se sice obnovit starobylý bohumilý obyčej přijímat Tělo Páně aspoň každou neděli, ale vlačnosti v celku přibývá a počet sv. přijímání se menší. Dokonce volnější praxe v tomto ohledu vniká i do klášterů, kde se dosud přijímalo denně. I u mnichů v Clugny, kteří přinesli do řeholního života reformního ducha, nebylo už ani nedělní sv. přijímání pravidlem. Nutno ovšem podotknout, že v klášterích nebyla to vždy vlačnost, která zdřozovala od stolu Páně, ale spíše jakási úcta k Nejsv. Svátosti. Názor mnohých své doby vyjadřuje kartuzián Petr z Blois kolem r. 1200: „Časté přijímání působí zevšednění, z řídkého však roste úcta ke Svátosti.“

Aby sv. přijímání nebylo ještě více opomíjeno, stanovil XII. všeobecný sněm Lateránský r. 1215, že každý věřící od rozeznávacích let musí aspoň jednou ročně, a to v čase velikonočním přijat Nejsv. Svátost. Ovšem mnohé provinční synody (Toulouská — r. 1229, Rodezská — r. 1289, Trevírská — r. 1310) i po tomto koncilu naléhaly ještě aspoň na trojí sv. přijímání ročně. Podobně to žádali i biskupové angličtí a synody v jiných zemích. Pro nás je v tomto ohledu zvláště pozoruhodná synoda v Kroměříži, konaná r. 1318 za olomouckého biskupa Konráda I. A že se přání synod, biskupů a kněží částečně uskutečnilo, o to měly zásluhu zejména laické III. řády sv. Františka a sv. Dominika, které žádaly od svých členů aspoň 3. sv. přijímání do roka a kdo je opomenul, měl se sám potrestat denním postem o chlebě a vodě. K udržování aspoň trojího sv. přijímání v roce zřizována i zvláštní bratrstva, např. bratrstvo bojovníků Ježíše Krista a bojovníků Panny Marie v Parmě aj. O třech hlavních svátcích býval potom ke stolu Páně pochopitelně velký nával, zatím co v obyčejné neděle a zejména v obyčejné dny nebylo vidět u sv. přijímání nikoho. Aby se pak podávání o třech hlavních svátcích círk. roku snadněji zdolalo, podávalo při Mši sv. několik kněží najednou, nebo se sv. přijímání podávalo i při Mších sv., sloužených u vedlejších oltářů, ba od té doby se vytvořil do 12. stol. téměř neslýchaný obyčej, že se začalo podávat i zdravým lidem Tělo Páně mimo Mši sv. A tenkrát se

též v mnohých francouzských a anglických diecésích (v 13. a 14. stol.) z téhož důvodu začala povolovat o hlavních třech svátcích bilance.

Avšak přes všechny snahy Církve, aby věřící čerpali nadpřirozené posily z Nejsv. Eucharistie, bylo stále ještě dosti katolíků, kteří k sv. přijímání už tehdy nechodili vůbec. U některých to byla vlačnost, u jiných posvátná bázeň, opět u jiných stav těžkého hříchu, jako např. Richard Lví Srdce — 7 let před svou smrtí (r. 1199) nebyl u sv. přijímání, protože prý choval ve svém srdci velkou nenávisť k francouzskému králi. Nedbalo se ani sankce IV. Lateránského koncilu, že kdo nepůjde alespoň v čas velikonoční k sv. přijímání, že nebude připuštěn do chrámu a že po smrti se mu odepře církevní pohřeb, nedbalo se, i když v mnohých francouzských, německých, italských a holandských diecésích bylo nařízeno vést na farách k tomuto účelu jakési farní kartotéky a že ten, kdo svou velikonoční povinnost nesplnil, býval při vizitaci oznámen biskupovi za účelem potrestání. Pozdvihovali při Mši sv., zavedené ke konci 13. stol. a svátek Božího Těla, nařízený pro celý katolický svět r. 1264, sice úctu k Nejsv. Svátosti pozvedly, ale na častější sv. přijímání valného vlivu neměly. Pozoruhodná jsou slova znamenitého kazatele Bertholda Řezenského (+1272) v jednom z jeho kázání: „Dříve chodili častěji k sv. přijímání; mnozí jsou tak blažení, že i dnes ještě přijímají třikrát v roce, mnozí ještě častěji; čím častěji, tím lépe.“ Ale celkem ani u kazatelů té doby nelze pozorovat zvláštního horlení pro častější sv. přijímání. Vybízí k němu např. výborný mystik, dominikán Jan Tauler (+ r. 1361), ale ve svých spisech nemá o častém sv. přijímání jednotné a určité nauky a klade pro ně přílišné podmínky. Pěkně však vyvrací námitku, že člověk není hoden často přijímat Tělo Páně: „Zda člověk je hoden, to nikdy nepochází ze skutků a zásluh lidských, ale jen z milosti a zásluh Pána našeho Ježíše Krista a vlévá se v nás z Boha; je-li to jednou za rok, nebo za měsíc, nebo za týden, proč ne každý den, žádá-li si toho dobrý člověk a činí-li, co může?“ V té době též (ve 14. stol.) k zvrácení úcty k Nejsv. Eucharistii zavedeno svátostné pozhánání.

Zůstane vždy slávou našeho národa, že už před r. 1350 napsal zbraslavský cisterciácký opat spis Malogranatum v němž vřele horlí pro časté sv. přijímání a vidí v něm bezpečný prostředek k zdokonalení duchov. života. Na něj pak navazují další reformátoři, především Jan Milíč z Kroměříže (+ r. 1374), který založil i zvláštní spolek laiků, kteří denně chodili k sv. přijímání a častým sv. přijímáním snažil se pozvednout i mravně pokleslé pražské ženy, které soustředil na Starém Městě pražském v domě, nazvaném Jeruzalém. Podobně doporučoval časté sv. přijímání Matouš z Krakova (+ 1410), který v té době přednášel bohosloví v Praze. Nejvíce však pro časté sv. přijímání horlil svatovítský kanovník a zpovědník Matěj z Janova (+ 1394), jak o tom vyšla r. 1946 pěkná publikace od Ondřeje M. Petrů, O. P. Jeho kniha o pravé a nepravé zbožnosti a o častém sv. přijímání (Regulae Veteris et Novi Testamenti) patří k nejkrásnějším knihám o sv. přijímání ve středověku. Nebyla ovšem tehdy správně pochopena a doceněna. V této knize dovozuje zbožný a horlivý spisovatel ze Starého i Nového zákona, z nauky teologů a z dějin, že časté, denní sv. přijímání je hlavním prostředkem v boji proti hříchu a pro vnitřní zdokonalení. S trpkostí si stěžuje na počátku knihy na nedostačité doporučení častého sv. přijímání a praví: „Je mi líto některých, ale i hněvám se na nedbalost těch, kteří úřadem svým jsou k tomu povinni, měli by volat lid a horlivě zvat a volat k hostině velkého našeho Pána a pobízet nedbalé, je-li to potřebné a užitečné.“

Obrodné eucharistické hnutí rozšířilo se působením uvedených zbožných kazatelů z Čech a Moravy i do jiných zemí a pak už bylo nasnadě, že časté sv. přijímání jako užitečné a velmi cenné, ba pro ty, kdo chtějí na cestě Páně úspěšně pokračovat, za nezbytné doporučoval sněm Basilejský r. 1435, že časté sv. přijímání doporučoval ve Španělsku sv. Vincenc Fer. v letech 1399—1419, v Itálii sv. Bernard Sien. (+ 1444) a známý kazatel Savonarola (+ 1498). V 16. stol. mělo pak hnutí za častější sv. přijímání horlivě šířitele ve sv. Antonínovi Zaccariovi, zakladateli barnabitů, v kněžích řádu Tovaryšstva

Ježíšova a zvláště bylo časté sv. přijímání doporučováno mnohými Otcí Tridentského koncilu. Nutno ovšem přiznat, že v té době nebylo ještě mezi teology jednoty v názoru, pokud se týče podmínek k častému sv. přijímání. Někteří snižovali podmínky na míru nejmenší, jiní zase kladli podmínky tak přísné, že časté sv. přijímání bylo možné jen některým.

Zvlášť velké škody častému sv. přijímání způsobily bludy jansenistické. Jansenisté žádali jako nutnou dispoziční k sv. přijímání nejčistší Boží lásku, zapominajíce, že Nejsv. Svátost nebyla od Spasitele ustanovena jako odměna za vrcholnou ktnost, nýbrž jako silící pokrm duchovní. Rovněž i pro přípravu k sv. přijímání kladli přemrštěné požadavky a od častějšího přístupu ke stolu Páně dokonce vylučovali některé stavy, např. manžely a kupce. Tento názor byl zavržen dekretem Inocence XI. z r. 1679 a rovněž i názor o nejčistší lásce Boží jako nutné dispoziční k častému sv. přijímání byl odsouzen dekretem Alexandra VIII. z r. 1690. Přesto vše měl však jansenistický rigorismus jakýsi svůj vliv i ve stol. 18. a 19., takže časté nebo denní sv. přijímání bývalo v těchto stoletích jen výjimkou, a to hlavně pro řeholní osoby.

Rozhodný obrat v názoru na časté sv. přijímání nastal teprve po zveřejnění dekretu posv. kongregace koncilu, který, jak řečeno, byl publikován 20. XII. 1905 na popud a se schválením sv. Pia X., který stanoví k častému, i dennímu sv. přijímání pouze dvě nutné podmínky, totiž stav posvěcující milostí, tj. stav bez těžkého hříchu a správný úmysl, který spočívá v tom, že se přijímající chce spojit vroucněji v lásce s Bohem a bojovat proti vlastním mravním slabostem a nedostatkům. Dekret též doporučuje, aby se věřící přičiňovali o dobrou přípravu k sv. přijímání a po něm aby vroucně děkovali svátostnému Spasiteli. O sv. zpovědi dekret nemluví, ale nelze pochybovat, že kdo upadl do těžkého hříchu, musí se před následujícím sv. přijímáním zpovídat. S malými hříchy k sv. přijímání přistupovat lze, neboť právě sv. přijímání je ničí. Doporučuje se ovšem, aby i ten, kdo do těžkých hříchů neupadá a chodí denně k sv. přijímání, aby šel k sv. zpovědi alespoň jednou za měsíc (nejlépe okolo I. pátku). Lze pak též říci, že ten, kdo je zbožně přítomen na Mši sv. a není si vědom těžkého hříchu, je

k sv. přijímání nejen disponován, ale i připraven, a poněvadž nyní je velmi krátká chvíle od sv. přijímání do konce Mše sv., dlužno přijímajícím doporučovat, aby po Mši sv. zůstali ještě aspoň 5 minut v díkůčinění v kostele. Díkůvzdání je v nejjednodušším ohledu důležitější, nežli příprava — vzpomeňme, jak sv. Filip Neri poslal dva ministranty s hořícími svícemi za oním mužem, který odešel po sv. přijímání bez díkůčinění, aby mu připomněl přítomnost Pánovu v jeho duši. Díkůčinění je svrchovaně nutné, nemá-li se časté sv. přijímání zvrhnout v pouhý náboženský zvyk a sv. Jan Kř. de la Salle řekl, že není v celém životě drahocennější chvíle, nežli sv. přijímání a chvíle po něm, kdy je člověk tak šťasten, že může hovořit s Pánem.

Pokud dekret o častém sv. přijímání není ještě někde uveden do života, je k tomu nyní po konstituci O posv. liturgii zvlášť vhodná příležitost; vždyť sv. přijímáním se věřící zúčastňuje Mše sv. neaktivněji a jím může nejlépe zdokonalovat svůj duchovně-mravní život, a tam, kde už je denně mnoho sv. přijímání, možná snad komunikanty ještě rozhojnit a nutno zejména dbát o to, aby bylo v jejich životě znát, že „v nich žije Kristus“. Nutno pamatovat, že sv. přijímání povznáší nejen k nejvyšší realitě plného společenství s Kristem, ale skrze Krista musí znamenat i rozmnožení bratrské lásky i mezi věřícími. Communio znamená nejen společenství s Kristem, ale v lásce i společenství s bratřími. Eucharistická hostina počíná se společnou eucharistickou modlitbou „Otče náš“ a všichni věřící jako dítky jednoho Otce v Kristu modlí se jí s knězem. I následující modlitba „Zbav nás“ konaná v množném čísle a k ní se pojící prosba za pokoj, mír a konečně při slavné Mši sv. políbení pokoje, jež sv. přijímání bezprostředně předchází, jsou výrazem jednoty a bratrské lásky. Kéž se nezapomíná ani na tento významný charakter eucharistické slavnosti, který zvlášť zřetelně vynikal v prvotní Církvi (Skutky 4, 32). Krátce řečeno — při eucharistické hostině nutno zdůrazňovat nejen pohyb vertikální, k Pánu a spojení s Ním, ale i její ráz horizontální, tj. společenství jednotící lásky mezi všemi věřícími a všemi lidmi dobré vůle.

ThDr. Jaroslav Kouřil

K JAZYKOVÉ ÚPRAVĚ LITURGICKÝCH TEXTŮ.

Správný a všestranně vyhovující překlad liturgických textů je věc nesmírně těžká a proto je nyní sotva možné, aby tuto práci uspokojivě vykonal jeden člověk. Je potřeba spolupráce mnoha odborníků a také lidí z praxe, aby posvátné texty byly jazykově bezvadné, srozumitelné a teologicky úplně přesné. K tomu je ustavena liturgická komise. Avšak úkolem této komise podle mého mínění není jen to, aby sama pracovala na překladech, nýbrž i to, aby přijímala a zpracovávala podněty a návrhy zvenčí, od lidí stojících mimo komisi. Představoval bych si to tak, že by komise postupně uveřejňovala své návrhy (například v Duchovním pastýři) a dala možnost všem ostatním do určité lhůty podat vlastní pozměňující návrhy. Teprve po zvážení všech těchto připomínek by měl být stanoven konečný text, který pak schválí biskupská konference. Tím by se předešlo odůvodněným i neodůvodněným kritikám, které se jistě vyrojí, bude-li vydán překlad bez veřejné diskuse. Není třeba se obávat, že návrhů bude při veřejné diskusi příliš mnoho, ani není nutné, aby všechny návrhy byly uveřejněny v plném znění. Stačí, když komise je zhodnotí a nakonec opět veřejně vyloučí, proč se rozhodla pro ten nebo onen návrh. Takový postup je ovšem zdoluhavý a pracný, ale vede jistě k cíli. Pro jedno zrunko zlata se vyplatí prohrabat celou hromadu písku, aby žádné zrunko nepřišlo nazmar.

Uveřejnili jste v Duchovním pastýři, č. 7, str. 130—131, příspěvek P. Fr. B. Srubka k několika překladovým drobnostem. I příspěvkům tohoto druhu je záhodno věnovat více místa ve vašem časopise a tak poskytnout možnost veřejné diskuse. V naději, že tato diskuse bude umožněna, posílám několik připomínek k uvedenému článku a některé další poznámky.

I. „A by“.

P. Srubek tvrdí, že každé invokace v přímlovkách s odpovědí lidu obsahuje dvě věty, oddělené tečkou, např.: „Abys svatou církev spravoval. Prosíme tě, uslyš nás.“ První věta prý je špatným překladem latinské věty začínající „Ut...“, kde prý stojí „ut“ místo „utinam“, a celá tato věta je prý vlastně hlavní větou přací. Samozřejmě by tomu tak mohlo být. Latinské „ut“ skutečně zastupuje někdy (ale zřídka!) „utinam“ a uvádí hlavní větu přací. Ale když přihlídneme pozorněji k významu a souvislosti těchto invokací, shledáme, že tomu tak není.

a) Předně musíme uvážit, že tu jde o jeden tzv. invokací z litaní ke všem svatým. Všechny typy těchto invokací však tvoří s odnozí jeden větný celek např.: „Otče s nebes, Bože, smiluj se nad námi“, „Svatá Maria, oroduj za nás“, „Óde všeho zlého vysvobod nás, Pane“, „Mv hříšníci, prosíme tě, uslyš nás“, „Svnu Boží, prosíme tě, uslyš nás“.

b) V tisku litaní jsem nikde

nenalézal tečku mezi vlastní invokací a odpovědí lidu. Ani v tisku přímlov. o něž jde, není tečka, nýbrž pomlčka (DP 1965, č. 3, str. 44). Odpověď je tam sice tištěna velkým počátečním písmenem, ale to na věci nic nemění. Pomlčka dostatečně naznačuje, že následuje pokračování.

c) Při zpěvu obdobných invokací v litaních ke všem svatým melodie vrcholí na poslední slabice té části, kterou říká kněz nebo recitátor, a tím je zřetelně naznačeno, že to není ukončený celek, nýbrž jen část, která nutně vyžaduje dokončení v odpovědi. Je tedy první část „Aby...“ předvětim a odpověď „prosíme tě, uslyš nás“ závětim jedné větné periody.

d) Také myšlenková souvislost nás nutí chápat obojí jako jeden větný celek. Kdyby totiž odpověď „Prosíme tě, uslyš nás“ tvořila samostatný větný celek, pak by to znamenalo, že předmětem prosby lidu je uslyšení. (Podobně když řeknu: „Prosím tě, udělej mi to“, je předmětem prosby udělení. Je tu souvětí formálně souřadné spojené asyndeticky, ale významově podřadné, protože druhá věta je předmětem k první. V tomto případě tedy předčítatel (nebo kněz) by se modlil za něco jiného (v našem případě za spravování Církve) a lid zase o něro jiného (to uslyšení). Vzájemná spojitost obou proseb byla by porušena. Tak to jistě není myšleno. Naopak, kněz a lid vyslovují společnou modlitbu, v níž kněz připadá měnivá

část a lidu část neměnná, ale obojí tvoří jeden celek. Kdybychom si to předvedli do obvyklé prozaické formy, znělo by to takto: „Te rogamus, ut ecclesiam tuam dirigas, audi nos“ — v překladě s trochou parafrázy: „Prosíme tě, abys svou církev spravoval, a při této prosbě nás uslyš.“ Jsou tu souřadně vedle sebe postaveny dvě prosby, o spravování Církve a o uslyšení této prosby. Litaniové invokace jsou ovšem stavěny podle zásady: měnivě napřed a neměnně potom, měnivě říká kněz nebo předčítavač a neměnně lid. Proto muselo přijít „te rogamus“ až za větou s „ut“, která je ovšem předmětnou větou k „te rogamus“. Tato větná stylizace je pak provedena v celé řadě za sebou následujících invokací. Tak vzniká umělý a také umělecký útvar slovesný, vyznačující se slovní a v jistém smyslu i větnou anaforou (Ut...) a epiforou (te rogamus, audi nos). Není to tedy pouhá próza, nýbrž řeč vázaná, důsledně formovaná podle určitých pravidel. I to si nutno uvědomit při překladu, abychom zachovali uměleckou stavbu tohoto slovesného útvaru a nesmazali citový účinek, jaký má vyvolat u recitátora i lidu.

Z toho všeho, myslím, plyne dvojí:

1. Spojka „aby“ je tu zcela na místě. Uvádí větu předmětnou, závislou na „prosíme tě“.

2. Kdybychom ji chtěli osamostatnit jako větu přací, museli bychom u slovesa „prosíme“ vyjádřit předmět, např.: „Kéž spravuješ svatou církev,

prosíme tě o to, uslyš nás." Toze bylo by žádoucí, kdybychom užíli věty imperativní. Jenom tedy vyjadřujeme výslovně předmět u slovesa „prositi“ ve spojení s větou imperativní, když sloveso „prositi“ je bezprostředně spojeno s imperativní větou a tvoří jen jakousi větnou přílohu k této větě, např.: „Prosím tě, udělej mi to“, anebo „Udělej mi to, prosím tě.“ Když však odevzty osamostatníme a přednesově oddeíme, pak cítíme potřebu doplnit předmět u slovesa „prositi“, např.: „Udělej mi to – Prosím te o to.“ V našem případě je odpověď lidu „prosíme tě, uslyš nás“ výrazně oddělena od invokace kněžovy a proto za předpokladu, že užijeme věty imperativní, meo új se řící: „Spravuj svatou Církev – prosíme tě o to, uslyš nás!“ Když však ponecháme „Aby...“, je to předmětná věta k „prosíme tě“ a žádného dodatku již není třeba.

Myslím tedy, že toto staré „aby“ je přece jenom nejvýhodnější. Jazykově je bezvadné, smysl podává přesně, větnou souvislost vyjadřuje zcela jasně a nevyžaduje žádných dodatků. Kdybychom však přece chtěli zavést větu práci nebo imperativní a odpověď doplnili na „prosíme tě o to, uslyš nás“, pak bychom to museli doplnit i v litanii ke všem svatým. Ale tam bychom museli nechat ve dvou případech odpověď bez přídavku (My hříšníci, prosíme tě, uslyš nás. – Synu Boží, prosíme tě, uslyš nás), protože zde je předmětem prosby jenom to uslyšení. Tim bychom ovšem porušili jednotnou stavbu litaniových odpovědí a v praxi by to vyvolalo zmatek. Z toho plyne závěr: Ponechejme staré „prosíme tě, uslyš nás“ a tedy i staré „aby“.

II. „Uslyš nás.“

Je problematické, dělat průzkum mezi lidem o tom, co znamená „uslyš nás“, jak to učinil P. Srubek. Dáme-li totiž prostému člověku otázku, co znamená „uslyš“, řekne si v duchu asi toto: „Uslyš přece znamená uslyš. Ale, když se na to pan farář ptá, tak to musí znamenat cosi jiného a to já prostý, neučený člověk nevím.“ Odpoví tedy: „Nevím, nerozumím tomu.“ Ani vzdělaný člověk nedovede hned odpovědět na takovou subtilní otázku, protože reflexe o takové zdánlivě snadné věci vyžaduje klidu, času a ve velké jmnocitu. Přece však i ti, kterých se P. Srubek dotázel, postrehli, „do celá slabý významový rozdíl“ mezi „uslyš nás“ a „vyslyš nás“. Ovšem právě o tento rozdíl jde. Není to tedy docela jedno, řekneme-li „uslyš nás“ nebo „vyslyš nás“. I prostý člověk cítí třebas to snad nedovede vyložit.

„Uslyšeti“ je dokonavé sloveso k nedokonavému „slyšet“ při stejném základním významu: „vnímání sluchem“ (audire). Rozdíl mezi nimi je pouze vidový. „Vyslyšet“ znamená „vzhovět prostě“ (exaudire). Vidový významový rozdíl mezi oběma je značný. Nelze oběi prostě zaměnit.

Slyšet nebo uslyšet znamená mnohem méně než vyslyšet. A to je právě významné v litaniové odpovědi. Žádáme na Bohu méně, ale víme, že Bůh je dobrý, a doufáme proto, že dostaneme od něho více, než prosíme. Prosíme jen o slyšení a čekáme vyslyšení. Tím chceme vyjádřit svou skrom-

nost, uctivost, pokoru, ale zároveň i důvěru v milosrdenství a dobrotu Boží. (K tomu biblický příklad: Lotr na pravici prosil jen o vzpomínku a dostal „království nebeské.“) Kdybychom řekli obojí: „vyslyš nás“, vyjádřili bychom to, co je cílem naší prosby, ale nevyjádřili bychom svou uctivost, poníženost a důvěru. A to je jistě značný rozdíl.

Nyní je otázka, máme-li latinské audi nos vyjádřit v češtině nedokonavým „slyš nás“ anebo dokonavým „uslyš nás“. Obojí je samo o sobě správné. Jde jen o to, co lépe vyjadřuje myšlenku originálu. P. Srubek vysvětluje rozdíl mezi oběma správně: České „slyš nás“ znamená vnímat zvuk neomezenou dobu. „Uslyš nás“ znamená vnímat zvuk krátkodobý nebo ze zvuku, který trvá dlouhou dobu, slyšet jen určitou fázi (str. 131). Tedy „uslyš“ znamená méně než „slyš“ a proto „uslyš“ lépe vyjadřuje naši skromnost, pokoru i důvěru, jako bychom řekli Bohu: „Nemusíš dlouho poslouchat naše prosby. Stačí, když jenom na okamžik zaslechněš náš hlas, jistě nás vyslyšíš.“ Tedy původní myšlenka skromnosti, pokory a důvěry je dokonavým slovesem zesílena a tím je smysl originálu vystižen lépe a názorněji nežli nedokonavým „slyš“.

Dále namítá P. Srubek, že „uslyš nás“ je „neužívané v hovorové spisovné češtině. Proto lidem neznámé.“ Je pravda, že imperativ „uslyš“ není běžně užíván. Místo toho se často užívá dokonavého imperativu „poslyš“ (toto sloveso nemá jiných tvarů než imperativních). Avšak „poslyš“ mívá ráz familiární a kromě toho se obrací k osobě přítomné, která bezprostředně slyší, kdežto „uslyš“ se obrací k osobě vzdálené, nepřítomné. V tom je také důvod, proč se často užívá „poslyš“ (normálně slyší jenom ten, kdo je přítomen) a proč se zřídka užívá „uslyš“ (být vzdálen a přece slyšet může jenom Bůh a svatí, které vzýváme iaksi na dálku, protože je nevidíme). Proč také „uslyš“ má své místo právě v modlitbě. Příruční slovník jazyka českého uvádí dva příklady tohoto typu: „Bože, jedinou prosbou mou uslyš“ (Světla) – „Ó, králi nebeský, uslyš svůj lid český!“ (Jirásek).

Konečně namítá P. Srubek, že dokonavým videm nemůžeme vyjádřit přítomnost. Latinské audi nos prý se neobrací do budoucnosti. „aby“ nás někdy v budoucnosti slyšel“, ale „aby“ nás slyšel již nyní! Proto prý „uslyš nás“ je nevhodné. Ano, dokonavý vid se obrací k budoucnosti, ale nemusí to být budoucnost vzdálená, může to být i budoucnost bezprostředně následující po přítomném okamžiku. Tak mohou říci: „Udělej to hned nyní!“ V tom smyslu můžeme rozumět i slovu „uslyš nás“. Ovšem přesně vzato, není tam určitě vysloveno, kdy nás má Bůh slyšet a vyslyšet. Ponecháváme to Bohu a právě tím je vviáděna též naše skromnost a odevzdanost do vůle Boží. Že nepřepisujeme Bohu, kdy nás má slyšet a vyslyšet, i když si ovšem přejeme, aby to bylo hned.

Má tedy toto staré „uslyš nás“ svůj smysl a své oprávnění za latinské „audi nos“ na rozdíl od latinského „exaudi nos“, které se tradičně vyjadřuje „vyslyš nás“.

III. Stavba invokací v přímlovách,

Při překladu starých a při tvoření nových invokací v přímlovách je třeba mít na paměti, že tu jde o pevný slovesný útvar, stavený podle určitých pravidel a podle promyšleného plánu, a že také řeč těchto invokací je podle toho stylizována, že je to řeč vázaná, nikoli pouhá próza. Kdybychom zde chtěli užít pouhé všední mluvy sdělovací, setřeli bychom s těchto proseb jejich vznešený, monumentální ráz a zeslabili bychom tak jejich citový účinek. Už to, že na první místo je postavena věta předmětná s „ut – aby“, je cosi neobvyklého. V próze bychom to tak neřekli. Zde má toto postavení vedlejší věty v čelo nejen význam praktický, poněvadž je to část měnivá příslušející přednášce, ale také umělecký citový, aby veškerá pozornost byla obrácena k této větě a jejímu významu.

Také po stránce psychologické jsou latinské invokace staveny s jedinečnou dokonalostí. Začínají „ut“ a končí „digne – ris“ (s nepatrnými výjimkami u invokací zvláště krátkých), což má velký význam pro recitaci. Každý hned pozná, kde je začátek a konec a kdy má vpadnout odpověď. Nikdo se nemůže zmylit, proto není třeba upínat pozornost na formální stránku invokace a může se věnovat všechna pozornost jejímu obsahu. V češtině to bylo napodobeno v litanii ke všem svatým doslovným překladem: „Aby... řáči“, což není špatné. V poslední době se však jeví mezi kněžstvem (nikoli mezi lidem) zaujatost proti slovesu „řáčiti“ a proto jsou invokace přímlovu upravovány jinak, a to v podstatě čtverým způsobem:

1. Abyš + sloveso na začátku, např. „Abyš spravoval svou Církev, prosíme tě, uslyš nás.“
2. Abyš + sloveso na konci, např. „Abyš svou Církev spravoval, prosíme, tě, uslyš nás.“
3. Imperativní věta s imperativem na začátku, např. „Spravuj svou Církev, prosíme tě, uslyš nás.“
4. Imperativní věta s imperativem na konci, např. „Svou Církev spravuj, prosíme tě, uslyš nás.“

O vhodnosti vazby s „aby“ (pod č. 1 a 2) jsme již pojednali dříve (oddíl I.). Imperativní vazba (pod č. 3 a 4) má tu nevýhodu, že příliš osamostatňuje odpověď a proto by vyžadovala doplnění předmětu v odpovědi (prosíme tě o to, uslyš nás). Kromě toho je tu patrný i významný rozdíl. Imperativní vazba u slovesa prositi vyjadřuje bezprostřední důtklivou prosbu hlavně v přímé řeči („Prosím tě, udělej to!“), kdežto vazba s „aby“ vyjadřuje obvykle nepřímou prosbu („Prosím jsem ho, aby to udělal“), anebo v přímé řeči znamená iakýsi odstup, nesmělost a úpěnlivost prosby („Prosím tě, abys to ještě jednou uvážil, abys mě neopouštěl“). Podobně je tomu v latině. Latinské invokace tohoto typu mají ráz veliké uctivosti, pokory a úpěnlivosti, což je naznačeno nejenom vazbou s „ut“, nýbrž i výrazy „digne“ a „audi nos“ proti smělejšímu a důraznějšímu „exaudi nos“.

V češtině tomuto duchu latinských proseb lépe odpovídá vazba s „aby“ nežli imperativ. Také pořádek slov má svou důležitost. V češtině bývá sloveso obvykle v počáteční části

věty, jak je to v úpravě č. 1 a 3. Mnozí se domnívají, že tak je to jediné správné a že sloveso na konci (č. 2 a 4) je latinismus nebo germanismus. Ale tento názor není správný. Je to vlastně zakořeněný předzudek, který okleštěje výrazově bohatší češtinu vymyšlenými šabonovitými pravidly. Čeština totiž připouští ve slovosledu značnou volnost a dovede slovosledem vyjádřit různé významové a citové odstíny. Čeština připouští také sloveso na konci, když je na něm zvláštní důraz. Např. mohu říci ve vzrušené mluvě: „A tys to ani po tolika upomínkách a prosbách ještě neudělal?“ Důraz je na tom udělení či neudělení. Cítíme, jak v této větě napětí stoupá, až vrcholí a zároveň končí v slovese „neudělal“. Cím delší je věta před tímto slovesem, tím více napětí stoupá, protože nutně čekáme sloveso, a teprve když přijde sloveso, cítíme, že věta je úplná a tím končí. Když však řekneme: „A tys to ještě neudělal ani po tolika upomínkách a prosbách?“, hlavní část napětí je uvolněna již při slovese, věta má ráz klidnější a všednější, méně naléhavý. Dokonalý významový celek by tvořila i tendy, kdyby končila slovesem („A tys to ještě neudělal?“). Další část věty se může přidat více nebo méně podle libosti, čili necítíme tu z věty samé, kdy je konec. Tato neurčitost zakončení, nesnadnost rozpoznat konec, je zvláště osudná při invokacích v přímlovách. Lidé někdy vpadnou s odpovědí předčasně, a to vzbuzuje nervozitu, jak u kněze, tak u věřících. Kněz se bojí, aby mu tam nevpadli, a proto spechá, aby vyslovil invokaci, jedním dechem. Věřící se zase bojí, že vpadnou nevhod. Tak se pozornost obou stran upoutává k formě a odvrací se od obsahu. Kromě toho invokace zkrátí jednotnou stylizaci, ochuzuje se o psychologické napětí, které vzniká oddálením slovesa na konec, a tím se stává rozozlivelou, méně naléhavou a méně účinnou. To jsou nevýhody slovosledu pod č. 1 a 3, který je jinak v češtině obvyklejší, ale proto i všednější.

Sloveso na konci v imperativní větě (pod č. 4) zní příliš velitelcky, protože v tomto postavení je na slovese největší důraz. To je v rozporu s velmi uctivým a pokorným rázem invokací. Tato úprava se zdá proto nejméně vhodnou.

Sloveso na konci ve větě s „abyš“ (pod č. 2) vhodně vyjadřuje úpěnlivost prosby při celkové její uctivosti, soustřeďuje pozornost na význam slovesa, udržuje a zvyšuje vnitřní napětí ve větě, dává pocit lisoty předřikavací i odpovídací, zvyrazňuje uměleckou stavbu invokací a stupňuje psychologický účinek. To, co je zde neobvyklého (předmětná věta v čele) nebo méně obvyklého (slovosled), je právě prostředkem uměleckého výrazu a umocňuje celkový dojem. Z těchto důvodů kladu na první místo iakožto nejvhodnější úpravu č. 2 a potom teprve 1, 3 a 4.

Je samozřejmé, že takto upravené invokace se liší svou stylizací od úvodní a závěrečné modlitby přímlov. Mají docela jiný ráz. Nemůže tomu být jinak a je to tak v pořádku, protože jde tu o jiný slovesný útvar, je to také urozorněním pro věřící, že už mají odnovit. Hned na první pohled či

poslech je patrný rozdíl mezi větami s „aoy“ v úvodních a závěrečných modlitbách, kde se neodpovídá, a mezi větami s „aoy“ v invokacích, kdy se odpovídá. A sloveso na konci je bezprostředním povelům k odpovědi. Tento povel by mohl být dán sice také jiným způsobem, např. kadenci, ale kadence (kromě zpěvu) není v invokacích tohoto typu obvyklá a působila by rušivě. Zdá se, že nejvodnější tímto způsobem je sloveso na konci, jímž invokace vrcholí a zároveň končí, jak je to v úpravě č. 2.

Namítá se, že invokace v úpravě č. 3 (imperativ na začátku) jsou vhodné, aby se lidé podle nich učili modlit se svými slovy, kdežto úprava č. 2 se k tomu nehodí. Myslím však, že nikdo, bude-li se chtít modlit svými slovy, nepoužije k tomu formy litanie, ať už v té či oné podobě. Kdo chce najít vzor pro své soukromé modlitby, najde dosti vhodných příkladů v úvodních a závěrečných modlitbách přímluv a jinde. Ostatně v soukromé modlitbě se nikdy nezdurazňuje forma. Hlavní je myšlenka a ta si už svůj výraz najde. Rem tene, verba sequentur, platí i zde. Po té stránce mohou i stylizované invokace přímluv pomoci k naučení soukromé modlitbě svými slovy, protože obohacují myšlenky, připomínají naše potřeby a budí touhu po jejich splnění.

Jako příklad dokonalé úpravy přímluv (podle č. 2) uvádím zde překlad koncových přímluv, který nám svého času zaslala olomoucká konsistoř. Je zajímavé srovnat ji s jinou úpravou (podle č. 1), která je otištěna v Duchovním pastýři 1995, č. 3, str. 44. Upozorňuji, že olomoucký překlad není překlad můj, ba vlastně ani nevím, kdo je autorem, přece však jeho pokládám za mistrovský.

1. Abys svoji svatou církev chránil, siednotil a řídil, prosíme tě, uslyš nás.
2. Abys našeho svatého Otce Pavla ve vedení svého svatého lidu ve zdraví a bezpečnosti zachoval, prosíme tě, uslyš nás.
3. Abys biskupy své svaté církve shromážděné v Duchu svatém navštívil, osvi-

til a posilnil, prosíme tě, uslyš nás.

4. Abys přislušníky kněžského stavu a všechny k řeholní dokonalosti povolané darem své milosti obohatil, prosíme tě, uslyš nás.
5. Abys všemu křesťanskému lidu pokoj a jednotu udělil, prosíme tě, uslyš nás.
6. Abys všechny dosud Krista neznající do lůna svatě církve povolal, prosíme tě, uslyš nás.
7. Abys správce veřejných věcí k snaze po spravedlnosti a blahobytu národů usměrňoval, prosíme tě, uslyš nás.
8. Abys všem národům pokoj a pravou svornost dal, prosíme tě, uslyš nás.
9. Abys nás vyslyšel, prosíme tě, uslyš nás.
10. Kriste, uslyš nás, — Kriste, vyslyš nás.

IV. „Skrze“.

Tato předložka není příliš libozvučná a možno ji v určitých případech různě nahradit. Nejsem však pro formulaci: „Pro Krista Pána...“, protože tímto způsobem někteří lidé berou jméno Kristovo nadarmo.

P. Srubek viní naše biblisty a překladatele liturgických textů z bludu, když překládají: „skrze něho [tj. Syna-Slovo] je učiněno všechno.“ Myslím, že je to nespravedlivé. Dotyční překladatelé nebyli ani špatní teologové, ani špatní znalci češtiny. Bludem by bylo pouze to, kdyby tvrdili, že stvoření není bezprostředním úkonem všech tří božských osob, čili že Bůh stvořil nejprve Syna-Slovo a teprve skrze tohoto stvořeného Syna-Slovo jakožto prostředníka stvořil svět. To nikdo z našich teologů neučil.

Předložka „skrze“ má však v této souvislosti svůj původní význam označující prostřednictví, ovšem ne prostřednictví časné (stvoření) nýbrž věčné (nestvoření božské). Syn Boží je totiž skutečně svou božskou osobou prostředníkem. Jeho osobní zvláštnost je svornost, a to je zároveň prostřednictví mezi Otcem a Duchem svatým. (Tím ovšem není řečeno, že Duch svatý vychází jenom ze Syna a nikoli též bezprostředně z Otce. I prostřednictví Synovo je z Otce a Syn jako pro-

středník neodděluje, nýbrž spojuje Otce a Ducha svatého.) Otec je Počátek, Syn je Střed a Duch svatý je konec neboli Cíl, ovšem s vyloučením všech nedokonalostí našich pojmů. To je také jediným důvodem, proč jsou jen tři božské osoby a proč Duch svatý nedostává od Otce a Syna schopnost plodit další božskou osobu (tato otázka se obvykle v dogmatice neřeší). Nemůže být totiž více nekonečných prvních počátků, ani nekonečných středů a cílů. Věčný, nekonečný život Boží plyne tedy z Počátku skrze Střed k Cíli, z Otce skrze Syna k Duchu svatému, ex Patre per Filium in Spiritum sanctum (in Spiritu sancto obvykle užívané je vlastně nepřesný překlad řeckého originálu, v němž se zaměňují předložky eis a en). Uvnitř největší Trojice nemůže být nic více a nic méně, nemůže být více ani méně božských osob. Pokud je něco mimo toto trojí, nemůže to být uvnitř božství, nýbrž vně, a nemůže to být věčné, nekonečné, božské, absolutní, nýbrž jen časné, konečné, stvořené, závislé na abso:utnu. Toto vnější je tvorstvo.

U stvoření musíme rozlišovat vnitřní úkon Boží a vnější účinek. Stvoření jako vnitřní úkon Boží, tj. věčný úrdek o stvoření, není věčně odlišné od božství, čili Bůh je od věčnosti Stvořitelem. A poněvadž jediné božství je majetkem tří božských osob, tento věčný úrdek o stvoření přísluší každé ze tří osob. Každá je Stvořitelem. Ale tak jako božství má každá osoba jinak, Otec jako Pramen a Počátek, Syn jako Střed a Duch svatý jako Cíl, tak i úrdek o stvoření patří Otci jakožto Prameni, Synu jakožto Středu a Duchu svatému jakožto Cíli. Otec je Stvořitel, protože z něho je všechno, Syn je Stvořitel, protože skrze něho je všechno, Duch svatý je Stvořitel, protože k němu spěje všechno. Každý z nich je bezprostředně Stvořitelem, ale každý jinak. Synu patří při tom věčné prostřednictví a proto Písmo svaté a svatí Otcové praví, že skrze Syna-Slovo bylo stvořeno všechno.

Vnější úkon stvoření, tj. vnější účinek věčného úraku Božího není ovšem věčný, ne-

konečný, absolutní, nýbrž časný, konečný, závislý. To je stvoření vesmír, v němž žijeme. Počnází od Boha, a.e není to Bůh, protože veškeré božství je obsaženo ve věčném proudu božského života, který plyne z Otce skrze Syna k Duchu svatému. Avšak to stvoření, časné je pouze oděskem, promítnutím a jakýmsi vnějším prodloužením vnitřního života v lůně nejsv. Trojice. I to, že Syn Boží se stal časným prostředníkem mezi Bohem a lidmi ve své lidské přirozenosti, je pouze vnějším odrazem a jakýmsi prodloužením do časnosti jeho věčného prostřednictví, které zaujímá uvnitř nejsv. Trojice.

Je tedy Syn Boží prostředníkem ve věčnosti i v čase (ve své lidské přirozenosti) a proto k vyjádření jeho úlohy prostředníka lze velmi dobře použít předložky „skrze“, jak se to děje v Písmě sv., u sv. Otců a v celé církevní tradici.

Předložka „skrze“ není však na místě při překladu slova: „Et incarnatus est de Spiritu Sancto.“ Lze jen uvést zdání, že výtiskový překlad P. Srubka „působením Ducha svatého“. Pokud jde o překlad „incarnatus est“, bude asi těžko odstranit sloveso „vtělit“, protože „vtělení“ je ustálený a vhodný teologický termín, který nelze nahradit žádným „přijetím těla“. Proto bude třeba ponechat i sloveso „vtělit“. Neobvyklou vazbu „vtělit se z něho“ je podmíněna jedinečností faktu vtělení Syna Božího. I přesto však je tento tradiční překlad srozumitelný.

V. Náměty k diskusi

Slyšel jsem, že jazyková komise úmyslně se vyhýbá některým slovům, jako: Hospodin, ráčiti, kadělo anod Pňá! bych si, aby naši veřejnosti byly vyloženy zásady, podle nichž jsou tato a podobná vžitá slova plánovitě vylučována z liturgických textů, a aby se o tom rozpředla veřejná diskuze. Ide o to, aby se snad neprosazovaly pochvbné a škodlivé zásady, nezdravý purismus, přehnaná honba za moderností nebo dokonce chorobná uruderie, které by neno-sloužily hodnotě nového překladu.

Dr. Vojtěch Tkadlík

Galerie vlasteneckých kněží

PRELÁT DR. ANTONÍN BOŘEK DOHALSKÝ

Metropolitní vždy věrná kapitula sv. Víta na Pražském hradě podle starých vyhrazených práv byla obsazena dvanácti kanovníky, z nichž osm bylo českých a čtyři německé národnosti. V době tzv. protektorátu to byli biskup dr. Jan Reminger, probošt Franz, prelát dr. Josef Grüner a prelát dr. Antonín Gebert. První dva byli po druhé světové válce odsunuti, dr. Antonín Gebert zemřel v koncentračním táboře, kam byl poslán po poslech cizího rozhlasu a Grüner zemřel ještě za okupace přirozenou smrtí — avšak za svého života se neslavně zapsal do historie kapituly, neboť velmi úzce pracoval s nacisty, s nimiž se pravidelně scházel v jedné vinárně na Malé Straně i v byvalém Německém domě na Příkopech.

A u něho začíná tragická historie života dr. Bořka Dohalského, jednoho z kanovníků svatovítských. Po smrti kardinála dr. Karla Kašpara padlo jméno Dohalského jako nejvážnější z kandidátů arcibiskupa pražského, což potvrdil Grüner a výstupu na konsistoři a k prohlášení, že Dohalský nikdy arcibiskupem nebude, protože jím bude on. Dohalský na toto prohlášení Grünerovo odpověděl prostě: „Nu ovšem, můžete se jím stát, ale napřed to

musí Německo vyhrát!“ Tato odvážná odpověď přímo do očí řečená takovému Němci, jakým byl Grüner, přirozeně přinesla následky.

Po krátkém období klidu, kterého gestapo využívalo k získávání materiálu pro důkaz nepřátelského postoje kanovníka Dohalského k říši, dozrál čas v údobí zvýšeného teroru po atentátu na Heydricha. O úkrytu parašutistů v pravoslavném kostele v Resslově ulici nevěděl jenom prelát dr. Stanovský, ale i dr. Bořek Dohalský. Dne 5. června 1942 byl Dohalský o půl osmé zatčen v ústavu slepých dívek na Kampě, když se vrátil po odsloužení Mše sv. do sakristie. Tentýž den byl zatčen i jeho bratr František, s nímž jsem se sešel v koncentračním táboře Dachau.

Často jsme v Dachau spolu rozprávěli a vzpomínali. Vzpomínal na svého bratra Antonína a celý jeho život mu ve vzpomínkách vystupoval jako promítaný film. Viděl jeho životní cestu od jeho dětství, studijní dobu v arcibiskupském semináři, jeho cestu do Říma k dalšímu bohosloveckému studiu, návrat do vlasti a kaplanské první místo v Boru u Tachova i další zastavení na kněž-

ské cestě: Příbram, kde jej zastihla první světová válka a po jejím skončení opět Příbram, ale brzy na to administrativně fary v Hluboš, kde také nastoupil jako farář a působil dva roky, když byl povolán za arcibiskupského sekretáře a ceremonáře. V roce 1931 byl jmeno-

Doba očima kněze

O zásadách mírového soužití mluví dnes celý svět, podněcován nyní netoliko návrhy Světového mírového hnutí, ale i diskusí o návrhy na XX. Valném shromáždění OSN a též odezvou právě skončeného II. vatikánského koncilu. Což my, kdo stojíme v řadách kněží — mírových pracovníků v ČSSR, zvláště radostně přijímáme. K návrhu na svolání celosvětové odzbrojovací konference všech států bez ohledu na jejich účast či neúčast v OSN — se soustředily nové naděje lidstva. Převládá názor, který preisovalo i VS OSN, že totiž jednání o všeobecném a úplném odzbrojení nemají ustát, třebaže dohoda v současné době není bezprostředně reálná. Stačilo by zatím vyřešit aspoň některá dílčí opatření.

Je samozřejmé, že každá země chápe nebezpečí a „dílní opatření“ jinak. Jistě nepodceňujeme ostatní vlivy a ohniska světového nebezpečí, jež přináší — obecně řečeno — imperialismus, řekněme-li, že naším nejbližším a největším nepřítelem je západoněmecký revansismus, neonacismus, neskrývaný militarismus. Sílicí agresivita západního imperialismu už není hrozbou pouze sousedům NSR na východě, ale i kapitalistickým zemím na západě. Svědčí o tom opakující se incidenty v Belgii, Rakousku i Itálii. Neonacisté zneužívají každé laskavosti a dobré vůle — zneužívají třeba i audience u papeže a nestydí se vyložit po svém a k své propagandě i to, že Sv. Otec neřekl o některém problému „ani slova“. Západoněmecké choutky nabývají rysů velmocenské politiky. Nejvýrazněji to doložil Gerstenmeier svým předvolebním výrokem: „Jsme třetí nejsilnější průmyslovou mocností na světě. K této hospodářské moci musíme přiřadit odpovídající vliv.“ Bonn mří do Asie a Afriky. Má zuby i na Latinskou Ameriku, ale tam se nesmí zatím tak ostře angažovat s ohledem na přátelské vztahy s USA.

Touha po mírovém soužití, po rovnoprávné spolupráci s národy Asie a Afriky je odjakživa hlavní líní mírové

ván metropolitním kanovníkem u sv. Víta a kancléřem arcibiskupské konsistoře.

Dr. Antonín Bořek Dohalský se narodil dne 23. října 1889 v Přívozci na Chodsku a zachoval si po celý svůj život hrdý odkaz Psohlavců: byl rovný, přímý a nesmlouvavý vlastenec, hluboce zbožný kněz a sociálně citlivý člověk.

Jeho cesta do věčnosti je zahalena rouškou tajemství. Existuje pouze jediné svědectví spoluvězně, který se vrátil z nacistického pekla koncentračního tábora v Osvětimi, který vypravoval, že Dohalský, tělesně již velmi sešlý, pochodoval v téže četě jako on na práci. V polovině cesty upadl na zem, načež esesman jej odtáhl do silničního příkopu a kopáním jej nutil k povstání. Protože však pracovní komando musilo jíti dále, neviděl tento svědek, co se dalo později. Víme jen, že dr. Antonín Bořek Dohalský odešel na věčnost dne 3. září 1942, tedy za 90 dní po svém zatčení, za dobu, která byla vyměřena pro život každému, koho nacistický soud odsoudil k smrti.

Rodina Dohalských přinesla na oltář vlasti tři oběti: Zdeněk, žurnalista, který byl zastřelen v Terezíně 7. února 1945, Antonín, kanovník, utracený v koncentračním táboře v Osvětimi a František, který po návratu z koncentračního tábora Dachau byl vyslancem a zplnomocněným ministrem naší republiky ve Vídni a předčasně zemřel na následky věznění.

Posmrtná vzpomínka metropolitní v. v. kapituly svato-vítské vyjadřuje velikost tohoto vlasteneckého kněze: „To pro vzpomínku a pro ty, kteří poznali kancléře dr. Antonína Bořka Dohalského zblízka. Všichni se mohli přesvědčit o jeho osobnosti a z života kněze i vlastence načerpat poučení. Šel cestou důstojného a statečného člověka, miloval malé a opuštěné, obklopoval se nepotřebnějšími a rozuměl i lidským slabostem. Dobrý přítel, vzdělaný muž a člověk. Dotrpl hrdě pro příklad všem budoucím synům této země. Marň se budete ptát po jeho hrobu. Nezemřel. To jen vítr rozprášil popel kdesi po polské zemi. Uchovejte jeho památku, ať vědí všichni, že jsme měli muže statečné a silné.“ *23. října 1889 v Přívozci, † 3. září 1942 v Osvětimi.“ Dr. Josef Beneš

NOVÉ NADĚJE LIDSTVA

politiky tábora míru. Vlády a obyvatelstvo socialistických zemí stojí po boku národů, které bojují za své osvobození z imperialistického jha. Na základě rezoluce přijaté na XV. zasedání Valného shromáždění OSN žádají, aby byly neprodleně odstraněny všechny pozůstatky koloniálního režimu v Mosambiku, Angole, Portugalské Guineji, Jihozápadní Africe, Jižní Rhodesii a všude ve světě. Podporujeme boj mladých svrchovaných států Afriky a Asie za upevnění politické nezávislosti, za oproštění od každé formy hospodářského vykořisťování imperialistickými státy a monopoly a při budování nezávislého národního hospodářství. Solidarita s národy Asie a Afriky v boji za mír a sebeurčení a proti imperialismu je zřejmou povinností všech občanů socialistických zemí. I národní a sociální hnutí národů Asie a Afriky jsou dílní procesy celkového historického vývoje, velkého střetnutí mezi sociálním pokrokem na jedné a kapitalismem a imperialismem na druhé straně. V posledních letech bylo v Asii i v Africe vytvořeno mnoho nezávislých států. Národy musí denně řešit mnohostranné a obtížné hospodářské a sociální problémy. Myšlenky a praktické výsledky socialismu nabývají u nich stále většího vlivu. Některé národy již nastupují cestu nekapitalistického vývoje. Právem vycházejí z vlastní zkušenosti, že kapitalismus jim celá staletí přinášel jen bídu a zotročení.

Ze důležitou součástí solidárního postupu považuje se společný boj proti západoněmeckému nekolonialismu. Neokolonialismus bonnského režimu je logickým doplnkem dobrodružné agresivní politiky Bonnu proti socialistickým státům a jeho úsilí získat v západní Evropě nadvládu. Lodi plánované multilaterální jaderné síly, vybavené atomovými zbraněmi s veličinami západoněmeckými důstojníky mají křižovat i při pobřeží afrických a asijských zemí. Především chce západní Německo zabránit, aby se svobodné národy Afriky a Asie daly cestou ne-

závislého politického a hospodářského vývoje, aby se-
třásl pouta kapitalistických společenských poměrů.
Druhým „strategickým cílem“ bonnského neokolonialismu
je odvrátit mladé státy Asie a Afriky od jejich protimpe-
rialistické politiky, politiky pozitivní neutrality a boje
za mírové soužití a ozbrojení. Za třetí se Bonn pokouší
přinutit malé státy Asie a Afriky k tomu, aby jeho agre-
sivní revanšistickou politiku v Německu a ve střední
Evropě podporovaly, nebo ji přinejmenším trpěly. K za-
stavení skutečných záměrů Bonnu je zřejmě zvlášť vhod-
né zněžit zásady sebeurčení, která se u národů Asie a
Afriky těší vysoké úctě. Tak bonnský kancléř ve svém
vládním prohlášení demagogicky prohlásil, že doufá a
buduje na tom, že „zerně, které získaly národní samo-
statnost na základě práva národů na sebeurčení, najdou
porozumění i pro německý požadavek, totiž přiznání té-
hož práva na sebeurčení.“ V zásadě tyto „strategické cí-
le“ bonnského neokolonialismu znamenají, že se svobod-
né národy Asie a Afriky mají odtrhnout od svých nej-
bližších spojenců — socialistických států — a zůstat
v područí imperialistického systému. Stejně jako tyto
„strategické cíle“, jsou neblahé i prostředky západoně-
meckého neokolonialismu. Bonn používá všech metod po-
litického nátlaku, hospodářského vydírání a ovlivňování,
vojenského pronikání, „přátelských“ dohod a brutálního
vyhrožování. Z těchto metod vytvořil celý systém. V apa-
rátu neokolonialismu má i nadále zákonné místo vojens-
ká síla. Seznam bonnských vražedných a záškodnických
akcí je dlouhý a obsáhlý. 1. Bonnská vláda na začátku
roku 1964 oficiálně doporučila plánovanou vojenskou in-
tervenci NATO na Kypru. Horlivě se přimlouvala, aby na
Kypr byly poslány jednotky bundeswehru. Bonnská vlá-
da podporovala teroristické kruhy na Kypru penězi, zbra-
němi a střelivem. Jednala tak přímo proti usnesení a
opatření Organizace spojených národů. — 2. Západoně-
mecký imperialismus pomáhá Spojeným státům v krva-
vé válce proti jihovietnamskému lidu. Je známo, že Bonn
poskytl zkorumpovanému teroristickému režimu v Saigo-
nu 100 miliónů marek. K tomu pak přistupuje dalších
50 miliónů od západoněmeckých monopolů a 25 miliónů
od bonnského státu. V Německé spolkové republice se
provádí speciální výcvik západoněmeckých vojáků pro

válku v džungli. — 3. Bonnská vláda dodávala Tshombo-
vi peníze, vojáky a zbraně. Za své návštěvy v západním
Německu byl Tshombe oslavován jako hrdina „svobodné-
ho světa“ a byla mu přislíbena podpora v částce 10 miliónů
marek. Čtvrtina Tshombových bílých vojáků byli západní
Němci. — 4. Západoněmečtí imperialisté kolaborují s ne-
přítelem Afriky, fašistickým rasovým Verwoerdovým re-
žimem. Podle Lübka je rasový problém u jihoafrické vlá-
dy „v dobrých rukou“. — 5. Západoněmečtí imperialisté
jsou spolčení s nepřáteli arabských národů, reakčními
silami, které hrají úlohu imperialistického předmostí. —
6. Bonn podporuje Salazarův režim penězi, zbraněmi a
dodává dokonce portugalské koloniální armádě instruk-
tory.

V posledních letech zahájil Bonn nový kurs: spojil
soukromou investiční činnost v zemích Asie a Afriky
ještě těsněji pomocí státně monopolistických podpůrných
opatření a soustředil bezprostřední státní vývoz kapitá-
lu především na financování takzvané infrastruktury.
Soukromý vývoz kapitálu tedy připadá západoněmecké-
mu imperialismu jako zvlášť vhodný prostředek, jak o-
slabit státní hospodářský sektor v mladých národních
státech, jak vnutit těmto státům kapitalistickou hospo-
dářskou strukturu, vytvořit na dlouhou dobu vztahy zá-
vislosti a zapojit hospodářství do kapitalistické meziná-
rodní dělby práce. Zvlášť dábelskou formou bonnského
neokolonialismu je takzvaná vojenská pomoc. Z bulletinu
„SPD-Pressedienst“ se dozvídáme, že Německá spol-
ková republika je dnes po Spojených státech druhým
největším dodavatelem zbraní do Afriky, a jen v roce
1965 dodala Africe zbraně za 160 miliónů marek. Tento
zbrojní obchod je k tomu ještě zvlášť výnosný. Hambur-
ský Abend-Echo v prosinci 1964 napsal: „V rámci vo-
jenské pomoci se do Afriky dodávají ze spolkových zbroj-
ních skladů zastaralé zbraně... Toto zboží je pro vyso-
ké nároky NATO technicky zastaralé, ale pro africké
poměry vysoce moderní.“

Dovodili jsme, že německý imperialismus je útočný,
bezohledný a dobrodružný. Mírumilovné lidstvo má však
dnes odvahu i prostředky, aby zkrotlo neonacistické re-
vanšisty. Dokonce v NSR jsou rozumní lidé, kteří si pře-
jí, aby i západoněmecký lid přežil XX. století v míru.

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V lednu se dožívají vsdpp:

75 let

19. I. Emanuel Pivnička, farář
v. v., Dolní Počernice

60 let

3. I. Stanislav Dubina, admin.,
Vizovice, 10. I. Jiří Stoffel,
admin., Hroznětín, 14. I. Vác-
lav Vrtaník, admin., Čakovice

50 let

4. I. František Matějka, arcib.
vikář, Roztoky, 11. I. Emanuel
Červený, arcib. vikář, Jinče,
26. I. ThDr. František Kostrbel,
farář, Boršice

VYZNAMENÁNÍ

Na sklonku min. roku ob-
držel člen představenstva CMVKD
kapitulní vikář Ant. Titman pam-
ětní medaili města Č. Budě-
jovic za dlouholetou budova-
telskou spolupráci. Medaili, vy-
danou k 700. výročí Č. Budějo-
vic, předal vyznamenanému
předseda MěstNV v Č. Budějo-
vicích.

NAŠE OBRAZKY

První strana obálky:
Svatý Otec Pavel VI. předává
při závěrečném ceremonálu II.
vatikánského koncilu usmířova-
cí dekret metropolitovi helio-
polskému a thyrskému Helito-
novi, osobnímu zástupci hlavy
Východní ortodoxní církve patri-
archy Athenagorase. Druhá
strana obálky: Konceleb-
race v basilice sv. Petra při zá-
věrečném zasedání II. vatica-
num, dole: Svatý Otec pozdví-
huje kalich, po jeho levici

monsre Capoferri. Třetí
strana obálky: Svatý
Otec Pavel VI. na posledním ve-
řejném zasedání IV. sesse pro-
mulguje ze svého trůnu čtyři
poslední dekrety. Celkový po-
hled do basiliky sv. Petra při
posledním závěrečném veřej-
ném zasedání historického II.
vatikánského koncilu. Čtvrtá
strana obálky: Pozorova-
telé a zamořské delegace na
závěrečném zasedání a příjezd
čs. delegace z Říma do vlasti.
Na snímku generální tajemník
CMVKD dr. Josef Beneš, biskup
dr. František Tomásek, apoštol-
ský administrátor pražský, mí-
stopředseda CMVKD prelat dr.
Antonín Stehlík, probošt a le-
gát a latere apoštolického ad-
ministrátora pražského a J. E.
dr. Ambrož Lazík, biskup, apoš-
tolský administrátor trnavský.

NEZNAMÉ O ZNÁMÝCH

Jak se Frant. Sušil dostal na
theologickou fakultu do Brna
za prof. Nového zákona a her-
meneutiky.

Bylo to za brněnského bisku-
pa Gindla, který — ač byl
původu německého — Čechům
neobyčejně, zejména českým
brněnským bohoslovcům, přál a
je všeobecně podporoval. Brněn-
ským biskupem byl v letech 1832
až 1841. R. 1841 odešel Gindl
do Celovce, byv tam jmenován
knížetem biskupem.

V té době bylo uloženo kaž-
dému kaplanu, aby po deset

roků po vysvěcení každoročně
vypracoval jisté these z před-
mětů theologických. Takové
práce posuzovali nejprve pře-
soři theologické a pak je s po-
sudkem podávali biskupovi. Fr.
Sušil dostal r. 1835, kdy byl
kaplanem v Olbramovicích,
otázku, jak si představuje
správný katechismus. Sušil vel-
mi rozhodně vytýkal vady ka-
techismu diecézního a ukazoval
na lepší katechismy v Německu
zavedené. Jistý profesor napsal
na jeho elaborát zdrcující or-
tel: Erzketerisch! Když biskup
Gindl přečetl Sušilovu práci,
odstránil jméno i posudek a po-
slal práci jinému profesorovi,
mladému a učenému, který ne-
jenže nenašel v Sušilově elabo-
rátu žádné kacířství, ale našel
důkaz, že mladý venkovský
kaplan soukromě velké studie
koná, aby nabyl co možná vel-
kých vědomostí. Od té doby se
stal Sušil miláčkem Gindlovým,
který ho již se zřetelem nepustil,
dokud ho neměl v semináři na
učitelské stolici. Profesorem byl
jmenován r. 1837 a setrval v se-
mináři až do své smrti 31. kvě-
tna 1866. Byl ozdobou brněnské-
ho theologického ústavu a r.
1865 jmenovala jej vídeňská
universita na památku svého
pětisetletého trvání pro jeho
hlubokou učenost doktorem ho-
noris causa s tímto odůvodně-
ním: Qui rebus sacris idiomate
slavo tractatis, propagatis eru-
ditorum suffragia et auram po-
pularum in se collegit.

Julius Zeyer horlivý a upřímný katolík.

Julius Zeyer byl jednou na
dešti návštěvě u svého přítele
v Hoříčkách v Podkrkonoší.
Jednou seděl v dámské společ-
nosti před domem a tu přistou-
pil k nim tehdejší hoříčský
kaplan. Byl dobře naladěný, po-
zdravil společnost, avšak náhle
se obrátil k Zeyerovi a pravil:
„Aha, vy se taď dobře bavíte,
jak vidím, ale v kostele, co tu
jste, jsem vás ještě neviděl.“
Zeyer byl rozmrzen nemístnou
vytkou a odpověděl: „Víte co,
velebnoti, možná, že já jed-
ním svým otčenášem pořídím
u Boha více, nežli vy, kdž se
v kostele třebas i celý den to-
číte.“ Kaplan odešel a již slova
nepromluvil; rovněž Zeyer ode-
šel nahoru do kuchyně, kdež
si také ještě dodatečně odlevil.
Ale Zeyera se to přece jen více
dotklo a jaksi silněji zaklepa-
lo na jeho srdce, ač před tím
mnoho o náboženství nestál.
Po dlouhé době píše — vzpomí-
na je této příhody: „Říkáš, že jsi
pohan, ale nejsi jím jistě tak
rozhodně, jak se Ti zdá. To
Tvoje křesťanství v Tobě jen
dřímá, tak bylo i u mne někdy,
i já se pokládal za pohana. až
to zaklepalo na moje srdce a
tu se probudilo ve mně, co se
mrtvé zdálo.“ A nakonec se
stává Zeyer horlivým upřímným
katolíkem, největším katolickým
českým pěvcem, básníkem Ma-
riánské zahrady

Prof. Josef Obr

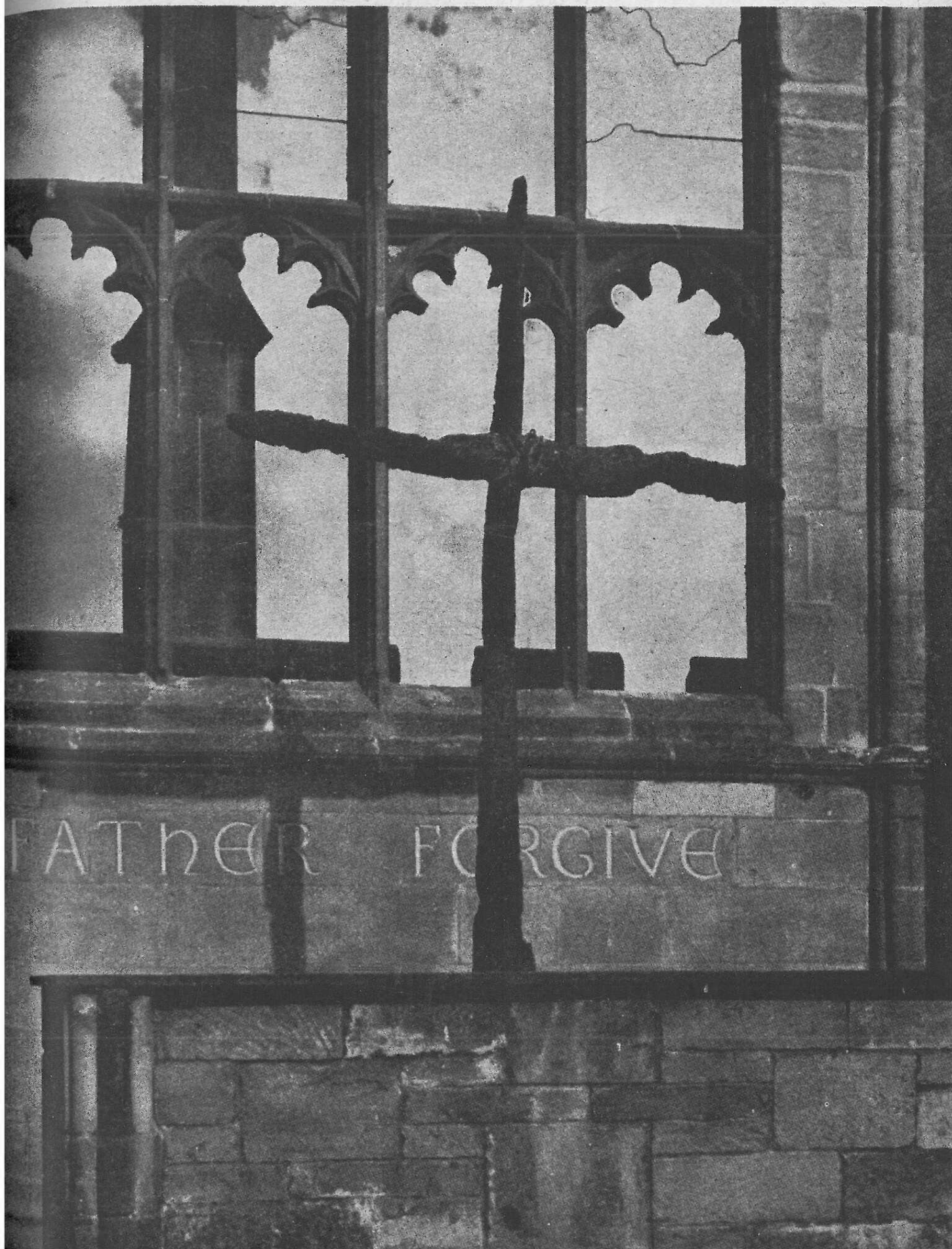
DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XVI - Číslo 1 - V Praze dne 10. ledna 1966

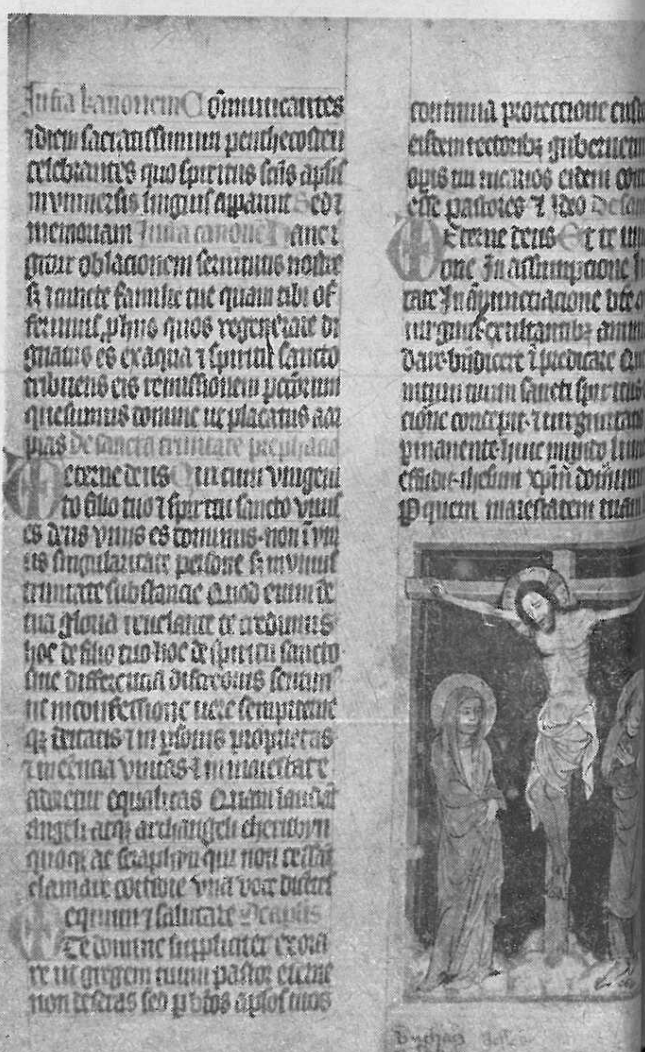
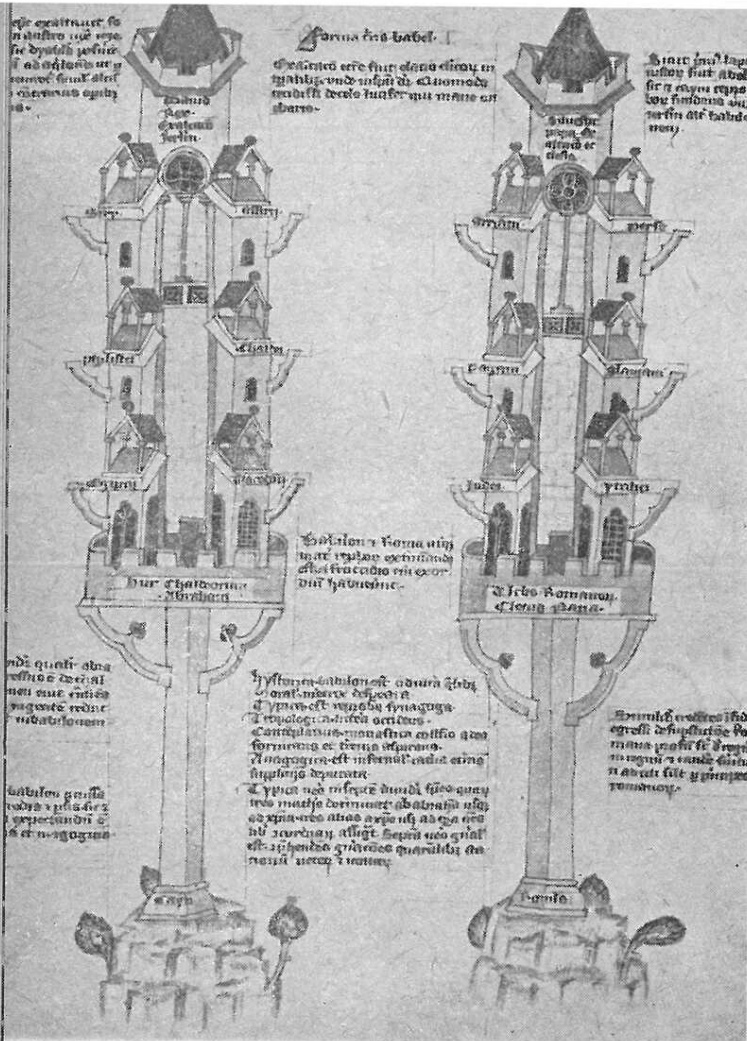
Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR
Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne
Mír, novin. závody, n. p. závod 3, Praha 2, Václavská 12. —
Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku
15,— Kčs, celoročně 30,— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3,— Kčs.
Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá
a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do
zahraničí vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku,
Jindřišská 14, Praha 1. - Podepsáno k tisku 30. 12. 1965. - A-05*52123

DUCHOVNÍ PASTÝŘ ² 1966

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XVI., ČÍSLO 2. — ÚNOR 1966

OBSAH: Motu proprio „Integrae servandae“, ThDr. Antonín Salajka: Hlavní rysy a známky pravoslavné církve, ThDr. Jan Merell: Celibát, ThDr. V. Bartůňek: Konrád, královský rada, mincmistr a podkomoří, ThDr. Jaroslav Kouřil: Liturgická obnova, Jos. Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: Preface o svátcích sv. apoštolů a evangelistů, Překlad inž. J. Schustera: Katedrála v Coventry — symbol touhy po sjednocení Církve, ThDr. Josef Beneš: PhDr. Frant. Augustin Schubert O. Aug. Doba očima kněze, Pro Evropu dobré předzvěsti, Náš zápisník, Úřední zprávy.

Motu proprio

„INTEGRAE SERVANDAE“

Motu proprio „Integrae servandae“ ze dne 7. prosince 1965 přináší předpoklad reformy kongregace sv. Oficia. Tato kongregace ponese nyní název „Congregatio pro doctrina fidei“.

V první části tohoto dokumentu se připomíná, že Církev vždy přizpůsobovala charakter svých institucí potřebám doby a v dalších dvanácti bodech mění některá dosavadní ustanovení, která až dosud řídila činnost kongregace Svatého Oficia.

1. Kongregace pro doktrínu víry má za úkol obranu víry a obyčejů v celém katolickém světě.
2. Kongregaci předsedá papež. Je vedena kardinálem-tajemníkem, kterému pomáhá jeden asesor, jeden zástupce a jeden promotor spravedlnosti. Ruší se funkce komisaře, který až dosud plnil úkoly inkvizitora.
3. Kongregace, která se již nenazývá „Nejvyšší“, je kompetentní ve všech záležitostech, týkajících se doktríny víry a obyčejů, nebo na tuto doktrínu se vztahující.
4. Kongregace zkoumá nové doktríny a nové názory, bez ohledu na způsob, jakým jsou ony šířeny. Organizuje výzkum v této oblasti a projevuje obzvláštní zájem o výzkumy vědců. Posuzuje doktríny, které odporují víře, po předchozím vyslechnutí názorů zúčastněných biskupů.
5. Kongregace pilně zkoumá spisy, které jí byly ohlášeny a — pokud to je nutné — vyhlásí po vyslechnutí autora posudek. V každém případě bude poskytnuta autorovi možnost obhajoby dokonce písemně a po upozornění biskupa — tak, jak konečně nařizovala konstituce, vyhlášená papežem Benediktem XIV. Novum tohoto rozhodnutí dává možnost obrany autorovi proti jakémukoliv negativnímu hodnocení jeho díla.
6. Kongregace je kompetentní rozhodovati ve všech otázkách, týkajících se manželství mezi pokřtěnými a nepokřtěnými a v otázce anulování těchto svazků.
7. Kongregace bude posuzovat hříchy proti víře podle zásad obyčejných procesů, což dělá tečku za speciálními privilegii, z nichž mělo prospěch Svaté Oficium.
8. Kongregace střeží důstojnost svátosti pokání, užívajíc potvrzených norem, které budou biskupům oznámeny. Zúčastnění budou mít právo na obhajobu a právo na výběr svých obhájců mezi těmi, kdož jsou k tomu kongregací zplnomocnění.
9. Kongregace bude udržovat blízký styk s Papežskou komisí biblických studií.
10. Kromě poradců, vybíraných papežem z lidí, kteří se vyznačují „opatrností, věrností doktríně a specializací“, budou vybráni jiní poradci z řad universitních profesorů, a to pokaždé, bude-li to vyžadovat projednávaná záležitost.
11. Kongregace bude vykonávat své úkoly v oblasti administrativní a právní.
12. Vnitřní rozhodnutí kongregace budou veřejně oznamována.

HLAVNÍ RYSY A ZNÁMKY PRAVOSLAVNÉ CÍRKVE

Již mnozí, ať na protestantské či na katolické straně (např. ze starších autorů A. Neander, A. Harnack, F. Kattenbusch, H. Ehrenberg, W. Walther, z novějších pak E. Seeberg, F. Gavin, T. G. Masaryk, E. Brunner, F. Heiler, K. Barth, F. Lieb, J. Tycki, A. Kirchoff, H. Mulert, H. Koch, J. L. Hromádka, M. Jugie, F. Grivec, J. Meyendorff, K. Onasch, M. J. Congar aj.) nebo i na pravoslavné straně (např. Chr. Andrusos, S. N. Bulgakov, P. Bratsiotis, S. Cankov, N. Arsenjev, P. Evdokimov, Metr. Serophim aj. se zabývali otázkou pravoslavlí (1).

Vystihnout ústřední myšlenku, podstatu a známky pravoslavné církve v jejím celku (nikoliv jednotlivých východních církví), není ovšem snadné a je spojeno s nemalými obtížemi. Pravoslavné bohosloví totiž, a celý způsob východního myšlení, se vyznačuje jistou nejasností a neohraničeností v základních věroučných pojmech, což působí západnímu teologu, zvyklému na přesné pojmy a definice, značné potíže v pochopení pravoslavného křesťanství. [2] Proto právem upozorňuje S. Cankov, že krátké a souhrnné formulované zodpovězení otázky o podstatě pravoslavlí není možné, poněvadž není v této věci žádná autoritativní odpověď nebo formule, a poněvadž také všechna platná ekumenická rozhodnutí církve nebo symbolických knih nedávají přesný pojem o povaze pravoslavného křesťanství [3]. Týž autor se snaží vystihnout základní charakter východní církve jednou větou. Praví o ní, že je to „pneumatická, mysticky nazírající, transcendentně eschatologická, askezi zdůrazňující a více janovská církev“ [4].

Většina východních autorů se shoduje v tom, že v základu východní, pravoslavné církve není prvek racionální, zevně mravní, kasuistický zákonný, centralistický organizační a svět ovládající, nýbrž že chce vidět a uctívat Boha, že jest obrácena k věčnosti, k věčným hodnotám, ke království Božímu; prosta od závazků a péčí pozemských, pokorná a láskou k Bohu naplněná, chce být svobodná v Bohu.

1. Ústředním bodem víry východní církve jest vtělení (inkarnace) Syna Božího a tím též ideální jednota (sjednocení) Boha a člověka v osobě Ježíše Krista, k věčné spáse lidstva a světa. Je to „Bohočlověčenství“ (Bogočlověčestvo, Gottmenschentum), podstatné spojení Boha a člověka, boholidská dvojednota, pojem, se kterým se setkáváme u mnohých novějších ruských myslitelů a teologů (V. Solovjev, F. M. Dostojevskij, N. Berdjajev, Luckij, zvl. pak S. N. Bulgakov aj.) [5]. Bohočlověk Ježíš Kristus jest nejen věčnou ideou Boží, nýbrž i dějinnou skutečností v osobě Spasitelově a současně ústřední silou v životě člověka, lidstva a dějin. V Kristu Bohočlověku vidí východní církve „všejednotu v Bohu“ Alleinheit in Gott [6].

S touto základní pravdou východní církve je v těsném spojení tzv. „theosis“, tj. zbožnění člověka v Kristu. Bůh se stal člověkem proto, aby člověk byl zbožněn (obožen, oboženie, Vergottung). V Bohočlověku byl člověk (člověčenství) proniknut plností Boží. Člověk se tu nestal ovšem nositelem božské přirozenosti (natura), ani nebyl spojen přímo s druhou božskou osobou (Slovo, Logos), nýbrž vstoupil v božství a zaplaven osobním božským životem. Toto obožení (Vergottung) znamená však nějaký panteismus (všebožství), zbožštění člověka (Vergötterung). Obožení značí být podobný Bohu. Člověka naplňující svatost, tj. milost Boží, která v něm přebývá, přetváří člověka, je to plnost synovství Božího [7]. Je tedy východní církev zaměřena zcela christocentricky svým myšlením, úsilím a touhou.

2. Na druhém místě uvádějí východní autoři, že východní církve je obrácena k transcendentu, nadpřirozenu, má nadzemský rys a zdůrazňuje věčnost, dále pomíjejícnost věcí tohoto světa, uchovává starokřesťanskou eschatologickou myšlenku, žádá asketické uspořádání života a že v její bohoslužbě je tak silně zastoupena modlitba. Tento postoj od světa odvrácený a zaměřený k věčnosti, v němž východní křesťan spatřuje svou spásu a štěstí své duše, přivádí jej k tomu, že z náboženství odstraňuje vše obyčejné, všední, pozemské a ponechává

v něm jen nebeské a božské. Má, ovšem porozumění též pro pozemský život a jeho tíhu — utrpení a smrt. V utrpení však spatřuje bránu k Bohu, a to tak, že jsa ještě živ, před pozemskou smrtí, vnitřně, mysticky umírá (jeho hříšné „já“). To jest ono Pavlovo „být s Kristem ukřižován“ [8].

Typicky východní (pravoslavný) křesťan nevísi na dobrech pozemského světa, je vnitřně svobodný, bezstarostný o budoucnost. Cítí se i uprostřed nesmírné hmotné nejistoty zcela jistým na tomto světě, poněvadž jej nikdy nepokládá za poslední skutečnost a uchovává si vždy vůči němu jistou svobodu.

3. Pneumatický a boholidský charakter východní církve se také projevuje v naukovém pojetí církve. Církev jako mystické Tělo Kristovo jest boholidský organismus, který v Kristu, mystické Hlavě Církve, spojuje Boha s člověkem. Církev jest pokračující vtělení Boží, jest rozvinuté člověčenství oslaveného Krista. Církev je svatým společenstvím, které obsahuje všechny v Bohu sjednocené, lidi a anděly, zkrátka obcování svatých (communio sanctorum).

Tento nový, boholidský život společenství v Církvi se uskutečňuje nejen individuálně (odděleně), nýbrž ve společenství s Bohem Trojjediným, Otcem všech, s Bohočlověkem Ježíšem Kristem a životodárným Duchem svatým — a věřícími jako syny Božími a bratry navzájem.

Společenství Církve je společenství boholidské lásky, zakořeněné v lásce Kristově, je to svobodné společenství víry, ducha, pravdy, modlitby a míru. Jest proto Církev živým společenstvím lásky, v ní jest pravý smysl jednoty, všeobecnosti a svatosti Církve založen.

Z takového hlubokého pojetí společenství Církve plyne především všeobecný pocit odpovědnosti jednoho každého k záchraně všech, a za druhé: jen při takovém porozumění Církve může každý její člen být jejím živým a činným spolupracovníkem. To jest ona často u východních autorů (ruských) uváděná „sobornost“, tj. intenzivně, vnitřně pochopená všeobecnost, konciliarismus, shromáždění, souzvuk. Proto nemůže být ve východní církvi ani místo, ani církevní osoba, která by stála nad celou Církví, žádná pars pro toto (část místo celku), nýbrž jen pars in toto (část v celku). Proto také jsou laikové aktivním činitelem v církevním životě. Tento „duch sobornosti“ uskutečňuje starokřesťanský kanonický ideál, podle něhož v jednotlivých záležitostech Církve všechny její prvky: biskupové, duchovní a lid, měli účast podle zákona. Chrání také nestrannost, mnohostrannost, pravdivost a hlavně je to zkouška církevních záležitostí všeobecným svědomím celé Církve [9].

4. Pneumaticko mystický charakter východní církve spatřujeme dále v jejím liturgickém životě. Společenství církve je společenstvím svátostným, v němž věřící svou víru prožívají. Převládající ideou východní bohoslužby jest vtělení Kristovo a zbožnění člověka v Kristu, jejím základem a střediskem je tajemství večeře Páně; Eucharistie je též dokonalé vyjádření Církve samé, osobní a společný život s Kristem. Ve východní bohoslužbě je také vyjádřen duch svatý všeobecnosti (sobornosti), bratrského a organického spojení všech na nebi a na zemi. Bohoslužba je prostředkem, který každého věřícího (prostřednictvím eucharistického spojení s Kristem) vede ke zbožnění jeho života [10].

5. Konečně zdůrazňují východní autoři tradiční rys východní církve. Proto, že trvá na podkladu víry staré, nerozdělené Církve a pokládá se za její pokračování a svědka. Východní autoři se ohražují proti tvrzení západních teologů, jako by v tom byl nedostatek, stagnace východní církve. Prohlašují, že naopak, neboť i podle pravoslavného pojetí jest rozvoj ve víře, nikoliv její změna: vzrůst víry podle zralosti a porozumění jednotlivců i společnosti. Východní křesťané jsou, podobně jako staří, živými nositeli podstatného obsahu apoštolského církevního podání, které je věčné. Toto nepředstavuje pro ně nějaké okovy, nýbrž dává osvobozující křídla, která slabý lidský rozum pozdvihují nad propastmi náboženských antinomí a jsou hvězdami, které ukazují směr k zjevným pravdám [11].

6. Obrátíme-li nyní pozornost k náboženskému životu a snaze o dokonalost u východních křesťanů, připomeňme si nejdříve, že u některých západních autorů (protestantských i katolických) bývá pokládán východní křesťan za jakéhosi pesimistu (tak soudí např. A. Harnack, F. Kattenbusch, Max v. Sachsen aj.), vytýká se mu, že nemá porozumění pro mravní otázky a zájem o dobro tohoto světa, dále, že má tzv. pasivní ctnosti: pokoru, milosrdenství, odpuštění, pokání, ochotu k službě, bratrskou lásku; zatím co prý západní křesťan vyniká ctnostmi aktivními a o tyto usiluje: akci, sebeovládání, rozvinutí schopností, řád, bázeň, společenství práva, centralismus, kázání, důkazy, průbojnost atd. (12).

Takové pojetí pokládáme však za příliš vyhraněné. Je pravda, že v pojetí nadhrožených problémů můžeme vidět jistý rozdíl mezi Východem a částmi západního křesťanského světa. Mnozí na Západě vidí bezprostřední ideál křesťanského života v mravním životě, často bez opravdového zakoušení v mystickém dogmatickolturgickém, ve vnitřní svatosti a životě v Bohu, což vyúsťuje často v racionalistický moralismus a relativismus, farizeismus. Tak píše např. S. N. Bulgakov (13). Podle tétož autora zdůrazňuje východní církev zcela etické (mravní) smýšlení a jednání. To dosvědčuje její „synergismus“ a asketismus, není mravně lhostejná nebo k světu odmítavá, aniž před ním utíká, což by vedlo k manicheismu a k přenechání světa ďáblu (14).

Pravoslavný křesťan klade důraz na slova Kristova: „Hleďte tedy nejprve království Boží a jeho spravedlnost, a toto všechno bude vám přidáno!“ (Mat. 6, 33). To, oč v první řadě nutno usilovat, jest „být čistého srdce“, být znovuzrozen a v Bohu zakotven. Východní křesťan musí bojovat duchovní boj proti sobě samému a snažit se o mravní dokonalost, jak to dosvědčuje všední život a křesťanské dějiny. S takovým duchovním bojem je spojena otázka po sebepoznání, a proto otázka náboženskomravní dokonalosti má tyto složky: a) poznání nehodnoty a hříšnosti před Bohem, b) nutnost pomoci, abychom byli zachráněni před hříchem, ozdravení (pokání), c) poznání vlastní nemohoucnosti, d) hledání pomoci u Boha. Proto vedoucími ctnostmi mravního života a růstu jsou: pokora a láska, s pomocí milosti Boží projevovaná. Nelze tedy pokládat pokoru a lásku za ctnosti pasivní, neboť naopak vyžadují bdělosti duchovního života a soustředění všech duchovních sil. Po pádu nelze klesnout do malomyslnosti, nutno znovu povstat s opravdovým předsevzetím a s důvěrou v pomoc Boží.

7. K pokoře a lásce se připojuje v duchovním životě snášení utrpení. Kříž Kristův je sice pro jedny pohoršením, pro jiné bláznovstvím, ale pro výkoupení silou a moudrostí Boží (I. Kor. 1, 18), je důkazem lásky Boží k nám, obětující se jeho lásky, vítězstvím nad utrpením a smrtí. Východní církev věří a hlásá, že musíme následovat Krista, vést život pokory a lásky, abychom dospěli ke kříži Kristovu. Mravní život správa nespočívá na filosofických ideálech, nýbrž na lásce Boží, která se ukázala v Kristu. Reakcí na tuto lásku jest láska člověka k Bohu a k bližnímu. Zde je střed nového života, znovuzrozeného člověka, lidu Božího.

K. Nötzel zdůrazňuje tuto lásku k bližnímu, pokoru a obětavost u ruského věřícího člověka (15). Příklady uvádí ruský spisovatel F. M. Dostojevskij ve svých románech *Idiot* (kníže Myškin) a *Bratři Karamazovi* (stařec Zosyma a Aljoša). K pokoře, lásce, nezištnosti je ruský lid vychováván svou církví, svými národními světci (Sergij radoněžský, Filip moskevský aj.), svými klášterními starci atd.

8. Protože ďábel se snaží všemi prostředky Bohočlověka a bohočlověčenství představit jako bláznovství, táže se S. Cankov: žije v nás ještě pokora a láska nebo ne? Odpovídá poukazem na prorockého ducha Dostojevského, který ve svých románech: *Zločin a trest* (Raskolnikov) a *Běsové* (Kyrilov) vyličil tyto protikřesťanské nadčlověky jako ďáblem posedlé, větší nebo menší bestie a přichází k následujícímu poznání: „Věřím, že není nic krásnějšího, hlubšího, sympatičtějšího, rozumnějšího, lidštějšího a dokonalejšího než Spasitel; pravím si s horoucí láskou, že to nejen není, nýbrž ani být jinak

nemůže. Chci říci ještě více: Kdyby mně chtěl někdo dokázat, že Kristus stojí mimo pravdu, a kdyby pravda byla skutečně mimo Krista, tak bych dal přednost tomu: zůstat s Kristem a ne s pravdou (16). Dostojevskij uznával Krista za Bohočlověka, za středisko lidského života a lidských dějin. Z této víry pramenila též jeho důvěra v uskutečnění všeobecné, křesťanské, bratrské lásky a mesiánská úloha národa: být služebníkem tohoto uskutečnění.

9. Posledním rysem východní církve jest, že věří neotřesitelně v konečné vítězství, poněvadž jest Církví zmrtvýchvstání a poněvadž je zaměřena eschatologicky, v myšlení a jednání, jest plná živého očekávání příchodu Páně a modlí se: „Amen. Přijď, Pane Ježíši!“ (Zjev. 22, 20).

To jsou hlavní rysy a známky východní církve v podání pravoslavných autorů. Mohly by se snad najít také další jiné. Všeobecně lze říci, že pravoslavní autoři mluví o východní církvi příliš ideálně, že idealizují. Z katolického hlediska posuzováno: některé „rysy“ patří k podstatě křesťanského náboženství a Církve, takže pravoslavná církev bez nich být nemůže, chce-li být křesťanskou: Nejsvětější Trojice, božství Kristovo, Svátost oltářní aj.; jiné jsou silně zdůrazněny v protivě k západnímu (katolickému a protestantskému) křesťanstvu: pneumatický charakter Církve, bohoslužby, duchovní život atd. Tím ovšem nepopíráme, že by Církev také tyto složky neměla, ale nesouhlasíme s vývody, které z nich pravoslavní autoři činí. Církev chápou mnozí východní teologové v nejširším smyslu: pozemskou i nebeskou. Odmítáme z katolického hlediska názor východních autorů, že společenství církevní (sobornost) vylučuje autoritu (osobu nebo místo), která by byla nad jinými.

Pro nás jako katolické křesťany, kteří se modlíme a usilujeme o obnovení jednoty Církve Kristovy, je jistě nutné, abychom východní církev tím více poznávali, snažili se poznat její odlišné rysy a hledali ony společné prvky a základy, které by mohly být mostem a prostředkem k jejímu začlenění v jednu, všeobecnou Církev, ve společenství víry, lásky a oběti.

ThDr. Antonín Salajka

LITERATURA:

1) Srv. přednášku P. Bratsiotse na I. kongresu pravoslavných teologů v Athénách r. 1936: Die Grundprinzipien und Hauptmerkmale der orthodoxen Kirche (Kyrios 1936, Heft 4, 331–342), A. Salajka, Hlavní principy a známky pravoslavné církve (Časopis katol. duch. 1937, č. 5, 432–435), St. Zankow, Die orthodoxe Kirche des Ostens in ökumenischer Sicht, Zürich 1946/33–51: Wesenszüge der orthodoxen Kirche).

2) J. L. Hromádka, Křesťanství v myšlení a životě, Praha 1931, 190. M. Jugie, Theologia dogmatica christianorum orientalem ab Ecclesia catholica dissidentium, I, Paris 1928, 392 n., A. Salajka, Nauka východních odloučených teologů, zvláště ruských, o Kristově vykoupení, Praha 1936, 152.

3) St. Zankow, Das orthodoxe Christentum des Ostens, Berlin 1928, 28.

4) St. Zankow, Die orthodoxe Kirche, 1933.

5) N. Berdjajev, Smysl istorii, Opyt filosofii čelovečeskoj sudby, Berlin 1932, V. S. Solovjev, Čtenija o Bogočelovečestvě, Sobranie sočinenij, t. III, 1–168, Duchovnyjs osnovy žizni, t. III, 270–387, N. v. Arseniew, Die Kirche des Morgenlandes, Berlin u. Leipzig 1926, 10 n., S. Boulgakoff, L'Orthodoxie, Paris 1932, 140 n., S. Bulgakov, Agnec Božij, O Bogočelovečestvě, čscf I, Paříž 1933, St. Zankow, Das orthodoxe Christentum, 57 n.

6) V. S. Solovjev, Čtenija.

7) J. Tycki, Die Theologie des Ostens und das Abendland (Der christliche Osten, Regensburg 1939, 38–58, 45 n.).

8) R. v. Walter, Von russischer Frömmigkeit (Der christliche Osten, 94–119, 96 n.).

9) Z. Zankow, Das orthodoxe Christentum, 84 n.

10) N. v. Arseniew, Von dem Geist und dem Glauben der Kirche des Ostens, Leipzig 1941, 17 n.

11) S. Bulgakov, L'Orthodoxie, 38 n.

12) S. Zankow, Das orthodoxe Christentum, 111 n., O. Karrer, Der christliche Osten und die Kirche Christi (Der christliche Osten, 17–37, 30 n.).

13) S. Bulgakov, L'Orthodoxie, 215 n.

14) S. Bulgakov, „Le ciel sur la terre“ (Una Sancta, München 1928, IV).

15) K. Nötzel, Die russische Frömmigkeit, München 1931, 16 n., 41 n.

16) F. M. Dostojevskij, Briefe, München 1920, 62.

CELIBÁT

Abychom pochopili hodnotu a význam celibátu, jakož i jeho původ, a to hlavně kněžského celibátu, je proto nutno si všimnout nejen pojmu a vnitřního jeho zdůvodnění, ale také jeho dějinného vývoje a platného kanonického předpisu.

1. Pojem a vnitřní zdůvodnění

Celibát je odvozeno od lat. adjektiva caelebs, což znamená neženatý, svobodný, pak mládenec, popř. vdovec, jak uvádí Sextus Propertius (epický římský básník 47 až 17 př. Kr.).

Celibát znamená tedy v první řadě bezženství. Církev dává význam celibátu v hlubší pojem, a to kněžský celibát znamená netoliko bezženství, nýbrž i vnitřní a vnější čistotu (zdrženlivost, tj. vollständige geschlechtliche Enthaltensamkeit - perpetua perfecta castitas). Kněžský celibát značí spíše panictví než pouhé bezženství. Rozdíl tu ovšem je, že kněžským celibátem je vázán každý majorista, i když dřívějším manželstvím nebo popřípadě jiným způsobem (libera luxuria, pollutio) panictví ztratil.

Kněžským celibátem zavazuje lex ecclesiastica všechny majoristy na podkladě dogmatu o dokonalém stavu (trid 24, 10), jak jej označil sám Kristus (Mt. 19, 12; Lk. 20, 34; 1. Kor. 7, 1; 7, 32; 7, 40) a jak jej také apoštolové pochopili. Důvod dogmatu ovšem je „pro království nebeské“ nikoliv pro nějaké accidens (povahové vlastnosti, sobeckost, vypočítavost apod.). Doznávají tak slova Kristova: „Kdo může pochopit, chápej.“ (Mt. 19, 12.)

Druhým vnitřním důvodem zákona je denní styk s Bohem při oběti Nejsvětější, který vyžaduje daleko vyšší stupeň dokonalosti a čistoty. Kromě těchto dvou vnitřních důvodů přistupují i jiné důvody vnitřní i vnější, které vyžadují kněžský celibát, jako např. poslání kněze, láska k široké rodině, nezávislost a oproštění od vlivů, které by ztěžovaly přesné plnění kněžských povinností (srv. Funczik, Kat. manž. pr., 2. vyd., Trnava 1944, str. 68).

2. Dějinný vývoj

Příklad a výroky Krista a apoštolů jsou pramenem čistě církevně pozitivního zákona celibátu. Celibát sám o sobě není ovšem ve svém zrodu zavedením Církve. Celibát je tak starý jako je samo lidstvo. Bezženství a panictví bylo ve veliké vážnosti již u rozmnoženého lidstva doby prakuřutry (srv. o tom Siewert u kmene Bagielli, Schummacher, Gottesglaube u. Weltanschauung; Schebesta o pygmejcích na Malakka, Waneberger; König, Das Recht der Polarvölker; Schmidt, Koppers aj.).

I když později poklesem mravů či pochybenými názory na manželství jsou vydávány jednotlivými státy předpisy a příkazy k manželství, přece hledisko náboženské ve sféře mravní čistoty není tím dotčeno. Toto se projevuje v zákonu manželského styku ženatým kněžím, rabinům v době, kdy přinášeli oběti u oltáře nebo konali chrámovou službu. Podobné předpisy platily i v pohanském Římě pro flaminu a zejména velké břemeno bylo uloženo služebnicím ohně bohyně Vesty Vestálkám, kterým bylo zakázáno vstoupit do manželství po dobu služby, která trvala 30 let. Tělesné zneuctění odpykala panna velmi krutě, neboť byla za živa pochována na poli za branou Collinskou (campus sceleratus).

Mnohé sekty a filosofické názory vycházely na počátku svých úvah ze zdravé úcty k panictví, v němž spatřovaly velké výhody pro hlubší a rychlejší rozvoj vědy a pro prospěch společnosti. Později nebo v praxi zabředly ovšem do výstředností a nepřírozeností a vedly spíše ke škodě než k původnímu prospěchu. Špatné názory na manželství měly neblahé společenské důsledky, které se udržely až do vystoupení Církve na ochranu manželské instituce (srv. Döllinger, Heidenthum und Judenthum, Regensburg 1857, str. 703; Funk, Kirchengeschichtliche Abhandlungen und Untersuchungen, Paderborn 1899, sv. II., str. 45; Pelczar, Prawo manželskie katolickie, 4. vyd. Krakow, 1898, sv. I., str. 4).

Vlivem četných filosofických názorů bylo již v pohanském Římě pohlíženo na manželství jako na zlo, takže

císař Augustus byl nucen vydat zákon o povinném uzavírání manželství, a to pro muže do 60 let a pro ženy do 50 let, mimo to přísné tresty za neuposlechnutí a naproti tomu výhody pro rodiny s dětmi (srv. Heyrovský, Instituce římského práva, Praha 1888, str. 30, známé zákony lex Julia de maritandis ordinibus z r. 4 po Kr. a lex Papia Poppaea z r. 9 po Kr.). Podobně zhooubné názory o manželství měli i Gnostikové a Manichejci, kteří se vystříhali manželství jako instituce nemravné a vyššímu poznání závadné (srv. Kryštůfek, Všeob. církv. děj., Praha 1883, díl I., str. 208 a str. 228; Hergenröther, Handbuch der allgem. Kirchengesch., Freiburg im Breisgau 1884, 3. vyd., sv. I., str. 171 a 211). Právě tyto okolnosti způsobily, že Církev nemohla ihned od počátku a v prvních stoletích své existence vydat přesný zákon o celibátu. Přes všechny obtíže se zdá, že všichni apoštolové byli svobodní až na Petra, který jistě po opatřeních manželství opustil. Učedníci apoštolů byli vybíráni především z mužů svobodných a pokud nebylo možno světit muže svobodného, pak byl vybrán toliko muž, který byl jen jednou ženat a více se neženil (srv. mias gynaios anér I. Tim. 3, 2; 3, 12) a nadto byl přísný zákon, aby ženatý kněz po dobu konání služby duchovní zdržel se manželského styku (St. Z Lev. 8, 33; 15, 16–18; 1. Kor. 7, 5). Po smrti manželky se více neženili. Tomuto předpisu vyhovoval netoliko židovský zákon o vyšší hierarchii, ale také římský názor Maxima Valeria, který o druhém manželství mluvil jako o signum legitimae intemperantiae (Knecht, Handbuch 403, pozn. 3).

V prvních třech stoletích vykristalizoval v Církvi zvyk, že ten, kdo byl před svěcením ženat, zůstával v manželství, jehož se zdržoval toliko v době konání kněžských povinností a ten, kdo byl vysvěcen svobodný, zůstával svobodný a nesměl se více ženit, jinak byl laicizován. Mnohé partikulární sněmy tato pravidla přímo nařizovala (Ancyra 314, srv. Hefele, Konziliengeschichte I, 230, 432). Účastníci sněmu I. obecného v Niceji přímo volali po zavedení obecně platného zákona celibátu, ale uzákonění ztroskotalo na postoji panického biskupa Paphnutia, přítele císaře Konstantina Vel., který prohlásil, že manželství je stav účtyhodný a vznešený i pro duchovní. Podle Paphnutia dosavadní praxe byla schválena (Hefele, I, 431).

Sněm nicejský (325) byl mezníkem, který dělil Východ od Západu v další vývoj zákona celibátu.

Jak jsme již řekli, Východ prodělává tuhý boj s hereckými názory na manželství. Kromě toho bohoslužby na Východě jsou konány dále jen biskupy a nikoli tak často nebo denně jako v církvi západní a církve je přímo spjatá s císařstvím Východu, které vydává přísné tresty na bezženství.

Synoda v Gangře (350) v důsledku okolností stíhá vyobcováním z Církve, kdo by tvrdil, že se nesmí věřící účastnit bohoslužby kněze ženatého. Podle Apoštolských kánonů (Hefele I, 801) ať biskup, kněz či diakon nesměl pod rouškou vlastní zbožnosti propustit manželku, byl-li ženat, a to pod trestem ztráty úřadu. Také sv. Chrysostom, Epifanius a církevní historik Sokrates svědčí, že ženatý kněz má setrvat v manželství (Funk, Opera Apostolorum, Tübingen, 1878, 129, 149, Hefele, Beiträge 136). Naproti tomu svobodný kněz, který se oženil měl být laicizován. Biskupem byl zpravidla volen a svěcen kněz svobodný, ač nebyl přímý zákaz, že by musel být svobodný před zvolením za biskupa. Taková pravidla stanovila i synoda neocésarejská (314).

Novellae (123 z r. 546) císaře Justiniana vylučovaly volbu muže za biskupa, který byl ženat. Dosavadní právo východní v plném znění potvrdila synoda II. trullská, která však změnila Justinianův zákon v ten smysl, že kněz ženatý zvolený za biskupa měl manželku odevzdat vzdálenějšímu klášteru, kdežto kněz a diakon mohli v manželství setrvat za předpokladu, že po dobu kněžských povinností se zdrží manželského styku.

Manželství uzavřené po vysvěcení bylo prohlášeno za neplatné. Ustanovení sněmu trullského (692) bylo závazné i pro diakony a v plném rozsahu bylo schváleno

pro Východ Sv. Stolicí (Hefele, III, 331—337; c. 13, D 31; Canones Apostol. c. 5, c. 50; c. 1, D 32; c. 1, D 28, pro Východ Sv. Stolicí (Hefele, III, 331—337; c. 13, D 31; Canones Apostol. c. 5, c. 50; c. 1, D 32; c. 1, D 28, nejnověji Benedikt XIV., „Etsi pastoralis“ 26. V. 1747 § 7 a dále až po nová ustanovení a úpravy oficiálně nám dnes neznámé).

3. Dnešní názor

Také na Západě nebyl celibát nařízen zákonem a ani bigamisté nebyli z počátku vyloučeni z úřadu biskupského (bigamisté se rozumí dvakrát ženatí, nikoliv mužové s dvěma manželkami). Celkem však kázeň byla v Církvi západní přísnější a také pro majoristy celibát dříve nařizován než v Církvi východní. Hippolyt kárá papeže Kalixta (217—222), že ponechává v úřadě ženaté kněze, jako by se byli ničeho nedopustili (Langen, Geschichte der römischen Kirche I, 252). Elvirská synoda (kolem 300) ve Španělsku zakázala netoliko biskupům, kněžím a jáhnům, ale i všem mužům oltáři zasvěceným užívat manželství. Každá další synoda toto ustanovení potvrzovala, až konečně je v plném znění potvrdila i Sv. Stolice (Knecht, Handbuch, 406, pozn. 7), takže ustanovení se stalo všeobecným zákonem.

Velmi důrazně celibát připomíná papež Siricius (384 až 399) v listě biskupu Himeriovi (Epist. I, cap. 7, srv. c. 3, D 82) v Taragoně, rovněž papež Inocenc I. (401—417) biskupu tolletanskému Exsuperiovi (Epist. 3, c. 1, srv. c. 2, D 82) a biskupu Viktriciovi z Rouen (Epist. 2, cap. 9, srv. c. 4, D 31). Z uvedených citací je patrné, že v praxi se mnozí kněží a jáhnové dovolávali ženatých kněží Starého zákona. Velmi krásně citované listy vyvracejí názory poukazem na jiné okolnosti a na odloučení kněží od domovů po dobu služby chrámové (dočasné celibát). Provinilci byli stíháni degradací a laicizováním, jejich manželství bylo však prohlášeno za platné (srv. synoda orleánská 533, pařížská 618, Hefele II, 757, 775; Knecht, 407, pozn. 1). Klerik, který byl ženat před svěcením, mohl trvat s manželkou, ale manželství neměl užívat. Biskup, pokud byl ženat, měl bydlet osamoceně a měl být obložen kleriky.

Dodržování celibátu velmi bylo na prospěch společné bydlí duchovenstva, které tvořilo s biskupem jednu rodinu. Tomuto starému zvyku dal Chrodegang první předpisy pro pospolitý život (766).

K zabezpečení dodržování celibátu bylo vyžadováno zejména v Galii od V. stol. (srv. c. 6, 7, D 28) již od kandidátů kněžství složení slibu čistoty. Nikdo neměl být připuštěn k svěcení jáhenskému a tím méně kněžskému, kdo nesložil předchozí slib čistoty.

Pokud měl být svěcen muž ženatý, byla dotázána žena, zda chce přerušit manželské spoluzítí. Nechtěla-li, muž svěcen nebyl. Svobodní před svěcením skládali přísahu, že souhlasí s bezženstvím. Na podporu těmto snahám byl život klášterní a touha po osamocení v odloučenosti.

Koncem X. stol. se kázeň znovu uvolnila, vzrůstala se klerogamie a celibát zůstal jen ideálem.

Teprve v polovině XI. stol. se podařilo reformním papežům, a to zejména Řehořovi VII. (Boniza Hildebrand 1073—1085) zavést dokonalou kázeň. Přísná opatření proti kněžím-konkubinářům učinil na synodě římské (1049) Lev IX. (Bruno z Egesheimu 1049—1054) a po něm papež Mikuláš II. (Gerhard 1059—1061) na II. later. synodě 1059, který také zakázal účast věřících při bohoslužbách konkubinářů. Totéž potvrdil i jeho nástupce papež Alexander II. (Anselm z Baggio 1061—1073). Nejostřejší opatření učinil však papež Řehoř VII., za jehož vlády si nikdo nedovolil celibát porušit.

Jeho nástupci museli opět velmi pracně se odvolávat na kázeň a nedosáhli již takových úspěchů a ani nedovedli udržet kázeň zavedenou. Papež Urban II. (Otto z Catillonu 1088—1099) sáhl dokonce k velmi krutému opatření pro neposlušné kleriky, že dal jejich manželky odvést do pracovních táborů šlecht. (Hefele Karel Josef*, Konziliengeschichte, sv. V., § 599, uvádí na str. 194 a d. ustanovení synody Melfijské 10. IX. 1089 za Urbana II., can 12: „Wer schon Subdiakon ist und sich von seiner Frau nicht trennen will, muss vom kirchli-

chen Amte und Beneficium entfernt werden. Wenn er, vom Bischof ermahnt, sich nicht bessert, darf der Fürst seine Frau zur Sklavin nehmen. Duldet aber ein Bischof jenes Vergehen, so wird er vom Amte suspendiert.“)

Některé partikulární sněmy, jako pisánský 1135, ale hlavně II. obecný sněm lateránský (1139) prohlásily manželství majoristů za neplatné (c. 40, C 27, q 1), a nařídily celibát jak biskupům, kněžím a jáhnům, tak i podjáhnům a řeholníkům (Hefele, V., str. 441).

Některí kanonisté tvrdí, že totéž nařízení jest již obsaženo v can. 21, sněmu later. I. (1123, srv. c. 8, D 27).

— — — — —

Právní předpisy souhrnně o celibátu byly sebrány a vydány v Decretu c. 5, 13, D 28. Po něm se pak vyskytují ve všech kanonických sbírkách a zachovávají jako samozřejmost až do 16. stol. Tu počal nový nápor na kněžský celibát. Trid. koncil. v sesi 24 can. 9 anathemizoval názor, že klerici a řeholníci se slavnými sliby platně mohou uzavřít manželství a dále zavrhl názor, že celibát je opovržením manželství, a že manželství mohou platně uzavřít všichni, kteří nesouhlasí u sebe s čistotou, byť by se k tomu slibem zavázali.

Pius IX. (G. M. Mastai Ferretti 1846—1878) zavrhl v Syl-labu 1864 nepravdivé tvrzení, že Bonifác VIII. (Benedikt Gaetano 1294—1303) prohlásil neplatnost manželství vyšších kleriků mocí učiněného slibu.

4. Celibát podle kanonického pojetí.

Právním podkladem kněžského celibátu není slib, a to ani mlčky vyslovený (votum tacitum), nýbrž zákon dokonalé čistoty vnitřní i vnější, který doplňuje předpis (lex) o bezženství.

Can 1072 stručně praví: Invalide matrimonium attentant clerici in sacris ordinibus constituti. Tento kánon se opírá o vlastní zákaz v can 132 § 1: Clerici in maioribus ordinibus constituti a nuptiis arcenent et servandae castitatis obligatione ita tenentur, ut contra eandem peccantes sacrilegii quoque rei sint, salvo praescripto can. 214, § 1.

Žádný muž není ani nějakým zákonem státním ani předpisem církevním nucen k manželství, ale stejně nikdo není nucen zůstat svobodný.

Každý muž se může dobrovolně rozhodnout, chce-li vstoupit v manželství nebo chce-li zůstat svobodný.

Chť stát se knězem znamená chtít také převzít závazky, podmínky, které k stavu tomu vedou.

Praví-li se v can 1081, že nic a nikdo nemůže nahradit souhlas těch, kteří manželství chtějí uzavřít, čili nikdo nemůže uskutečnit vůli chtít či nechtít stát se manželem, pak v can. 2352 se přímo trestem stihá ten, kdo by někoho nutil stát se knězem.

Knězem se tedy muž stává dobrovolně a svobodně po uvážení rozumovém. Z toho důvodu také je kanonicky stanoveno, že nikdo nemůže být svěcen na podjáhna, komu není plných 21 let, čili pokud nedosáhl opravdu plné schopnosti uvažování a dobrovolného rozhodování. Muž, který se rozhodl stát se knězem, ví zcela jasně, že bere na sebe závazek zůstat svobodný, ale ještě více, že se bude zdržovat každé dobrovolné tělesnosti (perfecta castitas). Závazek s kněžstvím bere na sebe dobrovolně, proto tím více jest jím vázán ve svém svědomí.

Předpis kněžského celibátu je předpisem církevním, a proto, i když těžko, přece dispensovatelný. Žádný kněz nemusí žít v přetvářce, jako by byl knězem, tj. vzal na sebe onen dvojí předpis kněžského celibátu bezženství a dokonalou čistotu a současně žil jako konkubinář, neboť může dosáhnout dispenze, aby mohl řádně manželství uzavřít, ovšem za podmínky, že bude laicizován, tj. nebude moci vykonávat kněžské funkce.

Předpis nynější není rozdílný od předpisů prvotní Církve. Za přísné dodržování kněžského celibátu vynaložili papežové a církevní spisovatelé mnoho úsilí a po celých staletích bojů a úsilí byl předpis kodifikován v dnešním Codexu. Marně by se tedy, podle mého, někdo těšil, že celibát bude zrušen nebo dobrovolněn pro katolického kněze. Majíce na paměti nejnovější rozhodnutí zemřelého papeže Benedikta XV. právě i českému poselství v Římě tlumočené, můžeme ujistit snad i mnohého kněze, že by se marně těšil na zrušení či dobrovolnění

celibátu. Celibát je spjat s kněžstvím od dob apoštolů ských a prošel údobím těžkých náporů a bojů, přece však trvá a bude trvat.

Vyplyvá z toho, kdo nesouhlasí s celibátem, nemůže chtít být knězem a za druhé kdo nechce celibát dodržovat, tj. netoliko bezženství, ale i zdrženlivost tělesnou (perfectam castitatem), může být laicizován a pak se může s klidným svědomím oženit a manželství užívat.

Confessarius pro foro interno in actu sacramentali tantum potest urgente periculo mortis ad norm. can. 1014 resp. 1043 impedimentum in celebratione matrimonii ex subdiaconatu et diaconatu, non autem ex sacro presbyteratus dispensare.

Sankce kánonu 1072 jest v can. 2305 a 2303, § 1 (degradatio, depositio) a can. 2359 (suspensio), can. 188, n. 5 ipso facto quaelibet officia vacant, can. 985, n. 3 irregularitas ex delicto (srv. can. 985, 7; 984, n. 5).

Ve smyslu vlád. nař. č. 219 § 1 duchovní jsou zaměstnanci Církve a do služby jsou přijímáni na podkladě podmínek stanovených v § 7. Ztrácejí-li podmínky pro výkon své činnosti, tj. ze strany Církve např. manželstvím, ze strany státu odejmutím státního souhlasu, ztrácejí nárok na osobní výměr a odpočivné z titulu duchovního, léta však pro výpočet starobního důchodu neztrácejí (srv. zákon č. 218 a vlád. nař. č. 219/49).

ThDr. Jaroslav Michal

BIBLE A LITURGIE

Liturgie je nedílně spjata s biblí. Kdykoliv se během doby toto pouto uvolňovalo, bylo to vždy na úkor liturgie samé. *Liturgická konstituce zdůrazňuje význam Pisma sv. v liturgii* a křesťanské zbožnosti a dává Písmu v celém bohoslužebném dění větší uplatnění, než tomu bylo dosud. Anebo lépe řečeno, vrací v liturgii Písmu to místo, které mělo v nejstarších dobách. V art. 6. se praví: „A tak, jako byl Kristus poslán od Otce, tak sám poslal apoštoly naplněné Duchem svatým, aby nejenom celému světu hlásali evangelium, zvěštovali, že Syn Boží svou smrtí a svým vzkříšením nás zachránil před satanovou mocí i před smrtí a nás převedl do Otcova království, nýbrž také zvěstované dílo spásy vykonávali skrze Oběť a svátosti, které jsou osou liturgického života... Od té doby Církev ničeho neopomíjela, ale shromažďuje se ke slavení velikonočního tajemství, aby „předčítala všechna Písma, která o něm byla“ (Lk. 24, 27), a aby slavila Eucharistii, ve které se „zpřítomňuje jeho vítězství a triumf nad smrtí“. Zde je jasně vyznačena spojitost mezi Písmem a liturgií.

V art. 24, jako všeobecná zásada se uvádí: „Při liturgických úkonech je nejvíce nutno dbát na Písmo sv. Z něho se čtou lekce, a ty se vysvětlují v homiliích. Z něho se zpívají žalmy, jím inspirovány a prodchnuty vznikají prosby modlitby a liturgické písně. Z Pisma sv. přejímají též svůj význam liturgické úkony a znamení. To je důvod, proč je nutno k zabezpečení obrody posvátné liturgie, totiž jejího pokroku a přizpůsobení, aby se rozšířil vroucí a živý cit pro Písmo svaté, kterýmžto citem se vyznačují ctihodné tradice ritů východních i západních“.

Totéž rozvádí a znovu zdůrazňuje art. 35, kde se žádá, aby v liturgii byla zřejmá nejtěsnější spojitost mezi obřadem a slovem. V art. se stanoví: 1. Obnovení hojnější, rozmanitější a vhodnější četby Pisma sv. při posvátných úkonech. 2. Vhodnější umístění promluvy, která je součástí liturgického dění a má vyvěrat ze zdrojů Pisma sv. a liturgie. 3. Bohoslužba slova se má konat zvláště při očekávání větších svátků, o některých feriích adventních a postních, o nedělích a zasvěcených svátcích...

Písmo sv. a liturgie jsou drahocenné dary, které Bůh dává své nevěstě Církvi: obojí jsou dvěma prameny Božího života, obojí jsou vnímatelnými výrazy vtěleného Slova. Ale nezbytnější z nich je liturgie, životní tepna mystického Těla Kristova. Církev může existovat bez Pisma sv. a také existovala v 1. stol., než byla napsána evangelia a listy apoštolů; ale nemůže existovat bez liturgie, která nese v sobě svátostný život. To potvrzují novější bádání. Tak text slov ustanovení nejsv. Eucharistie (1), jimiž se koná při mši sv. konsekrace, je pod vlivem prvotní liturgie. Evangelní hymny sv. Lukáše (2): Gloria andělů, Magnificat, Benedictus, Nunc dimittis byly pravděpodobně zpívány v jeruzalémské liturgii ještě před vznikem evangelia sv. Lukáše. Exegeté se dnes domnívají, že i formule: Baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti není věrným slovem Kristovým, ale ozvukem prvotní liturgické praxe (3). Amen v listech sv. Pavla (v lat., nikoliv v řeckém textu) je jistě původu liturgického.

Není pochyby, že základem Církve je Boží zjevení, v němž má Písmo své nejvyšší místo, protože je inspirovaným slovem Božím, ale naprosto není nejnepotřebnější částí. Je zde i tradice, jejímž středem je liturgie. Li-

turgie je tedy živým prvkem, který určuje i samotnému slovu Pisma zvláštní úlohu, jakmile vstupuje do jejího organismu. V liturgii se nám svátostně zpřítomňuje dílo Božího vykoupění v Kristu, abychom na něm měli účast bezprostředním a živým způsobem. Liturgie tedy skutečně stálé zjevení Krista, našeho Spasitele.

Písmo sv. je slovem, kterým k nám Bůh mluví a nám se zjevuje. Věčné úradky Boží, týkající se naší spásy, jsou zde vyjádřeny lidskými slovy a zachyceny písemně tak, že ve slově nalézáme Boha samého. V liturgii i Písmu sv. jde o vykupitelskou vůli Boží, která jedná a je přítomna: v liturgii posvátným úkonem, který slovo Boží vykládá a naplňuje, v Písmu sv. slovem samým.

To je úzká spojitost mezi Písmem sv. a liturgií, nehledě k tomu, že také slovní obsah liturgie je z největší části vzat z bible. Ale tím, že se stává prvkem bohoslužebného úkonu, nabývá zvláštního charakteru, spojen s mysteriem zpřítomňuje se osobně pro nás; jde o jakési uskutečňování zjevení. Tak historická událost tím, že se stává podstatnou částí mysteria bohoslužby, je přetvářena v hodnotu věčnou, nehynoucí, trvalou, stává se přítomnou a živou skutečností. Když v liturgickém mešním textu ve zprávě o Kristově nanebevstoupení andělé volají na muže galilejské: „Ten Ježíš, který od vás byl vzat do nebe, znovu přijde“ stávají se v liturgii tato slova i pro nás zprávou o opětném příchodu Kristově a slovy útěchy a povzbuzení. A když nám Církev po deseti dnech podává zprávu o hukotu větru o Letnicích, poukazuje tím na stále působící sílu Ducha sv., když i my jsme se shromáždili v obci Boží. Ještě více to platí o výňatcích z listů apoštolů. Tím, že jsou přičítány do liturgie, jsou vyjímány ze své nahodilosti a dějinného omezení. List, který byl nejprve zaslán Galatským a chtěl je varovat před bludy a posílit ve víře, jako liturgické čtení se obrací k nám všem a má nyní i nám, dětem 20. stol., postavit před oči nenahraditelnost víry. Když o první neděli adventní volá Pavel k Římanům: „Jest čas, abyste ze sna povstali,“ je toto povzbuzující volání voláním i pro nás. abychom byli připraveni na příchod Páně. Písmo sv. (hl. evangelia), jemuž předcházelo apoštolské kerygma, je *velikým vzorem poučování a katecheze* pro všechny doby. Právě kultovým připomínáním a slavením dochází k tomu, co bylo cílem hlasatelského úřadu apoštolů: spásné činy Boží jsou znovu a znovu v liturgii zpřítomňovány, vzbuzuje se a utvrzuje víra, přechází se k díkůčinění a radosti z vykoupění, aby celý život se stal odpovědí na lásku Boží. *Tak uvádí liturgie biblické texty o radostné zvěsti do přítomnosti a dneška Božího lidu.* Není divu, že liturgie a zbožnost Církve jsou téměř úplně kultovně užitým Písmem svatým. Božím slovem otvírá Církev věřícím cestu k Božím darům spásy; Božím slovem odpovídá člověk takto obdarovaný a vykoupěný v díkůčinění, chvále a prosbě Bohu, který zachraňuje.

Liturgie je službou Bohu, ale byl by omyl myslet, že je proto izolována od vnějšího života. Kdo ji zná, ví, že proniká všechny oblasti života, že se zmocňuje, abychom tak řekli, životních funkcí věřících, aby je vyvíšila, aby je převáděla z oblasti pozemské do oblasti nadpřirozené. *Spolu s liturgií také slovo Boží Písmu svatému nalézá přístup do všech oblastí života.* A právě díky liturgii se stává bible knihou křesťanského života (4). Slovo Boží je samo sebou životem. Již na sv. křtu byly

naše uši otevřeny pro slovo Boží: Epheta — otevři se! Stali jsme se schopní přijímat do sebe život skrytý ve slově. Svým bezprostředním spojením s tajemstvím Krista, který je přítomen v Církvi a Eucharistii, zůstává pro nás slovo Boží stálou milostí, přinášející nám život. Sám Kristus v liturgii činí nás hodnými otevřít Písmo sv.: „Hoden jest Beránek otevřít knihu.“ Sám Kristus, Beránek eucharistické oběti, nám zjevuje nehlubší smysl Písma. Pokaždé, když slyšíme v liturgii Písmo sv., je to setkání s Bohem, s Logem, styk s Duchem svatým. Liturgie je nejvznešenější a nejúčinnější prostředek, aby Písmo sv. bylo živé, plodné a užitečné pro věřící duši. Liturgie nám dává a ukazuje Písmo přímo, vnitřně. Umísťuje nás jaksi do samého středu jeho utváření, ponořuje nás do pramene jeho inspirace, takže nepřistupujeme k Písmu sv. zvenku se svými zvláštními, osobními dispozicemi, jako jakýkoli čtenář — jak může činit i nevěřící — ale v živém a bezprostředním vztahu s jeho božským inspirátorem. Pomocí liturgie se stáváme schopnými chápat jeho smysl, skryté a hluboké vztahy a mít z nich pravý užitek. Jak to vyjádřil krásně sv. Ambrož, mluvě o zvláštní síle, která vystupuje z evangelia čteného v liturgii: „Evangelium legitur, virtus exit de sermone coelesti“ (De Noe et arca XIX.).

Je skutečností, že bible v životě Církve i v životě liturgickém během doby ustoupila do pozadí. V neposlední řadě byla to v římské liturgii latina, která kdysi byla řečí mluvenou, během doby se však stala jazykem duchovních a jedinců; a tak došlo k odsunutí jazyků mateřských v liturgii a tím i srozumitelnosti textů biblických. Je si třeba uvědomit stav vzdělání a malé možnosti četby věřících v době před vynalezením knihtisku. A když po vynalezení knihtisku přichází reformace popírající autoritu Církve a vyvyšující autoritu bible, je to přirozená reakce, že bible ve vědomí a životě víry ustupuje do pozadí. Tridentinum sice zpřesnilo kánon, pojem inspirace, ale také zdůraznilo význam tradice pro plné chápání zjevení... Je pravda, že byla zdůrazněna latinská Vulgáta a během doby dány předpisy pro vydávání biblí v národních jazycích. I to mělo svůj vážný dobový důvod. Autenticita Vulgáty je juridická, nikoliv kritická. Jde o teologické diskuse. V době vzniků četných humanistických latinských překladů, právě pro teologické diskuse bylo nutno se držet jednoho autentického textu. Nebyl sice vydán zákaz pořizování a rozšiřování bibl. překladů v mateřských jazycích, ale jejich užívání podle nařízení Pavla IV. (1559) a Pia IV. (1564) bylo vázáno na povolení příslušného biskupa nebo inkvizitora. Není bez zajímavosti všimnout si v této souvislosti osudu trident. usnesení, aby v každém katedrál. a kapitulním kostele byl „canonicus theologus“, který by v určitých dobách lidu v jeho mateřštině vykládal St. a N. zákon, usnesení, které přešlo i do CIC 398 a které téměř nikde nebylo provedeno.

Dosud platná ustanovení o vydávání Písma sv. v národních jazycích jsou v podstatě z doby Benedikta XIV. (1757). A když v pozdějších dobách docházelo k vydávání určitých (omezuujících) směrnic v bibl. otázkách, bylo to opět v důsledku dobových proudů jako racionalismu, modernismu, agnosticizmu (Pius IX., Lev XIII., Pius X.). Ale to již zase na druhé straně vycházejí encykliky a výnosy papežské, žádající co největší rozšíření a četbu bible u věřících (Providentissimus Deus 1893; Spiritus Paraclitus 1920; a hlavně Divino afflante Spiritu 1943) (5). A nejnověji tato doporučení jsou korunována LK, kde biblí je dáno v liturgii místo, které jí plným právem náleží.

S účinnou obnovou liturgickou souvisí obnova biblické kultury; a to biblické kultury v nejširším slova toho smyslu. S návratem k aktivní účasti lidu na bohoslužbě, je nutná i aktivní účast věřících nejen na četbě, ale i na životě z bible. Aby pomocí liturgie bylo dosaženo cíle koncilu i cíle liturgické reformy, tj. obnovy křesťanství, aby liturgické hnutí neustrnulo v rubricizmu, musí vycházet z bible. Není možno zdravé a účinné liturgické hnutí odloučit od Písma svatého. Bylo by to odvedení pramenů živé vody. To pochopil P. Pius Parsch, a proto jeho liturgická reforma se stala skutečným hnutím: „Bibel und Liturgie!“ Dnes není již pochyby o tom, že biblickoliturgické hnutí obnovy je hnutím Církve, kněží i věřících na celém světě. Podtrhuji: Biblickoliturgické hnutí obnovy. Tak se o něm hovoří v LK, na koncilu, liturgických kongresech i v projevech biskupů a liturgů.

Slavení Eucharistie jest v Církvi od nejstarších dob tak uspořádáno, že k vlastní eucharistické oběti je přiravena cesta a duchovní prostředek slovem Božím. Přitom zjišťujeme, že se dbá zákona duchovního vzestupu. Prvé čtení ukazuje na království Boží zpovzdálí = epistola. Teprve na vrcholu se předčítá evangelium, ve kterém sám Pán mluví nebo jedná.

Mší svatou obnovuje Kristus uprostřed lidstva své vykupitelské dílo. S ústředním úkonem vykupitelského úřadu kněžského, s obětí na kříži, těsně souvisí úřad učitelů, jímž Spasitel úřad vykupitelský započal. Až byl spásnou pravdu zvěstoval a ukázal cestu k nebi, obětoval se za nás na kříži. Obdobně se děje i v Oběti eucharistické. Dříve než sestupuje na obětiště oltářní, aby tajemně obnovil oběť kalvarskou, oživuje mešní liturgie jeho hlas. Před vlastní obnovou vykupitelské oběti zaznívá hlas vykupitelského Učitele, zvěstující nám nauku spásy. Tak neustálé obnovování vykupitelské oběti provází ustavičné hlásání slova Božího. Kristus nám zvěstuje slova věčného života slovy Písma, nejprve skrze lidské zvěstovatele spásy (proroky a apoštoly) v epistolě a posléze sám vlastními slovy v evangeliu. Tak se projevuje hluboký vnitřní vztah mezi naukou božské pravdy a oltářním tajemstvím. Mezi slovem Božím a mezi Slovem věčným, jež se stalo člověkem a pod závojem svátostných způsobů přebývá neustále mezi námi a pokračuje ve svém spásném díle. Svátostný Bohočlověk je nejen naším životem, nýbrž i naší cestou a pravdou (6).

Liturgie má tedy i funkci výuky, katecheze, náboženského poučení a vzdělání. Byl to papež Pius XI., který naléhavě opakoval, že „liturgie je normální a obvyklou katechezí lidu“. Z této zásady do LK stěžily byly vypozeny základní důsledky. Podobně jako z druhé zásady téhož papeže, že jestliže některé způsoby a části liturgie unikají lidu, je třeba, aby lid v ní jinde našel formy a skutečnosti, které by byl schopen přijímat (7). Tyto cíle Pia XI., aby liturgie byla katechezí lidu, uskutečňuje konečně nová LK. A touto katechezí se stává liturgie jak ve svém celku, zaváděním mateřského jazyka, tak zaváděním a úpravou některých obřadů, aby byly pochoptelnější a bližší lidu, ale hlavně bohoslužbou slova, spojenou jednak úzce s eucharistickou obětí i bohoslužbou slova mimo vlastní eucharistickou oběť. Široké téma liturgie a bible se omezuje v tomto článku na dvě formy bohoslužby slova. Na bohoslužbu slova pokud je součástí Oběti eucharistické, a na bohoslužbu slova, pokud se o ní dá uvažovat jako o bohoslužbě, aniž však je součástí Oběti eucharistické. (Pokračování.)

ThDr. Jan Merell

KONRÁD, KRÁLOVSKÝ RADA, MINCMISTR A PODKOMOŘÍ

Konrád byl členem královské rady a oblíbencem Václavovým a sice takovým, že s ním nejspíše nemohl v tom ohledu soutěžit žádný z předchozích arcibiskupů, již od r. 1398, kdy 21. I. vystupuje s Králikem z Buřenic ve wüřburském sporu. Jeho působení v arcipastýřském úřadě se objeví okamžitě v docela jiném světle, než když je budeme pozorovat bez jeho vládních nebo snad lépe řečeno dvorských funkcí. Rada moderních dílčích studií

o historicky mimořádně zajímavé době Václava IV. nám toto pozorování značně umožňuje.

Královskou radu v době panování Václavova si nesmíme představovat jako pevně organizovanou, zákonnými normami ustálenou a regulovanou instituci. Nebyla systematicky organizovaným úřednickým orgánem, jichž členové by měli určitou a přesně vymezenou kompetenci. Byl to úřednickospolečenský aparát složený z osob

nejrůznějšího původu společenského i národnostního, protože šlo o dvůr panovníka římského i českého. Václav IV. převzal tuto instituci po svém otci. Fungovala asi tak, jako v soudobé Anglii a Francii. Pro členství v radě byla rozhodující jen a jen panovníkova vůle, třebaže snad někdy, jako u náladového Václava IV., mohla podléhat vnějším vlivům. Členství podle všech náznaků bylo dvojí. Skutečné, aktivní, spojené s menší nebo větší pravomocí a čestné, jež mělo být vyznamenáním pro nositele. Současně je třeba říci, že mezi oběma neexistovaly pevně stanovené hranice kompetencí, tj. i čestný rada se mohl někdy podílet na některém vládním aktu úřední povahy. I když se nedochovaly jmenovací dekrety pro jednotlivé členy někdejší rady krále Václava IV., lze skoro s určitostí předpokládat, že se jmenování zlistňovala. Někdy je panovník spojoval i s udělením jiných milostí, jak lze zjistit ze tří takových náhodou zachovaných jmenování. Používání královské rady za Karla IV. a Václava IV. jako vládního nástroje bylo však rozdílné. Václav IV. se omezuje z osobního pohodlí na udělení formálních audiencí, přenechávaje všechno ostatní jednání radě. Když přestal zajišťet do říše, vysílal místo sebe členy rady se zmocněním k jednání (třeba finančním). Později dostávali tito jeho zástupci přímo zpečetěné membrány in bianco, jež mohli sami vyplňovat. Tak se rada stávala pomalu všemocným orgánem a postupem doby i předmětem zápasů. Jak byl živelný se ukázalo v krvavém dramatu karlsštejnském r. 1397 i na popravě Konrádova předchůdce v podkomořském úřadě, Konráda Hulera. Všim právem tedy Pelcl přisuzoval Konrádovi hodně „odvahy“, když dokázal udržet se v úřadě sice vlivným, ale — a zvláště pro cizince — i riskantním.

Jako královský rada, stal se jím snad, jak naznačeno na základě nějaké významné služby ve finančním oboru, mohl Konrád stolatov s panovníkem, být členem jeho družiny a mít nárok na určitý příjem. (Kardinál Pileus dostával jako rada týdně asi 80 zl., Ondřej z Dubé ročně 170 kop, což znamenalo asi dvojnásobný příjem Pileův.) Kromě toho směl zasédat na poradách a účastnit se jednání, jménem krále uskutečňovat usnesení rady, působit při řešení místních problémů v českém státě a hlavně v říši (což Konrád kupodivu jako Němec neuskutečňoval), účastnit se poselství a z králova pověření podávat cizí poselství přijímat. Jeho právem bylo na prvním místě hospodářské zabezpečení, které se kromě fixního příjmu projevovalo ještě dalšími panovníkovými milostmi, na něž dovedl dvořan typu Konrádova jistě ve vhodnou chvíli sám upozornit. Netřeba zdůrazňovat, že se vyskytovaly i jiné dary a pocty (podkomořská města!), kterých se radům dostávalo od různých institucí a vlivných osobností, jichž býval někdy panovník se svou družinou hostem. Kromě toho jako králův služebník měl být rada pohotov k úkolům nejrůznějšího druhu. Je ovšem jasné, že za tehdejších komunikačních prostředků (obtížná osobní doprava, sdělovací prostředky) se mohly ukládat kterémukoli z radů úkoly tím častěji, čím vytvrleji se zdržoval u králova dvora a v jeho blízkosti. Pokud se nositel titulu královské rady z jakýchkoli důvodů nemohl zdržovat v panovníkově blízkosti, zůstával tento titul povětšinou formalitou.

Důležitou součástí radovské funkce byla jejich účast na vystavování listin. Na této významné práci se podíleli někteří skoro pravidelně, jiní takřka jen mimořádně. Tu se zjišťuje, že Konrád z Vechty patří k pravidelným účastníkům tohoto vlivného písemného rozhodování a tím praktické účasti na vládě. S ním v této úloze vystupují nejvlivnější dvořané. Václav Králík z Buřenic, ukončivši svou kariéru jako olomoucký biskup, Bořivoj ze Svinar, hejtman Bratrstva obruce a kladiva, Zikmund Huler, podkomoří, později popravený, Přemek Těšínský, Škopek z Dubé, vratislavský hejtman a „magister curiae reginae“, Beneš z Choustníku, nejvyšší písař r. 1382—6, vězněný s Václavem IV. r. 1402 ve Vídni. Strnad z Janovic od r. 1395 hejtman v Chebsku, Jan z Lestkova, purkrabí na Dobříši a Žebráče a Konečně Konrád z Vechty. Fukama těchto mužů prošla většina vládních písemností. Je patrné, že jde o přední královské milce, vynikající členy královské rady, kteří požívali ve své době taková neomezená králova důvěra. Častý výskyt jmen těchto

osob zachovaný na listinách vyšlých z Václavovy kanceláře dovoluje soudit na to, že měly nemalý vliv společenský, národnostní a v době nábožensko-církevní pohnuté i vliv v této sféře. Tak lze později vysvětlit kolísání, obojakost Konrádovu jako pražského arcibiskupa, který své rozhodování zaostřoval podle okamžitých nálad a reakcí králových, event. i ostatních kolegů — radů, nikoliv podle názorů a zásad čistě církevních. Zjišťováním účasti členů královské rady na vystavování listin možno stanovit i dobu jejich pobytu u dvora. Protože jméno Konrádovo přichází skoro na 90 listinách (nejčastěji jako subcamerarius), a tím je jedním z nejvíce jmenovaných veřejnoprávních královských činitelů, lze potvrdit dosavadní údaje kronikářů, že se věnoval více dvoru než církvi. A když jako biskup byl nucen se věnovat církvi, činil tak zase nejvíce pod zorným úhlem vládních potřeb, event. názorů králových.

Konrád však byl nejen královským radou brzy poté co stanul na půdě království, ale byl poměrně brzy (4. II. r. 1401) povýšen na kutnohorského mincmistra. Co znamenaly kutnohorské stříbrné doly a kutnohorská mincovna, do níž snad poč. r. 1300 soustředěno asi 17 mincoven ze všech krajů státu pro království, možno soudit z toho, že necelých 30 let před příchodem Konráda na Kutné Hory se zavázal Karel IV. a jeho známý mincmistr Rotlev platit z výtěžku kutnohorských dolů rýnskému falckrabí Otovi za Braniborskou marku ročně 10 000 zl. a 3 000 kop. Koupil tedy toto území vlastně z výnosu stříbrných kutnohorských dolů. Zdá se, že i přes napjaté vnitropolitické poměry ještě na poč. XV. stol. blahobyt v Kutné Hoře rostl. Mimo jiné se projevil také v založení bratrstva Božího Těla, které v poslední čtvrtině XIV. stol. začalo stavět nádherný chrám sv. Barbory, obdařený právě za mincmistrování Konráda bulami Bonifáce IX. r. 1401 a 1403, které potvrzovaly původní votivní i právní ustanovení a ujednání bratrstva s pražskou kapitulou ohledně reprezentativního chrámu. A zase, abychom si aspoň přibližně dovedli představit o jak významný úřad šlo, je třeba si připomenout, že Kutná Hora zaujímala pro bohatství stříbrnosných dolů již od dob Majestas Carolina mimořádné postavení mezi českými městy. Byla jako Praha „pocivě a výborné město království a jeho královské milosti nejmilejší ctností a zralostí měšťanů i množstvím lidu povýšené“. S Časlaví, Kolínem a Jihlavou uzavřela r. 1348 jednotu na hájení zemského míru. Město bohatlo a mnoho okolních nemovitostí se dostalo do jeho majetku. Jako odborníci v kutacích záležitostech prosluli Kutnohorští i daleko za hranicemi v Mišni, Benátkách, ano i na Krétě. Na sklonku XIV. stol., ne-li již dříve, mívali Kutnohorští podíl při dolování v Jílovém, Kníně, Rejchenštejně aj. Tehdy byla působnost mincmistra rozšířena i na jiné nově objevené doly zlaté a stříbrné. Mincmistr se stával nájemcem urbury i na nových objektech. V Kutné Hoře míval svého zástupce urburře s urburním písařem a hofmistrem vedle celé řady vedoucích odborných zaměstnanců mincovny vardejna, tj. vrchního účetního kontrolora, šmitmistra, řady pregěřů, dílovedoucích, řezačů, gravérů, písařů, kolkařů, strojmistrů, šmelců, pokladních, účetních atd.

K mála pozitivům Václavovy vlády lze počítat jeho poměrně dobré finanční hospodářství. Palacký v tom smyslu píše: „Byl dobrým hospodářem, nebyl lakomcem, nemíval důvodu obtěžovat národy mimořádnými daněmi; byla to nepochybně hlavní příčina oné přízně a lásky u většiny poddaných až do smrti.“ Nebylo to výlučně jeho zásluhou, protože po Karlu IV. převzal své země v dobrém stavu s uspořádanou finanční správou, vybudovanou v posledních letech života Otce vlasti. Václav IV. dbal dobrého hospodářství hlavně na počátku své vlády a udržoval královskou komoru v dobrém stavu. Staří letopisové komentují tuto dobu výstižně: „Za krále Václavových let mladých byl dobrý pokoj v české zemi a veliké bohatství.“ Dokud vládl Václav a ne Zikmund, mající snahu po pompézním, přepychovém vystupování, spojeném s frivolností, nečistými obchody a prodejností, byly Čechy v Evropě jednou ze zemí nejlépe prosperujících, zatíženou poměrně nejnižšími daněmi. Teprve církevní politické bouře posledních dvou desetiletí si-

tuaci změnil. Ještě při smrti zanechal Václav IV. pozoruhodné poklady, kterých se částečně zmocnil Zikmund právě v Kutné Hoře, již r. 1403 a jimiž do značné míry financoval své válečné podniky.

Konrád z Vechty se stal mincmistrem nejen proto, že se toužil obohatit a zajistit si půjčky poskytnuté králi, nýbrž i proto, že financím rozuměl a snažil se v tom ohledu krále uspokojit. Jaký měl Konrád na Kutné Hoře zájem, při jakýchsi sympatiích mezi horníky nejspíše německé národnosti, ukazuje jeho osobní její obrana proti Zikmundovi v prosinci r. 1402, když už 8. IX. se postavil s ostatními členy korunní rady Bočkem z Kunštátu, Krušinou z Lichtenburku a podkomořím Hulerem po bok markrabě Joštovi proti uherskému králi. Zikmund počátkem r. 1403 město dobyl. Diktoval kruté podmínky. Přední měšťané musili před ním kleknout do bláta a zaručit se za vyplacení veliké válečné náhrady. Největší ovšem kořistí byl drahocenný poklad Václava IV. ve výši prý asi miliónu dukátů.

Konráda snad ještě před dobytím Kutné Hory nebo po něm Zikmund sesadil. Čeští páni pak na jeho místo jmenovali, ovšem jen na krátko, mincmistrem Oldřicha z Hradce, zvaného Vavák. Ale již 12. prosince r. 1403 se ujal Václav IV., uniknuvší šťastně z vídeňského zajetí, v Kutné Hoře vlády a okamžitě obsadil důležitá místa svými přívrženci. Mezi nimi nezapomněl na prvním místě ani na Konráda z Vechty. Skoro slavnostně dává markraběmu Joštovi, antiošskému patriarchovi Václavu Králíkovi, Bočkovi z Poděbrad a podkomořimu Mikulášovi z Prahy plnou moc znovu uvést „den erwidigen Cunraten, erwelten bischoff zu Verden, unseren rat zu muncmeister“. To se stalo 25. XII. 1403. V úřadě Konrád setrval až asi do r. 1405. Václav IV. meškal v Kutné Hoře za mincmistrování Konrádova asi desetkrát, nejčastěji v roce jeho jmenování mincmistrem a nejdéle v r. 1403. V době Václavova panování budoval v Hoře snad Parléř spodní část kněžiště kostela sv. Barbory (polověvec kapli mezi opěráky) a příční loď (1388 až 1420) s přestávkou let 1401 až 1404. Z jeho doby se ještě uchoval ve Vlašském dvoře jižní přílehlý trakt a věž se schodištěm. V královském paláci, stranou ke kapli Vlašského dvora míval síň, v níž úřadoval také Konrád z Vechty.

Královskou přízeň za věrnost i správné plnění povinností projevil panovník Konrádovi z Vechty r. 1404 tím, že ho jako mincmistra ustanovil, po vstoupení Zbyňkově na pražský arcibiskupský stolec, mělnickým proboštem. Učinil tak rozhodnutím někdy na jaře r. 1404, ruše současně výnosy nebo dekrety, které v tom směru učinil za vídeňského zajetí. Dověděv se, že právo prezentace na proboštsví náleží jeho manželce Žofii, zároveň s ostatními výsadami českých královen, uznal je novým listem. Protože královna Žofie neměla námitek, potvrdil její rozhodnutí propůjčit jmenovanou prebendu Konrádovi z Vechty s výzvou, aby ho arcibiskup Zbyňk nebo jeho zástupci na proboštsví mělnické „ustanovili, uvedli a potvrdili“. Jako nositel funkce královského rady, jako mincmistr a nyní i jako mělnický probošt, je Konrád stále v králově blízkosti a účastní se vládních rozhodnutí a poskytování rozmanitých výsad a milostí. Tak např. potvrzuje výsadu danou markraběmu Joštovi, aby mu město Ústí vyplácelo ročních 70 hřiven do splacení dlužné částky, podobně také Norimberk a Nymburk. Na listinách (plice) se podepisuje jako „klerik verdenský“ spolu s boleslavským proboštem Františkem z Jevíčka. Ochoťné setrvávání v královské blízkosti, dobré služby v oboru finančním, věrnost osvědčená králi v nebezpečí, to vše Konrádovi pojišťovalo další důkazy jeho přichylnosti k němu. Ta vedla až ke jmenování podkomořím. Stalo se tak po smrti jeho předchůdce, v církevních dějinách neblaze proslulého Zikmunda Hulera, jenž byl pro podezření ze zpronevěry, plně neprokázané, v červnu r. 1405 popraven. Huler, který dal sám svémocně v době jenšteinově popraviti dva lidi, a který byl příčinou útrpného vyslýchání členů družiny arcibiskupovy, setrval jako vlivný i obávaný králův důvěrník po dvacet let ve stálé jeho blízkosti. A přece mu to nezachránilo život, ačkoliv jeho přečin nebyl bezpečně dokázán. To však nikterak neodstrašilo Konráda. Sotva mrtvé tělo kolegy,

s nímž byl ve stálém styku, bylo pohřbeno, převzal s odvahou dobrodruhů již 23. VI. jeho úřad. A právě jmenování podkomořím nám ukazuje, že Konrád měl pro krále patrně největší cenu jako muž, který uměl královské komoře opatřovat to nejdůležitější — peníze.

V Čechách se připomíná podkomoři u knížecího dvora již r. 1185. O něco dříve se vyskytuje úřad komorníka. Během dob se oba úřady odlišovaly zhruba řečeno asi tak, že komorník hájil na zemském soudě „práva panovníkova“, kdežto podkomořimu zůstával stále jasnějším úkol opatřovat králi peníze ze soudních pokut a jiných platů ve městech. Typické pro tuto jeho činnost, kterou se liší od jiných vymahačů královských příjmů je, že jeho působnost se omezuje na města a zeměpanské kláštery. Již ve druhé pol. XIII. stol. se jeví podkomoři jako rychlý akvizitor kapitálu pro komoru, finančník poskytující dvoru větší obnosy pro okamžité potřeby. Výhodou práce v tomto oboru byla okolnost, že král ve městech spadajících pod pravomoc podkomořím, nebyl omezován feudály. Důchody, z nichž plynul komoře příjem, se neomezovaly jen na pokuty a soudní poplatky, nýbrž záležely také v podacím, úrocích, daních. Byly víceméně pravidelné a jejich výše se dala předem přibližně odhadnout. Podkomoři byla vlastně instituce, která se vymykala pojmu „úřad“ a těšila se tudíž institucionálně i funkčně poměrně svobodě. Podkomoři nebyl podřízen komorníkovi, oba měli rozdílné kompetence. Název podkomoři lze snad nejlépe vysvětlit tak, že opatřoval peníze ze všech objektů patřících „pod komoru“ královskou. Třebaže činnost podkomořím nesouvisela zpočátku se správou měst, přece si postupným zaváděním finančního hospodářství, vyžadujícího větší peněžní sumy, začal mýt o ně stále větší zájem a pak v nich i moc. Ve XIV. stol. se množí stížnosti měšťanů na bezohlednou činnost podkomořím, často příslušníků mocných feudálních rodů, kteří si nepočínali při vymáhání důchodů právě ohleduplně. V r. 1337 si vymohlo 30 měst královské majestáty, jimiž se upravoval jejich poměr k podkomořskému úřadu. Podkomoři měl napříště přijíždět na soudy na vlastní útraty. Města se zbavovala povinnosti nově dosazenému podkomořimu věnovat vzácná sukna ypernská a dary při rozmanitých příležitostech. Tehdy se také dovidáme, že např. Menší Město Pražské odvádělo novému královskému podkomořimu, při jeho jmenování, ostrožného 5 kop, za obnovení rady 10 kop a při vybírání královské berně a z každé hřivny 4 gr. lotovného. Zdá se, že Konrád záhy po nabytí tohoto úřadu vyvinul jistou iniciativu. Jeho přičiněním upravil r. 1405 Václav IV. soudní podkomořskou kompetenci tím, že stanovil seznam „vin královských“, totiž těch, v nichž jedině směl podkomoři svými úředníky zasahovat. Stávalo se tak jen tehdy, když konšel vyčtené případy podkomořimu oznámil. V r. 1406 stanovil král znovu otevřeným listem radám měst Menšího a Nového Města Pražského, jakož i Nymburka, co si vyhrazuje k soudům a ke správě Konráda z Vechty jakožto podkomořím. V době Konrádova úřadování si vymohli Novoměstští určité uvolnění od zásahu podkomořského úřadu. 18. VI. 1408 si prý vzpomněli na stará práva a vyslali ke králi, tehdy meškajícímu v Záběhlicích, některé konšely se žádostí, aby je „ráčil jmieti vyňaty od sůda podkomořieho“ a aby ve věcech soudních byli podřízeni jen králi. Václav IV. svolil a sám přímo obnovoval i novoměstskou radu. Pěknou ilustrací toho, v jakém poměru byl podkomoři ke králi, jakými prostředky vládl, jaké měl finanční možnosti i povinnosti, je případ Mikuláše Augustina z Prahy, náměstka Hulera (1403 až 4), někdejšího podkomořím. V říjnu r. 1405 Václav IV. vyznává, že mu tento bývalý mocný a významný úředník složil řádně účty za čas své funkce. Podle nich mu král dluží 2263 kop gr. pražské mince. Proto mu zastavil na 8 let ungelt na Starém Městě Pražském, clo na Menším Městě Pražském u obou mosteckých bran, cla v Modřanech, Plzni, Slaném, v Lounech a na Žebráce. Mikuláš je povinen platit týdně 20 kop gr. mince do královské komory. Přitom je oprávněn řečená cla dále pronajímat a k jich vybírání dosazovat zaměstnance. Jaké možnosti se tu naskytovaly muži, který svému úřadu dobře rozuměl! Ostatně to byl také spolupracovník

Konrádův, jsa v r. 1401 správcem královské urbury při mincmistrovském úřadě právě za tamějšího působení Konrádova. Proto také Konrád ochotně spolupřičetl smlouvu právě uveřejněnou zároveň s Filipem Lautem, nejvyšším lovčím a Václavem Králíkem z Buřenic.

Jako podkomoří se stýká Konrád často s ostatními členy korunní rady, jejichž stručné životopisné medailony je dobře zachytit, neboť jejich osobnosti mohly nemálo ovlivňovat Konráda i jako státního funkcionáře i jako biskupa. Někteří z nich, a byli mezi nimi i církevní osoby, neměli ve stínu mocného panovníka a mocných feudálů jak se zdá velikého respektu před nejvyšším představitelem církve v zemi, ale což bylo horší, neměli ani zvláštní zájem o osudy církve. Tak hned Václav Králík z Buřenic. Někteří se domnívali, že jde o muže z královské krve, nelegitimního původu, který by vysvětloval jeho rychlý vzestup. Urychlovala jej také asi nenávisť Václava IV. k Jenštejnovi a určité diplomatické schopnosti Králíkovy. Měl probošství vyšehradské, požíval důchodu z kladubského kláštera a byl nositelem titulu patriarchy antiošského, kolem r. 1400 pomýšlil docela na akvilejský patriarchát. V r. 1412 vyměnil vyšehradské probošství za olomoucké biskupství snad proto, aby dožil v klidnějších poměrech. Nenávisť vůči Jenšteinovi s ním sdílel rodák nejspíše z Chebska, Zikmund Huler, začavši politickou kariéru v pražské městské radě r. 1381. Pro neobvyčejné schopnosti ve finančním oboru, kde byl možná Němci Vechtovi odborným informátorem a vzorem, se stal již r. 1387 podkomořím a své funkci dopomohl ke značnému rozvoji. Výhodné obchody zvláště s realitami nabytými v Praze mu získaly takové bohatství, že si mohl zakoupit Kynžvart a Žandov a jich výměnou mohl později získat Orlík. Václav IV. mu byl zvlášť nakloněn. Jeho tragický konec r. 1405 mohl být vyvolán jen domnělým falšováním dokladů, ale i provalením jiných malverzací. Jednu dobu byl nejvýznamnějším mužem v korunní radě Přemek Těšínský (z. 1409), který však meškal často v Němcích (1384–85 a 1387–90). Ale i to byla okolnost, která poskytovala dosti důvodů k důvěrnějším stykům s Němcem Konrádem a tedy k jakémusi přátelství. Nejvyšší písař Beneš z Choustníku se stal r. 1400 vratislavským hejtmánem a zůstal jím až do r. 1408. Pracoval také v diplomacii, byl poslán do Milána, Říma a do Pisy. S Václavem IV. ho mimořádně sblížilo vídeňské zajetí r. 1403, v němž zůstal ještě rok po králově osvobození. Vlastnil v Čechách Král. Městec a Miletín, zemřel r. 1410. Déle pů-

sobil s Konrádem Jan z Lestkova jako purkrabí na Dobříši a Žebráce, častý a jistě milý hostitel Václavův a jeho družiny, což mu vyneslo neselhávající sympatie panovníka. R. 1413 mu zapsal král Valdek. Zemřel r. 1429. Čtvrt století zaměstnával Václav IV. u dvora Filipa Louta z Dědic. Jako královský lovčí spravoval pro panovníka velmi důležitý sektor království, státní lesy. Skoro v desetileté válce krále s panstvem se dobře osvědčil. Václav IV. mu nejen ponechal úřad, ale přijal ho r. 1406 do státní rady, v níž zůstal až do královny smrti r. 1419. Lout byl člověk, který mohl mít na Konráda jako kněze blahodárný vliv. Byl tam, kam Konrád patrně nikdy nevkočil. Putoval totiž r. 1408 do Svaté Země a jako průvodce znalého ciziny a latiny „vybral si pražského mistra Jeronýma, vrátivšího se nedávno z několikaletého pobytu ve Francii. V jeho pozůstalosti se zachovalo v českém překladu dílo pařížského teologa Petra Komestora, tehdy i později velmi oblíbené. Často se s Konrádem jmenuje i Krušina z Lichtenburka, od roku 1403 nejvyšší purkrabí a hofmistr asi do r. 1407. Vlastnil Kumburk a Opočno. Boček z Poděbrad nebo z Kunštátu byl od r. 1403 až do r. 1408 v době nejintenzivnější dvorní činnosti Konrádovy, nejvyšším písařem. Kromě Poděbrad a Litic, Lipnice a Německého Brodu držel na Moravě Bučovice a Potštát. To byla tedy galerie mužů, s nimiž se Konrád nejčastěji stýkal úředně i společensky, začasť v přítomnosti králově. Všichni měli skvělé postavení, majetek a vliv, ačkoli, jako v případě Hulerově, nebyli uchráněni katastrof. Riziko odpovědného postavení brali na sebe vědomě, a to někdy dolehlo na ně plnou vahou (zajetí Václavovo). Skoro nejdůležitější z nich je cizinec Konrád z Vechty, jenž byl nejspíše minoristou; ve státních funkcích (podpisuje se často jen clericus) neváhal, asi zase na přání královo, přijmout i nejdůležitější úřad církevní a stát se biskupem, nejříve na Moravě. Z případu Albíka z Uničova se však mohl Václav IV. přesvědčit, že dobrý a osvědčený dvořan civilní nemusí být jako dvořan nebo přímý laický královský služebník úspěšný v úřadě církevním. Konrád se snad osvědčil v hierarchické funkci v tom smyslu, že se snažil, pokud bylo v jeho silách, králi vyhovět. Jak jen bylo možno, balancoval mezi ortodoxním katolicismem a husitstvím, až asi, z čistě existenčních důvodů, přešel k místně silnějšímu husitskému hnutí, neuspokojiv však ani tu, ani onu stranu.

ThDr. Václav Bartůňek

LITURGICKÁ OBNOVA

BLUD ČI OMYL?

V článku „Liturgická obnova“ v 7. čísle minulého ročníku (str. 130 n.) navrhuje P. Fr. B. Srubek několik změn pro překlady liturgických textů. K tomu je třeba poznamenat:

1. Spojka „aby“, uvádějící jednotlivé prosby v přímlovách je zcela správná. Důvody proti ní uvedené nesouhlasí. První část „Abys svatou církev chránil...“ není věta hlavní, nýbrž vedlejší věta předřazená dvěma větám hlavními, a tím zvlášť vytčená jako prosba ve smyslu: „Abys...“, o to tě prosíme, vyslyš nás.“ V objektivním pořadí: „Prosíme tě, abys...: vyslyš nás.“ „Prosíme tě“ a „vyslyš nás“ jsou dvě souřadné imperativní věty práci (srov. Trávníček, Mluvnice spisovné češtiny, Praha 1951, díl II, č. 455, A, 1–3, str. 677–679). Věty „Abys sv. Církev...“ a „Prosíme tě, vyslyš nás“ nejsou tedy souřadné. Jsou-li v liturgických textech oddělovány tečkou, tedy jen z důvodů grafických nebo recitačních. Ostatně není správné tvrzení, že věta hlavní žádací „a sice“ (! — česky správně: „a to“) práci nesmí být uvedena spojkou „aby“; viz Slovník spisovného jazyka českého (zkratka: SSJČ), Nakl. Čs. akademie věd, Praha 1960, díl I, str. 5, „aby“ k č. II. P. Srubek mylně pochopil i údaj ve Slovníku Trávníčkově, Praha 1952, str. 3, „aby“ k č. 2: Heslo „nespr.“ na začátku odstavce platí jen o prosté časové posloupnosti a o ději prostě následném ve větách vedlejších a nevztahuje se na č. 2, které je zřetelně odděleno pomlčkou. Zavádět do přímlových proseb prostý imperativ nebo je uvádět střídavě

spojkou „ať“ a částicí „kéž“ je sice spisovně správné, ale ruší se tím jednotnost přímlov. Mimoto je podle SSJČ „aby“ i v hlavní větě mírnější než „ať“, a proto vhodnější v prosbě k Bohu, a „kéž“ jako částice práci méně odpovídá povaze prosby. Přímlovy lépe vyniknou, vloží-li se po úvodní výzvě celebranta věta typu „K tobě, dobrotivý Otče, voláme: Abys...“ (následují jednotlivé prosby). Že prosby nejsou samostatné věty, dá se graficky znázornit jiným znaménkem na konci než tečkou, tj. buď dvojtečkou nebo pomlčkou.

2. „Vyslyš nás“ místo obvyklého „Uslyš nás“ je rozhodně lepší v duchu češtiny a důvody k tomu uvedené jsou správné. Tuto změnu je třeba důrazně doporučit i v litaniích.

3. Překlad předložkou „skrze“ jak v Krédu tak i na uvedených místech v Novém zákoně (Jan 1, 3; Kol. 1, 17 aj.) je zcela oprávněný a správný a jedině tak plně vystihující smysl výpovědi. Tvrzení, že se tím zde překladově vyjadřuje blud, je neslychané a pro každého, kdo se vyzná v katolické věrouce o Boží Trojedinosti a je dobrý češtinář, přímo nehorázné. Stačí se jen podívat do Summy svatého Tomáše Akvinského, jaký význam má na těch místech předložka „per“ (diá): „Haec vero praepositio, „per“, designat quidem quandoque causam medium: sicut dicimus quod faber operatur per martellum; et sic ly, „per“, quandoque non est appropriatum, sed proprium Filii; secundum illud: „Omnia per ipsum facta sunt“; non quia Filius sit instrumentum, sed quia ipse est principium de principio (!): quandoque vero

designat habitudinem formae, per quam agens operatur, sicut dicimus quod artifex operatur per artem. Unde sicut sapientia et ars appropriantur Filio, ita et ly per quem" (STh I, q. 39, a. 8, concl. ad 4). "...Deus est causa rerum per suum intellectum et voluntatem, sicut artifex rerum artificiatum. Artifex autem per verbum in intellectu conceptum, et per amorem suae voluntatis ad aliquid relatum, operatur. Unde et Deus Pater operatus est creaturam per suum Verbum, quod est Filius; et per suum amorem, qui est Spiritus sanctus. Et secundum hoc processiones personarum sunt rationes productionis creaturarum, inquantum includunt essentialia attributa, quae sunt scientia et voluntas." (STh I, q. 45, a. 6, concl.; srov. tamtéž ad 2.) Zde jde tedy o vyjádření analogické na způsob apropiace, jak zdůrazňuje i M. J. Scheeben ve svém díle „Handbuch der kath. Dogmatik“ (Freiburg 1882) I, str. 885, okrajová čísla 1039–1041; str. 889, okr. č. 1051; dále ve svých „Mysterien des Christentums“, paragraf 23, předposlední odstavec, kde výstižně říká: „V Písmě a v církevní mluvě se totéž působení připisuje jednotlivým osobám různě, zpravidla vyjádřením: Otec působí skrze Syna v Duchu svatém. Zde se totiž různé Boží vlastnosti, které se uplatňují při každé Boží působnosti, rozdělují na jednotlivé její představitele. Oče se tím řící: Bůh projevuje svou moc skrze svou moudrost ve své lásce. Nesrovnatelně výrazněji a živěji je to vyjádřeno, řekne-li se: Otec, představitel Boží moci, působí skrze své Slovo jakožto výraz své moudrosti, a to v Duchu svatém jakožto výlevu své lásky. Avšak tento způsob vyjadřování má svůj vlastní a nejhlubší význam v tom, že má naznačovat, jak jedna a společná Boží činnost (ad extra) je jednotlivým osobám skutečně vlastní. Neboť jako přechází Boží přirozenost z Otce skrze Syna v Ducha svatého, tak přechází i přirozeností uskutečňovaná činnost Boží z Otce skrze Syna v Ducha svatého, a toto pořadí, podle něhož Boží činnost přísluší jednotlivým osobám a jim se přiděluje, aniž se tím ruší jejich pospolitost, nedá se ničím jiným označit stručněji a hutněji než rčením: Otec působí skrze Syna v Duchu svatém. Vůbec se tím tedy netvrdí, že jednotlivé osoby působí navenek třebas jen různým způsobem. Spíše z daného vysvětlení toho rčení vyplývá, že všechny tři osoby mají totéž působení a tentýž způsob

činnosti navenek a této jen různým způsobem nabývají.“ Lapidárně se o tom vyjadřuje také náš Vojtěch Šanda ve své výborné „Synopsis theologiae dogmaticae specialis“ I (1916), str. 111, paragraf 57 (De modo loquendi circa Trinitatem), str. 112, paragraf 58 (De operatione ad extra et appropriatione; scholion str. 113); srov. paragraf 42, č. 3 na str. 85, a Pospíšil, Věrouka (1924) II, str. 208 n.

Námítky P. Srubka by tedy byly oprávněné jen tehdy, kdyby zde předložka „per“ byla skutečně — jak říká sv. Tomáš — „proprium Filii“ a nikoli jen „appropriatum“, kdyby Syn Boží byl jen jediná příčina stvoření a nikoli principium de principio. V uvedeném rčení nejde ostatně vůbec o filosofickou spekulaci o příčině nebo důvodu stvoření, nýbrž o analogické vyjádření, a v tom se uplatňuje vzhledem ke spisovné češtině u předložky „skrze“ neen typ „prostřednictvím“ v přeneseném smyslu, ale i hledisko „pronikání“, neboť všechny tři osoby působí ad extra společně a nerozlučně ve smyslu perichoréze „v sobě navzájem“, jak říká i Scheeben: „... dass die Personen in derselben (vollkommensten Weise) ungetrennt und untrennbar zusammen wirken, und zwar nicht bloss äusserlich zusammen, sondern im strengsten Sinne des Wortes *ineinander* wirken, und so nur eine einzige, absolut einfache Wirksamkeit haben“ (Handbuch der kath. Dogmatik, I, str. 885, paragraf 123, č. III, okr. č. 1039). Překlad „Od něho je všechno stvořeno“ tedy přímo překrucuje inspirovaný smysl posvátného textu.

Závěrečná formule modliteb „skrze našeho Pána Ježíše Krista“ je česky nejvýstižnější a nedá se nahradit ani obratem „pro zásluhu“, kterým se značně zužuje a zeslabuje její obsažný smysl právě vzhledem ke skutečnosti tajemného těla Kristova: při liturgickém úkonu jsme nejen „s Kristem“, ale „v Kristu“ a on v nás, my skrze něho prosíme Otce. Kristových zásluh se můžeme dovolávat, i když bychom byli od něho odloučení. Totéž platí i o rčení „pro Krista...“, při kterém se ještě k tomu čtenářům nebo posluchačům vtírá vžitě citově zvolání „Pro Krista Pána!!!“ jako výraz zděšení nebo rozhořčení.

Při jazykových změnách v liturgii je třeba bděle prozíravosti, zvláště jde-li o zavádění výrazů z řeči lidové a hovorové.

V článku „Liturgická obnova“ v Duchovním pasyru č. 7/1995 se zamyslí dp. Fr. B. Srubek nad překlady liturgických textů a pojednává zevrubněji o slovech: aby — uslyš nás — skrze. Nebude jistě na škodu poznat jiný názor, než má autor.

„Abý“ — autor píše: „Spojka, abý“ se v češtině nesmí užívat ve větách hlavních a už naprosto ne na počátku věty. Nemyslím, že je to zcela správné. Ve Slovníku jazyka českého (Váša-Trávníček), jehož se autor dovozuje, čteme na straně 3: „abý, kníž. by, 1. tzv. spoj. podřad., vlastně spoj. a s. podmiň. způs., ...; nespr. m. a o prosté časové posloupnosti, o ději prostě následném: odešel, aby se už nevrátil (m. a už se nevrátil); usnul, aby se již neprobudil atp.; — 2. ve větách samostatných: abý náš Pán Bůh miloval (přání); abý tě husa koplá, aby to čert vzal... (lid. a hovor.);...“ Dp. Srubek považuje asi věty pod 2. za nesprávné, ačkoli je zřejmé, že nesprávnosti pod 1. se na ně nevztahují. 2. je přece odděleno o 1. pomlčkou a vše pod 2. je správné.

Cituji dále: Příruční slovník jazyka českého I. díl, str. 4b: „abý, 7. uvádí věty, samostatné s citovým zabarvením, vyjadřující jednak přání, mýrný rozkaz nebo zákaz, proklínání: abý náš Pán Bůh při zdravém rozumu zachovati ráčil. Abý náš Pán Bůh miloval. Ne potom, abyste to tatinkovi všemko vybreptaly. Jen aby tě ně-

kdo neviděl!“ — Slovník spisovného jazyka českého I. díl, str. 5a: „abý: II. částečně (s podmiňovacím způsobem) uvádí samostatnou větu vyjadřující přání, rozkaz nebo zákaz, obavu, zaklení: aby se šťastně vrátil. Aby tak viděl otec.“

Lze tedy spojku „abý“ užívat i na počátku věty, aiespoň ve větách samostatných. A takovými jsou, podle výkladu autorova, i věty v litaních: „Abys sv. Církev... spravoval. Prosíme tě, uslyš nás.“ Ověsem přesný překlad lat. originálu zní: „Abys svatou Církev svou říditi a zachovati ráčil, prosíme tě, uslyš nás.“ Tedy věty nejsou odděleny tečkou, nýbrž čárkou. Je tu souvětí, v němž hlavní větou je „prosíme tě“, a větami vedlejšími „uslyš nás, abys sv. Církev...“ Hlavním důvodem, proč prosíme, je „Abys sv. Církev...“ Tu je však inverze vět a celé souvětí začíná větou vedlejší: „Abys...“ A tak, ať vykládáme litanie jakkoliv, můžeme vždy užít dosavadního „Abys“. Není v tom nic proti duchu českého jazyka.

„Uslyš nás“ — Autorovy úvahy o těchto slovech jsou při nejmenším sporné. Názory věřících mohou být užitečnou pomocí k vysvětlení, nikoliv však kritériem při rozhodování o vhodnosti či nevhodnosti výrazu „uslyš nás“. Ani tvrzení, že je neuznávané v hovorové spisovné češtině a proto lidem neznámé, není přesvědčivým důkazem. Ve SJC je psáno na str. 1398: „u - slyšeti, koho, co

= sluchem postihnouti; vyslyšeti koho, či žádost = vyhovět.“ Nemohl jsem zkoumat pravdivost autorových slov: Překladatel Pisma svatého toho rčení ani jedinkrát neužil (Hejřil, Heger, Col, Škrabal). Avšak to mnoho nedokazuje.

Rčení „uslyš nás“ je specifickým litaním a modliteb jim podobných jinde je stěžejí najde. Proč však v litaních tak zdomácnělo? Především šlo asi o výstižný překlad latinského „audi nos — exaudi nos“. Je nasnadě překlad „slyš nás — vyslyš nás“. Avšak jednoslabičné „slyš“ se tu dobře nehodí. Proto snad z estetických důvodů, z potřeby správného rytmu a hláskové symetrie bylo užito „uslyš nás“.

Počínaje „Peccatores, te rogamus, audi nos“, prosíme ve všech invokacích především, aby nás Kristus slyšel. Důsledným zavedením rčení „vyslyš nás“ byl by porušen přesný překlad i celkový ráz litaní — hned na počátku: „Kriste, vyslyš nás! Kriste vyslyš nás!“ A dále: „Abys nás vyslyšeti ráčil, prosíme tě, vyslyš nás!“

Autorova námítka, že „uslyš nás“ znamená vnímat zvuk krátkodobý. Že dokonává slovesa nemohou vyjádřit přítomnost, nýbrž jen minulost a budoucnost, je dosti malicherná. Právě proto opakujeme stále pokorně „uslyš nás“, aby nás Kristus znovu slyšel. A v toku skutečného času je budoucností nejbližší vteřina. Bůh ví dobře, kdy nás má vyslyšet, tj. splnit naši prosbu. Kolikrát ne-

chává čekat a žádá nové a nové prosby.

A tak i zde, po náležitém rozvážení všech pro a proti, lze uzavřít, že z hlediska celkového rázu a smyslu litaní, věrnosti překladu, psychologického a estetického účinku je „uslyš nás“ zcela na místě. A v zájmu jednoty bude dobře užívat těchto slov i v ostatních podobných modlitbách. Překlad „Abys zachovati ráčil“ je přesnější a uctivější než „Abys zachoval“, a není chyba když se podrží, i když druhý způsob je praktičtější.

„Skrze“ — O této předložce píše dp. Srubek: „Česká mluvnice nepřipouští předložku, „skrze“ ve významu příčiny nebo důvodu (je nesprávné, stalo se skrze mne“ — „skrz nemoc jsem nepřišel“). V České mluvnici (Havránek-Jedlička § 167), již se autor dovozuje, je psáno: „jen ve významu příčiny nebo důvodu ji pocítujeme jako nespisovnou.“ Autor zřejmě toto pravidlo přehání a neuvědomuje si, že pravidla připouštějí výjimky (např. v nauce o harmonii).

Ve SJC na str. 1385 jsou však slova: „skrz(e); ... c) příčinu (účel), pro: zdržeti se skrz koho; stalo se to skrze mne (Vach.); nemohu přijíti s. nemoc; přijíti ke komu skrz to, tu věc (v jaz. spis. je k této předložce nechť, zavlněná nesprávnými výklady některých brusíků).“

Z toho je zřejmé, že předložky „skrze“ lze užívat i ve významu příčiny nebo důvodu, te-

dy i v modlitbě, Věřím. Je pravda, že se jí málo užívá, avšak na nesprávné výklady některých jazykových brusíků není třeba brát ohled. Zato slova „Pro Krista Pána“ až příliš často a pohoršlivě zní v denním životě. Tedy slovo „skrze“ vyjadřuje prostřednictvím, příčinu i důvod a je vhodně k přeložení lat. „per“, jak to dosud dělali všichni překladatelé.

O překladu „Působením svatého Ducha přijal tělo z Marie Panny a stal se člověkem“ soudím: je to překlad příliš volný: *Incarnare* = vtělit se = vzít na sebe tělesnou podobu, stát se člověkem (SJC, str. 1650). Je lépe překládat, pokud je to možné, přímo bez opisu a vysvětlování, tedy jako dosud: A vtělil se skrze Ducha svatého z Marie Panny, nebo snad též: A vtělil se z Ducha svatého skrze Marii Pannu.

Rčení „otrocký překlad“ stává se již otrápanou frází, která chce znehodnotit pocitu snahu překladatele, vystihnout co nejvěrněji originál. V překladu děl básníků je dovolena a často nutná značná volnost při zachování hlavní myšlenky. tak lze mluvit dokonce o kongenialitě překladatele s básníkem. Písmo svaté a liturgické texty žádají však co nejvíce doslovného překladu, protože jsou to slova Boží, která není radno opísat. Překlad, který by byl srozumitelný na první poslech není vždy možný a není jím ani volný překlad dp. Rubka. I ten potřebuje bližšího vysvětlení.

Připoujím ještě několik úvah o jiných liturgických textech, resp. překladech. V České mluvnici čteme na str. 363: „Přívlastek shodný vyjádřený přídavným jménem, stojí obvykle před řidičím členem, přívlastek neshodný pravidelně za řidičím členem... b) Za člen řidičí se klade přívlastek shodný dále tehdy, je-li na něm důraz, nebo je-li částí odborného názvu ustáleného, zvláště starobylého“. Podle dr. Fr. Kopeckého (Základ české skladby str. 38) „Čeština tedy rozlišuje přívlastky rytmicky po obou stranách základního (určovaného) substantiva“.

Je tedy lépe: Přistoupím k oltáři Božímu (důraz) Vyznávám se Bohu všemohoucímu. Zde je i srovnatelnější rytmus slov podle délky nežli „Vyznávám se všemohoucímu Bohu“. „Skrze Krista Pána našeho“ a „našeho Pána“ je rovnocenné. Záleží na tom, kam se klade důraz. Správně je: „Smiluj se nad vámi všemohoucí Bůh“ a „Požehnej vás všemohoucí Bůh...“ V latině je rovněž „Confiteor Deo omnipotenti“ avšak „Benedicat vos omnipotens Deus“.

Vracím se ke *Comfiteor*. Starší překlad (Český kancionál z r. 1946) zní: „...blahoslavené Marii, vždy Panně, blaženému Michaeli archandělu...“ svatým apoštolům...“ Lat. „beatus“ lze přeložit „blahoslavený“ a „blažený“. Je takto krásně rozlišen cultus hyperdulie a cultus dulcie. V latině a jiných řečech tato možnost není. Další slova nového překladu: „že jsem velice zhrěšil v myšlenkách, slovech i skutcích, svou vinou...“ pokládám za překlad nesprávný a neložický. Prostší a originálnější bližší je staré: „myšlením slovem i skutkem; má vina...“ Hřeším přece vždy svou vinou. Řeknu-li: že jsem zhrěšil, proč združďovat ještě, že jsem zhrěšil svou vinou? Řeknu-li však: „Má vina...“, tu si vinu svou uvědomuji a vzbuzuji lítost. Je to věcně obsažnější a psycho-

logicky i zvukově působivější, nežli „svou vinou“.

Rovněž novou úpravu modlitby před sv. přijímáním: „Hle, beránek Boží...“, nepovažuji za zcela uspokojivou. Je vzata ze Skrabalova překladu Nového zákona. Avšak tam je též přeloženo: „Ejhle, člověku!“ (Jan 19, 5). Zcela právem, neboť „Hle, člověk“ je slabé, nevyrazné. Podobně „Ejhle beránek Boží“ je vznešenější, básnicktější, hudebnější, silnější než prosté, skoro triviální „Hle...“ V kralické bibli je přeloženo pěkně: „A, Beránek Boží“. A stejné staré „toliko rci slovem“ je obsažnější než „řekni jen slovo.“ Instrumentální „slovem“ (verbo,) znamená: slovo je zde nástrojem a v úzkém spojení s uzdravujícími. Řčení „řekni jen slovo“ tak jasně to nevjadřuje. Podstatného rozdílu tu není, ale zní to prázdněji. Ostatně Pán Ježíš nikdy neřekl jen jedno slovo, nýbrž slovem (způsob) uzdravoval. Myslím, že v latině dalo by se také říci: die verbum. Např. u sv. Marka (2, 2) čteme: „et loquebatur eis verbum.“ A bylo by zajímavé zjistit, proč právě v našem případě je „dic verbo a v řečtině...“ V řečech, které instrumentál nemají, nelze se tak vyjadřovat. Naše řeč ho má; proč toho nevyužít, když je tak překlad věrnější a obsažnější? Pokládám tedy za lepší toto znění: Ejhle, beránek Boží, který snímá hříchy světa. Pane, neisem hoděn, abys vešel pod mou střechu, ale toliko rci slovem a má duše bude uzdravena.

Nepovažuji se za jazykového odborníka a nečiním si nárok na neomylnost svých úvah. Issem si vědom, že ie v nich dosti subjektivita. Neisem také konzervativce ani progresista — ide mi o podstatu a pravdivost věci. Uvádím své názory proto, abych dosvědčil, jak nesmírně těžké a odpovědné je překládat z cizí řeči do mateřštiny — zvláště když je to překlad Písma svatého. Kdo čelí v knize Otokara Fischera „Duše-slovo-svět“ studii „O překládání básnických děl“, porohpí, že k překládání nestačí znát jen pravidla české mluvnice a příslušný cizí jazyk. Je třeba mnohem více. V našem případě kromě odborných teoloických a lingvistických znalostí je třeba bvsstředho postřehu, jasné loického mšlení, smyslu pro hudebnost řeči, rytmus přízvukový a rozměrný a mnoho citu pro různé jemnosti a rozlišení, pro účinnost psychologickou a estetickou, aby v mnohosti byla zachována jednota. A v prvé řadě osvěcení Duchem svatým, takřka nové inspiace.

Český liturgický jazyk není nutno teorie tvořit. Je tu již dávno, ale je třeba jej zdokonalovat, ie-li to nutné. Nikoliv však ukvapenými změnami — často somoúčelnými změnami pro změnu — nýbrž opatrnými, promyšlenými opravami a doplnky s moudrým ohledem na tradici i na hovorový spisovný jazyk. „Spisovný jazyk“, píše dohře O. S. v článku „Ještě k Mariánkám“ v Jidnové demokracii, „ie to poslední, co by mělo nadržat překotným změnám překotnými změnami za každou cenu, se v něm napáchalo daleko více zlého než dobrého“. To platí — mutatis mutandis — i o českém jazyku liturgickém a o liturgických změnách vůbec. A proto: „Abv nás Pán Bůh nřj zdravém rozumu zachovati zřij!“

P. Fr. Münster

AMBON A KAZATELNA
Při provádění liturgické obnovy mj. pozorujeme, že i v některých velkých chrámech se přestává používat kazatelna a místo kazatelny se zavádí **ambon**. Toto slovo pochází z řeckého slovesa anabainein a znamená stoupat vzhůru.

Zvěstění posvátných budov v konstantinově době totiž vyžadovalo, aby lektor měl mezi oltářním prostorem a chrámovou lodí zvýšené místo, aby jej věřící mohli lépe slyšet. A z tohoto místa, které bylo často opatřeno pultem ke čtení a zábradlím, se pak přednášely nejen texty z Písma sv., sv. čtení (epistol) a evangelium, ale též solové části zpěvů mezi posv. čtením, které v 8. stol. dostaly název gradualu právě proto, poněvadž bývaly přednášeny na stupni (gradus). Z ambonu se také někdy kázávalo a jáhen používal amba resp. ambonu k předřikávání přímluvných modliteb, jak se to opět děje někde také dnes, a jak se to dalo vždy v oltářních ritech. V časném středověku bývala v některých chrámech dvě amba. Vyšší ambon byl pro evangelium, ale oba dva ambony pozbyly význam, když liturgická řeč (latina) nebyla většinou věřících srozumitelná.

Ze spojení ambonu se zábradlím kněžské vznikl z ambonu v románské a gotické době pult ke čtení. Někde již v 15. stol., všeobecně však po odstranění tohoto pultu (16. až 17. stol.) začínají se budovat kazatelny. Kazatelna je z latinského slova cancelli = zábradlí, mřížka, z toho německé Kanzel a přesmyčkou česky kazatelna. (Slovo cancelli = mřížka, zábradlí slyšíme i v pojmech kancelář, kanceliér, kancelista, poněvadž zpravidla někteří úředníci bývali od k nim přicházejících odděleni zábradlím, mřížkou). Kazatelna však nebyla již stavěna v prostoru oltářním, nýbrž v lodi a sloužila výhradně ke kázání, které v té době začalo ztrácet souvislost s liturgií a stávalo se čímsi samostatným. Homilie ustupovala kázáním tematickým. Projevoval se tu též vliv reformace, která dávala kazatelně větší význam než oltáři. Aby z kazatelen bylo co nejvíce slyšet, bývaly kazatelny záhy opatřovány akustickou stříškou, která je někdy přebohatě zdobená architektonicky i plasticky. Označení kazatelny v některých řečech (francouzsky chaire, maďarsky szószék (= stolec) poukazuje na to, že kazatelna přejala také část funkcí, které náležely katedře.

Dnes se v moderních chrámových prostorách většinou opět staví kazatelna v podobě ambonu mezi oltářním prostorem a lodí, ve starších chrámech se na zvýšeném místě staví pult, čímž se opět ozřejmuje vnitřní souvislost mezi mešní obětí, svátostí a Božím slovem a akustické nesnáze ve velkých chrámových prostorách se odstraňují reproduktory, resp. zesilovači.

Dr. J. K.

LITURGICKÁ REFORMA A POSVÁTNÁ HUDBA

V 7. č. Duchovního pastýře je několik článků na toto téma. nvní tak aktuální. Na mři článku, otištěný v č. 6 D. P., mi odpovídá p. Jan Marek v tom smyslu, že jedině mešní píseň je příustná pro mši svatou. Napsal isem totiž, že hraeme-li inou píseň, než mešní, je nutno no proměně hráti píseň eucharistickou. To bylo done dávno dávno známou věcí všem

uvědomělým varhaníkům. Nyní se tedy dovidáme, že ani toto není dovoleno. — Myslím, že bude nutno zamyslet se nad jednou věcí: je situace taková, že si mužeme dovoit neustále nové a nové zásahy? Nebudupšati o tom, že ke mši sv. patří mešní píseň, to je nablédni, ale kde ji vzít, např. o vánoocin. mužeme neustále zpívat i „Spinlio se písmo“ a „Spasitel náš s nebes trůnu“, kteroo ostatně málokde znají. — Uvážil p. Marek, kolik písní by tak odpadlo pro dobu vánoocní? Vím, jaká asi odpověď: přede mši sv., po mši sv. — u jeslicek atd. — Myslím, že je nutno využívat doby, kdy jsou lidé v kostele. Proč bychom neměli např. o prosebých dnech zahráti Tvůrce mocný? — Zdá se mi, že zacházíme v reformní horečce daleko. Myslím, že záleží na něčem jiném: s jakou zbožností přistupujeme k mši svaté. Budeme-li mechanicky odřikávati ministrantské odpovědi, které nyní recitueme, jsme na tom zase tak, jako jsme byli. A tak je nutno se zamyslet nad něčím; pro mnohé věřící byla mše sv. někým nedotknutelným, neměnným. Uvědomělý věřící mohl přifit, kdy chtěl do kostela (myslím v jiných zemích) a při mši sv. se cítil doma — Tento pocit nyní mizí. — Myslím, že pro dnešní stav u nás stačilo zavedení český čtené epistol a evangelia (což bylo dovoleno již dříve po latinském přečtení) a věřícím ohlásit, že kdo nezpívá, nechť si najde v ČK pobožnost mešní na str. v pozoruje kněze s sebou a modlí se onu mešní pobožnost.

O hře na varhany se plně ztotožňuji s pisatelem J. V., který se přimlouvá za to, aby někdy se recitovalo, lindy za normálně slouženou mši sv. jen s epistolou a evangeliem. Myslím, že toto řešení bylo by nepřijatelnější. Chceme-li při plně recitované mši věřícím předně píseň, není možno to nazvat jinak, než honičkou aby nezdržoval jeden druhého! A to není hra na varhany. To není umění. Ten zbytek školných varhaníků těmito nařízením není nadšen. Umožněte jim proto, aby mešní píseň mohli v klidu a přesně podle postupu kněze u oltáře zahrát. Cirkovní rok ie tolik bohatý na proměny, které se jistě odráží ve hře varhanní, která bude liná v době adventní, liná o vánoocích, ve svatopostní době a také jiná o velikonoocích. Ke konc i ještě toto: dobrou hrou na varhany vychováváme věřící nejen ke zbožnosti, ale píseťujeme i hudebnost. Vzpomínám svého mládí, maminky, která tak ráda zpívala ranni: Minula noční hodina, pak nějakou mešní, večer zase: Pod večer Tvá čeládka atd., chodila na pouti, znala mnoho mariánských písní, které jsem si zaznamenal. Dnes ie kostel jediným místem, kde se unisono zpívá. Pěstujeme tedy nadále duchovní píseň a nechme varhaníka zahrát tak, aby hrál k oslavě Boží!

Stanislav Mach, ředitel kůru, Čáslav

K úpravě kostelů pro obnovou liturgii

Dosah liturgické obnovy, ie již základní směr vymezuje Konstituce, bude pravděpodobně mnohem rozsáhlejší než si můžeme dnes představit. Je pravda, že ieí doménou je především duchovní obroda. — obroda smyslu církve pro bohoslužbu a proniknutí do jejích hloubek, až na sám pokraj tajemství. Avšak církev nezapo-

míná, že žijeme ve světě. Její smysl pro realitu je vysoce vyhraněný. Proto nezapomíná, že to, co se nás bezprostředně dotýká, je smyslová skutečnost. Tajemství nepostizitelná smysly provází viditelnými znamením, prostředím bohoopty vybavuje symbolikou a vtiskuje všem předmětům, které je obklopují, posvátný charakter. Není proto divu, že koncil pamatoval také na tuto stránku, na níž se bude vztahovat mnohá podstatná změna, vyvozená z nových principů liturgického smýšlení, a vydal směrnice pro nové liturgické prostředí.

V mnohém směru jsou to změny revoluční, které však je možno takto chápat jen ve vztahu v době nedávno minulé, protože to nejrevolučnější v liturgické obnově je v podstatě **návratem** k původnímu a ryzímu charakteru bohoslužby a jejího prostředí. Velikost těchto změrů však nemůže vzniknout tam, kde se uskutečnil jen částečně, nedůsledně, a v prostředí, které její snahy postaví do rozporu s dosavadní praxí a tak vzbudí dojem dočasného experimentu. Stojíme proto před velkým úkolem provést liturgickou obnovu důsledně a připravit pro ni takové prostředí, které by ji v níčem neodporovalo. Proto je nezbytné v rámci liturgické obnovy obrátit velkou pozornost na církevní umění.

Stačí číst začátek VII. kap. Konstituce, aby nám bylo zřejmé, jak velkou pozornost věnuje církevnímu umění koncilní otcové. „Sakrální umění svou podstatou usiluje o to, aby nekonečnou krásu božskou jaksi vviádřilo lidským díly. Je spíráo s Bohem, jeho chválou a hlásáním jeho služb tím více, čím méně má na zřeteli cokoliv jiného, než svými díly pozměnit lidská srdce k Bohu.

Není třeba hledat mnoho dokladů o tom, jak se zájem církve o umění projevil v praxi a v historii umění. Je nepochybné, že umění samo mělo vzhled v bohoopté tak obrovské možnosti rozvoje, že v jejím prostředí vytvořilo vrcholy svých kreací. Během staletí měnilo své vviádřovací formy a prostředky tak jak se měnily aspekty bohoopty a její nové tendence. Proto se na jiném místě Konstituce (čl. 123) dočteme, že církev nikdy nerozvažovala některý umělecký směr za svůj vlastní, ale podle povahy a podmínek i potřeb různých rituů přiměřeně zvláštností každé doby. Pavle VI. v encyklice *Fides iam suam* v této souvislosti říká: Nejsme kulturovi, jsme však její podporovatelé.

Církev proděala složitý vývoj několika epochami a velmi úspěšně antikovala kulturní vymoženosti doby na své vlastní řád vzhledu k prospěchu kultury i sebe samé.

Kultura je přirozený projev ducha doby. Její přirozená síla se hlásí k životu nezadržitelně, takže boj proti ní by znamenal zákonitě nezdár. Ani lhostejnost by nebyla účelná. Vždyť její přirozená síla má být posvěcena tak, jako milost zúčastňuje přirozenost lidskou. Zkušenost církve nás tedy nenachává na pochvách. Církev nezůstane bezradná ani na prahu nové epochy, které jsme si v běžné řeči zvykli říkat „moderní“.

Kád této moderní kultury je již formulován. Není však dosud vytvořena jeho forma s konečnou platností. A tu je na místě připomenout si slovo Pavla VI. Církev i tuto kultu-

ru má **podporovat**, má ji spoluvytvořit. Toto slovo vnáší jasno i do otázky církevní tradice. Je patrné, že se tím nemůže myslet určitá kultura s jistými výrazovými prostředky, která je jediné vlastní církevnímu duchu. Naopak: Církevní duch je tak obsáhlý, že pojme jakýkoliv výraz pro sdělování sebe. Proto podstatou církevní tradice je tento církevní duch. Církev nemůže vnášet na umění jiný požadavek, než, aby svými vlastními dobovými prostředky vyjadřila ono církevního ducha, jehož aplikace na různé kultury v historii znamená církevní tradici.

Proto člověk naší doby, který přirozeně tíhne k modernímu vyjadřovacímu prostředku, má se vyjádřit i v církevním umění slovem své doby.

Poprvé v historii nefidila se církev touto zásadou. V nedávné době na konci minulého a na začátku našeho století uplělo církevní umění na formě. Důsledky tohoto omylu jsou dalekosáhlé, protože forma, na níž dosud uplělo, byla nad to úpadková a sterilní. Nemůžeme analyzovat chyby, které se staly v tomto směru, na něž poukázal sv. Otec ve svém projevu k umělcům minulého roku. Vyjděme toliko ze skutečnosti, že odcizení umění církvi, a v důsledku toho úpadek církevního umění, nám v níčem neulehčí, ale ztíží úkol připravit liturgické obnově nové prostředí.

Obraz našich chrámů, pokud jejich výzdoba nebyla dovršena v letech rozkvětu církevního umění, je bolestný. Nové technické prostředky, výroba tzv. uměleckých předmětů a jiného komerčního braku v tomto období bezradnosti našla cestu i do našich kostelů. Původní smysl umění jako „projev nejvznešenější činnosti lidského ducha“ (čl. 122 Konst.) ve službách bohoopty byl zapomenut a místo něho nastoupil nemístný ohled na finanční náklady a snaha vyzdobit kostel bez ohledu na to, že jsou to díla vzniklá po sériích v továrnách dílnách. Tento komerční produkt se vlihotil věřícím a hluboko poznamenal jejich vkus. Zmnožení jejich výchovu tak, že nejsou už schopni rozeznat hodnotu. Všeobecné podceňování liturgie a jejího vztahu k umění pak způsobilo, že sami kněží nebyli dostatečně vzděláni a tak se stalo, že naše chrámy zaplavil květ, který svou láci a vmlouvavou libivostí ovlivnil i původní díla, která ztratila nárok, aby byla zařazena mezi umění. Jejich tvůrci byli snad zbožní křesťané, ale nebyli umělci. A tak při výzdobě kostelů dostali rozhodující hlas lidé, na něž se bral ohled bud proto, že to byli věřící, zasloužili si far-nost, dárce nebo investoři. Na mnoha místech rozhodují při výzdobě dodnes. Není však zřejmé, že zde najdete sochy jednotlivých světců v několikařím vydání. ověšené vbbědkými a zaorášenými umělymi květinami. Improvizované osvětlení žárovkových sérií, které tím, že se v „pravou chvíli“ efekt-ně rozsvítí, má nahradit tichou harmonii uměleckého díla. Zářavá květina, množství dědek a nevkusných antinendí má nahradit nedostatek vkusu. Dobrá vůle těchto lidí je snad zřejmá, ale stejně zřejmá je i jejich neznalost církevních předpisů a bohoslužebných zásad, a to, že jim tento vliv na výdoby kostela nepřislíbí.

Vzrůstem kultury bydlení a

snad někde i poklesem religio-sity začínají lidé vynášet ze svých domácností tzv. posvátné předměty a vnučují je kostelům pod záminkou důstojnějšího uplatnění. Mnohdy z pověrvivosti nemají odvahu je odstranit jinak. Zdaleka už není takový rozdíl mezi přibytkem člověka a Boha, ačkoliv z historie víme, co znamenal zděný kostel ve slovanské kultuře 9. století, jeho výzdoba barevnými freskami v porovnání se způsobem tehdejšího bydlení. Nejlepší současný dům se nevyrovnal kraikové nádhře go-tického chrámu. I renesance a baroko, ačkoliv stavěly velkolepé paláce, uplatnily vrcholy své dovednosti na stavbě chrámů. Zatím co v kostelích, zdobených v nedávné minulosti, zní v podivném dvojsmyslu slova formuláře na den posvěcení chrámu: *Terribilis est locus iste*. Hic domus Dei est et Porta coeli!

Je těžko soudit, zda takový úpadek je obrazem poklesu ná-boženského citění, ale je zcela jistě obrazem špatně poňmané zbožnosti. Církev zakazuje použít v kostele reprodukováné hudby na deskách nebo páscích, přestože se tyto přehmaty stávají zřídka. Ale je běžné, že se v kostele přechovávají reprodukcce Madon, sádrové odličky soch a různé barvotisky mařic hodnotu potěš-ného papru a rámu. Je pravda, že do jisté míry disponují i tato díla k jakési zbožnosti, ale škoda, která tím vzniká, se nedá s tak dočasným a problematickým užitek-m porovnat. Kde však je oslava Boha. Který nestočí o mlýnky na modle-ní, ale o živý lidský hlas modlitby, který nestočí o strojové výrobky, ale vroucí modlitbu rukou!

Je bolestné vzpomínat na text Exodu, kde můžeme číst: Hosnodin vvolil Beseleela z čedič ludovv. Naplnil jej duchem Božím, moudrostí a inteligencí, vědou a všemi způsoby vědění, aby pojal myšlenku a vkonal díla pracuje ve zlatě, stříbře a zvonovině, aby ryl a zasazoval kameny a vřezával dřevo všechno, co umění má. Že vynalézá vložil do jeho srdce. Totáž učinil Orahoví z čedič Danovy. Nan'il il oba moudrostí aby svedli všechna díla sochařská a svedli všechno možné práce a naši nová seskovení. (Viz Ex. 31 2—6.)

Toto zvláštní povolání, tato zvláštní péče Boží se týkala stánku Staré úmluvy. Kde je vviádřen v našich chrámech rozdíl mezi Novou úmluvou, tak nenorovnatelně vznešenější, kdy místo býků a telat se uprostřed nás obteuie skutečný Bůh!!!

Církev má své názory na umění. Jsou ostatně zakotveny v církevních předpisech, ale nikdo jiný je nemůže splnit než opravdový umělec, jehož Bůh vviolil ke stavbě nebo výzdobě svého přibytku tím, že ho obdařil schopností vytvářet nové formy, že ho obdařil **habitem** umění. Touto schopností se odlišuje od ostatních, obdařených snad jinými schopnostmi, ale je nenahraditelný prá-vě pro tuto činnost. Ani zbož-nost hluboká a upřímná, ani jiné vzdělání neudělá z řemeslníka umělce.

Avšak ani sám účinek uměleckého díla není jednoznačný. Jacques Maritain ve svém díle *Umění a scholastika* poukazuje na to, že i divák musí být obdařen schopností — habitem — pro přilimání a chápání uměleckého díla. Tak, jak se náde snousta lidí, bez hudebního sluchu — neschopných

vnímat hudební umělecké dílo, tak je mnoho těch, kteří nejsou schopni rozpoznat harmonii nebo disharmonii ve výtvarném díle. Vždyť tato schopnost musí být také vychováva-na. I u těch, kteří habitus mají, může být otupena, nebo svedena zásahem špatných hledi-sek, která tyto schopnosti desorientují, nebo úplně zne-možní.

Ne všichni si to však upřímně přiznáváme. Doznejme, že jsme zdaleka neměli ideální podmínky pro rozvoj těchto předpokladů. Naše jednostranná výchova a pak i prostředí, které nás obklopovalo, nesplňovaly ty podmínky, v nichž by se naše schopnosti — vnímat umělecké dílo — správně rozvíjely. Náš úsudek nebude proto pravděpodobně přesný. Je nezbytné, abychom začali spolupracovat s odborníky a umělci.

Bůh je Pravda, Dobro, ale i Krása. Je proto nezbytné, aby při příležitosti obnovy bohoslužby bylo z jejího prostředí vyloučeno všechno, co se neslučuje s jeho zvláštní přítomností v kostele a se vznešeností liturgie.

Tak před námi vyrostl první veliký úkol: **OCISTIT BOŽÍ DŮM** od všeho bezcenného nejen ve jménu umění, ale především ve jménu samého náboženství, ve jménu liturgie samé a její obnovy. Nelze si totiž představit, že v tomto prostředí by mohla vyniknout skvělost a niterná vznešenost obnovy. Je to stej-ně nerozumné jako nalévat do špinavého kalu v nádobě dra-hocennou tekutinu.

Obnova liturgického prostředí musí mít svůj řád. Nesmí vyústit v nerozvážné obrazobor-ectví, ale má být provedena důsledně, s ohledem na skuteč-né umělecké a historické památky. Proto je nutné ji svě-řit odborníkům a dodržet před-pisy o jeho uspořádání a vý-zdobě. Bude pak na duchov-ním správci, aby s nimi seznámil věřící sice taktně, ale roz-hodně, a přesvědčil je o ne-zbytnosti předpisů dodržovat.

Znovu opakujeme, že se nemůžeme spokojit na výcho-vu, kterou jsme v tomto směru prošli. Ne nadarmo žádá koncil podstatnou změnu ve výchově kněžského dorostu i v tomto směru. Nezbyvá než věnovat důvěru odborníkům a umělcům i tam, kde se naše mínění bude rozcházet. Musí-me dovolit umělcům, aby stu-dovali a zkoumali nové formy, nové vyjadřovací prostředky, imiž by vytvořili prostředí liturgické obnovy. Jen tímto způ-sobem se vkle do církevního umění nový duch. My kněží ho nemůžeme vytvořit, ale podpo-rovat. Odpovědnost je na nás. Duchovní správce je investor. Nežadá-li dílo, dílo nevznikne. Nežadá-li správce nové objevné dílo, toto dílo pro církev nikdy nevznikne.

Je samozřejmé, že každý pokus o budování nového litur-gického prostředí nemusí dopadnout nejšťastněji. Tak veli-ký úkol se neobejde bez hle-dání a omylů. Nebudeme-li se však učit s odvahou na nich, nebudeme se učit vber. Nech-me se ovládnout ctižádostí na-pomáhat vzniku nového církev-ního umění, které se bude mo-ci postavit vedle jakékoliv for-my, aniž bychom se za to mu-seli stvdět. A spolu s tímto prostředím obnovené bohoopty.

Instrukce, která všla pro stavbu a obnovu kostelů, jako další dokument k provádění liturgické obnovy, vylučuje možnost podstatnějších omylů.

Její duch tak prozřívavý a opatrný je nesen převážně duchem obnovy bohoslužebných prostor starokřesťanských. Je nágratem k praxi, která byla opuštěna teprve v posledních staletích. Proto nemusíme tápat a hledat, spíše studovat. Především starokřesťanské basiliky, karoinské oltáře, gotické presbytáře.

Je nutno, abychom změny provedli s velkou obezřetností, ale tak důstojně, aby svým provedením, solidním materiálem a vhodnou formou se mohli řadit k bohoslužebným prostorům minulých dob. Obnovené liturgii by mohla uškodit nedůstojná a improvizovaná provisoria, která by mohla podpořit už tak dost rozšířený názor, že je to dočasný zjev. Že nemá smysl tvořit něco definitivního. Provisorium by toto mínění jen utvrdilo. Dalo by naději těm, kteří se změnou nesouhlasí, že svým vlivem a

úsilím se jim podaří dosáhnout jeho odstranění.

Provisorium je nemoc doby, kterou nepoznaly dějiny církevního umění. Je cizí církevnímu duchu, duchu tradice i liturgické obnovy, která spočívá na pevných dogmatických základech a na vznešenosti křesťanského úřadu církve.

Je těžko hledat obdobu v historii liturgie s událostmi, kterých jsme svědky. Změny, které přicházejí, jsou jako mohutná vlna dlouho zadržovaného toku, již dávno vyzrálé a duchovně vyspělé ideje, která má vejít do života. Umělé přehrad, které se jejímu přirozenému vývoji stavěly do cesty, způsobily, že má charakter bouřlivých proměn. Bylo by však mylné se domnívat, že jde o záležitost přechodnou.

Její kořeny jsou hluboké a mají vzor v liturgii a prostředí liturgie prvotní církve, pozna-

menané apoštolskou praxí a posvěcené krví prvomučedníků. Je zakotvena v dokumentech koncilu, jejichž platnost se dá předpokládat na celá staletí. Není proto důvodů, abychom se neodvážili podstatných a někdy radikálních změn, jejichž řád je již pevně stanoven.

Očistíme a obnovme naše chrámy a kostely v jejich původní a ryzí kráse. Odstraňme bezcenný brak nedůstojného bohopocty a tam, kde je to možné, vybudujeme nové bohoslužebné prostředí v duchu obnovené liturgie.

„Adam zhršil, protože ochabl v kontemplaci. Od té chvíle nastalo v člověku rozdělení —“ říká J. Maritain. I my jsme zhršeli, že jsme ochabli v kontemplaci. Protože jen v kontemplaci vzniká posvátné umění. Jedině v kontemplaci může být rozeznáno a pochopeno.

„Církev, tato velká kontemplátorka, poučena darem vědy, ní, příkře odlišuje všechno, čeho je zapotřebí lidskému srdci, ona zná jedinečnou cenu umění. Proto je tolik ochraňovala. Ba víc, ona je povolávala k božímu Dílu a žádala na něm, aby namíchal nejdrahoccenější vůně, jež by vyhlá na hlavu a nohy svého Pána. Ona balzámuje stále tělo toho, jež miluje a jehož smrt oznamuje každodenně, „dokud nepřijde“.

„Jestliže má uprostřed nevýslovných katastrof, přivolaných moderním světem. Nadejť chvíle, byť sebe kratší, čistého křesťanského jara, Květná neděle církve, krátké Hosana nebohé země Davidovu Synu, je možno očekávat pro ta léta s živým rozumovým i duchovním vyletem, opětné vzklíčení opravdu křesťanského umění k radosti lidí i andělů.“

J. Maritain

ROZJÍMAVÝ PŘEHLED ŽALMŮ

ŽALM 120. PÁN JE OCHRÁNCE SVÉHO NÁRODA

Je to druhá z poutních písní. Žalm (hebr. 121) vyznívá jako rozhovor poutníků do Svatého města.

Rozdělení myšlenek

- Pomoc může přijít jenom od všemohoucího Boha (1—2),
- který spolehlivě chrání svůj lid (3—4)
- ve dne i v noci, po celý život (5—8).

1. Stupňová píseň.

+

*Pozvedám své oči k horám,
přijde mi odtud pomoc?*

2. *Pomoc mi přijde od Pána, který učinil nebe i zemi.*

+

3. *Nedopustí, aby ses potácel, nezaspi ten, který tě chrání.*

4. *Ano, nedřímá a nespí ten, který chrání Izraele.*

+

5. *Pán tě chrání, je tvým ochráncem po pravici,*

6. *ve dne ti neublíží slunce a v noci měsíc.*

7. *Pán tě chrání od všeho zlého, ochrání tvou duši,*

8. *Pán bude chránit tvůj odchod i příchod jak nyní tak i vždycky.*

1) „k horám“ — judským, na kterých byl vybudován Jeruzalém s chrámem.

3) „ochráncem po pravici“ — proti přepadení — srv. Z. 15, 8; 108, 31; 709, 5.

6) „Neublíží slunce“ — svým úpalem, srv. 4 Král 4, 19; Jud 8,3.

„v noci měsíc“ — dodnes Východaně se domnívají, že některé nemoci pocházejí z měsíčního svitu. Dá se však také myslet na noční chlad. Srv. Gen 31, 40.

8) „odchod a příchod“ — hebr. obrat pro lidské jednání, pro celý lidský život.

ŽALM 130. PONOŘENÍ DO BOHA

Žalm (hebr. 131) je dvanáctou z poutních písní. David zakusil v životě mnoho Boží přízně. Nyní ve stáří, slovy vroucí zbožnosti, se odevzdává Bohu. Žalm připomíná slavná slova sv. Augustina z jeho Vyznání I/1: Naše srdce je neklidné, dokud nespočine v Bohu.

☆

1. Stupňová píseň, od Davida.

☆

*Pane,
nemám domýšlivé srdce
a mé oči nejsou přezřívavé,
nebažím ani po věcech příliš vysokých
a pro mě nedostupných.*

2. *Ba, ukonejšil jsem svou duši:*

*jako dětátku na matčině klíně
je mé duši ve mně.*

☆

3. *Izraeli, doufej v Pána jak nyní tak i po věčné časy!*

LITURGICKÉ HYMNŮ A SEKVENCE

75. Aeterna Imago Altissimi (K matut. svátku Krista Krále)

Ty věčný Otcův odlesku,
náš Bože, Světla výblesku,
necht vždycky, Spasiteli náš,
moc královskou i vládu máš.

Tys jediný, než povstal svět,
naděje všeho, věků střed,
ti právem Otec žezlo dal,
bys národům všem kraloval.

Tys čisté Panny výkvětem
a hlava tys pro lidstva kmen,
tys balvan padající s hvězd,
jímž naplněn svět celý jest.

Rod lidský, krutým tyranem
po celé věky ujařmen,
tvou mocí zlomil pouta svá
a blažených říš získává.

Náš Králi. Kněži, Mistře náš,
kol roucha psáno krví máš:
všech knížat kníže nejtišší,
a králů všech Král nejvyšší.

Skláníme čela k nohám tvým,
vládnoucí právem nade vším,
vždyť v tom tkví blaho občanů
být poddán tvému zákonu.

Buď sláva tobě, Jezu náš,
ty žezla světa v moci máš,
i Otci, Duchu ve výši
buď na věky čest nejvyšší.
Amen.

76. Vexilla Christus inclity (K laudám svátku Krista Krále)

Praporec slávy v přeslavném
rozvíjí Kristus průvodu.
Přistupte, národové, sem
vzdát svůj hold Králi národů.

On království své nešíří
násilím, válkou, terorem,
když povýšen byl na kříži,
vše podmanil si láskou jen.

Mnohokrát šťastna země ta,
kde vládne Kristus řádem svým,
kde příkazů se věrně dbá
vydaných dvorem nebeským.

Tam nečiní zbraň prokletá,
mír pečeti je úmluvám,
tam svorností vše rozkvétá,
řád občanský je pevný tam.

Tam věrnost chrání manželství,
v čistotě mládež dospívá,
tam rodinný práh v bohatství
se květů ctností odívá.

Přesladký Králi, stále nás
naplňuj světlem blaživým,
ať svět, dosáhnuv míru zas,
se skloní poddán k nohám tvým.

Buď sláva tobě, Ježíši,
mírníci žezla mocností,
i Otci, Duchu ve výši
na věky celé věčnosti.
Amen.

77. Te saeculorum Principem (K nešp. svátku Krista Krále)

Všech věků že jsi knížetem,
žes národů Král nejvyšší,
že vládneš myslím, srdcím
všem,

to vyznáváme, Ježíši.

Když bezbožný dav zdvihá křik:
„Pryč s Kristem, nesmí vládnout
dál“,

tu s jásotem náš volá šik,
že nejvyšší jsi světa Král.

Rač, Králi míru, Ježíši,
si vzdorné myslí podmanit,
svou láskou ovce zbloudivší
rač v jeden ovčín shromáždit.

Jen proto na pni krvavém
svou náruč k lidstvu rozpináš
a v boku kopím proklaném
hořící Srdce odkrýváš.

Jen proto na oltářích skryt
pod chleba, vína způsobou,
vyléváš spásu na svůj lid
všem otevřenou útroubou.

Ať národů všech vládcové
ti vzdají úctu před všemi,
ať mistři ctí tě, soudcové,
uznávají zákon, umění.

Ať lesklé znaky vládařské
se skloní před tvůj majestát
a sladkému jhu vlády tvé
se vzdá náš dům i celý stát.

Buď sláva tobě, Ježíši,
mírnici žezla mocností,
i Otci, Duchu ve výši
na věky celé věčnosti.
Amen.

Všechny tři hymny pocházejí
z r. 1923.

II.

58. Jam Christus astra aseenderat
(K matut. v době svatodušní)

Již v nadhvězdnu říš vstoupil
Pán,
z níž přišel, teď se vrátil tam,
by seslal spolu s Otcem svým
svatého Ducha věřícím.

Stál ve dveřích den slavnostní,
když mystický kruh sedmi dní
sedmkrát prošla Země zas
a blažený všem hlásá čas.

Tu v devět hodin rázem se
svět mocným hromem oťese,

k apoštolům na modlitbách
Duch vchází v ohně podobách.

To z Boha Otce, ze Světla
ten živý Oheň mocně plá
a Kristu věrným útrobám
nalévá Slova žhavý plam.

Zalévá blaho srdce ta,
jež Duchem byla prodchnuta,
už znějí hlasy mnohými
nad všemi divy Božími.

Všem shromážděným pohanům,
cizincům, Řekům. Římanům
rodnými kází jazyky,
až jímá je žas veliký.

Než nevěřící Židé zlí,
posupným duchem posedlí,
věřící Páně vinili,
že vinem jsou tak opilí.

Však Petr svými zázraky
lež jejich staví před zraky
a hned je lháře největší,
Joela slovy usvědčí.

Zněj Bohu Otci píseň chval,
i Synu, který z mrtvých vstal,
i Těšiteli ve výši
buď věčně sláva nejvyšší.
Amen.

Asi od sv. Ambrože (+397).
Přeložil J. M. Šk.

Kněžská meditace

PREFACE O SVÁTCÍCH SV. APOŠTOLŮ A EVANGELISTŮ

Skoro každý měsíc vykazuje sv. liturgie ve svém liturgickém kalendáři jméno jednoho nebo dvou apoštolů nebo jednoho evangelisty. V měsíci únoru slaví sv. Matěje, v měsíci květnu sv. Jakuba a sv. Filipa, v měsíci červnu sv. Petra a Pavla, v prosinci sv. Tomáše a ve vánočním týdnu 27. prosince, sv. Jana, apoštola a evangelistu, miláčka Páně. Není proto divu, že sv. liturgie má ve svém liturgickém textu také zvláštní prefaci o svatých apoštolech a evangelistech. A jak je krásná a obsahově vzácná tato preface apoštolská: „Vpravdě je vhodné a spravedlivé, slušné a spasitelné tebe, Pane, pokorně prosit, abys jako věčný Pastýř neopouštěl své stádece, nýbrž skrze své svaté apoštoly je bez ustání opatroval a chránil. Dej, ať je řídí a vedou ti, které jsi ustanovil, aby jako jeho pastýři a představení pokračovali ve tvém díle.“

Se svatou liturgií prosíme pokorně Pána, aby jako věčný Pastýř neopouštěl své stádece. A Pán odpovídá: „Hle já jsem s vámi až do skonání světa.“ Je s námi a mezi námi v Nejsvětější svátosti oltářní. A my se k němu modlíme při Mši svaté, při Adoraci, při bohoslužbě slova: „Zůstaň s námi Pane, zůstaň s námi!“ Pavel VI., jeho zástupce na zemi, chrání a brání neochvějnou víru v jeho reálnou přítomnost v Nejsvětější svátosti encyklikou „Mysterium fidei“ z 3. 9. 1965 proti těm, kteří tuto víru chtěli narušit, zakaliti, jeho přítomnost oddisputovati. — Pán, jako věrný Pastýř je s námi a nikdy neopustí své stádece, nikdy neodejde z té svaté, bílé konsekrované Hostie — ani po podávání svatého přijímání, ani po skončení Mše svaté, nikdy neopustí Pán svatostánek katolického kostela, katolické kapličky, katolické svatyně, ve kterých žije mezi námi skrytým životem pod způsobou chleba. Pořád platí ještě jeho

slova: „Já jsem dobrý Pastýř, znám své ovce a mé ovce znají mne, jako mne zná Otec a já znám Otce, a za své ovce dávám svůj život. Mám ještě jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince. Také ty musím přivést; ony dají na můj hlas, a pak bude jen jeden ovčinec a jen jeden pastýř.“ „Jiné ovce“ — to jsou naši odloučení bratři, evangelíci a pravoslavní, jsou to i nekřesťané; i ty chce mít Pán ve svém ovčinci. V klášteře rakouského Niederalteichu mají posvěcenou svíčku „Una sancta“, která je symbolem té jedné svaté Církve, ve které se uskutečnila modlitba našeho Pána Ježíše Krista „ut omnes unum sint“. Tuto svíčku rožnou ve čtvrtek večer na památku, že Pán Ježíš onu prosbu vyslovil ve čtvrtek, v předvečer svého hořkého utrpení a řeholníci v klášteře Niederalteichu se modlí, aby všechny církve se sjednotily.

„Abys neopouštěl své stádece“, modlíme se v prefaci o apoštolech dále a pokračujeme „nýbrž skrze své svaté apoštoly je bez ustání opatroval a chránil. Dej ať je řídí a vedou ti, které jsi ustanovil, aby jako jeho pastýři a představení pokračovali ve tvém díle.“ To jsou biskupové a kněží, kteří pokračují ve velkém grandiózním díle Kristově. Quo modo? Podle 16 dokumentů II. Vatikánského koncilu. Zvláště dekretem „O pastýřském úřadu biskupů“ a dekretem „O práci a životě kněží“. Je naší svatou povinností tyto dekryty si prostudovat, promyslet a uvádět ve skutek. Jestliže Pavel VI. na konci koncilu řekl ke všem účastníkům: „Fuiſtis auditores, ite et estote locutores!“, pak platí tím více o každém z nás, kněží, tatáž výzva. Většina z nás nejsme přímí auditores, ale „lectores verbi“. Budme tedy hlasatelé, zvěstovatelé slova Božího, které je obsaženo také ve všech 16. koncilových dokumentech. Podle těchto

směrnic zvěstujme jako boni pastores Církve modernímu světu slovo Boží způsobem, vhodným pro novodobého člověka. I naše řeč, zejména z kazatelny, z ambonu neb od mřížky, ať je povznášena nad všechnu všednost a ať nese v sobě velikou touhu po pravdě a po kráse. Aby naše pastorační vyhlášení z lásky k člověku, ze srdce moderního kněze Církve moderního světa.

Směrnice k této pastoraci nám dává deklarace „O vztahu Církve k nekřesťanským náboženstvím“. Tato deklarace se zabývá v pěti odstavcích poměrem katolické Církve k hinduismu, buddhismu, k islámskému náboženství a k židům. Formuluje zásady o všeobecném bratřství všech lidí.

V druhé kapitole dekretu „O pastýřském úřadu biskupů Církve“ se napomínají biskupové, aby přednášeli křesťanskou nauku takovým způsobem, aby byla přizpůsobena požadavkům doby. Pastýři mají používat také sociologie náboženství a brát ohled na nekatolické křesťany a nekřesťany. Biskupové mají také vysvětlovat zásady, podle nichž se mají řešit těžké problémy o válce a míru a o spolužití všech národů světa. Co platí o pastýřské povinnosti biskupů, to platí také o kněžích. V dialogu spásy, ať se vždy pojí pravda s láskou, vnímavost s dobrotivostí, jasnost řeči s pokorou a tichostí, obezřetnost s důvěrou, neboť jen tyto vzácné dvojice ctností budou podstatou dobrého výsledku pastoračního dialogu spásy, budou podporovat přátelství, které povede ke spojení duší...

Každý biskup a každý kněz je nástupcem apoštolů a o každém platí slova preface o svátcích apoštolů, že „jako pastýři a představení, které ustanovil Pán, pokračují v jeho díle“, — v duchu dekretů a deklarací II. Vatikánského koncilu.

Dr. Karel Šahan

KATEDRÁLA V COVENTRY — SYMBOL TOUHY PO SJEDNOCENÍ CÍRKVE

„Budou-li tito mlčet, kamení bude mluvit.“ Tato slova nás napadají, seznámíme-li se s velkolepým dílem katedrály v Coventry.

Průmyslové město Coventry (ve střední části Anglie, v hrabství Warwickshire), bylo za 2. světové války mnohokrát bombardováno německou Luftwaffe. Dne 14. listopadu 1940 byla při nočním náletu úplně zničena i pře-

krásná gotická katedrála: kamenná konstrukce stěn se z velké části zřítíla, dubový krov zničil požár, vnitřní zařízení lehlo popelem. Nebyla však zničena vůle zdejší církevní obce (anglikánská c.) k životu a hlavně myšlenka sjednocení, která se po dlouhá léta pěstovala při tomto chrámu.

S návrhem obnovit zřícenou katedrálu se přišlo hned

druhý den po náletu. Tehdy byl vztyčen z ruin tzv. „Spálený kříž“ (Charred Cross) a postaven na čestné místo jako symbol odhodlání pokračovat v práci a modlitbě za sjednocení církví.

Po válce v r. 1947 byla vypsaná soutěž na nejlepší návrh rekonstrukce této katedrály. Celkem byla soutěž oblesána 219 návrhy, z nichž porota vybrala k realizaci návrh architekta Sira Basila Spence, který pojal rekonstrukci katedrály úplně originálním způsobem: rozhodl se vybudovat novou stavbu, která by plně odpovídala novodobým měřítkům a potřebám, ale přitom zakomponoval do působivého celku i zříceniny staré katedrály. Tak vzniklo honosné dílo velké umělecké ceny, jež je v mnohem směru průkopnickým dílem pro všechny sakrální stavby nové doby vůbec.

Katedrála byla dokončena v r. 1962. Za přítomnosti anglické královny a četných delegací z celého křesťanského světa, byla slavnostně vysvěcena a symbolickým aktem: osazením tzv. „Leticího Kříže“ (Flying Cross) z helikoptéry předána do užívání.

Stavba je jednolodní hala, zaklenutá subtilním železobetonovým žebrovím, které podírají elegantní stíhlé sloupky z téhož materiálu. Obě boční stěny jsou prosvětleny pěti páry šikmo zabudovaných oken, které propouštějí světlo směrem k oltáři a přitom nerozptylují pozornost a soustředění mysli, neboť z lodi nejsou prakticky vidět.

Vlastní strop je ze smrkových panelů, které jsou vhodně barevně laděny s okolními prvky. Loď je doplněna pěti kaplemi a rozsáhlejší přípravnou. Tradiční půdorys v podobě kříže je v zásadě zachován, nemohla se však dodržet orientace k východu. Nicméně stěny a strany jsou označeny tradičně: stěně za hlavním oltářem se říká „východní“ — třeba je tato stěna orientována na sever. Straně s hlavním vstupem se říká „západní“, přestože hledí k jihu.

Celá čelní stěna je zakryta obrovským goblénem o rozměrech cca 22krát 12 metrů (váží téměř 10 q). Představuje oslaveného Krista, sedícího na trůnu, obklopeného čtyřmi znaky evangelistů. Spodní část goblénu je současně pozadí pro mariánskou kapli. Kristova postava je pojata podle představ východních malířů, provedení je však důsledně novodobé.

Pozornost zasluhuje rovněž západní stěna — dílo Johna Huttona: je provedena celá v čirém skle (rozměry cca 22 m X 14 m). Na skle jsou figurální lepty (světci a apokalyptičtí andělé). Jedině touto stěnou je vidět ven: do zříceniny staré katedrály, která takto vstupuje do koncepce nového díla. Je to jakoby pohled do lidské přítomnosti, zatímco pohled k oltáři je pohledem do budoucnosti Církve a perspektiv celého lidstva.

Mezi kaplemi je nejnapadnější *křesťní kaple* (vpravo od hlavního vchodu). Je to vlastně mírně prohloubená část lodi, prosvětlená překrásným barevným oknem o 195 tabulích barevných skl (autor: John Piper). Výzdoba okna není figurální, jen ornamentická, ale ve svém celku působí velkolepým dojmem; má symbolizovat světlo Ducha sv. — V r. 1960 byl do křesťní kaple dopraven velký, 3 tuny těžký balvan z údolí Barakat (nedaleko Betléma), který slouží jako křesťní kámen. Tato nápadně jednoduchá křtitelnice má přírodní jednoduchostí připomínat onu „Skálu, z níž jsme všichni byli vytesáni“.

Proti křesťní kapli je vybudována samostatná přístavba *unijní kaple*. Je samostatným uměleckým celkem, který však šťastně zapadá a doplňuje koncepci celku. Základním motivem je desetipá hvězda, v jejíž jednotlivých paprscích jsou mozaikové symboly křesťanství. Okna jsou barevná, s ornamentální výzdobou. Vnější stavby napodobuje křížácký stan. Okna do kaple darovala evangelická církev v Německu, podlahu švédský národ.

Zvláštní pozornost zasluhuje *mariánská kaple*: je to prostora v nejčestnějším místě katedrály, mezi oltářem a čelní stěnou, kterou kryje goblén. Vlastní výzdoba je prostá, ale působivá.

Jedinečným dojmem zapůsobí na každého *kaple Krista-Služebníka*, (někdy se nazývá též kaplí průmyslu). Je to objekt už svým provedením pozoruhodný: válcovitá rotunda je zbudována z plochých ocelových nosičů a dělá na první pohled dojem spíše průmyslového objektu než

místa bohoslužby. Uprostřed rotundy je kruhový oltář s nápisem: „Já jsem mezi vámi jako ten, který slouží“. Nad ním se vznáší prostý bílý kříž z oceli obepnutý v horizontální rovině velkou trnovou korunou (rovněž z oceli). Panoramatický výhled z oken obsáhne jednak pohled na část zříceniny, dále pohled na novou katedrálu a hlavně pak výhled na ocelárny v Coventry.

Kaple Smrtné úzkosti je umístěna pod kůrem na pravé straně lodi: je to poměrně těsná prostora uzavřená zepředu nádhernou mříží z tažené oceli. Jediným vybavením je jednoduchý oltářík, v pozadí s postavou anděla a apoštolů z Getseman.

Za úvahu ještě stojí všimnout si, jak materiál i jeho zpracování podléhá všestrannému ovlivnění myšlenkou. Tak už např. *stavební materiál*: načervenalý pískovec z Hollingtonu byl použit záměrně: je to totiž tentýž materiál, z něhož je stavěna i stará katedrála. Průběhem let navětrá a nabude téže barvy jakou mají zdi sousední zříceniny. Použití téhož materiálu zde symbolizuje kontinuitu křesťanské tradice v jednotlivých stoletích i vůli dnešních lidí rozvíjet a pěstovat odkaz křesťanské nauky i v budoucnosti. Je to jakési nesmělé přihlášení se ke katolickému odkazu gotické doby.

Dalším takovým pojítkem staré i nové tradice je dedikace nové katedrály témuž patronovi, kterému byl zasvěcen zničený dóm: totiž sv. Michaelu Archandělovi. — Jeho obrovská 8 m vysoká bronzová socha se vznášející nad schodištěm vedoucím do chrámu. Toto velkolepé sousoší (autor: Sir Jacob Epstein) symbolizuje vítězství dobra nad zlem a vítězství lásky nad nenávistí, jež je zde materiálně dokumentováno zříceninami a novým chrámem, který byl postaven za bratrské pomoci i příslušníků téhož národa, který před 20 roky zničil gotickou katedrálu.

Původní chrám vešel do uměleckého díla nejen svým „ruinovým panoramatem“: (pohled západní prosklenou stěnou), nýbrž i dvěma — dnes už historickými objekty: je to tzv. „Hřebový kříž“ a dříve již vzpomenuť „Spálený kříž“.

Hřebový kříž byl svařen ze tří velkých železných hřebů, jimiž byl spojen krov střechy původního dómu. Neznámý dělník brzo po náletu svařil dohromady 3 tyto hřeby, které našel na spáleništi, a takto svařené vetkl do zdi zříceniny. Později bylo těchto křížů zhotoveno ještě několik a byly zasílány městům nejvíce válkou postiženým (Varšava, Hamburk, Volgograd aj.).

Druhý takový předmět je opět kříž z ohořelých dubových kroků, který byl hned druhý den po náletu postaven na demolovaný hlavní oltář. Za ním na zdi je vyryt prostý nápis: Father forgive. „Otče, odpusť“. Reminiscence na tento spálený dubový kříž je ve dvou velkých (10 m vysokých) dubových křížích, jež jsou umístěny nad portálem nové katedrály.

Rovněž režim světla je v novém chrámu plně postaven do služby ústřední myšlenky: šikmo postavená okna chytají jižní slunce, plně prosvětluje loď a přitom z lodi nejsou téměř vůbec vidět. Zato při pohledu od oltáře se nám obě boční stěny jeví jako dvě obrovské prosklené plochy. Rovněž barevná výplň oken je plná symbolů: v křesťní kapli je známé „žluté slunce“ = (symbol světla Ducha sv.), úzká a šterbinová okna v kapli Sjednocení povznášejí myšlenky vzhůru, čirá okna v kapli Krista-Služebníka naopak vtahují celý viditelný okresek (město Coventry s továrnami, zříceninu katedrály atd.) do modliteb věřících.

Zvláštní pozornosti zasluhuje zdůraznění myšlenky bratrské lásky, myšlenky smíření, odpuštění a plného doznání vlastní viny, jež nás samovolně napadají v těchto prostorách. Zvláštní pozornosti zasluhuje z tohoto hlediska i kaple Sjednocení: prostota a jednoduchost vybavení je až zarážející: nízký kulatý stůl nese na žlutém polštáři knihu Písma sv. a na protilehlé stěně je proveden jednoduchý černý kříž — symbol smutku nad rozdělenou Církví. Pokorné doznání viny za roztržení jednoty je představeno v symbolech mozaikové dlažby a vroucí prosbu za opětovné sjednocení vznášejí k nebi 4 páry úzkých vysokých oken.

Úplně novým prvkem (v novodobých anglikánských svatyních nevídaným) je začlenění mariánské kaple (The

Ladychappelle) do půdorysu svatyně. Marně zde sice hledáme obraz Madony, ale sama existence kaple a její název je už něčím více než pouhou aluzí na obdobnou prostor, která pravděpodobně byla ve zničeném domu, jež původně byl katolickým chrámem.

Můžeme zde pozorovat první náznaky nesmělého přihlášení se dnešní protestantské duše k úkolu a poslání P. Marie v ekonomii spásy. Není to jen myšlenka na službu, kterou prokázala Matka mrtvému Synu při sejmutí s kříže a při pohřbu (symbolizováno je to v kapli malbou pohřebního plátna, hřebů, hrobu), ale přímo přiřazení jejího úkolu jako *Prostřednice*: kaple je totiž umístěna mezi obrazem Kristovým na goblenu a oltářem:

Galerie vlasteneckých kněží

PhDr. FRANT. AUGUSTIN SCHUBERT O. AUG.

Bolestnou skutečností je, že se nalezl mezi duchovenstvem někdo, který mohl obtížit své svědomí tak hanebným skutkem, jakým bylo konfidenství gestapa. Byl jím německý kněz fr. Werner Bobe, na jehož kontě je několik udání kněží, kteří byli uvrženi do koncentračního tábora, ale také několik lidských životů, z nichž nejznámější jsou generál duchovní služby papežský prelát Metod Kubán a dr. Augustin Schubert O. Aug. Fr. Bobe se dozvěděl, že dr. Schubert při příchodu německého vojska do Prahy 15. března 1939, řekl: „To je hnědého bahna!“, a tento výrok stačil, aby dal dr. Schuberta zatknout, vláčet po kriminálech a koncentračních táborech, dokud nedotrpěl.

Mimořádné sociální citění, kterým se vyznačoval dr. Schubert, vtisklo jeho životu prostředí, v němž vyrůstal. Narodil se 14. května 1902 v Praze, v dělnickém předměstí na Žižkově. Již od svého dětství měl před očima neustálý boj o skývu chleba, poznával ubohý život tehdejších dělnických rodin a mohl sledovat ožehavé sociální problémy drobného lidu zblízka, neboť děti těchto rodin byly jeho spolužáky a kamarády. Jeho otec byl malý železniční úředník. František vyrůstal jako jiní v té době a protože měl nadání, počal studovat na gymnasiu, aby po maturitě mohl vstoupit na filosofickou fakultu a splnit tak přání svého otce, který z něho chtěl mít rovněž úředníka státních drah. Vocatio se však ozvalo uprostřed studia, ale protože otec nepovolil, mohl mladý František až teprve po doktorátě jít za tímto hlasem — vstoupil k augustiniánům, přijal řeholní jméno Augustin a byl vysvěcen na kněze.

Jako mladý kněz působí nejdříve u sv. Tomáše v Praze, potom v Ročově u Loun a Svaté Dobrotivě u Hořovic. V roce 1929 se vrací do Prahy jako sekretář řádové provincie a od r. 1932 se stává převorem a farářem u sv. Tomáše. Od té doby se věnuje i veřejné činnosti, zvláště jako duchovní rádce čili vzdělavatel tělocvičné jednoty Orel.

V době nacistické okupace vstupuje odbojová skupina Orla do ilegální vojenské organizace „Obrana národa“, vytváří se organizační síť orelského hnutí odporu; pražské středisko vede dr. Schubert, který je hlavní spojkou s ústředím domácího odboje, a je určen k výkonu zprávodajské služby ÚVOD. Dr. Schubert rozvíjí horlivou činnost, pořádá kurzy, exercicie, káže — ale dlouho se z této činnosti netěšil. Dopoledne 30. srpna 1940 byl zatčen ve své kanceláři gestapákem Oberhauserem, který vedl pětičlennou tlupu dalších členů gestapa. Na dotaz provinciála Černého odpověděl Oberhäuser, že mají „proti němu tolik materiálu, že s jeho návratem nemusíte počítat. Šťve na kazatelně, kazí mládež a podrývá říšskou myšlenku“.

A nyní již stereotypní cesta: výsledky v Pečkově paláci, tehdejší sídlo gestapa, pankrácká věznice, terezínský koncentrák v Malé pevnosti a deportace do koncentračního tábora Sachsenhausen — Oranienburg, kam doputoval v lednu 1941. Koncentrační tábor Sachsenhausen byl zřízen na místě olympijské vesnice, kde byli ubytováni vynikající sportovci v době olympijských her v Berlíně 1936. Nacisté z této vesnice zřídili koncentrač-

tedy jaksi mezi stavem oslavení a okamžikem oběti, neboli na spojnici Zdroje milosti v nebi a jejího zřídla na zemi. Můžeme si přát krásnějšího symbolu pro poslání P. Marie v ekonomii spásy? Ani v katolických chrámech nenajdeme lepší vystižení této ústřední myšlenky mariologie.

Tak bychom mohli pokračovat dále a při bedlivější prohlídce bychom jistě našli další doklady unijní touhy vystižené ve zdech této stavby. Těchto několik příkladů může posloužit, abychom si učinili představu o velikosti této touhy po sjednocení.

*Z anglického „Coventry Cathedral“ -- 1964
přeložil a upravil inž. J. Schuster*

ní tábor jako na výsměch skutečnosti, že právě zde manifestovali příslušníci národů za mír a svobodu, aby za několik let snad příslušníci týchž národů zde úpěli jako otroci za ostnatým drátem v nesvobodě.

V Sachsenhausenu měl dr. Schubert vězeňské číslo 34930. V červnu 1941 byl transportován do Prahy k výslechu a po měsíci zpět do koncentračního tábora, odkud 15. srpna 1941 byl transportován do Dachau, kam nacisté koncentrovali kněze ze všech koncentračních táborů.

Předalpská náhorní planina ve výšce 640 m nad mořem u městečka Dachau byla známou bažinatou krajinou a bezodnou půdou. Toto místo bylo vybráno pro zřízení tábora pro odpůrce nacistické myšlenky. Močály byly několikasetou úmornou prací vězňů odvodněny a zasypany pískem a štěrkem — později, když rozpoutali nacisté válku, vozili úrodnou černozem z Ukrajiny do Dachau, aby bývalou pustinu zúrodnili. Podnebí v Dachau je drsné a zvláště v zimě 1941—42 dosahovaly mrazy až 36 °C, což při vězeňském vybavení, bez teplého prádla, bez čepic a plášťů, častokrát také bez ponožek s bosýma nohama v pantoflích nebo holandských dřevácích, znamenalo pro nemocná a podvyživená těla nepředstavitelnou muka.

Dr. Schubert byl po příchodu do Dachau zařazen do

„štráfky“ tj. trestní čety, jejichž členové vykonávali těžké práce, byli týráni a z velké většiny umučeni. Později se dostal do normálního prac. komanda, leč zhoubná nemoc nedovolila, aby zde mohl pobýt delší dobu; dr. Schubert, kdysi zdravý a silný muž, který vážil doma téměř 106 kg. má nyní 55 kg, je zesláblý, cítí potíže při každém pohybu, ale marně se hlásí do nemocnice. Není přijat. Až teprve na zásah jednoho českého vězně se dostává na lůžko, když při rentgenování bylo zjištěno, že má tři čtvrtiny plic zachváceny tuberkulózou. Okamžitě nastoupila bratrská svépomoc, dr. Schubert dostává injekce i zvýšenou dávkou jídla a zdravotní stav se rychle mění k lepšímu, když náhle nastal zvrát. V koncentračních

táborech byli čas od času vybíráni lidé pro tzv. invalidní transport. Tyto transporty byly za asistence esesmanů dirigovány do neznámých míst, kde byli všichni vězňové invalidního transportu likvidováni buď plynem, injekcemi nebo zastřelením. To se dělo ve smyslu nacistické zásady, že se jedná o lidi „pro lidskou společnost neproduktivní“.

Lékař SS zařadil dr. Schuberta do invalidního transportu, ale do tohoto transportu již nešel. Od okamžiku, kdy se dověděl, že je do transportu zařazen, chřádl v úchvatě, neměl již síly vzdorovat nemoci, a tak 28. července 1942 umírá jako vězeň dachovský č. 27 127 ve věku 40 let.

Dr. Josef Beneš

Doba očima kněze

PRO EVROPU DOBRÉ PŘEDZVĚSTI

Je doba bohatá na události a charakteristická a dalším pokrokem v rozvoji světové socialistické soustavy, novými úspěchy národně osvobozenického boje národů a růstem mezinárodního dělnického hnutí. Kapitalismus prožívá stále hlubší hospodářské, politické a sociální otřesy. Je doba zesíleného boje sil socialismu, národně osvobozenického hnutí a mezinárodního proletariátu proti silám imperialismu, reakce, kolonialismu a neokolonialismu. Proč vlastně se zkomplikovala mezinárodní situace a imperialisté vytvořili tak nebezpečnou situaci na mnoha místech světa ve snaze udržet si nynější pozice a tu a tam i přejít do protiútoků?

Za oceánem nepřestávají mluvit o tom, že prý lidstvo nyní žije v údobí „nepořádků“ i „anarchie“. Pak následuje závěr, že „povinností Ameriky je „udělat pořádek“, „nastolit zákonost“, popřípadě i pomocí pum, děl, napalmu, ba i jaderných zbraní. Imperialistická reakce je nejagresivnější právě tam, kde ještě nedávno byl kolonialismus pánem situace.

Nejvážnějším ohniskem nebezpečí války a působištem militaristicky nejvýbojnějších kruhů mezinárodní reakce zůstává západní Německo. Imperialismus se však netají ani svou záští k SAR, kde se dějí demokratické přeměny. Vzpomeňme nedávného pokusu o státní převrat a příprav k zavraždění presidenta Násira. Vyšetřováním se zjistilo, že reakční organizace „Muslimské bratrstvo“ a jiní účastníci spiknutí byli *těsně spojeni s americkou a britskou výzvědnou službou*.

Imperialisté mají ještě značné síly, ale už dávno nejsou všemohoucí. Hospodářská, obranná a politická moc Sovětského svazu a jiných socialistických zemí roste absolutně i relativně v porovnání s imperialistickým táborem. Neochvějná a důsledně mírumilovná politika socialistických zemí, hájících zájmy lidu proti všelijakému záškodnictví imperialistických dravců, stále více působí na smýšlení lidí na Západě. Na druhé straně čím nerovnáji si počínají vládnoucí kruhy USA, tím více se ocitají v morální a politické izolaci. Válka USA ve Vietnamu je názorným příkladem, k jak zoufalým prostředkům se uchylují imperialisté ve snaze udržet si pozice. Nemůže být pochyb, že Washington vztáhne ruce i po jiných částech světa, jestliže agrese ve Vietnamu nebude rázně odražena. Čím více sil vrhá Washington do boje, tím těžší ztráty mají interveni, tím více jim hoří půda pod nohama. Nedávno napsal Walter Lippmann, že USA nejsou schopny do nekonečna financovat válku, jako je vietnamská, a tím spíše se rozhodlat k rozpoutání několika takových válek najednou.

Před několika lety vkládali imperialisté velké naděje do politiky neokolonialismu. Byli nuceni trpět formální nezávislost mladých států, ale snažili se dále ovládat jejich hospodářství. S dalším rozvojem národně osvobozenických revolucí se však stále silněji ukazuje, že *politika neokolonialismu je natrvalo neudržitelná*. Platí to dokonce i o takových afrických zemích, kde jsou v čele prozápadní politikové, nezřídka spjatí s monopoly. Nelze ovšem říci, že imperialisté pouze opakují staré zkušenosti, převzaté z XIX. století. Vedle ozbrojeného vměšo-

vání použili nejohavnější formy kolonialismu — rasismu. Projevem takového rasismu bylo například použití bílých žoldnérů k potlačení boje konžského lidu. V odpověď na to se v Africe pozvedá národní uvědomění, zdravý nacionalismus, který se staví proti cizozemskému vměšování. Základ tohoto nacionalismu je takový, že proti němu nemohou otevřeně vystupovat ani nejhorlivější prozápadní afričtí politikové. Potvrdila to jednomyšlnost, která vládla na nedávném zasedání rady ministrů Organizace africké jednoty v Addis Abebě o jihoafrické otázce.

Socialistickými úspěchy národů ve střední a jihovýchodní Evropě byl učiněn konec nejen panství reakce a závislosti těchto národů na kapitalistickém Západě a začal jejich politický a hospodářský rozmach, ale stalo se ještě něco více: Země, které bývaly bez odmluvy poslušny Západu, staly se poprvé v dějinách *aktivním faktorem světové politiky*. Na ohromných prostorách, od baltského pobřeží Německé demokratické republiky, po bulharské Rodopy a jugoslávský Jadran, nemají se už imperialisté oč opřít, neboť historie jim zatarasila cestu.

V čem spočívá *zvláštnost politických diverzí imperialismu v Evropě*? Především v tom, že se podnikaly ve velmi složité a zároveň proměnlivé situaci. Na východě Evropy se utužovala jednota mezi Sovětským svazem a bratrskými socialistickými zeměmi, V západní a jižní Evropě nabýval stále většího rozmachu boj pracujících za jejich práva. Uvnitř západních aliancí zatím vznikaly hluboké trhliny. Jsou totiž *pro Evropu i dobré předzvěsti*. Rozvoj spolupráce mezi státy dvou různých světů zesílil, obzory evropské bezpečnosti se leckde vyjasnily. Právě v posledních dnech minulého roku se odehrála v jednom z tichých sálů mrakodrapu OSN napohled málo pozoruhodná událost. Politický výbor Valného shromáždění projednával návrh rezoluce delegací Rakouska, Belgie, Bulharska, Maďarska, Dánska, Rumunska, Finska, Švédska a Jugoslávie, která *„vítá rostoucí zájem o rozvoj dobrých sousedských vztahů a spolupráce mezi evropskými státy, jež mají rozdílné společenské a politické systémy“*.

Mnozí lidé se táží, lze li zadržet ty, kdo si nerozvážně zahrávají s osudy míru. Ano, je to možné, je k tomu zapotřebí *jednoty států* světové socialistické soustavy, dělnické třídy kapitalistických zemí, národně osvobozenického hnutí, všech mírumilovných sil. Taková jednota není pouze zbožným přáním. Pokud jde o Sovětský svaz podnikl nedávno znovu řadu opatření k *upevnění mezinárodních pozic socialistického tábora a k posílení jednoty protiimperialistické fronty*. Rozšiřuje a prohlubuje se hospodářská spolupráce bratrských zemí v rámci RVHP, zesílily styky mezi vedoucími činiteli socialistických států. — Důsledná podpora, kterou poskytuje Sovětský svaz a jiné socialistické země národně osvobozenickým hnutím, stále více omezuje manévrovací volnost agresivních imperialistických kruhů. Velký souhlas vyvolalo svolání konference solidarity tří kontinentů, na níž se latinskoamerické národy připojily k novému mocnému oddílu afrických a asijských národů v odhodlání navždy zúčtovat s kolonialismem a budovat nový život.

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci únoru se dožívali vsdpp:

80 let
2. J. Josef Štefek, farář, Vejprnice
75 let
24. J. Josef Zapletal, děkan, Čáslav
70 let
2. J. Jan Kuchta, em. admin., Včelákov, 6. J. Josef Kašpar, farář, Borohrádek, 15. J. Alois Kotulan, Brno-Dobruška
60 let
18. J. Adolf Waloszek, děkan, Jablunkov, 18. J. Josef Šikl, farář, Zumberk
50 let
2. J. Frant. Hedvábný, admin., Blučina, 10. J. Jaroslav Bošina, farář, Velká Losenice, 10. J. Emil Rašner, admin., Ostravice, 13. J. Ant. Cienciala, kaplan, Český Těšín, 14. J. Frant. Hlaška, admin., Loděnice, 17. J. Ferd. Štefek, admin., Místřín, 18. J. Miloslav Klis, admin., Hnojník, 20. J. Josef Špelda, admin., Bernartice
Kněžského výročí 40 let se dožívá
14. J. Karel Majer, admin., Morávka.

CÍRKEV KATOLICKÁ VE STATISTICCE

Počet katolíků na světě se odhaduje od 450 do 500 miliónů. Počet diecézí na počátku tohoto roku byl 1 978, z toho 673 v Evropě, 389 v Asii, 258 v Africe, 626 v Americe a 30 v Austrálii. Kromě toho je ještě 370 samostatných prelatur, opatství, administratur, vikariátů a prefektur. Z diecézí 105 má přes milion katolíků a mají dohromady přes 174 milióny. Vedle těchto gigantických diecézí je přes 150 trasplálních s počtem méně než 50 tisíc katolíků. Největší počet diecézí mají: Itálie 285, USA 145, Brazílie 143, Čína 114, Francie 89, Indie 73, Španělsko 64, Kanada 59, Mexiko 52, Argentina 50, Kongo 42, Kolombie 34, Anglie 27, Filipíny 27, Polsko 26, Irsko 26, Austrálie 26, Německo 25. V Československu je 13 diecézí (Praha, Budějovice, Hradec Králové, Litoměřice, Olomouc, Brno, Banská Bystrica, Košice, Nitra, Prešov, Rožnava, Spiš a Trnava).

Katolická hierarchie má nyní 2 835 členů: 100 kardinálů, 11 patriarchů, 1 660 rezidenčních arcibiskupů a biskupů a 1 084 titulárních arcibiskupů a biskupů. Z nich je 977 řeholníků a 213 domorodých (barevných). Podle věku má 27 biskupů přes 90 let, 223 přes 80, 502 přes 70, 790 přes 60, 919 přes 50 let, 374 mladší. Nejmladší hierarchie (ročník narození 1220–1931) má 185 členů. V roce 1964 bylo vysvěceno 111 biskupů. Zemřelo 69 biskupů. Roční průměr umrtí je 73.

Katolických kostelů a veřejných kaplí je na světě 455 535. Ve službách náboženství pracuje nyní 1 695 330 osob (nepočítaje 67 285 bohoslovců): 274 110 kněží světských, 142 357 kněží řeholních a 7 724 novokněží z r. 1964.

(Pozn.: Všechny uvedené čísla jsou minimální, neboť v Papežské ročence chybějí úplné nebo částečné údaje z 93 diecézí.)
P. Jos. Huděček

Doplňky k životopisům sv. Cyrila a Metoděje
Cyrilometodějské jubileum z r. 1963, ale také oslavy dvanácti-

stého výročí založení kláštera a později města Ellwangen vyvolalo nové hnutí v cyrilometodějské literatuře, z něhož vyšlo několik zajímavých studií.

Prof. dr. Viktor Burr byl tak laskav, že mi zaslal separát z velkého sborníku „Cyrilometodiana“ (Böhlau Verlag, Köln-Graz 1964), v němž má pojednání o sporu bavorského episkopátu se sv. Metodějem „Anmerkungen zum Konflikt zwischen Methodius und den bayerischen Bischöfen“. Studie, z níž zde uvedeme některé nové nebo zajímavé poznatky, se opírá hlavně o práce: P. Duthilleul, L'Evangelisation des Slaves, Cyrille et Methode, Tournai 1963 a F. Zagiba, Neue Probleme in der Kyriellomethodianischen Forschung, Würzburg 1962. Dále H. Löwe, Der Streit um Methodius, Kölner Heft für den akademischen Unterricht, Köln 1948 a J. Bujnoch, Zwischen Rom und Byzanz, Graz-Wien-Köln, 1958.

Autor přiznává obtíže svého zkoumání hlavně pro nedostatek spolehlivých pramenů a je nucen konstatovat, že v tomto případě víc než kdy jindy platí: „A posse ad esse non valet conclusio“.

Po příchodu svatých bratří ke Kocelovi do Blatna (Mossburg), bylo prý nutno, při velmi kladném poměru knížete k Římu a po přechodu příklonu Bulharů k církvi, převzít římský ritus. Stalo se to také proto, aby proti činnosti svatých bratří nebylo námitky od německých biskupů, kteří byli již tak dost pohoršeni používáním slovanského bohoslužebného jazyka. K tomu cíli prý posloužil k úpravám misál dodaný z prostoru akvilejského.

Přesně se neví, kdy kněz Ralfald, stálý zástupce arcibiskupa salcburského v Blatně, odcestoval a přednesl v Salcburku stížnost na působení obou věrozvěstů, především na to, že „Method podkopává svým novým slovanským episkopem latinskou řeč a latinské učení po způsobu sofistikém“. (F. Zagiba. Das abendländische Bildungswesen bei den Slaven im 8/9. Jahrhdt. Jahrbuch für altbayerische Kirchengesch. 1962). Jisté však je, že salcburské arcibiskupství stavělo se vůči práci slovanských věrozvěstů do pózy toho, jemuž se křivdí, neboť 75 let vykonávalo nad územím Kocelovým jurisdikci. Po celou tuto dobu tam žádný jiný biskup neuplatňoval svou pravomoc. Šlo tu podle jejich názoru při nejmenším o prescripci čili o promlčení, o zvykové právo. Také poukaz na to, že každý cizí kněz má nepozději do tří měsíců předložit svému ordináři, zde Metoděj arcibiskupovi v Salcburku, litteras dimissoriales, označuje Methoda, jako neuznávaného arcibiskupa, za porušujícího kánon 62. wormské synody z r. 868: De episcopis et presbyteris vagantibus (Mansi XV., 879). Jak proti takovému postupovat, stanovila kapitola 22. říšské synody v Mohuči z r. 812 (Mansi XIV., 71). Z toho důvodu mohli později při soudním jednání biskupové pronést ovinění: „Na našem území učíš“.

Po Rostislavově odsouzení v kezné koncem r. 870, o němž vypravují Fuldské annály, došlo pravděpodobně tamtéž i k odsouzení metoděje. Metoděj se tam jevil z nedávka francéské státní církve, (jejíž hranice se kryly se státní politickou hranicí), jako vetřelec. Nebyl členem bavorského metropolitního svazku, území, na nez si činila nárok diecéze pasovská a salcburská. Povazovali za slovanskou církevní síru území s vlastní posvatnou liturgickou řečí, na níž měli v budoucnu působit další slovanskí biskupové a přímo závislou na Římu.

Metoděje předvedli násilím, za přítomnosti krále, před bavorskou synodu, fungující v tomto případě jako soudní dvůr. Nepředsedal jí metropolit, nýbrž trevisingský biskup Anno, Jan VIII. mu to jasně vytkl r. 873: „Usurpasti enim tibi vices apostolicae sedis et quasi patriarcha de archiepiscopo tibi iudicium vindicasti“. Anno byl správcem, administrátorem papežských patrimonií v Německu a důvěrníkem papežského stolce. Toto postavení ho však neopravňovalo k tomu, aby bez zvláštního zmocnění si osvojoval právo papežova zástupce v tomto procesu. Jednal na prostoto proti usnesení IV. koncilu carohradského, který ve svém 10. zasedání 28. II. 870 nařídil, že žádný metropolit nebo biskup nesmí být souzen jiným metropolitou nebo biskupem, nýbrž jen patriarchou. V tomto případě byl kompetentní jen patriarcha Západy, tj. římský papež. Biskupové němečtí, a na to se dosud zapomínalo, se tak dostali nejen s Methodem, ale i s jeho pří tak do konfliktu s Římem.

Metoděj totiž zastupuje nejen své právo, evangelický ideálního misionáře, ale zastupuje také právo Sv. stolce. Vzdýt r. 870 resuscitoval Hadrian II. směřskou diecézi, kterou Karel Veliký kdysi bez protestu Říma připojil k salcburské diecézi.

Francí biskupové postupovali tedy protiprávně. Method bych věděl, že náleží vám, ale patří sv. Petru. Tak nároku bavorských biskupů, snad opřených jen o zdůvodnění, v tomto případě před právem Říma nepatřící prescripcie, staví Method právo nástupce sv. Petra. V tom případě se provinil nikoli Method, nýbrž salcburský arcibiskup a pasovský biskup. Ti „z řevnivosti a lakoty“ porušili právo papeže tím, že vykonávali na sporném území duchovní funkce a vybírali desátky. Porušili znění 13. kánonu antiošské synody, 3. kánonu synody sardické a 2. kánonu carohradského koncilu z r. 381, kterými se zakazovalo biskupům osvojovat si práva v cizích diecích. Method nejenže obhajoval právo papežské, ale zdůrazňoval vůči znění memoranda biskupů, ličícího dosavadní misijní úspěchy na panonském území, že „doctrina nova“, tj. slovanská liturgie sluší Slovanům daleko lépe než latinská řeč bavorských biskupů.

Method shrnoval nároky papežského stolce na církevní správní spornou oblast na základě sbírky tzv. „Doplňků Dionisiana“. Tato právní kolekce s četnými výroky, hájícími pa-

pežské nároky, vznikla prý kolem r. 867 v byzantské sféře ravenské. Svědčí o rozhledu a informovanosti Methodově, že při všech práci a při všech starostech mu neunikla existence této právní příručky.

Dialektice Methodově, jehož bystrost ducha znal již byzantský císař a jehož si vážili dvorní právníci, nestačili němečtí biskupové, zvláště, když prý až na Hermanricha nerozuměli řecky. (Prof. Burr předpokládá, že výslech se dál tímto jazykem.)

Některé výroky svědčí nejen o pohotovosti, nýbrž také o sebevědomí Methodově. Např.: „Z Recka pochází všechna vzdělanost“ a závěr „s hrubou cháskou jsem se přel“ atd. Tvto formulace se vztahují k formulaci se soudci samozvaných soudců i sebevědomí Hermanrichova. Ten nevěnechal jediné příležitosti, aby se neblýskl svou učeností a znalostí řečtiny, která byla na Západě vzácností. Zvláště tak učinil v zachované „Epistula ad Grimaldum“, který byl jedním z Hermanrichových předchůdců v opatském úřadě. Jako někdejší příslušník kláštera v Ellwangen a pozdější pasovský biskup vystudovaný ve Fuldě a v Reichenau, byl také plný nenávisti vůči Methodovi a Slovanstvu pro misijní neúspěchy mezi Bulhary. Tím lze částečně vysvětlit jeho nekněžské a barbarské ofenzivní chování.

V. Burr cituje z „Života Klementova“ málo známé podrobnosti, ukazující, že nešlo jen o Hermanrichův útok na Methoda iezdeckým bičem, ale že Method a jeho družina zakoušeli daleko více. Cituje: „Vojáci, barbarští lidé, neboť to byli Němci, kteří jsou již od přírody hrubí a nyní k hrubosti bvli ještě vzvzání, vedli tvto odsouzence za město, svlekli jim šaty z těla a tak je vláčeli. K nespravedlivému odsouzení přidali ještě dvě další násilnosti: hanbu a útratu způsobenou špatným počasím. neboť povětrí je v zemích na Dunaji vždy mrazivé a studené. Také jim otkládali meče na hrdlo, jako kdyby chtěli bodnout, koni na žebra, jako kdyby chtěli probodnout. Tak měli umírat ne jednou, ale tolikrát, kolikrát se cítili na životě onakovaně ohroženi. I to nepřátelů vojákům rozkázali.“ (I. Ruinoh. Zwischen Rom und Byzanz. Graz-Wien-Köln. 1958. 133. O Hermanrichovi nejnoveji: Viktor Burr 16. Ellwanger Jahrbuch. Quellen zur Geschichte der Diözese Eichstätt, Bd. 1. „Biographien der Gründungszeit“. Eichstätt. 1963.)

V. Bartůňek STŘEDOVĚKÉ POHŘEBIŠTE V IJÍŇÍ FRANCII

Na saint-geneském plošině u obce Castelferrus v ijiňí Francii bylo objeveno pohřebiště z raného středověku: dosud se vykopalo 22 sarkofágů z vápence, ozdobených mozaikou, které jsou však většinou velmi otřelé. Ten jeden je dobře zachovaný a je na něm iasně vidět strom života a jiné náboženské symboly.

FARÁŘ MALÍŘEM SVĚHO CHRÁMU

P. Giovanni Lerario maloval dva měsíce vnitřek chrámu sv. Antonína Pad. v Mossley Hill, Liverpool. Nad hlavním oltářem vymaloval v pozadí Věceři Páně a v malé kupoli papeže přijímajícího kardinály na Vatikánském koncilu.

OJEDINĚLÝ PAMÁTNÍK

Od 1. ledna 1966 je ostrov Kiži na Oněžském jezere, proslulý v celém světě mistrovskými díly staroruského stavitelství — dřevěnými kostely — prohlášen za státní historický památník architektury. Restauráční práce se prováděly od začátku padesátých let; zcela obnoven byl v původním stavu chrám Panny Marie Pomocné z roku 1764 o deseti věžičkách a zvonce z roku 1874 se stánovou střechou, dokončuje se obnova chrámu Proměnění Páně o 22 věžičkách, kterým Rusové říkají „hlavy“. Tento kostel pochází z roku 1714.

Soubor památek byl doplněn dalšími devíti stavebními památkami, jež byly na ostrov Kiži přeneseny z různých koutů Karélie, je mezi nimi i nejstarší dřevěná stavba zachovaná na celém sovětském území, kostel sv. Lazara postavený kolem roku 1360. B. P.

PODÍLEJÍ SE NA PRÁCI SEJMU

Představitelé polských katolických organizací byli na ustavujících zasedáních komisi Sejmu zvoleni do předsednictví komisí. Ve sněmovní komisi pro zahraniční věci jsou místopředsedy poslanci Jerzy Hagmajer ze Sdružení PAX a Stanisław Stomma ze skupiny Znak, místopředsedou komise pro pracovní a sociální věci je Jan Frankowski z Křesťanskosociálního

sdržení. Polská skupina Mezi-parlamentní unie pak zvolila do svého dvanáctičlenného vedení, v němž je 9 představitelů politických stran a tři nezávislí, zástupce Znak poslance K. Łubieńskiego. B. P.

Věrnost víře otčů. V 17. století se z Francie do Pruska z náboženských důvodů vystěhovala hugenotská rodina, jejíž potomek Karl Manoury, dnes 71letý, je už skoro 35 let farářem francouzské reformované církve v Berlíně a v Postupimi, která dosud sdružuje na 60 rodin francouzského původu, jejich předkové se vystěhovali z Normandie, pařížského biskupství a z jižních oblastí po zrušení nanteského ediktu **Ludvíkem XIV., v roce 1685; přijeli** v Prusku jim umožnil téhož roku vydaný postupimský edikt. Roku 1723 utvořili francouzští kalvinisté náboženskou obec a roku 1752 obdrželi v Postupimi od Bedřicha II. kostel, vybudovaly Georgem Wenzeslaem von Knobelsdorffem. Romantický básník Friedrich de la Motte-Fouqué ze Sakrowa, autor Ruskalky, která se stala předlohou libreta Lortzingovy opery, Theodor Fontane (nar. 1819), syn neuruppinské lékařnické rodiny, a další významní představitelé německé literatury a kultury vůbec pocházeli z těchto rodin. V demokratickém Berlíně mají příslušníci

této církve „francouzský kostel“ ve třídě Otty Nuschka a hugenotské muzeum. P

ZE SVĚTA

V Tunisku, kde je islám státním náboženstvím, žije asi 40 tisíc katolíků; Tunisko uzavřelo 9. července 1964 „modus vivendi“ s Vatikánem. Ve Švédsku, které má 7,5 miliónu obyvatel, žije jen 28 000 katolíků, z nichž je však 20 000 cizinců. Mezi 220 tisíci kanadskými Indiány a Eskymáky je více než 121 000 katolíků a přes 55 000 anglikánů.

V roce 1962 bylo v Bavorsku uzavřeno 68 215 sňatků, z toho 52 323 čistě katolických, 9 688 mezi katolíky a nekatolíky a 8402 mezi katolíky a nekatolíkami.

V misijních zemích je nyní 187 domorodých katolických biskupů a asi 9 000 domorodých kněží.

Za posledních pět let ubylo ve Francii 6 000 jeptíšek, zvláště nemocničních a školských sester; nyní je 34,7 % francouzských jeptíšek ve věku nad 80 let a pouze 8,1 % pod 30 let.

Kopule pasovského dómu je ohrožena zřícením; opěrné pilíře i vnitřní klenba dostala několik trhlin. Oprava stavby, s kterou se ostatně dosud nezačalo, bude trvat pět let.

Prezident Sjednocené arabské republiky Násir oznámil při schůzce s patriarchou koptské církve Kyrilem VI., že vláda

dává na stavbu koptské katedrály 100 000 liber.

Na vrcholku třicetimetrové hlavní věže historického hradu Wartburgu v Německé demokratické republice znovu pozlatil drážďanský restaurátor Ernst Baumann kříž, který roku 1859 zřídil saský velkovévoda Karel Alexandr jako znamení zbožnosti hradebníků a náboženského významu tohoto hradu. Kříž je vysoký 3 m a široký 1,87 m. E. Baumann převzal za svou práci záruku na 35 let.

Světový svaz reformovaných církví má nyní 97 členských organizací; posledně přijatým členem je jedna z 28 členských církví v Africe, a to církev Kristova pro oblast horního Nilu, která má asi 3 000 věřících v 10 obcích a 20 kazatelských stanicí. P. B.

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

K sv. Františku Saleskému přišla jednou jakási šlechtická a světovala se mu s potěšením, které jí působilo svědomí. Prý uznává, že je hříšnou marnivostí si malovat rty, líce a obočí, na druhé straně však nemůže jinak než tak činit, protože jí k tomu nutí společenské ohledy. A ptala se sv. Františka na radu. „Nejlépe by bylo zvolit zlatou střední cestu“, pravil světec. „Malujte si pouze jednu tvář.“

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Dr. Pokorný Ladislav, kanovník, administrátor u sv. Mikuláše, Praha-Malá Strana, jmenován dekretem čj. 7333/65 od 1. 1. 1966 inspektorem pro vyučování náboženství v arcidiecési pražské.

Bosaček Jaroslav, administrátor v Plané nad Mží, ustanoven dekretem čj. 6874/65 od 1. 12. 1965 administrátorem v Touškově Městě, dekretem čj. 6875/65 excurriendo admin. v Jezně, dekretem čj. 6876/65 excur. administrátorem v Kozolupcích a dekretem čj. 6877/65 excurriendo administrátorem v Malesicích, okres Plzeň-sever.

Holář Prokop, administrátor v Dyšíně, ustanoven dekretem čj. 6878/65 od 1. 12. 1965 excurriendo administrátorem v Plané nad Mží, okres Plzeň-sever.

Úmrtí:

Sandhols Alois, adm. v Bříství v. v., zemřel 7. 12. 1965 ve věku 65 let (čj. 7152/65).

Böhm Jaroslav, O. Cruc., arciděkan a vikář v Tachově, zemřel 18. 12. 1965 ve věku 59 let (čj. 7273/65).

Msgr. Vladyka Josef, administrátor, Praha-Strašnice, zemřel 25. 12. 1965 ve věku 68 let (čj. 7308/65).

DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Stria Josef, ustanoven od 1. 7. 1965 kooperátorem v Jemnici, okr. Třebíč.

Opěla Bohuslav, admin. ve Sloupu, okr. Blansko, ustanoven od 1. 9. 1965 administrátorem v Adamově, okr. Blansko.

Kotoun Vladimír, admin. v Adamově, okr. Blansko, ustanoven od 1. 9. 1965 admin. ve Sloupu, okr. Blansko.

Česlák Stanislav, ustanoven od 23. 8. 1965 zatímčím zástupcem v Předklášteří, okr. Brno-venkov a od 1. 12. 1965 zatímčím zástupcem v Domášově, okres Brno-venkov.

Srna Vojtěch, admin. v Lažánkách a excurriendo Svato-slav, ustanoven od 15. 10. 1965 administrátorem ve Svato-slavi a excur. Lažánky, okr. Brno-venkov.

Veselý Ladislav, koop. v Mor. Nové Vsi, okr. Břeclav, ustanoven od 15. 10. 1965 admin. v Jevišovicích okr. Znojmo.

Kafra Jan, ustanoven od 15. 10. 1965 koop. v Moravské Nové Vsi, okr. Břeclav.

Pokorný Václav, duchovní správce ÚSP v Hostimi, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 11. 1965 duchovním správcem na Žernůvce, okr. Brno-venkov.

Nešpor Emil, koop. v Deblíně a duch. správce na Žernůvce, ustanoven od 1. 11. 1965 admin. v Neslovicích, okr. Brno-venkov.

Hanusa Václav, koop. v Novém Městě na Mor., okr. Žďár nad Sázavou, ustanoven od 1. 12. 1965 admin. v Panských Dubenkách, okr. Jihlava a excur. admin. v Popelíně, okr. Jindřich. Hradec.

Kučera František, důchodce, ustanoven od 1. 11. 1965 výpomocným knězem ve Svitávce, okr. Blansko.

Med Oldřich, admin. ve Slavonicích, okr. Jindřich. Hradec, ustanoven od 16. 11. 1965 excur. admin. v Cizkrajově, okr. Jindřichův Hradec.

Zemánek Ladislav, admin. v Dačicích, okr. Jindřich. Hradec, vyvázán z excur. administratury v Cizkrajově od 16. 11. 1965.

Korbela František, koop. u sv. Kříže ve Znojmě a excur. admin. v Načeratcích, ustanoven od 1. 12. 1965 koop. v Novém Městě na Mor., okr. Žďár nad Sázavou.

Stejskal Vladimír, pomocný kněz ve Slupi, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 12. 1965 výpomocným knězem u sv. Kříže ve Znojmě.

Vrátil František, koop. v Prosiměřicích, okr. Znojmo, ustanoven od 21. 12. 1965 admin. v Dešné a excur. v Nových Sadech, okr. Jindř. Hradec.

Penzionování:

Sedlář František, farář a děkan v Jevišovicích, okres Znojmo, pensionován od 15. října 1965.

Slouka Josef, farář v Neslovicích, okr. Brno-venkov, pensionován od 15. 10. 1965.

Mejzlík Jan, farář v Panských Dubenkách, okr. Jihlava, pensionován od 1. 12. 1965.

Zemřeli:

Menšík Josef, administrátor v Dešné u Jemnice a excur., Nové Sady, okr. Jindřich. Hradec, zemřel 6. 12. 1965.

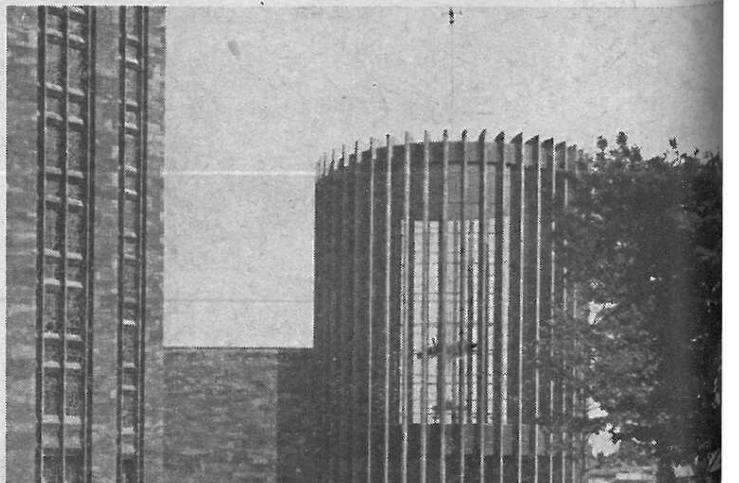
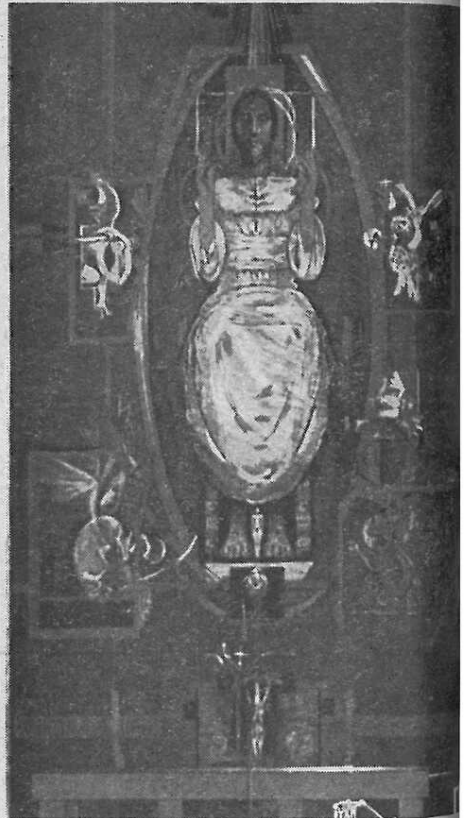
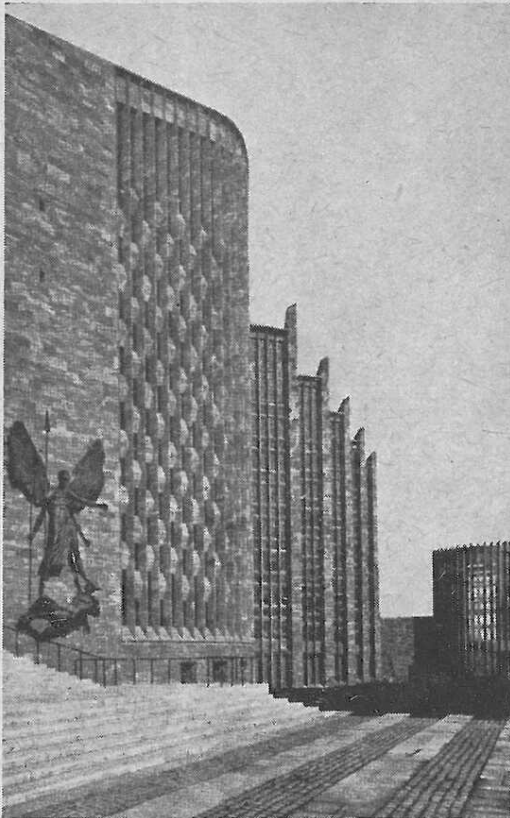
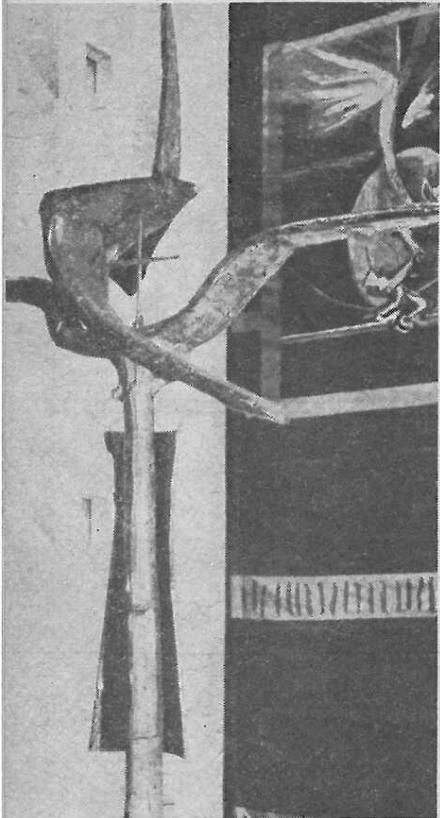
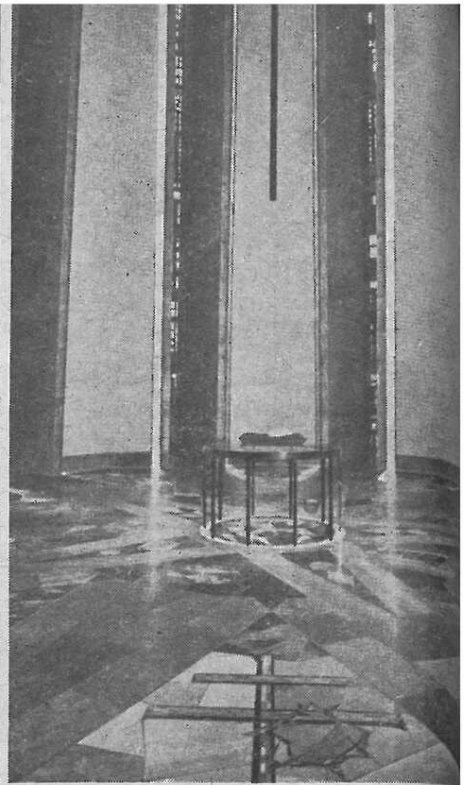
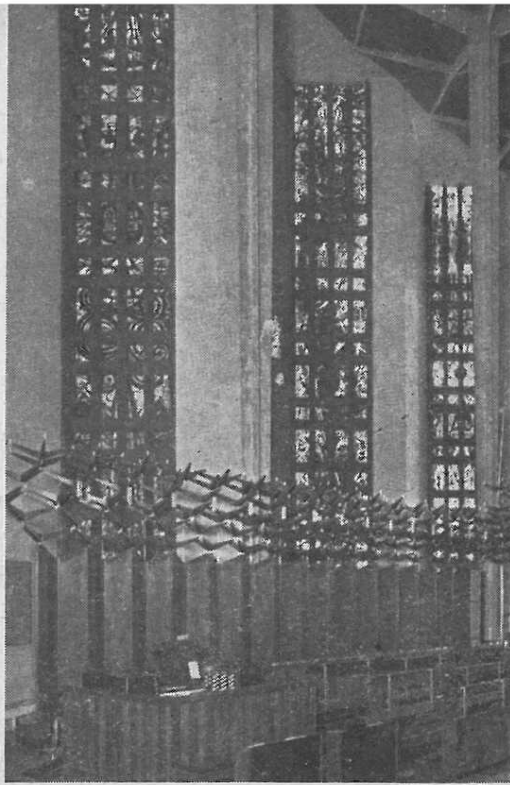
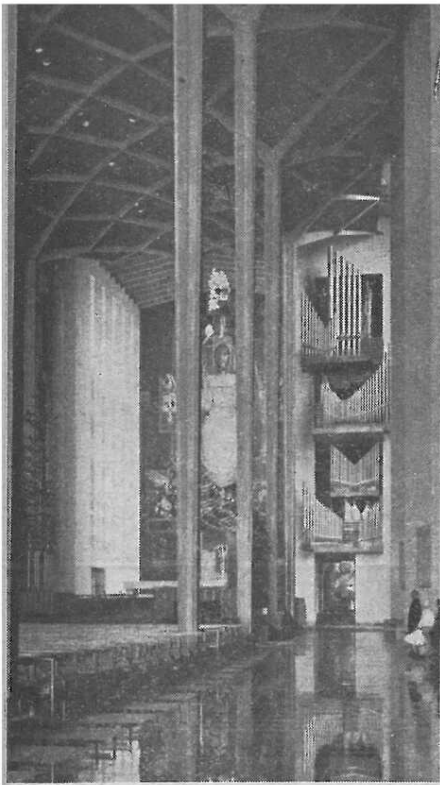
DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XVI - Číslo 2 - V Praze dne 10. února 1966

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku 15.— Kčs, celoročně 30.— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3.— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednavky přijímá každá pošta i doručovatel. Objednavky do zahraničí vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku,

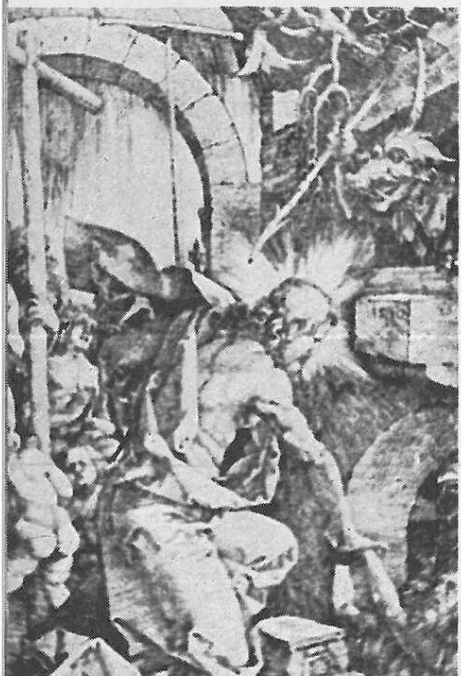
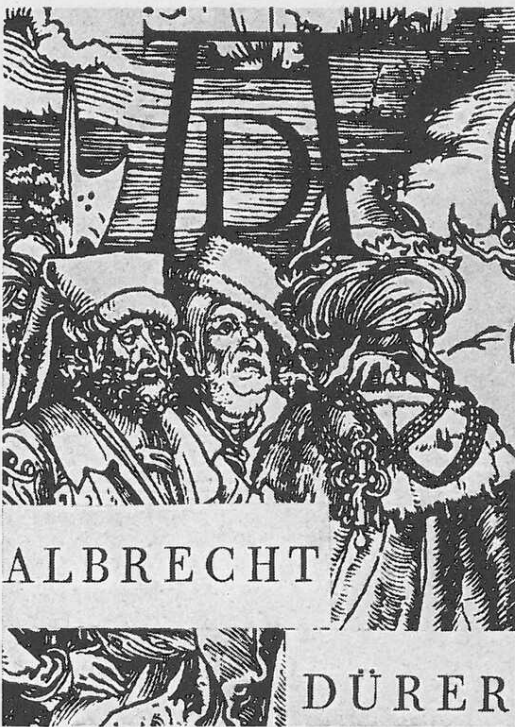
v ONC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — 15.— Kčs, celoročně 30.— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3.— Kčs. Objednavky přijímá každá pošta i doručovatel. Objednavky do Jindřichské 14, Praha 1. Podepsáno k tisku 24. 1. 1966. — A-14*61052.

První a čtvrtá strana obálky: Snímky k článku „Katedrála v Coventry — symbol touhy po sjednocení Církve“. **Druhá strana obálky:** Iluminované rukopisy: 1. Joachim de Floris Tractatus onerum prospectatum (14. stol.), 2. Misál Jana z Dračic (14. stol.), 3. Officium sv. Jeronýma od Jana ze Žatce (r. 1414) a 4. Pražský misál Míška z Ovence (pol. 14. stol.). **Třetí strana obálky:** Z vánoční besídky bohoslovců CMBF, kteří nastudovali hru Roberta Bolta: „Člověk pro každé počasí“, líčící život a osud kancléře Tomáše Moora a předvedli několik velmi pěkných vystoupení vokálních a instrumentálních.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XVI., ČÍSLO 3. — BŘEZEN 1966

OBSAH: Dr. Josef Huška: Pastoračně sociologické zamyšlení, ThDr. Josef Kubalík: Tradice ve světle druhého vatikánského koncilu, ThDr. Metoděj Habáň: Monogenismus a dědičný hřích, P. Antonín Vaněk: Dějinný pohled na Kristovo veřejné působení, ThDr. Václav Bartůňek: Královský podkomoří biskupem v Olomouci, Dr. Otakar Kratochvíl: Biblický zeměpis, ThDr. Jan Merell: Liturgická obnova, ThDr. Karel Sahan: Preface o sv. Josefu, MUDr. Vlastimil Nikodém: P. Josef Horák, Katolíci nedbají usnesení koncilu?, Náš zápisník, Úřední zprávy

PASTORAČNĚ SOCIOLOGICKÉ ZAMYŠLENÍ

Dr. Josef Huška

Jednodušším životním tvarům odpovídaly i poměrně prostší formy náboženského života. Souhlasně s nimi mohla jít docela dobře i pastorační práce včetně kazatelny. Mnohdy stačila i samostatně pojatá a celkem izolovaně orientovaná homiletická praxe. Rozložená mnoho-funkčnost dnešního životního stylu a nové společensko-ekonomické vztahy a obsahy změnily však tvářnost i strukturu života jedince i rodin, čímž si vynucují i nový pastorační přístup.

Současný stav u nás možno charakterizovat jako období prudkého rozmachu, velkorysého budovatelského plánování a organizování, zvýšeného tempa pracovního i životního. Naše doba vykazuje též racionálně optimální využívání času, uchvácení všech tokem vnějšího proudu, zintenzívnění společenského soužití, procentuální oslabení osobního a rodinného života pro časovou zaneprázdněnost (odtud mnohde jakási vnitřní neuspokojenost, labilita a neharmoničnost některých rodin, zvýšená rozvodovost), značnou úspěšnost, nervozitu a unavenost, což má přirozeně i své fyziologické a společenské důsledky. Typickým znakem je také elektrifikační mechanizace, která prostupuje nejen výrobu, nýbrž i život rodiny a domácnosti (vysavače, ledničky, televizory, vařiče aj.), dále zvýšená náročnost a chtivost novot, specializační separovanost, rapidní vzestup techniky, který narušuje mnohdy kriticky rovnováhu s kulturou, změny v názorech na minulost a tradiční řád hodnot. Hlučnost a znečištění prostředí je rovněž průvodním zjevem civilizační techniky průmyslových měst. Zmnožená invaze chemikálií do organismů půdy, rostlin i živočichů je také stínem moderní agrobiologie a zootechniky, které chtějí plnit náročné plány produkce. Zrychlený vývoj a nerovnoměrné narůstání hodnot techniky a kultury, jejich neharmonický poměr a vztah budí obavy z kritických zítřků.

Zprůmyslněním a velkovýrobou, kterou umožňuje použití nejnovějších technických prostředků, a to nejen v oblasti hospodářské produkce, nýbrž i u kulturních statků, nastává změna v poměru k těmto věcem, jakož i ve struktuře a organizaci života vůbec. Kladnou stránkou je zde snadná dosažitelnost hodnot, které bývaly kdysi téměř jen privilegiem zámožnějších. Je tu však i nebezpečí z pohodlnosti, zpasívnosti a pouhého konzumentství věcí, které právě nabízí trh dne. V tomto smyslu je dnes život opravdu lepším, krásnějším a radostnějším, neboť si můžeme více dopřát. Mnohým se však jeví dnešek ochuzený právě o tu vlastní tvořivou spoluúčast, která byla bezděčným projevem nitra, spontánní objektivací a tvůrčí iniciativou. Masy lidu jsou ponejvíce jen pouhými konzumenty kulturních statků. A zdá se, že bylo více radosti z neumělých forem samostatné tvořivé činnosti než z umělecky vypracovaných objektů cizích, servírovaných na prodej jako kulturně masové zboží.

Netoužíme po návratu starých, zašlých časů. Minulost patří dějinám. Žijeme přítomnosti a chceme si vybojovat lepší zítřek. Musíme si však uvědomit podstatnou změnu struktury i forem života, a vyvodit z toho praktický osobní i pastorační závěr. Sociologická vazebnost a vzájemné sepětí složitých společenských funkcí života jsou totiž příčinou toho, že nastane-li změna v jedné sféře či dílčí složce, odrazí se to současně i v ostatních integrálních komponentách. Je to přirozený a nutný důsledek vazebné společenské interakce. Dá-li se do pohybu jeden článek, hne se celým řetězem. Ide o to, hledat a nalézt řešení nových problémů a situací, před které nás staví nová skutečnost dne a života, a to jak sama o sobě, tak i v kontextu s jinými složkami. Nejde o marné snahy reakčních zvrátů, které by nežádaly změnu forem, nýbrž o solidní vyrovnání se s novou společenskou realitou, která rysuje i perspektivu budoucnosti. S novými

formami života nemůžeme být ještě všichni vyrovnáni, vždyť to vyžaduje mnoho studia. Musíme teprve hledat nové cesty a směry. A tu je třeba držet ruku na teple života, neodcizit se skutečnosti. Teoreticky to znamená studovat psychologii a sociologii, neboť tam se citlivě odráží změna v kterékoli výšečové části života; centrálně indikuje všechny změny seismograf rodinného života. Praktickým požadavkem je mít úzký, přímý, denní a živý kontakt se vším, co se děje kolem.

Jen za toho předpokladu můžeme úspěšně pracovat. Žádá to samozřejmě i změnu v osobních názorech a vztazích k nové společenské skutečnosti, i k mnohým institucím, ale čím dříve se tak stane, tím lépe pro nás i pro naši věc. Mnohé dobré rady včerejška patří opravdu již jen minulosti. Učme se rozbořem nových společenských vztahů a nových forem života. Se starými názory nevystačí nikdo v nové době. Jedno řešení není pro všechny časy. Pro dialog se světem musí hledat teologie nový kontakt i novou řeč. Zkostnatělá ztrnulost či konzervativnost v postoji k nové společenské realitě by neposloužila jedinci ani společnosti, byla by leda svědectvím osobní akomodační neschopnosti, tvrdé neústupnosti, falešně pojaté věrnosti nebo prostě pohodlnosti.

TRADICE VE SVĚTLE DRUHÉHO VATIKÁNSKÉHO KONCILU

Již učený karmelitán Tomáš Netter (zemřel r. 1431) vytýkal výlučnému biblicismu Viklefovu, že roztrhl neoprávněně apoštolské dědictví na dvě části a uchovává jen polovinu víry nám předané od svatých apoštolů (Doctrinale antiquitatum fidei, lib. I., art. 2, c. 23 — Benátky 1571). Zásadu Viklefovu, že *jedině Písmo svaté* je rozhodčím pro víru křesťanovu, přejal po husitech i duchovní otec protestantismu, Martin Luther. Doslovně píše ve svém traktátu: *De abroganda missa privata*: „Vše, co není v Písmu svatém, je přídavek Satana“ (Spisy Lutherovy, sv. 8, vyd. Výmar). Z toho důvodu *sněm trident- ský* slavnostně prohlásil 8. dubna 1546: Tato pravda a kázeň (tj. zjevená nauka víry a mravů) je obsažena v knihách psaných a bez písma v tradicích, jež byly přijaty z úst samého Krista apoštolů, nebo samými apoštolů pod působením Ducha svatého, a jako by rukama předávané došly až k nám (Srovnej: Dz § 783—1501). Stejně i první sněm vatikánský zdůrazňuje: „Nadpřirozené zjevení — je obsaženo v knihách napsaných a bez písma v tradicích, jež byly přijaty z úst samého Krista apoštolů — a jako by rukama předávané došly až k nám.“ (Dz. § 1787—3006.)

Rovněž *druhý sněm vatikánský* věnuje pozornost zjevení Božímu a jeho dvěma pramenům, totiž tradici a Písmu svatému ve své konstituci: *O zjevení*. První tři hlavy uvedeného dekretu pojednávají o tomto důležitém tématu. V plnosti času poslal Bůh svého Syna, totiž věčné Slovo, jež osvětluje všechny lidi, aby mezi lidmi přebýval a je poučoval o niterném životě Božím. Ježíš Kristus, Slovo tělem učiněné, mluví slova Boží (Jan 3, 34), naplňuje dílo spásy, jež mu uložil Otec nebeský. Potvrzuje svým božským svědectvím to, že Bůh je s námi, aby nás vysvobodil z temnot hříchu a smrti a vzkřísil pro život věčný.

Božským zjevením Bůh chtěl projevit a sdělit Sama sebe a božské úradky své vůle stran lidské spásy, aby totiž „lidé se účastnili na božských dobrech, jež převyšují veškeré pomyšlení lidské“. Posvátný sněm učí, že „prostřednictvím zjevení Božího mohou poznat všichni lidé, snadno, s naprostou jistotou a bez jakéhokoli omylu to, co rozumu lidskému stran věcí božských, samo sebou, je nedostupné“.

A co Bůh zjevil ke spáse všech národů, to mělo zůstat na věky neporušené a mělo být předáno všem pokolením. Proto Kristus Pán, v němž je dokonáno všechno zjevení Boží, přikázal apoštolům, aby evangelium kázali všem a k tomu jim sdělil božské dary. A to „věrně bylo provedeno jak apoštolů, kteří ústním kázáním, příklady i učením to předávali, co přijali z úst i skutků Kristových, tak i se naučili pod vnukáním Ducha svatého, a dále těmi apoštolů a apoštolskými muži, kteří pod inspirací Ducha svatého předali zprávu o spáse svými písmi“. — Tato posvátná tradice a Písmo svaté obojího zákona jsou jakýmsi zrcadlem, v němž Církev putující zde na Zemi se dívá na Boha, od něhož vše přijímá až do té

doby, kdy bude dovedena, aby naň patřila tak, jaký jest (Sr. 1 Jan 3, 2). — Apoštolové předávali vše, co přijali a napomínali věřící, aby se drželi podání, kterému se naučili jak kázáním, tak listy (sr. 2 Sol, 2, 15). — Tato apoštolská tradice přináší užítky v Církvi pod vedením Ducha svatého. Neboť roste poznávání předávaných slov a věcí, jejich chápání z přemýšlení a úsilí věřících, kteří se uchovávají v srdci svém, tak i z kázání těch, kteří s následnictvím biskupství přijali charisma pravdy. Prostřednictvím tradice je znám neporušený kánon posvátných knih Církve a sama Písma svatá jsou v ní hlouběji poznávána. A tak Bůh, jenž kdysi promluvil, neustále hovoří se Snoubenkou svého milovaného Syna, a Duch svatý, pod jehož vedením zaznívá živý hlas evangelia v Církvi a skrze ni ve světě, uvádí věřící v plnou pravdu a slovo Kristovo v nich hojně přebývá. *Tradice a Písmo svaté spolu úzce souvisejí*. Neboť Písmo svaté je slovo Boží, pokud je zaznamenáno písemně pod vanutím Ducha svatého. Posvátná tradice je slovo Boží, jež bylo svědčeno Kristem Pánem a Duchem svatým vyvoleným apoštolům, neporušené bylo předáno jimi jejich nástupcům, aby je ve svém kázání pod osvětlením Ducha svatého věrně uchovávali, vysvětlovali a šířili. Proto Církev svou jistotu o zjevených skutečnostech *nečerpá* *jedině z Písma svatého*. K obojímu (Písmu i tradici) má stejnou úctu, neboť posvátná tradice a Písmo svaté tvoří jeden posvátný poklad slova Božího v Církvi.

Živému učitelskému úřadu Církve (magisteriu) byl pak svěřen úkol právoplatně vykládat slovo Boží napsané i předávané a jeho autorita je vykonávána jménem Ježíše Krista. Uvedený *úřad učitelský není nad slovem Božím*, nýbrž mu slouží. Neboť magisterium učí jenom to, co mu bylo předáno, z příkazu Božího a pod vedením Ducha svatého slovo Boží slyší, svatě střeží a věrně vykládá. Vše čerpá z tohoto jediného pokladu víry a předkládá k věření jako prvky božsky zjevené.

Je tudíž zřejmé, že posvátná tradice, Písmo svaté a učitelský úřad církevní podle nejmoudřejšího úřadku Božího spolu souvisejí, že jedno bez druhého nemůže existovat a pod působením Ducha svatého spolupracují ke spáse duší.

Uvedli jsme si podrobněji znění konstituce II. vatikánského sněmu, abychom vrhli oslnivé světlo na nauku o posvátné tradici, jež byla odmítána našimi křesťanskými spolubratři z kruhů evangeliků. Co to je tradice v pojetí katolickém a jaký je její význam a vztah k Písmu svatému?

I. POJEM TRADICE

Podání neboli tradice nesporně hraje důležitou roli v duchovním životě lidstva. Každý duchovní pokrok spočívá v tom, že člověk vděčně přijímá duchovní dědictví minulosti, je rozvíjí a pak opět je předává dalším pokolením. Zvláště náboženský život, jak nás učí dějiny náboženství, spočívá a je věrný náboženským tradicím.

Proto i náboženství křesťanské, jež je náboženstvím zjevení Krista Pána, Vtěleného Boha, si váží podání neboli tradice.

A. TRADICE V ŠIRŠÍM SLOVA SMYSLU

Etymologicky je slovo tradice odvozeno z latinského *tradere*, tj. předávat. Již v římském právu slovo tradice bylo obvyklé. Právní akt předání nějakého majetku byl provázen předáváním klíčů: *traditio clavium*. V řečtině je užíváno slůvka *paradosis*. Slovo „*paradosis*“ v Novém Zákoně se objevuje 12krát a znamená většinou předání nauky (sr. 2 Sol. 2, 15). Častěji se shledáváme v Písmu sv. Nového Zákona s výrazem „*paradidonai*“, celkem asi 120krát, a to v rozličném významu. Tak např. Ježíš byl „předán“ Židům Jidášem (Mk. 14, 10), krvesmilník v Korintě byl „předán“ Satanu sv. Pavlem (1 Kor. 5, 5). V podstatě „*paradosis*“ znamená předání nauky, učení atd.

Ba někdy „*paradosis*“ znamená nejen předání učení víry, nýbrž i samého člověka. Tak v listě k Římanům je uvedeno: „Když ani vlastního Syna neušetřil, ale za nás za všechny ho vydal na smrt (*paredoken*)“ (Řim. 8, 32). Sám Pán Ježíš po svém zmrtvýchvstání vykládá učeníčkům jdoucím do Emauz: „Což nemusil to Mesiáš trpět a tak vejít do své slávy?“ (Lk. 24, 27). Připomněl jim svůj výrok: „Syn člověka musí být vydán (*paradothenai*) do rukou hříšníků a být ukřižován“ (Lk. 24, 7). Tedy již před tím, než Ježíš se stal předmětem apoštolské tradice, jeho Otec nebeský ho vydal, ba on sám se předal do rukou svých nepřátel. Rovněž sv. Matouš uvádí slova Kristova: „Běda člověku, skrze něhož Syn člověka byl předán (*paradidotai*)“ (Mt. 26, 24). Sám Jidáš vyznává: „Zhřešil jsem, poněvadž jsem předal krev spravedlivou (*paradosis*)“ (Mt. 27, 4). Jidáš, velelada a Zidě, Pilát i pohané jsou nástroji ve službě vůle Boží, jež předala Syna do rukou jeho nepřátel. Ježíš se vydal, aby spasil lidstvo podle slov sv. Pavla: „Kristus miloval církev a vydal sám sebe v obět za ni, aby ji posvětil (*paredoken*)“ (Ef. 5, 25). Z uvedených citátů zjišťujeme, že Bůh sám je předmětem vši tradice neboli *paradosis*. Tudíž celé spasitelné jednání Bohočlověka, jeho dílo vykupitelské i jeho zjevení, jeho utrpení, smrt, jeho nauka i hlásání možno vyjádřit slůvkem: *paradosis*. Kristus Pán se obětoval, vydal jednou provždy (sr. Zid. 9, 26-hapax). Avšak dílo Spasitelovo mělo být předáváno lidstvu. Proto si Spasitel vyvolil vyslance-apoštoly, aby pokračovali v díle Kristovy spásy. Oni jsou pokračovateli v Jeho *paradosi*. Apoštol sv. Pavel to vyjadřuje: „Co máš, abys nebyl přijal?“ (1 Kor. 4, 7). Bohočlověk Ježíš Kristus je zdrojem kázání všech apoštolů, oni jen předávají jeho *paradosi-tradici*, oni jsou svědky jeho zmrtvýchvstání a vůbec jeho spasitelského díla. Apoštolové mají předávat Krista lidstvu, jak jeho nauku zjevenou, tak i jeho milostí vykoupené na kříži kalvářském.

Apoštol, který předává *paradosi* Krista Pána, činí tak pod působením Ducha svatého. V tomto smyslu píše sv. Pavel Filipánům: „To konejte dále, čemu jste se naučili, a co jste přijali, uslyšeli a uviděli na mně! A Bůh pokoj bude s vámi“ (4, 9).

Tato apoštolská tradice je předávána kázáním (*kerygma*) a vysluhováním svátostí. Hlavním zdrojem *paradosis* je Bohočlověk, jenž předával apoštolům *slova a tajemství Otce nebeského*. On je nositelem i předmětem božské tradice. Vždyť hlásal sama sebe, neboť je vtěleným Slovem Božím, jde o tzv. verbální tradici, avšak On také předával lidstvu nadpřirozený život, pak mluvíme o reální tradici. Svatý Jan to vystihl na počátku svého evangelia skvěle slovy: „Z jeho plnosti jsme my všichni přijali — *milost a pravda* přišla skrze Ježíše Krista“ (Jan 1, 16–17).

Tudíž v širším slova smyslu rozumíme tradici předávání božských tajemství Kristových, slovním hlásáním a vysluhováním svátostí, prostřednictvím od Krista zplnomocněných vyslanců, totiž apoštolů. Je to tradice božskoapoštolská. S naším pojetím tradice, v širším slova smyslu, souhlasí též pravoslavní křesťané. Tak v kate-

chismu Filaretovu je podán výměr tradice: „Slovem tradice se označuje učení víry, Boží zákon, svátosti a liturgické obřady, pokud slovem a příkladem byly předány od jednoho člověka ke druhému a z pokolení na pokolení.“

B. TRADICE V UŽŠÍM SLOVA SMYSLU

Když začali popírat někteří bludaři autoritu církevního magisteria a dovolávali se jedině a výlučně Písma svatého jakožto směrnice pro víru křesťanovu, vytvořil se v teologii katolické pojem tradice v užším slova smyslu. Tradice, v tomto užším smyslu, znamená „předání jiným způsobem než prostřednictvím Písma svatého“. Tradice pak znamená sdělování a předávání celého dědictví apoštolů v jiné formě než je tomu v Písmu svatém. Apoštolská víra byla předávána lidem, a to je jádro tradice. Byla předávána živým slovem, uváděním do křesťanského života, vstupem do společenství církevního, příkladem atd. Již v prvních stoletích křesťanských předával biskup katechumenům znění křestního vyznání víry, slovo za slovem jim vše vysvětloval a katechumeni se museli vyznání víry naučit nazpaměť. Před křtem bylo to tzv. *traditio-předání* symbola a *redditio* symbolů od katechumenů. Tedy pravdy zjevené nezapsané v Písmu byly nám dochovány ústním podáním neboli tradicí. Rek-neme-li „ústní“ podání, tím nikterak nemyslíme, že by i tyto pravdy nemohly být písemně zaznamenány. Toliko zde chceme zdůraznit, že řada pravd, Bohem zjevených, byla dochována pozdějším pokolením tradicí. Například o postu v době před velikonoce víme ze sv. Ireneje; o obřadech křtu víme rovněž jen z tradice; o obřadech Eucharistie také, vždyť v Písmu je uvedeno o Eucharistii nanejvýše 30 veršů; o křtu dítek jsme poučení Origenem a sv. Augustinem; o platnosti křtu bludařů víme ze zá-sahu sv. Štěpána papeže; o znamení kříže nás poučuje sv. Basil. O seznamu neboli kánonu posvátných knih se rovněž dovídáme jenom z tradice.

Existuje tudíž mimobiblické předávání zjevení Božího

Sám Kristus Pán učil své evangelium jenom ústním kázáním. Nezanedbal nám písemného dokladu. Svatý Tomáš to vysvětluje tím, že ideální, božský Učitel, také nejdokonaleji učil, mluvil bezprostředně k srdci svých posluchačů. Podobně svatí apoštolové na prvním místě ústně hlásali zjevené pravdy Boží, jim předané Kristem Pánem (sr. Mk. 16, 20; 2 Tim. 1, 13), neboť se považovali za svědky života a zmrtvýchvstání Kristova. A radostné poselství o vykoupení lidstva mělo být předáváno též hlavně od srdce k srdci živou mluvou. V závěru svého evangelia připomíná sv. Jan: „To je ten učedník, který vydává svědectví o těchto věcech. — Je však mnoho jiných věcí, které učinil Ježíš, kdyby se o každé zvlášť napsalo, myslím, že by celý svět neobsáhl ty knihy, které by musely být napsány (21, 24–25). Živá tradice se nám jeví jako vlastní prostředek zprostředkování zjevení Kristova. Proto též svatí Otcové zdůrazňují v duchu sv. Pavla důležitost ústního podání. Svatý Irenej, biskup z Lyonu, kolem r. 180 píše: „Kdyby však nám apoštolové nic písemného nezanechali, můžeme se uchýlit k tradici, již po sobě zanechali. A právě o toto podání se opírají mnohé barbarské národy, které věří v Krista; mají spásu, jež ne inkoustem nebo na papíře, nýbrž Duchem svatým v srdcích byla napsána (2 Kor. 3, 3) a pečlivě uchovávají starou tradici“ (PG 7, 855). Podobně později *Origenes* píše: „Pravý učedník Ježíšův je ten, kdo vstoupí do domu, tj. Církve. Vstoupí tam, aby myslel a žil s Církví, tam rozumí jejímu slovu. Má porozumění Písem přijati od podání Církve jako od samého Krista.“ Sv. Hilarion, biskup, napsal: „Uši věřících jsou světlejší než srdce biskupů“ ve svém dopisu k Auxentiovi (PL 10, 613), maje na mysli ústní podání církevní.

II. VZÁJEMNÝ VZTAH PÍSMO A TRADICE

Církev poznává obsah zjevení Božího z Písma svatého, jež je napsáno pod inspirací Ducha svatého a z tradice, jež předává pravdy Boží, z pokolení na pokolení. Oba zdroje zjevení Božího jsou, jak jsme si uvedli z prohlášení sněmu tridentského, vatikánského I. i II., ve stejně

účtě a vážnosti u křesťanů. Mluvíme-li o katolické zásadě dvou zdrojů Božího zjevení, nemyslíme tím, že jsou dva obsahově odlišné prameny, z nichž čerpá církev, aby poznala zjevení Boží, nýbrž, jak to zdůrazňuje dekret o zjevení II. vatikánského koncilu, Písmo a tradice spolu úzce souvisejí a jsou relativně samostatnými a právoplatnými členy při zprostředkovávání zjevení Božího.

Písmo svaté potřebuje tradice pro své prokázání, pro své doplnění a vysvětlení.

1. Živá tradice křesťanského zjevení časově existovala již před vznikem Písma svatého: *traditio prior quam s. Scriptura*. Než byla napsána evangelia a listy apoštolské, už dlouho se kázalo slovo Boží, víra prvních křesťanů byla „ze slyšení“ podle vyjádření sv. apoštola národů. Tudíž Písmo nebylo pro víru křesťanů naprosto nutné.

2. Písmo svaté potřebovalo pro poznání svého božského původu (*inspiratione*) a zařazení do kánonu posvátných knih prověření církevního, prostřednictvím živé tradice o *inspiraci* a *kanonicitě* svatých knih. Vyjadřujeme tuto skutečnost devisou: „*Traditio testis s. Scripturae*“. Protestantská zásada: „*Sola Scriptura* — Jedině Písmo svaté“ obsahuje v sobě vnitřní rozpor. Ze samého Písma svatého nemožno vyvodit jeho *inspiraci* a následnou *kanonicitu*. To lze vyvodit a dokázat jediné z církevní tradice.

3. Správné porozumění Písma svatého, jež by bylo všem lidem přístupné a bez omylu, je zajištěno jediné živým učitelským úřadem Církve. *Traditio interpretis s. Scripturae*. Již sv. Petr píše o listech sv. Pavla, že „některé věci jsou v nich těžko srozumitelné; ty lidé nevzdělání a neuvrzení ve víře překrucují k své vlastní jádru, jako také ostatní Písma [2 Petr. III. 16]. Ze zkušenosti víme, že jsou pravdivá slova sv. Vincence z Lerina: „Skoro kolik je lidí, tolik rozličných názorů z Písma si vyvozují.“

4. Obsahově Písmo svaté není úplným zprostředkováním pravd zjevených. Neboť existují božské tradice, jež nejsou uvedeny v Písmu. Tedy „*traditio supplementum s. Scripturae*“. To jasně naznačuje sv. Jan v závěru svého evangelia, kde uvádí, že by nestačily ani knihy celého světa, aby bylo napsáno vše o životě Páně. Zde doplňuje zprávy Písma sv. ústní podání. Připomeňme si např. oprávnění křtu dítek, sestoupení Páně do předpekli, panemství Panny Marie po porodu, *inspiratione* Písem svatých atd. Tudíž tradice znamená též obohacení a doplnění pokladu zjevených pravd, obsažených v Písmu.

5. Tradice je dále živým hlásáním pravd zjevených, zaznamenaných v Písmu. *Traditio viva vox s. Scripturae*. Písmo svaté i dnes je pro mnohé křesťany těžko přístupné, a tím spíše bylo téměř nedosažitelné před vynálezem knihtisku. Tehdy rozhodujícím činitelem bylo ústní kázání slova Božího. Tradice není nějaké pouhé mechanické předávání pokladu pravd Bohem zjevených. Spíše texty Písma jsou někdy mrtvou literou, kdežto *tradice je živé slovo Boží*. Církev tradici uchovává slovo Boží, jako kdysi Panna Maria „v srdci svém“. Nejen je slyší, ale též usluhuje podle něho žít. Proto plným právem Hugo Rahner nazývá Církev „Marií v dějinách světových“ (sr. Lk. 2, 19–51). A také Písmo svaté třeba číst v náručí a na srdci naší duchovní Matky-Církve svaté.

Samozřejmě je třeba si uvědomit, že magisterium církevní není nad slovem Božím, jak to už zdůrazňoval kardinál Cajetanus, známý komentátor sv. Tomáše, slovy: „Uvědom si, že učení Boží je jediným opravdovým panemství Panny. Ač církev se nemůže mýlit ve své víře,

přece sama o sobě není pravidlem víry. Jím je jediné nauka Kristova (slovo Boží), o níž se církev oprá. Církev je „služebnicí slova Božího“ (Comment. S. Th. II. II., 2, 6).

Katolická církev zdůrazňuje božskou autoritu Písem svatých, neboť v nich k nám mluví Bůh, četba Písma je setkání s Bohem v nejvládnějším slova smyslu. I když nepřijímáme protestantský náhled, že četba Písma se děje pod zvláštním dohledem Ducha svatého (*testimonium Spiritus Sancti internum*), přece však je jisté, že slovo Boží v Písmu je ponořeno do zvláštního ovzduší milosti. Dnes má Písmo svaté řadu předností jako kniha, jež je snadno k naší dispozici, je to zároveň kniha útěchy a zdroj náboženského poučení, a má být duchovním středem každé křesťanské rodiny. Plným právem napsal známý protestantský teolog, Otto Dibelius: „Dnes nejde o to, aby se bojovalo s katolíky nebo anglikány o to, jaký je vztah mezi Písmem a tradicí — dnes je palčivá jiná otázka, tak palčivá, že nám téměř spaluje srdce, totiž, zda *bible dnes je nám knihou života* a může jí ještě být“ (sr. Das Jahrhundert der Kirche, Berlin 1927, str. 207).

III. SVĚDKOVÉ TRADICE

Slavný liturgista, Dom Guéranger ve svých „*Institutiones liturgiques*“ napsal: „V liturgiích vždy mluví Duch, který inspiroval Písma svatá; liturgie je sama tradice v jejím nejvyšším stupni, co do síly a co do slavnosti.“ Liturgie nevybudovává nějaké teorie o spasení, nýbrž působí trvalé společenství s Kristem Vykupitelem v lásce, s jeho křížem, v naději na život věčný, který je ovocem spasitelného díla Páně.

Dalšími svědky pro tradici jsou svatí Otcové. Jsou to církevní spisovatelé, kteří slynou svým stářím, svatostí života a pravověrností. Doba svatých Otců se počítá na Východě do smrti sv. Jana Damašského (r. 749) a na Západě do smrti sv. Isidora Sevílského (636). Jejich autorita je velká a hlavně je rozhodující jejich vzájemný souhlas. Pak se stávají významnými svědky církevní tradice. Dále si váží církev vynikajících teologů. Zvláštní dogmatická autorita přísluší sv. Tomášovi, andělskému Učiteli, jemuž se dostalo zvláštní aproby od Církve. Nejen to je encyklika Lva XIII.: *Aeterni Patris, Motu proprio* sv. Pia X.: *Doctoris Angelici, Enc.: Studiorum* duces Pia XI., ale i poslední dokumenty církevní: *Enc. Pia XII.: Humani generis* z r. 1950 a *Allokuce* Pavla VI. ke kongresu thomistickému v Římě r. 1965.

Závěr: Vztah mezi Písmem svatým a tradicí nelze posuzovat v tom smyslu, jako by to byly dva konkurující pojmy, nýbrž podle vyjádření II. sněmu vatikánského, obojí se doplňuje a sdružuje. Obojí tvoří jeden celek. Písmo svaté i tradice jsou potřebné k tomu, abychom měli dokonalou znalost pokladu zjevení. Jde o dvě cesty, po nichž spějeme k dosažení cíle, totiž k dokonalému poznání Božího zjevení, jde o jejich použití k dosažení svatého cíle — totiž poznání slova Božího.

Kéž slovo Páně se šíří a je oslavováno (2 Sol. 3, 1) a poklad zjevení svěřený Církvi, nechť více a více naplňuje srdce lidí. — Pak možno doufat, že nastane nový podnět a růst duchovního života, ze zvýšené úcty slova Božího, jež „zůstává na věky“ — tak končí vroucně konstituce II. sněmu vatikánského: *O zjevení* (18. XI. 1965).

ThDr. Josef Kubalík

MONOGENISMUS A DĚDIČNÝ HŘÍCH

V 10. čísle 1965 Duchovního pastýře je otištěn článek „*Monogenismus a dědičný hřích*“. Je uvedeno, že je to překlad práce Wolfdietera Theurera. Není uvedeno, kde byl originál otištěn.

Článek dává příležitost k dialogu, protože zmatek, který otázka nadělala, jak píše autor, není odstraněn takovým způsobem, jak o problému jedná autor článku. Teologické pravdy, a zvláště dogmata Církve, nemohou být stavěna do srovnání s možnostmi nebo jakousi domněnkou

přírodních badatelů o nějaké věci. Ani nemohou být dogmata a ani jisté teologické konkluze zjednodušovány nebo zmenšovány ve svém významu, protože vědeckost dogmaticko-teologických pravd se nezakládá na domněnkách a možnostech, které se stále mění novějšími objevy. Články víry, a teologické konkluze o nich, jsou absolutně jisté a obsahují celou zjevenou pravdu, a to jednoznačně. Libovolný výklad nemá místa na půdě zjevených pravd, zvláště v uvedeném případě v článku, kde argu-

menty nové interpretace jsou teologicko-filosoficky bezvýznamné a přírodovědecky jsou to možnosti a domněnky některých antropologů. Proto už po stránce noetické je článek o monogenismu naprosto nevědecký.

Jde však ještě o hlubší stránku problému, o kterém se autor zmiňuje. Je-li nebo není monogenismus a s ním spojená nauka víry o dědičném hříchu nějakým materiálním předmětem, jak píše autor, nýbrž vlastním předmětem definice Tridentina, a tím se stává teologickým principem, z něhož teologie vychází, a který nemůže interpretovat jinak než církev sama.

Článek autorův (je-li správně přeložen) obsahuje velmi nesprávné myšlenky, které rozvracejí (s obecným dosahem) dogmatickou jistotu katolické pravdy. Článek cituje dogmatické rozhodnutí Tridentina (V. zasedání): „Kdo tvrdí, že Adamův hřích, který je ve svém původu jeden (origo unum), a přenáší se plozením (podtrhuje M. H.) ne napodobením (generatione non imitatione), a je tak v každém a náleží každému, může být odstraněn silami lidské přirozenosti nebo jiným prostředkem spásy, než zásluhou jediného Prostředníka... A. S.

Dále je citována encyklika „*Humani generis*“, v níž se souhlasně s Tridentinem praví, že *Adamův hřích se plozením rozšiřuje na všechny lidi*.

K tomu poznamenává autor článku (není dost jasné, zda je to výrok K. Rahnera, na kterého se odvolává, [pravděpodobně ano], že *výpověď „přenášší se rodem“ (přesněji má být plozením) je pouze teologicky jistá nauka a může být revidována*.

Podle autora článku je prý třeba uvedené výpovědi učitelského úřadu chápat pouze s ohledem na „definici existence dědičného hříchu“.

Toto stanovisko je úplně nesprávné, a to proto, že každé sdělení, každá formulace, každá definice, která je obsažena v článku víry, je jeho plnoprávnou součástí, tj. je také článkem víry, a proto je absolutně platná a nezměnitelná. Tedy také, že *Adamův hřích se přenáší právě plozením, je formulace absolutně platná a nezměnitelná*.

Jestliže bychom připustili, že se Adamův hřích nepřenáší plozením, nebo pouze plozením, pak by o tomto hříchu (podle znění Tridentina) již nemuselo (a to je absurdní) platit, že nemůže být odstraněn silami lidské přirozenosti nebo jiným prostředkem spásy kromě zásluhou jediného Prostředníka, *neboť právě toto platí pouze o takovém dědičném hříchu, který se přenáší plozením*. (Je tak definován a identifikován.) Je to hřích přirozenosti.

Je zřejmé, že úprava dogmatu revidováním pravdy, že se dědičný hřích přenáší právě plozením, by toto dogma zcela rozvrátila.

Přijetím zásady, že je možné něco v článku víry měnit, by mělo tragické následky pro nezměnitelnou katolickou nauku, která by tím padla, poněvadž by bylo *lidské libovůli* vystaveno posouzení, co je v článku víry změnitelné, neboť Duch sv., jestliže daroval lidem poznání pravdy, daroval poznání takové, které je absolutně jisté a nezměnitelné, a proto je měnit nebude. Kdyby také nějakým jiným způsobem, než plozením, se přenášel dědičný hřích odlišně od sdělení Písma sv., nemohlo by magisterium Ecclesiae tento způsob opomenout. Proto není pochyb, že Bůh takové rušivé zásahy nepřipustí.

Je nutné si přát a podle sdělení Pavla VI. zdůraznit, aby soukromí teologové neznepokojovali věřící a nepůsobili v nich (v encyklice „*Mysterium fidei*“) zmatek. Jsou-li otázky obtížné, pak není jejich katolickým řešením požadavek revize článků víry.

Mysterium fidei zdůrazňuje, že není dovoleno uvádět v zapomenutí definovanou nauku nebo ji vysvětlovat tak, že se porušuje správný význam slov nebo prokázána síla pojmů. Cituje sv. Augustina: „I když žádným rozumem nelze pochopit, žádnou řečí vysvětlit, přece je pravdivé, co je hlášáno odedávna pravou vírou katolickou a věřeno celou církví.“ A dále praví encyklika: „Tudíž směrnicí mluvení, již církev dlouhodobě prací pod vedením Ducha sv. zavedla a potvrdila autoritou koncilů, již jednou se stala heslem a pravidlem pravověrné víry,

nechť je svatě zachována a nikdo ji nesmí libovolně nebo pod záminkou nové vědy měnit... Neboť formulacemi jichž používá církev k předkládání článků víry, jsou vyjadřovány pojmy, jež nejsou vázány nějakým určitým vývojem vědeckým nebo jednou či druhou teologickou školou... Uvedené formulace jsou přiměřené všem lidem ve všech dobách, a na všech místech... Jak učí I. sněm vatikánský, je třeba trvale uchovat ten smysl, který jednou prohlásila sv. matka církev a nesmí se odstupovat od tohoto smyslu pod záminkou nebo ve jménu vyššího poznání.“

Je nutné si uvědomit, že ani II. vatikánský koncil nic nezměnil na katolické dogmatické nauce, poněvadž něco změnit znamená způsobit, že přestává platit, co platilo. Změnou není však doplnění a také není změnou, jestliže církev definuje něco, co dříve nebylo definováno.

Důvody uvedeného dogmatu v uvedeném a přesném smyslu jsou v Písmu sv.:

V Gen. 3, 16–19, je zpráva, že utrpení je následkem Adamova hříchu. V Sir. knize 40, 1–11, se praví: „Každému člověku je souzena veliká svízel, přetěžká jeho doléhá na Adamovy děti...“ A dále se líčí obšírné důsledky dědičného hříchu. Jen z těchto úryvků plyne: 1. že každý člověk je Adamovým dítětem, 2. že utrpení postihuje člověka proto, že je Adamovým dítětem. Být Adamovým dítětem je podmínka člověkovy utrpení.

V Gen. 3, 20 je psáno: „A člověk [Adam] pojmenoval svou ženu Eva, neboť měla být matkou všech živých.“

Epišt. sv. Pavla k Řím. 5, 15–21 rozvíjí nauku připravování Adama a Krista, kde výslovně a jednoznačně (podle všech exegetů katol.) a podle významu (řec.) slov, je řeč o Adamově hříchu a vině, a jak tato vina jednoho, vítězně vešla do světa na všechny ostatní a tím i smrt, a to ve své tíži za hřích, tak tím více přichází milost Ježíše Krista, která oplývá nad námi. Je stavěn do protikladu jeden, který zavinil a sděluje hřích a smrt, proti jednomu, který zprostředkuje milost.

Písmo sv. bezpečně mluví o tom, že dědičný hřích přechází plozením. Ukazuje to, jak přímo tak nepřímo, z důsledků tohoto hříchu, které postižují všechny jako Adamovy syny.

Autor kritizovaného článku říká, že „s ohledem na obraznost vyprávění v Bibli není nutné, aby se kryl smysl výpovědi s jejím doslovným zněním“. Jestliže však učitelský úřad církve (Tridentinum, Humani generis) interpretuje smysl výpovědi, ve shodě s jejím doslovným zněním, jak může soukromý teolog právem postupovat proti oběma, a tvrdit, že zůstává katolíkem.

I námitka, že vznik lidského rodu z jediného rodičovského páru je biologicky krajně nepříznivý, není ničím odůvodněna. Vychází z neodůvodněného předpokladu, že na počátku lidského rodu byly tytéž biologické podmínky jako dnes. Tato námitka, nejen že podceňuje moc Boha, který nemohl být závislý na druhých příčinách, ale odporuje i evolučnímu stanovisku námitky autora, neboť jakým právem považuje za jisté, že biologická nepříznivost není důsledkem evoluce.

Týmiž neodůvodněnými předpoklady je zatížena druhá námitka o manželství sourozenců, neboť předpokládá existenci biologické nepříznivosti a ignoruje možnost Boží vůle, která si přála manželská spojení mezi sourozenci.

Někteří moderní teologové, kteří o sobě prohlašují, že jsou katolíci, se dostávají do sporu se svými názory s prohlašováním svého katolictví, a tento spor odklízují tím, že katolictví připodobňují svému obrazu. Kdyby např. o sobě prohlásili, že jsou protestanty (neboť v protestantství taková volnost je přípustná), vůbec by jejich názory nikomu nevadily. Uvědomíme-li si však, že katolická církev není liberalistickou společností, je jejich postup kontradiktorní, jejich názory jsou ve sporu s katolictvím, a to musí každému rozumnému člověku vadit, poněvadž se předstírá něco co není. (Předstírá se totiž, že jde o katolické názory, které jimi ve skutečnosti nejsou.)

ThDr. Method Habáň

DĚJINNÝ POHLED NA KRISTOVO VEŘEJNÉ PŮSOBNÍ

Je dějinnou skutečností, že za panování císaře Oktaviana Augusta se Ježíš Kristus narodil a za vlády jeho nástupce Tiberia naplnil své poslání veřejným působením a smrtí. Evangelista Lukáš jako spolehlivý kronikář ohlašuje světodějnou chvíli Kristova vystoupení na veřejnost uvedením sedmi svědků z centra i periferie tehdejší světové politiky. „Bylo to patnáctého roku vlády císaře Tiberia, kdy Pontský Pilát spravoval Judsko, Herodes byl úředním knížetem v Galileji, jeho bratr Filip úředním knížetem území iturejského a trachonického, a Lysaniáš úředním knížetem v Abileně; velekněžími byli Annáš a Kajfáš. Tehdy byl povolán Pánem Jan, syn Zachariášův, když byl na poušti“ (Luk. 3, 1–3). Výpočet osob dovoluje udát rok, ve kterém Ježíš započal svůj veřejný život.

Zavolejme mrtvé!

Jako první přichází císař *Tiberius* (14–37 po Kr.). Tiberius měl 4 roky, když se Augustus oženil s jeho matkou Livií. Byl císařem adoptován. Ale císař měl vůči němu osobní nechuť a kdykoliv šlo o nástupnictví na trůn, stavěl adoptivního syna vždy na druhé místo za své synovce. Aby se posílila rodinná pouta, přinutila matka Tiberia, aby se zřekl svého prvního a šťastného manželství a oženil se s nevhodnou císařovou dcerou Julií. Teprve když všichni císařovi synovci pomřeli, rozhodl se Augustus, s těžkým srdcem, určit za svého nástupce Tiberia. A to ještě určil vdovu po sobě za spoluvládkyni. Za těchto okolností nepřekvapuje ztrpklost a misantropie Tiberiova, když po smrti Augustově (dožil se 77 roků) jako šestapadesátiletý dosedl konečně na trůn. Chyběla mu Augustova schopnost jednat s lidmi. Jeho opatrnost budila nedůvěru a brzy mu byl připsán každý zločin. V roce 26 po Kr. se uchýlil do ústraní na ostrov Capri a prožil zde posledních 11 let svého života, o kterém současníci nic dobrého neznámají. Vládní záležitosti přenechal smutně proslulému veliteli pretoriánů Seianovi, který až do svého svržení v roce 31 po Kr. působil v Římě tak hrůzovládně, že sklídl nenávisť Tiberius. Když císař v roce 37 zemřel, volal římský lid: S Tiberiem do Tiberu!

Patnáctého roku vlády císaře Tiberia... Který je to rok křesťanského letopočtu?

Augustus zemřel 19. srpna 14 po Kr. Patnáctý rok vlády jeho nástupce zabírá čas od 19. srpna 28 do 18. srpna 29 po Kr. Tak počítali roky vlády staří dějepisci a kronikáři. Přesto bylo na východě od dob Seleukovců používáno syrského způsobu počítání času. Tento způsob počítání převzali i palestínští židé a smíme ho předpokládat i u Lukáše jako rodilého Syřana. Podle tohoto započítávání končí první rok vlády nového pána s koncem občanského roku. Syrský nový rok začínal 1. října. První rok Tiberiův zaujímal tedy krátké období od 19. srpna do 30. září 14 po Kr. Lukášem uváděný patnáctý rok sahal podle syrského počítání od 1. října 27 do 30 září 28 po Kr. Protože vystoupení Ježíšovo je nutno klást krátce po kázání pokání jeho Předchůdce, je počátek hlásání radostné zvěsti na přelomu roků 27 a 28 po Kr.

Na druhém místě jmenuje Lukáš zástupce císařova: Pontský *Pilát* - místodržitel v Judsku. Jeho římský úřední titul zněl prokurátor. V roce 27 př. Kr. rozdělil Augustus římské provincie mezi sebe a senát. Od té doby se mluvilo o císařských nebo senátorských provinciích. Císař podržel méně pacifikované okrajové provincie, které vyžadovaly silnější vojenskou posádku. Vnitřní, klidnější provincie přenechal senátu. Tyto senátorské provincie spravovali prokonsulové, kteří se obvykle každoročně střídali. V tomto krátkém čase snažili se odškodnit za peníze vynaložené k získání úřadu. Prokonsulem císařských provincií byl Augustus sám a dával se zastupovat legátem, který byl zpravidla vojenskou osobou. Některé provincie zvláště pozoruhodné, jako Egypt, měly v čele nikoli legáta, ale prefekta. Podobně byl dán krajinám, teprve nedávno podrobeným a potíže působícím, v čelo

prokurátor. Pontský Pilát podléhal jako prokurátor v Judsku císařskému legátovi v Sýrii. Ten byl také oprávněn v těžkých situacích zasáhnout. Pilát měl rezidenci v Cesareji Přímořské, asi 100 km od Jeruzaléma. Sídli v paláci postaveném Herodem Velkým, jehož ruiny dosud lze pozorovat na břehu mořském. (V létě 1959 objevili italští archeologové v Cesareji zbytky římského amfiteátru. V troskách byl nalezen císař s vytesaným jménem císaře Tiberia a Pontského Piláta.) O velkých syťácích židovských měl prokurátor pohotovost v Jeruzalémě pro případné výtržnosti a rebelie. Jako prokurátor měl v Pilát v Judsku nejvyšší moc správní i soudní. Vojensky se neopíral o římské oddíly, ale podléhaly mu pouze pomocné oddíly porobených národů: Syřanů, Samariťanů a Reků. Pilát byl pátým prokurátorem judským a úřadoval v letech 26–36/37 po Kr. V těchto letech se odehrávaly nejdůležitější události života Ježíšova, jehož byl i soudcem.

V evangelní zprávě následují jména tři úředních knížat ostatní části Palestiny. Jejich oficiální titul byl tetrarchové. Vládli z milosti Říma.

Herodes Antipas, pozemský pán Ježíšův, byl úředním knížetem v Galileji a Pereji. Vládl od r. 4 př. Kr. až do svého sesazení v roce 39 po Kr. Pokud jde o panovačnost a nádherymilovnost, podobal se mezi syny Herodovými nejvíce svému otci. Nikoli však v čínorodosti a podnikatelském duchu. Pravděpodobně byl vychován v Římě a při svém nástupu na trůn měl asi 17 roků. Jako jeho otec i Antipas se snažil získat přízeň císařovu lichotkami. Města i budovy zasvěcoval císaři a dával jim jména podle příslušníků císařské rodiny. Přesto nebyl tetrarcha ve veliké oblibě Augustově. Naproti tomu těšil se veliké přízni jeho nástupce Tiberia. V letech 22 až 26 po Kr. založil Herodes Antipas na západním pobřeží jezera Genezaretského nové město, které učinil svou rezidencí. Nazval je po svém císařském příznivci Tiberias. Antipas prohlédl svého podezíravého mocipána a nabídl své služby s lodičce a donašeče na vyšší římské úředníky na blízkém východě. Donášel císaři každou politickou aféru a každý úřednický klep. Římští legáti ho nenáviděli. Ale tetrarchovi byl císař milejší než ten či onen úředník. Šlo to dobře, pokud byl Tiberius živ. Jeho konec byl i koncem tetrarchovým. V roce 39 po Kr. ho nástupce Tiberiův Caligula sesadil a uvěznil. I Ježíš prohlédl svého zeměpána. Nazval Heroda Antipu veřejně lišákem (Luk. 13, 32).

Filip - druhý tetrarcha, kterého Lukáš jmenuje, není nám též neznámý. Jeho jméno je po všechny časy spojeno s Petrovým vyznáním u Cesareje Filipovy. Toto město je v Itureji. Bratři Šimon a Ondřej i apoštol Filip byli jeho poddanými. Jeho území bylo převážně obydleno pohany. Iturea byla v Libanonu, Trachonitis jižně od Damašku. Ježíš vstoupil na jeho území kdykoliv se odebral na severovýchodní břeh jezera Genezaretského. V jeho krajině se událo zázračné rozmnožení chlebě. Filip zemřel po sedmatřicetileté vládě ve 20. roce Tiberiově (33/34 po Kr.).

Jak svědomitě evangelista Lukáš zaznamenává současné poměry světové, ukazuje jmenování posledního tetrarchy, který nepatřil k rodině Herodovů. *Lysaniáš* z Abileny ovládal malé území v okolí města Abily, 25 km severozápadně od Damašku. Lukáš jej jmenuje, protože za časů Ježíšových území patřilo k Palestině. Zemřel v roce 37 po Kr.

S těmito světskými vladaři jsou jmenováni i dva duchovní hodnostáři: *Annáš* a *Kajfáš*. Současné jmenování dvou velekněží je nápadné, neboť zákonným veleknězem byl jen jeden. Zde Lukáš nepoužívá jen řeči doby, podle které i sesazený velekněz si směl ponechat tento titul. Evangelista charakterizuje těmito dvěma jmény zcela určitý čas: éru velekněžské dynastie z rodu Annášova. Velekněz Annáš byl sesazen po devítiletém úřadování novým prokurátorem Seianovy hrůzovlády Valeriem Gratem (15–26 po Kr.). Nový prokurátor se netajil svým

antisemitismem a podle libosti každý rok sesazoval a uváděl v úřad nového velekněze. Čtvrtým veleknězem se stal Josef, příjmením Kajfáš (18–37 po Kr.). Tehdy bylo Ježíšovi asi 25 roků. Protože Kajfáš byl naprosto věrný Římu a nešetřil na úplatcích, mohl zastávat úřad velekněze po 19 let. On ve veleradě navrhl pro Ježíše trest smrti. Josef Flavius nazývá Annáše šťastným mužem. Byl seniorem velekněžské rodiny a viděl i svých pět synů v držení tohoto velekněžského úřadu.

Tímto sedmerým svědectvím doby ohlašuje evangelista Lukáš velkou událost: „Tehdy byl povolán Pánem Jan, Zachariášův syn, když byl na poušti.“ Myslí se zde poušť judská, na východ a jihovýchod od Jeruzaléma směrem k Mrtvému moři. Jan obdržel od Boha zvláštní posláni. Jako prorok opustil v 15. roce vlády císaře Tiberia poušť. „Prošel celé jordánské území a kázal křest pokání na odpuštění hříchů“ (Luk. 3, 4). „I vycházela k němu celá krajina judská a všichni jeruzalémští a byli od něho křtěni v řece Jordáně, vyznávající své hříchy (Mar. 1, 5). Lukáš píše: „K zástupům, kteří vycházeli, aby byli od něho pokřtěni, pravil: Pokolení zmijí, kdo vám ukázal, jak byste utekli budoucímu hněvu? Přinášejte tedy ovoce hodné pokání a nemyslete si: Otce máme Abraháma; neboť pravím vám, že Bůh může Abrahamovi z těchto kamenů vzbudit syny! Již je přiložena sekera ke koření stromů. Každý strom, který nenese dobré ovoce, bude vyřazen a hozen do ohně“ (Luk. 3, 7–9).

Také z Galileje přicházel Neznámý k Jordánu, aby se dal pokřtít. Bylo to ke konci roku 27 nebo na začátku roku 28 po Kr. Evangelista pokračuje: „Lid byl v napětí a všichni mysleli v svém srdci o Janovi, není-li on snad Mesiášem. Ale Jan přede všemi řekl: Já křtím vás vodou. Avšak přijde mocnější než já. Jemu nejsem hoden ani řemínky rozvázat u jeho obuvi. On vás bude křtít Duchem svatým a ohněm. S vějíčkou v ruce vyčistí svůj mlat. Pšenici shromáždí do své obilnice, ale plevy bude páliti neuhasitelným ohněm“ (Luk. 3, 15–17).

Neznáme den ani měsíc Ježíšova narození, neznáme den ani měsíc jeho křtu. I v letopočtech spokojujeme se zatím s největší pravděpodobností. Známe datum Ježíšovy smrti? Na tuto otázku lze dát pozitivní odpověď, i když ani zde nejsme úplně bez obtíží. Vodítkem je nám zde evangelium Janovo. Evangelista jasně říká, že den Ježíšovy smrti byl pátek, den přípravy na svátky, tedy 14. nisan, kdy židé večer jedli velikonočního beránka (Jan 18, 28). Rovněž podle babylonského Talmudu

byl Ježíš s určitostí popraven v den přípravy na velikonoce (Sanh. 43n). Janovu chronologii potvrzuje i údaj Mišny (Pesachim VIII, 6, 6n). Podle něho propuštění vězně velikonoční amnestií se událo před velikonoční večeří, tedy 14. nisanu, aby amnestovaný se mohl této večeři účastnit. K stanovení data Ježíšovy smrti je nutné odpovědět na otázku: V kterém roce Pilátova úřadování připadl 14. nisan, tedy 1. den jarního úplňku, na pátek? A zde nám opět cenné služby prokazuje astronomie.

V roce 1928 v Berlínském astronomickém institutu znovu přezkoušeli tabulku jarních úplňků a zjistili, že pokud jde o roky 28–34 po Kr., den přípravy na velikonoce připadl na pátek dvakrát, a to:

7. dubna r. 30,

3. dubna r. 33.

Kterému datu dát přednost? Dva důvody vylučují rok 33 jako rok Ježíšovy smrti:

1. Podle chronologie Janova evangelia trvalo Ježíšovo veřejné působení alespoň 2 roky. Lukáš 3, 1 datuje vystoupení Jana Křtitele do 15. roku vlády Tiberiovy, tj. do r. 27/28 po Kr. Přidáme-li tyto dva roky k počátku Ježíšova vystoupení na veřejnost, přicházíme k r. 30 po Kr.

2. Podle Jana 2, 20 se udává časové období stavby chrámu na 46 roků. „Tu řekli židé: Šestačtyřicet let byl stavěn tento chrám, a ty jej vystavíš ve třech dnech? Herodes započal se stavbou chrámu roku 20/19 př. Kr. Uvedené roky stavby chrámu vedou nás do r. 28 po Kr., do prvních velikonoce Ježíšova veřejného působení. Jan uvádí trojí velikonoce, při třetích byl sám Ježíš velikonočním beránkem. Tedy opět rok 30 po Kr.

Vezmeme-li vše v úvahu, zjišťujeme, že ukřižování Ježíšovo bylo s největší pravděpodobností 7. dubna roku 30 po Kr. V jakém věku zemřel Ježíš?

Pravděpodobný rok jeho narození je rok 7 př. Kr., rok 747 ab U. c. Je to rok po vyhlášení censu Augustova, rok konjunkce Jupitera se Saturnem. První rok křesťanského letopočtu je rok 754 ab U. c. Při sečítání roků před Kristem a po Kristu je nutno pamatovat, že neexistuje žádný nultý rok, pouze rok. 1. př. Kr. a rok 1 po Kr. Protože datum Ukřižování je 7. duben r. 30 po Kr., tj. rok 783 ab U. c., zemřel Ježíš v necelých 36 letech. O tolik dní mu bylo méně než rovných 36 roků, o kolik dní později se narodil po 7. dubnu r. 7 př. Kr.

(Podle: Kroll, *Auf den Spuren Jesu*)
P. Antonín Vaněk

KRÁLOVSKÝ PODKOMOŘÍ BISKUPEM V OLOMOUCI

Po tragicky zahynulém olomouckém biskupovi Ladislavu z Kravař (20. dubna r. 1408), snad příbuzném se členem korunní rady, pozdějším hofmistrem a nejvyšším purkrabím, jenž se brzy, po svém příchodu do Prahy, sblížil s Husem a Lackem z Kravař, dostal tento úřad Konrád z Vechty. Zachoval se list, v němž vytrvalý biskupův dobrodinec Václav IV. děkuje Řehoři XII. za provizi na olomoucké biskupství udělenou Konrádu z Vechty. 10. září r. 1408 se Konrád z Vechty tituluje jako electus Olomucensis a skutečné správy moravské diecéze se ujímá počátkem listopadu téhož roku. Na anátech zaplatil do Říma 320 kop, které si vypůjčil od člena korunní rady Janka z Chotěmic, vratislavského hejtmána, jenž však Konrádovi poskytl více, neboť z obnosu takto získaného mohl ještě vyplatit Dřevčice na Boleslavsku od Many, vdovy po Benešovi z Choustníka, také králova milce. Vlivní mužové z králova okolí dovedli mezi sebou v majetkových transakcích velmi úzce spolupracovat.

Kdo a kdy udělil Konrádovi biskupskou konsekraci, není známo. Zato lenní knihy, sledující ostražitě majetkové poměry a záležitosti biskupských panství, nás informují o slavnosti inscenované ve středu, po svátku Všech svatých r. 1408 v biskupově sídle v Kroměříži. Tam „otec a pán náš“ Konrád potvrzený, ale patrně ještě nekonsekrovaný, přijímal homagium, přísahu věrnosti svých manů „podle starobylého obyčeje“. Na prvním místě to

byl Petr z Kravař, jinak z Plumlova, na hradě Medlicích, Drslav ze Všechovic na Vřechovicích a Provodově, Hincík z Vrbna a další z velikého šiku 77 biskupských vasalů. Svědky tohoto feudálního ceremonielu byli Vilém Kortelang, František z Jevíčka, boleslavský probošt a královský protonotář a kanovník Štěpán ze Šternberka. Zase to svědčí (stejně jako zachovaný pečlivý seznam majetku biskupství) o Konrádově přesnosti v majetkových věcech. A byli mezi jeho many takoví, kterým přesnost nového vladaře imponovala a tak se snažili svému pánu se zalíbit. Takovým byl „famosus“ Jindřich z Bystrce, jinak z Choryně, jemuž dva roky po svém nastoupení Konrád udělil „za dlouholeté užitečné služby, které v budoucnu ještě zdokonalí“, milost, aby mohl po smrti odkázat svůj majetek komukoliv s výjimkou „církevních a řeholních osob“. Ziegelbauer pozoruje tuto snaživost Konrádovu podezíravě, protože na něho ví další nepřístojnosti. Byl prý úskočný, vychytralý, budižkničemu (pro církve). Zastavil kapitule statky v Hulíně a vyřákal pak na vyplacení peníze určené na fundace a uložené v kapitulní pokladnici z odkazu markrabě Jošta. Prý se větší část roku v Olomouci ani nezdržoval, stále se pohyboval u králova dvora. Je to zřejmě také z písemností, které měl tehdy tento benediktinský historik k dispozici. Z nich uvádí statuta kapituly olomoucké potvrzená Konrádem 1. III. r. 1412 ne v sídle diecéze, ale v Praze.

Záležitost olomoucké diecéze místo něho vyřizoval vikář Sulek ze Železné, člen olomoucké kapituly. Ze zásahů Konráda ve funkci olomouckého ordináře je známo ještě rozhodnutí z r. 1411, kterým uznává městské radě v Olomouci patronátní právo na hřbitovní kapli sv. Mikuláše (zaniklou) přináležející faře u sv. Mořice a obnovuje všechny k tomu patřící doklady zničené požárem.

Rok 1409 je pro české dějiny důležitý nejen jako rok kutnohorského dekretu, ale šlo v něm také o urovnání rozporů vzniklých dvojicí papežskou, a o získání římské koruny pro Václava IV. To měl rozhodnout a urovnat koncil svolaný na 25. III. r. 1409 a půdu pro jeho zdárný průběh připravoval ve střední Evropě kardinál Landulf Maramaldí, jenž přes Míšeň a Slaný přibyl také do Prahy. Václav IV. tehdy slíbil postarat se o to, aby se v Čechách vypověděla poslušnost Rehoři XII. (což arcibiskup Zbyněk hned neučinil), aby se obeslal koncil a uznala se jeho usnesení. Zato Landulf jménem kardinálského kolegia zaručoval přijmout české delegáty jako zástupce římského krále, a Václava IV. oficiálně za takového uznávat. Na koncil, který přesně ve stanovenou dobu 25. III. r. 1409 zahájil v Pise jednání, se dostavil jako první zástupce olomouckého biskupa Konráda, Jan Náz. Při slavnostním zasedání zaujal Václav Králík z Buřenic, vedoucí českého poselstva, velmi čestné místo po pravici předsedy koncilu Šimona Cramauda, francouzské národnosti. Z koncilu vyšel po konkláve milánský arcibiskup Petr Filarghi, který přijal jméno Alexandr V.

Václav IV. dal na slavnost Ukazování ostatků 24. IV. r. 1411 ukvapeně veřejně oznámit, že zabírá církevní majetek, protože duchovenstvo je neposlušné a veřejně „zostudilo“ království. Zbyněk Zajíc z Hasenburka tehdy odpověděl exkomunikací 2. V. z Roudnice. Palacký o ní praví, že by se snad dala církevními zákony ospravedlnit. Byla však za daných okolností nevhodná a neopratná. V odpověď na ni si král zabezpečil nejprve 6. V. poklady svatovítského kostela, prohlédl je osobně a dal je převést na Karlštejn. Pak začal stíhat duchovenstvo ještě důrazněji. Ideologicky ho v tom utvrdil Jakoubek ze Stříbra na základě Viklefova spisu „De officio regis“. Král tehdy nařídil státní vizitaci far. Ani kláštery z ní nebyly vyňaty. A aby bylo patrné, že krále k tomuto kurióznímu opatření vedou věcné důvody, nevyňal z něj ani olomoucké biskupství, ačkoli je spravoval jeho milec tak významný jako byl Konrád. I tam, jako v Praze, pověřil „napravováním“ kléru známého Racka, řečeného Kobylu. Protože o průběhu vizitace na Olomoucku není zpráv, vyvinula se tam patrně jinak než v Praze a v Če-

chách vůbec. Ani nad Prahou vyříčený interdiktní situaci církve nezlepšil, neboť se minul jmenovitě v klášterních kostelích účinkem. Proto arcibiskup Zbyněk ustoupil a podrobil se rozhodčímu výroku korunní rady, v níž zasedal, kromě probošta Králíka a Sulků, také olomoucký biskup Konrád z Vechty. Pro veliký vliv Václavův na radu a pro smýšlení tří duchovenských členů rady je příznačné, že se proti tvrdým, ale neuskutečněným podmínkám, diktovaným arcibiskupovi, nikdo z nich neozval.

Neozval se hlavně Konrád, jemuž jak se zdá, záleželo na dobrém poměru ke králi. Proto ho v dalším dramatickém vývoji situace spatřujeme mezi ostatními členy korunní rady 10. VII. r. 1412 svolané do Žebráka, jak schvaluje memorandum theologické fakulty ohledně odpustků a Husa. Jsou tam s ním, kromě jiných, známí členové rady Filip Lout i Janek z Chotěmic. Skoro po týdně, 16. VII., zastihujeme na nové schůzi olomouckého biskupa, a to na velikém shromáždění ve staroměstské radnici, které mělo potvrdit, na nátlak theologické fakulty, žebrácká usnesení a tím odsouzení Viklefa. Konrád tam figuruje jako oficiální zástupce, ani ne tak církevní, jako spíše vládní. Iniciativu v obtížném a ideově za daných okolností nebezpečném jednání přebírají jiní. Např. Mikuláš, titulární biskup nazaretský, královský diplomat. Mezitím Konrád pilně úřaduje v kanceláři Václavově a jeho rukama prochází řada dokumentů pestře dokládajících starosti a zájmy královského dvora. Konrád nepřestal být podkomořím a jako takový má přímou účast na peněžních záležitostech královské pokladny. Tak v r. 1408, když král zapisuje svému komorníkovi Jankovi Maleríkovi 200 kop na hradě Hartmberku. Spolu s chotěšovským proboštem Sulkem a Albertem z Koldic je svědkem zvýšení renty oibínskému klášteru u Žitavy o 29 kop. Klášter sedlecký si volí Konráda prý „jako mincmistra dobře obeznámeného s poměry na Kutné Hoře“ za vrchního úmluvce mezi sedleckým klášterem a farářem v Malíně Leonardem. Konrád potvrzuje a zprostředkuje rozmanité výsady poskytované Čáslavi, Kouřimí, Mostu, Českým Budějovicím aj. Jeho prostřednictvím nařizuje král 27. VII. r. 1409 témuž městu, aby vydalo písemné prohlášení Janu Žižkovi z Trocnova, že se na něm Budějovičtí nebudou mstít. Nejen jako podkomoří, ale i jako olomoucký biskup měl jistě zájem na potvrzení výsad, českými králi povolených, klášteru ve Vizovicích daném 11. III. r. 1412. Sám, jen se svolením krále, dává 19. V. r. 1412 na Žebráce, kde měl vlastní dům, povolení Nymburským, aby měli v městě sklad soli a směli ji volně prodávat atd.

ThDr. Václav Bartůňek

BIBLICKÝ ZEMĚPIS

Podle výkladu církevních otců (hlavně syrských — S. Günther: Die Anschauungen des Mittelalters, Deutsche Rundschau für Geographie und Statistik, IV. 249), bylo prohlášeno Písmo svaté za jedině přístupný pramen zeměpisných vědomostí všeho křesťanstva. Tím byly zároveň zavrženy dosavadní zeměpisné výsledky pohan-ských řeckých učenců, pokud nesouhlasily s jeho učením a vytvořen byl nový *biblický světový názor*, jež zpracoval kolem roku 547 zcestovalý egyptský kupec a později mnich, Kosmas Indikopleustes ve spise „Křesťanská topografie“.

Biblický světový názor vychází z textu Písma svatého, mluvícího o „čtyřech koncích světa“ nebo o „kruhu zemském“. Zemí obtékané oceánem, dává znovu podobu buď čtyřhranné desky obdélníkového tvaru o délce rovné trojnásobné šířce, nebo podobu kruhové plochy. Tato Země je podepřena křišťálovými stěnami, nad nimiž se klene obloha, složená ze dvou pater. Z druhého patra vychází na Zemi vláha, čerpaná ze země a odnášená anděly. Na východě této desky či kruhu je ještě jiná, člověku nedostupná pevnina — ráj, z něhož vytékají čtyři řeky: Ganges, Eufrat, Tigris a Nil. Tento světový názor dal i podklad kartografickému zobrazení Země v podobě kruhových map.

Za nejstarší mapu Palestiny — rodné země Ježíše Kris-

ta — a přilehlých krajin možno považovat dnes mapu provedenou mozaikou na podlaze chrámu v Madebě (leží na východ od Mrtvého moře). Z tohoto chrámu zbyly už jen zříceniny a z mapy jen zbytky, které byly objeveny roku 1896. Mapa madebská pochází asi ze 6. století po Kristu. Její účel v chrámu však není ještě dnes dost jasný.

V posledních desetiletích, kdy řada archeologických výzkumů na území Palestiny a na přilehlých místech v mnohem zpřesňuje naše dosavadní znalosti z „biblického zeměpisu“, obnovil se i zájem odborníků o historickou geografii bible. Odrazilo se to např. v Belgii, kde biblická společnost vydala 8 map k biblické historii v kapsním formátu, a chystá se je vydat i ve formě nástěnných map.

Není to pochopitelně nic nového, neboť biblické mapy se už sestavují po staletí. Jejich náplň i způsob zobrazování se však během let mění jednak v důsledku získání nových a přesných místních údajů, jednak jsou ovlivněny vývojem kartografického způsobu mapování vůbec. V 16. století byly tyto mapy na první pohled něčím velkolepým. Jsou zde zakreslena horstva, palmy, velbloudi, beduíni atd., avšak přesnost rozhodně nebyla silnou stránkou těchto map. V minulém století nastal v tomto směru značný pokrok; vznikly podrobné mapy, jež obsa-

huji údaje o zeměpisných délkách a šířkách a mnoha dalších zajímavých podrobnostech.

Snahou současné kartografické práce je spojit estetickou stránku s přesností. Moderní mapy jsou vyhotovovány velmi dokonale zásluhou nejlepších technických pomůcek a metod. Velmi důležitým činitelem v zeměpisném bádání je letecká fotometrie, jež bývá někdy jediným možným způsobem, jak pořídit mapy neprobádaného území; výborně se osvědčuje ve velehorách, bažinatém a močálovitém území, v krajinách tropických i polárních.

Belgické zpracování osmi map kapesního formátu nejprve přináší podobu Středního východu v době patriarchů, fyzický zeměpis Palestiny, souhrnný pohled na putování židů, rozdělení kmenů, říši Davida a Šalamouna. Dále je tu vytištěna mapa Palestiny v časech Pána Ježíše i zobrazení okolí Jeruzaléma. Nezapomnělo se ani na cesty apoštola Pavla.

Celý belgický pokus je poznamenán snahou o přesněj-

ší lokalizaci, tj. umístění jednotlivých biblických měst a míst. Mapy jsou provedeny v měřítku, které umožňuje přesnost.

K základní orientaci věřících dlužno poznamenat, že ve většině vydání biblí jsou na posledních stranách připojeny barevné biblické mapy, které jim mají sloužit k poznání země Ježíše Krista (např. kde leží Jeruzalém, kudy putoval Ježíš atd.), v duchu s Ním cestovat a všechno si živě zobrazit. Rovněž mapy připojené v biblických slovnících mají velmi dobrou grafickou úroveň a zhruba podávají tolik oblastí, co výše zmíněný belgický nápad.

Dr. Otakar Kratochvíl

Pozn. autora: Madeba či Medaba, moabské město přidělené kmenu Rubenovu (Nu 21, 30); Joz 13, 9, 16). Toto město leželo kdysi asi 25 km jižně od Ezebonu, východně od Mrtvého moře. Zachovalo si dodnes své staré jméno. Četné vykopávky nám potvrzují starobylost tohoto místa.

LITURGICKÁ OBNOVA

BIBLE A LITURGIE

A. Bohoslužba slova ve mši sv.

Od apoštolských dob existovaly v Církvi různé formy církevní obce shromážděné ke slyšení slova. Tato nauková shromáždění byla v počátku oddělena od eucharistické Oběti a přístupna i nepokřtěným (Sk. 2, 46; 19, 9 n.; 1. Kor. 14, 23 n.). Starokřesťanské slavení vigilií, mnišská matutina sloužila více meditaci a výuce než bohoslužbě. Taková shromáždění nebyla a nejsou ještě bohoslužbou slova, teprve spojení s eucharistickou Obětí, nebo bohoslužbou modlitby dává jim charakter bohoslužebný. Pouhá shromáždění ke slyšení slova se nikdy v Církvi neudržela. Buď splynula s obětí eucharistickou nebo s modlitbou. Nejvýrazněji přicházelo vždy Písmo sv. ke slovu ve mši svaté, a to v epištola a evangelium. Úzké spojení liturgie slova s liturgií eucharistickou je zdůrazněno v LK art. 56, kde se píše, že spolutvoří jediný úkon bohocpcty. Největší část věřících poznává slovo Boží jen zde, a proto také zde musí počínat každá biblická práce farnosti.

Požadavek biblicko-liturgické homilie ve mši sv.. Přiznejme si upřímně, kněží se homilií báli a bojí. Vyžadují studium a přípravu. Ono bylo pohodlnější vzít v sobotu večer starou KAZATELNU, LOGOS nebo homilet. přílohu Duchovního pastýře a sáhnout k připravenému kázání. Kolik kazatelů se odhodlalo vzít si za předmět homilie dokonce epištolu. Mnozí kněží vynechávali i četbu epištoly. Všimněme si poctivě a objektivně příčin. Je pravda, je to staletý zvyk v Církvi, že kázání vycházelo z evangelia (sv. Augustin, Lev I., Řehoř I.), ale to byla skutečná homilie. Ale když během posledních staletí se homilie liturgii odcizovala a do popředí vystupovala kázání tematická, stalo se evangelium nakonec pouhým odrazovým můstkem pro kázání a homilie téměř z našich kazatelen vymizela. Krasořečný kazatel nejednou přestal být služebníkem a vykladačem Slova Božího. Za takového stavu ovšem nebylo ani pomyšlení na nějakou homilii dokonce epištoly. A když postupně v cizině — díky liturgickému hnutí — nastával návrat k homiletickému výkladu Pisma sv. a liturgických textů mše sv., strach před epištolou dlouho trval. Duchovní správcové namítali, že epištoly jsou věřícím cizí, vzdálené dnešní mentalitě, odtaziť a bez časových podnětů. Jaký těžký omyl! Položme si poctivě dvě otázky: Je epištola pro dnešní duchovní kapacitu opravdu tak vysoká a nedostupná? Obsahují epištoly málo náboženských hodnot, kterých by bylo možno využít pro vytváření křesťanské osobnosti?

Ne, musíme si však přiznat, že dnešní křesťan — či přesněji řečeno katolík našeho století — je vůbec odcizen Písmu sv. A epištoly jsou i mnohým kněžím terra ignota, takže kazatel a duchovní správce k nim necítí vztah. I kněz musí dnes znovu objevit biblí a skrze kněze lid v bohoslužbě slova poznávat a zamilovat si slovo

Boží. V celém katolickém světě počíná dnes údobí biblické zbožnosti a biblické teologie. A bude jistě, alespoň u nás, trvat nějakou dobu, než se projeví ovoce tohoto hnutí. Nebude-li kněz znát a rozumět epištolám, jak je může přibližovat věřícím. Nemo dat, quod ipse non habet. Tím byla zodpověděna otázka první.

A druhá o hodnotách a námětech pro dnešní život křesťanů a vytváření křesťanské bytosti. O epištolách v řádu církevního roku možno říci ve stručnosti asi toto: Epištoly první poloviny církevního roku až do svatodušních svátků, jsou celkem srozumitelné a velmi bohaté na náboženskovochové prvky. Některé jsou přímo klasické, jako např. ep. nedělí po Zjevení, nebo Septuag, Quinquag. Jistě těžší jsou epištoly postní doby, ale v duchu postní liturgie — starokřest. katechumenát, příprava na křest — velmi bohaté na myšlenky. Je to ovšem třeba věřícím vysvětlit právě v tomto liturgikohistorickém rámci. Epištoly druhé poloviny církevního roku (neděle po Svatodušních svátcích) jsou podstatně někdy těžší a marně mnohdy pátráme po důvodu jejich výběru a po jejich vztahu k evangelium anebo celému mešnímu formuláři (e. g. 10, 12, neděle). Možno se domnívat, že při reformě misálu asi dojde k výměně a je takové množství perikop bohatých myšlenkově i výchovně, že nebude snadno je hledat, ale naopak bude nesnadné vybírat nejlepší z nejlepších. Snad právě těchto několik epištol způsobilo „veřejné mínění“ o nepopulárnosti a odtazivosti epištol, které nejednou poskytují více látky ke kázání než evangelia. Odpovídá to nakonec jejich charakteru. Vždyť předmětem epištol je více „ethos“ než „logos“ jako je tomu u evangelii.

O úctě, kterou vždy v liturgii Církve prokazovala evangelium, netřeba se šířit. Slavnostním průvodem, svícemi, okouřováním, polibkem knihy perikop nebo misálu od pradávna chtěla Církve vyjádřit, že Bůh a Logos v Písmě sv. jsou v našem středu, a že zaznívá jejich slovo přinášející život a spásu. Proto také společenství věřících ve stoje tomuto slovu naslouchá, podobně jako při společné modlitbě „Otče náš!“ A záleží pak na nás, abychom byli důstojnými interprety a heroldy evangelia, radostné zvěsti při bohoslužbě slova, jako to předpisuje LK.

Eucharistická oběť je tedy původním a vlastním místem bohoslužby slova, homilie, biblicko-liturgického hlásání. Přirazením biblických textů bohoslužby slova ke kultově svátostnému slavení a k církevnímu roku, dostává se biblickému slovu *nového důrazu*. Kultově liturgickou aktualizací se odhalují nové hloubky tohoto slova. Tato aktualizace je naprosto zákonná, skrývá však také velké nebezpečí. I tato *biblicko-liturgická aktualizace* musí totiž vycházet z doslovného smyslu textů a odtud odvozovat kultově liturgickou úpravu a uvádět ji ve známost. Přitom je třeba se uvarovat jakéhokoliv umělého výkladu, který by znásilňoval text (8).

Z druhé strany však kázání všeobecně slouží víře cír-

kevní obce, shromážděné k liturgickému slavení. Má tedy kázání samo za úkol hlásat nejdůležitější biblické výpovědi o slavení Eucharistie a na základě těchto pravopovědí umožnit správné spoluslavení.

Kromě toho má také homilie, biblickoliturgické kázání, uvědomovat o tom, že modlitby, formule vyznání a základní bohoslužebné úkony vyvěrají z pramenů zjevení a z víry a má se snažit je prohlubovat. Jelikož církevní rok sám chce uplatňovat dějinnou koncentraci spásy ke Kristu, je přirozené v rámci liturgického roku organicky rozvinout poselství spásy, kerygma o Kristově spáse.

„Víra ze slyšení“ toto Pavlovo slovo z ep. k Římanům je třeba vážně pojímat jako směrnicí liturgickobiblické pastorační práce v duchu LK. Bez hlásání víry by víry nebylo, nebylo by společenství věřících a nebylo by spásy. Neboť jenom tam, kde je víra, společenství věřících, tam je možné i svátostné setkání se s Bohem a Kristem.

V této souvislosti bych se rád zmínil ještě o jedné bolesti a dlouholetém přání: *Volání po širším uplatnění perikop*, vypracování nových perikop pro jednotlivé neděle. Již před válkou, zvl. v Německu, byly vypracovány návrhy pravidla pro tříletý kurs. Jde tu především o Nový Zákon, a zvláště o evangelia. Sotva jednu čtvrtinu evangelních textů slyší věřící za celý rok. A tyto texty se rok co rok opakují. Šlo by tedy zase o návrat ke starokřesťanské praxi, kdy existovala lectio continua, jež je dodnes zachována v breviáři. Svaté officium ve svém principu nás provádí celým Písmem svatým, rozvrženým na určitá období přirozeného i liturgického roku. Ve středověku ve mši sv. bývaly kromě nedělních perikop ještě dvě nebo tři perikopy pro férie po neděli. Od Pia V. máme perikopy nynější. Než i toto dlouholeté volání snad na sebe nenechá již dlouho čekat, jak vyplývá z 51. art. LK.: „Čím hojněji se má věřícím připravovat stůl Božího slova, tím štedřeji se má otvírat poklad biblický, a to tak, aby v předem určeném počtu let byla lidu přečtena podstatnější část Písma svatého.“

Zatím tomuto požadavku a dlouholetému volání můžeme vyhovět druhou formou bohoslužby slova, a to bohoslužbou slova mimo obět eucharistickou.

B. Bohoslužba slova mimo Obět eucharistickou

Požadavek LK o bohoslužbě slova, zvl. v adventě a postě, možno nejlépe uskutečnit bohoslužbou slova mimo Obět eucharistickou. Nechci tuto formu nazývat biblickou hodinou. Jde o pobožnost s biblickým výkladem. Forma, i doba, záleží na okolnostech a duchovní správce nejlépe sám vycítí, jakou dobu a formu třeba volit. Jiné budou třeba na venkově, jiné ve městě. Uvedu jednu možnost: Bohoslužba slova v rámci odpolední pobožnosti, nebo po večerní mši sv.:

Úvodní píseň [Přiď, ó Duše... Dr. Tomáško: Božské ty světlo.] Kněz (v rochetě a štole?) na kazatelně nebo na ambonu přečte perikopu, osvětlí pozadí důležité k porozumění, a pak rozvine kerygma, poselství spásy, nejdříve před tehdejší posluchačem a pak — což je rozhodující důležitost — před posluchačem zde a dnes.

Závěrečná píseň (Dr. Tomáško: Již moudrostí svou promluvila...).

Ciborium

„Výsledek“ výkladu se přednese Bohu formou přímlov Svátostné požehnání.

Píseň.

Tato forma bohoslužby slova má tu výhodu, že shromáždí obec věřících jakožto celek v rámci obvyklé (řádné) pobožnosti a ve spojení s Eucharistií ji přivede k Božímu slovu. Pobožnost nabývá opět starobylé formy bohoslužby slova a čtením, výkladem, modlitbou a požehnáním. Církevní obec jako celek dospívá k spásnému setkání s Božím slovem. Tato bohoslužba slova bude jistě popudem k tomu, aby se Písmo svaté četlo v rodinách. Bohoslužba slova se dá velmi vhodně zařadit do rámce církevního roku. V době adventní je možno např. věnovat ji prorokům Stz., jindy zas prvním kapitolám z evangelia sv. Matouše a Lukáše. V postě Utrpení Páně. Z listů sv. Pavla zvláště vhodná k výkladu i aplikaci je

např. poměrně snadná epištola k Filipánům. Bude úkolem biblické sekce při Liturgické komisi připravit materiál pro tuto formu bohoslužby slova.

Nebudeme-li dávat lidem pít vodu z cisteren roztodivných pobožností a pobožníků, nýbrž necháme-li je čerpat z pramenů Spasitelových a živých vod slova Božího, bude se náboženský život lidu působením slova Božího prohlubovat a upevňovat. „Et populus, qui creabitur, laudabit Dominum“ (Ž. 101, 19). Bude to nový lid, který čerpá ze síly slova Božího a podle něho žije. Jeden z důvodů, že v našich farnostech poklesla víra, je ústup Písma svatého do pozadí. Proto volání LK po návratu bible do liturgie.

Existují ještě jiné formy biblické pastorace, zvláště biblické hodiny (předpokládající menší kroužky), ale to jde již spíše o mimoliturgické formy, a ty již nespádají pod téma: Bible a liturgie.

Tím, že LK požaduje co nejhojnější hlásání slova Božího, a tím, že dává i laikům v této funkci a v liturgii vůbec možnost spoluúčinnosti, *staví jak duchovního, tak laika před zvláštní úkoly.*

U laiků mám na mysli hlavně možnost funkce lektora. Předčítat epištolu není snadné ani pro nás kněze. Již z předčítání se ukazuje, zda lektor rozumí či nerozumí čtenému. Bohoslovci v semináři se učí předčítat perikopy. Pokud duchovní svěří tento úkol laikům, bude třeba také uvedení a zaškolení lektora, aby přednes perikopy vyzněl důstojně. Nezapomínejme ani na vhodný ústroj lektorů.

A nyní ještě *několik slov do našich vlastních řad.* Ve Francii a Belgii, v Německu i Rakousku, žádali průkopníci liturgické obnovy, aby obdobné úsilí vyvolalo současně u věřících obnovu kultury biblické, neboť tato je podmínkou obnovy liturgické. Písmo sv. je látkou oficiální modlitby Církve a naše liturgie je tak hluboce živena biblickou látkou, že bez porozumění bible nelze porozumět hloubce a duchu liturgie. Má-li však u věřících dojít k obnově biblické kultury, je nutno, aby ti, kteří jsou odpovědní za vedení věřících, obnovu liturgie a s ní spojenou obnovu biblické kultury v prvé řadě prožívali sami.

Jak toho dosáhneme? Především musíme sami nabýt hlubšího, více *osobního vědomí o tom, co bible je a jaká je její cena.* Pak bude nutné *studium*, doplnění toho, co jsme si odnesli z přednášek na fakultě a v semináři. V málokteré vědě je stále tolik nových otázek a problémů, jako právě v biblistice. K tomu nás vybízejí poslední biblické encykliky od Lva XIII. až do průkopnické encykliky Pia XII. *Divino afflante Spiritu.* Čím usilovněji budeme studovat a hlavně meditovat Písmo sv., tím horoucněji se bude rozehrávat naše srdce jako srdce učedníků jdoucích do Emauz.

Rozehrávat srdce. Naše srdce i srdce i nám svěřených věřících. Což to nemá být prvním výsledkem bližšího styku s bibli? Což právě Písmo sv. nemá oživovat zjevené pravdy, činit je vroucnějšími a výraznějšími a ukazovat je v celé jejich působivosti? Nemá-li se křesťanství jevit jako neživotná nauka, jako rozkazující nebo zakazující morálka, ale chce-li naopak být živá a radostně získávající, musí se křesťané vrátit k bibli. Jistě ne v tom, že by ji izolovali od života Církve, ale tím, že jí dají v myšlení, modlitbě i životě věřících místo, které pro ni ukazuje tradice, a hlavně liturgie. Znovu opakují: *Obnova biblická i obnova liturgická jsou neoddělitelné a jedna doplňuje druhou.*

Můžeme také doufat, že návratem katolíků k bibli přispějeme ke splnění Kristovy prosby: *Ut omnes unum sint!* Dnes prochází veškerým křesťanstvím mocná *touha po jednotě. Bible je společným a drahým majetkem nás i odloučených bratří.* Co nás spojuje se všemi nekatolickými křesťany, vzdor rozštěpení a nejednotě, je mimo víru v téhož Pána také víra v bibli jako slovo Boží. Zde nacházíme samým Duchem svatým položený základ pro dialog. V prosbách Otčenáše a Velekněžské modlitby můžeme se sejt.

Chtěl jsem v tomto článku ukázat na souvislost bible s liturgií. Ukázat, že nelze s živou účastí společně sledovat bohoslužbu, aniž bychom vnikli hlouběji do litery

Čtenáři se táží - lékař odpovídá

MUDr. A. — Zdravé klouby jsou nesmírně důležité; vždyť jsou vlastně hybnou pákou veškerého našeho pohybu. Deformační artróza, která je kloubní chorobou poměrně velmi rozšířenou, vede vždy k poškození, často až k úplnému porušení funkce onemocnělého kloubu.

Příčiny a podněty, jež vyvolávají deformační artrózu, jsou rozmanité. Někteří vědci se domnívají, že se tak děje v důsledcích těžkého edvápění příslušné kostní tkáně, nebo opotřebování styčných kloubních chrupavek, snad i vlivem stáří, které podporuje vývoj deformační artrózy. Také úrazy, jejichž počet stále vzrůstá, souvisí často s přímým poškozením kloubních chrupavek a končívaly nezhůdkou deformační artrózou. Nesprávný postup při léčbě nebo doléčování kloubních úrazů i zánětů mívá za následek deformační artrózu. I funkční přetížení, stejně jako nedostatečné funkční zatížení mohou poškozovat kloubní chrupavku a zároveň tak způsobit vznik deformační artrózy. Neshodnost styčných kloubních ploch, buď vrozená, nebo získaná (úrazem, různými chorobami) může též vyprovokovat vznik deformační artrózy.

Jak se jeví deformační artróza? Průběh tohoto onemocnění je vloženo chronický, stále postupující. Obtíže při prvním objevu se choroby bývají nepatrné. Objevuje se při pohybu, v klidu pává. V postiženém kloubu pociťuje pacient ztuhlost a bolestivost, takže při chůzi, pokud se jedná o dolní končetinu, pokulhává. Po rozchození se obtíže počáteční choroby mírní, až úplně zmizí. Po každém větším zatížení postiženého kloubu se obtíže zhoršují, poddajnost se zmenšuje, nátažení onemocnělé končetiny není dobře možné. I v klidu pociťují nemocní někdy lehkou bolestivost, zvláště u případů, kdy je artróza kombinovaná s dnou, což bývá také dosti časté. Postižené klouby velmi citlivě reagují na chlad. Podle stadia a trvání nemoci se kloub zvětší a postupem let dochází k značným deformacím, hlavně u kloubů kolenních. Aktivní i pasivní pohyby jsou pro bolestivost omezeny. Deformační artróza může postihnouti kterýkoliv kloub našeho těla a mnohdy i více kloubů zároveň, což bývá pro pacienta velmi obtížné.

O příznacích onemocnění kloubů, o prevenci i způsobech léčení povíme si jindy.

HOSPODÁŘSKÉ ZPRÁVY

Za necelá tři desetiletí nastal u nás tak velký úbytek plochy zemědělské půdy, jakou má zhruba celý Západočeský kraj. Žádný investor nepočítal s hodnotou půdy. Aby ušetřili na vlastních nákladech, zabírali investiční pro výstavbu především rovinnou půdu. — Neblahým zjevem je však i bezohlednost turistů a rekreantů. Výletníci nedbají cest, zkracují si je, jak se jim zachce, nedbajíce, že pošlapávají vzrostlé kultury. Zemědělci nacházejí v obilí a v okopaninách pohozené skleněné nebo kovové odpadky. Nešetří si počínají i někteří zahrádkáři na okraji měst. Co nepotřebují na své zahrádce, vyhodí za plot na státní nebo družstevní pozemek. Jako špatné hospodaření s půdou lze označiti i vysazování dřevin na nejúrodnějších pozemcích.

Všecky tyto zjevy vyvolaly nutnost připravit nový zákon o ochraně půdy.

Návrh zákona počítá, že každý, kdo požádá o půdu pro nezemědělskou činnost, musí tento základní prostředek zaplatit. Měřitkem pro odvod finančních prostředků do státní pokladny bude hrubá rostlinná výroba na hektar půdy. Základní sazba má být padesátinásobek její roční výše. Sazba bude odpovídat i bonitě půdy. Náhrada za půdu má sloužit jako prostředek na zúrodnovací práce. Bonitu půdy má stanovit souborný průzkum půd. Vyžádá si náklad 124 miliónů Kčs a má být dokončen r. 1970. Naši zemědělci tak získají podklady pro zpracování a využívání půdy. Agronom, který ví, jak má nebo může půdu obdělávat a využívat, má v ruce klíč k vysokým výnosům. A výnos půdy je jednou z hlavních podmínek blahobytu. Půda jako základní výrobní prostředek pro zemědělskou výrobu a tím i pro existenci lidstva je vlastně nenahraditelná.

Nebezpečí neonacismu

● Příklad západoněmecké Národně demokratické strany (NPD) ukazuje, že za nových podmínek vznikl nový nacismus, který není lepší, nýbrž v některých směrech pouze jiný než starý hitlerovský nacismus. Ještě před několika lety existovala v západním Německu pestrá a nepřehledná mozaika pravicových radikálních, neonacistických skupin, svazů a sekt; nyní je sběrnou těchto sil NPD. Jádrem diskuse o NPD je rozsáhlá dokumentace, kterou předložil bavorský sociálně demokratický zemský poslanec a vedoucí funkcionář odborového svazu. Z této dokumentace vyplývá, že funkcionáři NPD, pokud jim je mezi pětácti až šedesáti lety, téměř bez výjimky bývali vysokými a nejvyššími funkcionáři NSDAP, a nikoli drobnými soupeřníky. Čteme-li životopisy těchto vůdců NPD, jsme v pokušení zvolat: „Ale to je přece nové vydání NSDAP! Odrovnání nacističtí bonzové začali tam, kde musili roku 1945 přestat“, píše bavorský poslanec.

● Toto hodnocení NPD je však nesprávné, neboť v této straně je kromě těchto bývalých nacistických bonzů i dosti značné množství mladých lidí, kteří před rokem 1945 byli malými dětmi. Asi 30 % organizovaných členů NPD jsou mladší než 30 let. Teprve nedávno jistý švédský novinář, který navštívil mnoho shromáždění NPD, konstatoval s obavami: „Skutečně nebezpeční nejsou nepoučitelní nacisté. Nebezpečí vychází z mnoha mladých tváří, které mi byly na těchto schůzích nápadné. Tito mladí nemají nic společného s minulými zločiny, ale nadšeně tleskají, když některý starší obhajuje nacistické válečné zločince, nebo si tropí šprýmy z hromadného vraždění židů plynem“. Západoněmecký publicista Eppler použil v zajímavé studii „Čím se liší NPD od NSDAP“ příkladu, který vyjadřuje jádro problému: Porovnává starý fašismus se svazkem prutů, což byl, jak známo, symbol italských fašistů. NPD tento svazek rozvázala, vytvořila jednotlivé pruty — antisemitismus,

německou nadřazenost atd. — a učinila z nich základ svého programu. Do svazku nastrkala i nové „pruty“, které před rokem 1945 vůbec nemohly existovat. Eppler říká: „Jestliže stoupenci NPD ujišťují, že nejsou nacisty, je na tom jen tolik pravdy, že už nenabízejí starý svazek. A byli by také pošetilí. Starý nacionálně socialistický svazek prutů už nepřitahuje, neboť porážka byla přece jen příliš jednoznačná. NPD tedy dokázala přizpůsobit staré ideje nacismu novým poměrům, což jí podstatně usnadnilo ovzduší studené války. Výstižně vyjádřil Erhard Eppler ve své studii to, co předcházelo: „Jednotlivé složky nacistického konglomerátu žijí nenápadně vlastním životem ve školních učebnách, v hospodách, na schůzích spolků, v volebních bojích“.

● Každý Rakušan si přitom vzpomene na dlouholetou pedagogickou činnost Borodajkewy-cze, který měl možnost infikovat celé generace studentů, než se konečně akademické úřady pod tlakem protestů a demonstrací odhodlaly poslat nenapravitelného nacistu do penze. V poslední době se všechny západoněmecké odborové organizace zabývaly neonacistickými rejdy NPD. Když předseda této strany Thadden prohlásil: „Nedáme se zatlačit do hnědého kouta“, objevily se fotografie, které nepotřebovaly komentáře: Ukazovaly prominenty NPD při kladení věnců na hroby popravených nacistických hromadných vrahů v Landsbergu. Na fotografiích je vidět bezpečnostní sbor NPD ve vysokých botách, který se neliší od Hitlerovy SA.

● Němečtí neonacisté, kteří dnes mají svou vlastní stranu NPD, soudí, že Rakušané jsou německý kmen a že rakouský národ nikdy existovat nebude. Bezostyšně se opěvuje velkoněmeckví a zesměšňuje se všechno rakouské. Soldaten-Zeitung hlásí, jak mnoho příslušníků pravicových radikálních organizací a svazů přijde teď v červenci na sraz do Innsbrucku, aby se „sto let po odchodu Rakouska z německého státního svazku hlásili ke společné německé vlasti“.

DĚJINNÝ POHLED NA KRISTOVO VEŘEJNÉ PŮSOBNÍ

Je dějinnou skutečností, že za panování císaře Oktaviana Augusta se Ježíš Kristus narodil a za vlády jeho nástupce Tiberia naplnil své poslání veřejným působením a smrtí. Evangelista Lukáš jako spolehlivý kronikář ohlašuje světodějnou chvíli Kristova vystoupení na veřejnost uvedením sedmi svědků z centra i periferie tehdejší světové politiky. „Bylo to patnáctého roku vlády císaře Tiberia, kdy Pontský Pilát spravoval Judsko, Herodes byl úředním knížetem v Galileji, jeho bratr Filip úředním knížetem území iturejského a trachonického, a Lysaniáš úředním knížetem v Abileně; velekněžími byli Annáš a Kajfáš. Tehdy byl povolán Pánem Jan, syn Zachariášův, když byl na poušti“ (Luk. 3, 1–3). Výpočet osob dovoluje udat rok, ve kterém Ježíš započal svůj veřejný život.

Zavolejme mrtvé!

Jako první přichází císař *Tiberius* (14–37 po Kr.). Tiberius měl 4 roky, když se Augustus oženil s jeho matkou Livii. Byl císařem adoptován. Ale císař měl vůči němu osobní nechuť a kdykoliv šlo o nástupnictví na trůn, stavěl adoptivního syna vždy na druhé místo za své synovce. Aby se posílila rodinná pouta, přinutila matka Tiberia, aby se zřekl svého prvního a šťastného manželství a oženil se s nehodnou císařovou dcerou Julií. Teprve když všichni císařovi synovci pomřeli, rozhodl se Augustus, s těžkým srdcem, určit za svého nástupce Tiberia. A to ještě určil vdovu po sobě za spoluvládkyni. Za těchto okolností nepřekvapuje zatrpklost a misantropie Tiberiova, když po smrti Augustově (dožil se 77 roků) jako šestapadesátiletý dosedl konečně na trůn. Chyběla mu Augustova schopnost jednat s lidmi. Jeho opatrnost budila nedůvěru a brzy mu byl připisán každý zločin. V roce 26 po Kr. se uchýlil do ústraní na ostrov Capri a prožil zde posledních 11 let svého života, o kterém současníci nic dobrého nezaznamenávají. Vládní záležitosti přenechal smutně proslulému veliteli pretoriánů Seianovi, který až do svého svržení v roce 31 po Kr. působil v Římě tak hrůzovládně, že sklídl nenávisť Tiberius. Když císař v roce 37 zemřel, volal římský lid: S Tiberiem do Tibery!

Patnáctého roku vlády císaře Tiberia... Který je to rok křesťanského letopočtu?

Augustus zemřel 19. srpna 14 po Kr. Patnáctý rok vlády jeho nástupce zabírá čas od 19. srpna 28 do 18. srpna 29 po Kr. Tak počítali roky vlády staří dějepisci a kronikáři. Přesto bylo na východě od dob Seleukovců používáno syrského způsobu počítání času. Tento způsob počítání převzali i palestínští židé a smíme ho předpokládat i u Lukáše jako rodilého Syřana. Podle tohoto započítávání končí první rok vlády nového pána s koncem občanského roku. Syrský nový rok začínal 1. října. První rok Tiberiův zaujímal tedy krátké období od 19. srpna do 30. září 14 po Kr. Lukášem uváděný patnáctý rok sahá podle syrského počítání od 1. října 27 do 30. září 28 po Kr. Protože vystoupení Ježíšovo je nutno klást krátce po kázání pokání jeho Předchůdce, je počátek hlásání radostné zvěsti na přelomu roků 27 a 28 po Kr.

Na druhém místě jmenuje Lukáš zástupce císařova: Pontský *Pilát* - místodržitel v Judsku. Jeho římský úřední titul zněl prokurátor. V roce 27 př. Kr. rozdělil Augustus římské provincie mezi sebe a senát. Od té doby se mluvilo o císařských nebo senátorských provinciích. Císař podržel méně pacifikované okrajové provincie, které vyžadovaly silnější vojenskou posádku. Vnitřní, klidnější provincie přenechal senátu. Tyto senátorské provincie spravovali prokonsulové, kteří se obvykle každoročně střídali. V tomto krátkém čase snažili se odszkodnit za peníze vynaložené k získání úřadu. Prokonsulem císařských provincií byl Augustus sám a dával se zastupovat legátem, který byl zpravidla vojenskou osobou. Některé provincie zvláště pozoruhodné, jako Egypt, měly v čele nikoli legáta, ale prefekta. Podobně byl dán krajinám, teprve nedávno podrobeným a potíže působícím, v čelo

prokurátor. Pontský Pilát podléhal jako prokurátor v Judsku císařskému legátovi v Sýrii. Ten byl také oprávněn v těžkých situacích zasáhnout. Pilát měl rezidenci v Cesareji Přímořské, asi 100 km od Jeruzaléma. Sídli v paláci postaveném Herodem Velkým, jehož ruiny dosud lze pozorovat na břehu mořském. (V létě 1959 objevili italští archeologové v Cesareji zbytky římského amfiteátru. V troskách byl nalezen kámen s vytesaným jménem císaře Tiberia a Pontského Piláta.) O velkých syťácích židovských měl prokurátor pohotovost v Jeruzalémě pro případné výtržnosti a rebelie. Jako prokurátor měl v Pilát v Judsku nejvyšší moc správní i soudní. Vojensky se neopíral o římské oddíly, ale podléhaly mu pouze pomocné oddíly porobených národů: Syřanů, Samaritánů a Reků. Pilát byl pátým prokurátorem judským a úřadoval v letech 26–36/37 po Kr. V těchto letech se odehrávaly nejdůležitější události života Ježíšova, jehož byl i soudcem.

V evangelní zprávě následují jména tři úředních knížat ostatní části Palestiny. Jejich oficiální titul byl tetrarchové. Vládli z milosti Říma.

Herodes Antipas, pozemský pán Ježíšův, byl úředním knížetem v Galileji a Pereji. Vládl od r. 4 př. Kr. až do svého sesazení v roce 39 po Kr. Pokud jde o panovačnost a nádherymilovnost, podobal se mezi syny Herodovými nejvíce svému otci. Nikoli však v čínorodosti a podnikatelském duchu. Pravděpodobně byl vychován v Římě a při svém nástupu na trůn měl asi 17 roků. Jako jeho otec i Antipas se snažil získat přízeň císařovu lichotkami. Města i budovy zasvěcoval císaři a dával jim jména podle příslušníků císařské rodiny. Přesto nebyl tetrarcha ve veliké oblibě Augustově. Naproti tomu těšil se veliké přízni jeho nástupce Tiberia. V letech 22 až 26 po Kr. založil Herodes Antipas na západním pobřeží jezera Genezaretského nové město, které učinil svou rezidencí. Nazval je po svém císařském příznivci Tiberias. Antipas prohlédl svého podezíravého mocipána a nabídl své služby slídě a donašeče na vyšší římské úředníky na blízkém východě. Donášel císaři každou politickou aféru a každý úřednický klep. Římští legáti ho nenáviděli. Ale tetrarchovi byl císař milejší než ten či onen úředník. Šlo to dobře, pokud byl Tiberius živ. Jeho konec byl i koncem tetrarchovým. V roce 39 po Kr. ho nástupce Tiberiův Caligula sesadil a uvěznil. I Ježíš prohlédl svého zeměpána. Nazval Heroda Antipu veřejně lišákem (Luk. 13, 32).

Filip - druhý tetrarcha, kterého Lukáš jmenuje, není nám též neznámý. Jeho jméno je po všechny časy spojeno s Petrovým vyznáním u Cesareji Filipovy. Toto město je v Itureji. Bratři Šimon a Ondřej i apoštol Filip byli jeho poddanými. Jeho území bylo převážně obydleno pohany. Iturea byla u Libanonu, Trachonitis jižně od Damašku. Ježíš vstoupil na jeho území kdykoliv se odebral na severovýchodní břeh jezera Genezaretského. V jeho krajině se událo zázračné rozmnožení chlebě. Filip zemřel po sedmatřicetileté vládě ve 20. roce Tiberiově (33/34 po Kr.).

Jak svědomitě evangelista Lukáš zaznamenává současné poměry světové, ukazuje jmenování posledního tetrarchy, který nepatřil k rodině Herodově. *Lysaniáš* z Abileny ovládal malé území v okolí města Abily, 25 km severozápadně od Damašku. Lukáš jej jmenuje, protože za časů Ježíšových území patřilo k Palestině. Zemřel v roce 37 po Kr.

S těmito světskými vladaři jsou jmenováni i dva duchovní hodnostáři: *Annáš* a *Kajfáš*. Současné jmenování dvou velekněží je nápadné, neboť zákonným veleknězem byl jen jeden. Zde Lukáš nepoužívá jen řeči doby, podle které i sesazený velekněz si směl ponechat tento titul. Evangelista charakterizuje těmito dvěma jmény zcela určitý čas: éru velekněžské dynastie z rodu Annášova. Velekněz Annáš byl sesazen po devítiletém úřadování novým prokurátorem Seianovy hrůzovlády Valeriem Gratem (15–26 po Kr.). Nový prokurátor se netajil svým

antisemitismem a podle libosti každý rok sesazoval a uváděl v úřad nového velekněze. Čtvrtým veleknězem se stal Josef, příjmením Kajfáš (18–37 po Kr.). Tehdy bylo Ježíšovi asi 25 roků. Protože Kajfáš byl naprosto věrný Římu a nešetřil na úplatcích, mohl zastávat úřad velekněze po 19 let. On ve veleradě navrhl pro Ježíše trest smrti. Josef Flavius nazývá Annáše šťastným mužem. Byl seniorem velekněžské rodiny a viděl i svých pět synů v držení tohoto velekněžského úřadu.

Tímto sedmerým svědectvím doby ohlašuje evangelista Lukáš velikou událost: „Tehdy byl povolán Pánem Jan, Zachariášův syn, když byl na poušti.“ Myslí se zde poušť judská, na východ a jihovýchod od Jeruzaléma směrem k Mrtvému moři. Jan obdržel od Boha zvláštní posláni. Jako prorok opustil v 15. roce vlády císaře Tiberia poušť. „Prošel celé jordánské území a kázal křest pokání na odpuštění hříchů“ (Luk. 3, 4). „I vycházela k němu celá krajina judská a všichni jeruzalémští a byli od něho křtěni v řece Jordáně, vyznávající své hříchy (Mar. 1, 5). Lukáš píše: „K zástupům, kteří vycházeli, aby byli od něho pokřtěni, pravil: Pokolení zmijí, kdo vám ukázal, jak byste utekli budoucímu hněvu? Přinášejte tedy ovoce hodné pokání a nemyslete si: Otce máme Abraháma; neboť pravím vám, že Bůh může Abrahámovi z těchto kamenů vzbudit syny! Již je přiložena sekera ke koření stromů. Každý strom, který nenese dobré ovoce, bude vyfát a hozen do ohně“ (Luk. 3, 7–9).

Také z Galileje přicházel Neznámý k Jordánu, aby se dal pokřtít. Bylo to ke konci roku 27 nebo na začátku roku 28 po Kr. Evangelista pokračuje: „Lid byl v napětí a všichni mysleli v svém srdci o Janovi, není-li on snad Mesiášem. Ale Jan přede všemi řekl: Já křtím vás vodou. Avšak přijde mocnější než já. Jemu nejsem hoden ani řemínky rozvázat u jeho obuvi. On vás bude křtít Duchem svatým a ohněm. S vějíčkou v ruce vyčistí svůj mlat. Pšenici shromáždí do své obilnice, ale plevy bude páliti neuhasitelným ohněm“ (Luk. 3, 15–17).

Neznáme den ani měsíc Ježíšova narození, neznáme den ani měsíc jeho křtu. I v letopočtech spokojujeme se zatím s největší pravděpodobností. Známe datum Ježíšovy smrti? Na tuto otázku lze dát pozitivní odpověď, i když ani zde nejsme úplně bez obtíží. Vodítkem je nám zde evangelium Janovo. Evangelista jasně říká, že den Ježíšovy smrti byl pátek, den přípravy na svátky, tedy 14. nisan, kdy židé večer jedli velikonočního beránka (Jan 18, 28). Rovněž podle babylonského Talmudu

byl Ježíš s určitostí popraven v den přípravy na velikonoce (Sanh. 43n). Janovu chronologii potvrzuje i údaj Mišny (Pesachim VIII, 6, 6n). Podle něho propuštění vězně velikonoční amnestií se událo před velikonoční večeří, tedy 14. nisanu, aby amnestovaní se mohli této večeře účastnit. K stanovení data Ježíšovy smrti je nutné odpovědět na otázku: V kterém roce Pilátova úřadování připadl 14. nisan, tedy 1. den jarního úplňku, na pátek? A zde nám opět cenné služby prokazuje astronomie.

V roce 1928 v Berlínském astronomickém institutu znovu přezkoušeli tabulku jarních úplňků a zjistili, že pokud jde o roky 28–34 po Kr., den přípravy na velikonoce připadl na pátek dvakrát, a to:

7. dubna r. 30,

3. dubna r. 33.

Kterému datu dát přednost? Dva důvody vylučují rok 33 jako rok Ježíšovy smrti:

1. Podle chronologie Janova evangelia trvalo Ježíšovo veřejné působení alespoň 2 roky. Lukáš 3, 1 datuje vystoupení Jana Křtitele do 15. roku vlády Tiberiovy, tj. do r. 27/28 po Kr. Přidáme-li tyto dva roky k počátku Ježíšova vystoupení na veřejnost, přicházíme k r. 30 po Kr.

2. Podle Jana 2, 20 se udává časové období stavby chrámu na 46 roků. „Tu řekli židé: Šestačtyřicet let byl stavěn tento chrám, a ty jej vystavíš ve třech dnech? Herodes započal se stavbou chrámu roku 20/19 př. Kr. Uvedené roky stavby chrámu vedou nás do r. 28 po Kr., do prvních velikonoce Ježíšova veřejného působení. Jan uvádí trojí velikonoce, při třetích byl sám Ježíš velikonočním beránkem. Tedy opět rok 30 po Kr.

Vezmeme-li vše v úvahu, zjišťujeme, že ukřižování Ježíšovo bylo s největší pravděpodobností 7. dubna roku 30 po Kr. V jakém věku zemřel Ježíš?

Pravděpodobný rok jeho narození je rok 7 př. Kr., rok 747 ab U. c. Je to rok po vyhlášení censu Augustova, rok konjunkce Jupitera se Saturnem. První rok křesťanského letopočtu je rok 754 ab U. c. Při sečítání roků před Kristem a po Kristu je nutno pamatovat, že neexistuje žádný nultý rok, pouze rok. 1. př. Kr. a rok 1 po Kr. Protože datum Ukřižování je 7. duben r. 30 po Kr., tj. rok 783 ab U. c., zemřel Ježíš v necelých 36 letech. O tolik dní mu bylo méně než rovných 36 roků, o kolik dní později se narodil po 7. dubnu r. 7 př. Kr.

(Podle: Kroll, *Auf den Spuren Jesu*)
P. Antonín Vaněk

KRÁLOVSKÝ PODKOMOŘÍ BISKUPEM V OLOMOUCI

Po tragicky zahynulém olomouckém biskupovi Ladislavu z Kravař (20. dubna r. 1408), snad příbuzném se členem korunní rady, pozdějším hofmistrem a nejvyšším purkrabím, jenž se brzy, po svém příchodu do Prahy, sblížil s Husem a Lackem z Kravař, dostal tento úřad Konrád z Vechty. Zachoval se list, v němž vytrvalý biskupův dobrodinec Václav IV. děkuje Řehoři XII. za provizi na olomoucké biskupství udělenou Konrádu z Vechty. 10. září r. 1408 se Konrád z Vechty tituluje jako electus Olomucensis a skutečné správy moravské diecéze se ujímá počátkem listopadu téhož roku. Na anátech zaplatil do Říma 320 kop, které si vypůjčil od člena korunní rady Janka z Chotěmic, vratislavského hejtmána, jenž však Konrádovi poskytl více, neboť z obnosu takto získaného mohl ještě vyplatit Dřevčice na Boleslavsku od Many, vdovy po Benešovi z Choustníka, také králova milce. Vlivní mužové z králova okolí dovedli mezi sebou v majetkových transakcích velmi úzce spolupracovat.

Kdo a kdy udělil Konrádovi biskupskou konsekraci, není známo. Zato lenní knihy, sledující ostražitě majetkové poměry a záležitosti biskupských panství, nás informují o slavnosti inscenované ve středu, po svátku Všech svatých r. 1408 v biskupově sídle v Kroměříži. Tam „otec a pán náš“ Konrád potvrzený, ale patrně ještě nekonsekrovaný, přijímal homagium, přísahu věrnosti svých manů „podle starobylého obyčeje“. Na prvním místě to

byl Petr z Kravař, jinak z Plumlova, na hradě Medlicích, Drslav ze Všechovic na Vřechovicích a Provodově, Hincík z Vrbna a další z velikého šiku 77 biskupských vasalů. Svědky tohoto feudálního ceremonielu byli Vilém Kortelang, František z Jevíčka, boleslavský probošt a královský protonotář a kanovník Štěpán ze Šternberka. Zase to svědčí (stejně jako zachovaný pečlivý seznam majetku biskupství) o Konrádově přesnosti v majetkových věcech. A byli mezi jeho many takoví, kterým přesnost nového vladaře imponovala a tak se snažili svému pánu se zalíbit. Takovým byl „famosus“ Jindřich z Bystrce, jinak z Choryně, jemuž dva roky po svém nastoupení Konrád udělil „za dlouholeté užitečné služby, které v budoucnu ještě zdokonali“, milost, aby mohl po smrti odkázat svůj majetek komukoliv s výjimkou „církevních a řeholních osob“. Ziegelbauer pozoruje tuto snaživost Konrádovu podezíravě, protože na něho ví další nepřístojnosti. Byl prý úskočný, vychytralý, budižkničemu (pro církev). Zastavil kapitule statky v Hulíně a vylákal pak na vyplacení peníze určené na fundace a uložené v kapitulní pokladnici z odkazu markrabě Jošta. Prý se větší část roku v Olomouci ani nezdržoval, stále se pohyboval u králova dvora. Je to zřejmě také z písemností, které měl tehdy tento benediktinský historik k dispozici. Z nich uvádí statuta kapituly olomoucké potvrzená Konrádem 1. III. r. 1412 ne v sídle diecéze, ale v Praze.

Záležitost olomoucké diecéze místo něho vyřizoval vikář Sulek ze Železné, člen olomoucké kapituly. Ze zásahů Konráda ve funkci olomouckého ordináře je známo ještě rozhodnutí z r. 1411, kterým uznává městské radě v Olomouci patronátní právo na hřbitovní kapli sv. Mikuláše (zaniklou) přináležející faře u sv. Mořice a obnovuje všechny k tomu patřící doklady zničené požárem.

Rok 1409 je pro české dějiny důležitý nejen jako rok kutnohorského dekretu, ale šlo v něm také o urovnání rozporů vzniklých dvojicí papežskou, a o získání římské koruny pro Václava IV. To měl rozhodnout a urovnat koncil svolaný na 25. III. r. 1409 a půdu pro jeho zdárný průběh připravoval ve střední Evropě kardinál Landulf Maramaldí, jenž přes Míšeň a Slaný přibyl také do Prahy. Václav IV. tehdy slíbil postarat se o to, aby se v Čechách vypověděla poslušnost Rehoři XII. (což arcibiskup Zbyněk hned neučinil), aby se obeslal koncil a uznala se jeho usnesení. Zato Landulf jménem kardinálského kolegia zaručoval přijmout české delegáty jako zástupce římského krále, a Václava IV. oficiálně za takového uznávat. Na koncil, který přesně ve stanovenou dobu 25. III. r. 1409 zahájil v Pise jednání, se dostavil jako první zástupce olomouckého biskupa Konráda, Jan Náz. Při slavnostním zasedání zaujal Václav Králík z Buřenic, vedoucí českého poselstva, velmi čestné místo po pravici předsedy koncilu Šimona Cramauda, francouzské národnosti. Z koncilu vyšel po konkláve milánský arcibiskup Petr Filarghi, který přijal jméno Alexandr V.

Václav IV. dal na slavnost Ukazování ostatků 24. IV. r. 1411 ukvapeně veřejně oznámit, že zabírá církevní majetek, protože duchovenstvo je neposlušné a veřejně „zostudilo“ království. Zbyněk Zajíc z Hasenburka tehdy odpověděl exkomunikací 2. V. z Roudnice. Palacký o ní praví, že by se snad dala církevními zákony ospravedlnit. Byla však za daných okolností nevhodná a neoprávněná. V odpověď na ni si král zabezpečil nejprve 6. V. poklady svatovítského kostela, prohlédl je osobně a dal je převést na Karlštejn. Pak začal stíhat duchovenstvo ještě důrazněji. Ideologicky ho v tom utvrdil Jakoubek ze Stříbra na základě Viklefova spisu „De officio regis“. Král tehdy nařídil státní vizitaci far. Ani kláštery z ní nebyly vyňaty. A aby bylo patrné, že krále k tomuto kurióznímu opatření vedou věcné důvody, nevyňal z něj ani olomoucké biskupství, ačkoli je spravoval jeho milec tak významný jako byl Konrád. I tam, jako v Praze, pověřil „napravováním“ kléru známého Racka, řečeného Kobylu. Protože o průběhu vizitace na Olomoucku není zpráv, vyvinula se tam patrně jinak než v Praze a v Če-

chách vůbec. Ani nad Prahou vyříčený interdiktní situaci církve nezlepšil, neboť se minul jmenovitě v klášterních kostelích účinkem. Proto arcibiskup Zbyněk ustoupil a podrobil se rozhodčímu výroku korunní rady, v níž zasedal, kromě probošta Králíka a Sulka, také olomoucký biskup Konrád z Vechty. Pro veliký vliv Václavův na radu a pro smýšlení tří duchovenských členů rady je příznačné, že se proti tvrdým, ale neuskutečněným podmínkám, diktovaným arcibiskupovi, nikdo z nich neozval.

Neozval se hlavně Konrád, jemuž jak se zdá, záleželo na dobrém poměru ke králi. Proto ho v dalším dramatickém vývoji situace spatřujeme mezi ostatními členy korunní rady 10. VII. r. 1412 svolané do Žebráka, jak schvaluje memorandum theologické fakulty ohledně odpustků a Husa. Jsou tam s ním, kromě jiných, známí členové rady Filip Lout i Janek z Chotěmic. Skoro po týdně, 16. VII., zastihujeme na nové schůzi olomouckého biskupa, a to na velikém shromáždění ve staroměstské radnici, které mělo potvrdit, na nátlak theologické fakulty, žebrácká usnesení a tím odsouzení Viklefa. Konrád tam figuruje jako oficiální zástupce, ani ne tak církevní, jako spíše vládní. Iniciativu v obtížném a ideově za daných okolností nebezpečném jednání přebírají jiní. Např. Mikuláš, titulární biskup nazaretský, královský diplomat. Mezitím Konrád pilně úřaduje v kanceláři Václavově a jeho rukama prochází řada dokumentů pestře dokládajících starosti a zájmy královského dvora. Konrád nepřestal být podkomořím a jako takový má přímou účast na peněžních záležitostech královské pokladny. Tak v r. 1408, když král zapisuje svému komorníkovi Jankovi Maleríkovi 200 kop na hradě Hartmberku. Spolu s chotěšovským proboštem Sulkem a Albertem z Koldic je svědkem zvýšení renty oibínskému klášteru u Žitavy o 29 kop. Klášter sedlecký si volí Konráda prý „jako mincmistra dobře obeznámeného s poměry na Kutné Hoře“ za vrchního úmluvce mezi sedleckým klášterem a farářem v Malíně Leonardem. Konrád potvrzuje a zprostředkuje rozmanité výsady poskytované Čáslavi, Kouřimí, Mostu, Českým Budějovicím aj. Jeho prostřednictvím nařizuje král 27. VII. r. 1409 témuž městu, aby vydalo písemné prohlášení Janu Žižkovi z Trocnova, že se na něm Budějovičtí nebudou mstít. Nejen jako podkomoří, ale i jako olomoucký biskup měl jistě zájem na potvrzení výsad, českými králi povolených, klášteru ve Vizovicích daném 11. III. r. 1412. Sám, jen se svolením krále, dává 19. V. r. 1412 na Žebráce, kde měl vlastní dům, povolení Nymburským, aby měli v městě sklad soli a směli ji volně prodávat atd.

ThDr. Václav Bartůňek

BIBLICKÝ ZEMĚPIS

Podle výkladu církevních otců (hlavně syrských — S. Günther: Die Anschauungen des Mittelalters, Deutsche Rundschau für Geographie und Statistik, IV. 249), bylo prohlášeno Písmo svaté za jedině přístupný pramen zeměpisných vědomostí všeho křesťanstva. Tím byly zároveň zavrženy dosavadní zeměpisné výsledky pohan- ských řeckých učenců, pokud nesouhlasily s jeho učením a vytvořen byl nový *biblický světový názor*, jež zpracoval kolem roku 547 zcestovalý egyptský kupec a později mnich, Kosmas Indikopleustes ve spise „Křesťanská topografie“.

Biblický světový názor vychází z textu Písma svatého, mluvícího o „čtyřech koncích světa“ nebo o „kruhu zemském“. Zemí obtákané oceánem, dává znovu podobu buď čtyřhranné desky obdélníkového tvaru o délce rovné trojnásobné šířce, nebo podobu kruhové plochy. Tato Země je podepřena křišťálovými stěnami, nad nimiž se klene obloha, složená ze dvou pater. Z druhého patra vychází na Zemi vláha, čerpaná ze země a odnášená anděly. Na východě této desky či kruhu je ještě jiná, člověku nedostupná pevnina — ráj, z něhož vytékají čtyři řeky: Ganges, Eufrat, Tigris a Nil. Tento světový názor dal i podklad kartografickému zobrazení Země v podobě kruhových map.

Za nejstarší mapu Palestiny — rodné země Ježíše Kris-

ta — a přilehlých krajin možno považovat dnes mapu provedenou mozaikou na podlaze chrámu v Madebě (leží na východ od Mrtvého moře). Z tohoto chrámu zbyly už jen zříceniny a z mapy jen zbytky, které byly objeveny roku 1896. Mapa madebská pochází asi ze 6. století po Kristu. Její účel v chrámu však není ještě dnes dost jasný.

V posledních desetiletích, kdy řada archeologických výzkumů na území Palestiny a na přilehlých místech v mnohem zpřesňuje naše dosavadní znalosti z „biblického zeměpisu“, obnovil se i zájem odborníků o historickou geografii bible. Odrazilo se to např. v Belgii, kde biblická společnost vydala 8 map k biblické historii v kapsním formátu, a chystá se je vydat i ve formě nástěnných map.

Není to pochopitelně nic nového, neboť biblické mapy se už sestavují po staletí. Jejich náplň i způsob zobrazování se však během let mění jednak v důsledku získání nových a přesných místních údajů, jednak jsou ovlivněny vývojem kartografického způsobu mapování vůbec. V 16. století byly tyto mapy na první pohled něčím velkolepým. Jsou zde zakreslena horstva, palmy, velbloudi, beduíni atd., avšak přesnost rozhodně nebyla silnou stránkou těchto map. V minulém století nastal v tomto směru značný pokrok; vznikly podrobné mapy, jež obsa-

huji údaje o zeměpisných délkách a šířkách a mnoha dalších zajímavých podrobnostech.

Snahou současné kartografické práce je spojit estetickou stránku s přesností. Moderní mapy jsou vyhotovovány velmi dokonale zásluhou nejlepších technických pomůcek a metod. Velmi důležitým činitelem v zeměpisném bádání je letecká fotometrie, jež bývá někdy jediným možným způsobem, jak pořídit mapy neprobádaného území; výborně se osvědčuje ve velehorách, bažinatém a močálovitém území, v krajinách tropických i polárních.

Belgické zpracování osmi map kapesního formátu nejprve přináší podobu Středního východu v době patriarchů, fyzický zeměpis Palestiny, souhrnný pohled na putování Židů, rozdělení kmenů, říši Davida a Šalamouna. Dále je tu vytištěna mapa Palestiny v časech Pána Ježíše i zobrazení okolí Jeruzaléma. Nezapomnělo se ani na cesty apoštola Pavla.

Celý belgický pokus je poznamenán snahou o přesněj-

ší lokalizaci, tj. umístění jednotlivých biblických měst a míst. Mapy jsou provedeny v měřítku, které umožňuje přesnost.

K základní orientaci věřících dlužno poznamenat, že ve většině vydání biblí jsou na posledních stranách připojeny barevné biblické mapy, které jim mají sloužit k poznání země Ježíše Krista (např. kde leží Jeruzalém, kudy putoval Ježíš atd.), v duchu s Ním cestovat a všechno si živě zobrazit. Rovněž mapy připojené v biblických slovnících mají velmi dobrou grafickou úroveň a zhruba podávají tolik oblastí, co výše zmíněný belgický nápad.

Dr. Otakar Kratochvíl

Pozn. autora: Madeba či Medaba, moabské město přidělené kmenu Rubenovu (Nu 21, 30; Joz 13, 9, 16). Toto město leželo kdysi asi 25 km jižně od Ezebonu, východně od Mrtvého moře. Zachovalo si dodnes své staré jméno. Četné vykopávky nám potvrzují starobylost tohoto místa.

LITURGICKÁ OBNOVA

BIBLE A LITURGIE

A. Bohoslužba slova ve mši sv.

Od apoštolských dob existovaly v Církvi různé formy církevní obce shromážděné ke slyšení slova. Tato nauková shromáždění byla v počátku oddělena od eucharistické Oběti a přístupna i nepokřtěným (Sk. 2, 46; 19, 9 n.; 1. Kor. 14, 23 n.). Starokřesťanské slavení vigílií, mnišská matutina sloužila více meditaci a výuce než bohoslužbě. Taková shromáždění nebyla a nejsou ještě bohoslužbou slova, teprve spojení s eucharistickou Obětí, nebo bohoslužbou modlitby dává jim charakter bohoslužebný. Pouhá shromáždění ke slyšení slova se nikdy v Církvi neudržela. Buď splynula s obětí eucharistickou nebo s modlitbou. Nejvýrazněji přicházelo vždy Písmo sv. ke slovu ve mši svaté, a to v epištolě a evangeliu. Úzké spojení liturgie slova s liturgií eucharistickou je zdůrazněno v LK art. 56, kde se praví, že spolu tvoří jediný úkon bohospocty. Největší část věřících poznává slovo Boží jen zde, a proto také zde musí počínat každá biblická práce farností.

Požadavek biblicko-liturgické homilie ve mši sv.. Přiznejme si upřímně, kněží se homilií báli a bojí. Vyžadují studium a přípravu. Ono bylo pohodlnější vzít v sobotu večer starou KAZATELNU, LOGOS nebo homilet. přílohu Duchovního pastýře a sáhnout k připravenému kázání. Kolik kazatelů se odhodlalo vzít si za předmět homilie dokonce epištolu. Mnozí kněží vynechávali i četbu epištol. Všimněme si poctivě a objektivně příčin. Je pravda, je to staletý zvyk v Církvi, že kázání vycházelo z evangelia (sv. Augustin, Lev I., Řehoř I.), ale to byla skutečná homilie. Ale když během posledních staletí se homilie liturgií odcizovala a do popředí vystupovala kázání tematická, stalo se evangelium nakonec pouhým odrazovým můstkem pro kázání a homilie téměř z našich kazatelen vymizela. Krasořečný kazatel nejednou přestal být služebníkem a vykladačem Slova Božího. Za takového stavu ovšem nebylo ani pomyšlení na nějakou homilii dokonce epištolu. A když postupně v cizině — díky liturgickému hnutí — nastával návrat k homiletickému výkladu Písma sv. a liturgických textů mše sv., strach před epištolou dlouho trval. Duchovní správcové namítali, že epištolu jsou věřícím cizí, vzdálené dnešní mentalitě, odtaziť a bez časových podnětů. Jaký těžký omyl! Položme si poctivě dvě otázky: Je epištola pro dnešní duchovní kapacitu opravdu tak vysoká a nedostupná? Obsahuje epištolu málo náboženských hodnot, kterých by bylo možno využít pro vytváření křesťanské osobnosti?

Ne, musíme si však přiznat, že dnešní křesťan — či přesněji řečeno katolík našeho století — je vůbec odcizen Písmu sv. A epištolu jsou i mnohým kněžím terra ignota, takže kazatel a duchovní správce k nim necítí vztah. I kněz musí dnes znovu objevit biblí a skrze kněze lid v bohoslužbě slova poznávat a zamilovat si slovo

Boží. V celém katolickém světě počíná dnes údobí biblické zbožnosti a biblické teologie. A bude jistě, alespoň u nás, trvat nějakou dobu, než se projeví ovoce tohoto hnutí. Nebude-li kněz znát a rozumět epištolám, jak je může přibližovat věřícím. Nemo dat, quod ipse non habet. Tím byla zodpověděna otázka první.

A druhá o hodnotách a námětech pro dnešní život křesťanů a vytváření křesťanské bytosti. O epištolách v řádu církevního roku možno říci ve stručnosti asi toto: Epištolu první poloviny církevního roku až do svato-dušních svátků, jsou celkem srozumitelné a velmi bohaté na náboženskovo-výchovné prvky. Některé jsou přímo klasické, jako např. ep. neděle po Zjevení, nebo Septuag, Quinquag. Jistě těžší jsou epištolu postní doby, ale v duchu postní liturgie — starokřest. katechumenát, příprava na křest — velmi bohaté na myšlenky. Je to ovšem třeba věřícím vysvětlit právě v tomto liturgickohistorickém rámci. Epištolu druhé poloviny církevního roku (neděle po Svato-dušních svátcích) jsou podstatně někdy těžší a marně mnohdy pátráme po důvodu jejich výběru a po jejich vztahu k evangeliu anebo celému mešnímu formuláři (e. g. 10, 12, neděle). Možno se domnívat, že při reformě misálu asi dojde k výměně a je takové množství perikop bohatých myšlenkově i výchovně, že nebude snadno je hledat, ale naopak bude nesnadné vybírat nejlepší z nejlepších. Snad právě těchto několik epištol způsobilo „veřejné mínění“ o nepopulárnosti a odtazivosti epištol, které nejednou poskytují více látky ke kázání než evangelia. Odpovídá to nakonec jejich charakteru. Vždyť předmětem epištol je více „ethos“ než „logos“ jako je tomu u evangelií.

O účtě, kterou vždy v liturgii Církve prokazovala evangelium, netřeba se šířit. Slavnostním průvodem, svícem, okouřováním, polibkem knihy perikop nebo misálu od pradávna chtěla Církve vyjádřit, že Bůh a Logos v Písmě sv. jsou v našem středu, a že zaznívá jejich slovo přinášející život a spásu. Proto také společenství věřících ve stoje tomuto slovu naslouchá, podobně jako při společné modlitbě „Otče náš!“ A záleží pak na nás, abychom byli důstojnými interprety a heraldy evangelia, radostně zvěsti při bohoslužbě slova, jako to předpisuje LK.

Eucharistická oběť je tedy původním a vlastním místem bohoslužby slova, homilie, biblicko-liturgického hlásání. Přirazením biblických textů bohoslužby slova ke kultově svátostnému slavení a k církevnímu roku, dostává se biblickému slovu nového důrazu. Kultově liturgickou aktualizací se odhalují nové hloubky tohoto slova. Tato aktualizace je naprosto zákonná, skrývá však také velké nebezpečí. I tato biblicko-liturgická aktualizace musí totiž vycházet z doslovného smyslu textů a odtud odvozovat kultově liturgickou úpravu a uvádět ji ve známost. Přitom je třeba se uvarovat jakéhokoliv umělého výkladu, který by znásilňoval text (8).

Z druhé strany však kázání všeobecně slouží víře cír-

kevní obce, shromážděné k liturgickému slavení. Má tedy kázání samo za úkol hlásat nejdůležitější biblické výpovědi o slavení Eucharistie a na základě těchto pravopovědí umožnit správné spoluslavení.

Kromě toho má také homilie, biblickoliturgické kázání, uvědomovat o tom, že modlitby, formule vyznání a základní bohoslužebné úkony vyvěrají z pramenů zjevení a z víry a má se snažit je prohlubovat. Jelikož církevní rok sám chce uplatňovat dějinnou koncentraci spásy ke Kristu, je přirozené v rámci liturgického roku organicky rozvinout poselství spásy, kerygma o Kristově spáse.

„Víra ze slyšení“ toto Pavlovo slovo z ep. k Římanům je třeba vážně pojímat jako směrnicí liturgickobiblické pastorační práce v duchu LK. Bez hlásání víry by víry nebylo, nebylo by společenství věřících a nebylo by spásy. Neboť jenom tam, kde je víra, společenství věřících, tam je možné i svátostné setkání se s Bohem a Kristem.

V této souvislosti bych se rád zmínil ještě o jedné bolesti a dlouholetém přání: *Volání po širším uplatnění perikop*, vypracování nových perikop pro jednotlivé neděle. Již před válkou, zvl. v Německu, byly vypracovány návrhy zpravidla pro tříletý kurs. Jde tu především o Nový Zákon, a zvláště o evangelia. Sotva jednu čtvrtinu evangelních textů slyší věřící za celý rok. A tyto texty se rok co rok opakují. Šlo by tedy zase o návrat ke starokřesťanské praxi, kdy existovala lectio continua, jež je dodnes zachována v breviáři. Svaté officium ve svém principu nás provádí celým Písmem svatým, rozvrženým na určitá období přirozeného i liturgického roku. Ve středověku ve mši sv. bývaly kromě nedělních perikop ještě dvě nebo tři perikopy pro férie po neděli. Od Pia V. máme perikopy nynější. Než i toto dlouholeté volání snad na sebe nenechá již dlouho čekat, jak vyplývá z 51. art. LK.: „Čím hojněji se má věřícím připravovat stůl Božího slova, tím štedřeji se má otvírat poklad biblický, a to tak, aby v předem určeném počtu let byla lidu přečtena podstatnější část Písma svatého.“

Zatím tomuto požadavku a dlouholetému volání můžeme vyhovět druhou formou bohoslužby slova, a to bohoslužbou slova mimo oběť eucharistickou.

B. Bohoslužba slova mimo Oběť eucharistickou

Požadavek LK o bohoslužbě slova, zvl. v adventě a postě, možno nejlépe uskutečnit bohoslužbou slova mimo Oběť eucharistickou. Nechci tuto formu nazývat biblickou hodinou. Jde o pobožnost s biblickým výkladem. Forma, i doba, záleží na okolnostech a duchovní správce nejlépe sám vycítí, jakou dobu a formu třeba volit. Jiné budou třeba na venkově, jiné ve městě. Uvedu jednu možnost: Bohoslužba slova v rámci odpolední pobožnosti, nebo po večerní mši sv.:

Úvodní píseň (Přijď, ó Duše... Dr. Tomáško: Božské ty světle.) Kněz (v rochetě a štole?) na kazatelně nebo na ambonu přečte perikopu, osvětlí pozadí důležité k porozumění, a pak rozvine kerygma, poselství spásy, nejdříve před tehdejším posluchačem a pak — což je rozhodující důležitost — před posluchačem zde a dnes.

Závěrečná píseň (Dr. Tomáško: Již moudrostí svou promluvila...).

Ciborium

„Výsledek“ výkladu se přednese Bohu formou přímlov Svátostné požehnání.

Píseň.

Tato forma bohoslužby slova má tu výhodu, že shromáždí obec věřících jakožto celek v rámci obvyklé (řádné) pobožnosti a ve spojení s Eucharistií ji přivede k Božímu slovu. Pobožnost nabývá opět starobylé formy bohoslužby slova a čtením, výkladem, modlitbou a požehnáním. Církevní obec jako celek dospívá k spásnému setkání s Božím slovem. Tato bohoslužba slova bude jistě popudem k tomu, aby se Písmo svaté četlo v rodinách. Bohoslužba slova se dá velmi vhodně zařadit do rámce církevního roku. V době adventní je možno např. věnovat ji prorokům Stz., jindy zas prvním kapitolám z evangelia sv. Matouše a Lukáše. V postě Utrpení Páně. Z listů sv. Pavla zvláště vhodná k výkladu i aplikaci je

např. poměrně snadná epištola k Filipánům. Bude úkolem biblické sekce při Liturgické komisi připravit materiál pro tuto formu bohoslužby slova.

Nebudeme-li dávat lidem pít vodu z cisteren roztočivých pobožností a pobožností, nýbrž necháme-li je čerpat z pramenů Spasitelových a živých vod slova Božího, bude se náboženský život lidu působením slova Božího prohlubovat a upevňovat. „Et populus, qui creabitur, laudabit Dominum“ (Ž. 101, 19). Bude to nový lid, který čerpá ze síly slova Božího a podle něho žije. Jeden z důvodů, že v našich farnostech poklesla víra, je ústup Písma svatého do pozadí. Proto volání LK po návratu bible do liturgie.

Existují ještě jiné formy biblické pastorace, zvláště biblické hodiny (předpokládající menší kroužky), ale to jde již spíše o mimoliturgické formy, a ty již nespádají pod téma: Bible a liturgie.

Tím, že LK požaduje co nejhojnější hlásání slova Božího, a tím, že dává i laikům v této funkci a v liturgii vůbec možnost spoluúčinnosti, *staví jak duchovního, tak laika před zvláštní úkol.*

U laiků mám na mysli hlavně možnost funkce lektora. Předčítat epištolu není snadné ani pro nás kněze. Již z předčítání se ukazuje, zda lektor rozumí či nerozumí čtenému. Bohoslovci v semináři se učí předčítat perikopy. Pokud duchovní svěří tento úkol laikům, bude třeba také uvedení a zaškolení lektora, aby přednes perikopy vyzněl důstojně. Nezapomínejme ani na vhodný ústroj lektorů.

A nyní ještě *několik slov do našich vlastních řad.* Ve Francii a Belgii, v Německu i Rakousku, žádali průkopníci liturgické obnovy, aby obdobné úsilí vyvolalo současně u věřících obnovu kultury biblické, neboť tato je podmínkou obnovy liturgické. Písmo sv. je látkou oficiální modlitby Církve a naše liturgie je tak hluboce živena biblickou látkou, že bez porozumění bible nelze porozumět hloubce a duchu liturgie. Má-li však u věřících dojít k obnově biblické kultury, je nutno, aby ti, kteří jsou odpovědní za vedení věřících, obnovu liturgie a s ní spojenou obnovu biblické kultury v prvé řadě prožívali sami.

Jak toho dosáhneme? Především musíme sami nabýt hlubšího, více *osobního vědomí o tom, co bible je a jaká je její cena.* Pak bude nutné *studium*, doplnění toho, co jsme si odnesli z přednášek na fakultě a v semináři. V málokteré vědě je stále tolik nových otázek a problémů, jako právě v biblistice. K tomu nás vybízejí poslední biblické encykliky od Lva XIII. až do průkopnické encykliky Pia XII. *Divino afflante Spiritu.* Čím usilovněji budeme studovat a hlavně meditovat Písmo sv., tím horoucněji se bude rozehřívát naše srdce jako srdce učedníků jdoucích do Emauz.

Rozehřívát srdce. Naše srdce i srdce i nám svěřených věřících. Což to nemá být prvním výsledkem bližšího styku s bibli? Což právě Písmo sv. nemá oživovat zjevené pravdy, činit je vroucnějšími a výraznějšími a ukazovat je v celé jejich působivosti? Nemá-li se křesťanství jevit jako neživotná nauka, jako rozkazující nebo zakazující morálka, ale chce-li naopak být živá a radostně získávající, musí se křesťané vrátit k bibli. Jistě ne v tom, že by ji izolovali od života Církve, ale tím, že jí dají v myšlení, modlitbě i životě věřících místo, které pro ni ukazuje tradice, a hlavně liturgie. Znovu opakují: *Obnova biblická i obnova liturgická jsou neoddělitelné a jedna doplňuje druhou.*

Můžeme také doufat, že návratem katolíků k bibli přispějeme ke splnění Kristových prosb: *Ut omnes unum sint!* Dnes prochází veškerým křesťanstvím mocná *touha po jednotě. Bible je společným a drahým majetkem nás i odloučených bratří.* Co nás spojuje se všemi nekatolickými křesťany, vzdor rozštěpení a nejednotě, je mimo víru v téhož Pána také víra v bibli jako slovo Boží. Zde nacházíme samým Duchem svatým položený základ pro dialog. V prosbách Otčenáše a Velekněžské modlitby můžeme se sejt.

Chtěl jsem v tomto článku ukázat na souvislost bible s liturgií. Ukázat, že nelze s živou účastí společně sledovat bohoslužbu, aniž bychom vnikli hlouběji do litery

a ducha Písma, které vždy bude tvořit hlavní součást bohoslužebných textů. Zajisté není pro podstatnou účast na liturgii nutné, aby se stalo pro porozumění všechno průhledné; stále zůstává a musí zůstat tajuplný zbytek, k němuž se můžeme přiblížit jedině vírou. Vlastní mysterium se nepochopí, ale setkáme se s ním a prožijeme je ve víře. Velká část mešní liturgie, zvláště její první část, je určena k poučení a povzbuzení. Věřící dnešní doby chce rozumět, co se rozumem pochopit dá. Ale jak by to bylo možné bez znalosti Písma? Znalost a láska k bibli jsou nepostradatelné, abychom se cítili doma ve velkém nepomíjejícím podání křesťanství všech staletí. Neznáme jako katolíci vlastní kořen a mateřskou půdu našeho života, neznáme li Písmo. Mnohé formy a projevy zbožnosti byly a jsou pomíjící. Právě naše doba, co na sobě nese znaky také nebo onaké měnitelnosti, podrobuje kritice a odhazuje. Proto více než kdy jindy je třeba uchovat jádro a věnovat mu péči a lásku: Bible a liturgie.

To, co před staletími napsal zbožný autor knihy Následování Krista (IV, 11), je stále stejně časové a pravdivé: „Vždy pocítuji, že mi je v tomto životě potřebí

ZPÍVANÁ MŠE SVATÁ

Zaujala mne zvláště modlitba Páně po stránce textové i hudební. Překlad „Povzbuzení Spasitelovým příkladem a vedení božským učením odvažujeme se volati“ považují za příliš voňavý. Je tu sice jasněji řečeno, kdo nás této modlitbě naučil a slovo „volati“ působí dramatictější, avšak význam slov neodpovídá originálu. Monere = upomínati, vnukati, napomínati, vyzývati, kazati. Salutaris = zdravý, spasný, spasitelný. Formace=utvářeti, vzdělávati, učiti, dicere = říkati, praviti. Uvedený příklad je vlastně výtkou originálu, že je nedokonalý, a jeho opravou. Prostý a věrný překlad zní: „Spasitelnými příklady napomenutí a vzdělání božským učením odvažujeme se říkati. „Ano, říkati skromně, pokorně a tiše, nikoliv z povzbuzení, nýbrž z napomenutí, rozkazu Páně. Takto se tedy budeme modliti“. Mat. 6, 9.

Dále v modlitbě samé se vyskytuje slovo „a“. Snad z důvodů gramatických. Opravdu, v České mluvnici (Havránek-Jedlička) je na str. 367: „Věty v souvětí souřadným jsou buď spojeny spojovacími výrazy, nebo prostě přiřazeny bez spojovacího výrazu. V souvětí slučovacím složením z více než dvou vět, bývají nejčastěji první věty přiřazeny bez spojek a poslední věta připojena spojkou a. i. jen v uměleckém stylu se spojkou a, i. připojují někdy nadměrně všechny věty takového souvětí nebo jsou všechny přiřazeny bez spojek. V souřadném souvětí stupňovacím světa druhá je obsahově, významově závažnější než první...; stupňovací význam mohou mít také spojky a. i. ani.“ Tato pravidla připouštějí dosti pružné použití a nesmějí být aplikována jednostranně, šablonovitě. Modlitba Páně je umělecké dílo, tvůrce největšího umělce a je tu krásná gradace: „Chléb náš vezdejší dej nám dnes“, to jest všechno, co potřebujeme k svému tělesnému a duchovnímu životu (podle dr. R. Cola). „A odpusť nám naše viny...“ To je ještě potřebnější pro spásu a ke sv. přijímání. Avšak podmínka: „jakož i my odpouštíme našim viníkům“ Gradace pokračuje: „A neuvěř nás v pokušení“ a vrchol: „ale zbav nás od zlého“. Oběi „a“ je v řečtině, latině i ostatních řečech. Proč by právě v češtině mělo být jinak? Dr. J. V. Sedláček píše

v Úvodu do knih Starého zákona na str. 29: „Předpisy o neměnění textu stanoveny byly pravděpodobně v první polovině II. stol. křesťanského ve Škótech Jamnie, ačkoliv již dříve zacházeli s textem zákona a Písma sv. se srovnávanou vážností a zbožností tak, že vynečnání nejmenší písmeny (iota, Matouš 5, 18) bylo by způsobilo hřích.“

Opravou „jako i my“ se mnoho neziská. Ve slovníku jazyka českého (Váša-Trávníček) čteme na str. 564: „jakož, vztažné příslovce větné — jako (zastar.): jakož i my odpouštíme... [v Otčenáši]; ... Slovo to se tedy respektuje, i když je zastaralé. A foneticky vzato, místo „jakošimi“ bude se říkat „jakošimi“.

„Zbav nás zlého“ je mluvnicky správnější než zastaralé „zbav nás od zlého“. Myslím však, že to není zcela správný překlad vzhledem k řeckému textu: „alla rysai hemas apo tou ponerou“. Slovo „ryomai“ znamená především chránit, hájiti, vysvoboditi. Snad by byl lepší překlad: „ale chraň nás od zlého“. Ale nebude škodit, budeme-li se modlit Otčenáš dále beze změny, jak se ho modlili naši předkové.

Pokud jde o melodii, je dosti zdařilá, ne však bezvadná. Proti originálu je to chudší torso — a nelze jinak, neboť je tu jiný text. Nutno však přemýšlet, zkoušet a pilovat. Neuvádím zde podrobnější rozbor, neboť nelze podat hudební notaci. Jenom tolik: misty působí poněkud jednotvárně, misty zase vynikají příliš nepřizvukně slabiky. Zlepšovací návrh dal jsem přímo liturgické komisi. Vivant sequentes!

O modlitbě Páně uvažoval jsem dosti dlouho. I liturgická komise je si vědoma obtížnosti těchto a podobných problémů, a jistě se snaží dělat vše svědomitě, důkladně, odborně a odpovědně. Avšak zdá se, že někdy příliš spěchá. A práce kvapná, málo platná. Návrh dr. V. Tkadlíčka, aby se nevzdávaly hned hotové věci, nýbrž nejprve návrhy k diskusi pro širší kruh kněží i laiků, je teoreticky zcela správný a byl též vysloven na schůzi zbraslavského vikariátu v Praze.

Byl také podán návrh, aby do liturgické komise byli přibráni opravdoví odborníci-lingvisté, např. J. V. Bečka, A. Burda aj. Praktické řešení těchto návrhů bude poněkud obtížné, ale je

nade všechno zvláště dvojího, bez čeho by mi byl tento bidný život nesnesitelný: Pokrmu totiž a světla. A tu jsi tedy mně slabému dal svaté Tělo své k posile duše i těla a svítilnu nohám mým postavil jsi slovo své (žalm 118, 105). Bez toho dvojího bych ani nemohl žít, neboť slovo Boží je světlem mé duši a tvá svátost je mi chlebem života“ (Jan 6, 35).

ThDr. Jan Merell

K článku: Bible a liturgie

POZNÁMKY:

¹⁾ F. Hamm, Die liturgischen Einsetzungsberichte im Sinne vergleichender Liturgieforschung untersucht, Liturg. Quellen u. Forschungen fasc. 23, Münster 1928.

²⁾ Hugues Beuvenont, Alte u. neue Lukanische Quellen, Theol. Quartalschrift, Tübingen 1929, str. 444.

³⁾ Srv. Jos. Schmid, Das Evangelium nach Matthäus, 4, Regensburg 1959, str. 392 n.

⁴⁾ Srv. I. Herwegen v časop. — La maison — Dieu 1946, str. 7—20.

⁵⁾ Srv. J. Merell, Studium a četba bible. Praha 1949, str. 123 n.

⁶⁾ Dr. J. Cinek, Mše sv. v bohoslužeb. řádu církv. roku. Olomouc 1931, I., str. 90 n.

⁷⁾ Srv. P. Doncoeur, Culture biblique et Liturgie populaire v časop. Paroisse et Liturgie 1947, č. 1.

⁸⁾ Srv. O. Knoch—H. Schürmann, Bibel und Seelsorge, Stuttgart 1964, str. 115 n.

nutné, aby liturgická obnova byla co nejlepší.

František Münster

CO S VARHANAMI A PÍSNEMI PŘI MŠI SVATÉ

Zdá se, že jasné a jednotné smernice o liturgické obnově, které očekáváme od naší duchovní vrchnosti, radikálně změni způsob užívání varhan a lidového zpěvu při mši sv. Jejich dosavadní přeměra bude zajištěna jednak značně omezena — jednak bude jim vykázano místo, které jim právem patří: mimo posvátné obřady mše sv.

Věřící lid musí být veden k tomu, aby při mši sv. v tiché kontemplaci svého srdce naslouchal slovům mešní liturgie, nikoli varhanám. Modlili se lid při mši sv., aby tak činil spolu s Církví — a zpívali při mši sv., aby zpíval s Církví. (Nikoli vlastní modlitby a vlastní zpěvy.) Jediné tak bude mezi oltářem a srdci věřících úzký kontakt, jedině tak se dosáhne činné účasti lidu na mši sv. a hojného duchovního užítu z ní. Hra varhan a zpěv lidových písní při mši sv. nejsou podporou aktivní účasti lidu na ní, spíše brzdou, překážkou. Naproti tomu jak skvěle se mohou uplatnit varhany a lidové písně při meliturgických náboženských úkonech, při soukromých lidových pobožnostech před mši sv., nebo po ní, nebo v odpolední či večerní době. To je místo, kdy varhaník může se zaskvit svou invenční dovedností při preludiích, kdy lid z plna srdce a plíc může si zazpívat, co vytvořilo zbožné básnické a hudební umění dávných předků, popřípadě nedávných nebo i současných skladatelů.

Církevní předpisy o liturgické hudbě a zpěvu platí už od r. 1904 (Motu proprio papeže Pia X. a další). Cí vinou tedy už přes 60 let se jimi neřídíme? Cí vinou dáváme stále přednost varhanám a lidovým písním při mši sv. před platnými zákony Církve? Vinou svých církevních vrchností, ponevadž smernice papežské o liturgické hudbě a zpěvu sice to úředně oznámily, avšak na jejich provádění v našich chrámech řádně nenaléhaly a je nekontrolovaly. Dále vinou duchovních správců, kteří ve velké většině jsou lidé nehubení, buď z přirozené amuzikálnosti nebo nedostatkem školské hu-

dební výchovy. Konečně vinou našich varhaníků, kteří sice ve své většině hudební vzdělání mají, ale jen obecné, z hlediska liturgických předpisů nedostatečné. V té věci bude třeba, aby činili pokání všichni, kteří hřešili. Naše hudba a zpěv chrámový budou muset projít velikou očistou, všechny soukromé osobní názory musí ustoupit stranou a učinit místo daným nařízením Církve. Jinak se v úzkoprsosti svých osobních náhledů kupředu nedostaneme.

P. J. Brhel

DODATEK O CHRÁMOVÉ HUDBĚ

Každý čtenář Duch. pastýře při četbě Konstituce o posv. liturgii si jistě pozorně přečetl její VI. hlavu, která hovoří o posv. hudbě resp. zpěvu, neboť Církve hudbou vždy myslí především zpěv. Nejlepší hudba je hudba vokální, když lidé pěkně zpívají. Kéž by i naše kněžstvo si vzalo každý článek [articulus] této hlavy k srdci, aby se konečně přestalo u nás zpívat neliturgicky.

Některým duchovním správcům kromě toho prospěje připomenout některá platná ustanovení z divvějška, některé smernice, které na základě Motu propria Pia X.: Tra le sollicitudiní z 22. 11. 1903, apoštolské konstituce Pia XI.: Divini cultus z 20. 12. 1928 a encykliky Pia XII.: Musicae sacrae disciplina z 25. 12. 1955, shrnula instrukce o posv. hudbě a liturgii z 3. 9. 1958. Zároveň respektuje encykliku Pia XII. Mediator Dei, kterou vydala za tehdejšího prefekty kardinála Cicognaniho (nynějšího státního sekretáře) Posv. kongregace ritů.

Předně z 2. art. této instrukce budiž připomenuto, že oběť Mše sv. je vždy v o s e b ě j n ý úkon bohopocty, vzdáváný Bohu jménem Ježíše Krista a Církve, ať se koná na kterémkoliv místě nebo kterýmkoliv příslušným způsobem. Proto jméno Missa privata je nesprávné a nelze je užívat. V 3. art. se praví, že jsou jen dva druhy Mši sv. — zpívaná (in cantu) a čtená, tichá (lecta). Zpívaná je ta, když celebrant ony části Mše sv., jež mají být podle rubrik zpívány, skutečně zpívá a sloužil-li se tato Mše sv. s asistencí, sluje slavná; jestliže se celebruje bez asistence, je prostě zpívaná (cantata).

Podle art. 5–10 se k liturgickým úkonům nejlépe hodí gregoriánský chorál. Pak teprve posv. polyfonie, posv. hudba moderní, při níž za doprovodu muzických nástrojů účinkuje více hlasů, dále posv. hudba pro varhany a nábožný zpěv lidový; ale pouhá nábožná hudba, respektive hudba s náboženskou tematikou, která — třeba z autorova úmyslu nebo z charakteru díla vyvolává v lidech zbožné city a nábožnosti napomáhá, ale ježto má více volný charakter a není zaměřena k liturgii přímo, nesmí být připouštěna k liturgickým úkonům. V 20. art. této Instrukce se říká, že nábožná hudba resp. hudba s náboženskou tematikou může být připuštěna jen ke zbožným cvičením, resp. pobožnostem a pokud se koncertů tohoto druhu hudby týče, mají se konat např. v divadlech ap., ale ne v kostele, leč by pro jejich konání nebylo jiné vhodné místnosti a soudilo by se, že takový koncert nábožné hudby přinese větším duchovním užitek. V takovém případě může ordinář koncert nábožné hudby připustit i v kostele, ale a) ke každému vystoupení je potřebí zvláštního ordinářův písemný souhlas, b) na písemné žádosti o tento souhlas musí být uvedena doba koncertu, charakteristika děl, jež se budou zpívat, jméno dirigenta, sbormistra i umělců, c) ordinář pak souhlas nemá dávat, leč po slyšení názoru diecézní komise o posv. hudbě a po poradě s jinými věci znalými, a předtím si má dát předložit texty děl a mají se mu představit osoby, které chtějí koncert uskutečnit; ordinář má uvážiti jejich vlastnosti. d) Nejsv. Svátost má se v příhodné chvíli z onoho kostela odnést a s účtů reponovat v sakristii nebo separované kapli; e) prodávají-li se vstupenky nebo program na koncert, má se to konat mimo chrám; f) všichni zpěváci, muzikanti i posluchači mají být oblečení a chovat se tak, jak se v kostele sluší a konečně g) po koncertě se má vykonat nějaké zbožné cvičení, resp. pobožnost, nebo se má udělit eucharistické počeňování (k tomu účelu se zase Nejsv. Svátost přinese), aby nábožné pozdvižení mysli, které měl koncert způsobit, bylo takto jaksi korunováno.

V 11. art. Instrukce se praví, že jménem chrám resp. kostel (ecclesia) rozumí se každý posv. prostor, ať už jde o kostel v pravém slova smyslu, nebo veřejnou i poloveřejnou, příp. dokonce soukromou oratoř, leč by ze souvislosti bylo patrno, že jde o kostel ve vlastním slova smyslu. V 12. art. se připomíná, že nikdy se nemá konat zároveň liturgické úkony a zbožná cvičení (např. i modlitba posv. růžence) mohou liturgické úko-

ny buď předcházet, nebo následovat. Důžno pamatovat, že eucharistické počeňování je teč liturgický úkon v pravém slova smyslu.

18. art. Instrukce připomíná, že ony části liturgických úkonů, při nichž celebrant nebo asistenti zpívají podle rubrik formou gregoriánského chorálu, mají se konat a zpívat bez doprovodu jakéhokoliv hudebního nástroje a vztahuje se to i na prefaci. V 21. art. se připouští, že z rozumné příčiny — např. pro malý počet zpěváků, nebo když pěvecký sbor není na patřičné výši, příp. i pro přílišnou délku zpěvu — lze ten, nebo onen liturgický text, který se má zpívat, toliko recitovat buď stejným tónem (cantus directus), nebo na způsob žalmy a třeba i za doprovodu varhan. To při gregoriánském chorálu, zatím co polyfonie může být připuštěna k liturgickým úkonům jen tehdy, je-li pěvecký sbor opravdu na výši požadavků tohoto umění (art. 17).

Nikdy pak nelze v kostele používat gramofonu, rozhlasového přijímače, magnetofonu ap., a to nejen při liturgických úkonech, ale ani při pobožnostech, i kdyby se tyto konaly i mimo chrám. Výjimečně lze např. rozhlasového přijímače užít mimo liturgické úkony a pobožnosti kvůli poslechu promluvy sv. Otce, místního ordináře nebo nějakého vynikajícího kazatele, a magnetofonu a gramofonu mimo oficiální liturgické úkony a pobožnosti tehdy, jestliže by to prospělo k prohloubení křesťanského vzdělání nebo k výuce v posv. zpěvu, a konečně k usměrňování a jakémusi podpirání zpěvu při procesích, konaných mimo chrám. Tak to říká 71. art. Instrukce a další dva (72 a 73 art.) praví, že zesilovačů hlasu (amplionů) lze používat nejen při pobožnostech, ale i při liturgických úkonech, aby celebrujícího kněze, asistenty nebo i komentátora bylo slyšet po celé chrámové prostře. Tuto věc zdůrazňuje také Instrukce k liturgické konstituci z 28. 9. 1964.

Světelných obrazů a kinematografických představení, i kdyby jejich obsah byl sebevíc nábožný, nikdy nelze do kostela připustit. Rektor kostela má dokonce pečovat o to, aby ani v sousedství chrámu nebyly nějaké podniky, z nichž by do chrámu zaléhal rušivý zvuk, který by narušoval ticho a posvátnou atmosféru chrámového prostoru.

Nyní, kdy účastníci bohoslužeb mohou tak velice participovat na mešních modlitbách, ať jim v tom žádný duchovní správce nezabraňuje ani nadmírou byt sebekrásnějšího lidového zpěvu — zejména ať se věřící mohou s celebrantem pomodlit Otčenáš, a zvláště ať vede ředitele kůru, resp. varhaníka trpělivě k tomu, aby sebelepleším preludiem či mezi-

hrami neubíjel aktivní účast na liturgii, a jmenovitě aktivní účast na Mši sv. I méně hrani na varhany bude pro opravdovou liturgickou zbožnost prospěšnější.

ThDr. Jar. Kouřil

NOVA ET VETERA

Jaké budou skladby pro nový překlad mešního ordinaria?

První zásadou budiž, že umělci nelze předpisovat, jak má tvořit; je to dar Ducha svatého, který vane, kde chce. Přesto však lze zdůraznit dva směry, kterými se má řídit každý umělecký podnik. Podle nadpisu tohoto článku chci mluvit o nových objevech, které máme právo požadovat po skladatelích. Kdybychom měli poslouchat věčně to, co už tu bylo řečeno a dokonce lépe řečeno, nemělo by smyslu tvořit novou hudbu. Jaká to bude hudba, nelze již předem určit. Z dějin víme, že géniové, kteří dávali směr, jímž se má brát další umělec-ké tvoreni, přicházeli z neznámých a obyčejně bylo k nim prostředí, v němž žili, nepřátelské. Vezměme si Beethovena, Smetanu, Stravinského, Messiaena atd. Hudební kritik musí být velmi opatrný, aby svým apodoktyčným tvrzením neházel klacky pod nohy novému géniovi, jak to činil např. Hanslick Brucknerovi aj. Zkrátka: žádného génia nelze sméstnat do školských pouček, a nelze si představit hudební svět, ve kterém by se šmahem odmítala všechna pedagogická moudrost, což by konečkoně vedlo k úplnému dilantismu.

Géniové byli dvojího druhu: jedni vycházeli logicky z toho co bylo před nimi, např. Mozart, jehož italské předchůdce a vzory ani neznáme, jiní však zasáhli do vývoje hudby takřka revolučně, např. H. Berlioz, Debussy, Stravinský, Schönberg. Je otázka, byla-li to opravdu revoluce a nebyly-li novoty, které přinášeli, cosi, co už vlastně tu bylo předtím, a co dñi, géniové, jen přivedli k platnosti, např. používání starořeckých tónin nebo exotické prvky u novodobých skladatelů. Jednou takovou podivnou novotou u moderních skladatelů je sklon k bizarním námětům cirkusovým apod.: v hudbě Stravinského Petruška, v malířství G. Rouault. Je to pozdní romantismus či studium méněcenného lidského typu?

Vratme se nyní ke slovům Písma: hospodář má vynášet ze svého pokladu věci staré i nové. Z toho plyne, že kdo by pěstoval výlučně jen starou nebo novou hudbu, neřídil by se biblickou moudrostí (prohřešoval by se proti ní). A co z toho plyne pro skladatele?

Nesmí pohrdat tradicí ani se štítit rozumného pokroku v hudbě. Jsou ovšem rody duchů, z nichž některé jsou lépe disponovány v tom či onom směru, ale kritik má zaujmout ne-

stranné stanovisko. Jde-li o liturgickou hudbu, je třeba mnohem větší opatrnosti než v profánní hudbě. Jako by světový mistr stihnu mohl vytvořit nejskandálnější mešní ornát, protože by neznal tradici liturgických rouch, tak by i neinformovaný skladatel mohl napsat mši, která by byla pamfiletem na správnou chrámovou hudbu. Podle Motu propria Pia X. je nejdokonalejší liturgická hudba ta, jež se svou povanou nejvíce blíží gregoriánskému chorálu, v němž zpívá celebrant. Styllová jednodušnost je tu samozřejmým požadavkem. Je to na úkor umělecké svobody? Nemyslím, vždyť nejde o nějakou lacinou imitaci, nýbrž o ducha (např. Ebenův varhanní cyklus Musica dominicalis). Jde prostě o to: odstranit vše, co ruší posvátný ráz chrámového umění. Když David tančil před Archou, nemělo to asi nic společného s cirkusovým křepčením, ač lze také předpokládat, že se od té doby vkus dosti vyvinul. Má-li duchovní hudba posilovat a rozmnžovat naši víru, naději a lásku, máme-li se s její pomocí lépe účastnit na oběti svaté, která je vlastně nekřivným obnovováním přebleskavého umučení Páně, nebudeme přece při ní zpívat hopsavým rytmem a la jazz nebo taneční folklor východních národů. Jde o modlitbu, a jen ta hudba patří do chrámu, která s ní ladi.

Nechci být úzkoprsý, ale zdá se mi, že patří ke slušnému chování v kostele, neposmívat se tradiční harmonii nastolováním výjimek, místo pravidel. Dále není rozumné házet přes palubu polyfonií, jež by se měla jmenovat vlastně polymelodie. Ano, zpěv má být melodický, toť jeho vlastní charakter, on musí vskutku zpívat a nemůže být nahrazen duchaplnými harmonickými kombinacemi. Zpívat mají všechny zúčastněné hlasy a ideálem by bylo, aby zpívaly i všechny hlasy doprovodu. Melodie, toť jako kresba v malířství: nahradit kresbu slukvy barev je iluzorní, proto také není možné, aby se hudební skladba obešla bez pevné melodické kontury. Novost výrazu je třeba odvodit od novosti obsahu a ne naopak. Náš nejvyšší vzor je Boží příroda, jež je každým rokem nová a přece stále táž. Duchem liturgie je tradice obrozovaná logickým vývojem starých pokladů. Odhodte tradici a budeme jako vodní leknín bez kořenů. Je krásný, ale snadno odplave, protože nekotví v pevné zemi. Tyto zásady se musí zračiti i v duchovní hudbě. Nemí znakem dobrého hospodáře ničí-li staré statky v domněni, že překážejí novým. Překotný kulturní vývoj posledních let je honěním se za bludičkami; zdravý umělec se neřídí módou, jež je přechodná, nýbrž moudrostí očí a inspiací Ducha.

O. A. Tichý

Kněžská meditace

Ve Mši sv. se střídá modlitba chvály: Gloria in excelsis Deo, Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto s modlitbou prosebnou: Oremus, da nobis, Quaesumus, Domine, Suscipe sancte Pater, Omnipotens, aeternus Deus, při kolektě a ofertoriu. Avšak v té části

PREFACE O SV. JOSEFU

Mše svatě, kdy začíná vrcholná modlitba velkého kánonu, začíná mít také důležitý přednost. Kněz zahazuje toto velké a mohutné důkřívání pozdravem „Dominus vobiscum!“ Úvodní pozdravení však nestačí. Následuje proto druhá aklamace: Sur-

sum cordal Vzhůru srdce! Jako by chtěl kněz říci: Nechte všeho, co vám dělá starosti, co vás bolí, co vás tlačí, co vás sklíčuje. A teprve tehdy, když všichni potvrdili: Habemus ad Dominum, vyřkne kněz to velké téma společné modlitby, které následuje:

Gratias agamus Domino, Deo nostro! Všichni souhlasí a jednohlasně potvrdí: Dignum et justum est!

Když děkujeme Bohu, je naše téma důkázání nevyčerpatelné. Neboť tisíce jsou dobrodiní, která Bůh nám prokázal, tisíce příčiny, proč máme Bohu děkovat. My souhlasíme, že je to vhodné a správné. Avšak při tomto důkázání v prefaci se nejedná jen o naše osobní pozemské blaho. Zde děkujeme za ta nejvyšší a největší dobra nadpřirozená. Za naše spasení. Za spásu, kterou nám přinesl Ježíš Kristus. Za zjevení svého božství. Za zaslání Ducha svatého. Děkujeme za vzácné svaté ušlechtilé lidi a jejich příklad, který nám jiní daroval.

A to je také příčina našeho prefatického důkázání v prefaci o sv. Josefu... „Věru vhodné a spravedlivé jest, abychom ti vždy a všude díky vzdávali, Hospodine svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože, a tebe o Slavnosti sv. Josefa povinnými chválami blahoslavili a hlásali. Onť jako muž spravedlivý byl tebou Bohorodičce Panně za Snoubence dán a jako věrný a moudrý služebník nad rodinou tvou ustanoven...“

Vysoká důstojnost tohoto svatého muže Božího je vyjádřena jen několika málo slovy. „Onť jako muž spravedlivý byl ustanoven jako věrný a moudrý služebník nad rodinou Boží.“ Pro tyto tři vynikající ctnosti chválí sv. liturgie trojjediného Boha, že nám svatého Josefa dal.

Spravedlnost na něm vidí a na něm chválí Písmo svaté, spravedlnost na něm chválí Bůh. Na tom právě záleží, koho chválí Bůh, kdo se Bohu líbí. Nezáleží na tom, co lidé o nás myslí, jestliže konáme své povinnosti k Bohu a k bližnímu poctivě, záleží na tom, jak Bůh o nás smýšlí a na tom, zda oko Boží se zalíbením se může dívat na naše počínání. Na tom záleží, abychom byli mužové Boží spravedliví, jako byl svatý Josef. — Spravedlnost je ctnost, kterou dáváme každému, co mu přísluší. Bohu úctu a slávu, poslušnost a lásku, bližnímu pro Boha svou pomocnou ruku a bratrskou ochotu. To činil svatý Josef všu-

de: v Betlémě, při svém útěku do Egypta, v Egyptě mezi cizími lidmi, v Nazaretě, v každé životní situaci. Vždy chránil a opatroval, vždy se obětoval za svatou rodinu. Vždy plnil svou úlohu, kterou mu Bůh uložil, bez omlouvání a vymlouvání. Staral se jako Pěstoun o Božího Syna, staral se o svou Snoubenku blahoslavenou Bohorodičku Marii Pannu. Bůh, Otec nebeský, by nebyl svěřil své nejdražší poklady na Zemi, Ježíše a Marii, ty nejvzácnější a neušlechtilější duše nikomu jinému, než tomuto svatému Muži spravedlivému, který důsledně v každé sebetěžší životní situaci splnil své poslání. Se spravedlností se snoubily ve svatém Josefu moudrost a věrnost!

Měřítka věrnosti jsou oběti, které dokáže člověk přinášet pro člověka. Pán Ježíš byl věrný až k smrti na tvrdém lůžku dřevěného kříže. Panna Maria byla věrná, sv. Pavel byl věrný svému Pánu Ježíši Kristu a svým křesťanským obcím, takže mohl na konci svého života říci: „Dobře jsem boj bojoval, v běhu života jsem u cíle, víru jsem zachoval; pro budoucnost je mi uložena koruna spravedlnosti. Tu mi dá Pán, spravedlivý soudce.“ 2 Tim. 4, 7–8. Všichni mučedníci byli věrní až k samé mučednické smrti. Žádná sláva netrvá tak dlouho jako sláva věrnosti. Všichni národové opěvují věrnost jako nezapomenutelnou ctnost svých národních hrdinů. Záleželo nejen na úspěchu, ale především na věrnosti. Věrný služebník byl vždy sv. Josef, od Boha ustanoven nad Rodinou Boží — a služebník moudrý!

V denním styku se setkáváme s případy, kdy člověk neucený dává najevo moudrost, že se dívá všichni, kteří ho znají. Jak je získaná tato moudrost Boží? Moudrý člověk vidí vše per causas ultimas, vidí poslední příčiny, poslední cíl všeho, co je, všeho, co se děje. Myšlenky své upravuje podle myšlenek Božích. Věci a události měří měřítkem Božím. Vše pozoruje očima Božíma, sub specie aeternitatis, pod zorným úhlem věčnosti. Svatá Kateřina Sienská ve čtrnáctém století, dominikánka, nechodila do jiné školy než do školy Ducha svatého.

Z jejího života víme, že učení a vzdělání mužové se jí tážali o radu a šasli nad jejím podivuhodným řešením nejspolehlivějších problémů. Na tomto vrcholu křesťanské moudrosti, která vše vidí a posuzuje, a která řídí činy člověka v síle a světle Ducha svatého, stal se sv. Josef: vir justus, fidelis servus ac prudens! Ve světle víry, za pomoci milosti, je kněz mnohem více schopen řešit otázky dovolenosti nebo nedovolenosti konkrétního lidského skutku, než když je ponechán sám sobě a své chytrosti. Žádný ze všech morálních systémů a probabilismů nepomůže teologovi vyřešit komplikované kásusy tak, jako pravidla, která vycházejí z moudrosti srdce. — V životě sv. Josefa byly případy a chvíle, kdy si těžko věděl hned rady. Panna Maria, budoucí Matka Boží (Mt 1, 18–21). Když byl vybit nut andělem v temné noci: „Vezmi dítě i jeho Matku a utec do Egypta.“ (Mt 2, 13–15.) Lidská moudrost nedostačovala, šlo o rozhodnutí, které mělo mnohem vzdálenější cíl, než pouhý lidský rozum mohl dohlédnout. Svatý Josef, Snoubenec a Ochránce blahoslavené Bohorodičky Boží však stál pod ochranou a zvláštním vlivem Ducha svatého, jehož Snoubenkou byla Panna Maria. Svatý Josef byl naplněn jeho darem moudrosti ve svrchované míře, takže každé jeho rozhodnutí v praktickém a rodinném životě bylo neomylně jisté a bezpečné.

Tuto moudrost vyžaduje od každého alumna a budoucího kněze koncilní dekret „O výchově kněží v seminářích“ a dekret „O životě a práci kněží“.

Svatý Josef vir justus, fidelis ac prudens, servus etiam nobis est datus. Utíkejme se k němu s důvěrou ve spletitých záležitostech pastoračního našeho života; jako se k němu utíkal s hlubokou důvěrou veliký jeho ctitel Jan XXIII., zařadil jeho jméno do Velkého kánonu Mše svaté. Utíkejme se k němu jako patronu umírajících, až se naše kněžská duše bude loučit s tímto světem. — Děkujeme Bohu nejen v prefaci o sv. Josefu, nýbrž každý den za to, že nám dal tohoto velikého světce jako úchvatný vzor a příklad spravedlnosti, věrnosti a moudrosti.

ThDr. Karel Sahan

ROZJÍMAVÝ PŘEKŁAD ŽALMŮ

ŽALM 121. POZDRAV SVATÉMU MĚSTU JERUZALÉMU

Třetí z poutních písní (hebr. Ž. 122) Hora Sión, město Jeruzalém, a chrám splývaly v jeden pojem národní hrdosti a náboženského uvědomění. Radost z příchodu poutníků do Jeruzaléma se nerozlučně pojila s jejich touhou po svatyni.

Rozdělení myšlenek:

- a) Stojím v branách krásného Jeruzaléma (1–3),
- b) sem putují Izraelité jako věřící i jako vlastenci (4–5).
- c) Kéž se Jeruzalém těší pokoji, který prospěje městu i národu (6–9)!

1. Stupňová píseň Davidova.

+

Radova jsem se, když mi řekli:

„Půjďme do Pánova domu!“

2. A už stojí naše nohy ve tvých branách, Jeruzaléme!

3. Jeruzalém, zbudovaný jako město celé úplně zastavěné,

4. sem putují pokolení, pokolení Pána, jak velí zákon v Izraeli, aby velebili Pánovo jméno.

5. Tam jsou zřízeny soudní stolce, stolce Davidova rodu.

+

6. Vyprošujte Jeruzalému pokojné časy, ať jsou v bezpečí, kdo tě milují!

7. Ať vládne mír ve tvých hradbách, bezpečnost ve tvých budovách!

8. Pro své bratry a přátele budu říkat: „Pokoj tobě!“

9. Pro dům Pána, našeho Boha, budu se modlit za tvé blaho!

3. „úplně zastavěné“ — proti jiným městům a osadám měl Jeruzalém souvislé ulice.
4. „jak velí zákon“ — Deut 12, 4–9 nařizuje jediný oltář v zemi. David jej z vnuknutí Božího staví v Jeruzalémě — 2 Sam 24, 16–25; 2 Par 3, 1; ten se tak

- stal cílem tří výročních poutí, nařízených zákonem — Ex 23, 14–17; Deut 16, 16.
5. „soudní stolce“ — státní úřady.
- 8–9. „Pro své bratry... pro dům Pána“ — mír prospěje celému národu, nejvíce však chrámu. P. Jos. Kunický

EMPIRICKÁ PSYCHOLOGIE NÁBOŽENSTVÍ

Psychologie je věda o lidském chování, která se snaží porozumět lidskému chování, učí se je předvídat nebo i měnit. Moderní empirická psychologie se oddělila od psychologie starého a středního věku, kdy totiž patřila do oblasti filosofie. Mnozí velcí filosofové počínaje Platonem, Aristotelem, sv. Augustinem, sv. Tomášem Akvinským, spekovali o lidské duši a jejich názory a vývoody se udržely až do dnešní doby.

Kdežto empirická (užitá) psychologie se stala psychologií všedního dne. Velké její objevy a poznatky vyrostly přímo z praktických potřeb člověka XX. století a působily svými nesčetnými způsoby i na jeho všední život. Užitá či aplikovaná psychologie je praktickým uplatněním zásad obecné (teoretické) psychologie v různých oborech společenské činnosti a dělá to buď speciálně nebo vzájemně, a to s tím úsilím, aby těmto oborům pomohla k dokonalejšímu řešení jejich specifických problémů.

Jedním z problémů, které má empirická psychologie řešit, je její poměr k náboženství — náboženskému životu. Empirická náboženská psychologie je totiž věda, která popisuje náboženské jevy — vztah člověka k Bohu a projevy této závislosti — úcty apod. a i ostatní jevy, které z tohoto poměru vyplývají.

Jako začátek náboženské psychologie můžeme určit rok 1902, kdy William James si zvolil jako předmět své přednášky „The Varieties of Religious Experience“ v Edinburhu a jako první v té době a jako psycholog se zajímal o náboženství. V přednášce popisoval náboženské zážitky a použil při tom psychologické terminologie. Sám však sice neprobíral náboženství a také jeho postoj k náboženství nebyl skeptický a ani nepřátelský. Přijímal totiž existenci světa duchovních realit, který byl uzavřen svatými a mystiky. Proto Jamesovy přednášky se staly podnětem pro psychology, aby se zaměstnávali projevům náboženské víry.

Náboženská víra je vědou. Měřítkem její vědeckosti jsou metody, kterých užívá při bádání v tomto směru. Karl Pearson, anglický matematik a vědec, prohlásil, že každé bádání, při němž se užívá vědeckých metod, a to systematicky, je vědecké; a o předmětu bádání můžeme plným právem hovořit jako o vědě, ať už je konec konců předmětem jejího studia cokoliv. Nemusí to být jen přírodní a technické vědy, ale i psychologické, filosofické nebo i theologické problémy, ježto všeobecná metoda není záhadou, ale skutečností. Je to totiž určitý postup, jehož používáním se pokoušíme odpovědět na určitou otázku nebo vyřešit určitý problém.

Někteří psychologové během doby se distancovali od Jamesových názorů na náboženství. Byl to např. Švýcar H. Leuba, který napsal několik knih o psychologii náboženství, z nichž můžeme si učinit tento závěr: „Přirodovědci se sice kloní k náboženské víře, kdežto prů psychologové mnohem méně.“ I když byl Leuba napadán obránci víry, nemůžeme mu přiznat vysloveně nepřátelský poměr k náboženství. Leuba si cenil morální aspekt náboženství, zvláště pak křesťanství, a litoval pouze, že tento aspekt je spojen s transcendentálním obsahem víry, což považoval za neudržitelné. Jako cíl psychologie viděl vytvoření nového náboženství, které by zahrnovalo transcendentální jevy, jako např. víru v Boha, nesmrtnost lidské duše apod., ale toto jeho nové „náboženství“ by spojilo lidi vzájemnou láskou při realizaci křesťanských čností.

Nejintenzivněji, ze strany psychologů, bylo napadeno náboženství zakladatelem psychoanalýzy Sigmundem Freudem. Zvláště jeho kniha „Budoucnost jedné iluze“ představuje útok psychoanalýzy na náboženství. Nábo-

ženství se jeví S. Freudovi jako falešný systém víry — irrationální, která je založena na lidském přání: „Jsou to vesměs iluze, nedotknutelné, nikdo k tomu nemá být nucen, jsou sice pokládány za pevné, aby se jim věřilo. Cenu reality většiny z nich nemůžeme určit. Jak jsou nedokazatelné, jsou také nezvratné... Vědecká práce je pro nás jedinou cestou, která nás může vést k poznání reality.“

Pokud se týče psychoanalýzy, předem podotýkáme, že má, bez předpojetí, její heuristický princip neocenitelné ceny, jako je např.: význam nevědomí, poměr „ono“ k „já“ a k „nad já“, učení o potlačování, o psychokatharsi, o sublimaci libida atd., zůstano trvalého významu. Nepodařilo se však psychoanalýze sexuální výkladem proniknout dále do hlubších metafyzických hloubek — vysvětlit problém hříšného pádu lidí, z toho plynoucího pocitu viny, mnohé neurozy a poruchy mravního řádu: vzpoury proti Bohu, Otcí všech věcí (jako tzv. „Otec — Imago“, s tendencí, a to bez Něho zmocnit se neomezeného panství nad „matkou“ (přírodou). To je také totiž nejhlubší symbolika Oidipovského mythu: proto také Oidipus, když byl ošálen, byl odsouzen k trestu smrti, a byl oloupen o nadpřirozené světlo poznání. Náboženská věda dneška je vůči psychoanalýze v téže, sice opačné, ale podobné situaci, jako stál kdysi před staletími sv. Tomáš vůči pohanské, ba protikřesťanské a odmítnuté filosofii Aristotelově. Avšak sv. Tomáš ji očistil od pohanských bludů, ale pro bohatou hojnost jejího poznání, a to trvalé ceny jako „philosophia perennis“ ji vestavěl do křesťanské filosofie, a tak ji také prokázal tu největší službu.

Nejnadanějším žákem Freudovým byl Jung, který se však brzy odpoutal od školy Freudovy. Ačkoliv zpočátku byl protináboženský, přece píše v dopise P. Victoru Whitovi: „Kristus je v nás a my jsme v něm! Proč by neměla být aktivita Boží a přítomnost Božího Syna v nás reálná a patrná? Každý den jsem Bohu vděčný za to, že mně dovolil, abych v sobě prožil realitu Božího obrazu.“ Také Jung se zabýval významem náboženství a také tím, jak daleko může vést ztráta náboženské víry k duševní dezorientaci. I v tom se podstatně liší od Freuda. Freud věřil, že náboženství slouží duševnu, a to v tom, že dává pevnou jistotu věřícímu vzhledem k nepřátelskému universu. Ale přesto se domníval, že tato pevná jistota je iluzorní a nadto je známkou duševní nezralosti. Jasně vidící člověk by měl odrůst potřeby takové závislosti a vidět svět tak, jak jej odkrývá věda. Jen potom by skutečně dosáhl duševního zdraví.

Jungovo pojetí bylo zcela opačné. U svých pacientů viděl, jak ztráta náboženské víry jim působí utrpení, a uzdravení spočívalo v obnově náboženské víry. Jungovy myšlenky jsou dále rozšířeny v knihách Alfonse Meadry, švýcarského psychotherapeuta. Sám Maeder začal svou medicínskou dráhu jako pozitivista a odmítal všechny formy náboženství. Teprve těžkosti jeho pacientů jej přivedli k poznání náboženství.

Zcela zvláštní postavení v literatuře psychologické zaujímá kniha H. C. Rümkeho „The Psychology of Unbelief“. Freud totiž pokládal nevěru za daný postoj a tázal se, jaké nevědomé síly vedou lidi k víře. Kdežto Rümke se naproti tomu táže, které síly člověka ženou do nevěry.

Psychologie náboženství na počátku prvních 30 let tohoto století se pokoušela podat to nejlepší ze svých zkušeností. Podle Flournoy je objektem náboženské psychologie subjektivní náboženský život; náboženský život a činnost mají být vědecky prozkoumány. V psychologii se nejedná o otázku pravdy. Truvelotschovi se jeví úkoly

náboženské psychologie v tom, že se náboženské jevy popisují a podle typu zařazují. Podle Fabera zase jsou jejím předmětem v první řadě psychické náboženské jevy, nejen pouze pocity, nýbrž také rozličné formy náboženského myšlení a vůle. Mezi metodami doporučuje Faber zvláště metody sebepozorování, nebo metody srovnávací, jako jsou anamnézy biografie atd. Nutno vždy vycházet z náboženské současnosti. Je nutno zkoumat průměrnou nábožnost. Prožitek obrácení není ještě celým náboženstvím obráceného, nýbrž konverze je pouze vstupní branou. Doporučuje také metody dotazníkové a jejich statistické zpracování.

Později psychologie přešla do stadia experimentálního a my vidíme, jak málo prací bylo provedeno. Kromě již zmíněného výzkumu Leuby o víře v Boha a nesmrtelnost duše, provedl Starbuck empirická vyšetření o náboženských zkušenostech při obrácení, o ně pak podnítil zájem již James. Na 9. kongresu pro psychologii referoval P. T. Hightower o výzkumu, který provedl, když vyšetřoval u žáků korelaci mezi poctivostí a znalostí Pisma sv. ve škole. Podobné pokusy prováděl H. Thouless.

Kolem roku 1930 testovali D. Katz a F. Allport attitudy více než 4000 studentů syrakuské university. Jejich postoj k náboženství byl nejjasnější. Ženy mají větší sklon k náboženství než muži: studenti nižších tříd věří více v osobního Boha a v modlitby, než studenti tříd vyšších. Většina však uchovává tutéž náboženskou víru po celou dobu studia, jako měla při vstupu na fakultu.

Galerie vlasteneckých kněží

P. JOSEF HORKÝ

Třeбенice, kde P. Josef Horký po čtyřiaadvacet let působil, leží v malebném údolí, stráženo z jedné strany omšelými věžemi rozpadajícího se Házenburku, a z druhé strany ostrou špičkou Košťálova. Jejich historie je prastará; městem nadaným mnoha privilegii byly, myslím, už za Přemyslovců. Také kostel je starobylý, stačí říci, že na jeho stěnách jsou desky s textem kompaktát. Ačkoliv leží hluboko ve vnitrozemí nedaleko Lovosic, bylo to za Rakouska a za první republiky frontové město. Tudy se táhla česká etnografická hranice, tady se český živel střetával s početnou německou diasporou. A nedaleko, kousek severněji, začínala už souvislá německá oblast.

P. Horký se do těchto složitých národnostních poměrů zvláště dobře hodil. Byl rodákem z tohoto kraje, narodil se r. 1889 v Hrušovanech u Litoměřic, do jeho kolébky, stejně jako do jeho působiště, hleděl starý slovanský Radobyl. Mimo to byl po svém vysvěcení v Římě po dva roky — od r. 1915 do r. 1917 — kaplanem v Děčíně, takže jistě dobře znal řeč, zvyky i povahu tehdejších našich německých spoluobčanů. Ač byl vždy dobrým a uvědomělým Čechem, nebyla v něm národnostní nenávisť. Snažil se být opravdovým duchovním otcem všem, Čechům i Němcům bez rozdílu. Někteří Češi z městečka špatně chápali tento jeho objektivní a vpravdě pastýřský postoj. Mysleli, že nadřazuje Němcům, označovali ho za germanofila. Teprve válka jim ukázala, jak ryzí české srdce měl jejich farář.

Otec P. Horkého, řezník a hostinský v Hrušovanech, záhy po úrazu zemřel a jeho matka se znovu provdala za rolníka Tůmu z Kopist, který se ujal svědomité výchovy chlapce. Protože malý Josef nechtěl do Litoměřic, byl dán na studie do Prahy a zakončil je maturitou. Bohosloví vystudoval v Římě, na kněze byl vysvěcen 15. června 1914. Třeбенice bylo jeho druhé místo. Nastoupil tu jako administrátor, ale už za rok — 1918 — se stal farářem. Čtyřiaadvacet let zdejšího působení vyplnil plně a usilovnou prací. Především opravil faru, která po opravě už volala, i kostel, kde zřídil kapli Panny Marie Bolestné, jejímž byl, jak se zdá, obzvláštním ctitelem. Pořídil sem také různé obrazy a sochy. Kromě duchovní správy pracoval i na poli politickém, tělovýchovném a kulturním. Byl i obratný režisér; hry s náboženskými nebo národnostními náměty, které uvedl na scénu, mívaly značný

Věřící studenti snáze mění svou attitudu než ateisté nebo studenti s liberálními názory.

Jak jsme již uvedli existuje velmi málo experimentálních prací z empirické psychologie náboženství; k tomuto malému počtu prací připojujeme stručnou zprávu o psychologickém výzkumu dětské kresby. Moderní totiž empirická psychologie používá ke svému výzkumu kresby tzv. nonverbalní zkoušky. Teoreticky tato kresebná zkouška spočívá na předpokladu, že si dítě vytváří určitou představu o sobě i svém okolí. Výzkumy bylo také zjištěno, že i duševní napětí nebo i duševní pohoda v rodině se nakonec odráží v dětské kresbě. Také Nagy tvrdí, že u dítěte rozhodují osobní vztahy k věcem a ne subjektivní vlastnosti předmětů. Kresba dítěte se vlastně stává jeho řečí a může být dokonalejším výrazem jeho projevu než sama řeč. Tuto vlastnost dětí uvádí Sully, Burk, Kerschensteiner a souhlasně také to tvrdí Čáda, Urbančíč, že „otcovský dům, obyčej, zvyklosti okolí se vrývají do dětského mozku nejsilnějšími a nevyhladitelnými dojmy“. V kresbě také dítě nežívá symbolů. Symbol totiž u dítěte předpokládá úmysl změnit pravý obraz představy, avšak dítě se snaží o vyjádření objektivní reality, a vidí skutečné představy a ne jejich náznaky. Je totiž známo z psychologických pokusů a výzkumů, že se u kreslicích dětí odráží v kresbě jejich duševní napětí nebo duševní pohoda mezi rodiči nebo v rodině. Při konfrontaci rodinných poměrů s kresbou se tato skutečnost plně potvrdila. MUDr. Vlastimil Nikodém

úspěch. Mezi věřícími byl velmi oblíben jako rádce a obětavý pomocník v duchovním i normálním občanském životě.

Když se na zdi Košťálova objevil mohutný, vápnem namalovaný hákový kříž, když si různí ti třeбенičtí Jiraseckové, Kuschelkové a Vlasackové natáhli hnědé košile a vysoké boty, a když se nedaleko za Třeбенicemi zaklikatila protektorátní hranice, byl už P. Horký padesátník. Pokud si Němci zachovávali svou lidskou a křesťanskou tvář, vycházel s nimi velmi dobře, jednal

s nimi jako skutečný pastýř. Teď se však karta obracela. Byli to sami Němci, kteří položili rovnítko mezi Němcem a nacistou, mezi Němcem a usurpátorem. Postoj P. Horkého se zradikalizoval. Tolerantní lze být toliko k slušným lidem; jakmile mohla být tolerance vykládána jako souhlas s hroznými hříchy, které páchal nacismus na našem, a koneckonců i na svém vlastním národě, P. Horký byl okamžitě připraven k boji.

Národní motivy, které se dříve tu a tam objevily v jeho kázáních, vyskytovaly se v nich stále častěji. P. Horký líčil svým věřícím národnost a češství jako veliký statek, jako veliký odkaz předků, kterého se nesmíme jen tak zříkat. Nabádal věřící, z nichž mnozí žili v národnostně smíšených manželstvích, aby se nedávali zlákat různými výhodami a nedávali děti do německých škol. Tato práce neustála, ani když byl varován nejen od Čechů, ale i od některých slušných Němců. Když pak o pohřbech občanů německé národnosti — stalo se to dvakrát — vyrukovali i němečtí veteráni, a chtěli v pohřebním konduktu maširovat před křížem, nedovolil to a striktně je vykázal až za rakev. A pak už to šlo velmi rychle. Množily se podpisy, množila se udání a v den Božího Těla 12. června 1941 přijelo na třebenicko faru gestapo, provedlo domovní prohlídku a P. Horkého odvezlo.

Křížová cesta P. Horkého měla čtyři zastavení: Kladno — pražskou Pečkárnu — Terezín — Dachau. Ze začátku to ještě jakžtakž šlo. Dopisy, které posílal z Terezína, nebyly prosty naděje. Ještě z Dachau, kam byl odvezen 5. 9. 1941, psal, že je zdrav a šťasten, že může sloužit mši sv. Když se později jeho situace zhoršila,

vzal ho jeden slušný německý lékař na revír (do nemocnice) a všemožně mu pomáhal. Pak však byl odvolán a P. Horkému nastaly znovu zlé časy. Jeho pevná tělesná konstituce by snad byla vydržela i útrapy tábora — ale P. Horký byl přímo zabit. Byl vybrán za pokusného králíka, byly na něm prováděny pokusy s bacily malárie. Když se po válce vedoucí těchto pokusů dr. Schilling octl před soudem, dokázali mu bývalí vězňové z Dachau, že svými pokusy zabil 1184 lidí, z toho 260 kněží. P. Horký byl jedním z nich.

V posledním dopise, z vánoční doby 1942, P. Horký už nemluví o zdraví. Jeho duch se v předtuše blízkého konce odpoutal od hrozného prostředí i od těžkých chvil, které visely nad vězni jako Damoklův meč, a přenesl se přes prostory a léta zpět do lepších časů a rozplynul se do vzpomínek a díky... Jak mu asi bylo, vyplývá z poznámky, že závidí jednomu třebenickému občanu, který ho předešel na věčnost.

Než nemusil závidět dlouho. Dne 11. ledna 1943 přišla milosrdná smrt a odvedla ho z děsivého údolí slz a hrůz, kterým za poslední léta prošel, do jasu věčnosti. Jeho nevlastní otec mu právě psal dopis, když přišla zpráva o jeho smrti a zpopelnění.

Jestliže Třebenice jsou pyšny na svou starobylost a na svá dávná privilegia, jestliže jsou pyšny na velikého národního bojovníka MUDr. Václava Paříka, který zde působil, a jiné velké postavy, jistě zaznamenají s nemešnou pýchou do své kroniky i jméno P. Josefa Horkého, jehož život i práce, odhodlání i utrpení zanechaly v lidských srdcích hlubokou a jasnou rázdu.

Dr. Josef Beneš

Doba očima kněze

KATOLÍCI NEDBAJÍ USNESENÍ KONCILU ?

„Dialog Církve se sebou a Církve se světem“ pokračuje. Nikoli však tak, jak si každý původně představoval a jak to charakterizoval sv. Otec Pavel VI. ve svém vánočním poselství r. 1965: „To je prvním úkolem Církve, která jde vstříc setkání s lidmi, být *zvětšovatelkou míru*. Tato její úloha vyplývá ze samotné povahy věci. Což snad není mír prvním pozdravem, který může každý vyjádřit ve jménu Krista, podobně jako to učinil Kristus po svém zmrtvýchvstání: „Pokoj vám!“ Což nastolení míru, výzvy k míru a výchova v duchu míru nejsou základní formou působení Církve na svět, ve kterém vlastně Církev žije? Mír je zajisté prvním a nejvyšším dobrem společnosti. Je strůjcem spravedlnosti, svobody a souladu. Umožňuje budování mnoha jiných prospěšných věcí pro lidský život. A právě proto v této chvíli opětuje apologii míru. Činíme to proto, že se domníváme, že mír je výjimečně velkým dobrem, a také proto, že právě nyní je mír v nebezpečí.“

Že svatý Otec je věrným a důsledným obráncem míru, svědčí každá jeho reakce na současné dění, na vše, co by mohlo svět přiblížit míru. „Čím dál tím jasněji se ukazuje s každým odcházejícím dnem, že bez účinného, všeobecného a kontrolovaného omezení zbrojení nelze nastolit trvalý mír,“ napsal generálnímu tajemníkovi OSN U Thantovi k obnovení činnosti osmnáctičlenného výboru pro odzbrojení v Ženevě. „Každý odcházející den potvrzuje zároveň čím dále bolestněji a výrazněji rozpor mezi obrovským množstvím prostředků, které pohlcuje výroba zbraní, a nesmírnou, neustále narůstající bídou více než poloviny lidstva, čekajícího na uspokojení svých nejzákladnějších potřeb.“ Sv. Otec uvádí, že byl ve svém mírovém úsilí znovu povzbuzen „nedávným stanoviskem více než dvou tisíců biskupů katolické Církve, kteří se shromáždili na vatikánském koncilu v Římě“, a „ohlasem, s nímž se setkala jeho výzva z Bombaje“, jakož i „příznivým přijetím svého projevu v OSN ve světovém veřejném mínění“.

A tu bychom si právem představovali, že hlasům sv. Otce naslouchají, nad jiné pozorně, katolíci z celého světa. Přesněji — netoliko naslouchají; že katolíci celého světa nastoupí k plnění výzev, že budou jejich

předními zastánci, šířiteli a uskutečňovateli. Ale naskýtá se nám obraz poněkud odlišný od našich představ. Do západního Německa ani nenahlížíme, dokud tam pohládnou lidé, kteří nevybíravým způsobem napadají osobnost papeže Jana XXIII. jen za jeho mírové snažení. Svět se přesvědčil, že exponenti Bonnu jsou křesťané a katolíci, dokud sbírají volební hlasy, které je uvedou k moci. Pak se i ze západoněmeckých katolíků vyklubou ochránci neofašistů a revanšistů, všeho toho, proti čemu vystupuje Svatá stolice, jež netoliko ve věcech víry, ale ve věcech mravů má být každému katolíku vrcholnou instancí a institucí.

Světový tisk však zaznamenává distancování politiky Vatikánu i od politiky Washingtonu. Světový tisk se zde opírá o hlasy římského tisku. Odstup se jasně projevila v projevu Pavla VI. před Valným shromážděním OSN, když v protikladu k USA doporučil členství Čínské lidové republiky v OSN. Mnoho komentářů ve světovém tisku však připomíná události kolem audience amerického vyslance Goldberga u sv. Otce. Ve vatikánském orgánu „Osservatore Romano“ objevila se v této souvislosti zpráva, že svatý Otec zdůraznil Goldbergovi „s vědomím svého pastýřského poslání, aby nezanedbal nic, co by mohlo vést k duchovnímu sblížení, aby nenechal bez povšimnutí byt i nepatrnou příležitost, jak dospět k mírovému a spravedlivému řešení krize v jihovýchodní Asii“. Vatikánské sdělení dále zdůraznilo „vědomí odpovědnosti, jež nyní spočívá na vedoucích představitelích států a národů, a je tím větší, čím větší je moc, která jí disponuje“. Ještě zřetelnější je však článek zastupujícího šéfredaktora „Osservatore Romano“ Frederica Alessandriniho ve vatikánském listu. „Papežova činnost,“ píše Alessandrini, „je a byla odpovědí na bédování oněch, kteří si horoucně přejí skoncovat s utrpením, které postihuje tolik lidských bytostí, aniž vědí, proč...“ Milióny lidí již nejsou s to projevem pochopení pro důvody krvavé prolití, které nelze v jejich očích vysvětlit a tím méně ospravedlnit. Vzhledem k těmto okolnostem je jasné, že proti vůli národů, které požadují respektování svých základních práv, stojí vůle několika vůdců a lidí, kteří chtějí vysvětlovat stav, jež sami přivodili a který ne-

chtějí, nebo již nemohou změnit jako „nevyhnutelný“. Alessandrini uzavírá, že by mohlo dojít k všeobecné válce a pak by bylo všechno ztraceno, „počínaje oněmi svobodami, o nichž se tvrdí, že se za ně bojuje, zatímco se dává přednost více či méně vykonstruovaným cílům a plánům před přirozenými snahami lidstva“.

Tento článek je dosud nejzřetelnějším a nejostřejším útokem na americkou politiku ze strany směrodatného zástupce Vatikánu, obviněním těch, kdo pošlapávají svobodu a nezávislost jiných, kdo hrozí uvrhnout celý svět do katastrofálního dobrodružství. Vzhledem k prameni, z něhož toto stanovisko pochází, není jistě nereálné posuzovat článek jako odkaz na obsah ústního poselství, které Pavel VI. adresoval Goldbergovým prostřednictvím presidentu Johnsonovi a jehož obsah Washington dosud přísně tají.

Avšak co v daných poměrech a v dané době nejvíce překvapuje, je chování těch kruhů v Rakousku, které se považují, nebo dokonce vydávají za katolíky. My ovšem se nedáme mýlit. Rozlišujeme velmi přesně katolictví a politický katolicismus. Komu je třeba dokladu k tomuto rozdílu, poslouží rakouské poměry znamenitě. Rakouský tisk to postihuje takto: Záchvat amoku, jenž posedl propagátory „Lidové fronty“, je dnes v širokých kruzích Rakouské lidové strany sledován s obavami. Je stále zřejmější, že štvání, které se stupňuje, musí vést do ideologicky slepé uličky. Není možno natrvalo odvádět celkovou politiku strany, která si říká křesťanská, na nekřesťanský nenávislný propagandě. To měl asi také na mysli kardinál dr. König ve svém novoročním poselství 1966, když varoval před frázemi a vyzýval k tomu, aby závěry koncilu byly brány vážně. Stále více stoupenci strany pokládá hysterický a nenávislný postoj skupiny dr. Withalma za neslučitelný se základy katolické církve, které byly stanoveny na vatikánském koncilu. Víme už také, že nemohou, pro tvrdohlavý „záporný postoj“, najít žádnou oficiální podporu Církve. To ostatně ukazuje také energické varování Katolické akce všem stranám, tedy také Rakouské lidové straně, aby vystupovaly jménem Církve. Nejde tedy o žádné oficiální církevní stanovisko, protože to by uveřejnilo ústředí katolického tisku, nebo Wiener Kirchenzeitung. Jde prostě o výmysl Withalmovy skupiny, která se v tomto případě sama prohlašuje za „směrodatné katolické kruhy“.

Ne nadarmo se proto ve směrodatných církevních orgánech, jako například ve Wiener Kirchenzeitung, hovoří o koncilu jako o „velkém zlomu“ (Pater Mario von Galli) a ukazuje se, „že Církev i v komunistických zemích musí jít novými cestami“, že „zostřování ideologického boje není na místě“ („Wiener Kirchenzeitung“ z 21.

listopadu 1965). To dnes vedení Rakouské lidové strany popírá. Členové tohoto vedení by rádi zapomněli, že papež Jan XXIII. byl nazván „papežem velkého dialogu“, dialogu také s marxismem, a že dokonce jeho nástupce vytvořil vlastní vatikánský „Sekretariát pro nevěřící“. Jestli je už skutečně všechno v Církvi, jak to tvrdí skupina okolo Withalma, dlouho a neodvolatelně rozhodnuto, k čemu pak Církvi slouží vlastní sekretariát? „Nikoho nezavrhujeme, nikoho neodsuzujeme, chceme uznat každou dobrou vůli“ — prohlašuje naproti tomu vedoucí tohoto sekretariátu, kardinál dr. König. Koncil sám končil heslem, které stojí v křiklavém protikladu proti nenávislným tirádám Withalmových lidí: „Nikdo nám není cizí, nikdo není vyloučen, nikdo není daleko.“ (Wiener Kirchenzeitung z 19. prosince 1965).

Jak vidíme, jsou výroky Rakouské lidové strany diametrálně odlišné od výroků církevních orgánů. Dokonce kardinál Ottaviani, který je znám jako velmi konzervativní, prohlásil: „Ti, kdo kritizují kněze a laiky, kteří se na jaře minulého roku účastnili v Salcburku dialogu s marxisty, nejednají správně. Je nekřesťanské je kritizovat!“ Řekl to Ottaviani právě na adresu Withalmovy skupiny. To odporuje také skutečností, že tzv. „směrodatné katolické kruhy Rakouské lidové strany“ chtějí vytvořit nepřeklenutelnou propast mezi katolickou naukou a socialismem. Tato teze byla už v době Pia XII. neudržitelná, protože už tehdy tvrdil jeho publicista hrabě della Torre v Osservatore Romano: „Komunismus jako hospodářský systém, nehledě na filosofii, není žádná antitéze křesťanství.“ Sám nynější papež Pavel VI. odsoudil kapitalistický systém, soukromé vlastnictví výrobních prostředků, za jehož ochránce se vydává vedení Rakouské lidové strany pod záminkou „křesťanství“. „Z liberalismu vytvořený hospodářskospolečenský systém, který ještě stále trvá v chápání jednostranného vlastnictví výrobních prostředků a v hospodářství založeném na soukromém zisku, neznamená nejlepší systém ani mír, ani spravedlnost,“ řekl Pavel VI. delegaci podnikatelů. Každý člen Rakouské lidové strany může podobné stanovisko proti kapitalismu a pro socialistický hospodářský systém také dnes dobře sledovat, třeba v posledním čísle měsíčníku Forum, v článku známého bývalého univerzitního profesora ve Štýrském Hradci a dominikánského kněze dr. Marcela Redinga na téma „Socialismus jako křesťanská myšlenka“.

Mnozí členové strany, v neposlední řadě publicisté, se ke své straně obracejí zády, protože odmítají křečovitě pokusy Withalmovy skupiny o monopolní postavení zastánců náboženských zájmů, a protože cítí návrat k politickému katolicismu jako — otevřený protiklad k závěrům koncilu.

NÁŠ ZÁPISNÍK

BRNĚNSKÝ ORDINÁŘ DEVADESÁTNÍKEM

Dne 18. března t. r. dožívá se J. M. prelát ThDr. Josef Kratochvíl devadesáti let. Narodil se r. 1876 v Oslavicích v okrese velkomeziříčském. Na kněze byl vysvěcen r. 1900 v Brně a byl kooperátorem v Boskovicích, v Brně u sv. Maří Magdalény, kaplanem na dómě v Brně, později biskupským sekretářem. Vystudoval kanonické právo, vyšší teologii a dosáhl dvojnásobného doktorátu: teologie a kanonického práva. Roku 1924 byl instalován jako III. kanovník královské stoličné kapituly v Brně, roku 1932 stal se infulovaným prelátem na dómě v Brně a dómským arcijáhnem, roku 1933 jmenoval jej svatý Otec papežským prelátem. Za okupace byl jubilant vězněn na Špilberku, a v roce 1941 se ujal řízení brněnské diecéze, kteroužto funkci zastává doposud. Přejeme jubilantu hojnosti pevného zdraví, osobní pohody, dalšího elánu a Božího požehnání.

JUBILEA

V měsíci březnu se dožívají
vsdpp:

80 let

2. 3. Dr. Xaver Návrát, katecheta v. v. Praha, 14. 3. Ant. Kamír, far. v., Křeč, 18. 3. Josef Zíka, far. v. v. Č. Budějovice

75 let

15. 3. Josef Hudec, farář v. v., Čestlice

70 let

24. 3. Vojt. Kirchner, farář a bisk. rada Lovčice

60 let

16. 3. Karel Dolanský, děkan, Nezamyslice, 17. 3. Dr. Eduard Broj, admin., v. Bystřem u Poličky, 27. 3. Otto Zdražil, děkan, Napajedla, 27. 3. Rudolf Peňáz, admin., a kons. rada Boleradice

50 let

5. 3. Frant. Kapica, admin., Slatce, 16. 3. Jos. Navrátil, admin., Břeží, 16. 3. Jaroslav Feix, admin., Kraslice, 16. 3. Jos. Sedlák, admin., Koclčův, 20. 3. Petr Ducháček, duch. správce řehol. sester v. Chocni, 22. 3. Ant. Lyko, admin., Omlenice,

Kněžská výročí

30 let

1. 3. Ivan Karhoška, admin., Janov.

Kanovník Felix Kir devadesát-níkem

Dne 22. ledna t. r. se dožil v plné tělesné i duševní svě-žesti 90 let nejstarší poslanec Národního shromáždění Fran-couzské republiky a starosta města Dijonu kanovník Felix Kir. Při loňské návštěvě naší vlasti uzavřel jubilant družbu mezi kapitulami dijonskou a vyšehradskou. Celostátní miro-vý výbor katolického duchoven-stva vyslal, u příležitosti jeho narození, generálního tajem-níka dr. J. Beneše a místopřed-sedu dr. A. Horáka do Francie, aby mu odevzdali blahopřání předsedy CMVKD ministra dr. Josefa Plojgara. Na potvrzení uzavřené družby odevzdal kan-ovník dr. J. Beneš jubilantovi zlaté signum vyšehradské kapituly, za přítomnosti měst-ského zastupitelstva, na staro-bylé radnici města Dijonu, bý-valém zámku kníza burgund-ských. Oba zástupci CMVKD se zúčastnili všech oslav pořáda-ných v Dijonu k počtě kanov-níka F. Kira, velikého syna Francie.

Rekreační a lázeňská péče Charity v r. 1966

Česká katol. Charita bude v letní sezóně 1966 provádět rekreaci pro duchovní, řádové sestry a farské hospodyně v zotavovně „Marianum“ v Jan-ských Lázních a v zotavovně slovenské Charity v Dolním Smokovci. Rekreační pobyt v

Piešťanech lze spojit s lázeň-ským léčením.

Dvoutýdenní rekreační turnusy v janských Lázních a v Dolním Smokovci:

4. IV.—17. IV.; 18. IV.—1. V.;
2. V.—15. V.; 16. V.—29. V.;
30. V.—12. VI.; 13. VI.—26.
VI.; 27. VI.—10. VII.; 11. VII.—
24. VII.; 25. VII.—7. VIII.; 8.
VIII.—21. VIII.; 22. VIII.—4. IX.;
5. IX.—18. IX.; 19. IX.—2. X.; 3.
X.—16. X.

Třítýdenní lázeňské turnusy v Piešťanech:

4. IV.—24. IV.; 25. IV.—15.
V.; 16. V.—5. VI.; 6. VI.—
26. VI.; 27. VI.—17. VII.;
18. VII.—7. VIII.; 8. VIII.—
28. VIII.; 29. VIII.—18. IX.;
5. IX.—18. IX.; 19. IX.—2. X.; 3.
X.—16. X. Penze je 32 Kčs.
Duchovní a farské hospodyně
platí za ubytování a stravování
denně:

V janských Lázních: 16 Kčs.

V Dolním Smokovci: 20 Kčs.

V Piešťanech:

16 Kčs, s výjimkou turnusů
začínajících 27. VI., 18. VII.
a 8. VIII., ve kterých je
denní penze 20 Kčs. — V tē-
to denní penzi není zahrnut
nárok na ambulantní lázeň-
ské léčení, které si však
naši hosté mohou zakoupit
u správy státních lázní
v Piešťanech, pokud je ne-
obdrží bezplatně od svého
OÚZ.

Příhlášky nutno podat nej-
později do 15. III. 1966 na adre-
su: Česká katolická Charita,

rekreační oddělení, Praha 1,
Vladislavova 12.

Ve své přihlášce uveďte přes-
nou adresu (též diecézi), dále
zotavovnu nebo lázeňský dům,
kde si přejete být umístěni, a
požadovaný termín v rámci
shora vyznačených turnusů.
Příhlášky farských hospodyn
mají být opatřeny potvrzením
farního úřadu.

Zádsti o poukazy na lázeň-
skou péči v tomto roce se již
nepřijímají.

Pro příští rok mají být tyto
zádsti podány do konce měst-
ce listopadu 1966.

Jako místo smírných modlí-
teb za obrovský počet obětí na-
cismu byl zasvěcen klášter Sva-
té krve na území bývalého kon-
centračního tábora Dachau. Sto-
jí vedle šibenice, přímo u pří-
kopu, kde byli vězňové vraždě-
ni ranou do týla. V klášteře
je 21 karmelitek, které jej smě-
jí opustit jen v případě těžké
nemoci.

V Hadamasu zabili nacisté
30 000 lidí pod záminkou eutha-
nasie; na paměť obětí byl tam
vybudován daleko viditelný
obelisk s nápisem „Lidé, měj-
te lidi v úctě“ a hřbitov psy-
chiatrické nemocnice byl pro-
hlášen za památník.

V katolickém farním chrámu
v Balhalmu v Anglii byl umís-
těn televizní přístroj, aby účast-
níci bohoslužeb mohli i z po-
stranních kaplí sledovat obřady
u hlavního oltáře.

*) ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉZE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

Wariš František, posledně adm. Hoštice u Zd., ustanov-
ven od 1. 6. 1965 kooperátorem v Opavě u sv. Ducha.

ThDr. Jestříbek Vojtěch, administrátor Linhartovy
a excurr. adm. Nová Ves, ustanoven od 1. 6. 1965 ad-
ministrátorem v Kopřivnici.

Chovanec Robert, administrátor Starý Jičín, ustano-
ven od 1. 6. 1965 administrátorem v Linhartovech a
excurr. adm. v Nové Vsi.

Hučka Jaromír, administrátor Kopřivnice, ustanoven
od 1. 6. 1965 administrátorem ve Starém Jičíně.

Mikuláščík Alois, kooperátor Halenkov a excurr.
adm. Zděchov, ustanoven od 1. 6. 1965 administrátorem
ve Francové Lhotě.

Waloszek Stanislav, kněz apoštol. admin. českoťe-
šínské, ustanoven v olomoucké arcidiecézi od 1. 6. 1965
kooperátorem v Halenkově a excurr. adm. ve Zděchově.

Slováček František, posledně koop. Zábřeh n. M.,
ustanoven od 1. 7. 1965 administrátorem v Jalubí.

Čuhel Miroslav, kooperátor Morkovice, ustanoven od
1. 7. 1965 administrátorem v Počenicích a excurr.
admin. v Prasklicích.

Valášek Alois, far. Vrchoslavice, ustanoven od 1. 7.
1965 excurr. admin. v Hrušce.

Josefík František, farář Šumice, ustanoven od 1. 7.
1965 administrátorem v Ježově.

Matucha Ludvík, administrátor v Ježově, ustanoven
od 1. 7. 1965 admin. ve Vacenovicích.

Matěna Rudolf, admin. Vacenovice, ustanoven od 1. 7.
1965 administrátorem v Huštěnovicích.

Janík Jaroslav, admin. Huštěnovice, ustanoven od 1. 7.
1965 administrátorem v Šumicích.

Žarnovický Vojtěch, novokněz z Trenčianské Teplé,
ustanoven od 1. 7. 1965 kooperátorem v Hranicích.

Polášek František, novokněz z Gottwaldova, ustano-
ven od 1. 7. 1965 kooperátorem v Místku.

Váňa Josef, kooperátor Holešov, ustanoven od 1. 8. 1965
administrátorem v Určicích.

Honek Alois, koop. Prostějov, Povýš. sv. Kříže, ustano-
ven od 1. 8. 1965 kooperátorem v Holešově.

Šich Josef, novokněz z Gottwaldova, ustanoven od 1. 8.
1965 kooperátorem v Prostějově, Povýš. sv. Kříže.

Cikryt Vojtěch, admin. Prostějov, Povýš. sv. Kříže,
ustanoven od 1. 8. 1965 excurr. admin. v Prostějově
u sv. Petra a Pavla.

Surala František, admin. Tršice, ustanoven od 1. 9.
1965 administrátorem v Měrovicích.

Tabach Josef, admin. Bohušov a excurr. adm. v Oso-
blaze, ustanoven od 1. 9. 1965 administrátorem v Trši-
cích a excurr. admin. v Penčicích.

Valenta Vladimír, admin. Lichnov a excurr. admin.
Sosnová, ustanoven od 1. 9. 1965 administrátorem ve
Strahovicích.

Jedelský Ladislav, posledně koop. Prostějov, Povýš.
sv. Kříže, bytem Vojtiškov, ustanoven od 1. 9. 1965 ad-
ministrátorem v Lichnově a excurr. adm. v Sosnově.

Pirunčík Zdeněk, kooperátor Hlučín, ustanoven od
1. 9. 1965 administrátorem v Bohušově a excurr. adm.
v Osoblaze.

Krajiček Karel, posledně farář v Příboře, bytem
v Opavě, ustanoven od 1. 9. 1965 administrátorem
v Hrabyni.

Vinkler Jan, kooperátor Gottwaldov-Zlín, tč. po voj.
pres. službě, ustanoven od 1. 10. 1965 kooperátorem
v Prostějově, Povýš. sv. Kříže.

Kupka Antonín, kooperátor Ivanovice n. H., tč. po voj.
pres. službě, ustanoven od 1. 10. kooperátorem v Lud-
geřovicích.

Veselý Josef, tč. bytem v Holešově, posledně prov.
v Domašově n. B., ustanoven od 15. 10. 1965 proviso-
rem v Kurovicích a excurr. admin. v Ludslavicích.

Jedlička Antonín, admin. v Oskavě a excurr. admin.
v Bedřichově, ustanoven od 1. 11. 1965 administráto-
rem v Mor. Huzové.

Knapp Jindřich, admin. v Šumvaldě, ustanoven od 1.
11. 1965 admin. v Újezdě a excurr. admin. v Pasece.

Olšovský Antonín, admin. Velká Bystřice, a excurr.
admin. Hlubočky, ustanoven od 1. 11. 1965 administrá-
torem v Šumvaldě.

Rašner Emil, admin. Ostravice, ustanoven od 1. 11.
1965 administrátorem v Petřvaldě a excurr. admin.
v Trnávce a Mošnově.

Tkadlčík František, admin. Staré Oldřůvky, ustanoven od 1. 11. 1965 administrátorem v Ostravici.

Navrátil František, admin. Hladké Životice a excurr. admin. Kujavy a Pustějov, ustanoven od 1. 11. 1965 administrátorem v Odrách a excurr. admin. v Pohoří.

Szczurko Jan, kooperátor Frenštát p. R., ustanoven od 1. 11. 1965 kooperátorem v Bílovci a excurr. admin. ve Velkých Albrechticích s povinností bytem ve Vel. Albrechticích.

Glogar Jan, admin. Odry a excurr. admin. Pohoř, ustanoven od 1. 11. 1965 administrátorem v Malé Moravě a excurr. admin. ve Velké Moravě a Podlesí.

Šula Hubert, admin. ve Velkých Albrechticích a excurr. admin. v Bílově, ustanoven od 1. 11. 1965 administrátorem v Hladkých Životicích a excurr. admin. Kujavy a Pustějov.

Bláha Bohuslav, kněz diecéze brněnské, ustanoven v olomoucké arcidiecézi od 1. 11. 1965 administrátorem v Oskavě a excurr. admin. v Bedřichově.

Král Ladislav, admin. v Nové Hradečné, ustanoven od 1. 11. 1965 administrátorem ve Velké Bystřici.

Gottfried Jaroslav, posleďně v diecézi České Budějovice, bytem Petrůvka, ustanoven od 1. 11. 1965 administrátorem v Deštné a excurr. adm. v Roubaníně.

Frech Antonín, admin. Petřvald, excurr. adm. Trnávka a Mošnov, ustanoven od 1. 11. 1965 administrátorem v Nové Hradečné.

Kaňovský Alois, admin. Slušovice, ustanoven od 1. 12. 1965 administrátorem v Brumově n. Vl.

Vrzalík Antonín, admin. Brumov n. Vl., ustanoven od 1. 12. 1965 administrátorem ve Slušovicích.

Jurečka Stanislav ustanoven od 1. 9. 1965 kooperátorem u sv. Michala v Olomouci.

Vrátný Zdeněk, kněz diecéze Hradec Králové, propůjčen do olomoucké arcidiecéze a ustanoven od 16. 11. 1965 administrátorem v Cotkylti.

Penzionováni:

Loprais Tomáš, far. v Jalubí, přeložen na trvalý odpočinek od 1. 7. 1965.

Msgr. Karas František, farář Určice, přeložen na trvalý odpočinek od 1. 8. 1965.

Kukla Inocenc, koop. u sv. Michala v Olomouci, přeložen na trvalý odpočinek od 1. 8. 1965.

Úmrtí:

Dr. Jaschek Robert, farář v. v., dříve Vyšehorky, zemřel 20. 5. 1965.

Výstup František, administrátor Újezd u Uničova, zemřel 26. června 1965, pohřben 29. 6. 1965 ve Stříbrnicích.

Kleveta Jan, katecheta v. v. Velká Bystřice, zemřel 24. 6. 1965, pohřben 26. 6. 1965 ve Velké Bystřici.

Pospišil Antonín, arc. r., spirituál v soc. ústavě v Rokytnici u Přerova, zemřel 2. července 1965, pohřben 6. července 1965 v Rokytnici.

Stratil Alois, arc. rada, farář v. v. Hradec u Opavy, zemřel 17. července 1965, pohřben 20. července 1965 ve Velké Polomi.

Jašek František, farář Cotkylt, zemřel 6. srpna 1965, pohřben 10. srpna 1965 v Cotkylti.

Procházka Jan, kněz diecéze brněnské, emer. kat. v. v. Olomouc u sv. Michala, zemřel 13. 9. 1965, pohřben na Hostýně 15. 9. 1965.

Cibulka Ladislav, arc. rada, prof. v. v., duchovní správce na Hostýně, zemřel 21. 10. 1965, pohřben 27. 10. 1965 na Hostýně.

Glos Josef, farář Bánov, zemřel 22. 10. 1965, pohřben 25. 10. 1965 v Bánově.

Flora Florián, farář v. v. Branky n. M., zemřel 27. 10. 1965, pohřben 1. 11. 1965 tamtéž.

Jandl Antonín, posleďně farář v Mladějově, zemřel 19. 10. 1965, pohřben 22. 10. 1965.

ThDr. Blaschke Jan, far. v. v. Hrozová, zemřel 8. 11. 1965, pohřben 13. 11. 1965 v Rýmařově.

Valach Antonín, arc. rada a farář v. v. Pržno u Vsetína, zemřel 20. 11. 1965, pohřben 25. 11. 1965 ve Slušovicích.

Mikulka Martin, arc. rada a prof. nábož. v. v. ve Strážnici u sv. Martina, zemřel 29. 11. 1965, pohřben 2. prosince 1965.

Novotný Antonín, farář v. v. ve Fulneku, zemřel 29. 12. 1965, pohřben 3. 1. 1966 ve Fulneku.

Odchod do invalidního důchodu:

Bednařík Robert, administrátor, pověř. ve Štrambersku, převeden do invalidního důchodu (bydlí Starý Jičín č. 107).

Dr. Hruška Josef, farář Kurovice a excurr. adm. Ludslavice, převeden dočasné do invalidního důchodu.

DIECÉZE KRÁLOVÉHRADECKÁ:

Záruba Jan, interk. admin. v Bernarticích, ustanoven excurr. admin. ve Zlaté Olešnici dne 15. 11. 1964.

Vopařil Karel, interk. admin. v Trutnově, ustanoven excurr. administrátorem v Poříčí u Trutnova dne 15. 11. 1964.

Karel František ustanoven interk. admin. v Dobřenicích a excurr. admin. v Osicích a v Libčanech dne 1. 1. 1965.

Marek Antonín, farář v Libčanech, dán do důchodu dne 31. 12. 1964.

Šíp František, farář v Dobřenicích, dán do důchodu dne 31. 12. 1964.

Adamec Václav, interk. admin. v Novém Hradci Králové, ustanoven kaplanem v Pardubicích dne 1. 1. 1965.

Mládek Zdeněk ustanoven interk. admin. v Novém Hradci Králové a excurr. admin. ve Stěžerách dne 1. 1. 1965.

Adamec Václav, kaplan v Pardubicích, ustanoven interk. administrátorem v Pardubicích-Na Skřivánku dne 1. 2. 1965.

Lukš František, interk. admin. v Žirči n. L., přeložen na trvalý odpočinek dne 15. 1. 1965.

Fajstl Alois ustanoven interk. administrátorem v Žirči n. L. dne 15. 1. 1965.

Němčík Klement OSB., interk. admin. v Machově, přeložen na trvalý odpočinek dne 1. 3. 1965.

Walter Vítězslav ustanoven interk. admin. v Machově dne 1. 3. 1965.

Šrajbr Karel ustanoven interk. admin. v Rokytnici n. Jiz. a excurr. admin. v Harrachově dne 1. 6. 1965.

Majzner Vladimír, interk. admin. ve Zruči n. Sáz., ustanoven excurr. admin. v Souticích dne 1. 7. 1965.

Záruba Jan, interk. admin. v Bernarticích, ustanoven interk. admin. v Rudníku a excurr. admin. ve Fořtu a v Černém Dolu dne 1. 8. 1965.

Špelda Josef, interk. admin. v Rudníku, ustanoven interk. administrátorem v Bernarticích a excurr. administrátorem ve Zlaté Olešnici a v Zacléři dne 1. 8. 1965.

Lukáček Andrej, novokněz, ustanoven kaplanem v Polné dne 1. 8. 1965.

Karel František, interk. admin. v Dobřenicích, ustanoven interk. administrátorem v Letohradě dne 1. 8. 1965.

Vrátný Zdeněk, interk. admin. v Letohradě, ustanoven interk. administrátorem v Ruprechticích a excurr. administrátorem ve Vernéřovicích a v Heřmánkovcích dne 1. 8. 1965.

Černý Václav, novokněz, ustanoven interk. administrátorem v Novém Hradci Králové a excurr. admin. ve Stěžerách dne 1. 8. 1965.

Mládek Zdeněk, interk. administrátor v Novém Hradci Králové, ustanoven kaplanem v Litomyšli dne 1. 8. 1965.

Palovčík Jaroslav, kaplan v Litomyšli, ustanoven interk. administrátorem ve Vrbici dne 1. 8. 1965.

Taichl Josef, kaplan v Polné, ustanoven interk. admin. v Dobřenicích a excurr. admin. v Osicích a v Libčanech dne 1. 8. 1965.

Smetana František, farář v České Bělé, přeložen na trvalý odpočinek dne 1. 11. 1965.

Šmeral Oldřich, novokněž, ustanoven kaplanem v Holicích dne 15. 11. 1965.

Vrátný Zdeněk, interk. admin. v Ruprechticích, ustanoven interk. admin. v Cotkytlí (arcidiecéze olomoucká) dne 1. 11. 1965.

Vošický Rudolf, interk. administrátor v Žehuni, ustanoven interk. administrátorem v Libici n. Cidlinou dne 1. 12. 1965.

Palovčík Jaroslav, interk. admin. ve Vrbici, ustanoven excurr. admin. v Žehuni dne 1. 12. 1965.

Plodek František ustanoven interk. administrátorem v Broumově a excurr. admin. v Martinkovicích a v Šonově dne 1. 12. 1965.

Bureš František, interk. admin. v Broumově, ustanoven interk. admin. v Ruprechticích a excurr. admin. v Martinkovicích a v Šonově dne 1. 12. 1965.

Zemanec Václav, interk. admin. v Jilemnici, jmenován bisk. vikářem vikariátu jilemnického dne 1. 1. 1966.

Henych Oldřich, interk. admin. v Holicích a kancléř kapit. konsistoře, ustanoven excurr. administrátorem v Býšti dne 1. 1. 1966.

Vyznamenání:

Šimek Jan, interk. admin. v Žamberku, jmenován osobním děkanem.

Ptáček Josef, farář v Týništi n. Orl., jmenován čest. kons. radou.

Jůza Josef, interk. admin. v Sadské, jmenován bisk. notářem.

Skočdopole Karel, interk. admin. v Teplicích n. Met., jmenován bisk. notářem.

Tesař František, interk. admin. v Ústí n. Orl., jmenován bisk. notářem.

Pípal Josef, interk. admin. ve Štokách, jmenován bisk. notářem.

Hurych Josef, farář v Brandýse n. Orl., jmenován čest. kons. radou.

Holubec Josef, interk. admin. v Nové Pace, jmenován bisk. notářem.

Kosek Josef, farář v Častolovicích, obdržel právo nosit expos. canonice a synodalie.

Schovanec Josef, bisk. vikář a interk. admin. v Poděbradech, jmenován osobním děkanem.

Abendroth Jan, farář v Úpici, jmenován čest. kons. radou.

Marek Antonín, emer. farář v Libčanech, jmenován čest. kons. radou.

Navrátil Vojtěch, emer. admin. v Kuklenách, jmenován čest. kons. radou.

Roháč Josef, emer. farář bytem v Lenešicích, jmenován čest. kons. radou.

Štumar Josef, farář v Lukavci, jmenován čest. kons. radou.

Vrzal Josef, emer. profesor v Chrudimi, jmenován čest. ordinariátním radou.

Dr. Sedlařík Alois, admin. ve Vamberku, jmenován bisk. notářem.

Donát Václav, interk. admin. v Kopidlně, jmenován bisk. notářem.

Kubelka Josef, interk. admin. ve Vojslavicích, jmenován osobním děkanem.

Hašek František, farář v Černíkovcích, jmenován biskupským notářem.

Filip Karel, interk. admin. v Červených Janovicích, obdržel právo nosit expositorium canonice a synodalie.

Stryhal Miroslav, interk. admin. v Pecce, obdržel právo nosit synodalie a expos. canonice a jmenován bisk. notářem.

Čáp Josef, interk. administrátor v Novém Městě n. Met., jmenován osobním děkanem.

Kochlöffel Ivan, interk. admin. v Chlebech, jmenován čestným konsistorním radou.

Fišar Stanislav, kaplan v Novém Bydžově, jmenován osobním farářem.

Kašpar Josef, farář v Borohrádku, jmenován čest. kons. radou.

Bošina Jaroslav, farář ve Velké Losenicí, jmenován bisk. notářem.

Špelda Josef, interk. admin. v Bernarticích, obdržel právo nosit expos. canonice a synodalie.

Kubát Antonín, interk. admin. v České Třebové, obdržel právo nosit expos. canonice a synodalie.

Úmrtí:

Kylar Josef zemřel dne 23. 12. 1964 v Nymburce a pohřben v Letohradě.

Mimra František, č. kons. rada, osobní děkan a emer. farář v Bystrém v Orl. horách, zemřel dne 25. 2. 1965 v Bystrém a tamtéž pochován.

Msgr. Chromý Tomáš, emer. profesor v Kostelci n. Orl., zemřel dne 18. 3. 1965 v Kostelci n. Orl. a pohřben v Lipím u Č. Brodu.

Sokol Leopold, emer. bisk. vikář, č. kons. rada a emer. katecheta v Hlinsku, zemřel dne 2. 5. 1965 v Hlinsku a tamtéž pohřben.

Červinka František, farář v Rokytnici n. Jiz., zemřel dne 10. 5. 1965 v Jilemnici a pochován v Rokytnici n. Jiz.

Roháč Josef, č. kons. rada a emer. farář v Potštejně, tč. v Lenešicích u Loun, zemřel dne 8. 7. 1965 v Lenešicích a tamtéž pohřben.

Msgr. ThDr. Burýšek Josef, emer. vicerektor kněž. semináře v Hradci Králové, tč. v Hostimi u Mor. Budějovic, zemřel dne 22. 7. 1965 v Hostimi a pohřben v Čáslavi.

Msgr. ThDr. Konečný Jan, emer. univ. profesor, tč. v Prachaticích, zemřel dne 4. 9. 1965 v Prachaticích a tamtéž pohřben.

Navrátil Vojtěch, emer. katecheta v Kuklenách, zemřel dne 25. 9. 1965 v Hradci Králové, pohřben v Kuklenách.

Kava Josef, č. kons. rada, os. děkan a emer. farář v Třebechovicích pod Orebem, zemřel dne 2. 10. 1965 v Hradci Králové a pohřben v Třebechovicích p. O.

Grégr Antonín, č. kons. rada, bisk. notář a emer. katecheta v Poděbradech, zemřel v Poděbradech dne 6. 10. 1965 a pohřben v Heřmanově Městci.

Juřena Jan, emer. bisk. vikář, děkan a farář v Hlinsku, zemřel dne 31. 10. 1965 v Prostějově, pohřben v Hlinsku.

Lakomý Vladimír, Ord. Cap., duchovní správce v Domově ČKCH v Broumově, zemřel dne 8. 11. 1965 v Broumově a tamtéž pochován.

DIECÉZE ČESKOBUDĚJOVICKÁ.

Vyznamenání:

Kopačka Jan, administrátor Klatovy, jmenován osob. arciděkanem 24. 12. 1965 (č. 1654/65).

Janeček Karel, administrátor Velhartice, jmenován osob. děkanem 24. 12. 1965 (č. 1655/65).

Bartík Jan, farář Čimelice, jmenován osob. děkanem 24. 12. 1965 (č. 1656/65).

Sobíšek František, administrátor Rudolfov, jmenován osob. děkanem 24. 12. 1965 (č. 1660/65).

Prukner Emil, administrátor Švihov, jmenován osob. děkanem 24. 12. 1965 (č. 1661/65).

Ustanovení:

Červinka Jan, administrátor Bernartice u Tábora, excurr. administrátorem ve Veselíčku (o. Písek) 15. 11. 1965 (č. 1536/65).

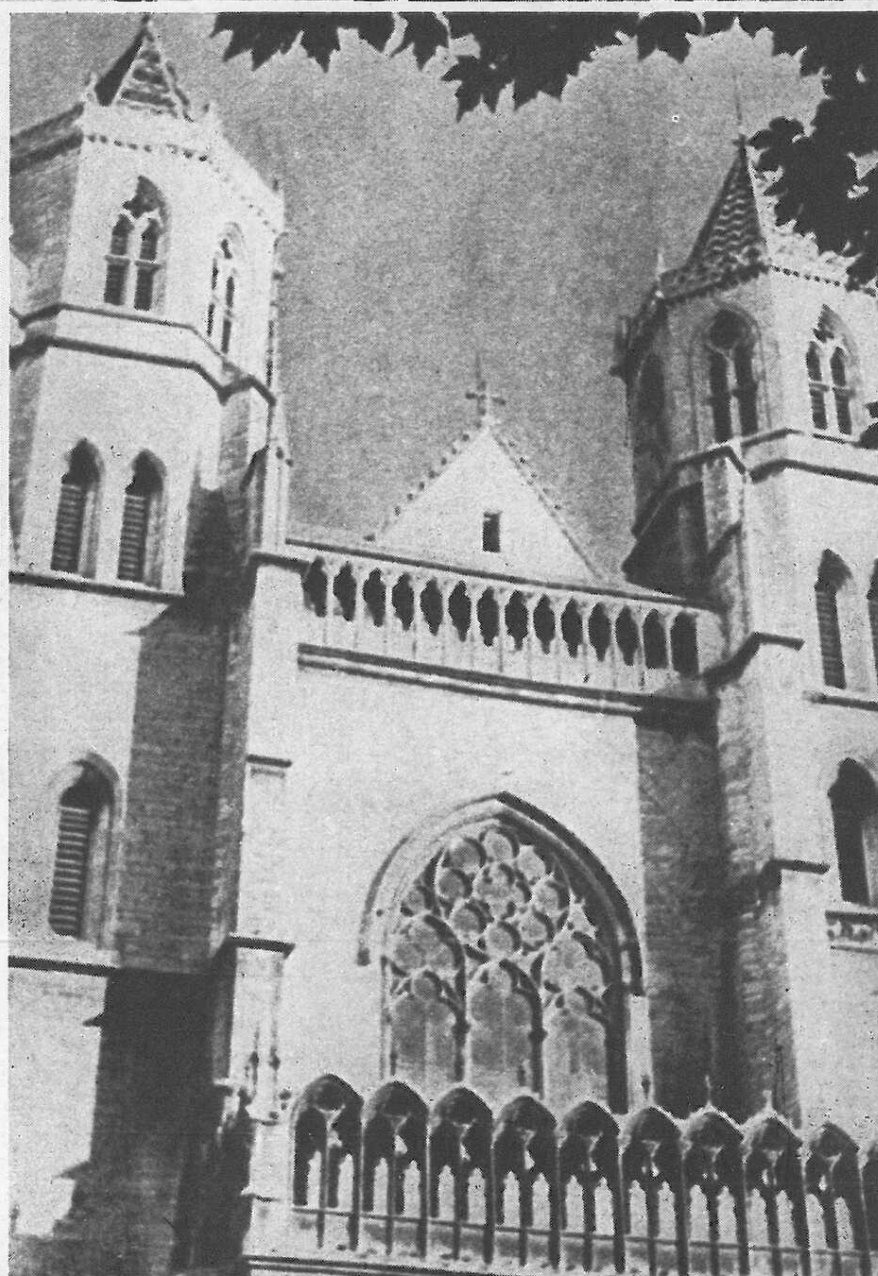
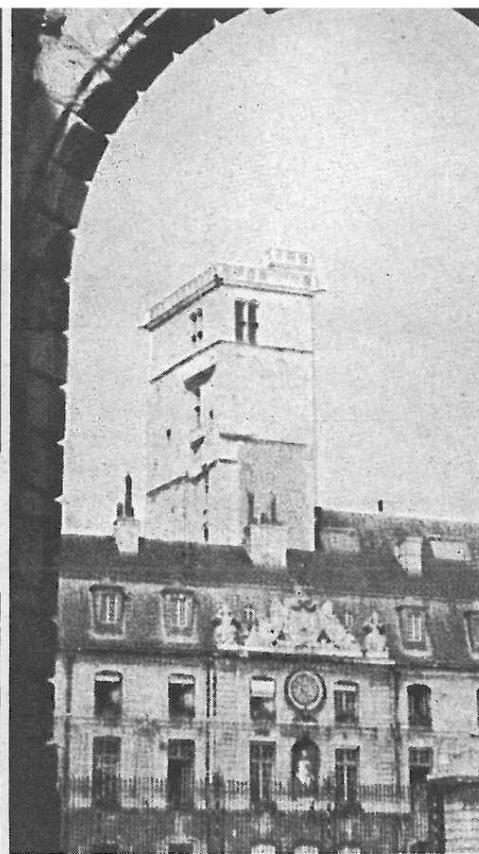
Přeložení na trvalý odpočinek:

Prukner Emil, administrátor Švihov, přeložen 1. 1. 1965 na trvalý odpočinek (č. 1639/65).

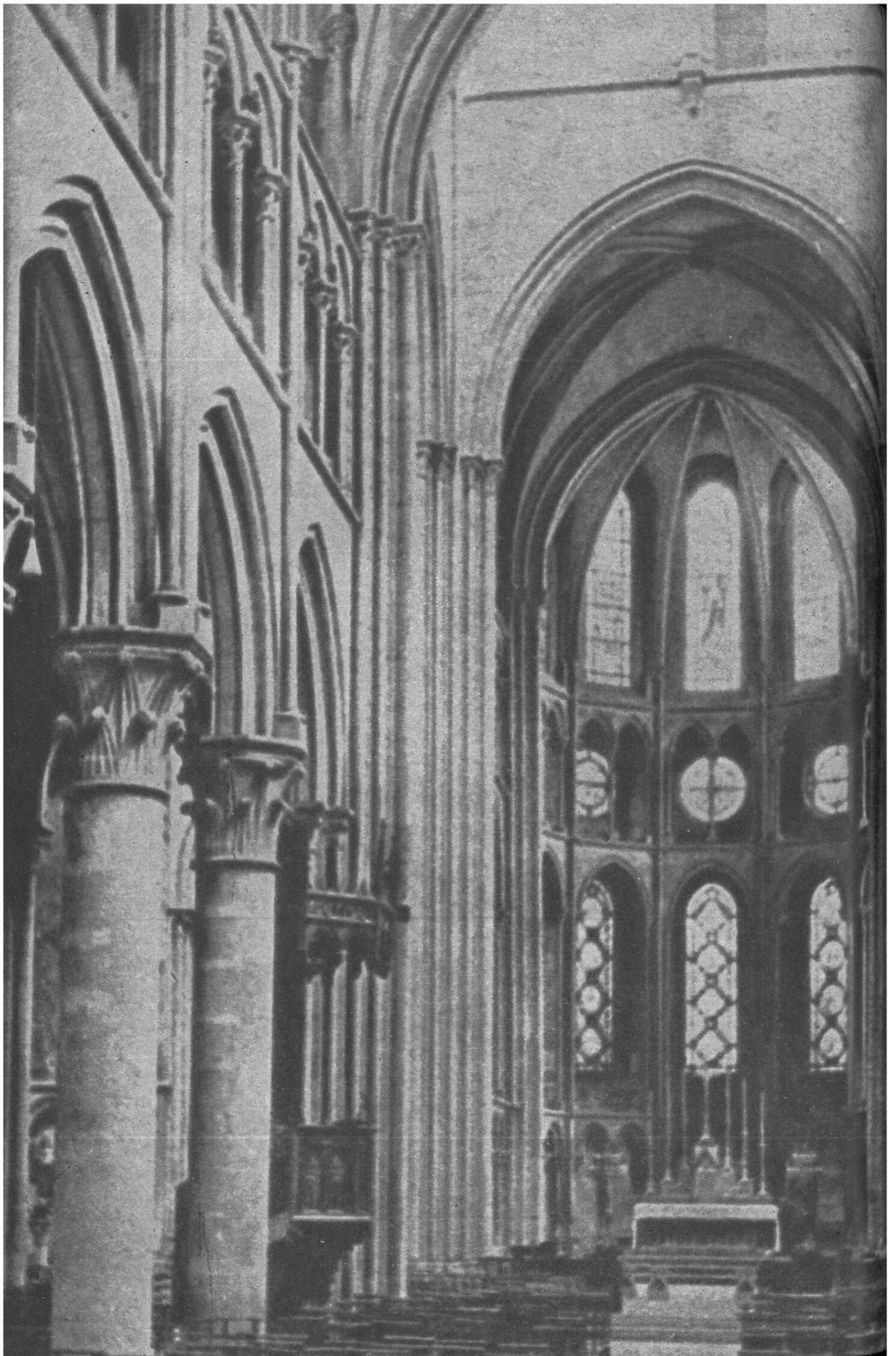
Vrba František, administrátor Vřeskovice, převeden 21. 1. 1966 do plně invalidního důchodu (č. 36/66).

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XVI - Číslo 3 - V Praze dne 10. března 1966

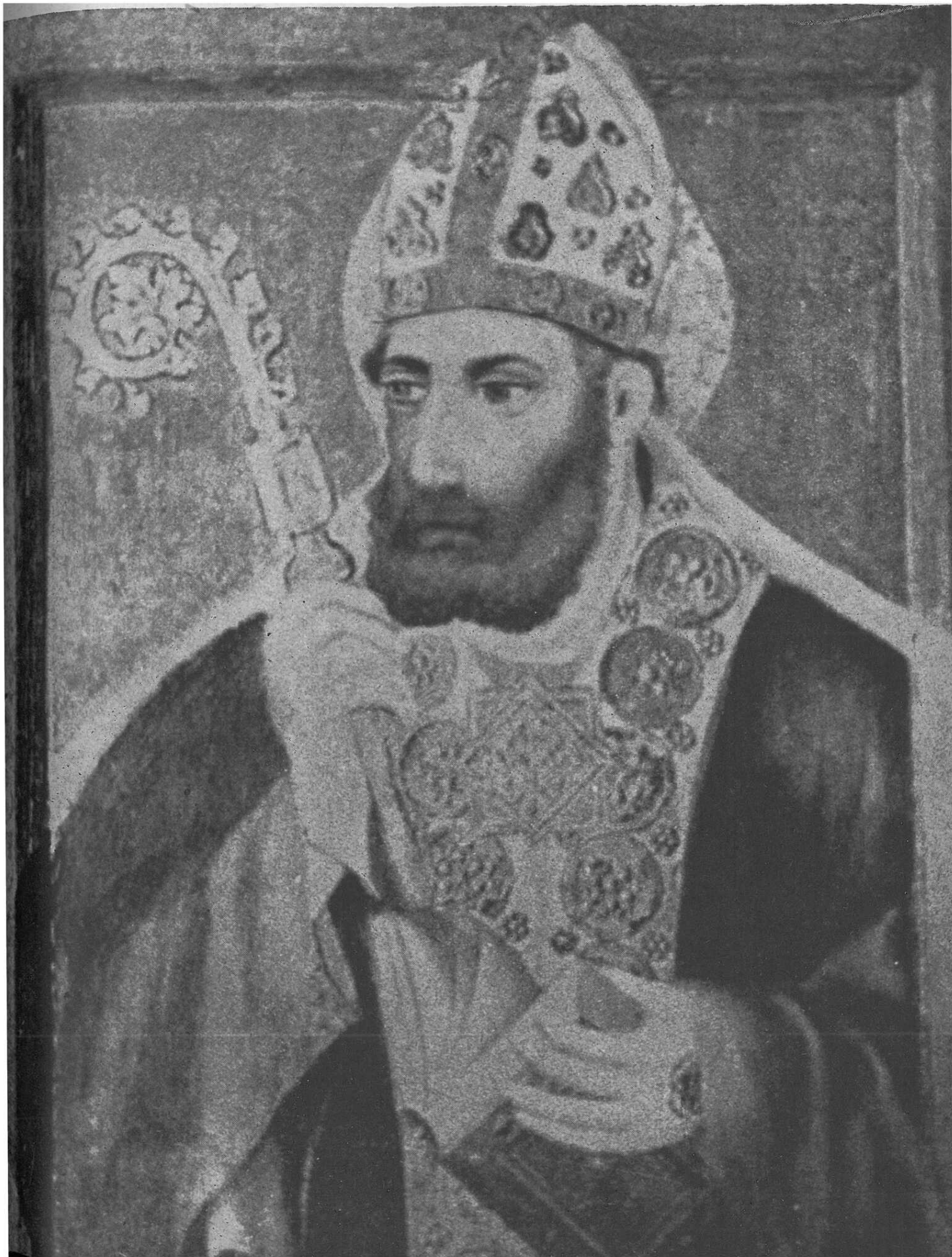
Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ONC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku 15,— Kčs, celoročně 30,— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3,— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. Podepsáno k tisku 25. 2. 1966. — A-05*61193

První strana obálky: Mistr čáslavské desky. Deska čáslavská, Zmrtvýchvstání — po r. 1530. Druhá strana obálky: Z výstavy mědirytin a dřevořezů Albrechta Dürera v Kinského paláci v Praze. Současná expozice není přehlídkou jubilejní (do pětistého výročí umělcova narození chybí ještě pět let), chce být pouze výstavou pracovní, která představuje současný stav autorovy grafické kolekce v Národní galerii. Na snímcích Dürerovy velikonoční motivy. Třetí strana obálky: Předání zlatého signa vyšehradské kapituly kanovníku Felixi Kirovi v Dijonu u příležitosti jeho 90. narozenin, radnice v Dijonu, kde je F. Kir starostou již 26 let, pohled na Dijon a katedrála sv. Benigna. Čtvrtá strana obálky: Vnitřek katedrály sv. Benigna v Dijonu.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ ⁴ 1966

První strana obálky: Svatý Vojtěch, obraz z kaple Panny Marie na Karlštejně. Druhá strana obálky: Svazové předsednictvo Sudetendeutschen Landsmannschaftu, třetí zleva dr. Franz Ohman, ze zahájení svazového shromáždění Sudetendeutschen Landsmannschaftu v Kelheimu, čtvrtý zleva dr. Ohman, úředníci gestapa v pravoslavných mešních rouchách a Ohmanova služební fotografie na aktech gestapa. Snímky k článku na straně 76. Třetí strana obálky: Brněnský Ordinář, nřdp. kapitulní vikář dr. Josef Kratochvíl devadesátníkem. Snímky z pontifikální mše sv. na dómu na Petrově. Jubilant při svátostném požehnání, při přijetí gratulačních projevů, při projevu kancléře a kanovníka dr. Petra Franty a při odchodu z dómu. Čtvrtá strana obálky: Ježíš Kristus jako dobrý pastýř a učitel, dílo neznámého mistra. Snímky na vnitřní straně obálky jsou několikrát reprodukovány dokumenty a nejasnost a neostrost není vinou tiskárny.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XVI., ČÍSLO 4. — DUBEN 1966

OBSAH: Hans Küng: Obnova Církve, Dekret o vzdělání kněžském, ThDr. Method Habáň: Teologie jako věda, P. Josef Němec: Jak bude vypadat konečná úprava Mše svaté, ThDr. Václav Bartůňek: Konrád pražským arcibiskupem, Liturgická obnova, ThDr. Karel Sahan: Preface o kříži, P. Jos. Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, Jaroslav Herout: Ke konzervaci a opravám památek svépomocí, Ne pomstu, ale splnění morálních požadavků, Dr. Josef Beneš: P. František Krupka, Nasytíte nejubožejšího a objevíte člověka, Náš zápisník

OBNOVA CÍRKVE

HANS KÜNG

Profesor Hans Küng, autor článku, je prototyp moderního teologa. Je teprve sedmatřicetiletý, (nar. r. 1928), ale jeho hlas již nabyl významu uvnitř i mimo katolickou církev. Narodil se v Luzernu ve Švýcarsku a je nyní profesorem university v Tübingenu v západním Německu. Byl vybrán papežem Janem XXIII. jako jeden z oficiálních teologů vatikánského koncilu a tuto pozici si udržel po všech čtyřech zasedání. Schéma o náboženské svobodě v posledním zasedání koncilu bylo považováno za veliký triumf jeho myšlenkové školy.

Není snad příliš brzy psát o výsledcích II. vatikánského koncilu? Psát historii o době, v níž autor sám žije, je většinou obtížné, zvláště když je osobně zainteresován a ovlivněn. Před čtyřmi sty lety, kdy celkem nenáročný koncil v Tridentu vytyčil teze proti vzrůstajícímu se protestantismu, kdo mohl předvídat, že dá jméno epoše katolické Církve na dobu čtyř století, epoše, která právě nyní skončila? Obdobně: Pravý historický význam II. vatikánského koncilu nebude zatím znám po dobu několika desítek let. Pokusím se pouze o počáteční zhodnocení, které — i když vychází z katolického hlediska — bude počítat též s nekatolickými křesťany a laiky.

Úvodem je třeba podotknout, že co koncil nedovrší, nemůže být plně hodnoceno. Koncil patrně nevydal jediný dekret, vyhovující a stoprocentně uspokojující všechny biskupy. Některé dekryty a prohlášení, jako např. o sdělovacích prostředcích a křesťanské výchově mají pochybný význam pro budoucnost. Jiné jsou mnohdy dvojsmyslné nebo slabé obsahově.

Diplomatické kompromisy mnohdy způsobily, nebo daly podnět příštípkařské práci, na úkor přesnosti nebo zřetelnosti problémů. Např. Písmo a tradice, papežův primát a kolegialita. Byly to kompromisy mezi většinou, která obvykle měla na své straně vážnou a živou teologii s relativně malou kuriální skupinou, která kontrolovala koncilní masinerii a využívala této kontroly, aby prosadila své zájmy.

Není však zapotřebí dívat se tak kriticky na koncilní nedostatky, omyly, výstřelky a chyby. Je nutné pohlížet na ně spíše s nadějí jako na úkoly do budoucna. V přípravě na budoucnost je lépe upínat se k tomu, co bylo vykonáno a v čem bylo dosaženo dohody. Ptáme se: které dveře byly otevřeny? Kam až prorazilo světlo?

V tomto smyslu můžeme si vyznačit pět bodů: 1. Dílo, jež bylo na koncilu vykonáno ve vztahu k ostatním křesťanům všeobecně. 2. K protestantům a pravoslavným zvláště. 3. K nekřesťanským náboženstvím. 4. K současnému světu. 5. K vnitřní obnově samotné katolické Církve. Poslední bod považuji za nejdůležitější pro všechny katolíky, avšak ve svém článku chci se dotknout pouze otázek týkajících se externích vztahů Církve.

EKUMENICKÝ VĚK

V poměru k ostatním křesťanům byla na koncilu učiněna závažná rozhodnutí, zvláště pak dekretem o ekumenismu.

1. Podíl viny katolické Církve na nejednotě Církve byl formálně přiznán a koncil (i papež) požádal ostatní křesťany za odpuštění.

2. Ostatní křesťanské společnosti byly uznány jako církve. Doposud se uznávaly pouze některé, a to ještě jako heretické či schismatické. Je zde totiž společný křesťanský základ ve všech církvích, který je důležitější, než skutečnosti, jež křesťany rozděluje.

3. Pravý ekumenismus je očekáván celou Církví s velkou nadějí. Vždyť jde o to, aby jeden lépe porozuměl druhému. Je to také uznání toho lepšího u druhých a touha poučit se od nich; uznání víry, lásky a křtu ostatních křesťanů, teologický a historický výzkum v duchu ekumenismu.

4. Spolupráce mezi křesťany by měla být povzbuzována všemi prostředky. Praktická spolupráce se může ideálně projevit na poli sociálním. Navíc je žádoucí společná modlitba (Jan XXIII. byl první papež, který se společně modlil s ostatními křesťany) a liturgické přátelství, zvláště v liturgii Písma (vzpomeňme na povzbudivou ekumenickou bohoslužbu slova, slavenou Pavlem VI. s nekatolickými pozorovateli těsně před zakončením koncilu). Teologické rozhovory by měly být vedeny na základě rovnosti.

Při pohledu na tyto výsledky a rozhodnutí se vtírá otázka, co by se stalo za posledních 400 let, kdyby byl Tridentský koncil dospěl k těmto uvážerám?

Dnes je však důležitější, že ekumenický věk pro katolickou církev začal II. vatikánským koncilem. V této souvislosti dekret „O ekumenismu“ je velice významný pro další ekumenický vývoj vzhledem k protestantům. Východní církev se těší ze stejných práv jako západní. Obě církve mají právo a povinnost uskutečňovat svou vlastní nezávislou liturgii a řídit se svým kanonickým právem. Nechtějí mají i svou vlastní spiritualitu a teologii. Rozdílnost spíše posilují než narušují jednotu církve.

Vzhledem k pravoslavné církvi, která není ve spojení s Římem, si všimněme těchto faktů: Nový křest pravoslavných konvertitů je nežádoucí, stejně jako nové kněžské svěcení pravoslavných duchovních. Pravoslavní křesťané mohou přijímat svátosti v katolických kostelích a naopak katolíci v kostelích ortodoxních, pokud katolický kněz není k dispozici. Smíšená manželství mezi katolíky a pravoslavnými jsou platná, pokud byla uzavřena v katolických chrámech.

Krátce před skončením II. vatikánského koncilu bylo zrušení exkomunikačního dekretu mezi Římem a Cařihradem upřímným výrazem oboustranné touhy po smíření. Co začalo polibkem míru mezi Pavlem VI. a cařihradským patriarchou Athenagorasem I. v Jeruzalémě roku 1964 má pro křesťanství nedozírný význam.

Jaká závažná rozhodnutí učinil koncil vzhledem k protestantským křesťanům?

1. Větší úcta k Písmu svatému:

Namísto omezování četby bible laikům, jak se dříve až donedávna, se nyní doporučuje četba Písma. Někde katolíci uznali moderní protestantský překlad. Teologie nemá prioritu nad Písmem sv. Není běžným učením církve, že pravda Zjevení je částečně obsažena v písemných záznamech a částečně přejatá tradicí. Studium Písma má být duší teologie. Tváří v tvář konzervativním útokům byly jasně uznány historicko-kritické metody.

2. Původní liturgie Písma:

Zde bylo splněno mnoho požadavků. Např.:

- a) namísto původní výlučně kněžské liturgie, v níž laici uplatňovali jen nepatrně své kněžství pokřtěných, na byl vrchu smysl jednoty, posílený aktivní účastí laiků v bohoslužbě;
- b) namísto četby perikop v jazyku latinském, jež málomluvně rozuměl, čtou se perikopy v jazyku domácím;
- c) namísto kdysi naprosto římské liturgie lze ji nyní přizpůsobit národním kulturám za souhlasu místních biskupů, ztrácí se jediná a výlučná kompetence Svatého stolce;
- d) bylo učiněno vše, aby Mše svatá co nejvíce připomínala Poslední večeři Páně.

3. Větší úcta k laikům

Přímý přístup laiků k Písmu sv. a liturgii, ve které laici jsou aktivně spoluúčastní, je jedním z nejdůležitějších bodů obnovy. Doporučuje se laikům, aby se přiblížili kněžím a kněží aby měli větší ohled na laiky v životě farnosti a podíleli se s laiky na pastorační práci.

4. Přizpůsobení církve národům

Nebezpečí přílišné centralizace bylo mnohdy nad míru zdůrazňováno. Praktická decentralizace spočívá v přenesení určitých práv na národní či oblastní biskupské konference. Liturgie je prvním příkladem přizpůsobení, které by se mělo rozšířit i do seminářů, misií atd. Francouzské rozhodnutí oživit hnutí dělnických kněží je dobrým příkladem, jak místní biskupové si mohou prověřit svou kompetenci. Sama římská kurie by měla být zmezinárodněna.

Když toto vše zvážíme, vidíme, že mnoho z toho, co koncil vykonal je předběžné a nedokonalé. Mnohé důležité věci chybí. Je nám však dovoleno položit si otázku: „Co by učinil Martin Luther, kdyby se narodil v dnešní katolické církvi?“ Mnoho lidí by se shovívavě pousmálo a řeklo, že Martin Luther by byl nepochybně koncilním poradcem. Bylo by mnoho pravdy v této odpovědi, neboť mnohé jeho oprávněné požadavky byly splněny koncilem. A ještě jedna otázka: „Není snad úlohou protestantské církve z její strany se k nám přiblížit v opravdovém sebekritickém duchu s reformací Reformace podle hesla Ecclesia semper reformanda?“

Nekřesťanská náboženství

Čeho docílil koncil vzhledem k ostatním světovým náboženstvím, zvláště k židovstvu? Křesťané (a nejenom katolíci křesťané) mají povinnost učinit pro židy více než kterákoliv jiná skupina. Příšerné nacistické protizidovské zločiny by nebyly možné bez mnohdy „křesťanského“ antisemitismu, trvajících přes 1500 let, o němž se mluvilo i v koncilních debatách.

Koncil následuje osobní iniciativu Jana XXIII. a pokouší se založit vztahy k židovstvu na nové a pozitivní bázi. Církev prohlašuje svoji nerozbornou jednotu s Izraelem, kde Ježíš a Církev má svůj původ; připomíná též izraelské patriarchy a Svaté Písmo.

Vinu za Ježíšovu smrt nelze svalovat na všechny židy jeho doby, tím méně na všechny židy naší doby. Vhodná kázání a poučení pomohou vytvořit vzájemné porozumění a úctu. Církev odsuzuje všechny antisemitské projevy včetně všech diskriminací vůči různým rasám, barvám pleti, třídám či náboženstvím.

Důrazné zamítnutí antisemitismu a výzva k spolupráci se židy zahajuje nový úsek židovsko-křesťanských vztahů po 2000 letech historie církve.

Druhý vatikánský koncil se rovněž snažil zlepšit vztahy církve k ostatním světovým náboženstvím. Prohlášení o nekřesťanských náboženstvích zdůrazňuje, že všichni lidé na Zemi s jejich různými náboženstvími tvoří jednu společnost; tato náboženství zodpovídají životně důležité otázky rozličnými způsoby.

Přesto, že církev vidí náplň pravdy v Ježíši Kristu a Jeho poselství, nezamítá z tohoto důvodu pravdy v jiných náboženstvích. V rozhovoru a spolupráci křesťané mají za úkol uznávat duchovní, morální a kulturní hodnoty ostatních náboženství. Církev pohlíží s velikým obdivem na hinduismus a buddhismus a zvláště na islám, který spolu s křesťany uznává jednoho Boha a uctívá Ježíše Krista jako proroka. Prohlášení se uzavírá vyznáním bratrství všech lidí pod jedním Otcem. Je pozoruhodný fakt, příznačný pro vztah církve k modernímu světu, že často zamítané heslo francouzské revoluce hraje výjimečnou roli v koncilních dokumentech: Svoboda, rovnost, bratrství.

LAICKÝ SVĚT

Na rozdíl od I. vatikánského koncilu uznal II. vatikánský koncil, že svět se stal plnoletý a že definitivně skoncoval se světovým názorem, který převládal ještě v 19. a na počátku 20. století. Tato otázka se projednávala zvláště v konstituci „*Církev v moderním světě*“. Poměr Církve k lidskému pokroku je základně pozitivní, nikoli však nekritický. Církev si přeje spolupráci s ostatním lidstvem, žádá dialog namísto polemiky, autentické svědectví namísto triumfalismu.

Táž konstituce vyjasňuje pozitivní poměr Církve k současnému světu zvláště v následujících bodech:

je to sympatický i sebekritický poměr vůči různým formám ateismu (komunismus jako takový není citován, aby se zamezilo politickým nedorozuměním),

vztah vzájemné lásky a lidské odpovědnosti v manželství,

zdůraznění svobody pro kulturní tvůrčí činnost, obsahující i činnost vědeckou a seriózní teologický výzkum, ostré zamítnutí války (pouze malá, nereprezentující skupina hierarchie Severní Ameriky vyjádřila odpor k pasáži týkající se vlastnictví atomových zbraní),

požadavek spolupráce při vytváření mezinárodní jednoty národů.

Prohlášení o náboženské svobodě patří k nejvýznamnějším do budoucna zaměřeným dokumentům koncilu, i přes nešťastné změny v textu, které se objevily až v posledním vydání. V prohlášení se zdůrazňuje: každý člověk má právo na svobodu náboženství a nerušený projev náboženského kultu; každá náboženská společnost má právo na nerušený výkon hromadných bohoslužeb; společnost, Církev a stát má chránit a zajišťovat další náboženskou svobodu.

Dává-li Církev záruku náboženské svobody, je to jaksi nový zjev, ale přesto důsledek Kristova evangelia. Toto prohlášení bude mít jistě vliv na situaci protestantů v katolických zemích a také patrně na odstranění protikatolických ústavních článků v zemích jako je Švýcarsko.

V každém případě je nutné, abychom srovnali dokumenty II. vatikánského koncilu s politováním Syllabem omylů před 11. vatikánským koncilem, abychom jasně viděli, jak dalece se změnil poměr Církve vůči modernímu světu. Mluvit o této hluboké změně jako o „organickém vývoji“, jak katoličtí teologové často činí, a tvrdit, že co bylo „*implicite*“ se stalo „*explicite*“, je příliš strmá apologetická konstrukce.

ÚLOHA BUDOUCNOSTI

Katolická Církev, která vstupuje do nové fáze, se setká s mnohými obtížemi a nebezpečími. Katolicismus po II. vatikánském koncilu by se mohl dostat do stejné ztrnulosti jako katolicismus po tridentském sněmu. Krize se může dotýkat autority pouze formálně, to znamená externí autority, nikoli pravé vnitřní. Nedorozumění ze strany tradičně orientovaných laiků může být odstraněno porozuměním a objektivním přesvědčováním, ještě dříve, než rozhodnutí nabudou platnosti nebo budou uvedena ve skutek. Vyjasňování obojakých a dvojsmyslných koncilních rozhodnutí je plodná práce a úkol teologie.

Jediná věc, která by mohla způsobit vážnou krizi, (jak bylo ostatně vidět již během koncilu), je napětí mezi Církví usilující o obnovu a nechotnou a vzpírající se kurií. Jedině personální a strukturální změny v samotné kurii mohou takovouto krizi znemožnit. Zde jako kdekoli jinde nutná obnova ducha a obrácení srdce.

Problémy budoucnosti jsou nesmírné. Úloha zásadního charakteru je shodná s charakterem koncilu: *uvést v platnost dekrety v celé Církvi; zásadně reformovat kanonické právo v souladu s teologickými principy* (byla již ustanovena komise); *hlavně obnovit teologii na solidním biblickém, historickém a ekumenickém základě.*

Zvláštní problémy, vyvolané koncilem, očekávají pozitivní vyřešení:

Kontrola porodů chápáná z hlediska osobní odpovědnosti

Vyřešení problémů, souvisejících se smíšenými manželstvími (platnost a výchova dětí)

Kněžský celibát v latinské Církvi

Personální a strukturální reforma římské kurie

Formální zrušení indexu a cenzury

Reforma zpovědní praxe

Reforma rouch a titulů církevních hodnostářů

Efektivní účast zainteresovaných stran v ustanovování biskupů

Přenesení papežské volby z kardinálského kolegia do poradního sboru biskupů (synodu) protože toto shromáždění opravdověji reprezentuje Církev.

Nyní, po skončení koncilu vzpomínám na návrhy, jež jsem napsal roku 1960 v knize „Koncil, reforma a znovusjednocení“ a které v tehdejší době mohly být považovány za extrémní, avšak dnes se odvažují říci: Koncil dozajista neučinil vše, co mohl, ale učinil více, než jsme očekávali. Tehdy jsem napsal: **Koncil bude buď splněním nadějí nebo hlubokým zklamáním. Dnes mohu říci, že koncil splnil velké naděje.**

Z anglického originálu New York Herald Tribune přeložil V. Zikmund

DEKRET O VZDĚLÁNÍ KNĚŽSKÉM

Pavel, biskup, služebník služebníků Božích, zároveň s Otci posvátného sněmu k trvalé památce věci:

ROZHODNUTÍ O VZDĚLÁNÍ KNĚŽSKÉM

Úvod

Posvátný sněm dobře ví, že žádoucí obnova celé Církve z části odvisí od služby kněží oživené duchem Kristovým¹⁾, proto prohlašuje nejzávažnější význam kněžského vzdělání a objasňuje některé jeho prvotní zásady, jimiž jsou potvrzovány zákony již osvědčené užíváním věků a zaváděny do nich nové, jež odpovídají konstitucím a děkretům tohoto posvátného sněmu i změněným podmínkám časovým. Toto kněžské utváření kvůli samé jednotě katolického kněžství je nutné všem kněžím obojího duchovenstva a jakéhokoli obřadu; tudíž uvedené předpisy, jež se týkají přímo duchovenstva (kléru) diecézního, třeba přizpůsobit pro všechny.

I. O povaze kněžského vzdělání v jednotlivých národech

1. Poněvadž při takové rozličnosti národů a krajů lze vydat jenom všeobecné zákony, v jednotlivých národech nebo zvláštních obřadech musí být stanoven *biskupským konferencím* zvláštní „způsob kněžského vzdělání“ („Sacerdotalis Institutionis Ratio“²⁾), přiměřený určitým časům a schválený Apoštolskou Stolicí, jímž všeobecné zákony budou přizpůsobeny zvláštním okolnostem místním a časovým, aby kněžské vzdělání vždy vyhovovalo potřebám oněch krajů, v nichž se má konat služba (kněžská).

II. O naléhavějším pěstování kněžských povolání

2. Povinnost pěstovat povolání kněžská se týká celé křesťanské společnosti³⁾, jež na prvním místě to má činit životem plně křesťanským; nejvíce k tomu přispívají jak rodiny oživené duchem víry, lásky a zbožnosti, jež se stávají jakýmsi prvním semeništem, tak i farnosti, na jejichž bohatém životě se mladí lidé účastní. Učitelé a všichni, kdož se starají jakýmkoli způsobem o vzdělání dětí a mládeže, zvláště katolická sdružení, mají vychovávat mladé lidi sobě svěřené tak, aby dovedli chápat božské povolání a je ochotně nastoupili. Všichni kněží nechtějí projevují co nejvíce apoštolskou horlivost pro pěstování povolání a přitahují duše mladých lidí ke kněžství vlastním životem, pokorným, pracovitým, naplněným radostným duchem a vzájemnou kněžskou láskou i bratrským společenstvím v práci.

Biskupové však mají povzbuzovat své stádce k podporování povolání a pečovat o úzké spojení všech sil a prací; mají podporovat jako otcové ty, o nichž usoudili, že jsou voláni ke službě Boží, nešetříce žádných obětí.

Tato účinná shoda lidu Božího pro pěstování povolání (kněžských) odpovídá činnosti Boží Prozřetelnosti, jež udílí lidem božsky vyvoleným k účastenství na hierarchickém kněžství Kristovu vhodné dary a je podporuje svou milostí tím, že světuje zákonitým služebníkům Církve, aby volali schopné a zkoušené kandidáty, kteří požádali s čistým úmyslem a plnou svobodou o takovou službu a je posvětili (konsekovali) pečeti Ducha Svátého pro službu Boží a Církve.⁴⁾

Posvátný sněm na prvním místě doporučuje sice projev společné spolupráce, jako je: neustálá modlitba, křesťanské pokání i den ode dne hlubší vzdělání věřících křesťanů, což má být dosaženo jak kázáním a katechezí, tak i pomocí rozličných prostředků společenského styku, čímž se objasňuje nutnost, povaha a významnost kněžského povolání. Dále říká, aby díla povolání uspořádali metodicky a souvisle a podporovali se stejnou nestranností a horlivostí podle papežských dokladů v oblasti jednotlivých diecézí, krajů nebo národů již zavedených nebo zaváděných, jež se týkají všeobecné pastýřské činnosti stran pěstování povolání a při tom nebyly opomíjeny nikterak vhodné pomůcky, jež užitečně přinášejí dnešní nauky psychologické a sociologické.⁵⁾

Dílo podporování povolání však musí s rozšířeným srdcem přesahovat hranice jednotlivých diecézí, národů, řeckých rodin i obřadů a přihlížejíc k potřebám celé

Církve má přinášet pomoc hlavně oněm krajům, kde jsou naléhavěji voláni dělníci na vinici Páně.

3. V malých seminářích (Seminaria minora) zřízených pro pěstování zárodků povolání, chovanci mají být vedeni zvláštním náboženským utvrzováním, hlavně vhodnou výchovou duchovní k tomu, aby následovali Krista Vykupitele s velkomyslným duchem a čistým srdcem. Pod otcovským vedením představených za vhodné spolupráce rodičů nechtějí vést život, který odpovídá věku, duchu i rozvoji mládeže a je plně přizpůsobován směrnicím psychologie a přitom se též nesmí opomíjet vhodná zkušenost věcí lidských i zvyků ve vlastní rodině.⁶⁾ Kromě toho, co v dalších stadiích bude stanoveno o velkých seminářích (Seminaria maiora), nechtějí přizpůsobeno, pokud se to shoduje s cílem a posláním seminářů malých. Studia chovanců se musí tak uspořádat, aby v nich mohli bez obtíží pokračovat, kdyby si později vyvolili jiný stav životní.

Podobnou péčí mají být pěstovány zárodky povolání u mladíků a jinochů ve zvláštních ústavech, jež podle místních okolností slouží cíli malých seminářů, ba i u těch, kteří se vzdělávají na jiných školách nebo jiných ústavech výchovných. Nechtějí jsou důkladně podporovány ústavy i jiné podniky pro ty, kteří následují své povolání ve vyšším věku.

III. O uspořádání velkých seminářů (Seminaria maiora)

4. Větší semináře jsou nutné pro kněžské utváření. V nich veškeré vzdělání chovanců musí být zaměřeno k tomu, aby chovanci podle příkladu Pána našeho Ježíše Krista, učitele, kněze a pastýře se stali opravdovými pastýři duší.⁷⁾ Proto mají být připraveni ke *službě slova*: aby zjevené slovo Boží vždy lépe chápali, rozjímáním měli v držení, slovy i skutky vyjadřovali; ke *službě bohocisty a posvěcování*: aby modlíce se a účastníce se na posvátných liturgických slavnostech vykonávali dílo spásy Obětí eucharistickou a svátostmi; ke *službě pastýřské*: aby dovedli lidem představit Krista, který „nepřišel, aby mu bylo slouženo, nýbrž aby sloužil a dal duši svou za spásu mnohých“ (Mk. 10, 45; sr. Jan 12, 12–17) a aby stavše se služebníky pro všechny, tím více jich získali (sr. 1 Kor. 9, 19).

Proto všechny prostředky vzdělání duchovního, rozumového, kázeňského nechtějí jsou zaměřeny sdruženou činností k tomuto cíli pastýřskému a nechtějí všichni duchovní vůdcové a učitelé věrně poslouchající autority biskupovy usilují horlivě a svorně dosáhnout tohoto cíle.

5. Poněvadž vzdělání chovanců závisí i na moudrých zákonech a nejvíce na schopných vychovatelích, mají být voleni představení a učitelé seminářů z nejlepších mužů⁸⁾, kteří jsou pečlivě připraveni důkladnou naukou, vhodnou zkušeností pastorační a zvláštním vzděláním duchovním a pedagogickým. Tudíž mají být zřízeny k dosažení tohoto cíle ústavy nebo aspoň být konány ve stávených dobách vhodné kursy nebo schůzky představených seminářů.

Představení i učitelé seminářů nechtějí si uvědomit, jak nesmírně závisí výsledek výchovy chovanců na jejich způsobu myšlení a jednání; nechtějí proto vejdou pod vedením rektora v nejužší společenství ducha i činnosti a vytvoří mezi sebou a chovanci takovou rodinu, jež odpovídá modlitbě Páně: „Aby všichni jedno byli“ (sr. Jan 17, 11) a žijí v alumních - chovancích radost z povolání. Biskup pak má neustálou péči lásky oživovat ty, kteří pracují v seminářích a chovancům se ukazovat jako opravdový otec v Kristu. Konečně všichni kněží nechtějí považují seminář za *srdce diecéze* a poskytují mu ochotně svou vlastní pomoc⁹⁾.

6. S bdělou péčí se má vyšetřovat podle věku a rozvoje u kandidátů jejich opravdový úmysl i svobodná vůle, duchovní, mravní a rozumová schopnost, fyzické i duševní zdraví a při tom přihlížet vůbec k dispozicím, jež snad byly v rodině zděděny. Také se musí zvážet schopnost uchazeče, zda bude moci nést břemena kněžská a konat pastýřské povinnosti¹⁰⁾. Při všeobecném výběru chovanců

a jejich povinném vyzkoušení musí být neúprosná pevnost, i když je žalostný nedostatek kněží¹¹⁾, poněvadž Bůh nemanechá, aby jeho Církev postrádala služebníků, jestliže hodní jsou povyšování, kdežto neschopní mají být otcovsky poučeni, aby se chopili jiných vhodných zaměstnání a podporování v tom, aby jsouce si vědomi svého křesťanského povolání, horlivě se ujali laického apoštolátu.

7. Kde jednotlivé diecéze nemohou mít svůj vlastní řádně vybavený seminář, nechť se zřizují a podporují semináře společenské pro více diecézí nebo pro celý kraj nebo národ, aby bylo postaráno účinněji o pořádné vzdělání chovanců, což je v této věci nejvyšším zákonem. Tyto semináře, ať už jsou krajové nebo národní, mají se řídit podle stanov zavedených biskupy, jichž se to týká, a schválených od Apoštolské Stolic¹²⁾. V seminářích pak, kde je mnoho chovanců, při zachování jednoty vedení a vědecké výuky nechť chovanci jsou rozděleni na menší skupiny, aby bylo lépe postaráno o osobní výchovu jednotlivců.

IV. O důkladnější výchově duchovní

8. Duchovní výchova souvisí úzce se vzděláním naukovým a pastoračním a za pomoci hlavně duchovního ředitele (spirituála) má být poskytnuta tak, aby chovanci se naučili žít v rodinném a neustálém společenství s Otcem skrze Syna Ježíše Krista v Duchu Svatém. Posvátnou ordinací bude jednou připodobnění Kristu Veleknězi a proto nechť si navyknou k Němu přilnout jako přátelé též důvěrným společenstvím celého života.¹⁴⁾ Nechť prožívají velkonoční tajemství tak, aby dovedli do něho uvést též lid jednou jím svěřený. Nechť se naučí hledat Krista ve věpném rozjímání slova Božího, v činném obcování na posvátných tajemstvích Církve, hlavně v Eucharistii a božském officiu;¹⁵⁾ v biskupu, který je vysílá a v lidech, ke kterým jsou posíláni, zvláště v chudých, malíčcích, nemocných, hříšících a nevěřících. Nechť milují se synovskou důvěrou a uctívají nejblahoslavenější Pannu Marii, jež Kristem Ježíšem umírajícím na kříži byla dána učedníku jako matka.

Nechť horlivě konají skutky zbožnosti doporučené úctyhodným užíváním Církve; třeba však pečovat o to, aby duchovní výchova nespočívala pouze v tomto a nevypěstovávala jediné náboženský cit. Spíše ať se učí žít podle podoby evangelia, upevňují se ve víře, naději a lásce, aby jejich vzbuzováním si získali ducha modlitby,¹⁶⁾ dosáhli síly a záštity svého povolání, získali svěžest ostatních ctností a rostli v horlivosti získat všechny lidi Kristu.

9. Chovanci nechť jsou naplnění tajemstvím Církve, jež bylo objasněno význačným způsobem tímto posvátným sněmem, aby zapojení jsouce pokornou a synovskou láskou na Náměstka Kristova a posílení kněžstvím přilnuli k svému biskupu jakožto věrní spolupracovníci a družně se spolubratry pracující, vydávali svědectví oné jednotě, již jsou všichni lidé přitahováni ke Kristu.¹⁷⁾ Nechť se učí s rozšířeným srdcem účastnit se na životě celé Církve podle slov svatého Augustina: „Jak kdo miluje Církev, tolik má Ducha Svatého“.¹⁸⁾ Nechť chovanci si velmi jasně uvědomí, že nejsou určeni pro vládaření nebo počty, nýbrž že se musí věnovat cele službě Boží a pastýřskému působení. Nechť jsou se zvláštní péčí vedeni ke kněžské poslušnosti, k chudobě života a ducha odříkání tak,¹⁹⁾ aby též v tom, co je dovolené, ale není to nutné, si dovedli ochotně odříci a tak si navykli připodobňovat se Kristu ukřižovanému.

Chovanci nechť jsou zpraveni o břemenech, jež na sebe chtějí vzít, aniž by při tom byly zatajeny svíce kněžského života; avšak nemají spátrávat v budoucí své činnosti jenom nebezpečí, nýbrž spíše mají být utvrzováni vlastní svou pastorační činností a posilováni pro duchovní život.

10. Chovanci, kteří podle svatých a pevných zákonů následují úctyhodnou tradici kněžského bezženství (celibátu), nechť jsou vychováváni s náležitou péčí pro tento stav, v němž se zřikají pro království Boží společenství manželského (sr. Mat. 19, 12), a přilnou s nerozdělenou láskou — Nové smlouvě vnitřně odpovídající — k Pánu²⁰⁾ a vydávají svědectví zmrtvýchvstání budoucího

věku (sr. Luk. 20, 34)²¹⁾ a dosáhnou pak oné dokonalé lásky, již budou trvale projevovat a ve službě kněžské pak budou všem vším²²⁾. Nechť hluboce pociťují, jak tento stav má být přijímán s vděčným duchem nejenom, protože je přikázán církevním zákonem, nýbrž jako drahoceenný dar Boží, jež třeba si pokorně vyprošovat a na nějž mají odpovídat s pomocí milosti Ducha Svatého svobodně a šlechetně.

Nechť chovanci též řádně poznají povinnosti a důstojnost křesťanského manželství, jež představuje lásku mezi Kristem a Církví (sr. Ef. 5, 32 atd.); avšak mají též prohlédnout přednost panictví zasvěceného Kristu²³⁾ tak, že se po zralé, dobrovolné a velkomyslné volbě oddají Pánu s neporušeným tělem i duší.

Nechť jsou poučeni o nebezpečích jež jejich čistotu nejvíce ohrožují ve společnosti současné doby²⁴⁾. Vhodnými pomůckami božskými i lidskými podporování nechť se naučí zřeknutí se manželství tak dovršit, že jejich život a činnost nejen nebude trpět nějakou škodu kvůli celibátu, nýbrž spíše maopak dosáhnou tím vyšší vlády nad duchem i tělem a plnější zralosti a dokonaleji pochopí blahoslavenství z evangelia.

11. Nechť jsou směrnice křesťanské výchovy svatě zachovávány a v nynější době též doplněny řádně objevy zdravé psychologie a pedagogiky. Tudiž při moudře uspořádaném vzdělání je třeba u chovanců též vypěstovat povinnou zralost lidskou, zvláště se projevující v jakési pevnosti ducha, ve schopnosti vážně se rozhodovat a ve správném posuzování událostí i lidí. Chovanci nechť se naučí utvářet svou vlastní správnou povahu (charakter). Nechť jsou vychováváni ke statečnosti ducha a vůbec ať se naučí oceňovat ony ctnosti, jež mezi lidmi více známe, nají a doporučují Kristova služebníka: upřímnost ducha, vytvářá péče o spravedlnost, věinnost ve slibech, zdvořilost v jednání, skromnost v hovoru spojená s láskou.

Kázeň života seminárního třeba považovat nejen za pevnou oporu společného života a lásky, ale je nutnou součástí celé výchovy k dosažení sebeovládání, k získání pevné zralosti osobní a ke zdokonalování ostatních duševních vloh, jež nejvíce napomáhají zřízení a plodné činnosti Církve. Nechť je však tak ovičena, aby se stala vnitřní schopností chovanců, již je pojímána autoritą představených z vnitřního přesvědčení neboli pro svědomí (sr. Řím. 13, 5) a pro nadpřirozené důvody. Směrnice kázeňské však nechť jsou uplatňovány podle věku chovanců tak, aby sami, zatím co se učí po stupních sebe samy usměrňovat, si navykli užívat moudré svobody, jednat samostatně a úsilovně a se spolubratry i laiky konat společnou činnost²⁶⁾.

Celý řád seminární proniknutý úsilím o zbožnost a tičnost i péčí o vzájemnou výpomoc nechť je tak uspořádán, aby již byl jakýmsi započatím budoucího života, jak jej má vést kněz.

12. Aby duchovní vzdělání bylo opřeno o pevnější základ a chovanci, po zralé úvaze cenili si svého povolání, biskupové mají zavést časový úsek pro hlubší duchovní ovičení. Titíž mají stanovit dobu pro přerušení studia nebo zavést vhodné ovičení pastorační, aby bylo dostatečně postaráno o zkoušku kandidátů kněžství. Podle podmínek jednotlivých krajů biskupové mají rovněž rozhodnout o prodloužení věku požadovaného všeobecným právem pro svěcení kněžské v přítomné době i uvažovat o vhodnosti, zda chovanci po dokončení studia bohosloveckého nemají vykonávat po nějaký čas službu jáhen-skou (diakonát), než budou vysvěceni na kněze.

V. O revizi studií církevních

13. Dříve než chovanci přistoupí k vlastnímu studiu církevnímu, mají mít takové humanistické a vědecké vzdělání, jež musí mít mladí lidé v každém národě, než vstoupí na vyšší studia; a mimo to nechť si osvojí takovou znalost jazyka latinského, aby rozuměli a používali latinských pramenů vědeckých a dokladů církevních²⁷⁾. Studium liturgického jazyka, vlastnímu každému ritu, lze považovat za nutné; náležité poznání pak jazyků Pisma svatého a tradice má být silně pěstováno.

14. Při přezkoumávání církevních studií dlužno na prvním místě přihlížet k tomu, aby nauky filosofické i teo-

logické byly vhodněji uspořádány a svorným způsobem usilovaly o větší a větší odhalování tajemství Kristova, jež se týká dějin celého pokolení lidského, má nesmírný vliv na Církev a je hlavně uváděno v život službou kněžskou, do myslí chovanců²⁸).

Abyste tato představa byla sdělena alumnům od prahu vzdělání, mají být studia církevní započata úvodním kursem, který se má prodloužit po náležitou dobu. V tomto začátečním studiu se má předložit tajemství spásy tak, aby chovanci poznali smysl studií církevních, jejich řád i pastorační cíl a zároveň byli podporováni v založení a proniknutí celého svého života vírou a posilování v osobní oddanosti ke svému povolání a jeho radostném oceňování.

15. Disciplíny filosofické nechť se předávají tak, aby alumní na prvním místě byli vedeni k osvojení si solidního a souvislého poznání člověka, světa a Boha, opírající se o filosofické dědictví trvale platné²⁹), ovšem se zřením k bádáním filosofickým současné doby, zvláště k těm, jež mají větší vliv ve vlastním národě, i k nynějšímu pokroku vědeckému tak, aby alumní pochopivši správně povahu dnešní doby byli připraveni vhodně k rozhovoru s lidmi své doby³⁰).

Dějiny filosofie nechť jsou podávány tak, aby alumní, zatím co se dovídají o posledních zásadách různých soustav filosofických, se drželi toho, co je prokázáno pravdivé, a dovedli odhalit kořeny omylů a je vyvrátit.

Při samém vyučování nechť je v chovancích vzbuzována láska k pravdě, již nutno přísně hledat, zachovávat, dokazovat zároveň s čestným uznáním hranic lidského poznání. Nechť je pečlivě přihlíženo ke vztahům mezi filosofií a opravdovými problémy života i otázkami, jež hýbají myslí alumnů; jím samým nechť se pomáhá k poznání vztahů, jež jsou mezi filosofickými důkazy a tajemstvím spásy, o nichž se uvažuje v bohovědě pod vyšším světlem víry.

16. Teologické nauky ve světle víry pod vedením magisteria (učitelského úřadu) Církve³¹), nechť se podávají tak, aby alumní přesně čerpali katolickou nauku z božského zjevení, hluboce ji pronikali, živili ji vlastní život duchovní³²) a dovedli ji ve službě kněžské hlásat, vysvětlovat i hájit.

Alumní nechť věnují zvláštní péči studiu *Pisma svatého*, jež má být jakousi duší celé teologie³³); po předložení vhodného úvodu (introdukce) nechť jsou zasvěceni pečlivě do metody exegetické, poznají největší témata Božího zjevení a čerpají duchovní povzbuzení i výživu každodenní četbou a rozjímáním *Pisma svatého*³⁴).

Teologie dogmatická (věrouka) nechť je uspořádána tak, aby nejprve byla probírána biblická témata; nechť je alumnům předneseno, co Otcové Církve východní i západní hlásali při předávání a vysvětlování jednotlivých pravd zjevení, dále i dějiny dogmat — při čemž třeba přihlížet k jejich vztahu ke všeobecným dějinám církevním³⁵); dále třeba hlouběji proniknout do tajemství spásy a je pokud možná plně osvětlit, a to pomocí spekulace pod učitelským vedením sv. Tomáše, aby se alumní naučili též poznávat jejich souvislost³⁶); totéž nechť se naučí uznávat vždy v úkonech liturgických³⁷) a v celém přítomném životě i činnosti celé Církve; dále hledat řešení lidských problémů ve světle zjevení, jeho věčné pravdy aplikovat na měnlivé podmínky věcí lidských a nechť se též naučí je sdělovat přiměřeným způsobem současným lidem³⁸).

Rovněž ostatní teologické disciplíny se musí obnovit živějším stykem s tajemstvím Krista a dějinami spásy. Zvláštní péče nechť je věnována teologii morální (mravouce), jejíž vědecký výklad, oživený více naukou *Pisma svatého*, má osvětlit vznešenost povolání věřících v Kristu a jejich závazek přinášet plody v lásce pro život světa. Podobně při výkladu církevního (kanonického) práva i předávání církevních dějin nechť je přihlíženo k *tajemství Církve* podle dogmatické konstituce „*O Církvi*“ vydané tímto posvátným sněmem. Posvátná liturgie má být považována za první, a to nutný pramen ducha opravdu křesťanského, nechť je vyučována podle znění článku 15. a 16. konstituce „*O posvátné liturgii*“³⁹).

Podle podmínek rozličných krajů nechť jsou alumní vedeni k dokonalejšímu poznání církvi a společnosti církevních oddělených od Apoštolského Stolece římského, aby dovedli přispívat k obnovení jednoty mezi všemi křesťany podle předpisů tohoto posvátného sněmu⁴⁰).

Nechť jsou též uvedeni do poznání jiných náboženství rozšířených v jednotlivých krajích, aby uznali to, co pravdivého a dobrého tato náboženství pod vedením Božím mají, naučili se omyly vyvracet a dovedli sdělovat plně světla pravdy těm, kteří je nemají.

17. Poněvadž však naukové vzdělání nesmí směřovat jenom k pouhému sdělování znalostí, nýbrž i k *opravdové a vnitřní výchově alumnů*, nechť jsou revidovány didaktické metody tak, pokud jde o přednášky, kolokvia i cvičení, tak, pokud jde o studium chovanců jak soukromé, tak i konané v malých kroužcích. Musí se pečovat důkladně o jednotu a solidnost celého vzdělání, při čemž nutno se vystríhat přílišného množení oborů i přednášek (lekci) a vynechat ty otázky, jež mají sotva nějaký význam nebo jež třeba přenechat do vyšších akademických studií.

18. Biskupové se mají starat, aby mladíci schopní povahově, ctnostmi i nadáním byli posíláni na zvláštní instituty, fakulty nebo university, aby vyškoleni vyšším způsobem vědeckým byli připraveni v posvátných vědách i v jiných, jež se zdají vhodné pro rozličné potřeby apoštolátu a dovedli jako kněží pak ve všem zadostiučinít. Nesmí se však zanedbávat jejich vzdělání duchovní a pastýřské, hlavně, jestliže dosud nedosáhli kněžství.

VI. *O vzdělání čistě pastoračním*

19. Pastýřská starost, jež musí ztvárňovat veškeré vzdělání alumnů vůbec⁴¹), vyžaduje, aby byli poučeni ve věcech, jež se týkají zvláštním způsobem služby posvátné, hlavně v katechezi a kázání, v liturgickém kultu a udílení svátostí, v dílech charitativních, v povinnosti vycházet vstříc bloudícím a nevěřícím a v ostatních pastoračních službách. Nechť jsou pečlivě vyučeni v *umění vést duše*, jímž mají vychovávat všechny děti Církve pro uvědomělý a apoštolský křesťanský život a pro plnění povinností svého stavu; s podobnou pečlivostí nechť se naučí pomáhat řeholníkům a řeholnicím, aby setrvali v milosti svého povolání a prospívali podle ducha rozličných institucí⁴²).

A vůbec v alumních mají být vypěstěny vhodné schopnosti, jež přispívají nejvíce k dialogu (rozhovoru) s lidmi, jako je schopnost jiné vyslechnout a v duchu lásky otevřít srdce při různých okolnostech pro lidské potřeby⁴³).

20. Též se mají naučit používat pomoci, již poskytují disciplíny jak pedagogické, tak psychologické i sociologické⁴⁴) podle správných metod a směrnic církevní autority. Rovněž mají být pečlivě poučeni o probuzení a pěstění apoštolské činnosti laiků⁴⁵), stejně i o zavedení různých a účinnějších forem apoštolátu. Avšak musí být naplnění tím opravdovým duchem katolickým, jímž si navýknou přestupovat hranice své diecéze, národa i ritu a podporovat potřeby celé Církve, připraveni duchem kázat evangelium všude⁴⁶).

21. Poněvadž však je třeba, aby alumní umění vykonávat apoštolát ovládali nejenom teoreticky, nýbrž se mu naučili i prakticky a s vlastní odpovědností konali díla vlastní i sdružená, již během studií, a to v době prázdnin, nechť začnou s pastorační praxí vhodnými cvičeními. To se má dít metodicky, podle věku alumnů a místních podmínek na základě rozumného posudku biskupa, a pod vedením mužů zkušených v pastorační a za pomoci nadpřirozených prostředků⁴⁷).

VII. *O vzdělání po studijním běhu*

22. Poněvadž v kněžském vzdělání, jak to vyžadují okolnosti hlavně dnešní společnosti, i po skončení studijního běhu v seminářích musí se pokračovat a je zdokonalovat⁴⁸), biskupské konference v jednotlivých národech musí použít vhodnější prostředky např.: pastorační ústavy spolupracující vhodně s vybranými farnostmi, schůze ve stanovených dobách a přiměřená cvičení, jichž pomocí mladší duchovenstvo po stupních je uváděno do

kněžského života a apoštolské činnosti po stránce duchovní, rozumové i pastorační, mají je den ode dne více obnovovat a pěstovat.

Závěr

Otcové tohoto posvátného sněmu pokračující v díle začatém koncilem tridentickým, zatím co svěřují představeným (moderatores) a učitelům semináře s důvěrou úřad vychovat budoucí Kristovy kněze v duchu obnovy podporované tímto sněmem, naléhavě vyzývají ty, kteří se připravují pro kněžskou službu, aby sami hluboko v sobě pocítovali naději Církve a to, že je jim svěřována spása

Poznámky:

1) Že rozvoj lidu Božího ze samé vůle Kristovy odvisí od služby kněží nejvíce, je zjevné ze slov, jimiž Pán ustanovil apoštoly a jejich zástupce i spolupracovníky za hlasatele evangelia, vyvolané vůdce nového lidu a rozdělovatele tajemství Božích; totéž je potvrzeno výroky Otců a svatých i dokumenty nejvyšších Velekněží. Sr.: Sv. Pius X.: Exhorta v duchovenstvu: Haerent animo — 1908 — Acta IV. S. Pii X., str. 237. Pius XI. Encykl. Ad catholicos Sacerdotes — 1935. — AAS 28, str. 37—52. Pius XII.: Adhort. apost. Menti Nostrae — 1950 — AAS 42 — str. 657—702. Jan XXIII.: Enc. Sacerdotii Nostri primordia — 1959 — AAS 51 — str. 545—79. Pavel VI. Ep. Apost. Summi Dei Verbum — 4. XI. 1963 — AAS 55 — str. 979 až 995.—

2) Veškeré vzdělání kněžské, tj. seminární pořádek, duchovní výchova, studium, společný život alumnů i kázeň, pastorační cvičení, dlužno přizpůsobit různým okolnostem místním. Toto přizpůsobení stran hlavních zásad se má dít podle všeobecných směrnic, pro duchovenstvo světské biskupskými konferencemi — (Generální statuty připojené ke konstituci apoštol. Sedes Sapientiae, čl. 19).

3) O nedostatku povolání kněžských viz: Pius XII. Adhort. Apost. Menti Nostrae — AAS 1950 — str. 682. Jan XXIII. Alokuce k Mezinárod. kongresu o povolání ke stavu dokonalosti 16. XII. 1961 — Osservatore Romano — 17. XII. 1961.

4) Pius XII. Const. Apost. Sedes Sapientiae — 31. V. 1956 — AAS 48, str. 357. Pavel VI. Epist. Apost. Summi Dei Verbum, 4. XI. 1963 — AAS 55 — str. 984.

5) Sr. Pius XII. Motu proprio Cum nobis o papežském díle povolání kněžských — 4. XI. 1941 — AAS 33, str. 479. Motu proprio Cum supremae o papežském díle pro povolání řeholní — 11. II. 1955 — AAS 47, str. 266. Conc. Vat. II. Decretum: De accommodata renovatione vitae religiosae, 24. Conc. Vat. II. Decretum: De pastoralis Episcoporum munere in Eccl., 15.

6) Sr. Pius XII. Adhort. Apost. Menti Nostrae — AAS 1950 — str. 685.

7) Sr. Conc. Vat. II. Const. dogm. De Ecclesia, č. 28. — AAS 57 — 1965 — str. 34.

8) Sr. Pius XI. Enc. Ad Catholicos Sacerdotes, 20. XII. 1935 — AAS 28, str. 37. Pius XII. Lit. Apost. ad Ordinarios Brasiliae — 23. IV. 47 — Discorsi IX. 579.

9) O společné povinnosti pomáhat seminářům — sr. Pavel VI. — Ep. Apost. Summi Dei Verbum — 4. XI. 1963 — AAS 53, str. 984.

10) Sr. Pius XII. Adh. Ap. Menti Nostrae — AAS 1950, str. 684. Pavel VI. Ep. Ap. Summi Dei Verbum — AAS 1963, str. 987.

11) Sr. Pius XI. Enc. Ad Catholicos Sacerdotes — 20. XII. 1935 — AAS 28, str. 41.

12) O statutech krajových a národních seminářů rozhodují biskupové příslušní — ruší se předpis Can 1357.

13) Sr. Pius XII. Exh. Menti Nostrae — 23. IX. 1950 — AAS 42, str. 674. S Kongregace de Seminariis et Stud. Univ.: La Formazione spirituale del candidato al sacerdozio — 1965 — Citta del Vaticano.

14) Sr. Sv. Pius X. Exhortatio ad Clerum: Haerent animo — 1908 — 4. VIII. Acta Pii, IV., str. 24. — Pius XII. Adh. Ap. Menti Nostrae — AAS 1950, str. 659—661. Jan XXIII. Enc. Sacerdotii Nostri Primordia — AAS 1959 — str. 550.

15) Sr. Pius XII. Enc. Mediator Dei — AAS, str. 547 a 572; Jan XXIII. Adh. Ap. Sacrae Laudis z 6. I. 1962 — AAS 54, str. 69; Conc. Vat. II. Const. De Sacra Liturgia, č. 16 a 17 — AAS 1964, str. 104; S. Kongregatio Rituum: In-

duší, a přijímající ochotně směrnic tohoto dekretu, přináší plody, které trvají navždy.

Toto vše i jednotlivé, co bylo vyhlášeno v tomto dekretu, se líbilo Otcům posvátného sněmu. A My z apoštolské moci Nám Kristem odevzdané to zároveň se ctihodnými Otcí v Duchu Svatém schvalujeme, rozhodujeme a stanovíme a co bylo synodálně stanoveno ke slávě Boží, přikazujeme, aby bylo prohlášeno (promulgováno).

V Římě u sv. Petra dne 28. měsíce října roku MCMLXV (1965).

Já Pavel, biskup katolické Církve.

Následují podpisy Otců - - -

structio ad executionem Const. de Sacra liturgia recte ordinandam, 26. IX. 64. Č. 14—17 — AAS 1964, str. 880.

16) Sr. Jan XXIII. Enc. Sacerdotii Nostri Primordia — AAS 1959 — str. 559.

17) Sr. Conc. Vat. II. Const. dogm. De Ecclesia, č. 28. — AAS 1965, str. 35.

18) Sv. Augustin: In Joan. tract, 32, 8 — PL 35, col. 1646.

19) Sr. Pius XII. Adh. Ap. Menti Nostrae — AAS 1950, str. 662; Jan XXIII. Encykl. Sacerdotii Nostri — AAS 1959, str. 551—53; Pavel VI. Enc. Ecclesiam suam 6. VIII. 1964, AAS 56, str. 634; Conc. Vat. II. Const. dogm. De Ecclesia, č. 8 AAS 57 (1965), str. 12.

20) Sr. Pius XII. Enc. Sacra Virginitas, 25. III. 1954. — AAS 46, str. 165.

21) Sr. Sv. Cyprián: De habitu virginum 22 — PL 4, 475; Sv. Ambrož: O pamnách I. 8 PL 16, col. 202.

22) Sr. Pius XII. Adh. Apost. Menti Nostrae — AAS 1950, str. 663.

23) Sr. Pius XII. Encykl. Sacra Virginitas, l. c. — str. 170—174.

24) Sr. Pius XII. Adh. Ap. Menti Nostrae — l. c. — str. 664 a 690.

25) Sr. Pavel VI. Ep. Ap. Summi Dei Verbum — 4. XI. 1963 — AAS 55, str. 991.

26) Sr. Pius XII. Adh. Ap. Menti Nostrae, l. c., str. 686.

27) Sr. Pavel VI. Ep. Ap. Summi Dei Verbum, l. c., str. 993.

28) Sr. Conc. Vat. II. Const. dogm. De Ecclesia, 7 a 28 — AAS 1965 — str. 9—11, 33.

29) Sr. Pius XII. Enc. Humani Generis, 12. VIII. 1950 — AAS 42, str. 571—75.

30) Sr. Pavel VI. Enc. Ecclesiam suam — 6. VIII. 1964 — AAS 56, str. 637.

31) Sr. Pius XII. Enc. Humani Generis, 12. VIII. 1950 —

31) Sr. Pius XII. Enc. Humani Generis, 12. VIII. 1950 — AAS 46, str. 314; Pavel VI.: Alloc. na Gregoriánské Universitě — 12. III. 1964 — AAS 56, str. 364; Conc. Vat. II. Const. dogm. De Ecclesia, 25; AAS 1965, str. 29—31.

32) Sr. Sv. Bonaventura: Itinerarium mentis in Deum: „Nikdo nevěří, že mu stačí četba bez posvěcení, spekulace bez zbožnosti, bádání bez obdivování, příčinnivost bez odevzdanosti, vědění bez lásky, inteligence bez pokory, studium bez Boží milosti — (Opera Omnia V. Quaracchi, str. 296).

33) Sr. Lev XIII. Enc. Providentissimus Deus — 18. XI. 1893 — AAS 26, str. 283.

34) Sr. Biblická komise: Instrukce o Písmu sv. — 13. V. 1950 — AAS 42, str. 502.

35) Sr. Pius XII. Enc. Humani Generis — AAS 1950 — str. 568.

36) Sr. Pius XII. Řeč k alumnům seminárním — 24. VI. 1939 — AAS 31, str. 247: Úsilí při hledání pravdy a jejím šíření není potlačováno doporučováním nauky sv. Tomáše, ale spíše povzbuzováno.

Pavel VI. Alokuce na Gregoriánské universitě 12. III. 1964. — AAS 56, str. 365: „Učitelé nechtě vyslechnou uctivě hlas Učitelů Církve, mezi nimiž má význačné místo Svatý Tomáš; neboť je taková síla nadání Andělského Učitele, tak upřímná láska k pravdě a taková moudrost při zkoumání nejvyšších pravd, objasňování jejich souvislosti, že jeho nauka je nejúčinnějším nástrojem nejen k bezpečnému položení základů víry, nýbrž též pro užitečný a bezpečný zdravý pokrok.“ — Dále sr. Alokuce na VI. kongresu mezin. Thomistickém — 10. IX. 1965.

³⁷⁾ Sr. Conc. Vat. II. Const. De Sacra Liturgia, 7 a 16. — AAS 56, str. 100—104.

³⁸⁾ Sr. Pavel VI. Enc. Ecclesiam suam — AAS 53, str. 640.

³⁹⁾ Conc. Vat. II. Const. De Sacra Liturgia, 10, 14, 15; Instrukce S. C. Rituum — 26. IX. 1964 — AAS 1964, str. 879.

⁴⁰⁾ Sr. Conc. Vat. II. Dekret o ekumenismu 1, 9, 10 — AAS 1965 — str. 90 a 98.

⁴¹⁾ Sv. Pius X. Exhorta ke kleru: Haerent animo-o. c. str. 237; Pius XI. Enc. Ad Cath. Sacerdotii, AAS 1936, str. 5; Pius XII. Adh. Ap. Menti Nostrae — AAS 1950, str. 657; Jan XXIII. Enc. Sacerdotii Nostri — AAS 1959, str. 545; Pavel VI. Ep. Ap. Summi Dei Verbum — AAS 1963, str. 979.

Též v encyklikách: Mystici Corporis — 1943, Mediator Dei — 1947, Evangelii Praecones — 1951, Sacra Virginitas — 1954, Musicae Sacrae Disciplina 1955, Princeps Pastorum — 1959, a v konst. ap. Sedes Sapientiae — 1956 pro řeholníky. Dále Pius XII., Jan XXIII. a Pavel VI. v alokucích k seminaristům a kněžím.

⁴²⁾ Sr. Conc. Vat. II. Const. dogm. De Ecclesia, hl. VI. — AAS 1965, str. 49—53.

⁴³⁾ Sr. Pavel VI. Enc. Ecclesiam suam — AAS 1964, str. 635—640.

⁴⁴⁾ Sr. Jan XXIII. Enc. Mater et Magistra — 15. V. 1961 — AAS 53, str. 401.

⁴⁵⁾ Sr. Conc. Vat. II. Const. dogm. De Ecclesia — 33. — AAS 57, str. 39.

⁴⁶⁾ Sr. Conc. Vat. II. Const. dogm. De Ecclesia, 17. — AAS 57, str. 20.

⁴⁷⁾ Více dokumentů papežských mluví o nebezpečí zanedbávání nadpřirozeného cíle.

⁴⁸⁾ O péči o novokněze hovoří:

Pius XII. Motu proprio: Quandoquidem z 2. IV. 1949 — AAS 41, str. 165—167; Exhort. Ap. Menti Nostrae — 23. IX. 1950 — AAS 42; Const. ap. pro řeholníky: Sedes Sapientiae — 1956; Alokuce ke kněžím konviktu Barcelonského — 14. VI. 1957. — Discorsi e Radiomessaggi XIX. 271—3.

Pavel VI. Alokuce ke kněžím institutu „Gian Matteo Giberti“, diecéze Veronské — 11. III. 1964.

TEOLOGIE JAKO VĚDA

Podstatu teologické vědy nezměnila ani poslední doba, která má sice zvláštní ráz, i význam v kritickém pohledu na teologii, na její terminologii, kategorii, metafysické pojmy, na filosofii, již teologie užívá pro své vyjádření poznatků o zjevených pravdách.¹⁾

Na půdě teologie se odehrála různá střetnutí nejen během druhého Vatikánského koncilu, nýbrž probíhají teologickými spisy posledních let. Některé poznámky nesoou na sobě jasně stopy evangelických teologů a ekumenického dialogu s nimi. Množí se přivlastky pro teologii podle některých znaků, jak se jednotlivcům zdají důležité pro ekumenický dialog. Je to jakýsi oportunismus, který však nemůže změnit podstatu teologie jako vědy, protože teologie dbala vždy na vědeckou strukturu a její nutné požadavky. Ani toto nové proudění je nezachovávalo často tak přísně jako teologie dosud to činila, a dává přednost mnohdy krásným konstrukcím větším a slovním před věcností vědy.

Zvláštní místo, jako předpoklad k vědeckému výkladu v teologii, zaujalo pojednání o tajemstvích vyjadřovaných, buď pojmem nebo symbolem, a o užívání příměření slov.²⁾ Ani v tomto bodě se nezdá, že by takové zdůraznění přineslo nové poznatky, spíše ukazuje u moderních myslitelů na nedostatek, že nepřihlížejí k výsledkům teologické nauky v minulosti. Přitom se ukázal u modernějších autorů ještě jiný slabý moment, že si nepostaví jasně při své práci a kritice otázku, v čem záleží vědecký charakter teologie, a to jim dovoluje mluvit libovolně a nepřesně v některých bodech, v nichž chtějí dát novější ráz teologické nauce.

Ekumenické období dialogu s jinými příslušníky např. evangelických společenství přineslo mnoho pojednání o zjevených pravdách, o depozitu fidei Církve a jejím učitelském úřadu a o teologickém výkladu zjevené pravdy.³⁾

Je tam probírána důkladně část o jednotě původního sdělení a zjevení v Ježíši Kristu jako základním dogmatu, neboť v Něm dosáhlo Boží sdělení nejvyššího stadia. Skrze Něho je odůvodněno dogma o Církvi a víře. V Něm totiž Bůh sdělil plně svou podstatu pro spásu lidstva, takže nebude víc sdělovat, co by nebylo sděleno ve Slově. Sv. Irenej o tom napsal: „Pán přinesl vše nové sdělením sebe sama.“⁴⁾ Nad Krista nemůže lidstvo nijak vyniknout, může jenom do Něho vrůstat, podle vyjádření sv. Pavla. Lidský duch není schopen v několika vyjádřeních pojmut a vyslovit Věčné Slovo, které se stalo tělem, lidsky je vázán na množství slov a vět o Něm. Zjevení samo nemluví jen o Vtěleném Slově, nýbrž i o člověku a stvořených věcech ve vztahu k Slovu původci a cíli. Ve zjevené pravdě je obsaženo bohatství, které dává Bůh člověku skrze Krista a jeho Církev. V něm je i dialog člověka s Bohem skrze Krista a Církev jeho mystické tělo, jak se vede v modlitbě a bohoslužbě. Proto i zjevené pravdy jsou rozvinuty jako větve stromu.

Někteří z novějších autorů chybuji, mluví li o menším

významu sdělení některých pravd Božích. Důvod všech sdělení je Bůh sám. Všechny sdělené pravdy tvoří integrální celek a jakýsi organismus a jednotu, která vede lidstvo do jednoty života a věčnosti s Bohem v Kristu a skrze Krista. Proto Slovo zjevující a Slovo učící v Církvi a mluvící skrze ni jako své živé mystické tělo není rozděleno na části, z nichž některé by byly málo významné.

Pleroma v Kristu zvěstované sv. Pavlem a dané Církvi je plnost božské síly a Božství samého v Kristu plnost života a milosti a svatosti. Církev naplňuje z něho v čase, co Bůh stanovil ve věčnosti, aby mystické tělo bylo všim tímto naplněno ve svých údech.¹⁾

V těchto pojednáních o zjevených pravdách, o tajemstvích, o dogmatech jde především o pravdy ze zjevení, které jsou předmětem víry. Není v nich všude přesně rozlišeno mezi články víry a mezi teologickým poznáním, zda bere tyto zjevené pravdy za principy svého vědeckého postupu, který nutně odpovídá intelektu a hledá inteligibilitu „intellectum fidei“ i v těchto zjevených pravdách, a to v tom rozsahu, jak je dosažitelná a těmi vědeckými prostředky a metodami, jakých racionální poznání vyžaduje. Nedostatek rozlišení pravd víry a pravd dokázaných teologií zavinil mnoho nepřesností a nesprávností v kritickém postoji k teologii.

Je nutné objasnit si pojem teologie a její vztah ke zjevené nauce a k víře. Dále v čem je teologická nauka závažná jako pravda a nikoliv jako článek víry a také v čem má možnost různého výkladu, jímž se liší i jednotlivé systémy teologické. Předmětem víry musí být zjevená pravda. A to zjevená buď „formaliter“, tj. výslovně, nebo „implicitě“, zahrnutě — ta je zjevná ze spojitosti s jinou zjevenou pravdou. Jiná chyba, které se dopouštějí moderní autoři v kritickém postoji k starším systémům, spočívá v tom, že se projevuje ve velké neznalosti teologického bohatství obsaženého nejen v systému sv. Tomáše, ale v historickém vývoji a v zápasech ducha o teologické pravdy. Je v nich bohatý materiál a jsou tam i hluboká řešení teologických otázek, o která marně zápasí moderní povrchová snaha o výklad. Vytýká se jim neživotnost a ustrnulost a klade se za vinu, že zastavily pokrok a vývoj teologické nauky, protože jsou příliš statické. Nové myšlení pod vlivem existenciálního výkladu dává přednost jevovosti a dynamičnosti i v teologii. Proto se dává přednost existenciální filosofii jako základu pro vysvětlení teologických pravd a dokonce pronikal tento dynamický ráz i do výkladu pravd víry a tajemství zjevené pravdy.

Proti této tendenci vydal Pavel VI. encykliku „Mysterium fidei“, v níž papež autoritativně stanoví: „Způsob mluvení, který Církev vedena Duchem sv. užila, a který autoritou koncilů potvrdila, který se stal rozlišujícím znamením a poutem pravé víry, musí být svatě zachován. Nikdo se nesmí odvážit je změnit podle svého dohodání nebo pod záminkou nové vědy. Nedá se trpět,

aby dogmatické formulace z ekumenických koncilů o tajemství nejsv. Trojice a vtělení byly prohlášeny za nezpůsobilé pro lidi dnešní doby a proto musí být nahrazeny novými. Stejným způsobem se nemůže trpět, aby každý na svou pěst zacházel s formulacemi, jimiž Tridentský koncil předložil k věření eucharistické tajemství. Tyto a jiné formulace, které Církev užívá, aby předkládala dogmata víry, vyjadřují obsah pojmů, které nejsou vázány na nějakou kulturní formu nebo na určitou fázi vědeckého pokroku nebo na nějakou teologickou školu... Proto jsou tyto formulace přiměřené lidem všech časů a všech míst. Tyto formulace mohou být s užitektem jasněji a hlouběji vykládány, nikoliv však v jiném smyslu než jak byly užité, takže pokrokem v chápání víry pravda víry zůstává nedotčena." (Následuje odvolání na I. vat. konci. Const. dogm. „De fide catholica“ c. 1.)

Zjevená pravda má být jasně a hluboce vykládána, aby přinášela život, protože je světlem, které svítí v temnu duševního života člověka. Není tedy zjevená pravda neživotná, když otevírá prameny poznání Božího života a jeho působení v nás. Vinu na neživotnost může nést nedokonalost výkladu a omyly člověka, nikoliv nauka sama.

Teologie jako věda je odůvodněna sama sebou. Týká se výkladu zjevených pravd a její úkol je, aby je vykládala správně, jasně a hluboce.

Hodnota a ráz teologických konklusí nemá vždy stejný význam a také ne ve všem stejnou jistotu absolutní pravdy, protože se v nich uplatňuje racionální prvek a zásah. V každé vědě racionální postup může se dopustit omylu nebo pro přesáznost věci, o kterou se jedná, nedovede vždy dát absolutně jistou odpověď. Proto jde někdy o pravděpodobnost. Teologie nutně využívá intelektuální schopnosti člověka, protože všechna vědeckost a přesnost v poznání a výsledků prochází racionální prací. Ani vědecká práce v teologii nemůže být libovolná, i když je vynalézavá, tj. když objevuje nové vztahy a nové aspekty ve zjevených pravdách. I v nich jako všude ve skutečnu je určitá zákonitost a řád.

Zjevené pravdy jsou v teologii její principy. Pomocí intelektu a jeho chápavosti, pomocí přirozených principů pravdy lidský rozum si odhaluje nový druh inteligibility v Božím řádu a ve vztahu věcí k němu. Objasňuje se tu nejvyšší skutečnost.

Každé poznání uvádí poznávající schopnost do životního pohybu, činí ji „actu“, tj. intelekt se stává jakýmsi způsobem tím, co poznává a osvojuje si tak poznávanou strukturu věcí a řádu, tedy i Boží řád a jeho bohatství. Z toho plyne větší možnost jednat, rozhodovat se a žít z Boha a v Bohu. Ani teologická pravda jako žádná jiná není statická, je součástí života ducha, který si ji osvojuje. Tuto pravdu neobjevila nová tendence v teologii, jak se domnívá existenciální výklad, je známa z aristotelist. filosofie.

Teologická věda, pomocí racionální reflexe, uvádí do životního působení to, co je obsaženo ve zjevených pravdách, buď „implicitně“ nebo „virtualiter“. I tato stránka zjevené pravdy odpovídá touze ducha poznat vše, co se poznat dá. Inteligibilita získaná reflexí rozumu nad zjevenými pravdami nemůže a nesmí být vyloučena z integrity poznání, je totiž podstatnou součástí teologie jako vědy.

Teologie nemůže být omezena jen na biblickou mluvu o zjevených pravdách, protože pravdy z Písma jsou principy teologie, z nichž teologie vychází. V nich je hluboký obsah a virtualita.

Zvláštní pozornost v posledních dobách, kdy se zdálo, že existenciální teologie zvítězila v novém teologickém ruchu, objevuje se zároveň mezi německými evangelickými teology tendence k sv. Tomáši Aqu. jako teologu. Navazuje na práce historiků o sv. Tomáši a jeho díle, např. M. D. Chenu O. P. „Das Werk des Hl. Thomas von Aquin“, Verlag Styria Graz Wien-Köln; E. Gilson „Le thomisme“ aj.; Hans Meyer „Thomas von Aquin“, Paderborn; Manser „Das Wesen des Thomismus“, Freiburg atd. V Tomášovi objevují někteří z tomistických myslitelů jako Maritain a Gilson existenciální stránku skutečnosti. Ulrich Kühn ve své knize „Via caritatis, Theologie des Gesetzes bei Thomas von Aquin“ zkoumá tyto interpretace historiků o sv. Tomáši. Přichází k obdivu. Jeho pozornost upou-

tává pojednání M. D. Chenu „Das Werk des Hl. Thomas“, v němž P. Chenu ukazuje na biblickou teologii sv. Tomáše v jeho komentářích k Písmu sv., která je základem jeho dalšího díla Teologické Summy. Biblická teologie se dostává do stavby jeho vědecké teologie.

Autor knihy „Via caritatis“ hodnotí dále u historiků sv. Tomáše ty body, kde filosofické poznatky Tomášovy jsou označeny poznatky teologie, jak ukazuje R. Quindon ve spise „Béatitude et théologie morale chez St. Thomas d'Aquin“, Ottawa, 1956. Tam dokazuje, jak v Summě morální stavba u Tomáše je teologická. V tomto případě, říká Kühn, bude mít teolog Tomáš velkou funkci v kontraversním dialogu, protože Kühn hodnotí vysoce morálku u Tomáše. Třetí bod, který Kühn hodnotí, je Tomášova Kristologie, jak o ní hovoří M. D. Chenu v cit. díle. Teologie sv. Tomáše se dostává do popředí zájmu u tohoto a i jiných evang. teologů jako velmi aktuální.

Pojetí teologie u sv. Tomáše (I Qu. 1)

Logická stavba zkoumaného pojmu začíná u sv. Tomáše u cíle, jaký má posvátná nauka, čímž je dána její nutnost — z cíle nějaké věci totiž je možno poznat něco z její vlastní povahy podle principu, že každá věc je taková, že může a má dosáhnout svůj přiměřený cíl (Causa finalis rei).

Člověk, stvořením podoběn Bohu, je určen pro Boha jako svůj poslední cíl. Nutně k tomu potřebuje znát cestu, aby zaměřen k Bohu vložené člověku jako tihnutí, mohl uskutečnit svobodným rozhodnutím. Proto bylo nutné poučit lidi, a to Bohem samým, o spáse a o hluboké skutečnosti nepokoje a neuklidněnosti, aby lidé poznali Boha a zároveň nutný vztah k Němu, jak dojít v Něm spáasy a uklidnění jako v prameni, z něhož vše pochází.

Bůh, který nutně svou bytností převyšuje chápavost a schopnost lidskou, musel být poznán, aby smýšlení a jednání lidské k Němu se zaměřilo. Co není známé, nemůže nijak přitahovat. Bůh ve své prozřetelnosti se dostatečně postaral o člověka tím, že mu zjevil pravdy, které jsou nad lidskou schopnost a které odhalují Boha v jeho vnitřním životě jako pramen a cíl. Zjevil i pravdy, které jsou lidskému poznání sice dosažitelné, ale nesnadné. I dosažitelná pravda o Bohu je nesnadná, takže se k ní dostalo a dostává málo duchů, a to ještě s přimise- ním mnohých omylů a bludů. Poznání tak vysokých pravd o Bohu vyžaduje pilné hledání a přemýšlení, je v něm dávka geniality schopné nalézt pravdu. Vynalézání je nesnadné v každém oboru poznání, protože všichni nemají k tomu potřebné dispozice nebo možnost se tomu věnovat pro správu životních potřeb nebo konečně pro duševní lenost, pro kterou se lidé nevěnují hledání a poznání nejvyšších pravd. Málo lidí má živou snahu a lásku k vědění, přestože Bůh vložil člověku nezníčitelnou touhu po poznání a po štěstí. Tento dar se snadno u lidí promrhá hledáním toho, co je snadnější.

Není v Božím plánu, aby většina lidí nepoznala svůj poslední cíl. Svědčí o tom řeč sv. Pavla v Aténách v Areopagu: „...V Něm jsme, pohybujeme se a v Něm máme své trvání...“, tedy není daleko od nás.

Proto bylo nutné zjevit lidem pravdy, nejen nadpřirozené, přesné chápání, nýbrž i přirozené pravdy o Bohu. Bůh nechtěl, aby vládla v lidském duchu tma nevědomosti o potřebných znalostech. Tak Bůh zjevil lidem pravdy a ty jsou základem posvátné nauky teologické. Nutnost teologie souvisí s Božím zjevením, jak Bůh mluvil skrze patriarchy a proroky, naposled skrze svého Syna Ježíše Krista, což je nesmírný dar pro člověka. Nejprve zjevil pravdy přesné pro lidský rozum: „Okno nevidělo, Bože, bez Tebe, co jsi připravil těm, kteří Tě milují...“ (Is. 64 4).

Zjevil však i přirozené, ale nesnadné poznatky o Bohu, které by jinak obecně všem lidem bez bludu a bez pochybností nebyly dosažitelné.

Bez vztahu k Božímu zjevení, tj. bez víry nemůže být nikdo teologem, i kdyby něco z dosažitelných pravd přirozených poznal. Zůstal by na poli teodiceje, tj. filosofického hledání.

Vědeckost v teologii

P. Chenu ve svém díle „Das Werk des hl. Thomas“ mluví o vědeckém postupu sv. Tomáše podle některých zásad. S. Tomáš užívá metafory pohybu podle žid. filo-

sofa Isaaka Israeli: „Cursus causae in causatum“. Vyjadřuje tím pohyb rozumu, který reflexivně uvažuje a je nutně vázán na jakýsi postup, běh, tj. na hmotu, čas a prostor; začíná popisným způsobem a tihne k dokonalé definici věci. Dokonalá definice nemůže uzrát než proběhnutím přes všechna stadia, jimiž se rozum ubírá, než porozumí věci a vyjádří ji definicí. Pak postup pokračuje z toho, čemu už rozumí, postupuje k dalšímu dosud neproniknutelnému a uvádí je na známé znaky a zákonité vztahy, při čemž může odhalit nové vztahy mezi částmi nebo mezi věcmi. Takový postup nemůžeme však nějak přísně dělit u sv. Tomáše, protože pohyblivost jeho intelektu je mimořádná a nelze ji uvést úplně na Aristotela a jeho kategorie. Začíná dialektickou otázkou, postupuje až k vědeckému dokazování. První část je na počátku a znamená jakési probuzení rozumu v jeho touze po vědění, druhá uvedená část až na konci rozhoduje s konečnou platností a jistotou. Všechny formy pravého postupu nesou ovoce a plodí vyvozené závěry, jimiž lidský duch sbírá novou syntézi poznání. „Est enim ratio nis proprium circa multa diffundi et ex eis unam simplicem cognitionem colligere“ (sv. Tomáš In Trin. 6, I c).

Z tohoto se rodí nejen dialektický a vědecký syllogismus, který je typický, ale i organický způsob vědeckého postupu. Přesnost logická v postupu nezmenšuje duchovní napětí a tihnutí ukázat a poznat vnitřní souvislost, o níž hlavně jde, tj. o pravdivé spojitosti uvnitř věci. Tato kvalifikovaná činnost je tvůrčí a hledá totální vysvětlení vlastních zvláštností věcí a aktivit.

Každá věda tihne k nové prohloubené syntéze o svém předmětu, ať je její postup induktivní a zkušenostní nebo deduktivní z daných nebo získaných principů. Principy vyjadřují zákonitost řádu daného ve skutečnosti.

Některé vědy vycházejí z principů a axiomat, které si samy odhalují ze zákonitosti dění a jsoucna, jiné zase předkládají, že principy, kterých užívají, jsou poznány a odhaleny jinou vědou nadřazenou. Užité vědy berou principy ze svých mateřských věd, z nichž vycházejí. Jsou tedy vědy nadřazené a podřízené, ale ve svém poznání specifickém neméně vědecké. Teologie patří do této druhé kategorie.

Deduktivní postup v některé vědě je jen tehdy instruktivní a vynalézavý, dovede-li z principů známých z vyšší vědy a z principů odvozených z indukce a filosofické reflexe čili z povahy nějaké věci logicky vyvádět nové konkluse, a to jako nutně plynoucí z evidence srovnávaných principů, takže se odhalují ve věcech nové vztahy a odůvodňují poznatky o nich. Sdílí se jim zřejmost z principů a z nutnosti jejich vztahu. Takové závěry jsou virtuálně obsaženy v principech a jasnost závěrů je kontinuační jasností z principů.

Cím jsou principy univerzálnější ve své platnosti, tím větší je jejich virtualita. Některé principy jsou platné jen v oboru, z něhož byly ze zkušenosti a induktivně odvozeny, proto mají omezenou možnost instruktivní. Jejich aplikace na jinou oblast a řád je logicky nepřijatelná, protože neobsahují zákonitost jiných oborů.

Některé principy mají univerzálnější platnost, zvláště principy jsoucna, v jehož obsahu jsou všechny věci pod zorným úhlem bytí. Tyto principy vyslovují celý řád společný všemu, co je. Virtualita jejich a možnost objasnit v řádu bytí společné vztahy a vzájemný řád všech věcí je neohraničitelná. Jsou všeplatné a jednoduché, samozřejmé a jsou to první absolutní poznatky a klady intelektu o skutečnosti. Podle slov Maritaina je to první světlo a čiré světlo pro intelektuální poznání. Bytí proniká všemi věcmi, i tím, co mají specifického a rozdílného od jiných věcí, i tím, co mají všechny věci společného, proto tyto principy jsoucna vyslovují všeplatné vztahy v řádu jsoucna a nutí k souhlasu. Pro svou univerzalitu mají možnost, aby byly uplatněny i v teologii, protože jejich platnost se týká všeho, co je jsoucno jakýmkoliv způsobem. I Bůh je Ten, který je, je nejvyšší a první jsoucno, proto virtualita principů jsoucna obsahuje i pravdy o Bohu a pomocí nich se dá ze zjevených pravd odvodit mnoho pravdivých poznatků o něm.

Teologie jako posvátná nauka je věda, která má za principy a axiomata zjevené pravdy, poznané vyšším věděním Božím a pomocí principů jsoucna a obecně platných principů filosofických odvozuje z řádu Božího instruktiv-

ním způsobem nové poznatky. Teologie není jen nakupení jakýchkoli vědění o Bohu, je to systém zdůvodněného poznání a logické cesty, která se nezastavuje ani před vnitřní skutečností Boží. Je v tom nejvyšší druh inteligibility o řádu Božím, jak je v Bohu samém, v jeho intimním životě a jeho vztahu ke stvořené skutečnosti. Z tohoto hlediska i řád stvořených věcí je poznáván pod zorným úhlem nejvyšších příčin.

Zjevené pravdy mají v sobě hluboký smysl a význam, jak vysvítá z daných vět ze zjevení a jak jej obsahuje víra, ale tento smysl je rozvinutelný ze své virtuality intelektuální prací pomocí teologie. Proto poznání dané vírou hledá v člověku racionální pronikání a pochopení, přirozené až do určitých mezi daných intelektem stvořeným ve vztahu k Bohu („Fides quaerens intellectum“).

Sv. Tomáš k tomuto dílu uvádí ještě další možnosti. Je to především možnost analogie v řádu jsoucna. Zjevené pravdy se objasňují pomocí analogie z přirozeného řádu věcí jak v bytí a struktuře, tak v aktivitě. Principy z obdobnosti, i když obsahují různost aktivity nebo bytí, přece jen obsahují podobnost mezi děním, aktivitou a výsledky a mezi strukturami, a proto mohou napomáhat k novému pochopení věcí duchovních, k nimž se duch lidský dostává vždy jen nepřímou, a k pochopení věcí Božích, jak jsou zjeveny Bohem samým.

Teologie může užít i absolutních poznatků nejen z historických a duchovních věd, ale i přírodních, jsou-li absolutní, a tak má stále živý kontakt s životem ducha a pokrokem věd, pokud získávané poznatky jsou schopné být přejaty do některých teologických konklusí a do jejího systému pravdy o Bohu. Tak se získává nové vidění i v běžných věcech.

Pro objasnění biblických poznatků a pro zpřesnění jejich smyslu teologie užívá jazykozpytu, dějin kultury a národopisu a mnohých jiných pomocných věd, aby závěry z principů daných zjevením byly naprosto jisté.

V některých vzdálenějších poznatcích a nedosažitelných metodám reflexu intelektu dospívá teologie k pravpodobným závěrům, kterým ovšem nemůže dát důraz absolutní jistoty pravdy. Mnohdy k správnému jednání stačí pravděpodobnost.

Teologie má všechny vědecké metody a principy, má ale také základ víry a jejích pravd, užívá reflexivního postupu intelektu, vedle toho má i své ještě způsoby, např. redukci, aby našla hluboký smysl zjevených pravd a dala je k dispozici nejen disputacím a apologetickým obhajobám, nýbrž životu člověka, který poznal, že má žít z víry, a který si plně uvědomuje také odpovědnost za víru jako dar Boží. Teologie může vrhat své světlo ze zjevení na všechny přirozené poznatky, aby např. i etický řád byl poznán přesněji a ve vztahu k Božímu řádu, jehož je součástí. Nepřekáží žádnému oboru poznání, nenahrazuje jej, ale není ve svých poznatcích vlastních ani závislá na jednotlivých oborech partikulárních věd. Nejvyšší a nejabsolutnější řád Boží je samostatný, i když k jeho poznání lze užít všeho, co racionální práce člověka objevila. Pravda v jednotlivých oborech nemůže být v nesouladu s pravdou řádu všech řádů a oborů. Jen domněnky nebo omyly, nedokázané předpoklady a závěry mohou mít zdání rozporu mezi Boží pravdou a lidskou. Neexistuje možnost dvou pravd o jedné věci, protože pravda je jsoucno v mysli, je v ní věčná totožnost se skutečností. Proto buď je nebo není. Mezi pravdou a nepravdou není středu.

Není zavrženíhodný žádný z principiálních postupů k pravdě. Zvláště redukci u sv. Tomáše nazývá P. Chenu duší a technikou návratu ducha k Bohu a hledáním absolutna, které není vázáno na dialektiku pojmů, je sama metodou transcendentální reflexe.

Teologie hledá „*intelligibilitu*“ ve zjevených naukách víry. Každý druh inteligibility dosažitelný teologicky v nejvyšších pravdách Božích je pro člověka zdokonalením a *oživením ducha*.

ThDr. Method Habáň

¹⁾ Gottlieb Söhngen, Lexikon für Theologie und Kirche B. 4, Freiburg 1960.

²⁾ Theol. Jahrbuch 1964, Fritz Hoffmann, Symbol und Begriff ... Karl Rahner, Über den Begriff des Geheimnisses in der kath. Th.

³⁾ Wolfgang Seibel, Der eine Glaube und die Vielfalt der Dogmen ...

⁴⁾ L. Cerfaux, La théologie de l'église suivant St. Paul, les Éditions du Cerf, Paris 1965.

JAK BUDE VYPADAT KONEČNÁ ÚPRAVA MŠE SVATÉ

Když jsem psal podobný článek o konečné úpravě breviáře (Duchovní pastýř, ročník 1965, číslo 10, strana 191), podotkl jsem hned na začátku, že nic konkrétního dosud nevíme. To platí i o mši svaté: nikdo dnes nemůže s určitostí tvrdit, jaká bude. Přesto však můžeme všelicos předvídat a kombinovat.

Především nikdo nepochybuje, že forma mše svaté, jakou nám dal 7. březen 1965, není naprosto definitivní. Instrukce z 26. září 1964 mohla a chtěla uvést v platnost pouze ty směrnice koncilního dekretu o posvátné liturgii, které se daly bez větších přípravných prací a zejména bez vydání nových textů uskutečnit, hlavně pak nám chtěla umožnit užívání lidového jazyka. Nic víc. Jde tedy zcela jasně o provizorium, opatření dočasné až do úpravy konečné.

Tato konečná úprava se už chystá. Pod vedením kardinála Lercara, předsedy Rady pro uplatnění liturgické konstituce, pracuje asi dvě stě konsultorů v třiceti devíti komisích intenzivně na tom, aby splnili příkaz koncilu, že mají být obnoveny všechny liturgické knihy Církve. Říkám: všechny, tedy nejen snad misál, ale v souvislosti s tím i breviář, rituál, pontifikál, graduál, ceremoniál apod.

O obsahu a postupu těchto prací nelze ovšem zatím nic říci, neboť členové jmenovaných gremií jsou zavázáni mlčením. Mimoto jsou resp. budou jejich elaboráty pouhými návrhy, jež teprve budou předloženy biskupům, kteří tvoří vlastní liturgickou radu. Jejich usnesení pak budou podléhat ještě schválení svatého Otce. Cesta určitě dlouhá a obtížná.

Jakousi předzvěst budoucí definitivní reformy lze snad vidět v tom, že Otcové shromáždění na 4. zasedání koncilu slavili společnou nejsvětější Oběť nikoli podle nyní platného misálu, kterého užíváme my, nýbrž podle zvláštního mimořádného vydání. A jak toto vydání vypadalo, je nám známo: byla v něm např. obsažena tzv. „lectio continua“, tj. na každý den nové perikopy vzaté na pokračování ze Skutků apoštolů a z Janova evangelia. Dále nás překvapily velmi zjednodušené zpěvy mešního Propria. S největší pravděpodobností lze usuzovat, že zrovna tak to jednou bude vypadat všeobecně. Splní se tím požadavek Konstituce, že se má při mši svaté číst Písmo svaté „v hojnějším a rozmanitějším výběru“ (čl. 35) než nyní.

„Aby se připravil věřícím bohatší stůl Božího slova“ (tamtéž čl. 51), plánuje Rada (a to už uveřejnila) ještě další věc: v rámci bohoslužby Slova bude obnoven systém tří čtení namísto dosavadních dvou: první ze Starého zákona, druhý z listů nebo skutků apoštolů, třetí z evangelia.

Konečně jsme už všichni četli nebo slyšeli, že se odstraní jednotvárnost perikop zavedením tří-, popřípadě čtyřletého cyklu v tom smyslu, že se nebudou rok co rok v určitý den opakovat vždy tytéž úryvky Božího slova, jak se teď stává, ale že se budou v rámci uvedeného cyklu střídát, takže postupem času přijdou na řadu podstatně části všech knih Písma svatého, i ty, o nichž věřící lid v kostele doposud nikdy neslyšel. Pouze na největší a nejvýznamnější svátky církevního roku zůstanou perikopy nezměněny.

Jakýsi závěr co do budoucí formy mše svaté můžeme si učinit i z příručky „Ritus concelebrationis“, kterou jsme minulý rok dostali do rukou. Při jejím studiu lze poznat různé náznaky konečné úpravy. Uvádím namát-

kově skutečnost, že se tam Církev vrací k původní, kdysi evidentní praxi hlasitého recitování — ba dokonce slavnostního zpívání — mešního kánonu. To se jednou stane bezpochyby pravidlem pro kteroukoli mši svatou, nejen koncelebrovanou, a bude to jedním z nejpřednějších prvků, které přispějí k plnému poznání podstaty nejsvětější Oběti.

Další takové logické závěry jsou tyto: koncil prohlásil, že je třeba mešní řád tak přepracovat, aby se posvátné obřady — při věrném zachování jejich esenciálních složek — staly jednoduššími, průzračnějšími a přiléhavějšími. Proto (cituji originál): „omittantur quae temporum decursu duplicata fuerunt vel minus utiliter addita; res tituantur vero ad pristinum sanctorum Patrum normam nonnulla quae temporum iniuria deciderunt“ (LK čl. 50). Projeví se tedy například určitě jasným způsobem vlastní smysl tzv. „obětování“, který spočívá v přípravě obět-ních darů, a to jak rituálně, tak textově. Po zdůraznění a vyzdvižení „modlitby nad obětními dary“ (bývalé sekrety), k němuž již došlo, padnou pravděpodobně předcházející offertoriální modlitby až po Orate, fratres s příslušným Suscipiat včetně, jako přebytečné. — Také nyní nejší „pozdvihování“ se projeví asi — po znovuzavedení starodávné a původní elevace, již děláme při slavnostní doxologii na konci kánonu — jako přežitek. — Zrovna tak bude třeba usměrnit a zjednotit linii vedoucí od Otčenáše k svatému přijímání tak, aby se stala společnou pro celebranta i věřící lid. — Slova „duplicata vel minus utiliter addita“ nám připomínají též přečetné akce — jako kříže, genuflexe, líbání oltáře —, které dodnes ještě děláme a jež patří nesporně silně zredukovat. — Výraz „quae temporum iniuria deciderunt“ vyvolává v nás přání, aby bylo především rozšířeno a zevšeobecněno svaté přijímání pod obojí způsobou, kdysi zcela samozřejmé a jak věroučně, tak didakticky důležité (viz Duchovní pastýř, ročník 1962, číslo 7, strana 124: článek „Eucharistický chléb a víno“). Toto stanovisko Církve prozatím dovoluje pouze velmi skoupě a málokdy (SRC 7. března 1965: Ritus s. communionis sub utraque specie), — vyvolává přání, aby se stala liturgická „Pax“ (udělení políbení pokoje) všeobecná v každé mši svaté koncelebrované za účasti lidu, jako výraz bratrské lásky a eucharistické jednoty, — vyvolává přání, aby došlo k velebnějším formám kněžského pozdravu a požehnání, jak je nalézáme ve starých, dávno zaniklých mešních liturgiích. Věřme a očekáváme, že budou tato a podobná plně odůvodněná přání splněna.

Kdy to bude? Kdy budeme celebrovat mši svatou definitivně obnovenou? Velmi těžko říci. Podotkl jsem už v úvodních odstavcích, že cesta je dlouhá a obtížná. Povede od ustanovených navrhovatelů přes kompetentní liturgickou radu ke schvalujícímu papežovi a teprve od tamtud, přes tiskárny vydávající bohoslužebné knihy, k nám. S určitou dávkou optimismu dalo by se vypočítat, že se reformy Pavla VI. možná dočkáme k 400. výročí reformy Pia V. z roku 1570.

Do té doby budeme vědecky spokojeni tím, co nám liturgická obnova již poskytla a umožnila, a budeme poctivě a přesně všechno to provádět ke cti a slávě Boží a k duševnímu prospěchu nám svěřeného lidu. Smělé pokusy avantgardistů svědčí sice o horlivosti, nikoli však o prozíravosti. Zde neplatí: „Dělej, co chceš“, nýbrž — jako vždy — příkaz Páně: Toto dělejte! Dělejte, co říká Církev!“

P. Josef Němec

KONRÁD PRAŽSKÝM ARCIBISKUPEM

Odstoupením Albíka z Uničova z pražského arcibiskupství nastaly změny, kterými se dostal Konrád z Olomouce do Prahy, kde již dříve většinu času pobýval. Současně nebo krátce předtím se zřekl úřadu podkomořího. V knize novoměstské berně se uvádí jako podkomoří ještě 22. VI. r. 1412. K bližší dataci slouží také 8. říjen r. 1412, kdy se v zakládacích knihách arcidiecése nazývá Albík snad posledně arcibiskupem. Nejspíše po tomto datu přebírá Konrád řízení nového úřadu a připravuje podle okolností a času vše potřebné k legálnímu uvedení v úřad, které však nastalo teprve po více než

devíti měsících. Hus tyto směny komentoval svým způsobem ve spise o Svatokupectví: „Mnoho tisícův zlatých za arcibiskupství pražské dáno jest.“ Nezdá se to, po všem co o poměrech v tomto ohledu dnes víme, pravděpodobně, stejně jako tvrzení moderního historika, že před Konrádem „zvítězil“ Albík „nad neméně než 23 soupeři, kteří byli hotovi zaplatit vysokou jmenovací taxu“. Jestli jde o annáty, bylo by to třeba jasně říci, jinak není známo, že by se ve XIV. a XV. stol. platily nějaké jiné jmenovací taxy. O 23 kandidátech se také v žádném spolehlivém prameni nemluví, neboť už současníkům bylo

známo, že Zbyněk, Albík i Konrád byli z důvodů církevně politických prosazováni králem. Jak historie všech těchto arciepisbopátů ukazuje, nešlo o žádnou velkou hmotnou nebo prestižní výhodu. Těžko proto uvěřit, že by tak nevděčný úřad chtěl někdo koupit. Zbyněk zahynul předčasně v exilu (není vyloučeno, že násilně), Albík abdikoval a také zemřel v cizině, diplomaticky obratný Konrád ztroskotál, když se nezavděčil žádné z obou stran.

Včasné se staral Konrád o opatření odznaku vrchno-pastýřské moci a jednoty s Apoštolskou stolicí, tj. pallia, za jehož propůjčení se v pozdější době ustálil poplatek rovnající se asi dvacetině annátů. Podle starobylého zvyku mohl arcibiskup tento poplatek požadovat sbírkou od diecézního kléru. Husovi se tato praxe nejevila vhodná a zdálo se mu, že duchovenstvo lze rozdělit na ty, kteří platí, aby kazatelé (reformní) „byli vyplnění“, a druhé, kteří platí, aby „jich nehrdlovali“. Třetí prý se odvolali k papeži. S tímto míněním není možno souhlasit, neboť jak listina Bonifáce IX. z 23. X. r. 1402 výslovně praví, šlo při této sbírce o „zvyklost pražské církve“ a zvyk není ještě vždy právem. Bylo by tedy sotva rozumné o zvyklost se ptát, a jenom na základě zvyklosti, násilím poplatek z titulu pallia vymáhat na chudém vesnickém plebánu. Podobně nelze souhlasit s Novotným v tom, že Konrád „byl téměř osobně (!) angažován a vidíme ho v této i pozdější době neustále v okolí králově, jehož zvláštní přízně a důvěry nyní (!) požíval“. Proč byl v okolí králově, a že už od r. 1395 požíval velké jeho důvěry, ukázaly předchozí kapitoly. Právě pro tuto důvěru, podloženou velmi hmotnými zájmy, byl přece králem požadován za arcibiskupa.

Formality spojené s nastoupením nového, za daných okolností nesmírně odpovědného a na nejvyšší míru neklidného, ba bouřlivě zmítaného úřadu, se jevily jako nicotnost a ustoupily před nepříjemnými aktualitami. Hus byl na synodě 18. X. r. 1412 kardinálem Janem zv. Lisabonským dán do klatby a kdyby se do 20 dnů nepodrobil, hrozilo se mu interdiktem. Postižený nešťastník učinil proti tomuto zákroku dojemné odvolání k Bohu a Ježíši Kristu. Po jeho odchodu z Prahy se vrátil do Čech jeho nedávný právní zástupce u kurie Jan z Jesenice. Ten po Husově apelaci k zemskému sněmu o ochranu uspořádal 18. XII. se svolením Křišťanovým na universitě slavnou „obranu“ pře Husovy. Po přednesení ji odevzdal Konrádovi z Vechty jakožto „gubernátoru“ pražského arcibiskupství. Stalo se tak jistě jen proto, aby byla hlava pražské církve papežem dosud nepotvrzená informována. Jestliže Jan z Jesenice očekával od nového muže na stolici sv. Vojtěcha rozhodnutí významné, a dokonce Husovi snad příznivé, byl zklamán. Při této příležitosti je třeba uvést na správnou míru některá epiteta a výroky nekatolických historiků, určené příslušníkům boje za ortodoxii. Husitská ideologická i sociální revoluce je útok. Pozice církve, instituce hájící náboženskou doktrínu božského původu, v Čechách tradiční již po šest století, je v ohrožení. Není tedy správné a spravedlivé, když představitelé církve váhají útoku podlehnout a na novoty (někdy mírně řečeno nezvyklé) hned přistoupit, nazývat je „nesmířitelnými odpůrci“ a biskupa, který se snaží jím podle staletých představ církve skutečně být, jmenovat „bojovným“. „Bojovný“ je ten, kdo vyvolal útok, méně tento titul přísluší tomu, kdo se brání, i když snad někdy statečně. Nekatolík se nesmí divit, i když uznáváme morální nedostatky katolíků doby Husovy, že lpěli na člancích víry, bojíce se narušit církevní jednotu. Jak uvidíme u Husa, i přes jeho veliké a nám katolíkům drahé klady nesouhlasila s ním řada jeho nejlepších současných přátel, kteří ho opouštěli, když zpozorovali, jak první a základní známku církve, totiž jednotu, bezohledně a lehkomyšlně narušuje.

Ostatně i tak nábožensky lhostejný arcibiskup jako byl Konrád, a s ním jeho největší dobrodinec Václav IV., se čas od času vzchopili a nejen v zájmu pokoje v zemi, ale patrně i v zájmu jednoty křesťanského náboženství proti Husovi a jeho stoupencům vystoupili. Velice zaměstnala Konráda synoda, kterou z popudu krále svolával jako gubernátor diecéze do arcibiskupského města Českého Brodu na 2. února r. 1413. Měla podle rady pánů, účastníků zemského sněmu z prosince, k němuž se

Hus odvolával, odstranit spory stále se stupňující. Konrádovi z Vechty a litomyšlskému biskupovi Janovi se ukládalo, s přizváním doktorů a mistrů, „vzájemně projednat morovou látku (pestiferam materiam)“. Z tohoto epiteta je patrné, jak náboženské spory krále zneklidňovaly a jak mu byly svrchovaně nepříjemné. Protože Husovi stranici neměli na schůzi přístup, vyžádal si Václav IV. od university, kde měli husité silný vliv, návrhy přispívající ke smírnému řešení. Před vlastním jednáním se udály dva incidenty ovlivňující další vývoj událostí. Na universitní schůzi, zasedající některý den před 6. II., dnem vlastního jednání synody nikoli v Českém Brodě, nýbrž v arcibiskupově sídle na Malé Straně, pronesl Mistr Jakoubek řeč, která nejspíše silně ovlivnila návrhy university podané synodě. Jakoubkova řeč zapůsobila na nejmodernějšího zahraničního autora Husova životopisu de Vooghta, benediktina, obdivujícího Husovo opravné zánícení a horlení. Charakterizuje ji tak, že uznává v některých momentech Jakoubkův radikalismus. Domnívá se, že je v podstatě mírný a pokojný, spatřující řešení všech soudobých náboženských krizí v prohloubení křesťanských ctností, což de Vooght vidí právě v této jeho řeči. Kéž se všichni vrátí k zachovávaní Zákona Kristova a náboženský mír se automaticky obnoví. Husovi kéž je dovoleno se obhájit, tak volá Jakoubek. Shromáždění, nepochybně ovlivněno idealistickou řečí Jakoubkovou, podalo synodě návrh, jehož autorem byl snad Hus. Žádal, aby se spor řešil na domácí půdě a aby se Hus směl obhájit proti odpůrcům. Do té doby budtež zastaveny všechny církevní cenzury. Vždyť podle jeho memoranda všechny konflikty vznikly jen na základě kritiky reformních kazatelů tepajících svatokupectví, smilstvo a lakotu, nikoli hlásajících bludy. Tak se střetly jasné dvě koncepce: Husova, tvrdící, že kořeny zla spočívají v ne-křesťanském životě křesťanů (hlavně kněží), s některými nepřesnostmi teologickými, spojenými s demagogickou taktikou katolíků, hájících církev jako tisíciletou instituci s důležitým osvědčeným hierarchickoorganizačním zřízením, jež je třeba za všech okolností hájit. Stačilo, aby si obě strany vyšly vstříc. Katolíci mohli říci: „Uznáváme pokorně své chyby, poklesky a hříchy kněží, chceme usilovat o nápravu, ale rozbijete-li tisíciletou osvědčenou organizaci církve, i když někdy vedenou morálně vadnými preláty, zničíte tím křesťanství a ukážete se vám, že ani pak nebudete mít mezi sebou samé světce.“ Husité pak mohli namítnout: „Usilujte o dokonalost svatosti a církve, se automaticky utvrdí. Spojme se v tom k plodné spolupráci, v níž vám chceme být světeckými vzory.“ Nic z toho se nestalo. Naopak, otevřela se v celé hrůze propast, která došla naplnění teprve v budoucnu, mezi katolickými doktory a husovskými mistry.

Když po zasedání synody v Praze došla zpráva, že v Římě byla Viklefova díla zavržena a zamítnutí potvrzeno spálením jeho spisů před svatopetrskou bazilikou, nezůstalo to asi bez vlivu na katolíky v Čechách. Utvrdilo je to v jejich zamítavém postoji vůči anglickému mysliteli a tím i vůči Husovi. Konrád z Vechty odevzdal po konzultaci s litomyšlským biskupem návrhy pražské únorové synody i návrh Husův korunní radě. Jeho povaha i jeho funkce u dvora se projevují v tom, že všem důležitým záležitostem nevěnoval vůbec pozornost a snažil se zhostit se jich co nejrychleji. Předal tedy synodní materiál radě, která jej s určitými modifikacemi postoupila čtyřčlenné komisi odborníků, složené z Křišťana z Prachatic, odstupujícího arcibiskupa Albíka, probošta koleje Všech svatých Zdeňka z Labouně a protonotáře kancléřství Jakuba z Dubé. Komise materiál zkoumala na Křišťanově svatomichalské faře v Praze. Potom předvolala nejspíše 17. II. na faru mistry Petra ze Znojma, Stanislava ze Znojma, Štěpána Pálče a Jana Eliášova a za husovskou stranu Jesenika, Jakoubka a Šimona z Tišnova. Po třech schůzkách se vyjednávání rozbilo, hlavně o formulaci pojmu církve. Když potom teologická fakulta předložila komisi další striktně katolické propozice, shrnuté do pěti bodů, došlo k naprostému ztroskotání jednání. Král i veřejné mínění se následkem toho postavilo proti katolickým bohoslovcům. Protože Hus kázal nestyšně dále, byl znovu vyhlášen interdict a došlo následkem toho k dalším nepokojům. Proto nařídil král,

nikoli Konrád, jenž není naprosto ve sporu vedoucím činitelem, aby Hus odešel z Prahy. Zároveň vypověděl z království čtyři katolické teology, kteří se zúčastnili jednání před komisí a zbavil je profesury i kanonikátů u Všech svatých. Všichni čtyři přijali mužně ztrátu existence i exil. Zde budiž dovoleno konstatovat, že na těchto čtyřech mužích máme pěkný příklad toho, že v české církvi nebyli předáci špatní, korupčníci, pachtící se jen po hmotných výhodách a „tučných“, jak se s oblibou říká, prebendách. Ba, muži stateční se našli později také mezi „velikými“ preláty, metropolitními kanovníky,

na něž se nejvíce útočilo. Se statečnou myslí volili později vyhnanství a opustili vše, co ve vlasti měli. Když asi v polovici června se Křišťan vrátil k návrhům fakulty a chtěl na jejich podkladě obnovit jednání a dospět k nějakému smírnému řešení, Hus sám další diskuse rázně, až vášnivě, s nespravedlivými útoky vůči Stanislavovi a Pálčovi, zamítl. „Návrh fakulty,“ píše, „nepřijmu, ani kdybych stál před ohněm pro mne připraveným.“ To, jakož i vypovězení čtyř předních doktorů ze země, vytvořilo doma i za hranicemi málo příznivou atmosféru pro Husa.

ThDr. Václav Bartůněk

LITURGICKÁ OBNOVA

Projev Sv. Otce Pavla VI. k účastníkům sjezdu pro překlad liturgických textů.

CTIHODNÍ BRATŘI A MILOVANÍ SYNOVĚ!

Vás všechny, kteří, kvůli svěřenému úkolu, věnovat se překladu liturgických textů do lidových jazyků, jste se shromáždili v těchto dnech v Římě, abyste společně jednali a rokovali o věcech, které se vás nejvíce týkají, srdečně zdravíme. Sešli jste se v Římě, u Stolce Petrova, kde se počalo celé dílo, kterému se nadšeně věnujete, to je obnova posvátné liturgie, obzvláště pokud se týká účasti lidu. Vrátili jste se k prameni, odkud budete čerpat čisté a zdravé vody.

Zcela schvaluje záměr, aby se konal takový sjezd, neboť překlad těchto textů do lidových jazyků vyžaduje velikou moudrost, je to tolik důležité a jsou s tím spojeny tak velké obtíže, že, jak se zdá, jediné srovnání úsudku všech, jichž se to týká, může přispět k užítku, a že není možné opomenout mínění kohokoli, aby snad z toho důvodu toto dílo neodpovídalo očekávání Církve a věřících.

Jak je to obtížný úkol, zakusil sám sv. Jeroným, v tomto umění nejkrušnější, říká totiž: „Překládám-li doslovně, vyzní to nevhodně; jestliže z nutnosti změním něco v uspořádání nebo ve výrazu, bude se zdát, že jsem se odchýlil od povinnosti překladatele.“ (Interpret. Chron. Euseb. Pamph., Praef., P. L. 27, 35.)

Jak vy všichni uznáváte, jistě není tolik liturgií, kolik je jazyků, kterých užívá Církev při posvátných obřadech, nýbrž jeden a týž je a zůstává hlas Církve, když slaví božská tajemství a přisluhuje svátostmi, i když se vyjadřuje různými jazyky.

Tím však, že tato starostlivá Matka povolala své syny skrze učitelský úřad II. vatikánského ekumenického koncilu, aby, vědomi si svého poslání v Těle Kristově, se horlivě podíleli na liturgických modlitbách a úkonech, a z toho důvodu dovolila, aby texty, účtyhodné svou starobylostí, zbožností, krásou a dlouhodobým užíváním, byly přeloženy do mateřských řečí, je jasné, že je to nejvyšší služba a přetěžká břímě pro ty, kdo tyto texty překládají. Překlady, které byly tu a tam vydány před vyhlášením Konstituce o posvátné liturgii, směřovaly k tomu, aby věřící chápali obřady slavené v latinském jazyce; byly tedy pomocníkem lidu, který neznal tento starý jazyk. Nyní se však staly překlady částí samotných obřadů, staly se hlasem Církve.

I když lidový jazyk, který má nyní své místo v posvátné liturgii, musí být přizpůsoben chápání všech, i dětí a lidí nevzdělaných, přece však, jak jste správně poznali, je třeba, aby byl důstojný pro nejvyšší věci, které se jím naznačují, odlišný od všedního způsobu mluvy, jaká vládne na ulicích a tržištích, takový, aby se dotýkal citelně duše a rozplaměňoval srdce Boží láskou. Je zjevné, že překladatelé nemohou vyjádřit stejným jazykem místa vzatá z Písma sv., které obsahuje Boží slovo, orace, hymny. Ti, kdož se věnují tomuto dílu, musí dobře ovládat latinu křesťanského věku i vlastní lidovou řeč. Překlada- telé také musí brát zřetel na hudební umění, a tak je třeba, aby slova, která se zpívají, byla přizpůsobena hudebním požadavkům podle povahy a přirozeného řádu kteréhokoliv národa, aby mysl snáze a vroucněji přilnula k Bohu.

A tak ať s bystrým nadáním a pilným úsilím směřují všechny snahy k tomu, aby liturgické společenství mohlo schválit roucho výmluvnosti, které by bylo vkusné a při-

měřené jednotlivým částem, i „najít ve věcech podobu krásy“ (cfr. S. Hier. op. cit., 36). I když starobylost a bohatství římské výmluvnosti, kterou byl po staletí v latinské Církvi vzýván Bůh, a konaly se modlitby chvály i důkřičnění, byla částečně opuštěna kvůli pastoračním potřebám, přece ať vašim moudrým a svědomitým přiči- něním zazáří v překladech liturgických textů podobný vzlet modliteb a závažnost myšlenek.

Při této příležitosti jsme pobádání, abychom v otcov- ském duchu připomněli všem, jichž se to týká, některé věci, které se nevztahují k překladatelskému úkolu a umění, ale spíše k praxi.

Nejprve je třeba připomenout pravidlo, které bylo sta- noveno Naším milovaným Synem Jakubem kardinálem Lercarem, předsedou Rady pro uskutečňování Konstituce o posvátné liturgii. Toto pravidlo bylo vydáno jeho jmé- nem v dopise z 16. října 1964. Toto pravidlo stanovilo péči o to, aby, co se týká uvedení lidové řeči do liturgie, byl přechod k novému uspořádání věcí postupný a usku- tečňoval se s moudrostí; obzvláště pak, aby v krajinách, kde se užívá stejná řeč, byla zachována jednota litur- gických textů, a tak aby se zabránilo užívání různých překladů, protože by to odporovalo jejich závažnosti a důstojnosti.

Když veškerá posvátná liturgie je závislá na řízení hierarchie (Konst. o posv. lit. art. 22, § 1—2), ať se všichni v každé zemi zcela podřídí hierarchii, ať již to jsou jednotlivci, nebo sdružení, nebo významné národní instituty pro pěstování a uskutečňování liturgie, nebo komentáře, které mají na mysli totéž. Příslušná autorita tedy stanoví meze naléhavé nutnosti a rozhoduje o nich. Je tedy třeba s největší horlivostí usilovat o to, aby i v této věci měli všichni jednu vůli, dosáhlo se jednoty akce, tak jako je jeden cíl, ke kterému se směřuje, je- den vzor dokonalosti, který je chován v myslích, a k je- hož dosažení se děje tolik pokusů.

Konečně je třeba připomenout, že liturgické texty schválené příslušnou autoritou a potvrzené Apoštolskou stolicí jsou takové, že je nutné, aby byly svědomitě za- chovávané. Nikomu tedy není dovoleno podle svého ú- sudku je měnit, omezovat, rozšiřovat, zanedbávat. I když se jeví Církev v liturgických záležitostech jako Matka, která je dobrotivá a přeje svobodu, aby se její synové mohli podílet na posvátných obřadech „účinně (aktivně), uvědoměle a zbožně“, přece to, co bylo zákonitě ustano- veno, má již závaznost církevních zákonů, které musí všichni uposlechnout, a je to povinnost, která zavazuje ve svědomí, a to tím spíše, že se jedná o zákony, kte- rými je řízena činnost ze všech nejposvátnější.

Nikomu též není dovoleno zavádět do liturgie kvůli experimentování nové prvky, což může vést k vážné ško- dě bohohpocoty, nebo věřících; podle ustanovení Konstituce o posvátné liturgii (art. 40, 2) přísluší totiž jedině Apo- štolské stolici, aby dovolovala takovéto experimenty.

Toto je, ctihodní bratři a milovaní synové, co jsme chtěli říci vám, kteří jste tlumočníky Církve, jež jáás, prosí a učí v posvátných obřadech; a vznášíme prosbu, aby přetěžké a velmi vznešené dílo, které bylo svěřeno vašemu nadání a vaší svědomité pili, přispělo k Boží oslavě a k opravdovému užítku i skutečnému prospěchu Božího lidu. Toho pak šťastným začátkem budiž Apoštol- ské požehnání, které vám, kteří zde stojíte, i všem vašim druhům s radostí v Pánu udělujeme. (Řím, 10. 11. 1965.)

„Věru důstojné a spravedlivé jest, abychom vždy a všude Tobě díky vzdávali, Pane svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože.“ — Úvod preface jako vždycky stejný. Avšak jako pokaždé, tak také tady dává zde neznámý liturg starokřesťanské doby důvod pro liturgické údoby zvláštní, proč Bohu díky vzdáváme tempore liturgico Passionis: „Ty jsi uskutečnil spásu lidského pokolení na dřevě Kříže, aby odtud, odkud vznikla smrt, povstal život a aby ten, který na dřevě zvitěžil, byl také přemožený na dřevě, skrze Krista, našeho Pána.“

Pán Ježíš vystupoval ve svém veřejném životě jako učitel, Zvěstovatel slova Božího, Boží radostné zvěsti, — Pán Ježíš vystupoval ve svém veřejném životě jako všemohoucí Bohočlověk, který svými zázraky dával najevo, že je Pánem nad přírodou v bouři na galilejském moři, v Káně galilejské při zázračném proměnění vody ve víno, že je Pánem nad životem a smrtí při vzkříšení Lazara, mládence Naimského a dcerušky Jairovy. — Avšak ani jako Učitel Božích pravd a Uka zateř Božích cest, ani jako Pán nad životem a smrtí, nad vodou a vínem, nad mořem a bouří, se nestal naším Vykupitelem a Spasitelem, nýbrž jako Muž bolesti. Tuto svou katolickou víru a toto své katolické přesvědčení na základě Božího zjevení vyznáváme zvláště ve svatopostní době, kdykoliv se modlíme Křížovou cestu: „Klaníme se Tobě, Pane Ježíši Kriste, a dobrořečíme Tobě, neboť svatým Křížem svým svět jsi vykoupil!“ Tuto víru vyznáváme, kdykoliv se tempore Passionis modlíme prefaci o Kříži.

Z dřeva stromu v ráji narostl onen osudný plod, který se stal příčinou a příležitostí vzpoury prvních lidí proti Bohu. Následek této vzpoury byl rozsudek smrti... Pro Adama a Evu a všechny jejich budoucí... Avšak odtud, odkud vzešla smrt“ ze dřeva stromu, „odtud povstal život —“, z tvrdého dřeva Kříže, na kterém za nás zemřel Pán Ježíš. Odtud vzešlo vzkříšení k životu věčnému, nestárnoucímu a nehybnému.

Tato hluboká a stručná preface o Kříži dává odpověď na otázky mnohých, které nazývá pastorální Konstituce o Církvi v současném světě „desperantes“ čili „zoufalce“, kteří se stá-

PREFACE O KŘÍŽI

le táží, „jaký je smysl bolesti, zla, smrti...“ Konstituce odpovídá: „Credit Ecclesia: Christus ex mortuis surrexit.“ Muž bolesti, Bohočlověk Ježíš Kristus přemohl smrt a bolest a dal bolesti a utrpení smysl v tomto životě svou smrtí na tvrdém dřevě Kříže.

Dogmatická Konstituce o Církvi praví ve své V. kapitole, v článku 41: „Zvláště s Kristem trpícím pro spásu světa se mají sjednotit ti, kteří jsou tísněni chudobou, nemocí, slabostí a jinými neduhy,“ — neboť je psáno: „Bůh vši milosti, jenž nás povolal skrze Krista k své věčné slávě, po krátkém utrpení vás zdokonalí, utvrdí, posílí a upevní“ (1 Petr V, 10). Všichni věřící křesťané ve svých povoláních, povinnostech životních a všim budou denně více a více posvěcování, když vše přijmou s vírou z rukou nebeského Otce a budou spolupracovat s vůlí Boží projevováním lásky, jíž Bůh miloval svět.“

Svatý apoštol Pavel píše: „Poučil jsem vás především o tom, co jsem sám přijal, že Kristus zemřel za naše hříchy“ (1 Kor. 15, 3). „Že Kristus zemřel za naše hříchy —“, to je důležité, že přemohl jako Muž bolesti svým utrpením a svou smrtí na dřevě tvrdého Kříže smrt jako následek hříchu a získal nám nárok na život věčný —, to je důležité a v tom tkví také podstatný rozdíl mezi jeho smrtí a smrtí všech ostatních, jako Kristus nevinně odsouzených lidí, kteří během věků se stali obětí justiční vraždy. — V koncentračních táborech umřelo mnoho lidí jen proto, že přináleželi jiné rase. Zemřeli nevinně. Zemřeli za naše hříchy? Zjistěte ne! Nero dal Petra ukřižovat. Pavla stítil. Oba zemřeli nevinně. Zemřeli na naše hříchy? Zjistěte ne. Za naše hříchy zemřel jen jeden: Kristus. Za moje hříchy, za tvé hříchy, za hříchy nás všech. Tato skutečnost vyjímá jeho smrt z řady nevinně usmrčených a zavražděných lidí. Jeho smrt je smrt vykupitelská. Jsme vykoupeni. Od čeho? Od hříchu. Hřích dědičný a hřích smrtelný osobní nám zavírají bránu do věčné blaženosti. Pán Ježíš smrtí svou na Kříži nás vykoupil od hříchu podle Písem svatých, a tím nám zase vrátil právo na věčnou blaženost.

Abychom na to v této době Passionis s vděčným srdcem pamatovali.

Před 200 lety žil v Itálii svatý Pavel z Kříže. Tohoto velikého duchovního svatého muže bolelo velice, že lidé, ano i křesťané, význam smrti Kristovy tak málo hodnotí, tak málo na Krista Ukřižovaného myslí, Kristu Pánu tak málo za jeho vykupitelskou smrt děkují. Proto založil řád, jehož členové zcela zvláštním způsobem konají úvahy a meditace o hořkém utrpení a smrti Pána Ježíše na Kříži a často o tom kázali a vedou lid k takové meditaci. Nazývají se passionisté od slova passio — utrpení Páně. — Sluší se, a je velice užitečné, o hořkém utrpení Pána Ježíše uvažovat, poněvadž má pro každého z nás neskonalelou cenu. Má věčnou cenu, má cenu věčnosti, neboť za tuto cenu jsme vykoupeni. „Krev Ježíše Krista očisťuje nás od všelikého hříchu“ (1 Jan 1, 7), a svatý Pavel ke Kolosským (1, 1) píše: „V něm máme vykoupení skrze jeho krev odpuštění hříchů.“ Pán Ježíš sám pravil při poslední večeři: „To je má krev Nového zákona, která bude prolita pro mnohé k odpuštění hříchů...“

O takové smrti, která má pro každého z nás takovou neskonalelou cenu, vyplatí se meditovat, uvažovat. Vždyť jen této předražené krvi Kristově, kterou prolil pro nás ve svém hořkém utrpení a na Kříži, budeme my hříšníci jednou vděčit za své věčné spasení. Proto moderní papež Jan XXIII. zavedl nové moderní litanie v Církvi v současném světě, které náš věřící lid se s námi, dnešními kněžími, v Církvi ve světě modlí. „Krví Kristova, prolitá na Kříži, ceno naší spásy, bez níž není odpuštění, potoku milosrdenství, úlevo nemocných, záruko věčného života, hodná veškeré chvály a pocty, zachraň nás!“

Vzpomínejme často na tyto hluboké a spasitelné myšlenky a skutečnosti seskupené kolem preface o Kříži, a poznáme šířku a délku, výšku a hloubku lásky našeho milého Spasitele a Vykupitele Ježíše Krista k nám, a Jeho vítězství na tvrdém dřevě kříže nad smrtí a bolestí bude vrhat jasné světlo na naši nebezpečnou cestu životem branou smrti k slavnému vzkříšení, k životu věčnému neskonale šťastnému.

ThDr. Karel Sahan

ROZJÍMAVÝ PŘEKŁAD ŽALMŮ

ŽALM 122. DŮVĚRNÁ MODLITBA OPOVRŽENÝCH

Čtvrtá z poutních písní (hebr. Ž. 123.). Izraelité měli vždy mnoho nepřátel, hlavně pro svou výjimečnou víru v jednoho, neviditelného Boha.

Rozdělení myšlenek:

- a) Ústy žalmistovými zdůrazňuje národ svou naprostou závislost na Pánu příměrem ze života tehdejších otroků (1—2),
 - b) prosí za vysvobození z nepřátelského posměchu (3—4).
1. *Stupňová píseň*
+
*Pozvedám své oči k tobě,
který trůníš na nebi.*

2. *Hleď
jak ulpívají oči služebníků
na rukou jejich pánů,
jak ulpívají oči služby
na rukou její paní,
tak se upírají oči naše k Pánu, našemu Bohu,
dokud se nad námi nesmiluje.*
+
 3. *Pane,
smiluj se,
smiluj se nad námi,
vždyť jsme opovržením už přesyceni,*
 4. *naše duše je přesycena
posměchem boháčů
a pohrdáním nadutců!*
- Přeložil P. J. Kunický

KE KONZERVACI A OPRAVÁM PAMÁTEK SVĚPOMOCÍ

Zákon o kulturních památkách č. 22/1958 Sb. ve svém § 8 — jak jsme v našem časopise již dříve psali — ukládá vlastníkům a správcům památky, že jsou povinni „vlastním nákladem pečovat o její zachování a udržovat ji v dobrém stavu podle zásad památkové péče a podle pokynů“ památkových složek.

Zachovat národní kulturní dědictví dalším pokolením považuje každý kulturní člověk jistě za mravní závazek dnešní společnosti vůči příštím generacím a vůči celoevropské kultuře, jejímž článkem — v některé době snad méně významným, v jiné (a nebylo jich tak málo!) jedním z prvořadých — jsou i naše památky.

Praxe, spojená s omezenými možnostmi hmotnými i výrobními, ovšem ideální vztah mezi společností a kulturními památkami značně ovlivňuje. A tak mnohdy jediným řešením zůstává svěpomocná akce — oprava nebo údržba památky vlastními silami. Avšak ani pak by nemělo být zapomináno na to, co se říká v zákoně a co jsme si připomněli úvodem v prvním odstavci.

Není sporu o tom, že prostředky, materiál i práce by měly být investovány vždy co nejvhodněji, aby výsledek byl z památkového hlediska optimální. Jinými slovy: prakticky jde o navázání spolupráce majitelů památek s památkáři. Zatím zdaleka ne běžně, ale přece jen občas se setkáváme s potěšitelnou skutečností, že správci objektů se obrací v případech, kdy jde o speciálnější akci, na Státní ústav památkové péče a ochrany přírody v Praze se žádostí o pokyny, návod či recept na opravu nebo konzervaci památky.

Tak např. na požádání jedné duchovní správy v okrese Plzeň-sever v Západočeském kraji o recept na konzervaci zrezivělých ozdobných barokních vrat do kaple z let 1708—1710 a železných ramínek na lampy uvnitř kaple, byla pracovníkem Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody, RNDr. J. B. Pelikánem, vypracována metoda konzervace, kterou vlastními silami a s nevelkým nákladem může duchovní správa sama realizovat.

Jde o případ, kdy *korozí železa* v některých částech ozdobného kování postoupila natolik, že došlo k jeho přeměně v celé hmotě v rez a místy dokonce k perforaci (prohlubně jako po špendlíku a v tenkých vytepávaných detailech, např. v listech, i otvory). Zde jako jediné konzervační metody lze užít stabilizace povrchu bez odřezení, které by se prakticky rovnalo zničení jemnějších a více ohrožených a napadených částí kování nebo pobíjení.

Stabilizaci rezavého povrchu podle zmíněné metody provedeme nejlépe tzv. *tanátováním*, což je proces, který se zakládá na přeměně rzi v nerozpustný tanát železa, zakotvený do kovu.

K tomu účelu si připravíme 15—20% roztok taninu v obyčejné vodě, kterým veškeré kování bohatě potíráme a kartáčujeme (velmi se osvědčují rýžové nebo silonové kartáče pro domácnost). Kartáčování stále namáčeným kartáčem provádíme celkem třikrát vždy po dvaceti minutách. Mezi těmito úkony ponecháváme vždy pauzu, v které roztok zasychá.

Přeměnu rzi a tedy zdařilou konzervační úpravu poznáme podle změny barvy povrchu ze světlehnědé na hnědočernou. Protože roztok taninu je jen mírně kyselý a nemá žádných vedlejších škodlivých účinků, můžeme takto konzervovat i *kování připevněná na dřevěné dveře* (např. závěsy, zámky apod.) bez jejich demontáže. Na-prosto stejným způsobem lze konzervovat i *různá volná kování, mříže apod.*

Po dokonalém zaschnutí této úpravy, což trvá maximálně 10 až 12 hodin, opatříme dveře i další předměty nátěrem transparentního laku. Lze použít jakéhokoliv nátěru vzdorujícího povětrnosti a majícího dobrou adhezi k podkladu. Vhodným by mohl být např. epoxydový lak Epoxy 300 AC, výrobek Chemického podniku v Plzni, Cvokařská 10, kde případně doporučí jiný jejich výrobek i způsob použití. Epoxy 300 AC je lak dvoukomponentový, tj. před upotřebením se k základní tekutině přidává určité malé množství tužidla. Výhodou tohoto přípravku je jeho vhodnost k nátěrům dřeva, takže by se mohlo

prakticky jedním přípravkem (tj. lakem plus tužidlem) konzervovat vše.

Technický tanin lze obdržet u Chema, n. p., Horní Počernice, Radenická 231, okres Praha východ, kde jeden jeho kilogram stojí 24 Kčs. Cena Epoxy 300 AC je Kčs 20 za kilogram a tužidla P 1 28 Kčs za 358 g. Pro jeden kg se ovšem používá tužidla mnohem méně. Přesné poměry udává výrobce.

Tam, kde jsou součástí např. železných dveří pocínované, lze sice tanátování rovněž užít, ale na pocínovaných plochách by způsobilo šmouhy, protože konzervační roztok by se tu nespojoval s podkladem.

V jiném případě šlo o dotaz na *přípravu malt a omítek*, které jsou rovněž důležitou složkou při opravách památkových objektů a není lhostejné, jakého druhu se na kterou stavební památku použije. Ač jsme se již dříve v Duchovním pastýři zmiňovali o hlavních zásadách, uvádíme tu některé receptury, vypracované L. L. Lososem, pracovníkem Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody v Praze:

Omítky. Čisté vápenné omítky se připravují obvykle v poměru 1:3. Písek nemá obsahovat více než 5 % hliní-tých podílů. Doporučuje se používat písek praný. Jeho zrnitost se má pohybovat kolem obsahu 30 až 40% zrn o velikosti 0,2 mm a 20 až 40 % o velikosti 1 až 2 mm.

Povrch se uhlazuje dřevěným hladítkem, filcování se provádí jen u barokních omítek.

Povrch těchto omítek je možno opatřit pačokem, který se skládá z vápenného mléka s přidáním až 20 % fermeže. Správný poměr lze určit tak, že nátěr po zaschnutí nemá žádný otěr a kapky vody se na něm nemají rozpíjet.

Impregnace povrchu omítek horkou fermeží se nedoporučuje, protože se fermež neváže a vytváří povrchový firn, ucpávají se póry omítkové vrstvy. Renesanční kletované omítky se nepačokují vůbec. Jejich poměr bývá 1:3 až 1:2, přičemž část písku se nahrazuje mramorovou moučkou (o velikosti zrn 0,2 až 1 mm). Omítka se utahuje kovovou lžicí nebo hladítkem. Vápenná emulze, která se kletováním vytlačí na povrch, vytvoří po karbonizaci onen bílý, perlově lesklý tón.

Tyto omítky se voskují — požívá se buď včelího vosku v benzínu (5% roztoku), nebo parafinu v xylynu. Po navoskování se omítka přešetří měkkým kartáčem nebo flanelem.

Vápn o. Pro památkové objekty lze používat jediné vzdušné vápenné omítky. Použití hydraulických přísad není vhodné. Hydraulickým vápnem lze nastavovat toliko bezvýznamné vnější omítky např. soklů nebo ohradních zdí, neboť usnadňuje jejich zpracovatelnost zvláště ve velmi vlhkém prostředí.

Nelze-li pro přípravu omítkové směsi zajistit odleželé vápno z jámy (minimálně dva roky), je nutno čerstvé vápno aktivovat.

Aktivace se provádí tak, že se vápenná kaše míchá (homogenizuje) v míchačce, nebo ve speciálním aktivátoru (rychlomíchačce).

Aktivované vápno nesmí ulpívat na kuželu míchačky a nesmí obsahovat hrudky nebo pevné části. Omítky s aktivovaným vápnem se lépe zpracovávají a mají bělejší tón.

Omítky s horkým vápnem (připravované zaživa) nelze zásadně doporučit. Při dnešní kvalitě vápen je značné nebezpečí pozdějšího rozrušení povrchu při procesu tvrdnutí.

Barvení omítek ve hmotě. Možnosti barvení omítek ve hmotě jsou velmi omezené. Prakticky lze použít zemitých okrů (jako přísady k písku). Červené barvy se dosahuje klasickým způsobem pomocí přísady drcených cihel, tašek apod. Výsledek není ovšem valný, protože barvicí schopnost těchto přísad je minimální. Barevný tón omítky takto získaný poměrně rychle bledne. K získání sytějšího tónu je nutno přidat 20 až 50 % cihelné drti z celkového množství písku.

Všeobecně však barvicí přísady (kromě drcených cihel) snižují kvalitu omítkové směsi, nehledě na to, že tímto způsobem barvení vznikají málo výrazné barevné odstíny,

jejichž stálost není nijak pronikavě zvýšena na rozdíl od normálního způsobu nátěrů (líčení štětkou).

Receptury vypracované oběma výše jmenovanými pracovníky Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody, které dnes uveřejňujeme, nebyly samozřejmě určeny jen pro jediný speciální případ. Tanátování železných částí se již prakticky užilo např. při obnově hamru v Dobřívě na Rokycansku, poznatků o omítkách využívá při opravách památkových objektů např. zvláštní stavební četa při Vlastivědném ústavu v Šumperku, ale i jiné specializované skupiny, pokud byla příležitost navázat s nimi kontakt. Otištění receptur je tedy nejen praktic-

kou pomůckou, ale i názorným příkladem možností, které dává úzká spolupráce majitelů a správců památek, popřípadě prováděcích podniků, s odbornými složkami státní památkové péče.

Domníváme se, že z dobrých výsledků, které z takového součinnosti vzejdou, mohou mít radost nejen přímo zúčastněné strany, ale také všichni příznivci a přátelé památek. A ještě na jednu důležitou věc nezapomínejme, že totiž dobrá a správná oprava poskytuje dobrý příklad, stejně jako naopak špatná a nevhodná oprava dává příklad špatný. Dosah výsledného stavu je tedy širší a nedotýká se jenom jednotlivé památky samotné.

NE POMSTU, ALE SPLNĚNÍ MORÁLNÍCH POŽADAVKŮ

Na snímcích druhé strany obálky je kromě předsednictva Sudetendeutschen Landsmannschafu, jež představuje vyhraněné exponenty nepřátelství vůči ČSSR, zobrazen i dr. Franz Ohman. Kdo je tento muž? Valná většina českých katolických kněží jej patrně znát nebude a ti, kteří nepříteli osudu jej poznali, již tyto řádky číst nemohou...

Dr. Franz Ohman je bývalý náš občan, tzv. sudetský Němec, absolvent právnické fakulty Karlovy university v Praze. V době henleinovského puče v roce 1938 uprchl do nacistického Německa, kde vstoupil do hitlerovských úderných oddílů SA a stal se členem NSDAP. Od 10. srpna roku 1939 do 31. března 1940 pracoval dr. Ohman na pražské vedoucí služebně gestapa v církevním oddělení jako pomocný policejní úředník. V této funkci se zúčastnil všech vyšetřovacích a jiných úkonů při akcích gestapa proti kněžím, kteří byli podezřelí z činnosti proti nacistické říši i akcí proti židům. Podléhal služebně vrchnímu kriminálnímu sekretáři Kurtu Oberhauserovi, vedoucímu referátu II B 1 (církevní oddělení), jehož úkolem bylo sledovat situaci v českých církevních kruzích a likvidovat projevy odporu českých vlasteneckých kněží. C

„S úspěchem využíval své perfektní znalosti českého jazyka, jak při výsleších v rámci vyšetřování, tak při sledování a pozorování jednotlivých katolických kněží. Především sledoval, zda při svých kázáních nehovoří proti nacistické říši. Ohman ve své funkci dělal opravdu co mohl, jak o tom ostatně svědčí posudek, který mu vystavilo pražské gestapo. Z dokumentu uvádíme několik vět, jež svědčí o tom, že představení Ohmana byli s bezohlednostmi, jež prováděl s českými katolickými i nekatolickými vlasteneckými kněžemi, nadmíru spokojeni:

„Výslechy prováděl s mimořádným úspěchem v nejšířší míře, jeho hlášení byla věcná a trefná! Své dobré charakterové vlastnosti prokazoval služebně i mimoslužebně, jeho politická spolehlivost je mimo jakékoli pochyby. Svými činy a jednáním dokázal, že pochopil a přijal za svůj pravý smysl nacionálně socialistického světového nazírání.“

Vysvědčení skutečně na výbornou, vždyť za dobu svého působení, celkem krátkou, dokázal poslat za osnaté dráty, do plynu nebo pod sekýru mnoho obětí. A na co nestačil sám, k tomu získal a donutil k špinavé spolupráci další agenty, kolaboranty, konfidenty a udavače. Byl to Ohman, který spolu s Kurtem Oberhauserem získal převora maltézského řádu Františka Bobbeho za konfidenta gestapa. Bobbe byl pak po celou dobu činnosti pražského gestapa nejdůležitějším konfidentem z církevních kruhů. Udal řadu duchovních, často jen z osobní msty nebo pro skutkově bezvýznamné věci. Mnoho z těchto kněží zemřelo v koncentračních táborech. Uvádíme několik vlasteneckých kněží, udaných Františkem Bobbem v době působení dr. Ohmana na pražském gestapu, to jest v období na sklonku r. 1939 a začátkem r. 1940:

1. Jan Häusler, farář z Prahy III, pro obvinění z homosexuality. Skutečným důvodem udání a zatčení však bylo, že P. Jan Häusler se stal Fr. Bobbem nepohodlný jako kandidát na funkci převora maltézského řádu.

2. František Schubert, farář řádu augustiniánů, pro údajné nepřátelské výroky proti nacistickým okupantům a Hitlerovi. Byl na pokyn gestapa bez jakéhokoli soudního řízení poslán do koncentračního tábora Buchenwald,

kde v roce 1942 zemřel (viz galerie vlasteneckých kněží, Duchovní pastýř č. 3, ročník XVI, únor 1966, autor dr. Josef Beneš).

3. Metoděj Kubáň, bývalý generál duchovní služby československé armády, údajně proto, že neodvezl svoji služební pistoli a hodil ji do řeky a pro výroky proti německé okupační moci. Byl odsouzen do vězení a po odpykání trestu na pokyn gestapa dodán do KZL Dachau, kde zemřel.

4. Jan Schmiedl, profesor náboženství na německém gymnasiu, kněz německé národnosti, pro údajné rozšiřování zahraničního rozhlasu. Byl bez soudního řízení na pokyn gestapa dodán do KZL Dachau, kde zemřel.

5. Dr. Antonín Gebert, kanovník svatovítské kapituly, kněz německé národnosti, zatčen v souvislosti s Janem Schmiedlem pro stejné obvinění. Byl odsouzen do vězení a po odpykání trestu na pokyn gestapa poslán do KZL Dachau, kde v roce 1942 zemřel.

6. Jaroslav Janák, bývalý podplukovník duchovní služby československé armády, údajně pro činnost v odbojové skupině. Během vyšetřování zešílel a byl dodán do ústavu pro choromyslné.

Ohman vzhledem ke své znalosti českého jazyka se zaměřil i na českého katolického kněze Msgre Aloise Tyllínka, o němž bylo mezi obyvatelstvem Prahy známo, že káže ve vlasteneckém duchu. Na základě pozorování a zpráv dr. Ohmana byl Msgre Alois Tyllínek zatčen a poslán do koncentračního tábora Dachau, kde byl až do konce války.

Avšak Ohman ve své služební horlivosti a z nenávisti ke všemu českému se neomezil pouze na katolíky nebo evangelíky a jiná vyznání, ale vzal si na mušku i beztak již pronásledované židy. V době jeho působení organizovalo pražské gestapo rozsáhlé teroristické akce proti osobám židovského původu z příkazu samotného, neblaze proslulého a v Izraeli popraveného Adolfa Eichmana. Adolf Eichman dlel v té době prokazatelně v Praze a na jiných místech Čech a Moravy a organizoval akce, jež svým charakterem byly vyslovené honičky na lidi. Tyto štanice provádělo pražské gestapo a účastnil se jich s úspěchem i dr. Ohman. Svědčí o tom protokol sepsaný na V. oddělení oblastní úřadovny Státní bezpečnosti v Praze.

Oberhauser vypovídá:

„Byl jsem referentem pro katolickou a československou církev. V roce 1939 a 1940 jsem se podílel na honičkách na židy. Případů bylo tolik, že zatčení a domovních prohlídek se zúčastňovali všichni členové úřadu, zejména dr. Ohman, Thomas, Röllich, Aigner a další, jejichž jména si nepamatuji. Členové gestapa pak získávali zařízené byty...“

Oběti tohoto běsnění, jehož zámlkou bylo nedodržování některých omezení, byly zatčeny a zemřely pak v koncentračních táborech. Ale i představený Ohmanův, Kurt Oberhauser, se činil seč mohl a druhá strana obálky přináší snímek jako dokument jeho zvrhlé zrůdnosti. Při akci proti české pravoslavné církvi, po atentátu na Reinharda Heydricha v r. 1942, byla různá řádová a rituální roucha, jakož i bohoslužebná nářadí Oberhauserem z kostela sv. Karla Boromejského zajištěna a uskladněna v kanceláři. Po likvidaci vykonavatelů soudu národa nad krvavým Heydrichem navlékli se gestapáci vrazí do Oberhauserem uloupených kněžských rouch, na

jeho výslovný příkaz, a po vražedné práci si uspořádali maškarní zábavu. Oberhauser sám provedl dokumentární fotografii bleskovým světlem a samospouští. Účastníci pak obdrželi po jednom obrázku v upomínku na čas spolupráce při protináboženských a proticírkevních akcích. Na tomto snímku dr. Ohman chybí.

Dr. Ohman žije dnes v západním Německu ve Wiesbadenu a jeho stará nenávisť ke všemu českému jej zřejmě neopustila; díky blahovůli západoněmeckých úřadů žije volně na svobodě a zastává funkci organizačního referenta spolkového představenstva Sudetendeutschen Landsmannschaftu, je členem spolkového shromáždění Sudetendeutschen Landsmannschaftu, tedy vysokým funkcionářem nejreakčnější a nezavilejší revanšistické organizace. Ze si člověk jako je dr. Ohman nevzal poučení z dějin a že se vyžívá na krajských „besedách“, jejichž tématem je otřepané právo na vlast, právo sebeurčení, duch pomsty a jiné, nás nepřekvapuje. Ale je zde jiná, závažnější okolnost, než Ohmanovo členství v revanšistické organizaci. Dr. Ohman zastává odpovědné místo v justičním aparátu Německé spolkové republiky!

Na základě skutečnosti, z nichž uvádíme pouze hlavní, a na základě důkazů stíhá generální prokurátor Československé socialistické republiky dr. Franze Josefa Ohmana pro trestný čin účasti na vraždě podle §§ 10/1c — 210 trestního zákona ČSSR, č. 140/1961 Sb.

Obviněný dr. Franz Ohman se od srpna 1939 do dubna 1940 zúčastňoval přímo zločinných a nezákonných akcí pražského gestapa proti většímu počtu katolických kněží a osob židovského vyznání. Tyto zákroky gestapa měly za následek dodání mnoha osob do koncentračních táborů, což se v podmínkách nacistického zločinného režimu rovnalo vydání na smrt. Mnoho z těchto osob bylo také v koncentračních táborech skutečně umučeno. Usmrcení těchto osob, které se nedopustily vůbec žádného trestného činu nebo byly pronásledovány buď pro

skutkově bezvýznamné činy, anebo vůbec bez právního důvodu, je třeba pokládat za vraždu. Činnost orgánů gestapa, která vedla k odeslání těchto osob na místa, kde byly usmrcovány, je nepochybně účastí na vraždě formou pomoci.

V době druhé světové války spáchali nacisté v okupovaných zemích nesmírné zločiny proti jejich obyvatelstvu. Velkou měrou byl nacismem postižen i český národ. Požadavek, aby nacističtí váleční zločinci, kteří za spáchané zločiny nesou odpovědnost, byli potrestáni, není aktem pomsty, nýbrž morálním i právním požadavkem států, které byly dočasně pod nacistickou mocí. Je nepochybné, že většina dosud nepotrestaných válečných zločinců žije na území Německé spolkové republiky. Půst Německé spolkové republiky k jejich trestnímu postižení je jedním z problémů, na nichž závisí normalizace současných i budoucích vztahů mezi Německou spolkovou republikou a jejími sousedy, mezi nimi i naší Československou socialistickou republikou. Trestnost hromadného vyhlazování národů a národnostních skupin a ostatních válečných zločinů vyplývá ze všeobecných zásad mezinárodního práva, jak se vyvinuly od roku 1918 do současné doby. Povinnost k uplatňování norem mezinárodního práva, které se dotýkají válečných zločinů, mají všechny státy. Tato povinnost je výslovně zakotvena i v ústavě Německé spolkové republiky, která stanoví, že normy mezinárodního práva jsou nedílnou a nadřazenou součástí jejího právního řádu.

Katoličtí kněží ČSSR, z nichž především bývalí vězňové nacismu a spolu s nimi i ostatní vězňové-bratři z doby okupace a celá naše veřejnost vzali s uspokojením na vědomí, že ministr spravedlnosti Československé socialistické republiky požádal, aby příslušné úřady Německé spolkové republiky převzaly trestní stíhání obviněného dr. Franze Josefa Ohmana a za prokázané trestní činy jej pohnaly k odpovědnosti.

Galerie vlasteneckých kněží

P. FRANTIŠEK KRUPKA

Z fotografie, zachycující ho v okamžiku jeho abrahámovin, hledí na nás přímá, oduševnělá kněžská tvář s jemným, sotva znatelným úsměvem kolem rtů. Podle bystrých, klidných očí můžeš usuzovat na inteligentního muže s duší plnou ideálů a harmonie...

A není pochyby, že všechny tyto vlastnosti děkan u sv. Gotharta v Praze-Bubenči P. František Krupka skutečně měl. Ne nadarmo ho kdosi u příležitosti jeho padesátin nazval „Služebníkem Páně a služebníkem ideálu“. Každý kdo ho znal, dosvědčí, že to byl osvícený, pokrokový muž se srdcem na pravém místě, nezištný a skromný pracovník na vinici Páně.

Jeho životní cesta byla až do jistého okamžiku, který tvoří hrůzyplný zlom — obdivuhodně jednoduchá a přímá. Jeho charakter ukovala Českomoravská vysočina, kde prožil své mládí, kraj stejně mírný a harmonický, jako byl on sám. Narodil se r. 1884 v Hořepníku, gymnasium studoval v Pelhřimově. Když r. 1907 přijal po absolvování teologické fakulty v Praze kněžské svěcení, kaplanoval několik krátkých roků v Mirěšovicích u Rokycan, aby pak z hlediska lidského života nesmírný úsek třiceti let — a dodejme nejlepších mužných let — strávil v Praze Bubenči.

Byla to dlouhá, krásná a plodná doba. Začal tu rovněž jako kaplan a záhy si získal srdce všech, katolíků i nekatolíků. Dokumentuje to jedna významná epizoda. Když se u sv. Gotharta uvolnilo místo faráře, byl nadřizovanými institucemi vyhlédnut již jiný kandidát. P. Krupka stál mimo soutěž, snad pro své poměrné mládí. Tu se však zástupci všech politických stran farnosti odebrali ze spontánního popudu na arcibiskupskou konsistoř — a P. Krupka se stal nejmladším farářem v celé Velké Praze. Dlužno podotknout, že důvěru a naději do něho vloženou nikdy nezklamal.

Po první světové válce projevil svou pokrokovost vstupem do kněžské Jednoty, která se snažila prosadit některé moderní pokrokové zásady. Později byla tato okol-

nost zdrojem mnoha nepříjemností ani ne tak ze strany Církve, jako spíše ze strany až příliš horlivých laiků, kteří chtěli — jak se sám P. Krupka vyjádřil — být římsější než sám Řím.

Kromě oltáře byla jeho velkou láskou hudba a zpěv. Vyvěralo to z harmonie v jeho duši; byla to do jisté míry součást jeho pastorační činnosti, protože P. Krupka viděl v hudbě a zpěvu mimo jiné též prostředky k povznesení mysli, k posilování charakteru a k upevňování mravnosti. P. Krupka se stal postupně členem a později místostarostou Čs. obce zpěvacké, členem Zpěvického spolku sv. Václav, místostarostou Smetanova domu, a všude poctivě, spolehlivě a podle svých sil působil, všemi oblíben, všemi milován. Členové těchto spolků se nikdy netajili tím, že jejich značné úspěchy, zejména pak úspěch třetího hudebního festivalu pořádaného r. 1934, jsou převážně jeho dílem.

Žel v okolním světě nevládl soulad a harmonie. Od roku 1938 začaly se kolem stále mocnější ozývat tóny zloby a války. Nacistická nenávist byla vystupňována na fortissimo. Není pochyby, že v tak citlivé duši, jako byl P. Krupka, zanechávaly tyto projevy zla a disharmonie hluboké stopy. Tragický osud národa byl i jeho tragikou. Skoro současně s okupací objevují se na jeho duši první stíny, první známky těžké nervové choroby, která v průběhu let ještě zesílila.

Zatím však nesl společně s celým národem těžký osud okupace a pilně pracoval v duchovní správě. Netušil, bohužel, netušil, že se za ním zvedá temný stín, že se za ním plíží jidáš. Kostelník od sv. Gotharta, člověk, o kterém to až do konce války nikdo netušil, byl ve spojení s gestapem. Jízlivé poznámky P. Krupky k nacistickému režimu, vtipy, které P. Krupka tu a tam vykládal, jeho hodnocení válečné a politické situace, to všechno je den po dni pečlivě zaznamenáváno, a slovo od slova stává se strašným nástrojem v rukou kostelníka. Ten nejprve vydíral, později se odhodlal k přímému u-

dání. Ohlásil gestapu, že P. Krupka prý pomáhal židům.

Po celý rok 1941 a velkou část roku 1942 měl P. Krupka co dělat s gestapem. Sledoval ho, vyslýchalo ho. Posléze dne 4. října 1942 byl vytržen z farnosti, kterou tak miloval a k jejímuž rozkvětu tolik přispěl, a byl dán do kněžského internačního tábora v Zámukách. Jeho domovem se stal zrušený, neobyvatelný františkánský klášter. Jeho svobodomylovná duše dostala nové pány, tvrdé a bezohledné gestapáky, kteří číhali na každý krok, na každou myšlenku osob vydaných jim na milost a nemilost. Jeho denním chlebem se stalo bití, nadávky a ponižování všeho druhu. Je to div, že v tomto prostředí, kde byl člověk odloučen od světa a stále tělesně ubíjen, deprimován a ponižován až na úroveň zvířete, se v P. Krupkovi vše zhroutilo i vnitřně a místo dřívější harmonie a jasu ovládla jeho nitro šílená vichřice disharmonie, strachu a zoufalství? Že nemocné, přepjaté nervy nevydržely ten strašný nápor? P. František Krupka nesnesl gestapáckou tyranii, podlehl jí za necelé dva měsíce. Dne 25. listopadu 1942 učinil v pomatení mysli sám konec své bídě a trudům...

Leží na bubenečském hřbitově uprostřed svého stáda, které miloval a pro které tak dlouho pracoval. Nad jeho rakví, nad jeho hrobem nezazněly hlasy zpěvackých spolků, jichž byl členem, nezazněla hudba, pro kterou tak horoval. Pohřbu se smělo účastnit jen několik známých, pohřební obřady vykonal — jako na posměch — známý pomahač okupantů prelát Bobbe.

Udavače, který kromě P. Krupky udal též prof. P. Kratinu a řadu jiných osob, stihl po válce spravedlivý trest. Jeho udavačská činnost byla odhalena, prokázána mu přímá vina na smrti několika osob a tak byl dne 9. července 1946 v 18.30 hodin neveřejně popraven na Pankráci.

Dr. Josef Beneš

Doba očima kněze

NASYŤTE NEJUBOŽEJŠÍHO A OBJEVTE ČLOVĚKA

Nemůžeme se smířit se životem, jaký se vytvořil na naší planetě. Chceme vidět v člověku a světě dokonalé dílo Tvůrce. Musíme odmítat všechny síly negace, zmaru, ničení. Jak máme konfrontovat ony jedinečné úspěchy vědy a techniky, jimž přitakáme též ve smyslu Božího příkazu „vládněte zemi“, s nesmyslnými a zcela nelidskými štvanicemi na Boží stvoření, s vybitím celých lidských rodů? Nesnesitelné je pomyšlení, že hromadné vraždění lidstva na bojištích podněcují lidé, kteří dokládají svůj křesťanský světový názor obrázkem, na němž je fotograf prezentuje s biblí v ruce. Jestliže poslední dobou dělíme svět na tábor *tvorby* a tábor *ničení*, nesmíme dopustit, aby křesťané náleželi do tábora ničení.

Svět, který vyvolává válečné konflikty i svět, jenž musí vzdorovat útokům, nemá času, prostředků ani možností bránit se smrti hladem, jež je příznakem současného věku. Takový paradox! Na jedné straně věda a technika má možnosti zúrodnit nesmírné plochy Země a nasýtit všechno lidstvo — a na druhé straně jsou zabavovány celé národy možností udržet se při životě. Na těchto místech si s hořkostí připomínáme, že nepřistupuje ani tzv. „křesťanský svět“ s náležitou vážností, důsledností a včasností k plnění úkolů, jež v tomto směru opětovně dává Hlava Církve.

V našich krajích, kterým nehrozí hladomor — díky společenskému uspořádání, v němž je člověk středem péče a zájmu — si většinou též neuvědomujeme tyto bolestné skutečnosti lidstva. Snad nám přiblíží propastnou hrůzu světa několik čísel poslední doby. Snad se zamyslíme nad situací, řekneme-li si, že hlad zabíjí ročně 35 miliónů lidí. A pokračujeme: *Pouze 28 procent celého světa* spotřebuje denně 2700 kalorií nebo více. Pod touto hranicí začíná podvýživa; 12 procent obyvatele naší planety spotřebuje denně 2200—2600 kalorií. Tito lidé trpí podvýživou; 60 procent obyvatele světa spotřebuje denně méně než 2200 kalorií. Tito lidé představují masu vyhladovělých; tři pětiny lidstva, které spolu s 12 procenty podvyživených tvoří více než dvě třetiny všeho obyvatelstva na světě. Kdyby pokračovaly dnešní tendence,

budou do dvaceti let potraviny rozděleny takto: 90 procent potravin připadne 10 procentům obyvatelstva a 90 procent lidstva bude mít k dispozici pouze 10 procent potravin. S problémem hladu pochopitelně souvisí všechna ostatní zla, která postihují lidstvo naší doby: nedostatek svobody, analfabetismus, nezaměstnanost.

Co je hlad? Stejně jako velká část veřejného mínění si neuvědomuje, jak rozsáhlým problémem je hlad, a domnívá se, že se to týká pouze některých zeměpisně vymezených oblastí, jako například Indie, tak o hladu panuje všeobecně nepřesná představa. Hlad neznamená akutní hlad, jež odborníci někdy označují za okamžitý kalorický nedostatek. Hlad ve světě je především *chronický hlad*, který má četné důsledky. Dlouhotrvající podvýživa se týká dvou třetin lidstva, obývajících asi polovinu naší planety. Důsledkem této podvýživy je neodolnost nebo malá odolnost proti únavě, velký sklon k onemocněním, zejména infekčním, a především k tuberkulóze, která je účinně potírána v hospodářsky vyspělejších světech, ale které dosud padají za obětí statisíce životů v Africe, v Asii a v Latinské Americe. Z hlediska psychického poškozuje dlouhotrvající podvýživa svět, neboť vyvolává depresi a apatii národů hospodářsky a sociálně zaostalých zemí. Umberto Melotti píše ve své knize „Hlad a zaostalost ve světě“: „... Dejte největší neubohéjší z těchto našich bratří a objevíte člověka!“ Uvědomme si: vcelku trpí hladem více než dvě miliardy lidí!

Země, v nichž je hlad, jsou převážně zemědělské, které kromě několika málo výjimek byly dlouho pod nadvládou kolonialismu. Kolonialisté systematicky loupili bohatství, které vydává půda, i nerostné zdroje. Cizí vládci vyvezli částky, které vždy převyšovaly investice, takže tím dostali chudé země do paradoxní situace: do situace chudáka, který půjčil miliardy bohatému. Země, v nichž je hlad, byly oloupeny a navíc zbaveny možnosti budovat silné hospodářství. Co se týče zemědělství, kolonialisté půdu ochudili, neboť zavedli určité druhy monokultury, sledující tím obchodní cíle. Tétož systému bylo použito při využívání nerostného bohatství zemí třetího světa. Vykorišťovaným zemím nezbylo z výnosu zemědělství a

nerostného bohatství nic. Kolonialisté znemožňovali budování průmyslových podniků v koloniích, což jim umožnilo zaplavovat trhy v koloniích nejzastaralejšími výrobky metropole. Když dosáhly kolonie nezávislosti, díky osvobozenému hnutí, které po druhé světové válce otráso koloniálním impériem, situace se příliš nezměnila. Především proto, že v mnoha bývalých koloniálních zemích kapitalisté nadále vládli a vládnou prostřednictvím vlád, které jim slouží, a za druhé proto, že i v těch zemích, které mají skutečně svobodné vlády a které se snaží zajistit rozvoj země (a to je nepochybně případ Indie), je výchozí situace tak dramatická, že úspěch může zajistit pouze politika investic, prováděná na základě *spolupráce*, a nikoli politika „*poskytování pomoci*“.

Projev papeže Pavla VI. i jeho dary obracejí pozornost světa k Indii. Právem. Hlad, který ohrožuje různé oblasti Indie a důsledky, jež se zde projevují, postavily vládu paní Indíry Gándhiové tváří v tvář okamžité a velmi vážné krizi. Indická vláda se zabývá vážnou vyživovací situací v Keralě. Bylo rozhodnuto okamžitě zvýšit příděl rýže v tomto státě ze 120 na 140 gramů denně. Ten zvýšený příděl představuje však jen třetinu normální spotřeby pracujících.

Vyživovací problém nemá pouze tragické důsledky z hlediska lidského a sociálního. Vyplývá z něho hlavní úkol vlády paní Gándhiové, která musí dokázat, co se jejím předchůdcům zatím nepodařilo: rozbit *izolaci různých států*, které tvoří Indickou republiku. Neboť je zajímavé: nedávné válečné události dokázaly, že jednota Indie je tváří v tvář nebezpečí, hrožícímu zvenčí, silnější než se mnoho lidí domnívalo; ale postoj státu, mají-li být rozděleny potravinové zdroje, svědčí o tom, že převažuje regionální zájem, který přináší mnoho nebezpečí. Kerala je v tomto směru ve zvláště obtížné situaci. Je to indický stát s nejvyšším vzděláním, kde

křesťanské menšiny zaujímají přední místo. A je to stát s největší hustotou obyvatelstva. Kerala produkuje pouze polovinu rýže, než činí její normální spotřeba, a závisí při svém zásobování na sousedních státech, Andhra-Pra-deši a Madrásu. Skutečnost, že oba tyto státy, letos rovněž postižené suchem, odmítají dělit se o své zásoby, je přirozeně pocítována velice nelibě. Kerala se totiž věnuje v zemědělské oblasti hlavně pěstování luxusních plodin, jako je čaj, kaučuk, kokosové ořechy a pepř, ale zajišťuje tak Indické republice pětinu devizových příjmů. Rozhořčení obyvatel Keraly je tedy pochopitelné, konstatují-li, že jiné státy využívají peněz, které plynou z vývozu, ale odmítají být solidární, když jde o to, dělit se o běžné potraviny.

Je třeba uspořádat svět tak, aby země a kraje, které byly postiženy neúrodou, dosáhly brzké pomoci těch oblastí světa, jež mají dostatek; je nutno uspořádat svět tak, aby nadbytky potravin nikde nebyly ničeny jen proto, že byznys chce udržet vysoké ceny; je nutno pořádat svět tak, aby stoupne li někde počet obyvatelstva o 50 procent — jako třeba v Argentině — nestoupala zemědělská a živočišná výroba o pouhé 1,2 %. Není křesťanské — vedlo by to ostatně k zrušným opatřením a uzávěrům — kdyby se svět děsil, že počet obyvatel Země — jenž se každoročně zvyšuje přibližně o 2 % — za 35 let se zdvojnásobí. Otázka, kterou klade tzv. „západní svět“, zní: „Bude na Zemi dost místa?“ Někdy se tak táže jen proto, aby se lépe prodávaly „pilulky“, jež mají regulovat počet lidstva. V zemích, kde usilujeme o urychlený hospodářský rozvoj a zvýšení kulturní úrovně obyvatelstva, odpovídáme: Nad pokrok medicíny stavíme pokrok sociální, jenž dokládá pravdivost slov Spasitelových: „Pod sluncem je dost místa pro všechny.“ Lidstvo se může nasýtit — množství dětí nikdy nebude překážkou. Překážkou k nasycení všeho lidstva je však kapitalismus.

NÁŠ ZÁPISNÍK

K ČLÁNKU „PRÁVNĚMORÁLNÍ ÚVAHY...“ A „POKYNY“

Považuji za nutné ke svým článkům v DP č. 10/65, str. 189, a č. 1/66, str. 7, poznamenat, že jsou to výňatky z referátů, tlumočících zcela soukromé názory některých německých právníků a moralistů. Tyto soukromé názory referované a publikované knižně v Německu (srv. Georg Teichtweier, *Eheliches Leben heute*, Pasov 1963 a Regensburg 1963) nelze aplikovat, dokud sv. Otec po slyšení smíšené komise nerozhodne s konečnou platností a nevydá závazné normy v těchto ožehavých otázkách manželství.

Dosud zůstávají v platnosti všechny normy přirozeného i pozitivního práva Božského a normy právně-morální, jak je podává učení Církve sv. Nové normy dosud vydány nebyly.

Články neobsahují žádný soukromý názor zdejších právníků a moralistů a jsou celým svým pojetím jen tlumočením k informaci o diskuzi, která se soukromou cestou o problematice vede ve vědeckých kruzích. Je nutno si dobře povšimnout třetího odstavce zdola vlevo na str. 190/65 a na téže stránce druhého odstavce shora vpravo, kde jasně se podává rozlišení kontroly a regulace, a kde zásadně se kontrola zakazuje a regulace připouští jen ve smyslu učení Církve ve shodě se zákony Božskými za určitých podmínek, jak dále ve stati rozvedeno.

Články nutno chápat jako diskusi a nikoliv jako autoritativní a závazné normy církevní.

Bylo by velkou chybou, kdyby některý z čtenářů DP přehlédli výraz „úvahy“, a kdyby nespojil oba články v celek, neboť by pak nesprávně chápali výraz „pokyny“. Druhý článek je pokračováním téhož tématu a je v něm zachována mluva diskutéra; proto nejsou to pokyny Církve sv., nýbrž diskutujícího referenta.

Závěrem znovu zdůrazňuji, že články jsou soukromé názory vědeckých theologických právníků a moralistů v Německu, nikoliv tlumočící normy platné z rozhodnutí církevní autority.

Prof. dr. Jar. Michal

JUBILEA

V měsíci dubnu se dožívají vsdpp.:

80 let

26. 4. Antonín Hejl, farář a biskupský rada, Olbramkostel

70 let

30. 4. František Kunz, biskupský notář, Boč n. Ohří

60 let

3. 4. Rudolf Kohout, administrátor, Vimperk

55 let

17. 4. Vojtěch Kulísek, admin., Chrást

50 let

20. 4. Vojtěch Tvrdek, admin., Kamenný Újezd

VÝROČÍ KNĚŽSKÝCH SVĚCENÍ

25 let

6. 4. Václav Bošek, biskupský notář, Lcmešice

ČESKÝ POUTNÍK A KNIHA

O ATHOSU

Požár v jednom z největších řeckých klášterů na posvátné hoře Athos obrátil pozornost na Čechy, kteří tuto horu navštívili a o ní psali. V Druzině literární a umělecké v Olomouci vyšel r. 1932 malý spisek „Athos, Poslední útočiště“, kde Jetřich Lipanský zachytil své pestré dojmy z republiky mnichů, květů a volného prostoru. Byl hluboce dojat prostředím, které zachovalo v klášteřích prvotní řeckou ideu raného křesťanství; jeho spisek je dnes vzácným dokumentem života na Athosu před 30 lety.

NOVÝM SVĚTICÍM BISKUPEM

V LIVERPOOLU

byl svatým Otcem jmenován P. Augustine Harris. Svěcení v metropolitní katedrále přijal z rukou kardinála Heenana za

účasti liverpoolského arcibiskupa dr. Becka.

ZUB ČASU A KATEDRÁLY

Piskovec a olovo stěch katedrál v celé Evropě rychle chátrají a vytvářejí vážný problém obnovy-údržby. Ovzduší se v porovnání s dobou vzniku staveb neobyčejně zhoršilo zavedením topení uhlím, plyny a nejhorší snad jsou výfukové plyny motorů. Toto vše spolu s mlhou vytváří kyseliny leptající staré stavby. I když problém starých staveb u nás je vážný, ještě je horší v Anglii, kde je velmi znečištěné ovzduší a proto stavitelské památky chátrají mnohem rychleji. Údržba katedrál dosud spočívající na šlechtěnosti donátorů nestačí; musel zasáhnout stát a podpořit obnovu velkými prostředky finančními i technickými.

VELKOMORAVSKÉ VYKOPÁVKY

1966

Výzkumné práce v Mikulčicích, kde prof. dr. J. Poulik, DrSc., řídí průzkum jednoho z velkých, ne-li největších měst Velké Moravy, soustřeďují se letos kolem odkrytí již jedenáctého kostela. Zdá se, že zde by mohl být střed celého osídlení. Další práce sledují bývalé koryto řeky Moravy, součást opevnění města. Za pomoci hydrologů a nejmodernější odvodňovací a čerpací techniky bude vyhloubena řada studní hlubokých 15 m, nasazena čerpadla a tím se sníží hladina spodních vod na celé ploše. Pak bude možno prozkoumat okolí ze všech hledisek. Průzkumný příkop má být 6 m hluboký. Vlhké prostředí, kyselé bahno, dobře konzervují dřevo, hrubé i zpracované, textil, kůži, zrna plodin, různé výrobky, které jsou pak nesehnatelným dokladem dávného života. V okolí knížecího hradu dojde k průzkumu velké

plochy. V dalším středisku života Velké Moravy, v Pohansku, hlavní práce víží se k velmožskému dvorci s kostelem. Obě místa navštíví odborné exkurse účastníků Mezinárodního sjezdu archeologů v Praze koncem léta. V.

VRTULNÍKY BUDUJÍ CHRÁM

v klášteře Nanebevzetí Páně Nový Jeruzalém, poblíž Moskvy. Budovy, zničené nacisty při ústupu v prosinci 1941, budou obnoveny v původním stylu. Katedrála je stavěna za pomoci vrtulníků, které se uplatní zejména na konstrukci obrovské kamenné kopule, největší ruské církevní stavby vůbec. V.

GRAMOFONOVÉ DESKY

Do našeho státního obchodu dostává se právě z polského dovozu deska: „gregoriánská mše č. VIII. „De angelis“, gregoriánská mše č. IX. „Cum jubilo“. Mužský sbor řídí Štefan Stuligrosz (obj. č. 503). V.

BALET O KATEDRÁLE NOTRE DAME DE PARIS

podle slavného románu V. Huga, byl předveden v pařížské Opeře. Libreto sleduje románovou předlohu, taneční výkony (v hlavních rolích Roland Petit a Claire Motte) přijala kritika velmi kladně. V.

PRÁVNÍ PORADNA

Dotaz: Jakým způsobem je dnes možno pořizovat závěti? Podle dříve platných a vžitých předpisů mohl napsat závěť kdokoli a zůstavitel ji pouze podepsal před svědky, popřípadě ji sepsal zástupce MNV obce.

Odpověď: Podle nově platných předpisů (§ 476 obč. zákona č. 40/1964 Sb.) může zůstavitel napsat závěť vlastní rukou nebo ve formě notářského zápisu. K platnosti závěti napsané vlastní rukou je třeba, aby ji zůstavitel podepsal a uvedl v ní den, měsíc a rok, kdy ji podepsal. Společná závěť více zůstavitelů je neplatná. Podpis nemusí být ověřen. Notářská závěť může být sepsána na státním notářství (stojí kolek 44 Kčs), popřípadě se státní notářství dostaví do bytu, nemocnice apod. V tom případě se poplatek zvyšuje až o 100 %, do 88 Kčs.

Upozorněte tazatele ve svých farnostech na tuto novou úpravu, neboť z neznalosti předpisu jsou mnohdy závěti psány na stroji a zůstavitel ji před svědky podepíše, nebo závěti sepisují MNV. Takto sepsané závěti po 1. dubnu 1964 jsou neplatné a státní notářství na ně neberou zřetel. JUDr. V. Valenta

(Upozorňujeme vdpp., že mohou své dotazy a dotazy farníků zasílat redakci Duchovního pastýře. Redakce vám odpoví přímo, zajímavé dotazy otiskneme.)

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH.

Drobnosti ze života papeže sv. Pia X. Kardinál Sarto — pozdější papež Pius X — byl 9 let farářem v Tambolo, 9 let farářem v Salzánu, 9 let kanovníkem v Trevisu, 9 let biskupem v Mantově, 9 let patriarchou benátským.

„Kdybyste byl papežem, musil byste se stát docela jiným,“ řekl kardinálu Sartovi jeho dobrý přítel krátce před odjezdem do Říma k volbě nového papeže. „Kdybych se stal papežem, zůstal bych takový, jaký jsem, jenom klerika by se stala jinou, to by byla celá moje přeměna,“ odpověděl patriarcha benátský.

Jako papež seděl římskému sochaři Rosovi, který chtěl vyhlit z kovu jeho poprsí. Roso byl dobrým papežovým přítelem. Kdyby si přivedl ještě dva sochaře, aby mohl rychleji pracovat. Papež se posadil, hodina rychle uběhla a sochaři se obávali, že papež nebude chtít dále sedět. Papež vyňal niklové hodinky a pravil: „Jest ještě brzy, jen rychle pracujte dále!“ Jeden ze sochařů se s úsměvem otázel, zdali hodinky jdou správně. Papež rozuměl, co tím chce říci, a pravil: „Niklové hodinky jsou také hodinky. Lepší mně moji chudí nepřáli.“

Roso připomněl kdysi papeži jeho krásný drahocenný prsten, který dostal v Mantově darem a který často zastavoval, aby měl trochu peněz, když jeho pokladna dobročinnosti byla zcela vyčerpaná. „Ano“, poznamenal papež, „prsten prokazoval dobré služby, ale nakonec na to praskl“.

Pius X. nejen slovy, ale hlavně skutky ukazoval lásku k chudým. Vypravují o něm, že jednou i koně prodal, aby

mohl zaplatit dluhy, jež za chudé na sebe vzal. Trevířská Mons pietatis mnoho by vyprávěla. Jak málo pomýšlel na stolec sv. Petra, vidět je i z toho, že na cestu k volbě do Říma, koupil si v Benátkách i zpáteční lístek, platný na 30 dní. Netušil ovšem, že ho již potřebovat nebude.

POSLEDNÍ BÁSEŇ PAPEŽE LVA XIII.

Papež Lev XIII. byl také znamenitý básník a již jako chlapec skládal dokonale verše latinské i italské. Této zálibě zůstal věrný po celý život. Kdykoliv měl volnou chvíli, bylo básnictví jeho nejmilejší zábavou. Ještě několik dní před svou smrtí napsal báseň — poslední báseň — která zní v překladu takto:

Noční rozjímání trpící duše.
Osudná hodina, Lve, bije a čas odchodu nastal
Cestou podle zásluhy teď věchnou nutno jít
Jaký osud tě čeká? V nebe doufati kažou
Milosti, jimiž tak štědrě tě zasypal Bůh.
Klíče však nejvyšší a úřad nesmírné váhy
nesený po tolik leti v hrůze to rozjímá duch
Neb, i ty, jenž národům vznešeným úřadem vládněš,
běda ti, ubožáku! Přisnější čeká tě trest.
A já chvěji se bázní, a tu milý vznáš se obraz
před zrakem mým a sladký hlas do duše mi zní:
Proč tě takový tísní strach! Proč dny svého věku
čítaje po řadě zpět, zármutku poddáváš hrud?
Kristus je pokorným a prosím za odpuštění
i poklesek veškerý smyje — pln důvěry buď.

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Kuneš Pavel, kaplan v Plzni I, ustanoven dekretem čj. 858/66 od 1. 2. 1966 rektorem kostela sv. Ignáce v Praze 2.

inž. Mixa Josef, administrátor, Dolní Počernice, ustanoven dekretem čj. 859/66 od 1. 2. 1966 kaplanem v Plzni, arciděch.

Holešovský Josef, kaplan, Karlovy Vary, ustanoven dekretem čj. 879/66 od 1. 2. 1966 administrátorem v Tachově, dekretem čj. 880/1966 excurrando admin. v Halži a dekretem čj. 881/1966 excurrando admin. v Milířích, vesměs okres Tachov.

Dr. Voják Antonín, administrátor v Plzni V, u P. M., ustanoven dekretem čj. 884/66 od 1. 2. 1966 administrátorem v Chotíkově, okres Plzeň-sever.

Mendl Karel, kaplan, Tachov, ustanoven dekretem čj. 887/66 od 1. 2. 1966 administrátorem v Plzni V, u P. M.

Wenzel Jeroným, dočasný rektor kostela sv. Ignáce v Praze 2, se vrací od 1. 2. 1966 na faru Dolní Počernice jako administrátor (čj. 854/66).

Klener Jan N., dómský vikář u sv. Víta, Praha-Hradčany, ustanoven dekretem čj. 1016/66 od 1. 2. 1966 administrátorem v Praze-Strašnicích.

Hájek Jiří, kaplan na Svaté Hoře, ustanoven dekretem čj. 1177/66 od 1. 3. 1966 dómským vikářem u sv. Víta v Praze-Hradčanech.

Houška František, kaplan v Kladně, ustanoven dekretem čj. 1179/66 od 1. 3. 1966 kaplanem na Svaté Hoře a dekretem čj. 1180/66 excurrando administrátorem na Slivici, oboje okres Příbram.

DIECÉSE LITOMĚŘICKÁ

Jmenování a ustanovení:

Appl František, administrátor v Benešově n. Pl., ustanoven řádným z pověření řehol. sester sv. Karla

Boromejského v sociálním ústavu v České Kamenici, okr. Děčín; čis. dekr. 502/65—4—Ord—R ze dne 26. listopadu 1965.

Černý Václav, administrátor v Křešicích, jmenován s platností od 15. září 1965 druhým vikariátním sekretářem vikariátu litoměřického; čis. dekr. 1449/65 I—A—8 ze dne 27. září 1965.

Dvořáček Leopold, kaplan, bytem v Brně, ustanoven s platností od 1. října 1965 interkalárním administrátorem farnosti Vtelno a excurrando administrátorem farnosti Židovice, vše okres a vikariát Most; čis. dekr. 1432/65 II—A—1 ze dne 24. listopadu 1965.

Klím Jan, pověřen s okamžitou platností výkonem duchovní správy u řeholních sester sv. Vincence v domově důchodců v Niměřicích, okr. Ml. Boleslav; čis. dekr. 501/65—4—Ord—R ze dne 10. 11. 1965.

Knespl Jaroslav, děkan a vikář v Mostě, ustanoven s platností od 1. srpna 1965 excurrando administrátorem farností Vtelno a Židovice, okres a vikariát Most; 971/65 II—A—1 ze dne 22. července 1965.

Štěpánek Petr, pověřen výpomocí v duchovní správě u cti. sester OSF v domově důchodců v Děčíně II; čis. dekr. 481/65—4—Ord—R ze dne 16. září 1965.

Švercl Antonín, novokněz, jmenován s platností od 1. srpna 1965 kaplanem při farním úřadě u sv. Štěpána prvomučedníka v Litoměřicích; čis. dekr. 969/65—II—A—1 ze dne 22. července 1965.

Přeložení na trvalý odpočinek:

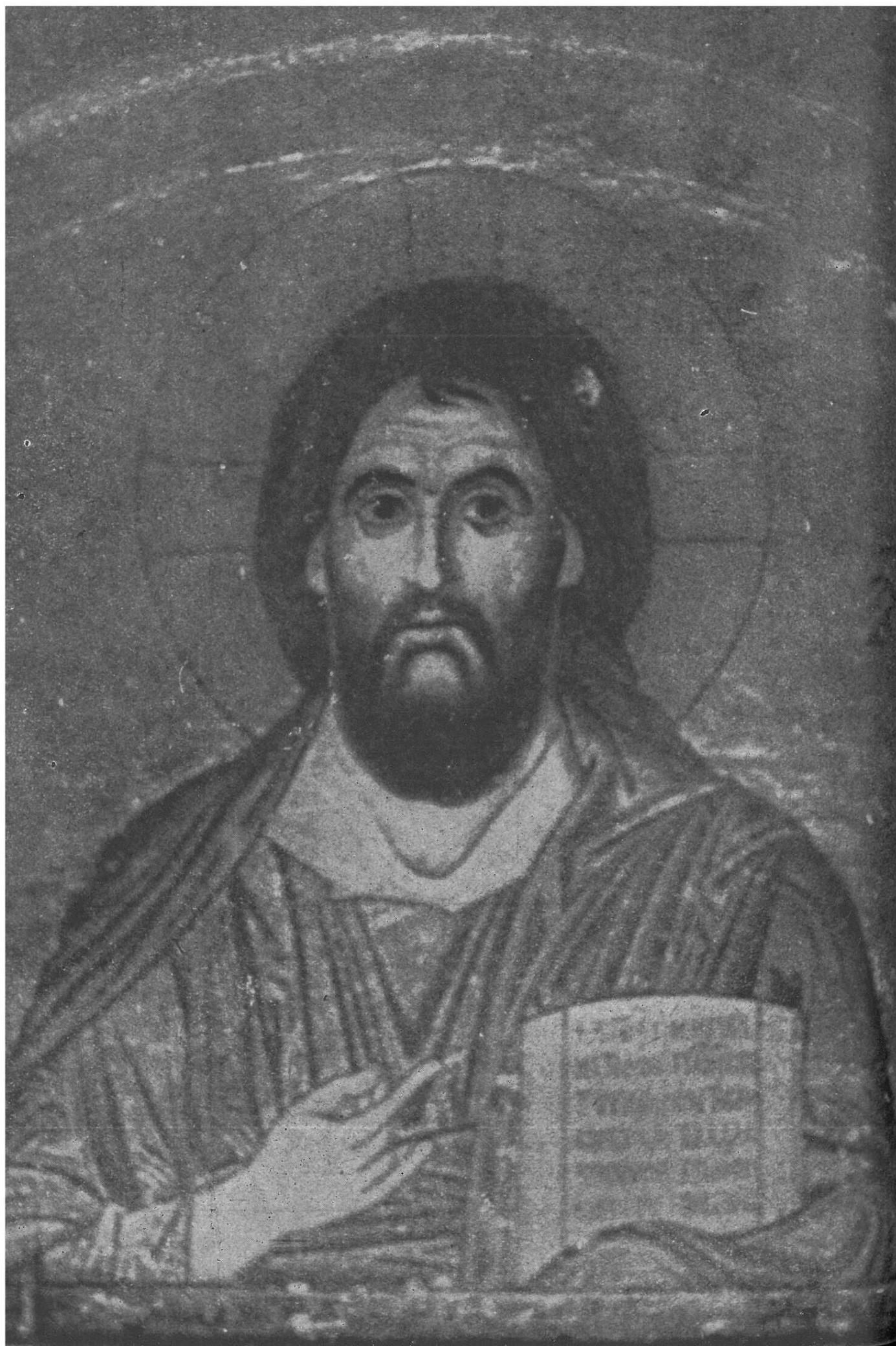
Neumann Vladiboj, osobní děkan-administrátor v Duchcově, přeložen s platností od 1. srpna 1965 do trvalého důchodu; čis. dekretu 570/65 III—A—1 ze dne 19. května 1965.

Raab Michal, notář kurie, administrátor ve Vtelně u Mostu, přeložen s platností od 1. srpna 1965 do trvalého důchodu; čis. dekr. 569/65 III—A—1 ze dne 19. května 1965.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XVI - Číslo 4 - V Praze dne 10. dubna 1966

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ONC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku 15.— Kčs, celoročně 30.— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3.— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. Podepsáno k tisku 25. 3. 1966. — A-05*61289

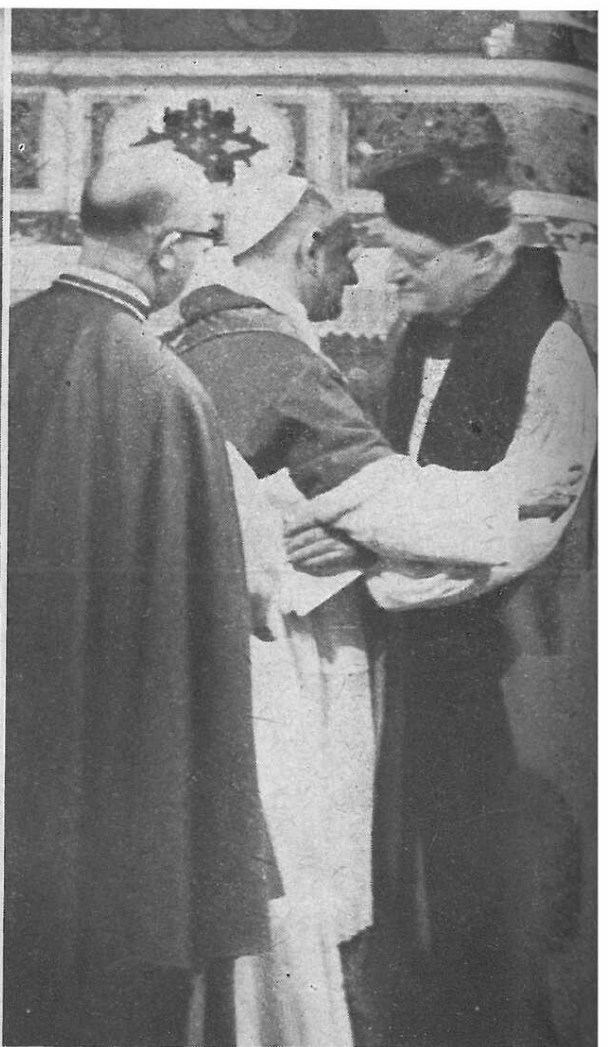
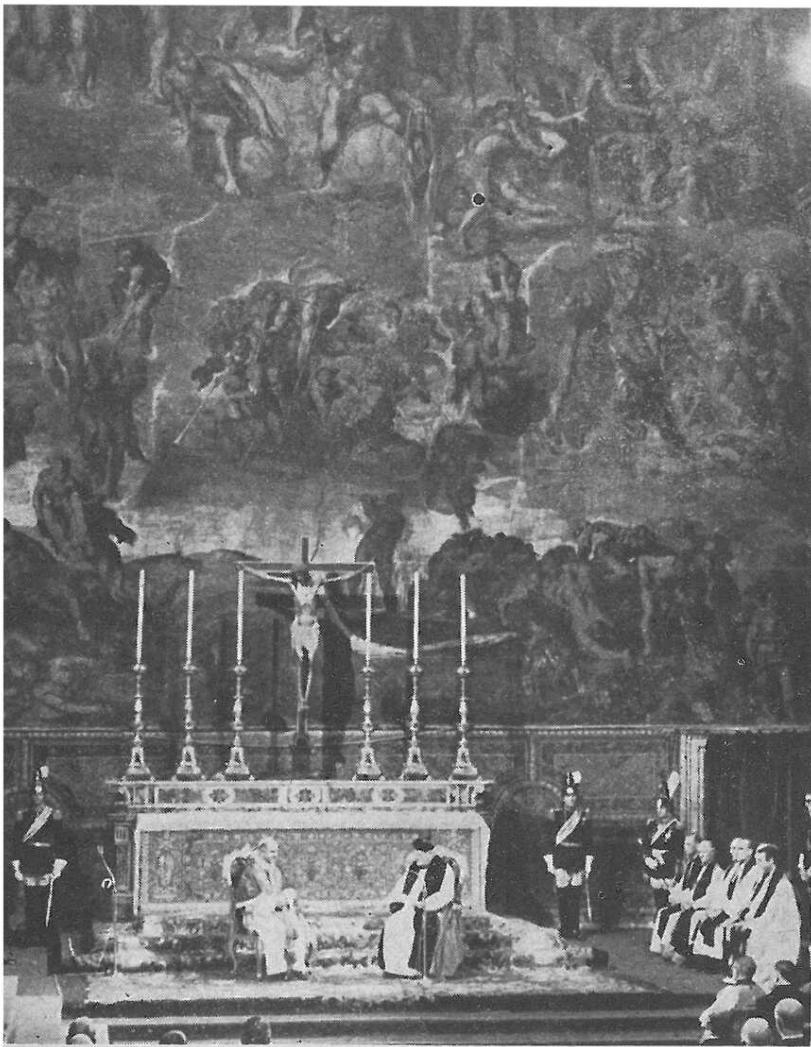

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

5
1966

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XVI., ČÍSLO 5. — KVĚTEN 1966

OBSAH: Dr. Miroslav Rajmon: Církev a náš svět, Dekret O službě a životě kněží, ThDr. Václav Bartůněk: Konrád pražským arcibiskupem, ThDr. Jaroslav Kouřil: Mariánská úcta, J. M. Šk.: Liturgické hymny a sekvence, Jos. Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: Preface k svatému Janu Nepomuckému, Dr. Josef Beneš: P. Alois Šebela, Antonín Hugo Bradáč: Staré ženy, Válka přinesla by agresorům jen záhubu, Náš zápisník, Úřední zprávy.

CÍRKEV A NÁŠ SVĚT

Dr. Miroslav Rajmon

Nic tak neovlivnilo převážnou část dnešního obyvatelstva naší vlasti jako historické události minulých let. Nacistická okupace a její útlak, později osvobození vlasti a poválečný vývoj, s úsilím vytvořit nový společenský řád, zůstávají stále v myslí našeho lidu. Naši kněží a věřící lid již za podmínek nesvobody si uvědomovali, že v poválečném vývoji bude nutné budovat společenský život na jiných základech, než tomu bylo v minulosti. Vývoj potvrdil, že za změněných podmínek se musel i nově formulovat vztah Církve k měnícímu se světu. Zároveň se rozrostlo v masách lidu ve světě poznání, že je nutné uchovat mír a národohospodářské problémy je nutné řešit spoluprací všech lidí.

Svolání II. vatikánského koncilu a jeho úspěšné dokončení dalo mnohé odpovědi věřícím, tážajícím se po postoji k dnešnímu světu. Je to pastorální konstituce „Církev v současném světě“, která se především zabývá současnými aktuálními otázkami dneška. Se změněnou tváří nynějšího světa konfrontuje Církev svůj příspěvek k otázkám týkajícím se věřících a vůbec všeho lidstva. Potvrzení společenského pluralismu ve světě je novým přínosem. Církev nepředpisuje žádný určitý model v oblasti politické či hospodářské. Církev nabádá hledat řešení společenských problémů ve vytváření dobrých podmínek pro rozvoj člověka. To také vyjádřil Svatý Otec Pavel VI. po svém návratu z návštěvy v OSN, kdy před koncilními Otcí prohlásil, že není úkolem Církve zasahovat do oblasti politické ani hospodářské, kde se buduje časný řád v míru, vyslovil se pro nutnost pomáhat k zachování míru neustálou podporou míru, a to účinnou láskou.

Konstituce „Církev v současném světě“ podtrhuje výrazně společenské hodnoty a nenajdeme v ní slova kapitalismus, socialismus nebo komunismus. Ve věci soukromého vlastnictví je kladen důraz na společenský význam pozemských statků, kdy vládní autorita má právo zasahovat v zájmu obecného blaha.

Text konstituce potvrzuje, že pro katolíky existují různá řešení politických problémů podle svobodného rozhodnutí obyvatel. Taková rozhodnutí pro určitá řešení nelze nazývat méně katolická. Podle konstituce vlastní poslání Církve není v řádu hospodářském, politickém či společenském, ale její úkol patří do náboženského řádu.

V době koncilu, skupina Otců žádající odsouzení komunismu (nikoliv ateismu) neuspěla, poněvadž se poznalo, že by nebylo vhodné odsuzovat společenskoekonomický program a snahy přinášející mnoho dobrého. Koncil zdůraznil, že služba Bohu není v protikladu s usilováním o přeměnu světa a upozornil na význam spolupráce věřících a všech jiných lidí ve věci řešení velkých problémů světa. Této spolupráci nelze klásti žádná omezení, neboť taková spolupráce je dobrá a účelná. Církev ukázala, že není světu cizí a svět jí.

Jaké bude postkoncilium? O tom mnozí uvažují a své názory publikují. Je zřejmé, že koncil se stává začátkem a východiskem pro pokoncilovou činnost. Zdůrazňuje se, že hlavním výsledkem koncilu nejsou texty, ale jeho duch a změna mentality. Jsou názory upozorňující na nebezpečí případné „vlny konzervatismu“, jehož negativnímu vlivu třeba čelit. Podle kardinála F. Königa koncil splnil velké naděje věřících a úkolem katolických publicistů bude úsilí o sjednocení Církve a světa. Reformy a změny přinesené koncilem, jak poznamenává kardinál König, by byly bez užitku, kdyby srdce křesťanů nebyla prodchnuta duchem obnovy, bratrství a touhou pro věc míru ve světě.

O SLUŽBĚ A ŽIVOTĚ KNĚŽÍ

Pavel biskup, služebník služebníků Božích, zároveň
• Otcí posvátného sněmu na věčnou památku věci

DEKRET O SLUŽBĚ A ŽIVOTĚ KNĚŽÍ

Úvod

1. Vznešenost stavu kněžského již vícekrát tento posvátný sněm všem připomínal (1). Poněvadž tomuto stavu při obnově Církve Kristovy přísluší nejdůležitější a den ze dne nesnadnější účastenství, je velmi užitečné pojednat podrobněji a hlouběji o presbyterech (kněžích); to, co zde je řečeno, dlužno obracet na všechny kněze, zvláště na ty, kteří se věnují duchovní správě a přiměřeně též, pokud třeba, na kněze řeholní. Neboť kněží posvátným svěcením a posláním svým, jež přijímají od biskupů, jsou určeni ke službě Krista Učitele, Kněze a Krále, účastní se na jeho službě, již Církev je neustále budována zde na zemi. Proto, aby jejich služba byla účinněji podpořena v pastoračních i lidských podmínkách, tak velmi často podstatně změněných a o jejich život bylo lépe postaráno, tento posvátný sněm prohlašuje a rozhoduje to, co následuje.

Poznámky:

1. Sněm vatik. II: Konstituce: „Sacrosanctum Concilium“ O posvátné liturgii, 4. XII. 1963 - AAS 1964, str. 97, Konstituce dogm. *Lumen gentium*, 21. XI. 1964 - AAS 1965, str. 5; Dekret „Christus Dominus“ O pastýřském úřadu biskupů v Církvi, 28. X. 1965; Dekret „Optatum totius“ „O vzdělání kněžském“, 28. X. 1965.

Hlava I.

PRESBYTERÁT (KNĚŽSTVÍ) V POSLÁNÍ CÍRKVE

2. Pán Ježíš, „jehož Otec posvětil a poslal na svět“ (Jan 10, 36) činí celé své mystické Tělo účastným na pomazání Ducha, jímž byl pomazán (1); neboť v něm všichni věřící se stávají svatým a královským kněžstvem, obětují skrze Ježíše Krista duchovní oběti Bohu a zvěstují síly Toho, který je povolal z temnot do podivuhodného svého světa (2). Tudíž není žádný úd, který by neměl účasti na poslání celého Těla, nýbrž každý musí posvětit Ježíše ve svém srdci (3) a vydat svědectví o Ježíši duchem prorocství (4). Tentýž Pán však mezi věřícími, aby tvořili jedno tělo, ve kterém „všechny údy nemají stejnou službu“ (Řím. 12, 4), některé ustanovil služebníky (ministry), kteří ve společnosti věřících by se těšili ze svěcení moci obětovati posvátnou Oběť a odpouštět hříchy (5) a veřejně jménem Kristovým vykonávat kněžský úřad pro lidi. A tak Kristus, když vyslal apoštoly jako Sám byl poslán Otcem (6), prostřednictvím samých apoštolů učinil účastníky svého posvěcení a poslání jejich nástupce, biskupy (7), jejichž služba v podřízeném stupni byla předána presbyterům (8), aby byli spolupracovníky — byvše ustanoveni ve stavu kněžském — stavu biskupského úřadu k řádnému poslání apoštolskému svěřenému Kristem.

Úřad kněžský zapojený do řádu biskupského má účast na autoritě, již sám Kristus vybudovává, posvěcuje a řídí své Tělo. Proto kněžství presbyterů sice předpokládá svátosti začátku křesťanského, jest však udělováno zvláštní svátostí, již presbyteri pomazáním Ducha svatě-

ho jsou označeni zvláštním charakterem (neporušitelným znamením) a tak připodobněni Kristu Knězi tak, že mohou jednat v osobě Krista Hlavy (10).

Poněvadž presbyteri se částečně podílejí na úřadě apoštolském, je jim dána Bohem milost, aby byli služebníky Ježíše Krista mezi národy vykonávající posvátný úřad evangelia, aby oběť národů byla přijata a posvěcena v Duchu svatém (11). Neboť apoštolskou zvěstí evangelia je svolán a shromažďován lid Boží tak, že všichni, kteří patří k tomuto lidu Božímu, když jsou posvěceni Duchem svatým, sami sebe obětují jako „oběť živá, svatá, bohumilá“ (Řím. 12, 1). Službou pak kněžskou duchovní oběť věřících je dovršována ve spojení s obětí Krista, jediného Prostředníka, jež jejich rukama jménem celé Církve je obětována nekrevavě a svátostně v Eucharistii, dokud sám Pán nepřijde (12). K tomu směřuje a v tom je dokonávána služba presbyterů (kněží). Neboť jejich přísluha, jež počíná evangelijní zvěstí, čerpá svou sílu a moc z Oběti Kristovy a směřuje tam, aby sama celá vykoupená obec, to je shromáždění a společnost svatých jako všeobecná oběť byla obětována Bohu prostřednictvím Velekněze, který sama sebe obětoval za nás v utrpení, abychom byli tělem takovéto Hlavy (13).

Tudíž cíl, ke kterému směřují kněží svou službou i životem, je sláva Boha Otce v Kristu. Tato sláva spočívá v tom, že lidé dílo Boží dokonají v Kristu vědomě přijímají, svobodně a vděčně je projevují v celém svém životě. Tudíž, kněží, ať už dlí na modlitbách, nebo klanění, nebo obětují Eucharistickou Oběť a udělují ostatní svátosti nebo vykonávají jiné služby pro lidi, činí tak pro zmnožení slávy Boží a podpoře lidí v životě Božím. To vše vyvěrá z Velké noci (paschatu) Kristovy a bude dokonáno ve slavném příchodu téhož Pána, kdy On předá království Bohu a Otcí (14).

3. Presbyteri vzati z lidu a ustanoveni pro lid v tom, co je zaměřeno k Bohu, aby obětovali dary a oběti za hříchy (15), s ostatními lidmi obcují jakožto bratři. Tak i Pán Ježíš, Syn Boží, poslaný od Otce jako člověk k lidem, dlél mezi námi a chtěl se ve všem připodobnit bratřím kromě ovšem hříchu (16). Jej napodobovali již svatí apoštolové a blahoslavený Pavel Učitel národů „vyvolený ke kázání evangelia Božího“ (Řím. 1, 1) svědčí, že se stal všem vším, aby všechny přivedl ke spáse (17). Kněží Nového zákona jsou sice svým povoláním a svěcením v lůně lidu Božího jakási oddělení, ne však, aby byli odloučeni od lidí, nýbrž aby byli plně zasloučení dílu, pro něž je Pán povolal (18). Nemohli by totiž býti služebníky Kristovými, kdyby nebyli svědky a rozdělovateli jiného života než pozemského, avšak ani by nemohli sloužit lidem, kdyby byli vzdáleni jejich životu a podmínkám životním (19). Sama jejich služba vyžaduje ze zvláštního titulu, aby se nepřipodobňovali tomuto světu (20); zároveň však žádá, aby žili mezi lidmi v tomto světě a jako dobří pastýři znali své ovečky a vyhledávali i ty, kteří nejsou z tohoto ovčince, aby i oni slyšeli hlas Kristův a byl jeden ovčinec a jeden Pastýř (21). Aby toho dosáhli, mnoho záleží na ctnostech, jež jsou

Poznámky:

1. Sr. Mat. 3, 16; Luk. 4, 18; Sk. 4, 27; 10, 38.
2. Sr. 1 Petr 2, 5—9;
3. Sr. 1 Petr 3, 15;
4. Sr. Apok. 19, 19; Konc. Vat. II. Konst. dogm.: *Lumen gentium*, 21. XI. 1964—AAS 1965—57, str. 40—41.
5. Sr. Konc. Trid. Ses. XXIII., hl. 1, č. 35—Dz 957 a 961 (1764 a 1771)
6. Sr. Jan 20, 21; Konc. Vat. II. Konst. dogm. *Lumen gentium* — č. 18—AAS 1965, 21—2.
7. Sr. Konc. Vat. II. Konst. dogm. *Lumen gentium*, č. 28—AAS 57—1965, str. 33—36.
8. Sr. tamtéž.
9. Sr. Pont. Rom. „De Ordinatione presbyteri“ — Před-

- mluva. Tato slova jsou též v Sakramentáři Veronském a Misálu Franků a v „Liber sacramentorum Romanae Ecclesiae“ (ed. Möhlberg—Řím 1960, str. 25) a v Pontifikálu římskogermánském (ed. Vogel-Elze 1964, str. 34, sv. I).
10. Sr. Konc. Vat. II.: Konst. dogmatická *Lumen gentium*, č. 10—AAS 1965 — str. 14—15.
11. Sr. Řím. 15, 16.
12. Sr. 1 Kor. 11, 26.
13. Sv. Augustin: *De civitate Dei*, 10, 6—PL 41, col. 284.
14. Sr. 1 Kor. 15, 24; 15. Sr. Žid. 5, 1; 16. Sr. Žid. 2, 17; 4, 15;
17. Sr. 1 Kor. 9, 19, 23;
18. Sr. Sk. ap. 13, 2.

právem oceňovány v lidském společenství jako jsou: dobrota srdce, upřímnost, statečnost ducha a vytrvalost, horlivá péče o spravedlnost, zdvořilost a jiné, jež doporučuje apoštol Pavel pravě: „Myslete na to, na všechno, co je pravdivé, co šlechetné, co spravedlivé, co čisté, co příjemné, co dobré pověsti, dále na všechno, co je ctnostné a co chvály hodné“ (Fil. 4, 8) [22].

Úsilí však po této náboženské a mravní dokonalosti je též podněcováno vnějšími podmínkami, v nichž církev žije; neboť ona nemůže být lhostejná a nehybná vůči změnám lidských věcí, jež jsou kolem a mají vliv na lidské jednání a ukládají mu způsob a podmínky. Dlužno si připomenout, že církev se neodděluje od lidského společenství, nýbrž v něm žije a její synové jsou povzbuzováni a vedeni k tomu, aby si osvojili občanské vzdělání, poslouchali zákonů i řídili se mravy občanskými. Tento postoj církve však k lidské společnosti neustále působí nesnadné otázky, jež jsou hlavně nyní velmi naléhavé. — Apoštol národů nabádal křesťany své doby takto: „Nespolčujte se s nevěřícími! Neboť co mají společného spravedlnost s nepravostí? Neboť co mají společného světlo s tmou? A jaká shoda mezi Kristem a Beljálem? Neboť jaké účastenství věřícího s nevěřícím? (2 Kor. 6, 14—15). Proto ti, kdož v přítomnosti jsou v církvi vychováteři a učitelé, musí katolickou mládež poučit velmi naléhavě o jejím poslání a povinnosti, jež vyplývá z toho, že žije v tomto světě, ne však podle smyslu tohoto světa, jak to zdůrazňuje modlitba Ježíše Krista za učedníky: „Neprosím, abys je vzal ze světa, ale abys je ochránil zlého. Ze světa nejsou, jako ani já nejsem ze světa“ (Jan 17, 15—16). Tuto modlitbu si přisvojuje církev. Nicméně tento rozdíl neznamená odloučení od světa; aniž prohlašuje nějaké zanedbávání světa nebo strach před ním nebo pohrdání světem. Vždyť když se církev rozlišuje od pokolení lidí, tomu nepřekáží, aby se s nimi spojovala.“ (Pavel VI. Encyklika: Ecclesiam suam z 6. VIII. 1964—AAS 1964, str. 627 a 638.)

20. Sr. Řím. 12, 2; 21. Sr. Jan 10, 14—16.

22. Sr. Sv. Polykarp: List k Filipenským: „A presbyteri necht jsou nakloněni ke slitování, milosrdní vůči všem, necht bloudící přivádějí zpět, navštěvují všechny nemocné, neopomíjejí vdovy a sirotky i chudé; nýbrž necht pečují o dobro vůči Bohu i lidem vždy, varujíce se každého hněvu, přijímání osob, nespravedlivého posuzování, každé lakoty, nevěřice vždy rychle pomlouvámí vůči druhým, nejsouce příliš přísní v úsudku, vědouce, že my všichni jsme povinni hříchu (F. X. Funk: Petres Apostolici, I. str. 303).

Hlava II.

SLUŽBA PRESBYTERŮ (KNĚŽÍ).

I. Povinnosti kněží

4. Lid Boží na prvním místě je sdružován slovem Boha živého [1], jež je dovoleno všeobecně vyžadovati z úst kněží. [2]. Poněvadž nikdo nemůže být spasen, kdo dříve neuvěřil [3], kněží jakožto spolupracovníci biskupů mají povinnost na prvním místě hlásati všem evangelium Boží [4], aby poslouchající příkazu Páně: „Jdouce do celého světa, kažte evangelium všemu tvorstvu“ (Mk. 16, 15) [5], lid Boží poučovali a rozmnožovali. Neboť spasitelným slovem v srdcích nevěřících je vzbuzována a v srdcích věřících živena víra, jíž začíná a roste shromáždění věřících podle slov apoštola: „Věra ze slyšení, slyšení však skrze slovo Boží“ (Řím. 10, 17). Tudíž kněží jsou povinni všem, aby s nimi sdíleli pravdu evangelia [6], jíž se těší v Pánu. Tudíž ať už dlí mezi národy (pohany), přivádějí je k oslavě Boha [7] nebo zjevně kázice zvěstují tajemství Krista nevěřícím nebo předávají křesťanskou katechezi nebo vysvětlují nauku církve nebo se snaží řešit otázky své doby pod světlem Kristovým, vždy při tom nejde o jejich moudrost, nýbrž mají učit slovu Božímu a všechny neustále vyzývati k obrácení a k posvěcení. [8]. Kněžské kázání však — v dnešních podmínkách světa nezdědka velmi nesnadné — aby pohnulo vhodněji mysl posluchačů, musí vysvětlovat slovo Boží netoliko všeobecně a abstraktně, nýbrž musí aplikovat věčnou pravdu evangelia na konkrétní okolnosti života.

A tak služba slova je konána mnohotvárně podle různých potřeb posluchačů a darů (charismat) kazatelů. V krajinách nebo shromážděních nekřesťanských jsou přiváděni lidé zvěsti evangelia k víře a svátostem spásy [9], v samé pak společnosti křesťanů, zvláště u těch, kteří se zdají málo chápat a věřit to, co slyší, se vyžaduje kázání slova k samému vysluhování svátostí, neboť jsou svátosti víry, která se rodí ze slova i jím je živena [10]. To platí hlavně pro bohoslužbu slova při slavení Mši svatých, kde neoddělitelně je spojeno hlásání smrti a zmrtvýchvstání Páně, odpověď lidu slyšícího a samo obětování, kterým Kristus potvrdil Nový zákon ve své Krvi a přijímáním svátosti sdílí [11].

5. Bůh, který je jediný Svátý i Posvětitel, chtěl si lidi přibrat jako druhy a pomocníky, aby pokorně přisluhovali dílu posvěcení. Proto kněží jsou Bohem prostřednictvím biskupa posvěceni, aby se stali účastnými zvláštním způsobem na kněžství Kristovu a při slavení Mše svaté jednali jako služebníci Toho, který vykonává v bohoslužbě svůj kněžský úřad trvale prostřednictvím svého Ducha za nás [12]. Křtem lidí uvádějí do lůna lidu Božího; svátostí pokání smiřují hříšníky s Bohem a církví; olejem nemocných ulehčují jim; a zvláště slavením Mše obětují svátostně Oběť Kristovu. Při slavení všech svátostí však, jak již dosvědčil v dobách prvotní církve blahoslavený Ignác Mučedník [13], kněží jsou z rozličných důvodů ve spojení s biskupem a tak ho zpřítomňují jaksí v jednotlivých shromážděních věřících [14].

Ostatní však svátosti, jakož i všechny církevní služby a díla apoštolátu, souvisejí s posvátnou Eucharistií a k ní jsou zaměřeny [15]. Neboť ve svaté Eucharistii je obsaženo celé duchovní dobro církve [16], vždyť sám Kristus, náš Beránek velikonoční a živý chléb svým Tělem oživeným a oživujícím Duchem svatým poskytuje život lidem, kteří tak jsou vybízeni a přiváděni k tomu, aby sebe samy, své práce i všechny stvořené věci obětovali spolu s Ním. Proto Eucharistie je zdrojem a vrcholem veškeré evangelizace, když katechumeni poněmáhle jsou uváděni v účastenství na Eucharistii a věřící, již označení svatým křížem křtem a bířmováním plně jsou zavtěleni do Těla Kristova přijímáním Eucharistie.

Tudíž Eucharistické shromáždění (Synaxis) je středem shromáždění věřících, kde v čele stojí kněz. Proto kněží poučují věřící, že v Oběti Mše je přinášena Bohu Otcí božská žertva a s ní třeba přinášeti i oběť vlastního života. V duchu Krista Pastýře vyučují je, aby podřizovali své hříchy církvi se srdcem zkroušeným ve svátosti pokání tak, aby den ze dne víc a více se obraceli k Pánu pamětlivi jeho slov: „Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království Boží“ (Mat. 4, 17). Rovněž je poučují, aby tak byli účastni na slavení svaté Liturgie, aby v ní dosáhli upřímné modlitby. Vedou je k duchu modlitby, jež má být konána po celý život stále dokonaleji, za milosti a potřeby každého a za plnění povinností vlastního stavu a pokročilejší vybízejí k plnění evangelických rad vhodným způsobem pro každého. Vzdělávají proto věřící, aby mohli prozpěvovati v srdcích svých Pánu duchovními chvalozpěvy a hymny vzdávající Bohu a Otcí vždy díky za všechny ve jménu Pána našeho Ježíše Krista [17].

Samí kněží chvály a díkůčinění, jež konají při slavení Eucharistie, prodlužují v různých hodinách denních plněním božského Officia (hodinek), jímž se modlí k Bohu, a to jménem církve za veškerý lid sobě svěřený, ba za celý svět.

7. ~~Kněží~~ modlitby, kde je slavena a uchovávána nejsvětější Eucharistie, v němž se věřící shromažďují a kde je uctíván přítomný Syn Boží, náš Spasitel na obětním oltáři za nás obětovaný na pomoc i k útěše věřících, musí být upravený a vhodný pro posvátné obřady [18]. V něm pastýři i věřící jsou vybízeni, aby s vděčným duchem odpovídali na dar Toho, který svým lidstvem neustále vlévá božský život do údů svého Těla. [19]. Necht kněží pečují si osvojit vědění i umění liturgické, aby bohoslužebnou službou jejich byl chválen Bůh Otec a Syn i Duch svatý den ode dne dokonaleji od křesťanských shromáždění.

6. Kněží, vykonávající částečně svou autoritou úřad Krista Hlavy a Pastýře jménem biskupovým, shromažďují

rodinu Boží jakožto bratrstvo jednotně oživené a přivádějí skrze Krista v Duchu k Bohu Otci (20). K vykonávání této služby však, jakož i k ostatním povinnostem kněžským je udělována duchovní moc, jež je dávana k budování (21). Při budování Církve však kněží mají všem být příkladem vznešeného lidství podle vzoru Páně. Ne podle zálib lidských (22) mají jednati, nýbrž podle požadavků nauky a křesťanského života s nimi, je poučovati a jako nejdražší syny též napomínati podle slov apoštola: „Hlásej slovo Boží, trvej na něm, ať je to vhod nebo nevhod, přesvědčuj, zapísahej, kárej ve vši trpělivosti a s učitelskou moudrostí (2 Tim. 4, 2). (24).

Proto přísluší kněžím, jakožto vychovatelům ve víře pečovati buď sami, nebo prostřednictvím jiných, aby jednotliví křesťané byli přiváděni k pěstování svého vlastního povolání podle evangelia, k upřímné a činné lásce a ke svobodě, již nás Kristus vysvobodil (25) v Duchu svatém. Málo prospívají obřady, třeba krásné, nebo sdružení, byť i kvetoucí, jestliže nejsou zaměřeny k výchově lidí, aby dosáhli křesťanské zralosti (26). A aby dosáhli, k tomu jim napomáhají kněží, aby v samých velkých nebo malých událostech dovedli sami vystihnout, co si vyžadují okolnosti a jaká je vůle Boží. Křesťané též mají být vyučeni, že nežijí jenom pro sebe, nýbrž podle požadavků nového zákona lásky, každý jako sám přijal milost, má jí pomáhati druhému (27) a tak všichni dostojí křesťansky svým povinnostem ve společnosti lidí.

Kněží, ačkoli jsou povinni pomáhati všem, přece zvláštním způsobem mají sobě svěřené chudé lidi nižších vrstev, s nimiž sám Pán se sdružoval (28) a jejichž evangelizování je znamením jeho mesiánského díla (29). Zvláštní pak péči třeba věnovati mladším a hlavně je žádoucí, aby manželé a rodiče se scházeli v přátelských sdruženích, aby si vzájemně pomáhali a vedli snáze a plněji křesťanský život, který je často velmi tvrdý. Kněží nechť pamatují, že všichni řeholníci a řeholnice, kteří jsou význačnou částí v domě Páně, si zaslouhují zvláštní péči, aby prospívali duchovně pro dobro celé Církve. Nejvíce však nechť se starají o nemocné a umírající tím, že je navštěvují a posilují v Pánu (30).

Služba pastýře však se neomezuje jenom na péči o věřící jednotlivě, nýbrž též se vlastně vztahuje na vytvoření pravé společnosti křesťanské. Aby však byl pěstován pravý duch společnosti, nesmí se péče omezovat jenom na místní církev, nýbrž musí v sobě zahrnovat celou církev. Místní obec nemá jenom mít na mysli péči o své vlastní věřící, nýbrž také naplněna misijní horlivostí má připravovati cestu ke Kristu všem lidem. Zvláště má sobě svěřeny katechumeny a novokřtěnce (neofyty), kteří mají být vychováni k poznávání i vedení života křesťanského.

Každá křesťanská obec má být budována tak, aby měla kořen a těžiště ve slavení nejsvětější Eucharistie, a tudíž odtud se má začínati veškerá duchovní výchova společnosti (31). Toto slavení, aby bylo upřímné a plné, musí vést k různým skutkům lásky, k vzájemné pomoci a činnosti misijní, a též k rozličným formám svědectví křesťanského.

Mimo to církevní společenství vykonaná láskou, modlitbou, příkladem i skutky kajícími, opravdovou mateřskou službou vůči duším, jež má přivést ke Kristu. Neboť samo vytváří účinný nástroj, jímž je naznačována cesta ke Kristu a jeho Církvi těm, kdož dosud nevěří, a jím též věřící jsou povzbuzováni, živeni a posilováni k duchovnímu zápasu.

Při budování křesťanské společnosti kněží však nikdy nepřisluhují nějaké ideologii nebo lidské straně, nýbrž svou práci zaměřují k dosažení duchovního růstu Těla Kristova jakožto hlasatelé evangelia a pastýři Církve.

II. Vztah kněží k jiným

7. Všichni kněží zároveň s biskupy se účastní na jednom a téže kněžství a úřadě Kristově tak, že sama jednota svěcení a poslání vyžaduje jejich hierarchické společenství s řádem biskupů (32), jež nejlépe někdy projevují v liturgické koncelebraci a jsouce s nimi spo-

jeni vyznávají, že slaví Eucharistickou Synaxi (shromáždění) (33). Tudíž biskupové kvůli daru Duchu svatého, který presbyterům byl dán ve svaté ordinaci (svěcení kněžském), je mají za nutné pomocníky a rádce v úřadě a službě učitelské, v službě posvěcování a vedení lidu Božího (34). To naléhavě již od nejstarších dob Církve prohlašují liturgické doklady, když slavnostně žádají od Boha nad knězem, který má být svěcen, vyhlášení „ducha milosti a rady, aby pomáhal a vedl lid čistým srdcem“ (35), jako kdysi na poušti duch Mojžíšův byl předán do myslí sedmdesáti moudrých mužů (36), „jichž on používal jako pomocníků a snadno spravoval nesmírné množství lidu“ (37). Tudíž pro toto společenství v téže kněžství a službě, biskupové mají mít kněze jako své bratry a přátele (38) a na jejich srdci budí péče o jejich dobro hmotné a zvláště duchovní ze všech sil. Neboť hlavně mají povinnost stran svatosti kněží (39). Nechť tedy největší péči věnují neustálému vzdělání svého kněžstva (40). Nechť je ochotně vyslechnou, ba se s nimi radí a s nimi hovoří o tom, co se týká potřeb díla pastýřského a dobra diecéze. Aby však se dosáhlo cíle, nechť se vytvoří způsobem přiměřeným dnešním okolnostem a potřebám (41) podle formy a směrnic určených právem shromáždění neboli senát (42) kněží, který představuje kněžstvo a jenž bude mocí biskupovi účinně vypomáhat svými radami v řízení diecéze.

Kněží však majíce na očích plnost svěcení kněžského, již se těší biskupové, nechť v nich ctí autoritu Krista nejvyššího Pastýře. Nechť tedy přílnou ke svému biskupu s upřímnou láskou a poslušností (43). Tato kněžská poslušnost, proniknutá duchem spolupráce, je založena na samém účastenství na úřadě biskupském, jež kněžím je udělováno svátostí svěcení kněžského (ordinací) a kanonickou misí (44).

Spojení kněží s biskupy je vyžadováno tím spíše za našich dnů, poněvadž v tomto našem věku z různých důvodů apoštolské počiny nejen se odvíjí do mnohotvárných forem, nýbrž též překračují hranice jedné farnosti nebo diecéze. Tudíž žádný kněz nemůže sám a jednotlivě dosti splnit své poslání, nýbrž toliko ve spojení spojenými silami s jinými kněžími pod vedením těch, kteří stojí v čele Církve.

8. Kněží svěcením kněžským vřazení do stavu kněžského všichni mezi sebou jsou sdruženi intimním svátostným bratrstvím. Zvláště však v diecézi, jejíž službě pod vlastním biskupem jsou příkazáni, vytvářejí jedno kněžstvo. Neboť i když se věnují rozličným povinnostem, přece však vykonávají pro lidi jednu službu kněžskou. Všichni kněží jsou totiž posláni k témuž dílu, na němž spolupracují, ať vykonávají službu farní nebo nadfarní, ať pracují na zkoumání či předávání vědění nebo též pracují rukama jako dělníci, kde se schválením příslušné authority se to zdá vhodné, a účastní se tak na jejich údělu, nebo konají jiná apoštolská díla nebo díla směřující k apoštolátu. Vždyť všichni spějí k jednomu cíli, totiž budování Těla Kristova, jež vyžaduje zvláště za našich časů mnohonásobné povinnosti a nová přizpůsobení. Proto je důležité, aby všichni kněží diecézní i řeholní si navzájem vypomáhali, aby vždy byli spolupracovníky pravdy (45). S ostatními údy tohoto kněžstva každý je spojován zvláštními svazky apoštolské lásky, služby a bratrství. To je již od nejstarších dob naznačeno liturgicky, když kněží jsou zváni k tomu, aby s biskupem světitelem vzkládali ruce nad novým vyvoleným a když spoluslaví jednomyslně posvátnou Eucharistii. Tudíž jednotliví kněží jsou spojeni se svými spolubratry poutem lásky, modlitby a všemožné spolupráce a tak se projevuje ona jednota, již si přál Kristus, aby jeho vyznavači byli spojeni, aby svět poznal, že Syn byl poslán od Otce (46).

Proto ti, kteří jsou starší, mají přijímat mladší kněze opravdu jako bratry a jím pomáhat v prvních počinech a obtížích a rovněž mají usilovat o porozumění jejich mentalitě, i když je odlišná od jejich vlastní, a sledovat s blahovůlí jejich počiny. Podobně mladí mají ctít věk a zkušenost starších a s nimi se radit o věcech týkajících se duchovní správy a ochotně s nimi spolupracovat.

Kněží, vedení bratrským duchem, nechť nezapomínají na pohostinnost (47), pěstují dobročinnost a sdílení dober (48), zvláště se starají o ty, kteří jsou nemocní, postižení, příliš obtíženi pracemi, osamělí, vyhoštění z vlasti, i o ty, kteří trpí pronásledováním (49). Též nechť se scházejí ochotně a s radostí k osvěžení ducha, pamětliví slov, jimiž Pán vybízel unavené apoštoly: „Pojďte stranou na osamělé místo a trochu si odpočiňte!“ (Mk. 6, 31). Dále, aby kněží našli pomoc v pěstování života duchovního a rozumového, aby vhodněji dovedli spolupracovat ve službě a byli vytrženi z nebezpečí samoty, doporučuje se jakýsi společný život nebo jakési sdružení mezi nimi, jež však může mít více forem podle rozličných osobních nebo pastoračních potřeb, totiž spolumýšlení, kde je to možné, nebo společný stůl, nebo aspoň časté a periodické schůzky. Důležitá jsou a svědomitě mají být podporována sdružení, jež po schválení stanov příslušnou církevní autoritou vhodným a schváleným uspořádáním života a bratrskou vzájemností, napomáhají svatosti kněží ve výkonu služby a tak usilují sloužit celému stavu kněžskému.

Nakonec, kvůli téměř společenství v kněžství, kněží nechť vědí, že jsou zvláště vázáni vůči těm, kteří jsou tísněni nějakými nesnázemi. Těm nechť poskytnou v pravý čas pomoc, i když je třeba je jemně napomenout. Za ty však, kteří v některých věcech se odchýlili od bratrské lásky a tak pokračují stále, nechť za ně vylévají stále naléhavé prosby k Bohu a chovají se k nim jako opravdoví bratři a přátelé.

9. Kněží Nového zákona, ač pro své svěcení kněžské vykonávají v lidu a pro lid Boží nejvznešenější službu otce a učitele, přece zároveň s ostatními věřícími křesťany jsou učedníky Páně a účastníky na Jeho království z milosti volajícího Boha (50). Neboť kněží se všemi obrozenými v prameni křtu jsou bratři mezi bratry (51) jakožto údové jednoho z téhož Kristova Těla, jehož budování je všem svěřeno (52).

Tudíž kněží mají být v čele tak, ne aby vyhledávali své dobro, nýbrž to, co je Ježíše Krista (53), spolupracovali s věřícími laiky a uprostřed nich si vedli podle příkladu Mistra, který mezi lidmi „nepřišel, aby mu bylo slouženo, nýbrž aby sloužil a dal život svůj za vykoupení pro mnohé“ (Mt. 20, 28). Kněží mají uznávat a podporovat upřímně důstojnost laiků a jejich vlastní účast, již mají na poslání Církve. Mají mít v opravdové účtě též spravedlivou svobodu, jež všem přísluší v pozemském společenství. Nechť ochotně vyslechnou laiky, uvažují bratrsky o jejich radách a uznávají jejich zkušenost i kompetenci v různých oblastech lidské činnosti a zároveň s nimi usilují rozpoznat znamení časů. Zkoumajíce duchy, jsou-li z Boha (54), nechť citem víry odkrývají mnohotvárná charismata laiků, jak skromná, tak i vyšší, a s radostí je uznávají i svědomitě podporují. Mezi jinými dary Božími, jež se často nacházejí u věřících, jsou hodny zvláštní péče ty, jimiž mnozí jsou přitahováni k vyššímu duchovnímu životu. Rovněž mají s důvěrou svěřovat laikům povinnosti pro službu Církve, ponechávající jim svobodu i volnost v jednání, ba je mají vhodně vybízet, aby přistupovali též k dílům samovolně (55).

Konečně kněží uprostřed laiků jsou k tomu, aby všechny vedli k jednotě lásky „v bratrské lásce se milující navzájem a srdečně, v uctivosti předcházející jeden druhého“ (Řím. 12, 10). Na nich je tedy, aby rozličné názory sladili tak, aby nikdo se necítil cizincem ve společenosti věřících. Jsou obhájci společného dobra, o nějž mají péči jménem biskupa, a zároveň neohroženými ochránci pravdy, aby věřící nebyli zmitáni každým větrem nauky (56). Zvláštní jejich péči jsou svěřováni ti, kteří se vzdálili praxi svátostí, ba snad i odpadli od víry, jež jako dobří pastýři nemají váhat navštívit.

Přihlížejíce k předpisům o ekumenismu (57) nemají zapomínat na bratry, kteří nejsou s námi v plném církevním společenství.

Budou mít na mysli i ty všechny, kteří neuznávají Krista za svého Spasitele. Sami pak věřící nechť jsou si vědomi, že jsou zavázáni svým kněžím a mají je milovat synovskou láskou jako své pastýře a otce. Rovněž účastníci se na jejich starostech, mají jim pomáhati

modlitbou i skutkem, pokud je to možné, aby jejich kněží snáze dovedli překonávat nesnáze a plnit plodněji své povinnosti (58).

III. Roztřídění kněží a povolání kněžská

10. Duchovní dar, který kněží přijali při ordinaci, je nepřipravuje k jakémusi omezenému a zúženému poslání, nýbrž k nejširšímu všeobecnému poslání spásy „až do končin země“ (Sk. 1, 8), neboť každá služba kněžská je účastí na všeobecném rozsahu poslání svěřeného Kristem apoštolům. Neboť Kristovo kněžství, jehož účastníky se stali kněží, je zaměřeno nutně ke všem národům a pro všechny časy a není omezováno nějakými hranicemi krve, národa nebo věku, jak už je to předobrazeno tajuplným způsobem v předobrazu Melchisedeche (59). Nechť tudíž kněží jsou pamětliví, že mají na starosti péči o všechny církve. Proto kněží těch diecézí, které mají větší zásobu povolání, nechť ochotně jsou připraveni s dovolením nebo vybitnutím vlastního ordináře, aby se věnovali kněžské službě v krajinách, misiích nebo dílech, jež jsou tísněny nedostatkem duchovenstva.

Kromě toho nechť jsou zrevidovány směrnice o inkardinaci a exkardinaci tak, aby toto zřízení, ač zůstává jinak v platnosti, lépe odpovídalo dnešním potřebám pastoračním. Kde však by toho vyžadoval důvod apoštola, nechť se usnadní nejen vhodné roztržidění kněží, nýbrž i nechť se upraví zvláštní díla pastorační pro různá společenská sdružení, jež třeba zdokonalit v některé krajině nebo národě nebo v některé části okrsku zemského. Za tím účelem mohou se zřídit některé mezinárodní semináře, zvláštní diecéze nebo osobní prelatury a jiná zařízení užitečná toho druhu, jimž mohou být přiruknutí nebo inkardování kněží pro společné dobro celé Církve, způsoby stanovenými pro jednotlivé počiny; ovšem vždy při zachování práv místních ordinářů.

Pokud možná, do nové krajiny nechť nejsou posíláni kněží jednotliví, zvláště jestliže dosud nepoznali dobře tamější jazyk a mravy, nýbrž podle příkladu učedníků Páně (60) aspoň dva nebo tři, aby si navzájem vypořádali. Rovněž je třeba věnovat důkladnou péči jejich duchovnímu životu i jejich zdraví tělesnému i duševnímu. A pokud je to možné, nechť jsou připravena pro ně místa a pracovní podmínky podle osobních požadavků každého. Zároveň je velmi důležité, aby ti, kteří přicházejí k novému národu, se postarali poznat vhodné nejen jazyk onoho místa, nýbrž též zvláštní psychologickou a společenskou povahu onoho národa, jemuž v pokoe chtějí sloužit co nejdokonaleji, jsouce s ním v úzkém styku tak, aby následovali příkladu apoštola Pavla, který o sobě sám mohl říci: „Ačkoli nejsem totiž na nikom závislý, učinil jsem se služebníkem pro všechny, abych jich tím více získal. I stal jsem se Židům jako Žid, abych Židy získal — — —“ (1 Kor. 9, 19—20).

11. Pastýř a Biskup našich duší (61) tak ustavil svou Církev, aby lid, který si vyvolil a získal si svou krví (62), musel mít vždy až do skonání věků kněze, aby křesťané nebyli někdy jako ovečky bez pastýřů (63).

Apoštolové znajíce tuto vůli Kristovu pod vlivem Duha svatého věděli, že je jejich povinností vyvolit služebníky, „kteří budou schopni i jiné vyučovati“ (2 Tim. 2, 2). Tato povinnost se vztahuje na samé poslání kněžské, jímž sice kněz se stává účastným na péči o celou Církev, aby zde na Zemi se nikdy nedostávalo dělníků v lidu Božím. Poněvadž však „kapitánu lodí i všem plovcům v plavidle — je společná starost“ (64), proto veškerý lid křesťanský má být poučován, že jeho povinností je všemožným způsobem spolupracovati neustálou modlitbou a též jinými prostředky, jež jsou po ruce (65), aby Církev měla kněze, kteří jsou nutní pro splnění jejího božského poslání. Tedy na prvním místě kněz má mít na srdci službu slova a vlastní svědecký života i projevovat zjevně opravdovou radost velikonoční, stavět věřícím na oči vznešenost kněžství i jeho nutnost a ty, o nichž usoudil rozumně — ať jsou to mladší či starší lidé, — že jsou schopni pro takovou službu, nesetřit žádnou péči ani nesnázi a je podporovat, aby se řádně připravili a někdy pak při zachování jejich plné

vnější i vnitřní svobody mohli být povolání biskupy. Rodiče a učitelé i všichni, kteří se obírají jakýmkoli způsobem výchovou dětí a mládeže, nechť je tak vzdělávají, aby poznávající starost Páně o své stádce a uvažující o potřebách Církve, byli velkomyslně připraveni odpovědět volajícímu je Bohu s prorokem: „Hle zde jsem, pošli mne“ (Iz. 6, 8). Tento hlas Boží se však nemá očekávat tak, aby docházel ke sluchu budoucího kněze nějakým mimořádným způsobem. Nýbrž spíše má být poznáván a usuzován ze znamení, jimiž každodenně

se projevuje vůle Boží rozumným křesťanům; a o těchto znameních kněží mají pozorně uvažovat (66).

Jím tedy se doporučují naléhavě díla povolání af diecézní nebo národní (67). Je vhodné, aby potřeby Církve jak místní, tak i obecné byly vysvětleny v kázáních, katechezi, v periodických tiskovinách jasně, v živém světle byl i osvětlen význam a vznešenost kněžského povolání. Vždyť v něm s takovými povinnostmi jsou i takové duchovní radosti a jím, jak učí Otcové, může být Kristu dáno největší svědectví lásky (68).

Poznámky:

1. Sr. 1 Petr 1, 23; Sk. 6, 7; 12, 24. „Apoštolové hlásali slovo pravdy a rodili Církev“ (Sv. Augustin-In Psalm. 44, 23/Pl 36, 508).
2. Sr. Mal. 2, 7; 1 Tim. 4, 11–13; 2 Tim. 4, 5; Tit. 1, 9.
3. Sr. Mk. 16, 16.
4. Sr. 2 Kor. 11, 7. O kněžích jakožto spolupracovnících biskupů platí to, co je řečeno o biskupech. Sr. Stanovy Církve antiošské, hl. 3 — vyd. Mounier Paříž 1960, str. 79; Dekret Graciánův, hl. 6, D. 88; Conc. Trid. - Decret. De ref. Ses. V. c. 2, n. 9 (Conc. oec. Decreta. Herder 1963, str. 645); Conc. Vat. II. Const. Lumen gentium, o. 25] — AAS 1965, str. 29–31.
5. Sr. Constitutiones Apostolorum II. 26, 7; „Presbyteri jsou učitelé božského vědění, neboť sám Pán přikázal: Jdouce, učte všechny“ — (Ed. Funk I — 1905, str. 105) — Sakramentář Leoníanský a ostatní sakramentáře až k Pontifikátu římskému, Preface o svěcení kněžském. — Kniha liturgie mozarabické: Preface ke svěcení kněžskému (ed. Ferotin, Paříž 1904, str. 55).
6. Sr. Gal. 2, 5.
7. Sr. 1 Petr 2, 12.
8. Sr. Obřad svěcení kněžského v církvi Alexandrijské Jakobitů: „Shromáždí svůj lid ke slovu nauky jako živitelka...“ (Denzinger: Ritus Orientalium, II. Würzburg 1863, str. 14).
9. Sr. Mt. 28, 19; Mk. 16, 16; Tertulián: O křtu 14, 2; Sv. Atanáš: Proti Ariánům 2, 42-PG 26, 237; Sv. Jeroným: In Math. 28, 19 (PL 26, 218): „Nejprve učí všechny národy, pak poučené kropí vodou. Nemůže býti, aby tělo přijalo svátost křtu, dokud duše dříve nepřijala pravdu“; Sv. Tomáš: Expositio primae Decretalis § 1 (ed. Marietti: Opuscula theologica - Řím 1954, 1138).
10. Sr. Conc. Vat. II. Const. De Sacra Liturgia-n. 35—AAS 1964, str. 109.
11. Sr. tamtéž, č. 33, 35, 48, 52 (str. 108–109, 113, 114).
12. Pius XII. Enc. Mystici Corporis — 29. VI. 1943—ASS 1943 — str. 230.
13. Sv. Ignác M.: Ad Smyrn. 8, 1–2 (ed. Funk, str. 282); Constitutiones Apostol. VIII. 12, 3 (ed. Funk. str. 496).
14. Sr. Conc. Vat. II. Const. dogm. Lumen gentium-n. 28—AAS 1965, str. 33–36.
15. „Eucharistie však je jako dovršení duchovního života a cíl všech svátostí“ (S. Th. III. q. 73, art. 3; sr. Summa Th. III. q. 65, a. 3).
16. Sr. Sv. Tomáš: S. Th. III. č. 65, a. 3, ad 1;
17. Sr. Ef. 5, 19–20.
18. Sr. Sv. Jeroným: List 114, 2-PL 22, 934; Conc. Vat. II. Konst. De Sacra Litur. n. 122 — 27—AAS 1964, str. 130–32.
19. Pavel VI. Encykl. Mysterium fidei — 3. — IX. 1965—AAS 1965, str. 771
20. Sr. Conc. Vat. II. Konst. dogm. Lumen gentium AAS 1965, str. 33–36.
21. Sr. 2 Kor. 10, 8; 14, 10;
22. Sr. Gal. 1, 10;
23. Sr. 1 Kor. 4, 14.
24. Sr. Didascalia II. 34, 4; II. 46, 6; Constit. Apost. II, 47, 1 (ed. Funk I., 116).
25. Sr. Gal. 4, 3; 5, 1 a 13.
26. Sr. Sv. Jeroným List 58, 7-PL 22, 584
27. Sr. 1 Petr 4, 10;
28. Sr. Mt. 25, 34–35;
29. Sr. Lk. 4, 18.
30. Jiné kategorie mohou být uvedeny jako: stěhující se, kočovníci atd. O nich jedná dekret Christus Dominus z 28. X. 1965.
31. Sr. Didascalia II. 59, 1–3 (ed. Funk I. str. 170); Pavel VI.: Alloc. na XIII. sjezdu „di aggiornamento pastorale“ — 6. IX. 1963—AAS 1963, str. 750.
32. Sr. Conc. Vat. II. Konst. dogm. Lumen gentium-n. 28 AAS 1965, str. 35.
33. Sr. Constitutio eccles. Apostolorum, XVIII: Presbyteri jsou symmystai a synepimachoi biskupů (Harnack, T. u. U. II, 4, str. 13); Isidor Hispalensis: De ecclesiasticis Officiis, hl. VII-PL 83, 787.
34. Sr. Didascalia II, 28, 4 (ed. Funk. str. 108).
35. Const. Apost. VIII, 16, 4 (ed. Funk I. str. 522, 13).
36. Sr. Num. 11, 16–25.
37. Pont. Rom.: De ordinatione presbyteri-Preface. Podobně v liturgiích orientálních, sr. Trad. Apost.: Euchologium Serapionis XXVII — (ed. Funk II. 190).
38. Sr. Conc. Vat. II. Konst. dogm. Lumen gentium-28—AAS 1965, str. 35.
39. Sr. Jan XXIII. Enc. Sacerdotii Nostri primordia — 1. VIII. 1959 — AAS 51, str. 578, Sv. Pius X. Exhortatio ad clerum — 1908 — Acta Pia X., IV., str. 237.
40. Sr. Conc. Vat. II. Dekret Christus Dominus — 1965 — č. 15 a 16.
41. V právu kapitola katedrální je „senát a rada“ biskupa — CIC, c. 391 nebo jině sbor kněží diecézních radů [CJC, c. 423–428]. Tento sbor je odlišný od Pastorační rady, o níž se mluví v dekretu Christus Dominus — 28. X. 1965.
42. Sv. Ignác M.-Magn. 6, 1: „Vybízáím vás, abyste se snažili ve svornosti Boží vše konati za předsednictví biskupa na místě Božím a kněží jakožto senátu apoštolského...“ (Funk. str. 234, 10–13); List k Trall. 3, I rovněž; Sv. Jeroným: In Is. II, 3-PL 24, 61: „A my máme v Církvi náš senát, sbor presbyterů“.
43. Sr. Pavel VI. Alloc. v Sixtinské kapli 1. III. 1965 — AAS 57, str. 326.
44. Sr. Const. Apostol. 47 — VIII, 39 (Funk. str. 577)
45. Sr. Jan 3, 8; 46. Sr. Jan 17, 23; 47. Sr. Žid. 13, 1–2
48. Sr. Žid. 13, 16.
49. Sr. Mt. 5, 10; 50. Sr. 1 Sol. 2, 12; Kol. 1, 13
51. Sr. Mt. 23, 8; Pavel VI. Ecn. Ecclesiam suam — AAS 1965, str. 647.
52. Sr. Ef. 4, 7; 53. Sr. Fil. 2, 21; 54. Sr. 1 Jan 4, 1;
55. Sr. Konst. Lumen gentium AAS 1965, str. 42–43;
56. Sr. Ef. 4, 14.
57. Sr. Conc. Vat. II. Dekr. Unitatis reintegratio „O eku-menismu ASS 1965, str. 90.
58. Sr. Konst. dogm. Lumen gentium — ASS 1965, str. 42–43;
59. Žid. 7, 3.
60. Lk. 10, 1; 61. L Petr 2, 25; 62. Sk. 20, 28;
63. Sr. Mt. 9, 36.
64. Sr. Conc. Vat. II. Dekret „Optatum totius“ o vzdělání kněží 28. X. 1965. n. 2.
65. Pont. Rom. „De ordinatione presbyteri“.
66. Pavel VI. Allocutio dne 5. V. 1965 — Osservatore Romano — 6. V. 1965, str. 1.
67. Sr. Conc. Vat. II. Dekret „Optatum totius“ O vzdělání kněží 28. X. 1965, n. 2.
68. Toto učí Otcové, když vysvětlují slova Kristova k Petrovi: „Miluješ mne? — Pasíž ovce mé“ — (Jan 21, 17). Tak. sv. Jan Zlatoústý: De sacerdotio II., 1–2 — PG 47–48, 633; Sv. Řehoř Vel.: Regulae past. lib. — I. hl. 5–9L 77, 19.

Hlava III.

ŽIVOT KNĚŽÍ.

1. Povolání kněží k dokonalosti.

12. Svátostí svěcení kněžstva presbyterů jsou připodobňováni Kristu Veleknězi, jakožto služebníci Hlavy pro zřízení a budování celého Jeho Těla, jímž je Církev, aby byli spolupracovníky stavu biskupského. Již v posvěcení křtu sice, jako všichni křesťané, přijali znamení a dar tak velikého povolání a milosti, že jak ve slabosti lidské (1) mohou a mají dosáhnout dokonalosti podle slov Kristových: „Buďte tedy dokonalí jako Otec váš nebeský dokonalý jest“ (Mt. 5, 48). Dosáhnout oné dokonalosti jsou povinni zvláště kněží, neboť oni přijetím ordinace (svěcení kněžského) novým způsobem byli posvěceni a učiněni živými nástroji Věčného Kněze Krista, aby podivuhodně Jeho dílo, jež znovuzrodilo celé pokolení lidské nadpřirozenou účinností, dovedli během času vykonávat (2). Poněvadž tedy každý kněz svým způsobem zastupuje osobu Kristovu, je vyzbrojen zvláštní milostí, aby při službě lidu Božímu dovedl následovat dokonalosti Toho, jež zastupuje a slabost lidského těla vyhojila svatostí Onoho, který se pro nás stal „veleknězem, svatým, neposkvrněným, nevinným, odděleným od hříšníků“ (Žid. 7, 26). Kristus, kterého Otec posvětil, neboli obětoval a poslal na svět (3), „dal se sám za nás v obět, aby nás vykoupil z všeliké nepravosti a očistil si lid příjemný, jenž by byl horlivý v dobrých skutcích“ (Tit. 2, 14), a tak utrpením vstoupil ve slávu svou. Podobným způsobem kněží posvěcení pomazáním Ducha svatého a poslání Kristem, umrtvují v sobě skutky těla a oddávají se zcela službě lidí, a tak mají prospívat ve svatosti, již byli v Kristu obohaceni, aby vyrostli v dokonalé muže (5).

Tedy vykonávající službu Ducha a spravedlnosti (6), jsou-li učenliví podle Ducha Kristova, který je oživuje a vede, jsou posilováni v životě duchovním. Neboť samými každodenními posvátnými počiny, jakož i celou svou službou, již vykonávají ve společenství s biskupem a presbytery, sami směřují k dokonalosti života. Sama pak svatost kněží velmi přispívá k plodnému plnění vlastní služby. Ačkoli sice milost Boží může též splnit dílo spásy prostřednictvím služebníků nehodných, přece však Bůh raději projevuje své divy skrze ty, kteří se stali učenlivější k podnětům a vedení Ducha svatého a pro své niterné spojení s Kristem a svatostí života mohou říci s apoštolem: „Nežiji už já, nýbrž žije ve mně Kristus“ (Gal. 2, 20). Proto tento posvátný sněm pro dosažení svých pastýřských cílů vnitřní obrody Církve, rozšíření evangelia po celém světě a na vázání dialogu s dnešním světem, naléhavě vybízí všechny kněze, aby použili vhodné prostředků doporučených Církví (7) usilovali o vždy větší svatost, již by se stali den ze dne vhodnějšími nástroji ve službě celého lidu Božího.

13. Kněží dosáhnou vlastními způsobem svatosti tím, že budou plnit své povinnosti upřímně, a neúnavně v Duchu Kristovu. Poněvadž jsou služebníky Slova Božího, denně čtou a slyší slovo Boží, jež mají učit druhé; jestliže usilují zároveň je aplikovat na sebe, stanou se den ode dne dokonalejšími učedníky Páně, podle oněch slov apoštola Pavla k Timoteovi: „O to se starej, tomu se věnuj, aby tvůj krok byl všem zjevný! Dávej pozor na sebe i na učení, a zůstávej v něm, neboť budeš-li takto jednat, spasíš i sám sebe i ty, kdo tě poslouchají“ (1 Tim. 4, 15–16). Neboť hledající, jak by vhodněji věci promyšlené mohli jiným předat (8), hlouběji chápají „nevystihlá bohatství Kristova“ (Ef. 3, 8) a mnohotvárnou moudrost Boží (9). Majíce na očích, že Pán je to, který otevírá srdce (10) a že vznešenost vyvěrá ne z nich samých, nýbrž z moci Boží (11), při samém předávání slova budou niterněji spojeni s Kristem Učitelem a vedeni Jeho Duchem. A tak ve společenství s Kristem jsou účastni na lásce Boha, jehož tajemství od věků skryté (12) bylo zjeveno v Kristu.

Jakožto vysluhovatelé posvátných věcí, zvláště v Oběti Mše svaté, kněží zastupují zvláštním způsobem osobu Krista, který sama sebe vydal jako obět za lidi; a tudíž jsou vybízeni, aby napodobovali to, s čím zacházejí, pokud oslavují tajemství smrti Páně, mají umrtvovat své

údy od neřestí a žádostivosti. (13). V tajemství Oběti Eucharistické, již kněží splňují hlavní své poslání, se neustále koná dílo našeho spasení (14), a proto je usilovně doporučována každodenní celebrace Mše svaté, jež je úkonem Krista a Církve (15). A tak, když se kněží spojují s úkonem Krista Velekněze, denně se obětují cele Bohu a když přijímají Tělo Kristovo, účastní se v srdci na lásce Toho, který se dává věřícím za pokrm. Podobně při udělování svátostí jsou spojeni úmyslem i láskou s Kristem; to činí zvláštním způsobem, když vysluhují svátostí pokání a k tomu vždy mají být připraveni, kdykoli jsou o to věřícími rozumně požádáni. Při recitaci božského Officia (kněžských hodin) poskytují hlas Církvi, jež setrvává jménem celého pokolení lidského na modlitbě zároveň s Kristem, který je „stále živ, aby se za nás přimlouval“ (Žid. 7, 25).

Ridíce a pasouce lid Boží jsou podněcováni láskou dobrého Pastýře, aby dali život za ovce své (16), připraveni vždy i k nejvyšší oběti následující příkladu kněží, kteří i v dnešní době se nezdřáhali položit svůj život; poněvadž jsou vychováni ve víře a sami „majíce důvěru pro krev Kristovu, že mohou vstoupit do velevsatyné“ (Žid. 10, 19), přistupují k Bohu „s upřímným srdcem, plni důvěry“ (Žid. 10, 22); vzbuzují pevnou naději u svých věřících (17), aby mohli těšiti ty, kteří jsou v tísní, povzbuzováním, jímž i je samé povzbuzuje Bůh (18); jakožto ředitelé křesťanské společnosti pěstují askezi, jež přísluší pastýři duší, zřikajíce se vlastního pohodlí a vyhledávající ne to, co je užitečné sobě, nýbrž co prospívá mnohým, aby byli spaseni (19), a neustále dále usilující, aby dílo pastýřské bylo dokonalejší, a kde je toho zapotřebí, jsou připraveni nastoupit nové cesty pastorační pod vedením Ducha svatého, který vané, kde chce (20).

14. V dnešním světě, kde je tolik povinností, jež lidé musí splnit, tolik je problémů, jimiž jsou lidé tísněni a které velmi často musí rychle řešit, nezřídka se ocitají lidé v rozhodování, kdy se rozličně rozdělují. Kněží však vázaní a zaujatí přemnohými povinnostmi svého úřadu mohou hledat s úzkostlivostí, jakým způsobem mají sládit v jednotu vnitřní svůj život s vnější činností. Tuto jednotu životní nemůže vytvořit ani čistě vnější uspořádání prací služby kněžské, ani pouhá praxe cvičení zbožnosti, ač velmi přispívá k její podpoře. Kněží však opravdu jí mohou dosáhnout, když budou následovat příkladu Krista Pána při plnění své služby, neboť jeho pokrmem bylo plnit vůli Toho, který jej poslal, aby své dílo dokončil (21). Kristus skutečně, aby plnil neustále vůli Otce ve světě prostřednictvím Církve, pracuje skrze své služebníky, a tudíž vždy zůstává zdrojem a pramenem jednoty jejich života. Tudíž kněží dosáhnou jednoty svého života zapojením se na Krista uznáváním vůle Otce a v obětování se sama sebe pro stádečko sobě svěřené (22). A tak konáním díla dobrého Pastýře v samém konání lásky pastýřské, naleznou pouto kněžské dokonalosti, jež stmelí v jednotu jejich život a činnost. Tato pastýřská láska (23) nejvíce vyvěrá z Oběti Eucharistické, jež tedy je středem a kořenem celého života kněžského tak, že to, co se odehrává na obětním oltáři, kněžský duch se snaží vztahovat na sebe. Toho však nelze dosáhnout leč tím, že kněží budou pronikat niterněji modlitbou do tajemství Kristova.

Abyste též dovedli konkrétně dokazovat jednotu svého života, mají uvažovat o všech svých počinech a zkoumat, jaká je vůle Boží (24), totiž jaká je shoda jejich počínů se směrnicemi evangelijního poslání Církve. Neboť věrnost vůči Kristu nemůže být oddělena od věrnosti k Církvi. Tudíž pastýřská láska vyžaduje, aby kněží, nemají-li bžet naprázdno (25), vždy pracovali ve společenství s biskupy a jinými bratřími v kněžstvu. Takto jednáje kněží naleznou jednotu životní v samé jednotě poslání Církve a tak budou spojeni se svým Pánem a prostřednictvím Jeho s Otcem v Duchu svatém, aby mohli být naplněni útechou a oplývat radostí (26).

II. Zvláštní požadavky duchovní v životě kněze.

15. Mezi ctnostmi, jež jsou vyžadovány nejvíce služ-

bou kněží, dlužno uvést připravenost ducha, jíž jsou ochotni vyhledávat ne vlastní vůlí, nýbrž vůlí Toho, jenž je poslal (27). Neboť dílo božské, k jehož plnění byli přibráni Duchem svatým (28), přesahuje všechny lidské síly i lidskou moudrost; neboť „co je podle světa pošetilé, to si vyvolil Bůh, aby zahanbil moudré“ (1 Kor. 1, 27). Pravý služebník Kristův tedy je si vědom své slabosti, pracuje pokorně a zkoumá, co je Bohu milé (29) a jakoby vázán Duchem (30) ve všem je veden vůlí Toho, jenž chce všechny lidi spasit; tuto vůli může odhalit a ji vykonávat ve všech každodenních okolnostech věcí pokornou službou všem, kteří mu byli svěřeni Bohem úřadem a v rozličných událostech života.

Služba kněžská však, poněvadž je to služba samé Církve, může být plněna jenom v hierarchickém společenství celého těla. Tudíž láska pastýřská pudí kněze pracující v tomto společenství k tomu, aby svou vůli zasvětili poslušností službě Boží a bratří, přijímající a vykonávající v duchu víry to, co je jim přikázáno nebo doporučeno Nejvyšším Veleknězem nebo vlastním biskupem nebo jinými představenými; velmi ochotně se věnují i navíc oddávají se v jakékoli službě též skromnější a chudší, jež je jim svěřena. Neboť tak uchovávají a posilují nutnou jednotu s bratřími svými ve službě, hlavně však s těmi, které Bůh ustanovil jako viditelné ředitele své Církve a pracují na vybudování Těla Kristova, které roste „jsouc vázáno a spojováno jednotlivými klouby“ (32). Tato poslušnost, jež přivádí ke zralejší svobodě dítek Božích, svou povahou vyžaduje, aby kněží při plnění svého úřadu z lásky nové cesty k většímu dobru Církve rozumně vyhledávali, své počiny s důvěrou konali, a neustále nahléhvě sledovali potřeby stáde sobě svěřeného, vždy připraveni se podřídit rozhodnutí těch, kteří vykonávají hlavní úřad ve vedení Církve Boží.

Touto pokorou a odpovědnou i dobrovolnou poslušností kněží se připodobňují Kristu pocitující v sobě to, co je v Kristu Ježíši, který „sama sebe ponížil přijav podobu služebníka — stav se poslušným až k smrti“ (Fil. 2, 7—9) a touto poslušností překonal neposlušnost Adamovu a spasil nás podle slov apoštola: „Neboť jako se neposlušností jednoho člověka stalo jich mnoho hříšníky, tak se zase poslušností jednoho stane jich mnoho spravedlivými“ (Řím. 5, 19).

16. Dokonalá a trvalá zdrženlivost pro království nebeské Kristem Pánem doporučovaná (33) a během dob a též v našich dnech mnohými věřícími křesťany ochotně přijatá a chvalitebně zachovávaná vždy v Církvi byla velmi oceněna zvláště pro život kněžský. Neboť je známým a podnětem pastýřské lásky a zvláštním zdrojem duchovní plodnosti ve světě (34). Nevyžaduje se sice kněžstvím z vlastní povahy, jak je zjevné z praxe prvotní Církve (35) a z tradice Církvi orientálních (východních), kde mimo ty, kteří se všemi biskupy z daru milosti si vyvolují celibát, jsou též velmi zaslužíli kněží ženatí. Když však doporučuje církevní bezženství (celibát), posvátný tento sněm nikterak nezamýšlí změnit onu kázeň, jež platí zákonitě v církvích východních a všechny ty, kteří v manželství přijali kněžství, láskyplně vybízí, aby setrvaly ve svatém povolání plně a ušlechtilě svůj život věnovali dále stádcí sobě svěřenému (36).

Celibát však má mnohotvárnou shodu s kněžstvím. Neboť poslání kněze plně zaměřeno je službě nového lidstva, jež Kristus, vítěz nad smrtí, svým Duchem vzbuzuje ve světě, a toto lidstvo nemá svůj původ „z krve nebo z vůle muže, nýbrž z Boha“ (Jan 1, 13). Panictvím neboli celibátem zachovávaným pro království nebeské (37) kněží se zasvěcují Kristu novým a výtečným způsobem, nerozděleným srdcem k Němu snadněji lnou (38), věnují se svobodně v Něm a s Ním službě Boha i lidí, dokonaleji slouží Jeho království a dílu nadpřirozeného obrození a tak se stávají schopnějšími, aby přijali šířeji otcovství v Kristu. Tímto způsobem tedy vyznávají před lidmi, že se chtějí oddávat nerozděleně úřadu sobě svěřenému, aby totiž zasnubovali věřící jednomu muži a je Kristu přiváděli jako čistou pannu (39) a tak připomínali ono tajuplné manželství ustanovené Bohem a v budoucnosti plně projevené, jímž Církev má jediného Snoubence Krista (40). Dále vytvářejí živé znamení onoho budoucího světa, již přítomného vírou a láskou,

v němž synové vzkříšení se nebudou ani ženit, ani si přivádět manželky (41). Z těchto důvodů, spočívajících v tajemství Kristovu a Jeho poslání, celibát, který dříve byl kněžím doporučován, později v Církvi latinské byl zákonem uložen všem, kteří měli přijati svěcení kněžské. Posvátný tento sněm toto zákonodárství, týkající se těch, kteří jsou určeni k presbyterátu, znovu schvaluje a potvrzuje a důvěřuje Duchu, že dar celibátu je kněžství Nového zákona tak přiměřený a je svobodně dáván Otcem, když ti, kteří se účastní svátosti ordinace (svěcení kněžského) na kněžství Kristovu, ba i celá Církev, pokorně a vroucně mají oň prosit. Též tento posvátný sněm vybízí všechny kněze, kteří svatý celibát z milosti Boží svobodnou vůlí podle příkladu Kristova přijali, aby k němu přilnuli velkomyslně a s celým srdcem a setrvaly v tomto stavu uznávali přeslavný tento dar, který jim byl udělen Otcem a jenž je tak Pánem vyzdvihován (42), a aby měli na očích veliká tajemství, jež jsou jím naznačována a naplňována. Čím více však dokonalá zdrženlivost v dnešním světě mnohými lidmi je považována za nemožnost, tím pokorněji a vytrvaleji kněží budou si vyprošovat zároveň s Církví milost věrnosti, jež nikdy nebyla odepřena žádajícím, a budou používat všech posil nadpřirozených i přirozených, jež jsou všem po ruce. Nechtě neopomíjejí držeti se směrnic zvláště asketických, jež jsou schvalovány ze zkušenosti Církve a jež v dnešním světě jsou tím potřebnější. Tudíž tento posvátný sněm žádá nejen kněze, ale i všechny věřící, aby měli na srdci tento drahocenný dar celibátu kněžského, všichni prosili Boha, aby uštědřoval vždy Církvi v plnosti tento dar.

17. Přátelským a bratrským stykem mezi sebou a s ostatními lidmi mají se kněží učit pěstovat lidské hodnoty a oceňovat stvořená dobra jako dary Boží. Dlíce ve světě mají však vždy vědět, že podle slov Pána našeho Mistra nejsou ze světa (43). Tedy užívající světa, jako by ho neužívali (44) dosáhnou oné svobody, jíž osvobození ode vši nezřízené péče se stanou učenlivými k hlasu božskému v každodenním životě. Z této svobody a učenlivosti vyrostle duchovní moudrost, jíž bude zaujat správný postoj k světu a pozemským dobrům. Tento vztah je pro kněze nesmírně důležitý, poněvadž poslání Církve je plněno uprostřed světa a poněvadž stvořená dobra jsou naprosto potřebná osobnímu prospěchu člověka. Nechtě jsou proto vděční za všechna dobra, jež jim Otec nebeský uštědřuje pro správný život. Nechtě však posuzují ve světle víry vše, co se jim naskytne, aby byli vedeni ke správnému užívání dober podle vůle Boží a co škodí jejich poslání, nechtě odmítají.

Neboť kněží, vždýť Pán je „jejich údělem a dědictvím“ (Num. 18, 20), mají užívat dober časných jenom za tím účelem, ke kterému podle nauky Krista Pána a Církve mají být zaměřena.

Dobra církevní, ve vlastním slova smyslu, podle povahy věci a podle směrnic církevních zákonů, kněží nechtě vedou, pokud možno za pomoci zkušených laiků, a je určují vždy k těm účelům, ke kterým je dovoleno Církvi mít v držení dobra časná, totiž k obstarávání bohoslužeb, k čestné podpoře duchovenstva a ke konání děl posvátného apoštolátu nebo charity a zvláště vůči chudým (45). Dobra však, jež si získají při příležitosti výkonu nějaké církevní služby — při zachování partikulárního práva — kněží stejně jako biskupové mají použít nejprve ke své důstojné výživě a k plnění povinností svého stavu; co však přebývá, mají určit pro dobro Církve nebo na díla charitativní. A tak úřad církevní nesmí sloužit zisku ani výnos z něho pocházející nemá být používán k rozmnožení rodinného vlastnictví (47). Pročež kněží nikdy nesmějí přikládat srdce k bohatství, vždy se vystríhat každé chamtivosti a zdržovat se důkladně jakéhokoli druhu obchodování (48).

Ba jsou vybízeni k dobrovolné chudobě, jíž se připodobňují zřetelněji Kristu a stávají se pohotovějšími k posvátné službě. Kristus totiž pro nás se stal chudým, ač byl bohatý, abychom Jeho chudobou my zbohatli (49). Apoštolové však svým příkladem dosvědčili, že darmo daný dar Boží se musí dávat zdarma (50), vědouce, že je nutno trpět i nedostatek (51). Ale i jakési společné

užívání věcí jako tomu bylo v dějinách prvotní Církve, je doporučováno (52) a upravuje nejlépe cestu pastýřské lásky; a kněží takovou formou života mohou chválhodně do praxe zavést ducha chudoby, který je doporučován Kristem.

Tudíž vedení Duchem Páně, který posvětil Spasitele a poslal ho kázat chudým (53), kněží i biskupové nechť se vystříhají všeho, co by mohlo jakýmkoli způsobem odvrátit chudé, a především nechť před ostatními učedníky Kristovými odloží každý druh marnivosti ve svých věcech. Své obydli nechť tak uspořádají, aby se nikomu nedálo nedostupné a aby nikdo i skromnější se neostýchal je navštívit.

III. — Pomůcky pro kněžský život

18. Kněží mají ve všech okolnostech životních napomáhat sjednocení s Kristem, kromě vědomého výkonu své služby kněžské, mají obecné i zvláštní prostředky, nové i staré, jež Duch svatý nikdy neustal ve svém lidu Božím podněcovat a jež Církev doporučuje k posvěcování svých věřících, ba někdy i přikazuje (54). Především duchovními pomůckami vynikají ony úkony, jimiž věřící křesťané jsou živeni u dvojího stolu: Písma svatého a Eucharistie slovem Božím (55). Jak nesmírně důležitá je jejich horlivá návštěva pro vlastní posvěcení kněží, je každému zřejmé.

Služebníci svátostné milosti se niterně sjednocují s Kristem Spasitelem a Pastýřem častým přijímáním svátostí, zvláště častým svátostným úkonem pokání, který tomu, kdo každodenním zpytováním svědomí je připraven, napomáhá tolik k nutnému obrácení srdce k lásce Otce milosrdenství. Pod světlem víry, živé božskou četbou, mohou důkladně zkoumat znamení vůle Boží a podněty Jeho milosti v rozličných okolnostech životních a tak být den ode dne učenlivější pro své poslání převzaté v Duchu svatém. Podivuhodný příklad takového učenlivosti vždy nacházejí v blahoslavené Panně Marii, která vedena Duchem svatým, zcela se zaslavila tajemství vykoupění lidí (56); ji nechť kněží uctívají a milují jakožto Matku nejvyššího a věčného Velekněze a Královnu apoštolů i zástitu svého kněžství synovskou oddaností.

K věrnému plnění své služby nechť mají na srdci každodenní rozmluvu s Kristem Pánem při návštěvě a osobním uctívání Nejsvětější Eucharistie; nechť rádi se účastní duchovní obnovy a považují za důležité duchovní vedení. Mnohými způsoby, zvláště osvědčenou vnitřní modlitbou a různými formami modliteb, jež si volně zvolili, kněží hledají a Boha vroucně prosí o ducha pravé zbožnosti, jímž se spojují zároveň s lidem sobě svěřeným s Kristem, Prostředníkem Nového zákona, a tak mohou jakožto adoptované (přisvojené) děti Boží volati: „Abba, Otče“ (Řím. 8, 15).

19. Kněží při posvátném obřadu ordinace jsou napomínáni biskupem, aby byli „zralí ve vědě“ a jejich nauka aby byla „duchovním lékem lidu Božímu“ (57). Vědění posvátného sluhu však musí býti svaté, poněvadž vyvěrá z posvátného zdroje a je zaměřeno k posvátnému cíli. Na prvním místě tudíž je čerpáno z četby a rozjímání Písma svatého (58), ale je i živeno studiem Svätých Otců a Učitelů a jiných dokladů tradice. Kromě toho kněží mají dobře znát odpověď na otázky vznesené lidmi tohoto věku, doklady magisteria (učitelského úřadu církevního), zvláště koncilů a římských papežů a radit se u nejlepších a osvědčených spisovatelů vědy teologické. Poněvadž, však za našich dob lidské vzdělání a též posvátné vědy nově pokročily, kněží jsou povzbuzováni, aby své vědění o božských i lidských věcech vhodně a bez ustání zdokonalovali, a tak se vhodněji připravovali pro dialog se současnými.

Aby kněží snáze se vložili do studia a osvojili si účinnější metody evangelizace a apoštolátu, mají jim býti opatřeny vhodné pomůcky, jako jsou výuka podle podmínek každého území, jako jsou kursy nebo kongresy, zřízení pastoračních středisek určených pro studium, pořízení knihoven a vhodné vedení studií schopnými osobami. Biskupové nechť dále uvažují jak jednotlivě, tak mezi sebou spojení o vhodnějším způsobu, aby všichni kněží v dané době, hlavně několik let po ordinaci,

mohli navštěvovat kursy, kde by jim byla dána příležitost jak k dosažení plnějšího poznání pastoračních metod a teologické vědy, tak i k posílení duchovního života a ke vzájemnému sdělení si apoštolských zkušeností s bratřími (60). Těmito a jinými vhodnými pomůckami zvláště mají být podpořeni noví faráři a ti, kteří jsou přiřknuti pro nové pastorační dílo, nebo ti, kteří jsou posíláni do jiné diecéze nebo národa.

Dále biskupové se postarají, aby někteří kněží se věnovali hlubšímu vědění božských věcí, aby vždy byl dostatek vhodných učitelů pro výuku kleriků, aby ostatní kněží i věřící byli podpořeni při opatrování si nutné nauky, a aby byl podporován zdravý pokrok v posvátných vědách, který je Církvi naprosto nutný.

20. Kněží věnující se službě Boží plněním úřadu sobě svěřeného, jsou hodni, aby se jim dostávalo spravedlivé odměny, neboť „hoden je dělník mzdy své“ (Luk. 10, 7/61) a „Pán přikázal jim, aby ti, kteří evangelium hlásají, z evangelia také žili“ (1 Kor. 9, 14). Proto, jestliže není jinak postaráno o odměnu kněží, sami věřící, pro něž kněží pracují, jsou zavázáni se postarat, aby jim byly poskytnuty prostředky k důstojnému a slušnému životu. Biskupové však mají připomínat věřícím tuto jejich povinnost a starat se jak jednotlivě pro svou diecézi tak i vhodněji, když je jich více, pro společné území, aby byly zavedeny směrnice, jimiž by bylo postaráno o slušné vydržování těch, kteří pracují ve službě lidu božího nebo kdysi pracovali. Odměna (remunerace) však má být dáována každému s přihlédnutím k povaze jejich úřadu i k podmínkám místním a časovým, podstatně též všem, kteří dli v těchto okolnostech, aby byla přiměřená jejich postavení a kromě toho, aby jim dávala možnost nejen se postarat o náležitou odměnu pro ty, kteří se věnují službě kněží, nýbrž i pomáhat nějakým způsobem chudým, jak tomu bylo již v prvních počátcích Církve a službu chudým vždy Církev měla ve velké úctě. Dále odměna má být taková, aby dovolovala kněžím každý rok si dopřát dostatečný a patřičný čas prázdnin, o což se mají postarat biskupové, aby se ho kněžím dostalo.

Je třeba hlavní důraz klást na úřad, který plní posvátní sluhové. Proto od soustavy tzv. beneficiální má být upuštěno, nebo aspoň tak má být upravena, aby úřad beneficiální neboli právo na požitky z beneficie připojeného k úřadu, byly něčím druhotným a právně hlavní místo se připisovalo samému úřadu církevnímu, čímž se má rozumět jakákoliv služba trvale stanovená pro výkon duchovního cíle.

21. Před očima vždy má být příklad věřících v prvotní Církvi jeruzalémské, v níž „všechno bylo společné“ (Sk. 4, 32), „rozdělovalo se pak každému, jak bylo komu zapotřebí“ (Sk. 4, 35). Tudíž je velmi vhodné, aby v krajinách, kde vydržování duchovenstva plně nebo částečně závisí na darech věřících, byla věnována na tento účel sbírala nějaká diecézní instituce, již spravuje biskup za pomoci delegátů kněží a kde je to možné též za pomoci laiků-odborníků ve věcech hospodářských. Je též žádoucí, aby mimo to, pokud je to možné, v jednotlivých diecézích nebo krajích byla zřízena společná pokladna, z níž by mohli biskupové dostiuchit jiným závazkům vůči osobám sloužícím Církvi a vyjít vstříc rozličným potřebám diecézním a již by též bohatší diecéze mohly podporovat chudší, aby přebytky těchto napomáhaly nedostatku oněch (62). Tato společná pokladna na prvním místě má být zřízena z dober a darů od věřících, ale i z jiných zdrojů právně určených.

Kromě toho u národů, kde dosud nebylo zřízeno vhodné sociální zabezpečení ve prospěch duchovenstva, nechť konference biskupské se postarají, aby s přihlédnutím vždy k zákonům církevním i občanským byly zřízeny buď diecézní ústavy, též mezi sebou sdružené, nebo ústavy pro různé diecéze zároveň, nebo jejich sdružení pro celé území, jimiž by pod dozorem hierarchie bylo dostatečně postaráno jak o náležité zabezpečení a zdravotní pomoc, tak i o náležité vydržování kněží, kteří jsou nemocní, invalidní nebo staří. Kněží pak nechť podporují uvedené zřízené ústavy vedení duchem solidarity vůči svým bratřím, podílejíce se na jejich strádání.

ních [63] a zároveň uvažující, že bez obav o budoucí osud mohou pěstovat důkladněji ve smyslu evangelia chudobu a věnovat se plně spáse duší. Necht' usilují ti,

Poznámky:

1. Sr. 2 Kor. 12, 9.
2. Sr. Pius XI.: Enc. Ad catholici sacerdotii — 20. XII. 1935 AAS 1936, str. 10.
3. Sr. Jan 10, 36; 4. Sr. Lk. 24, 36; 5. Sr. Ef. 4, 13;
6. Sr. 2 Kor. 3, 8—9.
7. Sr. Sv. Pius X. Exhortatio ad clerum „Haerent animo“ 4. VIII. 1908—AP IV. 23; Pius XI. Enc. Ad catholici sacerdotii — AAS 1936, str. 5; Pius XII. Adhort. „Menti Nostrae“ AAS 42, 1950, str. 567; Jan XXIII. Enc. „Sacerdotii Nostri primordia“ AAS 51, 1959, str. 545.
8. Sr. Sv. Tomáš: Summa Theol. II. II., q. 188, art. 7.
9. Sr. Žid. 3, 9—10; 10. Sr. Sk. 16, 14; 11. Sr. 2 Kor. 4, 7;
12. Sr. Ef. 3, 9;
13. Sr. Pont. Rom. „De Ordinatione Presbyteri“
14. Sr. Missale Romanum. Oratio super oblata dom. IX. post Pentecosten.
15. „Neboť jakákoli Mše, i když je knězem slavena soukromě, není přece soukromá, nýbrž úkonem Krista a Církve; Církev totiž učí, že v oběti, kterou obětuje, obětuje sama sebe jako všeobecnou obět a aplikuje jedinou a nekonečnou sílu vykupitelskou oběti Kříže za spásu celého světa. Otcovsky tedy i naléhavě doporučujeme kněžím, kteří jsou hlavně Naší radostí i korunou Naší v Pánu, a by denně důstojně a zbožně celebrowali Mši“ (Encykl. Mysterium fidei — 3. IX. 1965 — AAS 57, str. 761 — 62 [Sr. Const. Vat. II. Constituce „Sacrosanctum Concilium o Posvátné liturgii — 4. XII. 1963, n. 25. 27 — AAS 1964, str. 107.
16. Sr. Jan 10, 11; 17. Sr. 2 Kor. 1, 7; 18. Sr. Kor. 1, 4;
19. Sr. 1 Kor. 10, 33; 20. Sr. Jan 3, 8; 21. Sr. Jan 4, 34;
22. Sr. 1 Jan 3, 16;
23. „Povinností lásky budiž pasení stáde Páně“ (sv. Augustin: Tract. in Joan. 123, 5 — PL 35, col. 1967.
24. Sr. Řim. 12, 2; 25. Sr. Gal. 2, 2; 26. Sr. 2 Kor. 7, 4;
27. Sr. Jan 4, 34; 28. Sr. Sk. 13, 2; 29. Sr. Ef. 5, 10;
30. Sr. Sk. 20, 22; 31. Sr. 2 Kor. 12, 15; 32. Sr. Ef. 4, 11—16;
33. Sr. Mat. 19, 22;
34. Sr. Konc. Vat. II. Konst. dogm. Lumen gentium, n. 42. AAS 1965; str. 47—50; 35. Sr. 1 Tim. 3. 2—5; Tit. 1, 6;

Závěr a povzbuzení

22. Posvátný tento sněm máje na očích radosti života kněžského, nemůže přejít též nesnáze, které trpí kněží v okolnostech dnešního života. Ví též o tom, jak se mění podmínky hospodářské i sociální, ba i mravy lidí, a jak podléhá změně i řád hodnot v oceňování lidí. Proto sluhové Církve, ba i někdy věřící křesťané, v tomto světě se cítí, jakoby odcizeni, hledající úzkostlivě, jakými vhodnými prostředky i slovy by mohli vejít s ním do styku. Neboť překážky, jež se staví proti víře, zdánlivá neplodnost vykonané práce, dále trpká osamělost, již zakušují, mohou je přivést do nebezpečí, že poklesnou na duchu.

Bůh však miloval svět, který je dnes svěřován lásce pastýřů Církve, tak, že svého jediného Syna za něj vydal (1). Svět tento opravdu zavalený sice mnohými hříchy, ale též vybavený nemalými schopnostmi, poskytuje Církvi živé kameny (2), které jsou zabudovány do příbytku Boha v Duchu (3). Týž Duch svatý, jenž pobízí Církev, aby otevřela nové cesty pro přístup k světu naší doby, vnukává a podporuje vhodná přizpůsobování služby kněžské vůbec.

Kněží necht' si připamatovávat, že při konání své práce nikdy nejsou sami, nýbrž podporováni mocí všemohoucího Boha. A věřice v Krista, který je povolal k účastenství na svém kněžství, necht' se věnují se vší důvěrou svému povolání, vědouce, že Bůh je mocný, aby rozmnožil v nich lásku (4). Necht' pamatují též na bratry v kněžství, ba i věřící celého světa necht' mají za druhy. Neboť všichni kněží spolupracují na uskutečňování spa-

jichž se to týká, aby tyto instituce rozličných národů se mezi sebou sdružovaly, aby dosáhly pevnější síly a dále se rozšiřovaly.

36. Sr. Pius XI. Enc. Ad catholici sacerdotium — AAS 1936, str. 28
37. Sr. Mt. 19, 12; 38. Sr. 1 Kor. 7, 32—34;
39. Sr. 2 Kor. 11, 2;
40. Sr. Konc. Vat. II. Konst. dogm. Lumen gentium, n. 42 a 44 AAS 1965, str. 47—49 a 50—51; Dekret „Perfectae caritatis“ o obnově života řeholního — 28. X. 1965.
41. Sr. Lk. 20, 35—36; Pius XI. Enc. ad catholici sacerdotii AAS 1936, str. 24—28; Pius XII. Enc. Sacra Virginitas — 25. III. 1954, AAS 46, str. 169—172;
42. Sr. Mat. 19, 11; 43. Sr. Jan 17, 14—16;
44. Sr. 1 Kor. 7, 31;
45. Sr. Konc. Antioch., can. 25-Mansi 2, 1328; Decretum Gratiani, c. 23, C. 12, q. 1 [ed. Friedberg I. str. 684 a 685].
46. To se rozumí zvláště o právech a zvycích v církvích východních.
47. Conc. Paris. r. 829, can. 15-M. G. II., Sectio III. Concilia II., pars 6, 622; Conc. Trid. Sessio XXV. de reform. hl. 1;
48. Sr. Žalm 62, 11; 49. Sr. 2 Kor. 8, 9;
50. Sr. Sk. 8, 18—25;
51. Sr. Fil. 4, 12; 52. Sr. Sk. 2, 42—47; 53. Sr. Luk. 4, 18;
54. Sr. CJC, can. 125; 55. Sr. Konc. Vat. II. Dekret „Perfectae caritatis“ — o obnově života řeholního n. 6; Konst. dogm. „Dei Verbum“ o Božím zjevení — 18. XI. 65, n. 21.
56. Sr. Konc. Vat. II. Konst. dogm. Lumen gentium, 65-AAS 1965, str. 64—65; 57. Sr. Pont. Rom. „De Ordinatione Presbyteri“.
58. Sr. Konc. Vat. II. Konst. dogm. „Dei verbum“ o Božím zjevení, n. 18.—18. XI. 1965.
59. Tento kurs není totožný s kursem pastorálním, který má být konán hned po ordinaci, o němž hovoří dekret „Optatam totius“ o vzdělání kněžském z 28. X. 1965, č. 22.
60. Sr. Konc. Vat. II. Dekr. „Christus Dominus“ o pastorálním úřadu biskupů v Církvi z 28. X. 1965, č. 16.
61. Sr. Mat. 10, 10; 1 Kor. 9, 7; i Tim. 5, 18;
62. Sr. 2. Kor. 8, 14; 63. Fil. 4, 14.

sitelného plánu Božího, totiž na tajemství Kristově, nebo-li skryté svátosti v Bohu od věků (5), jež jenom ponenáhlu je účinná za pomoci různých služeb pro budování Těla Kristova, dokud nebude naplněna míra věku Jeho. To vše, poněvadž je skryto s Kristem v Bohu (6), může být chápáno nanejvýš vírou. Neboť je nutné, aby vůdcové lidu Božího kráčeli ve víře následující příkladu věrného Abraháma, který „s vírou uposlechl výzvy, aby odešel na místo, které měl dostat v dědictví“ (Žid. 11, 8). Opravdu rozdělovatel tajemství Božích má se podobat rozsévající na poli, o němž řekl Pán: „Zatímco sám spí a vstává, v noci a ve dne, sám vzhází a vzrůstá; on však neví, jak“ (Mk. 4, 27). Ostatně Pán Ježíš, který řekl: „Důvěřujte, já jsem přemohl svět“ (Jan 16, 33), těmito slovy Církvi své nepřislíbil dokonalé vítězství v tomto světě. Posvátný sněm se však raduje, že země osetá semeny evangelia, nyní na mnohých místech přináší plody pod vedením Ducha Páně, který naplňuje okřesek zemský a jenž probudil v srdcích mnohých kněží a věřících ducha opravdu misionářského. Za to vše posvátný sněm všem kněžím světa vroucně děkuje a „Tomu pak, jenž svou účinnou silou v nás může učinit všechno, mnohem více, než oč prosíme, nebo čemu rozumíme, Tomu budiž sláva v Církvi, a to v Kristu Ježíši po všechna pokolení na věky věkův“ (Ef. 3, 20—21).

Toto vše i jednotlivě, co bylo v tomto dekretu uvedeno, se líbilo Otcům posvátného sněmu. A My, z apoštolské moci nám předané Kristem, toto zároveň se cti-hodnými Otcí v Duchu svatém schvalujeme, rozhodujeme a stanovíme a co bylo synodálně stanoveno, nařizujeme, aby bylo ke slávě Boží vyhlášeno.

V Římě u sv. Petra, dne 7. prosince 1965.

Já Pavel, biskup katolické Církve. — Následují podpisy Otců.

KONRÁD PRAŽSKÝM ARCIBISKUPEM

Okusiv, ještě před doručením potvrzujících bul plně hořkost nejvyšší církevní funkce v zemi, dočkal se Konrád konečně slavnosti intronizace. Nebyla připravena ani absolvována s obvyklým leskem, jak bylo ostatně za dané situace pochopitelné. Poznámka v rukopise pražské university ji zaznamenává jen jako epizodicky. Nazývá skoro opovržlivě nového a na dlouhou dobu posledního pražského arcibiskupa „kuihavým Němcem“ a co nejstručněji poznamenává, že se při této příležitosti 17. VII. 1413 zformovalo několik průvodů na Starém Městě Pražském kolem kostela sv. Michala a sv. Mikuláše. Smutná intronizace před ještě smutnějším arciepisbiskopem. Nebylo vhodné, a ani možné, se věnovat časově i finančně náročným slavnostem, když vše kolem v české církvi vřelo, kvasilo a volalo po urovnání. K tomu byl Konrád stále zaměstnán v radě a zavalen vládními starostmi, jak potvrzuje řada dokladů, procházejících i po intronizaci jeho rukama. Je nasnadě, že i tato okolnost měla nemalý vliv na pastýřskou liknavost a nedostatek horlivosti dosavadního „gubernátora“ církve české. To se dobře pocíťovalo také u kurie. Na něčí upozornění, podle jiných přímo na žádost litomyšlského biskupa Jana, vydal papež 30. IV. r. 1414 list adresovaný právě tomuto biskupovi. Vytyká v něm, že Hus a jeho přívrženci šíří v Praze i v celé zemi Viklefovy bludy, nedbajíce při tom řádně vyhlášených trestů. Odpovědní činitelé v pražské arcidiecézi „zhoubnou nevěšmavostí“ zlo vlastně podporují. Proto hlava církve napomíná Jana Železného, aby povzbudil jak Konráda z Vechty, tak olomouckého biskupa Králíka i biskupa inkvizitora Mikuláše Nezerotského, vesměs královské dvořany, k větší bdělosti. K výzvě připojil papež i hrozbu. Neuposlechnou-li, použije se i proti nim církevních trestů. Kromě toho v případě nutnosti nahradí inkvizitora jiným. Nemělo však zůstat jen při této kohortaci. 27. II. r. 1414 varuje a povzbuzuje Konráda „doktor christianissimus“, teolog, spíše prakticky receptivní než spekulativní, Jan Gerson (Charlier), dnes přísně souzený svým krajanem de Vooghtem, jedna z nevlivnějších postav středověkých církevních dějin. Zdá se mu, „protože selhaly všechny duchovní prostředky, aby Konrád k potlačení herese použil za pomoci krále zákroku světského“. Gerson používá v listě Konrádovi výrazů jakoby skicujících ponuré okolí budoucího Husova osudu. Navrhuje použít „jako v případě bezmádky moru, sekery ramene světského, vysekávající bludy s jejich autory a kladoucí na oheň“. Jak jinak mluví Francouz našich dnů (de Vooght). Doručitelem spisu byl Petr z Prahy, nesoucí poměrně brzy Konrádovi zpět odpověď vlivnému kancléři pařížské university, jehož jméno mělo tak často zaznívat v Kostnici. Konrádův list je stručný, ale pro něho příznačný. Jako by se v něm chvěla Václavova starost o dobré jméno země v zahraničí. „Vděčně, ba co nejvděčněji“ přijal pražský arcibiskup Gersonovy výstrahy. Chce, jak je jeho povinností, pečovat o vymýcení bludů „i kdybychom měli nasadit duši a tělo“. Pravděpodobně nesl Petr do Francie i některé Husovy spisy, „varios codices“ jak vysvětluje z dalšího Gersonova listu Konrádovi z 24. IX. r. 1411. Chválí v něm Petra z Prahy „qui se diligentissimum praebeo in hoc negotio“. Současně okamžitě zachytil, dle po studiu Husova traktátu „De ecclesia“ nejdůležitější jeho výrok, který označuje za „nejzhoubnější“, vzhledem k dosavadním společenským řádům, že „předzvěděný (praescitus) nebo zlý (malus) žijící v těžkém hříchu nemá vládu, ani jurisdikci, nebo moc nad ostatními. De Vooght na Husovu obranu namítá, že Hus zase jinými výroky ukládal povinnost poslušnosti i vůči špatné vrchnosti. Naprostá anarchie prý nutně neplynula z myšlenek hlášených Husem, jak se Pařížští domnívali. Věcně hlásal jen to, že prelát žijící v nějakém enormním a zjevném skandálu není hodný, aby vládl. Husův slovník je podle de Vooghta někdy neurčitý a konečně vytyká Gersonovi a ostatním kritikům, že mají zjevnou snahu z Husových prací vybrat jen tvrzení neúnosná, spíše než ukázat, co jimi chtěl vlastně říci. Při vši veliké úctě k Husovu morálně neporušenému životu, při soucitu s jeho osudem a hlavně s naprostým odmítnutím jeho přísného tresu, v čemž

se dokonale shodujeme s de Vooghtem, se nám zdá, že od soudu nad jeho výroky žádá přece jen velmi mnoho, ne-li nemožné. Každý je souzen podle toho co řekl nebo napsal, méně podle toho, co snad chtěl inkriminovanými slovy říci nebo napsat.

Gerson Konráda upozorňuje zvláště na tuto větu a prosí ho, aby s „pilnou horlivostí“ na ni upozornil krále, že je nebezpečná nejen v záležitostech duchovních, nýbrž i v časných. Petr z Prahy navštívil kromě Gersona také remešského arcibiskupa Šimona de Cramaud, od něhož jen o dva dny po Gersonově sdělení, dostal Konrád také list. Je stručný, není v ničem doktrinární a s poukazem na církevní Otce Jeronýma a Řehoře ukazuje, jak církev nesprávnými naukami trpěla i v minulosti. Stalo se tak proto, píše s odvoláním na Jeronýma, „abychom bojovali s leností a pilně nahlíželi do Písem“.

Čtvrt roku měl litomyšlský biskup Jan v rukou papežské zmocnění k zákroku proti Konrádovi i Králíkovi z Buřenic, kdyby se chovali k nepřijemným aktualitám církevně náboženským liknavě. Nepoužil jej však asi proto, že znal situaci u dvora a i on, nechť se řídil okamžitými náladami krále. Jednal tedy opatrně, předložil asi teprve ve vhodnou chvíli zmocnění dané mu Janem XXIII. a docílil na Konrádovi, snad po úradě s králem, že svolal mimořádnou synodu kněžstva do Prahy na 27. srpna. Hlavním předmětem jednání mělo být vypsání dobrovolné daně na úhradu výloh spojených s výpravou poselstva na koncil, v jehož čele stanul Jan Litomyšlský. 26. srpna r. 1414 zval Hus vyhláškami latinskými, českými i německými každého, kdo by ho chtěl vinit z kacířství, aby tak učinil před arcibiskupem, před něhož se hodlá postavit zrovna tak jako před koncil v Kostnici. Druhého dne, když už svolaná synoda zasedala, se k místu zasedání dostavil Jan Jesenic v průvodu Šimona z Tišnova, Šimona z Rokycan, Prokopa z Plzně, Mikuláše ze Stojčína, Jana Příbrama a dalších četných Husových citelů se žádostí, aby Konrád Husovi dovolil se zasedání zúčastnit a se ospravedlnit. Arcibiskupův maršálek Oldřich ze Švábenic odepřel Jesenicovi i Husovi přístup s požádáním o poshovění. Když Jesenic marně čekal na připuštění do schůze, dal si o tom vyhotovit notářsky ověřené osvědčení. Podobně si Hus opatřil téhož dne od biskupa Mikuláše, s nímž byl dobře znám a s nímž často stoloval (se quam plures collationes cum dicto J. Hus habuisse), psaný doklad, v němž biskup před veřejným notářem a svědky prohlásil, že ho uznává za pravého a věrného katolíka (ipsam invenisse verum catholicum et fidelem). Sérii kladných a sobě výhodných vysvědčení doplnil Hus ještě významnějším prohlášením samotného arcibiskupa Konráda. Začátkem října r. 1414 se totiž obrátil na pány shromážděné na zemském soudě se žádostí, aby se zeptali arcibiskupa Konráda, zda je mu něco známo o Husově kacířství. Konrád, (za něhož Hus stížen 29. VII. r. 1414 klatbou a 2. IX. interdiktum) více než vyhýbavě odpověděl, „že neví ničeho kacířství ani bludu, aniž jemu dává viny; než papež, ten ho viní“. 7. X. r. 1414 o tom vydali svědectví určené králi Zikmundovi. Konrád v tomto případě jednal při nejmenším nedůsledně. V listě Gersonovi sliboval obětovat ducha i tělo za plnění povinností. Nyní od arcipastýřské odpovědnosti utíká a vlastně tím Husovi škodí, protože ho utvrzuje v dobré víře ve svou subjektivně spravedlivou věc a při. Nedá se totiž předpokládat, že by mohl svým prohlášením pracovat ve prospěch Husův, před jednáním otce concilu. Ani druhá část jeho výroku neodpovídá arcipastýřově úloze. Je-li Hus čist a prost všeho obvinění, bylo jeho povinností, aby se za svého horlivého a mravně bezúhonného diecézana postavil a obhájil ho. Šlo v křesťanském světě o dobrou pověst nejen Husovu, nýbrž celých Čech a celého království. Zachoval se stejně jako „nájemce“ a nikoli „pastýř“, jako v případě čtyř profesorů fakulty, zbavených existence a poslaných do exilu jen proto, že plnili svou povinnost. Také tehdy nepovzněl oficiálně ani soukromě svého hlasu za jejich spravedlivou obranu.

(Pokračování)

ThDr. Václav Bartůněk

MARIÁNSKÁ ÚCTA

Mariánské téma je nerozlučitelně spjato s tématem christologickým. Pannu Marii nazýváme Matkou Boží, protože zrodila toho, který je pravým Bohem. Je to čestný titul, který Marii náleží, není to však všestranná definice jejího postavení v řádu spásy a zbožnosti. Je to však možné východisko křesťanské zbožnosti, jak to dokazují skutečnosti dějin zbožnosti, především Orientu. Boj proti Ariovu kacířství a proti jeho výhonkům vedl k tomu, že se v Kristu kladl důraz na Božství, jímž bylo přijato a proniknuto jeho lidství: „Kristus, náš Bůh“ se stal v modlitbě trvalým výrazem. Když Kristus byl v tomto ohledu viděn převážně na straně Boží, ano, když v Ném byl cele uctíván Bůh (možný postoj), když pohled na jeho postavení prostředníka byl zaclonen září božství, tak to mohla být jediné Theotokos, která v myšlení věřících zprostředkovala přechod z ubohého, hříšného světa lidí k Božímu Synu.

To vedlo v Orientě pak k mnohým nápadným výtvorům. Každá z kanonických modliteb byzantského ritu končí theotokionem, hymnem na Matku Boží. Kde v byzantské mši, bezprostředně po proměňování a epiklesi, podobně jako je tomu v našich communicantes, na prvním místě v řadě svatých se jmenuje Matka Boží, je zde označována jako „nejsvětější, neposkvrněná, velebná a slavná velitelka, rodička Boží a ustavičná panna“ —, pak vyvolá toto pojmenování v mešním kánonu vždy chvalozpěv Marie, hymnus megalynarionu. Ještě silnější je mariánský základní rys v onom křesťanství, které zdůrazňovalo Božství Kristovo až k bludnému přepínání v monofysitismus: u Koptů a Etiopů. Vyvinulo se zde mohutné bohatství mariánské poezie, takže z něho čerpá každý mariologický traktát našich teologů. Etiopská liturgie vytvořila v tzv. mariánské anafóře mešní formulář, jehož všechny modlitby se obracejí k Marii. Když na počátku novověku přišli jezuité do Habeše a získávali pro Unii, jejich odpůrci vystupovali proti nim s výčitkou, že jsou Mariinými nepřáteli. (A. Mendes, Expeditionis Aethiopiae I. 2 Řím 1908, 329), s výčitkou, se kterou se dodnes vystupuje proti příslušníkům nemonofysitických církví. (M. A. van den Oudenrijn, De cultu B. Mariae Virginis apud Aethiopes; Angelicum 37, 1960, 3—18, zejm. 12 násl.) Na rozdíl od mnohých obdivovatelů etiopské mariánské zbožnosti podává spisovatel kritický obraz této zbožnosti.

Vzrůst mariánské úcty v Orientě záhy zapůsobil na Západ, jehož zbožnost zejména v galské oblasti vyvolala podobnou, i když slabší reakci proti arianismu, a proto se dostala na podobnou cestu. V 6. a 7. století zdomácněly i na Západě čtyři velké orientální mariánské svátky: Narození Panny Marie, Hromnice, Zvěstování Panny Marie a Nanebevzetí Panny Marie. Všude se rozšířily orientální obrazy Panny Marie, až dodnes označované řeckými písmeny M (été) R Th (eo) U. Orientální mariánská poezie se stala vzorem. To platí od 11. století zejména o slavném Hymnu acathistu: dlouhá řada vzývání Panny Marie začíná vždy s Chairé a jmenuje vždy nový čestný titul. Když Chairé na počátku verše bylo nahrazeno „Ora pro nobis“ na konci verše, vznikla z toho mariánská litanie pozdního středověku a konečně Loretánská litanie. (G. G. Meersseman, Hymnos akathistos na Západě, Freiburg, 1958.)

Vlna mariánské úcty stoupá na Západě asi od přelomu tisíciletí. I zde se stává zvykem zakončovat každou hodinku chóru mariánskou antifonou, podobně jako theotokionem v Orientě. K Pater noster se připojuje „Ave, Maria“ nejen ve zbožnosti lidu, ale též jako téměř nevyhnutelné doplnění v některém místním pojetí římské liturgie na různých místech, jako v Preces, v liturgii sv. křtu, ano i při různých vložkách ve Mši sv. (Srov. jednotlivé údaje v Jungmannově „Missarum Sollemnia“ II, Register s. v. Ave Maria). Totéž se dělo ojedinelé při Gloria Patri na konci žalmů. (Drontheimer Missale z r. 1519, H. Fähn, Fire norské Messeordninger. Oslo 1953, 22, 42.) Dokonce Gloria in Excelsis dostalo o mariánských svátcích mariánskou vložku: Tu solus sanctus

Mariam sanctificans, Tu solus Dominus Mariam gubernans... Reforma, počínající na Tridentském koncilu, spatřovala v tom zřejmě bujení a mnohé vyloučila; zpětný pohyb se při tom ostatně nezastavil. Pius X. při nutné reformě kalendáře zrušil tři ze čtyř starých mariánských svátků, které byly jako takové zasvěcenými svátky. Reforma rubrik z r. 1955 pak nejenže zrušila dvě mariánské oktávy a omezila užívání mariánských antifon, ale kupodivu vyloučila každé Ave Maria z breviáře.

Těmito omezeními, oproti nimž stojí jiná rozšíření, neměla se úcta k Panně Marii popřít: ale měly být zredukovány na západořímskou tradici některé věci, které byly v duchu zmíněného orientálního způsobu zbožnosti, nebo jej dokonce převyšovaly. Vývoj pozdního středověku byl v praktické zbožnosti skutečně na cestě na místo poměru: Kristem k Bohu postavit poměr Marii k Ježíši (nebo k Bohu), aby byla v Marii spatřována postava, k níž se musejí po Bohu obracet naše zraky. Např. pasování na rytíře se konalo „Ke cti Boží a Mariině“, v confiteor se tehdy prosadil postup Deo omnipotenti, B. Mariae semper Virgini. (Srv. oproti tomu 1 Tim 5, 21; 6, 13). Kdežto zmíněný způsob vyjadřování ještě ujde, z kerygmatického hlediska je to o jeden stupeň nepříznivější. Hovoří-li se přímo o Bohu a jeho Matce, setkáváme se s tím v lidovém způsobu řeči. (Srv. Elogium na Pia XII., které je v rakouském archivu pro církevní právo 9, 1958, 241; zaskvěl se nesmírnou úctou vůči Bohu a jeho panenské Matce. Téžto druhu je titul jinak hodnotné knihy F. G. Holwecka, Calendarium Liturgicum festorum Dei et Matris Mariae, Philadelphia 1925.) V tomto směru učinil počátek již svatý Bernard, když v jednom kázání o Nanebevzetí Panny Marie hovoří o tom, že potřebuje prostředníka k Prostředníkovi a že ho nalezneme v Marii, v níž není nic tvrdého a zastrachujícího a k níž může lidská slabost přistoupit beze strachu. (Migne, PL 183 f. — Srov. H. Holstein, Du véritable amour envers Notre Dame: „Christus“ 9, 1945, 60 až 75, 69 násl.). Tato linie byla později ještě zesílena. Až do naší doby bylo dosti často opakováno: Kristus, (ač jsme přece do něho sv. křtem vštípeni jako ratolest do vinného kmene) je nám příliš vzdálen, příliš Božský. Proto se přenášejí výroky, které náležejí Bohu-člověku jako novému Adamovi, jako předobrazu omilostněného lidství, na Marii, která jako „čistý, pouhý člověk“ nám stojí blíže a na ní se vyvíjí praobraz nového člověka. I když tyto výroky nejsou nesprávné a v dané souvislosti jsou srozumitelné — tak velmi vhodně poznamenává dánský konvertita Petr Schindler (Petrova síť Regensburg 1957, 279): Je-li Maria nazývána vita, dulcedo et spes nostra, je tomu tak, jako bych řekl své matce, že je nejmilější, nejkrásnější a nejmoudřejší žena na Zemi. Je to výraz lásky, ale přece, jsou-li trvale užívány, mohou přivádět a právem vyvolávat pohoršení. (Je známo, že reformátoři, a především Luther, silně protestovali proti tomuto analogickému přenosu Kristových přísudků na Marii. Neobyčejné hromadění takového přenosu obsahuje výše jmenovaný Hymnus akathistos a jeho západní rozvedení.) V každém případě důvod takového přenosu nikdy není povznesen nad každou námitku. Je to jakýsi ostych vážně brát lidskou přirozenost v Bohu-člověku Ježíši Kristu, v níž on sám přece chtěl být naším prvním vzorem. (Srov. kapitulu „Problémy dnešní christologie“ u Karla Rahnera. Schriften zur Theologie I, 169—222.) Za prostředníka máme mít Krista, „stojícího po našem boku ve svobodné lidské poslušnosti před Bohem“ [181]. Je člověkem, „který žije jedinečné sebeodevzdání Bohu“ [193]. Proti H. Kösterovi zdůrazňuje také B. Poschmann, Theol. Revue 44 (1948) 46, že v první řadě nezastupuje lidstvo Maria, nýbrž Kristus, také v receptivním smyslu. Je to skrytý, neuvědomělý monofysitismus, o němž již výše. V důsledku toho právě monofysitická etiopská církev sestavila litanii, v níž se volá ke Kristu „skrže Marii“; vydáno S. Grébaudem: Aethiopia 3 (1935) 145 až 153; srov. Jahrbuch für Liturgiewissenschaft 15 (1941) 450.

Tak vyrůstají formy zbožnosti, které u mimostojících

pozorovatelů mohou vyvolat dojem, že katolické křesťanství je více kultem Madony než uctíváním Nejsvětější Trojice. (Srov. G. Papini, Papež Celestin VI., Listy lidem, Vídeň 1948, 33 násl.). Když jistý druh duchovní péče vidí svůj úkol jedině v tom, aby byly zachovány a pěstovány formy zbožnosti, které jsou v jedné vrstvě věřících, jež žije v nenáročném tradici, je to třeba chápat tak, že se zřikají oslovování také a především oněch kruhů, které žijí v dnešním duchovním světě a na nichž závisí budoucnost. (Srov. P. Fransen, První zasedání koncilu: Slovo a pravda 18 [1963, 9—24] 20: „Zástupci tohoto směru ztratili ve svých zemích každý živý styk s intelektuály. Často zachovali věřící masy, avšak ani u těch nepozorují, že jejich víra je dnešní dobou ohrožena.“) Tyto formy zbožnosti byly živěny mariánskou a mariologickou literaturou, již musíme přisoudit „tendenci k zabsolutizování Marie“, protože ve své jednostranné horlivosti je zaměřena na zdůraznění jejích osobních výsad; takový extrémní případ zabsolutizování je, když např. se zkoumá vědění, jaké měla Maria v okamžiku svého početí: (Marianum 17, 1955; 473—526) a Maria je pojímána „jako autonómní veličina v dějinách spásy“. (A. Müller, Otázky a vyhlídky dnešní Mariologie: Otázky dnešní teologie (Einsiedeln 1957, 315. Müller k tomu poznamenává: vzbuzuje se dojem, „jako by bylo větší to, že Maria nás spoluspasila, než že nás spasil Ježíš.“) Podobným nebezpečím jsou zřejmě vystaveny ony snahy, které se snaží do jasnějšího světla postavit vznešenost a osobní výsady svatého Josefa výstavbou vlastní Josefologie („Sociedad Ibero-Americana de Josefologia“ konala od 20. do 23. dubna 1960 ve Valladolidu své páté Semana de Estudios Josefinos; „Cahiers de Josephologie“ měly už r. 1961 svůj devátý ročník.)

Tím je potěšitelnější, že v dnešní době stále zřetelněji vystupují snahy, aby mariánské téma bylo organicky zařazeno do celkového obrazu křesťanského řádu spásy. Na Marii se hledí současně jako na Církev, je první vykoupená ve vykoupeném lidstvu. Je jasně podáno, že Maria a Církev tvoří jediné tajemství ve dvojím vytváření: „tajemství lidské spásy v Kristu, darované Bohem, přijaté a pojaté člověkem, dále darované v celých dějinách lidstva“. (A. Müller 309, Srv. tentýž, Ecclesia-Maria Fryburg 1951—5). Tímto společným hlediskem na Marii a Církev se jen znovu přijímá mariánská zbožnost Otců, především sv. Augustina a onoho podání, které bylo živé až do 8. stol. [H. Coathalen, Le parallélisme entre la Sainte Vierge et l'église dans la tradition latine, Rom 1954.] Konečně v apoštolském vyznání víry je předznačená myšlenkový okruh, kde slovům, jimiž počíná Kristovo kerygma: „počat z Ducha svatého, narozen z Marie Panny“, odpovídají v přesné paralele slova, jimiž je zahájen souhrn darů spásy: „Věřím v Ducha svatého, svatou Církev obecnou“. Ještě zřetelnější je to ve starší tzv. formě R symbola: qui natus est de Spiritu Sancto et Maria Virgine — Et in Spiritum Sanctum, sanctam Ecclesiam.

Teprve po přelomu tisíciletí jsou přísudky, které bylo zvykem vyslovovat, zvláště velebící obrazy o Církvi svaté (nebo o jednotlivé duši), jimiž se líčí nevěsta vele-

písně, přenášeny z Církve (a z jednotlivé duše) převážně na Marii (J. Beumer, Mariánský výklad velepisně v rané scholastice: Zeitschrift für katholische Theologie 76 [1954] 411 až 439; H. de Lubac, Méditation sur l'Eglise, Paris 1953, 241—285). A konečně byly vztahovány jedině na ni. Je jasné, že se zde opět rozšiřují obzory a že podstatné věci musejí vystoupit do popředí. Jak silný se stal již v nejlepších vrstvách (německé) katolické mládeže cit pro tyto věci, ukazuje dotazník, který poslala skupina dívek, které se věnovaly apoštolátu, představeným různých řádů: „Otázka 6. Kdo a co stojí ve středu pobožnosti vašeho řádu? Je to v březnu svatý Josef nebo Quadragesima? A v květnu Maria nebo velikonoční doba? Otázka 7. Považujete advent za vlastní měsíc mariánský? (Geist und Leben 34 [1961] 137).

Na druhé straně je samozřejmě, že návrat k harmonickému zařazení mariologického myšlenkového postupu neznamená zřeknutí se podstatných forem mariánské úcty, která již dávno získala v Církvi právo domova. Avšak znamená to, že mariánská úcta se svým vřelým citem a svojí získávací silou (srov. Kardinál Fringe, Das Konzil und die moderne Gedankenwelt: Geist und Leben 34 [1961] 458 násl.) prospívá celkovému pojetí křesťanského učení a naopak, má z toho dostat objasnění a teologické upevnění. Konečně je to vánoční tajemství, které bude takto hlouběji pojímáno a jehož rozjímání musí vždy vést znovu ke chvalozpěvu Panny-Matky, plnému údivu. To oddávna ukazuje naše liturgie, když ve Svaté noci odpovídá na jedno z čtení: Sancta et immaculata virginitas, quibus te laudibus effram (upřílišnění, nadsázky) nescio. Ve stejném smyslu říká Michael Schmaus: Mariologie je rozvinutá Christologie. (M. Schmaus, Katholische Dogmatik V, Mnichov 1955, 5.) Zde by měla být snaha o smysl kerygmatického zařazení také mariánskému tématu, o zařazení a celkové pojetí, které pak přinese určitý výběr v přebíhatých formách mariánské kultu, avšak někdy také další rozšíření.

Správný rozsah a správného ducha mariánské úcty nám ukazuje 103. článek Liturgické konstituce a zejména celá VIII. hlava Dogmatické Konstituce o Církvi a je radno, aby tato VIII. hlava byla věřícím o májových pobožnostech nejen přečtena, ale i komentována a vysvětlena. Ať všichni věřící vědí, jak Otcové II. Vatikánského koncilu se sv. Otcem Pavlem VI. v čele Rodičku Boží cíť a jak si přejí, aby ji ctil veškeren věřící lid. Žádný z 15 dosavadních mariánských svátků (z nichž 2 jsou zasvěcené) nezrušili a ponechali i 2 mariánské připomínky. První zasedání II. Vatikánského koncilu započalo na mariánský svátek a koncil byl slavnostně ukončen na mariánský svátek svátků, Neposkvrněné Početí Panny Marie a na památku II. Vatikánského koncilu buduje se na obvodu Věčného města nový chrám k počtě Panny Marie, Matky Církve, kterýžto titul za nadšeného souhlasu Panna Maria dostala, na též II. Vatikánském koncilu, k té velké řadě krásných titulů, které obsahuje zejména Loretánská litanie.

ThDr. Jaroslav Kouřil (podle J. A. Jungmanna Glaubensverkündigung, Tyrolia Verlag 1963).

LITURGICKÉ HYMNŮ A SEKVENCE

62. Te dicimus praeconio (K mat. Zjevení P. Marie, 11/2)

Chválíme tebe zpěvem svým,
Matičko Boží nejčistší,
rač našim chválám upřímným
věnovat přízeň nejvyšší.

My, Adamův rod s hříchu jhem
se všichni na svět rodíme,
že dědičný hřích tebe jen
se netkl, Panno, věříme.

Lstivého draka čelisti
tys rozdrtila, Přesvatá,
a jediná se skvělejší ctí,
žeš bez poskvrny počata.
Ty, perlo rodu lidského,
čest Evě sama vrácíš zas.
Chraň, prosíme, nás od zlého,
až budem klesat, zvedni nás!

Svou mocí od nás odrážej
výpady hada, otce lstí,
a stále nám všem pomáhaj
dosáhnout věčných radostí.

Buď tobě sláva, Ježíši,
z nejčistší Panny zrozený,
i Otci, Duchu ve výši
ať věčná chvála všude zní.
Amen.

83. Aurora caeli praevia. (K laudám Zjevení P. Marie, 11/2)

Jitřenko, Slunce vedoucí,
zvěstovatelko spasení,
tvůj zbožný lid tě po noci
velebí, Panno, písněmi.
Zrádnými víry dravý proud,
vše v jícen zhouby strhuj,
své klidné vody nechá plout,
když řekou archa putuje.

Když vyschlá země vypráhla,
na tebe rosa padala,
když vlhkost všecko zasáhla,
tys nedotčena zůstala.

Svá ústa jedem zpěněná
zlý had už zvedá k ušknutí,
tvá slépěj, Panno vítězná,
mu naběhlou šíj rozdrť.

Patř, Matko, vlídným pohledem,
jak vroucně prosí tě lid tvůj,
a nás, vítězko nad peklím,
před nepřáteli ochraňuj!

Buď tobě sláva, Ježíši,
z nejčistší Panny zrozený,
i Otci, Duchu ve výši
ať věčná chvála všude zní.
Amen.

84. Omnis expertem maculae Mariam.

(K nešp. Zjevení P. Marie, 11/2)

Marie žádný
hřích se netkl ani,
nejvyšší strážce
víry nám to hlásá,
nad předností tou
nejsvětější Panny
celý svět jásá.

Dívence prosté
se přesvatá Panna
zjeví a těší
dívku vyděšenou,
nejčistším retem
nazývá se sama
Neposkvrněnou.

Jeskyň blahá, slavná zjeveními
nebeské Matky, ctihodné vy-
skály,
z vás léčivých vod
zdroji bohatými
příští zdroj stálý.

V průvodech četných
zbožný lid sem spěje
z blízkých i dálných
končin světa kraje,
ochranu mocnou
vyprositi si chtěje
Královně ráje.

Přijímá Matka
slzy prosebníků,
nemocným vrací
vytoužené zdraví,
do rodné země
s duší plnou důk
spěchají davy.

Slutuj se Panno, nad prosících
strastmi,
při těžké práci
sil nás, nežli klesnem.

Lkající k tobě
oblaž jednou slastmi
v životě věčném. Amen.

Všechny tři hymny pocházejí od
papeže — básníka Lva XIII.
(† 1903).

88. Stabat Mater dolorosa.

(Sekvence k Sedmibolestné
P. Marii)

V moři slzí Matka stála
pod křížem jak nemá skála,
před ní v mukách visel Syn.
Její smutná duše sténá,
až do hlubin proražená
mečem žalu přeostrým.

Nevýslovným bolem jata
byla ona, Panna svatá,
Matka Boha samého.
Jak se celá žalem chvěla
dobrá Matka, když viděla
trpět Syna drahého.

Kdo z lidí by nezaslzel,
kdyby Matku Pána uzřel
v jejím bolu nesmírném?

Kdo by necítil s ní v hoři,
kdyby viděl Matku Boží,
jak tu trpí se Synem?

Pro zločiny lidu svého
vidí Syna zmučeného,
jak zlý kat ho zbičoval.
Vidí, jak Syn sladký všemi
při své smrti opuštěný
duši Bohu odevzdal.

Matičko má, lásky zdroji,
dej mi poznat bolest tvoji,
ponech průchod slzám mým!
Dej, ať v srdci láskou planu
k svému Bohu Kristu Pánu,
ať se jemu zalíbím.

Svatá matko, rány svého
Syna ukřižovaného
vtiskni navždy v srdce mé.
Syna tvého laskavého,
zmučeného pro mne zlého
část muk ponech také mně!

Dej, ať celým srdcem vřelým
přibitého Pána želím,
dokud ještě budu živ.

Pod křížem stát s tebou spolu
a mít účast na tvém bolu
jedině jsem žádostiv.

Panno nade všechny panny,
buď laskava k mému přání,
ať tvou bolest prožívám.
Ať smrt Páně sílu dá mně
nést svůj kříž vždy odevzdaně
na památku jeho ran.

Zraň mne mukou Syna tvého,
abych i já křížem jeho
i krví byl opojen.
Žár pekla mne nezachvátí,
budeš-li ty při mně státi,
svatá Panno v soudný den.

Až pak odtud půjdu, Kriste,
dej mi k prosbám Matky čisté
dojít palmy vítězné.
Až mě tělo klesne k hrobu,
dej mě duši v onu dobu
slávu říše nadvězdne. Amen.

Jacopone da Todì (+1308).

Přeložil J. M. Šk.

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 124. DŮVĚRA V BOŽÍ OCHRANU

Šestá z poutních písní. Žalm (hebr. 125) je pravděpo-
dobně z doby, kdy Židé po návratu z babylónského za-
jetí obnovovali chrám i Jeruzalém. Žárlivé okolní kmeny
se intrikami i zjevným příkořím snažily zabránit národní
i náboženské obrodě Izraelských. I mnozí věrní se přidali
k nepřátelům. Vůdce Nehemiáš usiluje udržet národ
v jednotě — Neh 4; 6.

Rozdělení myšlenek:

- a) Pán svůj národ chrání podobně, jako judské hory
chrání Jeruzalém (1—2),
- b) proto lidé nesvědomití nezvítězí (3),
- c) Pán věrným pomůže (4—5).

Stupňová píseň.

+

1. *Kdo spoléhají na Pána,
jsou jako hora Sión,
nic jí nepohne,
trvá na věky.*

2. *Jako se kupí hory kolem Jeruzaléma,
tak Pán obklopuje svůj lid
jak nyní tak i na věčné časy.*

+

3. *Nezůstane vláda pohanů
nad osudy spravedlivých,
aby se spravedliví nezačali
chyťat nepravosti.*

+

4. *Pane,
čiň dobře lidem dobrým,
těm, co mají upřímné srdce!*
5. *Ale ty, kteří uhýbají na své křivolaké cesty,
ať Pán zapuď s ostatními pachatelé zlého!*

+

Nad Izraelem ať vládne mír!

1. „nic jí nepohne“ — Bůh to slíbil častěji, srv.
Iz 2, 2; Mich 4, 1.
3. „chyťat se nepravostí“ — odpadat od víry
v jednoho Boha.

Kněžská meditace

PREFACE K SVATÉMU JANU NEPOMUCKÉMU

Jsou preface určené pro celou Cír-
kev. Jsou však také preface zvláštní,
určené pro svátce nějakého řádu nebo
nějaké země, nebo nějakého národa.

Sloužil jsem jednou mši svatou v
klášteře karmelitánů. Byl svátek pro-
roka Eliáše, kterého karmelitáni se
zcela zvláštní reverencí uctívají. Ne-
mohu od té doby — je to již dlouhá
řada let — zapomenout na ty krásné
mešní texty, zvláště na tu jedinečně
vzácnou prefaci k svatému proroku
Eliášovi. — Tak máme i my čeští ka-
tolíci krásnou prefaci k svatému Janu
Nepomuckému, který je u nás ctěn a
ke kterému konali pouti zbožní čeští
katolíci křesťané, zvláště v 18. století.

„Věru hodno a spravedливо jest, sluš-
no a spasitelno, abychom ti vždy
a všude díky vzdávali, Hospodine svatý,
Otče všemohoucí, věčný Bože, jenž jsi
ducha svatého Jana, předchůdce Syna
svého, v knězi a mučedníku Janovi
vzbudil.“ A nyní skladatel této mimo-
řádně vzácné prefaci přirovnává ctnos-
ti svatého Jana Nepomuckého, veli-

kého českého svátce 14. století k ctnos-
tem velikého Jana Křtitele, předchůd-
ce našeho Pána Ježíše Krista. To je
veliké vyznamenání našeho českého
svátce, neboť není člověka, kterého
by byl Pán Ježíš tak pochválil, jako
svého předchůdce Jana Křtitele, jemuž
je Jan z Nepomuku v prefaci přirov-
náván. Chvala Pána Ježíše se nevztaho-
vala na nějaké vlastnosti vnějšího rá-
zu, ne na jeho povahu, nýbrž jedi-
ně na vnitřní hodnoty jeho čisté duše, na
jeho ctnosti, na přednosti v milosti,
se kterými svatý Jan Křtitel vždy a
všude za každých okolností spolupů-
sobil. Neboť jen takové vlastnosti a
hodnoty mají u Pána Ježíše cenu, jen
ty imponují Bohu. Jen ty jsou záslu-
zné, jen jimi získáme Boží reverenci,
úctu Boží k nám. Ano, Pán Ježíš při-
mo praví: „Neboť, pravím vám: mezi
narozenými z ženy není žádného pro-
roka většího nad Jana Křtitele.“ (Luk
7, 28.) A tomuto velikému muži se při-
rovnává Jan Nepomucký. Preface
chválí statečnost, která se projevuje

ve slově obou v těžké situaci životní.
U svatého Jana Nepomuckého stateč-
nost se projevuje mlčením, zacho-
váním svátostného tajemství. Bla-
hoslaví jazyk, který nehřešil. Stateč-
nost síla a pevnost ducha při obtížích
a námáhách, při snaze po dokonalosti
a svatosti, v těžkých situacích je třeba
každému knězi, v Církvi v moderním
světě. O Janu Křtiteli a o Janu Nepo-
muckém platí slova: „Beati, qui lin-
qua sua non sunt lapsi.“ Každému kně-
zi v Církvi v dnešním světě platí na-
pomenutí svatého Pavla: „Hlásej slovo
Boží, trevej na něm, ať je to vhod nebo
nevhod, přesvědčuj, zapřísahaj a kárej
se vši trpělivostí a učitelskou moud-
rostí!“ (2 Tim 4, 2).

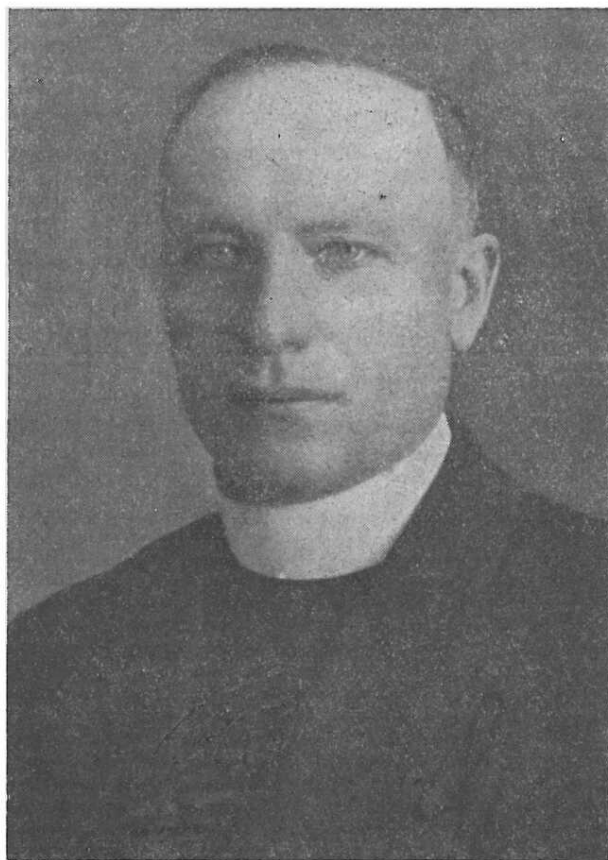
Známe život Jana Křtitele, známe
život Jana Nepomuckého. Podle jejich
životního pevného postoje se řídme.
A pamatujme si slova svatého Jakuba:
„Jestliže se kdo neprohřešuje slovem,
je to muž dokonalý, který je schopen
držet na uzdě také celé tělo.“ (Jak
3, 3.)

ThDr. Karel Sahan

Probíráme-li životopis P. Aloise Šebely, vystane nám mimoděk na mysli epitheton „apoštol českého Slezska“. P. Šebela prožil totiž svá nejmužnější, nejkrásnější a také nejpłodnější léta v zemi, kterou její básník nazývá surovou a krásnou zároveň, v těsném okolí bílého města na březích Opavice — Opavy. Zaslúhou Petra Bezruče je dostatečně známo, jaké poměry zde panovaly. Víme, že tenkrát, na přelomu devatenáctého a dvacátého století, kdy sem P. Šebela přišel, tu „pero paterkovo nesmělo psáti po našem“ a že kantor Halfar byl štván a uštván jen proto, že mluvil česky před okresním inspektorem. A řekněme hned na začátku, k nesmírné cti P. Šebely, že on přes všechny tyto tísnivé okolnosti a přes všechno pronásledování ve Slezsku, nejen česky mluvil, ale také psal, učil a zpíval a pro českou věc odhodlaně a energicky bojoval.

Vyžadovalo to ovšem hodně odvahy a nadšení, ale toho měl tento synek chudého tkalce z Ruprechtova na Vyškovsku víc než dost. Život se s ním od mládí nikterak nemazlil. Narodil se r. 1880, tedy v době, kdy postupující industrializace brala tkalcům práci a odsuzovala je k trvalé chudobě. Svůj životní boj zahájil už na německém gymnasiu v Kroměříži, kde musel jako všichni čeští studenti odhodlaněji hájit své čestství a své národní uvědomění proti germanizačnímu vlivu školy i proti některým, našemu národu nepřátelským, profesorům. Že to nebylo lehké, známe už odjinud, z Kosmáka, z Václava Beneše Třebízského. Po maturitě r. 1898 vstoupil v Olomouci na teologii. Zde kromě teologických vědomostí nabíral také své první vědomosti organizační — byl totiž předsedou Literární jednoty bohoslovců. Když ho dne 5. července 1902 známý olomoucký arcibiskup Dr. Kohn vysvětil na kněze, působil nejprve jako kooperátor ve Staré Vsi u Rýmařova, později jako administrátor v Hedvíkově. Byly to sice jen krátké „štace“, ale na obou se osvědčil jako bojovník, s kterým to budoucí protivník nebude mít lehké. Na prvním místě vybojoval dělnickému spolku, který řídil, spolkovou místnost v budově hraběte Harracha, na druhém vítězně, i když s mnohým šrámem, ukončil vleklý spor o kostel a hřbitov, které si chtěli přivlastnit starokatolíci.

Největší jeho boj se však rozpoutal až teprve v Kateřinkách u Opavy, kde se stal r. 1904 kooperátorem. Ka-

teřinky byly jednou z mála obcí na Opavsku s českou většinou. Když však zde P. Šebela nastoupil, padla právě kateřinská záložna, Češi zchudli a obce se zmocnili Němci a „dajčfrajndliši“. Česká škola musila ustoupit německé a zdálo se, že český a katolický živel je odsouzen v Kateřinkách k brzkému a trvalému zániku. P. Šebela musil začít, jak se říká, od podlahy. Pustil se do

Staré ženy

Je nemálo těch, kteří v tisících verších zpívali o kráse žen, o jejich milostnostech i o jejich krutém osudu. Ale jen málo básníků dokázalo se poklonit v hluboké úctě a lásce starým ženám. Dokázal to František Halas ve své skvělé básnické litanii „Staré ženy“, jehož útlé dílo je užasnou apoteózou očí, rukou, vlasů, klínů a tváří starých matek.

Jsou činy, kterých se člověk neodvažuje, a přece jen se jich musí odvážit, poněvadž tyto činy mají veliký a krásný účel i cíl. Tak asi vymezil František Halas svou úlohu básníka. Umělecká tvorba nebyla mu rozkoší ani cestou k dosažení slávy, nýbrž sebetřýzní a sebeobětováním. Nepsal než pravdu, a pravdu raději trapnou, než zmírněnou a namyšlenou. Žádný náš básník neobnažil sebe, své nitro, své intimity víc, než František Halas. Napsal i jedinečné, veliké a bolestné pravdy o starých matekách, jejichž zásluhy dokázala ocenit naše nová společnost.

Beru večer co večer „Staré ženy“ do rukou, zamýšlím se nad touto mně nejmilejší Halasovou knížkou a zpytuji uplynulý den. Kdyby i ten největší malíř či sochař hledal model pro umělecké ztvárnění staré matky, pro tvar rovnocenný Halasovým veršům, nemohl by najít jiné tvá-

ře, než ty, které mám každý den v kostele před očima. Neříkám to z pouhého lidského dojetí ze stáří — stáří je nakonec věcí přirozenou — je v tom zcela něco jiného, do jisté míry nepochopitelného — ty tváře, které mám v kostele denně před očima, nesou v sobě něco z toho, co v ní má moje a vůbec každá matka. Když se dívám do tváře svojí matky, tak tam za těmi důvěrně mi známými rysy vidím i tváře jiných matek a stařen. V té chvíli si uvědomuji, že tohle spojení podob musí někde začínat, že musí být něco, kde najednou mizí vše, co rozlišuje, co dělá ženy krásnými i nebezpečnými, milovanými i opomíjenými, citlivými i chladnými, něco, čím naplňují život nebo jím procházejí beze stopy. Jenže není ženy, která by životem prošla beze stopy. Vždy něčím vyplňuje čas, který je jí vyměřen, čas konečnosti mezi dvěma nekonečny, plodné a požehnané chvíle, kdy je jí dáno i přikázáno nést život dál. Snad právě to zahledění do dalek života, za míjením dnů se neohlížejíci, abych užil vyjádření básníkovy, je podstatou tváří všech matek stařen.

Mám před sebou denně na mši svatě a při všech pobožnostech staré ženy, v nichž je maximální náboženská aktivita, které snad z celé farnosti nejlépe chápou, že liturgie je dílo lidu, a toužebně si přejí, aby všichni věřící byli vedeni k plné, vědomé a činné účasti na liturgických úkonech. Jsou to ženy z lidu, staré, zkušené

boje s energií a houževnatostí sobě vlastní. Kázal, požádal představení, vychovával, organizoval, agitoval. Byla to horečná buditelská a uvědomovací práce, jejíž plody se brzy dostavily. Zchudlé a rezignované české obyvatelstvo se znovu národnostně i nábožensky vzchopilo. Nejprve se P. Šebelovi podařilo za pomoci místního vlastence Fl. Lužného vzkrísit katolickou politickou jednotu, jejímž byl jednatelem; později tu jeho působením vznikl lidový spolek „Budivoj“ a „Skupina odborového sdružení katolického dělnictva“ se opět začala organizovat a doplňovat prořídle řady. Záhy dosáhla dokonce nebyvalého počtu členů — skoro tři sta, a dala si posvětit prapor, první křesťansko-sociální prapor ve Slezsku.

Působení P. Šebely brzo přestoupilo úzké hranice kateřinské farnosti a rozlilo se, jako zúrodnující vody, na celé Slezsko. Jemu náleží lví podíl na ustavení kroužku českých kněží ve Slezsku, nazvaného příhodně „Zapadlí vlastenci“. Jeho členové se vždy za určité období scházeli v Opavě a dohadovali o společném postupu při náboženské, národní a sociální činnosti ve svých farnostech. Kromě toho došlo ze Šebelova podnětu i k založení katolického lidového spolku, který měl odbočky skoro ve všech slezských českých vesnicích. Později našel si P. Šebela pro uskutečňování svých plánů ještě jiný nástroj než spolky: noviny. Řídil časopis „Naše Slezsko“, který vycházel nejprve jako příloha „Ostravského kraje“, ale pak se pod Šebelovým vedením úplně osamostatnil.

Celá tato rozsáhlá a úspěšná činnost se ovšem neobešla bez ústrků a pronásledování. V Kateřinkách byla pětiletá německá škola plná českých dětí, vystavených bezprostřednímu nebezpečí germanizace. P. Šebela vyučoval náboženství vždy česky, což místní Němci strašlivě pobuřovalo. Neméně je pobuřovalo, když zpíval se svými žáky o přestávkách české písně, zejména „hetzlied“ Kde domov můj, ačkoliv „čeští“ učitelé zpívali s žáky německy. Místní školní rada a zástupci obcí žalovali na P. Šebelu u zemské školní rady, na konzistoři, u patrona, u soudu, prostě všude, kde se dalo, došlo k šikanování neustálými inspekčními, na které si školní inspektor Wolf přibíral okresního hejtmána, nadučitele, předsedu místní školní rady a jiné pomahače. U okresního soudu v Opavě P. Šebela jako Čech vždy a zásadně prohrál. Vyšetřování na konzistoři dopadlo pro něho příznivě. A pokud se inspekci týče, na ty dokonce, po poradě s olomouckým arcibiskupem kardinálem Bauerem, dokonce vyvázal. Jakmile se inspekce dostavila do třídy, rozdál P. Šebela žákům papíry a uložil jim nějaký německý úkol. Po hodině pak úkoly sebral a poslal je okresní školní radě k opravě. Tak jim názorně ukázal, jací „Němci“ sedí v škamnách německých škol ve Slezsku. Když se t několikrát opakovalo, inspekce ustaly.

kých škol ve Slezsku. Když se t několikrát opakovalo, inspekce ustaly.

Po čtyřech letech bojů, strádání i úspěchů, byl P. Šebela od zvelebené už a vzkvétající vinice v Kateřinkách odvolán do Moravské Ostravy, odkud za měsíc odešel do Kroměříže na uprázdňené místo vikáře. Jeho organizační činnost neustala ani v této ryze české krajině, i když se pochopitelně nesla zcela jiným směrem. P. Šebela se nadále účastnil politického života, oživil v Kroměříži činnost Křesťansko-sociálního kroužku, jehož byl jednatelem, a působil jako starosta místní záložny. Stálý zájem o teologické vědomosti se projevil složením profesorských zkoušek k vyučování na středních školách.

První světové války se účastnil P. Šebela jako polní kurát domobraneckého kroměřížského praporu. Prožil všechny velké boje na italské frontě — Piavě, Tagliamento. Ale v lednu r. 1918 se opět ozvala jeho stará nemoc, nemoc, pro kterou už jako mladičský seminarista musil na půl roku přerušit teologická studia, totiž kloubový revmatismus. Po delším léčení a průtazích, administrativního i jiného rázu, vrací se P. Šebela opět do svého milovaného Slezska, do české farnosti Jáktař u Opavy, kde byl instalován za faráře 1. dubna 1928 a kde až do války žil v poměrném klidu.

Jak asi bylo tomuto starému bojovníkovi za české Slezsko, když se v září 1938 vynořily z úkrytů šedivé uniformy, zaleskly přilby, bodáky, děla a tanky a když Slezsko, jeho Slezsko začali obsazovat Němci? Už se mu blížila šedesátka, věk, kdy každý má už rád klid — a P. Šebela musil pojednou opustit svou faru, svou farnost i milovanou slezskou zemi, která byla tak dlouho jeho bitevním polem, a dát se na útěk. Po obsazení Opavy usadil se znovu v Kroměříži a působil zde jako ředitel Unitas družstva, které pečovalo o mešní víno. Ale netrvalo to dlouho a nastal protektorát. Pro P. Šebelu nebylo úniku. Stará zavilá nenávist slezských Němců bděla. Konečně bylo možno pokořit a zničit dávného a tuhého odpůrce. Snad zde bylo i udání — i když neprokázané — kancelářského ředitele Unity Němce Kizsky. Jednoho dne byl prostě P. Alois Šebela zatčen a odvezen. Zemřel v r. 1942 v koncentračním táboře v Osvětimi v Polsku a jeho popel byl uložen na kněžském hřbitově v Kroměříži.

P. Alois Šebela svůj životní boj zdánlivě prohrál, ale byla to prohra jen zdánlivá, krátká a dočasná. Může věru spokojeně spát svůj věčný sen, protože jen hodně krátkozraký člověk by mohl tvrdit, že dnešní české Slezsko je výhradně výsledkem vítězné války a přehlížet dlouhý, tichý a vytrvalý boj oněch nenápadných a nenáročných bojovníků, oněch vpravdě „zapadlých vlastenců“, jakým byl P. Šebela.

Dr. Josef Beneš

matky, ženy nejprostší. Manželky dělníků, řemeslníků, bývalé selky a chalupnice na našich kamenitých horách, které byly přirodě a životu v ní vždy nejbliž. Samy si ve volných chvílích obrázky a iniciálkami zdobily modlitební knížky a ručně opisovaly i přepisovaly modlitby a písně. Vedle svých mnohých starostí vyšívaly oltářní přikrývky, malovaly kapličky, tvořily četné věci domácí potřeby a zdobily je podle ustáleného vkusu i z vlastních vznětů náboženskými symboly. Jsou to opravdové tvůrčiny lidového umění, a neříkejme, že tu jde jen o řemeslo, které pracuje v sériích a tvary často opakuje, nebo že je to umění primitivní. Jakub Deml ve své hluboké a zanicené studii „Děk a pozdravení umělců“ nachází umělce v začouzených ševcovských a kovářských dílnách, mezi pastýři na horách, v královských palácích i pastouškách, mezi vzdělanci i mezi primitivy. I primitiv umělecky tvoří, a činí tak okamžitou reakcí, bez řemeslné tradice. Zakopne v lese o kořen nebo sukovitou větev, a to mu dá náhle podnět, aby vyřezal vousatou hlavu zamračeného fořta, lišky anebo ptáka, aby vzniklo dílo, na němž i oko člověka odborně umělecky školeného spočine se zalíbením. Takový výtvar není ustálen zvyky, nepatří do sériové výroby, nýbrž je to skutečně soukromý umělecký projev, který vznikl mimo zástup, stranou výdělečného řemesla, které pracuje v sériích a má zálibu v laciných jarmarečních efektech.

Městské muzeum ve Velkém Meziříčí chová starobylý kolovrátek, vzácnou řezbářskou práci Antonína Křehlíka. Antonín Křehlík, dlouholetý starosta a rázovitý písmák v Olši nad Oslavou, dělal ve volných chvílích překrásné ozdobné židle, truhlíky, skříně, kazety a udržoval po celý život přátelské styky s třebečskými betlémáři, tišnovskými hrnčíři a toufary, kteří vypalovali fajánse nádherných linií a žhnoucích barev. Jeho snacha Anastázie Křehlíková, rozená Peksová, byla nejen zručnou švadlenou, která oblékala věčně hladovou chalupnici Pošvářku, byla i vyšívačkou šátků, stolních ubrusů, koutních plachet a věcí určených pro potřeby kostela, štól, rochet, alb a antipendii. Viděl jsem za studentské mladosti ve staré Křehlíkově truhle její práci, nádherně vyšívanou pokrývku, v jejímž pruhovaném ornamentu byl vyšíto dojemný náboženský motiv, velikonoční beránek s křížem. Nic na světě nevydalo by o životě dovedně vyšívačky a švadlenky svědectví oduševnělejšího, než tato krásná, nábožensky motivovaná výšivka, dokazující ve své detailní prostotě jako ve své spirituální hloubce a vznešenosti, že cesta prosté venkovské umělkyně k nebi byla bezpečná a správná.

Mnoho výšivek a starých řezbářských, vpravdě uměleckých prací, našlo by se i dnes na našem Horácku a na všech územích naší vlasti. Vyřezávaly se betlémy, kříže a křížky, sochy i sošky Krista Pána, Panny Marie,

VÁLKA PŘINESLA BY AGRESORŮM JEN ZÁHUBU

Dvacet let po porážce fašismu, koncem roku 1965, oznámili vedoucí představitelé NSR začátek „nové etapy“ v dějinách a v politice západoněmeckého státu a zároveň formulovali konkrétní program svých budoucích akcí. „Poválečné období skončilo!“ — zvolal pateticky kancléř Erhard za souhlasného potlesku poslanců Spolkového sněmu. Jeden z vedoucích představitelů CDU Barzel mu přizvukoval a ohlásil „dovršení období obnovy“. Vládnoucí kruhy NSR, které se maskují zcela neškodným a na první pohled dokonce slibným heslem „skončení poválečného období“, by se chtěly vyhnout odpovědnosti, chtěly by se vyhnout plnění závazků, které jsou podstatou každého poválečného urovnání. Stručně řečeno, chtěly by odejít bez placení. Bonn fakticky požaduje: je na čase, aby se přestalo mluvit o odpovědnosti Německa za válku, je na čase, aby závazky, které byly uloženy Německé spolkové republice na základě dohod válečného a poválečného období, byly prohlášeny za neplatné a aby bylo likvidováno „nerovnoprávné“ postavení západního Německa v systému mezinárodních vztahů. Stručně řečeno, je na čase, aby se s NSR přestalo zacházet jako s poraženou mocností a aby jí byla všude poskytnuta „stejná práva“ a „stejně možnosti“.

Pokud jde o konkrétní program „nové epochy“, obsažený v Erhardově vládním prohlášení, lze jej plným právem nazvat kvintesencí otevřeně militaristických a revanšistických ideí. Již několik let si NSR udržuje postavení po Spojených státech druhé průmyslové a vývozní mocnosti kapitalistického světa. Západní Německo dnes vyrábí trojnásobek průmyslové produkce celého předválečného Německa. Produkuje 45 % průmyslové výroby zemí EHS (stejně jako Francie a Itálie dohromady) a má vedoucí postavení v mnoha oblastech technického pokroku. NSR má početný vojenský kontingent NATO v Evropě a po Spojených státech se podílí v NATO největším vojenským a finančním přínosem.

V Bonnu však nejsou spokojeni s úlohou, kterou NSR hraje ve světové a evropské politice. Územní sféra vlády německého imperialismu se zmenšila na pouhou polovinu. Půl Evropy je západoněmeckému hospodářskému a politickému pronikání pevně uzavřeno. Je sice pravda, že díky společnému trhu otevřely se hospodářské expanzi NSR v západní Evropě dveře dokořán, avšak monopoly NSR narážejí na stále větší konkurenci nejen na západoevropském, ale i na vnitřním trhu, především na konkurenci USA, partnerů v EHS, a Japonska. Západo-

němečtí politikové si často stěžují, že jejich země pohybuje se svým zařazením někde mezi mocností druhého a třetího řádu. Přitom obvykle poukazují na skutečnost, že NSR stále ještě na sobě nese znamení poražené země, čímž je prý omezena její svoboda jednání v řadě významných otázek vnitřní i zahraniční politiky. Ne náhodou ozývají se ve Spolkové republice stále důrazněji výzvy k obnově velmocenské politiky a ideologie, k pěstování „národního uvědomění“, k získání všech atributů imperialistické velmoci, z nichž hlavním je vlastnictví atomových zbraní („atomové sebeurčení“). Bonnští politikové zdůrazňují rozhodující význam Evropy z hlediska boje obou světových soustav, a tím získávají na ceně v očích imperialistických partnerů, především USA. V Bonnu se zřejmě rozhodli, že nastal okamžik, kdy je možno předložit Washingtonu a celému bloku NATO větší účet a zvýšit sázky v politické hře.

Politikové a ideologové německého imperialismu, kteří si již tradičně zvykli považovat světové dějiny za nepřetržitě střídání předválečných, válečných a poválečných etap, jsou velmi pravděpodobně ochotni pokládat dovršení poválečného období za výchozí mez další předválečné etapy. Proto není divu, že od nynějška zaměřují hlavní úsilí na vytvoření materiálních a ideologických, vnitřních i vnějších předpokladů pro uskutečňování revanšistického programu. Nelze samozřejmě popírat, že Bonn má ještě nemalé možnosti a trumfy. Opírá se o neustále rostoucí vojensko-ekonomický potenciál. Přiblížil se těsně ke dveřím atomových trezorů NATO. Západoněmecký militarismus však není schopen změnit celkovou bilanci sil ve světě, a tím méně může ji změnit ve prospěch imperialismu. Hlavní tendence světového vývoje, tedy i vývoj událostí v Evropě, působí zcela opačným směrem. Hlavní překážkou v cestě revanšistických a atomových nároků Bonnu je síla socialistického společenství, pevně a nekompromisně stanovisko evropských socialistických zemí, přísná a jednoznačná výstraha členů organizace Varšavské smlouvy, týkající se případných následků dobrodružné linie Bonnu, úspěšné budování socialismu v NDR a upevňování jejich mezinárodních pozic.

Určité změny v postoji ke světovým a celoevropským problémům, včetně problému zajištění evropské bezpečnosti, se projeví i v západní Evropě. V poslední době se v politice řady západoevropských zemí zřetelně projevuje snaha vytvořit v Evropě situaci, která by vylučovala možnost vzniku Německa sjednoceného na impe-

svaté Anny, svatého Josefa, Jana Nepomuckého a nej-různějších svatých, a stavěly se na skříně v domácnostech, do výklenků v domovních zdech, do kapliček a do božích muk v polích. S vyřezávaným náboženským symbolem a motivem se shledáváme na starém zdobeném nábytku i na účelných drobných předmětech a všedních praktických potřebách. To všechno prozrazuje, čím naši otcové a matky, naši dědové a pradědové žili, nač mysli, co je zajímalo a těšilo, co měli rádi. Kvantita i kvalita náboženských motivů na jejich výtvorech jasně dokazuje, že náboženský život u nás nebyl povrchní, že nebyl zatuhlou, strnulou formou ani hlubokou, dlouholetou le-targií, jak bylo kdysi řečeno, nýbrž že to byl život, v němž pulzovalo živé a horké náboženské srdce a zdravá náboženská krev. Život našich otců a matek, dílo jejich rukou a ducha, jejich nehlubší city, o nichž zvláště venkovský člověk moc nahlas nemluví, ale z nichž žije, nás vedou k tomu, abychom při práci na obnově liturgie a liturgického prostředí postupovali opatrně, rozvážně a obezřetně, v duchu řádu, v souladu s náboženským citěním lidu, se zřetelem na jeho psychologii.

Staré ženy, z kterých jsem v této úvaze vyšel, zkušené matky, návštěvnice bohoslužeb, s kterými vlastně dílo liturgické obnovy začínáme a realizujeme, nám mohou být hodně a zdravě nápomocny. Každé údobí, každá ge-nerace má svůj smysl, a postihnout smysl těch, z kte-

rych jsme vyšli a uvést ho v kontakt a v harmonii se smyslem a s myšlenkou náboženské čistoty a obrody, kterou jsme po skončení II. vatikánského koncilu zapo-čali, je právě úkolem každého kněze, každého z nás. Víra je dar nadpřirozený, milost, která nám byla dána, když si ji naše vůle horoucně přála, a pobožnost je více zá-ležitostí srdce než hlavy. Opírejme se v práci na poli náboženské a mravní obrody o víru, již je naplněn prostý člověk a od ní vzdaluje intelektuální postoj k životu, estetství a slovníčkářství povznesené nad život, které tak často fláduje ploché myšlenky na učenost. Nezáleží na učenosti a vzdělání, ale mnoho záleží na způsobech, jak člověka našich dnů učiniti účastným na darech Boží dobroty, lásky, pravdy a krásy. Pravá radost a povzne-sení duše, pocit blízkosti nadpřirozeného světa a iracio-nálních hodnot života jsou dnes hodnoty velmi vzácné, protože umění, pravý původce a zároveň i průvodce těch-to citů, je dnes prostému věřícímu člověku do jisté míry vzdáleno a stává se výsadou lidí odborně školených.

I na tomto úseku mají liturgické reformy u nás před sebou veliké úkoly. Je zase jen na nás, na způsobech našeho přístupu k subtilním potřebám nesmrtelných duší, jak tyto úkoly splníme.

Antonín Hugo Bradáč

rialistických základech a vlastních nukleárních zbraně. Dnes, kdy se rozpory mezi imperialisty stále prohlubují, snaží se západní mocnosti najít takové řešení atlantických problémů, aby nynější poměr sil na Západě nebyl změněn ve prospěch NSR.

Západoněmecký imperialismus, který prosazuje nepoměrné politické ambice, znovu dokazuje neschopnost uvědomit si reálné hranice svých možností. Reálné možnosti Bonnu a celému imperialistickému světu snad ukáží slova, která zazněla nedávno z Moskvy. Ve zprávě ÚV KSSS XXIII. sjezdu slyšeli jsme z úst prvního tajemníka L. Brežněva: „Dnes už je v Evropě zcela jiný poměr sil než před druhou světovou válkou. Hranice evropských států v té podobě, jak se utvořily, se už nikomu nepodaří změnit. Ani když se vyšplhají na ramena amerického spojence, nevyrostou západoněmečtí imperialisté ani o píď — jen pád bude pro ně bolestnější. Proti agresorům dnes stojí tak mocná a nezlomná síla, že odhod-

lají-li se rozpoutat válku, nepřinese jim tato válka nic než záhuby.“

A kdyby někdo nechtěl porozumět těmto slovům, mohl slyšet energická slova ministra zahraničních věcí SSSR A. Gromyky: „Máme spolehlivý prostředek, aby revanšisté znovu nepropadli pokušení „zkusit štěstí“ ve válečných dobrodružstvích. A tím prostředkem je uzavření kanálů možné agrese ve všech směrech — na východě i na západě, na severu i na jihu. V Evropě je mír nikoli z milosti těch, kdo výsledek války proklínají. Sovětský svaz, naši přátelé a spojenci — a jsme přesvědčeni, že ani žádný jiný stát, který byl postižen hitlerovskou agresí — nebudou spojovat svou bezpečnost s tím, zda jsou se svým dnešním postavením spokojeny či nespokojeny ony síly v západním Německu, které prosazují revizi výsledků druhé světové války.“

Snad je to tedy jasné i těm nejarogantnějším neonacistům, kteří ještě řadí v Bonnu.

NÁŠ ZÁPISNÍK

NAŠE OBRAZKY

První strana obálky: Bohorodička, nepoškozená stěna mozaiky z 11. století z katedrály sv. Sofie v Kijevě.

Druhá strana obálky: K návštěvě dr. M. Ramseye v Říme. Pod slavným Michelangelovým obrazem „Poslední soud“ odehrála se výměna pozdravů mezi svatým Otcem Pavlem VI. a hlavou protestantského společenství dr. Michalem Ramseyem, arcibiskupem z Canterbury. Bylo to první oficiální setkání představitelů anglikánské a římské církve od doby, kdy Jindřich VIII. se odtrhl od papežské autority v 16. století. Svatý Otec Pavel VI. a dr. Michal Ramsey při Pax vobis v Sixtinské kapli. Procesí při východu ze Sixtinské kaple. Třetí strana obálky: Jan Zrzavý, národní umělec. Reprodukce jeho děl s náboženskou tematikou: Biblická krajina, Milosrdný Samaritán, kázání květinám.

Čtvrtá strana obálky: Panna Maria Filipovská, k stému výročí Zjevení.

JUBILEA

V měsíci květnu se dožívají vsdpp:

75 let
16/5 Jan Hauf, kanovník, Hradec Králové, 19/5 Karel Wiesner, em. farář, Vršece.

60 let
2/5 Josef Mudroch, arcib. vikář, Chválenice, 10/5 František Polášek, os. děkan, Lovosice.

55 let
27/5 Pavel Bartoš, farář, Krhov.

50 let
10/5 František Hradecký, Lubenec, 14/5 Jan Linhart, admin., Chabařovice, 15/5 Jan Straka, admin., Hluboká, 15/5 Jan Kaďáček, farář, Občův, 27/5 Josef Poles, admin., Krusínovice, 28/5 František Tesař, admin., Uhřetěves, 30/5 František Javor, admin., Ostrožská Lhota.

Vzpomínka na Františka Bartoše

Když před 60 lety, dne 12. června 1906 zemřel ve svém rodišti Mladcové profesor Fr. Bartoš, moravský tisk tuto zprávu oznamoval jako velkou ztrátu pro celou zemi: „Zapadl nádherný a vonný květ, chloubka české Moravy — byl zjevem

v každé příčině vzácným a musí být zařazen k nejslavnějším mužům, jaké kdy Morava zrodila — právě nás dochází zpráva, která se hluboko dotkne každého Moravana, že nejslavnější folklorista náš dnes dokonale — zemřel typický moravský vědec...“

Slova tato, plná chvály a vysokého ocenění, psaná tehdy pod dojmem zprávy o smrti, byla však pravdivá, vědecky zdůvodněná a platí stále. Ba tím více si vážíme Bartošovy práce, neboť zachytil velký kus života Moravy a osvětlil jej závčas, dokud ještě staleté tradice nebyly porušeny novými silnými vlivy.

Z četných jeho prací, tvořených s příkladnou křesťanskou obětavostí (Bartoš byl hluboce věřící), jsou největší tyto: „Dialektologie moravská“, „Dialektický slovník moravský“ a sbírky národních písní.

Jar. Pinkava

JUBILEA SVĚTCŮ v roce 1966.

R. 186 zemř. sv. Anicet, papež 155—166, mučedník.

R. 168 zemř. sv. Justin, filosof a apologeta (n. 100), muč., s 6 druhy.

R. 218 zemř. sv. Pantainos, první ředitel katechetní školy v Alexandrii.

R. 316 zemř. sv. Blažej [ze 14 sv. Pomocn.], biskup, divotvůrce, muč. v Sebastě.

R. 386 zemř. sv. Liberius, papež 352—366.

R. 516 nar. sv. Leander, mnich, pozd. biskup v Seville, boj. proti blud., zemř. 596.

R. 566 zemř. sv. Nicetius, biskup v Trevíru, spisovatel.

R. 616 nar. sv. Leodegar, biskup v Autunu, muč. 678.

R. 616 zemř. sv. Jan Almužník (n. 555), patriarcha v Alexandrii.

R. 616 zemř. sv. Ethelbert, král kentský (pokřtěn 597), šif. kř. R. 666 zemř. sv. Magnus (n. 582), opat ve St. Gallen, věrozvěst ve Švábsku.

R. 766 zemř. sv. Chrodegang (n. 712), biskup v Metz, org. kanovníckého života.

R. 816 zemř. sv. Lev III, řeholník, papež 795—816.

R. 866 zemř. bl. Irmgarda Chiemská (n. 832), dcera Ludvíka Němce, zaklad. kláš. R. 866 zemř. sv. Radulf, biskup v Bourges, spisov.

R. 916 zemř. sv. Klement, žák sv. Metoděje, bisk. v Makedonii, věrozvěst v Bulh.

R. 1066 nar. sv. Bohumír, opat, pozd. bisk. v Amiensu (zemř. 1118).

R. 1066 zemř. sv. Eduard vy-

znavač (n. 1004 nebo 13), 1041 král, asketa.

R. 1066 zemř. bl. Gotšalk, panovník Bodročů, šif. křesť., mučedník.

R. 1066 zemř. sv. Theobald, šlechtic, pozd. poustevník a kněz.

R. 1116 nar. v Kolíně bl. Gotšalk, premonstrát v Želivě, zaklad. kláštera. Zemřel 1184.

R. 1216 nar. bl. Eleonora, manž. Jindřicha III. Angl., pozd. řeholnice v Amersbury, z. 1292. R. 1266 zemř. bl. Jan Prandota, 1242 biskup v Krakově, obhájce práv círk.

R. zemř. bl. Petr Thomas (n. 1286), karmelitán, účastník kříž. výprav.

R. 1416 nar. Sv. Frant. z Pauly, poustevník, zakl. řádu Minimů (zemř. 1507).

R. 1516 zemř. bl. Baptista Spagnolo (n. 1448), karmel. řádový generál, básník.

R. 1568 nar. sv. Magdalena Pazzi, karmelitka, misionářka (zemř. 1607).

R. 1566 nar. Bl. Marie Acarie od Vtělení, vdaná šlecht., pozd. laička-karmel. (z. 1618).

R. 1616 zemř. sv. Bernardin Realini (n. 1530), právník, jez., spisov.

R. 1716 zemř. sv. Ludvík M. Grignon (n. 1673), ask. spis., zakl. řen. řehole.

R. 1716 zemř. sv. Frant. a Hieronymo (n. 1642), jezuita, lidový misionář.

R. 1816 zemř. Julie Biliartová (n. 1751), trpitelka, zakl. řehole.

R. 1866 zemř. sv. Frant. da Camprossio (n. 1804), asketa, bratr-laik kapuc.

P. J. H.

KNĚŽSKÉ EXERCICIE

Kněžské exercicie budou letos konány v těchto termínech a s uvedenými vsdpp. exercitátory v Praze 2, Ječná ul. č. 2 takto:

1. kurs: 4.—7. července — dr. Karel Sahan.
2. kurs: 11.—14. července — dr. Karel Sahan.
3. kurs: 18.—21. července — dr. Šmíd.
4. kurs: 25.—28. července — Václav Zima
5. kurs: 8.—11. srpna — Karel Vystrčil.
6. kurs: 22.—25. srpna — Alfons Daňha.

Přihlášky zasílejte prostřednictvím svého Ordinařiátu.

EXERCICIE NA SV. HOSTYŇĚ

1. kurs 11. až 15. července; exercitátor dr. František Cinek.
2. kurs 25. až 29. července; exercitátor P. Jan Čechal.
3. kurs 8. až 12. srpna; exercitátor P. Josef Kunický.
4. kurs 22. až 26. srpna; exercitátor P. Jan Čechal.
5. kurs 5. až 9. září; exercitátor dr. František Cinek.
6. kurs 19. až 23. září; exercitátor P. Josef Kunický.
7. kurs 26. až 30. září; exercitátor děkan Lad. Simajchl.

Pontius Pilát, prokurátor Palestiny, soudce Pána Ježíše.

Můj kratičký článek se týká otázky, o níž se v posledních letech mnoho píše a diskutuje, otázky: Kdo je vinen smrti Ježíše Krista. Na stránkách Duchovního pastýře se jí před dvěma lety (2. 1964, str. 25) zabýval prof. ThDr. Jan Merell. Ve svém článku podal informovanost odborníka garantovaný souhrnný pohled na stav otázky a stávající problémy. Nebudu se snažit o nic podobného, nejsem odborník. Chci bych toliko zveřejnit myšlenky, které mne napadají, když uvažuji o hodnocení viny Pontia Piláta na smrti Kristově. Je nepopíratelnou skutečností, že Pontius Pilát usiloval Pána Ježíše osvobodit, ale nakonec ho pod nátlakem Židů odsuzuje. Činí tak ze strachu o své postavení, když mu Židé vyhrožují, že si na něho budou stěžovat u římského císaře. To se ostatně všeobecně uvádí. Jenomže se nemohu zbavit dojmu, že Pontius Pilát, v našich úvahách o procesu s Kristem Pánem, bývá hodnocen až příliš jako pouhý soudce, a to soudce v našem slova smyslu, tedy jako soudce, který se začíná případem zabývat až tehdy, kdy je mu předložena žaloba. Ale Pontius Pilát byl přece prokurátorem Palestiny. Byl vládařem. A každá politická moc si všímá dění ve své zemi, bedlivě je sleduje, má k tomu účelu síť informátorů a bylo tomu tak, ať v té či oné míře nebo formě, nepochybně i v minulosti, to plyne přímo z poj-

mu politické moci. A teď si uvědomme, jak vypadala veřejná činnost Pána Ježíše. Vzpomeňme namátkou na jeho zázraky, které zpravidla nekonal v soukromí, nýbrž veřejně, před tváří zástupů. Vzpomeňme jednotlivě na zázračné nasycení tisícových zástupů, na křeslení mrtvých, na uzdravování nemocných, či na to, že učil zástupy, které za ním přicházely, aby slyšely slova Božské pravdy. Stěží si dovedu představit, že vladař, zvlášť v postavení prokurátora cizí země, by mohl takovou činnost, jakou vyvíjel Pán Ježíš přehlédnout, nezajímat se o ni, politicky ji nehodnotit. Domnívám se, že si jako vladař musel ujasnit mnohem dříve poměr pána Ježíše k politické situaci v Palestině, než se s Ním setkal jako jeho soudce. A jsem přesvědčen, že právě to, že římská moc v Palestině nijak nezasáhla proti Pánu Ježíši, je důkazem toho, jak ideálně, v pravdě božsky, musil v praxi Pán Ježíš uskutečňovat svoji zaslubu: „Dávejte císařovi, co je císařovo, a Bohu, co je Boží.“ Jistě usílí Pilát osvobodit Pána Ježíše Krista odrážející jeho hodnocení činnosti Krista Pána, které si (jak se dá předpokládat) provedl mnohem dříve. Ze by Pilát nevěděl o věni v židovském národě? Ze by nevěděl o nenávisti, a to nenávisti stále se stupňující Velerady vůči Pánu Ježíši? Ze by nevěděl, že Velerada usiluje stát co stůj Pána Ježíše usmrtit? Můžeme se nakonec ptát, zda epizoda, o níž se dovidáme v evangeliích, že totiž Pilátova žena posílá během soudního procesu k Pilátovi posla se svojí prosbou, aby „nic neměl s tímto spravedlivým“, poněvadž k vůli němu ve snu mnoho trpěla, snad nezradil její velmi dobrou informovanost o Pánu Ježíši a o vyhoštění nenávisti Velerady proti němu.

Tato úvaha pochopitelně nezmění nicého na vině Pontia Pilát na smrti Pána Ježíše, ale může snad být přínosem k hlubšímu chápání těch okamžiků, kdy Pilát soudí Pána Ježíše, může snad posloužit k hlubšímu psychologickému pochopení postoje Pilátovi vůči Pánu Ježíši. To, co Pilát podnikl na záchranu Pána Ježíše, by pak nepřeměnilo z přesvědčení, které získal o nevině obžalovaného jako soudce, po chvílovém styku s obžalovaným, ale přeměnilo by to z Pilátova postoje jako vladaře vůči člověku, jehož skutky nebyly pro politickou moc nikterak zanedbatelné. Bylo by to důsledkem postoje mnohem staršího několika chvil soudního jednání. Snad jenom v tom by mohla mít tato úvaha vliv na posouzení Pilátovy viny na smrti Kristově, že bychom pak Pilátu mohli hodnotit jako soudce, který není odkázan na informace obžaloby, nýbrž jako soudce, který činnost obžalovaného osobně zná, a nemůže být tedy ve svém úsudku obviněním vůči obžalovanému, které vznáší obžaloba, ovlivněn.

Mezinárodní skupina archeologů z mnoha zemí již léta pracuje v Jeruzalémě a chce odhalit a přesně stanovit stáří jednotlivých památek. V těchto dnech vydala tato archeologická skupina zprávu o výsledku své práce. Je velmi obtížné

zjistit polohu a velikost města během různých historických období. Jeruzalém byl mnohokrát úplně zničen a od základů znovu postaven. Dnešní městské hradby pocházejí ze středověku, pod nimi jsou základy starších městských hradeb a na mnoha místech jsou zbytky hradeb dalších, ještě starších. Byly již objeveny také hradby a zbytky domů ze VII. století př. Kr., tedy z doby izraelských králů a babylónského zajetí. Tyto domy byly, jak dokazují nálezy, násilně rozbořeny. Nálezy zahrnují také historiky, kteří chtějí určit přesné místo známých biblických míst.

Heidelberský církevní historik profesor D. Dinkler vyslovil zajímavé názory o vykopávkách pod chrámem sv. Petra v Římě a o tom, zda při nich byly nalezeny ostatky sv. apoštola Petra. Profesor D. Dinkler soudí, že historické zkoumání nemůže s naprostou jistotou určit místo, rok ani okolnosti Petrovy mučnické smrti. Přiklonil se k předpokladu, že byl sv. Petr umučen v císařské Nerona, tedy na území dnešního Vatikánu, není pravděpodobné, že by byl Nero svolil k pohřbení popraveného apoštola v císařském parku. A dále: křesťanská obec v I. století žila v očekávání blízkého opětovného příchodu Kristova. Odmítala pohanský kult zemřelých, proto asi ani neřizovala zvláštní pohřebiště. Nebylo by proto divu, ztratily-li se Petrovy ostatky definitivně, neboť byli-li sv. Petr vůbec pohřben, pak jeho hrob pravděpodobně zmizel z toho důvodu, že v polovině I. století nebyl zájem na budoucím uctívání mučedníků. p

nejdražší kniha světa, monumentální knižní dílo Salvadora Dalího, vážící 210 kilogramů a obsahující ilustrace a nevydané texty vynikajících francouzských umělců a spisovatelů, bylo převezeno do Spojených států. Bylo i během cesty — na lodi „France“, pod přísnou ochranou detektivů Hlavní transatlantické společnosti. Šest měsíců bude vystaveno na mezinárodní výstavě v New Yorku, pocestuje Spojenými státy a navštíví snad i Japonsko.

Německá demokratická republika věnuje letos ze státního rozpočtu 670 000 marek na obnovu kostelů v Durynsku. Půjde hlavně o dokončení práce z loňska, kdy stát věnoval již 625 000 marek na obnovu kostelů v Erfurtu, zbytků historické klášterní stavby v Klosteressera v okrese Hildburghausen a probošského chrámu v katolickém

centru Heiligenstadtu. Tento katolický chrám pochází z poloviny 14. století a bude úplně restaurován v původní podobě, přičemž budou odstraněny rušivé nástěnné malby z minulého století. Rovněž pokračuje obnova románského kostela v Grossburschla v okrese Eisenach. bp

Agustiniani v Alpách vybavili své bernardýny svítilničkami, jejichž světlo proniká mlhou. Čtyřnozí zachránci jimi mohou za jakéhokoli počasí přivolat mnichy k zbloudilým poutníkům.

V Ugandě zemřel arcibiskup Josef Kiwanuka, který se zapsal do dějin katolické církve v Ugandě. Narodil se r. 1899, jen dvacet let poté, co první katoličtí misionáři, „karavana bílých Otců“, vstoupili do země. Rodiče byli katolíky a on byl představitelem první generace ugandských křesťanů. Byl první africký černý kněz vysvěcený v Ugandě. V roce 1929 byl poslán do Říma, což bylo tehdy událostí, a získal doktorát kanonického práva. Byl prvním černým biskupem, který dostal svěcení, spolu s 12 zámořskými biskupy, od papeže Pia XII. v roce 1939. Když byla definitivně zřezána hierarchie r. 1961 v Ugandě, byl jmenován metropolitou v Rubaga. Později vysvětil dalšího Afričana na biskupa, dnes svého nástupce, v čemž spočívá symbol ukazující realitu římsko-katolické církve v Ugandě, která se tak stala zralou k samostatnému životu. V.

Za gotické sochy ze sbírek Georga Hartmanna ve Frankfurtu nad Mohanem bylo v dražbě dosaženo velmi vysokých cen. Katoličtí i protestantští duchovní použili této příležitosti, aby pro své kostely opět získali Madony a jiné gotické sochy, o které přišli při sekularizaci začátkem minulého století. Nejvyšší ceny dosáhla gotická Pieta, jejíž tvůrce byl asi Riemschneiderovým žákem. Byla prodána za 81 000 marek.

Eduard Winter, Frühhumanismus. Seine Entwicklung in Böhmen. Akademie-Verlag. Berlin 1964. Známy u nás (ze studií o josefinismu, Bolzanovi a hlavně z díla „Tisíc let duchovního zápasu“), prof. Humboldtovy university, E. Winter, napsal knihu, mající co nejúžší vztah k naší vlasti. Práci si rozdělil do 4 kapitol: Začátky raného humanismu, jeho rozvoj za Karla IV., jeho působení v Čechách ve XIV. a XV. stol. a konečně jeho vyzarování na západ a východ. Winterova kniha je senzační v tom smyslu, že se snaží (zatím úspěšně) položit do Čech vznik náboženského hnutí zvaného „devotia moderna“, z něhož vzniklo světoznámé „Následování Krista“. Stopuje počátky obrodného hnu-

tí v Čechách podporovaného humanistickými vlivy a pokouší se nalézt jeho ohniska v klášterech řádu, jak se tušilo hlavně agustinánského (Roudnice, Karlov, Třeboň), cisterciáckého (Zbraslav) a kartouzského (Smíchov). Ústřední postavou je mu asketa, kazatel a nedoceněný náboženský duch, Milíč z Kroměříže, který kolem sebe seskupil řadu učedníků a stoupenců domácích i cizích. Tito cizinci (většinou Nizozemci) zanesli známost Milíčových zásad i jeho příkladu do své vlasti. Napodobili tam Milíčův způsob pastorační: založili dům pro ženy, školu kazatelů, společnost Bratří a sester. S tím souvisela láska ke knihám (zvýšení úrovně školství), osobní hluboká zbožnost, povinnost vlastní práci přispívat na vydržování skupiny bratří. České devotio moderna bylo podle Wintera závislé na spisech vzniklých na české půdě: Malo-granatum, Quadripartitus, Klarertrav glosar, Consuetudines Roudnicenses. Hlavní evropská střediska snah humanisticko-devotických před proniknutím na sever Winter objevuje v Padui, v Praze a v Krakově (205 profesorů a žáků, kteří r. 1400 zahajovali přednášky na krakovské universitě, přišli z Prahy).

Prof. Winter uvádí na 20 stranách literaturu, které použil nebo která může odborníkům v detailech poskytnout hlubší poučení. Ačkoli jde tedy o publikaci široce založenou a o badatele, jenž se může opřít při heuristické práci o evropské knihovny a spolupracovníky, pocházející z jeho bohaté zásobě historického semináře na Humboldtově universitě, přece mu (jimi) ušla tak důležitá studie jako je Vilikovského „Pisemnictví českého středověku“. Praha 1948. Z ní by autorův spis v mnohém ohledu získal. Milíč by se mu jevil ještě v sympatičtějším světle než ho vidí. Právě totiž, že z Milíčových modliteb se zachovaly „jen německé a latinské texty“. Už životopisec Milíčův v Pramenech dějin českých I. 412. tvrdí, že Milíč psal „modlitby v německé řeči a jiné v české“. Českých, nádherných, z hluboce věřícího Milíčova srdce vytrysklých modliteb se podle Vilikovského zachovalo aspoň 5. Winter neví, bohužel, o žádné. — Frühhumanismus je dílo po všech stránkách pozoruhodné a podnětné. — rtk.

Krádeže uměleckých děl ze soukromých a veřejných sbírek i muzeí v Itálii nabývaly takových rozměrů, že italské ministerstvo zahraničních věcí chce požádat o pomoc mezinárodní policejní orgán — interpol. V posledních měsících bylo v Itálii ukradeno přes 700 uměleckých děl, mezi nimi vzácných renezančních i moderních obrazů, římských a etruských soch, kalichů, starých mincí a zbraní, keramiky. Příčinou krádeží je zvýšená poptávka po uměleckých předmětech na mezinárodních trzích.

PŘÁVNÍ PORADNA

Kdo je dědicem ze zákona?

Podle § 473—475 obč. zákona dědí v 1. skupině zůstavitelovy děti a manžel, případně potomci dětí (tedy vnuci zůstavitele) rovným dílem. Ve II. skupině dědí manžel, zůstavitelovi rodiče a ti, kteří žili alespoň po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti, pečovali o ni, nebo byli výživou odkázáni na zůstavitele.

Není-li ani v této skupině dědiců, nastupuje skupina III, ve které dědí zůstavitelovi sourozenci a opět ti, kteří žili se zůstavitelem alespoň rok před smrtí ve společné domácnosti, nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele.

Jestliže není dědiců v některé z uvedených skupin (dětí, manžel, vnuci, rodiče, sourozenci či osoby, pečující o domácnost 1 rok), zákon se na další příbuzné nevztahuje a v tom případě má být závěť rozhodnuta, kdo majetek dostane. Není-li závěť, nebo je-li formálně špatná, pak majetek připadá státu.

Nedědí ze zákona např.

synovci, neteře či vzdálenější příbuzní. Pro ně v každém případě musí být učiněna platná závěť. Platná závěť znamená buď před státním notářem — nebo vlastnoručně napsaná, datovaná a vlastnoručně podepsaná. Podpis nemusí být ověřen.

Upozorněte na to farníky s tím, že všechna státní notářství mají určené dny (zpravidla soboty), kdy dávají bezplatné porady ve věcech majetkových. Tam se mohou obrátit o bližší radu, případně na redakci našeho listu, odkud dostanou rovněž bezplatnou radu.

Není možno — znovu připomínáme — aby závěť psala osoba třetí (duchovní, člen MNV apod.) a zůstavitel ji před svědky podepsal. Tento způsob, sice vžitý, nový obč. zákoník od 1. dubna 1964 neuznává.

Dr. V. Valenta

Neznámé o známých

Kráľ Alexandr Veliký (356—323 př. Kr.) pozval jednou do Babylónu kněze nejrůznějších národů své říše. Bylo to veliké a pestré shromáždění. Tato pestrost se králi příliš nelíbila.

Chtěl, aby jeho říše byla jednotná, aby se všude užívala řecká vzdělanost a aby všechny spojovalo jedno, to znamená řecké náboženství. Řekl tedy k shromážděným: „Pokud vím, všichni ctíte a uznáváte jednu nejvyšší neviditelnou bytost. Jak ji říkáte?“

Vystoupil indický kněz a pravil: „My ji říkáme Bráhma, to znamená Velikost.“

Perský kněz řekl: „My ji říkáme Ormuzd, to znamená Počátek světa.“

Židovský kněz prohlásil: „U nás se jmenuje Jahve Adonai, to je Pán, který byl, jest a bude.“

Babylónský kněz řekl: „Babylónané ji říkají Anu, to je Bůh nebes.“

A tak to pokračovalo. Každý národ nazýval nejvyšší bytost jinak.

Kráľ to všechno trpělivě vyslechl a nakonec prohlásil: „Jsme jedná říše a všichni stejně ctíme jednu a tutéž nejvyšší bytost. A proto ji také budeme všichni stejně jmenovat, pod stejným jménem ctít a stejným jménem vzývat, a to tak, jak se jmenuje v Řecku: Zeus.“

Kněží se zarmoutili. Na-

mítali, že jejich národy jsou zvyklé jmenovat nejvyššího boha po svém, že tato novota bude zbytečně jítit jejich rány. Ale král nedbal.

Na shromáždění byl přítomen také jeden starý mudřec. Když hluk a nespojenost dosahovaly vrcholu, klidně povstal a požádal krále, aby mohl bouřícím se kněžím položit několik otázek.

„Přátelé,“ zvolal, když dostal svolení. „Svítil u vás slunce?“

„Svítil,“ ozvalo se sborem.

„A jak mu říkáte?“

Kněží znovu předstupovali a jmenovali slunce každý ve svém rodném jazyku.

Když opět nastalo ticho, obrátil se mudřec ke králi a řekl:

„Co různých jmen pro jednu a tutéž všem společnou věc! Přeješ si, abychom i slunci říkali všichni řecky — Helios?“

Kráľ poznal, že jednota nespočívá ve společném jméně, ale v podstatě a dovolil, aby si každý národ dále jmenoval nejvyšší bytost po svém.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉZE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Dvořák František, administrátor, Karlovy Vary-Rybáře, ustanoven dekretem čj. 1465/66 od 1. 3. 1966 excurrento administrátorem v Radošově a dekretem čj. 1466/66 excurr. admin. ve Velichově, okres Karlovy Vary.

Kráľ Vilém, býv. admin. v Mýtě v Čechách, ustanoven dekretem čj. 2298/66 od 1. 4. 1966 administrátorem ve Žluticích, dekretem čj. 2299/66 excurrento admin. v Brložci, dekretem čj. 2300/66 ex. admin. V Chyši a dekr. čj. 2301/66 ex. admin. ve Skokách, vesměs okres Karlovy Vary.

Kopecký Josef, administrátor, Staré Sedliště, ustanoven dekretem čj. 2308/66 od 1. 4. 1966 správcem vikariátu tachovského.

Penzionování:

Pietsch Karel, administrátor v Praze-Podolí, odchází dne 1. 4. 1966 do trvalého důchodu (čj. 2171/66).

Úmrtí:

Fiedler Ladislav, duchovní správce v. v., zemřel 27. 2. 1966 ve věku 48 let (čj. 1387/66).

Dr. Forst Karel, pplk. duch. služby v. v., Stříbro, zemřel 28. 3. 1966 ve věku 81 let (čj. 2376/66).

DIECÉZE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Vyznamenání:

Zborovský Ladislav, administrátor, Mirovice, synodalibus decoratus 21. 3. 1966 (č. 326/66).

Kajtmán František, ThDr., os. arciděkan a vikář v Písku, jmenován skutečným konsistorním radou a assessorem kapit. konsistoře 21. 3. 1966 (č. 327/66).

Ustanovení:

Goldschmid Václav, administrátor, Nezdice, administrátorem ve Švihově a excurrento administrátorem

v Nezdicích a Vřeskovicích (o. Klatovy) od 21. 1. 1966 (č. 36/66).

Novotný Václav, kaplan, Přeštice, administrátorem v Dolní Lukavici (o. Plzeň-jih) od 1. 2. 1966 (č. 116/66).

Preisler Jan, kaplanem v Prachaticích (o. Prachatic) od 21. 2. 1966 (č. 188/66).

Kašík František, os. děkan a kaplan, Prachatic, administrátorem ve Světlíku a excurrento administrátorem ve Světláku (o. Čes. Krumlov) od 21. 2. 1966 (č. 189/66).

Štribl František, administrátor, Nýrsko, administrátorem v Nepomuku a excurrento administrátorem v Prádle a Vrčeni (o. Plzeň-jih) od 1. 4. 1966 (č. 334/66).

Uhřel František, administrátor, Katovice, administrátorem v Nýrsku a excurrento administrátorem v Dešenicích, Děpolticích, Hamrech, Hojsově Stráži, Zelené Lhotě a Železně Rudě (o. Klatovy) od 1. 4. 1966 (č. 335/66).

Schreier Josef, administrátor, Nepomuk, administrátorem v Katovicích a excurrento administrátorem ve Střelských Hošticích (o. Strakonice) od 1. 4. 1966 (č. 337/66).

Čadek Václav, administrátor, Choustník, excurrento administrátorem v Budislavi (o. Tábor) od 27. 3. 1966 (č. 362/66).

Přeložení na trvalý odpočinek:

Mědílek Josef, administrátor, Světlík, přeložen 21. 2. 1966 na trvalý odpočinek (č. 104/66).

Zemřeli:

Zemek Jan, os. děkan v Budislavi, zemřel 21. 3. 1966.

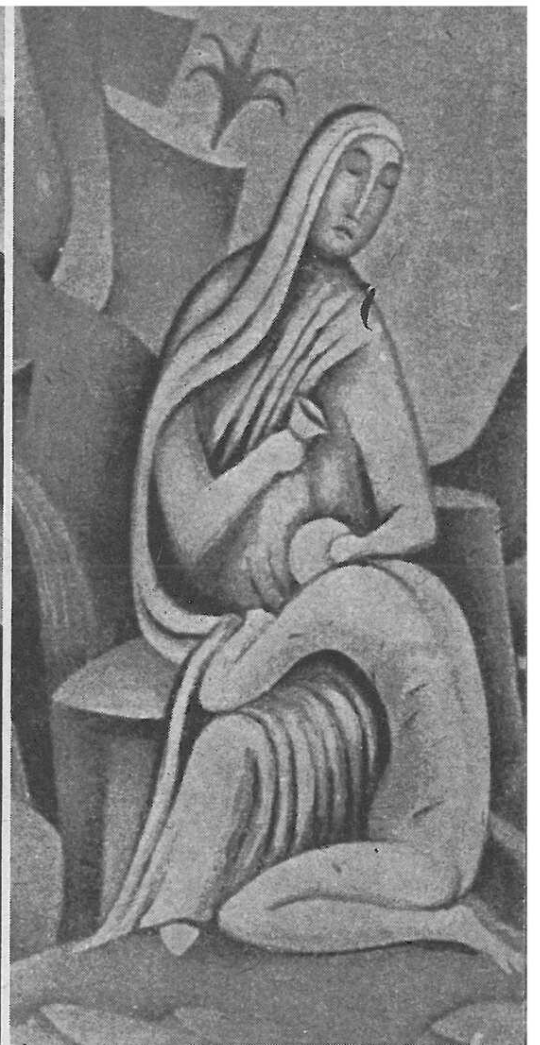
Foch Ignác, os. děkan v. v., Štěpánovice, zemřel v Třeboni 22. 3. 1966.

Hráček Jan, ThDr., reál. administrátor v. v., Smilov Hory, zemřel v Kunovicích 5. 3. 1966.

Slaviček František, os. děkan v. v., Chanovice, zemřel v Prostiboří 28. 3. 1966.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XVI - Číslo 5 - V Praze dne 10. května 1966

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ÚNC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beněš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Výchází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/4 roku 15.— Kčs, celoročně 30.— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3.— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávkou přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS — ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. Podepsáno k tisku 28. 4. 1966. — A-05*61400.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XVI., ČÍSLO 6. — ČERVEN 1966

OBSAH: Dr. J. Beneš: O náboženské svobodě, M. D. Chenu: Události doby a království Boží, Claude Tresmontant: Odkaz hebrejského učení, Náboženská úcta a pravopis, MUDr. Vlastimil Nikodém: Psychopatologie náboženského života, Jos. Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: Preface o Nanebevstoupení Páně, František Pecina: Jubilejní vzpomínka, Dr. Josef Beneš: P. Jan Havelka, Antonín Hugo Bradáč: Matka všech, Náš zápisník, Úřední zprávy

O NÁBOŽENSKÉ SVOBODĚ

DEKLARACE II. Vatikánského koncilu „DIGNITATIS HUMANAЕ“.

Toužení doby.

Slavný Jan Ámos Komenský v předmluvě „Labyrint světa a ráj srdce“ (str. 190) píše: „Všichni takměř lidé, ven z sebe vyběhajíce, ve světě a věcech jeho, čím by mysl kojili a pokojili, hledají.“ A skutečně mnohým lidem po dlouhou dobu svět stačí. Avšak u hlubších duchů se dostavuje pocit neuspokojenosti, malosti, chudoby, stísněnosti, nedostatečnosti, vždyť duše lidská je stvořena pro dobro nekonečné. „Pro sebe jsi nás stvořil Pane a neklidné je srdce lidské, dokud nespočine v Tobě, ó Bože,“ napsal ve svých vyznáních sv. Augustin. To je ta „neutlumitelná touha po lepších věcech,“ o níž mluví bl. Tomáš Kempenský. Odtud i v naší době ten zjev, že je všude plno touhy. A z ní vyznívá palčivá žádost člověka doplnit svou bytost, doplnit ji poznáním vyššího světa, dosažením dober, jež by ztišila neklidnou duši.

U nás mezi básníky hlavně Březina je prorokem touhy duše:

„Pro hroby nesčíslných těl je země dosti hluboká, však duši rozletu celý vesmír, světy kvetoucí nestačí ... Otevřte brány! Panny věnčené ať zpívají! A k nejvzdálenějším poselství lásky, vyšlete, jak holuby! Na srdcích bratří odpočinou si a k mystickému domovu svou cestu najdou nekonečnosti, kde skryté písmo jejich bude přečteno,“ tak píše velký básník ve sbírce „Stavitel chrámu“ (37).

A jinde hovoří o „tušení lepšího jitra v dálce“ slovy: „Ale zraky bolestí jejich se upřeně dívaly v dálky slzami svými, kdy hramí věčného světla se zdvihaly obzory země, vzdálené smrti; neznámá města všech čekajících, studnice stísněné palmami, v mlčení věků se před nimi zrcadlily“ (srv. „Větry od pólů“, 30: „Dlouho stáli —“).

Mýlil by se, kdo by se domníval, že teskná roztouženost je pouze výlučným majetkem ojedinelých básníků. Je zjevem, který dnes ve veškerém kulturním světě je častý. A jedním z nich je *těž nezmírná touha lidstva po svobodě*. Druhý koncil vatikánský na svém posledním sezení si všimá současné touhy celého lidstva po svobodě a usiluje odpovědět této touze a požadavku svou zajímavou deklarací začínající slovy: „Dignitatis humanae“. Pojednává o právu osoby i společnosti na svobodu sociální i občanskou v oblasti náboženské. Proto je velmi potřebné seznámit se s problémem lidské svobody, s naukou Církve o lidské svobodě, jež vrcholí uvedenou deklarací o svobodě náboženské vyhlášenou na II. vatikánském sněmu ekumenickém.

I. PROBLÉM SVOBODY

„Lidé dnešní doby jsou den ze dne si více a více vědomi důstojnosti lidské osoby (1) a roste počet těch, kteří žádají, aby lidé v jednání *užívali a používali vlastní úvahy a svobody*, aby byli vedeni vědomím povinnosti, nikoli nějakým nucením. Podobně žádají právní vymezení veřejné moci, aby nebyly příliš omezovány hranice čestné svobody osobní i společenské. Tento požadavek svobody v lidské společnosti nejvíce se týká dober lidského ducha a hlavně toho, pokud jde o svobodný výkon náboženství ve společnosti“ — těmito slovy začínají úvodní slova deklarace II. sněmu vatikánského o svobodě náboženské.

Proto nejprve se zamysleme nad problémem svobody vůbec, jak nás o tom poučuje křesťanská psychologie a mravověda.

Svoboda lidské vůle.

Dříve než budeme mluvit o svobodě, jest nutno napřed ukázat, že člověk má vůbec vůli. Byli totiž a jsou dosud někteří psychologové a filosofové, kteří se domnívali, že celý duševní život lidský je možno vysvětlit bez úkonů, jež by bylo nutno přičítat zvláštní mohutnosti zvané vůli. Co rozumíme vůlí?

Vůlí rozumíme mohutnost, která žádá dobro, jež bylo poznáno a jí předloženo rozumem. Vůli tudíž musíme rozlišovat od mohutnosti, která žádá dobro, jež poznáváme smysly. Víme totiž z vlastní zkušenosti, že naše poznání smyslové bývá provázáno žádostí a snahou o dosažení toho, co smysly poznáváme. Např.: Jestliže hladový člověk vidí před sebou chutně upravené jídlo, vzniká v něm žádost, aby po jídle sáhl a utišil svůj hlad. Takovouto žádostivost vznikající z poznání pouze smyslového, pozorujeme stejně u zvířat jako u rozumného člověka.

Avšak vedle této žádostivosti smyslové je v nás snaživost vyšší, kterou nazýváme vůlí. Neboť všichni jsme si jasně vědomi toho, že často žádáme dobro, jež poznáváme jakožto takové rozumem. Vždyť často člověk usiluje o dobra nehmotná, např. o slávu, o čest, o vědu, o ctnost. Tato všechna dobra poznává člověk jenom rozumem, nikoli činností smyslovou. Proto vůle, již tato dobra chceme a žádáme, předpokládá poznání rozumové, nikoli poznání pouze smyslové.

Poněvadž tedy činnost vůle plyne z nehmotné činnosti rozumové („chtění“ plyne z „poznání“), je zřejmé, že činnost vůle je právě tak nehmotná jako činnost rozumová. A proto vůle, jež plyne z rozumu, je mohutnost stejně nehmotná jako rozum. V této její nehmotnosti jest důvod, proč můžeme chtít i předměty nehmotné, jež převyšují veškerý řád smyslový.

Vůlí můžeme chtít vždy jen to, co poznáváme rozumem jako dobro. Rozum může předkládat různá dobra, např. zdraví, rozkoš, čest, ctnost atd. To všechno může vůle chtít. Tím neříkáme, že vůle musí chtít každé dobro, nýbrž toliko, že předmětem vůle může být jenom dobro. Tedy zlo, jakožto zlo vůle, chtít nemůže. To neznamena, že by

vůle nemohla chtít to, co skutečně je zlem. Jestliže však vůle chce zlo, chce je vždy jen proto, že jí je rozum předkládá jakožto dobro po některé stránce. Jestliže si např. sebevrah přeje svou smrt, chce ji proto, že v ní vidí nějaké dobro, např. uniknutí z nějaké bolesti nebo vyhnutí se jinému, domněle většímu zlu. Tedy předmětem vůle je vždy dobro; zlo nemůže člověk chtít jen potud, pokud v něm hledá nějaké dobro. Že je to tak, to nám dosvědčuje naše vlastní vnitřní zkušenost.

Je vůle vždy svobodná?

Je vůle vždycky svobodná, když chce nějaké dobro? Chceme-li přesně odpovědět, třeba rozlišovat: Jde-li o dobro všeobecně, tj. o dobro, jež plně nasycuje veškeré touhy vůle, pak vůle nutně spěje k takovému dobru. Známe zásadu: „*Felices esse volumus, et infelices esse velle non possumus* — Chceme býti šťastni, avšak nešťastni být nemůžeme chtít.“ I zoufalec, jenž se dobrovolně vrhá v náručí smrti, činí tak jen proto, že v smrti hledá štěstí. Tedy jde-li o štěstí vůbec, pak vůle není svobodná, nýbrž nezbytně tihne k tomu, co má ukojit plně její touhy. O tom nás přesvědčuje naše vlastní zkušenost. Chceme-li něco, chceme tak jen proto, že v tom hledáme štěstí. Tedy člověk nemůže volit mezi tím, zda chce být šťasten či nešťasten, nýbrž nutně tihne ke štěstí. K štěstí tihne právě ten, jenž svou blaženost hledá ve smyslné rozkoši, jako ten, jenž hrdinně z lásky k Bohu a k bližnímu přináší největší oběti.

Avšak to, že jeden hledá na příklad své štěstí v nenávisti k druhému, kdežto jiný v obětování sebe pro druhého, to závisí vskutku na svobodném rozhodnutí vůle. Tedy lidská vůle je svobodná tam, kde jde o to, v čem chce hledat štěstí, nebo kde jde o volbu nějakého dobra jednotlivého.

Nauka, která popírá svobodu lidské vůle, se nazývá determinismem, poněvadž tvrdí, že člověk ve svém rozhodování je determinován, čili že to, co chce, chce nutně a nemůže chtít jinak. Nauka, která učí svobodě lidské vůle, bývá zvana indeterminismem. Nutno však připomenout, že ten název je nepřesný. Chceme-li užívat názvu „indeterminismus“, jest nutno rozlišovat indeterminismus absolutní a indeterminismus umírněný. Naprostý indeterminismus pokládá lidskou vůli za naprosto nezávislou na jakýchkoliv pohnutkách, sklonech a okolnostech, kdežto indeterminismus umírněný uznává, že vůle je do určité míry závislá na některých pohnutkách, sklonech a okolnostech, jež však nezabavují lidskou vůli její svobody. Vůle totiž není nucena fyzicky žádnými pohnutkami k určitému úkonu, nýbrž může voliti i proti sklonům a silnějším pohnutkám. Křesťanská filosofie pokládá za jediné správnou nauku umírněný indeterminismus.

Rozvaha předpokladem svobody vůle

Zdůraznili jsme si, že lidská vůle je svobodná tehdy, když jde o volbu nějakého dobra jednotlivého. Avšak i tu musí být splněny jisté podmínky, aby takový úkon byl svobodný.

Aby člověk byl schopen něco chtít, musí to poznat jako dobro. Předmětem vůle jest dobro a jen potud může vůle něco chtít, pokud je jí to předloženo rozumem jako dobro. K tomu však, aby vůle svobodně něco chtěla, musí předmět být poznán ještě z jiného hlediska a to z takového, z něhož se jeví také jako zlo. Neboť jen potud může vůle něco odmítnout, pokud je to poznáváno jako zlo. Kdyby člověk poznával něco jako dobro, pak by vůle k takovému předmětu nutně spěla. Z toho je zřejmo, že svobodnému úkonu vůle musí předcházet *rozumová rozvaha*, v níž jest předmět pozorován jak z hlediska dobra, tak z hlediska zla. Kde tato rozvaha chybí, tam není možný svobodný úkon vůle. Kdyby např. vášeň zaslepila člověka tak, že by byl neschopen rozumové rozvahy, pak by nebyl schopen ani svobodného úkonu vůle. A naopak, čím je jasnější poznání předmětu z rozličných hledisek čili čím hlubší rozvaha, tím svobodnější je úkon vůle. Příklad: hladový chudák najde v lese peněženku se značným obnosem. Hlavou mu kmitne myšlenka, že je tu příležitost k vysvobození z hladu a bídy, sáhne bezděky po peněžence, aby si ji ponechal. Avšak záhy si uvědomí, že nemá práva si ponechat nalezenou věc a poznává, že by jednal nepoctivě a nespravedlivě, kdyby nález neoznámil. — Až do okamžiku, kdy si uvědomil, že zatajení nálezu by byla nepoctivost, jednal tento člověk nesvobodně. Jakmile si však uvědomil mravní zlo spojené s ponecháním si nalezené sumy, stal se pánem svého rozhodování. Tedy *rozumová rozvaha* je nutným *předpokladem svobodného rozhodování*.

Důkaz svobody vůle

Že naše vůle je opravdu svobodná, o tom nám podává nezvratné svědectví především naše sebevědomí. Jsou-li splněny podmínky, předchází-li našemu rozhodnutí rozvaha, jsme si jasně vědomi toho, že úkon naší vůle je svobodný. Mohu volit např. různé úkony, mohu chtít i opak toho, co mi prospívá čili mohu chtít svobodně. To, co nám dosvědčuje vlastní sebevědomí, je potvrzeno souhlasem všeho lidstva. U všech národů, ve všech dobách bylo a je pevně přesvědčení, že člověk mnohé věci chce svobodně, neboť všude jsou některé činy přičítány k chvále a jiné k vině. Podobně všude po celém světě užívají lidé rad, napomenutí, hrozeb i trestů, aby pohnuli jiné k nějakému činu. Kdyby nebylo svobodného rozhodování, nemělo by smyslu přičítat někomu nějaké rozhodnutí za zásluhu nebo za vinu. Svobodná vůle je zřejmě i z celého mravního řádu, na němž je vybudována lidská společnost. Celý mravní řád by se zhroutil, ba nemohl by vůbec platit, kdyby nebylo svobody vůle. Základní pojmy mravního řádu, pojem mravního dobra i zla, pojem práva a povinnosti, pojem viny, přičetnosti, zásluhy, trestu, závaznosti, zákona atd. mají smyslu jenom tehdy, je-li vůle svobodná.

Základ svobody vůle

Proč je možný svobodný úkon lidské vůle?

Poukázali jsme již na to, že vůle chce to, co rozum poznává a vůli předkládá jako dobré. Je známa zásada: „*Nihil volitum, nisi praecognitum*“. Aby vůle mohla něco svobodně chtít, jest nutno, aby předmět byl poznán nejen jako dobro, nýbrž z nějakého hlediska také jako zlo. Vůle pak může předmět buď chtít jakožto dobro, nebo jej zamítnout jakožto zlo. Každé dobro, které náš rozum v tomto světě poznává, může být poznáváno z některého hlediska jako zlo. Neboť, cokoli poznáváme v tomto životě, jest omezené a nedokonalé, nebo aspoň je to od nás omezeně a nedokonalé poznáváno. Kromě Boha nemůže nic býti naprosto dokonalé a nekonečné. Avšak i Bůh, třebaže jest sám o sobě nekonečně dokonalý, přece od nás v tomto životě není poznáván v celé své dokonalosti, protože omezeným naším rozumem nemůžeme chápat Boha v celé plnosti jeho nekonečného bytí.

A tak každé dobro, jež náš rozum v tomto životě poznává, jest omezené nebo aspoň omezeně poznávané. Avšak každé dobro omezené, pokud je omezené, má nedostatek toho, co dobro činí dobrem. Pokud má však nedostatek dobra, potud je i zlem. Proto každé dobro omezené může být chápáno rozumem jako zlo, pokud jest pozorováno z toho hlediska, že se mu nedostává dobra. Např. i úkon ctnosti může být chápán jako zlo, pokud odporuje smyslové žádostivosti čili pokud se mu nedostává onoho dobra, jež záleží v nasycení smyslové žádostivosti. Ba i Bůh, třebaže sám o sobě je dobrem nekonečným, přece — poněvadž je od nás poznáván nedokonalé a omezeně — může být chápán jako zlo, např. jakožto bytost zakazující hříšnou rozkoš.

Poněvadž tedy bez výjimky každé dobro, jež lidský rozum v tomto životě (in statu viae) poznává a předkládá vůli, může být poznáváno jakožto zlo, proto lidská vůle je svobodná vůči každému dobru, poněvadž si je může volit nebo zamítnout.

Proč může rozum na každém dobru, jež poznává v tomto světě, najít nějaký nedostatek? Důvod je tento: Lidský rozum poznává nejen částečná jednotlivá dobra, nýbrž tvoří si pojem dobra vůbec, pojem dobra všeobecného,

pojem samé blaženosti. Takový pojem si může vytvořit jedině rozum. Tím však, že chápe rozum dobro všeobecné, může toto všeobecné dobro srovnávat s každým dobrem jednotlivým, o jehož volbu jde, a tu shledává, že každé jednotlivé dobro má v sobě něco dobra, avšak v žádném není skutečně všechno to, co jest obsaženo v pojmu dobra vůbec. Proto rozum každé jednotlivé dobro může z nějakého hlediska pozorovat jako zlo. Tedy základem svobody vůle je rozumové poznání. (Srov. Jar. Beneš: *Duch a hmota*, 1946, str. 15–23). Proto svatý Tomáš definuje svobodu: *Facultas electiva eorum, quae sunt ad finem* (S. Th. I., q. 62 a 8) — schopnost, která volí prostředky k dosažení cíle a rozhoduje o nich. Vůle je orientována k absolutnímu dobru a blaženosti a kloní se nutně k němu. Tedy neexistuje v ní stav naprosté indifference. Absolutní a ideální dobro není v každé věci; ve všech věcech stvořených se představují vůli jen omezená dobra, proto k nim se může vůle chovat i zamítavě, a jakákoliv pohnutka sama o sobě nestačí, aby přinutila vůli. Sama se rozhodne a determinuje (Autodeterminace vůle). Moci chtít dobro nebo zlo není podstatně ve svobodě, neboť chtít zlo znamená vždy omyl a přepokládá to nedokonalost. „Proto moci chtít zlo je známka nedokonalé schopnosti, nedokonalé svobody. Proto Bůh nekonečně svobodný a nezávislý nemůže chtít zlo, neboť jeho schopnost není nedokonalá“ (srv. M. Habáň: *Psychologie*, 1941, str. 202).

Svobodu nelze ovšem ztotožňovat s nezávislostí — nebo dokonce s nevázaností mravní. Neboť nevázanost a nezávislost na mravním zákonu znamená zneužití svobody. Možnost mravního zla prozrazuje slabost a nedokonalost schopností lidského ducha. Svoboda je rozumná, proto nevylučuje mravní zákonitost. Čím dokonalejší je mravnost, tím je dokonalejší vnitřní svoboda a rozhodování.

Lidská svoboda kořenem mravnosti.

Bezprostředním zdrojem, z něhož vyvěrá mravní rozhodování, je svobodná vůle. Svoboda neznámá, že musíme činit dobro, nýbrž že máme a chceme vědomě a dobrovolně činit dobro. A síla ke konání dobra pramení v tom, že člověk je obrazem a podobenstvím Boha a tudíž se podílí na svobodě Boží.

Jako Bůh je jakožto Stvořitel Pánem nad celým světem, tak člověk obdobným způsobem, jakožto obraz a podobenství Boha, je pánem nad zemí. V Genesi čteme „Bůh stvořil člověka jako svůj obraz, jako obraz Boží ho stvořil. — A Bůh jim dal potom požehnání a takhle na ně Bůh promluvil: Rozplozujte se a rozmnožte se, naplňte zemi a podmaňte si ji, —“ (Gen. 1, 27–28). Když Bůh stvořil svět, „sedmého dne odpočinul od veškerého díla, které udělal“ (Gen. 2, 2–3). To znamená, že slaví klid věčného Sabatu, oddává se své nekonečné blaženosti. Podobně ani u člověka není vyčerpána jeho svoboda vládnutím nad zemí a jeho tvory. U Boha svoboda je Jeho nekonečná sláva; Bůh nemá důvodu své svobody leč v sobě samém. U člověka pak svoboda je vždy tvůrčím novým počinem, neboť vůle je znova a mnohokrát nasazována. A nejvyšším účastenstvím na svobodě Boží je jednání člověka zcela pod vlivem milosti Boží. Lidská svoboda je vůbec tajemstvím, jež spočívá na daleko a nekonečně hlubším tajemství svobody Boží. A co je nejtemnějším bodem na tajemství lidské svobody je to, že je na jedné straně účastenstvím na svobodě Boží a na druhé straně Bůh si váží lidské svobody tak daleko, že člověk přes to, že mu svoboda byla propůjčena Bohem, přece se může rozhodnouti proti Bohu a říci mu své „Ne“. Velikost svobody lidské se projevuje nejvznešeněji, když se člověk zcela předává vědomě a dobrovolně vedení milosti, že jako „druhý Kristus“ Boha poslouchá ve své dětsky poslušné lásce.

Ovšem svobodný člověk musí bojovat s nezřízenými vášněmi, jež oslabují jeho vůli. Vůle svobodná je nejvíce bezmocná, když podlehe mocí pudů. Ba člověk může ztratit svou svobodu tak dalece, že jeho duch se stane otrokem tělesnosti. Pak musí s pomocí milosti Boží hrdinně bojovat o obrácení se k dobru. „Ten Pán jest však ten duch; kde duch Páně, tam je svoboda“ (2 Kor 3, 17). Nejvyšším stupněm svobody je *svoboda dítek Božích* jež jsou svobodné vůči hříchu a otroctví zla a dobrovolně se podrobily zákonu a sladkému jhu Kristovu, osvobodily se od egoismu a zcela se oddaly službě království Božího. Dítka Boží nikdy neodporují vedení Ducha svatého a tak dosahují stále vyšší samostatnosti v poslušnosti ve službě Boží.

Vidíme tudíž: Svoboda je dar, ale také úkol, „je jako poupě, jež chce se rozvinout a dozrát v plod moci a plněním ctností, poupě, které však také může zakrtnout až k bezmocnosti“ (srv. Bernhard Haring: *Das Gezetz Christi*. Moraltheologie, 1955, str. 145).

Svoboda a zákon.

Boží svoboda nemá žádného zákona a žádného omezení mimo sebe. Přesto však není svoboda Boží nějakou svévolí. Jejím neporušitelným zákonem je samo svaté bytí Boží. Boží svobodné chtění stojí pod zákonem Boží lásky. Tak tomu má být i se svobodou lidskou, když je opravdu svobodná v činnosti, ne pod nějakým tlakem nebo nucením, nýbrž vyvěrá z nitra v lásce k dobru podle zákona předobrazného Boží svátosti (lex aeterna — věčný zákon), jenž se odráží ve vlastní přirozenosti zákonem přirozeným (lex naturalis). Zjistěte zatím co se Boží svoboda uskutečňuje neomylně podle zákona Boží svátosti, člověk je ve stálém nebezpečí porušit zákon věčný i přirozený a tak zneužít svou svobodu. Zákon je tudíž člověku varováním a oporou, darem i úkolem pro svobodu. Čím více křesťan uzrává ke svobodě dítek Božích, tím více se mu odhaluje zákon Boží jako živoucí ochrana, jež ho uvádí do zlatého středu lásky. Teprve svoboda dítek božích poznává nejhlubší podstatu zákona jakožto mluvy lásky Boží.

Tudíž poznáváme, že slovo „svoboda“ se nevztahuje jenom na fyzickou svobodu vůle, jež je označována v morálkách jako „liberum arbitrium“, nýbrž se vztahuje též na svobodu mravní (morální). Svoboda mravní znamená možnost neboli právo jednati nebo nejednati. Spočívá v imunitě neboli uchráněnosti od každé závaznosti zákonem uložené. Tedy, jak jsme zjistili, absolutně mravně svobodný je jediný Bůh. On je zákonem Sobě sám svou svatostí. Pokud jde o člověka stran morální svobody, má si volit vždy mravní dobro, jež se shoduje se zákonem Božím nebo se zákonem přirozeným. Skutečné zlo je nedostatek dobra a nikdo nemá práva nebo mravní oprávněnost dělati něco, co odporuje mravnímu zákonu. V tomto smyslu vykládá krásně kardinál Deschamps: „Člověk dostal od Boha přirozenou svobodu voliti mezi pravdou a nepravdou, mezi dobrem a zlem. Avšak dostal od Boha právo volit si nepravdu, právo volit si zlo? Nikoli, neboť zákon Boží mu ukládá závazek volit si opravdové dobro, odmítnout nepravdu a zlo. Z toho vyplývá ve společnosti rodinné, ve společnosti občanské i ve společnosti náboženské, že moc, jež má autoritu od Boha, má bdít nad tím, aby se splnily zákony a též potlačovat zneužívání naší svobody přirozené. Tedy není pravdou, že člověk má právo myslet špatně a tím spíše nemá právo vyznávat, zveřejňovat, oslavovat vše, co ho napadne. Takovéto právo je chimérou-přeludem, neboť kdyby bylo uskutečňováno, společnost by se brzy rozpadla. Je jasné, že myšlení lidí musí být logické, správné a jednání podle Božích zákonů neboli mravné. Tedy ač člověk má možnost dělati vše, nemá práva dělati vše. Jedině Bůh, nekonečná dokonalost, který je nekonečně moudrý a nekonečně dobrý a svatý, je suverénně svobodný, neboť nemůže chtít nikdy mravní zlo. A podobně svatí a světice v nebi (in statu patrice) jsou plně svobodní, neboť patřeni na Boha, jakožto nejvyšší dobro ve světle slávy, nemohou než chtít toto nekonečné dobro a majíce je v držení, jsou nevýslovně blaženi a šťastni. Pokud jde o lidi zde na zemi (in statu viae), jsou stále v nebezpečí, že by mohli zneužít svobody své vůle. Vůle lidská se má řídit hlasem svědomí (regula moralitatis proxima), jež je nejbližší směrnici pro mravnost lidských činů, a svědomí se pak řídí vzdáleným pravidlem lidského jednání, jímž jsou zákony (Boží - přirozený - lidský). Tedy tvrdit, že svoboda je neodvislostí svědomí vůči každému zákonu, je přeludem, jehož se nesmí dovolávat žádný jedinec, aniž jej prohlašovat nějaký zákonodárce.“

Problém autority.

Známý sociolog, zesnulý prof. B. Vašek, ve své zajímavé knize: „Z problémů dnešní společnosti“ si všímá podrobně problémů autority. Připomíná, že autorita je právo; tedy moc mravní. Je to právo vázati, vázati ve svědomí. Ukládá závazky vzhledem ke společnému dobru společnosti, vzhledem k obecnému blahu“ (str. 75). Protože na jedné straně se objevují ve společnosti nezřízené tužby po neoprávněné svobodě, odpoutati se od poslušnosti vůči každé autoritě, a na druhé straně zase nositelé autority usilují „přitáhnouti šroub“, dovolávajíce se zájmu celku, třeba jíti zlatou střední cestou. A na tuto zlatou střední cestu poukazují dokumenty posledních papežů, představitelů Církve Kristovy. Již v minulém století byl to nezapomenutelný přítel Slovanů, papež Lev XIII. a v našem století velký učenec na stolci Petrově, papež Pius XI. Uvedení papežové dávají nám směrnice intelektuální, jak se dívat na správnou svobodu svědomí, kdežto zesnulý papež blahé paměti, Jan XXIII. ve svých encyklikách usiloval vše zladiti láskou. A Otcové koncilu vatikánského II. jdoucí ve šlépějích církevní tradice vydali deklaraci o náboženské svobodě, jíž vrcholí uvedené snahy.

A. Lev XIII.

Ludvík Leroy ve své: „*Katolické filosofii dějin*“ plným právem napsal: „Dnes zvláště jedna nepravost se stala ranou moderní společnosti: duch neposlušnosti a vzpoury, jež rozdmýchává všude původce prvního odboje. Je to neposlušnost rodin vůči zákonu Božímu; vzpoura dítek proti rodičům, jichž rozkazů si neváží; odboj literatury, která se dala do služby špatných vášní, ...“ (Str. 67). Toho si byl velmi dobře vědom hluboký myslitel na stolici sv. Petra, papež Lev XIII. Proto chtěl léčiti nemoc současné doby svými encyklikami. Našeho tématu se týká hlavně „*Libertas praestantissimum*“. Začíná slovy: „Svoboda, nejcennější statek přírody, jenž náleží toliko bytostem rozumným, uděluje člověku takové důstojenství, že je pánem svých činů. Bohužel, lidé si tvoří o ní někdy nepravý pojem nebo ji nad míru rozšiřují, hledajíce ji ve mnohých věcech, kde člověk nemůže být svoboděn.“. Proto probírá papež Lev XIII. téma, co to je svoboda přírody, předtím než nás poučuje o svobodě mravní. Celý člověk závisí nutně a stále na moci Boží a tudíž nelze si myslet lidskou svobodu jinak než podrobenou Bohu a jeho vůli. Svobody se nesmí zneužívat. Úplné vzepření se proti vládě nejvyššího Boha, úplné odepření poslušnosti Bohu jak ve veřejném, tak i rodinném nebo soukromém životě je největším zvrácením svobody a jejím zneužitím. Tedy dlužno nekompromisně odmítnout morální liberalismus.

Svoboda myšlení, tisku, vyučování musí být požadována a hájena, avšak nikdy se nesmí vymknouti z Božích zákonů, nesmí se zvrhnout v bezuzdnost a anarchii. Svobodu třeba považovat za oprávněnou, když poskytuje člověku větší schopnosti ke šlechtnému jednání.

B. Pius XI.

Po první světové válce nastupuje na stolec svatého Petra v Římě vynikající papež Pius XI. Je zajímavé, že za pontifikátu tohoto papeže došlo k narovnání s italskou vládou úmluvami lateránskými v roce 1929 a později ke konkordátu s vládou německou. Přesto však dovedl řečený papež nekompromisně odsouditi ve svých pověstných encyklikách fašismus a nacismus, jež nespravedlivě omezovaly svobodu a přirozená práva lidí.

1. *Lettera Encyclica: „Non abbiamo bisogno“.*

Již hned po uzavření dohod lateránských se státem italským bylo zřejmo, že fašistická vláda B. Mussoliniho nebude respektovat práv a svobody Církve. V roce 1932 vyvrcholilo pronásledování katolické akce a došlo k rušení katolických organizací mládeže, k napadání katolické akce fašistickým tiskem, věznění věrných vyznavačů Kristových a obhájců Církve. A tehdy vydává na svátek apoštolů sv. Petra a Pavla — 29. června 1932 papež Pius XI. velmi ostrý protest proti pronásledování Církve fašistickým režimem ve své pověstné encyklice začínající slovy: „Non abbiamo bisogno“. Připomíná na počátku svého okružního listu, že plně nyní pociťuje hořkost slov proroka Izaiáše: „Ecce in pace amaritudo mea amarissima“ (Iz. 38, 17), a pravdivost slov žalmu: „Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo consolationes tuae laetificaverunt animam meam“ (Žalm 93, 19). Vždyť ve zdánlivém míru v Itálii jsou pronásledována sdružení Katolické akce a katolické mládeže (Gioventu Cattolica). Nespravedlivě jsou obviňována a „používá se tvrdosti a násilí končící bitím až do krve“, dochází k improvizovaným exekucím fašistické policie, ba jaká to neucta tisku, řečí i jednání proti posvátným věcem a osobám, i proti osobě papežově. Doslovně si stěžuje: „S hlubokou lítostí musíme prohlásit, že po mnohá léta svého života a práce jako bibliotékař-knihovník jsme se nesetkali s tak tendenčním a nespravedlivým dokladem odporujícím pravdě a spravedlnosti, jaký byl nyní vydán vládou italskou proti Katolické akci. Byli bychom nehodni apoštolského Stolce, nehodným náměstkem božského Mistra, kdybychom ke všemu mlčeli“. Poselství fašistické vlády mluví o nevděku kněží katolických vůči straně, „kde prý v kterém státě byla zaručena svoboda náboženská jako v Itálii“? Avšak My, episkopát, duchovenstvo a dobří věřící jsou obětí systematických útoků a to vše je „proti zdravé a cenné svobodě náboženství i svědomí. — Setkáváme se s gesty čistě protikatolickými a činy protináboženskými. Víme o bezbožných parodiích na posvátné zpěvy, o rušení církevních průvodů a jiných bolestných událostech, jež svědčí o tom, že Církev je „realmente perseguita — opravdu pronásledována“. S nevýslovnou bolestí konstatujeme opravdové a skutečné pronásledování v této naší katolické Itálii a uprostřed našeho Říma.

2. *Rundschreiben: „Mit brennender Sorge“.*

Dne 14. března 1937 vystoupil týž papež neohrožený proti nacistickému rasismu v Německu svou pověstnou encyklikou: „*S palčivou bolestí*“. Začíná dojemnými slovy: S palčivou bolestí a stoupajícím znepokojením pozoruujeme již delší čas křížovou cestu Církve, rostoucí utiskování smýšlením i činem věrných vyznavačů a vyznavaček uprostřed země a národa, jemuž kdysi svatý Bonifác přinesl poselství světla a radosti o Kristu a získal pro království Boží ...“

Papež uvádí, že v roce 1933 v létě byl uzavřen konkordát s německým státem a „chtěli jsme tímto činem dokázat, že My jediné Krista hledajíce a to, co je Kristovo, nikomu neodepíráme ruku míru Matky Církve, kdo ji sám neodstrčí“. Avšak přišel „rušitel míru“ a vyvolal otevřené tažení a boj proti konkordátem zaručeným náboženským školám a vystupuje se též proti svobodám křesťanského vyznání. Proto nástupce toho, jemuž bylo řečeno Pánem: „Modliť jsem se za tebe, aby neochabla víra tvá ...“ (Luk 22, 32), musí mluvit.

C. Jan XXIII.

Známý pedagog křesťanský, Fr. W. Foerster, dochází k závěru, že v nynějším moderním světě o budoucnosti rozhodne jediné správně zaměřená lidská vůle. Píše doslovně:

Dnes se mluví i píše mnoho o ohromných triumech lidského ducha, jenž zkrotl a zužitkoval síly přírodní. A míním především divy techniky elektrické. A nejmocnější a nejméně zkroutilné síly přírodní nejsou ve světě zevnější, nýbrž v lidském nitru. Co nám pomůže vítěziti nad živelnými silami venku, když ve vlastním našem já přirozenost zotročuje ducha? Co nám prospějí divy technické, nejsme-li inženýry sebevlády? Nezvyšuje moc nad

dary přírody jenom požívačnost? Neubíjí se tím zvolna, ale jistě také duch a vůle, které nám dobyly moci nad přírodou? (Lebensführung, str. 150).

Téhož názoru je zesnulý papež Jan XXIII., blahé paměti, jehož životním cílem bylo obrození Církve Kristovy v lásce a mír na celém světě.

Všimněme si jeho dvou důležitých encyklik, jež se zmiňují též o svobodě lidské vůle. Jsou to sociální encyklika „Mater et Magistra“ a mírová encyklika „Pacem in terris“, jichž se dovolává tak často deklarace o náboženské svobodě vydaná II. vatikánským sněmem ekumenickým.

1. Encyklika: *Mater et Magistra*.

Zesnulý papež Jan XXIII. byl velkým ctitelem svého předchůdce papeže Lva XIII. Zásady jeho velkolepé sociální encykliky: *Rerum novarum* přijímá a doplňuje je novými poznatky současné své doby. Ač měla vyjít 15. května 1961 v den 70letého výročí encykliky *Rerum novarum*, její publikování muselo být odloženo až na 14. července. V „*Osservatore Romano*“ 15. VII. 1961 vyšel latinský překlad původního italského originálu oběžníku. Ačkoli Jan XXIII. zdůrazňuje, že je věrným tlumočitelem naukových zásad svých předchůdců, přece mimo očekávání věnuje pozornost řadě jevů v procesu společenském, což bylo i některým konservativním myslitelům katolickým věcí nevídanou. A hlavně v této encyklice Velekněz řeší postoj svědomí těch křesťanů, kteří ve svém svědomí váhali, zda je dovoleno souhlasit s politickým zaměřením „nalevo“.

Nás v uvedeném okružním listu zajímá princip subsidiární (podpůrné) povinnosti a názor na právo vlastnické. „Tato však prozíratelnost státu, jež podporuje, povzbuzuje, pořádá, doplňuje a zdokonaluje, se opírá o *zásadu subsidiární povinnosti*, již Pius XI. v okružním listu „*Quadragesimo anno*“ takto stanoví: „Ve filosofii sociální zůstává pevná a neměnná ona velmi důležitá zásada...: Pokud něco může být jednotlivými lidmi vlastním úsilím a vlastní přičinlivostí vykonáno, není přípustno jim to vyrvati a svěřovati společnosti, tak i co mohou vykonati a splniti menší a nižší společnosti, to přenášeti na společnosti vyšší a větší je bezprávím a zároveň velkou škodou i porušením spravedlivého řádu. Ač společnost má přinášeti pomoc svým členům, nikdy však nesmí jejich práva rušit nebo pohlcovat“ (Srovnej - Schönmetzer: *Eucharition* § 3943).

2. Encyklika „*Pacem in terris*“.

Důležitá encyklika, jež začíná slovy: „Mír na zemi, hluboká vroucí touha všech lidí všech dob, může být založen a upevněn jen v plné úctě k řádu, jenž stanovil Bůh“, byla vydána v předvečer smrti láskou planoucího náměstka Kristova, dne 11. dubna 1963.

Již v první části své nezapomenutelné encykliky řeší zesnulý papež problém lidské svobody. Každá lidská bytost je osobou a proto nositelem lidských práv a z nich vyplývajících povinností. „Tato práva a povinnosti jsou proto všeobecná, neporušitelná a nezcižitelná.“

Každá lidská bytost má právo na existenci a na důstojný způsob života. Dále má právo na úctu vůči své osobě, na dobrou pověst, na svobodu v hledání pravdy, v projevu myšlení a jeho šíření a v pěstování umění a to v mezích dovolených mravním řádem a požadavky obecného blaha. — Stručně řečeno na hodnoty mravní a kulturní.

„Každý má právo uctívat Boha podle toho, jak mu velí jeho poctivé svědomí a tedy právo na soukromou i veřejnou poctu Boží. Vskutku, jak dosvědčuje jasně Lactantius, „byli jsme stvořeni, abychom prokazovali Bohu Stvořiteli spravedlivou poctu, která mu náleží, abychom Ho poznávali a Ho následovali. Pouto zbožnosti nás k Němu upíná a váže nás k Němu; z toho je odvozeno samo jméno náboženství“. A náš předchůdce blahé paměti Lev XIII. se vyslovil takto: „Tato svoboda skutečná a hodná dítek Božích, která zachovává člověku jeho vysoké důstojství, je silnější než jakékoli násilí a potupa a Církev požadovala vždy tuto svobodu, jež jí byla velmi drahá. Takovou svobodu vyžadovali s neohroženou vytrvalostí apoštolové, chválili ji svými spisy apologeté, posvětili ji veliký počet mučedníků svou vlastní krví“ (Encyklika *Libertas praestantissimum* — O lidské svobodě — *Acta Leonis XIII.* 1888, str. 237—238).

Dále sem spadá právo na svobodnou volbu vlastního životního povolání a stavu.

Dále uvádí encyklika právo jedince na práci a spravedlivou odměnu za ni, právo shromažďovací a sdružovací, právo na svobodu pohybu a pobytu a konečně práva politická.

Pokud jde o vztahy mezi společenstvími politickými i ta jsou subjekty práv a povinností. Jejich vztahy se musí řídit zásadami: pravdy, spravedlnosti, činné družnosti spočívající na lásce a na svobodě.

Žádné společenství nesmí a nemá práva utlačovat jiná společenství ani se vměšovat do jejich záležitostí.

Bylo by nesprávné se domnívat, že za údobí pontifikátu Jana XXIII. došlo k novému kursu nebo jakémusi přelomu v postoji Církve katolické k míru a svobodě lidské nebo v oblasti sociální filosofie. Papež Jan XXIII. udržuje kontinuitu s naukou svých předchůdců, o čemž svědčí ta skutečnost, že v obou uvedených encyklikách se neustále dovolává dokumentů svých předchůdců, hlavně Lva XIII., Pia XI. a Pia XII. Avšak doba za jeho pontifikátu byla připravenější pro slyšení slov nejvyššího pastýře Církve katolické než tomu bylo dříve. Tak např. dlužno si připomenout, že papež Pius XII. rovněž naléhavě volal po míru, *avšak v údobí* Mussoliniů a Hitlerů jeho hlas zanikl v neporozumění. Dále prostínky a lidový papež Jan XXIII. dovedl se dotknouti oněch bolavých míst lidské společnosti, kde touha po skutečném smíření lidstva dosáhla svého vrcholu a proto jeho encyklika *Pacem in terris* došla všude ohlasu a byla přeložena do všech známých jazyků. Přispěla zde též do jisté míry i sympatická osobnost papeže, jehož zásadou bylo: „Jednoduché nekomplikovat, a komplikované věci zjednodušit...“. Vždyť papež byl světcem „všedního dne“.

D. Rozbor deklarace o náboženské svobodě („*Dignitatis humanae*“).

A nakonec obrátíme svou pozornost k deklaraci II. vatikánského sněmu ekumenického o náboženské svobodě, vydané na posledním sedění sněmu. Otcové sněmu vatikánského prohlašují slavnostně, že lidská osoba má právo na náboženskou svobodu. Tato svoboda spočívá v tom, že všichni lidé musí být uchráněni od omezování jak stran jednotlivců, tak i lidských sdružení a vůbec jakékoli lidské moci v tom, aby nikdo nebyl nucen jednati proti svému svědomí nebo nemohl jednati podle svého svědomí jak soukromě, tak veřejně. A toto právo na svobodu svědomí a svobodu náboženskou zdůvodňuje sněm ve světle lidského rozumu a ve světle svědomí. Proto deklarace se dělí podstatně na dvě části.

1. Zdůvodnění náboženské svobody ve světle rozumu.

Právo na náboženskou svobodu je založeno v samé důstojnosti lidské osoby. Podle své důstojnosti všichni lidé jsou osobami to jest bytostmi obdařenými rozumem a svobodnou vůlí a proto jsou osobně zodpovědní za své činy.

Tuto skutečnost ještě jasněji pochopíme, když uvažujeme, že „nejvyšší směrnicí lidského života je sám zákon Boží, věčný a všeobecný, jímž Bůh pořádá, řídí a spravuje ve své moudrosti a lásce celý svět i cesty lidské společnosti“. Příkazy zákona Božího člověk chápe a uznává prostřednictvím svého svědomí. Jím se má řídit ve všem svém jednání, aby došel k Bohu — svému cíli. Tudíž *nesmí být nucen, aby jednal proti svému svědomí*. Ani mu nikdo nesmí brániti, aby jednal podle svého svědomí v oblasti náboženské. Neboť vykonávání náboženství

spočívá na prvním místě ve vnitřních dobrovolných a svobodných úkonech, jimiž se člověk zaměřuje k Bohu. A takovéto úkony náboženské nemohou být přikazovány ani zakazovány mocí čistě lidskou. Poněvadž však člověk je tvor společenský, má vyjadřovati své vnitřní náboženství i navenek, s jinými se sdíleti o věcech náboženských čili má vyznávat své náboženství i zevně a společenským způsobem. Proto se děje bezpráví lidské osobě a samému řádu danému Bohem, když se člověku upírá svobodný výkon náboženství ve společnosti.

Svoboda neboli uchráněnost od vnějšího nucení v oblasti náboženské nepřísluší jenom jednotlivci, nýbrž mají na ni právo i *náboženské společnosti*. Pokud není rušen veřejný řád, mají náboženské společnosti právo na svobodu náboženskou, to jest mohou veřejně uctívat své nejvyšší Božstvo, napomáhat svým členům při výkonu náboženského života, poučovat je, zřizovat si potřebné náboženské ústavy a vůbec žít podle svých náboženských zásad.

Tedy podstatnou povinností každé světské moci je hájit a zabezpečovat uvedená nezadatelná práva jedinců, rodin a náboženských společností. Samozřejmě pod záminkou náboženské svobody není dovoleno nikomu, ani jednotlivci ani rodině ani společnosti této náboženské svobody zneužívat. Vatikánský sněm vybízí naléhavě všechny ty, kteří se věnují výchově, aby vedli své chovance jak k poslušnosti zákonité autority, tak i k tomu, aby si dovedli vážit právě svobody. Třeba jíti zlatou střední cestou, je extrémem neoprávněné autoritářství a na druhé straně je krajností touha po neukázněné svobodě.

2. Náboženská svoboda ve světle zjevení.

Nauka o svobodě náboženské má své kořeny i v božském zjevení. Ač zjevení Boží netvrdí vysloveně, že lidské osobě nepřísluší právo na náboženskou svobodu, přece však zdůrazňuje důstojnost lidské osoby, z čehož nutně vyplývá právo na svobodu náboženskou. Spasitel náš měl úctu k svobodě lidské osoby. Člověk má odpovídat na Boží zjevení poslušností své víry, avšak nikdy není nucen k tomu. Vždy v Církvi Kristově bylo zdůrazňováno, že *nikdo proti své vůli nesmí být nucen k přijetí víry křesťanské*. Neboť úkon víry je dobrovolný, každý člověk je volán Kristem k tomu, aby si přisvojil ovoce Jeho vykupitelské smrti a stal se dítětem Božím, avšak není k poslušnosti víry nucen. Ve věci víry je vyloučeno jakékoli nucení ze strany lidí. Bůh sice volá všechny lidi aby mu sloužili „v duchu a pravdě“, avšak nikoho nenutí. Sám Kristus Pán nám to ukazoval svým příkladem. Byl pokorný i tichý srdcem, trpělivě své učedníky volal a k sobě zval. Je pravda, že svá kázání potvrdzoval zázraky, avšak nikoho nenutil k přijetí víry v Bohočlověka. Když rozesílá apoštoly do světa, řekl jim: „Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude; kdo však neuvěří, bude odsouzen“ (Mk. 16, 16). Nechce být Mesiášem politickým, vládnoucím mocí, nýbrž raději se nazývá „Synem člověka“, který přišel, aby „sloužil a dal život za výkupení pro mnohé“ (Mk. 10, 45), jenž „nedolomí nalomené třtiny, aniž uhasí doutnající knot“ (Mt. 12, 20). Uznával moc světskou a její práva a prohlásil: „Dávejte tedy, co je císařovo, císaři a co je Božího, Bohu“ (Mat. 22, 21). A na kříži svou dobrovolnou smrtí vykupuje lidstvo z hříchu a dovršuje své zjevení.

Apoštolové vyučeni slovem a příkladem Kristovým šli ve šlépějích svého Mistra. Pracovali horlivě, aby obrátili lidi k vyznávání Ježíše Krista prostředky důstojnými evangelia, totiž silou slova Božího. V pevné víře považovali evangelium za sílu Boží pro spásu každého, kdo uvěří. „Každý z nás bude vydávati za sebe počet Bohu,“ píše svatý Pavel (Řím. 14, 12). Tedy nikdy při evangelizaci neužili „zbraní tělesných“, nýbrž následující příkladu tichosti a pokory Kristovy hlásali slovo Boží lidem, aby je dobrovolně přijali svou vírou. Uznávali autoritu světskou (sr. Řím. 13, 1–2), avšak nebáli se postavit proti světské moci, jež se stavěla proti svaté vůli Boží: „Sluší se poslouchat více Boha nežli lidí“ (Sk. 5, 29). Po této cestě kráčeli nesčetní věřící a mučedníci v dějinách Církve. Církev Kristova pověřená svým Zakladatelem hlásat lidstvu zjevení Kristovo, věrně plní po staletí své poslání. Nikoho nenutí mocí, násilím k přijetí Kristova evangelia. Avšak vždy si vyhrazovala v dějinách lidských právo na svobodu, aby mohla svobodně hlásati slovo Boží. Církev katolická, aby byla poslušna příkazu Páně: „Učte všechny národy“ (Mat. 28, 19), musí všemožnou péči vynaložit k tomu, aby „slovo Boží se šířilo a bylo objasňováno“ (2 Sol. 3, 1). Z vůle Boží je Církev katolická učitelkou pravdy a jejím posláním je hlásati Kristovu pravdu. Každý vyznavač Kristův má povinnost, aby pravdu Boží den ze dne plněji poznával, všude ji hlásal a neúnavně hájil. Láska Kristova ho pudí k tomu, aby laskavě, rozumně a trpělivě jednal s lidmi, kteří jsou nevědomí nebo se mylí stran víry.

A deklarace končí pohnutými slovy:

„Kéž Bůh a Otec všech dá milostivě, aby lidská rodina — pečlivě zachovávajíc náboženskou svobodu ve společnosti — byla dovedena milostí a mocí Ducha Svatého k oně *vznešené a trvalé „svobodě slávy dítek Božích“* (Řím. 8, 21).

Z Á V Ě R Y.

Deklarace „O náboženské svobodě“ vydaná v předvečer zakončení II. Vatikánského koncilu dne 7. prosince 1965 znamená značný obrat v postoji katolické církve a právem se úzce spojuje s pastorační konstitucí „O církvi v současném světě“, která byla tentýž den vyhlášena.

V této deklaraci je velmi patrné uvědomění, že církev nemá ve světě „monopolní“ postavení a třebas věrohodně víme, že je jen jedna katolická církev založena Ježíšem Kristem, ohlašuje koncil jakýsi status rovnoprávnosti s těmi církvemi, které až dosud byly odmítány.

Je pochopitelné, že k tomuto postoji nedošlo bez obtíží a překážek, že při projednávání docházelo k četným střetnutím koncilní aule, zvláště ze strany biskupů ze zemí, kde církev zaujímá výsostně postavení vůči jiným náboženstvím (Itálie, Španělsko, Portugalsko, Latinská Amerika). Koncilní Otcové z jiných evropských i mimo-evropských zemí prosadili názor, že není správné, aby církev měla privilegované postavení. V souvislosti s projednáváním tohoto dokumentu byly podnikány i pokusy, aby byl veřejně odsouzen komunismus. Koncil však dospěl k názoru, že by takové odsouzení odporovalo duchu koncilu, usilujícího o dialog se současným světem, tedy i s komunisty a ateisty.

Deklarace o „náboženské svobodě“ má 15 kapitol, z nichž první je úvodem k dokumentu a poslední tvoří závěr. V úvodu se vysvětluje, proč koncil řeší otázku náboženské svobody a praví, že náboženská svoboda, již lidé vyžadují při konání své povinnosti Boha uctívat, přihlíží k imunitě od omezování ve společnosti občanské, zanechává neporušenou katolickou tradiční nauku o mravní povinnosti lidí i společností vůči pravému náboženství a jediné Církvi Kristově. Dále *posvátný sněm* jednáje o náboženské svobodě má v úmyslu rozvinouti nauku dnešních nejvyšších Veleknůz o nezadatelných právech lidské osoby a o právním uspořádání společnosti.

Kapitola druhá prohlašuje, že lidská osoba má právo na náboženskou svobodu. Svoboda tato spočívá v tom, že všichni lidé musí být imunní od omezování stran jednotlivců i sdružení společenských a jakékoli moci lidské a to tak, aby v náboženské věci nikdo nebyl nucen proti svému svědomí jednati ani aby mu nebylo bráněno, aby jednal podle svého svědomí soukromě nebo veřejně, ať už sám nebo s jinými sdružen, v náležitých mezích. Dále prohlašuje, že právo na náboženskou svobodu je opravdu založeno v samé důstojnosti lidské osoby, jež je poznávána i ze slova Božího i ze samého rozumu.

Třetí kapitola mluví o zákonu Božím, který je nejvyšší směrnicí lidského života. Proto každý má povinnost a tím i právo hledati pravdu ve věci náboženské, aby si utvořil rozumně vhodnými prostředky správné a pravdivé soudy svědomí.

Pravdu je třeba zkoumati způsobem důstojným lidské osoby a vlastním její společenské povaze totiž svobodným zkoumáním pomocí služby učitelské neboli poučování, sdělování a dialogu, jimiž jedni druhým vykládají pravdu, již našli nebo se domnívají, že našli, aby si vzájemně pomáhali při zkoumání pravdy; k poznání pravdy však je dlužno pevně přilnouti osobním souhlasem.

„Svoboda neboli imunita (uchráněnost) od nucení ve věci náboženské, jež přísluší jednotlivým osobám, se jim též musí uznati, když jednají společně. Neboť náboženské společnosti jsou vyžadovány jak společenskou povahou člověka tak i povahou samého náboženství,“ jsou první věty čtvrté kapitoly, která vypočítává možnosti svobodného vyznávání náboženství.

O právech rodičů na uspořádání svého domácího náboženského života je pojednáno v páté kapitole, zatím co kapitola šestá mluví o nezadatelných právech člověka a povinnostech moci světské, zvláště o péči, aby právní rovnoprávnost občanů, jež sama přísluší ke společnému dobru společnosti, nikdy nebyla porušována ani zjevně ani tajně pro důvody náboženské a aby nedocházelo kvůli tomu k jejich rozlišování (diskriminaci).

Usměrňující normy jsou obsahem sedmé kapitoly. Jednotliví lidé i společenská sdružení při výkonu svých práv jsou vázáni mravním zákonem míti ohled i na práva jiných a na své povinnosti vůči jiným i na dobro společné všech. Dlužno se všemi jednati podle spravedlnosti a lidskosti.

Kromě toho poněvadž společnost má právo se chrániti proti zneužívání, k nimž by mohlo dojít pod záminkou náboženské svobody, přísluší zvláště moci světské si zjednat tuto ochranu; to se však musí dít ne libovolně nebo straněním jedné straně, nýbrž podle právních směrnic, jež objektivně se shodují s mravním řádem a jsou vyžadovány účinnou ochranou právní pro všechny občany a jejich pokojný soulad a dostatečnou péči o tento čestný mír veřejný, který je zaměřen k uspořádanému soužití v pravé spravedlnosti a náležitou péči o veřejnou mravnost. Toto vše utváří základní část společného dobra a projevuje se formou veřejného řádu.

Devátou kapitolou deklarace začíná II. část dokumentu „Náboženská svoboda ve světle zjevení“ a konstatuje, že „nauka o svobodě“ má své kořeny v božském zjevení.

„Proti své vůli nikdo nesmí býti nucen k přijetí víry... Tedy povaze víry plně odpovídá, že ve věci víry je vyloučen jakýkoli druh nucení ze strany lidí“ (kap. 10).

Bůh sice volá lidi, aby mu sloužili v duchu a v pravdě, proto lidé jsou ve svědomí vázáni, avšak ne nuceni. Neboť má na mysli důstojnost lidské osoby, již sám stvořitel, jež má se řídit vlastním rozhodnutím a užívat svobody. To se nejvíce projevilo v Kristu Ježíši, v němž Bůh zjevil Sebe sama a své cesty velmi dokonale. Neboť Kristus, který je naším Mistrem a Pánem (11) a je tichý a pokorný srdcem (12) trpělivě své učedníky volal a zval k sobě (13). Zjistě sva kázání podpořil a potvrzoval zázraky, aby vzbudil víru u posluchačů svých a ji prokázal, ne však aby na ně naléhal násilím (14). Jistě nevěru posluchačů káral, ale ponechával pomstu Bohu v den soudu (15). Když posílal apoštoly do světa, řekl jim: „Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude; kdo však neuvěří, bude odsouzen“ (Mk. 16, 16). Sám však hovořil o koukolu zasetém s pšenící, poručil, aby nechali obojí růsti až do žně, jež bude na konci světa (16). Nechce býti Mesiášem politickým a vládnoucím mocí, raději chtěl, aby byl zván Synem člověka, který přišel, „aby sloužil a dal život za vykoupení pro mnohé“ (Mk. 10, 45). Sebe sama prohlašoval za dokonalého Služebníka Božího (18), který „nedolomí nalomené třtiny, aniž uhasí doutnající knot“ (Mt. 12, 20). Uznával moc světskou i její práva poroučeje dávat daň císaři a při tom jasně připomenul, že je třeba zachovávat vyšší práva Boží: „Dávejte tedy, co je císařovo, císaři a co je Božího, Bohu“ (Mt. 22, 21). A v dílu vykoupení naplněném na kříži, jímž získal spásy a opravdovou svobodu lidem, dokonil své zjevení. Neboť vydal svědectví pravdě (19), avšak nechtěl ji násilím ukládati těm, kteří se stavěli proti. Neboť jeho království si nečiní nároky bitím, násilím (20), nýbrž je utvrzováno svědectvím a slyšením pravdy, roste pak láskou, jíž povýšený Kristus na kříži lidi táhne k sobě (21).

Apoštolové vyučeni slovem a příkladem Kristovým, šli stejnou cestou. Od samých počátků Církve učedníci Kristovi pracovali, aby lidi obrátili k vyznávání Krista Pána, nikoli činností násilnou ani prostředky nedůstojnými evangelia, nýbrž hlavně silou slova Božího (22). Statečně všem hlásali úmysl Boha Spasitele, „který chce všechny lidi spasiti a aby došli k poznání pravdy“ (1 Tim. 2, 4); avšak zároveň vážili si slabých, i když dleli v omylech a tak ukazovali, jak „každý z nás za sebe bude vydávati počet Bohu“ (Řím. 14, 12), (23), a jak je třeba poslouchati vlastního svědomí. Jako Kristus i apoštolové vždy byli připraveni vydati svědectví pravdě Boží, odvažující se před lidem i knížaty, mluvit „slovo Boží s důvěrou“ (Sk. 4, 31) — (24). Neboť s pevnou vírou považovali Evangelium za sílu Boží pro spásu každého věřícího (25). Tudíž pohrdali všemi „zbraněmi tělesnými“ (26) následující příkladu tichosti a pokory Kristovy, hlásali slovo Boží plně spoléhající na božskou moc tohoto slova ke zničení všech protivných sil stavějících se proti Bohu (27) a pro přivedení lidí k víře a poslušnosti Krista (28). Jako Mistr tak i apoštolé uznávali autoritu světskou: „Neboť není moc leč od Boha“, učí apoštol, který proto přikazuje: „Každá duše budiž podřízena vyšším mocem... kdo odporuje moci, Božímu zřízení odporuje“ (Řím. 13, 1—2) — (29). Zároveň však se nebáli postavit se proti moci stavějící se proti svaté vůli Boží: „Sluší se poslouchati více Boha nežli lidí“ (Sk. 5, 29) — 30). Po této cestě kráčeli nesčetní mučedníci a věřící po věky a ve světě. (Kap. 11).

Kapitola 12. znovu zdůrazňuje myšlenku, že „nikdo nesmí býti nucen k víře“.

Kapitola 13. rozvádí větu, že „z katolické tradice je svoboda církevní základní zásadou ve vztazích mezi církví a občanským řádem lidového života“. A proto církve žádá, aby všemi jejími syny „se konaly prosby, modlitby prosebné i děkovné za všechny lidi, za krále i za všechny vrchnosti. — Neboť to je dobré a příjemné před Bohem, naším Spasitelem, který chce, aby všichni lidé byli spaseni a přišli k poznání pravdy“ (1 Tim. 2, 1—4). Věřící křesťané však ve svém svědomí mají pečlivě přihlížet k posvátné nauce Církve (35). Z vůle Boží totiž Církve katolická je učitelkou pravdy a jejím posláním je, aby hlásala pravdu, již je Kristus, a právoplatně učila a vysvětlovala zároveň zásady mravního řádu vyvěrající ze samé přirozenosti lidské a svou autoritou je potvrzovala.

Závěr deklarace „O náboženské svobodě“ se obrací k současné situaci ve světě a znovu zdůvodňuje vydání tohoto dokumentu II. vatikánským koncilem. „Jest totiž zřejmé,“ praví se závěrem, „že všechny národy více den ode dne se sjednocují, lidé rozličné kultury i náboženství jsou mezi sebou užšími pouty poutání a roste nakonec vědomí vlastní i odpovědnosti každého. Proto, aby byly zavedeny mírové vztahy a svornost v pokolení lidském a též upevněny, je třeba, aby všude na zemi byla náboženská svoboda chráněna účinnou ochranou právní a zachovány nejvyšší povinnosti i práva lidská pro svobodné prožívání náboženského života ve společnosti. Kéž Bůh a Otec všech učiní, aby lidská rodina — pečlivě zachovávající náboženskou svobodu ve společnosti — byla dovedena milostí a mocí Ducha svatého k oné vznešené a trvalé „svobodě slávy dítek Božích“ (Řím. 8, 21).

Jak jsme se již zmínili, byla diskuse kolem tématu o náboženské svobodě velmi živá a často i rozporná.

Konečné hlasování rovněž dosvědčuje, že odročení hlasování z III. zasedání, přerušení diskuse Pavlem VI. a přepracování návrhu dokumentu stejně ještě plně neuspokojilo, neboť proti 1997 kladných hlasů koncilních Otců byl poměrně velký počet 224 hlasů neschvalujících.

Deklarace tedy je potvrzena a jako dokument stanoví, že v náboženské otázce není možné činit na člověka nátlak. V naší době, čím je vyšší kulturní úroveň lidí, tím větší vidí hodnotu ve svobodě a tím více též vzrůstá jejich pocit odpovědnosti. Svobody je třeba kvůli pořádku a veřejnému blahu. Může být omezena pouze jménem společného blaha. V náboženství je veškerý nátlak narušením důstojenství lidského tvora.

„V měnícím se světě zažehnutém jiskrou revoluce,“ praví vynikající myslitel Denis E. Hurley („Svoboda v církvi“) „žádný myšlenkový systém nemůže dlouho zůstat významný, jestliže není jeho myslitelům dopřána nezbytná svoboda a iniciativa provádět aplikace a obohacení, k nimž dávají podnět nové objevy. Jak ukázal Otec Graham, Svaté officium, zamýšlené jako orgán bdělosti, se ve skutečnosti stalo institucí ovládající veškeré katolické bádání. Je to něco podobného jako kdyby předsedou společnosti pro občanské svobody byl policista. Všechny zakořeněné instinkty se tu musí ocitnout v konfliktu.“

Ať už vytvoříme jakékoli instituce, musí držet krok s dobou. Co snad mělo úspěch v konstantinovské éře, nebude asi mít úspěch v éře následující. A v této nastupující éře je po mém soudu církvi určeno učinit pro svobodu to, co v minulých dobách učinila pro rozum.“

Dr. J. Beneš

UDÁLOSTI DOBY A KRÁLOVSTVÍ BOŽÍ

Diskuse, které byly vedeny na koncilu o 13. schématu „Církev v současném světě“, jasně potvrzují to, co citliví pozorovatelé vnitřního života tohoto shromáždění zaznamenávali od samého počátku. A sice jednak to, že téma bylo nyní formulováno v duchu původní inspirace, kterou bylo v průběhu koncilu zcela nemyslitelné vyloučit. Když se totiž v minulém roce jednu chvíli zdálo, že by se snad neprosadil sám princip návrhu, ohrozilo to samotný koncil. A pak i to, že předmět textu, nebo spíše jeho perspektivy a způsob uspořádání, jsou podle obecného mínění zcela nové nejen v historii koncilních shromáždění, ale i v doktrinárních projevech Církve vůbec. To ospravedlňuje určité rozpaky v průběhu porad. Nejde snad o to, že by se Církev během posledních 50 let nevěnovala četným dobovým problémům: důstojnosti člověka, životu rodin a jejich postavení v obci, ekonomickým a sociálním podmínkám, mezinárodním stykům atd. Dnes jde spíše o *základní postoj* Církve, který zaujímá vůči tomuto světu a jeho problémům a který je zcela nový. Církev si uvědomuje samu sebe a tím, že se nechává vyvíjet světem a zkoumá způsob své existence ve světě, nenahlíží na sebe jen sociologicky, nýbrž evangelicky.

Již v předchozích zasedáních byla asi třetina projevů biskupů motivována pozorováním převratných změn ve světě a v podmínkách lidského soužití. Text nynějšího návrhu má dlouhý úvod, který mnohé překvapil a který zaznamenává velmi přesně, s velkým pohnutím, ba dokonce i s jistou satisfakcí, základní důvody a příčiny přeměny životních podmínek. *Lidské životní podmínky*: výraz, který se znovu a znovu opakuje a který je v církevních textech a v teologických úvahách zcela nový — přinejmenším v důrazu, na něj kladeném. Po dlouhou dobu byla prvořadým předmětem zájmu křesťanů i klasických moralistů *lidská přirozenost*: její trvalé základy, neporušitelná struktura, věčné naděje, její společná civilizace a její „přirozená práva“. Aniž bychom popírali význam a potřebu takového uvažování, poznáváme dnes daleko citlivěji hranice podobných abstrakcí, které nám pod rouškou hluboké spirituality předkládají člověka, jako by byl vždy identický sám se sebou a které nevidí v proměnlivém běhu dní leč podružné varianty spojené s problémy aplikace, nebo jen příznaky svého úpadku.

Člověk je v *dějínách*, a to ne snad jen náhodně, ale samou svou přirozeností, neboť čas je rozměrem jeho bytí a měřítkem jeho činnosti. Nejde jen o to, abychom tuto skutečnost s jakous takous ochotou vzali na vědomí. Jde totiž o základní hodnotu v tom smyslu, že člověk, angažovaný ve světě hmoty a společnosti, dostává pevné a dokonalé měřítko své činnosti a také svých nadějí, díky své schopnosti rekapitulovat v přítomném okamžiku minulost vzhledem k perspektivám budoucnosti v dění tohoto světa a této společnosti, jejímž je osobním a kolektivním vědomím.

Tento smysl pro dějiny má nyní svou křesťanskou paralelu ve víře Církve, která si dnes více uvědomuje to, čím skutečně je: společenstvím věřících, trvajícím z generace na generaci, v Kristu *Bohočlověku*, který přišel v dějínách. Je realizací jediné „ekonomie“, jak říkali

řečtí Otcové, rozvíjením Božího „plánu“, jehož zákony jsou dějiny do dějin jdoucích ze století do století. Bible jsou dějiny, „svatá historie“ a ne teoretické exposé podávající určitý systém myšlení, z něhož by bylo možno vyvozovat morální a sociální aplikace.

Toto bedlivé zkoumání proměn v člověku i ve společnosti na koncilu není tedy činností čistě empirickou, která by měla sloužit jen k organizování účinnějšího apoštolátu. Je nabytím vědomí Církve o tom, že nalézá v historii, v dějinách tohoto času, vlastní *podmínky* svého svědectví. Ne, že by profánní dějiny civilizací pozvolna vytvářely království Boží, nýbrž tím, že bylo ustaveno a přijato příchodem Boha v dějinách, přichází království Boží shůry a stojí z oné strany za každou lidskou událostí. Je, jak říkáme, transcendentní. Ale právě jeho transcendence implikuje bezvýhradnou — byť nesmíšenou — inkarnaci.

„Události“ v onom silném významu, který dnes tomuto slovu dáváme, jsou tedy vetkány do osnovy Božího království a jsou zároveň látkou ke konstruování světa i místem dotyku milosti. Milost je v dějinách, její krajní osobní niternost v lásce neredukuje nijak její kolektivní dimenzi v „lidu Božím“ během dějinného pochodu k naplnění časů. Když tedy zkoumá koncil události doby, onen nepřetržitý sled událostí, které dnes ustavují a oživují lidskou společnost, nespokojuje se jen nějakou nezbytnou akomodací nebo nějakou apoštolskou taktikou (jak ubohá interpretace *aggiornamento* by to byla!), ale definuje a realizuje podstatný zákon bytí Církve v současném světě. Distančujeme se zároveň od teorie pokroku filosofů 18. století i od teologie, která doufala nalézt v nečasovosti garanci svých věčných pravd.

Prvořadým úkolem této teologie dějin, této církevní sociologie milosti, není tedy vytýčit program „sociálního učení“, který by v protivenstvích doby restauroval „křesťanskou civilizaci“ (jak to mnozí od jakési koncilní superencyklyky očekávali), ale rozpoznat v událostech, v onom nepřetržitém sledu událostí nové civilizace (tj. v socializaci, v pokrocích vědy, v politickém uvědomění mladých národů, v zobecňování problémů, v mezinárodní organizaci atd.) *znamení času* a chápat je jako výzvy a schopnosti, kterými jsou lidské dějiny připravovány (nejčastěji neuvědoměle) k přijetí Božího Slova a božského života milosti. „Příprava na evangelium,“ říkali staří Otcové, když pozorovali hodnoty římské civilizace, a to i územní rozlohu imperia. Od té doby, co se Bůh stal člověkem, má proces humanizace zcela novou a dosud nepředvídanou hodnotu: možnost uchopení božského života. A to právě v životních vztazích, kde se může plně uplatňovat dialog mezi Bohem a člověkem, mezi Církví a světem.

Znamení času: To je onen senzační výraz Jana XXIII., který tak často znovu používá i Pavel VI., a který je bezprostředním a významným námětem celého 13. schématu (i když z něho úzkostliví exegeté odstranili výslovné odkazy na evangelia). To je přímý předmět oné „konkrétní a dějinné teologie“, po níž podle profesora Skyds-

gaarda volal Pavel VI. při známé audienci nekatolických pozorovatelů 17. října 1963.

Znamení času: Není vůbec třeba používat zbožných moralistických zaklínadel a vylučovat odkazy na historii, na dějiny dnešní doby. V samé realitě událostí máme (jak říkají profesori) „teologické místo“, tedy látku, v níž křesťan rozeznává přítomnost Boha a prameny, z nichž

bude čerpáno při zachování správné metody Slovo Boží v činnosti ustaveného společenství Církve.

Koncilová konstituce „Církve v současném světě“ je prvním velkolepým textem, v němž Církve organicky vyjadřuje jeden z podstatných zákonů své existence a svého poslání.

M. D. Chenu (Přeložil M. Pecka)

ODKAZ HEBREJSKÉHO UČENÍ

(Závěrečná kapitola knihy „Esej o hebrejském myšlení“, Paříž 1953.)

Představme si ředitele továrny, který si přeje, aby jeho syn řídil továrnu podobnou jeho vlastní. On sám, otec, zápasil, trpěl a svou inteligenci a svým nadáním vytvořil tuto továrnu, své dílo. Přál by si, aby se mu syn zcela podobal, to jest, aby se stal tvůrcem, který bude znát božskou radost z díla, aby byl hoden bohatství a slávy, které mu připadnou.

Co udělá? Svěří to všechno, továrnu, celé své dílo svému synu, až dospěje?

Ne, to by neučinilo z jeho syna tvůrce, který by se mu podobal, člověka k jeho obrazu, ale pasivního a nehodného dědice, který dostává, ale neví, co to je tvořit a dávat. Jinak řečeno, nebyl by tím, čemu se říká „syn po otci“.

Avšak otec příliš miluje svého syna, než aby k tomu svolil. Tím, že by mu dal ovoce svého ducha a své práce, aniž by cokoliv od něho požadoval, připravil by jej o to nejlepší v životě, o radost být svobodným tvůrcem. Otec si přeje mít syna, který by se mu podobal, muže, s kterým by mohl jednat jako rovný s rovným, jako se svým přítelem.

Je tedy nutné — to je požadavek lásky otce k synovi — aby tvořil a jaksi znovu zplodil svým duchem a svou prací celé dílo svého otce, které mu bylo svěřeno, aby se tak stal jeho autorem stejným způsobem a zasloužil si tak všechno bohatství, jehož je dědicem.

Bůh stál, mohl-li to tak říci, před podobným metafyzickým problémem.

Bůh nechtěl stvořit živou loutku, která by byla jeho věcí, ani šťastného a poslušného živočicha, ale tvora „k svému obrazu a ke své podobě“ (Gen. 1, 26) — totiž boha, jak praví Písmo: „Rekl jsem: vy všichni jste bohové“ (Ž. 82, 6), věta, kterou použil Kristus v odpovědi Židům: »Není psáno ve vašem zákoně: „Já jsem řekl, bohové jste?“« (Jan 10, 34.)

Bůh nemohl potřebovat podrobené otroky.

Bůh chtěl stvořit bytosti schopné podílet se na jeho trinitárním životě, na radosti tří tvůrčích Osob. Jak jinak by mohla Moudrost říci: „Mou rozkoší je býti s lidskými syny?“ (Přísloví, 8, 31.)

Jaká to tedy byla metoda — strategie — které Bůh použil, aby rozřešil tento metafyzický problém, metafyzický problém par excellence: stvořit bytosti, podobné Jemu, Stvořiteli nestvořenému, a hodné podílet se na jeho životě a radosti, a přitom takové, které nemají nic, co by neobdržely a které by nebyly ničím, kdyby je nestvořil On?

To je prvořadý metafyzický problém, totiž problém spoluexistence mnohého a Jednoho, jsoucen a Bytí, svobodné činnosti lidí před svobodnou činností Boží. Tento problém, tolikrát se vyskytující u starých mudrců: jak to totiž, že z Jednoho, jak je pojmáme my, dochází k existenci jakékoliv mnohosti, dyady nebo nějakého počtu vůbec? Proč Jedno nezůstalo samo v sobě? (Plotin, Enn., 5, 1, 6.) Viděli jsme, že se u Plotina a v celé metafyzice novoplatonské tato existence mnohého, která vychází z jednoho vysvětluje degradací a pádem. Problém činu a svobody je tu rozřešen stejně: totiž pohlcením individuální činnosti, činností kosmickou, obrátem, souhlasem a rezignací (srv. stoikové, Spinoza).

Biblická metafyzika dává jinou odpověď: důvodem stvoření mnohosti jsoucen a existence tvůrčích a svobodných osob — snažme se zbavit ten výraz vši literárnosti a patosu — je láska.

Na tuto lásku mohou odpovědět jen autonomní osoby.

Jakou tedy použil Bůh metodu — podle Písma — aby učinil zadosť požadavkům této lásky?

Na vrcholu dlouhé tvůrčí práce v oblasti hmoty a života, když se naplnil čas a bylo dosaženo určitého stupně biologického vývoje, řekli bychom nyní s moderní vědou, dal Bůh vyrůst bytosti, která je svou biologickou strukturou živočich, která však v sobě nese — „nosíme tento poklad v hliněných nádobách“ — výzvu, prvotinu nadpřirozeného určení, desiderium naturale, soupodstatnou touhu pozdvihnout se až k účasti na životě svého Stvořitele, assimilari Deo. Imanence ducha, jeho přebývání v člověku je onou zárukou a příslibem onoho přetvoření, které udělá z člověka to, co Nová úmluva nazývá „spoludědic Božího slova“.

Avšak na tomto přetvoření má člověk spolupracovat. To je to, co jsme se odvážili nazvat Boží strategií: toto poslední stvoření, o němž Bůh řekl: „Učiňme člověka k našemu obrazu a podobě“, tento poslední příchod mezi obyvateli země není dokončen a nedosáhl plnosti, k níž byl určen.

Zde je, domníváme se, onen dialektický moment, který bible naznačuje epizodou o zahradě ráje a o pokušení.

—O—

Zdá se, že myšlenka vývojového plánu ve stvoření člověka, myšlenka zrání, nutného vývoje a přeměny předvídané v počátečním uspořádání, aby člověk dosáhl svého dospělého věku, své podoby Božího syna, je už naznačena celkovým biblickým pojetím času a dějin, Božími příkazy v první kapitole Genese: „Rostte, množte se a naplňte zemi“, a některými texty sv. Pavla.

Boží metoda, tak jak ji vyžadovala jeho láska, znamená stvoření takové bytosti, která by se mohla utvářet sama a tak se mohla opravdu stát bohem, bytostí k obrazu a podobnosti Stvořitele.

Namítat, že se člověk nemůže tvořit sám, protože byl zcela nezbytně stvořen Bohem, znamená nechápat Boží dar, znamená to opřít se o samotářské pojetí stvoření. Bůh chtěl stvořit boha, tvůrce. Symbiosa mezi tvůrčím Božím činem a činem člověka, kterého stvořil, je možná: THEŮ GAR ESMEN SYNERGOI - Jsme Božími spolupracovníky (I. Kor., 3, 9).

„Nic není libovolné ani tyranské v mém osudu: neboť nejmenší vnější tlak by stačil zbavit jsoucnou vši jeho ceny, krásy a trvalosti. Mám jen to, co jsem obdržel, a přece je zároveň nutné, aby všechno vyrůstalo ze mne, dokonce i jsoucnou, které jsem obdržel a které mi bylo zdánlivě vnuceno; ať cokoliv dělám nebo podstupuji, musím toto jsoucnou znovu potvrdit a tak říkajíc, znovu vytvořit svým osobním přilnutím a má nejúplnější svoboda je nikdy nesmí popřít.“¹⁾

Tvůrčí Boží činnost chtěla uskutečnit tento paradox: podnítit jiný tvůrčí čin k svému obrazu a podobě.

—O—

„Dědičný hřích“ je zvláštní hřích. Je to rodový hřích, hřích celého lidského rodu. Ha-Adam znamená člověka, lidství a je to výraz hromadný — při nejmenším v řadě textů. Adamův hřích je prvotní chronologický, ale především ontologický. Když bible užívá výrazu „Judův hřích“, nebo „Efraimova nepravost“, jsou zde vlastní jména užitá jako patronymika. Bible mluví též o „hříchu Sodomy“ nebo o „hříchu Jeruzaléma“ v kolektivním smyslu.

Živočichové žili s jistotou, elegancí a mlčenlivou moudrostí, přirozeně vlastní životu a instinktu.

S člověkem, s lidským rodem, s vědomím počíná riziko. Člověk ví, co je pro něho dobré a co je zlé.

Zpráva Genese nám říká, že po poznání dobrého a zlého u člověka bezprostředně následovala ztráta jistoty a pocit strachu, strachu před Bohem: člověk se skrývá, protože má pocit nahoty. Nahý byl už předtím, avšak „nestyděl ze za to“. Nyní „poznal, že je nahý“ a „jeho

oči se otevřely“. Poznal svou ontologickou nahotu, svůj podstatný nedostatek. Zakrývá se, schovává se před sebou tím, že se odívá, ukrývá se před svým Stvořitelem. Tento strach budeme nacházet v celé bibli. Vidět Boha se nyní pociťuje jako smrtelné nebezpečí. Člověk by nemohl vidět Boha a neumřít. „Nemůžeš pohlédnout na mou tvář, neboť žádný člověk na mne nemůže hledět a zůstat na živu“ (Ex. 33, 20). „Jen ať s námi nemluví Bůh, abychom nezemřeli“ (Ex. 20, 19). „Zemře, kdo se přiblíží k Jahvovu obydlí. Cožpak musíme tedy všichni zahynout?“ (Num. 17, 28.) „Zemřeme, neboť jsme viděli Boha“ (Soud. 13, 22). „Běda, po mně je veta: mužem jsem nečistých rtů, v národě nečistém bydlím! Oči mé viděly Krále, Boha zástupů“ (Is. 6, 5). Tento pocit strachu nalézáme u Petra, když poznal, kdo je Ježíš. „Odejdi ode mne, Pane, neboť jsem hříšný člověk“ (Luk. 5, 8).

Bůh klade tuto ohromující otázku: „Kdopak ti řekl, že jsi nahý?“ (Gen. 3, 11.) Předtím byl člověk též nahý, ale nepocítoval to jako nedostatek, nezdálo se mu, že by bylo něco v nepořádku.

—O—

Člověk má tvořit sebe sama, má dát svůj souhlas a spolupůsobit s Bohem na svém přetvoření, které jej uschopní podílet se na životě jeho Stvořitele.

Tvůrčí čin, jehož rozvíjení v průběhu času sledujeme ve svazcích stále komplexnějších druhů, se s člověkem stává vědomým pro ty bytosti, které plodí. S vědomím začíná riziko a možnost nezdaru.

Tento možný nezdár, možnost záhuby vůbec je navozena samotnými požadavky tvůrčí lásky.

Bůh je náročnější než my, pokud jde o naši blaženost. Připravil pro nás božskou radost. Z hlediska metafyziky nám umožní porozumět v jisté míře Božímu záměru — principu neustálého „více“. Ať se metafyzik snaží představit si to nejkrásnější a nejlepší, zůstane vždycky daleko za tvůrčím záměrem. Budeme vždycky lakomí ve své naději. Hereze spočívaly v neschopnosti doufat v ono „více“. Biblická metafyzika je metafyzikou souhlasu. „Ježíš Kristus,“ říká sv. Pavel, „se nestal ano i ne, ale ano bylo v něm. Neboť všechna zaslíbení Boží se uskutečnila v něm.“ (2. Kor. 1, 18.) On je „Amen“ (Apok. 3, 14), integrální Ano. Mírou Boží je nadbytek. Někteří z nás si myslí, že by se spokojili s věčným lidským štěstím. Bůh však si přeje učinit nás bohy k svému obrazu a podobě. Možnost nezdaru je ovšem již zahrnuta v tomto nejvyšším povolání. Už tím, že existuje námaha růstu a zrání, na níž máme spolupracovat, vzniká možnost zvratu. Bůh by nás nemohl donutit. Není možno nutit Boha. On nás volá, naléhá na nás, tlačí na nás, avšak nemohl by znásilnit tuto svobodu, která je podstatou jeho díla.

V celém Starém zákoně vidíme, že Boží pedagogika vzhledem k milovanému dítěti Izraeli nespocívá v nucení — Bůh je přece všemohoucí a mohl by učinit se svým lidem to, co by si přál — ale v podnícení odpovědi, lásky a návratu k Bohu, které vycházejí právě ze svobody člověka. Boží genialita tkví v tom, že se mu podařilo dostat z národa s neohebnou šíjí a tvrdým srdcem ty podivuhodné odpovědi, ta zřídla svatosti, která nalézáme od Abraháma, Izáka a Jakuba až po proroky, a to bez nátlaku a bez porušení právě té svobody, která je jejich zdrojem. Nikdy se Jahve nepokouší učinit z Izraele svou věc, svůj předmět. Naléhá, žádá: „Slyš, Izraeli...“

O užité metodě mluví posvátné dějiny. Utrpení samo ještě neочиšťuje, jak se často říká. Utrpení a pohromy jsou jen Boží zásahy, aby se člověk nezabydlil v podmínkách, jež nejsou pravá blaženost, k níž je povolán.

V dějinách Izraele stejně jako v dějinách Církve mají nepřátelé a protivníci svou prozřetelnostní funkci. Kdykoliv Církev dopustí, aby se ztratila nebo zanedbala část pravdy, kterou má opatrovat, o jejíž uplatnění se má starat, pozdvihne se protivník, a to — humor dějin — ve jménu právě té části pravdy, kterou Církev opustila, a v ní útočí na křesťanství. Jen si vzpomeňme na užitečnost renesance, která zachránila Církev před pokušením časné vlády a před intelektuální tyraní, připomeňme si Nietzscheho, který nám pomáhá, abychom neudělali z křesťanství morbidní morálku, připomeňme

Freuda, Marxe. Každý protivník se stal nezbytným, díky jisté ochablosti křesťanství. Jestliže už křesťanství nezvěstuje chudým, pak budou spravedlnost zvěstovat jiní, ale na oplátku ještě napadnou křesťanství a budou se rozbíjet, jako kdysi Asyřané a Egypťané napadli a zpusťovali Izrael, kdykoliv se stal nevěrným svému Bohu a Úmluvě. Pravda již nechce chybět na Zemi. Jakmile pravdu nechrání a neslouží jí s plností síly to Tělo, je muž byla svěřena, pravda se vystěhuje a podnítí člověka či celé hnutí, kteří se stanou bojovníky za tu částku pravdy, kterou křesťanství opustilo. Ale ten člověk či hnutí povstanou proti Jeruzalému a vypoví mu válku, jako by Pravda nestrpěla, aby ji někdo kouskoval a odštěloval od ní samé. Válka je formou její rozbité jednoty. Válka znamená touhu pravdy vrátit se k sobě samé, ke své jednotě.²⁾

Konflikt uvnitř lidstva, mezi národy, uvnitř Adamovy totality, značí neschopnost spokojit se se stavem věcí, který skutečně není konečným cílem určení lidstva.

Když Asyřané napadli Izrael, povstal v Izraeli prorok, aby naučil svůj lid chápat pohromu a utrpení a aby ho přivedl k návratu k Jahvemu. Bůh nenechá svůj milovaný lid v klidu, když se odvrací od určení, které je jeho životem. „Miloval jsem tě věčnou láskou, izraelská panono!“ (Jer. 31, 3.)

—O—

Dějiny jsou růst, dospívání lidstva, které směřuje k zralosti, avšak tento růst se nepodobá plynulému a klidnému růstu stromu. V lidských dějinách se objevuje negativní prvek. „Roditi budeš v bolesti.“

Zároveň s tím, jak lidstvo roste, se tento zápor stále více projevuje. Podle analogie s individuálním trváním a psychoanalýzou by se mohlo říci, že dějiny slouží k odreagování hříchu, k tomu, aby si Adam uvědomil přímo svými činy, co měl skryto v srdci od počátku, a tím aby se toho zbavil. Strom se pozná jen podle plodů. „Neboť nic není skryto, co nebude odkryto a nic tajného, co nevejde ve známost“ (Mt. 10, 26). Cíl růstu bude též okamžikem plného vědomí. „Z toho poznáváme, že je poslední hodina“ (1. Jan. 2, 18). Podle proroků se dějiny lidstva musí skončit neusmiřitelným zápasem.

—O—

Jsmo vedeni k tomu, abychom tvořili. To je naše prvořadě povolání. „Rostte a množte se“ (Gen. 2, 28).

Připomeňme si podobnost hřivnách: „... Jeden dostal pět hřiven, jiný dvě a opět jiný jednu, každý podle svých schopností... Ten, který dostal jednu, šel a ukryl peníze svého pána v zemi... Pane, poznal jsem, že jsi přísný člověk... dostal jsem strach, šel jsem a zakopal tvou hřivnu do země; hle, tu máš to, co je tvého“ (Mt. 25, 25). Jsme zavázáni přinášet užitek. Vzpomeňme si na planý fík. Svatost nezáleží v pasivní poslušnosti vůči literě zákona. Velcí svatí jsou velkými tvůrci. Budeme souzeni podle svého ovoce.

Svatost je pochopení a pochopení není možné bez tvůrčí spoluúčasti na Božím díle. Nic nemůže dispensovat od živého činu ducha, který znovu tvoří. Pochopení nemá v sobě nic spekulativního ani pasivního. Působení lásky je nezbytně nutné pro porozumění. „Neboť každému, kdo má, bude dáno a bude mít hojně; tomu však, kdo nemá, bude odňato i to, co má“ (tamtéž).

Claude Tresmontant

¹⁾ Maurice BLONDEL, L'Action, str. XXIII, XXIV.

²⁾ Co vůbec znamená válka (asi v tom smyslu, jako se ptáme, co znamená neuróza, jaká je její imanentní intencionalita)?

V jednotlivci obsahuje nemoc a každý vědomý nebo nevědomý konflikt aspekt jednak negativní, jednak pozitivní. Horečka je zápas o nové zdraví. Lepší je tato vnitřní válka, než mír smrti.

Výčitky a nároky mezi jednotlivými lidmi obsahují požadavek dokonalosti, neuspokojenost, která je zdravá. Milenci jsou nespokojeni se sebou navzájem, protože jeden není Bohem pro druhého. Výčitka a nárok mohou být plodné. Já sám jsem příliš slabý nebo příliš shovívavý, než abych se mohl soudit sám; tedy se toho ujmuu druhí.

NÁBOŽENSKÁ ÚCTA A PRAVOPIS

Které náboženské názvy píšeme s velkým a které s malým počátečním písmenem? Které zásady přitom rozhodují? Čteme-li církevní časopisy a publikace s náboženským obsahem, zdá se, že tyto otázky nejsou dostatečně objasněny.

Podle nových Pravidel českého pravopisu¹⁾ se píše slova nebo slovní spojení z náboženské oblasti s velkým písmenem *k vyjádření úcty náboženské* (Pr 59, č. 128). Z uvedených příkladů je zřejmé, že jde o názvy osob nebo zosobněných pojmů s povahou *jmen vlastních*, jako Bůh, Hospodin, Pán, Vykupitel, Duch svatý aj. Je však v tomto případě rozhodujícím důvodem skutečně náboženská úcta? Jestliže ano, proč se tato zásada neuplatňuje také u názvů posvátných věcí, které jsou předmětem náboženské úcty, jako mše svatá, svátost oltářní, popelce, křížová cesta apod.? Protože takové názvy nemají povahu jmen vlastních, ale jsou to jména obecná. Psaní s velkým písmenem, např. *Mše svatá*, *Nejsvětější Svátost* a *Oběť*, *Eucharistie* atp., se zde totiž pocituje jako výraz zdůraznění nebo zvláštního citového vztahu, který mimo řeč básnickou (Pr 59, č. 128) normálního člověka a střídavého křesťana odpuzuje podobně jako přecitlivělá nebo přemrštěná „zbožnost“.

V názvu utvořeném z několika jmen obecných píšeme velké počáteční písmeno jen u prvního slova (Pr 60, č. 130), např. *Písmo svaté*, *Starý zákon*, *Nový zákon*, *Stará a Nová úmluva* (Pr 67, č. 148; 68, č. 151), *Boží hod vánoční*, *Všech svatých* (Pr 68, č. 150). Pomnožná podstatná jména svátkových období jako *vánoce*, *velikonoce*, *letnice* (svatodušní svátky) se podle ustáleného zvyku píší s malým písmenem.

Má-li však podstatné jméno nebo přídavné jméno ve složených názvech povahu *jména vlastního*, píše se vždy s velkým písmenem, např. *Květná neděle* a *neděle Květná*, *Duch svatý* a *svatý Duch* (třetí božská osoba). V pojmenování třetí božské osoby nemá přídavné jméno „svatý“ platnost jména vlastního, nýbrž podle svědectví bible povahu funkční, tj. vztahuje se na působení Ducha svatého v dějinách spásy, nikoli na jeho osobní vlastnost; píše se tedy správně s malým písmenem. *Svatý Duch* jako název svátku (Boží hod svatodušní) by se však mělo psát s velkým písmenem stejně jako *Narození Páně*, a to už kvůli rozlišování od významu „Duch svatý“ (božská osoba).

Velkým počátečním písmenem naznačujeme *jedinečnou povahu jmen* v názvech *církevní Otcové* a *svatý Otec* (papež) na rozdíl od jmen obecných, např. *duchovní otec* (kněz). Zásada vlastních názvů se dá uplatňovat i u přídavného jména *boží*. Je správné psát toto jméno s velkým písmenem tam, kde je přivlastňovací k podstatnému jménu Bůh (jediný Bůh s významem výlučným) ve stejném smyslu jako přídavné jméno *Páně*. V tom jsou nová Pravidla nedůsledná. Připouštějí sice přídavné jméno „Páně“, ale název „boží“ uvádějí výhradně s malým písmenem. Je však třeba při psaní rozlišovat významově jedinečnou povahu názvu *Syn Boží* (Kristus) od názvu *syn boží* (pohanský polobůh) a *syn Boží* (vyvolený Boží v pojetí starozákonním; křesťan); podobně *Slovo Boží* (druhá božská osoba) a *slovo Boží* (evangelium). Stejně tak je třeba psát *Duch Boží* (Duch svatý), *Matka Boží* (Panna Maria) a *milost Boží* na rozdíl od téhož jména ve významu nevlastním, jako *boží milosti* (pečivo), *boží hrob* (oltář s napodobením hrobu Kristova), *boží muka* (sloup s křížem nebo obrazem Ukřižovaného), *boží krev* (kohoutek luční), *boží dřevo* (pelyněk), *celý boží den* nebo *svět*, *boží klid* aj.

Názvem *Srdce Páně* (božské Srdce) se sice vyjadřuje církevně schválená úcta k Srdci Ježíšovu, ale vlastní důvod k psaní s velkým písmenem není ani zde náboženská úcta, nýbrž jedinečnost významového pojetí. „Srdce“ zde totiž v sobě zahrnuje obojí význam obecného jména

„srdce“, vlastní (tělesný orgán) i přenesený (citová složka duševního života; citový zájem; nitro), zároveň jej však přesahuje. V biblickém pojetí znamená „srdce“ zdroj veškerého osobního života a projevu, tedy i myšlení (1 Král 3, 12; Luk 9, 47), chtění (1 Kor 4, 5; 2 Kor 9, 7) a svědomí (Řím 2, 15; 1 Jan 3, 19n). „Srdce“ v tomto smyslu je reálný symbol označující celobytnostní ohnisko, z něhož vyvěrá a v němž se soustřeďuje veškerá tělesně-duchová mnohotnost života. Tento pojem je dán skutečností, že člověk vnímá jednotu své bytosti už před jakoukoli reflexí, dříve než začne poznáváním rozlišovat mezi tělem a duší. Označení „Srdce Ježíšovo“ v sobě zahrnuje a zároveň přesahuje i biblický pojem „srdce“, nelze je tedy zužovat na symbol jednotlivé bytnostní složky nebo osobní vlastnosti či ctnosti, např. *milosrdenství* a *lásky*. Toto zvláštní pojetí je tedy třeba i psaním rozeznávat ode všech obvyklých dílčích významů slova „srdce“. Stejně důvody jako pro název *Srdce Páně* platí i pro vyjádření úcty k *neposkvrněnému Srdci Panny Marie*. Tento způsob psaní se dá zdůvodnit i zásadou zvláštního pojetí, uplatňovanou v řeči básnické (Pr 59, č. 128, bod 3). V této souvislosti je nutno zdůraznit, že psaní osobních a přivlastňovacích zájmen, která se vztahují na Boha, Krista nebo na jiné posvátné osoby, s velkým písmenem (On, jeho, Tvůj atp.) mimo jazykové projevy básnické vzbuzuje u čtenáře trapný dojem přemrštěné náboženské úcty.

S malým písmenem píšeme názvy svátostí, bohoslužebných úkonů a obřadů, tedy: *mše svatá* (nebo prostě *mše*, *mešní bohoslužba*), *bohoslužba slova*, *bohoslužba obětí* (b. eucharistická), *mešní vstup* (introit), *modlitba* (orace), *čtení*, *evangelium*, *přímlyvy*, *obětování*, *preface*, *kánon*, *embolismus* (vločka) atp., protože mají povahu jmen *druhových*. Mešní části označené svým počátečním slovem mají však povahu jmen *vlastních*, a proto se píše s velkým písmenem, např. *Gloria*, *Krédo* (Věřím v Boha), *Sanctus* (Svatý), *mešní Otčenáš*; zde se dá uplatnit i pravidlo o názvech vytvářících slovesných (Pr 68, č. 151).

Názvy církví se podle ustáleného způsobu píší s malým písmenem, tedy *církev římskokatolická*, *církev pravoslavná*, *evangelická církev československá* apod. Zde snad lze připomenout, že Druhý koncil vatikánský přiznal povahu církve i jiným křesťanským vyznáním (dekret O ekumenismu), třebaže se římskokatolická církev považuje za jedinou a pravou *Církev Kristovu*. V tomto výlučném pojetí je na rozdíl od jiných významů pojmů „církev“ oprávněné psaní s velkým písmenem, podobně jako k vyjádření zvláštního citového vztahu, např. *matka Církev*. Ani v tomto případě tedy nejde o náboženskou úctu, nýbrž o vyjádření jedinečnosti nebo zvláštního pojetí. Důsledným rozlišováním mezi „Církví“ a „církví“ se však zbytečně dotýkáme odloučených bratří. Uvažme, že koncil nás naučil jednak slohu ekumenickému, jednak větší katolické sebekritice, a při té může snadno „Církev“ s velkým „C“ působit až komicky. Z těchto důvodů je správnější dávat přednost psaní „církev“ s malým písmenem.

Církev v pojetí apoštola Pavla jako *tajemné tělo Kristovo* píšeme s malým písmenem, protože toto označení nemá povahu názvu vlastního, stejně jako *tělo a krev Páně* pod způsoby svátosti oltářní.

K pravopisu je třeba ještě dodat, že zkratky knih Písma svatého píšeme zásadně bez tečky. Kvůli jednotě se doporučuje stejný způsob zkracování, např. jak byl zaveden v Příručním slovníku biblickém. Překlady z původních textů však vyžadují úpravu v psaní 1, 2 Sam (Samuel) a 1, 2 Král místo 1, 2, 3, 4 Král; dále 1, 2 Kron (Kroniky) místo 1, 2 Par, protože „par“ je zkratka pro „paralelní místa“. Zavádět ovšem v označení listu apoštola Pavla Soluňany místo Thesalomíčanů je věcně nesprávné.

Chce-li kdo psaním názvů s velkým písmenem vyjadřovat svou náboženskou úctu, ať dobře uváží, že v křesťanských církvích má náboženská úcta povahu společenskou a nemůže být proto ponechána osobní libovůli jednotlivých věřících, třebaže je zároveň projevem osob-

¹⁾ Nakladatelství Československé akademie věd, Praha 1957, I. vydání. Zde je uvádíme zkratkou „Pr“ a udáváme stránku a okrajové číslo.

ním. Společenský význam má však i řeč, kterou se věřící vyjadřuje. Proto je každý ve svých písemných projevech vázán pravopisem národního jazyka. Mnozí si bohužel neuvědomují, že přeháněním v písemném vyjadřo-

vání náboženské úcty mohou často zesměšnit nejen sebe, ale i víru, kterou vyznávají. Nezapomeňme, že celá veřejnost posuzuje stupeň vzdělanosti a i inteligenci člověka podle jeho pravopisné úrovně. si

PSYCHOPATHOLOGIE NÁBOŽENSKÉHO ŽIVOTA

I pro lékaře je obtížný úkol určit přesný rozdíl mezi „zdravým“ a nemocným nebo „normálním“ či „abnormálním“, a to i u chorob vyhraněně organických. Dáleko větší obtíže vznikají v oblasti duševního života, kdy hranice nejsou ostré a přechody často splývají. Za organické nemoci považujeme takové choroby, u nichž nacházíme viditelné strukturální změny, a to jak makroskopické, tak i mikroskopické; kde však takové změny chybějí, označujeme takové choroby jako „funkční“.

Je však nutné také rozlišovat mezi duševní chorobou a poruchou náboženského života čili spirituální chorobou, čili chorobou, jejíž příčinou jsou faktory eticko-metafyzické. Často totiž tyto činitelé bývají přehlíženy nebo podceňovány. Nabývá totiž významu otázka, která je v souvislosti mezi duševní chorobou a pocitem viny, a to viny dědičné. Musíme poznamenat, že právě „natura vulnerata“ je pramenem, z něhož často vznikají různé obtíže i duševního života. Především se jedná o otázku osobní viny. Typickým příkladem mohou být „bludy prohršení“, jak je známe u různých duševních poruch. Jak daleko je zapříčiněna pocitem viny melancholie, to je těžko říci. Ale jsou psychózy reaktivního charakteru, u nichž je taková souvislost evidentní. Také při vzniku neurozy hraje pocit viny významnou roli. Praxe nás učí, jak se mohutně na tomto vzniku účastní abusus sexualis, nebo ipsace nebo abusus matrimonii nebo i různé formy předmanželských nebo i mimomanželských vazeb. Zcela zvláště a to neblahou roli především hraje abortus artificialis.

Není sice v každém případě vzniku duševní choroby přímá závislost na osobní vině, ale je známé, že pocit viny může vyvést duševní život z rovnováhy, zvláště když se jedná o jedince s labilnějším systémem nervovým nebo větším rodinným zatížením.

Naším úkolem nyní není podat snad „úvod do psychiatrie“, ale popíšeme jen nezbytné základní pojmy a jevy patologické náboženského života.

Jedním z patologických projevů náboženského života je pobožnostkářství. Kouřil tvrdí, že nejčastěji bývají postiženy ženy, ale muži nejsou vyňati, je jich však rozhodně méně. Osoba, u níž se projevuje tento patologický projev, hledá v projevech náboženství jen svou citovost a náladovost. Takové osobě se nejedná o to, aby plnila vůli Boží, aby zachovávala přikázání, ale využívá se jen v různých náboženských úkonech, které lahodí jejímu citu. Touží jenom po útěchách, a to jak ve sv. zpovědi, tak i ve sv. přijímání, chce žít jen v Božím světle a cítí, že je přímo Bohem vyvolena. Hledá totiž jenom ukojení svých citů, vyhledává kazatele, kteří ji svými kázáními dojmají a hlavně když dovedou své posluchače rozplakat. Při tom však taková osoba nezachovává Boží přikázání a ke svým bližním je tvrdá až nelidská. Kněz-kazatel, který káže prostě, zdá se takové osobě málo horlivý a málo zbožný. Zato kazatel, který dovede dojmout a rozplakat, při jehož projevech si pobožnostkárka poplakala, ten u ní vyvolal pocit štěstí a spokojenosti, i když ona si žije dále jako člověk bez mravního řádu, ale při tom má vědomí a pocit velkého prožitku své mimořádné zbožnosti. Po psychiatrické stránce jsou to osoby, které mají sklony farizejského pobožnostkářství, schizoidní.

Bigotnost (abnormální nábožnost) je vlastnost, která je uváděna jako typický rys epileptického charakteru. U nás se již s tímto povahovým rysem u nemocných epileptiků setkáváme vzácně, a to vesměs jen u starých epileptiků, kteří nesou tuto povahovou změnu ještě z dřívějších dob.

Jiným extrémem náboženských projevů je náboženský fanatismus. Podle Jamese je to extrémní oddaná láska k Bohu, která, není-li držena v rovnováze, stane se výstřelkem, je to tedy loajálnost, vyhnaná do křečovitě

krajnosti. Také v obyčejném životě někdy těžko vycházíme s názorovými fanatiky a někdy se nejedná jen o náboženské zásady, ale mohou být i jiného druhu, např. se jedná o zásady hygienické, zdravotní apod. Stanou se potom jejich životním principem, a to tak silným a ovládaným, že tito lidé jsou vůči kritice a jiným názorům absolutně hluchí a slepí. Když tito lidé prosazují své názory v rodině, stanou se nepřijemnými, omezenými, hádavými diktátory a ve veřejném životě zakladateli různých sekt, které se odlišují od zásad obecného života. Tak např. fanatičtí otcové nutí celou svou rodinu vegetariánsky žít, nebo zase přátelé zvířat protestují proti používání zvířat k pokusům, nebo některé matky léčí všechny nemoci svých rodinných příslušníků masážími nebo Kneipovou vodoléčbou apod.

Jiným extrémním názorem vlastního svědomí v náboženském životě je skrupulosita, od níž musíme odlišovat člověka útlého svědomí. Je to totiž hraniční případ, kdy se tento člověk bojí i nejmenších hříchů, ale přesto má klidný postoj a dovede zcela dobře rozeznat těžký hřích od lehkého hříchu a lehký hřích od pouhé nedokonalosti. Zato však skrupulant je nerozhodný a hlavně zmatečný. Je totiž zmatán vnitřní nejistotou, ve všem totiž vidí hřích, stále má dojem, že se řádně nevyzpovídal, že něco zatajil, čímž je u něho sv. zpověď neplatná. Přebíhá od jednoho zpovědníka ke druhému a chce stále své dřívější zpovědi opakovat. Tak vyrůstá jeho zmatečnost a nejistota až do nutné neurozy. Neurozu totiž definujeme jako poruchu vyšší nervové činnosti, tj. poruchu adaptace člověka k jeho okolí, zvláště ke společnosti, dále je to porucha koordinací funkcí tělesných i vegetativně viscerálních.

Neurozu prakticky onemocní během svého života každý člověk. Někdy se to projeví jen zcela lehkými příznaky, které bez léčby zmizí, ale jindy se projeví celou paletou různých příznaků a obtíží, takže musí i vyhledat lékaře. Příznaky neurozy jako takové bývají jednak duševní (chorobný strach, pocity méněcennosti, nutkavé myšlenky), nebo tělesné (bolesti hlavy, bušení srdce nebo i obrna končetin apod.), nebo i obojími příznaky. Neurotické obtíže jsou nemocnému nepříjemné až trýznivé. Nemocný je pokládá za chorobné nebo je vysvětluje jako nedostatek své povahy nebo jinými vnějšími vlivy. Osobnost nemocného vzhledem k duševním chorobám není hrubě porušena.

V náboženském životě, a to jak u laiků, tak i u kněží, se projevuje neuroza, kterou moralisté označují skrupulositou a psychologové nutkavou neurozou (anankasmem.) Podle projevů neurozy rozlišujeme:

1. Nutkavé představy. Bývají to např. vtíravé profánní, obscení nebo i blasfemické představy při modlitbě, při mši svaté, při pohledu na náboženské obrazy. Tyto nutkavé představy jsou neurotikem pocítovány jako cizí. Také neurotik se je vůlí snaží přemoci, ale s tím větší silou a neodolatelností se znovu a znovu objevují a vracejí. Nakonec tento boj v duši neurotika plodí vnitřní nejistotu.

2. Jinou formou neurozy jsou nutkavá jednání, která mohou být jinak ve všedním životě zcela banální. Např. jde-li neurotik po chodníku a trpí nutkavými myšlenkami, které ho nutí, aby krácel jen po určitých kamenech dlažebního vzoru: nebo jindy se neurotik znovu a znovu vrací domů, aby se přesvědčil, že zhasil světlo, uzavřel vodu nebo plyn či zamkl dům. I když si je vědom nesmyslnosti svého počínání, přece jen se na konci chodníku zastaví, jehož vzorek končí a zůstane stát jakoby před nesplněným úkolem, který jej potom dlouho pronásleduje. V náboženském životě mají neurotici jiná nutkání, např. vneuctít při sv. přijímání sakrilegicky sv. hostii.

3. Nutkavá fobie, jakožto jiná forma neurozy, nám zřetelně ukazuje souvislost mezi nutkáním a úzkostí. Úzkost totiž nemůžeme zaměňovat se strachem. Strach má svou

příčinu v objektivním nebezpečí, kdežto úzkost vzniká v nitru úzkostlivého člověka a chybí jí objektivní reálný základ. Úzkost, která má zřetelný metafyzický rys, doveďe někdy ovládnout člověka a vniknout i do jeho náboženského citění. Jediným preventivním a velmi důležitým opatřením nutkavé neurozy je pevná víra v Boha a vědomí Božího synovství, tj. poměru k Bohu, v němž voláme: „Abba, Otče“ (Sv. Pavel ke Gal. 4, 6). Jedině tento způsob doveďe přemoci metafyzickou úzkost, takže potom nám tato nemůže ublížit.

K nutkavému jednání se počítají i některé formy koktání a písarská křeč. Typickými fobiemi jsou tyto: Klaustrorafobie — úzkost být sám v místnosti, agorafobie — úzkost při přecházení volného prostranství, mysofobie — obava před zašpiněním se, na které následuje nutkání se stále umývat a užívat při tom různé dezinfekční prostředky. Neurotik totiž stále umývá po každém kliku u dveří, zábradlí na schodišti, dezinfikuje peníze apod. Dokonce existuje také fobofobie, to znamená úzkost z úzkosti. Podle zkušených psychologů mají mnohé z těchto fobií jistou spojitost se sexuálním životem, zvláště tam, kde je sex špatně sublimován. Obzvláště špatná sublimace sexu je intenzivně zjevná u mysofobie — tj. úzkosti před zašpiněním a z toho vyplývajícího stáleho umývání, neboť tato fobie bývá často spojena s ipsofaci resp. přehodnocením erotických představ, která navenek může být pečlivě překryta maskou slušnosti, ale uvnitř převládá úzkost.

Nutkavé jednání z přezkoušení, zda to nebo ono bylo provedeno, se může dostavit i u normálního člověka a nepovažujeme to u něho za chorobný projev, ale toto jeho jednání může ovšem dostat nutkavý charakter. V náboženském životě se potom nutkavé fobie projevují ve skrupulositě, např. zda poslední sv. zpověď byla platná, nebo zda snad byly nevhodně přijímány sv. svátosti atd. Takové přezkoušlivé svědomí skrupulosní vede k hloubání a rozpolcenosti v oblasti náboženského života.

U některých kněží byly pozorovány projevy neurozy, které označujeme „celebrační neurozou“.

Tak např. kněz trpí úzkostí, že nebude s jednotlivými částmi mše sv. hotov, jinou úzkost má při čištění kalicha, aby snad nebyla zneuctěna sv. hostie, nebo trpí úzkostí, aby mu neupadlo ciborium při rozdělování sv. přijímání, nebo aby snad nerozlil konsekrované species, aby neklopýtl s monstrancí, nebo zase jiný trpí úzkostí, zda správně konsekroval (konsekristé), nebo že zapomněl memento (mementisté), nebo že nechal upadnout na oltářní mensu fragmenty species (fragmentisté), atd. Ke konsekrační úzkosti se nezřídka řadí i to, že nevhodně celebraval.

V psychotherapii u nemocného kněze — nutkavého neurotika — přesvědčujeme, že jeho neurotické představy, impulsy nebo fobie nejsou výplodem jeho zvrženosti, nýbrž že jsou způsobeny jeho nemocnou přirozeností. Někteří skrupulosní neurotici se mylně domnívají, že jsou v projevech jejich choroby démonické zásahy. Když se lékaři nebo zpovědníkovi podaří vyložit nemocnému, že nemůže být v projevech jeho choroby řeči o nějakém hříchu, poněvadž u něho chybí vždy vnitřní souhlas nemocného, např. k obsahu jeho myšlenek, nemocný se uklidní a nakonec se vyléčí ze svých obtíží, které jej někdy i dlouhé měsíce či léta trápí. V psychotherapii je vždy nutné dodat neurotikovi sebedůvěru. Snažíme se mu dodat a u něho vzbudit „pocit jistoty“, který mu především dává vědomí: „Scio, cui, credidi at certus sum!“ (Sv. Pavel 1. Timot. II. 1, 12).

4. Jiným neurotickým syndromem jsou depresivní poruchy. Deprese se totiž stává chorobou teprve tehdy, jestliže svou intenzitou přesahuje značně závažnost ztráty nebo přetrvává-li déle, než je tomu u ostatních lidí. Dělíme je na psychotické, melancholické nebo tzv. endogenní deprese nebo deprese neurotické. Dosud nemáme přesných kritérií, které by je vyhraněně oddělovaly od sebe.

V náboženském životě se melancholičtí psychotikové a neurotici obviňují a v neštěstí vidí trest Boží, oddávají se zoufalství, připraví se i na sebevraždu i když o ní nemluví. Přistoupí-li v tomto stavu poenitent ke sv. zpovědi, musí si zpovědník především získat jeho důvěru,

při poučení zpovědníka ať mnoho nemluví, poučení ať je klidné, pomalu a ne mnohými slovy, jak radí pastora-listé. Zpovědník se snaží melancholického poenitenta vést k tomu, aby si byl vědom svého stavu, v duchovním životě mu zakazuje zpytování svědomí, dlouhá rozjímání a vede ho k tomu, aby pěstoval velkou odevzdanost do vůle Boží. Pro kněze máme však velmi dobrou radu, aby těžce nemocné melancholií zásadně se nesnažili „léčit“ a upustil od jakéhokoli náboženského působení, leda extrema unctio. Touží-li však nemocný po sv. zpovědi a je-li příčinou deprese spáchaný těžký hřích, jistě mu sv. zpověď přinese ulehčení.

5. Jiným, neméně častým, neurotickým syndromem je hysterie. Nemocný, postižený touto chorobou, reaguje na své svízelné a citově trapné situace nebo na konflikty únikovým způsobem, a to často náhražkově a příliš citově.

Rozlišujeme:

- a) trvalé povahové znaky, tzv. hysterický charakter,
- b) hysterické abnormální reakce,
- c) hysterická psychopatie.

Hysterická povaha je vyznačena nápadným egocentrismem, zvýšenou afektivitou, chorobnou touhou po sebeuplacení za každou cenu, strojeností chování, zvýšenou sugestibilitou. Např. hysterická osoba v nepříjemných situacích má bolesti hlavy, zvrací, má bolesti břicha, a tím se snaží unikově řešit trapnou situaci.

Hysterická reakce je jednak duševní a jednak tělesná. V nepříjemné situaci hysterik jak mužského, tak ženského rodu upadá do záchvatu, ve kterém se válí po zemi, tluče nohama a rukama, předvádí velkou scénu, někdy se jeho tělo napíná do oblouku, takže se dotýká země jen patami a záhlavím jako v napjatém luku. Někdy se u nemocného objeví i obrny jedné nebo více končetin, může se dostavit i hysterická němota, slepota nebo hluchota. Lékaři dnes však nepovažují tyto projevy za simulaci, ale za skutečné chorobné projevy, jako projevy slabosti kory mozkové a neschopnosti řešit rozumově své obtíže a životní překážky. Hysterický psychopat vystupuje teatrálně, nápadně. Takový člověk závidí lidem, kteří jej v něčem předstihují, je naslzlý, ale vzápětí člověka, kterému projevoval přízeň, hrubě pomluví. Snaží se vzbudit obdiv, nejde-li to, tedy aspoň soustrast, často vystupuje v roli trpitelů. Na jedné straně jsou přehnaně citliví vůči každé nesprávnosti, která je postihla, ale zato dovedou být bezcitní a hrubí k jiným. Nemají-li v životě dostatečný úspěch, dovedou se ovládat fantaziemi, takže nakonec sami ztrácejí pojem skutečného a vymyšleného, živého. O takových stavech mluvíme jako o „pseudologia phantastica“.

Ve zpovědi se poenitenti-hysterici vždy zpovědníkovi vzepřou, kdežto anakast-neurotik si dá od zpovědníka vše líbit, poněvadž je přesvědčen, že zpovědník o něm příliš dobře smýšlí. Hysterické ženy zase vyhledávají s oblibou mladé a nezkušené muže, s nimiž svádějí hovor na sexuální problémy. Ke sv. přijímání přistupují hysterici zvláště rádi sami a zvláště, aby se tím stali nápadnými. Pro hysteriky neplatí žádný zákon nebo předpis, ale od druhých vyžadují plnění těchto co nej-svědomitěji. Jestliže hysterik-poenitent činí si ve sv. zpovědi těžké výčitky ze svého jednání, potom mu zpovědník řekne celou pravdu. Jestliže se podaří takto zpovědníkovi, aby hysterik-poenitent opravdu poznal stav své duše i s její abnormálností, potom lze doufat v jeho konversi v náboženském životě a vyléčení z jeho duševní abnormality.

Při zpovídání ve styku s hysteriky je zpovědníkovi a knězi vůbec třeba mimořádné opatrnosti, především u žen. Je nutno se varovat důvěrného hovoru mimo zpověď, je velké nebezpečí, že žena hysterička nakonec vše překroučí podle své fantazie, která bývá velice bujná. Kněz nemá přijímat od hysteriček darů, poněvadž jsou často na úkor rodiny. Zpovědník nechť zásadně opomíjí jejich nápady, nemusí je brát vážně a vždy je nutné ukazovat na konkrétním případě, jak se hysteričky blamují. V náboženském životě nesmí jim povolovat žádné extravagance. Kněz musí být zvláště opatrný při návštěvě hysteriček v bytě a v tomto případě nemá pobývat s nemocnou nikdy sám v pokoji a návštěvu ať omezí na tu nejkratší dobu a doslova „ať se nevzdaluje od dveří“.

Za projev psychózy považujeme bludy, a to jednak autoakusační, v nichž nemocný tvrdí, že zničil svět svými hříchy, zejména často považuje své nevinné poklesky, někdy již dávno minulé, za neprominutelná provinění, za něž není žádný trest pro něho těžký. Pacient o sobě tvrdí, že je velkým hříšníkem, že zavinil nemoc a smrt svých blízkých a známých. Nemocný tvrdí, že se prohřešil na národu, lidstvu, zavinil válku, a proto jiní lidé musí pykat za jeho slova a činy, nebo jednak bludy religiozní, ve kterých nemocný vystupuje jako nový vykupitel lidstva, zakladatel nového náboženství, Bohem seslaný prorok apod. Příklad paranoidního schizofrenika popsal dr. Hájek (Čas. lék. čes. 1948, 347—380), který byl 11 roků pod vlivem imperativních halucinací, které vnímal jako hlas Boha, nebo jím vládnoucí síla. Rozštěp pacientovy osobnosti je velmi zřetelný ve spise, který

odevzdal psychiatrické klinice. Tím se také domníval, že se pro něho přiblížil čas, kdy i na něj dojde. Nakonec byl uštván halucinacemi, tělesně vyčerpán dlouhým ponocováním, a když ztratil oporu ve svém domněle vznešeném poslání, odhodlal se uposlechnout hlasu, který jej nabádal k sebevraždě.

Paranoici se často stávají horlivými propagátory reformátorských myšlenek, obvykle to bývá v rámci nějaké sekty, a tito lidé bývají přesvědčeni, že bojují za práva celého lidstva, jejich boj bývá abstraktní, retorický, bez opravdu vřelého vztahu k lidem, jimž mají jejich reformy pomáhat. Podobným patologickým zjevem byli ve středověku flagelanti, kteří dnes budí spíše úžas a hrůzu, než aby nás strhovali k následování, a jejich činy považujeme za výstřednost [James].

MUDr. Vlastimil Níododém

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 123. DÍK ZA ZÁCHRANU Z VELIKÉHO NEBEZPEČÍ

Pátá z poutních písní (hebr. ž. 124). Je jistě podivuhodným zjevem, že početně i územně nepatrný národ izraelský se zachoval uprostřed tolika dějinných zvratů. Byl drcen velikými říšemi starověku, byl i vnitřně rozpolcen a přece si zachoval víru v jednoho Boha.

Rozdělení myšlenek:

a) Co by z nás bylo, nebýt Boží pomoci (1—5)?

b) Díky za vysvobození (6—8).

1. *Stupňová píseň Davidova*

+

*Kdyby se nás nezastával,
jen si to, Izraeli, přiznej,*

2. *kdyby se nás Pán nezastával,*

když se národy pozvedaly proti nám,

3. *byly by nás pohltily zaživa.*

Když proti nám vybuchla jejich zuřivost,

4. *byla by nás zaplavila zátopa,*

proud by se byl přes nás přehnal,

5. *valily by se přes nás vzedmuté vlny.*

+

6. *Bud' veleben Pán, že nás nevydal
za kořist jejich zubům!*

7. *Naše duše vyvázla jako pták z tenat lovcům,
sít se zpětrhala*

a jsme na svobodě!

+

8. *Naše pomoc je ve jménu Pána,
on stvořil nebe i zemi!*

4) „zátopa“ — je běžný obraz největšího nebezpečí, srv. Ž. 17, 5; 68, 2.

P. Jos. Kunický

Kněžská meditace

PREFACE O NANEBEVSTOUPENÍ PÁNĚ

Každá preface je umělecké dílo Duchem svatým osvětleného a inspirovaného jejího autora, obvykle krátce a stručně, ale jasně vyjadřuje svátkovou myšlenku svátkového tajemství. Tak také preface Nanebevstoupení Páně, připadá na čtvrtek 40. den po velikonočních, deset dní před Božím hodem svatodušním, někdy až na samé rozhraní měsíce máje a června — ano v roce 1943 slavila svatá liturgie podle tabulky pohyblivých svátků svátek Nanebevstoupení Páně v nejpozdějším možném termínu 3. června.

O svátku Nanebevstoupení našeho Pána Ježíše Krista slavíme Jeho triumfální vstup na nebe a začínáme devítidenní pobožnost k Duchu sv. jako přípravu na Jeho svátky o letnicích.

Z preface o Nanebevstoupení Páně vyznívají dvě hlavní reálné skutečnosti: „Vpravdě je vhodné a spravedlivé... vždy a všude ti vzdát díky, svatý Pane, všemohoucí Otče, věčný Bože, skrze Krista, našeho Pána. On se po svém vzkříšení zjevně ukázal všem svým učedníkům a před jejich zraky vznesl se do nebe, aby nám dal účast ve svém božství.“

Po svém zmrtvýchvstání zůstal Ježíš čtyřicet dní na zemi, zjevil se svatým ženám, Marii Magdaleně, svým učedníkům však několikrát, aby je upevnil ve víře. Jestliže praví svatý apoštol Pavel: „Nevstal-li Kristus z mrtvých, marná je víra vaše a marné je kázá-

ní naše, [1 Kor. 15, 17], pak jistě každé zjevení, každý nový rozhovor, každý dialog se svými učedníky musel po jeho vzkříšení utvrdit, upevnit apoštoly ve víře. Protože byli apoštolové ve víře utvrzeni, proto byla také jejich kázání mohutná, přesvědčivá, proto měli ve svém apoštolátě tak veliké úspěchy.

Při posledním zjevení dal jim poslední ještě příkazy, které platí nejen apoštolům, nýbrž každému knězi všech časů a všech věků, aby učili, posvěcovali a vedli duše Jeho jménem a šířili evangelium po celém světě — potom „před jejich zraky vznesl se do nebe“. Budme si vždy vědomi, kdykoliv konáme svůj apoštolát ať z kazatelny, nebo ve zpovědnici, nebo ve styku s dušemi, že to činíme podle poslední vůle našeho Pána Ježíše Krista, podle Jeho posledního přání, dle Jeho posledního slova! Budme si vždy vědomi, že to činíme ze zcela zvláštní moci, kterou nám dal a kterou nám dává On při svěcení na diakona a znova při svěcení kněžstva. Každému knězi platí slova: Jdi a hlásěj slovo Boží, ať vhod anebo nevhod, jdi a veď slovem a skutkem, příkladem a obětmi duše k nebesům: v homiliích, v dialozích, v rozmluvách a katechezích.

Svatí apoštolové, nejen sv. Tomáš, všichni viděli Jeho svaté, drahé rány na Jeho rukou, nohou a v boku Jeho vzkříšeného Těla. Zjevně jim ukázal, co za ně a za celé lidstvo vytrpěl. —

Kdykoliv stojíme před Křížem, dívejme se na ty svaté, drahé rány Ukřižovaného, neboť jsou znamením Boží, nepomíjející lásky k nám a modleme se známou nám všem modlitbou: „Pro své svaté, drahé rány, Ježíši ukřižovaný, smiluj se nad námi.“ — Aby vždy zahořelo naše srdce láskou k Ježíši Kristu, jako zahořelo srdce apoštola Tomáše, jako zahořelo srdce všech apoštolů, když uviděli těch pět svatých a drahých ran, ta stigmata svého vzkříšeného Mistra, jako nesmazatelná znamení Jeho velké vykupitelské činnosti a lásky ke každému z nich. Všichni vyznali svou neochvějnou víru a vroucí lásku slovy Tomášovými: „Pán můj a Bůh můj!“ — To je první skutečnost preface o Nanebevstoupení Páně!

Druhá reálnost tkví ve slovech „a ořed jejich zraky vstoupil na nebesa, aby nám dal účast na svém božství“. — Kdo je si stále vědom této skutečnosti, že Pán Ježíš na nebe vstoupil a že jednou řekl: V domě Otce mého je příbytků mnoho, a já jdu, abych vám připravil jeden, ten překoná ono znepokojení, onu úzkost, tíseň a neklid, které tísní člověka dneška, jak na to poukazuje ve svém čtvrtém článku „pastorální Konstituce o Církvi v dnešním světě“. Kdo věří v Ježíše Krista, Vykupitele a Spasitele, kdo Ho miluje, osvobozuje se od tohoto psychopatického strachu. Celý jeho život je naplněn účastí na životě Bož-

ském. Nezná prázdnotu, nezná nudu života. Obrácenou tváří k Bohu získává radost a svobodu dítek Božích a se svatým Pavlem může říci: „Já mohu vše s pomocí Toho, který mne posiluje.“ (Fil. 4, 13.) Pouta životní tísně, která člověka moderní doby zotročují, se přetřívají a člověk se od nich osvobozuje. Zůstane ovšem ještě jako následek dědičného hříchu strach v jeho srdci před jistotou, smrtí, která je údělem každého člověka, který se na této zemi narodí. Avšak proti této přirozené bázní stojí pevné vědomí křesťana a kněze Kristova, že Obět, kterou přinesl Pán na Kříži, vzala smrti osten strachu. Pro křesťana neznamena smrt zničení, nýbrž naplnění života, poněvadž „Kristus vstoupil na nebesa, aby nám dal účast na svém božství“. Proto také platí pro každého křesťana slova Kristova: „Ve světě máte strach, avšak důvěřujte, já jsem přemohl svět!“ (Jan 16, 33.) Tolstoj pravil jednou: „Ve vědě rozluštění životní hádanky nenalezne. Jen víra nám dá pravou odpověď.“ Na otázku: „Jak máme žít?“ odpoví mi: „Víra podle zákona Božího.“ Na otázku: „Co nastane pro mne po tomto vezdejším životě?“ odpovídá:

„Blaženost věčná anebo věčné zavržení.“ Na otázku: „Jaký je smysl života, smysl, který ani smrt nezničí?“ praví: „Sjednocení s nekonečně blaženým Bohem“, v nebi.

Skrze Ježíše Krista jsme se stali účastníky neskonale blažené Boží bytnosti — „participes divinitatis suae“. Spojení, které nás pojí ke Kristu, pojí také nás navzájem. Je těsnější než kterýkoliv jiné spojení na zemi. Sám Pán je přirovnáván k vznešené jednotnosti nejsvětější Trojice: „Jako ty, Otče, ve mně a já v Tobě, tak i oni at jsou v nás.“ (Jan 17, 21.) A poněvadž patříme všichni do jedné rodiny Boží, nejsme nikdy sami. Jsme Jeho spoluúčastníci na Boží neskonale blaženosti, „patricipes divinitatis suae“, jedno jeden s druhým v jednotě tajemného Těla, zde na zemi. Toto spojení je tak těsné, že cokoliv uděláme, nebo opomineme udělat jeden druhému, to děláme nebo opomineme udělat samému Kristu.

Tím, že jsme spojeni s Kristem, jsme také skrze Krista našeho Pána spojeni se všemi, kdo mají účast na Jeho životě, quos „divinitatis suae tri-bueret esset participes“, v širší rodině

Boží — v „obcování svatých“, ve společenství věřících. Nám pozemským členům Církve putující pomáhají svými přímluvnými modlitbami členové rodiny nebeské, kteří již slavili své nanebevstoupení a čekají jen ještě na těla zmrtvýchvzkříšení, ať také jejich tělo bude oslaveno! Zase my, kteří ještě putujeme zde na zemi, kde máme přechodné bydliště a putujeme k našemu trvalému bydlišti, které je v nebesích, kteří rozmnožujeme život Boží v sobě, můžeme pomáhat trpícím členům rodiny Boží v očistci. A oni zase členové této rodiny v očistci, kteří nejsou schopni sobě sami pomoci, mohou a skutečně se také přimlouvají za nás... náš zesnulý v Pánu otec, matka, bratr, sestra, učitel, žák, přítel. Tak krásně nám tyto skutečnosti připomíná Konstituce: „o posvátné liturgii“.

Vzpomínejme často na posvátná a povzbudivá slova preface o Nanebevstoupení Páně a zaženeme tíseň a strach, kterými je i dnešní kněz často infikován, ze svého nitra — připomínkou, že nebe stojí za každou cenu a za každou obět.

ThDr. Karel Sahan

JUBILEJNÍ VZPOMÍNKA

(K 100. výročí prusko-rakouské války.)

Není tomu tak dávno, co odešli poslední pamětníci „šestašedesáté“, a tak letošní sté výročí této války je asi posledním oživením tradice v Čechách kdysi tak populárního válečného střetnutí.

Východní Čechy, dějiště oněch krvavých bojů koncem června a začátkem července r. 1866, si několika rozsáhlými výstavami připomínají to nešťastné a zbytečné krveproliti.

Přestože v této válce padlo mnoho tisíc vojáků na rakouské i pruské straně, byla ve srovnání s válkami světovými jen idylovou, krvavým divadelním představením. Byla to válka velmi krátká, „sedmidenní“ (26. VI. až 3. VII.). Bitvy byly sváděny v otevřeném poli, podle svědectví současníků velmi rytířsky, a bylo možné tato krvavá střetnutí z nedalekých kopců nebo věží pozorovat bez většího nebezpečí.

Jedna z bitev této „sedmidenní“ prusko-rakouské války byla svedena na Dobeníně, na návrší v blízkosti Náchoda, památném i pro církevní dějiny naší vlasti. V těchto místech, kde dnes stojí kostelík sv. Václava, se před necelými 900 léty — roku 1068 — také při válečném tažení konal sněm českých pánů, který zvolil knížetem Jaromíra pražským biskupem. A na památku této dávné události dal známý vlastenecký děkan Jan Karel Rojek z Nového Města nad Metují r. 1853 namalovat od Josefa V. Hellicha obraz sv. Václava, na němž byl umělecky zachycen rušný sněm dobenínský.

Po obsazení Náchoda ráno 27. června 1866 bylo již pruské vojsko připraveno k boji na Brance, v lesích nedaleko dobenínského kostelíka. A rakouské pluky, zmořené hladem a žízní, táhly k Dobenínu od Opočna a Nového Města nad Metují. Obyvatelé okolních vesnic se strachem očekávali každou hodinu. Už o 1/2 9 ráno bylo z dobenínského návrší slyšet střelbu z děl. Tehdejší novoměstský děkan P. Pelhřím Novák s dalekohledem v ruce vystoupil na ochoz zámecké věže, odkud měl přehled po celém bitevním poli. „Dech se mi krátil, ústa prahla, třásl jsem se na celém těle, vida, kterak uboží naši hrdinové šmahem klesají vražednou zvláštní zbraní surových Prusáků“, píše ve svých zápiscích. Byla to modernější vojenská technika pruské armády (jehlovky, nabíjené zezadu), která rozhodla nejen tuto bitvu, ale celou válku v neprospěch Rakušanů. „Prusáci mnoho našich zajali. Padlých a raněných páčilo se na ten den

na obou stranách ke 4.000. Kterak naši vojínové hrdinsky si počínali, svědčí to, že množství našich (rakouských) padlých nalezeno bylo až daleko na návrší dobenínském, kteří chtěli křídlo Prusáků zničit.“

Ranění byli odváženi do Náchoda, Nového Města, Dobrušky a Opočna. Jen v novoměstském klášteře Milosrdných bratří bylo umístěno 600 raněných vojáků. Pozoruhodné je, že k ošetřování raněných neuvolnila josefovská pevnost ani jednoho vojenského lékaře, třebaže písemně bylo o pomoc v Josefově žádáno.

Už 29. června si zajel na bojiště biskupský vikář Václav Brandeš z Olešnice s novoměstským kaplanem Františkem Klapalem. Viděli pobořený kostel, viděli stovky mrtvých. Samozřejmě, že i novoměstský duchovní pastýř, děkan P. Pelhřím Novák, si musel přehlédnout zpuštěnou část své farnosti. A jako plodný spisovatel (autor cestopisu do Anglie a Skotska a mnoha studií a článků) nezapomněl nám zapsat svůj zážitek.

„1. července — právě v neděli — odebral jsem se na bojiště, abych celé to hrůzyplné okolí, kde živá smrt kráčela, na své oči spatřiti mohl. Vyjížděje ode dvora šonovského k vesničce Václavicům, zarážel mne již hrobových zápach tlících mrtvol a zdechlin. Ještě ten prý den spatřil jsem velké množství nepohřbených mrtvol, brzo u některé chalupy, tu zase v příkopech, tam v zahradách, černých jako hlaveň až k nepoznání; zbraně a vojenského munduru celé stohy. Před kostelíkem zapáchaly dvě zdechlinv koňů.

S tlukoucím srdcem vkročil jsem do kostelíka — tu jsem spatřil ohavnost zpuštění v celé hrůze! Já i lid za mnou kráčící hlasitým pláčem dávali jsme najevo bolest nad tímto zpuštěním domu Božího. Obraz sv. Václava je na mnoha set kousků roztrhán, zničen, oltář zbořen, kámen oltářní a ostatky svatých rozražen — snad loupeživý nepřítel slídl po nějakém tam ukrytém klenotu; kazatelna povalena, varhany porouchány, lavice převráceny a rozlámány; množství slámy tam — poslední tam ležící mrtvola byla před chvilkou pohřbena; mešní a kostelní roucha roztrhána, z domu Božího stal se jediným dnem nečistý chlév. Kudykoliv jsem kráčet, spatřil jsem proudy uschlé krve.

Patře na tento zohavený obraz sv. Václava — zhotoven byl od pražského slovutného malíře Hellicha v roku

Legyja, uai. Dychm u. Kuzm. 115
1815/1904

1853 nákladem dobrodinců, ale zvláště důstojného bývalého děkana Jana Karla Rojka, zavěšen teprve v roce 1859 za příčinou zlomyslnosti jedné úřední osoby malae memoriae, která v malbě obrazu ukrytou revoluci nebo spiknutí proti Němcům čenichala — mimovolně tanulo mi na mysli, že když se zlomyslnému člověku našemu nepodařilo zničit obraz ten, podařilo se to pustošivému Prusákovi v běhu válečném.“

Děkan P. Novák si zavolal knihaře, aby se pokusil zcela zničený obraz zachránit. Celých 14 dní zkušeny knihař skládal 140 útržků slavného Hellichova obrazu, až se mu podařilo zhruba slepit „válečného invalidu“.

Velikou bolest nad tím vším prožíval inspirátor obrazu, bývalý novoměstský děkan J. K. Rojek, tehdy už děkan v Budyni nad Ohří, který si nejen nechal poslat podrobné zpravodajství o průběhu bitvy, ale především o osudu obrazu, který mu přinesl 7 let nepřijemností a potyček s c. k. úřady. Slepý obraz byl ihned odeslán Hellichovi do Prahy, u něhož sám děkan Rojek objednal obraz novy — přesnou kopii. Rok po dobenínské bitvě — 27. června 1867 — po slavných zádušních bohoslužbách byl nový Hellichův obraz slavnostně posvěcen.

Dnes tedy zdobí dobenínský kostelík sv. Václava dva stejné Hellichovy obrazy. První z nich nese na sobě značné stopy krvavé války; nápis na něm vysvětluje, že byl

„27. června 1866 roztrhán a rozmeten granáty z děl pruských“. Ten druhý podle výslovného Rojkova přání má být zárukou příštích pokojných časů. Proto do jeho rámu dal vlastenecký kněz vyřít slova „Nedej zahynouti nám ni budoucím. Kyrie eleison!“

Dobenínské návrší je dnes poseto velkolepými pomníky i malými křížky nad společnými hroby padlých. Živí pamětníci odešli. Děti už neslyší vynravění dědečků, jak to bylo v šestašedesátém. Z chalup vesničanů se pomalu ztrácejí válečné medaile, získané za pomoc vojákům. Už nic neříkají. Jen z útržků slepený „válečný invalida“ — Hellichův Svatý Václav v dobenínském kostele a kamené pomníky padlým připomínají, že tudy šla válka; válka znamenající smrt a žádající si krev.

A z kamene vysokovského pomníku 6. praporu myslivců mluví verše Vrchlického:

Poutníku, postůj, v dálku než bludná tě zanese noha — kamenů poslouchej hlas: mrtvých ti jimi zní řeč. Má-li život cílů mít posledních, velkých a svatých, balvanem základním všem povinnost nejprvním buď. Proto tu my jsme, synové statní ubohých matek, složili v maticku zem mladých svých životů květ, bdělí na stráž stojíme, nezdolní, věrní i v smrti. Krásné je pro vlast žít, velké však dát za ni krev.

František Pecina.

Galerie vlasteneckých kněží

P. JAN HAVELKA

V Dolním Městě nedaleko Lipnice nad Sázavou stojí na návisi skromný pomníček věnovaný obětím nacismu. Skví se na něm jména drobných zemědělců na tvrdé, málo vděčné půdě Posázaví, skví se na něm jména dělníků, převážně kameníků, kteří si v okolních lomech a na silnicích tvrdě museli dobývat svůj vezdejší chléb... A mezi těmito neznámými, ale odhodlanými bojovníky, kteří v nejtěžších dobách svého národa neváhali přinést na oltář svobody a vlasti obět nejtěžší, obět vlastního života, čteme i jméno Jan Havelka, farář.

Život P. Havelky nebyl v důsledku jeho osobních a domácích poměrů o nic lehčí než mnohého z ostatních

obětí. Když r. 1930 přišel jako farář do Lipnice nad Sázavou, nebyl to už žádný nováček, ale zralý třiačtyřicetiletý muž s osmnácti léty kněžství a zkušeností v duchovní správě. Předtím působil jako farář v Babicích u Nechanic. Kdysi vstoupil do života pln ideálů a svatého nadšení. Léta mu na elánu neubrala. Pamětníci vzpomínají, jak horlivě se zde, v Lipnici nad Sázavou vrhl do práce. Vedl v obci lidovou stranu, byl členem záložny, členem Chrámového družstva v Pelhřimově, organizoval chrámovou hudbu a zpěv, jichž byl velkým milovníkem a jako skvělý a vtipný řečník byl i oblíbeným kazatelem, kterého zdaleka široka zvalali k promluvám při různých církevních slavnostech. Do prostředí, v kterém se ocitl, předurčovalo ho jeho hluboké sociální citění a

Matka všech

Antonín Hugo Bradáč

Časté a živé diskuse o potřebě obnovy liturgie a liturgického prostředí vyslyšely mne do podoby, kterou jsem si navyl vidat před černou plochou tabule, na níž jsem psával matematické vzorce a rýsoval průměry pravidelného pětibokého jehlanu, stojícího na rovině kolmé k nárovně.

Vstoupil jsem jako kvintán do gotického přitímkostela, v němž se zastavily přede mnou dvě starší ženy z rodné dědiny. Udělal jsem několik kroků k nejbližší lavičce na pravé straně, dívaje se daleko dopředu na hlavní oltář a na křížovou cestu, v níž se zalíbilo švađeně Anastázi Křehlíkové. Přišel jsem na pětiminutovou modlitbu, ke které mě dohnal bedrný stav chudého venkovského studenta, těžce přemáhajícího strach z neoblomné přísnosti profesora Smyčky. Poněvadž jsem neměl v úmyslu dlouho se zdržet, neklekl jsem do lavičky, jen jsem se o ní lokty opřel. Chtěl jsem si tak trochu odpočinout po téměř dvouhodinové cestě do okresního města, než bych začal prosit o pomoc Boží v zkoušce, která mne toho dne čekala. Přišel jsem s úzkostnými údermi srdce a stál jsem před Bohem tělesně, nikoliv duchovně. Stál jsem před Ním jako sociální případ, jako křiklavý plakát nuzného studentského dospívání. Bůh dlel za pozlacenými dvířky svatostánku, rubínová slza věčného světla upozorňovala na jeho přítomnost, schyloval a snižoval se ke mně, ale snad mi odpustí, že já upínaje se k Němu, neděkoval jsem za jeho přebývání mezi námi, ale myslil jsem na své věci, na smích hezkých dívek za mými zády, které byly na ulici ke mně tak kruté, že si tropily posměch z mých obnošených, velikými záplatami vyspravených šatů, z mého ohmataného, ošoupaného klobouku, z mých příliš těsných, několikrát podrážených střevíců. Slova, jimiž mne napadaly, sjížděla do mne jako blesky. Strašné bylo

napětí krutosti, z něhož blesky vyskakovaly. Působilo záburu tomu, kdo úder rozdával, stejně jako bolest tomu, kdo byl zasažen. A co jiných útrap bylo v těch dobách, o nichž těžko vyprávět dneštnímu člověku. Co studentských trampot, že zředěná, zaprášená inkoustová usazenina nechtěla přilnout k špatnému papíru, že rozskřípané pero nechtělo psát a jiného v chalupě nebylo, že matka volala z postele: „Tondo, běž ležet a nepal drahou petrolinu!“, že knihkupci Šašek, Frgal, Dočkal a Král byli neúprosní a nechtěli dát nic na dluh.

Neměl jsem tehdy nic, co bych na světě chránil, zvedal jsem k Pánu své zcela prázdné ruce a šeptal jsem Otčenáš. Ale jak jsem mohl doufat v Boží slitování, když jsem byl tak málo připraven na slovo k Bohu i na pokyn od Boha, když moje modlitba byla tak nedokonalá, slabá a roztržitá. Ke všemu mou mysl a pozornost zaujaly ty dvě dobře mi známé ženy, které přišly přede mnou.

Švađená Anastázie Křehlíková se modlila křížovou cestu, chalupnice Leopolda Pošvářka stála před sádrou sochou Panny Marie lurdské. Podsaditá, ramenatá, robustně svalnaté nohy zaokrouhlené do O, na hlavě kartónový šátek ledabyly zavázaný na uzel, pod širokou, mocně vysunutou bradou, na níž trůnila ostrnatá, naježená bradavice. Na první pohled žena neličené venkovské prostoty, ne zlá, ale také ne úplně oddaná dobru. Připomínala Terezu Rousseauovou z Feuchtwangerovy „Bláznovy moudrosti“. Švađenka Křehlíková, žena z rodu matky Otokara Březiny, již básník oslavil tak ojedinělými verši, žena jemných, inteligentních prozrazujících rysů tváře, klečela před prvním zastavením a upírala zrak na spoutaného Krista, pro jehož zobrazení našel neznámý umělec drobný formát plastiky. Spasitel stál v tiché a pokorné odevzdanosti k nejvyšší oběti, sevřen tuhým a hrubým provazem, za který s vášnivou krutostí prudce tahali jeho pochopové. Spleťtité křivky jejich těl vyjadřo-

opravdová štědrost. Dělníci vždy měli blízko k jeho srdci, vždy jim stál obětavě po boku v jejich boji za

valy nízkost citů, opojených pohledem na bolest. Byla to plastika nejčistšího spirituálního stylu, spíše náznakové, v realitě nepropracované nápovědi, nesnažící se víc než rozvolnit hladinu duše a srdce věřícího, nesvírat ho despoticky do formy určitých záměrů, dát mu možnost vnímat podle vlastní osobitosti. Bylo to zhmotněné vyznání ideových pomyslů, jdoucí bezpečně z přesvědčení uměleckého k jistotě hluboké a vroucí víry náboženské.

Bůh mi odpust, že jsem tenkrát stál v kostele jako slidič a pozoroval neostýchavě spojení dvou rozdílných žen s Bohem. Leopolda Pošvářka se otočila, káže to stojí vzadu za ní. Poznala mne a usmála se bledě modrým očima a celou pevnou, širokou řasádou tváře. Pak se zas obrátila se sepjatými lopatkovitými rukama k sádrové lurdské soše. Nepodezířoval jsem ji z věcí nečistých, že se modlí špatně, jsem až dodnes přesvědčen, že se tehdy modlila po svém a jistě lépe než já.

Švadlenka Křehlíková poklekla před dvanáctým zastavením a upřela pohled na Kalvárii, kde kulminovala a dokonávala se nejvyšší obět Bohočlověka. Neúměrně vysoký kříž čněl do nekonečna nad zbědovanými a lkajícími postavami Matky Boží a svatého Jana. Ukazoval k nebesům a podával vysvětlení konečného cíle Spasitelových muk, vyzýval k pochopení smyslu běd a strastí lidských. Venkovská švadlenka hleděla do planoucího ohniska utrpení a spásy a já byl v těch okamžicích svědkem jejího nejnuitnějšího hovoru s Bohem.

Pole dvanáctého zastavení bylo rozděleno na seskupení tři křížů, vyššího a v rozpětí delšího kříže Kristova, a dvou křížů s masivními dřevny a zkroucenými těly obou lotrů. Spasitel s královskou důstojností a nadpřirozeným klidem, vládce nebes i Země, visel na kříži vzprímeně, těla lotrů jevila strhané rysy pozemského utrpení. Přemíra bolu Boží Matky, zlomené bezmezným smutkem, zkroucená postava Marie Magdaleny s tvářmi zakrytou ru-

zlepšení sociálních podmínek, a až jeho finanční prostředky byly skrovnoučké, nejednou jim v dobách stávek a nezaměstnanosti i hmotně pomáhal. Bohužel tvrdá — tehdy i duchovně tvrdá — půda Posázaví a neutěšené domácí poměry mu ztrpčovaly život, ubíjely v něm jeden ideál po druhém, učinily z něho zatrpklého muže a přísného, pedantského katechetu, ničily ho, a až jeho činnost navenek nijak neochabovala, pohřbily nebo alespoň utlumily v něm nejednu dobrou vlastnost, nejen jednu vroucí cit.

Přes toto dlouhodobé pozvolné ubíjení zářivé sušilovské souhvězdí — Církev a vlast — jasně plálo v jeho srdci a mělo v něm pevné místo. Oba tyto velké ideály u P. Havelky spolu bezprostředně souvisely. Boj za vlast splýval u něho s bojem za Církev a naopak. Proto v jeho kázáních zazněly tak často vedle sebe náboženská a vroucí národní nota. Příchod nacistů do našich zemí rozničil tyto dvě jeho lásky v opravdový heroismus. Zaměřil se proti tomuto moru všemi svými silami, celou svou osobností, cele vášnivě. Bylo to zlo pro vlast i pro Církev. Považoval hitlerismus a jeho metody za vtělené ďábelství a nerozpakoval se to nepokrytě prohlásit i z kazatelny.

Jeho ostré invektivy proti nacismu měly dvojí odezvu; jednak se na jeho kázání začali hrnout lidé, kteří chtěli slyšet něco proti okupantům, nebo kteří v těchto málo radostných dobách hledali nějakou posilu, jednak se o neohroženého kněze začalo zajímat gestapo. Občané a dokonce i místní četníci upozorňovali P. Havelku, že je sledován, v kostele se začala objevovat podezřelá individua s nápadným zájmem o jeho kázání. Avšak P. Havelka ostrý tón svých projevů nezmínil, právě naopak. Snad že chtěl trpět se svým trpčícím stádem, snad z uvědomění, že nesmí mlčet k hrozným hříchům nacismu, stále mocněji a neohroženěji pozvedal svůj hlas. Když jednou nějaký náhončí gestapa se podezřele skrýval za sloupem, pozval ho dokonce blíž pod kazatelnu, aby prý lépe slyšel.

A tak se stalo, co se stát musilo. V neděli 8. července 1940, krátce po mši svaté, zastavilo před farou gesta-

kama, to vše otřásalo srdcem a pomáhalo stát se účastným na nesmírném žalu opuštěných.

Pozoroval jsem švadlenu Anastázii Křehlíkovou a usiloval jsem přenést se v svět jejích myšlenek. Ale marně jsem se snažil soustředit se na citlivě vnímání posádných plastických tvarů, na říši výjevů z posledních chvil Spasitelova života, pojatých v obrysech. Nedokázal jsem je vnímat tak, jak je vnímalo v hlubokém rozjímání chvějící se nitro švadlenčino. Těžce jsem přemáhal svou vlažnost, lhostejnost a tělesnost, která se ve mně probouzela při každém pohledu na matku Leopolda Pošvářkovou, již jsem byl tolik podoben svým venkovským vzhledem, svým zalátovaným oblečením, svým ošumělým kloboukem v ruce, všim, co je napájeno z hlubin chudoby a vášně.

Před třináctým a čtrnáctým zastavením se Pošvářka stavěla vedle švadleny a zastírala ve mně a snad i v ní odraz snímání a kladení do hrobu. Plastika, zobrazující Matku Páně, jak drží něžně zsinanou hlavu na klíně a dívá se s nezměrným žalem, způsobeným láskou, na mrtvého Syna, neodpovídala lacinému požadavku její lživosti. Leopolda stála jak sfinx na sloupech až do nemotornosti svalnatých nohou, netečně, lhostejně a nechápavě, a jen naprostá nemohoucnost zladit své chápání s viděním umělce mohla způsobit, že se odvážila nevědomě a bezostyšně upozornit švadlenu, že už je čas odejít z kostela, že táhne na osmou a jarmark na náměstí kolem svatého Jana začíná.

„Hned to bude, Satorajova“, oslovila Křehlíková Pošvářku jejím jménem za svobodna, sotva znatelně se pousmála, v dojemné vážnosti poklekla před hlavním oltářem a vyšla v doprovodu družky z kostela.

Vycházel jsem za nimi jaksi s necí, jako hříšník, který nebyl hoden pochopit plně bolestiplnost Spasitelovy křížové cesty, který se nedovedl proboujet do říše představa z posledních okamžiků jeho života, naplněných nejvyšším utrpením, nejhlubší bolestí a nejčistší láskou. Byl

po a podrobilo nemocného faráře tvrdému výsledku. Asi v 16 hod. ho vyvedli ven jen tak prostovlasého, ani klobouk si nesměl vzít a přikázali mu nasednout do auta. Když se jeho krok zdál gestapákům příliš pomalý, vrazili ho hrubě dovnitř. Na gestapu v Humpolci se výsledky stupňovaly. Došlo i k bezohlednému týrání. A tak bylo pro P. Havelku opravdovým vykoupením, když ho při vyšetřování ranila mrtvice a byl předán na léčení do nemocnice v nynějším Havlíčkově Brodě.

V nemocnici se P. Havelkovi trochu uvolnilo. Byla to civilní nemocnice, kde ho mohl kdokoliv svobodně navštívit. Několik nejvěrnějších přátel to skutečně využilo a přinesli mu i drobné pozornosti. Lékařská péče byla vzorná. Mezi lékaři se našlo několik odvážných jedinců, kteří se o P. Havelku pustili do zápasu s gestapem. Provedli se, kromě léčby mrtvičných stavů i operaci kýly a zdržovali ho v nemocnici jak jen mohli. Jejich obětavou pomocí sice P. Havelka unikl gestapu, žel však neunikl smrti. Dostavil se nový mrtvičný záchvat, kterému podlehl dne 12. května 1941 ve věku čtyřiapadesáti let. Milosrdná rychlá smrt jako by ho chtěla ušetřit dalších

útrap, dalšího týrání a ponižování. Pohřeb se konal v tehdejší Německém Brodě; pohřben je P. Jan Havelka v Kouřimi. Jeho poslední cesta byla tichou demonstrací účastníků proti okupantům.

Snad někdo namítne — a mnozí z farníků to skutečně učinili — že to byla zbytečná smrt. Že obětovat život pro pár prudkých výpadů proti hitlerovcům nestálo za to. Prostě, že P. Havelka měl být opatrnější a mohl klidně žít dál. Ale problém je hlubší. P. Havelka patrně v tomto vrcholném období svého života dospěl ve svém poznání až k samotnému principu dobra a zla. Poznal, že chce-li stát na straně dobra — a to chtěl bytostně a beze zbytku po celou dobu své životní pouti — nesmí ani vlásek vložit do chrámu nepřítele, do chrámu zla. A šel za tímto poznáním odhodlaně, bez ohledu, jaké to pro něho osobně bude mít následky. A pro tento pevný, skvělý postoj, pro nadšení, naději a sílu, které vléval do malomyslných pochybujících srdcí, a posléze pro příklad opravdového hrdinství, který svým bližním poskytl, jeho oběť zcela určitě nebyla marná.

Dr. Josef Beneš

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci červnu se dožívají vsdpp:

80 let

3/6 Alois Kostruh, arc. rada a farář v.v. Olomouc.

75 let

9/6 Alois Novák, em. admin., Nasavrky.

70 let

10/6 Ant. Wagner, děkan, Malměřice.

60 let

6/6 Alois Talanda, kanovník a děkan, Opava, 14/6 Aug. Kadlčík, děkan, Litovel.

50 let

4/6 Mir. Liška, admin., Vilémov, 15/6 Ant. Kříklán, admin., Netvo-

řice, 15/6 Vilém Tvarůžek, admin., Ostrava-Přivoz, 16/6 Jar. Růžicka, admin., Osová Bítýška, 27/6 Petr Markus, Popice, 28/6 ThDr. Fr. Vaňák, farář, Rymařov.

V měsíci červenci se dožívají vsdpp:

80 let 22/7 Ľnocenc Haňka, diec. brněnská.

60 let

10/7 Bedřich Hoffman, farář u sv. Michala, Olomouc, 20/7 František Nováček, admin., Žalmanov, 30/7 Alois Starker, admin., Skorošice.

55 let

11/7 Jan Gruzsovský, admin., Kunčičky.

50 let

6/7 Ant. Bilík, admin., Bartošovice, 11/7 Josef Daněk, admin., Svratka, 16/7 Jos. Roháček, admin., Palupín-Olšany, 21/7 František Švehlák, viceděkan a farář, Troubky, 24/7 Pavel Kohout, admin., Nečtiny, 30/7 Jaromír Petráček, admin., Slatiňany, 26/7 Václav Javůrek, kap. vikář, Hradec Králové.

V měsíci srpnu se dožívají vsdpp:

80 let

13/8 Josef Saip, duch. správce sester, Odlochovice, 18/8 Josef Drbohlav, farář, Nové Jiří, 28/8 Václav Kvapil, notář kurie v.v., Mukařov.

60 let

1/8 Frant. Šimčák, kons. rada a farář, Ždánice, 4/8 Ferd. Kacelle, farář, Orlovice, 12/8 Josef Gross, admin., Brno-Židenice, 13/8 Benedikt Malý, kooperátor, Brno-Zábřovice, 18/8 Ludvík Krycner, admin., Dobřichov.

50 let

15/8 Frant. Plodek, admin., Broumov, 19/8 Josef Slavík, admin., Velfartice, 23/8 Dr. Frant. Vaněk, arc. vikář, Všetaty, 29/8 Frant. Marek, admin., Kněžice.

KNĚŽSKÁ VÝROČÍ

V měsíci červnu oslaví svá kněžská jubilea vsdpp:

jsem tehdy tak nesmírně daleko za švadlenou Anastázií Křehlíkovou, nadanou zvláštní citlivostí pro vnímání umělecky ryzejších náboženských symbolů a tvarů, byl jsem na hony za ní, protože jsem se díval na její protipól jako na lidské tělo.

Hluboký psychologický zážitek v chrámové pospolitosti duchovně i tělesně různorodých žen přivedl mne již tenkrát k poznání, že církev je domovem pro všechny, že je Matkou lidí chápavých, vzdělaných i lidí primitivismu. Jako církev kat-holon přesahuje všechny lidské pojmy a míry. Ve svém vnitřním životě má možnost nevyčerpané a nevyčerpatelné. To platí především o jejím životě nejvnitřnějším — v liturgii. Bylo by omylem a nepochopením stavu věci chtít dělat z liturgie nějaké specializované náboženské umění, které by nebylo a ani nemohlo být výrazem vlastního duchovního života všech věřících.

Je mnoho laiků i kněží mezi katolíky, kteří se vysmívají nevkusnosti papírových růží, umělých květin a gipsových soch. Zdá se, že tito povýšené a sebevědomé se tváří katolíci se zhlížejí v předávcích křesťanství, nikoli v jeho základu a podstatě. Jejich výsměch či rozčilení nad nevkusnou a nevhodnou výzdobou domu Božího svědčí o neúplném pochopení stavu věci. V žádném prostředí, a tedy ani v katolickém prostředí, se nikdy nepodaří opatřit všechny lidi důstojnou vzdělaností a jednotným i vhodným způsobem zevnější bohohpocety. Je jistě správné milovat okrasu domu Páně a místo přebývání slávy jeho, ale i zde nutno mít na zřeteli, že církev je domovem pro všechny lidi, tedy i pro lidi nejširších mas, bez vzdělání i bez vkusu, kteří svoje city vyjadřují v kostele, jak je vyjadřují na všech úsecích života, prostě, jednoduše, sentimentálně, nevkusně a nevzhledně. Nejde o to, jak je vyjadřují, záleží na tom, aby je vyjadřili, každý podle svých možností a schopností. Tak jako mne podobizna mojí matky neokouzila jen tehdy, když ji vytvořil národní umělec, nýbrž i špatná fotografie venkovského amatéra,

tak i katolíci poklekaří před Rafaelovou Madonou, ale dovedou se modlit i před sádrovými sochami lurdské Panny Marie.

Rozpětí křidel katolické církve sahá od nejvyššího výstupu lidského ducha až k nejnižší proláklíně zbožné naivoty. Tak tomu je od jejího ustanovení až dodnes. Její zakladatel, soucitně a milostivě se sklánějící k hříšníkům a k lidem nejprostším, učil ne jako farizeové a na liteře lpějící zákoníci, ne jako jeden z mnoha pře-učených učitelů, nýbrž jako učitel kat exochén, jako moc mající. Hlásal nauky, které byly lehce srozumitelné ne- učeným hlavám od Genezaretského jezera, hlásal pravdy, které před ním lid z úst filosofů nemohl chápat a poznat. Předkládal zásady pro život, které byly milé i člověku nejnižších náboženských kvalit, ne zlému, ale také ne zcela oddanému dobru. Tuto skutečnost nutno mít na zřeteli i dnes, po 2000 letech, které uplynuly od času, kdy nadšené hloučky nejprostších duší naslouchaly na genezaretských březích Mistrovým slovům.

Církev bude mít vždy pod svou střešou Anastázie Křehlíkové a Leopoldy Pošvářové a s oběma typy vždy musí počítat, na obou jí musí záležet, oba musí vést jako maják, který dává podle různého počasí různé světlo, ve vlnobití života k přístavu spásy. Pro oba typy musí mít lásku, soucit a porozumění. Rozpětí křidel lásky Matky Církve, která jako kvočna shromažďuje svá kuřátka ze všech plemen a národů, je rozpětím Spasitelových ramen na kříži. Toto rozpětí a povýšení svatého kříže nad zeměkouli, nad všemi časy, je zákon lásky, který nikdy nebude povalen a zasařován v prach nicoty, který vítězí i nad smrtí. Popěrať lásky dábelské je napjat na skřípci své vlastní pýchy a zpupnosti, Syn člověka je rozpjat na zeleném stromě lásky, milosrdenství a soucitu, vítězí a života pro všechny. Na to třeba myslet i v práci na obnově liturgie a jejího prostředí, abychom z cesty klanění v duchu a pravdě nevykolejili na suchopár bezduchého, na lidský cit se neohlížejícího praktikismu.

ČLENOVÉ PŘEDSEDNICTVA CMVKD – JUBILANTI

Dne 26. července t. r. dožívá se padesátí let člen předsednictva CMVKD, královéhradecký ordinář, kapitulní vikář Václav Javůrek padesátí let. Narodil se v Chomuticích na okrese jičínském z rodiny varhaníka a ředitele kůru. Absolvoval klasické gymnásium v Hradci Králové, biskupský seminář vystudoval též v Hradci Králové a na kněze byl vysvěcen 29. června 1941. Působil jako kaplan v Jičíně a jako administrátor a farář ve Velšíně, okres Jičín a v Novém Městě nad Metují. V roce 1954 byl ustanoven kanovníkem sídelní kapituly sv. Ducha v Hradci Králové, v roce 1955 zástupcem generálního vikáře královéhradecké diecéze. Kapitulním vikářem byl zvolen 16. listopadu 1956. Je předsedou královéhradeckého Diecézního mírového výboru. Ad multos annos!

Dne 12. srpna t. r. dožívá se šedesátí let člen předsednictva CMVKD Josef Gross, administrátor v Brně-Židenicích. Narodil se v Oslavanech jako syn horníka, obecnou školu vychodil ve svém rodišti a maturoval v Ivančicích. Teologii vystudoval v Brně a vysvěcen byl v roce 1930. Působil jako kooperátor v Mor. Budějovicích, kaplan v Jemnici na Moravě a katecheta v Brně. V červenci r. 1941 byl zatčen pro ilegální činnost proti nacistickým okupantům a vězněn v koncentračním táboře Osvětimi, Buchenwaldě a Sachsenhausenu až do konce války. Po osvobození naší vlasti se vrátil do Brna, kde znovu působil jako katecheta, později se stal kaplanem u sv. Jakuba a od r. 1957 administrátorem v Brně-Židenicích, kde působí dosud.

Jubilant je od založení CMVKD jedním z jeho nejvýznamnějších pracovníků, po dlouhá léta byl předsedou, nyní tajemníkem DMV v Brně. Zúčastnil se zasedání II. vatikánského koncilu v Římě. U příležitosti XX. výročí osvobození naší vlasti byl Josef Gross vyznamenán řádem „Za zásluhy o výstavbu“. Přejeme jubilantu do dalších let hojnost Božího požehnání, pevného zdraví a dalších úspěchů.

55 let

16/7 František Gabriel, probošt kapituly, C. Budějovice, Antonín Kamr, farář v. v., Křeč, Josef Zita, farář v. v., České Budějovice, Josef Pařík, os. arciděkan v. v., Rožďalovice, Innocenc Haňka, diec. brněnská, Innocenc Štraškrába, diec. brněnská, Alois Svára, děkan v. v., Cerná Hora.

50 let

4/6 Václav Bartl, kanovník v. v., Lomnice n. Lužnicí, Josef Kaplický, děkan v. v., Prachovice, František Mezera, farář v. v., Nová Cerekev, Jan Kour, farář v. v., Smilov, Jan Sukdol, os. děkan v. v., Albrechtice u Landškrouna, Alois Špatný, os. děkan, Dobrá Voda.

18/6 Dr. Josef Kubík, prelát metropol. kapituly u sv. Víta, Praha, Josef Novotný, farář, Třebísko. Václav Koula, ad. v. v. 25/6 Ladislav Hurdá, em. děkan, Týnec n. Labem, Frant. Janíček, admin., Hájnice, Hubert Král, em. admin., Litomyšl, Frant. Krpálek, em. farář, Libice n. Cidlinou, Josef Pulvr, farář, Vysoké Veselí, Josef Židek, farář, Chroustovice.

30 let

21/3 Pavel Janeček, admin., Velhartice, Rudolf Kohout, admin., Vimperk, Václav Matěj, admin., Kamenice n. L., Jaroslav Michal, admin., Stěkeň, Jan Panoš, admin., Jirná, Karel Švarc, admin., Frymburk, Jan Thema, admin., Horšice, Karel Tomšů, admin., Neustupov.

28/6 Rudolf Šustr, os. děkan, Mšeno u Mělníka, Antonín Vičar, č. kons. rada, Lysá n. Labem. 29/6 Jan Kolář, admin., Horky n. Jizerou, Jan Hoffmann, admin., Poříčany, Bohumil Huml, farář, Loděnice, Jaroslav Jarma, admin., Čížkov, Antonín Kono-pišský, děkan, Načeradec, Leo Povolný, kaplan, Praha-Vinohrady, dr. Karel Šebor, admin. u sv. Víta, Praha, dr. Václav Šimek, kanovník, St. Boleslav, Václav Zima, arc. vikář, Praha.

V měsíci červenci oslaví svá kněžská výročí vsdpp:

65 let

28/7 František Jedlička, katecheta v. v., Velká Bíteš.

60 let

1/7 Josef Vodička, děkan v. v., Benešov.

15/7 Josef Dušek, em. katecheta

Zhoř u Plané, Josef Michálek, kněz jubilár a farář, Jablonec n. Jizerou, Alois Šorm, farář, Písečná, Jan Mejzlík, farář v. v., Panské Dubenky.

21/7 Josef Steinbach, exposita, Varvažov.

5/7 Msgr. Karel Zháněl, pluk. v. v., Praha, Alois Beneš, katecheta v. v., Brno-Královo Pole, Stanislav Záček, bisk. rada a farář, Hor. Bojanovice, THDr. Josef Holubníček, Kyselovice, Alois Kolář, arcib. rada, Buková u Boskovic, Josef Nevtípal, farář, Březolupy, Josef Nezdařilík, katecheta v. v., Bystřice p. Hostýnem, Šebestián Pavlíček, rada a farář, Přemyslovice, Antonín Pospíšil, děkan a farář, Smržice u Prostějova, Jan Rosner, farář, Rubáň, Ladislav Žoužerka, farář v. v., Libina u Šumperka.

9/7 Josef Mžík, farář, Ropice.

35 let

12/7 Alois Starker, admin., Skorošice.

30 let

5/7 Frant. Blažek, admin., Cetkovice, Frant. Hamerský, Tišino. Václav Kosina, Hodonín, Stanislav Kovařík, admin., Litobratřice, dr. Vojtěch Kučera, admin., Blansko, Frant. Musil, admin., Chlum, Jan Slabý, admin., Urbanov, Václav Kostenelec, kons. rada a farář, Borkovany, Josef Honzík, koop., Brno-Královo Pole, Josef Janský, koop., Brno, Křenová, Jaroslav Plch, farář, Studená, Frant. Šimčák, kons. rada a farář, Ždánice, Miloslav Humpolec, admin., Dolní Bojanovice, Oldřich Beránek, děkan a farář, Křelov, Frant. Běťák, farář, Lipov, Frant. Fiala, provisor, Velké Losiny, Vilém Fišer, kaplan, Ostrava-Poruba, Josef Gabriel, admin., Nezdenice, Alfons Hlislíkovský, admin., Hodslavice, Bohumil Chytil, provisor, Horní Lhota, Bedřich Jurník, admin., Kunovice, Petr Kadlec, provisor, Klenovice, ant. Kyse-lák, děkan, Nivnice, Ludvík Matucha, admin., Vacenovice, Milo-slav Nedbal, admin., Velké Opa-tovice, Jan Nedělník, admin., Petrovice, Richard Neumann, farář, Pňovice, Jan Petrucha, kaplan, Uherský Brod, Alois Pí-ják, admin., Fryšták, Jaroslav Pokorný, admin., Hojice u Olo-mouce, Bedřich Pásek, admin., Strážnice, Frant. Šigut, koop.,

Opava, Jan Španěl, děkan, admin., Kyjov, Ant. Urban, admin., Lukov, Vojtěch Zapletal, admin., Kašava, Boh. Zlámal, duch. v. v., Kyjov.

5/7 Štěpán Herad, správce u se-ster, Střelice u Brna, Metoděj Řezníček, kooperátor, Jihlava, Remidius Soukup, farář, Zbra-slav u Brna, Alois Gilig, arc. rada, Ostrava-Poruba.

40 let

4/7 Bedřich Dörner, Předměřice n. Jizerou, Aug. Kliment, kaplan; u Panny Marie Sněžné, Jaroslav Španihel, admin., Domaslav.

V měsíci srpnu oslaví svá kněžská výročí vsdpp: 12/7 František Bogacz, admin., Stonava, Erwin Jurczok, admin. Bruzovice, Jan Groszovský, admin., Kunčičky, Jan Szlachta, admin., Dětmárovice, Adolf Waloszek, děkan, Jablunkov.

50 let

27/8 Frant. Vyskočil, bisk. rada a farář, Hartvíkovice.

30 let

12/8 Konrád Gebhard, admin., Dobruška.

ZLATÉ KNĚŽSKÉ JUBILEUM PRELÁTA DVORNÍKA

Ještě v r. 1948 byl prof. dr. Frant. Dvorník oficiálně členem pražské bohoslovecké fakulty jako její řádný profesor. Měl však studijní dovolenou, kterou mu ministr školství v r. 1945 prodloužil. Brzy nato v listopadu r. 1946 přišla ze zahraničí překvapující zpráva. Dr. Dvorník byl jmenován čestným doktorem londýnské university a začátkem r. 1947 členem královské britské Akademie věd. Šlo o pocty, kterých se dostává cizincům, k tomu ještě katolickým kněžím, jen vzácně a příslušníkům českého národa první. Profesor a dnes také prelát František Dvorník se narodil 14. VIII. 1893 v Chomýži, nepatrně vesničce pod Hostýnem, kde žije jeho sestra Marie a bratr Hynek. Střední školu vystudoval v Kroměříži, bohosloví v Olomouci a po ordinaci r. 1916 působil jako kaplan v několika slezských farnostech. Při kaplan-ských povinnostech se dovedl ukázněně soustředit k pilnému studiu a v r. 1920 dosáhl v Olomouci doktorátu teologie. Svou odbornou přípravu chtěl do-

konat na filosofické fakultě Karlovy university v Praze. Než svůj záměr mohl uskutečnit, podařilo se mu získat stipendium od amerických Cechů ke studiu v Paříži. Proto po dosažení doktorátu odjel Dvorník na podzim r. 1920 do Francie, která se mu stala na delší dobu domovem. V Paříži poslouchal přednášky na Sorbonně do r. 1928 a uplatnil se tam také pastoračně, neboť založil pro českou kolonii ve Francii Spolek sv. Cyrila a Metoděje, jehož byl po celou dobu duchovním rádcem. Výsledkem namáhavého a dlouhého studia byla práce: „Slovanstvo, Byzanc a Řím v IX. století“. Další studie, rozsahem daleko menší, významem však hlubší, se zabývala kritickofilologickým rozбором řeckého textu. Dvorník se vyhraňoval v odborníka v byzantologii a znalce východních církevních dějin, jak dokázaly později jeho stěžejní práce.

Jako mimořádný a později jako řádný profesor pražské bohoslovecké fakulty dále dojížděl o prázdninách místo zaslouženého odpočinku do Paříže, Londýna a Bruselu, aby v archívech a knihovnách těchto měst pokračoval ve svých studiích. V červnu kritického roku 1938 dostal od pražské fakulty souhlas k tomu, aby v Londýně dokončil velkou Studii o Fotiovi. Po okupaci republiky se Dvorník do vlasti již nevrátil. Co všechno prožil za války a při uveřejnění knihy o Fotiovi, vylíčil částečně sám v úvodu této publikace. Po ukončení války přednášel Dvorník od r. 1946 na universitě v Cambridge. Asi v té době byl jmenován dopisujícím členem Britské historické společnosti. Koncem r. 1947 ho pozvala Harvardova universita ve Washingtonu jako hosta k přednáškám na jeden rok. Po úspěšném absolvování pohostinské a zkušební činnosti ho jmenovala též universita řádným profesorem. V r. 1952 mu udělila francouzská Akademie

věd čestnou cenu za francouzské vydání díla světového významu o patriarchovi Fotiovi. Následujícího roku ho poctila kolej sv. Prokopa v Lisle hodností čestného doktora. Učenec, dnes již světově známý, se koleji oddvěčil r. 1959 spisem „Svatý Prokop a čeští benediktini“. K tomuto a dříve v Praze vydanému spisku o sv. Václavu připojil Dvorník další studii zasvěcenou českým národním patronům: „Sv. Vojtěch, druhý biskup pražský“. Většina těchto populárně vědeckých prací vyšla také ve světových jazycích a podstatně přispěla k rozšíření znalosti o nich ve světě a tím i o známosti českého národa. K velikému spisu o Fotiovi „Le schisme de Photius“, Paris 1950, „Byzance et la primauté Romaine“, Paris 1964 a „Les légendes de Constantin et de Methode vus de Byzance“, Praha 1933, přibýlo rozsáhlé dílo o Slovanstvu o 1 500 stránkách, které vydala Rutgersova universita v New Jersey a anglicky psaná kniha o kulturním vlivu Čechů v Americe.

Celkem jsou výtěžky vědecké práce Dvorníkovy obsaženy v 15 velkých knihách, a asi ve 150 článcích a menších publikacích. Všechny tyto spisy publikované v cizích jazycích upoutaly zájem světové odborné veřejnosti a církve. Oceňující všechny přednosti Dvorníkovy práce, dovedly povolané instituce tohoto podnikavého, velkorysého, vzdělaného a nadaného Čecha a katolického kněze po zásluze ocenit. Jan XXIII. ho jmenoval konsultorem koncilní komise pro východní církevní záležitosti. Pavel VI. ho přijal 22. I. 1965 do řady svých domácích prelátů. Tak rytíře Čestné legie, člena Královské akademie belgické, Akademie rumunské, člena Čs. Akademie věd a Slovenského ústavu v Praze, vyznamenaného čestnou cenou americké Historické společnosti, čestnou cenou kardinála Spellmana a zlatou medailí Hastingsovou, vyznamenala také církev.

Těšíme se z vědeckých i životních úspěchů svého bývalého

kolegy na naší CMBF v Praze-Litoměřicích a k jeho letošnímu padesátiletému kněžskému jubileu mu přejeme do dalších let hojnost Božího požehnání a z něho plynoucích úspěchů. — rtk.

„BIBLE“

Film režiséra Dina de Laurentiis, je nejdražší film, jaký kdy byl v Evropě natočen; má mít premiéru koncem letošního roku.

NAŠE OBRÁZKY:

První strana obálky: Hellichův obraz sv. Václava, rozstřílený r. 1866 v dobeňnském kostelíku. **Druhá strana obálky:** Fresky v rilskému monastýru. **Třetí strana obálky:** Snímky k článku „Jubilejní vzpomínka“. **Čtvrtá strana obálky:** Cyriometodějské okno akademického malíře Peňáze v chrámu Páně ve Slezských Rudolcích.

PRÁVNÍ PORADNA:

Dotaz: Jak se oceňují a zpoplatňují nemovitosti v dědickém řízení?

Odpověď: S touto otázkou se často setkáváme v souvislosti s jakousi obavou, stran výše dědických poplatků. Pozůstalí nám tvrdí, že zůstavitel vlastně nic neměl, „pole, dobytek a stodolu si vzalo JZD“, tak není co projednávat. Uvádíme proto věc na pravou míru:

Nemovitosti, které zemědělec sdružil do JZD, jsou nadále jeho vlastnictvím. Při úmrtí člena JZD je proto nutno v dědickém řízení

určit, kdo bude dále vlastníkem těchto nemovitostí — ať již tento dědic je členem JZD, nebo jen nechá pozemky a hospodářské budovy v bezplatném užívání JZD. Státní notářství dbají na to, aby v souladu se zemědělskou politikou nedrobila se zemědělská půda nebo vlastnictví k ní.

Ocenění domovní části provádí se podle vyhlášky č. 73/1964 Sb. Tato vyhláška a početní tabulky jsou srozumitelné i laikům. Dnes NV běžně podle této vyhlášky pracují. Hospodářské budovy oceňují se podle stop cen v r. 1939, přepočtených 1:5. Pole oceňují se zpravidla 1 000,— Kčs za 1 ha. Mimo to náleží do dědictví pohledávka za živý a mrtvý inventář, sdružený do JZD. Tyto všechny položky, včetně svršků zůstavitele (nábytku, lůžkovin, šatstva) po odečtení pohřebních výloh, nekrytých pohřebním (1 000 Kčs) tvoří čisté dědictví, které by mělo být dědicům zpoplatněno.

Nezpoplatní se však role, sdružená nebo užívaná JZD, pokud v JZD nadále zůstane, hospodářské budovy, kterých používá JZD (stodoly, chlévy apod.). Ze zpoplatnění je též možno vyjmout investiční pohledávku za sdružený inventář (investiční zápůjčku) pokud JZD potvrdí, že není předpoklad, že by investiční zápůjčka byla během tří

let po smrti zůstavitele splácena. Tím v podstatě zbude ke zpoplatnění jen domovní stavení a svršky — zpravidla v bezpodílovém spoluvlastnictví manželů.

Jestliže hodnota dědictví (ke zpoplatnění) činí 5 000 korun, poplatek je 6 %, do 10 000 Kčs činí 7 %, do 30 000 Kčs 8 %.

Poplatek se zvyšuje o 3 % u věci soukromého charakteru (např. role či hospodářské budovy), které nejsou v užívání JZD.

Vlastní dědické řízení začíná tak, že státní notářství obdrží od matričního NV kopii úmrtního listu. Na jeho podkladě předvolá kteréhokoli z příbuzných a v předběžném šetření sepíše nationale, jména a adresy dědiců a stav majetku ke dni úmrtí. Je proto zbytečné, aby k tomuto řízení jezdila celá rodina (všichni dědicové). Teprve na základě uvedených údajů provede státní notářství šetření, ocenění nemovitostí, zjistí stav pozemků podle evidence u Střediska geodesie (pozemková kniha se již nevede) a pak obešle všechny dědice k řádnému projednání.

Dr. V. Znovu upozorňujeme vdp. spolubratry, že dotazy, které je zajímají, nebo se týkají jejich farníků, mohou zaslat do právní poradny naší redakce. Odpovíme přímo, zajímavé dotazy uveřejníme.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉZE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Tesař František, administrátor, pověřen dekretem č. 2561/66 od 15. 4. 1966 prozatímním vedením vikariátu říčanského.

Matějka Jan, administrátor, Karlštejn, ustanoven dekretem č. 2786/66 od 1. 5. 1966 excurrento administrátorem ve Sv. Janě pod Skalou, okres Beroun.

Laicisace:

Ouřadník Rudolf, administrátor ve Sv. Janě pod Skalou, laicisován dekretem č. 2217/66 od 23. 3. 1966.

DIECÉZE BRNĚNSKÁ

Ustanovení:

Česlík Stanislav, výpomocný kněz v Domášově, okr. Brno-venkov, ustanoven od 15. 3. 1966 administrátorem ve Zhoři, okr. Jihlava.

Bednář Vincenc, admin. v Dobřínku, okr. Znojmo, ustanoven od 15. 3. 1966 admin. v Boskovicích, okr. Blansko.

Kovařík Stanislav, admin. v Litobratřicích a exkur. v Jiřicích, okr. Znojmo, ustanoven od 15. 3. 1966 admin. v Dobřínku, okr. Znojmo.

Nádeníček Josef, admin. v Bystřci, okr. Brno-město, ustanoven od 15. 3. 1966 admin. v Litobratřicích a exkur. v Jiřicích, okr. Znojmo.

Navařík Oldřich, koop. v Mor. Budějovicích, okr. Tře-

bíč, ustanoven od 15. 3. 1966 admin. v Bystřci, okr. Brno-město.

Sporer Antonín, výpomocný kněz ve Zvoli, okr. Žďár n/Sáz., ustanoven od 15. 3. 1966 koop. v Mor. Budějovicích, okr. Třebíč.

Spáčil Theodor, ustanoven od 15. 3. 1966 výpomocným knězem ve Zvoli, okr. Žďár n/Sáz.

Dr. Michálek Alois, ustanoven od 15. 3. 1966 výpomocným knězem v Domášově, okr. Brno-venkov.

Jmenování:

Bednář Vincenc, admin. v Boskovicích, okr. Blansko, jmenován od 15. 3. 1966 děkanem boskovickým.

Kovařík Stanislav, admin. v Dobřínku, okr. Znojmo, jmenován od 15. 3. 1966 správcem děkanství hostěradického.

Kráčmar Vojtěch, admin. v Příměticích, okr. Znojmo, jmenován od 1. května 1966 správcem děkanství jevišovického.

Penzionování:

Mastný Viktor, farář ve Zhoři, okr. Jihlava, penzionován od 15. 3. 1966.

Zemřeli:

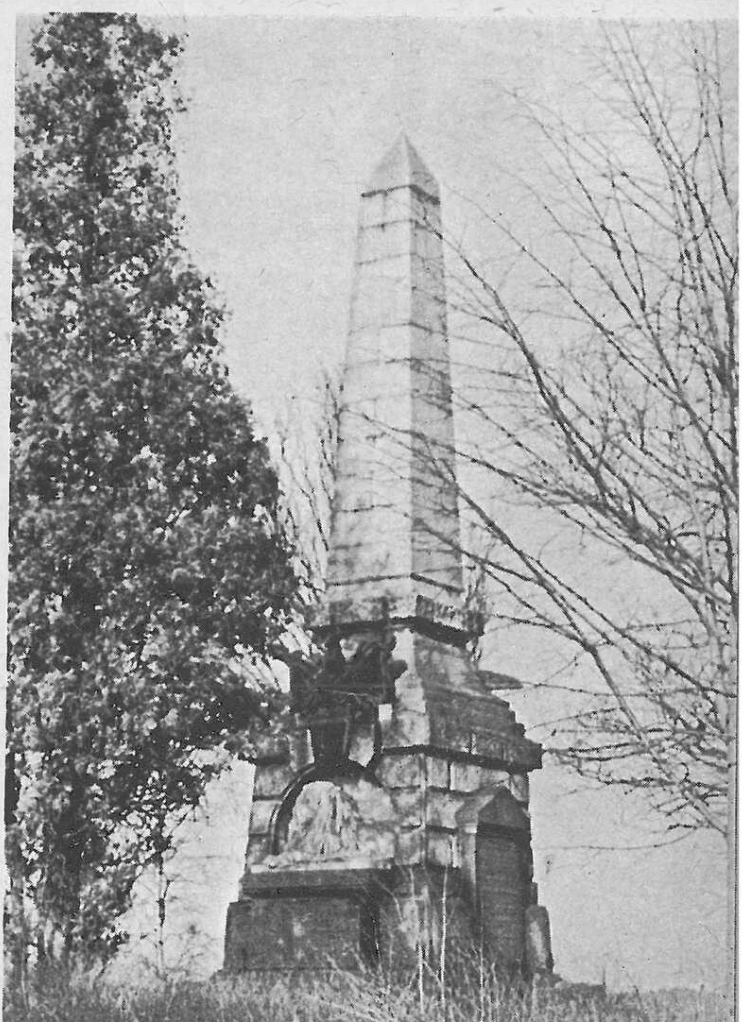
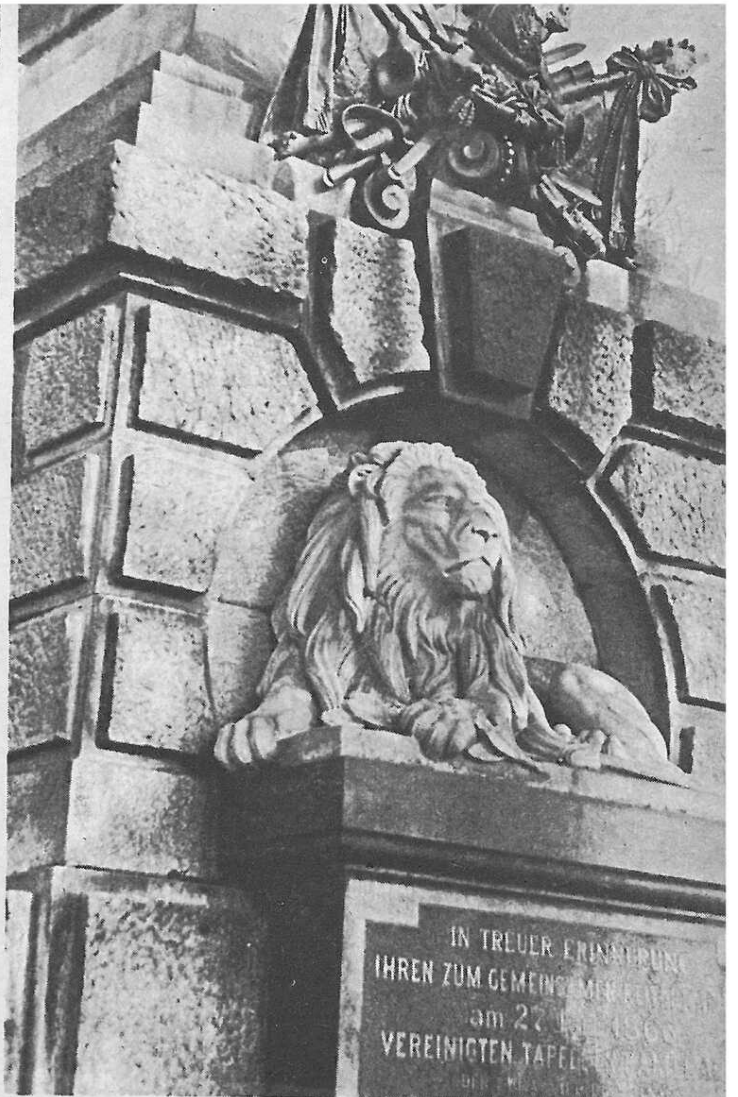
Klíč Josef, arcikněz, děkan a farář v Boskovicích, zemřel 11. 2. 1966.

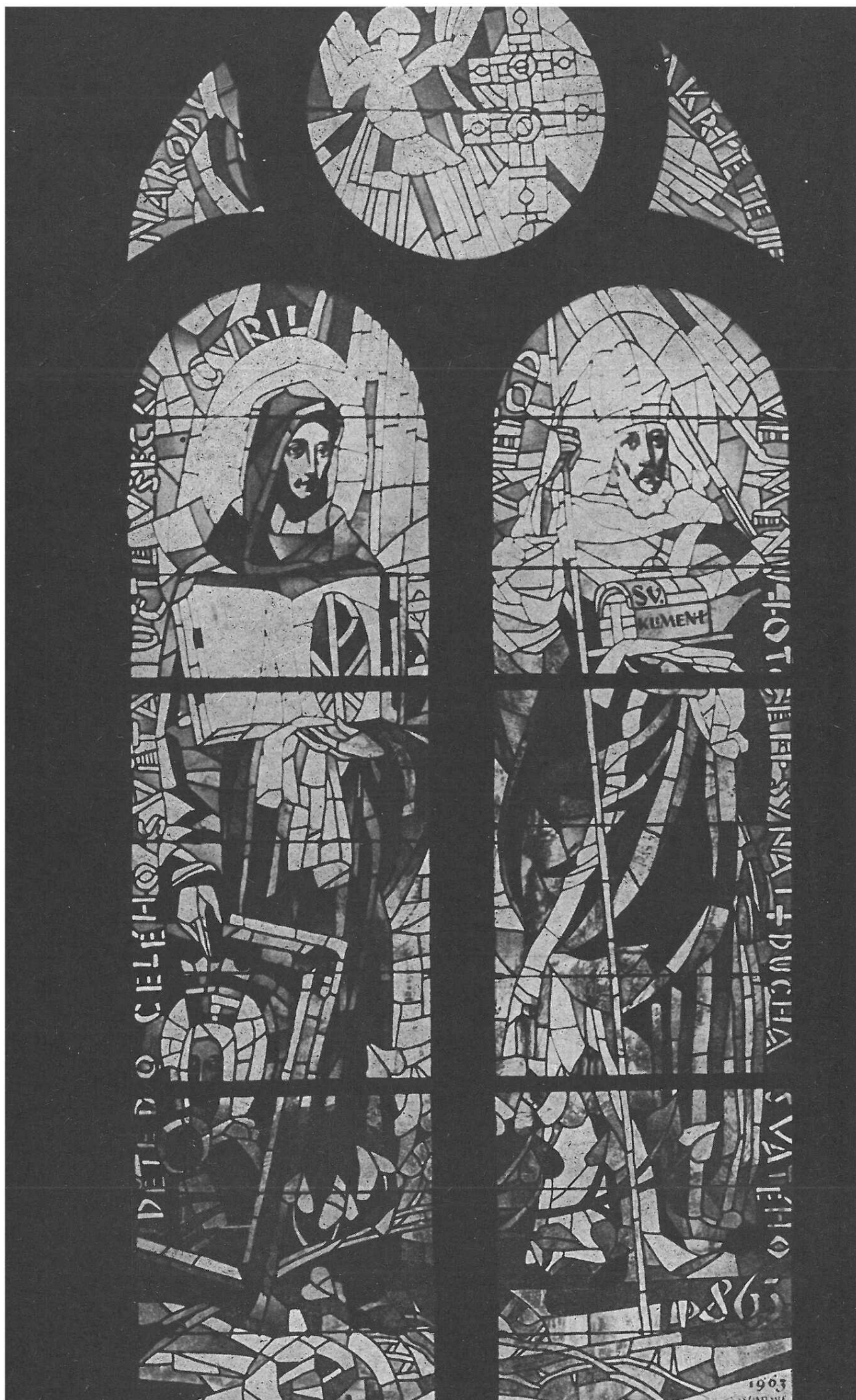
Kosina Václav, farář v. v. v Hodoníně, zemřel dne 25. 3. 1966.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XVI - Číslo 6 - V Praze dne 10. června 1966

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR. Redakce Praha 2, Ječná 2 [Kněžský domov], tel. 23 44 32. Tiskne Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku 15,— Kčs, celoročně 30,— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3,— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá zahraniční vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku,

v ONC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — 15,— Kčs, celoročně 30,— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3,— Kčs. Objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do Jindřišská 14, Praha 1. Podepsáno k tisku 30. 5. 1966. — A-05*61531

UCHOVNÍ PASTÝŘ ⁷ 1966

MISTŘI VRCHOLNÉHO BAROKU

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XVI., ČÍSLO 7. — ZÁŘÍ 1966

OBSAH: Dogmatická konstituce „O Božím zjevení“, ThDr. Method Habáň: Některé problémy kolem koncilu, ThDr. Josef Kubalík: Andělský učitel, ThDr. Jaroslav Kouřil: Náboženská úcta a pravopis, MUDr. Vlastimil Nikodém: Indikace k udělení svátosti nemocných, Josef Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, J. M. S.: Liturgické hymny a sekvence, ThDr. Karel Sahan: Preface o Nejsvětější svátosti, Za štěstí vlasti — za mír světa, P. Bedřich Hoffmann: Norimberský proces, Dr. Josef Beneš: P. Ferdinand Chýlek, Doba očima kněze: Ani tisíciletí nesmyjí hanbu USA, Náš zápisník, Úřední zprávy.

POSVÁTNÝ EKUMENICKÝ SNĚM VATIKÁNSKÝ DRUHÝ:

O BOŽÍM ZJEVENÍ

DOGMATICKÁ KONSTITUCE

Pavel biskup, služebník služebníků Božích, spolu s Otcí posvátného sněmu k trvalé paměti věci: Věroučná konstituce: O božském zjevení.

ÚVOD

1. Posvátný sněm zbožně poslouchaje Slovo Boží a věrně je hlásaje naslouchá slovům sv. Jana pravícího: „Hlásáme vám život věčný, jenž byl u Otce a zjevil se nám; co jsme viděli a slyšeli, zvěstujeme vám, abyste i vy měli společenství s námi“ (1 Jan 1, 2—3). Proto sněm drže se šlépějí sněmu Tridentského a Vatinského I. chce předložit pravou nauku o božském zjevení a jeho předávání, aby celý svět slyšením zvěsti spásy uvěřil, vírou doufal a nadějí miloval (1).

HLAVA I. O ZJEVENÍ SAMÉM.

2. (Povaha a předmět zjevení)

Zalíbilo se Bohu v jeho dobrotě a moudrosti zjevit i oznámiti nám tajemství své vůle (sr. Ef. 1, 9), jímž lidé skrze Krista, Slovo tělem učiněné, v Duchu Svatém mají přístup k Otcí a stávají se účastnými na Boží přirozenosti (sr. Ef. 2, 18, 2 Petr. 1, 4). A tímto zjevením neviditelný Bůh (sr. Kol. 1, 15, 1 Tim. 1, 17) z plnosti své lásky mluví k lidem jako svým přátelům (sr. Ex. 33, 11; Jan 15, 14—15) a s nimi obcuje (sr. Bar. 3, 38), aby je pozval do společenství s Sebou a do něho je přijal. Tato ekonomie spásy se děje činy i slovy, navzájem spolu vnitřně souvisejícími tak, že skutky Bohem v dějinách spásy vykonané projevují i posilují nauku i věci slovy naznačené, slova pak hlásají díla Boží a osvětlují tajemství v nich obsažené. Vnitřní však pravda o Bohu a spáse lidstva tímto zjevením zprostředkovaná nám vysvětluje v Kristu, který je zároveň prostředníkem i plností všeho zjevení (2).

3. (Příprava na novozákonní zjevení)

Bůh, který vše skrze Slovo stvořil a udržuje (sr. Jan 1, 3), poskytuje lidem prostřednictvím stvořených věcí svědectví o sobě (sr. Řím. 1, 19—20) a chtěje otevřít cestu nadpřirozené spásy již našim prarodičům od počátku Sebe sama zjevil. Ale po jejich pádu příslibiv jim vykoupení pozvedl je v naději spásy (sr. Gen. 3, 15) a neustále pečoval o lidské pokolení, aby všem, kdož trpělivě dobrými skutky hledají spásu, daroval život věčný (sr. Řím 2, 6—7). Když nastal čas, povolal Abraháma, aby z něho učinil velký národ (sr. Gen. 12, 2), který po praotcích vychovával prostřednictvím Mojžíše a proroků, aby Hospodina uznával za Boha jediného, živého a pravého, prozřetelného Otce a spravedlivého svého Soudce a očekával slíbeného Vykupitele; a tak připravoval po staletí cestu Evangelium.

4. (Kristus Naplnitel zjevení)

Když pak mnohokrát a mnohými způsoby Bůh mluvil skrze proroky, naposledy „a to v těchto dnech promluvil k nám skrze svého Syna (Žid. 1, 1—2). Neboť poslal svého Syna, totiž věčné Slovo, jež osvěcuje všechny lidi, aby mezi lidmi přebýval a jim zvěstoval o niterném životě Božím (sr. Jan 1, 1—18). Ježíš Kristus, Slovo tělem učiněné, poslaný „jako člověk lidem“ (3) „mluví slova Boží“ (Jan 3, 34) a naplňuje dílo spásy, jež mu uložil Otec (sr. Jan 5, 36; 17, 4). Proto, kdo vidí Jeho, vidí i Otce (sr. Jan 14, 9), On svou přítomností a zjevem, slovy i skutky, znamením i zárukou, zvláště však svou smrtí a slavným zmrtvýchvstáním a sesláním Ducha Svatého dokonává zjevení a potvrzuje božským svědectvím to, že Bůh je s námi, aby nás vysvobodil z temnot hříchu a smrti a vzkřísil pro život věčný. Tudíž křesťanské dílo spásy (ekonomie) jakožto nová a trvalá úmluva, nikdy nezanikne a již nemůžeme očekávat nějaké nové veřejné zjevení před slavným druhým příchodem Pána Našeho Ježíše Krista (sr. 1 Tim. 6, 14 a Tit. 2, 13).

5. (Přijímání zjevení vírou)

Zjevujícímu se Bohu dlužno prokazovati „poslušenství víry“ (Řím. 16, 26; sr. Řím. 1, 5; 2 Kor. 10, 5—6), jímž člověk se svobodně plně odevzdává Bohu tím, že „prokazuje zjevujícímu Bohu plné poslušenství rozumu i vůle“ (4) a dobrovolně souhlasí se zjevením daným Bohem. Aby tato víra mohla být projevena, třeba předcházející a pomáhající milosti Boží a vnitřní pomoci Ducha Svatého, jenž hýbá srdcem a obrací k Bohu, otevírá oči mysli a dává „všem rozkoš ze souhlasu a z víry pravdě“ (5). Týmž Duch Svatý pak svými dary víru zdokonaluje, aby tím hlubší bylo pronikání do zjevení.

6. Zjevení pravdy)

Božským zjevením Bůh chtěl projeviti a sdělit Sama sebe a božské úradky své vůle stran lidské spásy, aby totiž „lidé se účastnili na božských dobrech, jež převyšují veškeré pomýšlení lidské“ (6).

Posvátný sněm vyznává, že „Bůh, počátek a cíl všech věcí, může být poznán přirozeným světlem lidského rozumu z věcí stvořených bezpečně“ (sr. Řím. 1, 20). Učí, že jeho zjevení dlužno připsati to, „že to, co rozumu lidskému stran

věcí božských samo sebou je nedostupné, v přítomném stavu pokolení lidského mohli lidé poznat všichni snadno, s naprostou jistotou a bez jakéhokoli omylu“ [7].

Poznámky: 1. Srov.: Sv. Augustin: De catechizandis rudibus, hl. IV. 8; PL 40, 316.
2. Srov.: Mt. 11, 27; Jan 1, 14; 14, 6; 2 Kor. 3, 16, Ef. 1, 3–14.
3. Epist. ad Diognetum, hl. VII. 4 — Funk: Patres apost. I., str. 403.
4. Conc. Vatic. I. Const. de fide, hl. 3 — Dz 1789 (3008).
5. Conc. Araus. II. can. 7; Dz 180 (377); Conc. Vat. I. — Dz 1791 (3010).
6. Conc. Vat. I. Const. de fide, hl. 2 — Dz 1786 (3005).
7. Tamtéž: Dz 1785–1786 (3004–3005).

HLAVA II. O PŘEDÁVÁNÍ BOŽSKÉHO ZJEVENÍ.

7. (Apoštolové a jich nástupci hlasateli evangelia)

Co Bůh zjevil ke spáse všech národů, to z jeho nejdobrotivějšího ustanovení mělo na věky zůstatí neporušené a mělo být předáno všem pokolením. Proto Kristus Pán, v němž je dokonáno všechno zjevení Boží (sr. 2 Kor. 1, 30; 3, 16; 4, 6), přikázal apoštolům, aby evangelium, jež dříve přislíbené proroky Sám dovršil a vlastními ústy prohlásoval, kázali všem jakožto zdroj vši a spasitelné pravdy a kázání mravů a k tomu jim sdělil božské dary (1). A to věrně bylo provedeno jak apoštoly, kteří ústním kázáním, příklady i učením to předávali, co přijali jak z úst, ze styku i skutků Kristových, tak i se naučili pod vnukáním Ducha Svatého; tak i těmi apoštoly a apoštolskými muži, kteří pod vnukáním (inspirací) Ducha Svatého předali zprávu o spáse svými písmy (2). Aby však evangelium bylo v Církvi uchováno neporušené a opravdu živé, apoštolové zanechali jako své nástupce biskupy tím, že „jim předali své místo učitelské“ (3). Tudíž tato posvátná tradice podání a Písmo svaté obojího zákona jsou jakýmsi zrcadlem, v němž Církev putující zde na zemi nazírá na Boha, od něhož vše přijímá až do té doby, kdy bude dovedena, aby Naň patřila tak, jaký jest (sr. 1 Jan 3, 2).

8. (Posvátná tradice)

A tak apoštolské kázání, jež je vyjádřeno zvláštním způsobem v inspirovaných knihách, ustavičnou poslouplností mělo být uchováváno až do konce věků. Proto apoštolové předávajíc vše, co sami přijali, napomínají věřící, aby se drželi podání, kterým se naučili jak kázáním, tak listem (sr. 2 Sol. 2, 15) a aby bojovali za víru jim jednou předanou (sr. Jud. 3) (4). Co však bylo apoštoly předáno, to obsahuje vše, co prospívá k vedení svatého života lidu Božího a k rozmnožení víry, a tak Církev ve své nauce, životě i bohoslužbě dále udržuje a všem pokolením předává vše, co věří.

A tato apoštolská tradice přináší užítky v Církvi pod vedením Ducha Svatého: Neboť roste poznávání předávaných slov a věcí a jich chápání z přemýšlení a úsilí věřících, kteří je uchovávají v srdci svém (sr. Luk. 2, 19 a 51), tak i z vnitřního porozumění věcí duchovních, jež zakoušejí, tak i z kázání těch, kteří s následnictvím biskupství přijali bezpečné charisma pravdy. Vždyť Církev během staletí opravdu směřuje k plnosti Boží pravdy, dokud v ní nebudou dovršena slova Boží.

Výroky Svatých Otců svědčí o živé přítomnosti této Tradice, jejíž bohatství je přenášeno do praxe i života věřící a modlíci se Církve. Prostřednictvím uvedených tradice je znám neporušený seznam (kánon) posvátných knih Církve a sama Písma svatá v ní hlouběji jsou chápána a stále působivá. A tak Bůh, jenž kdysi promluvil, neustále hovoří se snoubenkou svého milovaného Syna a Duch Svatý, prostřednictvím kterého zaznívá živý hlas Evangelia v Církvi a skrze ní ve světě, uvádí věřící v plnou pravdu a slovo Kristovo v nich hojně přebývá (sr. Kol. 3, 16).

9. Vzájemný vztah mezi tradicí a Písmem svatým)

Tudíž tradice a Písmo svaté úzce mezi sebou souvisejí a se doplňují. Neboť obojí vyvěrají z téhož božského zdroje a jaksi v jedno splývají a směřují k témuž cíli. Vždyť Písmo svaté je mluva Boží, pokud je zaznamenána písemně pod vanutím Ducha Svatého; posvátná pak Tradice slovo Boží, jež bylo svěřeno Kristem Pánem a Duchem Svatým apoštolům, neporušeně předává jejich nástupcům, aby je ve svém kázání za osvětlení Ducha pravdy věrně uchovávali, vysvětlovali a šířili. Proto Církev svou jistotou o všem zjeveném nečerpá jedině z Písma svatého. Z toho důvodu obojí dlužno se stejnou zbožnou láskou a úctou přijímat i mít v úctě (6).

10. (Vztah obojího k Církvi a jejímu magisteriu)

Posvátná tradice a Písmo svaté tvoří jeden posvátný poklad slova Božího v Církvi. A veškerý lid vedený svými pastýři setrvává v apoštolském učení a ve společenství, v lámání chleba a na modlitbách (sr. Sk. ap. 2, 42) trvale tak, že v drzení předané víry, v jejím vzbuzování i vyznávání se projevuje podivuhodná jednota představených i věřících (7). Avšak jedině živému učitelskému úřadu Církve (magisteriu) byl svěřen úkol právoplatně vykládat slovo Boží napsané i předávané (tradované) a jeho autorita je vykonávána jménem Ježíše Krista. Tento učitelský úřad sice není nad slovem Božím, nýbrž mu slouží, neboť učí jenom to, co bylo předáno, pokud je z příkazu Božího a za pomoci Ducha Svatého zbožně slyší, svatě střeží a věrně vykládá a to vše čerpá z tohoto jediného pokladu víry a to vše předkládá k věření jako pravdy božsky zjevené.

Je tudíž zřejmé, že posvátná Tradice, Písmo svaté i učitelský úřad církevní podle nejmoudřejšího úradku Božího tak spolu souvisejí a jsou sdruženy, že jedno bez druhého nemůže existovat a vše společně i jednotlivě svým způsobem pod působením jediného Ducha Svatého účinně spolupracuje ke spáse duší.

Poznámky: 1. Srov. Mt. 28, 19–20, Mr. 16, 15; Conc. Trident. S. IV. — Dz 783 (1501).
2. Conc. Trident.; Conc. Vat. I. — Dz 1787 (3006).
3. Sv. Irenej: Adv. Haer. III. 3, 1; PG 7, 848.
4. Conc. Nic. II. — Dz 303 (602); Conc. Const. IV. — Dz 336 (650).
5. Conc. Vat. I. — Dz 1800 (3020).
6. Conc. Trid. — IV. ses. — Dz 783 (1501).
7. Pius XII. Const. ap. Munificentissimus Deus — 1950 — AAS 1950, 756. Epist. s. Cypriani 66: Ecclesia plebs Sacerdoti adunata et Pastori suo grex adhaerens.
8. Conc. Vat. I. Const. dogm. de fide — Dz 1792 (3011).
9. Pius XII. Litt. enc.: Humani Generis, 12. VIII. 1950; AAS 568–9; Dz 2314 (3886).

HLAVA III. O INSPIRACI PÍSMÁ SVATÉHO A JEJÍM VÝKLADU.

11. (Skutečnost inspirace a pravdivost Písma svatého)

Božské zjevení, které je písemně v Písmu svatém obsaženo a vystaveno, bylo zaznamenáno pod vanutím Ducha Svatého. Svatá Matka Církev všechny knihy Starého i Nového zákona, se všemi jejich částmi apoštolskou vírou považuje za svaté a kanonické z toho důvodu, že byly sepsány pod vdechnutím Ducha Svatého (sr. Jan 20, 31; 2 Tim. 3, 16; 2 Petr. 1, 19–21; 3, 15–16) a proto mají za původce Boha a jako takové byly předány Církvi (1). Pro sepsání svatých knih Bůh však vyvolil lidi, jež přiměl, aby využívající svých vlastních schopností a sil předali vše a jedině, co On sám chtěl jako opravdoví autoři písemně; On sám pak jednal v nich a skrze ně (2, 3, 4). Poněvadž tudíž vše to, co inspirovaní autoři neboli svatopisci (hagiografové) tvrdí, má býti považováno za tvrzení

od Ducha Svatého, proto třeba vyznati, že knihy Písma učí pravdu, již chtěl mítí Bůh zaznamenanou v Písmu svatém pro naši spásu, správně, věrně a bez omylu [5]. A tak „všechno Písmo od Boha vdechnuté je užitečné k poučení, ke kázání, k napravování, k výchově ve spravedlnost, aby Boží člověk byl dokonalý a způsobilý ke každému dobrému skutku [2 Tim. 3, 16–17].

12. (Způsob výkladu Písma svatého)

Poněvadž však Bůh v Písmu svatém mluvil prostřednictvím lidí lidským způsobem [6], vykladač [exegeta] Písma svatého musí, aby pochopil, co Bůh nám chtěl sdělit, pozorně zkoumat, co svatopisci měli v úmyslu opravdu vyjádřit a co se líbilo Bohu jejich slovy projevit.

K vystižení úmyslu svatopisců mezi jiným je třeba přihlížet též k „literárním druhům-způsobům“. Neboť jinak a jinak je vyjadřována a předkládána pravda v textech historických, jiným způsobem v prorockých, v básnických nebo v jiných druzích vyjadřování. Dále je vhodné, aby exegeta, zkoumal smysl, jaký v daných podmínkách svatopisec měl v úmyslu vyjádřit a též vyjádřil podle okolností své doby a své kultury pomocí písemnického způsobu vyjadřování tehdejší doby [7]. Neboť k správnému porozumění toho, co posvátný autor chtěl písemně podat, je třeba přihlížet pečlivě k tehdejšímu obvyklým způsobům citění, mluvení i vyprávění, jež byly užívány v dobách svatopisců a také k oněm, které všeobecně v tehdejší věku platily ve vzájemném styku lidí [8]. Avšak, poněvadž Písmo svaté třeba vykládati a čísti v tom duchu, jímž bylo napsáno [9], k správnému porozumění smyslu posvátných textů neméně je třeba přihlížeti k obsahu a jednotnosti celého Písma a při tom mítí na mysli tradici celé Církve a analogie (obdoby) víry. Exgeté mají podle těchto směrnic se přičinit o porozumění a vyložení hlubšího smyslu Písma svatého, aby tímto přípravným úsilím jaksi dozrálo rozhodnutí Církve. Neboť vše to, co se týká výkladu Písem, nakonec podléhá soudu Církve, jež má z příkazu a poslání Božího za úkol uchovávat a vykládati slovo Boží [10].

13. Blahosklonnost Boží)

Tudíž v Písmu svatém se projevuje kromě Boží pravdomluvnosti a svatosti podivuhodné „spolusestoupení“ věčné Moudrosti, „abychom se poučili o nevýslovné dobrotivosti Boží a o tom, jakého použil přizpůsobení řeči máje na zřeteli péči a starost o naši přirozenost“ [11]. Neboť slova Boží vyjádřená jazykem lidským se připodobnila mluvě lidské, jako kdysi Slovo Věčného Otce, když přijalo tělo lidské slabosti, se stalo podobným lidem.

Poznámky: 1. Conc. Vat. I. — Dz 1787 (3008); Comm. bibl. 1915 — Dz 2180 (3629).

2. Pius XII. Lit. enc. Divino afflante Spiritu — AAS 1943 — str. 314.

3. Hebr. 1, 1–4; 2 Sam. 23, 2 atd.

4. Lev XIII. Enc.: Provident. Deus — Dz 1952(3293).

5. Sv. Augustin: Gen. ad lit. 2, 9, 20 — PL 34, 210–271; Conc. Trident. IV. se — Dz 783 (1501); De canonicis scripturis; Lev XIII. Provid. Deus atd.

6. Sv. Augustin: De civit. Dei, XVII. 6. 2 — PL 41, col. 537.

7. Sv. Augustin: De doctr. christ. III. 18, 26 — PL 34, 75–6.

Vysoká škola míru

V roce 1938 bylo P. Dominiku čtrnáctidenní kursy, za účasti Píra 28 let. Tehdy založil svoji první nadaci pro potřebné belgické rodiny a několik dětských táborů, jež se ukázaly jako velmi prospěšné v době nacistické okupace země. Ve válce se stal belgický kněz bojovníkem hnutí odporu. Za svou zpravodajskou činnost byl vyznamenán několika vysokými státními řády. Sotva skončila druhá světová válka, vrátil se ke svým původním zájmům. Veškeré své síly věnoval opět těm, kteří nejvíce pomoc potřebovali — bezdomovcům, uprchlíkům a bezprizorným, jež po sobě zanechala válečná léta! Za tuto práci obdržel v roce 1958 Nobelovu cenu míru. Za peníze, jež jsou spojeny s udělením ceny, založil mj. v roce 1960 „Ostrov míru“ ve východním Pákistánu a „Univerzitu de Paix“ — Univerzitu míru v Huy.

Huy je malé městečko, ležící v úzkém údolí řeky Maas mezi Namurem a Lutychem. Bílé ukazatele cesty s nápisem „Université de Paix“ zavedou pak návštěvníka Huy dva kilometry za městečko, kde stojí velká jednoposchodová budova z betonu a skla — Mírová univerzita P. Dominika Píra. Zde využívat nejen přednášek, ale především posluchárně konají devěti diskusí k tomu, aby uká-

Nositel Nobelovy ceny míru
P. D. Pire

zal na všechny možnosti boje za mír. A na otázku, co je mír, odpovídá, že mír není jen mlčení děl. Bude nastolen teprve tehdy, až bude mír v srdcích. Jednou z dalších závažných zásad dnes padesátiletého kněze je odstranit všechny předsudky, jež by mohly být zábranou při usku- tečňování jeho mírového úsilí. Odsuzuje antikomunismus, neboť říká, že je třeba nacházet v dialo- gu vzájemné porozumění a po- chopení.

Od založení „Université de Paix“ prošlo jejími zdmi již více než 4000 posluchačů, převážně z řad mladých lidí. Ti se neustále vracejí v dopisech do Huy. Velmi často tam také přicházejí a dis- kutují o svých poznatcích, jež získali v praktické práci. A vzpo- mínají na doby, kdy sami ještě seděli v lavicích prostorné po- sluchárny.

Od založení University míru P. D. Pira zůstává její program prakticky beze změn. Dopoledne se konají přednášky, odpoledne se diskutuje o nejrůznějších pro- blémech a večer je opět před- náška. Po 14 dnech kurs končí a posluchači z nejrůznějších ze- mí se vracejí domů, kde se vět- šina z nich stává průkopníky ušlechtilé myšlenky, které P. D. Pire zasvětil celý svůj život — myšlenky míru a přátelství. (rst)

l si ve svém jedinečném [5, 18] a prostřednictvím pravý a živý Bůh slovy a jasněji, když Bůh sám [9; 95, 1–3; Iz. 2, 1–4; řádán a vysvětlován, že btu: Neboť cokoliv bylo ěli naději“ (Řím. 15, 4).

a Vykupitele všech lidí a naznačily rozličnými člověka jakož i způsoby, u spásy Kristem započaté. ové výchovatské umění vznešené nauky o Bohu též tajemství naší spásy,

e Nový zákon se skrývá ve své krvi (sr. Luk. 22, nabývají a ukazují svůj pak osvětlují a vysvětlují.

or Mopsv.:In Sof. 1, 4–6 PG

17. (Postavení Nového zákona)

Slovo Boží, jež je moc Boží k spáse pro každého (Řím. 1, 16), je skvělým způsobem zpřítomněno v knihách Nového zákona a tak prokazuje svou sílu. Neboť, když přišla plnost času (sr. Gal. 4, 4), Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi plné milosti a pravdy (sr. Jan 1, 14). Kristus založil na zemi království Boží, projevoval skutky a slova Otce svého a Sebe a dovršil své dílo svou smrtí, zmrtvýchvstáním, slavným nanebevstoupením a sesláním Ducha Svatého. Byv povýšen ze země přitahuje všechny k sobě (sr. Jan, 12, 32 řecky), jediný On má slova života věčného (sr. Jan, 6, 68). Toto tajemství však nebylo odhaleno jiným pokolením, jako nyní bylo zjeveno svatým apoštolům Jeho a prorokům v Duchu Svatém (sr. Ef. 3, 4–6 řecky), aby hlásali Evangelium, probouzeli víru v Ježíše Krista Vy-

kupitele a Pána a shromáždili Církev. A svědectvím těch věcí trvalým a božským jsou písma Nového zákona.

18. (Apoštolský původ evangelií)

Nikomou není tajno, že mezi všemi knihami Nového zákona vynikají Evangelia, neboť jsou hlavním svědectvím o životě a učení Vtěleného Slova, našeho Spasitele.

Církev vždy a všude učila a učí, že čtyři Evangelia mají původ apoštolský. Neboť, co apoštolové z příkazu Kristova kázali, později za vanutí Ducha Svatého sami nebo apoštolští mužové nám písemně předali, základ to víry totiž čtveré evangelium: podle Matouše, Marka, Lukáše a Jana [1].

19. (Dějinný charakter evangelií)

Svatá Matka Církev pevně a vytrvale prohlašovala a prohlašuje, že čtyři jmenovaná evangelia, jejichž historičnost neochvějně zdůrazňuje, věrně podávají, co Ježíš Syn Boží, když žil mezi lidmi, učinil a hlásal pro jejich věčnou spásu až do dne, kdy vstoupil na nebesa (sr. Sk. 1, 1—2). Apoštolové sice po nanebevstoupení Páně to, co On sám kázal a činil, svým posluchačům předávali s onou plnější znalostí, již sami požívali, byvše vyučeni slavnými událostmi Kristovými a poučení světlem Ducha pravdy [2, 3]. Svátí spisovatelé však sepsali čtyři evangelia tím, že něco vybrali z mnohých podání ústních nebo již i písemně zaznamenaných, něco sestavili soustavně přihlížejíce při tom k tehdejšímu stavu církvi a nakonec uchovávalice formu kázání tak, že nám sdělují vždy upřímně pravdu o Ježíšovi [4]. Neboť vše napsali, za tím úmyslem buď z vlastních vzpomínek a paměti nebo ze svědectví těch, „kteří od počátku sami vše viděli a byli služebníky slova“, abychom poznali „pravdu“ toho učení, v němž jsme byli vyučeni (sr. Lk. 1, 2—4).

20. (Ostatní spisy Nového zákona)

Kromě čtyř evangelií obsahuje kánon Nového zákona též listy svatého Pavla a jiné spisy apoštolské pod vlivem Ducha Svatého, jimiž podle moudrého úradku Božího je potvrzeno to, co se týká Krista, vysvětlována více a více jeho pravá nauka, hlášána spásonosná síla božského díla Kristova, vyprávěna a podivuhodně rozšířena Církve a předpovídána její slavné dovršení.

Neboť Pán Ježíš, jak to přislíbil, byl se svými apoštolý (sr. Mat. 28, 20) a seslal jim Ducha Svatého v plnost pravdy (sr. Jan 16, 13).

Poznámky: 1. Sv. Irenej: Adv. haer. III. 11, 8 — PG 7, 685.

2. Srovn. Jan 14, 26; 16, 13.

3. Jan 2, 22; 12, 18 atd.

4. Srovn. Instructio Sancta Mater Ecclesia — AAS 56 (1964), str. 715.

HLAVA VI. O PÍSMU SVATÉM V ŽIVOTĚ CÍRKVE

21. (Církev si váží Písem svatých)

Církev vždy měla v úctě božská Písma stejně jako samé Tělo Páně, když přijímá a věřicím podává ze stolu chléb slova Božího i Těla Páně. Písma vždy považovala a považuje za pravidlo své víry, neboť Písma inspirovaná a potvrzená Ducha Svatým, která jsou vskytlem a základem víry, neměnitelně slovo samého Boha a zosobňují.

Proto veškeré kázání církevní stejně jako samé křesťanské svatým. Neboť v posvátných Písmech Otec, který je v nebesích, Slovo Boží má však takovou sílu a moc, že se stává Církvi dušou, čistým a trvalým zdrojem duchovního života. Pro účinné a ostřejší než dvojsečný meč“ (Žid. 4, 12). (Sk. ap. 20, 32; sr. 1 Sol. 2, 13).

22. (Přesné překlady).

Věřicím musí být Písmo svaté opravdu zpřístupněno.

Starého zákona pořízený 70 muži zvaný Septuaginta; má vždy být v rukou všech věřících, aby mohli číst a rozumět slovu Božímu. Poněvadž však slovo Boží má být po ruce každého, aby bylo pořízeno vhodně a přesné překlady do všech jazyků. A ty, jsou-li za daných okolností a souhlasu církevní autority, mohou být použity všemi křesťany.

23. (Apoštolské úkoly ve výuce).

Snoubenka Vtěleného Slova to jest Církev, vyučená Duchem Svatým, Písmem svatých den ode dne, aby své syny neustále živila božskými výroky svatých Otců jak východních tak západních a studium posvátných liturgií. svatého bohosloví, mají vážně spojenými silami usilovati, aby pod dozorem pastýřů prostředky tak prozkoumávali a předkládali božská Písma, že co možná nejvíce Božímu s užitek poskytovat pokrm z Písem, který mysl osvětluje, vůli posiluje [1]. Posvátný sněm povzbuzuje syny obírající se biblickými věcmi, aby pokračovali v obnovení silami je podle úmyslu Církve dokončiti.

24. (Význam Písma svatého pro teologii).

Posvátná bohověda se opírá jako o trvalý základ o slovo Boží napsané a zároveň i o slovo Boží mluvené. Nejpevněji posilována a stále mládne tím, že zkoumá pravdu veškeru skrytou v tajemství Písma svatá však obsahují slovo Boží a poněvadž jsou inspirována, jsou opravdu slovem Božím. Týmž slovem Písma svatého te. a svatě se rozvíjí služba slova, totiž pastýřské kázání, všechna katechese a výuka křesťanská, významné místo bohoslužebná homilie.

25. (Doporučuje se četba Písma).

Proto všichni bohoslovci, zvláště kněží Kristovi i ostatní, kteří jako jáhnové a katecheté se oddávají službou slova, mají se věnovati pečlivě četbě a hlubokému studiu v Písmu svatém, aby někdo z nich nebyl „jenom vnějším nicotným kazatelem slova Božího, který není uvnitř jeho činitelem“ [4], ač jeho povinností je sdělovati svým svěřeným duším ohromná bohatství slova Božího, zvláště v posvátné bohoslužbě. Rovněž posvátný sněm naléhavě vybízí všechny věřící, zvláště řeholní bratry, aby se naučili častou četbou božských Písem „výtečné znalosti Ježíše Krista“ [Fil. 3, 8]. Neboť „neznalost Písem je neznalostí Krista“ [5]. Tudíž necht ochotně přistupují k posvátným textům a prostřednictvím posvátné bohoslužby sestávající z božských výroků, nebo zbožnou četbou nebo vhodným poučením o Písmu nebo prostřednictvím jiných prostředků, jež jsou rozšířeny všude chvalitebně v naší době za schválení a péče pastýřů Církve. Necht pamatují, že četbu Písma svatého musí provázeti modlitba, aby došlo k rozhovoru mezi Bohem a člověkem; neboť „když se modlíme, Boha oslovujeme; když čteme božské výroky, Boha slyšíme“ [6].

Vysoká škola míru

V roce 1938 bylo P. Dominiku čtrnáctidenní kursy, na které přišlo 28 let. Tehdy založil svo- vady 48 studentů. Jedné téma byl učitel, který se ukázal jako velmi schopný a v době nadstávkové oku- pace země ve věcech se stal bel- gický kněz bohoslovce. Hnutí odporu. Za svou zpravedlivou činnost byl uznán několika výsokými státními řády. Sotva skončila druhá světová válka, vrátil se ke svým původním zá- měřům. Veškeré své síly věnoval opět těm, kteří nebezpečím zá- potřebovali a bezprávným. Jež po sobě zanechala válečná léta. Nobelovu cenu míru. Za peníze, jež jsou spojeny s udělením ce- ny, založil ml. v roce 1960 „Ost- ru a Universitě de Pax“ — Uni- versitu míru v Huy. Huy je malé městečko, ležící v úžkém údolí řeky Maas mezi Na- murem a Lutichem. Běle ukazate- le cest s nápisem „Universitē de Pax“ zavěšená nad vchodem. Kde stojí velká jednoposchod- budova z betonu a skla — Mi- nisterstva P. Dominika. Pr- se ve velké posluchárně

Posvátní pak pastýři, „kteří mají v držení apoštolskou nauku“ (7) mají vhodným způsobem poučovat věřící sobě svěřené o správném používání božských knih, zvláště Nového zákona a na prvním místě evangelií, pomocí překladů posvátných textů, jež jsou opatřeny nutnými a opravdu dostačujícími vysvětlivkami (výklady), aby synové Církve bezpečně a užitečně byli zběhlí v Písmech svatých a byli naplněni jejich duchem.

Rovněž třeba vydati vydání Písma svatého, vybaveného vhodnými poznámkami pro potřebu nekřesťanů, jež bude přizpůsobeno jejich potřebám. A to všemi možnými způsoby mají moudře šířit jak pastýři duší tak křesťané kteréhokoli stavu.

26. Doslov.

A tak necht' „slovo Páně se šíří a je oslavováno“ (2 Sol. 3, 1) četbou a studiem posvátných knih a poklad zjevení svěřený Církvi necht' více a více naplňuje srdce lidí. Jako z častého přijímání tajemství Eucharistického se rozvíjí vnitřní život Církve, tak i možno doufat, že nastane nový podnět a růst duchovního života ze zvýšené úcty slova Božího, jež „zůstává na věky“ (Iz. 40, 8; 1 Petr. 1, 23—25).

Poznámky: 1. Srovn. Pius XII. Enc. Divino affl. Spir.; Point Comm. Biblica: Instructio de S. Scriptura in Cler. Semin. recte docenda — AAS 42 (1950), str. 495—505.

2. Pius XII. tamtéž.

3. Srovn. Lev XIII. Enc. Providentissimus; Benedikt XV. Enc. Spiritus Paraclitus — AAS 1920.

4. Sv. Augustin: Sermo 179 — PL 38, 966.

5. Sv. Jeroným: Comm. in Is. — PL 24, 17 atd.

6. Sv. Ambrož: De officiis ministrorum I, 20 — PL 16, 50.

Sv. Irenej: Adv. haer. IV. 32 — PG 7, 1071.

Jednotlivé, co je uvedeno v této konstituci, se zalíbilo Otcům posvátného sněmu. A My, apoštolskou církví předanou, ji zároveň se ctihodnými Otcí v Duchu Svatém schvalujeme, rozhodujeme a stanovíme. Sněmu stanoveno, ke slávě Boží prikazujeme vyhlásiti.

Řada dne 18. měsíce listopadu roku 1965.

KATOLICKÉ CÍRKVE.

NĚKTERÉ PROBLÉMY KOLEM KONCILU

Nemůže tedy jednotlivec po koncilu klást požadavek, aby některá z nich byla změněna, což by znamenalo že se stal lapsus, a že Duch sv. nějakým způsobem nepřesným promluvil skrze Církev, které byla jeho přítomnost přislíbena.

Nedochází ke kompromisu ve II. vatikánském koncilu ani v otázce Písma sv. a tradice. Církev zůstává věrna pramenům své nauky a nemůže je měnit, poněvadž tradice je nejpřesnější vyjádření dějinnosti Církve a jejího života. Byla-li Církev postavena v určité době a poslána do celého světa a vedena Duchem sv. a autoritou Kristem stanovenou, pak toto poslání v čase eschatologickém má nutně důsledky, je uskutečňováno, má postup a trvání a zásah všech prostředků Kristem stanovených. Proto ovoce všech předpokladů se nutně projevuje od počátku až do dnešní doby. Zvěst Kristova je nutně provázána praxí života, v němž se objevují výsledky apoštolského hlásání a ty jsou stejně platné a zjištělné jak v Písmě sv. N. Z., tak v tradici přijaté a uskutečněné a autoritou Církve vedené. Slova Pavlova nebo Lukášova ve skutcích apoštolských, nebo prvních autorů, inspirovaných i neinspirovaných, obsahují nutně jako zdroje autentickou nauku poslání Církve. Jsou to dva prameny zjevené pravdy pod přísnou kontrolou autority Církve. I pravé knihy Písma sv. se poznávají z pramene tradice.

Libovolné zásahy racionalistické a zastaralého immanentismu nebo jiných lidských výmyslů a domněnek nemají základ v tradici. Proto vznikají a zanikají jako vše pouze lidské.

Pravdivý výklad Písma nemůže být v rozporu s články víry ani kritika prováděná historicko-kritickou metodou, protože články víry jsou stále absolutně pravdivé. V nich je obsažen Kristus, který se stal tělem a Kristus ukřižovaný a jeho dílo a prožívání jeho nového života v mystickém těle skrze prostředky stanovené Kristem samým.

Vztah Církve k Písmu a tradici je rovnocenný, jedná-li se o nauku víry. Nebylo nikdy omezení v Církvi, kdo má a kdo nemá, mít vztah k Písmu sv. Ani v této věci Vatíkánský koncil nepřináší změnu tím, že zdůrazňuje vztah laiků k Písmu sv. Církev jen zdůrazňuje, že laici mají se držet v četbě Písma autentického výkladu Církve, protože neexistuje soukromá inspirace Ducha sv. pro výklad zjevené pravdy. Soukromou inspiraci připouští protestanti, ale působí velké potíže pro různost výkladu i nejzákladnějších pravd, což je vyloučeno v katolictví.

Vatikánský koncil zdůraznil úctu k laikům, ale neza-

věcí božských samo sebou je nedostupné, v přítomném stavu pokolení lidského mohli lidé poznat všichni snadno, s naprostou jistotou a bez jakéhokoli omylu“ [7].

Poznámky: 1. Srov.: Sv. Augustin: De catechizandis rudibus, hl. IV. 8; PL 40, 316.

2. Srov.: Mt. 11, 27; Jan 1, 14; 14, 6; 2 Kor. 3, 16, Ef. 1, 3–14.

3. Epist. ad Diognetum, hl. VII. 4 — Funk: Patres apost. I., str. 403.

4. Conc. Vatic. I. Const. de fide, hl. 3 — Dz 1789 [3008].

5. Conc. Araus. II. can. 7; Dz 180 [377]; Conc. Vat. I. — Dz 1791 [3010].

6. Conc. Vat. I. Const. de fide, hl. 2 — Dz 1786 [3005].

7. Tamtéž: Dz 1785–1786 [3004–3005].

HLAVA II. O PŘEDÁVÁNÍ BOŽSKÉHO ZJEVENÍ.

7. (Apoštolové a jich nástupci hlasateli evangelia)

Co Bůh zjevil ke spáse všech národů, to z jeho nejdobrotivějšího ustanovení mělo na věky zůstat neporušené a mělo být předáno všem pokolením. Proto Kristus Pán, v němž je dokonáno všechno zjevení Boží (sr. 2 Kor. 1, 30; 3, 16; 4, 6), přikázal apoštolům, aby evangelium, jež dříve přislíbené proroky Sám dovršil a vlastními ústy prolašoval, kázali všem jakožto zdroj vši a spasitelné pravdy a kázně mravů a k tomu jim sdělil božské dary (1). A to věrně bylo provedeno jak apoštoly, kteří ústním kázáním, příklady i učením to předávali, co přijali jak z úst, ze styku i skutků Kristových, tak i se naučili pod vnukáním Ducha Svatého; tak i těmi apoštoly a apoštolskými muži, kteří pod vnukáním (inspirací) Ducha Svatého předali zprávu o spáse svými písmy (2). Aby však evangelium bylo v Církvi uchováno neporušené a opravdu živé, apoštolové zanechali jako své nástupce biskupy tím, že „jim předali své místo učitelské“ (3). Tudíž tato posvátná tradice podání a Písmo svaté obojího zákona jsou jakýmsi zrcadlem, na němž Církev putující zde na zemi nazírá na Boha, od něhož vše přijímá až do té doby, kdy bude dovedena, aby Naň patřila tak, jaký jest (sr. 1 Jan 3, 2).

8. (Posvátná tradice)

A tak apoštolské kázání, jež je vyjádřeno zvláštním způsobem v inspirovaných knihách, ustavičnou posloupností mělo být uchováváno až do konce věků. Proto apoštolové předávajíc vše, co sami přijali, napomínají věřící, aby se drželi podání, kterým se naučili jak kázáním, tak listem (sr. 2 Sol. 2, 15) a aby bojovali za víru jim jednou předanou (sr. Jud. 3) (4). Co však bylo apoštoly předáno, to obsahuje vše, co prospívá k vedení svatého života lidu Božího a k rozmnožení víry, a tak Církev ve své nauce, životě i bohoslužbě dále udržuje a všem pokolením předává vše, co věří.

A tato apoštolská tradice přináší užitky v Církvi pod vedením Ducha Svatého: Neboť roste poznávání předávaných slov a věcí a jich chápání z přemýšlení a úsilí věřících, kteří je uchovávají v srdci svém (sr. Luk. 2, 19 a 51), tak i z vnitřního porozumění věcí duchovních, jež zakoušejí, tak i z kázání těch, kteří s následnictvím biskupství přijali bezpečné charisma pravdy. Vždyť Církev během staletí opravdu směřuje k plnosti Boží pravdy, dokud v ní nebudou dovršena slova Boží.

Výroky Svatých Otců svědčí o živé přítomnosti této Tradice, jejíž bohatství je přenášeno do praxe i života věřící a modlíci se Církve. Prostřednictvím uvedené tradice je znám neporušený seznam (kánón) posvátných knih Církve a sama Písma svatá v ní hlouběji jsou chápána a stále působivá. A tak Bůh, jenž kdysi promluvil, neustále hovoří se snoubenkou svého milovaného Syna a Duch Svatý, prostřednictvím kterého zaznívá živý hlas Evangelia v Církvi a skrze ní ve světě, uvádí věřící v plnou pravdu a slovo Kristovo v nich hojně přebývá (sr. Kol. 3, 16).

9. Vzájemný vztah mezi tradicí a Písmem svatým)

Tudíž tradice a Písmo svaté úzce mezi sebou souvisejí a se doplňují. Neboť obojí vyvěrají z téhož božského zdroje a jaksi v jedno splývají a směřují k témuž cíli. Vždyť Písmo svaté je mluva Boží, pokud je zaznamenána písemně pod vanutím Ducha Svatého; posvátná pak Tradice slovo Boží, jež bylo svěřeno Kristem Pánem a Duchem Svatým apoštolům, neporušeně předává jejich nástupcům, aby je ve svém kázání za osvětlení Ducha pravdy věrně uchovávali, vysvětlovali a šířili. Proto Církev svou jistotu o všem zjeveném nečerpá jedině z Písma svatého. Z toho důvodu obojí dlužno se stejnou zbožnou láskou a úctou přijímat i mít v úctě (6).

10. (Vztah obojího k Církvi a jejímu magisteriu)

Posvátná tradice a Písmo svaté tvoří jeden posvátný poklad slova Božího v Církvi. A veškerý lid vedený svými pastýři setrvává v apoštolském učení a ve společenství, v lámání chleba a na modlitbách (sr. Sk. ap. 2, 42) trvale tak, že v držení předané víry, v jejím vzbuzování i vyznávání se projevuje podivuhodná jednota představených i věřících (7). Avšak jedině živému učitelskému úřadu Církve (magisteriu) byl svěřen úkol právoplatně vykládat slovo Boží napsané i předávané (tradované) a jeho autorita je vykonávána jménem Ježíše Krista. Tento učitelský úřad sice není nad slovem Božím, nýbrž mu slouží, neboť učí jenom to, co bylo předáno, pokud je z příkazu Božího a za pomoci Ducha Svatého zbožně slyší, svatě stráží a věrně vykládá a to vše čerpá z tohoto jediného pokladu víry a to vše předkládá k věření jako pravdy božsky zjevené.

Je tudíž zřejmé, že posvátná Tradice, Písmo svaté i učitelský úřad církevní podle nejmoudřejšího úradku Božího tak spolu souvisejí a jsou sdruženy, že jedno bez druhého nemůže existovat a vše společně i jednotlivě svým způsobem pod působením jediného Ducha Svatého účinně spolupracuje ke spáse duší.

Poznámky: 1. Srov. Mt. 28, 19–20, Mr. 16, 15; Conc. Trident. S. IV. — Dz 783 [1501].

2. Conc. Trident.; Conc. Vat. I. — Dz 1787 [3006].

3. Sv. Irenej: Adv. Haer. III. 3, 1; PG 7, 848.

4. Conc. Nic. II. — Dz 303 [602]; Conc. Const. IV. — Dz 336 [650].

5. Conc. Vat. I. — Dz 1800 [3020].

6. Conc. Trid. — IV. ses. — Dz 783 [1501].

7. Pius XII. Conc. ap. Munificentissimus Deus — 1950 — AAS 1950, 756. Epist. s. Cypriani 66: Ecclesia plebs Sacerdoti adunata et Pastori suo grex adhaerens.

8. Conc. Vat. I. Const. dogm. de fide — Dz 1792 [3011].

9. Pius XII. Litt. enc.: Humani Generis, 12. VIII. 1950; AAS 568–9; Dz 2314 [3888].

HLAVA III. O INSPIRACI PÍSMAT SVATÉHO A JEJÍM VÝKLADU.

11. (Skutečnost inspirace a pravdivost Písma svatého)

Božské zjevení, které je písemně v Písmu svatém obsaženo a vystaveno, bylo zaznamenáno pod vanutím Ducha Svatého. Svatá Matka Církve všechny knihy Starého i Nového zákona, se všemi jejich částmi apoštolskou vírou považuje za svaté a kanonické z toho důvodu, že byly sepsány pod vdechnutím Ducha Svatého (sr. Jan 20, 31; 2 Tim. 3, 16; 2 Petr. 1, 19–21; 3, 15–16) a proto mají za původce Boha a jako takové byly předány Církvi (1). Pro sepsání svatých knih Bůh však vyvolil lidi, jež přiměl, aby využívající svých vlastních schopností a sil předali vše a jedině, co On sám chtěl jako opravdoví autoři písemně; On sám pak jednal v nich a skrze ně (2, 3, 4). Poněvadž tudíž vše to, co inspirovaní autoři neboli svatopísci (hagiografové) tvrdí, má být považováno za tvrzení

od Ducha Svatého, proto třeba vyznati, že knihy Písma učí pravdu, již chtěl mít Bůh zaznamenanou v Písmu svatém pro naši spásu, správně, věrně a bez omylu (5). A tak „všechno Písmo od Boha vdechnuté je užitečné k poučení, ke kázání, k napravování, k výchově ve spravedlnost, aby Boží člověk byl dokonalý a způsobilý ke každému dobrému skutku (2 Tim. 3, 16–17).

12. (Způsob výkladu Písma svatého)

Poněvadž však Bůh v Písmu svatém mluvil prostřednictvím lidí lidským způsobem (6), vykladač (exegeta) Písma svatého musí, aby pochopil, co Bůh nám chtěl sdělit, pozorně zkoumat, co svatopisci měli v úmyslu opravdu vyjádřit a co se líbilo Bohu jejich slovy projevit.

K vystižení úmyslu svatopisců mezi jiným je třeba přihlížet též k „literárním druhům-způsobům“. Neboť jinak a jinak je vyjadřována a předkládána pravda v textech historických, jiným způsobem v prorockých, v básnických nebo v jiných druzích vyjadřování. Dále je vhodné, aby exegeta, zkoumal smysl, jaký v daných podmínkách svatopisec měl v úmyslu vyjádřit a též vyjádřil podle okolností své doby a své kultury pomocí písemnického způsobu vyjadřování tehdejší doby (7). Neboť k správnému porozumění toho, co posvátný autor chtěl písemně podati, je třeba přihlížet pečlivě k tehdejšímu obvyklému způsobům citění, mluvení i vyprávění, jež byly užívány v dobách svatopisců a také k oněm, které všeobecně v tehdejší věku platily ve vzájemném styku lidí (8). Avšak, poněvadž Písmo svaté třeba vykládati a čísti v tom duchu, jímž bylo napsáno (9), k správnému porozumění smyslu posvátných textů neméně je třeba přihlížeti k obsahu a jednotnosti celého Písma a při tom mít na mysli tradici celé Církve a analogie (obdoby) víry. Exgeté mají podle těchto směrnic se přičinit o porozumění a vyložení hlubšího smyslu Písma svatého, aby tímto přípravným úsilím jaksi dozrálo rozhodnutí Církve. Neboť vše to, co se týká výkladu Písem, nakonec podléhá soudu Církve, jež má z příkazu a poslání Božího za úkol uchovávat a vykládati slovo Boží (10).

13. Blahosklonnost Boží)

Tudíž v Písmu svatém se projevuje kromě Boží pravdomluvnosti a svatosti podivuhodné „spolusestoupení“ věčné Moudrosti, „abychom se poučili o nevýslovné dobrotivosti Boží a o tom, iakého použil přizpůsobení řeči maje na zřeteli péči a starost o naši přirozenost“ (11). Neboť slova Boží vyjádřená jazykem lidským se připodobnila mluvě lidské, jako kdysi Slovo Věčného Otce, když přijalo tělo lidské slabosti, se stalo podobným lidem.

- Poznámky: 1. Conc. Vat. I. — Dz 1787 (3006); Comm. bibl. 1915 — Dz 2180 (3629).
2. Pius XII. Lit. enc. *Divino afflante Spiritu* — AAS 1943 — str. 314.
3. Hebr. I, 1–4; 2 Sam. 23, 2 atd.
4. Lev XIII. Enc.: *Provident. Deus* — Dz 1952(3293).
5. Sv. Augustin: Gen. ad lit. 2, 9, 20 — PL 34, 270–271; Conc. Trident. IV. se — Dz 783 (1501); De canonicis scripturis; Lev XIII. Provid. Deus atd.
6. Sv. Augustin: De civit. Dei, XVII. 6. 2 — PL 41, col. 537.
7. Sv. Augustin: De doct. christ. III. 18, 26 — PL 34, 75–6.
8. Pius XII. — Dz 2294 (3829–30).
9. Benedikt XV. Enc. *Spiritus Paracl.* — 15. VIII. 1920.
10. Conc. Vat. I. Const. De revelatione — Dz 1788 (3007).
11. Sv. Jan Chrys.: In Gen. 3, 8 — PG 53, 134 Synkatabasis — Ateemperati.

HLAVA IV. O STARÉM ZÁKONĚ.

14. (Dějiny spásy ve starém zákonu)

Nejmilejší Bůh maje na mysli a pečlivě připravuje spásu celého pokolení lidského, vyvolil si ve svém jedinečném plánu národ, jemuž svěřil svá příslibení. Neboť vstoupiv v úmluvu s Abrahámem (Gen. 15, 18) a prostřednictvím Mojžíše s lidem Izraelským (sr. Ex. 24, 8), tak se zjevil lidu vyvolenému jakožto jediný pravý a živý Bůh slovy i činy, že Izrael zakoušel, jaké jsou cesty Boží s lidmi a je poznává den ode dne hlouběji a jasněji, když Bůh sám mluví k němu ústy proroků a ukazuje je dále národům pohanským (sr. Žalm. 21, 28–29; 95, 1–3; Iz. 2, 1–4; Jer. 3, 17). Plán (ekonomie) spásy však byl posvátnými spisovateli tak ohlašován, vykládán a vysvětlován, že v knihách Starého zákona tkví opravdu slovo Boží; proto tyto knihy mají trvalou hodnotu: Neboť cokoliv bylo napsáno, k našemu poučení bylo napsáno, abychom z Písma čerpali trpělivost a útěchu a měli naději“ (Řím. 15, 4).

15. (Význam Starého zákona pro věřící)

Dějiny Starého zákona jsou zaměřeny hlavně k tomu, aby připravily na příchod Krista Vykupitele všech lidí a mesiánského království, prorocky jej ohlásily (sr. Luk. 24, 44; Jan 5, 39; 1 Petr. 1, 10) a naznačily rozličnými předobrazy (sr. 1 Kor. 10, 11). Knihy Starého zákona však všem zjevují poznání Boha i člověka jakož i způsoby, jakými spravedlivý a milosrdný Bůh jedná s lidmi, podle postoje lidského pokolení před dobou spásy Kristem započaté. Tyto knihy, ač obsahují též mnoho nedokonalého a časného, přece však ukazují na opravdové výchovatelské umění (pedagogii) Boží (1). Proto tyto knihy, jež vyjadřují živé Boží smýšlení, v nichž se skrývají vznešené nauky o Bohu a spasitelná moudrost o životě člověka jakož i podivuhodné poklady modliteb, v nichž tkví též tajemství naší spásy, mají býti přijímány od věřících *uctivě*.

16. (Jednota obou zákonů)

Tedy Bůh, jenž obojí Zákon inspiroval a je jeho původcem, tak vše moudře uspořádal, že Nový zákon se skrývá ve Starém a Starý se odhaluje v Novém (2). Neboť, ač Kristus ustanovil Novou smlouvu ve své krvi (sr. Luk. 22, 20; 1 Kor. 11, 25), přece však knihy Starého zákona přijaté plně v kázání evangelijním nabývají a ukazují svůj plný význam (sr. Mt. 5, 17; Lk. 24, 27; Řím. 16, 25–26; 2 Kor. 3, 14–16) a onen zákon naopak osvětluje a vysvětluje.

- Poznámky: 1. Pius XI. Enc. *Mit brennender Sorge* — AAS 1937, str. 151.
2. Sv. Augustin: *Quest. in Hex.* 2, 73 — PL 34, 623.
3. Sv. Irenej: *Adv. haer.* III. 21; PG 7, 950; Sv. Cyril Jer.: *Katech.* 4, 35; PG 33, 497; Theodor Mopsv.: *In Sof.* 1, 4–6 PG 66, 452–53.

HLAVA V. O NOVÉM ZÁKONĚ.

17. (Postavení Nového zákona)

Slovo Boží, jež je moc Boží k spáse pro každého (Řím. 1, 16), je skvělým způsobem zpřítomněno v knihách Nového zákona a tak prokazuje svou sílu. Neboť, když přišla plnost času (sr. Gal. 4, 4), Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi plné milosti a pravdy (sr. Jan 1, 14). Kristus založil na zemi království Boží, projevoval skutky a slovy Otce svého a Sebe a dovršil své dílo svou smrtí, zmrtvýchvstáním, slavným nanebevstoupením a sesláním Ducha Svatého. Byv povýšen ze země přitahuje všechny k sobě (sr. Jan, 12, 32 řecky¹, jediný On má slova života věčného (sr. Jan, 6, 68). Toto tajemství však nebylo odhaleno jiným pokolením, jako nyní bylo zjeveno svatým apoštolům Jeho a prorokům v Duchu Svatém (sr. Ef. 3, 4–6 řecky), aby hlásali Evangelium, probouzeli víru v Ježíše Krista Vy-

kupitele a Pána a shromáždili Církev. A svědectvím těch věcí trvalým a božským jsou písma Nového zákona.

18. *(Apoštolský původ evangelií)*

Nikomou není tajno, že mezi všemi knihami Nového zákona vynikají Evangelia, neboť jsou hlavním svědectvím o životě a učení Vtěleného Slova, našeho Spasitele.

Církev vždy a všude učila a učí, že čtyři Evangelia mají původ apoštolský. Neboť, co apoštolové z příkazu Kristova kázali, později za vanutí Ducha Svatého sami nebo apoštolští mužové nám písemně předali, základ to víry totiž čtveré evangelium: podle Matouše, Marka, Lukáše a Jana [1].

19. *(Dějinný charakter evangelií)*

Svatá Matka Církev pevně a vytrvale prohlašovala a prohlašuje, že čtyři jmenovaná evangelia, jejichž historičnost neochvějně zdůrazňuje, věrně podávají, co Ježíš Syn Boží, když žil mezi lidmi, učinil a hlásal pro jejich věčnou spásu až do dne, kdy vstoupil na nebesa (sr. Sk. 1, 1–2). Apoštolové sice po nanebevstoupení Páně to, co On sám kázal a činil, svým posluchačům předávali s onou plnější znalostí, již sami požívali, byvše vyučeni slavnými událostmi Kristovými a poučení světlem Ducha pravdy [2, 3]. Světí spisovatelé však sepsali čtyři evangelia tím, že něco vybrali z mnohých podání ústních nebo již i písemně zaznamenaných, něco sestavili soustavně přihlížejíce přitom k tehdejšímu stavu církve a nakonec uchovávalíce formu kázání tak, že nám sdělují vždy upřímně pravdu o Ježíšovi [4]. Neboť vše napsali, za tím úmyslem buď z vlastních vzpomínek a paměti nebo ze svědectví těch, „kteří od počátku sami vše viděli a byli služebníky slova“, abychom poznali „pravdu“ toho učení, v němž jsme byli vyučeni (sr. Lk. 1, 2–4).

20. *(Ostatní spisy Nového zákona)*

Kromě čtyř evangelií obsahuje kánon Nového zákona též listy svatého Pavla a jiné spisy apoštolské sepsané pod vlivem Ducha Svatého, jimiž podle moudrého úradku Božího je potvrzeno to, co se týká Krista Pána, je vysvětlována více a více jeho pravá nauka, hlášána spásonosná síla božského díla Kristova, vyprávěno o počátcích a podivuhodném rozšíření Církve a předpovídáno její slavné dovršení.

Neboť Pán Ježíš, jak to přislíbil, byl se svými apoštolý (sr. Mat. 28, 20) a seslal jim Ducha Svatého, který je uvedl v plnost pravdy (sr. Jan 16, 13).

Poznámky: 1. Sv. Irenej: Adv. haer. III. 11, 8 — PG 7, 885.

2. Srovn. Jan 14, 26; 16, 13.

3. Jan 2, 22; 12, 16 atd.

4. Srovn. Instructio Sancta Mater Ecclesia — AAS 56 (1964), str. 715.

HLAVA VI. O PÍSMU SVATÉM V ŽIVOTĚ CÍRKVE

21. *(Církev si váží Písem svatých)*

Církev vždy měla v úctě božská Písma stejně jako samé Tělo Páně, když zvláště v posvátné liturgii (bohoslužbě) přijímá a věřícím podává ze stolu chléb slova Božího i Těla Páně. Písma svatá zároveň s ústním podáním (tradicí) vždy považovala a považuje za pravidlo své víry, neboť Písma inspirovaná Bohem a jednou pro vždy zaznamenaná písemně předkládají neměnitelně slovo samého Boha a zosobňují slovy proroků a apoštolů sám hlas Ducha Svatého. Proto veškeré kázání církevní stejně jako samé křesťanské náboženství musí být živeno a též řízeno Písmem svatým. Neboť v posvátných Písmech Otec, který je v nebesích, svým dítkám vychází laskavě vstříc a s nimi hovoří; Slovo Boží má však takovou sílu a moc, že se stává Církvi podporou a pomocí, dítkám Církve silou víry, pokrmem duše, čistým a trvalým zdrojem duchovního života. Proto platí o Písmu svatém skvělé výroky: „Slovo Boží je živé, účinné a ostřejší než dvojsečný meč“ (Žid. 4, 12). Ono může vzdělávat a dáti dědictví mezi všemi posvěcenými (Sk. ap. 20, 32; sr. 1 Sol. 2, 13).

22. *(Přesné překlady).*

Věřícím musí být Písmo svaté opravdu zpřístupněno. Proto Církev odedávna přijala onen nejstarší překlad Starého zákona pořízený 70 muži zvaný Septuaginta; má vždy v úctě i jiné překlady východní i latinské, zvláště onen zvaný Vulgata. Poněvadž však slovo Boží má být po ruce ve všech dobách, Církev s mateřskou starostlivostí pečuje o to, aby byly pořizovány vhodné a přesné překlady do různých řečí zvláště z původních textů posvátných knih. A ty, jsou-li za daných okolností a souhlasu církevní autority pořízeny ve společné spolupráci též s odloučenými bratřími, mohou být použity všemi křesťany.

23. *(Apoštolské úkoly ve výuce).*

Snoubenka Vtěleného Slova to jest Církev, vyučená Duchem Svatým, usiluje proniknouti k hlubšímu poznání Písem svatých den ode dne, aby své syny neustále živila božskými výroky; z toho důvodu doporučuje též studium svatých Otců jak východních tak západních a studium posvátných liturgií. Katoličtí exegeté, avšak i jiní pěstitelé svatého bohosloví, mají vážně spojenými silami usilovati, aby pod dozorem posvátného úřadu učitelského vhodnými prostředky tak prozkoumávali a předkládali božská Písma, že co možná největší počet služebníků by mohl lidu Božímu s užítkem poskytovat pokrm z Písem, který mysl osvětluje, vůli posiluje a srdce lidí zapaluje k lásce Boha [1]. Posvátný sněm povzbuzuje syny obírající se biblickými věcmi, aby pokračovali v díle šťastně započatém a usilovali s obnovenými silami je podle úmyslu Církve dokončiti.

24. *(Význam Písma svatého pro teologii).*

Posvátná bohověda se opírá jako o trvalý základ o slovo Boží napsané a zároveň i o posvátnou tradici; jím je nejpevněji posilována a stále mládne tím, že zkoumá pravdu veškeru skrytou v tajemství Kristovu pod světlem víry. Písma svatá však obsahují slovo Boží a poněvadž jsou inspirována, jsou opravdu slovem Božím; a tudíž studium Písma svatého musí být jaksi duší posvátného bohosloví [3]. Týmž slovem Písma svatého též je spasitelně živena a svatě se rozvíjí služba slova, totiž pastýřské kázání, všechna katechese a výuka křesťanská, při níž má mítí význačné místo bohoslužebná homilie.

25. *(Doporučuje se četba Písma).*

Proto všichni bohoslovci, zvláště kněží Kristovi i ostatní, kteří jako jáhnové a katecheté se obírají zákonitě službou slova, mají se věnovati pečlivě četbě a hlubokému studiu v Písmu svatém, aby někdo z nich nebyl „jenom vnějším nicotným kazatelem slova Božího, který není uvnitř jeho činitelem“ [4], ač jeho povinností je sdělovati svým svěřeným duším ohromná bohatství slova Božího, zvláště v posvátné bohoslužbě. Rovněž posvátný sněm naléhavě vybízí všechny věřící, zvláště řeholní bratry, aby se naučili častou četbou božských Písem „výtečné znalosti Ježíše Krista“ (Fil. 3, 8). Neboť „neznalost Písem je neznalostí Krista“ [5]. Tudíž nechť ochotně přistupují k posvátným textům at prostřednictvím posvátné bohoslužby sestávající z božských výroků, nebo zbožnou četbou nebo vhodným poučením o Písmu nebo prostřednictvím jiných prostředků, jež jsou rozšířeny všude chvalitebně v naší době za schválení a péče pastýřů Církve. Nechť pamatují, že četbu Písma svatého musí provázeti modlitba, aby došlo k rozhovoru mezi Bohem a člověkem; neboť „když se modlíme, Boha oslovujeme; když čteme božské výroky, Boha slyšíme“ [6].

Posvátní pak pastýři, „kteří mají v držení apoštolskou nauku“ (7) mají vhodným způsobem poučovat věřící sobě svěřené o správném používání božských knih, zvláště Nového zákona a na prvním místě evangelií, pomocí překladů posvátných textů, jež jsou opatřeny nutnými a opravdu dostačujícími vysvětlivkami (výklady), aby synové Církve bezpečně a užitečně byli zběhlí v Písmech svatých a byli naplněni jejich duchem.

Rovněž třeba vydati vydání Písma svatého, vybaveného vhodnými poznámkami pro potřebu nekřesťanů, jež bude přizpůsobeno jejich potřebám. A to všemi možnými způsoby mají moudře šířit jak pastýři duší tak křesťané kteréhokoli stavu.

26. Doslov.

A tak necht' „slovo Páně se šíří a je oslavováno“ (2 Sol. 3, 1) četbou a studiem posvátných knih a poklad zjevení svěřený Církvi necht' více a více naplňuje srdce lidí. Jako z častého přijímání tajemství Eucharistického se rozvíjí vnitřní život Církve, tak i možno doufat, že nastane nový podnět a růst duchovního života ze zvýšené úcty slova Božího, jež „zůstává na věky“ (Iz. 40, 8; 1 Petr. 1, 23–25).

poznámky: 1. Srovn. Pius XII. Enc. Divino affl. Spir.; Point Comm. Biblica: Instructio de S. Scriptura in Cler. Semin. recte docenda — AAS 42 (1950), str. 495–505.

2. Pius XII. tamtéž.

3. Srovn. Lev XIII. Enc. Providentissimus; Benedikt XV. Enc. Spiritus Paraclitus — AAS 1920.

4. Sv. Augustin: Sermo 179 — PL 38, 966.

5. Sv. Jeroným: Comm. in Is. — PL 24, 17 atd.

6. Sv. Ambrož: De officiis ministrorum I, 20 — PL 16, 50.

7. Sv. Irenej: Adv. haer. IV. 32 — PG 7, 1071.

Toto vše i jednotlivé, co je uvedeno v této konstituci, se zalíbilo Otcům posvátného sněmu. A My, apoštolskou mocí Nám Kristem předanou, ji zároveň se ctihodnými Otcí v Duchu Svatém schvalujeme, rozhodujeme a stanovíme a co bylo na sněmu stanoveno, ke slávě Boží prikazujeme vyhlásiti.

V Římě u sv. Petra dne 18. měsíce listopadu roku 1965.

JÁ PAVEL, BISKUP KATOLICKÉ CÍRKVE.

Následují podpisy Otců.

NĚKTERÉ PROBLÉMY KOLEM KONCILU

Nikdo nepochybuje, že posledním Vatikánským koncillem došlo k velikým věcem, které mohou vzbudit nový život v Církvi a postavit ji do nového světla, aby zazářila v pravém světle, v novém vědomí sebe a svého poslání a života.

Prohloubený způsob chápat církev, jak o něm píše jak dekret koncilu o Církvi tak encyklika Pavla VI., je ovocem všech činitelů, kteří působí při koncilu, nejen lidských, ale především i Ducha sv. „Utěšitel Duch pravdy naučí vás každé pravdě...“: Duch sv. působí především skrze viditelnou hlavu Církve římského biskupa, Petrova nástupce, a skrze kolegium biskupů spojených s hlavou, nikoliv separátně, jak to vše říká dogmatická konstituce o Církvi. Působí tam však i lidský duch, který pro slabost nanáší do života Církve mnoho problémů, ale i zmatků. Přináší i mnoho návrhů právě pro svou nedokonalost, protože nedovede vždy dohlédnout až do podstaty věcí a událostí. Proto dialog, který o problémech zahájil koncil během svých jednání, nese na sobě lidské vlastnosti a nedokonalosti, ovšem ukazuje i nesnáze, s nimiž se dnešní vedení Církve a věřící setkávají. Rozpravy na koncilu dosvědčují, že každý z přítomných zasahoval jak považoval za vhodné. Bylo by velmi pochybné považovat zápisy z rozprav někdy velmi proti chůdných za koncilní výsledky a pravdu. V nich se projevila lidská stránka přítomných i vzdálených; za které reprezentanti na koncilu mluvili.

Kdo rozhoduje s konečnou a závaznou platností podle nauky Církve v takových případech?

Nemůže to být jen lidské přípravné mluvení o problémech ani pouhé lidské návrhy na řešení. Rozhodování nemůže být máhrazkové, kusé čili příštipkářské, jak to někdo nazval neprávem.

Rozhodujícím činitelem v rozhodování o pravdivém řešení pravdy a života „podle zjevené pravdy“ je hlava Církve působící z inspirace Ducha sv., má-li být dán konečný výsledek. To se také dělo na koncilu, že hlava Církve zasáhla v některých otázkách lidsky neřešitelných. Podle zásad zjevené nauky se rozlévá světlo pravdy dané Bohem svou virtualitou i na řešení různých problémů a tím řešení nabývá závaznosti. Církev postavená Kristem na Petrově skále nemůže měnit svůj charakter, a to se nestalo ani na II. vatikánském koncilu.

Usnesení koncilu, formulovaná s rozvahou a autoritou Církve, jsou závazná a jsou podle povahy závaznosti buď absolutní, nebo alespoň vhodná pro potřeby doby a mluví z nich Duch sv. pro obnovu věřících a Církve.

Nemůže tedy jednatlivec po koncilu klást požadavek, aby některá z nich byla změněna, což by znamenalo že se stal lapsus, a že Duch sv. nějakým způsobem nepřesným promluvil skrze církev, které byla jeho přítomnost přislíbena.

Nedochází ke kompromisu ve II. vatikánském koncilu ani v otázce Písma sv. a tradice. Církev zůstává věrna pramenům své nauky a nemůže je měnit, poněvadž tradice je nejpřesnější vyjádření dějinnosti Církve a jejího života. Byla-li Církev postavena v určité době a poslána do celého světa a vedena Duchem sv. a autoritou Kristem stanovenou, pak toto poslání v čase eschatologickém má nutné důsledky, je uskutečňováno, má postup a trvání a zásah všech prostředků Kristem stanovených. Proto ovoce všech předpokladů se nutně projevuje od počátku až do dnešní doby. Zvěst Kristova je nutně provázena praxí života, v němž se objevují výsledky apoštolského hlásání a ty jsou stejně platné a zjištělné jak v Písmě sv. N. Z., tak v tradici přijaté a uskutečněné a autoritou Církve vedené. Slova Pavlova nebo Lukášova ve skutcích apoštolských, nebo prvních autorů, inspirovaných i neinspirovaných, obsahují nutně jako zdroje autentickou nauku poslání Církve. Jsou to dva prameny zjevené pravdy pod přísnou kontrolou autority Církve. I pravé knihy Písma sv. se poznávají z pramene tradice.

Libovolné zásahy racionalistické a zastaralého immanentismu nebo jiných lidských výmyslů a domněnek nemají základ v tradici. Proto vznikají a zanikají jako vše pouze lidské.

Pravdivý výklad Písma nemůže být v rozporu s články viry ani kritika prováděná historicko-kritickou metodou, protože články viry jsou stále absolutně pravdivé. V nich je obsažen Kristus, který se stal tělem a Kristus ukřižovaný a jeho dílo a prožívání jeho nového života v mystickém těle skrze prostředky stanovené Kristem samým.

Vztah Církve k Písmu a tradici je rovnocenný, jedná-li se o nauku viry. Nebylo nikdy omezení v Církvi, kdo má a kdo nemá, mít vztah k Písmu sv. Ani v této věci Vatikánský koncil nepřináší změnu tím, že zdůrazňuje vztah laiků k Písmu sv. Církev jen zdůrazňuje, že laici mají se držet v četbě Písma autentického výkladu Církve, protože neexistuje soukromá inspirace Ducha sv. pro výklad zjevené pravdy. Soukromou inspiraci připouští protestanti, ale působí velké potíže pro různost výkladu i nejzákladnějších pravd, což je vyloučeno v katolictví.

Vatikánský koncil zdůraznil úctu k laikům, ale neza-

vádí ji jako něco nového. Úcta k laikům je dána od počátku Církve, protože jsou údy mystického těla a pro jejich účast při křtu na kněžství Kristově, aby tím byla zdůrazněna i jejich aktivní účast na oběti Kristově v Eucharistii. Koncil nezavádí mši sv. jen jako připomínku Večeře Páně. Ta byla vždy připomínána a obnovována, ale smysl liturgických obnov je daleko hlubší. Má ten význam, aby věřící se sblížili více s hlavním tajemstvím křesťanství t. j. s vykoupením a smrtí Kristovou jako obětí na odpuštění hříchů a dosažení života milosti. Takový pohled na ustanovení koncilu podepsaná papežem je nutný, aby pravda v nich obsažená přinesla ovoce obnovy a života.

Vztah jednoho koncilu k předešlým není takový, že by novým koncilem skončila epocha předchozího, např. Tridentina koncillem II. vatikánským. Tridentinum, znamenající obnovu Církve v dobách velmi bouřlivých, nejen neskončilo ve svých důsledcích a definicích víry a její nauky, ale je základem, na kterém se buduje dále a z něhož církev žije, protože jeho působením a z Ducha sv. nastalo velké uklidnění po zmatcích a bouřích. Duch sv. působí klid a jas.

I podle Vatikánského koncilu svoboda a velikost lidské osobnosti vyžaduje mít pravdu a žít z ní, ale také to, aby ji člověk přijal dobrovolně a když ji poznal a přijal je povinen z ní žít. Proto články definované pod vlivem Ducha sv. a autority Církve i v Tridentinu jsou závazné a pro věřícího katolíka je v nich obsažen klid pravdy vždy znovu působící obnovu, kdo ji přijme. O koncilu není možno připustit znehodnocující řeč o tom, co rozhodl a co papež potvrdil. Není možno mluvit o pochybném nebo obsahově slabém výsledku nebo o diplomatickém kompromisu, protože v podobných kritikách se projevuje lidská slabost kritiky, která neuznává na koncilu jiný zásah než zásah vlastní a pouze lidský. Analogie s jednáním pouze lidským zde nemá místa, protože zneuznává vanutí Ducha sv. v koncilu, o němž hovořil tolik nejen Pavel VI., nýbrž i Jan XXIII.

Příklady z koncilních dokladů o kompromisu v otázkách Písma sv. a tradice nebo papežova primátu a kolegiality biskupů a j., jako by vliv malé menšiny kuriálních členů koncilu kontroloval většinu a zvítězil nad ní, není přesně vyjadřováno. Je patrné, že na koncilu Vatikánském jako i na jiných Církve postupuje stále podle nauky zjevené, že papež je rozhodujícím činitelem v Církvi, jak je ostatně jasně řečeno v dogmatické konstituci o Církvi. Usnesení koncilu bez papeže nebo proti vůli papeže nemůže být platné ani správné. Je článek víry o papežově neomylnosti na základě Petrovy neochvějnosti. Petr je základem pevnosti Církve z poslání Syna Božího a Církev by neobstála bez tohoto základu. Papežství čili primát Petřův pokračuje a zůstává v Církvi až do konce světa. To je obecná nauka Církve doložená autentickou interpretací Písma i tradice, pojeté ve správném významu. Prvek Boha-člověka Ježíše Krista, Slova, které se stalo tělem, je stále přítomný v mystickém jeho těle v Církvi. Kristus nemůže opustit Církev a vzdát se vedení skrze svého Ducha sv.

Koncil dosáhl svých účelů dokonale a záleží na dalším uplatnění a na přijetí ustanovení koncilu, která jsou inspirována Duchem sv., i když nemají všechna stejnou platnost. Jsou to direktivy Boží skrze Církev, potřebné a užitečné pro život věřících a pro rozkvět mystického těla. Církev nemůže ve svém řízení záležitostí ji svěřených planě experimentovat a působit rozvrat a rozdělení věřících podle různých soukromých mínění a názorů. Naukové a mravní problémy nemohou se řešit s platností a závazností míněním jednotlivců. Katolík jak progresista tak konzervativce přijímá s radostí rozhodnutí učitelského úřadu Církve a je jist a šťasten, že skrze tento úřad promluvil Duch sv. Depositum fidei, nauka zjevených pravd se rozlila skrze koncil do všech otázek tam projednaných a schválenými dokumenty koncilu rozšířených a proto nemůže nikdo očekávat jiná lepší řešení v oboru spadajícím pod úřad Církve než ta, která promlouvají svou autoritou papež. Nikdo nebude zklamán, kdo se z nich duševně obnoví, naopak pozná, že tato nauka není

lidská, nýbrž toho kdo Církev poslal, aby šla a učila všechny národy.

Depositum fidei nemůže růst nebo se měnit, obsahuje zjevené pravdy a absolutní. Změnit by znamenalo, že něco přestává platit co dříve platilo. Výklad těchto pravd se musí odívat do roucha přístupného chápání dnešního člověka, ale nemění se obsah pravd, který Církev k věření předkládá. V této věci se užívá nepřesné terminologie o věci, která se mění a která se měnit nemůže. Neurčité fráze o školské nauce v dogmatice, že musejí se změnit, obsahují nebezpečí sofismatu. Změnit se musí ti, co vyučují, aby učili srozumitelně a hluboce, nemohou se změnit pravdy samy. Takže i problémy dnešní dané historické situace jako vždy mohou být řešeny světlem zjevení, které je dostatečné, ale musí být i dostatečně chápáno a podáno. Náznaky odporující nauce Kristově nemohou být nikdy ani dnes pravdivé, ať je hlásal kdokoli.

To vše nevylučuje úctu, kterou má Církev k pravdám, které vyznávají i jiné náboženské společnosti a skupiny lidí, jak ukazuje dekret o svobodě náboženské. Z toho neplyne, že Církev tyto pravdy teprve od těchto společenství přijímá a že se jim může učit. Podle prohlášení Pavla VI. v encyklice o Církvi platí, že církev katolická má plnost zjevené pravdy a obsahuje ji, i když vinou reprezentantů a věřících nejsou vždy plně prožívány. Tím však tyto pravdy se nezmenšují. Lidé zmenšují v sobě jejich účinnost. Katolíci se mohou učit od příslušníků jiných společenství v tom, kde tato společenství uskutečnila zjevenou pravdu, nikoliv tam, kde se jejich názory s ní neshodují.

Svoboda náboženství, o níž koncil mluví a kterou katolíci často v dějinách nepřiznávali, neznamená ovšem škrtnutí hříchu zaviněné ignorance o zjevených pravdách nebo hříchu proti Duchu sv., proti poznání pravdy bojovat nebo ji neuznávat. Týž dekret o svobodě mluví o možnostech, že někdo si zaviní svou vinou nepoznání celé pravdy, kterou dostala Církev, proto zdůrazňuje týž dekret povinnost hledat pravdu, jak je dána Kristem, pokud jde o křesťany. Prokázat lidsky takovou vinu není možno na tomto světě, proto dokument říká, že to odporuje lidské osobnosti někoho nutit k přijetí katolické víry. Koncil splnil podle svého poslání řešení i jiných problémů ve shodě se zjevenou naukou nebo ve shodě s posláním, které má např. kněz, na němž Církev dále požaduje celibát: „Celibát má být přijímán vděčně nejen, že je přikázán zákonem církevním, nýbrž jako drahocenný dar Boží... Život a činnost kněží nebude trpět nějakou škodu pro celibát, nýbrž naopak dosáhnou tím větší vlády ducha nad tělem a plnější zralost a dokonalejší pochopení blahoslavenství evangelia.“ (Překlad z Duch. pastýře).

Koncil píše o vzdělání kněžském, které má být progresivní a dokonalejší tato slova: „Filosofické nauky se mají podávat alumnům semináře tak, aby byli vedeni k osvojení solidního a souvislého poznání člověka, světa a Boha, opírající se o filosofické dědictví věčně platné. (Cit. Pius XII. Hum. gen. t. j. sv. Tomáše.) Je třeba brát zřetel k filosofickým bádáním současné doby, aby alumní pochopili správně povahu doby a byli připraveni k rozpravě s lidmi své doby... Je třeba proniknout hlouběji do tajemství spásy a je pokud možno plně osvětlit a to pomocí úvah pod učitelským vedením sv. Tomáše Aqu., aby se alumní naučili poznávat jejich souvislost.

V poznámce k desateru č. 36 jsou připojena slova Pia XII. a Pavla VI.:

„Úsilí při hledání pravdy a jejím šíření není potlačováno doporučováním nauky sv. Tomáše, nýbrž spíše povzbuzováno. Učitelé posvátné nauky, ať vyslechnou uctivě hlas Učitelů Církve, mezi nimiž má významné místo sv. Tomáš, neboť je taková síla nadání sv. Tomáše, jak upřímná láska k pravdě a taková moudrost při zkoumání nejvyšších pravd a objasňování jejich souvislosti, že jeho nauka je nejužitečným nástrojem k bezpečnému položení základů víry a je v ní též užitečný a zdravý pokrok.“
ThDr. Method Habáň

ANDĚLSKÝ UČITEL

Na ekumenický koncil v Lyonu roku 1274, kromě svatého Alberta Velikého a svatého Bonaventury, jako odborný teolog byl též pozván svatý *Tomáš Akvinský*. Bohužel, tento největší myslitel 13. století, zvaný „sluncem století“, už na sněm, jako jeho dva přátelé, nedošel. Těžce onemocněl na cestě a umírá dne 7. března 1274 v klášteře cisterciáckém Fossanuova. Když se zbožně vyzpovídal a přijal svaté tělo Páně, s dětinnou odevzdaností do vůle Boží se modlí: „Přijímám Tebe, Ty spáso má. Z lásky k Tobě jsem bádál, probděl noci a namáhal jsem se, Tebe jsem kázal, o Tobě jsem učil. V poslušnosti svaté Církve římské odcházím z tohoto světa“. Jaká to kněžsky krásná a šťastná smrt geniálního myslitele a svatého kněze!

Proč dodnes magisterium církevní doporučuje filosofii a teologii svatého Tomáše z Akvina? Na tuto otázku odpoví další stať o jeho životě, činnosti literární, jeho nauce a postoji Církve k nauce thomistické.

1. Život sv. Tomáše z Akvina.

Život největšího myslitele středověku je celý ve službách vědecké pravdy. Rodištěm Tomášovým byl hrad Roccasicca blízko městečka Akvina, kde se narodil roku 1225 hraběti Landulfovi z Aquina a jeho manželce Theodore, spřízněné s císařem Bedřichem II. Pětiletý hoch byl dán na vychování do slavného kláštera benediktinského na Monte Casino, kde byl jeho strýc opatem. Životopisec Tomášův, Bartoloměj z Kapuy, píše doslovně: „Otec řečeného br. Tomáše svého hochu dal na mnišství.“ Po devět let hoch prožívá šťastný život pod vedením vzdělaných mnichů, avšak v roce 1239 jsou mniši z kláštera vypuzeni vojsky císaře Bedřicha II., jenž chtěl zlomit odpor neochvějných zastánců papeže Řehoře IX. Proto se Tomáš vrací na rodný hrad a otec ho posílá na studia na tehdejší novou universitu do Neapole. K rozhodné změně v životě mladého studenta dochází po smrti otce Landulfa, kdy mladý Tomáš se rozhoduje vstoupit do žebřavého řádu, „ohařů Páně“ Otců Kazatelů, řádu sv. Dominika. Dominikáni v Neapoli působí blahodárně mezi studenty, neuzavírají se do zdí klášterních jako do pevnosti, nýbrž chtějí sloužit Bohu naprostou chudobou a vyučováním. A být mnichem učitelem, to byl ideál povolání, jemuž zůstal Tomáš věren až do smrti. Obklebením dominikánského hábitu r. 1244 zmařil mladý Tomáš naděje své rodiny, že se stane někdy opatem bohatého kláštera Montecasinského. Proto generál řádu dominikánského Jan Teutonicus rozhodl poslat novice Tomáše na studia do Paříže. Na cestě Tomášovi bratři, Landulf a Rainald ho přepadli a uvěznili se souhlasem matky na rodném hradě a všemožně usilovali o to, aby ho přiměli k vystoupení ze žebřavého řádu. Konečně se mu podařilo s pomocí sestry prchnout a v roce 1245 se dostat do Paříže. Tam se stal jeho učitelem jeho řeholní spolubratr, sv. *Albert Veliký*, jenž záhy rozpoznal nesmírné nadání svého svěřence. Šlechtic Tomáš byl velké, silné postavy, pomalý, usedlý, sice velmi vlídný a ušlechtilý, ale málo družný, spíše nevšímavý k okolí. Proto jeho spolužáci na pařížské universitě mu dali přezdívku „němý sicilský vůl“. Když to jednou zaslechl jejich profesor, sv. Albert, pronesl s úsměvem: „Vy ho nazýváte němým volem, ale já vám říkám, že tento němý vůl bude řvát tak hlasitě, že jeho řev naplní celý svět.“ Působení geniálního učitele na geniálního žáka bylo hluboké a trvalé. Sv. Albert sbíral vědecký materiál a začínal vytvářet obrovskou syntézu naukovou a jeho žák sv. Tomáš pochopil velkorýsý plán Albertův a jal se jej uskutečňovat. Z Paříže odchází Tomáš za svým učitelem do Kolína n. R. a tam studuje další čtyři roky. R. 1252 se vrací do Paříže, a jak uvádí Chartularium pařížské university, byl na pokyn papeže Alexandra IV. zároveň s františkánem sv. Bonaventurou, 3. III. 1256 promován na Mistra bohoslavi. Přednáší nyní teologii na universitě pařížské, kde se stal řádným universitním profesorem. V roce 1259 je volán papežem do Říma na papežský dvůr jako teologický znalec a učitel bohovědy. Na podzim r. 1269 se vrací do Paříže. V té době vrcholí jeho spisovatelská činnost. Když ho tehdy provázející řeholní bratr upozorňoval na velkolepé stav-

by pařížské, budované králem, sv. Ludvíkem IV., prohlásil učený mnich: „Já bych raději, než celou Paříž, chtěl mít rukopis homilie sv. Jana Chrysostoma k evangeliu Matoušovu“. A když jednou byl pozván na hostinu na dvůr krále Ludvíka IX., v hodovní síni málomluvný, ač zdvořilý Mistr Tomáš, je zapomenut v proudu hovoru. Najednou přemýšlející mnich pěstí udeřil do stolu a zvolal silným hlasem: „Tohle usadí manichejce!“ Nastalo zděšení, neboť byla porušena dvorská etiketa. Avšak zdvořilý král, sv. Ludvík, jenž dobře chápal účence Tomáše, pokynul svým tajemníkům, aby zaznamenali argumenty, jež myslitele napadly během hostiny. Tedy i na vznešeném dvoře sv. Ludvíka přemítal učený Tomáš o teologických problémech.

Mistr Tomáš byl nejen učenec, nýbrž i světec. Byl vrcholně pokorný, nikdy netoužil po vyniknutí, sám sebe ironizoval ve společnosti spolubratří a nazýval se „vinný sud“. Dokonce koloval o něm vtip, že mu museli vyříznout v desce stolu polokruh, aby se mohl posadit vůbec k jídlu. Světec vždy skrývá svou svatost a jeho životopisec Vilém Tocco vypráví o několika příbězích, z nichž vyplývá mystické spojení Tomášovo s Pánem, jehož nade vše miloval. Tak v neapolském kostele sv. Dominika Ukřižovaný mu říká: „Dobře jsi o mně napsal“. A když Pán mu nabízel odměnu, odpovídá jeho věrný následovatel: „Chci jenom Tebe, ó Pane.“ Později v Paříži napsal traktát o Eucharistii, a jak vypráví očití svědci, položil tezi k patě kříže a vroucně se modlil za osvětlení. Tehdy Kristus s kříže sestoupil a řekl: „Tomáši, dobře jsi psal o svátosti mého Těla.“ Když na sklonku svého svatého života měl mystická vidění, sv. Tomáš řekl svému důvěrníku br. Reginaldovi: „Nemohu už psát; viděl jsem věci, proti nimž je všechno, co jsem napsal, jako pouhá sláma.“ Nedivíme se proto, že mystik Jindřich Suso výslovně říkal, že „je veden jasným světlem milého Mistra Tomáše“.

Na podzim r. 1272 odchází sv. Tomáš do Neapole, kde přednáší až do r. 1274.

Na pozvání papeže Řehoře X. opouští Neapol a vydává se na cestu do Lyonu, kam byl svolán ekumenický sněm. Avšak na cestě umírá dne 7. března 1274 v cisterciáckém opatství Fossanuova v severní Itálii. Universita pařížská žádala, aby tělo jejího zesnulého profesora bylo pohřbeno v Paříži. Avšak jeho ostatky odpovídají dodnes v Toulouse v dominikánském kostele sv. Sernina. Když se na jeho přímluvu udály zázraky, byl již r. 1323 kanonizován papežem Janem XXII. Papež sv. Pius V. z řádu dominikánského ho prohlásil r. 1567 „Učitelem Církve“ a Lev XIII., jeho velký ctitel, patronem vysokých škol katolických. Všeobecně je nazýván pro svou učenost „Doctor Angelicus“ [Andělský učitel].

2. Spisy sv. Tomáše

Spisovatelská činnost sv. Tomáše je úžasná. Jeho ideálem bylo stát se „mnichem-učitelem“ a ve věm I. Quodlibetu, když mu jeho odpůrci vyčítali, že nepřijal papežem mu nabízené arcibiskupství, mluví o významu učitele bohovědy. Staví hned za biskupy profesora a přirovnává učitele bohovědy ke staviteli, který vymýšlí plány jako architekt pro budování mystického Těla Kristova, tj. Církve, kdežto kněží v duchovní správě pak provádějí stavbu jím připravenou, na což dozírá episkopos-biskup. Ač zemřel sv. Tomáš ve věku 49 let, přece jeho dílo literární je obrovské. Msgr Grabmann, nejlepší současný znalec díla sv. Tomáše, dělí spisy sv. Tomáše na filosofické a bohovědné.

Mezi filosofické spisy jeho zařazujeme 13 komentářů ke spisům Aristotela a 8 spisů menších (např. O přírodních prvcích, O bytí a bytnosti, O věčnosti světa, O podstatách odloučených od těl atd.).

Spisy bohovědné jsou

I. *Spisy z teoretické bohovědy*: Komentář ke 4 knihám Sentencií Petra Lombardského a hlavně: *Teologická Summa*.

První a druhá část byla napsána v letech 1265–71. Třetí část Summy napsal po r. 1271. Doplněk napsal jeho věrný žák Reginald.

Summa theologická je vrcholné dílo Tomášovo, jakýsi velkolepý gotický dóm bohovědný; obsahuje 613 otázek (*Questiones*), v nichž je 3 125 článků (artikulů) s 10 000 odpověďmi na námitky. *Summa* bohovědná byla přeložena do češtiny zásluhou Otců dominikánů.

Druhé systematické dílo rázu apologetického je *Summa proti pohanům* (*Summa contra Gentiles*), sepsaná v r. 1259–64) na žádost sv. Raymunda z Penafortu pro misionáře proti arabským filosofům; její autograf je ve vatikánské knihovně.

II. Další skupinou bohovědných spisů sv. Tomáše jsou spisy o otázkách projednávaných při veřejných disputacích: 1. 11 knih rozmanitých otázek (*Questiones quotlibetales*), což byly přípravy Mistrovy na dispute z r. 1269–74.

2. 11 knih otázek disputovaných (*Questiones disputatae* [jako např. O pravdě, O duši, O spojení Vtěleného Slova atd.] z r. 1260–74).

III. Menší spisy věroučné (*Opuscula*) jsou: O člancích víry a o svátostech; O Božích jménech; Výklad spisu Boethiova, O Trojici božských osob; Výklady Otčenáše, Zdrávasu; Symbola; Výklad k první a druhé knize Dekretů, tj. církevních zákonů.

IV. Výklad Písma sv., celkem 10 knih: Výklad kn. Job; Výklad Velepísně; Výklady proroků: Izaiáše, Jeremiáše, Žalmů; Zlatý řetěz o 4 evangelích, Výklad listů apoštola Pavla atd.

Z praktických spisů Tomášových dlužno uvést jeho státovědecký spis: O vládě panovníků pro krále cyperského; O vládnutí Židů pro vévodkyni brabantskou.

Hymny sv. Tomáše hlavně opěvající Eucharistii jsou dodnes užívány v liturgii a svědčí o básnickém nadání velkého génia z Akvina.

3. Nauka sv. Tomáše (thomismus).

Pro svatého Tomáše neexistovala dvojí pravda, pravda filosofova a pravda věřícího, nýbrž je jen jedna vprava, paprsek Pravdy Věčné, zdroje to veškeré pravdy. Proto hledal v Bibli smysl Boží pravdy, aby si na ní ověřil správnost myšlenek filosofů, jež považoval za nástroje Boží pravdy. Sv. Tomáš je velmi stručný ve vyjadřování a plným právem ho nazýval Tolomeo de Lucca „Noemovou archou ve filosofii a bohovědě“.

Ve filosofii sv. Tomáš neupadá ani do idealismu Platonova, ani atomistického materialismu, nýbrž nachází v umírněném realismu Aristotelovu to, co nazýváme přirozenou metafyzikou lidského rozumu, jež vychází ze smyslové zkušenosti, aby došla k posledním závěrům filosofickým k nesmrtelné duši a první příčině všeho — Bžhu. Svatý Tomáš prohlubuje zásady nauky Aristotelovské a jaksí je pokřesťanuje, aby je mohl smířit se zjevením Božím. Při tom se vyhýbá nesprávným výkladům averoistickým, jež odporují zjeveným dogmatům svobodného stvoření a prozřetelnosti Boží a osobní nesmrtelnosti lidské duše. Rovněž se staví proti některým tezí svých předchůdců, dovolávajících se sv. Augustina, jež se mu zdají neslučitelné se správně chápanou moudrostí Aristotelovou.

Nauka Tomášova (filosofický thomismus) je velkolepou syntézou metafyzickou. Jeho filosofie je *filosofií bytí*, jež se odlišuje od filosofie pouhých jevů (fenomenalismu např. Husserlova), od filosofie pouhého dění (procesuálenství např. Hegelova a Bergsonova), i od filosofie vlastního já (psychologismu Kantova). Bytí, „jsoucno je vlastním předmětem rozumu“ (C. Gent. II., 83). Jsoucno je buď v možnosti nebo ve skutečnosti. Nejprve poznává člověk bytí věcí smyslových, má představy. Z nich duchová mohutnost rozumová si abstrahuje pojmy, všeobecniny. Tyto všeobecné pojmy neexistují samostatně, jak nesprávně učil *Plato*, avšak nejsou to také jenom pouhá jména (*flatus vocis*), jak tvrdili *nominalisté*, nýbrž jsou ve věcích. První rozumové zásady jsou zřejmé a nejsou to pouhé experimentální zákony smyslových jevů (jako např. pozitivisté tvrdili o zásadě příčinnosti), nýbrž jsou to *zákony skutečného bytí, všeobecně a nutně platné pro bytí poznatelné vůbec*. Zejména je důležitá zá-

sada totožnosti, protikladu (kontradikce) a zásada dostatečného důvodu. Vše, co je, má svůj důvod bytí; buď v sobě, jestliže ono jsoucno existuje samo od sebe, nebo v jiném jsoucnu, jestliže neexistuje samo od sebe (jde-li o bytost stvořenou). Z filosofie Aristotelovy přejal sv. Tomáš též správnou nauku o možnosti a uskutečnění. Každé jsoucno může být v možnosti nebo též v uskutečnění. Proto bytnost (essence) věci je odlišná od její existence, jež uskutečňuje bytnost. Jediný Bžh, u něhož bytnost je totožná s existencí, je čistý kon (actus purus), je to bytost sama sebou jsoucí od věčnosti. V tom spočívá jeho přesaznost nade všemi bytostmi stvořenými (transcendence).

Z uvedeného zjišťujeme, že filosofie aristotelovsko-tomášovská není podbarvena žádnou dobou, nýbrž věčností, je to filosofie věčně platná — „*philosophia perennis*“.

Světlem rozumu lze se propracovat k obdobnému poznání Boha „sub ratione communi et analogica entis“. Sv. Tomáš nepřipouští, že by bylo možno dokázat jsoucno Boha „a priori“ z pouhého pojmu Boha, jak tomu chtěl sv. Anselm ve svém ontologickém důkazu (S. Th. I., q. 2. čl. 1). Třeba vyjít ze jsoucno bytostí zapříčiněných, nahodilých, měnících se, omezeně dokonalých, jež vyžadují jako účinky svou příčinu. (S. Th. Ia, q. 2.) Ve své Theologické Summě podává pět cest, jimiž lze dojít k Boží jsoucno. (S. Th. I, q. 2, čl. 3.) V první dokazuje existenci Boží z toho, že existují ve světě změny. Na základě této skutečnosti vyvozuje pomocí zásady příčinnosti, že nutně existuje bytost, jež změny působí, aniž se sama mění; a tou bytostí je Bžh (Aristotelův: „proton kinún akineton“ — první Hybatel nepohyblivý). V druhém důkazu dokazuje ze skutečnosti bytostí zapříčiněných, druhotných to příčin, že nutně musí existovat první příčina účinná, jež nezávisí na žádné jiné příčině (Eus a se). V třetím důkazu vyvozuje existenci Boží z toho, že existují věci, jež nemají dostatečného důvodu své existence samy v sobě. Z toho dedukuje, že nutně existuje bytost, která jsouc sama sebou nutná, nemá odjinud příčiny své jsoucno, nýbrž je příčinou existence všech bytostí jiných. Ve čtvrtém důkazu prokazuje Tomáš existenci Boha jakožto bytostí nejdokonalější, která je příčinou omezených dokonalostí, jež se shledávají ve věcech stvořeného světa. V pátém důkazu dokazuje Tomáš jsoucno Boha jakožto nejvyššího cíle, k němuž směřují všechny věci. Jde však jenom o obdobné (analogické) poznání Boha světlem rozumu.

Bytnost Boží, neboli Božství jako takové, přirozeným rozumem nelze poznat. „Bžh zjevený je nepřístupný přirozeným silám rozumu“ (S. Th. I. q. 1. a. 6). Bžh ve svém intimním životě („sub ratione Deitatis“) přesahuje lidskou inteligenci. Tvrdit, že stvořený rozum přirozenými silami může dojít ve vlastním slova smyslu poznání Božství, essence Boží, by znamenalo, že rozumný tvor lidský je téže povahy jako Bžh, a to je kontradikce pantheismu. Svořené bytosti jsou účinky Boha Stvořitele, nedosahující síly své příčiny (I. q. 12, čl. 10). Tudíž bylo třeba nutně zjevení Božího v Kristu — Vtěleném Synu Božím. Plným právem bylo o sv. Tomáši napsáno: „Je to osvoboditel lidského ducha; uvedl do souladu rozum a prvky a pravdy náboženské, ale také na druhé straně zachránil lidské prvky v křesťanské teologii. Tomáš je intelektuální aristokrat“ (Chesterton: S. Tomáš Akvinský).

Přírodověda, jež dnes se dožívá skvělých triumfů, se obírá odhalováním zákonů dějů a jevů ve světě, nemá však si činit nároky na tvoření „náзору na svět“. Odhalovat příčiny bytí, to je nejhlubší příčiny vesmíru, spadá do oboru filosofie. Jestliže stoupenci thomismu v pozdějších staletích ztratili styk s rozmachem přírodních věd, který sv. Tomáš a jeho učitel sv. Albert Veliký, od počátku byl východiskem abstraktních spekulací, tím byl oslaben i v mnohém směru vliv thomismu. Avšak skutečná filosofická a theologická nauka sv. Tomáše je nadčasová.

4. Svědectví Církve

Mnozí moderní myslitelé se s údivem táží, proč Církev katolická tak neochvějně doporučuje filosofii a teologii Andělského Učitele?

Již kanonisující papež Jan XXII. prohlásil o sv. Tomáši: „Osvítíl Církev více než ostatní učenci; v jediném roce dozvím se z jeho knih více, nežli poznám z jiných knih za celý život“.

Nás však budou zajímat ještě více prohlášení církevní autority z posledních dob. Je to hlavně velký papež na Stolci Petrově, přítel Slovanů Lev XIII. Encyklika papeže Lva XIII., vydaná na svátek sv. Dominika r. 1879 a začínající slovy: „*Aeterni Patris*“, doporučuje obnovu filosofie na základě učení sv. Tomáše. Doslovně v ní papež Lev XIII. píše: „Z učitelů scholastiky vyniká nad jiné kníže a mistr všech, Tomáš z Akvina, jenž — jak Cajetanus podotýká — poněvadž staré učitele svaté co nejvíce ctil, jaksi jich všech ducha v sobě choval. Tomáš spojil jejich učení jako údy jednoho těla v jedno. Vyzbrojen učenlivým a důvtipným duchem, lehce chápající a vytrvalou pamětí, jsa mravů velice čistých, miluje jedině pravdu, přebohat na vědění božské i lidské, rozehrál jako slunce svět vřelostí svých ctností a naplnil jej září svého učení — Prohlašujeme, že *nic Nám není tak žádoucí a nic více Nám na srdci neleží*, než abyste všichni z čistého proudu moudrosti, který z Andělského Učitele jako ze stáje se prýšticího bohatého pramene vychází, studující mládeži udíleli plnou a štědrnou měrou“ (Dz. q. 3139—40). Tým papež dne 7. III. 1886 založil v Římě filosofickou akademii sv. Tomáše, když před tím prohlásil sv. Tomáše „patronem vysokých křesťanských škol“. Tím začalo hnutí novoscholasticismu neboli novothomismu, jehož představiteli v Římě byli spisovatelé: Liberatore, Urraburu, Lorenzelli; v Lovani: Mercier, de Wulf; v Miláně: Gemelli, Olgiati; ve Francii: Mandonnet, Gilson, Maritain, Sertillanges, Garrigou-Lagrange; v Německu: Kleutgen, Gutberlet, Grabmann, Willmann; v naší vlasti: Pospíšil, Vychodil, Kadeřábek, Kachník, Kratochvíl, Jar. Beneš, M. Habáň atd.

Rovněž nástupce Lva XIII., papež sv. Pius X., v tehdejší modernistické krizi znovu zdůrazňuje význam sv. Tomáše. Ve svém Motu proprio „*Doctoris Angelici*“ z 29. VI. 1914 píše: „Věty, které jsou ve filosofii sv. Tomáše vůdčími větami, nesmějí býti brány tak jako nějaký druh naukových domněnek, o nichž lze disputovati pro a proti, *nýbrž jako základní věty*, na kterých staví veškerá věda o přirozenosti a Bohu“. Po měsíci vydala Kongregace studií seznam 24 tezí, pouček z ontologie, psychologie a theodiceje, vyjadřující správnou nauku sv. Tomáše ve filosofii. Papež Benedikt XV. 25. II. 1916 schvaluje znovu uvedeně teze a proto se jim musí učit každý, kdo chce vyhovět smýšlení Církve [srov. Denzinger Schönmetzer: *Enchiridion* — § 3601—3624].

V kodexu církevního práva spojil Benedikt XV. hledisko Lva XIII. a povinnost uloženou sv. Piem X. v předpis, který církevním školám ukládá ve filosofii a teologii přednášet „ad Angelici Doctoris rationem, doctrinam et principia — podle způsobu, nauky a zásad Andělského Učitele“ [Can. 1366, § 2].

Učený papež Pius XI. vydal u příležitosti 600letého výročí kanonisace sv. Tomáše dne 29. VI. 1923 encykliku: „*Studiorum ducem*“, kde znovu doporučuje synům Církve, kteří se věnují studiu, lásku k učení sv. Tomáše Akvinského a připomíná závaznost církevního zákoníku, kánonu 1366. Podobně v důležité encyklice: „*Deus scientiarum Dominus*“ z roku 1931 ve 29. článku prohlašuje: „Na teologické fakultě první místo náleží posvátné teologii... Proto po výkladu pravdy víry a po důkazu ze svatého Písma a tradice, budiž zkoumána pravda a vnitřní souvislost její pomocí zásad a nauky svatého Tomáše Akvinského: *Podobně to platí o fakultě filosofické* [AAS XXIII — 1931 — str. 253]. Papež Pius XII. poprvé promluvil o významu sv. Tomáše 24. VI. 1939 před 5000 studentů římských církevních škol filosofických a bohovědných. Připomíná, aby profesori přednášeli filosofii a bohovědu zcela v duchu Andělského Učitele a neochvějně zachovávali, co stanoví Kodex v kánonu 1366. Doslova

řekl: „*Moudrost sv. Tomáše Akvinského je totiž taková, že pravdy rozumu přístupné živým světlem pravdy osvícuje a skládá je v podivuhodnou a nejvhodnější soustavu. Proto, milovaní synové, mějte duši naplněnou láskou a horlivostí vůči sv. Tomáši.*“ [AAS XXXI, 1939, str. 246.]

Ještě důrazněji doporučuje tým papež nauku sv. Tomáše ve své památné encyklice „*Humani generis*“ z 12. VIII. 1950. Doslovně zde píše: „Ve filosofii zajisté mnoho věcí je vykládáno, jež se nedotýkají víry ani přímo, ani nepřímo, a zde Církev ponechává plnou svobodu odborníkům, avšak pokud jde o hlavní zásady — tatáž svoboda neplatí. Též v těchto podstatných otázkách je dovoleno sice odvíati filosofii vhodnějším a bohatším šatem, účinnějšími obrannými výroky upevňovat — a obohacovat některými zdravými prvky postupujících lidských výkladů; *avšak nikdy není přípustno ji podvracet nebo poskvřňovati nesprávnými zásadami* nebo ji považovat sice za velký, avšak zastaralý památník. Neboť pravda a její filosofický výklad se nemohou měnit den ze dne, zejména když jde o samozřejmé zásady nebo o výroky, jež se opírají jak o moudrost věků tak i o souhlas božského zjevení. Jestliže to je dobře chápáno, pak je snadno zřejmé, proč Církev vyžaduje, aby budoucí kněží byli vyučováni ve filosofických disciplínách „podle způsobu, nauky a zásad Andělského Učitele“, poněvadž ze zkušenosti vícera věků je plně zřejmo, že *metoda i způsob Akvinátův jak při výuce tak při zkoumání tajemných pravd vynikají zvláštní předností*. Proto je velmi žalostné, že filosofie hájí a uznávána v Církvi dnes je u některých v pohrdání, a je odmítána jako zastaralá co do formy, racionalistická co do pochodu myšlení, jak říkají. Neboť tvrdí, že naše filosofie hájí nesprávný názor, že může existovat absolutně pravá metafyzika; naopak soudí, že prý věci a hlavně transcendentní mohou být vhodněji vyjádřeny protikladnými naukami, jež se vzájemně doplňují, i když si jakýmsi způsobem odporují“ [Sr. Dz. § 3892—3894]. Jak už naznačil Pius XII. ve své řeči k seminárním alumnům na počátku svého pontifikátu v roce 1939: „*Úsilí při hledání pravdy a jejím šíření nikterak není potlačováno doporučováním nauky sv. Tomáše, nýbrž naopak povzbuzováno a podporováno*“ [AAS 1939, str. 247].

A stejně vše doporučuje lásku a studium nauky sv. Tomáše nynější sv. Otec, Pavel VI. Ve své allokuci-promluvě na Gregoriánské universitě dne 12. III. 1964 prohlásil doslovně: „Učitelé universitní nechtě vyslechnou uctivé hlas Učitelů církevních, mezi nimiž *má význačné místo svatý Tomáš*. Neboť taková je *síla nadání Andělského Učitele*, tak upřímná láska k pravdě a taková moudrost při zkoumání nejvyšších pravd, objasňování jejich souvislosti, že jeho nauka je neúčinnějším nástrojem nejen k bezpečnému položení základů víry, *nýbrž též pro užitečný a bezpečný zdravý pokrok*“ [ASS 1964, str. 365]. Podobně nynější svatý Otec hovořil a doporučoval nauku Andělského Učitele na loňském VI. mezinárodním kongresu thomistickém v Římě dne 10. září 1965.

Proto ani *druhý vatikánský koncil* nemohl zůstat lhostejný v této důležité otázce. A skutečně Otcové shromáždění na 21. ekumenickém koncilu vydávají 28. října 1965 na IV. sedění důležitý dekret o *vzdělání kněžského* začínající slovy: „*Optatam totius Ecclesiae renovationem*“. Zde v čl. 15. jsou udány směrnice pro studium disciplín filosofických slovy: „Obory filosofické nechtě se předávají tak, aby alumní na prvním místě byli vedeni k osvojení si solidního a souvislého poznání člověka, světa a Boha, opírajíce se o filosofické dědictví trvale platné, ovšem se zřením k filosofickým bádáním současné doby, k nynějšímu vědeckému pokroku tak, aby alumní pochopivše správně povahu dnešní doby, byli vhodně připraveni k dialogu s dnešními lidmi.“ A v článku 16. jsou podávány směrnice pro výuku bohovědy. Doslova uvedený dekret zdůrazňuje: „Dogmatická bohověda nechtě je uspořádána tak, aby byla nejprve probírána biblická témata; nechtě je alumnům předneseno, co Otcové Církve východní i západní hlásali při vysvětlování pravd zjevených; dále třeba hlouběji proniknout do ta-

jemství spásy a je, pokud možná, plně osvětlit, a to pomocí spekulace pod učitelským vedením sv. Tomáše, aby alumní se naučili poznávat jejich souvislost.“ Tedy i ekumenický druhý vatikánský sněm zdůrazňuje a připomíná tradiční heslo: „*Idete k sv. Tomášovi z Akvina, Andělskému Učiteli!*“ Vždyť jeho nauka je stále moderní — je to „*philosophia perennis*“.

ThDr. Josef Kubalík

Literatura o sv. Tomáši Akvinském:

1. M. Grabmann: Thomas von Aquin — Kempten 1912 — Kösel
M. Grabmann: Einführung in die Summa Theologiae des hl. Thomas v. Aquin — Herder — Freiburg i. B. 1919
2. Jaroslav Beneš: Rozumem ke zdrojům pravdy. Praha 1939
Jaroslav Beneš: Duch a hmota. Praha — Rupp 1946
3. Ét. Gilson: Le Thomisme. Introduction — Paris — Vrin 1944
É. Gilson: L'Esprit de la philosophie médiévale — Paris — Le Vrin 1944

4. Jacques Maritain: Le Docteur Angélique — Paris 1948
5. A. D. Sertillanges: Saint Thomas d'Aquin (2 sv.) — Paris 1939
6. Gilbert Keith Chesterton: Svätý Tomáš Akvinský — Universum 1947 — (překlad)
7. G. Manser: Das Wesen des Thomismus — Herder — Freiburg i. B. 1935
8. E. Soukup — Art. Pavelka: Úvod do Summy theologické sv. Tomáše Akvinského — Edice Krystal — Olomouc 1941 — a jiné.

Thomistické revue:

1. Divus Thomas — (Piacenza od r. 1922)
2. Rivista di filosofia neoscholastica (Milán)
3. Gregorianum a Angelicum v Římě
4. Revue Thomiste — od r. 1893 Paříž — Désclée de Brouwer.
6. Revue néoscholastique — Louvain — Belgique
7. New Scholasticism — (Washington od r. 1920), atd.

NÁBOŽENSKÁ ÚCTA A PRAVOPIS

Náš pravopis kolísá nejen u názvu Ducha Svatého, ale i u Nejsvětější Trojice. Zatím co např. Minařík (Příručka katol. pobožností), Schaller a Stříž v „Římském misálu“, i brněnský Cyrilometodějský kancionál a náboženská literatura slovenská všude píše Svätý s velkým „S“, všechna vydání Kubičkova a Tomáškovy Katechismu píší Duch svatý, tedy u **svatý** s malým „s“. Proto tak píše asi též autor „si“. Řídí se při tom též „Pravidly českého pravopisu“ z r. 1957, která byla patrně směrdatná i pro „Slovník spisovného jazyka českého“ z r. 1958 a pro „Slovník slovenského jazyka“ z r. 1959. Když však sáhne po starších vydáních „Pravidel slovenského pravopisu“ z r. 1949 nebo 1940, tam se setkáme s dvojí praxí — v slovníkové části se název uvádí s malým písmenem, kdežto v naučné části se výslovně uvádí písmeno velké (Svätý Duch), a to s odůvodněním, že velká písmena píšeme v slově Bůh a ve všech slovech, kterými označujeme křesťanského Boha, např.: Pán Bůh, Kristus Pán.

A přece otázka pravopisu u názvu Duch Svatý je jasná a jednoznačná. Tento název je vlastní jméno III. Božské Osoby, složené z podstatného a přídavného jména a proto tu platí zásada, kterou uvádějí „Pravidla českého pravopisu“ na str. 61, kde stojí, že velkým začátečním písmenem se píší vlastní jména a názvy živých bytostí, a to jména osobní tj. jména rodná (křestní) a přijmení — např. Havlíček Borovský, Petr Veliký, Ladislav Pohrobek. Podobný případ máme u názvu Ježíš Kristus, kde je druhé slovo (Kristus = Pomazaný) též přídavným jménem. A vzdálenější analogii máme u zeměpisných názvů s přídavným jménem, např. Svätý Hubert, Svätý Ariz, Svätý Jur ap., jak uvádí úřední „Seznam obcí“ (Dopravní nakladatelství, Praha 1958). Jedině správně je tedy psát Duch Svatý s velkým „S“ a proto u výše vzpomenu- tých autorů, kteří takto píší, nejde jen o jemnější náboženský cit, ale především o přesnější uplatnění gramatické zásady, což by ovšem měla respektovat především „Pravidla“ a ne si sama odporovat.

Pokud se týče názvu „Nejsvětější Trojice“, i tu např. Kubiček, Kubeš, Bouzek jej píší s malým písmenem (nej- světější Trojice) a podobně i Minařík (svatá Trojice), kdežto Schaller a Stříž užívají písmeno velké (a podobně i slovenská náboženská literatura). Poněvadž tento název je společným vlastním jménem všech Božských Osob, nutno i v tomto případě uplatnit pravopisnou zá- sadu o psaní vlastních jmen a proto správně se má psát Nejsvětější, nebo Svatá Trojice.

Z této pravopisné zásady vyplývá další pravidlo, že velká písmena máme psát i v rozšířeném pojmenování „Tři Božské Osoby“, když ho používáme místo názvu „Nejsvětější Trojice“, neboť tu jde ve skutečnosti o vlastní jméno Nejsvětější Trojice, vyjádřené třemi jinými slovy. Kromě toho poučku o velkých písmenech u vlast- ních jmen máme uplatnit i v takových případech, když název „Božské Osoby“ užíváme místo pojmenování „Bůh Otec, Syn Boží, Duch Svatý“, resp. máme je psát: Bož- ské Osoby, Tři Božské Osoby (Nejsvětější Trojice), Prvá Božská Osoba (Bůh Otec), Druhá Božská Osoba (Bůh Syn), Třetí Božská Osoba (Duch Svatý), Trojjediný Bůh.

V této souvislosti vzpomeňme i pravopisnou otázku při názvu „Svatá rodina“, které je členem Syn Boží. I tento

název píší rozliční autoři různým způsobem. U Minaříka, Schallera, Stříže a v Cyrilometodějském kancionálu jsou při obou slovech velká písmena (Svatá Rodina), kdežto u Bouzka jen písmena malá (svatá rodina) a u Kubeše je řešení polovičaté (sv. Rodina). Protože tu máme trojí způsob psaní tohoto názvu, bude nejspřávnější, když si probereme trojí pravopisná pravidla, týkající se jedno- tlivých způsobů. A poněvadž i v slovenském „Malém ka- techismu“ se důsledně píše „Svatá rodina“, zatím co v „Misáli latinsko-slovenskom“ je to naopak (sv. Rodi- na), podívejme se do Pravidel slovenského pravopisu z r. 1949. Stojí tu, že 1. v názvech, složených z přídav- něho a podstatného jména, píšeme obě dvě slova se za- čátečním velkým písmenem, když obě slova jsou vlastní- mi jmény — např. Karel Veliký, Alexandr Veliký, Petr Veliký. 2. Přídavné jméno s velkým písmenem a podstat- né jméno s malým píšeme tenkrát, když podstatné jmé- no není vlastní jméno, ale jen jméno obecné a když pří- davné jméno má význam jména vlastního — např. Tichý oceán, Štrbské pleso ap. 3. Podstatné jméno píšeme s vel- kým písmenem a přídavné jméno s malým, když pod- statné jméno je vlastní jméno — např. Písmo svaté, sva- tý Otec ap.

Při názvu Svatá rodina musíme se řídit pravidlem dru- hým, protože slovo „rodina“ není vlastní jméno, ale jen jméno obecné, které jen s přívlastkem „svatá“ dostává osobitý konkrétní obsah. Podobný případ máme v křes- ťanském názvu Palestiny, kterou nazýváme „Svatá ze- mě“, kde též podstatné jméno „země“ píšeme jen s ma- lým písmenem a přívlastek „Svatá“ s písmenem velkým. A tento správný způsob lze odůvodnit i gramatickou zásadou z nových Pravidel českého pravopisu, kde se říká, že v některých, hlavně zeměpisných názvech, ob- sahujících jméno druhové a jeho bližší určení přívlast- kem, pokládáme za vlastní název jen rozlišující pří- vlastek a píšeme jej s velkým písmenem; druhé jméno zůstává jménem obecným a má vždy písmeno malé, např. Středozemní moře, Květná neděle ap.

Konečně do této skupiny patří název „Mše svatá“ a „Svatost Oltářní“; i v tomto případě vidíme rozličnou praxi v našich náboženských dílech. Zatím co Schaller a Stříž píší Mše sv., tedy velké „M“, ostatní vzpomenu- tí autoři píší mše sv., tedy s malým „m“. Přece však psal Mši sv. vždy s velkým „M“ prikazuje nám nejen nábo- ženský cit, ale i výše citované pravopisné pravidlo (3), neboť tu jde o vlastní jméno novozákonní oběti! Z no- vých Pravidel českého pravopisu víme, že velkým písmé- nem se píší i všechna „vlastní jména a názvy neživých věcí a to jak přírodních objektů, tak i lidských výtvorů“; když si tedy zaslouhují velké písmeno jedinečná lidská díla, tím více Mše sv., která je nejsvětějším ustanovením Bohočlověka!

U názvu „Svatost Oltářní“ je též trojí praxe. Kubiček ji píše malými písmeny, Bouzek a Cyrilometodějský kan- cionál zůstávají při polovičatém řešení (nejsvětější Svá- tost, Svátost oltářní), kdežto u Schallera máme obě pís- mena velká (Velebná Svátost, Nejsv. Svátost Oltářní) a tak také to vidíme v „Misáli latinsko-slovenskom“ [Najsv. Sviatosť Oltárna, Eucharistia].

I v tomto případě velká písmena neznamena- jí jen vět- ší náboženskou úctu, ale v prvé řadě přesné gramatické

pravidlo. Název „Svátost Oltářní“ musíme chápat jako vlastní jméno svátosti par excellence, poněvadž v ní přebývá sám Spasitel a proto slovo Svátost dlužno psát velkým písmenem. A když se celý název vztahuje na Spasitele, musíme i přívlastek „Oltářní“ zdůraznit velkým

písmenem. Kdybychom ho psali jen s malým písmenem, snížili bychom jej na úroveň přívlastku při rozličných oltářních předmětech, jako jsou např. oltářní svíce, prostěradla, nebo stupně. Správné je tedy psát Eucharistie, Velebná Svátost, Svátost Oltářní, Nejsvětější Svátost Oltářní.

ThDr. Jar. Kouřil

INDIKACE K UDĚLENÍ SVÁTOSTI NEMOCNÝCH

Nemoci přenosné a parazitární

(001—138)

Podle zákona o potírání infekčních chorob jsou z velké části tito nemocní povinně umístěni na infekčních odděleních nemocnic. Někdy mohou být někteří nemocní „ante finem“ vráceni domů např. případy tbc. pulmonum (002). Základní choroba bývá potom v takovém případě spojena s rozedlou plicní, končí tzv. plicním srdcem (cor pulmonale), kdy je nemocný v obličeji modrý, při sebemenším pohybu dušný, prognóza jeho — quoad vitam et sanationem je infaustní. V tomto případě se doporučuje udělovacímu knězi unctionem infirmorum jistá opatrnost, aby při udělení unctionem infirmorum nemocný přímo knězi doslova nezakašlal do obličeje.

Jinak infekční choroby jsou nyní léčeny celou paletou antibiotik, takže prognosticky jsou velmi příznivé, jiné se mohou během života nemocného i opakovat. V epidemických chřipky je také nutno pamatovat, že i z obvyčejného horečnatého onemocnění se během několika málo hodin může vyvinout těžký až smrtelný zápal plic — zvláště u starších osob — hrubá hranice od 60 roků nahoru — který i přes antibiotika někdy může nemocného usmrтит.

Novotvary

(144—239)

V každém případě již diagnostikovaného případu, kdy nemocný uléhá pro slabost tělesnou, nebo teplotu, doporučuje se udělit unctionem infirmorum. U většiny případů je prognóza infaustní, zde není nebezpečí infekce pro udělovacího kněze, i když se může někdy jednat o rozsáhlé, zapáchající a rozpadávající se tkáně.

Nemoci alergické, endokrinní, poruchy výměny látkové a nemoci krevní

(241—299)

Záchvat bronchiálního astmatu (241) se může opakovat a to i velmi často. Je těžko určit knězi při opakujícím se a i třebas několik hodin trvajícím záchvatu astmatickém, na který nezabírají běžné léky, zda se již nejedná o status asthmaticus, jehož prognóza bývá i infaustní. Zde musí být iterace unctionis infirmorum, ježto nemocný je ohrožen na životě. Thyreotoxikózy (252) se většinou léčí dnes operativně, takže prognosticky jsou příznivější. Také iterace sacramenti musí být i u diabetu mellitu (260) — cukrovka — hlavně diabetického komatu, kdy nebezpečí ztráty života pro nemocného je značné a uzdravení závisí na včasné a odborné léčbě. Koma se může v průběhu nemoci, zvláště když není nemocný ukázněný v dietě i častěji opakovat.

Nemoci duševní a nervové

(300—369)

Psychózy jsou z také velké většiny — aspoň v akutních fázích — hospitalizovány na psychiatrických odděleních Státních léčeben. Většinou mají chronický průběh, např. u schizofrenie (300) — postupný rozpad osobnosti. Při nápadném smutku — depresi — doporučit nemocného raději do odborné psychiatrické péče. Psychoneurózy (318) — zde nepřichází v úvahu unctionem infirmorum, ale mnohem účelnější by bylo systematické duchovní vedení. To se týká i dg. 322 — alkoholismus. Nitrolební krvácení (331) pacient je ohrožen na životě. Těžko je dát stručnou a jednoznačnou informaci k dg. (354) migréna, která může probíhat jako těžký záchvat s bolestmi hlavy, které třebas mohou být i příznakem mozkového nádoru — kdy udělení unctionem infirmorum

by bylo jistě vhodné, ale tam kde např. bolesti hlavy jsou spojeny s projevy theatrálnosti, mohou být pokládány za projev hysterie. Zásadně hysterik nebo hysterička potřebují hrát divadlo před diváky, jakmile jsou diváci odstraněni, potom přestávají i jejich obtíže. Vážné nemocný se obvyčejně chová tiše, kde je mnoho hluku, tam se pravděpodobně jedná o hysterii. — Ischias (363) — jedná se o recidivující onemocnění, které nemocného na životě neohrožuje, pokud ovšem není příznakem jiného třebaš onemocnění nádorovitěho — zvláště u žen.

Oči

(370—389)

Ve spojení s jinými závažnými chorobami se vyskytují některé oční choroby, kdy znamenají nebezpečí pro život.

Uši

(390—398)

Středoušní záněty v éře antibiotik nejsou životu nebezpečné leda kdyby byly spojeny s komplikacemi. Choroba Meniérova (395) projevující se zvracením, poruchou rovnováhy, může se laikovi jevit jako hrůzné onemocnění. Unctio infirmorum mohlo by ovlivnit i bouřlivé projevy této choroby.

Cévy a srdce

(400—467)

Prudké reumatické onemocnění znamená i ohrožení života, proto je unctio infirmorum plně indikováno. (400). Většinou nemocní jsou upoutáni na lože v nemocnici. Záchvaty angíny pectoris (423) a akutního infarktu myokardu (424) jsou vážným ohrožením života nemocného, rovněž tak i II. a III. stadium hypertensivní nemoci (447, 448). Embolie a trombóza končetin (454) a nemoc Búrgerova (453) jsou také vážná onemocnění. Kdežto ostatní onemocnění z této skupiny jako počáteční stadium hypertenzivní nemoci (447), varixy (460), haemorrhoidy (461) jsou nemoci, s nimiž lidé i po řadu let vykonávají svou práci a nejsou vhodné pro unctio infirmorum.

Dýchadla

(470—528)

V této skupině nepovažujeme za vhodné k aplikaci unctionem infirmorum tyto choroby: (470) — prudký zánět nosohltanu, — (474) prudký zánět hrtanu a průdušnice, — (502) — vleklý katar průdušek: jsou onemocnění, která často lidé i přechodí a s nimi pracují. Ostatní choroby této skupiny jako je (491) bronchopneumonie, (519) — zánět pohrudnice (527) — rozedma plicní, pokládáme za vážné a plně indikující udělení unctionem infirmorum.

Zažívadla

(530—586)

(540). Vředová choroba je onemocněním chronickým, které v některých případech může vést i k perforaci stěny žaludku nebo dvanácterníku, čímž je ohrožen život člověka. Rovněž vzniká vážný stav při appendicitidě (550) a uskríknuté kýle (560). Jinak nemocnému s kýlou není indikováno unctio infirmorum, i když v každém okamžiku se může uskríknout a vyvolat vážný obraz nemoci, teprve tehdy je indikace k udělení sacramenta. Neprůchodnost střev (570) je velmi vážným onemocněním. Jaterní cirhosa (581) je chronické onemocnění, vedoucí ke smrtelnému konci. Žlučové kaménky (584) hlavně pak záchvat, vyvolaný jimi, je stavem ohrožující život a to perforaci stěny žlučníku, čímž je dáno určení k aplikaci unctionem infirmorum.

Ústrojí močové a pohlavní (590—637)

Choroby ledvinné vždy představují vážná onemocnění, i když lékaři je dovedou antibiotiky zvládnout, přece nakonec svou chronicitou vedou k uremickému komatu, rovněž tak i neoperovaná hyperthrophie prostaty (610). Zánět varlat a nadvarlat (614) a ostatní diagnózy této skupiny, týkající se nemoci ženských pohlavních orgánů, nebývají chorobami smrtícími, ale mohou ovlivnit psychiku nemocného, takže u něj vyvolávají např. depresivní stavy (jako to někdy bývá u dg. 635 — klimakterium), kdy sama poeſtentia a sac. communio jsou často užitečným léčebným prostředkem.

Těhotenství, porod, potraty, šestinedělí (642—689)

Počínaje toxikosami v těhotenství (642) až po zánět prsu (689), jedná se o stavy, kdy žena - matka je ohrožena i na životě, čímž je dána indikace k aplikaci unctio-nem infirmorum.

Kůže (690—716)

Furunkl, zvláště pak karbunkl (690) ve spojení s jinou základní nemocí — jako např. diabetes mellitus — znamená nebezpečnou situaci v životě nemocného. Podobně i flegmona (692), která v éře antibiotik nebývá někdy tak jednoduchou záležitostí. Ostatní choroby této skupiny — jako ekzémy (701) a dermatitidy (703) jsou sice svými projevy neestetické, někdy až odpuzující — i když nejsou infekční — ale byly-li by spojeny např. s depresí, potom by aplikace unctio-nem infirmorum byla užitečná.

Kosti, pohybové ústrojí, vrozené vady vývojové (721—759)

Nejběžnějšími chorobami této skupiny jsou: akutní zánět kloubů nereumatický (721), — progresivní chronická polyarthrit (722), osteoarthritis (723), — (724) ostatní vleklé artritidy, (726) svalový reumatismus, (735) výhřez meziobratlové ploténky, které bývají velmi bolestivé, čímž narušují i psychiku nemocného, takže užitečnost unctio infirmorum je na místě, zvláště když o ní nemocný sám žádá.

Nemoci raného věku (do 1 měsíce)

Choroby závažné a smrtící, a tím je dána i indikace k aplikaci unctio infirmorum.

Příznaky stáří a neznámé příčiny (788—795)

Do této skupiny jsou zahrnovány, kachexie ať již je to stařecká či jiného původu, tedy indikace k udělení unctio infirmorum samozřejmě.

Úrazy a otravy (804—999)

Sem jsou zahrnuty všechny úrazy a to od lehkých, kdy nemocný i třebas pracuje, až po těžké smrtící. I po zdánlivě lehkém úraze je zraněný často ohrožen šokem. To se týká hlavně úrazů po auto-haváriích, kdy lehce raněný třebas ještě hovoří, chodí — někdy až nepadně — a potom náhle klesne, a upadne do šoku, kdy je ohrožen na životě. Je nutno i na toto pamatovat a v takovém případě neodmítat udělení unctio-nem infirmorum, bude-li o to kněz požádán.

Závěrem shrnujeme, že podle uvedených směrnic by se jen mohlo málo vyskytnout případů zneužití. Proto doporučujeme neodmítat při jedné a téže chorobě iteraci svátosti. Některé totiž choroby se zdají laikovi — a v tomto případě i knězi — z hlediska medicíny — lehkými, jako např. počínající chřipkové onemocnění, ale pro starého člověka je to onemocnění vážné i smrtící. Schopnost pozorování a práce s lidmi, kterou kněz během roků získá, naučí ho i poznávat i odhadnout závažnost choroby. Přimlouváme se proto, aby při zachování prudentiae pastoralis tuto svátost spíše udělil, než aby ji odepřel, ježto kněz není lékař, aby bez vyšetřování mohl rozhodnout, zda se jedná jen o lehké či těžké onemocnění.

Ovšem stále je nutno mít na mysli při aplikaci této svátosti slova sv. apoštola Jakuba: (5, 14—15)

„Je-li z vás někdo nemocen, ať povolá k sobě kněze Církve, ti ať se nad ním modlí a maží ho olejem ve jménu Páně: a modlitba víry uzdraví nemocného, Pán mu ulehčí, je-li v hříších, budou mu odpuštěny.“

Ježto i organická choroba, jejíž průběh je dlouhý, znehláhlá nemocného unaví a vyvolá u něj depresivní rozklady, neurózu, po případě i třebas suicidální myšlenky. Jejich podkladem pak může být i porucha mravního řádu, čímž udělení svátosti obnovuje vztah nemocného člověka k Bohu a nadpřirozenému řádu, tím se posílí kladné psychické schopnosti nemocného. Vše se nakonec pak velmi příznivě projeví v hojení a vyléčení choroby či úrazu nemocného člověka. **MUDr. Vlastimil Nikodém**

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 127. DOMÁCÍ POHODA BOHABOJNÉHO IZRAELITY
Devátá z poutních písní (hebr. ž. 128). Starozákonní představy o posmrtném životě byly neurčitě. Věřící viděl odměnu za bohabojný život v pozemském blahobytu a v množství dětí sv. Lev 26, 3—12; Deut 28, 3—14. Posledními dvěma verši tohoto žalmu pronášeli kněží požehnání nad účastníky svátku stánků.

Rozdělení myšlenek:

a) Štěstí bohabojného: Bůh žehná jeho práci, jeho ženě a dětem (1—4).

b) Přání pokoje a dlouhého života.

1. Šťastný jsi každý,
kdo se bojíš Pána,
kdo kráčíš jeho cestami,
2. práce tvých rukou tě nasytí,
budeš šťastný
a povede se ti dobře.
3. Tvá žena uvnitř tvého domu
bude jako plodná réva,
tvé děti kolem tvého stolu
budou jak olivové letorosty.
4. Hleď,
takového požehnání se dostane člověku,
který se bojí Pána.
- +
5. Požehnej ti Pán se Sionu,
abys po všechny dny svého žití
byl svědkem rozkvětu Jeruzaléma,
6. aby ses dočkal dětí svých dětí!
- +
- Mír ať vládne nad Izraelem!

5. „rozkvětu Jeruzaléma“ — bude-li rozkvětat Jeruzalém, budeš i ty a celá země žít v míru.

6. „mír ať vládne...“ — bohoslužebný dodatek.

ŽALM 133. NOČNÍ POBOŽNOST V CHRÁMĚ.

Poslední z poutních písní (hebr. ž. 134). Zdá se, že byla zpívána v chrámě, když se vyměňovali směny levitů po zpěvu při večerní pobožnosti. Ti, kteří odcházeli, vítali tímto žalmem přicházející k noční pobožnosti. Posledním veršem zase přichozí žehnali odcházejícím.

1. Stupňová píseň.

- +
- Nuže,
dobrořečte Pánu.
všichni služebníci Pána,
2. kteří jste stanuli v Pánově domě
v nočních hodinách.
 3. Vztáhněte ruce ke svatyni
a dobrořečte Pánu!
 - +
 4. Požehnej ti Pán se Sionu,
on učinil nebe i zemi!

1. „služebníci“ — sv. Deut. 10, 8.

3. „vztáhněte ruce“ — na východě při modlitbě byly ruce zdvižené.
„ke svatyni“ — pobožnosti se dály na nádvoří před svatyní.

Z lat. přeložil a opatřil poznámkami Josef Kunický.

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

III. část: Mariánské hymny

78. AVE, MARIS STELLA

K nešporám
Zdravas, Hvězdo moří,
slavná Matko Boží,
ustavičná Panno,
šťastná nebes bráno.

Když jsi slyšet směla
Avé Gabriela,
nám všem dej mír pravý,
měnič jméno Evy.

Pouta vězňů přetni,
slepé vyveď ze tmy,
zbav nás všeho zlého,
zdroji dobra všeho.

Matkou buď v zlé době,
slyš nás kvůli tobě,
ten, jenž k naší spásě
tvým synem chtěl stát se.

Panno, nad níž není,
vlídná mezi všemi,
všech vin zbav nás, bídné
a změň v čisté, mírné.

Dopřej nám žit čistě,
k nebi kráčeť jistě,
bychom u Ježíše
věčně těšili se.

Sláva Otci, Synu —
— Kristu nejvyššímu,
buď též Duchu chvála,
všem třem táž a stálá.
Amen.
(Asi z 7. nebo 8. stol.)

79. QUEM TERRA, PONTUS, SIDERA

K matutinu

Zemí a mořem, roji hvězd
otěn, veleben a slaven jest
vesmíru Pán, jenž ukryt je
pod srdcem Panny Marie.

Ač jemu Luna, Slunce jas
a všechno slouží v pravý čas,
milostiplné Panny klín
se stal mu milým obydlím.

Jak šťastna, Matko, nad tím jsi,
že Tvůrce tvůj, Pán nejvyšší,
jenž v dlaních drží celou zem,
dlí jako v chrámě v lůně tvém.

Blažená nebes poselstvím,
Duch požehnal tě mateřstvím.
Ten, po němž volal lidstva hlas,
tvým lůnem přišel mezi nás.

Buď tobě sláva, Ježíši,
zrozený z Panny nejčistší,
i Otci, Duchu milosti
po všechny věky věčnosti.
Amen.
Od Venantia Fortunata
(z 6. stol.)

80. O GLORIOSA VIRGINUM

K laudám.

Všech panen Panno vznešená,
nad všechny hvězdy zvýšená,
Synáčka, jenž je Tvůrcem tvým,
kojilas nadrem přesvatým.

Co Eva smutně ztratila,
svým Plodem tys nám vrátila,
ráj otevřelas zářící,
by k hvězdám došli plačící.

Zářivá bráno, kterou Král
k nám z říše světla zavítal.
Za život Pannou vrácený
vzdej díky, lide spasený.

Buď tobě sláva, Ježíši,
zrozený z Panny nejčistší,
i Otci, Duchu milosti
po všechny věky věčnosti.
Amen.
Od Venantia Fortunata.

81. PRAEGLARA CUSTOS VIRGINUM

K matutinu Neposkvrněného
Početí, 8/12

Přemocná panen strážkyně
Matičko Boží panenská,
tys brána k nebes výšině,
všech naděj, radost nebeská.

Lilie v trní kvetoucí,
hrdličko, která jsi sám vděk,
z kořene snítka nesoucí
na rány naše mocný lék.
Neschůdná tvrzi pro zlou saň,
hvězdičko spasná tonoucím,
nás před úklady zlého chraň
a provázej vždy světlem svým.

Temnoty bludů rozčeň,
úskalí odstraň z cesty nám,
zbloudilé v moři bouřlivém
veď klidnou cestou k výšinám.

Buď tobě sláva, Ježíši,
z nejčistší Panny zrozený,
i Otci, Duchu ve výši
ať naše chvály věčně zní.
Amen.

Přeložil J. M. Š.

Kněžská meditace

PREFACE O NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOSTI

Třetího září, ve svátek sv. Pia X., 1965, vydal Pavel VI. svou encykliku „Mysterium fidei“. Obsah jedinečné této encykliky diktovala láska a neochvějná víra Pavla VI. v reálnou přítomnost Pána Ježíše v Nejsvětější svátosti oltářní. Příčiny k jejímu vydání byly však také „pastýřské starosti a úzkosti“ pro bludné učení některých katolických theologů, kteří z falešně chápaných ekumenických a snad i liturgických důvodů popírali mimo jiné též reálnou přítomnost Pána Ježíše „v posvěcených hostiích, jež zbývají po skončené Oběti mešní“. Pavel VI. ve své encyklice však znovu zdůrazňuje odvěké katolické učení o přepodstatnění a o reálné přítomnosti Pána Ježíše ve sv. Eucharistii, jak je hlásá sv. Tomáš Akvinský ve svém hymnu „Lauda Sion Salvatore“, jak je hlásá Tridentinum.

„Vere dignum et justum est, aequum et salutare, nos tibi semper et ubique gratias agere, Domine, sancte Pater, omnipotens aeternus Deus: per Christum Dominum nostrum. Qui remotis carnalium victimarum inanibus umbris...“ Předobrazy pozemských obětí pominuly jako stíny a „Bůh nám světil Tělo a Krev jako Oběť-Corpus et Sanguinem suum nobis in sacrificium commendavit“... Jak je to opět tak jasně a jednoznačně také v prefaci řečeno. Proto Pavel VI. ve své encyklice cituje slova sv. Jana Zlatoústého: „Budme všude poslušní Boha: nemluvmé proti němu, i když to, co říká, našemu rozumu a chápání se zdá odporovati. Tak to stejně dělejme u tajemství eucharistických, nepřihlížejme toliko k tomu, co spadá pod naše smysly, nýbrž připomínejme si jeho slova. Vždyť slovo Boží nemůže klamati.“ A dále se modlíme v prefaci: „Aby na všech místech Tvému jménu byla obětována čistá oběť, která jediné se Tobě líbí.“ Jako bychom slyšeli

z nekonečných časových dálek pro-rocká slova proroka Malachiášova: Od východu slunce až po jeho západ bude obětována Hospodinu oběť čistá. A skutečně každý den čtyři sta tisíckrát, čtyřikrát za většinu se obětuje Bohu tato nejsvětější, nejčistší Oběť mše svaté, takže se uskutečňuje přání preface: „Ut in omni loco offeratur nomini tuo, quae tibi sola complacuit, oblatio munda“. V tomto tajemství nevyzpytatelné moudrosti a nesmírné lásky neustále uskutečňuje On to, co jednou dokonat na Kříži: On sám obětní Kněz — On sám obětní Dar.“ Pavel VI. proto praví: „Jakákoliv Mše, i když sloužena knězem soukromě, není soukromá, nýbrž je úkonem Krista a Církve; vždyť Církev v oběti, již koná, zdůrazňuje, že sama sebe obětuje, jakož všeobecnou oběť a aplikuje tím jedinečnou a nekonečnou moc vykupitelské oběti Kříže pro spásu celému světu. Neboť každá Mše, jež je sloužena, je obětována nikoliv jen za spásu několika lidí, nýbrž za spásu celého světa.“... Oběť je táž, ať ji obětuje kdokoliv, buď Pavel nebo Petr; je táž, již dal Kristus učedníkům a kterou nyní kněží přinášejí; tahle není menší, poněvadž ji neposvěcují lidé, nýbrž Ten sám, který ji ustanovil. Neboť jako slova, která pronesl Bůh, jsou táž, jako nyní pronáší kněz, tak i Oběť je tatáž.“

Preface končí modlitbou „O sacrum convivium“, kterou se modlí kněz nebo diakon, jenž podává Tělo Páně mimo Mši svatou. „On, Pán nás zve k oné svaté Hostině, ve které se nám za pokrm dává, obnovuje se památka jeho utrpení, duše se naplňuje milostí a budoucí slávy se nám záruka dává, et futurae gloriae nobis pignus datur.“ Zase jasně a jednoznačně řečeno. Svatá Eucharistie, jako svatá Hostina a jako nejsvětější Oběť, kterou přinesl Pán Ježíš na Kříži — ten-

týž Kristus zde při Mši svaté obnovuje nekrvavým způsobem svou Oběť, kterou kdysi přinesl za nás na Kříži krvavým způsobem. Jako tehdy, i tady, tekou proudy milosti do srdcí lidských a co je důležité: záruka, pignus „se nám dává budoucího našeho spasení“. Vždyť Pán Ježíš sám nám to říká: „Kdo jí mé Tělo a pije mou Krev, má život věčný a já ho vzkřísím v den poslední.“ (Jan 6, 55.)

Je-li však nejsvětější Oběť Mše svaté podle preface o Nejsvětější svátosti tak milostiplná, porozumíme zajisté Pavlu VI., jestliže vyzývá ve své encyklice kněze tak vroucími slovy, aby sloužili Mši svatou každý den: „Proto otcovsky a naléhavě doporučujeme kněžím, kteří jsou největším našim potěšením a Naší korunou v Pánu, aby pamětliví moci, kterou přijali svěcením od biskupa, totiž přináseti OBĚT Bohu a sloužiti Mše svaté jak za živé, tak i za mrtvé, ve jménu Páně každý den důstojně a zbožně Mši svatou slavili, aby oni sami i ostatní věřící křesťané užívali ovoce z Oběti Kříže tak přehojně plynoucí. A tím též velmi mnoho přispějí k spásě lidského pokolení.“ Proto též rozumíme, proč Pavel VI. praví: „Je žádoucí, aby každodenně a co možná v největším počtu věřící se účastnili činně na oběti Mše svaté a čerstvovali se čistě a svatě svatým Přijímáním a Kristu Pánu vzdávali povinné díky za takový úžasný dar.“ A tak končí plným právem i tato překrásná preface de Ss. Sacramento slovy: S anděly i archanděly, s trůny a panstvy a s celým zástupem nebeského vojska pějeme chvalozpěv Tvé slávy a bez ustání voláme: Svatý, svatý, svatý Pán, Bůh zástupů! Nebe i země jsou plné Tvé slávy. Hosana na výsostech! Požehnaný, který přichází ve jménu Páně! Hosana na výsostech!

ThDr. Karel Sahan

ZA ŠTĚSTÍ VLASTI - ZA MÍR SVĚTA

Dne 4. července t. r. zasedal Ústřední výbor CMVKD rozšířený o kněze trnavské diecéze a jiné spolubratry ze slovenských diecézí v Bratislavě. Po úvodním slově místopředsedy CMVKD dr. Alexandra Horáka přednesl hlavní referát předseda CMVKD dr. Josef Plojhar. Oběžník CMVKD č. 12 přinesl podstatnou část jeho projevu,

Rezoluce

Rozšířený ústřední výbor Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSSR na své schůzi konané dne 4. července v Bratislavě, schvaluje referát svého předsedy ministra dr. Josefa Plojhara jakožto generální linii pro svou činnost do dalšího období. Za zhodnocení situace v mezinárodních vztazích došel ústřední výbor k přesvědčení, že je třeba ještě více prohloubit svoji činnost, aby ohrožený světový mír získával stále více obhájců, zvláště pak, aby veřejné mínění všech lidí dobré vůle na světě přinutilo americké agresory skončit špinavou válku ve Vietnamu, aby byly dodrženy ženevské dohody z roku 1954 a připraveny podmínky, aby hrdinný vietnamský lid mohl svobodně rozhodovat ve své vlasti o řízení svých záležitostí. V této souvislosti ústřední výbor co nejrozhodněji protestuje proti barbarskému bombardování předměstí Hanoje a Haiphongu.

Ústřední výbor CMVKD souhlasí i s výsledky zasedání Světové rady míru v Ženevě v otázce bezpečnosti Evropy, zvláště vyřešení tzv. německé otázky tak, jak ji podává rezoluce Světové rady míru, a jak byla proklamována i sjezdem vedoucí politické síly u nás. Osvobozenec boj koloniálních národů je z našeho křesťanského stanoviska spravedlivým požadavkem. Nedůstojný život člověka, zaviněný systémem kolonialismu a neokolonialismu, hlad, nedostatečná zdravotní péče a vykořisťování je hříchem, který páchá imperialismus na lidech XX. století. Je třeba prodchnout společnost duchem sociálního humanismu, vědecky podloženou službou člověku a přispívat k všestrannému rozvoji jeho schopností, což plně odpovídá též křesťanským zásadám a představám o harmonickém uspořádání vztahů mezi lidmi a vytváří skutečně reálné a konkrétní podmínky pro uskutkňování svobodného a důstojného života člověka. Chceme spolupracovat v našem socialistickém státě se všemi lidmi dobré vůle a být příkladem i křesťanům v zemích s jiným společenským zřízením k plnění na výsost odpovědného a mravně zavazujícího lidského poslání — bojovat v jednotě s nejpokrokovějšími silami za odvrácení nové ničivé války a hájit mír a štěstí všeho lidstva.

Pozdravný dopis katolíkům milujícím vlast a mír ve Vietnamu

Vážení a milí bratři!

Na zasedání rozšířeného ústředního výboru Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva, které se konalo 4. července 1966 v Bratislavě, zabývali jsme se též rozбором současné mezinárodní situace.

S velkou bolestí jsme si připomněli, jak tvrdý a strastiplný boj musíte vést proti americkým agresorům, kteří ve své odsouzené zaslíbenosti rozpoutali vyhlazovací boj proti vietnamskému lidu a v poslední době stupňují i zběsilé útoky proti mírumilovnému lidu VDR. — Pirátské bombardování předměstí Hanoje a Hai-phongu hluboce pobouřilo všechny lid naší vlasti a bolestně se dotklo i nás — věřících. Dobře víme, co učinili katolíci VDR pro rozkvet své země, vždyť delegace našich katolíků měla před časem možnost přesvědčit se o tom na vlastní oči. Tím více v nás rozechvívají a spravedlivý hněv vzbuzují brutální akce amerických agresorů, kteří se pokoušejí obrátit bohaté plody společné práce všeho lidu VDR v popel a dým, v krev a slzy.

Chtěli bychom vás, drazí přátelé, ujistit, že v těchto hodinách pro vás tak těžkých, stojíme plně na vaší straně a že spolu s naším věřícím lidem modlíme se za vítězství vaší spravedlivé věci, že jsme stále s vámi spojeni v lásce Kristově. Jako ani nejtemnější mraky nemohou popřít existenci slunce, tak jsme též skálopevně přesvědčeni, že po přejití vichřice hněvu zazáří opět vítězná a mírová práce vietnamského lidu v plném lesku a slávě.

Dopis velvyslanectví USA v Praze

Katoličtí biskupové a další ordináři i duchovní, kteří se shromáždili 4. července 1966 v Bratislavě, vznášejí důrazný protest proti agresivnímu postupu vojenských sil USA ve Vietnamu.

Duchovní a věřící lid Československa jsou hluboce dotčeni tím, že vláda USA vede už dlouhou řadu let špinavou válku ve Vietnamu a den ode dne ji rozšiřuje a stupňuje, z čehož lze právem soudit, že se zaměřuje na úplné vyhlazení vietnamského lidu. Potvrzuje to fakt, že obětí bomb a plamenů se ve Vietnamu stávají nejen kostely, nemocnice a lidské přibýtky, ale i nenahraditelné životy stařeckých synů a dcer hrdinné země, která neusiluje o nic jiného, než řešit své vlastní osudy na základě nezadatelného práva na svobodu a nezávislost.

NORIMBERSKÝ PROCES

Dvacáté výročí vynesení rozsudku v norimberském procesu.

P. BEDŘICH HOFFMANN.

Dne 2. října 1941 byla převážena skupina politických vězňů z koncentračního tábora Buchenwaldu do Dachau. Na norimberském nádraží vězni opustili vlak a spoutání řetízky na rukou, vždy dva a dva, byli odvozeni policejním vozidlem do tělocvičny, kde měli přečkat v sále tělocvičny odpoledne a nocovat na slámnících před další cestou do koncentračního tábora Dachau. Byl jsem v této skupině i já, připoutaný k německému knězi Karlu Hoffmannovi. I když jsme byli plni optimismu, že válka skončí porážkou německé říše — netušili jsme, že to bude právě toto město, kde se bude odehrávat velké drama spravedlnosti nad představiteli německé říše, soud nad válečnými zločinci, kteří způsobili tolik utrpení ve světě.

Válka skončila kapitulací německé říše. Na základě londýnské dohody mezi vítěznými velmocemi z 8. srpna 1945 byl zřízen Mezinárodní vojenský tribunál. Účelem Tribunálu bylo rychlé a spravedlivé trestní řízení s hlavními válečnými zločinci zemí Osy a jejich potrestání. Proces byl jedinečným svého druhu v dějinách světového soudnictví a měl dalekosáhlý všeobecný význam pro celé lidstvo. Na všech, kteří se účastnili tohoto procesu, ležela obrovská odpovědnost. Každý musel plnit své povinnosti zcela nezávisle a ve shodě s posvátnými zása-

jakož i organizačního referátu a diskusních příspěvků. Účastníci přijali návrh svolat III. sjezd CMVKD v listopadu t. r., usnesení vytyčující předsjezdovou činnost CMVKD, jakož i rezoluci, dovis vietnamským katolíkům a protestní dopis velvyslanectví USA v Praze.

dami práva a soudnictví. Čtyři smluvní strany, které podepsaly dohodu o utvoření Mezinárodního vojenského tribunálu, daly podnět k zahájení soudního řízení a jejich povinností bylo pečovat o to, aby se v žádném směru neodchylovaly od těch zásad a tradic, které dodávají soudnictví autority a pozdvíhují je na místo, které musí zaujímat u všech civilizovaných států.

Ličení v trestní věci hlavních válečných zločinců, které se konalo v Justičním paláci v Norimberku, bylo zahájeno dne 20. listopadu 1945 o 10. hodině. Členy Tribunálu byli zástupci velmocí, jako žalobci vystupovali rovněž zástupci velmocí. Ličení předsedal lord soudce Lawrence, zástupce Velké Británie.

Jako obvinění usedli na lavici obžalovaných ve vazbě se nacházející: Herrmann Göring, Rudolf Hess, Joachim von Ribbentrop, Wilhelm Keitel, Alfred Rosenberg, Hans Frank, Wilhelm Frick, Julius Streicher, Walter Funk, Hjalmar Schacht, Karl Dönitz, Erich Raeder, Baldur von Schirrach, Fritz Sauckel, Alfred Jodl, Franz von Papen, Arthur von Seyss-Inquart, Albert Speer, Konstantin von Neurath a Hans Frietsche, celkem 20 osob. Trestní věc proti Martinu Bormanovi projednal Tribunál v jeho nepřítomnosti, zatímco trestní věc proti Gustavu Kruppovi byla pro jeho nemoc odročena a rovněž v prvních dnech procesu nebyl přítomen pro nemoc obviněný Ernst Kaltenbrunner.

Obvinění byli žalováni ze zločinů proti míru, z váleč-

Odsuzujeme proto co nejrozhodněji zločinnou zvůli amerických vojsk a ve jménu křesťanské lásky a křesťanských ideálů žádáme, aby bezodkladně skončilo barbarské vraždění ve Vietnamu, aby bylo okamžitě zastaveno pirátské bombardování severovietnamských měst a aby z jižního Vietnamu odešli všichni intervenenti.

Dějiny mají svou vnitřní zákonitost a pravdu, která jednoznačně hovoří ve prospěch vietnamského lidu. Jsme pevně přesvědčeni, že hlas této pravdy se nepodaří umlčet ani vyspělé vojenské technice, tím méně pak zběsilému vyvražďování civilního obyvatelstva. Spravedlivý boj vietnamského lidu nemůže skončit jinak než jeho úplným vítězstvím.

Jménem katolických biskupů, dalších ordinářů a duchovních. shromážděných 4. července 1966 v Bratislavě.

Bratislavské zasedání CMVKD uzavřel místopředseda CMVKD dr. Josef Lukačovič. Všichni členové ústředního výboru si uvědomili, že je třeba, aby v následujících týdnech a měsících věnovali největší pozornost přípravě sjezdu, aby jeho průběh byl důstojný a přinesl dobré

výsledky pro naši práci. Znovu si uvědomili, že **jenom v otevřené spolupráci představitelů katolické církve s CMVKD a orgány státní správy lze vytvářet podmínky pro další dobré soužití v naší krásné vlasti a naší socialistické společnosti.**

Galerie vlasteneckých kněží

P. FERDINAND CHÝLEK

Byl první. První z českých kněží, který zahynul v krvavých spárech nacismu. Byl zatčen 1. září 1939, tedy hned v prvních okamžicích druhé světové války jako „rukojmí“, a už 25. února 1941 se odebral na věčnost...

Nepadl do rukou gestapa pouhou náhodou. Když pro něho gestapáci přijeli, věděli dobře, co činí a proč to činí. Věděli, že zatýkají muže, který mezi českým katolickým kněžstvem nesporně něco znamená, dlouholetého vůdce katolického politického hnutí na střední Moravě, muže, kolem něhož na všech jeho působistích rozkvétal bohatý národní a náboženský život, strhujícího kazatele, skvělého pedagoga, novináře a organizátora, prostě muže, který dal všechny síly svého nadšeného mládí i mužného věku do služeb vlasti a Církve, a který v nastávajících válečných dobách mohl vykonávat vliv na široké okolí.

P. Ferdinand Chýlek vyšel ze skromných poměrů. Kozlovice u Frenštátu, kde se 5. února 1888 narodil, leží v kraji, kde, jak se zde říká, nastává konec chleba a je začátek kamení. Měl ještě pět sourozenců. Jaký div, že z něho rodiče — střední zemědělci — chtěli mít učitele, aby byl co nejdříve zaopatřen. Leč člověk míní, Pán Bůh mění. Chlapec projevoval tak výjimečné nadání, že se všichni učitelé shodli v tom, že patří na gymnasium a pak na vysokou školu. Ferdinand vstoupil do primy po absolvování celé měšťanky, a tedy značně starší než jeho kolegové ze školních škamen. Po celou dobu středoškolských studií prospíval s vyznamenáním, s vyznamenáním r. 1911 v Místku maturoval a s vyznamenáním posléze vystudoval i theologickou fakultu v Olomouci. Jeho vstup do semináře byl dokonalým překvapením. Nikdo od to-

hoto ohnivého a poněkud svobodomyslného mladíka, který se rád bavil, vášnivě tančil, který organizoval studentská divadla a redigoval studentský časopis, nečekal, že si jednou vyvolí náročné a odříkáníplné povolání katolického duchovního. Vysvěcen na kněze byl 5. července 1915 a jmenován nejprve kooperátorem v Hájí u Opavy, později kooperátorem v Němčicích.

P. Ferdinand, jak mu jeho farníci prostě říkali, se vyznačoval zvláštním kouzlem osobnosti, již si zakrátko všechny získal. Zejména mládež se k němu hrnula. Jeho pastorece mezi mládeží byla řízena vzácnou moudrostí. Měl vše, co by měl mít každý rybář duší. Uměl ohnivě promluvit do srdce, uměl být mírný a shovívavý, ale současně také pevný a důsledný. Brána, kterou se dostával k duši mládeže, byly zájmy mládí. Pořádal mládeži přednášky, divadla, taneční hodiny, plesy, zájezdy na památná místa, aby ji pak, když získal její srdce, vedl vlastní branou, to je branou víry a náboženského ducha, doprostřed života. Jeho pamětníci a žáci, pokud žijí, kráčeji ještě namnoze jeho cestou.

Své národní uvědomění projevoval P. Ferdinand už jako zcela mladý kněz za Rakousko-Uherska. Ke konci války, kdy persekuce českého národa dosahovala vrcholu, sebral s Omladinou divadelní hru Fr. Sokola-Tůmy „Pro českou školu“, která pranýřuje násilnou germanizaci Ostravska, a výtěžek poslal Matici slezské na podporu českého školství. Na slavnosti „Českého srdce“, k němuž se z jeho popudu přihlášily i Němčice, pronesl němčický kaplan nadšenou prorockou řeč o budoucím českém státě, a když pak 28. října 1918 se stal skutkem

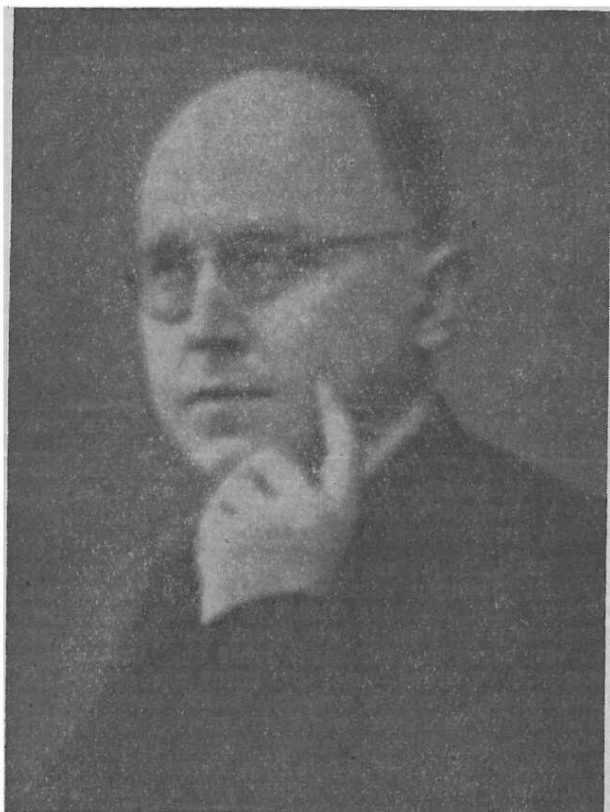
ných zločinů, zločinů proti lidskosti a z vypracování společného plánu nebo spiknutí na uskutečnění těchto zločinů. Všichni obvinění měli své obhájce. Obhajoba měla přístup k velmi četným dokumentům, o něž se opírala žaloba, takže byla obviněným poskytnuta plná možnost spravedlivě obhajoby. Na dotaz předsedy Tribunálu, zda se obvinění cítí nebo necítí vinnými z obvinění, která jsou proti nim vznesena, předstupují obvinění po řadě k mikrofonu a odpovídají: jsem nevinný, či necítím se vinným podle žaloby.

Z řeči žalobců jednotlivých velmocí zaznívala těžká obvinění proti válečným zločincům. Věznové — jak zaznívá z úst žalobců — představují temné síly, které budou číhat ve světě ještě dlouho potom, co jejich těla se rozpadnou v prach. Tito lidé jsou živými symboly rasy, nenávisť, teroru a násilí, zpuštěnosti a krutosti. Jsou to symboly surového nacionalismu a militarismu, intrik a provokací, které strhávaly po generace Evropu do propasti války, hubily mužské obyvatelstvo, ničily domy a vrhaly Evropu do bída. Tito muži se do té míry zotožnili s filosofií, kterou vytvořili, a se silami, které vedli, že projevit vůči nim milosrdenství by znamenalo jejich vítězství a nabádání ke zlu, které je spojeno s jejich jmény. Civilizace si nemůže dovolit žádný kompromis s těmito silami, protože by nabyly nové moci, kdybychom nepostupovali jednoznačně a rozhodně vůči lidem, v jejichž osobách trvá i nadále existence těchto sil.

V seznamu trestních činů bylo obsaženo vše, co může vymyslet pýcha, krutost a touha po moci. Tito lidé vy-

tvořili v Německu nacionálně socialistický despotismus. Zbavili německý národ veškeré důstojnosti a všech svobod. Náhradou za to byla v národě vzbuzována nenávisť proti těm, kteří se stali obětmi beránky. Proti svým odpůrcům, mezi něž počítali svobodné dělnické organizace, katolíky, židy, vedli nacisté takovou kampaň ponižování, násilí a vyhlazování, jakou svět nespátril od dob před Kristem. Vzbudili v Němcích touhu stát se vyšší rasou, což znamená otroctví pro jiné národy. Uvrhli svůj národ do šíleného dobrodružství, aby nastolili své panství. Využili sociální energie a zdrojů k tomu, aby vybudovali válečný stroj, který pokládali za neporazitelný. Vtrhli do sousedních zemí a zotročili milióny lidí a dovezli je do Německa, aby pomáhali vést válku. Nakonec dosáhly zločiny takového rozsahu, že se probudily spící síly ohrožené civilizace. Společným úsilím rozbil civilizovaný svět na padrů německý válečný stroj. A poté na dešel den, kdy národy světa žádají spravedlivou odplatu a přísný trest hitlerovským katanům, den, kdy žádají přísné potrestání zločinů.

Jedním ze zločinů nacistů bylo organizované hromadné vyhlazování válečných zajatců. Byly zjištěny velmi četné skutečnosti vražd, mučení a trýznění válečných zajatců. Byli mučeni rozžhaveným železem, byly jim vypichovány oči, byly jim uřezávány nohy a ruce atd. Mnoho válečných zajatců umřelo hladem, na skornitý tyfus a na jiné nemoci. V četných případech byli váleční zajatci, především sovětští, kteří pro hlad a vysílení nemohli již dále pochodovat, odštělováni před zraky civilního oby-

samostatný československý stát, uvítal jej za všechny německé občany sliby věrnosti a odhodlání.

Situace Církve v prvních dobách republiky nebyla záviděníhodná. Lpěla na ní oprávněná výtky, že se často bez odporu dávala zneužívat k politickým cílům Habsburků, došlo v ní k tragickému rozkolu založením církve československé, a její řady v příboji různých myšlenkových proudů a bouřlivých sociálních změn kolísaly. P. Ferdinand, který se v září 1919 natrvalo přestěhoval do Přerova, se okamžitě pustil do boje, aby zachránil, co se zachránit dá. Jeho činnost je horečnatá. Schůzky, přednášky, řeči, píše a modlí se. Ano, vytrvale a vroucně

se modlí, protože ví, že ve svém velikém díle může spoléhat jen a jen na pomoc Boží. Nejvíce si sliboval od své publicistické činnosti. Už v r. 1920 založil týdeník „Právo“, který se záhy stal nejrozšířenějším týdeníkem na střední Moravě. V roce 1923 přidružil se k „Právu“ další časopis, kulturně náboženský „Nový národ“, který také se stal brzy velice oblíbeným a dosáhl mnohatisícových nákladů.

Skončilo to, jak to skončit musilo. V roce 1924 byla u P. Ferdinanda zjištěna krční tuberkulóza a on chtěl nechtě musil všeho nechat a léčit se. Po rok trvající léčbě a pobytu u moře se však podařilo zhoubnou chorobu lokalizovat a vzácný, čínorodý život zachránit. A tak v r. 1926 založil dva další krajské týdeníky a navíc koupil takřka bez prostředků v Kroměříži tiskárnu, kterou později přenesl do Přerova a vybudoval z ní malé, ale moderně řízené katolické tiskové centrum na střední Moravě. Kromě toho byl řadu let funkcionářem jednoty duchovenstva arcidiecéze olomoucké, pracoval v unionistickém hnutí, účastnil se příprav celostátního katolického sjezdu a zastával v městě i kraji řadu politických a občanských funkcí.

Tato obrovská činnost by snad stačila vyčerpat život několika lidí, ale nevyčerpává život P. Ferdinanda. Ten má před sebou ještě další velké úkoly, ještě další vznešené cíle. Zkušené oko pozorovalo vývoj a zjišťovalo, že jednou třeba budou kněží zbaveni své materiálové základny a budou se potácet v starostech o stáří. Ihned se podle svého zvyku pustil do práce. V roce 1923 začínají se přípravné práce na vybudování „Kněžské nemocenské pokladny“, která měla sejmout s kněží starosti o hmotnou existenci, aby se tím horlivěji mohli věnovat duchovní správě. Mělo být vybudováno nemocenské pojištění kněží, pensijní pojištění kněží, starobní pojištění farských hospodářů, pořízeny lázeňské domy... Pro P. Ferdinanda nastávají opět doby překotné činnosti, jednání s biskupy, jednání se státními činiteli, přesvědčování, objasňování, schůze, sestavování stanov atd., aby po třech letech zde stál jako zdařilé dílo kněžský ústav, jediný svého druhu v celé církvi katolické s P. Ferdinandem Chýlkem jako prvním a navíc neplaceným ředitelem. A jak dobře si vedl, dosvědčuje, že za 12 let, v neblahém roce 1938, měla už Kněžská nemocenská pokladna v Přerově lázeňské domy v Karlových Varech, Luhačovicích, Piešťanech, Teplicích u Hranic a Korytnici a jednala o otevření dalších. Žel, události nedovolily mu své dílo dobudovat...

P. Chýlek viděl a věděl, co jeho vlasti hrozí, a chtěl tomu podle svých možností a sil čelit. Jeho články v „Novém národě“ musily nadchnout každé povité české srdce. V správném hodnocení budoucí úlohy Sovětského svazu

vatelstva a jejich mrtvolu zůstaly nepohřbeny. Ve velmi četných táborech nebylo vůbec postaráno o obydlí pro válečné zajatce. Na dešti a sněhu leželi váleční zajatci pod širým nebem.

V rozkaze německého vrchního velitelství ze dne 7. 10. 1941 se nařizovalo smazat s povrchu země Leningrad a Moskvu. Pro všechna další města platilo pravidlo, že dříve než se jich německá armáda zmocní, musí být obrácena v sutiny dělostřeleckou palbou a leteckými nálety. Německé armády a okupační úřady, plně směrnicí zločinecké hitlerovské vlády, pustošily a vylupovaly zbraně města a vesnice, průmyslové podniky, ničily umělecké památky, rozkrádaly a odvážely do Německa strojní zařízení, zásoby surovin a prováděly všeobecné olupování.

Nepředstavitelné bylo utrpení vězňů koncentračních táborů, především těch, kde se jednalo o vyhlazení, ať to již byl Osvětim, Majdánek atd. Nenávist nacismu k židům šla tak daleko, že chtěli vyhladit každého žida, který by ještě zůstal na světě. Jedním z nejstrašnějších zločinů bylo vyhlazování dětí. Nelze je pro všestrannou krutost ani rozvádět.

Proces skončil. Provádění důkazů a řeči stran skončily dne 31. srpna 1946. Tribunál konal 403 veřejná líčení. Byli vyslechnuti svědci žaloby i obhajoby. Po závěrečných řečech byl vynesen dne 1. 10. 1946 rozsudek.

K restu smrti provazem byli odsouzeni: Göring, Ribbentrop, Keitel, Kaltenbrunner, Rosenberg, Frank, Frick, Streicher, Sauckel, Jodl, Seyss-Inquart a v nepřítomnosti Bormann. K doživotnímu vězení Hess, Funk a Röder. K odnětí svobody na 10 let Dönitz, na 15 let von Neurath a na 20 let von Schirrach a Speer. Göring spáchal sebevraždu 15. 10., ostatní zločinci byli popraveni 16. 10. 1946. Poprava byla provedena v budově, která je ve dvoře norimberské věznice.

Norimberským soudem nebylo učiněno spravedlnosti plně za dost, poněvadž byla zde celá řada dalších zločinců, kteří postupně byli souzeni. I když tato kapitola očisty byla uzavřena, nebyla plně odčiněna křivda, která byla způsobena světu nadutostí nacistické rozpínivosti. Třebaže letos vzpomínáme dvacátého výročí vynesení rozsudku norimberského Tribunálu, přece stále pocítujeme, že se světu nedostalo dosud toho pravého míru a že ani při norimberském procesu, který odhalil všechnu nacistickou krutost, nepodařilo se vykořenit různé choutky, které by mohly svět znovu uvrhnout do nového a možná strašnějšího utrpení. Proto dvacáté výročí ukončení norimberského procesu musí být varovným vykřičníkem celému světu před novou možností německého nacionalismu, který by se mohl stát světu nebezpečím. Jediné mírumilovné síly celého světa mohou zabránit nové katastrofě, semknou-li se v nerozborný celek pro zabezpečení míru.

v Evropě a ve světě navštívil jako první český kněz SSSR, což mu vyneslo posměšné přívěsky „katolického bolševika“. V roce 1938 byl spolu s P. A. Čápem a učitelem A. Němcem iniciátorem velké národní slavnosti na Radhošti... Ale události šly svou cestou. V okamžicích, kdy Hitler likvidoval okleštěnou pomnichovskou republiku, stál P. Ferdinand v Přerově u okna a plakal. A v okamžicích, kdy napadl Polsko, ujížděl už P. Ferdinand společně s prvními přerovskými „rukojmími“ v gestapáckém autu do sběrného tábora ve Štěpánově u Olomouce, odkud se různými oklikami nakonec dostal do koncentračního tábora v Buchenwaldu.

Byl vězněn na bloku 47. Mnozí z těch, kteří ho přežili, vzpomínají na jeho typický, stálý úsměv, kterým snad povzbuzoval sebe i jiné, vzpomínají na jeho mírnost, na jeho lásku k bližním, kterou byl vždy a všude ochoten projevit činem. V okamžicích největší nouze a hladu, například, zvedl se P. Chýlek od svého stolu, vzal misku a začal obcházet ostatní s prosbou, aby věnovali nějakou maličkost pro ještě větší chudáky tam venku, na ulici lágru. Jeho čin všechny strhl. Každý se snažil přispět, třeba jen kouskem brambůrku, třeba jen slupkou, ale to vše bylo v koncentráku velikou a vítanou pomocí... Jen jeho výřečnost jako by ho opustila. V ideovém napětí

koncentráku P. Chýlek nikdy se nepouštěl do debaty, naopak moudře se snažil lámat hroty mezi spoluvězni a raději sjednocovat, než rozvracet.

V roce 1941 P. Chýlek onemocněl. Odesli ho na „revír“, jak se říkalo bloku, kde leželi nemocní bez lékařského ošetření a bez léků, a tam zcela osamocen zemřel ve věku 53 let. Jeho popel byl zaslán příbuzným do Kozlovic a uložen v hrobě jeho rodičů.

Když jeho úmrtní oznámení bylo vystaveno za výkladní skříní Společenských podniků v Přerově, shromáždilo se kolem na dva tisíce lidí, kteří pláčem a v hlubokém pohnutí vzdávali velikému zemřelému poslední poctu. Gestapo ovšem přikázalo ihned oznámení odstranit a iniciátoři odpykali svou odvahu čtyřletým pobytem v koncentračních táborech.

„Dokonalí jsme svou životní úlohu,“ řekl prý P. Ferdinand svým spoluvězňům krátce po příchodu do Buchenwaldu. I když v třiapadesáti letech je poněkud předčasně dokonávat svou úlohu, víme, že i tak životní úloha tohoto muže byla jedinečná a veliká nejen počtem a velikostí činů, které vykonal, ale také láskou, kterou choval k Bohu, Církvi a Vlasti a ochotou pomoci každému, kdo pomoci potřeboval.

Dr. Josef Beneš

Doba očima kněze

ANI TISÍCILETÍ NESMYJÍ HANBU USA

• Národy všech zemí v současné době, kdy vzpomínáme 12. výročí ženevských dohod, vyjadřují své rozhořčení nad postupem amerických imperialistů a tvrdě žádají okamžité zastavení agrese ve Vietnamu. Definitivní řešení vietnamské otázky může mít jen jedinou realistickou základnu: USA budou muset přestat porušovat ženevské dohody a odejít. Programem obnovení míru a klidu ve Vietnamu byly a zůstávají čtyři body vlády VDR, přijaté již 8. dubna 1965, a pět bodů Národní fronty osvobození jižního Vietnamu, přijaté 22. března téhož roku. Základem obou jsou ženevské dohody, které USA porušily. Zopakujeme si, co požadovaly ženevské dohody a jak to bezprostředně dopadlo. Washingtonští politikové právě ony dohody porušily. Bylo stanoveno:

a) Ve Vietnamu je třeba uspořádat v roce 1956 svobodné volby; ale americký chránělec Ngo-dinh-Diem je zmařil a když vykonal své poslání, byl odstraněn podle nejlepších gangsterských tradic;

b) na základě voleb se má Vietnam znovu sjednotit; ale USA se pokusily uzákonit jednou provždy na jihu separátní „jihovietnamský stát“ a z dočasné demarkační čáry učinily státní hranice;

c) cizí vojska měla zakázaný přístup do Indočíny; avšak USA tam poslaly již 350 000 příslušníků pěchoty, letců a námořníků a jejich počet se má zvýšit na jeden milión;

d) dovoz zbraní a výbroje byl vyloučen; leč USA tam posílají stovky transportů a McNamara se chlubí astronomickými čísly, vyjadřujícími dodávky výbroje do Vietnamu; v těchto dnech přiznal, že Spojené státy nyní vydávají měsíčně na svou nevyhlášenou válku miliardu dolarů — podle výpočtu amerického tisku je tato částka až dvakrát vyšší;

e) budování cizích vojenských základů bylo zakázáno; avšak USA vybudovaly v jižním Vietnamu desítky svých základů.

Na norimberském procesu prohlásil Hans Frank, jeden z obžalovaných: „Uplynou tisíciletí, ale hanba Německa se nesmyje.“ Jsou dnes lidé, kteří srovnávají postup amerických vojenských kruhů s akcemi nacistů za druhé světové války. Což Hai-phong, Hanoj a jiná pokojná vietnamská města a vesnice nelze postavit vedle Coventry, Rotterdamu nebo Lidic? Podle norem soudobého mezinárodního práva je uplatnění násilí proti pokojnému obyvatelstvu za války považováno za nejtěžší zločin. — Již v roce 1868 konstatovala „Petrohradská deklarace“, že „jediným zákonným cílem, jež mohou mít státy za války, je oslabení vojenských sil nepřítele“. — USA se podílely na 4. haagské konvenci roku 1907; tato konven-

ce v článku 22. stanoví, že „bojující strany nemají neomezené právo ve volbě prostředků páchní škod nepříteli“. — V roce 1923 vypracovala řada států za účasti USA v Haagu návrh konvence o pravidlech vzdušné války: „Letecké bombardování, jehož účelem je terorizování civilního obyvatelstva, ... se zakazuje,“ stanoví tato pravidla. Haagská konvence dokonce zakazuje i bombardování vojenských objektů, ležících tak, že je zároveň ohroženo civilní obyvatelstvo.

• Celý svět byl r. 1937 rozhořčen pirátskými nálety nacistického a japonského letectva na pokojná města Španělska a Číny. Vláda USA odsoudila tehdy Hitlera a Japonsko za bombardování pokojných měst; zdůraznila, že „rozhodně odmítá tyto metody a tyto činy, porušující nejzákladnější principy těch norem lidského chování, jež jsou součástí soudobé civilizace“. — Zkušenosti norimberského procesu ukázaly, že je nutno zdokonalit mezinárodní právo. V roce 1949 byla v Ženevě za účasti USA přijata zvláštní konvence „O ochraně civilního obyvatelstva za války“, zakazující veškeré druhy násilí proti pokojnému obyvatelstvu. — Je tedy jasné — mezinárodní právo mnohokrát zakázalo bombardování pokojných měst a civilního obyvatelstva. Avšak agresivní militaristické kruhy USA cynicky a hrubě porušovaly všeobecně uznávaná pravidla vedení války.

• Vietnam se stal pro americké militaristy laboratoří teroru. Zkoušejí zde nelidské prostředky a metody vedení války. Americké letectvo už nemá zábrany při bombardování obytných čtvrtí. „Budeme muset zdokonalit vyhlazovací techniku,“ říkal Hitler. Není americké bombardování ve Vietnamu, jež má vyvolat paniku a hlad v této zemi, variantou tohoto nacistického pravidla? Do určité doby doufali němečtí váleční zločinci v beztrestnost, doufali, že se mnozí budou moci schovat za pancíř „vykonavatelů vojenských rozkazů“. Avšak norimberský tribunál je zbavil této nebezpečné iluze. Osmý článek Statutu Mezinárodního vojenského tribunálu praví: „Skutečnost, že obžalovaný jednal podle instrukcí vlády nebo rozkazu velitele, ho nezbavuje odpovědnosti.“

• Američtí letci, kteří kladou důraz na „rozkaz shora“, by si měli dnes vzpomenout na praxi amerických vojenských tribunálů při vyšetřování nacistických válečných zločinců, kteří se odvolávali na to, že byli pouze „vykonavatelé rozkazů“. Podřízený musí plnit pouze zákonné rozkazy svého velitele a jestliže přijímá zločinný rozkaz a plní ho s vědomím jeho zločineckého charakteru, nemůže se odvolávat na „rozkaz shora“ a zbavovat se odpovědnosti. To napsal americký vojenský tribunál v No-

rimberku v rozsudku nad nacistickými zločinci z německého vrchního velitelství a SS. — Hlavní žalobce USA na norimberském procesu Robert Jackson prohlásil ve svém projevu: „Chtěl bych vysvětlit, že tento zákon [Statut Mezinárodního vojenského tribunálu] se sice poprvé uplatňuje proti německým agresorům, avšak musí odsoudit za agrese i každý jiný národ, včetně těch, jež jsou dnes zastoupeny v tribunále, má-li skutečně sloužit dobrému cíli.“

● Dnes platí tato slova o amerických agresorech, kteří se dostali na tutéž zločinnou dráhu. Vietnamský lid je velkomyslný. President Ho Či Min dal nedávno jasně na srozuměnou, že nehodlají stíhat jako válečné zločince americké letce, když skuteční zločinci sedí ve Washingtonu. Citovali jsme shora slova jednoho z nacistických hrdlořežů na norimberském soudu. S malou obměnou platí ta slova i dnes: „Uplynou tisíciletí, ale hanba USA se nesmyje.“

NÁŠ ZÁPISNÍK

NAŠE OBRAZKY

Mistři vrcholného baroka, M. L. Willmann a J. Kr. Liška. Výstava uspořádaná Galeríí hl. města Prahy a Pražským střediskem stát. památkové péče a ochrany přírody ve spolupráci s Národní Galeríí a Ústavem pro teorii a dějiny umění ČSAV. Záměr uspořádat výstavu obrazů dvou barokních malířů, Willmanna a Lišky, byl vyvolán snanou seznámit veřejnost s výsledky, získanými restaurováním čtyř velkých oltářních obrazů z křižovnického kostela sv. Františka na Starém Městě pražském. Tato rozměrná plátna byla oběma umělci, navazujícími na sebe v čase i výtvarném názoru většinou literatury po léta připisována, jejich malířské kvality však nezbudily dosud mimořádnou pozornost. Teprve po dnešní restauraci, vzorně provedené za použití všech moderních metod chemických i fyzikálních, přinichž byly sňaty všechny pozdější přemalby a ztemnělé laky, se ukázala vynikající umělecká úroveň předtím téměř opomíjených děl. Tento objev měl u všech badatelů v oblasti barokního umění velký ohlas a posunul obrazy z hlediska celkového hodnocení uměleckých odkazů obou mistrů v souboru jejich prací na čelná místa. První strana o b á l k y M. L. Willmann: Zavraždění svatého Václava. Druhá strana o b á l k y J. Kr. Liška: Stigmatizace sv. Františka, M. L. Willmann: Čtrnáct pomocníků, M. L. Willmann: Ukřižování svatého Filipa a Jakuba, J. Kr. Liška: Nanebevstoupení Panny Marie. Třetí strana o b á l k y: Snímek ze zasedání rozšířeného ústředního výboru CMVKD v Bratislavě dne 4. července 1966. Duchovní Jan Paisley, interviewovaný ve věznici v Belfastu v severním Irsku, založil vlastní severoirskou svobodnou protestantskou církev, shromáždil kolem sebe extremistické živly a nabádal je k výtržnostem a surovým útokům na katolické obyvatelstvo. V zemi je podle odhadu 400 000 katolíků a 900 000 protestantů, z nich však jenom asi 3000 Paisleyových přívrženců extremistického zaměření. Pan Kanichi Nishimura, člen japonského parlamentu, navštívil v létě sekretariát CMVKD a v doprovodu generálního tajemníka CMVKD učinil též návštěvu na vietnamském velvyslanectví a v reprezentaci vietnamské Národní fronty osvobození. Japonský host se zajímal o práci CMVKD a o problémy skončení války ve Vietnamu. Snímek z dnešního jižního Vietnamu: Katolické procesy při děkovných bohoslužbách v osvozeném území provincie Ben Tre. Před dvaceti lety: Proces s nacistickými válečnými zločinci v Norimberku. Pohled do soudní síně před zahájením líčení; čle-

nové tribunálu právě přicházejí a všichni přítomní povstáním vzdávají počtu majestátu spravedlnosti. Čtvrtá strana o b á l k y: Vnitřek basiliky sv. Václava ve Staré Boleslavi a krypta sv. Kosmy a Damiána tamtéž.

JUBILEA

V měsíci září se dožívají vsdpp: 70 let 6. 9. Josef Ptáček, farář, Týniště n. Orlicí, 60 let 3. 9. František Hubáček, admin., Dolní Kralovice 5. 9. Václav Novák, koop., Brno-Staré Brno, 7. 8. Kristián Hering, Most, 28. 9. Václav Čada, farář, Lipník u Třebče, 29. 9. Konrád Šteffel, admin., Benetice, 53 let Imrich Solnica, admin., Libáň, 50 let 13. 9. Dr. Metod Sláma, důchodce, Bítov, 20. 9. Václav Filip, em. admin., Domov důchodců, Senohraby, 22. 9. Oldřich Hodač, notář kurie, Jablonec n. Nisou.

VZÁCNÉ JUBILEUM

Dne 30. dubna se dožil na malé slovenské vesnici Dlhá tamější vsdpp. Josef Zlatoš, děkan a čestný kanovník, 70 let výročí kněžského svěcení. Na svém působišti pracuje již 59 let a 2. února letošního roku se dožil 93 leti jubilant je tedy 70 let v činné službě u oltáře Páně. Toto výjimečné jubileum bylo oslaveno velmi okázale, kněžstvo zastupoval vsdpp. generální vikář z Trnavy Ján Malac a věřící se sešli nejen z krajů slovenských, ale i z Rakouska. Staříčký jubilant, přes pokročilý věk krásně zapěl Veni Sancte a Te Deum a oddaní farníci i hosté mu projevíli úctu, lásku a oddanost.

KNĚŽSKÉ EXERCICIE

V měsíci červenci se zúčastnili duchovních cvičení v Kněžském domově v Praze 2, ječná 2, tyto vsdpp.:

I. kurs od 4. 7. do 7. 7. (excercitátor ThDr. Karel Sahan) Václav Roubal, Kdyně, Ladislav Šidák, Zdechovice, František Paroubek v Kotouli, Ludvík Krycner v Dobřichově, Lubomír Neugebauer v Obděnicích u Sedlčan, Vladimír Filipovič Praha-Spořilov, Josef Čech, Zlaby, Štěpán Koudelka v Ostružné u Jičína, Augustin Dragoun, Bílá Voda u Javorníka, Jaroslav M. Vrátník, Mariánská u Jáchymova, Jan Fiala, Praha 7, Josef Průša, Rožmitál, Robert King, Praha 1.

II. kurs od 11. 7. do 14. 7. (excercitátor ThDr. Karel Sahan) Karel Exler, Rouchovany, Arnošt Šíma, Koloděje, Alois Bumbálek, Telč, František Vítek, Křižanovice u Bučic, Stanislav Vídenský, Dyjakovice, Msgr. Michael Adam, Bajerov u Prešova,

Ondřej Oros, Osikov, Osvald Novák, Praha 1, Ferdinand Kalivoda, Klatovy, Stanislav Sedláč, Uherský Brod, Jan Szczurko, Velké Albrechtice u Bilovce, Vladimír Stejskal, Znojmo, Bohumír Pokluda, Rymice, Václav Straka, Tatenice, Jaroslav Janoušek, Luby u Chebu, Josef Beneš, Dašice, Ondřej Jerga, Křačunovice.

III. kurs od 18. 7. do 21. 7. (excercitátor Dr. Heřman Schmid) Josef Kaplický, Prachatice, Adolf Snášel, Bruntál, Josef Bystřický, Opava, František Klepáč, Merklín u Stoda, Bedřich Prchala, Česká Kamenice, Josef Machka, Praha-Smíchov, Josef Novák, Přeštice, Václav Javůrek, Hradec Králové, František Lukeš, Žirčín n. L., Jan Janíček, Velké Karlovice, Josef Zimčík, Vsetín, Jaroslav Hofírek v Brodku u Konice, Jaroslav Janoušek, Luby u Chebu, František Hlavín, Kostomlaty.

IV. kurs od 25. 7. do 28. 7. (excercitátor Václav Zima) Oldřich Zich, Hlučín, Jan Dočekal, Praha-Hradčany, Ondřej Paška v Bošáci, Josef Kovář, Rožďalovice, Josef Jech, Údlice, Jan Panoš v Ditrně, Emil Bílek, Ostrava-Vítkovice, dr. Štefan Grác, Malá Hradná, Štefan Bošanský, Bánovce nad Belv., Antonín Kostelka, Broumov, Antonín Heřka, Jiřetín p. Jedl., Antonín Říhovský, Dvůr Králové n. L., Jaroslav Dostálek, Blá p. Bezdězem, Karel Hrdina, Strakonice.

SEBEVRAŽDY

V poslední době vzrůstaly světe sebevraždy buddhistických mnichů a jeptisek. Od r. 1954 jsem si vypisoval z lexikonů a jiných dostupných pomůcek sebevraždy významných osob. Tato galerie sebevrahů obsahuje nyní 602 jména: panovníci a hlavy států 52 členové panovn. rodin 8 válečníci 63 státníci a diplomaté 66 politikové a revolucionáři 85 učenci, zvl. filosofové 68 spisovatelé 82 básníci 52 malíři, sochaři a architekti 43 komponisté, dirigenti a virtuosoové 19 herci a pěvci 11 vynálezci 9 rozmanití (bankéři, průmyslníci atd.) 44 Mezi panovníky jsou např. Assurbanapi, pres. Balmaceda, Faruk, Hermanarich, Jugurtha, Kambyzes, Kleopatra, Ludvík II. Bavor., Mithradates, Nero, Saul aj. — Mezi členy pan. rodů kor. princ Rudolf Habsburg. — Mezi válečníky Marcus Antonius, Berthier, Hannibal, Goering, Junot, Pichegru, Rommel, Samsonov. — Mezi státníky Brutus, Catilina, Cato Uticensis, Demosthenes, Goebbels, Gracchus, Hitler, Roland, Themistokles. — Mezi učenci Condorcet, Petronius, Pič, Seneca, Sokrates, Šusta aj. — Mezi spisovateli Hemingway, London, Mahen, Mrštík

Vilém, Těsnohlídek, Zweig, Stephan. — Mezi básníky Kleist, Majakovskij, Shelley, Stifter. — Mezi umělci van Gogh, Knueffer, Slaviček, Štursa, Žitěk. — Mezi hudebníky Nedbal, Ryba aj. — Mezi herci, Jul. Šamberková. — Mezi vynálezci Diesel, Chappe aj.

Sebevražda je smutné privilegium mužů. Mezi 602 sebevrahů je pouze 35 žen. Duchovní různých církví bylo 21 plus řada buddhist. mnichů. Mezi sebevrahy jsou i starci: 80letý vojévůdce Fokion, 85letý jap. spis. Akutagava, 98letý básník Isokrates, 110letý král Hermanarich. V souboji skončili např. Lassalle, Lermontov, Puškin. Pokus sebevraždy zjištěn např. u Napoleona I., diktátora Robespiera, hud. skladatele Rob. Schumanna aj.

Příčiny nebo okolnosti sebevražd: šilenství 7 případů, pomatenost 24, trudnomyslnost 14, nemoc 15, po porážce na bojišti 20, před popravou 18, v zářích 37, v zajetí 10, z bídý 8, prostřednictvím otroka nebo přítel 10, s rodinou 12, pokus sebevraždy 17, souboj 29, z donucení 23.

Způsob sebevraždy: nejčastěji zastřelení, oběšení, utopení, otrávení. Řidčeji probodení, otevíření žil, rozpárání (hara-kiri) nebo upálení, někdy skok do hlubiny.

Mezi uvedenými 602 sebevraždami připadá jen 73 do doby před Kristem, 360 do roku 1900 a 169 od r. 1901.

P. J. H.

K CIBULKOVÉ JUBILEU

Zcela živě se pamatují na přistěhování prof. Cibulky z Bratislavy do Prahy na pražskou theologickou fakultu. Nějak jsme jako bohoslovci při tomto stěhování pomáhali, a tak jsme přišli do styku s jeho notami. Velice nám — pro hudbu tehdy zaniceným — imponovaly tlusté svazky Bacha a Beethovena z edice Simrockovy, které seminářský sluha „pan Václav“ skládal v prozatímním bytě Cibulkově, v místnostech historického semináře ve staré klementinské budově. S Cibulkovým příchodem na fakultu jako kdyby zavanul nový svěží vítr do přednáškových síní. Mezi veřejnými zjevy ostatních profesorů se začala pohybovat tlumem elegantní postava tehdy asi 35letého docenta křesťanské archeologie dr. Cibulky. Měl styky v pražské učené společnosti a využíval těchto znalostí k vybudování a obohacování knihovny nové organizovaného a stále rozšiřovaného semináře křesťanské archeologie. Cibulkova láska k hudbě se nám vysvětlila později, kdy jsme se o něm dověděli, že býval už jako student výborný houslista. Hrál o prázdninách s klavíristkou pí Heranovou, matkou známého violoncelisty Bohuše Herana, skoro denně sonáty

klasiků houslové literatury. Býval dokonce jako violista členem kvarteta, v němž hrával prim sám slavný virtuos Jaroslav Kocián. Cibulkův styl s hudbou pokračoval dále za jeho římských studií. Tehdy řídil pěvecký sbor bohoslovců a upoutal pozornost samého Pia X., který ho přátelsky nazýval maestro. Po skončení studií a po návratu do vlasti ho pověřil hradecký biskup Doubrava vyučováním církevního zpěvu a dějin církevní hudby v diecézním semináři. Současně psal mladý vikarista a docent diecézního teologického učiliště nostrifikační práci „O vývoji liturgického zpěvu a jeho forem“. Ještě za vídeňských studií ve Frintaneu 1916–17 měl Cibulka možnost své hudební vzdělání dále prohloubit, posloučáním přednášek o dějinách hudby u Quidona Adlera.

Pak se ale cesty v oborech umění přece jen rozdělily. Cibulka přestal hrát, opustil raijský útesný svět hudby (až na pravidelnou účast při koncertech, hlavně Pražského jara) a začal se nořit do hlubin tajemných zákonitostí a souvislostí umění výtvarného, k němuž ho patrně přivedl a snad natrvalo připoutal duch proslulého historika umění a přitom delikátně jemného estéta Maxe Dvořáka, tehdy člena profesorského sboru filosofické fakulty vídeňské university. Tomuto oboru, ale i českým dějinám Cibulka zůstal věren, jak svědčí sborník „Umění věků“, vydaný k jeho sedmdesátinám a jeho práce právě minulých let. Poslední vykopávky na jižní Moravě, cyrilometodějské tradice velkomoravské „primordia celeberrimae gentis Čechoslovacae“, jak je nazval po shlednutí vykopávek a výstavy znamenitý odborník zahraniční, a oslavy cyrilometodějské, nedaly Cibulcevi dopřát si klidu. Bystrozrakem, zostřeným častými pohledy do dalek nenávrtně uplynulých dalekých staletí, vyčítá Cibulka ze sporých, jinému nečitelných stop starých půdorysů, ukrytých po staletí ve slovan-ské půdě, jihomoravské osudy obyvatel velké Moravy a pronáší své originální hypotézy. Jindy se zamýšlí nad dějinami ostatků sv. Cyrila a věnuje svou zasvěcenou a plnitelnou pozornost historii jeho hrobu. Tím, jakož i časově a geograficky přesnějším stanovením příchodu sv. Cyrila a Metoděje do našich zemí, obohacuje a doplňuje v nejnovější době epochální historii cyrilometodějskou. Tuto tematiku řeší Cibulka v časopise Byzantinoslavica, Praha 1965, skoro na 50 stránkách. Pro budoucí dokonalejší životopisný obraz života a práce obou věrozvěstů tím — kromě jiných autorů — připravuje závažné materiály, jako první kreslí ve vzpomínuté publikaci i podrobnou mapku cest, kterými asi procházeli svatí věrozvěstí, a srovnávací metodou (poutavé partie o soudobém cestování a pravděpodobném cestovním tem-

pu vůbec!) dospívá k názoru, že Konstantin-Cyryl a Metod nepřišli na Moravu r. 863, nýbrž teprve v r. 864, a to nejspíše ve druhé čtvrtině tohoto roku. S některými názory (jak zdravě podnětný je Cibulka právě zde!) lze diskutovat, ale jejich oprávněnost nelze jen tak zho-la vyvrátit.

Po pražských parcích dopoledne i odpoledne „manifestují“ důchodci své právo na odpočinek po celoživotní více nebo méně vyčerpávající práci. Cibulka-důchodce „manifestuje“ své „důchodování“ zamýšlením nad archeologickými a historickými problémy a domýšlením konkluzí z nich vyplývajících. Výsledkem této činnosti jsou ob-sáhlé, namnoze objemné práce. V tom je Cibulka mnohem mladším a mladým skvělým a strhujícím vzorem. Obohacuje naši vědu a kulturu v pokročilém věku nenáročně dále. Děkujeme s ním proto Bohu za dar jeho krásného a plodného života kněze, vědce a vychovatele. Děkujeme mu za jeho zářný příklad, právě o jeho, v plné svěžesti šťastně dožitých a prožívaných, osmdesátinách.

—vrt—

PŘÁVNÍ PORADNA

Oplocení zahrad.

Často se vyskytují dotazy, zejména na venkově, kdo je povinen oplocit zahradu a zda je soused povinen stavět pravý plot. K tomu na vysvětlenou uvádíme:

Tato ustanovení byla dříve obsažena v § 858 občanského zákoníku občanského z r. 1811. Tam bylo ustanovení, že každý vlastník pozemku je povinen postarat se na pravé straně od hlavního vchodu o nutné uzavření svého prostoru a oddělení prostoru cizího.

Do dnešního právního řádu tato zásada nebyla převzata. Nedojde-li proto mezi sousedy k dohodě a odmítne-li někdo plotit vůbec, není možno jej k tomu nutit cestou správní. Soudně jen za určitých podmínek.

Také v platném stavebním řádu není dána povinnost zřizovat rozhrady (ploty). Postavení plotu by bylo možné, kdyby docházelo k vážnému ohrožování na vlastním pozemku ze strany souseda. V tom případě se může občan domáhat, aby soud zakázal ohrožovateli takové jednání, nebo aby uložil provést opatření k odvrácení hro-

zící škody. Kdyby například soused vypouštěl drůbež na sousedův pozemek, mohlo by uložení opatření záležet i v tom, že by ohrožovatel na svém pozemku zřídil plot.

Zchátrá-li oplocení, může stavební úřad naříditi jeho opravu nebo odstranění. Vznikne-li pochybnost o tom, kdo je vlastníkem, má se za to, že je ten, kdo plot zřídil. Nelze-li to zjistit, je povinným vlastník, na jehož pozemku rozhrada stojí; je-li přesně na hranicích, dá se předpokládat společné vlastnictví.

Nepodřídí-li se sousedé, rozhodne o tom soud, případně za součinnosti stře-diska geodesie. Dr. V.

POSTUP PŘI PRODEJI NEMOVITOSTÍ

Občané často přicházejí na MNV či jiné orgány a dotazují se, jak postupovat při převodu nemovitostí, ať již prodejem, darem apod. V zásadě možno říci, že převody provádí státní notářství příslušného okresu, kde je nemovitost. Je ovšem možno uzavřít smlouvu před jiným státním notářstvem a notářství příslušné podle okresu smlouvu jen zaregistruje. Registrace smlouvy státním notářstvem je nutná, ať již smlouvu sepiše kdokoliv.

Dohodnou-li se strany na převodu nemovitostí, do-staví se jeden z účastníků na státní notářství, kde ob-drží tiskopis „Dotazník a čestné prohlášení“. Tam vyplní rubriky, kdo je převodcem, kdo kupuje, co se převádí, cena nemovitostí a vyjádření MNV v místě převáděné nemovitosti, MNV v místě bydliště převodce a MNV v místě bydliště nabyvatele. Takto vyplněný dotazník předáte státnímu notářství, které si opatří výpis z pozemkové knihy, identifikaci pozemků (skutečný stav po sloučení apod.) u střediska geodesie, případně požádá-te o odhad nemovitostí (ocenění). Po obdržení těchto dokladů státní no-

tářství svolá všechny účast-níky, tj. kupující i prodávající a sepiše smlouvu. Jsou-li předmětem převodu pozemky nad 30 arů, je třeba nechat smlouvu schválit odborem VHEZL-ONV. To již zařizuje státní notářství.

Nemůže-li se někdo do-stavit k podpisu smlouvy pro značnou vzdálenost, se-píše se smlouva pouze s přítomnými účastníky a spis se postoupí státnímu notářství v místě vzdálené-ho účastníka, který na tam-ním notářství ke smlouvě přistoupí. Tím se mu ušetří cesta.

Upozorňuji na hlavní zá-sadu převodu. Jeden z man-želů může domek či jinou nemovitost nabýt jen da-rem. Jakmile jde o prodej, nabývají vždy oba manželé společně do tzv. bezpodí-lového spoluvlastnictví. Vý-jimku může tvořit „trans-formace majetku“, tj. pro-káže-li jeden z manželů, že měl majetek za svobodna, tento majetek prodá a v rámci stržené ceny si opět pořídí jinou nemovitost, stává se vlastníkem opět sám. To ovšem musí stát-nímu notářství prokázat.

V zásadě tedy platí, že majetek, který je v osob-ním vlastnictví, lze volně převádět mezi občany. Ne-ní správný např. postup MNV, který působí na ob-čana, aby prodal svůj ro-dinný domek tomu, koho MNV navrhne. Občan může mít také více rodinných domků, a to v osobním vlastnictví, případně chatu u přehrady na léto a dru-hou v Krkonoších na zimu, státní notářství při těchto převodech pouze zkoumá, zda nejde o záměrnou spe-kulaci a hromadění majet-ku. Jde ovšem o výjimečné případy, neboť málokdo může nést udržovací ná-klady více staveb.

Před každým zamýšle-ným převodem doporuču-jeme obrátit se o radu na státní notářství, které vy-světlí podrobnosti, jež ne-bylo možno v této stati roz-vést. Dr. V.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉZE PRAŽSKÁ:

Ustanovení:

Svoboda Jiří, novokněz, ustanoven dekretem čj. 2850/66 od 1. 5. 1966 kaplanem v Chebu.

Nechybský František, farář, Praha-Bohnice, ustanoven dekretem čj. 3865/66 od 2. 6. 1966 excurrento ad-ministrátorem v Praze-Kobylisích.

Vlach Josef, administrátor, Oleška, ustanoven dekretem čj. 3866 od 15. 6. 1966 excurrento administrátorem v Kostelci n. Černými lesy, okres Kolín.

Jarma Jaroslav, administrátor, Čížkov, ustanoven dekretem čj. 3859/66 od 1. 6. 1966 administrátorem ve Sta-ré Roli, excurrento admin. čj. 3860/66 v Chodově a čj. 3861/66 v Tatrovicích, vesměs okres Karlovy Vary.

Hejhal Milan, býv. admin. v Plané u Mar. Lázní, ustanoven dekretem čj. 3857/66 od 1. 6. 1966 administrátorem v Čížkově a dekretem čj. 3858/66 excurrando administrátorem v Nových Mitrovicích, okres Plzeň-jih.

Mošna Bořivoj, administrátor, Močidlec, ustanoven dekretem čj. 3862/66 od 1. 7. 1966 administrátorem v Petrovicích u Rakovníka, dekretem čj. 3863/66 excurrando admin. v Senomatech a dekretem čj. 3864/66 excurr. admin. v Panošim Újezdě, vesměs okres Rakovník.

Aubrecht Jaroslav, býv. admin. v Městě Touškově, ustanoven dekretem čj. 3853/66 od 1. 7. 1966 administrátorem v Močidlcích, dekretem čj. 3854/66 excurrando administrátorem v Stědré, dekretem čj. 3855/66 excurr. admin. v Kobylé, vesměs okres Karlovy Vary, a dekretem čj. 3856/66 excurr. admin. v Rabštejně, okr. Plzeň-sever.

Houška František, kaplan, Svatá Hora, ustanoven dekretem čj. 3970/66 od 15. 7. 1966 kaplanem v Kladně a dekretem čj. 3974/66 excurrando admin. v Družci, okres Kladno.

Budka Antonín, novokněz, ustanoven dekretem čj. 4129/66 od 1. 8. 1966 kaplanem u sv. Mikuláše, Praha, Malá Strana.

Hájek Antonín, kaplan u sv. Mikuláše, Praha, Malá Strana, ustanoven dekretem čj. 4131/66 od 1. 8. 1966 kaplanem v Praze-Karlíně.

Záruba Jaroslav, admin. v Stanovicích, ustanoven dekretem čj. 4177/66 od 1. 8. 1966 administrátorem v Plané u Mar. Lázní a excurrando admin.: čj. 4178/66 v Boněnově, čj. 4179/66 v Brodu, čj. 4180/66 v Chodové Plané, čj. 4181/66 v Michal. Horách, čj. 4182/66 v Otíně, a čj. 4183/66 ve Vysokém Sedlišti, vesměs okres Tachov.

Kubík Rudolf, admin. v Plané u Mar. Lázní, ustanoven dekretem čj. 4186/66 od 1. 8. 1966 administrátorem ve Stanovicích, dekretem čj. 4187/66 excurr. admin. v Březoví a dekretem čj. 4188/66 ex. admin. v Andělské Hoře, vesměs okres Karlovy Vary.

Promoce:

Korba Emil, administrátor děkanství ve Staré Boleslavi, promován 27. 5. 1966 na CM. pražské bohoslovecké fakultě v Litoměřicích na doktora theologie (čj. 3164/66).

Wolf Václav, kaplan u sv. Anny v Praze-Žižkově, promován 13. 6. 1966 na CM pražské bohosl. fakultě v Litoměřicích na doktora theologie (čj. 3275/66).

Úmrtí:

Famfule Josef, býv. farář ve Slušticích, zemřel 17. 5. 1966 ve věku 97 let (čj. 3022/66).

Bronec František, farář v. v., Řevnice, zemřel 5. 6. 1966 ve věku 83 let (čj. 3367/66).

ARCIDIECÉZE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

P. Wehrich Jindřich, administrátor, Luhačovice, ustanoven od 1. ledna 1966 administrátorem na Hostýně.

P. Andryšek Antonín, administrátor, Pohořelice a excurr. admin. Otrokovice, ustanoven od 1. ledna 1966 administrátorem v Kašavě.

P. Zapletal Vojtěch, administrátor, Kašava, ustanoven od 1. ledna 1966 administrátorem v Pačlavicích.

P. Král Vojtěch, administrátor, Malenovice, ustanoven od 15. 4. 1966 administrátorem v Luhačovicích.

P. Fribyl Jan, poslední prov. v Domaníně, ustanoven od 1. ledna 1966 kooperátorem v Kyjově.

P. Hořák Kajetán, administrátor, Budišov n. B., ustanoven od 1. 1. 1966 excurrando administrátorem ve Starých Oldřůvkách a Podlesí.

P. Kulička Ludvík, poslední farář v Domaníně, ustanoven od 1. 3. 1966 kooperátorem v Hranicích.

P. Honek Alois, kooperátor, Holešov, ustanoven od 15. 4. 1966 administrátorem v Buchlovicích.

P. Pělucha Otakar, kooperátor, Kyjov, ustanoven od 15. 4. 1966 kooperátorem v Holešově.

P. Bělohlávek Josef, administrátor ve Starém Hrozenkově, ustanoven od 15. 4. 1966 administrátorem ve Vlachovicích.

P. Matýsek František, administrátor, Vlachovice, usta-

noven od 15. 4. 1966 administrátorem v Dědicích a excurr. admin. v Rychtářově.

P. Suchomel Zdeněk, administrátor, Dědice, a excurr. admin. v Rychtářově, ustanoven od 15. 4. 1966 administrátorem v Sadech a excurr. admin. v Popovicích.

P. Rybníkář Karel, administrátor, Sady a excurr. admin. Popovice, ustanoven od 15. 4. 1966 administrátorem v Bánově.

P. dr. Moštěk Josef, poslední arcib. sekretář, Olomouc, ustanoven od 15. 4. 1966 administrátorem ve Starém Hrozenkově.

P. Hozík Bohumír, poslední koop., Slavičín, ustanoven od 15. 4. 1966 administrátorem v Pohořelicích a excurr. admin. v Otrokovicích.

P. Machač Jan, arcidiec. pražský, poslední admin. v Bochově u Karl. Var, ustanoven od 15. 4. 1966 administrátorem v Gottwaldově-Malenovicích.

P. Gabriel Josef, administrátor, Nezdenice, ustanoven od 15. 4. 1966 excurrando administrátorem v Rudicích.

P. ThDr. Tkadlík Vojtěch, duch. správce sester sv. Kříže v Radkově Lhotě, ustanoven od 15. 5. 1966 kooperátorem v Přerově.

Pensionování v roce 1966.

P. Kresta Alfons, farář, Pačlavice, pensionován výměrem čis. 6160/65 ze dne 27. 12. 1965 s účinností od 1. ledna 1966.

P. dr. Glös Alfons, kooperátor, Hranice, pensionován výměrem čis. 4929/65 z 31. 12. 1965 s účinností od 1. ledna 1966.

P. Novák Josef, farář, Rudice (dkú Nivnice), okr. Uh. Hradiště, pensionován výměrem čis. 1061/66 ze dne 29. 3. 1966 s účinností od 1. dubna 1966.

P. Havel Alois, kooperátor, Přerov, pensionován výměrem čis. 1558/66 ze dne 13. 5. 1966 s účinností od 15. 5. 1966.

Úmrtí kněží v r. 1966:

Dr. Gollais Karel, far. v. v., Pišť, zemřel 13. 1. 1966, pohřben 17. 1. 1966 v Pišti.

Huvar Josef, far. v. v., Brušperk, zemřel 20. 1. 1966, pohřben 24. 1. 1966 v Třinci.

Žouželka Ladislav, far. v. v., v Libině, zemřel 20. 2. 1966, pohřben 24. 2. 1966 v Kladkách.

ThDr. Hráček Jan, vikář v. v. v Kunovicích u Uh. Hradiště, zemřel 5. 3. 1966, pohřben 8. 3. v Kunovicích.

Vejborný Břetislav, far. v. v. v Senohrabech, zemřel 30. 3. 1966 v Senohrabech, pohřben 5. 4. 1966 na Kopečku u Olomouce.

Stratil Alois, býv. admin. v Dolanech, zemřel 26. 3. 1966 v Olomouci, pohřben 31. 3. 1966 v Náměšti na Hané.

Mochola Antonín, far. v. v. ve Frenštátě, zemřel 26. 2. 1966 ve Frenštátě p. Radh., pohřben 2. března 1966 v Blatnici.

Fródl Karel, far. v. v., Ostravice, zemřel 25. 4. 1966 v Dobré, pohřben 28. 4. 1966 ve Ptení.

Strejček František, administrátor, Pivín, zemřel 11. 6. 1966, pohřben 15. 6. 1966 v Krčmani (č. sp. 1911/66).

DIECÉZE ČESKOBUDĚJOVICKÁ.

Vyznamenání:

Tvrdek Vojtěch, administrátor, Kamenný Újezd, jmenován osobním děkanem dnem 16. 5. 1966 (č. 437/66).

Straka Jan, administrátor, Hluboká nad Vltavou, jmenován osobním děkanem dnem 16. 5. 1966 (č. 438/66).

Ustanovení:

Fouz ar Karel administrátorem v Olešnici a excurrando administrátorem v Jílovicích (okr. Čes. Budějovice) od 1. 6. 1966 (č. 664/66).

Úmrtí:

Hašpl Josef, os. děkan v. v., Dobruška, zemřel 27. 4. 1966.

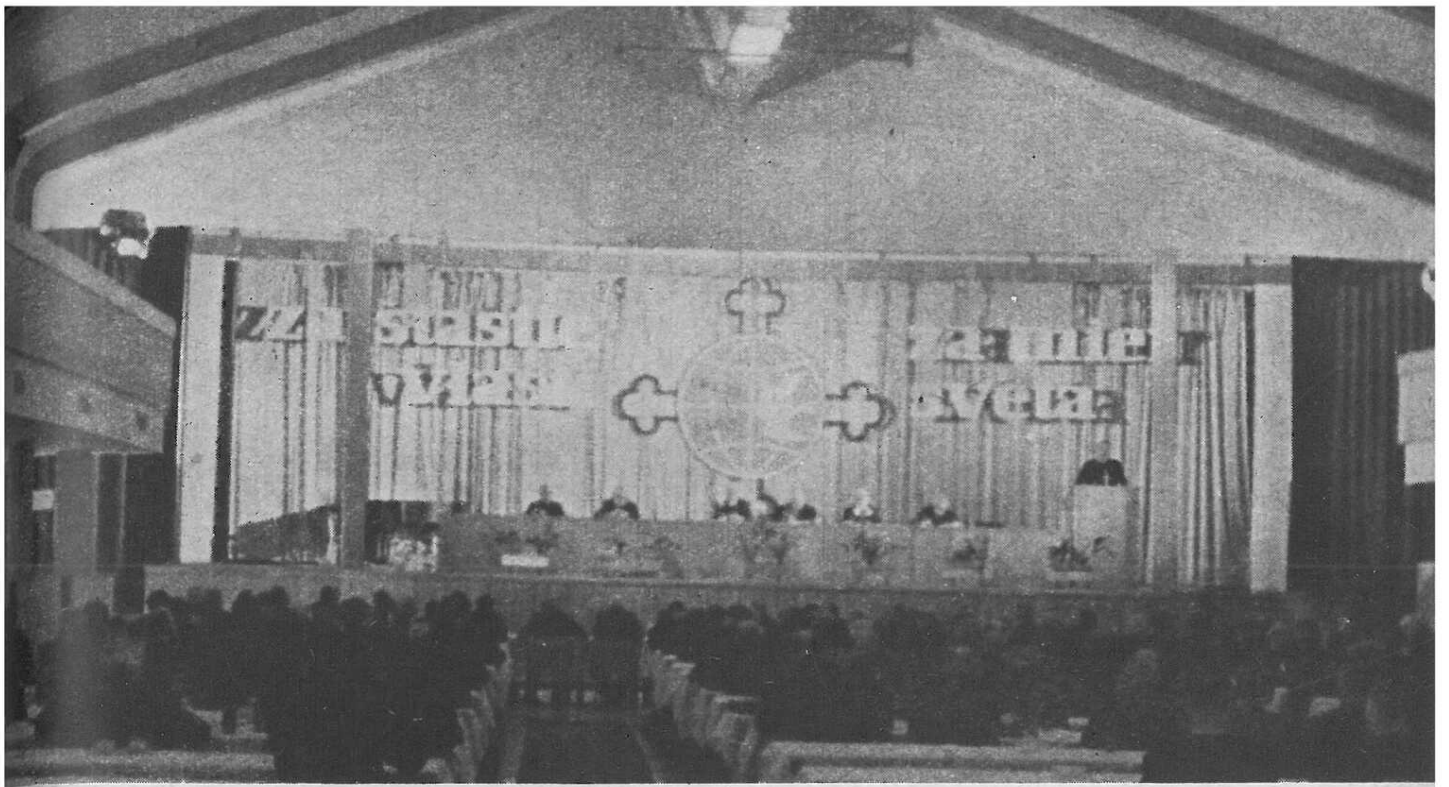
Bruderhans Jan, farář v. v., Strunkovice n. Bl., zemřel 26. 4. 1966 v Šumavských Hošticích.

Vondryška František, administrátor v Olešnici, zemřel 22. 5. 1966.

Pařízek Štěpán, os. děkan v. v., Křemže, zemřel 28. 5. 1966.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XVI - Číslo 7 - V Praze dne 10. září 1966

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ONC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku 15.— Kčs, celoročně 30.— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3.— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS — ústřední expedice tisku, odd. vývoz-tisku, Jindřišská 14, Praha 1. Podepsáno k tisku 26. 8. 1966 — A-05*61728

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XVI., ČÍSLO 8.—9. — LISTOPAD 1966

OBSAH: Dr. Josef Plojhar: Smysl a poslání CMVKD, DMV zdraví III. sjezd CMVKD, ThDr. František Konečný: Několik poznámek k existenciální filosofii a teologii, ThDr. Josef Kubalík: Zjevení Boží ve světle vatikánských koncilů, ThDr. Jan Merell: Literární druhy v Písmě svatém, Prof. dr. H. B. Meyer: Zpověď nebo duchovní vedení? ThDr. Václav Bartůněk: Konrád pražským arcibiskupem, J. M. Šk.: Liturgické hymny a sekvence, P. Jos. Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: Praefatio Christi regis, Dr. Josef Beneš: P. Václav Kostíha a P. František Voneš, Dr. Josef Beneš: P. Josef Adaukt Krebs, Dr. Věra Remešová: Zamyšlení nad Frant. Bílkem, Náš zápisník, Úřední zprávy.

SMYSL A POSLÁNÍ CMVKD

Dr. Josef Plojhar,
předseda Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSSR

NA ZASEDÁNÍ ROZŠÍŘENÉHO ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU CMVKD, které bylo 4. července v Bratislavě, byl jednomyslně přijat návrh předsednictva, aby na listopad byl svolán III. celostátní sjezd našeho mírového hnutí. Výsledkem sjezdového jednání bude aktivizace našeho hnutí a zdůraznění jeho významu; mají zde být vytyčeny další směrnice naší práce. Je samozřejmé, že i naše budoucí práce bude živou odezvou událostí, jež vznikají ze současné mezinárodní situace; bude rozhodným odsouzením americké agrese ve Vietnamu, výrazným přihlášením se k mírové politice Sovětského svazu a celého socialistického tábora. Stejně tak zhodnotí náš III. sjezd současné úkoly a vývoj v katolickém světě na základě výsledků II. vatikánského koncilu. Přitom naši duchovní nikdy nepustí se zřetele, že jsou věrnými syny své vlasti a po boku věřících zúčastní se plnění všech úkolů socialistického budování.

BYLY VYKONÁNY VŠECKY PŘÍPRAVY od vikariátů a děkanátů až po volbu delegátů na sjezd v diecézních mírových výborech; už na předsjezdové době byl s velkou odpovědností projednáván současný stav naší činnosti a hledány cesty, jak přispět k tomu, aby naše kněžské mírové hnutí ještě lépe plnilo své poslání. A tak ve dnech 24. a 25. listopadu setkáme se na III. sjezdu, abychom posoudili výsledky vlastní práce v době, jež uplynula od II. sjezdu, a společně se zamyslili nad výhledy do dalších let.

PŮJDEME NA SVŮJ III. SJEZD S OPRÁVNĚNOU DÁVKOU HRDOSTI, jež vyplývá z vědomí, že jsme už před desetiletím dobře viděli, dobře hodnotili, šli dobrou cestou. Ověřila nám to i usnesení II. vatikánského koncilu, jež v některých otázkách, které ve zkratce označujeme jako „dialog se světem“ a v otázce působnosti kněží v moderním světě, přímo potvrzují naši minulou činnost. Jak se změnila časy! Byly doby, kdy i na odpovědných církevních místech nebylo pochopení pro naši práci. Neslevili jsme ze své původní koncepce, kterou si zde připomeňme aspoň ve stručnosti. Vycházeli jsme tehdy ze skutečnosti, že lidstvo po druhé světové válce, po pokusu fašismu ovládnout svět a po jeho porážce a kapitulaci, zakládá novou epochu, která je vyznačena především cestou k demokracii, pokroku, socialismu. Tuto pravdu nikdo nemůže popřít, ani vyvrátit, tuto skutečnost nikdo neodstraní. A to se nám v Československu obrazilo snad nejvýrazněji — avšak i v mezinárodním měřítku zněla neodbytně otázka: Jak se ke zrodu nové epochy lidstva postaví půl miliardy katolíků na naší planetě? Postaví se stranou, nebo pochopí dobu a půjdou vpřed?

MY JSME NASTOUPILI JEDNOZNAČNOU CESTU V NAŠEM MÍROVÉM HNUTÍ. Dokázali jsme, že i v socialistické společnosti může Církev existovat a že je možné vytvořit podmínky dobrého soužití v přátelské spolupráci. Aniž jsme cokoli slevili ze své věrnosti jako římskokatoličtí kněží, jsme věrnými syny svého lidu, s nímž pracujeme a budujeme šťastnou budoucnost své socialistické vlasti. A to je i naším programem do budoucna. Na III. sjezdu si povíme podrobněji, jak se chceme aktivně podílet na další výstavbě, na budování štěstí a spokojenosti naší společnosti, v níž naši věřící mají plné možnosti náboženského vyžívání, neboť vláda naší republiky s porozuměním respektuje city věřících.

OD DOB SLAVNÉHO PONTIFIKÁTU JANA XXIII. A EKUMENICKÉHO KONCILU se opětovně a jasně potvrdilo, že jsme správně jednali, když jsme poukazovali na to, že působení Církve v dnešním světě nemá být spojováno s konzervativními silami a nositeli antikomunismu, a sám průběh

koncilu nám dal za pravdu, že tyto síly by zavedly církev na scestí; když jsme proklamovali, že není špatným katolíkem ten, kdo mluví s křesťanem jiného vyznání, nebo dokonce s ateistou, ale naopak, že toto právě je výrazem křesťanské lásky k bližnímu a cestou k mírovému soužití všech lidí na světě.

USILUJEME-LI O ŠTASTNOU BUDOUCNOST LIDSTVA a o život poznamenaný křesťanskou láskou k bližnímu, nemůžeme ani napříště přihlížet nečinně a nezaujatě k událostem, jež jsou zdrojem neklidu, bojů, krveprolévání a nesvobody. Vždy jsme vystoupili na obranu vykořisťovaných, bezmocných, na obranu obětí jakékoli agrese, ať šlo o Dálný východ, Latinskou Ameriku, rozvojové země Asie či Afriky. Také v budoucnu budeme bojovat proti všem, kdo chtějí budovat společenství na bodácích, kdo chtějí ovládnout pomocí tanků a letadel. Nemalé úkoly nám v budoucnu vyvstanou v boji proti západoněmeckému fašismu, revanšismu a nenávisti. A posléze v naší šťastné vlasti, v socialistickém Československu si ani dost neuvědomujeme, že třetina lidstva hladoví, že lidé umírají podvýživou, že bídu světa působí i milióny lidí bez základního vzdělání. Není možno, abychom zde nečinně přihlíželi.

POSÍLÁNÍ NAŠEHO KNĚŽSKÉHO MÍROVÉHO HNUTÍ ještě nadlouho není dovršeno. Celostátní mírové hnutí katolického duchovenstva má svůj velký význam církevní, vlastenecký i politický. Náš věřící lid i katolická církev velmi potřebují naši práci, naši aktivitu. Především dále rozvineme a prohloubíme jednotu a bratrství českého a slovenského duchovenstva. Nepřipustíme nic, co by neslo známky falešného nacionalismu a šovinismu. Naše mírové hnutí je sdružením duchovenstva českého a slovenského, dvou bratrských rovnoprávných národů. Budeme činitelem, jenž chce spoluvytvářet příznivé podmínky k řešení nejrůznějších akutních otázek, ale i k rozkvětu církve v naší vlasti.

SVOU PRÁCI, K NÍŽ NASTOUPÍME III. SJEZDEM, osvěžíme mladými silami nastupujících kněžských generací. Vedle zkušených a už vpravdě zaslužilých vlasteneckých kněží našeho hnutí, kteří se vyznačují zkušenostmi, postavíme elán kněžského mládí. Chceme nalézat konkrétní formy spolupráce, aby už z našich fakult vycházeli netoliko dobří katoličtí kněží, ale též věrní stoupenci našeho mírového hnutí.

ROZŠÍŘÍME I MEZINÁRODNÍ STYKY tím, že zveme na svůj sjezd též představitele katolického duchovenstva ze zahraničí, neboť i tam je o naší práci a poslání velký zájem. Třetí sjezd poskytne tak nejlepší příležitost informovat nejen u nás v Československu, ale i zahraničí o programu, plánech i organizaci naší další práce.

DALŠÍ FÁZE VÝVOJE SPOLEČNOSTI A SVĚTA předpokládá setkávání lidí různých společenských, politických i světových názorů. Styky s našimi zahraničními oltářními bratry rozmnožíme a prohloubíme navazováním kontaktů s kněžími různých zemí s různým zřízením. Tato setkání mají nesporný význam pro náš rozhled i pro poznání naší práce v socialistické vlasti.

TO JE RÁMEC A HLAVNÍ ZÁSADY PRO JEDNÁNÍ III. SJEZDU CMVKD. Stručně řečeno: Půjde o to, abychom konfrontovali křesťanské učení s potřebami současného světa, který musí být mírový a sloužit blahu lidstva. Zcela po smyslu slov konstituce pastýřské „Církev v současné době“ - „Gaudium et spes“ V, 82: „Protože se mír spíše může zrodit ze vzájemné důvěry národů, než jim být vnucen terorem zbraní, musí se všichni přičinit, aby konečně ustaly závody ve zbrojení a aby se přistoupilo k postupnému omezování zbraní nikoli jednostranně, nýbrž rovnoměrně podle dohody a za skutečných a účinných záruk.“

V těch několika dnech, které nás dělí od sjezdu — si uvážíme a promyslíme vše, čím chceme přispět k tomu, aby náš sjezd byl tvůrčím zasedáním, aby byl důstojným obrazem poslání a cílů našeho hnutí.

DMV ZDRAVÍ III. SJEZD CMVKD

AMV PRAHA

Usnesení bratislavského zasedání ústředního výboru CMVKD, aby byl v listopadu svolán do Prahy celostátní sjezd katolického duchovenstva, vyvolalo mezi kněžími pražské arcidiecéze pozitivní a radostnou odezvu. Projevilo se to hned od začátku naší přípravy na sjezd, kterou jsme zahájili 8. září schůzí arcidiecézního mírového výboru a 12. září instruktáží vikariátních tajemníků. Kanovník Václav Kořínek, vikář II. pražského vikariátu, promluvil jistě ze srdce všech našich spolubratrů, když na schůzi AMV prohlásil: „Upřímně vítáme rozhodnutí ústředního výboru CMVKD a těšíme se z toho, že se po odstupu sedmi let, jež uplynula od našeho II. sjezdu ve vinohradské sokolovně, sejdem ze všech diecézí ČSSR na mohutném shromáždění, abychom před naší i světovou veřejností manifestovali své pevné odhodlání pokračovat ještě s větší aktivitou v práci pro zachování světového míru, neboť jsme přesvědčeni, že tato práce patří k předním povinnostem katolického kněze. Vítáme, že předmětem sjezduvého jednání bude pastorální konstituce „Církev v současném světě“, tento významný dokument II. vatikánského koncilu, vyzývající všechny katolické křesťany, aby se aktivně účastnili řešení problémů dnešního světa. Vítáme III. sjezd katolického duchovenstva také z toho důvodu, že nám opět poskytne příležitost dokumentovat bratrským shromážděním českých a slovenských kněží nerozbornou jednotu obou našich národů a naši neochvějnou věrnost k společnému domovu, jímž je naše milovaná Československá socialistická republika.“ Upřímná slova kanovníka

Kořínka podtrhl člen arcidiecézního mírového výboru P. František Hochmann ze Sedlce, který vyslovil přesvědčení, že nadcházející sjezd ukáže katolickému světu, s jakým porozuměním a opravdovým zájmem chápou naši kněží úkoly, jež nám ukládá dnešní doba.

V podobném duchu vyznívaly též projevy dalších našich spolubratrů i na vikariálních konferencích, které následovaly po schůzi arcidiecézního mírového výboru. Referáty i diskuse na těchto setkáních byly ve znamení radostné předsjezdové nálady. Byli zvoleni delegáti na arcidiecézní konferenci, která se uskutečnila v Praze 27. října a stala se vhodnou příležitostí ke zhodnocení práce arcidiecézního mírového výboru za období, jež uplynulo od II. sjezdu katolického duchovenstva. Byl to zdařilý sjezd a prokázal hlubokou oprávněnost našeho mírového hnutí, jak z občanského, tak i z církevního hlediska. Správnost myšlenek a zásad Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva potvrdil vývoj ve světě i v katolické církvi v poslední době. Mnohé z těch ideálů, za které jsme v našem hnutí bojovali od začátku, byly skvěle obhájeny průběhem a jednáním II. vatikánského koncilu svolaného velikým papežem Janem XXIII. Jeho mírová encyklika „Pacem in terris“ stala se Magnou chartou katolického křesťana XX. století. Tyto pozitivní momenty v životě katolické církve byly nám vzpruhou a pobídkou pro naši mírovou činnost v uplynulém období a naplňují nás radostí stejně tak, jako budovatelské úspěchy našeho lidu, s nímž jsme se upřímně radovali při oslavách 15. i 20. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou. Vzpomínáme, že se předsedovi a tajemníkovi arcidiecézního mírového výboru pražského dostalo vzácné cti, že mohli odevzdat prezidentu ČSSR Ant. Novotnému blahopřejný dopis CMVKD k 20. výročí osvobození naší vlasti.

Práce našeho arcidiecézního mírového výboru v uplynulém období byla radostná i proto, že díky porozumění, které projevila naše vláda, byla vyřešena situace v pražské arcidiecézi jmenováním biskupa dr. Františka Tomáška apoštolským administrátorem a prelátá dr. Ant. Stehlíka proboštem Metropolitní kapituly u sv. Víta. S radostným očekáváním hledíme vstříc III. sjezdu katolického duchovenstva, kterého se spolu s našimi spolubratry z ostatních diecézí naší vlasti, zúčastní i přes 100 delegátů z naší arcidiecéze, kteří byli zvoleni na arcidiecézní konferenci 27. října. Sjezdovému jednání přejeme hodně zdaru a Božího požehnání.

Kanovník Jan Mára, tajemník AMV

Probošt dr. Ant. Stehlík, předseda AMV

AMV OLMOUC

Památne dny 4. až 6. července 1950, kdy na Velehradě sešlo se skoro na pět set kněží, vedených heslem „Církev a vlast“, hrdě se hlásících k dlouhé řadě kněží buditelů a vlastenců let minulých, zasáhly nesmazatelně do života kněží v celé naší vlasti.

Shromáždění kněží u vědomí volání doby a své odpovědnosti před Bohem a národem, pozvedli svůj hlas, který rozezvučel ještě včas a požehnaně duše svěřeného lidu: jako hlasatelé Kristova učení pokoje hlásíme se do světového tábora obránců míru. Za mír budeme se nejen modlit, ale spolu se všemi lidmi dobré vůle i pracovat!

Toto rozhodnutí vedlo bezprostředně k založení Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva v Praze, který začal cílevědomě organizovat pracovní zápal pro vznešenou myšlenku světového míru v jednotlivých diecézích. Je přirozené, že Morava, která připravila kolébku mírovému hnutí katolického duchovenstva, byla i nadále obětavou matkou růstu tohoto hnutí, vzešlého z útrap válek, modliteb a osvícení, jakož i nadějí na zachování dědictví otců. Proto v roce 1961 došlo v Olomouci k založení arcidiecézního mírového výboru, v jehož čelo postaven kněz prošlý peklím koncentračních táborů P. Josef Glogar, pozdější generální a nynější kapitulní vikář. Tehdejší přesvědčivá slova dr. Antonína Stehlíka z Prahy zapadla v dobrou půdu řady kněží, kteří vytvořili předsednictvo. Většina z nich je pilířem mírové práce v arcidiecézi až dosud. Nynější probošt prelát dr. Antonín Stehlík může o jubilejních slavnostech mít radost, že zaséval-li s námahou, dnes již s radostí může sklízet bohaté plody mírové práce v olomoucké arcidiecézi.

Neškodí trochu zamyšlení.

Mírová práce u nás byla požehnaně a radostně plněna po všechna ta léta podle bohatých směrnic a zkušeností pražského předsednictva, kde Olomoučtí vždy zaujímalí místo dobře všimáné a respektované. Stejně tak tomu bylo v různých komisích, jako zemědělské, zahraniční, zájmové, organizační, kulturní, v komisi pro práci s mladými, kde olomoučtí přinášeli svoje návrhy a životní zkušenosti z namáhavé liché cyrilometodějské vinice. Tyto náměty se na počátku někdy zdály být hodně ofenzivní, radikální. Avšak v bratrské spolupráci a ochotně s nápady druhých diecézí přinesly mnohou dobrou iniciativu k celostátní mírové práci v řadách katolických duchovních.

Přece však je na naší práci v olomoucké arcidiecézi zvláštní pečť práce, jakási specialita náplně i metod.

Po vzoru sv. Cyrila přistupujeme ke každé otázce dobrou studijní přípravou. Proto u nás mírový pracovník musí být stále v kontaktu s knihami, novinami a všemi moderními sdělovacími prostředky. Po vzoru Metodějově učíme se: my z lidu vyšli, pro lid se zcela obětovat. Cyrilometodějské jubileum v r. 1963 nám dalo příležitost nejen připravit celostátní oslavy na Velehradě, ale i ve větších střediscích kraje, kde vzor mírové práce podle sv. bratří nám nezapomenutelně v duši otcovsky vstúpil zesnulý prelát dr. Cinek. V arcidiecézi máme dosud čerstvé stopy požehnané pacifikační práce služebníka božího dr. Antonína Cyrila Stojana. V roce 1963 a sice 20. listopadu jsme na slavnostním shromáždění v Olomouci a pak na okresních konferencích uctili památku tohoto velkého vzoru práce pro lid. Od té doby jsme ještě více zintenzívnili svou snahu dostávat se k lidským srdcím kouzelným klíčem stojanovské lásky k bližnímu. Mnozí pracovníci arc. mírového výboru v Olomouci jsou nápomocní v pracích přípravného procesu pro blahorečení Stojana.

Při své práci stále zdůrazňujeme, zvláště věřícím a mladým kněžím, že nikdy jsme nic nechťli, než blaho církve a manifestaci věrnosti k ní. Proto jsme zcela připravili a provedli oslavu 900. výročí obnovení moravského biskupství v Olomouci v r. 1963. Pod klenbou svatováclavské svatyně na našem domě jsme si tehdy slíbili, že jako prst vztyčený k přísaze, bude nám, do dálky viditelná věž domu, tuto manifestaci víry připomínat a náš přístup k mírové práci skrze věrnost církvi mezi lidem usnadňovat.

Jsmé však i syny vlasti, a proto využíváme každé jubilejní připomínky, abychom se přidružili k lidu, který svou vlast tak miluje. Na podzim konáváme slavnostní schůze k Měsíci čs.-sovětského přátelství již od roku 1960. Nepomíjíme vážný čas před volbami ve státě, konáme informační slavnostní shromáždění. Zvláště krásné bylo 8. května 1964, kdy vzpomenu též 15. výročí vzniku Obránců míru. Neskrýváme svou vděčnost armádě osvoboditelce a zvláště 16. června 1965 dali jsme své city najevo krásnou a vysoce umělecky hodnotnou slavnostní akademií. Slavné květnové dny v r. 1961 byly v naší arcidiecézi zásluhou mírového výboru mohutné a důstojné, poněvadž jsme po prvé svou vděčnost vyzpívali kněžským pěveckým sborem. Tehdy vystoupil v opravdu uměleckém podání poprvé a nyní se uplatňuje při každé naší slavnosti. Zpíval již i v Praze, Ostravě, Opavě, Gottwaldově, Olomouci, Novém Jičíně. Je v současné době v mohutném, radostném dalším rozvoji. Má své pěvecké skupiny v Ostravě, Olomouci, Gottwaldově a v posledním čase si dobře vede i mladá skupinka kněží zpěváků v Opavě. Náš arcidiecézní pěvecký kněžský soubor je naše specialita katexochen a zůstane naší přední láskou a péčí.

Víme, že žijeme z tradic kněží buditelů a proto se k nim hrdě hlásíme, jejich život studujeme, jejich příkladem se řídíme. V našem století je to především arcibiskup Stojan, dr. Cinek, slezský buditel farář Böhms a další. Vzpomínáme jich stále při různých příležitostech, těšíme z jejich díla, opěvujeme je slovem i zpěvem na různých slavnostech. V posledním čase nás zaujímá zjev velkého svatováclavského biskupa Jindřicha Zdíka, stavitele olomouckého dómu, zakladatele pražského Strahova, Želivy a Doksan. Oslavili jsme ho na slavnostním shromáždění celé arcidiecéze 19. října 1966 na církevních slavnostech na dómu. Téhož dne jsme vzpomínali v krásném projevu probošta dr. Antonína Stehlíka 15 let svého arcidiecézního mírového výboru duchovenstva v Olomouci.

Naše práce radostně navazuje na II. vatikánský koncil, studujeme jeho projevy, zvláště 13. schéma a většina členů arcidiecézního mírového výboru působí při obnově posvátné liturgie.

Na náš 3. sjezd se opravdu těšíme a pomáháme svými náměty, aby jeho usnesení byla ještě větším aktivizováním celostátní mírové práce katol. duchovenstva. Pozdravujeme tento sjezd, jako setkání nás z generace starší, kteří byli na počátku, s těmi, kteří jsou ochotni nést prapor Kristova míru těm, kteří oňijdou po nás!

Eduard Hurník, arcidiecézní tajemník AMV

Josef Glogar, předseda AMV

DMV HRADEC KRÁLOVÉ

Příliš prudkým tempem utíkají dny a roky a přinášejí sled událostí tak, že dnes patří minulosti to, co bylo otázkou nebo nadějí včerejška, a nikdo nemůže vytyčit, čím překvapí zítřek. A přece v předvečer významných chvil je nutno aspoň na okamžik se zastavit a vážít skutečnosti uplynulého času i zahledět se k obzoru budoucnosti. Osudové zvraty i krok dějin nepoznamenávají jen významné státníky. Dotýkají se i všedního života a proměňují je. Nezůstáváme lhostejní k dění kolem sebe ani my kněží, díváme se na to, čím žije naše vlast, radujeme se z každého jejího úspěchu a rmoutíme se nad vším bolestným, co se jí dotýká. Díváme se však s úzkostí i na starosti, které zachvívají světem. CMVKD, věren své zásadě, stanovené na památném svatováclavském sjezdu r. 1950, svolává čas od času schůze celostátního výboru i diecézní porady, v nichž nejen informuje, ale podává i direktivy našemu jednání. To vše ve vikariátních konferencích přechází až k nejposlednější farnosti. Jest sice pravda, že někdy spád světového nebo církevního dění je tak rychlý, že určité okolnosti ztrácejí lesk své aktuálnosti dřív, než dojdou k poslední vikariátní schůzi. Ale je také pravda, že mnoho z toho, co přinášely dny a roky se vrací živou vzpomínkou při pohledu nazpátek a nelze to přirovnat ke kamenu, který kolem sebe rozvířil trochu vln a zapadl v zapomenutí.

Je to už opravdu sedm let, co se ve dvoraně vinohradské sokolovny sešel II. sjezd katolického duchovenstva ČSSR? Sedm roků je sice velmi krátká doba, ale někdy ani celá desetiletí nepřinesou tolik změn na křeslech vedoucích státníků i na papežském stolci, v životě světa i církve, v událostech vlasti i jedné diecéze, jako roky právě uplynulé.

Druhý sjezd přešel v radostnou přípravu na oslavy 15. výročí našeho osvobození Sovětskou armádou. Sama královéhradecká diecéze svým duchovenstvem i věřícími přispěla k nim budovatelskými závazky: 62 408 hodin v hodnotě 187 754 Kčs a materiálem z vlastních zdrojů v ceně 157 480 Kčs. I když je nám cizí jakékoli chlubení, jsme dětmi této země a radujeme se z toho, když je oceněna i uznávána naše práce. Avšak bylo by jistě nošením dříví do lesa vypočítávat všechny akce, které jsme mohli vykonat ve službě svého domova, hodnotit všechny schůze i podnětné diskusní příspěvky. Celou duší se radujeme z každého dobra, které rozkvétá u nás i ve světě, radujeme se z toho, že v míru přistupujeme ke svým úkolům, ale dotýká se nás bolestně osud těch zemí, kde je prolévána lidská krev. Při pohledu nazpět nelze vděčně nevzpomenout na papeže blahé paměti Jana XXIII., na jeho energické a při tom tak lidsky strastlivé vystoupení při tzv. Karibské krizi. Tehdy byla nová světová válka blíž než na dosah ruky. Možná říci, že ten „vetchý a nemocný stařec na Petrově stolci“ se stal významnou osobností nejen dějin církve, ale celého světa. On poznamenal vrcholné dílo svého krátkého pontifikátu — II. vatikánský koncil — duchem bratrství, lásky a starostlivosti i o hmotné osudy dětí tohoto světa a jejich povznesení. On i jeho nástupce Pavel VI. položili první základy tolik potřebného dialogu se světem. Bylo třeba vyjít z uzavřenosti staletých hranic římské církve a obrátit se tváří v tvář celému světu s prosbou, aby společně humanitní ideály otevřely bránu nového dorozumění. Život na ulici je přece docela jiný než v pohledu přes zpozděný mřížku. Cesta sv. Otce do Sv. Země, do Indie a především na XX. zasedání Valného shromáždění OSN byla zase přínosem světovému míru, jako je jím v posledních dnech vydaná encyklika proti válce ve Vietnamu.

Oba papežové také zapůsobili na vývoj církevního života u nás. První svatováclavský sjezd — to byly ještě značně nejasné obzory soužití Církve a státu, poznamenané přísnou a nesmlouvavou autoritou Pia XII. Druhý sjezd byl přímo prozářen dobrotivou tváří Janovou a jeho slavné *aggiornamento* dalo tím víc naděje k odstranění bolavých rozporů i ke společné práci. Třetí sjezd znamená daleko větší vyjasnění vzájemných vztahů a Pavlovu cestu k ekumenismu i dialogu se světem. Události života církve nelze oddělovat od událostí dějin světa. Země, společná matka nás všech nese na své hrudi děti různých společenských vrstev, různých vyznání i různé barvy pleti. Církve chce sloužit všem, všem zdůrazňuje nejvyšší odkaz svého zakladatele, lásku, která dává životu nejvzácnější hodnoty. To je konečně i cílem reformy liturgie, která se má přenášet do života ve slovech Kristových: „Nejvyšší jsem, aby se mi posluhovalo, ale abych sloužil!“ To je argument služby ochotné a dobrovolné, nezištné a usměvavé, argument účinné spolupráce při odstraňování všech ran, které trápí lidskou rodinu v celku i v jednotlivcích. V tomto duchu jsme přistupovali k oslavám 20. výročí našeho osvobození a byly to opět stovky a stovky hodin, které odpracovali duchovní správcové spolu se svými věřícími na zkrášlení našeho prostředí, na opravách kostelů i záchraně vzácných kulturních hodnot.

Je víc než samozřejmé, že toto všechno bylo během krátkých sedmi let předmětem rokování na velmi četných diecézních i vikariátních poradách, k němuž přistupovalo školení jednotlivců i celých skupin kněží. A jestliže celá Evropa a naše vlast především s úctou vzpomínala na přínos sv. Cyrila a Metoděje k duchovní proměně slovanských národů, mělo kněžstvo naší královéhradecké diecéze dvojí příležitost oživit si na příkladě dějin správnost nastoupené cesty. Výročí 300 let od založení biskupského stolce v Hradci Králové (1664) a sama osobnost našeho prvobiskupa, Matouše Ferdinanda Sobka z Bilenberku, jednoho ze spoluautorů Berní ruly čáslavského kraje, dala zadostiučinění všem kněžím, kteří v trpělivé a neokázalé práci usilují o to, aby si lidé rozuměli a dovedli v kousek ráje proměňovat rodiny, osady i celý kraj. A naše pouť do Kladska ke hrobu slavného diecézáná Arnošta z Pardubic, prvního arcibiskupa pražského a rádece Otce vlasti — kolik tu opět bylo zdrojů radostného vědomí, jak božské a veliké je sloužit lidu, sloužit pokoji a hledat to, může sblížovat.

Četní kněží se také zúčastnili rekreačních i studijních zájezdů do NDR a je jistě zajímavý pohled na náboženský život našich sousedů.

S hrdostí a s radostí se díváme na uplynulých sedm let našeho života a nastávající III. sjezd řím. katol.

duchovenstva pozdravujeme slovem liturgie: „Vyjděme v pokoji — ve jménu Páně!“ V čele se sv. Otcem Pavlem, v čele s našimi Otcí biskupy a Ordináři k nové práci pro pokoj mezi lidmi, k dalšímu rozkvětu důvěry, úcty a spravedlivého sblížení mezi lidmi dobré vůle u nás i ve světě!

Kanovník dr. Karel Jonáš, tajemník DMV

Kapitulní vikář Václav Javůrek, předseda DMV

DMV BRNO

V archivu Diecézního mírového výboru brněnské diecéze je uloženo několik odznaků připomínajících II. celostátní sjezd katolického duchovenstva ČSSR v Praze, konaného v prosinci 1959. Bílá holubice v modrém poli s iniciálkami CMVKD připomíná na odznaku ony slavné a vzrušující chvíle.

Tak jako před sedmi léty na II. celostátním sjezdu, připravujeme se letos k oslavě 15. výročí Mírového hnutí katolického duchovenstva a vzpomenout výsledků práce za uplynulých 7 let na III. celostátním sjezdu římsko-katolických duchovních v Praze ve dnech 24. a 25. listopadu.

Sedm let v životě člověka a obzvláště v dějinných souvislostech není podle obvyklých měřítek dlouhá doba, za určitých okolností může ale svým významem nahradit celá staletí. V posledních letech bylo nemálo úskalí, která hrozila světovým konfliktem a která se podařilo zažehnat. I naše snahy zapadly do celosvětového úsilí všech lidí dobré vůle a byly příspěvkem onoho pokoje a míru, který náš Pán Ježíš Kristus svou smrtí na kříži pro nás vykoupil.

I když nejsou dosud uhašena všechna ohniska světového požáru a Vietnam je v současné době výzým mementem, přece jen se můžeme právem potěšit a radovat z toho, že síly míru nedovolily zhoubným proudům a vášním přerůst ve světový konflikt.

V uplynulém pětiletí nesmírnou podporou pro naše snahy byly myšlenky a iniciativa sv. Otců Jana XXIII. a Pavla VI., adresované celému světu ať už v jejich osobních projevech, či koncepcích vtělených do usnesení II. vatikánského koncilu. Jsme nesmírně vděční našemu Stvořiteli, Pánu Bohu, že nám dopřál žítí v době tak velkých papežů, posluhů míru.

Tyto úvahy, představy a myšlenky zapalovaly nejen nás, představitele mírového hnutí katolického duchovenstva v brněnské diecézi, posilovaly ale také naše spolubratry v jejich každodenní pastorační práci a byly silným poukem pro vytváření jednoty lidí ve farnostech. To bylo naším programem, programem Mírového hnutí katolického duchovenstva.

Jak často jsme si na našich diecézních a děkanských konferencích připomínali odstavce encyklik, jak toužebně jsme čekali na každé slovo těchto papežů, když situace ve světě hrozila konfliktem. Naše niterné přesvědčení a představy o království Božím na zemi, myšlenky koncilu a autorita našich papežů, to jsou hlavní morální zdroje našeho mírového úsilí.

V tomto duchu nesly se také naše pracovní konference ať už diecézní či děkanské v posledních pěti letech. Nebylo kněze, nebylo farnosti a kazatelny, odkud by nezaznívaly ideje koncilu posledních papežů a jejich encyklik.

V naší diecézi měli jsme v uplynulých pěti letech 14 diecézních pracovních konferencí a v každém okrese přibližně stejný počet konferencí děkanských. V roce 1965 sešli jsme se s našimi spolubratry z celého území ČSSR na celostátní konferenci v Brně k oslavě 20. výročí osvobození ČSSR. Nezapomínali jsme při naší práci na mladé absolventy Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty, s nimiž byla uspořádána celodiecézní beseda v r. 1966.

Se zadostiučiněním můžeme říci, že v mírové práci duchovenstva naší diecéze v uplynulém období se uskutečnil další vzestup rozmanitostí a odborností referátů a diskusí a iniciativností pracovníků.

Zvlášť potěšitelnou je skutečnost, že našich mírových konferencí, ať už diecézních či okresních, zúčastňují se jako hosté představitelé státní správy, kteří si naší práci váží a mají pro nás vždy slova povzbuzení.

Velkou podporu naší práce je i zájem nřdp. kapitulního vikáře dr. Josefa Kratochvíla. Víme dobře, že při svých 90 letech má plný nárok na oddych, také on ale nevynechá jedinou schůzi a pravidelně vytrvá až do konce. Hřejivá a povzbuzující jsou jeho slova jak v ohledu pastoračním, tak i k mírové naší práci.

Gross Josef, tajemník DMV

Dr. Drábek František, předseda DMV

DMV ČESKÉ BUDĚJOVICE

S upřímnou radostí uvítalo kněžstvo českobudějovické diecéze návrh a usnesení CMVKD na svolání III. sjezdu do Prahy. Od šumavských hor a chodských hvozdu až k romantické krajině českomoravské probíhají přípravy duchovních na tento sjezd. I když se jistě nebudou moci jej všichni zúčastnit, jistě prostřednictvím zvolených delegátů budou brát plnou účast na tomto zasedání tak významném pro život katolické církve, českého a slovenského kněžstva i věřícího lidu. Vždyť i my, ač je nás mnoho, jsme jedno tělo v Kristu, každý jsme údem jeden druhému. (Řím. 12, 5).

Duchovenstvo českobudějovické diecéze je si plně vědomo své povinnosti i svého poslání. Vždyť i pro ně je závazkem heslo jeho vlasteneckého diecézního biskupa J. V. Jirsíka: Bůh, Církev a vlast, kteréžto heslo si zvolil za své i CMVKD. Dnes, kdy se ohlížíme zpět, můžeme hrdě konstatovat, že tato slova pronikla jako kvas do myslí i práce všeho duchovenstva. Ten, kdo nezviklán působí dnes na své kněžsky pastýřském místě, si jasně uvědomuje, jakým štěstím a požehnáním pro život katolické církve u nás bylo vytvoření tohoto celonárodního kněžského hnutí a těší se z toho, že to byla opět prozíravá a vlastenecká práce českobudějovického diecézana, a dnešního předsedy CMVKD dr. J. Plojchary, která stmelila naše kněžstvo v pevný šik kněží, upřímně a oddaně milujících svůj lid a svou socialistickou vlast. Nebyla to z počátku práce ani lehká ani vděčná, ale dnes vidíme, že již přinesla a přináší mnoho dobrého ovoce. Vždyť bez tohoto našeho kněžského mírového hnutí a bez jeho činnosti si nedovedeme již dnes představit ani ucelenou a prospěšnou práci katolického kněze. A je to práce, která dosáhla dnes svého uznání v samotných dokumentech II. vatikánského koncilu.

Proto naše duchovenstvo na všech svých shromážděních staví se plně za svoje hnutí CMVKD v ČSSR a děkuje mu za moudré a prozíravé vedení. Ve své drtivé většině slibuje, že se vynasadí, aby úkoly, které mu budou uloženy, tak jako v minulosti i v budoucnu splnilo podle svých nejlepších sil a svědomí. I do budoucna bude vedeno programem, nad který není lepšího, důležitějšího ani křesťanstějšího, programem, v němž čelné místo zaujímá dobro člověka a společnosti, neboť „ministři Christi esse non possent nisi alius vitae quam terrenae testes essent et dispensatores, sed neque hominibus inservire valent si ab eorum vita condicionibusque alieni remanent“ (Decretum De presbyterorum ministerio et vita cp. I, 3) a světový mír. Vždyť i naše kněžské řady v naší diecézi vykazují dosud bolestné mezery těch našich spolubratrů, kteří právě za tyto krásné, lidské a křesťanské ideály během II. světové války svůj život obětovali a položili na oltář vlasti.

Tím spíše usilují naši kněží o to, aby již nikdy na zemi se tyto hrůzy neopakovaly a jestliže — bohužel — se do-

sud v současné době vyskytují, jak máme příklad v těžce zkoušeném Vietnamu, aby co nejdříve ustaly a lidé se opět mohli probouzet do klidných slunečních dní a vycházet ze svých domovů za mírovou a tvořivou prací.

Nepřestáváme se proto za mír modlit, snažíme se vytvářet ovzduší vzájemné důvěry a spolupráce se všemi lidmi dobré vůle, aby na celém světě se prosadila nezlomná vůle po zachování míru.

Jsmo přesvědčeni, že III. sjezd CMVKD bude posilou jednotné vůle našeho duchovenstva a věřícího lidu v boji za mír a v úsilí o další socialistickou výstavbu naší vlasti, a že bude významným přínosem i v boji za světový mír. Jeho průběhu, jednání i závěrům přejí naši duchovní hodně zdaru, úspěchu a Božího požehnání.

Miloslav Trdla, tajemník DMV, kanovník-kancléř

Antonín Titman, předseda DMV, kapitulní vikář

DMV LITOMĚŘICE

Duchovenstvo litoměřické diecéze přijalo na svých vikariátních konferencích v září letošního roku s uspokojením a radostí zprávu o konání III. celostátního sjezdu katolického duchovenstva. V tomto sjezdu spatřují kněží naší diecéze významnou událost, dotýkající se bezprostředně každého našeho kněze-občana a proto se všichni zapojují do příprav III. sjezdu katolického duchovenstva. Na sjezd vysílají své zástupce, o nichž jsou přesvědčeni, že jsou schopni přispět k tomu, aby mírové hnutí katolického duchovenstva tak jako dosud i v budoucnosti bylo mluvčím katolických kněží v ČSSR a napomáhalo v duchu velkých snah sv. Otce, papeže Jana XXIII. a myšlenek a usnesení II. všeobecného vatikánského koncilu k tomu, aby církev plnila úspěšně svoje poslání v současném moderním světě a zejména i v naší vlasti.

Mírové hnutí katolického duchovenstva našlo ihned při svém vzniku pozitivní odezvu v převážné části kněžích působících v litoměřické diecézi. Kdybychom listovali v seznamu kněží, kteří byli v roce 1950 na Velehradě, tu bychom shledali, že vzhledem k poměrně malému počtu kněží v litoměřické diecézi byla jejich účast velmi značná. Nebyli tam pouze pasivními účastníky, neboť všichni, kteří byli na Velehradě, stali se přesvědčenými hlasateli zasedání, že práce pro mír je jednou z předních kněžských povinností. Získávali pro svoje přesvědčení své spolubratry a od tohoto úsilí je neodvrátilo ani počáteční nepochopení některých z nich.

První celostátní sjezd katolického duchovenstva — svatováclavský — rozmnožil jejich řady a vystupňoval, ale také usnadnil jejich úsilí. Aktivní účast kněží litoměřické diecéze na II. celostátním sjezdu katolického duchovenstva v r. 1959 v Praze a přípravách k němu podala již důkaz, že není v litoměřické diecézi katolického kněze, který by nebral aktivní účast na práci mírového hnutí katolického duchovenstva v naší vlasti.

Práce mírového hnutí katolického duchovenstva v litoměřické diecézi v období od II. celostátního sjezdu katolického duchovenstva nebyla vyznačena nějakými velkými významnými akcemi, neboť spočívala a spočívá v drobné každodenní práci mezi spolubratry i věřícími. K této práci čerpají kněží naší diecéze směrnice, ale také posilu na pravidelně konaných vikariátních mírových konferencích, které se vyznačují tím, že jsou pokud možno co nejméně formální, snaží se být vždy aktuální a jsou důkazem, že kněží berou aktivní účast nejen na životě svých věřících, ale i na životě a úsilí všech občanů. Do jaké míry se práce mírového hnutí katolického duchovenstva stala vlastní převážné většině kněží v naší diecézi, dosvědčuje skutečnost, že na všech schůzích a konferencích je takřka stoprocentní účast kněží, a ti jednotlivci, kteří na některou schůzi nemohou pro jiné naléhavé povinnosti přijít, sami vyhledávají své spolubratry, aby je o průběhu a jednání co nejpodrobněji informovali. Na práci mírového hnutí kněží naší diecéze se plně podílejí i mladí kněží, kteří přistupují k této práci s opravdovým mladickým elánem a svěžestí. Připravují se na tuto svoji kněžskou mírovou práci již během svého pobytu v semináři účasti na pracích mírového výboru bohoslovců v litoměřickém kněžském semináři.

Specifikem litoměřické diecéze, ovlivňujícím práci kněží je skutečnost, že v značné její části, z příčin historických, ekonomických a sociálních, je poměrně méně věřících katolických křesťanů než v jiných diecézích. Každý kněz však chápe své kněžské poslání jako službu všem. Uvědomuje si, že je zde pro všechny. Proto vedle své vlastní kněžské práce naplněné hlásáním věčných pravd Kristova evangelia věřícím, snaží se svou občanskou práci dávat příklad všem spoluobčanům, účinně pracovat pro mír a jeho trvalé zajištění. Rádí a bez zábran se zúčastňuje všech akcí zaměřených k zajištění míru a k vytváření stále krásnějšího a lepšího života. A snad právě proto nejsou schůze a porady mírového hnutí katolického duchovenstva pro kněze litoměřické diecéze něčím pouze formálním, nýbrž příležitostí k výměně poznatků a zkušeností a ke hledání a nalézání cesty, svoji kněžskou i občanskou práci činit stále užitečnější ve prospěch všech.

Od III. sjezdu katolického duchovenstva očekává duchovenstvo naší diecéze plným právem vzpruhu a program k tomu, aby splnilo velké úlohy, které nás jako kněze a občany tohoto státu v pokoncilním období, při stále se vyvíjejícím způsobu našeho společenského i ekonomického života čekají.

Nechť je toto slavnostní zasedání našeho duchovenstva radostné u vědomí toho, že požadavky opravdové tolerance, dialogu a všelidské snahy po dosažení míru, které tolik zdůrazňuje Koncil, mělo naše hnutí vepsáno ve svém štítě od počátku své existence, od svého zrodu.

Nechť naše kněžské mírové shromáždění ovládá nejen opravdové kněžské bratrství, ale také nový elán a rozhodnutí do další naší společné práce.

P. Jaroslav Rusňák, tajemník DMV

Mgr. ThDr. Eduard Oliva, předseda DMV

DMV ČESKÝ TĚŠÍN

Apoštolská administratura českotěšínská je v poměru k jiným diecézím v naší vlasti malá. Ale i v ní se promítají různé problémy jako všude v naší vlasti. Jednotlivá děkanství naší diecéze mají své specifické prostředí. Ať již to je území diecéze v pohraniční oblasti Jesenicka, nebo v oblasti uhelného a hutního průmyslu na Ostravsku a Karvinsku, nebo v zemědělské oblasti pod Beskydami: to vše určuje způsob života a myšlení našich věřících. Rovněž okolnost, že v naší diecézi žijí a pracují občané polské, slovenské a německé národnosti, projevuje se v životě naší diecéze a nutně ovlivňuje a usměrňuje naši mírovou práci.

Právě tak jako bohatě pulsuje život v naší diecézi, podobně i činnost našeho DMV byla v období od II. sjezdu velmi bohatá a různorodá. Hlavní péči věnoval náš DMV přípravě děk. mírových konferencí, protože problémy doby ať z mezinárodního nebo vnitropolitického hlediska je nutno přenášet do terénu a tam se s nimi ve spolupráci se všemi seznamovat.

V rámci úsilí o těsnou spolupráci se velmi osvědčila naše družba a úzká spolupráce s ADMV v Olomouci. V rámci této bratrské spolupráce se konaly instruktáže děk. tajemníků společně v Olomouci. Bohaté a neformální diskuse při těchto instruktážích přinášely dobré výsledky a povzbuzení do naší další práce v mírovém hnutí. Rovněž společná slavnostní zasedání obou DMV a spolupráce v kněžském pěveckém sboru posloužila k vzájemnému porozumění.

Z našich konferencí byla během doby odeslána řada rezolucí, které vyjadřovaly nekompromisní postoj našich kněží, kteří vždy pozvedli svůj varovný hlas k událostem, jež bylo nutno odsoudit jak z hlediska křesťanského, tak humánního.

Příčiněním našeho obětavého předsedy DMV, nejd. p. ordináře kanovníka Veselého, byli pro referáty o průběhu II. vat. koncilu získáni přími účastníci koncilu a tak měli naši kněží možnost obeznámit se s problematikou koncilních jednání.

S povděkem jsme přijali vydávání oběžníků CMVKD, jejichž obsah hodně přispěl k oživení našich konferencí. Přesto, že bylo nutno v posledních letech se zabývat při našich schůzích i otázkami liturgické reformy, příčiněním tajemníka DMV byli kněží přehledně informováni o bohaté a velmi závažné náplni všech dosavadních oběžníků.

Náš DMV si byl vědom i různých nedostatků v dosavadní své činnosti a během doby se je snažil odstranit a své zkušenosti vždy sděloval ÚV CMVKD. Dosáhli jsme toho, že zkrácením příliš dlouhých referátů byl získán čas pro neformální, živé diskuse a informace z života naší diecéze. Tak se nám podařilo vytvořit dobrou atmosféru na děk. konferencích a dát kněžím příležitost k získání širšího politického rozhledu a povzbudit je k další obětavé práci v duchovní správě i v mírovém hnutí.

Věříme, že nastávající III. sjezd nejen kladně zhodnotí dosavadní mírovou práci našich kněží, ale že také stanoví další bohatý program naší další činnosti. Uvědomujeme si, že naše činnost nebyla marná, neboť přinesla bohaté plody. Jsme přesvědčeni, že naší práce bude zapotřebí i v budoucnosti, neboť i když bylo již vykonáno mnoho, mnohem více zbývá vykonat!

V upřímné spolupráci s CMVKD, s naším nejd. p. ordinářem a s představiteli našeho státu chceme s pomocí Boží i nadále obětavě pracovat pro blaho Církve, pro šťastnější budoucnost naší vlasti a pro trvalý mír v celém světě!

Kanovník Ant. Veselý, předseda DMV

P. Jaroslav Elšák, tajemník DMV

V nejbližších letech přibudou našemu mírovému hnutí velké úkoly v souvislosti s uplatňováním koncilních usnesení, zvláště ovšem těch, jež jsou obecně označovány jako „dialog se světem“.

V předvečer třetího sjezdu katolického duchovenstva ČSSR, který se koná příští měsíc, nastupujeme k přehlídce vlastních řad i času, který uplynul od druhého sjezdu. Bilanci naší činnosti, která je nesporně aktivní, je možno posoudit kriticky i sebekriticky.

Náš třetí sjezd se koná v 15. roce trvání CMVKD. S uspokojením zjišťujeme, že jsme celou tu dobu věrně, poctivě a uvědoměle plnili daný úkol: po boku všech mírových sil houževnatě usilovat o zajištění života bez válek, pracovat k mezinárodnímu dorozumění, podporovat všechny akce, jež povedou k nastolení mírové epochy lidstva. Pečovali jsme o duchovní život našeho věřícího lidu — což je posláním každého katolického kněze — ale aktivně jsme se též podíleli na výstavbě své vlasti, na budování štěstí a spokojenosti všeho našeho lidu. A tak jsme podali důkaz, že i v socialistickém společenství může existovat Církev, jestliže se vytvoří podmínky dobrého soužití a přátelské spolupráce. Všichni dobře víme, že to nebyla práce lehká. Dokázali jsme, že aniž slevujeme ze své věrnosti jako římskokatoličtí kněží, jsme též věrnými syny lidu, z něhož jsme vyšli, že se svým lidem chceme pracovat a budovat šťastnou budoucnost své vlasti. Teprve slavný pontifikát Jana XXIII. a náplň ekumenického koncilu potvrdily, že jsme správně předvíдали a že jsme šli dobrou cestou.

Setkáme se na třetím sjezdu nezvratně přesvědčeni, že mírové hnutí katolického duchovenstva má i nadále své oprávnění. Věřící lid i Církev sv. naší aktivity dále potřebují.

Dokázali jsme, že katolická církev může dobře existovat v socialistickém státě a že právě na této půdě lze diskutovat, dohodnout a řešit všechny problémy, jež se vyskytly a jež se mohou vyskytnout. Jedině v otevřené spolupráci představitelů Církve s Celostátním mírovým výborem katolického duchovenstva a orgány státní správy lze vytvářet příznivé podmínky pro dobré soužití Církve a státu v naší socialistické společnosti. Nutnost této základní zásady byla zdůrazněna na nedávné přátelské rozmluvě předsedy CMVKD dr. J. Plojgara s pražským ap. administrátorem, biskupem dr. F. Tomáškem a nadšeně přijata účastníky zasedání rozšířeného ústředního výboru CMVKD v Bratislavě. Půjdeme touto cestou, nechceme-li riskovat, že nastanou problémy, které by neposloužily ani katolické církvi, ani našemu lidu. Byla by to škoda, neboť u nás se řeší otázka Církve a státu rozumně, ve prospěch obou stran — zatím co v tzv. „katolických“ tj. kapitalistických a fašistických zemích je stále častější a větší střetávání mezi tamní státní mocí a katolickou církví. Proto je také na Západě takový zájem o naši práci. A proto také zveme na svůj třetí sjezd zahraniční katolické spolubratry.

Již nyní v předsjezdové době probíhá ve vikariátech a děkanátech, až po Diecézní mírové výbory, volba delegátů na sjezd, řeší se některé problémy, které se objevily v naší práci a jsou voleny noví funkcionáři hnutí.

Ke všem úkolům, které stanoví III. sjezd CMVKD zveme mladou kněžskou generaci a naše bohoslovce. Také v nově zvolených orgánech budou vedle zkušených a zasloužilých pracovníků i příslušníci mladší kněžské generace. Krásně to zdůvodnil předseda CMVKD v Bratislavě 4. července 1966. Pravil doslova: „Jsme hnutí, které musí živě pracovat s naším duchovenstvem a správně je politicky i církevně vést, aby splnilo svou významnou historickou roli v této významné epoše života našeho státu a našeho lidu“. Musíme s mladými kněžími a bohoslovci hovořit a pracovat, neboť mládí má mnoho elánu a síly, ale málo zkušeností. A my chceme, aby v naší společné věci byly závěry a výsledky vždy konkrétní, jasné. Už na sjezdu bychom rádi referovali, jak si představujeme příští život a práci vpravdě dobrých mladých katolických kněží, věrných a oddaných pracovníků mírového hnutí katolického duchovenstva.

Rozšíříme dále své mezinárodní styky. Už v minulosti jsme měly styky se zahraničními spolubratry a každé takové setkání má svůj veliký význam a je vždy prospěšné.

A chceme — jak je v našich tradicích — podnětně zasáhnout a po svém přispívat k velkému souhrnu otázek, jež řeší přední katoličtí teologové, filosofové a sociologové světa. Zde osvědčíme lépe než kdekoli na světě, jak bedlivě jsme naslouchali nabádavým slovům papeže Pavla VI., jenž minil jako úkol svá slova: Je prvním úkolem Církve, která jde vstříc setkání s lidmi, být zvěstovatelkou míru. . . . Mír je prvním pozdravem, který může každý vyjádřit ve jménu Krista, podobně jako to Kristus učinil po svém zmrtvýchvstání: Pokoj vám. Nastolení míru, výzva k míru a výchova v duchu míru jsou základní formou působení Církve na svět, v němž církev žije. Mír je prvním a nejvyšším dobrem společnosti. (Z vánočního poselství 1965.)

Tedy úkolů až dost. Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva, jenž chce soustředit vzácné zkušenosti osvědčených pracovníků i svěží síly nejmladších spolubratří, povolává nejlepší z nejlepších k setkání v práci pro dobré soužití katolické církve a socialistického Československa k šťastnému rozvoji naší vlasti a lidu.

III. sjezd CMVKD zahájí další etapu naší práce. A v tomto znamení jej zdravíme.

Dr. Josef Beneš, generální tajemník CMVKD

NĚKOLIK POZNÁMEK K EXISTENCIÁLNÍ FILOSOFII A TEOLOGII

Na stránkách Duchovního pastýře objevil se nedávno článek dr. Bendy o existenciální teologii, popřípadě filosofii. Zároveň jsme četli poslední dobou články v Kulturní tvorbě a Literárních novinách recenzující knihy Rogera Garaudyho (Perspektivy člověka a Od klatby k dialogu), kde existenciální stránky jsou též vyzdvíženy. Snad těchto několik řádků přispěje též k objasnění tohoto tématu.

Dr. Benda upozorňuje na Maritainovu knihu „Krátké pojednání o existenci a existujícím“ (1) a na úvod k Gilsonovu dílu „Tomismus“ (2). Shrňme stručně teze v nich obsažené: Každé bytí se skládá ze dvou protikladných principů, tj. essence jako principu dávajícího věci tvar a z existence, jež se má k esenci jako akt (kon) k potenci (možnosti). Tato existence je esse, je jako esse actualitas omnium actuum. To je např.: realita formy pochází z existenciálního aktu. Toto esse je svou povahou jako princip bez hranic (esse est de se illimitatum); ve skutečnosti je ohraničeno esencí jakožto principem takového a takového nedokonalého určitého bytí. Jsou to základní teze tomismu tak jak je např. najdeme v Garrigou Lagrangeově „Tomistická syntéza“ (3). Předpokládají jiné, obtížnější pojetí metafyziky, než je u filosofii esenciálních, např. u Suareze nebo Descarta. Podle těchto systémů je essence reálná sama sebou (actus limitatur per seipsum), existentia je jen positio extra nihilum substance reálné — hotové. Neboť je to jen reálné, čeho mám jasnou a rozlišenou ideu jako u Descarta. Protoreálný rozdíl znamená rozdíl věci od věci, ne však principů uvnitř téže jedné věci. Pojmy abstraktní, universální bud reálnou platnost nemají a pak cesta k pojmu a realitě Absolutna se hledá těžko, nebo jsou reálné i svou obecností a pak kritická filosofie tento klam přehnaného realismu snadno odstraní.

Nutno vzít realitu tak, jak je, protikladnou; tohoto konkrétního Pavla, jenž však je zároveň člověk, jemuž přísluší bytí vůbec. Člověk (či bytí jako obecný znak) je reálný, třebaže jen jako v této či oné konkrétní bytosti uskutečněný. Třebas tak, jak Teilhard de Chardin zavádí pojem „fylé“, aby vysvětlil jednotu u vývoje a jeho směr vzhůru. Ještě důležitější je tento umírněný realismus při pojmu bytí. Užijme tu třeba výkladu, jak jej podává známý filosof a teolog z vatikánského koncilu Karl Rahner v knize „Duch ve světě“ (Geist in Welt). Metoda metafyziky není statická analýza, ale analýza regresivní — transcendentalní — od věci k principům věci neboli též k apriorním podmínkám věci: To je: metafyzika je možná jen tehdy, ukážeme-li, že naše poznání bytí a jeho základních zákonů, nutně jako podmínku nese každý náš empirický každodenní nebo vědecký poznávací akt. Viz např. bližší rozvedení v knize Emerich Coreth: Metaphysik (5). Je tu dvojí syn téža: konkretizující a objektivizující. První syntéza představuje spojení tohoto určitého (tu a nyní) Pavla

např. s obecným znakem člověka, takže člověk je konkretizován a zároveň konkrétního Pavla přesahuje — transcenduje, jak ráda říká terminologie moderních filosofii. Druhá syntéza — objektivizující — převádí tuto první syntézu v řád bytí, jaksi neurčitěho absolutna: Tento člověk je. Chesterton ve své knize „Tomáš Akvinský“ píše toto „je“ velkými písmeny: JE a udeří přitom pěstí do stolu, aby dal důraz realitě tohoto jaksi absolutního je. Tento v čase se vyvíjející člověk je zároveň tímto je jaksi absolutní, sám o sobě jaksi nutný, tj. nakolik „je“, nemůže nebýt. Naše poznání si svou podstatou nárokuje platnost objektivní, to znamená, myšlení se opírá o protipól bytí, relativno je položeno proti absolutnímu. Toto „je“ je naprosto obecné — univerzální. Ale nejen to: Tato obecnost je obecnost ne něčeho zbaveného všech znaků, ale něčeho, co znaky zvenku nepřijímá, protože všechny v něm jako ve svém základu už jsou. Jeden a tentýž základ vši reality, sám sebou, svou povahou bez omezení, bez hranic; hranicí je jen kontradikce, jinak „je“ by nebylo jaksi absolutní. „Esse est actualitas omnis rei — est maxime formale“, cituje Rahner i Maritain sv. Tomáše. A ještě přesněji: Toto esse, přisouzené jednotlivým objektům, je však zčásti své plnosti zbaveno, je jimi omezeno na určitou míru každé věci vlastní. Proto se objekty soudu (každý kon poznání je vlastně soud) odlišují právě tímto esse jako svým základem. Proto totéž esse lze o nich říci jen analogicky. Esse je uvádí v jednotu ne stejnorodou, ale v jednotu vztahu objektů podřízených (konečných) k esse nad nimi nekonečnému. Dále: toto esse pro svou quasi absolutnost má charakter, který určuje, jednotí, ze sebe vydává, ne přijímá; je dynamické, jsem v něm, hýbu se v něm od zrození do konce. Krátce: na jedné straně konkretizovaný tvar, omezující na určitý druh jsoucna analogickou nekonečností konu existence, kterážto nekonečnost však přesto jaksi zůstává a je postižena myslí ne přímo jako objekt v ideji nebo v intuici. Nekonečna o sobě, ale jen jako podmínka poznání objektů konečných, naší mysli jediné přiměřených. Nebo jinak: v každém soudu, jímž je každé naše poznání, afirmují, tvrdím (jak říká Karl Rahner) každý objekt jako omezené — relativní bytí. Tohoto omezení jsem si vědom jako hranice. Než to nelze, jestliže nemám intuici území, jež se rozprostírá za touto hranicí, jestliže do tohoto území nesahám aspoň tíhnutím, svou žádostí. To znamená, že toto esse illimitatum postihují nepřímou, ne jako objekt, ale jako jeho podmínku, bez níž tíhnutí (transcendence) za hranice mé bytosti by se stalo nesmyslem.

Dále: toto tíhnutí za absolutnem plyne ne z nedokonalosti mého myšlení, a z nedokonalosti podstatné pro myšlení lidské jako takové; to znamená: plyne ne z toho, že jednotlivé osoby jsou pomíjející momenty času a prostoru a proto pro svou časovost požadují další moment časový ve vývoji lidstva, ale z toho, že každý jsme svou podstatou (jako moment bytí) relativní. Spějeme tedy

nejen k donalejšímu člověku, ale k něčemu, co je Dokonalost sama, Bytí absolutní. Tedy transcendence nad sebe, ale na rozdíl od Garaudyho, nejen jako překonání sama sebe vzhledem k budoucímu dokonalému člověku, ale radikální transcendence na bytí jako takové a v něm na absolutní Jsoucno, ať už tento poměr určíme blíže jakkoliv. Tak to říká Rahner v „Die Hominisation als theologische Frage“. Je to transcendence, jež nezůstává člověku immanentní, ale transcendence, tj. překračování jakékoliv immanence.

A dále: Není to jen přesahování sebe spočívající jen na nutně touze volní, tedy nutně subjektivně, jak ji ještě stavěla Blondelova L'Action z roku 1893. Existence Boha nespočívá jen na naší touze. To by byla jistota jen subjektivní. Existence Absolutna spočívá na jistotě vyšší. Již sama touha nebo též naše činnost volní jde za svým cílem ne jako ideálním — pomyslným, ale předpokládá (nutně chce) aspoň možnost uskutečnit tento cíl; to znamená: předpokládá (nutně chce) realitu nahodilou nebo nutnou (podle povahy cíle) objektivních podmínek, jež spojení s cílem umožní. Jde-li o Absolutní cíl, tedy nutně vyžaduje, jako předpoklad své touhy nutnou Boží realitu. Praxe volní (životní) tedy postuluje nejen řád ideální, ale reálný autologický. Dá se však ukázat podle všech pravidel filosofie přísně kritické, že vztah k absolutní realitě plyne nejen z touhy po cíli (objektu), ale je podstatnou podmínkou poznání předmětů. Neboť lidské poznání je zároveň činnost, je aktivní postoj a nejen pasivní odraz v subjektu, je jakoby extrapolice subjektivního odrazu v objektu od poznávajícího nezávislý, ve vztah pravdy. A tak jako naše činnost ztvárňuje reálnou fyziku, tak naše soudy (každé poznání je vlastně soud) nebo též (podle terminologie svrchu uvedeně) naše objektivní syntéza — naše *afirmace* — určují objekt intencionálně jako hodnotu, to je jako cíl možné činnosti. Jsou-li tedy předměty poznání zároveň cílem a je-li vztah k esse podmínkou této objektivnosti, je i toto esse nejen ideální, ale reálné. Krátce podle souhrnu u Karla Rahnera v „Geist in Welt“: i ve skepsi je poznání a tedy afirmace pravdy a její absolutní normy — bytí. V tomto vztahu k bytí je spolu jako apriorní podmínka kladena i existence absolutního Jsoucna. Neboť spolu je kladeno i to, co může jako možný předmět vyplnit šíři horizontu tohoto jaksi neurčitěho bezhraničného esse. Pouze však absolutní Jsoucno může tento horizont vyplnit. Klade se proto jako skutečné, neboť jako pouze možné nemůže být myšleno. Větší jistoty žádat nelze, než tuto aristotelovskou „reductio“, protože to by znamenalo přímé spojení s Bohem, a to nemáme.

Mohli bychom rozvést i jiné teze existenciální filosofie a teologie. Např. vztah mezi úkony rozumu a vůle, jak částečně svrchu naznačeno, jenž by osvětlil i spor mezi racionalistickou etikou Spinozovou a Heglovou a mezi irracionalistickými teoriemi hodnot. Nebo vztah mezi subjektem poznání a objektem. Poznávající je intencionálně — reálně činnou, ale nedokonalou jednotou s poznáním [viz Hayen: L'Intentionnel dans la Philo-

sophie de Saint Thomas (6), nebo Maritain v knize citované]. Podobně milující se ztrácí v realitě milovaného. Bytí je svou povahou aktivní, rozdává se. Nebo teorie závislosti lidské svobody na Boží příčině. V termínech filosofie esenciální, buď *essentia* jako zdroj reality pozbývá pod vlivem Absolutního Bytí svou svobodu, anebo člověk sám je absolutno. V termínech existenciální filosofie člověk je zároveň svým existenciálním aktem v Bohu a zároveň negací tohoto nekonečna v sobě: *essentia est limitatio*.

Jsme tu u bodu, jenž v nové filosofii i u Garaudyho je tak důležitý: Transcendence. Člověk je svou podstatou *vztah do budoucna*. Jeho horizont je neomezený: Jsem to, co ze sebe udělám. Existence předchází *essenci*, říká Heidegger a Sartre. Pro esenciální filosofii je bytí statické, pro existenciální je dynamické, je to hledání identity mezi tím, co jsem a tím nekonečným, k čemu tihnou. (Je zajímavé, že k tomuto pojetí se kloní víc a více ti němečtí jezuitští filosofové, dosud hodně suarezisti [srovnej Coreth: *Metaphysik*]). Než to svádí k tomu, že vývoj ztotožňujeme s tvořivým samovývojem, že nerozlišujeme jak třeba vysvětluje Claude Tresmontant v citované knize Garaudyho: *Perspektivy člověka* (7), evoluci tvořivou a projev — fenomén evoluce v rovině jevové a zkušenostní. Vidění věcí na pozadí absolutní identity — posledního zdroje porozumění — ano, ale to nepřísluší vědám „fyzickým“. Je to totéž, co Maritain v knize „Scholasticism and Politics“ (8) vytýká vývojovým filosofům: „Tvrdíte-li, že historický výklad vzniku duševna je výklad definitivní, absolutní, ztotožňujete následnost dějinnou s následností, jak je v sobě. Činnost, praxe, jako kritérium metafyzických soudů, je řádu nadempirického — nadsmyslového, kde vývoj k identitě nutně odlišujeme od identity samé“.

A tím jsme u druhé stránky dialektiky naší bytosti. Nahodilé nelze dedukovat z Absolutna. Je fakt (a v tom je obsažená celá existenciální filosofie Kierkeggerdova a Heideggerova), že tímto Absolutnem nejsme, že je teprv hledáme, jsme z nicoty, jsme do světa nevysvětlitelně vhozeni. A třebaže nutnost tihnout k dokonalosti nás staví do absolutního řádu, klademe konkrétní cíle svého jednání svobodně, protože jsou to omezené cíle, nepřeveditelné na dobro naprosto.

Je tedy naše pojetí *existenciální* nejen v tom smyslu, že je to dynamické pojetí Jsoucna (Jsoucno jakoby vyvstává — *ex-sistit*), ale že toto Jsoucno je svou podstatou nahodilé, faktické: vyvstává se své nicoty.

ThDr. František Konečný

Literatura:

- 1) Jaques Maritain: *Existence and the existent*. New York 1964
- 2) Étienne Gilson: *Le Thomisme*. Paris 1945
- 3) P. Reg. Garrigou-Lagrange, O. P.: *La Synthèse Thomiste*. Paris 1947
- 4) Karl Rahner: *Geist in Welt*. Innsbruck/Leipzig 1939
- 5) Emerich Coreth: *Metaphysik*. Innsbruck/Wien/München 1964
- 6) André Hayen: *L'Intentionnel dans la philosophie de Saint Thomas*, Bruxelles 1942
- 7) Roger Garaudy: *Perspektivy člověka*. Praha 1965

ZJEVENÍ BOŽÍ VE SVĚTLE VATIKÁNSKÝCH KONCILŮ

Druhý sněm vatikánský staví katolickou bohovědu před nové úkoly. Katolická teologie má na prvním místě hlouběji probrat theologické problémy, jež dosud nebyly dosti osvětleny a hledati nové cesty v řešení otázek, jež dosud nebyly dostatečně vysvětleny. Církev očekává od theologů nové pokusy o řešení, nové cesty theologické. Dále papež i sněm mají zvláštní zájem na dialogu s bratřími v Kristu, kteří jsou dosud „oddělení“, aby, pokud je to v silách lidských, byla připravována církevní jednota v Kristu. To znamená, že katolická teologie se musí vyhnout všem zbytečným kontraverzím a polemikám a své otázky neprobírat výlučně ze svého hlediska, nýbrž s ohledem na nekatolické křesťany. V budoucnu katolická bohověda má vejít v upřímný a čestný dialog a společně s jinověrci, kteří jsou rovněž věřícími v Krista, usilovat o pravdu. Koncil žádá na katolických bhoslovcích, aby v duchu ekumenismu výrok magisteria církevního a katolické bohovědy v přátelském dialogu s nekatolickými křesťany podrobně vy-

světlovali, zpřesňovali a činili je srozumitelnými. Jinými slovy katolická teologie po druhém sněmu vatikánském musí být současně *theologií ekumenickou*. Druhý vatikánský sněm a jeho papežové žádají dále pastorační zaměření celé katolické bohovědy. Teologie má nejen poslání, aby poučovala o Bohu (*Deum docere et a Deo doceri*), nýbrž aby též k Bohu vedla („ad Deum ducere“). Při tom nesmí být zapomináno na to, že třeba při argumentaci postupovat ne tak dogmaticky, nýbrž více biblicky. Jedním z ožehavých problémů, který byl řešen na prvním i druhém koncilu vatikánském, je *pojetí Božího zjevení*.

Proto v naší studii věnujeme tomuto důležitému problému theologickému svou pozornost a probereme si, co je to zjevení Boží v pojetí katolickém, jak se dívají na zjevení Boží naši bratři evangelíci a z ekumenického hlediska vyvodíme si závěry.

Katolické pojetí zjevení Božího.

Obojí teologie katolická i protestantská se shoduje

v tom, že náboženství křesťanské je náboženství zjevené. V nejširším slova smyslu *zjevení* (apokalypsis, revelatio) znamená něco odhalit. O zjevení se všeobecně mluví tam, kde jsou odhalovány roušky z něčeho, kde se otevírají uzavřené dveře a tím dosud neznámé skutečnosti se vynořují navenek.

V užším slova smyslu se týká zjevení Boha, který zjevuje, odhaluje sama sebe a poučuje nás o božských věcech. Již prorok Izajáš nazýval Boha Bohem „*skrytým*“ (Deus absconditus — Iz. 45, 15). Tedy Bůh může po odhalit závoj, jenž spočívá na jeho tajuplných hlubinách a jeho nevyzpytatelných úradcích, může lidstvu sám ukázat cíl a cesty, jež vedou k němu, i dát mu prostředky k dosažení tohoto vznešeného cíle.

Tedy *zjevení* v náboženském smyslu je vždy úkon milosti Boží. Bůh je činným subjektem — nositelem zjevení. Dále zjevení vždy podstatně vyslovuje odpovědný vztah mezi Bohem a člověkem. Zjevení vyžaduje na člověku, aby bylo vděčně jím přijímáno, obrací se na člověka jako na druhá, řečí bychom lidově „partnera“, vyžaduje člověka připraveného na přijetí zjevení a k tomu rozhodnutí. A konečně k pojmu zjevení patří to, co je zjevováno, sdělováno, odhalováno čili *obsah zjevení*.

Bůh se zjevoval lidem rozličným způsobem. Katolická církev rozlišuje dva způsoby zjevení: zjevení přirozené, jež je dáno stvořením, a zjevení nadpřirozené, jež spočívá na zvláštním milostiplném zásahu Božím a odhaluje cesty milosti Boží.

a) Zjevení přirozené

Podle učení církve katolické je v řádu a s řádem stvoření dáno přirozené zjevení Boží, neboť Bohem stvořený svět poskytuje člověku možnost, aby rozumově se z pozorování světa propracoval k poznání Boha. Církev netvrdí, že člověk byl někdy výlučně odkázán na toto přirozené zjevení. Vždyť již od počátku lidských dějin člověk měl poslání nadpřirozené. Hříchem prarodičů byl řád milosti porušen, hříchem dědičným byly duchovní síly člověka sice oslabeny, avšak nikoli vyhlazeny. I padlý člověk svými zbylými přirozenými vlohami je schopen k poznání pravd přirozeného náboženství a otevřen pro nové volání milosti Boží.

Existenci přirozeného zjevení potvrzují slova svatého Pavla: „Co totiž je u něho neviditelné — jeho věčná moc a jeho božské bytí — to je možno už od začátku světa poznat světlel rozumem z toho, co stvořil“ (Řím, 1, 20: sr. 2, 14). A první koncil vatikánský dovolává se tohoto textu definovat: „Bůh, počátek a cíl všech věcí může být bezpečně poznán přirozeným světlem lidského rozumu z věcí stvořených (Dz 3004).

Stvořené věci, díla to Boží, jsou zřejmě důkazem Boží moci a velebnosti. Jsou nesporně „zjevením“ Božím všude tam, kde rozumné bytosti v nich poznávají dílo Boží. Věci tohoto světa jsou nevysvětlitelné samy ze sebe. Jsou skutečné, avšak nahodilé, relativní, vyžadují k vysvětlení svého nahodilého (kontingentního) bytí věčný, samosebou jsoucí, absolutní pól bytí — totiž Boha.

Přirozené zjevení je tedy dáno stvořením a je všem lidem zjevné. Proto bývá nazýváno „všeobecným zjevením“ (revelatio generalis). Všem lidem všech dob je stejně přístupné. Proto sv. Pavel zdůrazňuje, že bezbožníky nelze omluvit. (Řím, 1, 21). Přirozené zjevení však neznamená nějaký bezprostřední styk mezi Bohem a člověkem. Co lidé bezprostředně poznávají, jsou věci tohoto světa. Ty tvoří mezičlánek, most k setkání Boha a člověka. Poněvadž jsou to účinky Boha, stávají se stopami, jež vedou k Bohu. Proto přirozené zjevení je velmi nedokonalé, je v něm mnoho nejistoty a nejasnosti. Dějiny náboženství lidských jsou nám důkazem, jak často bylo přirozené zjevení nepochopeno, zkrucováno a porušeno.

Je tedy otázka, možno přirozené zjevení nazývatí opravdovým „zjevením“? Katolická církev tvrdí, že ano. Přitom poukazuje na slova sv. Pavla, který píše, že Bůh se „zjevil“ (efanéroson) i pohanům (Řím, 1, 19). Jestliže sněm vatikánský první označuje nadpřirozené zjevení jako druhou cestu („*alia via*“), na které se dal Bůh lidem poznati (Dz 3004), pak je zřejmé, že tou první cestou je zjevení

přirozené. Z toho důvodu teologové katoličtí někdy nazývají přirozené zjevení zjevením nevlastním (revelatio impropria).

b) Nadpřirozené zjevení

Podle učení katolické církve Bůh se nezjevil lidem jenom prostřednictvím svých tvorů. Ve své lásce se snížil k člověku a zasáhl do lidských dějin, a uvedl v chod nové dějiny, jež vycházejí a vedou k bezprostřednímu společenství s Bohem. Nadpřirozené zjevení je ve službě nadpřirozeného řádu bytí a života, k němuž vede. Středem tohoto dění spásy lidstva je *vtělení jednorozeného Syna Božího*. Tato nová skutečnost vyvěrá z tajuplných hlubin života Božího a činí člověka přisvojeným dítkem Božím. Tento nový životní řád nese s sebou i nový řád poznání. Nadpřirozené zjevení je intelektuální stránkou nadpřirozené ekonomie spásy a stojí v jejích službách.

Proto nadpřirozené zjevení často bývá označováno jako „zjevení slova“. Samozřejmě nadpřirozené zjevení je zjevení slova i činu. Slovo a čin se navzájem podmiňují a doplňují. Nadpřirozené skutečnosti a události spásy nemohou být poznány jako takové bezprostředně, potřebují slova, jež je ohlašuje a vykládá.

V tomto smyslu mluví o božském zjevení též Písmo svaté zcela jasnými slovy: „V rozličných časech a rozmanitými způsoby mluvil kdysi Bůh k našim předkům skrze lidi shůry osvědčené. Když však přišla poslední doba, promluvil k nám skrze svého Syna“ (Žid. 1, 1). Zjevením, jak píše sv. Pavel, byla nám předána „moudrost — od Boha, plná tajemství a skrytá“ (1 Kor. 2, 7).

Církev na prvním sněmu vatikánském definovala existenci tohoto nadpřirozeného zjevení, jež jasně odlišuje od zjevení přirozeného těmito slovy: „Avšak líbilo se Boží moudrosti a dobrotě *jinou to nadpřirozenou cestou sebe sama* a věčné úradky své vůle zjevití lidskému pokolení (Dz 3004). Nadpřirozené zjevení na rozdíl od přirozeného zjevení je bezprostřední (revelatio immediata), to znamená, že není v něm nějakého mezičlánku, dochází v něm k osobnímu styku a bezprostřednímu kontaktu duchovnímu mezi Bohem a člověkem. Stran Boha je to čin spasitelný (revelatio activa). Bůh provází jej formálními sděleními, poučeními, osloveními a požadavky: mluví k člověku svým slovem. Je to „*mluva Boží*“ — *locutio Dei*. Při této mluvě druhý (partner), totiž člověk není pouhým předmětem objektem, který by měl být prozkoumán, nýbrž subjektem, *podmětem*, který vchází v duchovní styk s mluvčím Bohem. K mluvě patří oslovení, dále vyslechnutí mluvy a odpověď na ni. Mluva je jakýmsi pulsujícím životním pohybem mezi osobami. A také nadpřirozené zjevení je takovým životním pohybem, v němž Bůh sama sebe daruje a člověk vděčně s vírou přijímá Boží dar. Jde zde o formální výměnu myšlenek a Bůh bezprostředně sděluje člověku své myšlenky a spasitelné úradky. Člověk, který má též tělo, když se chce druhému sdělit, musí používat smyslových výrazových tvarů. Musí své myšlenky vyjádřit vyslovenými nebo napsanými slovy nebo použít jiných smyslových znamení. Bůh však má k dispozici docela jiné možnosti ke sdělení. Může působit bezprostředně na představivost nebo poznávací mohutnost člověka a tak mu sdělit své úradky (revelatio interna). Může též použít vnějších vidění (revelatio externa; např. Mojžíšovi v ohnivém keři (Ex. 3, 3). Nejkrásnějším však a člověku nejpřiměřenějším způsobem Božího zjevení je *vtělení druhé božské osoby*. Věčné slovo Otce nebeského přijalo lidskou podobu a lidskou řečí nás poučilo o Božích tajemstvích a jeho spasitelných cestách.

Prostřednictvím tohoto nadpřirozeného zjevení dochází k docela novému vztahu, mezi Bohem a lidmi. Dochází k osobnímu setkání mezi Bohem a člověkem.

Nadpřirozené zjevení neobsahuje v sobě jenom čistý personalismus, nutně jeho obsahem jsou též náboženské pravdy. Nadpřirozené zjevení chce nás také poučit o nadpřirozených tajemstvích a učinit nás účastnými na Božím vědění a dáti nám život Boží. Tedy na prvním místě v nadpřirozeném zjevení Bůh dává nám vhléd do propasti Božích tajemství, pravd, jež jsou člověku nedostupné a přesahují plně jeho chápání (revelatio supernaturalis secundum substantiam). Toto zjevení je světlo

ze světla Božího a otevírá nám „věci, které žádné oko nikdy nevidělo, které žádné ucho nikdy neslyšelo, nač žádný člověk nikdy ani nepomyslel“ (1 Kor. 2, 9). Tím však nepronikáme do hlubin „skrytého“ Boha, avšak vytušíme, že „Deus semper maior“, uvědomujeme si hlouběji, jak nevyzpytatelné jsou hlubiny tajemství Božích.

V nadpřirozeném zjevení však bývají nám zjeveny i pravdy náboženské, jež samy o sobě jsou dostupné přirozenému poznání (revelatio supernaturalis secundum modum). Avšak též sdělení takovýchto pravd je novým světlem a přináší člověku útěchyplnou náboženskou jistotu. Místo nejistoty a pochyb po zjevení přirozené náboženských pravd nastupuje naprostá jistota víry, a to je veliká milost Boží.

Nadpřirozené zjevení nedává Bůh přímo každému jednotlivému člověku. Platí pro všechny lidi, ale bývá zprostředkováváno vyvolenými orgány, vyslanci Božími, k nimž Bůh bezprostředně mluví. Tito vyslanci nepřijímají zjevení Boží pro sebe, nýbrž pro celé lidstvo. Jsou hlasateli, nositeli slova Božího, svědky Božími (Lk. 1, 2). Největší mezi nimi je vtělený Syn Boží, Ježíš Kristus. Vyslanci Boží nehlásají nějaké neosobní pravdy, jež si snad vymysleli, nýbrž svěřené pravdy Boží, jež určil Bůh pro všechny lidi. Zjevení Boží zprostředkovávané vyslanci Božími nepřestává být bezprostřední, osobní mluvou Boží stejně asi jako dopis doručovaný posly zůstává osobním sdělením pisatele. Tedy Kristus stále hovoří ke každému člověku. Jeho evangelium není minulost, nýbrž patří i přítomným dějinám. Proto se zdůrazňuje bezprostřednost nadpřirozeného zjevení Božího.

c) *Rozdíly mezi zjevením přirozeným a nadpřirozeným.*

Podle katolického pojetí tedy zjevení přirozené a nadpřirozené se od sebe podstatně liší.

Předně vztahem, jež působí mezi Bohem a člověkem. Přirozené zjevení vychází od Boha jakožto původce a stvořitele všeho bytí; odhaluje Boha prostřednictvím věcí stvořených. Člověk světlem svého rozumu z věcí stvořených dochází k poznání Boha první příčiny — Nadpřirozené zjevení však vychází od Boha Otce nebeského, který z milosti své vchází s člověkem v bezprostřední myšlenkový styk. Člověk zde v dětině důvěře přijímá svou vírou mluvu Boží.

Dále přirozené zjevení je vždy a všem dostupné. Často je v lidských náboženstvích zahaleno v myty a zkresleno — Nadpřirozené zjevení naproti tomu vstupuje do lidských dějin v historické hodině a je vyvolenými orgány předáváno lidem.

Stran obsahu je nesporně nadpřirozené zjevení zřejetnější, bezpečnější a obsažnější. Obsahuje v sobě též všechny pravdy a skutečnosti zjevení přirozeného, avšak navíc sděluje nám pravdy tajemství Božích, jež nám otevírají přístup do řádu poznání i bytí podstatně nadpřirozeného.

K poznání přirozeného zjevení stačí samy o sobě přirozené poznávací síly člověka (lumen rationis). K chápání nadpřirozeného zjevení musíme být uschopněni ještě nadpřirozeným světlem milosti (lumen fidei).

Nadpřirozené zjevení dovršuje zjevení přirozené a je předpokládá.

2. Zjevení Boží v teologii protestantské.

Pojem zjevení je nesporně základním pojmem v každé křesťanské bohovědě. Máme-li navázat přátelský dialog s bratřími evangelíky, musíme znát též to, čím se lišíme v pojetí zjevení Božího. První rozdíl je v chápání přirozeného a nadpřirozeného zjevení.

Již zakladatel reformace, Martin Luther, svým rozlišováním teologie slávy (theologia gloriae) a teologie kříže (theologia crucis) měl na mysli něco jiného než katoličtí theologové. Pod názvem „theologia gloriae“ rozumí reformátor přirozené poznání Boha, jež vyvěrá ze stvoření a tak z děl Boží všemohoucnosti dochází se k poznání Boží moci a velebnosti. Avšak Luther vykládá výroky Listu sv. Pavla k Římanům (1, 18–32) tak, jako by apoštol národů nazýval blázny ony lidi, kteří usilují o přirozené poznání Boha. Podle jeho názoru jediné správnou je teologie kříže, jež se orientuje výlučně na „božství Boha“, na zjevení v Ježíši Kristu, v ponížení, v utrpení, v posměchu a na kříži. Zde se skrytý Bůh zjevuje nejdokonaleji. Plným právem mluví sv. Pa-

vel o „bláznovství kříže“, v němž se zjevuje zároveň moudrost Boží. Jedině v Ukřižovaném je pravá teologie a pravé poznání Boha. Tudiž u zakladatele reformace zavedením teologie slávy a teologie kříže je označení „zjevení přirozené a nadpřirozené“ odstraněno. Luther upírá přirozenému zjevení a z něho vyvěrajícímu poznání Boha pravdivost a theologický význam. Nemůže být v žádném případě přiřazeno pozitivně k teologii kříže. Jedině je rozhodující poznání Boha z Ukřižovaného Pána Ježíše. Katolická bohověda nevyvozuje z listu k Římanům, že by bylo „bláznovstvím“ poznávat Boží věčnou moc a božství ze stvoření, nýbrž bláhoví jsou ti, kteří tuto pravdu odmítají, zkrucují nebo nesprávně chápají. Proti teologii kříže nestojí v rozporu přirozené poznání Boha z věcí stvořených, nýbrž gnose pohrdající křížem Páně a úsilí oněch lidí, kteří odmítají uznat Boha na základě poznání rozumového.

Rozlišování přirozeného a nadpřirozeného zjevení v pojetí katolickém dnes odmítají mezi protestantskými theology: Karel Barth, Emil Brunner a Rudolf Bultmann.

a) Karel Barth.

Slavný theolog a dogmatik, Karel Barth, je považován za duchovního otce nové tzv. dialektické teologie protestantské. Jeho zásluhou byla překonána liberální teologie protestantská, jež tolik pozornosti věnovala historickému Ježíši a biblickému Kristu. Místo toho je třeba setkání s povelikonočním Kristem, což je základním pilířem pro školu dialektickou. Víra podle Bartha nepotřebuje nějakých historických opor, víra žije ze slova kerygmatu. Význam kerygmatu spočívá v tom, že je voláním víry, jímž Bůh vyžaduje na nás, abychom Ježíšovu smrt přijali jakožto Boží soud nad námi i jeho zmrtvýchvstání si uvědomili Boží milost. Otázka o dějinnosti Ježíše je druhotná. Barth zdůrazňuje, že přirozenost člověka je radikálním, hršným Ne vůči zjevení Božímu. Formuluje tuto skutečnost asi takto: Bůh je skrytý Bůh; člověk je slepý, dává svému pojetí přiměřený výraz. Zjevení je tudíž Barthovi plně *nové stvoření* a je vlastně totožné se smířením s Bohem (srov. K. Barth: Einführung in die evangelische Theologie — Zürich 1962).

b) Emil Brunner.

Druhý vynikající theolog protestantský Emil Brunner ještě výrazněji odmítá katolické pojetí zjevení přirozeného. Ve své zajímavé knize: „Der Mensch im Widerspruch — Zürich 1941“ se odvolává na výnosy prvního sněmu vatikánského a vyvozuje, že podle katolického pojetí „přirozenost“ je to, co je rozumu přístupné, kdežto nadpřirozeno je výlučně oblastí víry. Podle evangelického názoru víra zná jediné stvoření padlé, jež je jako „rozbité zrcadlo“ a člověka jediné „v rozporu“.

Katolické pojetí nadpřirozeného zjevení je dnešní evangelickou theologií označováno jako příliš intelektualistické a racionalistické. A v tom prý je další rozhodný rozdíl. Tak Brunner ve své knize Offenbarung und Vernunft — Zürich 1961 — vyčítá katolické teologii, že rozumí pod pojmem zjevení *odhalení nových pravd o Bohu*, přírůstek našeho poznání o Bohu, jenž by nám zůstal uzavřen, kdyby nebylo zjevení. Brunner charakterizuje katolické pojetí o zjevení, jako by mu šlo o nějaké neutrum, o nějaký výrok, revelatum, obiectum, o nějakou nauku. Proto prý katolická víra je „Es glaube“. Podle názoru Brunnerova z víry, jež je osobním setkáním mezi subjektem a subjektem, mezi já a Ty, mezi Bohem a člověkem, se stal u katolíků neutrální, neosobní věčný vztah, víra v nauku. A právě tento náhled, který už v křesťanství převládl od druhého století, je nejhlubším důvodem slabosti křesťanství. Dokonce P. Althaus zdůrazňuje, že v katolické teologii došlo k *odosobnění* myšlenky zjevení (Entpersönlichung des Offenbarungsgedankens), což dokazuje skutečnost, že nikde není u katolíků řeči o tom: Bůh sám sebe zjevil. (Srovn. P. Althaus: Die christliche Wahrheit, str. 239).

Je pravda, že některé katolické příručky fundamentální teologie vyměřují někdy jednostranně nadpřirozené zjevení Boží jako „locutio Dei auctoritative docentis“ — mluva Boha autoritativně mluvícího (srovn. S. Tromp: De revelatione — str. 100), což by mohlo budit zdánlivý dojem, že odezírají od osobního styku Boha zjevujícího

s vyslancem Božím. Avšak stačí si všimnout dogmatické konstituce „*Dei Filius*“ vydané na prvním sněmu vatikánském a konstituce O zjevení Božím vydané na druhém sněmu vatikánském, jež prokazují nad slunce jasné, že výtky jak Emila Brunnera, tak P. Althause neodpovídají skutečnosti. Již první sněm vatikánský popisuje „jinou a to nadpřirozenou cestu“, již se Bůh zjevuje, slovy: „Zalíbilo se moudrosti a dobrotě Boha zjevití sama sebe a své věčné úradky vůle zjevití pokolení lidskému (se ipsum ac aeterna voluntatis suae decreta humano generi revelare)“ (Dz 3004). To znamená jasně: V nadpřirozeném zjevení Bůh nezjevuje nějaké učení, nějakou ideu, *nýbrž sama sebe*. Tedy podle pojetí katolické církve zjevení je sebe sdělení Boží, sebe darování Boha. Bůh se nám otevírá tak, jak se to zalíbilo jeho moudrosti a dobrotě. Toto sebe sdělení (se ipsum) vrcholí konkrétně *ve zjevení Boha v Ježíši Kristu*. Osoba a dějiny Ježíše Krista to je v nejvlastnějším slova smyslu ono „se ipsum revelare“ Boha. Nejde tedy v nauce církve katolické o nějaké neutrum, výlučně objekt, nýbrž o osobu vtěleného Boha. Setkání s Bohem v tomto zjevení nevytváří nějaký čistě věcný vztah, *nýbrž jde o osobní setkání*, jak to má na mysli víra. Také v katolickém pojetí zjevení nemůže být řeči o tom, že lidé jsou nějakými pány nad zjevením, nýbrž Kristus je s *námi se setkávající a nám darované božské Ty*, v Ném nám Bůh „sama sebe zjevil“. Tedy v osobním chápání nadpřirozeného zjevení Božího katolická bohověda souhlasí s protestantskou.

c) R. Bultmann.

Mnoho rozruchu ve světě katolickém i evangelickém vyvolaly náhledy protestantského teologa R. Bultmanna, jenž uplatňuje myšlenky existencialistického filosofa Heideggera a je aplikuje v teologii protestantské a tak vytváří tzv. Existentialtheologie. Proto by byl přehled o pojmu zjevení v oblasti dnešní teologie neúplný, kdybychom si nevšimli také pojetí zjevení v existenciální teologii R. Bultmanna.

Podle Bultmanna dosavadní pojetí zjevení si nevšimlo dostatečně člověka. Zjevení bylo považováno jako odhalení skrytého Boha a zapomínalo se na význam zjevení pro odstranění omezenosti člověka. Nový zákon v otázce ohraničenosti a omezenosti člověka odpovídá: To, co ohraničuje člověka, je smrt, ne snad smrt jako skončení života, nýbrž trvalé ohrožování celé lidské existence. Člověk se vzpírá proti tomuto nebezpečí ohrožujícímu jeho individualitu, avšak zároveň vycítuje svou bezmocnost vůči smrti. A v této situaci zjevení může mít jedině ten význam, že napomáhá nějak smrt překonat životem. A, jak uvažuje Bultmann, skutečně poselství Nového zákona zní: Smrt je překonána vítězstvím Krista. Kristus je zmrtvýchvstání a život.

Smrt sice existuje dále, avšak je už přemožena podle slov sv. Pavla: „Zdá se, že už už musíme zemřít, a my zatím žijeme dále —“ (2 Kor. 6, 9). Zjevení o životě a smrti, jež se projevuje v kříži Kristově, je zahalené zjevení. Jako zjevení může být zpřítomněno jakožto slovo, jež se objevuje v současném kázání a je přijímáno vírou.

V Novém zákoně zjevený život ještě dále může být opsán, a to pojmem „Boží spravedlnosti“. Bůh osvobozuje člověka od hříchu a tím smrt, jež je odplatou za hřích, rovněž je přemáhána. V Ježíši, druhém z Adamovi, se tudíž projevuje znovu Bohem stvořený a Bohem milovaný život. Člověk, který je vlastně jenom „bytostí určenou na smrt“, v Ježíši Kristu dosahuje opravdového života. Co tedy bylo zjeveno podle náhledu Bultmannova?

Zcela nic, pokud se tážeme na zjevení jakožto nauku nebo na tajemství, jež mají být lidem sdělena. Avšak všechno, pokud jsou člověku otevírány oči o sobě samém a jak má sám sobě rozumět. Uvedenému originálnímu pojetí zjevení dlužno přiznat imponující zajímavost. Neboť nikdo nemůže popírat, že zjevení jakožto zjevení Boha člověku má existenciální význam pro člověka. Avšak katolická i evangelická teologie klade Bultmannovi otázky: Je možno, aby tímto výlučně existenciálním chápáním zjevení bylo vysvětleno vše, co jako slovo, poselství, událost ve Starém i Novém zákoně dosvědčuje dějiny spásy, s nimiž se tam setkáváme?

Dále se tážeme: Potřebuje člověk zjevení a víru, aby dosáhl porozumění sebe samého tak, jak to navrhuje Bultmann?

Osoba Ježíše Krista, jeho evangelium o vykoupení lidstva znamenají pro člověka nesmírně více — — —

Závěr.

Druhý sněm vatikánský se podrobně a dlouho obíral problémem zjevení Božího. Po dlouhých diskusích Otců sněmu byla promulgována 18. listopadu 1965 na posledním sedění sněmu konstituce dogmatická: O Božím zjevení. Již z první její kapitoly poznáváme, že i druhý sněm vatikánský se „drží šlépějí sněmu tridentského a vatikánského prvního a předkládá pravou nauku o božském zjevení“.

Doslovně se tam praví: „Zalíbilo se Bohu v jeho dobrotě a moudrosti zjevití a oznámiti nám tajemství Boží vůle (Ef. 1, 9), jímž lidé skrze Krista, Slovo tělem učiněné, v Duchu Svatém mají přístup k Otci a stávají se účastnými na Boží přirozenosti (Ef. 2, 18; 2 Petr. 1, 4). A tímto zjevením neviditelný Bůh z plnosti své lásky mluví k lidem jako svým přátelům (Ex. 33, 11; Jan 15, 14—15) a s nimi obcuje, aby je pozval do společenství s Sebou a do něho je přijal — — — Bůh, který vše skrze Slovo stvořil a udržuje (sr. Jan 1, 3), poskytuje lidem prostřednictvím stvořených věcí svědectví o sobě (sr. Řím, 1, 19—20) a chtěje otevřít cestu nadpřirozené spásy již našim prarodičům, od počátku Sebe sama zjevil. — — — Když pak mnohokrát a mnohými způsoby Bůh mluvil skrze proroky, naposledy, a to v těchto dnech promluvil k nám skrze svého Syna (Žid. 1, 1—2). Neboť poslal svého Syna, totiž věčné Slovo, jež osvětluje všechny lidi, aby mezi lidmi pobýval a jim zvěstoval o niterném životě Božím — — — On svou přítomností a zjevem, slovy i skutky, znamením a zázraky, zvláště pak svou smrtí a slavným zmrtvýchvstáním a sesláním Ducha Svatého dokonává zjevení a potvrzuje božským svědectvím to, že Bůh je s námi, aby nás vysvobodil z temnot hříchu a smrti a vzkřísil pro život věčný. — — — 6. Božským zjevením Bůh chtěl projevit a sdělit Sama sebe a božské úradky své vůle stran lidské spásy, aby totiž lidé „se zúčastnili na božských dobrech, jež převyšují veškeré pomýšlení lidské“.

První kapitola této památné dogmatické konstituce druhého sněmu vatikánského končí slovy: „Posvátný sněm vyznává, že „Bůh, počátek a cíl všech věcí, může být poznán přirozeným světlem lidského rozumu z věcí stvořených bezpečně“ (sr. Řím, 1, 20). Učí, že jeho zjevení dlužno přiznat to, že to, co rozumu lidskému stran věcí božských samo sebou je dostupné, v přítomném stavu pokolení lidského mohli lidé poznat všichni, snadno, s naprostou jistotou a bez jakéhokoli omylu.

Z citovaných výroků druhého vatikánského sněmu poznáváme, že sněm rozlišuje zjevení přirozené a nadpřirozené. V nadpřirozeném zjevení Bůh nám zjevil sama Sebe v Ježíši Kristu, vtělené to druhé božské osobě. Poučil nás ve svém zjevení o nadpřirozených pravdách týkajících se vnitřního života Božího, jež zoveme tajemství, avšak též nám sdělil pravdy náboženství přirozeného, aby tyto pravdy mohli poznat lidé všichni, snadno, s naprostou jistotou a bez omylu (sr. S. Th. I., quest. 1. art. 1).

ThDr. Josef Kubalík

LITERATURA:

- Heinrich Fries: Die Offenbarung — Mysterium salutis — Die Grundlagen Heilsgeschichtlicher Dogmatik — Benziger Verlag (Eisiedeln, Zürich, Köln) — 1965, str. 159—176.
- Albert Lang: Die Sendung Christi — III. vyd. — Max Hueber Verlag, München — 1962, str. 42—73.
- Seb. Tromp: De revelatione — Pontificia Universitas Gregoriana — Roma 1964 — str. 100 sq.
- Karl Barth: Kirchliche Dogmatik I. Die Lehre vom Wort Gottes. Prolegomena zur kirchlichen Dogmatik. (Zollikon 1955-1); Zollikon 1960-1 [2].
- Em. Brunner: Der Mensch im Widerspruch. Die christliche Lehre vom wahren und wirklichen Menschen — Zürich 1941. Offenbarung und Vernunft. Die Lehre von der christlichen Glaubenserkenntnis — Zürich 1961.
- R. Bultmann: Der Begriff der Offenbarung im Neuen Testament. Glauben und Verstehen — Gesammelte Aufsätze III. — Tübingen 1960.
- Denzinger-Schönmetzer: Enchiridion Symbolorum, definitionum et declarationum de rebus fidei et morum — Herder — Freiburg 1965, Editio XXXIII.
- Concilium Vaticanum II.: Constitutio dogmatica: De revelatione Dei — de 18. XI. 1965.

LITERÁRNÍ DRUHY V PÍSMĚ SVATÉM

V plné rozběsněnosti druhé světové války v r. 1943 na svátek sv. Jeronýma vychází biblická encyklika Divino afflante Spiritu, která se stává „Velkou chartou“ moderní katolické biblické vědy. Teprve dnes, po odstupu bezmála čtvrt století, můžeme zhodnotit její průkopnický význam. Mimořádně významný je úsek „**Zvláštní úkoly vykladačů Pisma v naší době**“. Již v úvodu čteme tuto závažnou větu: „Neprávem tvrdí ti, kteří neznají přesně stavu biblické vědy, že katolickému exegetovi našich dnů nezbývá ničeho přidat k tomu, co křesťanský starověk vykonal; naopak, naše doba přinesla velmi mnohé věci, které vyžadují nové šetření a nové zkoumání a dnešního exegetu nemálo podněcují k horlivému studiu“.

Nejdůležitější zásady tohoto úseku, který je jakoby jádrem encykliky, jsou:

1. „Exegeta musí s veškerou pečlivostí, nezanedbávaje žádného poznatku, jež přineslo novější zkoumání, se snažit zjistit, jaký byl svéráz a životní stav biblického spisovatele, v které době žil, kterých ústních neb písemných pramenů použil, kterého způsobu mluvy upotřebil. Takto pozná dokonaleji, kdo biblický spisovatel byl a co svým dílem zamýšlel“.

2. „Je důležité šetřit literárních druhů, zvláště v dějinných vypravováních. Literární smysl nějakého místa nejeví se však u slov a spisů starých východních autorů často tak zřejmě jako u našich dnešních spisovatelů. To, co staří Východané svými slovy chtěli vyjádřit, nedá se určit pouhými pravidly gramatickými nebo filologickými nebo jen ze souvislosti; exegeta se musí takřka v duchu vrátit do oněch dávných staletí Východu a pomocí dějepisu, starovědy, etnologie a jiných věd přesně určit, kterých slovesných druhů spisovatelé oné staré doby chtěli použít a skutečně použili. Staří Východané nepoužívali totiž k vyjádření svých myšlenek vždy téžže tvarů a způsobů mluvy jako my, nýbrž spíše oněch, jež u lidí jejich doby a jejich země byly obvyklé. Které byly tyto tvary mluvy, nemůže exegeta zjistit a priori, nýbrž jen pomocí pečlivého průzkumu staré východní literatury“.

3. Z posvátných knih není vyloučen žádný způsob mluvy, jehož lidský jazyk používal u starých, zvláště na Východě, k vyjádření myšlenek, ovšem za předpokladu, že použitý druh mluvy nijak neodporuje svatosti a pravdivosti Boží. To již zdůraznil důvtipně jako vždy svatý Tomáš: „V Písmě svatém se nám předkládá božské způsobem, jehož užívají obyčejní lidé“. Jak totiž Slovo Boží se stalo lidem ve všem podobným, „kromě hříchu“, tak se stala i Boží slova, lidskou mluvou vyjádřená, ve všech podobnými lidské řeči, kromě bludu“.

Odstavec je uzavřen konstatováním: „Když se tak poznají a správně posuzují tyto druhy mluvy a psaní starých, tu se dají vyvrátit mnohé námitky, jež jsou vyslovovány proti pravdivosti a dějinné věrnosti posvátných knih. Studium této otázky rovněž přispěje i k hlubšímu a jasnějšímu porozumění myšlenek svatopisecových“.¹⁾

Literární druh je souhrn pravidel podle kterých se v jisté době, kultuře, zemi podávají (písemně nebo ústně) záznamy o událostech nebo myšlenkách. Tak o nějaké bitvě může být podána zpráva v různých literárních druzích, např. přesně historicky, v lidovém vyprávění, v pověsti s legendárním zabarvením, anebo v básni, a každé toto podání bude mít svůj osobitý charakter. Tak např. v básnickém líčení bitvy nebude brán doslovně obraz o krvácejícím slunci, o slunci ronícím krev apod. Jenom ten, kdo skutečně porozumí způsobu vyjadřování autora, porozumí také tomu, co chce autor říci. A čím je větší vzdálenost autora od naší doby, tím obtížnější, ale také důležitější pro správné pochopení knihy je určení literárního druhu knihy.

V bibli neexistuje zvláštní „božská řeč“, „božský styl“. **V každé knize bible se odráží řeč a sloh jejího lidského autora.** Řeč závisí na době složení knihy. V bibli jsou knihy psané hebrejsky, aramejsky a řecky a zvláště v hebrejštině se odrážejí opět různé periody i dialekty. Osobní sloh nebyl ve starověku a zvláště na Východě tak výrazný, jako je tomu u autorů dneška. I v bibli jsou

vrcholy světové literatury i prostřednosti. Čteme-li bibli v překladě, nezjišťujeme ovšem tyto rozdíly tak jako při četbě originálu. Z hlediska lidských autorů se odráží i v bibli věda a chápání světa v duchu a chápání těch, kteří je psali, i těch, kterým byly určeny. Bůh mikterak nevytrhl jejich lidské autory z jejich lidských podmínek a prostředí. Tak bibličtí autoři jsou v samozřejmosti antického světa a jeho chápání a nemohli přece mít dnešních přírodovědeckých znalostí. Kdyby si Bůh pro své zjevení vyvolil dnešní dobu, pak by se pozdějším generacím Písmo svaté zdálo stejně podmíněné dnešní dobou, jako se nám jeví slova a způsob vyjadřování bible podmíněné dobou starou.

Bible není tak knihou, jako spíše sbírkou knih, v níž jsou spojeny spisy nejrozličnějších literárních druhů. Bible je jako katedrála, kde každá doba přinesla svůj podíl a vtiskla svůj vlastní ráz. Jsou zde knihy historické Starého a Nového zákona, knihy zpěvů a modliteb (žalmy), sbírky kázání (prorocké knihy Starého zákona), listy (sv. Pavel), midraš (Jonáš), filosofický dialog (Job), sbírky aforismů (Příslaví, Moudrost), sbírky zákonů (části Pentateuchu) a j. Abychom pochopili celé toto veliké dílo, nutno umět pohlédnout na ně současně jediným pohledem jako na písemné zaznamenání Božího zjevení i zkoumat jednotlivé složky jednu po druhé a mít přitom v patrnosti druh každé jednotlivé složky.²⁾

Studujeme-li však literární druhy v Písmě svatém, nesmíme zapomínat, že **literární druhy bible neodpovídají žádně naší klasické kategorii** a že nemohou být posuzovány ve světle literárních druhů ani řecko-latinských, a tím méně moderních. Rozdělujeme-li dnes literární druhy na historii, romány, legendy, novely, básně...; toto rozdělení odpovídá naší mentalitě, ale bibličtí autoři měli na mysli kategorie jiné. Když vyslovíme slovo historie, máme na mysli naše moderní historické knihy, které se snaží zachytit minulost se vši žádoucí přesností. O to se však staří nestarali. Ani např. Asyřané nebo Egypťané, přes svoji vyspělou kulturu. V těchto dávných civilizacích nejsou zákony tak příkazem zákonodárce, jako spíše řešení konkrétních obtíží, kde došlo ke střetnutí zájmů. Morálka není tak výrazem absolutna, jako spíše pozorováním zkušenosti. Bibličtí autoři sledovali, inspirovali Duchem svatým zvláštní cíl, a tento cíl se odráží v charakteristických literárních druzích. Chtěli, aby jejich příliš materialističtí současníci pochopili činnost a podstatu neviditelného Boha. Nechtěli být pouhými kronikáři, líčící válečná tažení králů a podobné věci, nýbrž chtěli vypravováním o těchto událostech přivádět své čtenáře k tomu, aby poznávali Boží dobrotu vedoucí vyvolený národ ke spáse. Nalezne se tedy u nich nutně směs skutečných událostí, určených k tomu podat náboženské zhodnocení těchto událostí. Množství jednoho i druhého se bude měnit podle cíle, který sledují. Každému druhu poučení bude odpovídat i příslušný literární druh. Díky daru inspirace u svatopisce jeho náboženský náhled (pravda mající být zachycena), oděný do určitého literárního druhu nemůže být bludný, ale nám je třeba, dříve než poznáme pravdu, kterou chce podat, určit onen literární druh. Tak například v případě Jobově je námět existence dávného spravedlivce známá z lidové tradice a spolu s tím i konkrétní zkušenost o utrpení nevinného. Ale podrobnosti rozhovoru i sám prolog jsou věcí spisovatele, který chce představitivostí přiblížit náboženský problém, o který jde.³⁾

Každé literární dílo je vlastně **dialogem mezi autorem a společností jeho doby**; proto se autor musí přizpůsobovat společenským požadavkům dialogu. Literární druhy nejsou libovolnými výtvary autorů, jsou to společenské jevy; jejich rozmanitost je ozvěnou rozmanitostí společenského života a jejich vývoj jde ruku v ruce s vývojem společnosti. Množství historických mahodilostí přispívá ke stanovení jemnosti ve vyjádření lidské myšlenky. Biblická exegese, která by se nesnažila vysvětlovat texty pomocí společenských a historických podmínek, ve kterých byly napsány, by se vydávala v nebezpečí, že nepochopí správné poselství Písma.

Z těchto úvah plyne, že Písmo sv., inspirované Bohem, nám sice sděluje božskou pravdu, ale že se tato pravda objeví jen tehdy, když plně vníkneme do ducha vyjadřování svatopisců, kteří byli lidskými spisovateli knihy, jejímž hlavním autorem je Bůh. Protože se tato kniha obrací k lidem lidským způsobem, můžeme ji pochopit jen pomocí všech prostředků lidské inteligence. Sama teologie inspirace a bezbludnosti vyžaduje, abychom studovali metody, kterých se používá při výkladu starých textů: metody kritiky textové, literární i historické. Ale, protože se jedná o text, který církev považuje za inspirovaný a nad kterým bdí, bude třeba také vidět, jaká pravidla nám dává pro správné použití těchto metod a pro pochopení pravého smyslu bible.

Avšak i dnes, kdy moderní jazykověda a psychologie osvětlily jiný způsob myšlení a vyjadřování starých národů, kdy se kultura a historie Starého orientu objevily v novém světle, kdy se rozšířily srovnávací možnosti biblických zpráv s jinými doklady, kdy encyklika Divino afflante Spiritu řekla jasné a povzbudivé slovo o literárních druzích v bibli, stále se ještě vyskytují zneklidňující otázky: **Rozuměli jsme dosud špatně bibli?** A ještě závažnější: **Není otřesena pravdivost biblických knih** přijetím názorů, že zvláště historické knihy mají zkazky, které nepodávají věrný obraz ličených událostí a že knihy, které dosud byly považovány za historické (Tobiáš, Judit, Esther) jsou volným vyprávěním, jakýmsi druhem historického románu, anebo kniha Jonášova jen podobnostvím? Uspokojující odpověď na tyto otázky dává ostatně už sám sv. Tomáš Akv., když rozlišuje výpovědi (věci k věření), k nimž se odnáší víra pro ně samotné, a ty, k nimž se neodnáší víra pro ně samotné, nýbrž pouze vzhledem k jiným věcem. Sv. Tomáš praví: „Také v jiných vědách se předkládají některé věci jako zamýšlené sebou samými, a některé k ozřejmění jiných. Poněvadž pak se víra týká hlavně těch věcí, jež doufáme spatřiti ve vlasti, podle ono Žid. 11: „Věra jest základem věcí nadějných“; proto samy sebou k víře patří ony věci, jež nás přímo vedou k věčnému životu, jako jsou lidé Osoby, všemohoucnost Boží, tajemství Kristova vtělení a jiné podobné. A podle nich se rozlišují články víry. Některé věci pak se předkládají v Písmě svatém k věření nikoli jako hlavně zamýšlené, nýbrž k ozřejmění právě řečených, jako že Abraham měl dva syny, že dotekem kostí Eliseových byl vzkříšen mrtvý, a jiné takové, jež se vypravují v Písmě svatém k tomu účelu, aby ozřejmily božskou velebnost nebo Kristovo vtělení.“ (S. th. II, II, qu 1, art. 6 ad 1.)⁴⁾

Podobně je tomu i s obavou některých, jakoby se moderní katolická exegese **odchýlila od výkladu svatých Otců a tradice**. I zde je dána jasná směrnice encyklikou Divino afflante Spiritu, která doporučuje exegetům studium svatých Otců, zdůrazňuje „jejich hluboké patření na věci nebeské a jejich podivuhodnou bystrost ducha, s níž hluboko vnikají do tajů slova Božího a odhalují, co může přispívat k tomu, aby nauka Kristova byla objasněna a svatost života podporována.“ Pokud svatí Otcové ve své exegesi potvrzují dogmatickou tradici, jsou věrohodní, ale v mnohých věcech jsou dětmi své doby, svědčí o některém ústním kulturním podání, které nemusíme brát doslova. Tradice Otců nijak nespoutává svobodu vědeckého bádání katolického exegety. Encyklika otevřeně přiznává, že je dosti míst, v nichž svatí Otcové nejsou zajedno. Je nutno dobře rozlišit mezi všeobecným duchem výkladu bible a výkladem jednotlivostí. Ve všeobecném výkladu ducha bible jsou Otcové zajedno, a to je také duch dnešní katolické exegese Písma sv., ale v jednotlivostech, stejně jako tomu bylo v křesťanském starověku, mohou být a jsou výklady různé. Podávají-li Otcové i jednomyslně nějaký výklad, kdy se tento netýká věcí víry a mravů, k nim se nevztahuje, není tento výklad neopravitelným a exegeta má volnost výkladu, jen když jeho výklad neodporuje inspiraci a bezbludnosti bible.

Zásada o literárních druzích není nová, znali ji již svatí Otcové, ale propracována byla teprve v novější době, hlavně v posledních letech. Tak například v parabolách již od Otců nehledala katolická exegese histo-

rickou skutečnost, nýbrž je vykládala podle jejich literárního druhu a kladla důraz na náboženskou a mravní nauku v nich obsaženou a nikoliv na skutečnost ličení. Byly vždy rozlišovány knihy podle svého literárního charakteru (historické, poetické, didaktické), ale nebylo vždy dostatečně využito literárního charakteru k odkrytí svatopiscem zamýšleného smyslu Písma sv. Do moderní katolické exegese uvedl nauku o literárních druzích v r. 1896 P. M. Lagrange a ještě více rozvedl v r. 1904 P. de Hummelauer. Podle obou autorů Písmo sv. obsahuje nejen knihy přísně historické, ale i knihy, jež se sice zdají historickými, ale neodpovídají pojmu vědecké historie, jak ji dnes chápeme my. Co se nám zdá historickým, je někdy jen lidová tradice, která má sice jádro historické, ale toto jádro — jak tomu bývá u nejstarších dějin všech národů — je vyzdobeno a okrášleno poetickými a legendárními dodatky, jež historickými nejsou, ale jsou jen výtvozem básnické lidové obrazotvornosti. Zvláště sentence Hummelauerova, který připouštěl v bibli různé literární druhy, z nichž každému přísluší vlastní pravda, byla na jeho dobu příliš směšná, takže knize bylo odňato církevní imprimatur. Je nutno si uvědomit ducha doby, nebezpečí modernismu, abychom pochopili tento zákrok a odpověď Biblické komise, která v odpovědi na dotaz ze dne 23. června 1905 sice tuto teorii jako všeobecnou zásadu zavrhl, ale přece připouští případ, že by závažnými důvody mohlo být prokázáno, „že svatopisec nechtěl podat skutečnou historii ve vlastním slova smyslu, ale že podává ve formě historie parabolu, alegorii neb nějaký jiný smysl, který vlastnímu doslovnému či historickému smyslu slov neodpovídá.“ Biblická komise mluví o možnosti. Zda-li však v Písmě sv. takový případ je a kde se vyskytuje, je nutno nejprve závažnými důvody prokázat. V posledních desetiletích se nahromadilo více opravdu závažných důvodů, ze kterých můžeme usuzovat na existenci takových případů (Jonáš, Tobiáš aj.).

Až do encykliky Divino afflante Spiritu práce katolických exegetů na úseku studií literárních druhů v bibli byla stále brzděna obavou, aby exegeta nebyl nařčen z modernismu. Proto jako balzám působila slova Pia XII. „Snahy těchto zdatných dělníků na vinici Páně třeba psuzovat nejen mírně a spravedlivě, nýbrž i láskyplně. Této povinnosti nechtě jsou pamětlivi všichni ostatní synové Cirkve a nechtě jsou daleci oné málo opatrné horlivosti, která se domnívá, že musí proti všemu, co jest nové, již proto, že je to nové, bojovati nebo se chovati podezřívavě...“ Psal jsem již v Duchovním pastýři o pokusech zpomalit krok katolických exegetů i po encyklice Divino afflante Spiritu, hlavně těsně před II. vatikánským koncilem i v průběhu jednání koncilu, když bylo projednáváno schéma De Revelatione a kdy se zdálo, že se koncil ocitl v krizi.⁵⁾ Avšak dnes po promulgaci dogmatické konstituce De Revelatione, která přijala zásady encykliky Divino afflante Spiritu o literárních druzích v Písmě,⁶⁾ se ovzduší vyjasnilo a jistě právě na tomto úseku bude v budoucnu katolickými exegety vykonáno ještě mnoho užitečné práce pro správné poznání posvátného textu.

ThDr. Jan Merell

1) Překlad encykliky viz dr. J. Merell, Studium a četba bible. Praha 1949, str. 104 n.

2) Srv. N. Lohfink, Vom Verstehen der h. Schrift, Leipzig 1965, str. 7 n.

3) Srv. A. Robert - A. Feuillet, Introduction a la Bible I. Tournai 1959, str. 66 n.

4) Citováno podle českého překladu vyd. prof. Bohov. učí iště řádu dominikánského v Olomouci. Druhá část. Druhý díl, str. 10.

5) Duchovní pastýř 1963, str. 42 n.; 149 n.; 1964, str. 42 n.; 182 n.

6) Hl. III. 12 „Poněvadž však Bůh v Písmu svatém mluvil prostřednictvím lidí lidským způsobem, vykládat (exegeta) Písma svatého musí, aby pochopil, co Bůh nám chtěl sdělit, pozorně zkoumat, co svatopisci měli v myslu opravdu vyjádřit a co se líbilo Bohu jejich slovy projevit. K vystižení úmyslu svatopisců mezi jiným je třeba přihlížeti též k „literárním druhům“. Nebot jinak je vyjadřována a předkládána pravda v textech historických, jiným způsobem v prorockých, básnických, nebo v jiných druzích vyjadřování. Dále je vhodné, aby exegeta zkoumal smysl, jaký v daných podmínkách svatopisec měl v úmyslu vyjádřit a též vyjádřil podle okolností své doby a své kultury pomocí písemného způsobu vyjadřování tehdejší doby. Neboť k správnému porozumění toho, co posvátný autor chtěl písemně podat, je třeba přihlížeti nečlivě k tehdejšímu obvyklým způsobům citění, mluvení i vyprávění, jež byly užívány v dobách svatopisců a také k oněm, které všeobecně v tehdejší věku platily ve vzájemném styku lidí“.

ZPOVĚĎ NEBO DUCHOVNÍ VEDENÍ?

Současná zpovědní praxe katolické církve se stala velmi problematickou. To znamená, že v souvislosti s ní vystává celá řada otázek a že je tedy nutné tyto otázky jasně vymezit a prodiskutovat. Jde totiž o jeden z nejdůležitějších úkonů jak Církve, tak i křesťana jako jednotlivce. Jak napovídá již sám titul, bude zde problém projednávání ze speciálního a tím nutně jen dílčího hlediska. Připojme ještě, že autor zde mluví jako pastorální teolog, nebo přesněji jako odborník v liturgii, čímž jsou též dána určitá omezení. Autor nemá totiž v úmyslu připravit o práci dogmatiky a morální teology. Čtenář nesmí proto při četbě článku zapomínat, že *v žádném případě není látka předloženými stanovisky zcela vyčerpána*.

Jedna z nejčastějších stížností na svátost pokání, kterou vznášejí hlavně ti, kdož k ní přistupují často a pravidelně, se týká skutečnosti, že „*věřící nepostupuje*“, že „*mu není správně rozuměno*“, nebo že zpovědník „*nedostatečně chápe jednotlivce a jeho specifickou situaci*“. Věřící pak odchází ze zpovědnice „*neuspokojen*“, „*zklamán*“ a s pocitem, že mu „*vlastně nebylo pomoheno*“. Cítí se tak ošizen o vlastní, nebo přinejmenším velmi důležitý, plod zpovědi a stále častěji se stává, že dříve horliví křesťané po častém „*zklamání*“ tohoto druhu nakonec rezignují a přicházejí ke zpovědi pouze zřídka nebo jen v případě nejvyšší nouze.

U zpovědníka zase odpovídá těmto nesnázím kajícíků potíž, že se setkává s rozličnými, rychle se střídajícími lidmi, které *ze své zpovědnice* téměř vůbec nevidí a z jejichž vyznání často i jen velmi málo zaslechne. O jejich individualitě, životních poměrech a vlastní činnosti nemá obvykle ani tušení. Bylo by třeba přímo charizmatického daru (který ovšem není jednoduše dán svěcením a udělením zpovědní jurisdikce), aby *za tak nepřiznivých okolností* oslovil s určitou pravděpodobností každého jednotlivce právě v tom, v čem potřebuje útěchu a pomoc, nebo též napomenutí a důtku. Zjistí-li zpovědník v ojedinělých případech, že se mu to přesto podařilo, je tím často nejvíce překvapen on sám. Obvykle však vůbec neví, zda se „*trefil*“ či ne. Po čase čeká i na něho nebezpečí rezignace a pokušení zhodit se svého úkolu nějakou „*všeobecnou útekou*“. V této situaci vystává otázka: „*Kde je vlastní kořen tohoto zla a co je možno proti němu dělat?*“

Existují sice různá opatření, jež mohou pomoci uvedenou svízel zmírnit. Je možno vychovávat penitenty k osobnějšímu vyznávání vin. Je jim možno doporučit, aby si zvolili stálého zpovědníka, který je časem lépe pozná. Je možno pokusit se o stanovení doby ke zpovědi tak, aby bylo pro jednotlivce k dispozici více času (což je ovšem pro většinu duchovních velmi obtížné). Taková a podobná opatření jsou však většinou využívána poměrně malou elitou a mimoto neřeší vlastní kořen potíží. Ten tkví podle našeho zdání v tom, že vlastní duchovní vedení je spojováno se svátostí pokání takovým způsobem, který oběma škodí.

Nechceme nyní jako prvořadou otázku řešit, jak by bylo možno lépe a působivěji provádět duchovní vedení. Jde nám spíše o *správné pochopení a správné praktikování svátosti pokání*. Z toho důvodu se chceme všimnout toho, jak došlo k tak úzkému spojení *svátosti pokání s duchovním vedením*, proč byla svátost pokání liturgicky tak zkrácena a jaké to mělo důsledky.

Duchovní vedení a zpověď.

Duchovní vedení jako potřeba horlivých křesťanů se objevuje v dějinách Církve vždy tam, kde lidé začínají vést (ve více nebo méně organizovaných náboženských společnostech nebo i v rámci svých rodin) intenzivnější duchovní život. (1) Není vždy snadné zjistit v původních pramenech, zda s tímto duchovním vedením, ať již ho prováděl laik nebo osoba pověřená Církví, byla nebo nebyla spojena svátostná zpověď. Všeobecné dějiny zpovědi a jednotlivé studie z tohoto oboru však nám dávají s jistotou poznat, že až do raného středověku nebyla svátostná zpověď s duchovním vedením vůbec spojována.

Zdá se, že na Východě však existovaly výjimky. I když dočasně a ne bez odporu, byli zde duchovními vůdci a zároveň zpovědníky i laici (mniši). (2) I na Západě fungovali jáhni a nižší klerici, ba i laici a abatyše ženských klášterů, jako „*zpovědníci*“ a i když neudělovali svátostnou absoli, přece jen dávali jakési „*rozhrěšení*“. (3). Na Západě (a nejvíce na britských ostrovech) můžeme od 7. století pozorovat, že duchovní vedení, které bylo původně vykonáváno v rozhovoru s duchovním vůdcem, je stále více svazováno se svátostnou zpovědí.

Původní příčinou této změny byla praxe *otevírání svědomí* (exagoreusis), která byla prováděna mezi mnichy již od církevního starověku a byla vyžadována duchovními otci především od noviců mnohdy i denně. (4) Tato praxe se postupně ujala i na Západě, neboť zdejší mniši měli na Východě své velké vzory. Mniši musili pak otvírat své svědomí otcí opatovi (5) a to nejen pokud se týkalo těžkých provinění, ale i chyb a nedokonalostí, ano i samých tajných myšlenek. Otvírání svědomí bylo chápáno jako účinný prostředek k duchovnímu pokroku a připravilo nejdříve v klášteřích a jejich prostřednictvím i u obzvláště horlivých laiků, půdu pro pozdější způsob praktikování zpovědi. Dokud mohla být svátost pokání prakticky přijímána jen jednou za život (6) a byla provázena uložením těžkého pokání, které bylo možno prakticky srovnat se závazkem k mnišskému životu, nešlo ovšem spojovat pravidelné duchovní rozmluvy a otvírání svědomí se svátostnou absolucí.

Zásadní změnu přinesla teprve *irská praxe pokání* v raném středověku. V Irsku byla častější zpověď známa již dříve a asi od 7. století byla misionáři rozšířena i na pevninu. K přijímání svátosti pokání několikrát za rok byli vedeni i laici. Ukládání těžkého pokání obvyklé v prvotní Církvi bylo zmírněno tak, aby nejen jeho provedení, ale i k němu potřebná doba odpovídala nové situaci. (7) Absoluce zůstávala zatím ještě závislou na výkonu uloženého pokání a byla udělována teprve po něm. Od 9. století se počala však z praktických důvodů udělovat absoluce hned po vyznání. (8) Uložené pokání bylo vykonáno později. Tím bylo umožněno, aby absoluce byla udělována ihned po rozmluvě, která sloužila k otevření svědomí věřícího před svým duchovním vůdcem nebo představeným. Z častých duchovních rozmluv se stalo časté přijímání svátosti pokání. Tento vývoj urychlil též růst vážnosti k milostem, které svátost pokání skýtala. Zvláště zbožní křesťané si brzy zvykli chodit ke zpovědi velmi často. Dorothea z Mantovy (+ 1394) se např. v některých obdobích zpovídala i několikrát za den a jiní to dělali již před ní. (9) To byly ovšem případy výjimečné. Většina věřících se tehdy zpovídala asi jednou až třikrát za rok.

Právě v tom čase, ve kterém se dovršoval vývoj k libovolně časté soukromé zpovědi (tj. asi od přelomu tisíciletí), byla však souvislost mezi zpovědí a duchovním vedením v lidském povědomí velmi živá (10). Poznáváme to např. z toho, že Simon z Tournai (+ 1201) radil, aby po zpovědi u zpovědníka stanoveného církevním právem (u vlastního faráře) byla tatáž zpověď v případě potřeby opakována u jiného zpovědníka, který by uměl penitentu lépe poradit. (11) I Vít z Montrocher, který sepsal v r. 1333 „*Enchiridion Sacerdotum*“, jež bylo v r. 1471 pod titulem „*Manipulus curatorum*“ vytištěno v Augsburgu a dočkalo se v 15. století 56 (!) vydání, poukazuje na to, že právně ustanovený zpovědník nemůže penitentům zabraňovat v tom, aby si kromě něho nenašli *nějakého zkušnějšího zpovědníka*, jenž by je duchovně vedl. Rozlišuje též mezi „*confessio sacramentalis*“ a „*confessio consiliativa*“, popřípadě „*directiva*“, které poskytuje nejen svátostnou absoli, ale dává i výhodu duchovního vedení. (12)

V pozdějších dobách se dočkala svátost pokání, a to právě v souvislosti se stále rostoucím oceňováním duchovního vedení (13), velkého rozmachu, který sahá daleko za kruhy mnichů a duchovenstva. *Exercicie sv. Ignáce, rozvoj universitní výchovy* (v kolegiích jezuitů a jiných řádů), lidové misie, kongregace, různá sdružení

horlivých laiků a zřizování seminářů k výchově světského kléru napomáhaly od 16. století k velké vážnosti častých zpovědí. K tomu přistupoval i požadavek svátostného života, který byl uplatňován Tridentským koncillem právě vzhledem k svátosti pokání a svátosti Oltářní. V době osvícenské došlo sice k citelnému poklesu, ale úcta k Božskému Srdci Ježíšovu (hlavně pravidelné měsíční přijímání) a konečně i Piem X. zavedený požadavek častého přijímání přinesly nový rozkvět, který je patrný dodnes.

Restrikce liturgie pokání.

Souběžně s vývojem, který jsme zde právě jen zběžně uvedli, probíhal ještě jiný jev, který má pro náš problém též velkou důležitost.

Původní praxe církevního pokání měla bohatý liturgický rámec: (14) Na počátku postu byli hříšníci přijímáni do stavu kajících zvláštním ritem (jeho pozůstatkem je udílení popelce na Popelční středu. Účast kajících na bohoslužbách v postě byla omezena, musili nosit zvláštní kající roucho a v kostele měli své vyhrazené místo. Obec se za ně modlila a bylo jim udělováno rozličné vkládání rukou (pozůstatkem je ještě „oratio super populum“ a traktus ve středu, pátek a sobotu při mších v postní době). Na Zelený čtvrtek se konala sváteční rekongregace, při níž biskup vkládáním rukou přijímal kajícníky zpět do plného společenství Církve (15).

I zde ovšem již existovalo osobní vyznání hříchů. Poněvadž mu však podléhaly jen skutečně těžké veřejné hříchy a poněvadž dlouhý čas mohla být svátost pokání přijata *jen jednou za život*, nedávalo samo o sobě žádnou možnost pro důkladné a delší dobu trvající duchovní vedení. Šlo zde hlavně o *nápravu a odpuštění* nějaké viny přísným pokáním, které na sebe hříšník dobrovolně před Bohem i Církví vzal, aby po jeho skončení mohl být vkládáním biskupových rukou před celým světem opět s Bohem smířen a přijat do plného společenství Církve. Když malé, v pronásledování a rozptýlení tak osvědčené obce, vzrostly konečně v Církev obecnou, ukázalo se v průběhu staletí a v dějinných proměnách, že původní církevní pokání je příliš přísné a příliš dlouho trvající. Současně vzrůstalo vědomí, že svátost pokání by měla a mohly být podřízeny i jiné hříchy než vražda, cizoložství a odpad od víry. Nejdříve *mezi mnichy* (ale pak i u prostých věřících, kterých stále přibývalo) rostla s diferencovanějším vědomím o hříchu i touha po častějším přijímání svátosti pokání a po milosti pomáhající, kterou křesťanům usilující o dokonalejší život skýtala.

To vedlo ovšem k jednoduššímu a častěji opakovatelnému ritu. *Vyznání viny*, které bylo původně jen vstupním předpokladem pro zahájení církevního řízení. se stalo samým ohniskem svátosti pokání a dalo jí dokonce jméno: „zpověď“. Liturgicky rituální rámec byl stále více redukován. Nakonec zbylo již jen vyznání hříchů, více nebo méně krátká promluva zpovědníka spojená s uložením pokání a krátká latinská formule absoluce. Až do pozdního středověku poklekal kající před knězem sedícím na soudní stoličce buď v chrámovém chóru nebo na jiném místě Božího domu a byla mu udílena absoluce vkládáním rukou. Když však byly Tridentským koncillem zavedeny (zpočátku ovšem otevřené) *zpovědnice*, které oddělovaly kněze i kajícího *deskou nebo mřížkou, odpadlo i vkládání rukou*. Bylo nahrazeno po zdvižení pravice — gestem, o němž již dnes mnozí kněží a většina věřících neví, co vlastně znamená. Od 17. století byly stále víc používány třídičné, uzavřené zpovědnice, v jejichž těsném a temném prostoru kdysi tak bohatý rituál církevního pokání téměř úplně zanikl.

Nejde však jen o to, že zanikly některé malebné ceremonie a krásné staré modlitby. *I samo pojetí svátosti pokání se změnilo*. Za podpory restrikce původní liturgické podoby „církevního pokání“ a individualizováním a „privatizováním“ svátostné praxe pokání, které je s ní spojeno a kterému zcela odpovídal rostoucí subjektivismus a individualismus středověkých dějin, zbožnosti, bylo téměř úplně ztraceno vědomí o tom, že *hřích a pokání mají nutně církevní dimenzi a nejsou jen „privátní“ záležitosti*, která může být plně vyřízena mezi hříšníkem a „jeho“ Pánem Bohem. (16) Je přece typic-

ké, že je stále znovu poukazováno na to, k čemu vlastně člověk potřebuje kněze, aby se smířil s Bohem, a odkud bere Církev právo vměšovat se do „soukromého života“!

Mimoto však vyvolává restrikce ve slově i ritu „objektivizované“ liturgie pokání další dvě nebezpečné tendence.

Jednou z nich je špatné chápání zpovědi jako skutečnosti, v níž jde hlavně o *subjektivní „duchovní prospěch“*, který je zcela závislý na tom, zda se člověk při vyznání dobře „vysloví“, zda mu bude zpovědníkem skutečně „porozuměno“ a zda se mu pak dostane vhodné a pro duchovní život prospěšné „rady“. Jestliže byl tento (do jisté míry jistě oprávněný) požadavek tak přeceněn, že ohrožuje pochopení vlastního smyslu svátosti pokání (kterým je svátostné setkání s odpouštějící Boží láskou v Církvi), pak to bylo zaviněno v nemalé míře tím, že liturgický rámec pozbyl téměř úplně své schopnosti symbolizovat a vystihovat vlastní dary svátosti. (17)

Druhou nevhodnou tendencí je jakési magicko-ritualistické chápání zpovědi, při němž hrozí nebezpečí, že se zpověď stane hlavně pro ihned po vyznání udělenou absoluci pro většinu lidí v nesrozumitelné řeči téměř „automatem na odpuštění hříchů“. K tomu dochází v neposlední řadě proto, že zde chybí ona jasnost a úplnost „textů a ritu“, která je nezbytná k tomu, „aby byly ozřejmeny svaté věci, které liturgie znamená, a aby je křesťanský lid mohl pokud možno pochopit a mít na nich plnou účast“. (18)

Ještě jeden jev souvisí se zúžením svátostné symboliky pokání (která vlastně není ničím jiným než její správně pochopenou liturgicky rituální podobou): *Zpověď se příliš často chápe jako výlučný prostředek k odpuštění hříchů*. V oněch staletích, která ještě neznala časté zpovědi ze zbožnosti, bylo povědomí o *rozmanitosti a diferencovanosti* cest vedoucích k odpuštění hříchů mnohem živější než dnes. Modlitba, půst a udílení almužen bylo onou klasickou trojicí křesťanského pokání, o které se vědělo, že je legitimní cestou k odpuštění hříchů, a to nejen ve spojení s církevní praxí pokání, při němž ovšem hrálo také velkou roli a připravovalo svátostnou rekongregaci, ale i nezávisle na ní tam, kde se nejednalo o hříchy, které by pro svou závažnost spadaly pod soudcovskou moc Církve.

Čím více se však stávalo zvykem vyznávat ve zpovědi nejen hlavní hříchy, ale i všechny hříchy lehké, ba dokonce i malá pochybení a pouhé překážky na cestě ke křesťanské dokonalosti a vyprošovat si za ně nejen odpuštění, ale žádat i o radu a pomoc, tím více se zapomínalo, že *tyto záležitosti mohly být zcela dostačujícím způsobem vyřízeny i mimo rámec svátostné zpovědi*. Tak vedlo pastoračně a teologicky jistě zcela oprávněné vysoké hodnocení „soukromé zpovědi“ a svátostné absoluce nakonec vlastně k ochuzení praxe pokání. To však není v dějinách zbožnosti jev ojedinělý. Podobně se ztrácelo úměrné s růstem úcty k přítomnosti Kristově ve svátosti Oltářní živé vědomí o jeho tak rozmanité a diferencované přítomnosti v Církvi, kde je přítomen jak „v osobě přísluhovatele... ve svátostech...“, ve svém slově, takže mluví On sám, když se čte Písmo svaté.

Je konečně přítomen, když se Církev modlí a zpívá, protože slíbil: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni v mém jménu, tam uprostřed nich jsem já.“ (Matouš, 18, 20). Skutečnost, která se teprve nyní stává opět živou a která je liturgickou konstitucí druhého vatikánského koncilu tak zdůrazňována. (19)

Závěry, možnosti a podněty.

Pokusíme-li se shrnout předešlé úvahy, můžeme říci asi toto: Vývoj církevní praxe pokání na jedné straně a duchovního vedení na straně druhé vedl ve spojitosti s jejich vzájemným pronikáním (což neznamená jedno-duše totéž jako „pro jejich vzájemné pronikání!“) k restrikci kdysi velmi bohaté liturgie pokání a navodil tak nebezpečí špatného chápání podstaty svátosti pokání, což ztěžuje její správné užívání. Mimoto se časem ztratilo živé vědomí o tom, že je víc rozličných cest k odpuštění hříchů a to proto, že opět ve spojitosti s požadavkem duchovního vedení byly zpovědi stále častější

a tím ustupovaly ostatní prostředky k dosažení odpuštění hříchů do pozadí. Nemýlíme-li se, souvisí mnoho *potíží*, které dnes tak četní křesťané vzhledem ke zpovědi zakoušejí, s těmito uváděnými důvody. O těchto potížích jsme se již zmínili a nyní chceme uvést některé *možné* způsoby jejich odstranění.

Obnovení zpovědní liturgie.

Prvním a nejnaléhavějším úkolem se nám zdá být *obnovení liturgie svátosti pokání*, požadované i koncillem. [20] Slovo a ritus musí spolupůsobit k tomu, aby učinily svátostnou symboliku zcela jasnou a naprosto srozumitelnou, což je pro správné pochopení a praktikování svátosti nezbytné. Slovem i gestem musí být znovu a patrněji zdůrazněna skutečnost, že hříšník při přijímání svátosti potkává v Církvi a v jejím zástupci samotného Krista, že při tomto setkání je hřích současně odsouzen i odpuštěn a že je v něm hříšník nově a bytostněji přijímán zpět do Kristovy společnosti nového Božího lidu v Církvi, která dosud v hříšníku jako svém údu pod hříchem trpěla. Dosud je nutno tyto skutečnosti zvláště vysvětlovat, neboť obřad svátosti to sám sebou nedává poznat. A poněvadž podobné vysvětlení je nutné závislé na obratnosti nebo neschopnosti zpovědníka, velmi často přijetí svátosti pokání kajčnicka „neuspokojuje“. K tomu dochází zvláště v těch případech, kdy věřící chápe z důvodů, které již byly z dějin zbožnosti uvedeny, zpověď jako prostředek k osobnímu vedení na cestě ke křesťanské dokonalosti.

Nemůžeme zde do úplných podrobností probrat otázku, jak by měla obnovená liturgie svátosti pokání vypadat. Musí proto postačit jen několik poznámek. Nejvhodnější *texty modliteb* bychom snad našli pro okruh latinské Církve v těch starých rituálech pokání, které prozkoumal J. A. Jungmann a které obsahují velký počet velmi krásných modliteb, z nichž by se dal snadno pořídit vhodný výběr. Co se týče *vnějšího ritu*, snad nám bude dovoleno popustit poněkud uzdu fantazii. Problém ritu úzce souvisí i s volbou místa pro zpověď. Při dnešním tvaru zpovědníků je to na příklad zcela vyloučeno vkládání rukou a nahrazuje se zcela nedostatečně pozdvižením pravice před udělením absoluce. Je možno pochybovat o tom, že by důvody, které mluví pro uzavřené zpovědnice, byly ještě dnes tak závažné, abychom se pro ně musili vzdát nové úpravy ritu. Co by jen získal akt zpovědi na vnitřním prožitku a působivosti, kdyby kajčnick volně poklekl před zpovědníka, který by na něho vložil ruce nebo kdyby mohli oba společně v hlubokém pokleku vyprošovat na Bohu milost odpuštění a skutečného obrácení. Že by se tyto modlitby i udělení rozhrěšení musily konat *v lidové řeči* (právě tak jako dosud vyznání, promluva a uložení pokání), je samozřejmé. Magický ritualistický chápání zpovědi jako „automatu na absoluce“ je v neposlední řadě navozováno anonymitou svátostného výkonu způsobovanou použitím cizí liturgické řeči. Koncillem byla zásadně otevřena cesta k použití lidové řeči. Nyní je pouze na biskupských konferencích, aby se tato možnost využila.

Námítky.

Je možno — a ne zcela neprávem — namítat, že značný počet věřících jen tak snadno (alespoň z počátku) nový zpovědní ritus nepřijme. Nebylo by však ziskem již to, že by existovaly i když jen jako možná forma pro ty, kdo by ho chtěli používat? Dále je možno namítat, že podobný ritus by vyžadoval příliš mnoho času, kterého není právě nazbyt (a zvláště ne ve dnech velkého návalu lidí). Tato námitka je oprávněná, je ji však možno čelit dvěma způsoby.

Za prvé otázkou, zda by se nemělo řádně přešetřit rozdělení úkolů a služeb v Církvi, když je kněží fungujících v duchovní správě takový nedostatek a jsou tak přetěžováni úkoly, které jsou duchovní správě cizí, takže nemají dost času ani pro výkon svátosti pokání.

Za druhé poukazem na možnost celebrací obecného pokání, které by se mohly konat v adventě a v postní době. To by umožnilo za určitých okolností, jak ještě uvidíme, snížit právě před velkými svátky počet těch, kteří přicházejí k individuálním zpovědím. V těchto ob-

dobích se totiž koná mnoho zpovědí ze zbožnosti (to znamená zpovědi, při nichž se nevznávají žádné skutečné těžké hříchy). Zda a za jakých podmínek by ovšem taková náhrada zpovědi ze zbožnosti byla možná nebo žádoucí, je otázka, kterou zde nemůžeme projednávat.

Zpovědi ze zbožnosti?

Časté provádění zpovědi ze zbožnosti klade otázky, které nemůžeme jen tak přejít. Jak jsme viděli, mají časté zpovědi ze zbožnosti dvě hlavní příčiny: *jednou* je pastorační požadavek duchovního vedení a *druhou* růst vážnosti a cenění svátostné milosti. Která z těchto dvou příčin sehrála hlavní roli, to by se muselo prokázat důkladnými historickými studiemi. Duchovnímu vedení (a pastoračně katechetickému poučování), které hrálo od časného středověku na dlouhou dobu při zdůvodňování pravidelného přijímání svátosti význačnou roli, je však nutno alespoň při historickém náhledu přisoudit první místo. Ještě ve zdůvodnění, které podává Pius XII. roku 1943 pro trvalou hodnotu častých zpovědí ze zbožnosti v encyklice „Mystici Corporis“, stojí asketické motivy (ve značném počtu!) a duchovní vedení na prvním místě. Teprve pak je uváděno rozmnožení milosti přijetím svátosti. [21]

Je jisté, že časté zpovědi ze zbožnosti mají tyto asketické, pastorační a svátostnou milostí dané plody. Ale mohou nebo musí být získávány jen tímto způsobem? Růst sebezpoznaní, zjemnění a očista svědomí, horlivost v dobrém a posílení vůle jsou hodnoty, které je možno právě tak jako duchovní vedení *získat i mimo svátost pokání*. Odpuštění hříchů je však nutné dáno při časté zpovědi ze zbožnosti již před absolucí, neboť „všední hříchy člověka žijícího ve stavu milosti jsou vyhlazeny již nedokonalou lítostí“ [22], bez níž by svátost nebylo možno vůbec přijmout vhodně. Právě tak se dá i rozmnožení milosti „dosáhnout nejrozličnějším způsobem, svátostně zvláště ve sv. Eucharistii, neboť upevnění, rozmnožení a dovršení života milostí... patří k prvním a nejvlastnějším účinkům sv. Eucharistie. Milost rozmnožuje každá svátost a tedy jistě i zpověď ze zbožnosti. Ale právě proto, že tento účinek má společný i s jinými úkony duchovního života, nedostává se to k tomu, aby jí bylo vykázáno mezi ostatními duchovními úkony výsadní postavení, které by bylo řádně ospravedlněno.“ [23]

Vlastní *oprávnění zpovědi ze zbožnosti* je spíše v tom, že je úkonem, který svátostně viditelným způsobem potvrzuje a dává poznat zkušenost, jak velice je hříšník jako takový odkázan na svobodu a v dějinném chápání vždy nově darovanou odpouštějící Boží láskou a jak bytostně patří ekleziologická dimenze jak ke hříchu, tak i k odpuštění. [24] Ale i při tomto pojetí je sporné, zda uvedené důvody k jejímu oprávnění platí výlučně jen pro ni. Na zpovědi ze zbožnosti jsou vyžadovány hlavně dvě věci (které také skutečně poskytuje): Za prvé, aby měla jako svátost za přímý cíl hříšnost člověka (na rozdíl od sv. Eucharistie) a za druhé, aby dávala zakoušet v Církvi a jejím prostřednictvím darovanou, nezaslouženou a odpouštějící Boží lásku. Je svátost pokání ve své dnešní podobě jediným úkonem, který tyto požadavky splňuje a může splňovat?

Generální absoluce.

Z dějin svátosti pokání víme [25], že asi od přelomu tisíciletí se počala dosud „všeobecná absoluce“, která byla chápána *svátostně*, udělovat jak po individuálním vyznání jednotlivce, tak i po *hromadném vyznání hříchů*. Hromadně byla udělována zpočátku jen na Zelený čtvrtek, pak však i na Popeleční středu, a to pouze biskupem, který během času začal udělovat generální absoluce i při jiných příležitostech (například na závěr podzimních diecézních synod). Později bylo povoleno jejich udělování i obyčejným kněžím při „Confiteor“ ve mši sv., při církevních hodinkách (primě i kompletářích) a po kázání. Tam, kde bylo zavedeno „Confiteor“ jako „vyznání viny“, odpovídalo se od 11. až do 13. století (vedle již dříve zavedeného Misereatur) platnou absoluční formulí (indulgentiam). Od 12. století se učilo, že všeobecné vyznání hříchů a následující svátostná absoluce

zahrnuje jen těžké hříchy individuálně již zpovídané, případně hříchy neuvědomělé a hříchy lehké. Poněvadž však byl tento úkon tehdy chápán jako svátostný akt odpuštění hříchů, ve kterém se uplatňuje moc Církve vázat a rozvazovat, stály tyto „generální absoluce“ fakticky vlastně na témže stupni jako naše dnešní zpovědi ze zbožnosti. Teprve ve středověku za rozkvětu scholastiky nebyla jim již přiznávána svátostná moc klíče. Aby však generální absoluce zcela nezanikly a aby jejich obliba neklesla, obdařovaly se odpustky, které ovšem poskytovaly jen prominutí trestů za hříchy.

V minulých stoletích tedy existovala i *jiná forma svátostného odpuštění hříchů než privátní zpověď jednotlivce* a ve východních církvích existuje dodnes (26). Forma, která splňovala požadavky uvedené pro její zdůvodnění (přinejmenším (27) požadavek odpuštění těch hříchů, které jsou předmětem tak zvaných zpovědí ze zbožnosti) a *mohla by je proto splňovat i dnes.* (28)

Obřady svátosti pokání.

Jestliže to je pravda, je možno konstatovat, že společné obřady svátosti pokání a zpovědi s všeobecnou absolucí, jak jsou již na rozličných místech konány, především v Belgii a Holandsku (29), mohly by být velmi vhodné pro diferencovanější provádění svátosti pokání. Výhody jsou zřejmé. Při těchto obřadech by mohl být zvlášť zřetelně zdůrazněn *ekleziologický charakter* hříchu a jeho odpuštění. Vhodnými texty z Písma sv., promluvou, modlitbami a zjevem by byli věřící přiváděni k uvědomění si skutečnosti, že hřích a odpuštění, vina a milost nejsou jen „soukromou záležitostí“, ale týkají se celé obce jako obce — právě té zde a v tomto okamžiku shromážděné církve Boží, která má jako Kristova nevěsta sloužit svému Pánu bez jakéhokoliv uchýlení se a bez poskvrny.

Tyto obřady svátosti pokání by mohly do jisté míry ulevit jak zpovědníkům, tak i umožnit a podpořit lepší průběh zpovědi jednotlivců. Asketické zřetele a požadavek duchovního vedení, které jsou při nynější praxi vázány téměř výlučně na praktikování zpovědi ze zbožnosti, by tím nemusily nijak utrpět. Nebude-li svátostné odpuštění hříchů vázáno jen na zpověď jednotlivců, bude možno věnovat se jednotlivcům daleko intenzivněji a nebude již nic překážet tomu, aby před udělením absoluce měl zpovědník s kajícím dobrou pastorační rozmluvu, v níž by byly uděleny odpovídající rady a pokyny. Klerici, řádoví bratři a sestry i horliví laici, kteří chodí k pravidelným vyznáním, by měli mít možnost srozumitelně se rozhodnout, zda použijí formu svátostné zpovědi nebo pastorační rozmluvy (při přípravě nových právních ustanovení pro kleriky a řády byl měl být vzat zřetel na toto nové pojetí). Příliš časté přijímání svátosti může vést — zvláště je-li předepisováno — k formalismu a postupnému znechucení.

Laici jako „zpovědníci“.

Konečně by se mělo také zvážet, zda a v jaké adekvátní formě by se bylo možno zasazovat o nějaký druh „laických zpovědí“, které byly užívány až do 16. století (30). Ne snad jako tehdy ve smyslu nějaké konkretizace „vota sacramenti“, požadované v nutných případech, kdy nebylo možno obstarat kněze, ale jako pouhý *prostředek duchovního vedení*. Neumí snad laik, ať muž nebo žena, ať již je příslušníkem nějaké náboženské společnosti nebo ne, často lépe odpovědět na potíže lidí, s kterými žije a pomoci jim právě tam, kde je nejvíc „tlačí bota“, než ustanovený nositel úřadu, který je sice vybaven svátostnou mocí a zplnomocněn k jurisdikci, který však je vždy poněkud v nebezpečí, že bude žít na jakémsi „duchovním ostrově“? Člověk jistě nemusí vystudovat teologii jako speciální vědní obor, aby mohl vést *účinný duchovní rozhovor* se svým bližním, který potřebuje duchovní radu, útěchu a pomoc a aby se za něho mohl modlit! Z dějin Církve známe již od laických mnichů křesťanského starověku dost příkladů osvícených duchovních vůdců, kteří nebyli ani teology, ani nositeli církevních úřadů. I dnes známe kněze, kteří jako vůdci v duchovním životě selhávají. *Stálo by snad za pokus aktivizovat duchovní potenciál laiků i v tomto směru.*

Vrátíme-li se na konci naší dlouhé a zdánlivě často od tématu odbočující úvahy k původní otázce, pak můžeme říci asi toto: Zpověď a duchovní vedení nejsou v žádném protikladu. Oba úkony by však mohly jen získat tím, že by se chápaly ve své vlastní specifitě současně diferencovaněji a intenzivněji. K tomu však by musilo být mezi nimi zřetelněji rozlišováno.

Poznámky:

- [1] O dějinách duchovního vedení na východě i na západě viz Dict. Spir., III, str. 1008 a následující a str. 1062 a násl. O poměrech na východě viz též J. Hausherr: Direction spirituelle en Orient autre fois, Rom 1955.
- [2] Viz L Th K 2, VII, str. 538 a násl., II, str. 811 a násl.; Dict. Spir. III, 847 a násl.
- [3] D Th C III, str. 876 a násl.
- [4] Dict. Spir. III, str. 1036 a násl.
- [5] Totéž str. 1072 a násl. Též P. Hypolito de la Sagrada Familia: La direction spirituelle est elle liée à la confession. Etudes Carmelit. 1951, str. 116.
- [6] To byla přinejmenším teoreticky praxe až do 6. století, viz LThK, 2, II, str. 810. Pro možnost opakování pokání vystoupil v Církvi např. již Jan Chrysostomos, který však byl za to ostře napaden, viz Dict. Spir. III, str. 860. K dějinám rané praxe pokání viz především B. Poschmann: Paenitentia secunda. Pokání v prvotní Církvi od Cypriana k Origenovi. Bonn 1940.
- [7] Srovnej LTh K 2, II, str. 813, 820 a násl. Viz též B. Poschmann: Die abendländische Kirchenbusse im frühen Mittelalter. Breslau 1930.
- [8] Viz J. A. Jungmann: Die latinischen Bussriten im ihrer geschichtlichen Entwicklung, Innsbruck 1932, str. 265 a násl. a zvláště str. 270 a násl., též L Th K 2, II, str. 214.
- [9] Dict. Spir. III, str. 1103.
- [10] Viz Jungmann: Bussriten str. 249 a násl.
- [11] P. Anciaux: La théologie du sacrement de la pénitence au 12me siècle. Löwen 1949, str. 590.
- [12] Dict. Spir. III, str. 1105 a 1084 a násl. uvádí četné příklady spojení zpovědi s duchovním vedením, které je od 12. století stále více zdůrazňováno.
- [13] P. Hypolito: La direction, str. 117 a násl.
- [14] Můžeme se zde o tom zmínit pouze krátce. Více viz u Jungmanna: Bussriten.
- [15] Totéž str. 5 a násl., str. 238 a násl. L Th K 2, II, str. 823 a násl.
- [16] Viz K. Rahner: Vergessene Wahrheiten über das Bussakrament: Schriften z. Theologie II, Einsiedeln 1955, str. 144 a násl.
- [17] Z toho se dá vyvodit, jak vážně je nutno brát základní poučku svátostné teologie, podle které zprostředkují svátosti to, *co symbolizují!* Tam, kde je svátostná symbolika (t. zn. liturgický rámec!) restringována, vyvstává nebezpečí, že svátost se špatně pochopí právě v tom, co je jejím bytostným obsahem, nebo že se jí vůbec neporozumí.
- [18] Konstituce o liturgii, art. 21.
- [19] Totéž art. 7.
- [20] Totéž art. 72: „Obřad a formule svátosti pokání ať se upraví tak, aby zřetelněji vyjádřily podstatu a účinek této svátosti“.
- [21] Pius XII., encyklika „Mystici Corporis“ § 87: „... jímž [tj. zavedeným zvykem často se zpovídat] se zvětšuje správné poznání sebe sama, roste křesťanská pokora, vykořeňují se špatné mravy, čelí se duchovní nedbalosti a vlažnosti, očisťuje se svědomí, posiluje se vůle, umožňuje se spasitelné vedení duší, vlivem samé svátosti rozmnožuje se milost.“
- [22] K. Rahner: Vom Sinn der häufigen Andachtsberichte: Schriften z. Theologie. III, Einsiedeln 1956, str. 215 a násl.
- [23] Totéž str. 217.
- [24] Důkladnější odůvodnění tohoto tvrzení viz K. Rahner: citované dílo str. 221 a další.
- [25] Viz Jungmann: Bussriten str. 275 a násl.
- [26] Viz J. H. Dalmis: Le sacrement de Pénitence chez les Orientaux; Maison Dieu 56 (1958) str. 22 až 29 a tam uvedená literatura; A. Raes: Un rite pénitentiel

avant la communion dans les liturgies syriennes; L'Orient Syrien 10 (1965) str. 107 až 122 a L. Ligier: Pénitence et Eucharistie en Orient; Or. Christ. Period 29 (1963) str. 5 až 78.

[27] Říkáme „přínejmenším“, poněvadž existují případy, kdy mohou být svátostnou generální absolucí odpuštěny i těžké hříchy bez předcházející privátní zpovědi, a to i mimo nebezpečí smrti“. O tom viz Instructio S. Paenitentiarie z 20. 5. 1944 s komentářem J. M. Restrepe: Periodices de re morali 33 (1944) str. 273–284.

[28] Podle toho, co se rozumí pod skutečně „těžkým“ hříchem, který je nutně předmětem osobní privátní zpovědi, mělo by to podle okolností dalekosáhlé důsledky. V každém případě je úkolem moderní morální teologie, aby udělala jasno v otázce, zda by se nemělo rozlišovat mezi těžkým a vlastním „smrtelným“ hříchem, jak se již tu a tam děje. Nedávno pojednal o této otázce Msgr. W. Bekkers, biskup v Hertogenbosch (Holandsko).

Text jeho přednášky byl otištěn v Katholick Archief 19 (1964) str. 306 až 319; souhrnnou zprávu z pastorační diskuse o zpovědní praxi, kterou tento biskup ve své diecézi zavedl, i o uvedené přednášce viz v Concilium I, 4/1965) str. 359–361. — Viz také F. J. Heggen: Boete-viering en private brécht. Roermond 1964, str. 54 a násl.

[29] F. J. Heggen: Boete-viering str. 103 až 141 uvádí k tomu šest vypracovaných způsobů. Návrh Belgičana L. Heuschena viz v La sacra Liturgia rinnovata dal Concilio. Vydal G. Barauna, Turin 1964, str. 511 a násl. Zajímavou zprávu o obřadech svátosti pokání s připojením privátní zpovědi pro zúčastněné uvádí Maison Dieu 56 (1958) str. 76 až 95.

[30] Viz L Th K 2 VI, str. 741 a násl. a tam uvedenou literaturu.

Prof. Dr. H. B. Meyer S. J., Innsbruck.
(Orientierung č. 11, 29. ročník, 15. 6. 1965.)

Přeložil M. Pecka

KONRÁD PRAŽSKÝM ARCIBISKUPEM

Stálá a bezohledná kritika kněžstva před laickým publikem, názory o neúčinnosti autority představených trvajících event. i domněle ve stavu těžkého hříchu, vedly už před Husovým odsouzením k některým excesům. 7. IV. r. 1415, podle zprávy z vídeňského stát. archivu zveřejněné Novotným, přednesl pražský kanovník Jan Náz, používaný často Václavem IV. v diplomatických jednáních, na jakési schůzi obvinění, ilustrující situaci kléru v Čechách. Lid prý kněžími v důsledku Husova vystoupení pohrdá, ježto jich není třeba. Hříšní kněží neposvěcují a je dovoleno je zabíjet. A tak v nedlouhé době jich bylo 30 zabito. Mezi nimi i jeden opat. (Ohledně zabitého opata by snad mohlo jít o přepadení opatovického kláštera, kde 1. XI. r. 1415 byl od pánů Oty z Bergova a Jana Městceklého klášter vyhlit a oloupen, opat Jan Lazur k smrti umučen. S husitstvím to patrně nemělo nic společného). Husovi žáci prý chodí po domech a bez mešního roucha i bez oltáře a beze mše konsekrují. Novotný myslí, že jde o dokument cenný, ale domnívá se, že zprávy jsou nadsazené. Šlo by o anticipaci toho, co Táboři jednu dobu hlásali a praktikovali. Rozumí se, že po Husově tragické smrti, trestu to ve sféře náboženské v každém případě přehnaně přísném, omluvitelném snad jen dobovým nazíráním a vysokým ponětím o čistotě Kristovy nauky [kéž také vždy spojené se svatostí života kritika a soudců čistoty dogmatu], se situace kléru začínala rapidně horšit.

I v další fázi svého pražského arcibiskopátu setrval Konrád na linii dosavadní církevní diplomacie, tj. choval se oboje vždy se silným ohledem na královu vůli. Výsledkem této obojatoosti bylo, že špatně informovaná část katolického kléru se postavila na jeho ochranu. A to i tehdy, když lépe poučená místa mu počala projevovat nedůvěru. Tu velmi realisticky vyjádřil Kuneš ze Zvole, člen pražské kapituly někdy od jara r. 1415, meškající v Kostnici. Odtud 2. V. téhož roku píše svému kapitulnímu děkanu i celé kapitule dva listy. Ten druhý se zaměřuje většinou Konrádem z Vechty, jak ho viděli členové koncilní sekce germánského národa (zahrnovala i Skandinávce, Poláky, Uhry a Čechy). Tato sekce (byly na koncilu celkem čtyři), žádala jeho osobní citaci. Proti tomuto postulátu se ozvaly jen dva hlasy. List Kuneše ze Zvole mluví o Konrádovi jako o „černo-kněžníku, alchymistovi, simoniaku, v úřadě nedbalém a rozhazovači majetku, takže měl velikou hanbu“. Bude asi třeba ho popohnat k odpovědnosti jako se stalo biskupu ve Štrasburce, kde ho vlastní kanovníci zatklí a uvěznil. Biskup se prý za žádnou cenu nechtěl zodpovídat, ale souhlasil raději s tím, aby místo něho ustanovili nástupce. I přes pozitivní prohlášení pražských a vysehradských kanovníků je známo, že se Konrád nezástával duchovenstva a zcizil církevní majetek. Podobně se v listě mluví i o Václavu Králíkovi, patriarchovi antiošském.

1. X. r. 1415 se sešli někteří katoličtí pánové v Českém Brodě u arcibiskupa Konráda a slíbili věrnost králi, církvi a koncilu. Král Václav IV. se k této jednotě také

přiznal, ovšem jen ústně. Když o tom došla zpráva do Kostnice, vyvolala tam prý uspokojení. Tento záznam muzejního kodexu u Höflera prvně označuje Husovu stranu názvem husité. Okolnost, že se katoličtí zástupci sešli právě v Českém Brodě, by dovolovala usuzovat, že se tak nestalo na arcibiskupovu výzvu, jako spíše z iniciativy pánů, kteří dobře tušili, že v nastávajících kritických okamžicích je třeba se spojit a na obranu zájmů náboženských něco podniknout při známé Konrádově nerozhodnosti. Kritika dvojznačného jednání arcibiskupa i Králíka z Buřenic byla Palackému tak nápadná a nepříjemná, že ji opětovně pranýřuje. „Jakkoli rozhorlenými se stavěli, nepočínali nic opravdového ani proti přechvatům husitismu, ani k ochraně svých kněží“ a dokládá: „Zdálo se, jako by se oba řídili příkladem svého krále“. Lze ovšem namítnout, že Konrád přece vydával výnosy proti šíření neortodoxních nauk a neoficiální praxi církevní např. tím, že zakázal, aby vagantní duchovní kázali podle svých rozmarů, od r. 1414 zakročoval proti podávání podobojí laikům, vykl i interdikt na tak dlouho, dokud nebudou zákonitě ustanoveni kněží navracení ke svým farám. Šlo však o výnosy diktované od úředního kancelářského stolu, které nenabývaly a už nenabývaly trvalé účinnosti. Zvláště nebezpečné bylo šíření praxe podávání z kalicha obhajované ideologicky pro učené odborným traktátem Mikuláše Dráždanského, už předtím za ně bojujícího temperamentním kázáním v kostele sv. Michala k duchovenstvu v září r. 1414, a pro neučené Jakoubkem ze Stříbra. Hus jen podpířil názory Mikuláše Dráždanského, když psal, že je vhodné a dovoleno. Ovšem ozvaly se ihned také hlasy proti, zvláště když i sám Hus radil, aby se žádal koncil o povolení této praxe. Písemně se zachoval názor jakéhosi Anonyma, Ondřeje z Brodu a samotného Husova nástupce v Betlémě, kazatele Havlíka, jehož husité později zamítli právě z tohoto důvodu. Jeho polemika proti Jakoubkovi ukázala, jak hluboké bylo katolické vědomí i u Husových stoupenců. Není zde místa pozastavit se u Mikulášových výroků. Budiž však uvedena aspoň ukázka jeho až extatického vlastního zanícení některým náboženským blouznivcům: „Ó Ježíši Kriste, který jsi původcem tohoto ustanovení (podobojí), zda Tě moji odpůrci neprohlašují heresiarchou? Ó Králi Králů a Pane všech Pánů, jestliže podle tvého přikázání poslechnu Tvého Syna, uvěřím v evangelium a podle řádu prvotní církve budu živ, tak mne vyloučí, prohlásí za bludaře, mne upálí nebo jinak zničí“. Tak hluboce byl do svých názorů zamilován, že nehodlal v ničem uposlechnout autority církve ani výroku z bible, kterého se tolik dovolával: „Kdokoli církve neuposlechně, budiž tobě jako pohan“. To všechno Konrád asi sotva sledoval a je otázka, zda a jak o tom všem byl informován.

Poměrně malá účast katolíků shromážděných v Českém Brodě nemohla poskytnout pravý obraz jejich dosavadní síly v zemi. Na venkově byla převaha katolických pánů ještě velmi značná. Znalci tvrdí, že koncem tragického roku 1415 byla Husova strana menšinou,

skoro jen pětinovou. Katolický říjnový sjezd r. 1415 byl snad reakcí na podobný sjezd svolaný do Prahy Husovými přívrženci v září a ukončený pevným zformováním husitů vedených nejvyšším purkrabím Čeněkem z Vartemberka, Bočkem z Kunštátu a moravským hejtmánem Laccem z Kravař. Účastníci sjezdu Husových přívrženců se obrátili na veřejnost s prohlášením. Vypovídají poslušnost koncilu „provinivšího se nejpotupnější smrtí muže dobrého, spravedlivého i katolického, jenž zákonu božímu podle výkladu církví schválených doktorů katolicky učil, kázal i psal... tichým a zbožným svým životem v Kristu všechny napomínal k zachovávaní zákona“. Účastníci jednání neodmítají však církevní autority naprosto. Od nespravedlivého koncilu se odvolávají k budoucímu jedinému papeži, jemuž chtějí žalovat na křiklavou nespravedlnost. Sami však ukazují, že jejich stále zdůrazňované katolictví má jakýsi zastřený a zamlčovaný nedostatek, je jaksi chimérické. S emfází sjezdové prohlášení končí: „Kazatelov zákona nábožných, pokorných a stálých chceme brániti, opovrhnuce všelikú bázeň i nálezký lidské až do krve vylitie“. Jak asi bude vypadat ochrana kazatelů „nábožných a pokorných“, ukázal zákrok proti Janu, biskupu litomyšlskému. Protože zastával katolické stanovisko, které husité nazývali „zrádcovským“, poplenili jeho biskupství jaksi preventivně, na ochranu oněch „kazatelů pokorných“ tak, že po návratu z Kostnice se sotva odvážil vyjít z litomyšlského hradu. Maje se dostavit do Prahy, vyžádal si od krále ochranný list, jako při vstupu do nepřátelského území. Vydali mu ho 31. X. a je při tom pochybné, zda se i s ním do Prahy vůbec odvážil. Den nato 1. XI. r. 1415 pak vypukly v Praze bouře způsobivší skoro úplný její přestup k husitismu. Je domněnka, že bouře vyvolal arcibiskup Konrád nařídívší prostřednictvím kapituly přísné dodržování interdictu na tak dlouho, dokud nebudou do kostelů dosazeni bezprávně vyhnání kněží a také proto, že jak se praví ve třetím paragrafu, vysvětlujícím důvody interdictu, že „konšelé pražští kněží a žaky jímají, vězni, loupí a někdy věsí a stínají; zvláště že farář od sv. Havla jest jat a vězněn“. Václava IV. toto Konrádovo gesto popudilo a proto povolil proti-straně všechny způsoby represálií. Tento důležitý dušičkový převrat r. 1415, dovršený počátkem února příštího roku po zabití známého Racka Kobylu v Kutné Hoře, byl velikým úspěchem husitské strany. Zatímco do této doby se podávalo pod obojí způsobou jen ve čtyřech pražských kostelích, otevřely se tentokrát stoupencům kalicha všechny chrámy. Katolíkům zbyly snad jen malé předměstské svatyně, z jejichž kazatelen bylo možno jen velmi těžko se bránit.

Poměry byly takové, že ani uvědomělý arcipastýř vyhraněně katolického smýšlení by je nemohl zvládnout, protože měl, pokud se týče exekutivy, po boku panovníka s neujasněným vládním, neřku-li církevním programem, náladového, někdy apatického, jindy cholericky výbušného. Historie ví také o vlivu žen na krále, hlavně mincmistrové Zmrzlikové. Král se dával ukonejšit a ovládat „malvazí a sladkostmi“. Není proto divu, že se z Prahy dostaly do Kostnice stížnosti na krále i královnu Žofii. Králi se v nich vytýká, že „trpí a podporuje přijímání Eucharistie podobojí“. Královna se viní, že katolické kněze z far svých věnných měst vyhání a dává uvádět kazatele nakloněné novotám. Jsou proto oba podezřelí „z herese a z jejího podporování“. Koncil postoupil tyto zamítavé posudky královského dvora Zikmundovi. Výsledkem toho bylo jeho napomenutí adresované českomoravským pánům. Na koncilu se ovšem, jak ani jinak nemohlo být, jednalo také o Konrádovi a nebylo tajemstvím, že měl být osobně povolán k odpovědnosti, jak to také naznačoval už dříve list Kuneše ze Zvole. Na pomoc mu však přispěchala Václavova abdikace na zbytky hodnosti římského krále, ve prospěch Zikmundův. Ten tehdy zdvořile, ale jasně odmítl žádost koncilu o válečné tažení proti Čechům a sám naopak žádal zastavení kanonického procesu proti husitskému panství. Koncil vskutku nemohl nejmocnějšímu tehdy evropskému panovníku než vyhovět. Snad jako protislužbou přestál naléhat na Konrádovu citaci. Chtěje si patrně v tomto směru situaci poněkud vylepšit i utvrdit, Konrád zís-

kal audienci u krále a vymohl si aspoň uskutečnění posledního z protihusitských dekretů: suspensii university. Král svolil a použil prostředku aplikovaného před tím již několikrát proti církvi: dal zastavit příjmy universitě, zrušil všechna její práva na tak dlouho, dokud se neporovná s arcibiskupem, svým kancléřem. Byl to poslední Konrádův úspěch ve funkci arcibiskupa, docílený ovšem spíše okolnostmi, než systematickou a cílevědomou prací. Konrád se sešel ještě s rektorem Janem Kardinálem. I tu byl úspěšný až na požadavek, aby se universita zřekla kalicha. Katolíkům byly vráceny, ale jen na přechodnou dobu, zabrané kostely i majetek a bouřlivák Jesenic opustil Prahu. Konrádův úspěch byl krátkodobý, třebaže k němu mohl ještě počítat slavnostní ořeknutí university samotného Viklefa, jehož veřejného zdůvodnění se ujal sám Jesenic. Projev university a polemiky Jesenic—Jakoubek sejevily proti katolicky nalažené veřejnosti jako zrada husitství. Proto počátkem června, zároveň se zemským sněmem, husitská jednata zasedala znovu. Výsledkem zasedání byl ostře protikatolický kurs hlavně v jižních Čechách, kde místo Jindřicha z Rožmberka jako poručník vládl Čeněk z Vartemberka. Hned příštího týdne po 10. VI. r. 1417 vypověděl z rožmberského panství kněze nechťející podávat z kalicha. Na jejich místa uváděl panští úředníci kněze kališnické. V odvetu obnovuje synoda ze 16. VI. kázal kalicha a kam jen sahá Konrádova moc, tam mají husitští kněží opouštět fary. Obojí tábor se konsoliduje a mobilizuje. Někde dochází k vážným incidentům jako v případě královského purkrabí Mikuláše na hradě Husi, který za útok na katolíky pyká ztrátou úřadu. Vše bylo předzvěstí bouří daleko prudších.

Arcibiskup Konrád za pontifikátu Martina V.

Oddo Colonna se stal r. 1418 papežem, přijav jméno Martin V. Čechové k němu vyslali velké poselstvo, které mu přišlo počátkem téhož roku blahopřát. V delegaci byli asi také zástupci jednoty husitské, která se svým nedávným manifestem odvolala k nové hlavě křesťanstva. Víme, že si při této příležitosti Martin V. vyžádal nové dobrozdání o kalichu. Podle něho rozhodl 22. II. r. 1418 a k otázce biskupství olomouckého (Jan Želený — Aleš z Březi) se vyjádřil o něco později. V obojím případě zaujal stanovisko nepřiznivé husitským nadějím. Jediným snad úspěchem mluvčím ve prospěch Husových stoupenců bylo, že výslovně nepotvrdil koncilární buly vydané proti členům husitské jednoty. Protože pak papež doufal, že Zikmund bude moci v Čechách intervenovat, jmenoval legátem a skutečným nositelem svých výnosů Jana Dominici. Byl to osvědčený diplomat Řehoře XII., jemuž sloužil se vzácnou obětavostí, inteligentní, vytrvalý, důstojného vystupování i energického jednání. Byl podle kuriálních představ jako stvořen k smírnému vyřešení české otázky. Jan Diminici, nemoha se spolehnouti na Zikmunda, úplatného, mnohonásobně zaměstnaného, bez hlubšího zájmu o věci náboženské zaměstnávací Čechy obojího směru, rozhodl pro kompromis. Získal jej při jednáních mezi posly Václava IV. a Zikmundem v Uherské Skalici. Po Hromnicích r. 1419 Jan Dominici svolil ke zrušení interdictu v Čechách a získal to, oč kostnický koncil tolik let marně usiloval: navrácení far a kostelů bývalým katolickým duchovním správcům a zapuzení husitských kněží.

Nekatolické dějepisceví přiznává, že po celou tuto dobu dovedli husitští kolegové Konrádovi ode dvora s ním vždy udržet dobré styky ve svůj prospěch a zapůsobit na konsistoř jím řízenou, že mnohé přehlédla a poshověla. Po přiznání jednoty ke kalichu a po únosu biskupa Heřmana Čeněkem z Vartemberka musil Konrád nyní po vystoupení Jana Dominici, a to ještě pod tlakem Kostnice, obrátit. Usnadnilo se mu to také tím, že zemřeli dva vynikající zastánci husitství u dvora: nejvyšší písař Mikuláš Bohatý a v Olomouci shovívavý Václav Králík z Buřenic, který, jak se zdá, leccos vykonal pro hnutí. Husitští kazatelé, nyní opouštějící katolické fary, se uchylovali většinou na panství Čenka z Vartemberka do jižních Čech. Nebyli však mezi nimi samí „kazatelé nábožní, pokorní“, jak o nich mluvil manifest jednoty husitské. Jejich některé portréty vykreslil v žíravé kri-

tice už dříve vážný Křišťan v Prachatic v listě kárajícím plzeňského kazatele Václava Korandu: „Ze všech stran povstávají naši pseudokněží opilci, rozmařilci, nadmíru pohoršlivého života, kteří, aby se zdálo, že něco nového dělají, vyprazdňují měšce vdov, hlásají chudobu, ale zmocňují se církevních důchodů a chtějí bez námahy vším oplývat; vyprazdňují sýpky na jednom místě, přicházejí k bohatším kostelům s výmluvou, že je nutno i jinde hlásat evangelium. Je vidno, že jsou proniknuti nikoli duchem Páně, ale duchem lži“. (Palac. Doc. 635). Tato situace působila prý jmenovitě na starší universitní mistry, že valem ustávali ve svém protikatolickém radikalismu. Pozbývali víry v úspěch radikální strany, vrátili se ke katolíkům nebo volili klidnější ústraní.

V důsledku úmluv sjednaných v Uherské Skalici byly hlavní bašty husitské revoluce, totiž města, závislá většinou na králi a královském podkomoří (Konrád!), donucena se vzdát svých výhod. Tato města musila přijímat zpět do far, kostelů a škol před čtyřmi a více lety vypuzené katolické kněze. Vzdávala prý se podle husitsky orientovaného dějepisce tvrdě, jichž „očistu od obrazů byla si s velikými obětmi vykoupila“ a vyháněti „milované kazatele, ke kterým přilnula s vroucí častou oddaností a láskou“. Způsobilo to patrnou nevoli, která propukla po smrti legáta Jana Dominici, zemřevšího 10. VI. r. 1419 v Budíně. Snad 6. VII. vypukly v Praze jakési nepokoje. Král reagoval tak, že dal okamžitě sesadit městskou radu a odevzdal vládu odpůrcům kalicha. To se nejspíše stalo popudem k revoluci, za níž zahynuli dosazení konšelé a v dalším jejím průběhu byly vybity, vypáleny kláštery v Praze i jinde, hlavně smíchovská kartouza a dominikánské kláštery (Vavřinec vzpomíná kláštera v Písku), snad proto, že dominikáni bývali členy inkvisice a legát Dominici byl snad jejich členem. Ještě příštího roku 1420 pokračovalo ničení a přinejmenším zbavování kostelů „ještě čerstvé nádhery, kterou reakce zakryla dřívější husitskou prostotu“. Co se týkalo klášterů, Vavřinec, sám autor oslavující husitskou revoluci, napsal, že „za jediný rok spáleno a zničeno přes 40 klášterů“ a pak je vypočítává. Byl to následek tábořské nauky, podle níž prý Kristus rozkázal učedníkům kázat, nikoli se ve zdech zavírat. Tato „perfidní konkluse“, praví Vavřinec, byla příčinou mnohých nenahraditelných kulturních spoust.

Vzniklé výtržnosti způsobily smrt krále Václava, která ho překvapila na jeho hrádce v Kunraticích u Prahy 16. VIII. r. 1419. Palacký o jeho skonu ví, že den před tím „zotavený se zpovídal, svátost Oltářní ale pro ustavičnou dávení přijímat nemohl“. Druhého dne si nařkl na bolesti v levé ruce. Večer ho stihl nový záchvat mrtvice s takovou silou, že v několika hodinách „strašně stonaje, ducha pustil“. Prý jeho lože obstopovali milci jako za života, tak i při smrti. Zda mezi nimi byl také arcibiskup Konrád, není známo, ježto se v dobách neklidných zdržoval nejčastěji v Roudnici. Někteří autoři se domnívají, že „královsky obrovské poklady známé po celé snad Evropě“, na nichž chtěl mít podíl i Zikmundův šašek Mossen Bora a které byly prý uloženy na Karlštejně, Točnice a v Kunraticích, přispěly nemalou měrou na zbrojení vojska katolické strany. V dalším vývoji události se dostal Konrád zase do trapné úlohy, když doprovázel papežského legáta Ferdinanda, který dospěl do Čech přes Vratislavu a nějakou dobu ovlivňoval vyjednávání i církevní záležitosti v nejpohnutějších dobách. Navštívil s ním náhodně 25. V. r. 1420 Zikmundem

dobyté město Slaný, asistoval jako zdánlivě horlivý katolík při odstranění všech kališnických zařízení ve slánském kostele a snad i při upálení kněze a laika, urputně lpících na kališnické praxi. Odplata nedala na sebe dlouho čekat a byla několikanásobná. Táboři spálili pod pražským hradem v odvetu za tento skutek dva břevnovské benediktiny a 12. VI. čtyři cisterciáky ze Zbraslavi, protože nechťeli přestoupit ke kališníkům.

Za těchto okolností likvidovala starobylá konsistorní kancelář po staleté působnosti na Hradčanech. Není jisto, kam směřovala se spisy a rejstříky koncem května r. 1420. První zastávku měla ve Staré Boleslavi. Tehdy byl generálním vikářem boleslavský arcijáhen a metropolitní kanovník Šimon z Nymburka, zároveň s Janem z Dubé vedoucí celé konsistorní administrativy, ustanovený Konrádem z Vechty. Měli s sebou písaře Martina Hesa z Chyše, ženatého laika. Psal do provizorního zápisníku až do poloviny ledna r. 1421 i za přechodného pobytu v Boleslavi, odkudž nastoupila cesta konsistorního úřednického aparátu do Roudnice a po krátkém pobytu do Litoměřic. Počátkem května r. 1421 byla kancelář v přísně katolických rukou. 6. května z ní vychází instrukce zbylému duchovenstvu v Čechách, aby vypořádalo Konrádovi obedienci a řídilo se pokyny žitavských administrátorů. Část konsistorního archivu však zůstala někde na cestě, cestování se nejspíše změnilo v útěk a proto ještě v srpnu v Žitavě nefunguje kancelář zcela normálně.

Konsistorní archiv i kancelář opustily Prahu právě včas. Táboři po vítězství na Žižkově hoře nešetřili církevních staveb ani památek, boříce dále kláštery v Praze a okolí. Vavřinec to většinou vytýká Táborům, nicméně uznává, že „pohoršlivým“ jejich učení byla nakažena mysl i mnohých Pražanů. Řádění Táborů proti křesťanstvu a obrazům, podněcované kázáními nedosti vzdělaných kněží, padala za obět i díla vynikající krásy a umělecké ceny. Tenkrát rozbity a spáleny „preciosissime altarium tabule“ před Staroměstskou radnicí. Při ničení interiéru katedrály svatovítské 10. VI. r. 1421 zaniklo z návodu Želivského mnoho mistrných obrazů a tabulí oltářních.

Na pozadí těchto událostí v narychlo upravené katedrále slavil Zikmund 28. VII. r. 1420 korunovaci, kterou uděloval Konrád, ocitnuvší se najednou tvář v tvář panovníku, proti němuž r. 1403 hájil Kutnou Horu a jehož zároveň se svým pánem Václavem IV. nenáviděl i se ho zase obával. Nestál s ním v jedné frontě však nadlouho. Palacký píše, že se v celých českých dějinách neví o druhé slavnosti tak neveselé jako byla tato. Obřadu jinak pro celé království významného se neúčastnili pražští konšelé, ani široká pražská veřejnost, která se vždy těšila na tradiční korunovační veselici. Z oficiálních hostů, většinou vojensky angažovaných, spatřila katedrála se zbytkem při ní zůstalého duchovenstva dva markrabí míšeňské, dva bavorské, rakouského vévodu Albrechta, kromě pěti slezských knížat a několika uherských magnátů. Po korunovaci (nevší se na prsto, kdo při ní asistoval Konrádovi) nový český král pasoval mnoho osob na rytíře. Pražané se jim posmívali, nazývajíce je malovanými jen rytíři, protože většinou dosud neosvědčili žádných rytířských činů. Tehdy také naposled vystoupil Konrád z Vechty ve slavnostní funkci jako katolický pražský arcibiskup.

Pokračování

ThDr. Václav Bartůňek

LITURGICKÉ HYMN Y A SEK VENCE

78. Quem terra, pontus, sidera
(K matutinu svátku P. Marie)

Zemí i mořem, roji hvězd
ctěn, veleben a slaven jest
vesmíru Pán, jenž ukryt je
pod srdcem Panny Marie.

I když mu luna, slunce jas
a všechno slouží v pravý čas,
milostiplně Panny klín
mu stal se milým obydlím.

Jak šťastna, Matko, nad tím jsi,
že Tvůrce tvůj, Pán nejvyšší,

jenž drží v dlaní celou zem,
dlí jako v chrámě v lůně tvém.

Blažená nebes poselstvím,
Duch požehnal tě mateřstvím.
Ten, po němž tak rod lidský lká,
tvým lůnem na svět zavítal.

Buď sláva tobě, Ježíši,
zrozený z Panny nejčistší,
i Otci, Duchu milosti
po všechny věky věčnosti.

Amen.
Od Venantia Fortunata (6. stol.)

79. O gloriosa virginum.
(K laudám svátků P. Marie)

Přeslavná mezi pannami,
mající trůn nad hvězdami,
Synáčka, jenž je tvůrcem tvým,
kojilas nadřem přesvatým.

Co Eva smutně ztratila,
svým Synem jsi nám vrátila.
By k hvězdám došli plačící,
ráj otevřelas zářící.

Zářivá bráno, kterou Král
k nám z říše světla zavítal.

Za život Pannou vrácený
vzde díky, lide spasený.
Buď sláva tobě, Ježíši,
zrozený z Panny nejčistší,
i Otci, Duchu milosti
po všechny věky věčnosti.
Amen.

Od Venantia Fortunata (6. stol.)

80. Ave, maris Stella
(K nešporám svátků P. Marie)

Zdrávas, Hvězdo moří,
slavná Matko Boží,

ustavičná Panno,
šťastná nebe bráno.
Když jsi slyšet směla
AVE Cabriela,
dej nám pokoj pravý,
měníc jméno Evy.

Pouta vězňů přetni,
slepé vyveď ze tmy,
zbav nás všeho zlého,
Zdroji dobra všeho.

Matkou buď v zlé době.
Slyš nás kvůli tobě
Ten, jenž k naší spáse
tvým synem chtěl stát se.

Panno, nad níž není,
vlídná mezi všemi,
Všech vin zbav nás bídné
a změň v čisté, mírné.

Dopřej nám žít čistě,
k nebi kráčet jistě,
bychom u Ježíše
věčně těšili se.

Sláva Otcí, Synu-
-Kristu nejvyššímu,
buď i Duchu chvála,
všem třem táž a stálá.

Amen.
(Ze 7. až 8. stol.)

81. Praeclara custos virginum
(K mat. Neposkvrného Početí,
8/12)

Přemocná panen strážkyně,
Matičko Boží panenská,
tys brána k nebes výšině,
všech naděje, slast nebeská.

Lilie v trní kvetoucí,
hrdličko, která jsi sám vděk,
snítko, z kořene nesoucí
na rány naše mocný lék.

Nezdolná tys pro pekla saň
tvrz, hvězdou spásy tonoucím,
nás před úklady zlého chraň
a provázej vždy světlem svým.

Temnoty bludů rozežeň,
úskalí odstraň z cesty nám,
zbloudilý v moři bouřlivém
veď klidnou cestou k výšinám.

Buď sláva tobě, Ježíši,
z nejčistší Panny zrozený,
i Otcí, Duchu nejvyšší
čest s chválou ať na věky zní.
Amen.

86. Rerum supremo in vertice.
(K matutinu P. Marie Královny)

Nad celým světem ve výši,
Královno, Panno, stanulas,
všech tvorů v míře nejvyšší
tě obestírá krásy jas.

Tys Tvůrci — Slovu přede vším
stvořením v mysli zářila
a proto předurčenás jím,
bys Tvůrce svého zrodila.

Jak z dřeva kříže Kristus král
v purpuru krve, tak ty též
s ním nesouc utrpení žal,
všem živým, Matko, kraluješ.

Největší slávou zářící,
k nám chválicím tě shlédni již
a píseň, kterou ze srdcí
ti vyléváme, vlídně slyš.

Buď tobě, sláva, Ježíši,
z přečistě Panny zrozený,
i Otcí, Duchu ve výši
ať věčná sláva všude zní.
Amen.

O prima, Virgo, prodita.

(K 1. nešp. Nanebevzetí P.
Marie)

V Tvůrcově duchu před
tvorstvem
první jsi, Panno, zrozena,
Božího Syna v lůně svém
že počneš, jsi předurčena.

Tys žena, jež dle prorocství
ďáblu šiji rozdrť,
jen ty jsi plna milosti
a bez poskvrny v početí.

Ty v lůně Život počínáš,
ztracený život v ráji již,
když Boží Obět odíváš
v šat těla, nám zpět navracíš.

Když smrt, za hříchy trpká daň,
bezmocně prchá od tebe,
jak Syn tvůj spěeš k výšinám,
i s tělem vcházíš do nebe.

A nyní slávou zářící
jsi všeho světa chloubou, čest,
když v tobě mohl dosíci
výše, již dotýká se hvězd.

K nám vyhnancům skoň, vítězná
Královno, laskavou tvář svou
a jednou v sídla nadvězdna
nás uveď rukou mateřskou.

Buď tobě sláva, Ježíši,
z přečistě Panny zrozený,
i Otcí, Duchu ve výši
ať věčná sláva všude zní.
Amen.

88. Surge, iam terris.
(K mat. Nanebevzetí P. Marie)

Vstaň, už zlá zima
z kraje ustoupila,
na lukách stkví se
všude plno kvítí;
Maria, matkou
Života tys byla,
vstaň, je čas jíti

Květ lilie jsi
trním obklopený,
původce smrti
ničíš sama již tím,
že s žití stromu
trháš odepřený
Plod otcům hříšným

Jak svatostánek
z cedrového dřeva
chovalas Mannu,
pramen síly stálý,
jenž mrtvým kostem
nový život vlévá,
by z hrobu vstaly

Bedlivě dbalas
vůle svého Krále,
tvé tělo zkáza
nikdy neporuší;
hle, už se vznáš
k hvězdám, neustále
spojeno s duší

Už v nebe vejdi,
o Miláčka rámě
opřena, s věncem,
v němž se hvězdy skvějí
Slyš vlídné prosby
dítěk svých, jež v chrámě
chvály ti pěj

Trojici Boží
budiž dík i chvála,
že korunou z hvězd
zdobí, Panno, tebe,
že prozřetelně
za matku nám dala
Královnu nebe. Amen.

89. Solis, o Virgo.
(K laudám Nanebevzetí P. Marie)

Sluneční jas tě,
Panno, přiodívá
dvanáct hvězd září
tobě kolem hlavy,
tvým podnožím je
luna mlčenlivá,
plna jsi slávy.

Tys přemohla smrt,
hřích i pekla sémě,
s Kristova trůnu
skláníš se k svým dětem,
královnu mocnou
v tobě věčná země
cíť celým světem

Stádu již dávno
tobě svěšenému
úkklady zlý had
neustále stroj,
stůj, Matko, při nás
a rozdrť už Zlému
šij nohou svojí.

Věřící svůj lid
ukryj ve svém klínu,
zbloudilý ovce
uveď v ovčín svatý,
národy dlicí
dlouho v smrti stínu,
zpět přiveď, Máti

Vyprošuj hříšným
smilování Krista,
dej zdraví chorým
a všem klidné časy,
v úskalí žití
všem svít jako jistá
naděje spásy

Trojici Boží
budiž dík i chvála,
že korunou z hvězd
zdobí, Panno, tebe,
že prozřetelně
za matku nám dala
Královnu nebe. Amen.

90. O quot undis lacrimarum
(K mat. svátku Sedmibol. P.
Marie, 15/9)

Ó, jak Matka Boží pláče,
jakou bolest v srdci má,
když sňatého s kříže Syna
do náruče přijímá
a hledí naň proudem slzí
zalitýma očima.

Sladká ústa i hrud' jemnou,
i bok s ranou zející,
pravou ruku probodenou,
proraženou levici
a zbrocené nohy krví
libá Matka plačící

Nesčetněkrát vine znovu
do vřelého objetí
jeho paže, hrud' a jeho
rány libá vzápětí,
do polibků vylévajíc
žalu svého dojetí.

Syš, ó Matko, pro své slzy
také pláč náš upřímný
a pro poňřeb Synův tklivý
i ran jeho rubíny
ukryj bolest svého srdce
v srdci našich hlubiny.

Ať zní Otcí, Synu jeho,
Ohni, v němž plá věčný jas,
Trojici to nejsvětější,
našich chvalozpěvů hlas,
věčná sláva, čest a díky
jak nyní, tak v každý čas.
Amen.

91. Summae Deus clementiae
(K laudám svátku Sedmibol. P.
M., 15/9)

Dej, Bože vlídný nejvýše,
sedmero Panny bolesti
i rány Syna, Ježíše
rozjímat s pravou zbožností.

Kéž by nám k spáse mohly být
tak mnohé slzy Matčiny,
že vystačil bys jimi smýt
celého světa zločiny.

Kéž rozjímání bolestné
Spasitelových pěti ran
s bolestmi Panny milostné
jsou zdrojem věčných slasti nám.
Buď sláva tobě, Ježíši,
z přečistě Panny zrozený,
i Otcí, Duchu nejvyšší
čest s chválou ať na věky zní.
Amen.

92. Iam toto subitus
(K nešp. svátku Sedmibol. P.
M. 15/9)

Ať celé nebe se
zahalí soumrakem
a slunce ztrnulé
strhne den v noční stín,
Když kruté smrti děj
tane mi před zrakem
tou bohovraždou zdašeným.

Ach, Matko, smrti té
tys byla svědkyní,
srdce tvé z demantu
nesmírný drtil žal,
na kříži smrti když
pněl tvůj Syn jediný
a k Otcí velkým hlasem lkal.

Před tvýma očima
pněl přibit sladký Pán,
ukrutně zbičován,
ranami ze všech stran
do krve rozedrán,
ach, jakým množstvím ran
tvůj cit byl, Matko, zraňován.

Ach, slina, políčky,
rány, bič, mučení,
žluč, houbá, aloě,
hřeb i kopí hroživé
žízeň, trny a krev,
kolik utrpení
drásalo jemné srdce tvé.

Přesto však pevnější,
Panno, vždy zůstáváš
i nad mučedníky.
Ó, dive divoucí:
Pod těmi ranami
zmírajíc, nezmráš,
v moři muk, Matko, tonoucí.

Buď Boží Trojici
vždy sláva, chvála, čest.
Od ní si horoucně
vyprositi chceme již,
bychom s týmž hrdinstvím
jako ty, Panno, nést
mohli životních strastí kříž.
Amen.

Všechny tři hymny složil Ca-
lixtus Palumbella z řádu servitů
(v 18. stol.)

Přeložil J. Šk.

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 131. CO SLÍBIL DAVID PÁNU A CO PÁN DAVIDOVI

Třináctá z poutních písní (hebr. ž. 132). Tento žalm se zdá být souhrnem myšlenek, které proslovil Šalomoun k posvěcení chrámu — 3 Král 8; 2 Par 5. Skládá se ze dvou myšlenkových oddílů: v prvním (v. 1–10) je Davidova přísaha Pánu, v druhém (v. 11–18) je přísaha Pána Davidovi.

Rozdělení myšlenek:

- a) David přísahá Pánu (1–5).
 - b) David přísahu splnil (6–10).
 - c) Pán přísahá Davidovi (11–13).
 - d) Pán svou přísahu splní (14–18).
1. *Stupňová píseň*
+
Pane,
s láskou myslí na Davida
a na všecku jeho starostlivost,
 2. *jak přísahal Pánu,*
jak se Mocnému Jakubovu zavázal slibem:
 3. *„Nevkročím do komnat svého paláce,*
nespočinu na podušce svého lůžka,
 4. *nepopřeji spánku svým očím*
a klidu svým víčkům,
 5. *dokud nevyhledám místo pro Pána,*
obydlí pro Mocného Jakubova.“
+
 6. *Hle, slyšeli jsme o ní v Efratě,*
našli jsme ji na rovinách Jaaru.
 7. *Vstupme do jeho přibytku,*
padněme na tvář před podnoží jeho nohou!
 8. *Pane,*
odeber se na místo, kde budeš prodlévat
ty i tvá vznešená archa!
 9. *Oděvem kněží ať se stane spravedlnost*
a tvoji ctitelé ať hlasitě jásají.
 10. *Pro Davida, svého služebníka,*
neodmítej svého pomazaného!
+
 11. *Pán se Davidovi pevně zavázal pod přísahou*
a neodvolá to:
„Potomka z tvého rodu
dosaďm na tvůj trůn.
 12. *Budou-li zachovávat tvoji potomci smlouvu se*
mnou
a přikázání, kterým je naučím,
také jejich děti trvale
budou sedět na tvém trůně.“
+
 13. *Protože si Pán vyvolil Sión,*
vyhlédl si ho za své sídlo:
 14. *Toto jest místo mého prodlévání na věky,*
zde budu přebývat,
protože jsem si je vyhlédl. ⁴
 15. *Požehnáním budu provázet jeho zásobování,*
jeho chudé budu sytit chlebem,
 16. *jeho kněze obdařím spasitelnou mocí*
a jeho ctitelé nepřestanou jásat.
 17. *Tam dám vyrůst Davidově moci*
a rozžehnu svítlnu svému pomazanému.
 18. *Jeho nepřátele zahrnu hanbou,*
nad ním však bude zářit má královská
koruna.
1. „*starostlivost*“ — srv. 2 Sam 7, 2; 3 Král 8, 17.
 2. *Mocnému Jakubovu* — název Boží, srv. Gen 49, 24; Iz 1, 24; 49, 26; 60, 17.
 - „*přísahal*“ — tento slib není výslovně v Písmě doložen, dá se však odvodit z 2 Sam 6; 7.
 5. „*místo pro Pána, o¹ydli*“ — zděný chrám, který

chtěl David vybudovat. Bylo to dopřáno až jeho synu Šalomounovi ze staviva připraveného Davidem —

- 1 Par 28, 1–19; 2 Par 1, 18–5, 1.
6. „*slyšeli jsme o ní*“ — tj. o arše úmluvy.
- „*v Efratě*“ — tj. v Betlémě, městě Davidově. „*Roviny Jaaru*“ — dnešní Kariathiarim, kde měla archa svůj dočasný útulek — 1 Sam 7, 1; 2 Sam 6, 2; 1 Par 13, 1–8.
7. „*podnoží*“ — protože Pán byl přítomen „trůně nad cheruby“ — srv. Ž 79, 2; 98, 1–5.
8. „*místo, kde budeš prodlévat*“ — tj. v Jeruzalémě. Od chvíle, kdy archa byla přenesena ze Sílo — 1 Sam 4, 3, neměla stálého umístění.
10. „*pomazaného*“, tj. krále z rodu Davidova, za něhož byl žalm složen.
- 11.–12. „*Pán se Davidovi zavázal*“ — srv. 2 Sam 7, 8–16; Ž 88, 4–5; 88, 29–38.
17. „*dám vyrůst*“ — Mesiáš bývá nazýván výhonkem, atd.; srv. Jer 23, 5; 33, 15; Zách 3, 8; 6, 12; verš tedy slibuje příchod mocného potomka, totiž Mesiáše.
- „*svítlnu*“ — obrazně: potomstvo, srv. 2 Sam 21, 17; 3 Král 11, 36; 15, 4; 4 Král 8, 19.
- „*svému pomazanému*“ — zde: Davidovi.
18. „*Jeho nepřátele*“ — zde se mluví o Mesiáši.

ŽALM 125. MODLITBA ZA OBRODU NÁRODA

Sedmá z poutních písní. Žalm (hebr. 126) byl složen v témže duchu a za stejných podmínek jako Ž. 84. Židé se vrátili z babylónského zajetí do vlasti, kde je čeká příkoří od pohanských sousedů, hlavně však neuroda a hlad. To mate i mnohé věrné a bere důvěru v Boží ochranu. Vždyť návrat ze zajetí byl spojován s myšlenkou na příchod Mesiáše.

Rozdělení myšlenek:

- a) Radost z vysvobození (1–3).
 - b) Neutěšený stav věcí ve vlasti. „Pane, změň náš osud!“ (4–6).
1. *Stupňová píseň.*
+
Když Pán přiváděl nazpět sionské zajatce,
byli jsme jako ve snách,
 2. *tehdy naše ústa byla plná smíchu*
a jazyk oplýval jásotem.
Tehdy se mezi národy říkalo:
„Pán s nimi provedl úžasnou věc!“
 3. *Ano, úžasně s námi Pán jednal,*
překypovali jsme radostí.
+
 4. *Pane,*
změň náš osud,
jako údolí na jihu měníváš v potoky,
 5. *aby, kdo sejí v slzách*
žali v jáсотu:
 6. *chodí a chodí a pláčou,*
když nesou semeno k rozhození,
ale pak přicházejí
a jsou samá radost,
když snášejí snopy —
1. „*jako ve snách*“ — srov. Ezd 3, 6; Ag 1, 6–11; 2, 15–17.
 4. „*jako údolí na jihu*“ — v poušti Negeb jsou v létě údolí vyprahlá, ale po prvních podzimních deštích se naplní vodou a bujnou vegetací.

ŽALM 126. VŠE ZÁVISÍ NA BOŽÍM POŽEHNÁNÍ

Osmá z poutních písní. Žalm (hebr. 127.) je rovněž z doby návratu Židů ze zajetí — Neh 4, 7. Pro podobnost myšlenek s knihami Šalomounovými nese žalm jeho jméno. Starozákonný věřící viděl důkaz Boží přízně v množství dětí.

Rozdělení myšlenek:

- a) Lidská námaha je marná, nepomáhá-li Bůh (1—2).
b) Boží požehnání v dětech (3—5).

1. *Stupňová píseň Salomounova.*
+
*Nepostaví-li dům Pán,
nadarmo se pachtí, kdo jej budují.
Neochrání-li město Pán,
nadarmo strážný hlídá.*
2. *Nadarmo vstáváte před úsvitem
a vysedáváte dlouho do noci,
kdo jíte chléb s námahou vydobytý,
vždyť Pán svým miláčkům naděluje,
i když oni spí —*
+

3. *Hleďte,
děti jsou darem od Pána,
mzdou je plod lůna.*
4. *Čím jsou bojovníku v ruce šípy,
tím jsou synové z mladých let;*
5. *je šťasten, kdo si jimi vyplní toul,
nemusí se stydět,
až se u brány budou potýkat se svými soky.*
2. „dlouho do noci“ — srv. Iz 5, 11.
4. „synové mladých let“ — kteří se mohou otce zastat v jeho stáří.
5. „toul“ — schránka na šípy.
„u brány“ — prostranství u městské brány bylo místem soudů, srv. Přísl 31, 23. Tam mohli synové hájit napadenou čest otce.
P. Josef Kunický

Kněžská meditace

PRAEFATIO CHRISTI REGIS

Jestliže každá prefata svátková vyjadřuje hlavní myšlenku svátku jasně a jednoznačně, pak to platí o prefaci, k svátku Krista Krále zcela zvláštním způsobem.

Když Pius XI. encyklikou z 11. prosince jubilejního roku 1925 zavedl svátek Krista Krále, nechtěl nic jiného než ukázat katolickým křesťanům, že Ježíš Kristus není jen ten bezmocný Ježíšek v Betlémě ve chlévě, na slámě, že Ježíš Kristus není jen ten bezmocný, zbičovaný a trním korunovaný člověk stojící před soudnou stolicí zbabělého Pontia Piláta, nýbrž, že Ježíš Kristus jest kyrios Pán celého světa, že jest Syn Boží, Bůh, všemocný Král a Vládce nebe a země, andělů a archandělů, cherubínů a serafínů, panstev a nebeských mocností, veškerého lidstva a veškerého tvorstva. Svatá liturgie denně nám to připomíná: Regi saeculorum immortalis invisibili, soli Deo honor et gloria in saecula saeculorum. Po celý rok svatá liturgie slaví a oslovuje Pána Ježíše jako Krále i v době vánoční: Regem pacificum, Krále pokoje a míru, v době svatopostní: Vexilla Regis prodeunt, ve svátek Božího Těla: Regem adoremus dominantem gentibus. Svaté liturgie je Ježíš Kristus nejvyšší Pán všech věků, všech světů, všeho života. Naše země ve vesmíru je jako hnízdečko života v poměru menší než hnízdečko nejmenšího ptáka v košatém dubu. Všechny světů Pán je Ježíš Kristus Král, všech těch sto miliard slunců v Mléčné dráze všech těch tří miliard lidí na naší zeměkouli...

Tuto skutečnost vyjadřuje jednoznačně a jasně prefata k svátku Christi Regis, který svatá liturgie slaví poslední říjnovou nedělí před svátkem Všechny svatých. „Hospodine svatý, Otče, všemohoucí, věčný Bože, který jsi jednorozeného Syna svého, Pána našeho Ježíše Krista věčného Kněze a veškerenstva Krále, olejem radosti pomazal, aby obětuje sám sebe na oltáři kříže jako obět neposkvrněná a smírná, tajemství lidského vykoupění dokonal. Když byl všec-
ko tvorstvo své vládě podmanil, pře-

dal tvé nesmírné velebnosti království věčné a všeobecné.“ „Regnum veritatis et vitae“. Filosofové nám dali jen partikule pravdy: Thales, Anaximander, Anaximenes, Eleati, Neoplatonikové. Pán Ježíš nám přinesl plnost pravdy, poněvadž jest Pravda sama. Od Boha k Bohu, to je naše cesta životem, od Boha pocházíme k Bohu se vracíme. Bůh nám dává život, Bůh život také udržuje pokrmem pozemským, život tělesný a pokrmem Eucharistickým život nadpřirozený, duševní. „Regnum sanctitatis et gratiae.“ Oboje patří dohromady. Svatost bez milosti není možná ani myslitelná. Avšak jisté jest, že každému i sebevíce pokoušenému člověku platí slova „Sufficit tibi gratia mea.“ A zkušenost sv. Pavla to potvrzuje: „Já mohu vše s pomocí Toho, který mne posiluje.“ Světci, ušlechtilí, milí lidé, ti nám nikdy neuškodí, těch se nemusíme bát. Jaké je to pro nás veliké štěstí jíti kus cesty životem se svätcem! „Regnum justitiae, amoris et pacis.“ „Justitia et pax osculatae sunt“ je psáno v Písmě svätém. Jak krásně a obrazně vzácné řečeno: Spravedlivost a mír se políbily! Polibek znamení, symbol nejpřimnějšiho přátelství. Teprve tehdy až se spojí spravedlnost s láskou bratrskou všeobsáhlou, takovou jakou miloval Pán Ježíš každého člověka — pak bude mír na světě. Až se uskuteční zásady encykliky Jana XXIII. Pacem in terris a Pavla VI. Mense Maiorum, pak teprve se rozklene duha míru nad naším světem od východu slunce až po jeho západ.

Tyto skutečnosti této svátkové krásné prefate musí v našem srdci vyvolat hrdost, že jsme jako kněží oddaní služebnictvu tohoto Krále, jehož království podle jeho autentických slov není „z tohoto světa“. Vykoupil nás svou předrahou Krví, vysvobodil nás od věčné smrti, od temnot hříchu a viny, která jako mračna tíží lidstvo, vyvedl nás z temnot ke světlu víry, z otroctví zlého ducha ke svobodě dítěte Božích, z beznadějnosti k naději v život věčný neskonale šťastný ve společenství s ním, Králem budoucího světa.

Tyto svaté hrdé myšlenky musí stále žít v naší duši, musí jako základní akord stále znít v našem srdci, musí stále nové modlitby díky vtisknout, na naše rty. Tato vznešená skutečnost musí dáti našemu životu radostný elán, který nikdy nevymizí z našeho žití, ani ne tehdy, tíží-li nějaké těžké břímě naší duši, sevře-li nějaké soužení naše srdce, ani ne tehdy, až jednou na konec všech dnů našeho života zahálí hluboká tma naše oči. A tato svatá skutečnost musí konečně formovat celý náš duchovní život, neboť šlechtnost zavazuje. My všichni nosíme jako vykoupění lidé šlechtnost dítek Božích ve své duši. Proto je naší povinností také, abychom též důstojným životem dítek Božích žili. Je třeba, abychom byli ti chými, pokornými, čistými a bohaplnými dítkami Božími. Aby byla živá víra v Ježíše Krista v našich srdcích! Na našem „ano“ nebo „ne“ ke Kristu a k jeho zásadám závisí i Boží „ano“ nebo „ne“ k nám a k našemu věčnému spasení.

Vyznání svätého Tomáše: „Bůh můj a Pán můj“ — vyznání svätého Petra: „Pane, ke komu půjdeme? My jsme poznali, že ty jsi Kristus, Syn Boha živého“, musí býti i vyznání naše.

Aby bylo důvěry více ke Kristu, Králi v našich srdcích! Pán Ježíš žádal vždy důvěru „Confide fili“, „Confide filia“, a tuto důvěru žádá také od nás. S jakým klidem, a jakou bezstarostností a důvěrou, pocitem bezpečnosti a jistotou bychom šli svou cestou životem, kdybychom si byli vždy vědomi té šťastné skutečnosti, že neskonale moudrost, láska a moc Ježíše Krista, našeho Pána a Krále, nás vede, nad námi bdí a je vždy připravena nám pomoci, kdykoliv se ocitneme v nějaké komplikované situaci životní. Jak bychom byli klidní, kdybychom si byli vždy vědomi, že nás náš Pán vede a dovede k cíli, do života věčného. My se příliš spoléháme na sebe, na naše skutky, a zapomínáme na Pána našeho Ježíše Krista!

Proto víry a důvěry více v Krista, in Jesum Christum Dominum nostrum-Regem.
ThDr. Karel Sahan

P. VÁCLAV KOSTIHA A P. FRANTIŠEK VONEŠ

V dubnu 1942 zmocnilo se jindy tak tiché a poklidné fary ve Ždánicích u Kyjova horečnaté vzrušení. Na venek ovšem zůstávalo vše jako dřív, tím bouřlivěji však to vřelo pod povrchem. Za hlubokých nocí plížily se k faře temné, neslyšné stíny, vedla se zde dlouhá tajemná jednání, zřejmě se zde něco připravovalo. Posléze sem přivedly spojky podzemního odbojového hnutí dva parašutisty, Oldřicha Fechala a Cyrila Žižlavského.

Podzemní hnutí neobrátilo se na ždánického faráře P. Václava Kostihu náhodou. Nebyl tu dlouho — přišel sem v červenci 1940 — ale jeho ušlechtilá, přátelská povaha, láska a neohroženost s níž v těžkých okupačních dobách neváhal veřejně odsuzovat nacistické zlo a posilovat své posluchače nadějami na lepší zítřek, získala mu záhy srdce všech. A pověst upřímného, obětavého Čecha a dobrého vlastence předcházela ho i z jeho dřívějších působišť: z Oslavan, Drnholce, Hovorán a Průšánků u Hodonína. Zdraví měl chatrné. Ještě mu nebylo dvaadvacet let a už byl na půl těla raněn mrtvicí. Byl by potřeboval absolutní klid. Ale P. Kostih nebyl z těch, kteří projevují své vlastenectví jen slovy. Ani

okamžik neváhal a poskytl parašutistům na faře úkryt.

Nastaly dny a noci plné horečnaté činnosti. Bylo třeba opatřit pro další dva krky potravu, což v těch časech nebylo lehké. Bylo třeba najít pro Žižlavského, který byl při přestřelce s gestapem raněn, spolehlivého lékaře. Bylo třeba zajistit pro ty temné stíny, pro spojky podzemního hnutí, které neviditelně procházely krajem se vzka-zy, úkryt přes den a vydatné posilnění. Uvážíme-li, že to všechno se muselo dít tajně, že ve dne musel život na faře běžet jako by se nic nedělo a že k tomu přistupovaly ještě kněžské povinnosti, musíme přiznat, že to byl slušný výkon i na dokonale zdravého člověka. Naštěstí stály P. Kostihovi po boku dvě oddané duše, které přiložily stejně odvážně a obětavě ruku k dílu jako on: jeho kaplan P. František Voneš a jeho hospodyně Hedvika Hanzelková. Nebylo vyhnutí, tito dva nejbližší lidé museli nutně být do věci zasvěceni a dlužno konstatovat, že to bylo jen k jejímu prospěchu.

Bohužel, do podzemní odbojové sítě na Kyjovsku se vloudil zrádce. Neprozřetelností některých členů byl zapojen do ilegální organizace také bývalý rotmistr československé armády Viktor Ryšánek, který už dávno prodal svou vlast i vojenskou čest za jidášský groš a dělal náhončího gestapu. Jeho přičiněním došlo ve skupině k prvním zatčením. Byl odvezen kapitan Müller z Lovčic. Byl odvezen MUDr. Dundera z Kyjova, který Žižlavského ošetřoval, i s manželkou a mnozí jiní. Na ždánické faře se všem sevřelo srdce. Kdo přijde na řadu teď? Ve spěchu byla konána opatření pro všechny případy. Parašutisté odešli a oba kněží se chystali k útěku... Než však mohli svůj záměr uskutečnit, nadešla ona tragická neděle 26. června 1942. Nad Ždánicemi vzešlo krásné letní ráno. Farář s kaplanem se chystají do kostela, věřící se už pomalu scházejí na ranní služby Boží, když tu projede obcí obávané gestapácké auto a zastaví přímo před farou. Zvonek výstražně zadrnčel. Přibíhá hospodyně a otvírá dveře. Okamžitě je jí vše jasno. Gestapáci jí drsně přikazují, aby jim ukázala pokoj faráře a kaplana. Celá se chvěje, sotva může udělat krok, ale jak čas ubíhá, zmenšuje se i hrůza, která ji zprvu ohromovala. A zatím co gestapáci s hrubým dupetem pobíhají po faře, hospodyně jen tak domácky ustrojená naboso a prostovlasá přebíhá dvůr a farní zahradu a už jí kyne

ZAMYŠLENÍ NAD FRANT. BÍLKEM

*„Já v životě již tím jsem odměněn,
že povolán jsem trpět největší bolesti.
A trpět s Kristem na kříži to slast je
v žití jediná.“ (Z dopisu O. Březinovi
r. 1901.)*

V letošním říjnu uplynulo čtvrt století od chvíle, kdy ve svém jihočeském rodišti Chýnově u Tábora odešel na věčnost sochař a myslitel František Bílek, jedna z nejsilnějších individualit českého sochařství.

Jeho umění, vyrostlé z neklidné a rozčítlivě atmosféry „konce století“ a z výtvarného názoru secese, je uměním ryze duchovním, spiritualistickým. Stojí na docela opačném pólu než klidné, vyrovnané, klasicky vyvážené umění Myslbekovo. Pevná a soudržná forma je nahrazena neklidnou rozevlátostí tvarů, stavících na optickém účinku souhry světla a stínu, hmota je rozrývána prohlubněmi a rýhami v malebných improvisacích.

Když dvacetiletý František Bílek vytvořil v Paříži své dvě první významnější sousoší, „Golgotu“ a „Orbu“, podal sám výklad ve Volných směrech: „Na desce Desatera oře těžce, úmorně náš velký oráč Kristus tak snižív se v nás, v tu tvrdou, ztuhlou půdu; protože člověk vinou novou svojí zaoral jak zvíře do země a tam nalezl svou smrt; proto oře Pán, aby nás znovuzrodil v orbě své a tak nás obživil ve zdraví, po kterém hřady se neumírá.“ A ke

Golgotě, kde pod troskami kříže, z něhož zde zbylo svíslé břevno, sedí bolestná Matka se zavřenýma a přece hluboce vidoucíma očima a k zemi zhroucený svatý Jan, dodává: „Velikost ženy hledal jsem a nalezl ji pod křížem v bolu, kdy všechno i kříž i velké mohutné tělo mladíka sv. Jana podlehl bolesti, jen ona zůstala velká, silná.“

Již v těchto dvou počátečních pracích mladého sochaře, stojícího teprve na prahu života a na prahu svého uměleckého vývoje, je obsažen celý jeho lidský i umělecký profil. Je v nich i jeho životní program, od něhož se nikdy neodchýlil, tak vzdálený většině výtvarníků doby, ve které žil: usilovné hledání pravdy, životního smyslu, vyššího lidského já, hledání Boha.

Bílkovo přátelství s Juliem Zeyerem, který jej inspiroval k svatovítskému krucifixu, a po básnickové smrti s duchovně spřízněným Otakarem Březinou (kterého ve svých listech vesměs nazývá Přítelem) měly též nemalý vliv na jeho názorové i umělecké vykristalování — ačkoli je jisté možno mluvit také o vlivu opačném. Březinova báseň podnítila Bílka i k vytvoření jednoho z jeho nejznámějších sousoší, „Slepce“. Určitý ohlas zanechaly v něm i styky s představiteli tehdejší Katolické moderny, J. Demlem, S. Bouškou, K. Dostálem-Lutinovem.

Když tvoří Bílek Ukřižovaného ve svém atelieru v rodném Chýnově, měl dveře své pracovny, vedoucí přímo do polí, dokořán otevřeny. Když lidé chodili večer z práce domů, zastavovali se před vznikajícím krucifixem, aby se

spásná náruč hlubokých ždánických lesů. Je to příběh takřka neuvěřitelný. Okamžitě jsou zalarmováni četníci, lesní personál, občané. Desítky lidí procesávají ždánické lesy, ale všechno nadarmo. Matka Boží, k níž v těchto okamžicích hrůzy úpěnlivě volala, jako by ji zahálila svým ochranným pláštěm. Teprve, když se snesla noc, přiblížila se hospodyně k lidským obydlím. Za úžasných těžkostí a pod neustálou hrozbou smrti skrývala se ve ždánicích a v Lovčicích až do osvobození.

Hůře bylo s oběma kněžími. Gestapáci je zatkli a odváděli do auta. Farář Kostiha se ještě ve dveřích fary zastavuje, pohlédne na věřící, kteří se v hloučcích kupili před farou a naposled zdvíhá ruku k požehnání. Než však stačí dokončit gesto, gestapák mu sráží ruku dolů a hrubě ho cpe do auta. Stála nedaleko staříčká paní Kubatíková ze Ždánic, kostelní almužnice a příležitostná pomocnice na faře. Ta jediná našla v srdci dost odvahy říci surovci pár káravých slov. Snad doufala, že se zastydí, že bude ctít její stáří. Ale gestapákům už dávno vyhasl v hrudi jakýkoli lidský cit. Nestyděli se staříčkou ženu nad hrobem vtěsnat do auta k oběma kněžím a poslat ji na smrt do Osvětími... Konečně se auto rozešlo. Jak různé životy unášelo! Za P. Kostihu zůstalo sedmáct let požehnané a horlivé pastýřské činnosti. P. František Voneš nechával za sebou mladistvé sny svého idealistického kněžského srdce a stará žena svůj

tvrdý, ale poctivý a dobrý život. Za gestapáky zůstávala jen hrůza a děs a zapečetěné místnosti na faře.

Pak nastaly pro oba kněze těžké doby. Kounicovy koleje, vyšetřování, hlad a bití. Ale netrvalo to dlouho. Dne 1. července byli vyvedeni na smrt a s nimi zástup dalších vlastenců. Vypadalo to, jako by se vrátily doby prvních křesťanů vrhaných do arény na pospas dravé zvěři. Všichni kráčeli odhodlaně a statečně. Oba kněží šli vpředu. Farář Kostiha měl snad vyražené oko, ale nijak nezůstával za ostatními. Do ticha mohutně zazněla tklivá modlitba „Věřím v Boha“. Pak padly výstřely...

Tak žili a zahynuli P. Václav Kostiha, farář ve Ždánicích, narozený 26. června 1900 v Nechvalíně a jeho kaplan František Voneš, narozený 16. září 1913 ve Strážce u Rožné. Na ždánické faře byla dne 28. října 1946 odhalena deska, shrnující jejich zásluhy i obět do kratičké, ale výstižné věty: „Věrní Bohu, věrní vlasti“.

Ještě je nutno se krátce zmínit o soudu dalších postav této takřka shakespearovské tragédie. Parašutista Pechal se skrýval v Mouchnicích na Vyškovsku, až jednoho dne se to gestapo dozvědělo a vesničku obklíčilo. Pechal volil dobrovolný odchod. Žižlavský byl zabít při boji s gestapem na chatě nedaleko Znojma. Zrádce Ryšánek byl po válce ze svých činů usvědčen a odsouzen k trestu smrti.

P. JOSEF ADAUKT KREBS

Probíráme-li se jeho životopisným materiálem, musíme se mimoděk ptát, čím mohl ten tichý, nenápadný, jen práci a službě Bohu i bližnímu zasvěcený život komu překážet. Jak to, že si nacisté hned v prvních dnech okupace vybrali za cíl svého pronásledování mezi jinými i P. Josefa Adauktu Krebse, který vynaložil tolik úsilí, horlivosti a obětavosti právě v duchovní práci mezi německými věřícími.

Vždyť bylo-li u tohoto skromného, nenáročného muže něco nápadného, pak to bylo jen jediné: jeho vokace. Onen hluboký, mocný vnitřní hlas, který mu už od mládí odkrýval pravou hodnotu věcí, zval ho k službě Boží a učinil ho nakonec přes všechny zdánlivě nepřekročitelné překážky dělníkem na Vinici Páně.

Životní cesta Josefa Adauktu Krebse není bez zajímavosti. Narodil se v Prachaticích jako syn chudického prýmkářského dělníka, který kromě něho měl ještě šest dětí. Živit sedm krků nebyla žádná maličkost, a tak sotva děti trochu odrostly, už musely také přiložit ruku k dílu, aby rodičům ulehčily. Malý Josef například slou-

žil tři léta na vsi jako pasák dobytka. Když vychodil místní českou obecnou školu, začal se doma učit přýmkařem. Tehdy, ve dvanácti, třinácti letech ozvalo se v jeho srdci první vzdálené tukaní, první nesmělé volání. Je nepochybné, že zde sehrál velkou úlohu zářící příklad blahoslaveného Jana Neumanna, který rovněž vyšel z Prachatic a dokonce ze stejně stísněných poměrů jako Krebs, aby se daleko za mořem stal misionářem a biskupem a byl jednou zařazen mezi světlé vzory Církve. Dalším mocným podnětem, který rozhodl o jeho životní dráze, byla primiční slavnost novosvěcence Adolfa Böhma, pozdějšího generálního superiora Kongregace Bratří Nejsvětější svátosti, konaná v Prachaticích r. 1889. Ovšem při chudobě, která rodinu drtila, nemohl na studie ani pomyslet. Plných šest let zůstal Josef při svém řemesle — až do svého dvacátého roku. Ke konci tohoto období pracoval ve Vídni. Vír a svody velkoměsta ho nezlákaly, naopak, utvrdily ho v přesvědčení, že jeho místo je jinde. Posléze byl začarovaný kruh překonán. Na radu františkána P. Petra Ryšánka odjíždí Josef k Ct. Otci Kle-

modlili. To bylo pro umělce velkým zadostiučiněním a důkazem, že jeho tvorba splňuje skutečně poslání, které si vytkl.

Malička Zdenka Braunerová, která poznala mladého Františka Bílka již za jeho studijního pobytu v Paříži a cenila si ho velmi jako umělce i jako člověka, nazvala jeho práci „modlitbou v nejčistším slova smyslu, vytrysklou z hloubi dojatého a nadšením rozehřátého srdce“, a jinde snahou „přimknout se k Bohu a utonout v Jeho jedinosti“. A vskutku bychom v celých dějinách umění těžko hledali sochaře, který by dokázal dát hmotě větší odhmotněnost, či naopak zhmotnit nehmotné myšlenky a ideály, aniž by to bylo na úkor sochařské kvality díla. Stačí představit si např. mohutnou a monumentální plastiku „Mojžíš píšící Desatero“ před staronovou synagógou v Praze. Kolik pathosu je v dramatickém gestu a pohybu zákonodárce, zapisujícího u vytržení příkazy Hospodiny — a přece jaká síla výrazu, jaká hloubka uměleckého prožitku!

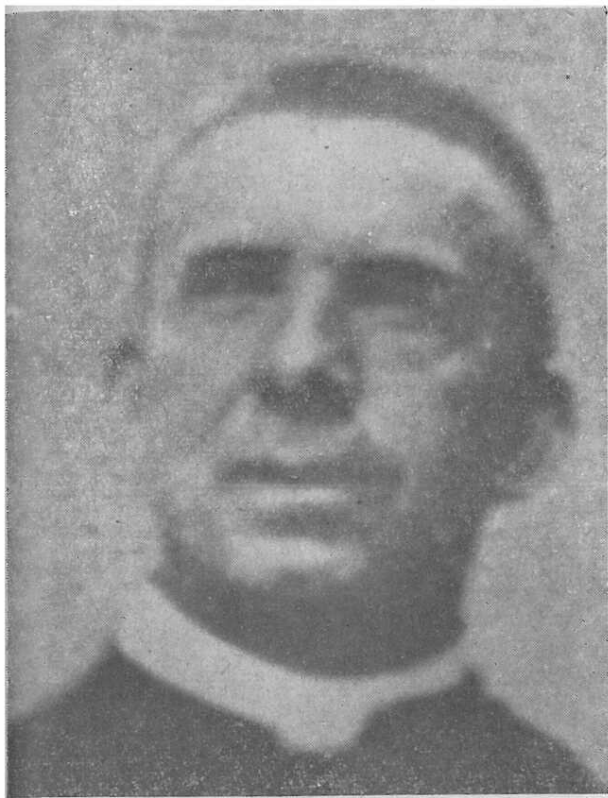
Mnohé Bílkovy plastiky potřebují slovní doprovod, aby divák plně pochopil jejich smysl, aby plně pochopil umělcův záměr. Vysvětlující texty jsou někdy přímo součástí díla, vyryty v originální grafické úpravě na okraj sochy nebo na desku reliéfu, aniž by tím v nejmenším narušovaly harmonii celku. V trojdielném reliéfu „Tiseň od těla, od světa a od nebe klenby“ nápisy přímo vyplývají

z celkové koncepce díla. Ke své „Orbě křížem“ podal umělec výklad ve své „Stavbě budoucího chrámu v nás“ z r. 1908: „Otce máme na nebi a my na zemi vláčení jsme jako tůň slz. Proč nejsme doma u Něho? Kdy vrátíme se domů zas? — Chuť drsnou má naše země; sladké je jen věčné Boží objetí.“ Podobnou myšlenku touhy po věčné vlasti sleduje i „Píseň o věčném domově“, vytvořená během umělcova života v několika replikách.

Nejčastějším sochařským materiálem Františka Bílka je dřevo. Lípa, buk, olše, javor, dub, topol. Sám si vybírá vhodné kmeny v chýnovských lesích. V něm tvoří i rozměrná monumentální sousoší. Strom je mu také velmi častým symbolem duchovního života. Ze stromu vyrůstá i jeho P. Maria s Ježíškem (tento reliéf daroval své budoucí ženě jako zasnubní dar): „Svatá Matička jako strom. Rozštěpeno má i srdce a v něm odpočívá už Pán jako dítětko.“ V kresbě černou křídou „Jak paprsek slunce na dřevě života umírá“ nabývají stromy v umělcových představách přímo podoby Krista a P. Marie.

Rozsáhlé je dílo Františka Bílka. Mnoho je soch a reliéfů, mnoho grafických listů a kreseb. Jeho vroucí meditace o mystické lásce a milosti, vtělené v kámen, dřevo nebo hlinu výtvarně odvážnou formou však nemůže přejít pozorný a soustředěný divák bez zrušení.

Dr. Věra Remešová

mentu Petrovi, který právě zakládal v Českých Budějovicích první českou kongregaci řeholních kněží, a předkládá mu žádost o přijetí. A už za týden, 5. září 1895 začíná společně s ostatními své první exercicie, aby po jejich absolvování mohl tím odhodlaněji a pevněji nastoupit svou novou životní dráhu. Celý život pak vzpomínal P. Krebs na tyto pozdní, ale nezapomenutelné začátky. Připadalo mu to, jako by se náhle ocitl v nebi. Pak nastal nový školní rok a Josef, který už podléhal odvodní povinnosti, tedy takřka muž, zasedl do jedné škamny s desetiletými, jedenáctiletými kluky. Nic si z toho však nedělal, hlavně že byl zase o krůček blíže svému cíli. Když byl odveden, vstoupil na radu Ct. Otce Petra na německý učitelský ústav, aby nemusil na

vojnu. Česká škola tohoto typu ještě tenkrát v Českých Budějovicích nebyla. Přelom století — r. 1900 — je jedním z nejdůležitějších roků Josefova života. Maturuje, má obláčku a vstupuje na teologii. V třetím roce semináře jde znovu do Vídně. Jeho Kongregace převzala totiž v té době správu jednoho z vídeňských vychovávacích ústavů a poslala tam Josefa, aby dělal 120 ne právě ukázněným vídeňským chlapcům prefekta. Zhostil se své úlohy velmi dobře a navíc dokončil na fakultě ve Vídni svá studia. Konečně byl vysvěcen na kněze! Dostalo se mu té milosti v chrámu sv. Štěpána ve Vídni dne 23. června 1905 ve třiceti letech jeho věku. První dva roky setrval ve Vídni. Potom se stal administrátorem u sv. Kamene v Rychnově nad Malší, aby se v září 1911 stal představeným v místním mateřinci a zároveň generálním ekonomem a vikaristou při katedrále v Českých Budějovicích. V r. 1935 jeho životní dráha vrcholí. Je zvolen poprvé a po šesti letech podruhé generálním superiorem Kongregace.

V Českých Budějovicích byla tenkrát početná německá menšina. Generální superior, který vůbec vždy a všude projevoval velikou horlivost v pastorační věřících, věnoval náboženským potřebám spoluobčanů německé národnosti zvlášť veliké úsilí. Vedl německý III. řád sv. Františka, německy kázal v Růženeckém kostele, německy zpovídal. Přesto se však jeho poctivé srdce vlastnímu národu nijak neodcizovalo. Když ho v zmatených dobách krátce před okupací kdosi osočil za germanofila, neváhal, ač byla situace již velmi vyhrocena a mnohý oportunist a by byl mlčel, uveřejnil v časopise „Hlas lidu“ prohlášení, že přesto, že jako kněz slouží německým věřícím, zůstává Čechem a vždy se bude hrdě hlásit k svému češství...

Bylo snad toto prohlášení důvodem jeho umučení? Je to docela dobře možné. Kolik lidí bylo umučeno, že zůstávali věrni svému národu, že se cítili Čechy! Krátce po okupaci začalo gestapo věnovat P. Krebsovi nápadnou pozornost. Několikrát byl u výslechu, ale vždy se šťastně vrátil. Pak byl pojednou vykázan z Českých Budějovic do Klatov, a když bylo zjištěno, že i tam udržuje styky se svými českobudějovickými přáteli, odveklí ho nejprve do Terezína a potom do Dachau. Bylo mu tenkrát šedesát sedm let a zdravím právě neoplýval. Jaký div, že nevydržel, že odolával hrůzám koncentračního tábora právě jen jednu zimu? Zemřel, takřka ukopán okovanými gestapáckými botami, dne 7. května 1942. Duše, jež tak neúnavně získávala jiné duše Bohu, se přidružila k nebeským zástupům, tělo bylo spaleno a urna s popelem poslána do Českých Budějovic.

Dr. Josef Beneš

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

85 let

7/X František Šebestík, kons. rada, Podbořany

70 let

8/X Antonín Jemelka, arcibiskupský rada a farář, Laškov

60 let

20/X František Hrabal, administrátor, Uhřetín, 22/X Jan Porubský, farář, Tovačov, 26/X Hugo Vaníček, admin., Roudnice n. Labem, 28/X Václav Pečat, admin., Břest

50 let

1/X František Kubát, admin., Plánice, 15/X Jan Procházka, admin., Vemyslice, 18/X František Lála, os. děkan, Ústí nad Labem, 25/X Václav Roubal, os. děkan, Kdyně, 29/X Karel Mejdrev, admin., Pláňany.

V měsíci listopadu se dožívají vsdpp.

90 let: 9. XI. Josef Banghaje, Postoloprty, 27. XI. Karel Soukup, Jedlka,

80 let: 19. XI. František Braček, Černovice u Tábora, 25. XI. Jan Zemek, Budislav,

75 let: 26. XI. Václav Šácha, Sebohraby,

65 let: 23. XI. Jaroslav Válka, Náměst n. Oslavou,

60 let: 8. XI. Antonín Hanáček, Bohosudov,

55 let: 18. XI. Miloslav Humpolec, Dolní Bojanovice,

50 let: 1. XI. Leopold Havlík, Vysocany, okr. Blansko, 10. XI. Jan Hošek, Píšť, 14. XI. Leopold Hampl, Velký Ořechov, 12. XI. Stanislav Kacel, Olešná, 20. XI. Karel Kostecký, Planá n. Lužnicí, 26. XI. Jan Blažek, Noutnice.

NAŠE OBRAZKY

První strana obálky: Obecní dům hlav. města Prahy, místo konání III. sjezdu Celo-státního mírového výboru katol. duchovenstva ČSSR. Druhá strana obálky: Snímky k článku dr. Věry Remešové: Zamyšlení nad Frant. Bílkem. 1. Píseň o věčném domovu, lípa 200x80 cm, 1929. 2. Slepčí, kresba uhlím, 104x79, 1901. 3. Míra, lípa, výška 82 cm, 1917. 4. Pan-na Maria z Golgoty, sádra, výška 87 cm, 1892. Třetí stra-

na obálky: Pražské ulice, nesoucí jména katolických vlasteneckých kněží: 1. Třebízského ulice na Vinohradech. 2. Balbinova ulice na Vinohradech. 3. Dobrovského ulice na Letné. 4. Baarova ulice na Pankráci. Čtvrtá strana obálky: Interiér kostela sv. Jakuba v Praze, kde slavnostními bohoslužbami bude zahájen III. sjezd CMVKD.

LÁZEŇSKÉ LÉČENÍ DUCHOVNÍCH v r. 1987.

Vzhledem k tomu, že Česká katolická Charita musí už počátkem prosince t. r. objednat poukazy na lázeňskou péči v roce 1987, je nutno, aby duchovní, řádové sestry a farní hospodyně podali své přihlášky na lázeňské léčení nejpozději do konce listopadu t. r.

Přihlášky adresujte na ústředí České katol. Charity v Praze 1, Vladislavova 12. Uveďte jméno žadatele, jeho přesnou adresu (těž diecézi a kraj), a lázeň, o něž máte zájem, jakož i měsíc, ve kterém se chcete léčit. Ke své přihlášce připojte

lékařský posudek s indikací pro příslušné lázně. — Přihláška farní hospodyně má být opatřena potvrzením příslušného farního řádu.

Dovolujeme si upozornit, že na jaře 1987 bude dán do provozu nový charitní rekreační dům „Heda“ v Mariánských Lázních. Přihlášky do tohoto ústavu podejte do 10. III. 1987 v rámci tzv. letní rekreace Charity. Přesné turnusy na letní rekreaci budou oznámeny počátkem února 1987 zvláštním oběžníkem.

Přihlášky na zimovní rekreaci do charitních zotavoven v janských Lázních a v Dolním Šmolkovci podejte do 31. prosince t. r.

EXERCICIE

V měsíci srpnu se zúčastnili duchovních cvičení v Kněžském domově v Praze 2, Ječná 2, titο vsdpp.:

V. kurs od 8. 8. do 11. 8. (exercitátor Dr. Heřman Schmid) Miroslav Marjáněk, Dlouhomilov, František Kocman, Hoštka, Jan Kozár, Horní Jiřetín, Ladislav Pavlica,

Kučerov, František Pazderka, Královopolské Vážany, Ondřej Damborský, Dražovice, Josef Palme, Modlany, Josef Olšzak, Doubrava, Jaroslav Schneider, Javorník, Jindřich Brandejs, Neveklov, Vincenc Rehoř, Telč, Karel Šimera, Olomouc, dr. Leopold Chvostek, Vel. Týnec, Arnošt Gregor, Klopina, Vincenc Saidl, Chotusice, Josef Pacal, Znojmo-Louka, Václav Čadek, Choustník, Václav Klabouch, České Budějovice, Vojtěch Homola, Praha-Smíchov, Václav Kořínek, Praha-Nusle, dr. Vojtěch Packa, Horní Trhoviště.

VI. kurs od 22. 8. do 25. 8. (exercitátor Alfons Daňha): Karel Kotisa, Olomouc, Václav Grygera, Záběh na Moravě, Václav Musil-Sedlák, Nový Knín, Ladislav Zemánek, Dačice, Richard Samek, Bystřice n. Pern., František Jindra, Horní Slatina, Josef Němec, Milonice, Jaroslav Pich, Studená, Jindřich Kocman, Netín, Václav Hartman, Nekoř, Jindřich Lutrýn, Cervený Újezd, Josef Nogol, Město Albrechtice, Vladislav Schneider, Všehovice, Jan Kosek, Častolovice, Václav Küchler, Jaroměřice n. Rok., Miroslav Čechal, Lešná, Stanislav Nováček, Litenč, Josef Michna, Spiš. Podhradie, Jan Králík, Štítary, prof. Štefan Šmalík, Spiš. Podhradie, Josef Wencel, Jeseník, Václav Zemanec, Jilemnice, dr. Karel Jonáš, Hradec Králov., Emil Záruba, Rudník u Vrchlabí.

KTERÝCH JE VÍCE?

Ve 4. čísle letošního ročníku v článku na straně 78 pod názvem „Ne pomstu, ale splnění morálních požadavků“ informoval Duchovní pastýř o činnosti bývalého člena pražského gestapa, dr. Franze Ohmana, jenž má na svědomí životy českých katolíků kněží z doby jejich pronásledování v době okupace. Článek vyburcoval katolické kněze, bývalé vězně nacistických koncentračních táborů, a kněží sídlící v Praze se sešli na své schůzi dne 26. dubna v Kněžském domově v Praze. Rozhodli se, vydat ze svého zasedání rezoluci a odeslat ji redakcím všech západoněmeckých listů, v počtu asi sto dvaceti, se žádostí, aby čtenáři byli s rezolucí obeznámeni. Kromě toho byla rezoluce odeslána významným osobnostem Německé spolkové republiky.

Rezoluce zněla takto: My, římskokatoličtí kněží ČSSR, bývalí vězni koncentračních táborů z doby nacistické okupace naší vlasti, jsme se na své schůzi, konané dne 23. dubna t. r. v Praze, dozvěděli o činnosti dr. Franze Ohmana, nynějšího pracovníka západoněmecké justice. Dr. Ohman je spoluvinné a spoluúčastné na vraždách českých katolíků kněží, příslušníků jiných církví i občanů jiných vyznání. V době zvýšeného nebezpečí pro naši vlast přinutil k spolupráci a udavačství i agenty z řad českého katolického kněžstva, m. též převora maltézského řádu Františka Bobeho, jenž později Ohmanovu vinu dokonce předčil a byl osobním likvidátorem kněží Jana Hänslera, Františka Schuberta, Metoděje Kubáně, Jana Schmiedla, dr. Antonína Geberta Jaroslava Janáka, Msgr. Aloise Tyllínka aj.

Dr. Ohman žije na svobodě a zastává dokonce vysoké místo v západoněmecké justici a v organizaci Sudetendeutsche Landsmannschaft. Toto pobuřuje naše kněžské, morální i vlastenecké

čtení. Proto s uspokojením jsme vzali na vědomí, že ministr spravedlnosti ČSSR požádal, aby příslušné úřady Německé spolkové republiky převzaly trestní stíhání dr. Franze Ohmana a za prokázané trestní činy jej poňaly k odpovědnosti, jak jej obviňuje generální prokurátor ČSSR pro trestný čin účasti na vraždě podle § 10 a 219 trestního zákona ČSSR.

Plně se ztotožňujeme s tímto požadavkem našich vládních míst a žádáme, aby byla dodržena povinnost k uplatňování norem mezinárodního práva, týkající se válečných zločinců, jež je výslovně zakotvena i v ústavě Německé spolkové republiky. Stanoví se v ní, že normy mezinárodního práva jsou nedílnou a nadřazenou součástí právního řádu Německé spolkové republiky.

Netrpěli jsme nadarmo za svatou myšlenku vymýcení zbesilosti válek a všech utrpení, jež s nimi souvisí; neustaneme ve svém svatém nadšení, dokud s Boží pomocí všichni váleční zločinci a narušitelé pokojného a požehnaného života na naší zemi budou nelen odhaleni, ale i po zásluze potrestáni. Toto je stanovisko nejen nás, kněží — vězňů nacismu, ale i ostatních našich spolubratrů a všeho nám svěřeného československého věřícího lidu.

Rezoluce se rozléta po Německé spolkové republice a vvolala více odezvu, než její autoři očekávali. Došli odpovídati kladné i záporné. Z každých z nich vybrala redakce Duchovního pastýře jednu, tu nejcharakterističtější, aby si čtenáři uvědomili, jak protichůdného politického smýšlení žijí dnes vedle sebe občané v Německé spolkové republice. Než dokumenty zveřejníme, prozradíme, že kladných byla většina, záporných daleko méně.

První vlaštovka byla obálka Sudetendeutsche Soldaten und National Zeitung München. Na obálce je proložené výtiskem, že se jedná o největší německý národní časopis (s výtiskem). Otevíráme tedy vchloubačnou obálku s nedůvěrou a ani nás neočekává, když čteme: „Velevázení pánové, Vaše svaté nadšení nás hluboce dojal. Dovolte nám otázku, zda také pobuřovalo Vaše kněžské čtení bezpráví se sudetskými Němci ve Vaší vlasti v roce 1945.“

Se srdečnými pozdravy dr. G. Frey. Po diktátu odeštal, v zastoupení nečetelný podpis. Dr. Frey se tedy nesnížil ani k tomu, aby domis, jenž nadiktoval, vůbec nodelsal. Vedení redakce Duchovního pastýře se rovněž nesnížilo, aby polemizovalo. Ale odpověděti je třeba. „Velevázení pánové, dovolte nám, abychom vás přesvědčili, že jako katoličtí kněží bojujeme proti každému bezpráví, ať se vyskytne kdekoliv ve světě; hlavně pak proti takovému, jež mělo vznik v roce 1933 právě ve Vašem Mnichově.“

A toto napsal do redakce Dr. bývalý sudetský Němec, žijící dnes v NSR:

Vážení pánové, hlásím se k vám v záležitosti dr. Franze Ohmana. Bvl jsem v Československu do roku 1938 funkcionářem německých sociálních demokratů. V roce 1945 jsem založil v NSR „Pracovní sdružení bývalých funkcionářů a členů Německé sociálně demokratické strany v Československé republice.“ Již více než rok vedeme neúspěšný boj

proti starým nacistům. Před několika týdny přinesl významný časopis DIE ZEIT článek, ve kterém se pojednává též o případu Ohman. Podává zprávu o vámi vykonaných a ověřených zjištěních. Pak přinesl neonacistický National und Soldatenzeitung zprávu o korespondenci mezi vámi a dr. Freyem. Korespondovat s tímto ercnacistou je zbytečné.

To je asi jako chtít z osla udělat filosofa. Obojí je k ničemu.

Ve Vaší rezoluci jste došli ke konkrétnímu zjištění, že dr. Ohman je spoluvinné a spoluúčastní na zavraždění českých katolíků kněží. Obžaloba velmi závažná, ale použitelná pouze tehdy, můžete-li Vaše tvrzení dokázat. Mám v úmyslu, zasádit se vši silou o to, aby vůči dr. Ohmanovi byl veden proces a aby byl potrestán. Toho mohu docílit teprve tehdy, až mi poskytnete takové údaje, abych z nich mohl učinit důkaz, že dr. Ohman se podílel na zločinech proti lidstvu. Je neuvěřitelné, že člověk, jenž je obviněn, že se podílel na zavraždění kněží, unikl dosud spravedlivému trestu. Očekávám od Vás zprávu, jež mi umožní, abych Vám dokázal, že zde nenecháme volně na svobodě pobíhat vrahy, když máme možnost je postavit před soud.“

Rezoluce kněží vězňů, jak je již podle těchto odpovědí možno říci, vvolala živou odezvu. Zápas o spravedlnost začíná v prvním jednání slibně. Podle poslední úředně ověřené zprávy byl dr. Franz Ohman zbaaven svého místa v západoněmecké justici. Zik

ZE SVĚTA

Třiatřicetiletý argentinský úředník pojišťovny Jorge Ramos, otec dvou dětí, se dohodl se svou manželkou, že věnuje svůj život službě Cirkvi, a vstoupil do semináře v Buenos Aires. Bude zřejmě prvním ženatým diakonem. — Krátce po uveřejnění této zprávy bylo oznámeno, že i v Brazílii zahájilo dvouleté studium 9 ženatých diakonů. Studijní program pro ně vypracoval biskup Eugenio Sales, apoštolský administrátor diecéze Sao Salvador. Absolvují kurs teologie, katechetiky, homiletiky a praktické cvičení v církevním životě. Od kandidátů se vyžadují vysoké mravní hodnoty, životní zkušenosti a nejméně středoškolské vzdělání. — Profesory erfurtského kněžského semináře Bruno Löwenberga a Heinze Schürmanna jmenoval Pavel VI. tajnými papežskými komoťmi. Profesor filosofie náboženství jezuita Karl Rahner obdržel hodnost čestného doktora katolické univerzity Notre Dame v Indianě ve Spojených státech amerických. — Velmistř rytířského řádu Svatého hrobu v Jeruzalémě kardinál Tisserant jmenoval světícího biskupa v Kolíně nad Rýnem Wilhelma Clevena velkoněvorem německé řádové provincie. Stává se nástupcem paderbornského kardinála Jägera. — Po odchodu šéfredaktora mnichovského časopisu Stimmen der Zeit (Hlasý doby) jezuita P. Oskara Simmela do generálního kuriálu řádu v Římě stal se šéfredaktorem listu jezuita Wolfgang Šeibel.

Glas Koncila, vydávaný v Jugoslávii nákladem 100—200 tisíc výtisků v době koncilu z podnětu záhřebského arcibiskupa, vychází i nadále, též pro

Jihoslovany v Rumunsku a Maďarsku. — „Deník duše“ od Jana XXIII. v polském překladu voršílky Jozefa Ledochowské vydalo krakovské nakladatelství katolického Znak. — Nejstarší polský katolický časopis, poznaňský týdeník Przewodnik Katolicki, vychází už od roku 1895. Nyní jej vydává Svatovtěšská knižnice, založená roku 1898. — V Latinské Americe připadá jeden kněz v průměru na 5000 věřících. Kněží domácího původu je nedostatek, dosud přes 40 % kněží jsou cizozemci. — Biskupství ve francouzském Bayeux oslavilo 900. výročí svého trvání. — Provincii fran-tiskánského řádu P. Rozkwitulski z Baltimore ve Spojených státech amerických odevzdal polskému velvyslanci ve Washingtonu 1000 dolarů jako svůj příspěvek na stavbu státní školy v Polsku na počest tisíců výročí křesťanství v této zemi. B. P.

NEJVĚTŠÍ KŘÍŽ NA SVĚTĚ

Již dávno stál na Josefské věšíně u Stolbergu v jižní části Harcu dřevěný kříž: roku 1768 se rozpadl, v roce 1832 se však znovu začal stavět obrovský dvouramenný kříž podle návrhu stavitele Schinkela. Na stavbu bylo sponžebováno 365 dubů! Kříž sloužil i jako rozhledna. V noci na 17. červen 1880 jej však zasáhl blesk a před 60 lety byl potom na výšině nosta-ven kříž železný. Konstrukce této rozhledny váží 1230 t a je spojena asi miliónem nýtů. „Josefský kříž“ je označován za největší kříž na světě. bn

PAMÁTKA JANA BOHUMÍRA DLABAČE

Jan Bohumír Dlabáč, dnes již úplně zanonomený, byl kněz řádu premonstrátského. Narodil se 19. července 1758 v Čerbenicích u Kolína a zemřel v Praze na Strahově; je pochován na starém hřbitově v Úhoňicích u Prahy v bývalé premonstrátské hrobce.

Dlabáč vstoupil r. 1778 do řádu premonstrátského na Strahově a byl přidělen za knihovního pomocníka tehdejšímu knihovníku strahovské knihovny Adamu Urbanovi, který v Dlabáčovi roz-zehl lásku ke knihám, zvláště českým; novicmistř řádu nadáší Kolumban v Dlabáčovi roz-zehl zase lásku k české řeči.

Dlabáč již jako klášterní klerik napsal celou řadu příležitostných českých básní, např. „Vítání vlastenecké Josefa Dobrovského z cesty švédské“. A když r. 1793 zahajoval F. M. Pelci své přednášky na pražské univerzitě, tu ve vstupní přednášce nazval Dlabáče „prvním novodobým básníkem českým, který zase vzkrísil a k znovu naladil českou Múzu, která po dráhný čas se odmlčela“.

Když r. 1785 vydal dr. Václav Thám se svou družinou almanach „Básně v řeči vázané“, tu do 2. svazčku přispěl také Dlabáč básničkou, v níž opěvuje „Toužícího mystička po hrdličce“. Byly to básničky, veršované v duchu tehdejší módní galantní poezie, jak byly v oblíbené dvořanské poezie na západních dvorech evropských. I když byly napodobeninou veršů cizích, přece jen působily povzbudivě, ukazuje skromně, ale sebevědomě, že lze česky také básnit.

Třebas Dlabáč náležel k prvním nejstarším novodobým českým veršotepcům, přece v básnictví netkví jeho životní práce. Když se stal r. 1802 prvním knihov-

níkem strahovské knihovny, tu počala jeho vědecká činnost v plné síle. Po osmdvacetileté pilné práci sběratelské vyšel z jeho dílny r. 1815 „Slovník umělců“ o 3 svazcích. (Allgemeines historisches Künstlerlexikon für Böhmen), jenž je doposud základem studia historie umění. Dílo vzniklo z mnohých cest po Čechách, při nichž Dlabáč nevynechal takřka jedné památnosti, aby ji důkladně neprohlédl a nesebral data o všech tehdejších památkách. Je to dílo celoživotní a velmi záslužné a hlavně velmi přesné. „Slovník“ se stal důležitým pramenem v oboru stavitelském, výtvarném a hudebním.

Konečně napsal Dlabáč mnoho vlasteneckých článků a pojednání s tendencí buditelskou, začal si zaslužit názu český národní buditel.

Všech prací Dlabáčových je 84, z toho 48 českých, 12 latinských a 24 německých.

Vedle činnosti spisovatelské a buditelské zasluhuje pozornosti i jeho sběratelská a knihovnická činnost. Se zvláštní láskou a zálibou sbíral drobné tisky českých humanistů a české tisky doby probuzenské. Máme-li dnes velké množství těchto tisků zachováno, zejména v strahovské knihovně, pak je to jediné zásluhy sběratelské činnosti Dlabáčovy, on se jím zasloužil o památník českého písemnictví. Dlabáč jako knihovník zachoval velké množství folií starých listin v originále nebo ve svých pracích a dále několik svazků historických a kulturních výpisků a pojednání z jiných spisovatelů své doby.

A za tuto buditelskou a vědeckou práci si zasluhuje aspoň vzpomínky a vděku. Na jeho památku je jedna část Pohorelce na Hradčanech nazvána Dlabáčův a ve svém rodišti Cerných má pomníček.

Prof. Josef Ohr

POČET VĚŘÍCÍCH

V Africe je asi 90 miliónů muslimů (36 % obyvatelstva), 32 miliónů římských katolíků (přes 12 %), 20 miliónů protestantů (8 %), 13 miliónů příslušníků koptské církve (asi 4 %); zbývajících 40 % tvoří animisté a ostatní. Protestanti žijí především v jihoafrické republice (7 miliónů), v Kongu (Kinshasa) jich jsou 2 milióny, v Malgašské republice 1,6 miliónu a v Nigérii 1,4 miliónu. B. P.

ZBOŽNÍ V PEKLE

Die Frommen in der Hölle — je název dokumentární knihy o koncentračním táboře v Dachau a o kněžích, kteří tam byli vězněni. Autorem ilustrované knihy, která má 390 stran, je bývalý dachauský vězeň Reimund Schnabel. p.

ZE SVĚTA

Nejstarším klášterem v Polsku je benediktinský klášter svatého Kříže na Lysé hoře (593 m n. m.) ve Svatokřížských horách, založený roku 1006 králem Boleslavem Chrabrým. — Ruský baptista superintendant Michail Židkov byl zvolen předsedou Evropské federální rady baptistů. Dvě léta zastával funkci jejího místopředsedy; v této funkci ho nyní vystřídal Rudolf Thaud z Bad Homburgu (z Hessenska v Německé spolkové republice). — V Suhlském kraji, kam spadá jedna z katolických oblastí Německé demokratické republiky,

se nákladem 40 000 marek ze státních prostředků restaurují dvě vzácné církevní stavby: katolický chrám v Dermbachu a klášterní kostel v Römhildu blízko hranic Německé spolkové republiky. Práce započaly loni a budou dokončeny napřesrok. Kostel v Dermbachu náleží k nejkrásnějším barokním stavbám v celé oblasti Rhönu, rómhildský klášterní třílodní síňový kostel je pozdněgotický, z let 1450—1470, s významným zařízením z 15. až 17. století. Architektonicky a umělecky náleží k nejkrásnějším pamětihodnostem mezi Rennsteigem a Rhönem.

A Z DOMOVA

Pražskému metropolitovi pravoslavné církve v Československu Doroteovi udělil patriarcha ruské pravoslavné církve Alexij Rád velkoknížete Vladimíra prvního stupně, jedno z nejvyšších vyznamenání této církve. — Na opravu Svatováclavské kaple na Pražském hradě bylo věnováno zhruba milión korun. Poslední etapou rekonstrukce je nové zasklení gotických oken. B. P.

DR. ARNOŠT ŽIŽKA ZEMŘEL

Od našich krajanů z USA došla nám smutná zpráva, že 30. března t. r. zemřel v nemocnici bratří alexiánů v Chicagu po krátké těžké nemoci ve věku 77 let zasloužilý a nadšený pracovník českého krajařského hnutí a redaktor katolického krajařského časopisu, známý benediktin dr. Arnošt Žižka. Narodil se 23. 3. 1889 v Humpolci a ve svých patnácti letech se odstěhoval do USA, kde žil nejprve v českém Clevelandu a později vstoupil do řádu sv. Benedikta v Lisle u Chicaga. Tam také po skončení teologických studií byl 26. května 1923 vysvěcen na kněze.

Jako mladý kněz a kaplan u sv. Prokopa v Chicagu věnoval se nejenom duchovní správě mezi tamními katolíky českého původu, nýbrž oddal se celým srdcem práci mezi našimi krajaney, staral se o jejich kulturní a společenský život a organizoval různé vzdělávací kurzy. V letech 1929—1931 studoval na filosofické fakultě Karlovy university v Praze, kde byl promován na doktora filosofie. Z svého pobytu v Československu uspořádal celou řadu přednášek, podílel se na vlasteneckých sjezdech a schůzích a zvlášť horlivě spolupracoval při organizaci svatováclavského milénia v r. 1929.

Z Prahy si odnesl bohaté zkušenosti a hluboké znalosti pro další svoji práci v Americe, kde se pak po mnoho let uplatňoval jako profesor koleje sv. Prokopa a vyučoval českému jazyku, české historii a literatuře. Současně přispíval četnými články do českých novin v USA, např. do „Národa“, „Katolíka“ a „Posla“. Organizoval v americkém rozhlasu týdenní programy pro naše české krajany a seznamoval je s československou kulturou, uměním, zpěvem a hudbou. I za druhé světové války, kdy byl vojenským kaplanem, pravidelně přispíval do českých novin a informoval je o našem odboji proti nacistickým okupantům. V květnu 1945 radostně pozdravil vítězství nad fašismem a osvobození naší vlasti.

V roce 1947 opět navštívil svou rodnou vlast a přednášel na četných schůzích o životě

amerických Čechů. V padesátých letech byl ustanoven kaplanem ve státním ústavu v Louisianě, odkud se vrátil do Chicaga, aby převzal funkci šéfredaktora dvou českých katolických týdníků „Národa“ a „Katolíka“. Při své redaktorské činnosti věnoval se opět organizaci týdenních rozhlasových hodin pro české posluchače, které obveseloval českou hudbou a zpěvem.

Naposledy navštívil P. dr. Arnošt Žižka Československo v červenci 1964 a zůstal mezi námi 3 týdny. Navštívil své staré přátele a navázal nová přátelství. Během svého pobytu v Praze byl ve stálém styku s feditelem České katolické charity kanovníkem Janem Márou a bydlel v Kněžském domově v Ječné ulici, kde se mu velmi líbilo. Navštívil sekretariát Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva a s velkým zájmem dal se informovat kanovníkem dr. Benešem o práci kněžského mírového hnutí. Neskrýval své sympatie s pokrokovými tendencemi a cíli, které si vytýčili naši katolíci kněží založením CMVKD. P. dr. Žižka projevil velký zájem o náš katolický tisk a zejména o katolické noviny, které si pak dal pravidelně zasílat do Chicaga a čerpal z nich zprávy pro noviny, které redigoval. P. dr. Žižka si hluboce vážil preláta dr. Antonína Stehlíka, který mu umožnil nejenom prohlídku arcibiskupského paláce, nýbrž i Svaté Hory, Písku a rodného města dr. Žižky Humpolce. V neděli po svátku sv. Anny celbroval P. dr. Žižka mši svatou v kostele sv. Anny na Žižkově a při přátelském obědě u vdp. vikáře dr. Bohumila Kovaríka měl příležitost setkat se a pobesedovat s četnými pražskými kněžími. Účastníci této besedy budou jistě dlouho pamatovat na toto setkání, na zajímavé vyprávění a milou, usměvavou tvář velikého našeho přítele a vlasteneckého kněze. Věru nerad loučil se náš milý host se svou vlastí, kterou nikdy neprestal milovat. Svou lásku k naší republice dokazoval tím, že se radoval z budoucích úspěchů našeho lidu.

Když jsme se koncem července 1964 s P. dr. Žižkou loučili na ruzyňském letišti, měl slzy v očích a ujišťoval nás, že se k nám zase vrátí. Chtěl tento svůj slib uskutečnit v letošním roce, ale nebylo mu to dopřáno. Pán života a smrti odvolal svého věrného služebníka na věčnost, aby jej odměnil v nebeské vlasti za vše dobré, co vykonal zde na Zemi pro svoji drahou českou vlast a naše krajany v Americe. P. dr. Žižka loni vřele uvítal vydání knihy prof. dr. Beneše o životě a činnosti našich vlasteneckých kněží „Ač zemřeli, dosud mluví“. Měl v úmyslu vydat tuto knihu pro naše české katolíky v USA, ne-li v plném, tedy aspoň ve zkráceném znění. Zesnulý dr. Žižka miloval postavy našich českých vlasteneckých kněží, neboť v nich viděl příklad a vzor pro svoji práci mezi našimi českými krajaney v Americe. Dnes, kdy se jeho životní dílo už skončilo, neváháme říci, že i P. dr. Žižka se čestně přiřadil k těmto našim vlasteneckým kněžím a že mu náleží důstojné místo v jejich slavné galerii.

Loučíme se s Vámi, drahý Otče Žižko, a slibujeme Vám, že Vám vždy uchováme svou vděčnou památku. Nechť Váš ži-

vatní příklad najde další následovníky mezi našimi českými krajaney v USA.

P. Jan Mára

OPRAVY CHRÁMŮ V NDR

Ze 190 berlínských kostelů byly jen dva ušetřeny válečných škod.

V nejbližších letech bude obnoven válkou zničený nejstarší berlínský kostel, chrám sv. Mikuláše v blízkosti radnice. Tento kostel stojí, jak zjistily vykopávky konané z podnětu berlínského magistrátu v letech 1957—1958, na místě románské baziliky z roku 1232, kterou již v polovině šedesátých let XIII. století rozšířila raně gotická přístavba. Dnešní pozdně gotický chrám vznikl mezi lety 1480 a 1500.

Farní kostel v Klášterní třídě v centru Berlína, jež postavil Nering, Grünberg a Gerlach v letech 1695—1714, byl povestný zvonkovou hrou z Holandska, která od roku 1715 nrala různé chorály. I v tomto kostele se již konají bohoslužby, vnitřek chrámu se však ještě zvelebují a dosud chybí věž. Dále se obnovuje tzv. Německý dóm z roku 1700 a ze stejné doby pocházející protější Francouzský dóm s nejmenším berlínmuzeem, které loni navštívilo muzeum, které vlon navštívilo přes 7 000 hostů ze 44 zemí.

B. P.

VZÁCNÝ NÁLEZ

Archeologická výprava university v Chicagu, pracující na súdánsko-egyptských hranicích, našla v dávno opuštěném klášteře na egyptské půdě křesťanskou modlitební knihu, starou přes 1 000 let. Badatelé Orientálního ústavu chicagské university prohlašují, že jde o jeden z největších objevů v akci zachraňující staré památky v území, jež bude zaplaveno vysokou přehradou na Nilu u Asuánu.

Rukopis má název „Slova našeho Spasitele a našeho Pána Ježíše Krista k apoštolům před vstoupením na nebesa“. Obsahuje neznámou dosud zprávu z ústní tradice z doby raného křesťanství. Klášter, kde byl rukopis nalezen, nazývá se Kasr al-Wizr, tj. „Palác divoké husy“ a leží 18 km od egyptského templeu Abi Simbel.

Knihy, v téměř neporušeném stavu, byla nalezena v mnišské cele členy Orientálního ústavu řízeného prof. Georgem Scanlonem a nalézá se v Káhiře. Byla vyfotografována a její stránky se dnes zkoumají na university v Chicagu. Kniha je psána na zvířecí kůži v řeči koptické. V prvním dílu jedná o řeči Krista Pána k Petrovi a jiným apoštolům na hoře Olivetské před nanebevstoupením. V druhé části obsahuje hymny o Kříži s antifonální složkou. Kopština je egyptský jazyk psaný řeckými písmeny a pěti hieroglyfy.

Profesor egyptolog G. R. Hughes z Orientálního ústavu university v Chicagu opsal text z fotografií a provedl předběžný překlad. Zatím co nejranější rukopisy evangelií dosud existující byly psány asi 150 let po Ukřižování, nalezené rukopisy pocházejí z doby před 1 000 lety.

CO S VARHANAMI A PÍSNĚMI PŘI MŠI SVATÉ?

Na danou otázku správně odpovídá Konstituce o posvátné liturgii v hlavě VI. Varhany: — „Latinská církev má ve vel-

ké účtář píšťalové varhany jako tradiční hudební nástroj, jehož zvuk dodává církevním obřadům zvláštního lesku a mocné pozvedá mysl k Bohu a všem nadpřirozeným" (Lk VI, 120). **Písně:** — Podle Lk VI, 116 patří sice při liturgických úkonech přednost zpěvu gregoriánskému jako nejvládnějšmu pro římskou liturgii, ale „ceteris paribus“. Tudiž — „Horlivě ať se pěstuje lidový zpěv, aby při poboznostech a při samotných liturgických úkonech, podle směrnic a nařízení rubrik, se rozléhal hlas lidu“ (Lk VI, 118) — neboť — „Liturgické úkony nabývají vznešenějšího rázu, děje-li se bohoslužba se zpěvem, při kterém příslušují účinkující a při které je lid účastný čin“ (Lk VI, 113). Používání varhan a lidových písní při liturgických úkonech není tedy v rozporu s platnými církevními zákony, naopak, je pevně zakotveno v církevních zákonech. Není třeba diskutovat o tom, nakolik kdo správně pochopil předkoncilní výnosy v této věci. Zajistě je dobře pochopili koncilní Otcové, kteří i na nich stavějí pro nás závaznou Lk. A naši povinností je: v uctivé poslušnosti plnit směrnice koncilních Otců, jak nám to připomíná Konstituce o Církvi III, 28: „Kněží nechť biskupa opravdu jako otce svého uznávají a jej uctívě poslouchají.“ Podle pokynu Lk VI, 114: „Biskupové a ostatní pastýři duší ať horlivě pečují, aby na kterékoli liturgické činnosti, prováděné se zpěvem, mělo živou účast celé shromáždění věřících“, vydali loni naši biskupové a ordináři svůj Pastýřský list a směrnice nám kněžím. Připomeňme si, co se v něm praví: „Přesto však nám není myšlenka činné účasti věřících na posvátné liturgii cizí díky dědictví, které nám odkázala zbožnost předků v lidové duchovní písní. Lidové mešní písně, obecné i podle období církevního roku, přiváděly lid do činného kontaktu, i když nepřímého, s liturgickým děním a s myšlenkovou náplní slavených dob a tajemství. Na ně budeme moci v našich podmínkách nejpřirozeněji navázat činnou a uvědomělou účast věřících na liturgii.“

Pro to naše pozornost obrací na diecézní kancionály. Nezapomínejme na společnou tužbu těch, kdo měli dobrou vůli se stavět dobrý společný kancionál. Jeho příprava patří k předním úlohám diecézních liturgických komisí. Vaší povinností je věnovat co největší péči lidovému zpěvu. Starejte se o to, aby farnost poznala a užívala co nejvíce písní. Nechtě se zpívat písně vhodné a hodnotné s patřičným střídáním. — Přestaňte se vyčkávacím stanoviskem, je škodlivé!“

K dokreslení významu lidového zpěvu při bohoslužbách uvádím myšlenku J. A. Komenického z jeho „Duchovních písní“ (Vyd. Vyšehrad 1952, str. 59 až 63): „Pozůstává, aby o vzdelavatelském zpěvu sv. užívání zpráva dána byla. Což v sedmi částech obsáhnu. 1. Napřed věděti třeba, že Pánu Bohu na čest zpívají mají všickni lidé, staří i mládí, muži i ženy, vrchnosti i poddani. Poněvadž všickni duchem i tělem Boha oslavovati povinni... I děti dobré jest k tomu míti, aby se zpívati učily. Ženám pak, ač se nedopouští v shromážděných mluvit (1 Kor. 14, 34), dopouští

se však zpívati (Ž. 148, 12), a protož sobě onono mlčení tím vroucnějším zpíváním nahrazovati mohou a mají... 2. Druhé, chváliti Boha zpíváním povinné jest všudy. Příkladem Davidovým, kterýž i doma i při stádu v poli i v stánku Páně rád zpíval a jiným to také poručel... Kristus Pán zpíval po večeri... apoštolové v žaláři... Obzvláště pak v chrámech mají býti zpěvové svatí konání... Hradby těla, světa, pekla padají (jako zdi jerišké), kdekoliv všechen lid vroucími modlitbami a zpěvy k Bohu volají... 3. Třetí, náležejí zpívati vědycky... čehož kdo prý nečiní a v oslavování Hospodina libosti nemá. Člověk hovaďný jest... 4. Čtvrté, zpívati povinné jest ochotně a s potěšením ducha, poněvadž Hospodin skutky svými rozveseluje ty, kdož rádi zpívají jeho jménu. A poněvadž zpívají je práce anjelská a začátek věčného života a zakušení ne-skonalejších rozkoší v Bohu. Vykoupení zajistě Hospodinovi půjdou na Sión s prozpěvováním a veselí věčné bude na hlavách jejich. Vpravdě tedy věčného veselí začátek má, kdokoli rád v Bohu plesá... 5. Páté, mají zpěvové svatí konání býti uctivé a vážné, bez ohledání se tam nebo jiného něčeho v mysli přebírání, pro přítomnost Boží a anjelů... Co se bez pozorů děje, cizí dílo jest a Bohu, k srdci patřícímu, milé býti nemůže. A sv. Bernard napsal: Zpívám-li jiné a jiné myslím, běda mi: protože hřeším tu, kdež jsem hříchy napravovati měl. Jestif pok pozorlivosti v zpěvu stupeň trůj: první na notu a slova, druhý na smysl slov, třetí na samého Boha, aby nejlubší k němu uctivost zachována byla... 6. Šesté míti se sluší při zpěvích svatých horlivě a živě, s veselím a vroucností ducha. Protož se zpívání často v Písmě plesáním jmenuje. Však aby tato ducha veselost ne ze zevnitřního helekání aneb zvuku nástrojů hudebných, ale z rozvažování skutků Božích a pocitování sladkosti milosrdenství jeho pocházela. Protož apoštol dí: Naplnění budme Duchem svatým, mluvíce sobě vespolek v žalmích a chválách a písničkách duchovních, zpívající a plesající v srdcích vašich Pánu... 7. Naposledy má zpívání naše spojené býti s důvěrností takovou k Bohu, že jak jej oslavujeme, tím jej ctíme... Obět plesání nade všechny oběti (Ž. 27, 6) a chvála jeho s prozpěvováním příjemnější jemu nežli vůl aneb volk rohatý (Ž. 69, 31n)... Nuže, tedy i vy, Čechové milí, naplňte v té částce vůli Boží a k prospěchu duše své i této pomoci užívající, zpívejte Pánu rádi, zpívejte všickni, zpívejte zvčetně...“

V Amsterodámě

28. dne měsíce března 1659.

Tolik na obhajobu varhan a církevního lidového zpěvu.

P. Jan Brhel

PODLE „BURZOVNÍHO LISTU NĚMECKÝCH KNIHKUPCŮ“

kteřý shrnul údaje za rok 1964, vyšlo v tomto roce v Německé demokratické republice 405 knih z oboru náboženství a teologie nákladem 4 270 000 výtisků. Tato literatura se řadí na 4. místo za beletrii, za knihy pro techniku, průmysl a řemesla a za literaturu pro děti a pro mládež. Náboženské časopisy se řadí na 6. místo co

do počtu a na 9. co do výše nákladu; je to 32 časopisů v úhrnném nákladu 11 390 000 výtisků. P

HAMBURSKÁ EVANGELICKÁ MISIJNÍ SPOLEČNOST

shromáždila údaje, podle nichž křesťané v celkovém počtu 877 000 000 tvoří asi 29 % lidstva. Římských katolíků je půl miliardy, evangelíků 256 milionů. Ostatní vyznání mají tyto počty příslušníků: židé 13 milionů, muslimové 42 milionů, hindové 380 milionů, konfuciovci 300 milionů, buddhisté 190 milionů, taoisté 30 milionů, animisté a příslušníci kmenových vyznání 150 milionů, ostatní (též bez vyznání) 591 milionů. — Zdá se, že rozdělení příslušníků některých orientálních vyznání je udáváno v různých pramenech různě; pokud jde např. o mohamedány, udávaly jiné prameny, že jen šiiťů (hlavně v Íránu, Iráku a Afghánistánu) je asi 40 milionů z celkového počtu 424 330 000 mohamedánů, z nichž v Asii žije 324 740 000, v Africe 87 040 000 a v Evropě 12 550 000. P

SPOLEČNÝ PROTEST

Pět význačných skladatelů z obou německých států a ze západního Berlína — Karl Amadeus Hartmann, Rudolf Wagner-Regen, západoněmečtí skladatelé Hans Werner Henze a Boris Blacher a iniciátor celé akce Paul Dessau — vytvořili společné dílo proti neonacistické ideologii oživované v západním Německu. Svůj umělecký protest nazvali „Židovská kronika“, měla premiéru v Kolíně nad Rýnem. V Německé demokratické republice následovala premiéra v Lipsku. Text napsal Jens Gerlach z NDR. Podnětem byly protizhizidovské výtržnosti a hanobení hrozbí v západním Německu a v západním Berlíně. Přibývání těchto hanebností v posledních letech vyvolává velké znepokojení světové veřejnosti. R. Wagner-Regen, jeden z východoněmeckých skladatelů „Židovské kroniky“, je maďarského původu; žije nyní ve východním Berlíně. Jeho opera „Láska a trůn“ byla, jak známo, letos uvedena i u nás. A to libereckou premiérou. A jeho hudba provází komedii Petera Hackse „Moritz Tassow“, která měla premiéru na loňském festivalu v Berlíně. P

MARNOTRATNÝ SYN (Prodigal son),

biblickou látku poskytující velké výrazové možnosti lidského srdce, slávy, pýchy a ponížení a velkého milosrdenství i odpuštění, předvedla v Paříži černošská taneční skupina, která se proslavila již svým tanečním souborem **Black Nativity** (Černé Narození Páně). První část představuje písňová a taneční složka biblického podobenství o ztraceném synovi, přepsaná pro scénu spřevatelem Langstonem Huguesem, kde se uplatnil také krásný sbor. Druhá část představení byla vyplněna černošskými duchovními zpěvy (spirituály) a přednesem evangelií. Kritika vyzvedla uměleckost provedení a upřímnost čistých srdcí, sálající z celého díla. V.

PAMÁTNÉ STAVBY

U Novgorodu buduje sovětský stát památník starobyklých staveb, který bude obdobou památníku na ostrovech Kíži,

o němž jsme se zmínili vloni v č. 10 na str. 201.

Tento nový památník vzniká na břehu Ilmenského jezera u Svatojiřského kláštera. Byly sem už přestěhovány dva dřevěné kostely, z nichž první, přestěhovaný loni, je starý asi 400 let a stál ve vsi Kuricko. Byl srouben bez použití jediného hřebíku. Druhý kostel stál na břehu řeky Niše u města Krestcy (na východ od Ilmenského jezera). Je to monumentální dílo neznámých tesařů, staré 300 let a zdobené dřevěným krajkováním. Po dokončení padesátikilometrové cesty do Novgorodu byla tato stavba chemicky konzervována. bp

NEJMONUMENTÁLNĚJŠÍ POMNÍK AMERICKÉHO INDIÁNA

Celá hora, tak velká, že by se do ní vešlo pět egyptských pyramid, se změnil v obrovskou sochu jednoho z nejslavnějších amerických indiánských náčelníků minulého století „Spašeneho koně“. Od roku 1939 pracuje na této soše sochař polského původu K. Ziolkowski. Socha bude vysoká téměř 180 metrů. Indiánova hlava bude měřit 25 metrů, jeho napřažená paže 80 metrů, hlava náčelníka koně bude 65 m dlouhá. Obrysy indiána na koni se poněkud začínají rýsovat poblíž národního památníku USA — hory Rushmore, v jejímž úbočí sochař Borglum vytesal podoby čtyř amerických prezidentů: Washingtona, Jeffersona, Lincoln a Theodora Roosevelta. Na těchto sochařských dílech má určitý podíl i Ziolkowski.

Práce na pomníku „Spašeneho koně“ je velmi namáhavá. Ziolkowski, kterému je dnes padesát let, na něm pracuje sám. Sám si donravuje na vrchol hory nářadí a dynamitové nálož — ještě před čtyřmi lety po 750 stupních, které sám v hoře vytesal, nyní po cestě, kterou sám vybudoval. Celá socha má být hotova do roku 1978. Znamená to třicet let mravenčí práce.

ZA POKLADY NA MOŘSKÉ DNO

Po několikaletém přípravném průzkumu řeckých pobřežních vod chystá se nyní skupina potápěčů pod vedením W. Einsiedla z Frankfurtu nad Mohanem k velkému startu. Hodlá důkladně prohledat toto slibné naleziště antických uměleckých pokladů, kde už objevil 25 různých významných nálezů od pozůstatků ztroskotaných lodí až po stopy po utonulém městě. Potíže byly dosud s přístroji usnadňujícími pátrání. Teprve nyní se podařilo zkonstruovat přístroj, jehož okruh působnosti je téměř sedm metrů, takže potápěči budou moci zkoumat místa katastrof starověké lodi přímo z naluby svého člunu, a do vodv sestoupí teprve tehdy, když jim přístroj bude signalizovat nějaký kovový předmět.

Zpočátku měli potápěči ootíže i s řeckými nářady. Řekové mají totiž stále ještě v dobré paměti incident, který se udál roku 1928 při sensačním nálezu potopené Diovy sochy. Tehdejší nepoctiví nálezci, místo aby ji odevzdali řeckým úřadům, pokusili se ji potají prodat Spojeným státům.

NEZNAMÉ O ZNAMÝCH

Slavný italský básník Dante Alighieri zaslých jednou na ulici, že si nějaký kovář prozpěvuje jeho verše. Tato popularita mu však příliš radosti neudělala. Kovář měl špatný hlas a kromě toho ani verše dobře neuměl a Dantovu báseň všelijak zmrzačil. Dante chvíli postrádal, a když zpěv nepřestával, vystoupil mlčky do kovárny, chytil kladivo a začal kovářovy výrobky roztloukat a vyhazovat na ulici. Kovář se samozřejmě rozzlobil, ale mistr mu hned své počínání vysvětlil: „Když ty můjš ničít moje dílo, mohu já ničít tvoje.“

Alexandr Macedonský zajal jednou jednoho námořního lupiče a zle mu vytýkal jeho činy. Lupič však měl po ruce vtipné ospravedlnění: „Já jsem pirát, protože vyjiždím jen s jednou kockábkou. Kdybych měl celé loďstvo jako ty, byl bych, čím jsi ty — králem.“

K proslulému matematikovi prof. Josefu Janderovi chodil na matematiku také pilný žák, ale nevalný počítáč — Alois Schrenk. Snad by byl úplně proždil, nebýt tu přímlyvy přeláta strahovského, který mu vymohl na obávaném profesoru opravnu zkoušku. „Jděte s Pánem Bohem,“ řekl po zkoušce profesor Schrenkovi mrzutě. „Já vás sice pustím, ale stejně z vás nikdy nic nebude.“ Uplynula léta a r. 1838 byl prof. Jandera pozván na recepci, která se konala při příležitosti jmenování Aloise š. Schrenka pražským arcibiskupem. „Vidíte,“ řekl nový arcibiskup prof. Janderovi uprostřed přepitků. „Říkal jste, že ze mne nikdy nic nebude. Nu — a jsem arcibiskupem.“ — „Ale matematikem jste se přece jen nestal!“ bránil se starý profesor za veselého smíchu pozvaných.

Vévoda De Nivernais navštívil jednou svého hofmistra, který byl těžce nemocen. „Pane vévodo,“ pravil nemocný ponížene, „nehněvejte se, umru-li ve vaší přítomnosti.“ Vévoda, který byl velmi rozrztý, odpověděl: „Prosím, prosím, jen si nedělejte násilí.“

Když se vévoda Jan z Anjou vypravil v čele svého vojska proti Neapoli, dal napsat na svůj prapor citát z evangelia sv. Jana: „Fuit missus cui nomen erat Johannes.“ Zřejmě chtěl těmi slovy zdůraznit své veliké, osudové poslání. Obránce města Alfons Aragonský odpověděl útočníkovi rovněž citátem z Písma sv., který dal napsat na hrady: „Ipse venit et non receperunt eum.“

Když byl francouzský dramaturg Mirand navržen na člena francouzské Akademie, řekl ředitel divadla „Guignol“, který byl pověřen posouzením jeho díla: „Myslím, že má všechny předpoklady. Je příjemný a zdvořilý, má dobré nápady. Píše, pravda, také divadelní kusy, ale kdo z nás je bez chyby?“

Francouzský král Ludvík Filip cestoval jednou Normandií. V jedné obci, kde byl zvlášť srdečně přijat, věnoval starostovi trabuko. „Ach Sire,“ zvolal starosta nadšeně, „toto trabuko budu kouřit celý život!“

Herec Honoré hrál kdysi v Bordeaux úlohu, kterou jindy hrával oblíbený komik Bertrand Leon. Když vstoupil Honoré na jeviště, začalo zklamané publikum vyvolávat jméno jeho soka. Honoré se postavil k rampě a zvolal: „Vážené publikum, kolega Bertrand onemocněl.“ — „Do toho nám nic není,“ zvolal nějaký pán v první řadě. „Chceme vidět Bertranda živého nebo mrtvého.“ — „Víte, pane,“ řekl Honoré, „já jsem komik a jsem placen za to, abych mluvil hlouposti. Ale takovouhle hloupost jsem přece jen ještě neřekl.“ Obecenstvo se srdečně zasmálo a Honoré získal všeobecné sympatie.

Spartánovi Kallikratovi nabídl kdysi velikou částku peněz, aby úkladně zabil nějakého nepohodlného muže. Kallikrates odmítl. Jeho přítel Ion mu radil: „Být tebou bych ty peníze vzal.“ — „Já také,“ odpověděl Kallikrates, „být tebou.“

Když král Karel II. nastoupil na anglický trůn, přispěchal i známý republikán básník Waller

a přinesl mu oslavnou báseň. Král, který smýšlení básníkově dobře znal, neodpustil si ironii: „Vaše verše jsou překrásné, ale mám dojem, že vaše báseň na Cromwella byla přece jen lepší.“ — „To je docela dobře možné,“ odpověděl ihned duchaplný básník. „Básně, jichž podkladem je fantazie, dařivají se obvykle mnohem lépe, než básně, které diktuje skutečnost.“

Když carevna Kateřina II. slyšela, kolik požaduje slavná zpěvačka Gabrieli za svoje vystoupení v Petrohradě, zvolala: „Pět tisíc dukátů za dva měsíce! To je víc než mají moji maršálové!“ Duchapřítomná zpěvačka odpověděla: „Vaše Veličenstvo, přikažte tedy svým maršálům, aby vám zpívali.“

Na sklonku třicátých let minulého století sešla se na berounském děkanství, kde působil známý buditel P. Seydl, společnost několika vynikajících českých vlastenců, mezi nimi i básník Josef Krasoslav Chmelenský a hudební skladatel P. Vorel. Malebně romantické údolí Berounky všechny uchvátilo, a tak není divu, když Chmelenský pojednou mezi řečí prohlásil, že musí svůj obdiv k tomuto kraji vyjádřit básní. P. Vorel, který byl krajem neméně nadšen, se hned hlásil, že tu báseň zhudební. „Výborně,“ řekl Chmelenský. „A abyste mohl svůj slib splnit, napiši báseň hned tady. Než dopijete svou kávu, bude hotova.“ — „A já napíšu nápěv taky tady,“ zvolal P. Vorel. „Jámkle budu mít text, dokončím nápěv, než dokouříte doutník.“ Dali se s chutí do práce. Po chvíli přinesl Chmelenský první dvě sloky. P. Vorel usedl k pianu a začal psát tužkou noty. Když Chmelenský text dopisoval, byl už P. Vorel s nápěvem hotov. Pak P. Vorel píseň zahrál a zazpíval, a celá společnost, uchválena krásou slova i hudby, nadšeně zateskala. Tak vznikla známá píseň „Nad Berounkou pod Tetiněm“.

Když dlel ruský car Petr Veliký na návštěvě v Paříži, ukázali mu mimo jiné také pomník slavného francouzského

politiky kardinála de Richelieu. Car pln úcty zvolal: „Kéž bys tak dnes žil! Půl své říše bych ti věnoval za to, abys mne naučil řádně vládnout v té druhé půlce!“

Slavný polský básník Ignác Krasicki byl arcibiskupem v Hnězdě. Po rozdělení Polska připadlo Hnězdno k Prusku, a tak se jednou octl Krasicki na hostině u pruského krále Friedricha II. Král chtěl arcibiskupa ponížene země uvést do rozpaků. Především hostmi mu posměšně řekl: „Jestlipak byste, biskupe, kdybychom uměli, byl ochoten schovat mne pod svůj plášť a propašovat mne tak do království nebeského?“ „To by asi nešlo,“ odpověděl básník, „protože jste mi z mého pláště znamenitý kus ustříhl.“ Byla to vtipná narážka na to, že král po záhoru hnězdenského arcibiskupství velmi ztenčil důchody. Friedrich se rozesmál a částečně svůj čin napravil.

Napoleon III. vůbec neměl smysl pro hudbu. Když se do slechl o slávě Lisztově, pozval ho do Tulerií. Umělec mu předvedl „Moditbu Mojžíšovu“ od Rossiniho, kterou zakončil několika mocnými akordy. Když utichl potlesk, přispěchal se svou poklonou i císař: „Mistře, skvěle napodobujete hrom.“

Rímský císař Caligula byl znám svou krutostí a bezohledností. Jednou dne se na hostině bez zjevné příčiny dal do hlasitého srdečného smíchu. Dva konzulové, kteří seděli vedle něho a střežili každé mrknutí jeho oka, se uctivé ptali, čemu se ráci smát. „Přemýšlím,“ odpověděl císař, „jak nepatrný pokyn by stačil, aby vám kat uťal hlavu.“

Ruský car Mikuláš I. miloval řízný vojenský pochody a pro jinou hudbu neměl porozumění. A tak se stalo, že jednou, když vystupoval v Petrohradu Liszt, car se při jeho koncertu hlasitě bavil se svým průvodem. Slavný hudebník se zastavil uprostřed své produkce, a když byl dotázán na příčinu, řekl: „Když císař mluví, mají ostatní mlčet.“

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉZE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Kratochvíl Václav, administrátor, Zásmuky, ustanoven dekretem čj. 4549/66 od 15. 9. 1966 kaplanem na Svaté Hoře a dekretem čj. 4550/66 excurrendo administrátorem na Slivici, okres Příbram.

Nekolný Václav, kaplan, Svatá Hora, ustanoven dekretem čj. 4561/66 od 15. 9. 1966 administrátorem v Zásmukách, dekretem čj. 4562/66 excurr. administrátorem v Drahozubicích a dekretem čj. 4563/66 ex. admin. v Dol. Chvátilínách, vesměs okres Kolín.

Dr. Stehlík Antonín, probošt v. v. metropolitní kapituly u sv. Víta na Pražském hradě, ustanoven dekretem čj. 4692/66 od 16. 9. 1966 excurrendo administrátorem u sv. Antonína v Praze 7.

Fiala Jan, administrátor u sv. Antonína v Praze 7, ustanoven dekretem čj. 4728/66 od 16. 9. 1966 I. kaplanem u sv. Antonína v Praze 7.

Penzionování:

Wenzel Josef, administrátor v Praze, na Strahově, odchází dnem 13. 8. 1966 do invalidního důchodu (čj. 4814/66).

DIECÉZE BRNĚNSKÁ

Ustanovení:

Prnka Tomáš, koop. na Starém Brně a zástupce admin. v Adamově, ustanoven od 1. 5. 1966 admin. v Adamově, okr. Blansko.

Spáčil Theodor, pomocný kněz ve Zvoli, okr. Žďár n/S., ustanoven od 30. 5. 1966 kooperátorem v Břeclavi.

Havel Ladislav, koop. v Jihlavě u sv. Jakuba, ustanoven od 15. 6. 1966 koop. v Jaroměřicích, okr. Třebíč.

Kabeláč Jan, koop. v Jaroměřicích, okr. Třebíč, ustanoven od 15. 6. 1966 koop. v Jihlavě, u sv. Jakuba.

Beránek Jaroslav, movokněz, ustanoven od 1. 8. 1966 koop. v Brně-Tuřanech, okr. Brno-město.

Mihola Bohumil, novokněz, ustanoven od 1. 8. 1966 koop. v Ivančicích, okr. Brno-venkov.

Vlček Josef, koop. v Ivančicích, okr. Brno-venkov, ustanoven od 1. 8. 1966 koop. u sv. Mikuláše ve Znojmě.

Vítek Josef, koop. Brno-Tuřany, ustanoven od 1. 8. 1966 koop. na Starém Brně.

Dragon Jaroslav, děkan a admin. v Uherčicích, okr. Břeclav, vyvázán od 15. 7. 1966 z exkur, admin. ve Starovicích, okr. Břeclav.

Veselý Jan, admin. v Hustopečích, okr. Břeclav, vyvázán z exkur. admin. v Popicích a pověřen od 15. 7. 1966 exkur. admin. ve Starovicích, okr. Břeclav.

Samec Vojtěch, admin. v Pouzdřanech, okr. Břeclav, vyvázán z exkur. admin. ve Strachotíně a pověřen od 15. 7. 1966 exkur. admin. v Popicích, okr. Břeclav.

Dvořáček Josef, admin. v Hor. Věstonicích, a exkur. admin. v Dol. Věstonicích, okr. Břeclav, ustanoven od 15. 7. 1966 exkur. admin. ve Strachotíně, okr. Břeclav.

Dr. Michálek Alois, pomocný kněz v Domášově, okr. Brno-venkov, ustanoven od 16. 8. 1966 admin. v Hor. Bojanovicích a exkur. Němčičky, okr. Břeclav.

Peňáz Adolf, admin. Boleradice Němčičky, okr. Břeclav, vyvázán od 16. 8. 1966 z exkur. admin. v Němčičkách, okr. Břeclav.

Pazderka Vítězslav, ustanoven od 1. 9. 1966 koop. u sv. Kříže ve Znojmě.

Samek Jan, admin. u sv. Kříže ve Znojmě, ustanoven od 1. 9. 1966 exkur. admin. v Načeratcích, okr. Znojmo.

Dvořák Jan, farář v Sulíkově, okr. Blansko, ustanoven od 15. 8. 1966 zatímním exkur. admin. v Křetině, okr. Blansko.

Jmenování:

Fejta Jan, farář a děkan v Deblíně, okr. Brno-venkov, jmenován od 15. 5. 1966 arciknězem boskovickým.

Penzionování:

Opěla Bohuslav, admin. v Adamově, okr. Blansko, převeden do invalidního důchodu od 23. 3. 1966.

Žáček Stanislav, farář v Hor. Bojanovicích, okr. Břeclav, penzionován od 16. 8. 1966.

Novák Václav, koop. na Starém Brně, penzionován od 5. září 1966.

Zemřeli:

Pernica Bohuslav, koop. v Břeclavi, zemřel 13. 5. 1966

Planita František, farář v. v. v Koberčicích u Slavkova, okr. Vyškov, zemřel 7. 7. 1966.

Pytlíček Aegidius, farář v. v. v Třebíči-Jejkově, zemřel 17. 7. 1966.

Klimeš Hugo, farář v. v. v Kojetíně, zemřel 21. 5. 1966.

Dvořák Jan, admin. Křetín, okr. Blansko, zemřel 14. 8. 1966.

Buchta Jan, děkan a farář v. v. v Přisnoticích, okr. Břeclav, zemřel 19. 8. 1966.

Markus Petr, kněz v. v. v Litohoři a Martínkově, posleďně bytem v Popicích, okr. Břeclav, zemřel 30. 8. 1966

DIECÉZE LITOMĚŘICKÁ

Jmenování a ustanovení:

Audy Antonín, novokněz, jmenován s platností od 1. srpna 1966 kaplanem při děkanském úřadě v Žatci, okres Louny. Čís. dekretu 1384/66 II-A-3 ze dne 12. července 1966.

Bezdek Milan, kaplan v Žatci, ustanoven s platností od 1. srpna 1966 interkalárním administrátorem farnosti Lovosice a excurrando administrátorem farnosti Pracovice, obojí okres i vikariát Litoměřice. Čís. dekretu 1606/66 II-A-1 ze dne 11. srpna 1966.

Bratřšovský Antonín, novokněz, jmenován s platností od 1. srpna 1966 vikaristou při katedrále sv. Štěpána v Litoměřicích. Čís. dekretu 1320/66 II-A-3 ze dne 12. července 1966.

Dvořáček Leopold, administrátor ve Vtelně u Mostu, jmenován s platností od 1. ledna 1966 kaplanem při arciděkanství v Mladé Boleslavi s povinností excurrando administrátora v Bakově nad Jizerou, okres i vikariát Mladá Boleslav. Čís. dekretu 2039/65 II-A-1 ze dne 27. prosince 1965.

Dvořáček Leopold, kaplan v Mladé Boleslavi, ustanoven s platností od 1. března 1966 interkalárním administrátorem farnosti Březno u Mladé Boleslavi a excurrando administrátorem farnosti Plazy a Všebořsko, vše okres i vikariát Mladá Boleslav; s povinností pomáhat podle potřeby v duchovní správě v Mladé Boleslavi, což se týká i farností z Mladé Boleslavi spravovaných. Čís. dekretu 305/66 II-A-1 ze dne 23. února 1966.

Helikar Josef, jmenován od 1. května 1966 vikaristou při katedrále sv. Štěpána v Litoměřicích s povinností vy-

pomáhat podle potřeby v duchovní správě v Litoměřicích a pracovat v kanceláři kapitulní konsistoře. Čís. dekretu 772/66 II-A-1 ze dne 29. dubna 1966.

Hendrich Josef, administrátor ve Březně u Mladé Boleslavi, ustanoven s platností od 1. března 1966 interkalárním administrátorem arciděkanství v Mladé Boleslavi a excurrando administrátorem farností Kosmonosy a Bakov nad Jizerou, vše okres i vikariát Mladá Boleslav. Čís. dekretu 306/66 II-A-1 ze dne 23. února 1966.

Hendrich Josef, administrátor v Mladé Boleslavi, jmenován s platností od 1. března 1966 vikářem vikariátu mladoboleslavského. Čís. dekretu 375/66 I-A-8a ze dne 3. března 1966.

Hlouček Václav, kaplan v Liberci, ustanoven s platností od 1. srpna 1966 interkalárním administrátorem děkanského úřadu v Nymburce a excurrando administrátorem farnosti Veleřiby, okres Nymburk, vikariát Mělník. Čís. dekretu 1386/66 II-A-1 ze dne 13. července 1966.

Holoubek Tomáš, administrátor v Teplicích-Trnovanech, ustanoven s platností od 1. června 1966 excurrando administrátorem farností Bořislav a Žim, okres i vikariát Teplice-lázně v Čechách. Čís. dekretu 961/66 II-A-1 ze dne 25. května 1966.

Knespl Jaroslav, děkan v Mostě, ustanoven s platností od 1. ledna 1966 excurrando administrátorem farnosti Vtelně, okres i vikariát Most. Čís. dekretu 2040/65 II-A-1 ze dne 27. prosince 1966.

Kolář František, vikář v Žatci, pověřen správou farního obvodu ve Staňkovicích, okres Louny od 1. srpna 1966. Čís. dekretu 1314/66 II-A-1 ze dne 11. července 1966.

Pepřla Jan, rektor kněžského semináře, ustanoven s platností od 1. září 1966 interkalárním administrátorem děkanství v Teplicích-lázních v Čechách, okres i vikariát týž. Čís. dekretu 1313/66 II-A-1 ze dne 11. července 1966.

Pouř Josef, administrátor v Nymburce, jmenován s platností od 1. srpna 1966 ordinariátním sekretářem. Čís. dekretu 581/66 -I-Ord., ze dne 12. července 1966.

Pouř Josef, ordinariátní sekretář v Litoměřicích, jmenován s platností od 1. srpna 1966 rektorem kněžského semináře při římskokatolické Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Praze se sídlem v Litoměřicích, čímž dispensován od všech povinností officia ordinariátního sekretáře.

Švercl Antonín, vikarista v Litoměřicích, ustanoven s platností od 1. května 1966 interkalárním administrátorem farnosti Hrubý Jeseník a excurrando administrátorem farností Bořín a Křinec, vše okres Nymburk, vikariát Mělník. Čís. dekretu 771/66 II-A-1 ze dne 29. dubna 1966.

Volejníček Karel, novokněz, jmenován kaplanem při arciděkanství v Liberci, s platností od 1. srpna 1966. Čís. dekretu 1315/66 II-A-3 ze dne 11. července 1966.

Přeložení na trvalý odpočinek:

Polášek František, osob. děkan, administrátor v Lovosicích, okres i vikariát Litoměřice, přeložen od 1. srpna 1966 do trvalého důchodu dekretem čis. 1283/66 III-A-1 ze dne 7. července 1966.

Urban František, osob. arciděkan, administrátor arciděkanství v Mladé Boleslavi, přeložen s platností od 1. března 1966 do trvalého důchodu dekretem čis. 212/66 III-A-1 ze dne 4. února 1966.

Úmrtí:

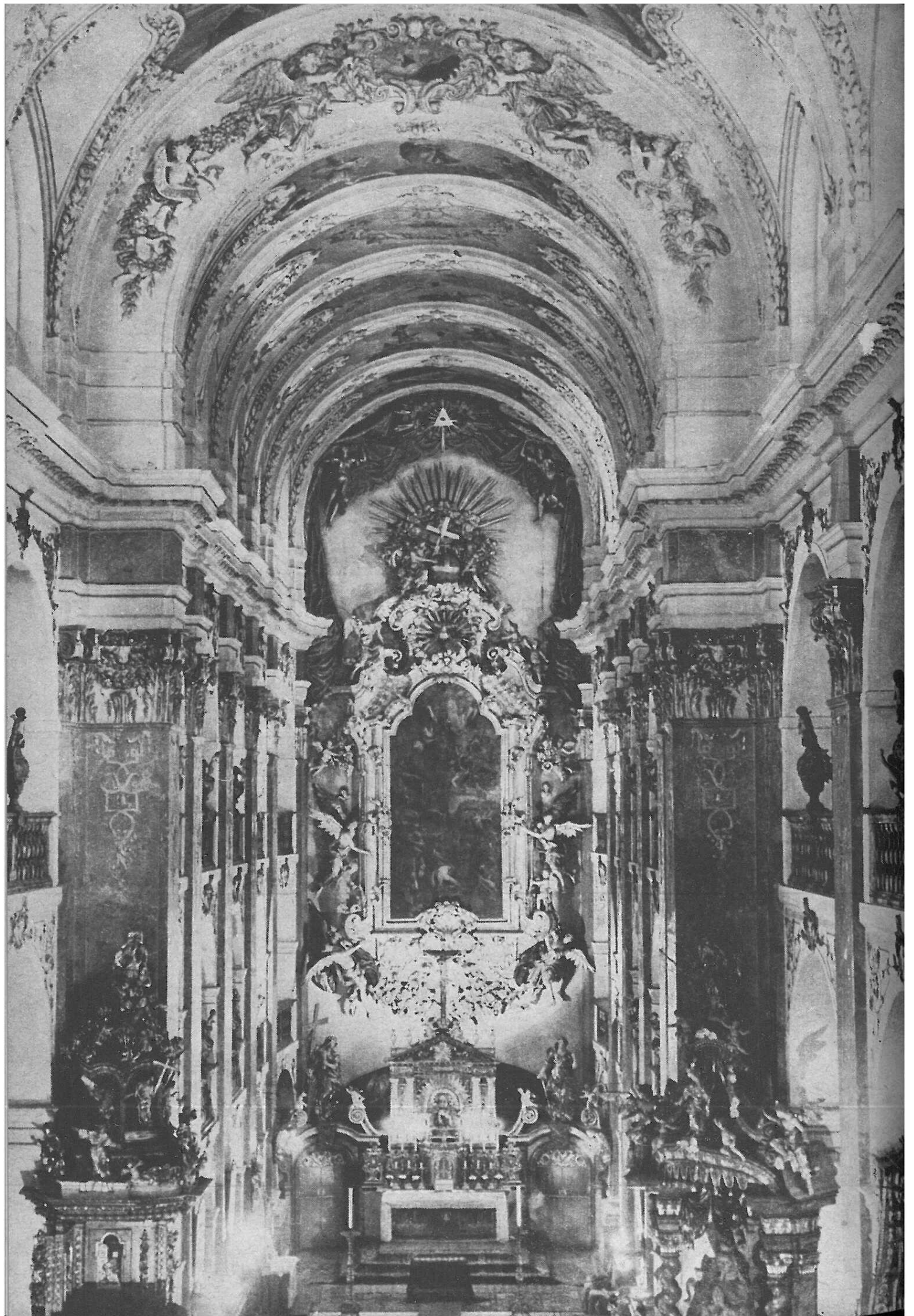
Baukhage Josef, katecheta v. v. a konsistorní rada v Postoloprtech zemřel 11. května 1966 a pohřben 16. května 1966 v Postoloprtech.

Rokytá Augustin, osob. děkan, farář v Hrubém Jeseníku, zemřel 20. března 1966 a pohřben 24. března 1966 v Hrubém Jeseníku.

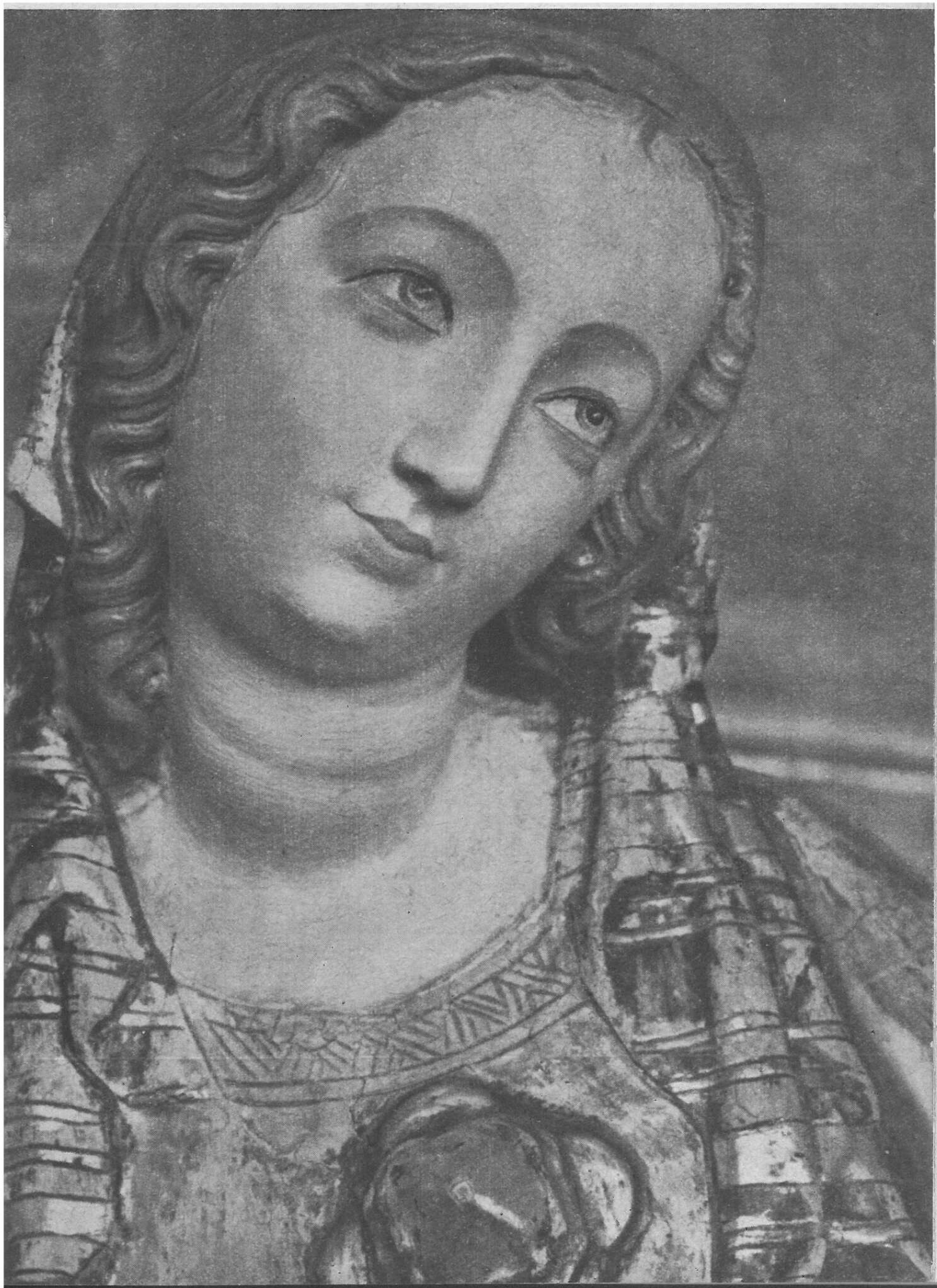
Šťastný Josef, katecheta, osob. farář a konsist. rada na odpočinku v Mnichově Hradišti, zemřel 15. července 1966 a pohřben 19. července 1966 do rodinné hrobky v Kosmonosích.

Zampach Cyril, býv. provinciál řádu piaristů, osob. arciděkan, konsist. rada, arcibiskup, notář, gymnasiální profesor v. v. v Mladé Boleslavi, zemřel 8. června 1966 a pohřben 13. června 1966 do hrobu mladoboleslavského duchovenstva.

UCHOVNÍ PASTÝŘ ¹⁰ 1966

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XVI., ČÍSLO 10. — PROSINEC 1966

OBSAH: Dr. Josef Beneš: ... a pokoj lidem dobré vůle. Herbert Vorlimber: Konstituce o Božím zjevení. ThDr. Jan Merrel: Literární druhy ve Starém Zákoně, zvláště v Genesi. ThDr. Václav Bartůňek: Konrádův přechod k husitismu. Dr. S. Zárecký: Dokumenty II. všeobecného vatikánského koncilu. Dr. Jaroslav Michal: Sterilisace. Dr. Hubert Havránek: Nástěnná malba chrámová. MUDr. V. Nikodém: Zpověď — konverse — katarse. J. M. ŠK.: Liturgické hymny a sekvence. Josef Kunický: Rozjímavý překlad žalmů. ThDr. Karel Sahan: Preface ze Mše sv. pro mimořádné jubileum. Jan Lebeda: Betlém Arnošta Hrabala. Dr. Věra Remešová: K světovému výročí sochaře Donatella. V. Ryneš: Malíř našich kostelů. AC: Mikrofilm — ochránce vzácných památek. Karel Beránek: Historické drobnosti. Dr. Josef Beneš: P. Kvirin Josef Kratochvíl. Americko-bonnský svazek nesmí být hrozbou Evropy, Náš zápisník, Úřední zprávy, Obsah šestnáctého ročníku.

... a pokoj lidem dobré vůle

Dr. Josef Beneš

REDAKČNÍ UZÁVĚRKA TOHOTO ČÍSLA DUCHOVNÍHO PASTÝŘE byla v době příprav na náš III. sjezd CMVKD a proto teprve příští číslo přinese svou náplní obsah našeho zasedání. Leč i tak můžeme již napřed vidět, že toto naše shromáždění je velikou událostí v životě našem i v životě Církve sv. v naší vlasti. Jak ukázaly schůze vikariátní, děkanské i diecézní soustředil se zájem duchovenstva na několik stěžejních otázek, které stojí v popředí zájmu. Jsou to pochopitelně otázky nedořešené na II. Vaticanu, o nichž se diskutuje na celém světě, jsou to otázky církevně politické a s nimi související náměty práce našeho CMVKD, jakož i palčivé otázky mezinárodních vztahů.

KE VŠEM TĚMTO PROBLÉMŮM zaujme své stanovisko (a dnes, při čtení tohoto čísla Duchovního pastýře, třeba říci, zaujal stanovisko) III. sjezd CMVKD a my se v DP budeme znovu vracet k těmto námětům a podkladům naší práce. Nesporná je však otázka války ve Vietnamu, na niž již všichni naši spolubratři dali jednomyslně svou odpověď. Na všech schůzích se ozývaly hlasy protestu, odněkud přišly protestní resoluce a jinde, jako např. v Olomouci, vyjádřilo duchovenstvo svou sympatii k hrdinnému lidu Vietnamu svým darem ve výši 10 840 Kčs, kterýžto obnos duchovní mezi sebou sebrali.

NAŠI VIETNAMŠTÍ SPOLUBRATŘI prožívají se svým lidem zlé dny nastolené v jejich vlasti americkými agresory. Jasně to ukazuje dopis, který nám nedávno poslali a v němž píší, že „desetitisíce našich katolíků v jižním Vietnamu byly zavražděny, zmrzačeny a stovky katolických kostelů a škol zničeny a přeměněny v pevnosti. Mnoho vesnic hustě obydlených katolíky bylo zničeno americkými bombami, napalmem a otravnými chemikáliemi. Na severu bylo více než 200 katolických sídlišť a obcí bombardováno pirátskými americkými letadly a v nich zahynuly či byly zraněny stovky našich katolíků, mezi nimi i kněží a mniši; americké bomby zničily téměř 80 kostelů, chrámů a klášterů. V dubnu 1966 bombardovali američtí letci právě v neděli, v době kdy se slouží Mše sv., mnoho katolických obcí a zabili mnoho našich katolíků, kteří byli shromážděni při bohoslužbě.“

CHÁPEME, ŽE V TĚCHTO TĚŽKÝCH CHVÍLÍCH JE VÍTANÉ SOUCÍTĚNÍ, ale ještě více pomoc, které se jim dostává od všech lidí dobré vůle, kteří si přejí, aby na světě ustalo zločinné vraždění a byl nastolen mír. Opětovné varování Svatého otce Pavla VI. v encyklice Christi Matri Rosarii bylo proto také na celém světě přijato s vážností a nic na významu této výzvy nemění hlasy amerických kardinálů Spellmanna, Cushinga a Shehana, kteří ignorují tyto oprávněné požadavky širokých vrstev obyvatelstva a podporují politiku eskalace, když ve svých prohlášeních se pokouší ospravedlnit americkou agresi z teologického hlediska a hovoří o „obraně svobodného světa“ a jakémsi „morálním právem“ Spojených států amerických na intervenci.

STOJÍME PŘED VÁNOČNÍMI SVÁTKY, kdy si budeme znovu připomínat chvíli, kdy se políbilo nebe se zemí a narodila se Láska. „Sláva na výsostech Bohu a pokoj lidem dobré vůle“ bude o těchto svátcích zaznívat jaksí velebněji a slavnostněji. Kéž by se také uskutečnila tato slova na celém světě a mír zavládl na všech místech naší planety.

ZA TO SE BUDEME MODLIT, K TOMU BUDEME PRACOVAT.

KONSTITUCE O BOŽÍM ZJEVENÍ

Dogmatická konstituce „De divina revelatione — O Božím zjevení“ byla prohlášena na slavnostním zasedání koncilu dne 18. 11. 1965. Kdo si dovede představit, jaké otázky vyvstávají ve spojitosti s pojmem „zjevení“, s velkou nedočkavostí sáhne po dokumentu, který vzešel na koncilu svatě katolické církve v druhé polovině dvacátého století, a který mluví o Zjevení Božím. Ony otázky se týkají jak teologie, tak křesťanského života. Např.: Člověk jako posluchač Slova; jak se Bůh projevoval v dějinách; chápání a hlásání Zjevení v církvi; písemné zaznamenání Zjevení pomocí různých stylových forem; dnešní chápání Slova Božího aj.

Má-li proto konstituce být správně pochopena a hodnocena, musí se vzít ohled na to, co určovalo její vznik. Teprve to umožní správný přístup k textu.

Při druhém zasedání přípravné ústřední komise koncilu dne 10. 11. 1961 předložil kardinál Ottaviani návrh schématu, který pod jeho vedením vypracovala přípravná teologická komise. Z tohoto návrhu měla vzniknout konstituce. Nadpis návrhu zněl: *Prameny Zjevení*. I když se schéma nezabývalo jen vztahem mezi Písmem a tradicí, představoval přesto tento nadpis určitý program. Ve středu pozornosti nestojí Zjevení, jeho slyšení a odpověď člověka, nýbrž způsob, jak bylo Zjevení od Ježíše Krista autoritativně předáváno a v jaké podobě. Před touto otázkou stál již tridentský koncil, ale neodvážil se prohlásit, že Zjevení je obsaženo zčásti v Písmě a zčásti v ústním podání. Co však je ústní podání? Ani to nebylo na tridentském koncilu jasné. Teprve potridentská teologie vypracovala teorii, že tradici charakterizuje právě to, co ji odlišuje od Písma. Ústní podání bylo tak degradováno na sbírku určitých pravd, které doplňovaly Písmo. Katoličtí teologové poukazovali ovšem neustále na nevyčerpatelné bohatství Písma: I péče o kánon byla vedena snahou pevně uchopit čistotu, ale i celou pravdu evangelia. Ale proti mínění o možnosti dojít k plnému poznání a pochopení Zjevení pomocí co nejhlubšího porozumění Písmu v Církvi pod vedením Duchu svatého, postavila tato školská teorie radikálním řezem zcela jednoduché řešení. Zatímco všichni velcí teologové, i scholastičtí, velice jemně rozlišovali, potridentská školská teologie udávala prostě dva prameny Zjevení, z nichž jeden je Písmo sv. a druhý tradice — ústní podání. Jakási podivná skepse charakterizovala podání — tradici tím, že není obsažena v Písmě svatém. Při tomto zúžení pojmu tradice je otázka, zda Písmo (jako základ našeho dnešního věroučného „materiálu“) stačí, nebo ne, je-li jen jedním aspektem celého problému, a to dokonce druhorádým. Kdyby se byla tato teorie v katolické církvi prosadila, byly by praktické důsledky stejně bolestné jako řez, který tato teorie udělala mezi Písmo a Podání. Byla by se bez starosti mohla hlásit ke slovu všechna zbožná mínění, která by ráda viděla ten nebo onen kousek „tradice“ dogmatizován. Je na bíledni, co by to znamenalo vzhledem k věroučným obtížím, které v nové době i tak jsou, nehledě na odloučené bratry. I když potridentská teorie v nové době byla důrazně kritizována, pokoušela se předkonciliální komise zjednat jí prostřednictvím koncilu obecnou platnost. Teprve z tohoto stanoviska možno pochopit boj o koncilní text. Nerozhodovaly jen důvody historické, ale i pastorální a ekumenické, že většina koncilu se bránila autoritativnímu prosazování této teorie. Byla si přitom vědoma cíle, který koncilu určil Jan XXIII. Připravený text měl i jiné slabiny, např. ne právě bratrský a povzbuzující postoj k vědecké exegesi, které musely narazit na odpor.

Ústřední přípravná komise zaujala na zmíněném sezení k textu sice kritické stanovisko, ale přesto jej přijala a schéma bylo plénu koncilu předloženo 14. 11. 1962 (19. gen. kongregace). Došlo k diskusi. Jako kritikové návrhu vystoupili především němečtí kardinálové Frings a Döpfner a belgičtí biskupové Charue a De Smedt. Namítalo se, že tu dochází k pokusu povýšit nejasné školské mínění na nauku Církve. Textu se rovněž vytýkalo, že nebere v úvahu encykliku „*Divino afflante Spiritu*“. Dne 19. 11. si stěžoval biskup de Smedt na to,

že teologická komise v rozporu s přáním papeže Jana odmítá spolupráci s ekumenickým sekretariátem kardinála Bea. Dne 20. 11. se hlasovalo, zda se má v diskusi pokračovat. Pro pokračování se vyslovilo 812 (podle jiného údaje 822) Otců, ale otázka byla tak komplikována, že to naprosto neznamenal, že všichni schéma schvalovali. Záporných hlasů bylo 1368 (chybělo tedy 105 či 92 hlasů k odmítnutí návrhu). Tu zasáhl papež Jan. Přerušil diskusi a rozhodl, že schéma znovu vypracuje smíšená 44členná komise. Tvořilo ji pak několik členů, které jmenoval sám spolu s členy teologické komise a s členy sekretariátu kardinála Bea. Komise měla dva rovnoprávné předsedy, a to kardinály Ottavianiho a Beu. Název připravovaného schématu již nyní zněl: *O Božím zjevení*. Tato událost znamenala velice mnoho pro ducha koncilu. Ne, že by se papež postavil v čelo „novátorů“, ale to, že chtěl, aby byla respektována většina, a že nedovolil žádné odsouzení zasloužilých teologů, ke kterému by de facto došlo již tím, že by koncil schválil dekret o více pramenech Zjevení. Ani intervence 14 kardinálů menšiny jej nepřiměla ke změně postoje, ač se v této souvislosti mluvilo o hrozivém nebezpečí „modernismu“.

Od 23. II. do 4. III. 1963 se komise radila a přímo bojovala o nový text. Přijala jej nakonec jednomyslně a byl pak v květnu 1963 zaslán koncilním Otcům. Pozměňovací návrhy byly podávány do měsíce dubna 1964.

Na základě podaných připomínek vypracovala pak komise další (třetí) znění. Toto znění dostalo v květnu 1964 souhlas Beaova sekretariátu. Teologická komise je přijala se sedmi zápornými hlasy. Odpor se týkal 2. kapitoly. Z pěti původních kapitol vzrostlo znění v šest kapitol, když nadto podle návrhů byla rozšířena kapitola první.

Dne 30. září 1964 (91. gen. kongregace) začala v plénu nová diskuse. Poněvadž komise nepřijala text jednomyslně, byly předneseny dvě relace. Za většinu mluvil arcibiskup Florit z Florencie, za menšinu biskup Franic ze Splitu. Zvláštní relaci ke kapitole 3.—6. přednesl biskup van Dodewaard (Haarlem), který sám je starozákonníkem. Diskuse byla vedena na vysoké úrovni a trvala do 6. 10. Bohužel v konečném textu velmi málo našlo uplatnění bohatství myšlenek, které přednesli kardinálové Bea, König, Döpfner a Léger a biskupové Weber, Volk, Reuss, Guano a Edelby. Tento orientální biskup ukázal, proč východní církve nemohou uznat oddělení Písma a tradice, které provedli protestantští i katoličtí teologové. Po skončení diskuse byly zlepšovací návrhy podle možností do textu zapracovány, a tak vzniklo další (čtvrté) znění. Tento text byl koncilním Otcům předán 20. 11. 1964 a bylo všeobecným názorem, že je to text optimální. Upřímně se však přiznávalo, že všude nese stopy kompromisu a že se nedotýká mnoha teologických otázek. Avšak evangeličtí pozorovatelé považovali za přednost právě to, že velmi opatrnou formulací vztahu mezi Písmem a tradicí ponechala se tu možnost i k ekumenické diskusi.

Konečně za čtvrtého zasedání 20. 9. 1965 (131. gen. kongregace) začalo hlasování o schématu. Nejvyšší počet záporných hlasů vystoupil jen na 61. Ale bylo podáno tolik pozměňovacích návrhů, že teologická komise musela text znovu přepracovat. I sám papež předložil pozměňovací návrhy. Avšak nechal o nich diskutovat a byl srozuměn s novou formulací. Dne 26. 10. 1965 schválila teologická komise dvoutřetinovou většinou nové (již páté) znění. Hlasování se zúčastnil i kardinál Bea.

Při konečném hlasování před slavnostním prohlášením dostala konstituce 2344 hlasů kladných a 6 hlasů záporných.

Když si nyní všimneme konečného textu, musíme jej přirozeně hodnotit celkově v jeho ekumenické a pastorální řeči. Mimovolně si všímáme kritických bodů a oněch prvků, které přinášejí něco nového pro teologii a život Církve.

I. kapitola konstituce o Zjevení usiluje o to, aby dala plnější a osobitější porozumění Zjevení Božího, než jak to dosud bylo v katolické teologii obvyklé. Zjevení

ve slově a činu vidí v jejich vnitřní spojitosti. Proto se napříště nesmí Zjevení představovat čistě doktrinárně nebo intelektualisticky jako pouhé sdělení pravd nebo nauk. Zjevení je zásah Boha do dějin. Podle toho je také křesťanství víc než jen nějaké učení, je také dílem!

Ovšem odpověď člověka na Zjevení: víra, tu přišla velmi zkrátka. Text se nedotýká otázek, jak člověk Zjevení přijímá, jaký je vztah mezi přirozeným věděním a nadpřirozeným Zjevením a dějinami spásy.

V II. kapitole o sdělování Zjevení mluví se o vztahu mezi Písmem a tradicí. Text se pokouší pochopit původní jednotu Písma a tradice v jednom Zjevení, dokonale skrze Ježíše Krista. Písmo sv. Nového zákona, jehož autory nejsou jen apoštolové, nýbrž i apoštolští mužové (art. 7), zvláštním způsobem obsahuje tradované apoštolské kerygma. Potvrzuje se tu jeho zvláštní důstojnost i jeho příslušnost k tradici. Vytváří se tak odrazový můstek k rozšíření pojmu tradice. Text tedy překračuje hranici, kterou se pokoušela upevnit potridentská školská teorie. Zdůrazňuje se, že s rozsahem kánonu nás seznamuje jen tradice, ale nedává se rozhodnutí, nakolik Písmo v dostatečné míře obsahuje pravdy víry, jak se z Písma dají odůvodnit věroučné pravdy, které Církev dnes hlásá, jaký je rozsah tradice. Papež si přál doplnění v čl. 9, v němž se praví, že jistotu o všech předmětech Zjevení bychom neměli jen prostřednictvím Písma svatého samotného. Toto místo text podstatně nemění, nemezuje vnitřní katolickou diskusi ani jí nevnučuje nějaké určité zaměření, nýbrž je v podstatě spojovacím článkem k dalším větám o důstojnosti tradice. Kardinál Florit přednesl s ohledem na tento dodatek vyváženou formulaci: Tradice se nesmí chápat jako kvantitativní doplnění Písma a Písmo nemůže být považováno za kodex celé tradice. Velmi důležité pak jsou vývody kapitoly o růstu živého podání v Církvi za přispění Ducha svatého. Je to poprvé, co učitelský úřad Církve mluví s takovou zřetelností o podobném vývoji. Štěstím musí naplňovat nejen věřící, nýbrž i teology, poznání, že tradice není chápána jako nějaký přírůstek co do obsahu, nýbrž jako prohloubení chápání skrze modlitbu, studium a vnitřní zkušenost.

III. kapitola o inspiraci a interpretaci Písma poskytuje sotva něco, co by přesahovalo dosavadní teologické názory o inspiraci, dosavadní učení učitelského úřadu, nebo i výroky Pia XII., které tolik pomohly biblickým vědám. Sotva také přicházejí v úvahu jiné exegetické možnosti než zkoumání, studium literárních druhů. I v této kapitole si přál papež změnu v čl. 11. Je to v souvislosti s otázkou, co Bůh chtěl říci, a co proto chtěl inspirovati. Dřívější text na to odpovídal: pravdu spásy. Papež dával

přednost opisu. Dokument tu neodsuzuje ani novější katolické pokusy vidět inspiraci a Církev v jejich vnitřním vztahu, ani úsilí o přesnější poznání toho, co je vlastně omyl. Kardinál König ve svém diskusním příspěvku v koncilní aule vypočítal vhodné příklady z bible pro to, že vědění lidských autorů Písma bylo lidsky omezeno. Dal tím podnět k prohloubení textu v tomto směru, bohužel nedošlo k tomu.

Kapitoly IV. a V. o Starém a Novém zákoně mluví samy za sebe. Nedá se k nim tedy mnoho říci. Kapitola IV. o Starém zákoně připadá poněkud odstrčená, i když velmi účtyhodnými slovy se mluví o Izraeli, jako o vlastnickém lidu Božím. Kapitola V. nejde dál než osvobuzující instrukce papežské biblické komise z 21. 4. 1964. Je nápadné, že se z novozákonních spisů tolik vyzdvihují evangelia a že rozvoj teologie v Novém zákoně ustoupil do pozadí. Papež si přál, aby v čl. 19 byla znovu zdůrazněna historičnost evangelí a aby byly zřetelněji zmíněny události mezi Zmrtvýchvstáním a Nanebestoupením Ježíše Krista.

Kapitola VI. o Písmě v životě Církve má pastorální charakter. Částečně vychází z koncilního návrhu Beaova sekretariátu o Božím slově. Vyzdvihuje Písmo jako normu a pramen křesťanského života a jako duši a základ teologie. Když se mluví o teologii, dochází k narážkám na tradici, ale opět to není ve smyslu potridentské teorie dvou pramenů. Návrh 144 Otců, aby se mluvilo o „psaném a tradovaném Slově Božím“, byl výslovně zamítnut. Kapitola doporučuje lepší a užitečnější překlady bible. Prvním plodem je rozhodnutí o revisi Vulgáty. Odezvou na ekumenické hnutí je podnět, aby se při překladech bible spolupracovalo s nekatolíky. Dále mluví text o biblickém formování celé teologické vědy. Zřetelněji je to vyjádřeno v dekretu o výchově a vzdělání kněží, který pro tento bod představuje vlastně doplněk. Všem věřícím se klade na srdce láska k četbě Písma svatého.

Při této dogmatické konstituci zůstalo mnoho otázek nedotčeno nebo nevyřešeno. Ale to nic nemění na tom, že je významným dokumentem, který ničím nezadá důstojnost Božího slova, který žádným odsuzováním nezasahuje do vnitřních katolických kontraversí, který nepodvazuje ekumenický dialog a je pramenem mnoha pozitivních podnětů a směrnic. A to je víc, než se dalo očekávat v listopadu 1962. Podněcuje křesťany k větší víře, naději i lásce ke zjevujícímu Bohu, ovšem výsledkem je závislý na věrnosti ducha koncilu v době pokoncilové.

Z něm orig. od Herberta Vorlimbera (Bibel und Liturgie 1966) P. Bohumír Chladil

LITERÁRNÍ DRUHY VE STARÉM ZÁKONĚ, ZVLÁŠTĚ V GENESI

V článku o literárních druzích v bibli (Duchovní pastýř 1966, str. ...) bylo psáno o významu literárních druhů pro správný výklad bible která není jen knihou božskou, ale i lidskou, jejíž skladba se uskutečňovala ve více než deseti staletích. Její autoři byli zakořeněni v určitém prostředí a v určité době. Způsob, jak se vyjadřovali, a v důsledku toho i literární druh, kterého používali, vyplýval ze životního podmínky jejich prostředí a doby, z problémů, které tam existovaly, i z tehdejších kulturních zvyklostí.

Biblická exegeze, která by se nesnažila vysvětlovat texty společenskými a historickými podmínkami, za kterých byly napsány, vydávala by se v nebezpečí, že nepochopí správně jejich poslání. Poznáním doby, jejich vyjadřovacích způsobů, jejich problémů a mentalit se dospěje k stanovení tehdejších literárních druhů. Izrael nebyl osamocen ani historicky, ani geograficky. Jako málokterý národ byl zatažen do viru historie, do směsice ras a civilizací, a vložen jsa do východního prostředí, sdílel jeho kulturu.

Vymyká se z rámce informativní studie podrobně vyličit *vztahy izraelské literatury a kultury k okolí*, ale k poznání a správnému zhodnocení literárních druhů Starého zákona je nutno se alespoň v obryse těchto vztahů dotknout.¹⁾ Při studiu hebrejské literatury byla dlou-

ho za východisko srovnání brána pouze literatura řecká. Ale toto srovnávací hledisko bylo nedostatečné. Vždyť Izrael vstoupil do styku s řeckým světem v pozdní době svých dějin, když již jeho myšlenkové formy byly ztvárněny. Teprve objevení starých literatur dávného Východu, mezopotámské a hetitské na straně jedné, egyptské na straně druhé, a mezi nimi pak literatury kananejské, umístilo bibli do její skutečné kulturní souvislosti. Během svých dějin se Izrael dostal do styku s těmito různými proudy civilizace, ale bylo by omylem chtít odvozovat izraelskou literaturu pouze a prostě z literatury sousedních národů. Izrael musel řešit své vlastní problémy; jeho kulturní vývoj se uskutečňoval v ideologickém rámci zcela odlišném, a celá řada činitelů jej přivedla k tomu, že si vytvořil původní literaturu. Je přirozené, že Izraelité, když pronikli do země Kanaán, převzali druhy používané v krajině, jejíž jazyk si osvojili. Ale v období, které možno nazvat klasickým (10.—7. stol.), je nutno konstatovat, že určité jeho výtvoř mají specifický ráz. Problém cizích vlivů v biblické literatuře souvisí úzce s historií Izraele, který se postupně setkával, když se již utvořila a upevnila jeho individualita, s nejrůznějšími kulturami: asyrskou (8.—7. stol.), babylónskou (6. stol. a ještě později v židovských obcích

v Mezopotamii), řeckou (5. stol. a později), nemluvě o blízkosti fénického, aramejského a egyptského světa. Při studiu vývoje literárních druhů je nutno si uvědomit velkou asimilační schopnost Izraelitů.

Nesmí se ani zapomínat na další význačnou skutečnost při studiu biblické literatury, na *kořeny živé, ústní tradice*; ty však mají své vlastní zákony, o kterých nám nic neříkají literatury dávného Východu, které jsou svědky pokročilejších kulturních údobí. I když rozbor literárních forem biblických textů je předně prací exegetů, není možno nepřihlížet k výsledkům moderního archeologického a etnologického bádání. Primitivní literatury se vytvářely v málo vyvinutých společnostech, analogických Izraeli v období patriarchálního, v době výbojů a v době Soudců. Tak literární druhy (přísluví, úsloví aj.) např. kočovných pastevců mohou osvětlit určité primitivní rysy posvátné literatury v Izraeli.

Jsou literární druhy, které jsou společné všemu lidstvu, a jsou literární druhy vlastní jednotlivým národům a kulturám. Tak tomu je i s *charakteristickými myšlenkovými a výrazovými projevy Hebreů*.²⁾ S hudebností Izraelitů úzce souvisí např. záliba pro uměleckou formu řeči a psaní. Nejde jim často tak o přesné dokumentární vyličení skutečností, jako spíše nejednou o jednostranné zdůraznění některé skutečnosti. Tak si vysvětlíme zálibu pro barvitý a plastický způsob mluvy. Zálibu pro metaforu, synekdochu, metonymii, parabolu, hyperbolu. Nadsazování se vyskytuje zvláště v používání čísel (srv. naše: „Tisícery dík“). Orientálec má vůbec jiné pojetí čísel než my. Ve Starém zákoně nejednou se vyskytuje číselná symbolika. Posvátným číslem u Semitů bylo číslo 7 (Gn 2,1-3; 4,24; 21, 28 aj.), sedmý den byl posvátný, sedmiměsíční svícen, sedm dní trvání nečistoty aj. Desítka byla číslem dokonalosti (10 přikázání, 10 patriarchů před a 10 po potopě). Dvanáctka byla počtem pro potomstvo. Tak Nachor (Gen 22, 20), Ismael (Gn 25, 12), Jakub (Gn 29) měli 12 synů. Dvanáct kmenů bylo v Izraeli. Číslice mají svůj zvláštní úkol i ve struktuře biblických zpráv a bylo by nepochopením literárního druhu a nesprávnou exegeti, chtít jim rozumět v historickoprotokolárním smyslu. To platí např. o zprávě o Stvoření (Gen 1,1 n.), nebo o letech života praotců: Abraham=175 roků=7 × (5×5); Izák=180 roků=5 × (6×6); Jakob=147 roků=3 × (7×7). První číslo je vždy o dvě větší, dvě následující o jedno menší, přičemž celková suma 17 stále trvá.³⁾

Perlamy nejen biblické stylistiky, nýbrž i světové literatury jsou starozákonní a hlavně Kristova podobenství. Ze starozákonních podobenství vyniká zvláště podobenství proroka Nathana, jež pronesl ke králi Davidovi o bohatci a chudasově ovci, (2 Král 12,1-4). David zhřešil. Nathan chtěl je usvědčit Davida z cizoložství a vyburcovat jeho svědomí, neříká hned, proč přišel, ale mluví k Davidovi obrazně: „Dva muži byli v jednom městě: jeden bohatý a druhý chudý. Bohatec měl ovec a hovězího dobytka velmi mnoho. Chudas však nic jiného neměl, kromě jedné ovce maličké, kterou koupil a vychoval; ta odrostla u něho spolu s jeho dětmi; ze skývy jeho chleba jídala, z číše jeho pivala, v lůně jeho spávala; a tak byla mu jako dítě milá. Když pak přišel kterýs pocestný k boháči, nechtěl on vzít z ovčí svých ani z hovězího dobytka svého, aby vystrojil hody onomu pocestnému, který byl přišel k němu, ale vzal ovci chudasu a připravil pokrmu člověku, který byl přišel k němu“. Když slyšel David tato slova, rozhněval se na muže, který to učinil a rozkázal, aby ovce byla čtvernásobně nahrazena. Chápal prorokova slova jako stížnost, přednesenou před jeho soud. Nathan však řekl Davidovi: „Ty jsi ten muž!“ Touto jedinou větou přivedl Nathan Davida ke správnému pochopení literárního druhu obrazu. Osoby podobenství nebyly osobami skutečnými, ani událost událostí historickou. Cílem podobenství bylo ukázat nízkost jednání. Nathanovo podobenství je příkladem toho, kterak může mít text svůj zvláštní vztah k líčené historii a kterak text může být nesprávně chápán, nepochopí-li se správně literární druh textu.

Ve výše uvedeném textu je věc jasná, ale jak je to s biblickými texty, které jsou zpravidla chápány jako skutečná historie? Běžné mínění, že všechna vyprávění

bible musí být přesnými reportážemi o dějinných událostech, není v souladu s encyklikou Divino afflante Spiritu a dnešními poznatky různých literárních druhů v bibli. Teprve po upřesnění literárního druhu té které knihy bible možno text správně vykládat. Není úkolem této krátké studie rozebírat literární druhy jednotlivých knih Písma svatého. Čtenář nalezne tento rozbor v moderních introdukcích do bible. Uvedu jen několik příkladů, hlavně míst označovaných někdy za „úskalí bible“.

Je to předně kniha Genese s *biblickými pradějními* (1-11) a *historií patriarchů* (12-50). Již v této první knize bible zjišťujeme rozdílné literární druhy líčení. Pro prvopočátky světa neměl autor po ruce historických dokladů zpráv, nanejvýš lidové zkazky, které měly velký odstup od vlastních událostí. Tyto zkazky jsou jednak podloženy skutečnými historickými událostmi (jako např. potopa je doložena vykopávkami svědčícími o záplavě v Mezopotamii, jednak i doklady písemnými, jako seznamy velkých mužů dávnověku s udáním délky věku, kde ovšem význačnou roli hrála symbolika čísel. Autor biblické historie počátků světa neměl však úmysl psát historii v dnešním slova smyslu, nýbrž převzal hlavně z dostupné látky to, co považoval za vhodné pro složení vlastní historie počátků světa. Jeho cíl nebyl přírodovědecký nebo přísně historický, ale historicko-teologický. Napsal historii lidstva a světa, která by vydávala svědectví o tom, že na počátku historie byl hřích, jehož důsledkem bylo utrpení a smrt na světě. Během doby se hříchy hromadily, ale stupňovalo se i slitování a milosrdenství Boží, které vyvrcholilo v době patriarchů a v lidu izraelském. To je smysl Genese a různá líčení, třeba i bájného charakteru, sloužila jen ke konkretizaci tohoto historickoteologického cíle.

Že ve zprávě o stvoření (Gen 1-2) nejde o zprávu přírodovědeckou, je vidno i z toho, že se zde jedná o dvojí zprávu o stvoření, každé s jiným základem. Jedna vychází z vodního chaosu jako základního stavu stvořeného světa, druhá ze stepní pustiny, jak ji prožívá beduin. Sled stupňů stvoření je zcela různý. V první kapitole Genese se objeví člověk až na konci všeho stvoření, kdežto v kapitole druhé se objevuje nejprve člověk, potom rostliny (rajská zahrada), zvířata a žena. Kdybychom chtěli obě zprávy chápat přírodovědecky, setkali bychom se s jasnými protiklady. Ve skutečnosti jsou obě zprávy jen dvěma různými formami vyličení jedné these: Svět je v celku i ve všech svých oblastech tvůrčím dílem Božím. Jeho středem je člověk, který má zcela zvláštní vztah k Tvůrci.

Vyprávění o stvoření ženy považují exegeté za „volné a symbolické vyprávění (Clamer, La Sainte Bible. Paris 1953) vyjadřující bytostní rovnost muže a ženy, jež je základem Bohem chtěného manželství (srv. Mt 19, 4-8). I v 3. kapitole Genese, kde se píše o pádu prvního lidí, nevidí dnes exegeté jiný literární druh než ten, který je v předchozích kapitolách. Vidí v líčení obrazně dramatické svědectví prvního pádu a nikoliv dějepisné líčení, které je nutno brát doslova. Kapitulu 4. s příběhem Kaina a Ábela charakterizuje R. de Vaux OP. z jeruzalémské Biblické školy takto: „Zpráva, která předpokládá již vyvinutou civilizaci, kult, jiné lidi, kteří mohli usmrtit Kaina, celý kmen, který ho bude chránit, nevztahovala se asi původně na děti prvního člověka, ale na praotce, který dal jméno rodu Kinejšských (Num 24, 21). Jahvistická tradice ji přeložila zpět k počátkům lidstva a zpráva nabyla tak všeobecného významu: Po vzpouře člověka proti Bohu pokračuje boj člověka proti člověku. Proti němu se staví dvojí příkaz lásky, který v sobě obsahuje celou thoru (Mt 22, 40).“⁴⁾ Obdobného literárního druhu, i když s určitými rozdíly, jsou všechna vyprávění pradějin až k 11. kapitole.

Takové pojetí biblických pradějin odpovídá názorům mnohých katolických exegetů, hlavně německých a francouzských, kteří již po válce, prostřednictvím pařížského kardinála Suharda, obrátili se na Biblickou komisi v otázce literárních forem prvních jedenácti kapitol Genese. V odpovědi Biblické komise z 16. 1. 1948⁵⁾ je nejprve připomenuta složitost otázky i skutečnost, že tyto literární druhy neodpovídají žádné klasické kategorii literárních druhů řecko-latinských nebo moderních, a že dnešní stav

vědy dosud nepodává pozitivní řešení všech temných problémů. Odpověď vybízí exegety, aby pečlivě studovali všechny otázky literární, kulturní, náboženské, způsoby vyjadřování, zvláště v otázkách historických ve starém Orientě. Teprve, až bude shrnut všechen materiál paleontologický, historický a literární, pak teprve bude možno vniknout do pravé podstaty těchto kapitol Genese. Téměř dvě desetiletí, která uplynula od vydání instrukce Biblické komise, byla vyplněna bohatou prací katolických exegetů a jejím výsledkem jsou jen ve stručnosti zde nadhozené výklady biblických pradějin.⁶

Jiný již je literární druh 1. knihy Mojžíšovy od 12. kapitoly, kde počíná *historie patriarchů*. Zde svatopisec mohl čerpat již z vlastní historie Izraele, z rodinného podání prvních pokolení, které přecházelo v podání kmene a nakonec celého národa. Moderní etnologická studia, studium ústní tradice v prostředí bez písma, dokonalejší poznání nomádského kulturního okruhu Předního východu prokázaly, s jakou pečlivostí a věrností se předávaly zkazky kmenů a rodových skupin od pokolení do pokolení. Archeologické nálezy jasně ukázaly, že izraelské dějiny praotců nemohou být literárním výmyslem první královské doby, jak tomu chtěla škola Welhausenova, ale — podle jejich jmen osob a míst, jejich právních obyčejů a celého civilizačního a kulturního koloritu — musí mít své kořeny v blízkosti samých událostí. Proto izraelské dějiny patriarchů je možno již považovat za skutečné dějinné podání, ovšem podle své literární formy za dějinné podání lidové, v němž je sice dějinné jádro, ale podané s volným a názorným vylíčením, jak je charakterizuje známý exegeta H. Junker nebo R. de Vaux „histoire populaire“ — lidové dějiny. Cílem těchto dějin však není, podobně jako je tomu i v pozdějších dějepiscech Izraele, zpřítomňovat dějiny profánní, ale dějiny spásy. Tuto skutečnost je nutno mít vždy na mysli při četbě Starého zákona a pak nejedna stránka bible se nám stane srozumitelnější.⁷

Přesto, že encyklika Divino afflante Spiritu byla motivačním impulsem pro katolické exegety k průkopnické práci v biblistice a měla vytvořit ovzduší důvěry a klidu k práci, stále se ozývají hlasy nedůvěry a podezřívání některých biblistů. Exegeté zdůrazňující nutnost zjišťování literárních druhů v bibli jsou označováni za stoupence teorie „Formgeschichtliche Methode“ a podezřívání z nedostatku pravověrnosti. Mentalita některých exegetů (a jimi vychovaných duchovních a věřících) z minulé epochy je stále formována spíše apologeticky s určitou částkou nedůvěry ke všemu novému. Proto může někdy docházet i ke zmatení a pohoršení. Před II. vatikánským koncilem napětí mezi některými italskými biblisty a exegety Papežského biblického institutu vyvrcholilo známým sporem „Lateranum contra Biblicum“, o němž jsem zde psal v r. 1963, str. 149 n.

Vyskytují se hlasy, jako: *Co vlastně z bible zůstane?* Vše zůstane, celá bible, jak ji vlastní katolická církev a jak ji vypočítává Tridentický sněm. Biblická kritika ji nechce zkomolit, nýbrž vysvětlovat. Ti, kteří mají obavy, argumentují dále: „Když se popírá ten či onen odstavec, jaká jistota pak ještě zůstane pro dějinný charakter druhých odstavců?“ Odpověď zní: Na každý případ se musí hledět zvlášť. Slovo „kritika“ znamená rozeznávání, rozlišování. Čím lépe rozlišíme literární druh jednotlivých částí bible, tím lépe pochopíme správný a svatopisecem chtěný význam té které části bible. V podstatě nejde

o nic naprosto nového. Již Svatí Otcové, např. sv. Augustin, se nad těmito otázkami zamýšleli. Nová je spíše systematická důkladnost, podložená celou řadou nejrůznějších poznatků, s níž dnes moderní exegeté pracují. Velmi bystře to vyjádřil Karl Rahner, když napsal: „Měli bychom se úplně varovat onoho způsobu řeči, jakoby totiž dříve, ve staré exegesi se chápala zpráva Genese doslovněji a dnes už se tak neděje, protože tento způsob je klamný a vede ke zmatku. Nějakému výroku rozumíme tím doslovněji, to znamená plněji a přesněji, čím zřetelněji a uváženěji poznáme literární druh tohoto výroku. Jestliže dnes můžeme toto lépe dělat než dříve, pak chápeme my, a ne exegeté 19. století, text doslovněji.“⁸

Jiná otázka ovšem je, zda by bylo rozumné a účelné např. na kazatelně nedosti připraveným věřícím kázat o otázkách, o kterých se mezi odborníky diskutuje. Jasný pokyn v této věci dává Instrukce Papežské biblické komise ze 21. 4. 1964 („O historické věrohodnosti evangelii“), kde se připomíná kazatelům a těm, kteří zvláště pro lid píšou o věcech biblických, aby neuváděli novotami, ne vždy vyzrálými, věřící ve zmatek. Je to pokyn velmi oprávněný, protože se nejednou stávalo, že některé hypotézy, o nichž se mezi odborníky ještě diskutovalo, byly popularizovány někdy skutečně k pohoršení věřících.

A na závěr příběh, který zní jako anekdota.⁹ V jedné čtvrti v Havaně byla velmi populární slavnost sv. Lazara. Množství věřících se zúčastňovalo slavnostního procesí. Oslavencem však nebyl Lazar z Bethanie, bratr Marie a Marty, nýbrž žebrák Lazar, který podle podobenství v evangeliu sv. Lukáše (16, 19 n) žádal o drobtí se stolu bohatého hýřila. Biskup, který neschvaloval uctívání „světce“, který neexistoval, chtěl oslavu zrušit. Ale lid se vzpíral. Nedovedl pochopit, proč by se mu měl brát světec, zaručený evangeliem, který podle vlastního Kristova svědectví byl odnesen do lůna Abraháмова. Kdo měl pravdu? Biskup se svou autoritou, či lid svým „důkazem“ z Písma svatého? Důkaz z Písma uváděný zastánci a citeli chudého Lazara byl založen na nepochopení literárního druhu těchto veršů v Lukášově evangeliu. Považovali podobenství za pravdivou dějinnou událost. Snažili se tedy moderní exegese určit literární druh některé biblické knihy nebo kapitoly, nijak tím neupadá do racionalismu rázu Gunkelova, ani snad nehledá východisko z obtíží, ale snaží se správně porozumět biblickému textu a co nejvěrněji proniknout k autentickému Božímu zjevení.

ThDr. Jan Merell

Poznámky a literatura.

- 1) Více viz např. H. Gazelles et P. Grelot v Introduction a la Bible (A. Robert et A. Feuille) Tournai 1959, str. 123 násl.
- 2) V české literatuře viz R. Col, Biblická stylistika a poesie. Olomouc 1948.
- 3) Viz A. Deissler, Das Alte Testament und die neuere katholische Exegese. Freiburg 1964, str. 62. násl.
- 4) Bible de Jérusalem, La Genèse. 1951, p. 49 násl.
- 5) České znění viz J. Merell, Studium a četba bible. Praha 1949, str. 112.
- 6) Z novější literatury, které zde bylo použito: A. Deissler l. c.: N. Lohfink, Vom Verstehen der heiligen Schrift, Leipzig 1965, str. 32 násl.; Haag-Haas-Hürzeler, Svolution und Bibel, Luzern 1962; P. Morant, Die Anfänge der Menschheit, Luzern 1962; Th. Schwögl, Die biblische Urgeschichte, München 1962.
- 7) R. de Vaux, Die hebräischen Patriarchen und die modernen Entdeckungen, Düsseldorf 1961.
- 8) Das Problem der Hominisation, Freiburg 1941, str. 40 n.
- 9) L. A. Schökel, Probleme der biblischen Forschung in Vergangenheit und Gegenwart, Düsseldorf 1961, str. 94.

KONRÁDŮV PŘECHOD K HUSITISMU

„K podivení a úžasu celého křesťanstva“, píše Palacký (III, 277), se prohlásil Konrád veřejně sám 21. IV. r. 1421 pro čtyři pražské artikuly. Snad k tomu částečně přispěl výnos Pražanů, že se v Praze mohou zdržovat jen ti z Němců, kteří se přihlásí k utrakvismu, ostatní že mohou v městě žít jen jako hosté. Již předtím navázal kontakt prostřednictvím svých důvěrníků s Pražany a pak se dostavil do Prahy k přímému jednání osobně, snad zprvu proto, aby získal jejich pomoc proti Hanušovi z Kolovrat, Zikmundovu přívrženci, napadnuvšímu

arcibiskupské město Příbram. Svůj přestup zdůvodnil prohlášením datovaným téhož dne. Je více než pravděpodobné, že formulace tohoto memoranda vzešla z předchozích rozmluv, které měl s Pražany. Je to také patrné až z nápadné averse vůči Zikmundovi, jemuž přece před devíti měsíci stávl na hlavu korunu v první zemské svatyni. Přechod ke straně čtyř artikulů učinil prý proto, aby zmírnil „rozpory, vydání a škody způsobené tyranstvím krále uherského“, které den ze dne vzrůstají pro nepřipustění „spásných a katolických čtyř artikulů“, jež

Konrád v závěru listu uveřejňuje. Tyto kardinální posuláty husitismu, „tamquam fidei catholicam“, chce hájit a chránit proti Zikmundovi a komukoliv jinému. Zikmund, král uherský, se vlády a koruny české svým jednáním sám zřekl, a proto ho nemůže za českého krále ani přijmout, ani pokládat, ani jmenovat. A jako by cítil, že opouští půdu církve, vyznává, že se chce řídit „se svými podřízenými“ radami pražské university, podle jejich úsudků „rozumných a založených na písmech svatých“.

Pražané oslavili Konrádovo rozhodnutí radostným „Te Deum“ a zvoněním po pražských kostelích. Husitská levice však Konrádovo prohlášení doprovázela skeptickými i sarkastickými poznámkami, jež nasvědčovaly nejednotnosti v táboře stoupenců Husových. Posměšně prohlásili, komentující Konrádův přestup, že jde jen „o hojení šelmy Antikristovy“. Odpad Konrádův však zavedl katolickou církev v Čechách na pokraj zániku. Rozsáhlý arcibiskupský majetek byl podle znění třetího článku artikulů sekularisován, třebaže teoreticky se jej mělo použít „ad laudem Dei et sue veritatis promotionem“, všechna administrativa, pokud nebyla v exilu, dána do rukou kališníků. Tím bylo také postaráno o svěcení žáků na kněžství. Jednáním Pražanů se však husitství dopustilo několika nedůsledností, jako jím vůbec trpělo celé hnutí stávící se v počátcích do úlohy karatele, a co horšího, i radikálního napravovatele špatných mravů a nesprávností. R. 1419 žádali kališníci na Zikmundovi, „aby cizozemci světští neb duchovní v nižádné úřady neb důstojenství neb otroky zemské nebyli připuštěni“, nyní však postavili v čelo národní husitské církve říšského Němce. Ti, kteří se dříve dožadovali, „aby hodní na svěcení byli připuštěni bez svatokupectví“, svěřili nejvyšší důstojenství nově založené církve osvědčenému finančníku, jež sám Hus obvinil ze svatokupectví, což dobře cítila a odsuzovala husitská levice.

Jako by tušil, že jeho krok vyvolá prudkou reakci mezi členy kapituly, trávající namnoze již v exilu a už dříve patrně Konrádovi nedůvěřující, upevňoval své postavení mezi věřícími tak, že rozeslal po mnohých městech a větších osadách listy a vybízel katolíky k následování. Z pozdějších stížností na něho je zřejmo, že sám v Roudnici podával podobojí a vystupoval současně jako ortodoxní katolík. I nadále se snažil uplatňovat arcipastýřskou pravomoc, ačkoli byl stíhán církevními tresty. Mohl také suspendovat a fakticky suspendoval kněze s ním nesouhlasící. Vším tím ovšem způsobil církvi nedozírné škody. Administrátoři arcibiskupství, vlastně zprvu jen členové někdejší Konrádovy metropolitní kapituly, na jeho rozhodnutí reagovali rychle. 28. IV. r. 1421 se Konráda odřekli a prosili papeže Martina V., aby si mohl zvolit sami nového arcibiskupa. Teprve po důkladném zvážení situace 6. V. r. 1421 vydali v Žitavě, kde tou dobou obnovili pražskou konsistóř, svolání, jímž se zbavuje kněžstvo a lid poslušnosti Konrádova „tvrdivého, že je arcibiskupem“. Rozumí se, že v svolání se opakují i minulé nedostatky a přečiny Konrádovy, hlavně pokud se týče hospodaření s církevním zbožím. „Rozhodli jsme se tudíž domnělému arcibiskupu vypovědět poslušnost“ také „pro mnoho pohoršení daných v jeho úřadě, jež není možno pro jejich enormitu vzpomenout“. Úřední rozhodnutí snad předešlo řadové kněžstvo někde samo, aby vyjádřilo svou bolest a rozhořčení nad odpadem svého velekněze. Tak 60 kněží shromážděných také 6. V. r. 1421 v Bělé pod Bezdězem. V krásně koncipovaném svolání duchovních, mezi nimiž se nacházel opat kanovníků augustinianů z Prahy-Karlova Matěj, kanovník Jan Liblic s kanovníky staroboleslavskými, Václav, děkan z Kamenice, farář z Chotusic, Michal ze Strenic a asi 60 nebo více jiných praví, že „nejvznešenější sloup celé svatyně české církve zhoubně padl, aby základní kámen celou stavbu církve strhl v záhubu“. Klérus „acefalus“ zbaven legitimní hlavy je tímto „velebným panem arcibiskupem pražským“ násilím nucen jednat proti svaté církvi a v tomto nebezpečném čase se pod pohrůžkou účastnit připravované synody v Roudnici. Shromáždění se ptají Jana z Královic a Jana z Dubé, t. č. v Žitavě, co mají

činit. Provolání napsal klerik pražské diecése Petr z Turnova, který je také ochoten pravost textu svým podpisem a pečeti potvrdit.

10. V. r. 1421 poslala kapitula ze Žitavy se zamítnutím Konráda stížnost Martinu V., v níž stručně rekapituluje události spojené s Konrádovým přestupem k husitskému hnutí. Ukazuje na rozptýlení majetku arcibiskupství, ne-li úplně, tedy aspoň z větší části. K nápravě podává pohotově nejnutnější návrhy. Podle jejího soudu je třeba na prvním místě zvolit nového arcipastýře, schopného postavit se v čelo „církve zničené a opuštěné, ji zreformovat a uvést do žádoucího stavu“. Současně by bylo třeba povzbudit utlačované duchovenstvo, chránit je a zmírnit mučnickou zlobu nakaženého a popuzeného lidu. Volba Konrádova nástupce budiž svěřena biskupům olomouckému nebo vratslavskému. Kapitula pak doznává, co se až dosud vždy jen tušilo a co je pro arciepiskopáty doby Václavovy tak charakteristické. Jmenování dosavadních arcibiskupů za vlády Václavovy se nedálo kanonicky; přihlíželo se jen a jen na panovníkovo právo. „Kdyby kapitula měla svobodu volit užitečného (utilem) arcibiskupa, nikdy by v království českém nevzniklo tolik zla.“ Protože se v té době vyskytl — a zní to až neuvěřitelně — v bamberšské diecési kandidát na Konrádovo místo, jakýsi mistr svobodných umění Jindřich Osvald z Mengersfreutu, farář v Pansdorfě, soustředil tím na sebe okamžitě pozornost žitavských kapitulárnů. Zprávy, které o něm dostali prostřednictvím kapituly v Budišíně a v Míšni, nevyzněly však příznivě. To snad uspišilo jejich rozhodnutí nějak zakončit nejistotu vzniklou Konrádovým odpadem. Většina kapitulárnů byla v Olomouci. Tam mělo padnout o novém kandidátu na pražské arcibiskupství rozhodnutí. Ostatní voliči se nemohli dostavit jednak pro nebezpečí cest, jednak také pro citelný nedostatek prostředků. Žitavští tedy delegovali do Olomouce scholastika Václava z Kuřima a bílinského arcijáhna Mikuláše Ditlínova. Někdy před 12. V. r. 1421 dostala vlašská arcidiecése nového ordináře v osobě litomyšlského biskupa Jana. Nebyl zvolen arcibiskupem, nýbrž toliko administrátorem na tak dlouho, dokud kurie nerozhodne jinak.

Řada protestních projevů proti Konrádově postoji pokračovala 12. V. r. 1421 v Litoměřicích. Tam se sešlo kupodivu brzy po kněžské schůzi v Bělé pod Bezdězem podle Tomka na 200 kněží, snad většinou ze severovýchodních Čech „clerus exulatus“, jak se říká v psaném referátu o shromáždění, „aby porokoval o nastalé situaci a podnikl pro nejbližší budoucnost nějaká nejnutnější defenzivní opatření“. Konrád špatným příkladem „duše prostých věřících těžce a morově zraňuje“. Jeho vinou zahynulo mnoho osob světských i řeholních ohněm, mečem i jinými způsoby mučení. Aby pak dovršil zlo, dává v Roudnici „prostřednictvím jakýchsi lotříků, heretiků sobě podobných šířit artikuly a herese“. Shromáždění se dověděli, že olomoucký biskup Jan se stal administrátorem pražské diecése, a proto se „jako ovce bloudící“ k němu obracejí se žádostí, aby Jindřich Falkenauer, děkan od sv. Jiljí v Praze, dostal pověření pro správu arcijáhenství litoměřického, žateckého a bílinského. V nastalém zmatku by mohl aspoň řešit beneficiální otázky a ustanovovat kněze k farám. Je až s podivem, že klérus, o jehož nízké morální úrovni se podle Husových řečí a podle kritiky jeho přívrženců šířily jen ty nejhorší zprávy, nachází v sobě tolik horlivosti. Za okolností svrchované nebezpečných (Roudnice není od Litoměřic daleko) zkritizoval tento klérus neostyšně a přísně arcibiskupa, za nímž přece stálo „brachium saeculare“ plnou a jak se stále reálněji ukazovalo bezohledně uplatňovanou silou a vahou. A nejen to, sám řadový klérus (ne „velcí“ preláti) uznává nutnost organizování církevní jednoty a spatřuje ji aspoň v provizorní pevné semknutosti několika arcijáhenství.

Čtyři dni po tomto zasedání vyhotovil notář a pražský oficiál Jan Zúl (snad totožný s vyšehradským kanovníkem, důvěrníkem Albíkovým a arcijáhнем litoměřickým) referát určený exulantské kapitule o událostech v Litoměřicích. Udává proti Tomkovi, že se na něm podílelo jen 80 kněží, shromážděných v litoměřickém klášteře sv.

Jakuba. Projednávala se tam tehdy také za daných okolností zvlášť aktuální otázka poplatků odváděných konsistoři a na podporu členů kapituly. Zůl radil, protože jsou mnozí velmi chudí, aby se tu postupovalo co nejmírněji: kdo má, ať dá, kdo nemá, nedá. K plnoprávní funkci konsistoře usazené v Žitavě se nedostávalo pečetidel, která se nepodařila s registraturou zachránit. Zůl psal jakémusi knězi Pavlovi, asi někdejšímu úředníku konsistoře, jenž přechovával pečetidla oficiálátu a generálního vikariátu, aby je přinesl do Litoměřic. Avšak teprve na nátlak bývalých sekretářů Konrádových Jana nebo Mikuláše je Pavel vydal.

Administrátoři v Žitavě zasahovali tam, kde se neprojevila defenzivně protestní aktivita samotného kléru. Všude totiž nebyli tak agilní a stateční jako v Bělé a Litoměřicích. Proto administrátoři poslali, bohužel, nedatovanou výzvu děkanům v Broumově a v Kladsku, aby svolali podřízený klérus svých svěřených děkanátů a tam situaci nastalou Konrádovým odpadem vysvětlili a úředně mu vypověděli poslušnost. Protože Konrád byl v dobrych stycích s Lužicí, kde meškal ještě rok před odpadem jako posel krále Zikmunda, bylo třeba také tam paralyzovat jeho vliv. Konrád asi vkládal do obyvatel Šestiměstí, jak se tehdy krajina nazývala, příliš mnoho nadějí, když se domníval, že je pohne k následování svého příkladu. Účinnosti tam nenabýly ani listy Pražanů, ani husitských pánů poslané po čáslavském sněmu. Prokurátor pražské konsistoře Mařík Machna, oznámil do Lužice, že obyvatelé jsou zbaveni na rozkaz olomouckého biskupa Jana poslušnosti ke Konrádovi. Ani žitavská exulovaná kapitula nezůstala pozadu. Oznámila Šestiměstí, že všichni, kdož by uposlechli Konrádových nařízení, se vydávají v nebezpečí postižení tresty podle kanonického práva. Území jurisdikce Vechtovy se tím tedy značně zmenšovalo. Nejzajímavějším na této horlivosti ilustrující naprostou neoblíbenost arcibiskupovu je, že skoro spontánně odmítavý postoj kléru vyplynul vskutku z přesvědčení, že Konrád nejednal správně. Vždyť oficiálně jeho exkomunikace byla vyhlášena teprve 2. I. 1426, tedy po plných pěti letech.

Při nedostatečných komunikacích se mohlo stát, že všeobecná desorganizace a rozrušení církevní administrativní vazby nezasáhlo všechny starobylé farní okrsky. Aspoň v tom smyslu informuje kopiář listů tepelského děkanství v západ. Čechách, který se uchoval v Čeliví u Bezdružic, kde se snad děkan, jakožto v bezpečnějším místě přechodně zdržoval. Obrazěji se v něm od dvacátých let XV. stol. drobné hospodářské starosti farářů, kteří jako by o všeobecném církevně politickém vzplanutí nevěděli. Kdosi oznamuje čelivskému faráři, že prodal jednu z jeho knih za 2 zl. Misál, který dal také do komise, že by rád koupil falcknovský farář Štěpán. Za Sumu pisánskou nabízel bývalý kancléř konsistorní Dominik jen půl groše. V jiném sdělení tepelskému děkanu prosí neznámý klerik o dva listy pergamentu, jiný by koupil dobré krávy; žádá se materiál k výrobě inkoustu. Jakub, kaplan v Nové Plzni, posílá jakousi knihu v ceně 20 gr., žádaje snad výměnou vejce a sýr k velikonočním svátkům atd.

Větší města ovšem neskytala záruku takové idylly jako měl plebán v Čeliví, v blízkosti dnešních Konstantinových Lázní. Za prvního Žižkova vojenského tažení po dobytí Chomutova, Žatce a Loun se katoličtí faráři rozprchli, hledající spásu a úkryt buď v pevných hrazených městech (Litoměřice) nebo v cizině. Tak na loketském děkanátu zůstali jen dva kněží, kromě Lokte ještě v Kynšperku. Po stažení vojska se někteří jen váhavě vraceli k vypáleným kostelům a zbořeným faram. V žateckém děkanátu opustili fary všichni, v kadaňském a žlutickém jich zůstalo při kostelích jen velmi málo. Církevní objekty byly většinou v sutinách. Žatecký arcijáhen Matěj Rost utekl až do Norimberka, kde také později zemřel, a žádal odtud povinné dávky získávané od kléru sbírkami, nemaje jinak z čeho žít. Jeho místo zaujal Jan z Dohalic.

Snad, aby čelil rozhořčeným protestům proti svému jednání, které patrně neočekával, svolal Konrád na 16. V. r. 1421, tedy čtyři dni po litoměřickém shromáždění,

synodu do Roudnice, a to pod pohrůžkou trestů. Ani zde nezůstala katolická strana v nečinnosti. Konsistorní prokurátor Mařík Machna okamžitě reagoval obšírným listem vysvětlujícím, proč se žádný kněz nemůže, ba nesmí synody zúčastnit. Nelze Konrádovy výzvy uposlechnout, dovozuje, protože vědomě zanechal „všechn klerus ve velikých nepřijemnostech, zmatcích a utrpení, zbavené majetku, oloupené o všechno, mnohé v exilu, přičemž již někteří z nich byli upáleni, jiní mučeni, zbaveni jazyka, uší, s useknutými rukama“. Ačkoli může být některý údaj přehnaný, jak se v pohnutí myslí při popisu tak strašných skutečností stává, jisto je, že základ hrůzných činů byl nepochybný a poukaz na něj Konrádovi sympatií mezi klérem a katolickou veřejností nepřidal. K účastníkům synody vydal Konrád 26. IV. r. 1421 průvodní list, jako „chtějícím se přiznat ke čtyřem artikulům zákona Božího“. Měl je chránit při opuštění místa působení i při pobytu v Roudnici a cestě zpět. Vztahoval se nejen na osobní ochranu, nýbrž zahrnoval také záruku, že se nestane nic ani jejich majetku. Jaký měla synoda účinek, jak byla obeslána a jaký byl její průběh, není známo.

Jakou měl průvodní ochranný list cenu, o tom se přesvědčil sám Konrád, a to přímo v Roudnici. 20. V. dorazil Žižka k branám Litoměřic snad proto, aby město potrestal za sjezd proti Konrádovi nedávno tam svolaný. Litoměřice se však ubránily a Žižkovo vojsko se hnulo k Roudnici. Ačkoliv Konrád poskytl vojenskému lidu ochotně všechno potřebné, pobořili táborští klášter augustiniánských kanovníků, vypálili proboštův dům, zničili obrazy a pobrali liturgické náčiní. Jednomu z mniších se podařilo uprchnout za hranice. Jeho představený mu mohl ještě napsat doporučující list, podle jehož znění opustil roudnický klášter jen z nouze, nikoli z jiných důvodů.

KONRÁD, OBRÁNCE ČTYŘ ARTIKULŮ

V dalším sledujeme Konráda jako činitele snažícího se podpořit v husitském náboženském hnutí umírněnější názory, ne vždy ovšem s kladným výsledkem. V politických akcích vystupuje někdy jako člen diplomatických poselstev, kterých však není mnoho. Zdůrazňují se v nich tituly nabyté v době jeho činnosti jakožto katolického arcibiskupa a které mu tehdy už nepřisloužely. Děje se tak s patrnou tendencí působit na domácí katolíky a v zahraničí snad budit dojem, že jde o ortodoxně katolického biskupa. Zvlášť groteskně působí, když Konrád používá titulu „papežského legát“, jako na zápisu čáslavského sněmu, zaostřenému proti uherskému králi, ze 7. VI. r. 1421. Sněm zasedající s opožděním dvou dnů v čáslavském kostele musil ještě den čekat na moravské účastníky. Po tří denních poradách shromáždění přijalo zápis, k němuž se přidali jen čeští účastníci; Moravané jej odmítli podepsat. Vydali svůj vlastní manifest a vymínili si deklarovat sesazení krále Zikmunda svým zvláštním poselstvem. V Čáslavi také usneseno nabídnout českou korunu polskému králi nebo litevskému knížeti Vitoldovi.

K jakým výstřelkům může dojít naprostá svoboda, ne-li anarchie ve věcech náboženských, se mohl Konrád přesvědčit sám na vlastní oči přímo v Roudnici, kde většinou přebýval pod ochranou svého purkrabí pana Jana ze Smiřic. Tam byl dopraven 22. VI. r. 1421 mladý, jinak prý nadaný tábořský mistr Martin Houska — Loquis, jenž vystoupil s pikartským učením o Svátosti oltářní. Zdržoval se nějaký čas v Táboře, pak ho chytili v Chrudimi prý cestou na Moravu. Žižka, který už v únoru r. 1421 pronásledoval pikarty-chiliasty Martinka a Kaniše, žádal, aby byl Loquis se svým stoupencem knězem Prokopem pro výstrahu v Praze upálen. Pražští konšelé stoupenci strany Želivského, mnohem méně zaujatí proti pikartům než Žižka, vyslali do Roudnice, kde byli mezi tím oba uvězněni, jednoho z konšelů s katem. Ten oba nejdříve mučil a potom zabeđené v sudech upálil 21. srpna. Hrozně zacházení s lidmi různých náboženských představ, stejně jako likvidace Husova, nabádá všimnout si středověkého způsobu života, jeho představ, jeho myšlenkové úrovně, omezené činnosti, neznalosti empirických věd, velké restriktce zájmů na sporý okruh

vědomostí, nedostatek hygieny atd. Stačí číst soudní a policejní protokoly, jak je podává Místopis hl. m. Prahy vydaný Teigem, abychom se poněkud vcítili do myšlení středověkého člověka. Jakkoli byl tedy osud Loquisův krutý, třeba uznat, že Žižka v něm všiml právě vytužil ideologicky nebezpečného člověka. Vavřinec z Březové, autor rozsáhlého pojednání o bratřích tábořských, tvrdí, že hlavním původcem, šířitelem a obráncem chiliastické nauky šířené mezi bratrstvem, byl právě Houska, řečený Mluvka, muž skvělého vtipu a veliké paměti. Jeho hlavní spolupracovníky byli Jan z Jičína, bakalář Markold, kněz Koranda aj. Jejich politicko-náboženská blouznění nebyla právě z nejnevinnějších. Kristus totiž podle nich přijde ještě v přítomném čase (tajně) a bude to čas pomsty. Tehdy bude třeba následovat Krista nikoli ve smilování, ale v horlivosti, zuřivosti a spravedlivé odplatě. V takovémto čase budí zlořečený každý, i kněz, který by svému meči zabraňoval prolévat krev. Toho času pomsty všechna města, i Babylon pražský, všechny vsi a hrady mají spáleny býti, neb jako někdy „potopí vodná svět jest obnoven, též tento čas všecek svět má ohněm tělesným obnoven býti“. V celém křesťanstvu toho času pomsty zůstane neporušeno jen 5 měst (podle jiného textu zůstanou ušetřeny jen hory), k nimž se věrní mají utíkat. Kterýkoli pán, měšťan nebo sedlák, jsa napomenut, aby pomáhal tábořským v uskutečňování jejich programu: totiž v osvobozování pravdy, zvelebení zákona Božího, v péči o spasení, v kažení hříchů, neuposlechně-li, takový jako satanáš a vrah budí zabit a jeho statek rozchvácen. Sedláci, kteří třeba jen z donucení odvádějí platy protivníkům zákona, budtež zhubeni a jejich statky zpusťošeny. Od tajného příchodu Kristova, vyznačovaného mstou vykonávanou prostřednictvím táboritů, přijde Kristus zjevně „v skoře v několika letech“. Nastane potom zlatý věk trvajícím nepřerušeno až do soudného dne. Člověk se bude rodit bez bolesti a bez hříchu, nepozná ani hladu, ani žízně, ani jiného tělesného nebo duševního nepohodlí a utrpení, bude žít věčně, ale ovšem bez kostelů, bez svátosti křtu nebo Těla Páně, lidé se stanou anděly. Chiliastické články ve své zmatenosti šíleně surově tvořily asi polovinu žalovacího spisu sestaveného na základě učení táboritů, formulovaného počátkem prosince pražskou universitou. V žádné variantě známých chiliastických nauk neslyšel se tento blud představou, že sestoupení Kristovo na zemi třeba připravit vyhubením všech věrných. Žádná chiliastická náboženská frakce neučinila vyhubení protivníka programem jako fanatické výzvy svrchované nebezpečných blouznivců typu Loquisova a ostatních. Na základě této nauky se prostí sedláci vzdávali, jak později líčil Příbram, i svých nuzných hospodářstvíček a „vyndúc k tém falešným prorokům běželi a tak sú nebohú chudinu zlúpili a je o jejich statky připravili a do dnešního dne i s jejich dítkami v plačtivú chudobu zavedli“. Chiliastické šílenství nemohlo ovšem dlouho trvat. Zklamání musilo přinést i vystřízlivění. V posledních měsících r. 1420 už není o hlasatelích chiliasmu snad až na Loquise o rok později likvidovaného, mnoho stop. Známe jen rozhořčený protest university vydaný proti nim. Když na podzim r. 1421 Žižka, vyhubiv ohněm a mečem adamy, poslal Pražanům záznam o jejich naukách, mohli v něm najít patrné stopy programu kdysi jasné chiliastického. Bohužel, zánik chiliastických teorií neznamenal ve všech ohledech a naprosto konec její praxe.

Vavřinec z Březové, soudobý český inteligent, horlivý husita i Čech (oslaviv nadšeně verše na české vítězství u Domažlic), ale rozhodný odpůrce radikálních metod i Zikmundův protivník, má v dějinách svou důležitost. Zavrhuje rozhodně chiliastické metody. Píše o tábořech, že naplnění maniakčými naukami a odvrhše od sebe všechnu spravedlnost, vrhali se jako nesmyslná hovada a vztekli psi na všechny, kdož neousouhlasili s jejich naukami. A není pera, jež by dovedlo tolik a tak úžasných skutků vypsati, jež tito lidé, utvrdivše se ve zlém, ohněm, mečem a cepy spáchali proti křesťanskému lidu. Lehkovážný Zikmund, zjevný nepřítel pravdy, s cizáckými vojsky Uhry a Kumány, táborští ještě ukrutnější,

ušlechtilou, krásnou a úrodnou zemi českou v niveč obrátili, netoliko kostely a kláštery s kulturními poklady, ale i obyvatelstvo městské spolu s duchovními nelidsky upalovali. Naukou byly zasaženy zvláště tábořské ženy, které při obléhání Horšova Týna vynikaly obzvláštní divokostí. K tomuto vášnivému Vavřincově výkřiku plnému bolesti až zoufalé, připojena je řada dokladů. Líče nálek obyvatelstva a popisuje vypálené vsi, pláč žen a hladových dětí, Vavřinec praví: „Kteréžto neštěstí kdo by viděl, nemohl by se od pláče zdržeti, leč by měl srdce kamenné. To není zákon Páně, jenž káže nahého odívatí, hladovícího sytit, ale je to zákon dábelský. Jestliže to vše bylo nepřímou způsobeno Husovou smrtí, jak se domnívá francouzský benediktinský katolický mnich de Vooght, potom patrně všim právem nazývá Husovy soudce, když podrobně rozebral jejich životopisy a práci, „bandou zběsilců“, třebaže šlo o jeho krajany Gersona, Cremauda, Petra z Aliacu aj.

Protože naděje vkládané do usnesení časlavského sněmu i ve sféře náboženskocírkevní se nespínily, svolal Konrád „kněžský sněm obecný“, jak praví Vavřinec, na sv. Prokopa 1421. Chtěl, aby se jej účastnilo „kněžstvo přátelské i nepřátelské z Moravy i z Čech, a aby rozjímali o věcech, které by byly ku pokoji a jednotě kněžstva“. Synoda se postavila přes odpor tábořských kněží cele na stanovisko universitních mistrů, varujících před pikartstvím a svévolnými novotami, prikazujících ornáty, tonsuru, svcenou vodu, olej, kanonické hodinky atd. Kněží z kraje hradeckého a žateckého v tom souhlasili s Prahou. Pokud šlo o stanovisko kněží tábořských, ukázalo se, že jejich názory jsou se stanoviskem Pražanů neslučitelné, že tu jde o náboženskou společnost zcela jiné povahy. Na ně ovšem, a to hlavně, neplatily sankce synodou vyřčené, aby každý kněz, „jenž by z řádu vystúpil“, byl vydán v trestání arcibiskupovým úředníkům. Zároveň bylo jasné, že za zmi. Karolina, v němž synoda zasedala, mají táboři mezi obyvatelstvem hojně přívrženců a že s jejich vlivem proniká a stoupá ve městě vliv pikartství. Dostávalo se mu ze strany Želivského i nových obecních konšelů patrné podpory spějící k násilnému řešení. Konrád se osobně zasedání nezúčastnil, předvídaje nejspíše obtíže spojené s udržením jednoty mezi kališnickými frakcemi. Omlouvaje se nemocí, určil za sebe své nástupce mistry Prokopa z Plzně a Příbrama. Oba si pak přibrali k řízení synodu Jakoubka a Želivského. Tyž se potom zmocnil celého řízení, hlavně se zřetelem na veliký vliv, jehož nabyl v obci i přes odpor duchovenstva. Byl už tak veliký, že došlo např. k vyhnání kněze od kostela sv. Petra jen proto, že sloužil v ornátu. Na jeho místo dosadili kněze táboritu, prý podezřelého z pikartství. Želivský přímo podnítil pokus, aby mistři Křišťan a Petr Mladenovic, oba kdysi známí přátelé Husovi, byli vypuzeni od kostela sv. Michala jen z toho důvodu, že zachovávali liturgii podle dosavadních předpisů, odmítajíce podávat nemluvnatům i zpívat česky. Obraz zajímavě doplňuje písemný protest pražských žen a dívek poslaný konšelům proti tábořským kněžím. „Ačkoli obce tábořské byly jsú nám potřebny a mnoho dobrého pomocny, nejedni z nich, kněží i jiní pohlaví mužského i ženského, klesli jsú na víře proti důstojné svátosti božího těla i proti některým kusům jiným.“ Vcelku je správná charakteristika synodního zasedání podaná Palackým, že sbor duchovenstva se rozešel „bez účinku očekávaného“, ježto nebylo možno donutit táboře, aby se podřídili. Po zprávě o jednání mohl přemýšlet Konrád o tom, co znamená tisíciletá jednota církve a kolik obětí v každém ohledu bylo třeba přinést, aby si uvědoměle tuto svou hlavní známku uchovala. Asi někdy v této době poslal polský král Vladislav českým pánům list. Sděluje jim, že rozvrat v náboženskocírkevním ohledu ho při jeho lásce a zájmu o slovanské národy naplňuje bolestí a lítostí. Z nesvornosti takto vzniklé, praví, budou těžit jen síly Slovanům nepřátelské.

Tento polský král poslal po delším jednání do Čech jako vladaře svého synovce knížete Zikmunda Korybuta, jednoho ze dvanácti synů litevského knížete Olgerda. Zikmunda přijali na polský královský dvůr, kde se mu dostalo katolické výchovy. Při cestě Moravou přijímal,

snad v Uničově, pod obojí způsobou a dal snad i slib, že bude chránit kalicha. Do Prahy přijel 16. nebo 17. V. r. 1422. Krátce předtím se ujala v Praze vlády pravice vedená Haškem z Valdštejna. Hašek dal popravit ofensivního Jana Želivského a jeho devět stoupenců. K přísnému činu ho asi pohnula perspektiva Korybutova příjezdu do Prahy. Kníže sliboval pokoj a jeho mírové prohlášení mu otevřelo ochotně brány města. Vojsko, které s sebou přivedl, okamžitě oddisponoval k obležení hradu Karlštejna, patrně s úmyslem zmocnit se korunovačních klenotů a tím se stát majitelem záruky korunovace Vitoldovy, jehož byl jen zástupcem. Dá se říci, že první příchod Korybutoviče do země působil blahodárně a trval až do jeho odchodu o vánocích r. 1422. I Konrád se postavil cele do jeho služeb a zúčastnil se i slavnostního poselstva, jím vyslaného do Žatce 4. XI. r. 1426 k vyjednávání s kurfirstem Fridrichem. Znovu přišel Korybut do Čech a přímo do Prahy 29. VI. r. 1424 a setrval tu do podzimu r. 1428, kdy přes Valdštejn u Turnova byl propuštěn do Slezska. Politickou úlohu v Čechách dohrál nekrvavým, ale včasné prozrazeným převratem podkomořím Svojskem ze Zahrádky a Rozvodou ze Stakor na Zelený čtvrtek r. 1427. Husitská revoluce mohla být shovívavá k jeho nedostatku politických schopností, nemohla se však smířit s mužem usvědčeným z úkladů.

Neustálená politická situace v zemi, marně se snažící dosáhnout jakési trvalejší konsolidace, je stále značně podbarvena církevně náboženským vyjednáváním v podstatě mezi husitskými třemi skupinami: pražskou pravici, husitskou šlechtou a tábory. Jedním z nejzajímavějších mírových jednání bylo prohlášení uskutečněné v polích u Vršovic před Prahou právě v oktávě prvního výročí Žižkova skonu 17. X. 1425. Rozhodčí výrok obsahující podrobná ustanovení dohody přikazoval slovy proniknutými horoucí zbožností pravý křesťanský mír mezi tábory, sirotky a pražským svazem, „aby všichni vypustíce ze srdcí nechuti, kyselosti i všelikerá zášti, křesťanský se v Kristu Pánu Ježíši smířili a v životě křesťanském spolu bratrsky živi jsouce, sobě věrně beze všech zcestných výtržků pomáhali“. Mezi vedoucími osobnostmi jedné ze skupin, Pražanů, smlouva jmenovala s Korybutovičem také arcibiskupa Konráda. Kališnický arcibiskup uvítal mír více než upřímně. Vždyť zakusil skoro na své vlastní kůži zhoubu války, když v dubnu roku právě stvrzeného ujednání přitáhli od Slaného táboři se sirotky k Roudnici, město vypálili a hrad jim odolal jen díky své tvrdosti.

Jak určil vršovický mír, svolali jeho čtyři vykonavatelé na leden r. 1426 valný sněm husitských stran. Sešel se v Belémské kapli pro autoritu, které stavba mezi husity požívala. Nejprve zasedli bohoslovci všech tří stran, aby se pokusili vyrovnat mezi sebou rozporův teologického charakteru. Vlastní shromáždění zahájil 11. I. správcem kaple mistr Jakoubek krásným proslovem, který však nedosáhl zamýšleného cíle. Překonání teologických i politických nesrovnalostí se neuskutečnilo. Po desetidením zasedání se shromáždění rozešlo bez úspěchu, mimo smír mezi Konrádem a Pražany. Teprve po jeho rozejití se rozšířila po Čechách zpráva o slavnostní exkomunikaci Konrádově papežem Martinem z 2. I. r. 1426. Konrád tohoto přísného trestu nejvyšší autority patrně nedbal, nicméně setrval aspoň v úsilí chránit a rozvíjet konservativnější názory i praxi v kališnickém hnutí. To potvrzovala také další synoda jím svolaná na 29. VIII. r. 1426 do Roudnice. Maje snad na zřeteli kontakty, o které prý usiloval navázat Korybutovič s kurií, snažil se uplatnit vskutku pozoruhodná na tu dobu opatření. Ukládá kněžím opatrnost při kázání ohledně svátostí, zvláště Eucharistie, protože tato tematika vyvolávala mezi posluchači neshody, ano i vzájemnou nenávist. Zakazuje zavádět „neobvyklé novoty“ a o nich kázat. Mše se má sloužit latinsky, výklad perikop česky v určeném čase, laici si nemají osobovat právo napravovat kněze, ani řešit případy manželského práva. Kněžstvo nechť zachovává jednotný řád v ritu, způsobu modlení, zpívání, recitaci žalmů a nechť necelebruje na místech neposvěcených, zbořených a jinak znesvěcených bez mešních liturgických rouch. Také nemůže kněz bez církevní

úchvali přijímat duchovní správu. Nařízení Konrádova se v mnohem zdají shodovati s tím, co současně nařizoval katolický administrátor Jan z Litomyšle pro chráněnější místa zbylým katolickým kněžím. Témuž Janovi zakazoval Martin V. zúčastnit se bohoslovecké disputace s kališníky o bibli připravované na vánoce r. 1427. Neviděl v tom prospěch pro katolickou stranu. Nauka církve je prý tak dostatečně osvětlena výklady církevních otců a doktorů, že nepotřebuje dalšího vysvětlení. Kdyby však přesto nebylo možno se schůzce vyhnout, ať povolá k disputaci některé doktory a mistry vídeňské university. K diskusi skutečně došlo 29. XII. a věděl o ní také kardinál Jindřich, zdržující se ve Frankfurtě. Nejenže zamítl pomoc vídeňských teologů, ale k rozhovorům povolal české bohoslovce Šimona z Tišnova a Prokopa z Kladub. Schůzi předcházelo jalové vyjednávání o tom, kdo má teologický turnaj zahájit. Pro kališníky bylo příznačné, že nechtěli uznat žádný způsob losování, a chtěli za všech okolností promluvit první. Doktrinárně nepřinesla schůzka nic nového, ale nemálo ovlivňovala příměří mezi plzeňským landfrídem a stranou podobojí. Šimon z Tišnova vyžádal otevřeným listem určeným kališníkům k návratu pod papežovo poslušenství.

Bylo pozoruhodné, jak Konrád uplatňuje v poslední době silně konservativní stanoviska, dovedl unikat nenávisti a nepřátelství táborů, tj. radikálního křídla husitismu. Dvakrát se táboři ocitli v blízkosti jeho sídla, ale nikdy ho přímo nezasáhli, buď se včas ukryl na Kyšperku nebo přece jen jeho osoba požívala jakési ochrany. Současně je i pozoruhodné, jak jeho konsistoř si uchovala určitý vliv přesto, že nebyla po chuti radikálnějším utrakvistům. Vedl ji generální vikář a konsistoř řešila pře ve věcech manželských, dosazovala duchovenstvo ke kostelům a uplatňovala celkem asi všechna práva někdejší katolické konsistoře. Zdá se, že její členové byli voleni pražským duchovenstvem a že sídlila v Praze na rozdíl od arcibiskupa meškajícího prozíravě stále v Roudnici. Změna ta, proti původní zprávě kališnické církve čtyřmi duchovními z r. 1421, snad nastala v r. 1422. Po čtyřech letech došlo k úmluvě mezi pražským duchovenstvem a Konrádem v tom smyslu, že se mu bezpodmínečně všechno ve sféře církevní jurisdikce podrobí a on znovu obnoví slib hájit čtyři artikule. Odchodem Korybutoviče, který podle některých ovlivnil i svolání synodu v r. 1426 do Roudnice, ustupoval prý Konrád rychleji z posic konservatismu.

Zvolení Rokycanova za odpovědného činitele nad pražským klérem r. 1427 neznamenalo odstranění Konrádovy konsistoře, nezůstalo však na ni bez značného vlivu. Ve starém smyslu zůstala však arcibiskupskou jen formálně. Potvrzení Rokycanova od Konráda generálním vikářem r. 1429 vlastně znamenalo arcibiskupovu resignaci, když se někdy tu a tam pokusil o příležitostný odpor. Tak zejména, když žádal od Rokycany zpět pečetidlo, které mu vydal při nastoupení vikářského úřadu. Rokycana je tehdy předal konselům a znovu je od nich už ke stálému užívání přijal. Později známý katolický polemik Hilarius Litoměřický nazývá toto počínání konselů „svévolnou usurpací“, kterou nelze omluvit potvrzením Rakycany za generálního vikáře r. 1429. Konrád býval v této době už nemocen, protože prý mu chtěli utrakvističtí stavové dát k ruce dvanáct kněží, „aby po způsobu Krista a apoštolů nad ostatními moc měli“. Nestalo se tak ani na zamýšleném a k tomu účelu svolaném sněmování na konci září r. 1431, ba nestalo se tak do konce života Konrádova vůbec.

Tohoto života bylo již namálo. Konrád již delší dobu churavěl, proto se zmíněného zářijového sněmu nezúčastnil. Také zvolení oněch dvanácti spolupracovníků Rokycanových bylo asi v souvislosti s kritickým zdravotním stavem Konrádovým. Kulhavý arcipastýř kališného duchovenstva za nemoci také oslepl a byl stížen záchvatem mrtvice. Podrobnosti o jeho nemoci známe díky postavě Rokycanově, u něhož se uváděla v pochybnost platnost jeho ordinace právě pro žalostný, ke svěcení vlastně inhabilitní stav světitele, tj. Konráda z Vechty. Svěcení kromě Rokycany přijal ještě Bedřich ze Strážnice, jakýsi

Blažek, snad později farář u sv. Jindřicha v Praze a Martin Lupáč. Že Konrád byl ke svěcení přímo donucen, a nesloužil při něm ani mši sv., praví kromě jiných i Václav z Krumlova. Stonal tak silně, že ležel stížen podagrou asi ve velikých bolestech „maledicens pro benedictione“. Trávě poslední okamžiky života na Roudnici pod ochranou svého purkrabí p. Smiřického, udílel toto podivné svěcení v blíže neznámé době. To, jakož i mnoho jiných s obřadem souvisejících okolností, je obestřeno záhadou. Detaily tohoto monstrózního udílení kněžství jsou příznačné pro úpadkový stav náboženského života po všech stránkách zmateného, způsobeného příliš radikálním řešením náboženských sporů. Konrád světit patrně nechtěl, protože nemohl. Skoro soudobé zprávy o jeho zdravotním stavu praví „animum non habuit“. Odvážní, lépe řečeno dobrodružní klerikové i s Rokycanou, památnou postavou českých církevních dějin, si pomohli. Dali prý přinést svaté oleje, namočili v nich Konrádovi palec a sami sebe jeho rukou pomazali. Místo modlitby doprovázeli „vkládání rukou“ arcibiskup prý řekl: „Latrones vos reperio, latrones vos relinquo“. Jako pravděpodobné můžeme zajisté i u takové osobnosti, jako byl Konrád, vyloučit poslední slova. Autor této zajímavé reportáže, bosák Jan Vodňanský, se dovolává samotného Bedřicha ze Strážnice, který prý později zanechav kněžství, často o této podivné ordinaci vyprávěl. Groteskni tento případ, v dějinách křesťanské liturgické praxe asi ojedinělý, zůstal v poměrné tajnosti až do r. 1440. Tehdy jej Bedřich ze Strážnice nejspíše z nepřátelství proti velké jednotě poděbradské rozhlašoval mezi svými přáteli skoro programově. Zachoval se také v žalobě, kterou katolictví páni poslali v červenci r. 1445 do Říma. Konrád z Vechty, dvořan, mincmistr, podkomorí krále Václava IV., katolický a utrakvistický arcibiskup, zemřel 26. XII. r. 1431 nejspíše v Roudnici. Tomek napsal, že ho pohřbili ve Svatovítské katedrále. Po jeho hrobě tam nebylo a není ani stopy. Snad pozdější rekatolisace úmyslně jeho hrob zatajovala, nebo jeho ostatky odstranila. Pešina registruje řadu dohadů o jeho domnělém již dřívějším úmrtí r. 1423 prý na Helfenburce „in felici morte“. Theobald, historik husitské revoluce, mu dává umírat v r. 1426, Paprocký r. 1430. To všechno jsou nepřesnosti časté u tehdejších kronikářů.

Život a působení venkoncem zlaicizovaného klerika Konráda z Vechty, skoro napínavé dramatickým vývojem a zvraty: začasté i krvavými, nepostrádá rysů dobrodružnosti. Konrádem jako by vstoupil do ještě nepohodlných zešeřelých gotických komnat českého panovníka a později biskupského paláce pražského církevní dvořan manýrů už skoro renesančních, který se přes svůj tělesný nedostatek (Taylleraud Napoleonů!) a němec-ký původ uměl prosadit a trvale uplatnit na dvoře povahově značně příbuzného krále Václava IV. Přemáhaje úspěšně pravděpodobné úklady, srojené rivalitou domácích dvořanů usilujících se také dostat na výsluní králov-y přízně, dovedl zdůraznit v některých fázích svého života, nejspíše vhodnou manipulací s finančními prostředky, svou důležitost ve státě zmítaném mnohými náboženskocírkevními rozpory. Pro národ, z něhož vzešel Hus, bojovník za vydání Kutnohorského dekretu a pro hnutí tak specificky české, jako byl utrakvismus, je příznačné, že neváhalo ponechat a do smrti udržet ve svém čele jen posvěcením, nikoli niterním zanícením a charakterovou silou, důstojného biskupa německého původu, o jehož znalosti českého jazyka lze nadto zcela důvodně pochybovat.

ThDr. Václav Bartůňek

Literatura a prameny.

- Archiv český III., VII., XIV.
 Bachmann A.: Geschichte Böhmens II. bis 1526. Gotha 1905.
 Bartoš F. M.: Čechy v době Husově. Praha 1947.
 — Sněm husitské revoluce v Betlém. kapli. JSH 1949.
 — Kniže Kilmund Korybutovič v Čechách. Sborník hist. č. 6, Praha 1959.
 — Několik záhad v životě Prokopa Velikého. Sbor. historický. Praha 1961.
 — Dva Husovi žáci — lékaři. Sbor. hist. IV. Praha 1956.
 — Z husit. a bratr. dějepiscectví. ČČM 1920.
 — Osud Václava IV. ČSpPŠČ 1923.
 — Do čtyř. praž. artikulů. Praha 1932.
 — Z politické literatury doby husit. Sborník hist. V. Praha 1957.

- Bistřický — Boháček — Čáda: Seznam rukopisů kapituly v Olomouci. Praha 1961.
 Böhml L.: Král. věnné město Mělník. Mělník 1892.
 Brandl V.: Codex diplom. et epistolaris Moraviae XIII. Brno 1897.
 Browe P.: Die khufige Kommunion in Mittelalter. Münster 1938.
 Die Pflichtkommunion im Mittelalter. Münster 1940.
 Caro J.: Liber cancellariae Stanislav Ciolek. AÖG. Wien 1857.
 Čelakovský — Vojtěšek: Klášter sedlecký před válkami husitskými. Praha VČA 1916.
 Corblet J.: Histoire dogmatique, liturgique et archéologique du sacrement de l'Eucharistie. I., II. Paris 1885.
 Čelakovský J.: Privilegia měst pražských. I. Praha 1886.
 — Sbírká pramenů práva městského. II. Praha 1895.
 Castelin K.: Česká drobná mince 1300—1471. ČAV Praha 1953.
 Dobias J.: Dějiny král. m. Pelhřimova. III., 1, 2. Praha 1954.
 Dobner G.: Monum. histor. bohém. VI. Pragae 1779.
 Eršil — Pražák: Archiv praž. metropol. kapituly. Praha 1956.
 Fiala Z.: Komorník a podkomorí. Sborník hist. II. Praha 1954.
 Fikrle J.: Čechové na koncilu Kostnickém. ČČH 1903.
 Franzen — Müller: Das Konzil von Konstanz. Festschrift. Freiburg i. B. 1964.
 Franz A.: Die Messe im deutschen Mittelalter. Freiburg 1902.
 Grünhagen G.: Die Hussitenkämpfe der Schlesier 1420—35. Breslau 1872.
 Haas A.: Archiv koruny české. Praha 1947.
 Von der Hardt H.: Corpus actuum et decretorum Constantiensis concilii. I.—IV. Francoforti et Lipsiae 1095—1699.
 Hagen: Das Leben Königs Sigmunds. Leipzig 1886.
 Helmke R.: König Wenzel und seine Günstlinge im Reiche. Halle a. S. 1913.
 Hlaváček I.: Studie k diplomacie Václava IV. Itinerář. ČČH 1962.
 — Die Geschichte der Kanzlei König Wenzels IV. Historica V. Praha 1963.
 Hlaváček I.: Studie k diplomacie Václava IV. Relátoři. ČČH 1963.
 Hoffmann J.: Geschichte der Laienkomunion bis zum Tridentinum. Speyer 1891.
 Höfler K.: Geschichtsschreiber der husit. Bewegung. I.—III. Praha 1865.
 Jeht R.: Der Oberlausitzer Hussitenkrieg. Görlitz 1911.
 Kalousek J.: Zášti ve východ. Čechách a přepad. kláš. Opatovického. Praha 1903.
 Kejř J.: Deklarace praž. univ. z 10. III. 1417 o přijímání podobojí. Sborník histor. VIII. 1961, Praha.
 Kleinidam E.: Universitas studii Erfordensis. Leipzig 1964.
 Krofta K.: Novější bádání o Husovi a hnutí husitském. ČČH 1915.
 — Tři buly Jana XXIII. MIÖG XXIII. 1902. Wien.
 Kvapil B.: Mistr Mařík Rvačka. Sborník Novákov. Praha 1932.
 Lechner K.: Die ältesten Belehungen u. Lehensgerichtsbücher des Bistums Olmütz. Brünn 1902.
 Loserth J.: Der tractatus de longaevo schismate. AÖG 60. Wien 1880.
 — Die literarischen Widersacher des Hus in Mähren. ZVGMS I. 1897.
 — Urkundliche Beiträge zur Geschichte der hus. Bewegung u. der Hussitenkriege. ZVGMS I. 1897.
 — Beiträge zur Geschichte der husit. Bewegung. AÖG 82 II. Wien 1895.
 — Hus u. Wiclif. Prag 1884.
 Machovec M.: Bude katol. církev rehabilitovat Jana Husa? NPL. Praha 1963.
 Mareš F.: Breve chronicon Bohemiae. ČČH 1903.
 Matějček A.: Bible mincmistra Konráda z Vechty. Umění IX. Praha 1936.
 Merk K. J.: Abriß einer liturgiegeschichtlichen Darstellung des Meß-Stipendiums. Stuttgart 1928.
 Monse J. W.: Infulae Moraviae 1778—80.
 Novotný V.: Jan Hus I. 1, 2. Praha 1919, 1921.
 Neumann A.: Prameny k dějinám duchovenstva v době předhusitské a Husově. Olomouc 1928.
 — Nové prameny k dějinám husitství na Moravě. Olomouc 1930.
 — K dějinám husitství na Moravě. Olomouc 1939.
 — Z dějin bohoslužeb v době husitské. Hradec Král. 1922.
 — Z dějin českých klášterů do válek husitských. Praha 1936.
 — Předhusitské kláštery a veřejné blaho. Praha 1939.
 — K odpadu Konráda z Vechty. ČKD 1925, 1926.
 Nejedlý Z.: Mládí Jana z Rokycan. ČČM 1899.
 — Dějiny města Litomyšle. Litomyšl 1903.
 Novotný V.: Jan Železný. Ottův slov. nauč. XII. 1059.
 — Jana Husi korespondence a dokumenta. Praha 1920.
 Pastor L.: Geschichte der Päpste I. Freiburg i. B. 1901.
 Palacký F.: Dějiny národu českého. III. 1403—1439. Riegrovo vydání.
 — Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges, Praha 1873.
 Parsch F. X.: Das Stadt. Archiv zu Olmütz. Olomouc 1901.
 Patera — Podlaha: Soupis rukopisů kapit. knihovny. Praha 1910.
 Pekař J.: Jan Žižka. ČČH 1925.
 — Žižka a jeho doba. I.—IV. Praha 1933.
 Pešina T.: Phosphorus septicornis. Pragae 1673.
 — Mars Moravicus. Pragae 1677.
 Podlaha A.: Liber ordinationum cleri fasc. II., III. Praha 1920—22. Prameny dějin českých. VIII. Mladonice.
 Prochno J.: Zittauer Urkundenbuch. I. Görlitz 1938.
 Pubitzschka F.: Chronologische Geschichte Böhmens. VI. Prag 1795.
 Richter F.: Augustini Olomucensis episcoporum Olomucensium series. Olomouc 1831.
 Ruth F.: Kronika král. Prahy. I.—III. Praha 1904.
 Sedláček A.: Zbytky register král. řím. a čes. 1361—1480. Praha 1915.

- Hradý, zámky a tvrze. VIII. Praha 1891.
 Sedláček J.: Jan Hus. Praha 1915.
 — Počátkové kalicha. ČKD 1911, 13, 14.
 — Studie a texty. I.—III. Olomouc 1914.
 Tadra F.: Soudní akta konsistoře pražské. Praha 1901.
 — Kanceláře a písaři v zemích českých. Praha 1892.
 Tellenbach X.: Zur Bedeutung der Personenforschung. Freiburg i. B. 1957.
 Tomek V. V.: O synodě roudnické r. 1426. ZKČSN. Praha 1878.
 — Dějepis města Prahy. III., IV., V.—VII. Praha 1875, 1879.
 — Geschichte der Prager Universität. Prag 1849.
 Truhlář A.: Catalogus codicum. Pragae 1905.
 Urbánek R.: Český mesianismus ve své době hrdinské. Pekař. sbor. I. Praha 1930.
 — K historii husitské Moravy. ČMM. Brno 1939—40.
 — Mařík Rvačka jako protihusitský satirik. ČSPST. 1955.

- České dějiny. III. 1. Praha 1915.
 de Vooght P.: Jean Huss a L'heure du marxisme-léninisme. Revue d'Histoire ecclésiastique. 1962. Paris.
 — Le Cardinal Cesarini et le Concile de Constance. Freiburg i. B. 1964.
 — L'attitude des papes Martin V. et Eugène IV. à l'égard du conciliarisme. Irénikon. Chevetogne. Belgique 1963.
 — Le conciliarisme aux conciles de Constance et de Bâle. Irénikon. Chevetogne. Belgique 1963.
 — Jean Huss et ses juges. Das Konzil von Konstanz. Freiburg i. B. 1964.
 — Jean Huss peut-il être réhabilité? Revue générale belge. Bruxelles 1963.
 — L'hérésie de Jean Huss. Louvain 1960.
 Ziegelmayer M.: Olomucium sacrum. Stát. arch. Olomouc. CO 537.

DOKUMENTY II. VŠEOBECNÉHO VATIKÁNSKÉHO KONCILU

Druhé Vatikánium je v poradí XXI. všeobecný cirkevný snem — pričom prvý „jeruzalemský snem“ nie je poradným číslom označený.

25. I. 1959 v bazilike sv. Pavla (extra muros) oznámil Ján XXIII., že miení zvolať Koncil. Jeho štvorročné trvanie rozdeľuje sa takto:

- I. časť 11. X. — 8. XII. 1962
- II. časť 29. IX. — 4. XII. 1963
- III. časť 14. IX. — 21. XI. 1964
- IV. časť 14. IX. — 7. XII. 1965

8. XII. 1965 bola na Svätopeterskom námestí záverečná slávnosť. Na poslednú časť koncilných jednaní (IV. časť) bolo zavolaných 3090 koncilných otcov. Účasť prisľúbilo 2567 a omluvilo sa 523 koncilných otcov. Absolvovali 168 generálnych (pracovných) a 10 verejných (slávnostných) kongregácií. Tieto boli vždy v bazilike sv. Petra. Koncil vyniesol 16 záverečných dokumentov.

I. Konštitucie (4):

1. Konštitucia o posvätnéj Liturgii „Sacrosanctum Concilium...“

Konštituciu odhlasovali 4. XII. 1963 týmto výsledkom: z 2152 odovzdaných hlasov 2147 ano, 4 nie a 1 neplatný. — Má Úvod, sedem kapitol spolu s 130 očíslovanými odstavcami. Obsahuje ešte Dodatok o reforme Kalendára.

Prooemium

- Caput I. — De principiis generalibus ad Sacram Liturgiam instaurandam atque fovendam.
- I. De sacrae Liturgiae natura eiusque momento in vita Ecclesiae
 - II. De Liturgica institutione et de actuosa participatione prosequendis
 - III. De sacrae Liturgiae instauratione
 - A) Normae generales
 - B) Normae ex indole Liturgiae utpote actionis hierarchiae et communitalis propriae
 - C) Normae ex indole didactica et pastoralis Liturgiae
 - D) Normae ad aptationem ingenio et traditionibus populorum perficiendam.
 - IV. De vita liturgica in dioecesi et in paroecia fovenda.
 - V. De actione pastoralis liturgica promovenda.

Caput II. — De sacrosancto Eucharistiae Mysterio

Caput III. — De ceteris Sacramentis et Sacramentalibus

Caput IV. — De officio divino

Caput V. — De Anno liturgico

Caput VI. — De Musica Sacra

Caput VII. — De arte sacra denique sacra Supellectile

Appendix: Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani secundi de Calendario recognoscendo declaratio.

2. Dogmatická Konštitucia o Cirkvi „Lumen gentium...“

Konštituciu odhlasovali 21. XI. 1964 týmto výsledkom: z 2156 odovzdaných hlasov 2151 ano a 5 nie. — Má osem kapitol, v ktorých je 69 očíslovaných odstavcov.

Caput I. — De Ecclesiae Mysterio

Caput II. — De populo Dei

Caput III. — De constitutione hierarchica Ecclesiae et in specie de Episcopatu

Caput IV. — De laicis

Caput V. — De universalis vocatione ad sanctitatem in Ecclesia

Caput VI. — De religiosis

Caput VII. — De indole exhatologica Ecclesiae peregrinantis eiusque unione cum Ecclesia coelesti

Caput VIII. — De Beata Maria Virgine Deipara in mysterio Christi et Ecclesiae

Notificationes

3. Dogmatická Konštitucia o Božom Zjavení. „Dei Verbum...“

Konštituciu odhlasovali 18. XI. 1965 týmto výsledkom: z 2350 hlasov 2344 ano a 6 nie. — Má Úvod, šesť Kapitol a v nich je 26 očíslovaných odstavcov.

Prooemium

Caput I. — De ipsa revelatione

Caput II. — De divinae revelationis transmissione

Caput III. — De Sacrae Scripturae divina revelatione et de eius interpretatione

Caput IV. — De Vetero Testamento

Caput V. — De Novo Testamento

Caput VI. — De Sacra Scriptura in vita Ecclesiae

4. Pastoralna Konštitucia o Cirkvi vo svete dnešných časov. „Gaudium et spes...“

Konštitucia bola odhlasovaná 7. XII. 1965 týmto výsledkom: z 2391 odovzdaných hlasov 2309 ano, 75 nie a 7 neplatných. — Má dvojité Úvod, dve časti, v každej sú 4 kapitoly a Záver. Spolu obsahuje 93 očíslovaných odstavcov.

Prooemium

Expositio introductiva

Pars I.

De Ecclesia et vocatione hominis

Caput I. — De humanae personae dignitate

Caput II. — De hominum communitate

Caput III. — De humana navitate in universo mundo

Caput IV. — De munere Ecclesiae in mundo huius temporis

Pars II.

De quibus problematibus urgentioribus

Caput I. — De dignitate matrimonii et familiae fovenda

Caput II. — De culturae progressu rite promovendo

Caput III. — De vita oeconomica-sociali

Caput IV. — De vita communitalis politicae

Caput V. — De pace fovenda et de communitate gentium

Conclusio

II. Dekrety (9):

1. Dekret o prostriedkoch socialneho dorozumenia. „Inter mirifica...“

Dekret bol odhlasovaný 4. XII. 1963 týmto výsledkom: z 2131 odovzdaných hlasov 1960 ano, 164 nie a 7 neplat-

ných. — Má Úvod, dve kapitoly bez záhlavy a Záver. Obsahuje spolu s 24 očíslovanými odstavcami.

Prooemium

Caput I.

Caput II.

Clausulae

2. Dekret o Východných katolíckych Cirkvách.

„Orientalium Ecclesiarum...”

Dekret bol odhlasovaný 21. XI. 1964 týmto výsledkom: z 2149 hlasov 2110 bolo ano a 39 nie. — Má Úvod, Záver a 6 nečíslovaných častí spolu s 30 odstavcami.

Prooemium

De Ecclesiis particularibus seu ritibus

De spirituali Ecclesiarum orientalium patrimonio servando

De Patriarchis orientalibus

De disciplina sacramentorum

De cultu divino

De conversatione cum fratribus Ecclesiarum seiunctarum

Conclusio

3. Dekret o Oekumenizme.

„Unitatis redintegratio...”

Dekret bol odhlasovaný 21. XI. 1964 týmto výsledkom: z 2148 odovzdaných hlasov 2137 ano a 11 nie. — Má Úvod a tri kapitoly spolu s 24 odstavcami.

Prooemium

Caput I. — De catholicis oecumenismi principiis

Caput II. — De oecumenismi exercitio

Caput III. — De Ecclesiis et de Communitatibus Ecclesialibus a Sede Apostolica Romana seiunctis.

4. Dekret o pastoralnom poslaní biskupov v Cirkvi.

„Christus Dominus...”

Dekret bol odhlasovaný 28. X. 1965 týmto výsledkom: z 2322 odovzdaných hlasov 2319 ano, 2 nie a 1 neplatný. — Má Úvod, tri kapitoly a v závere všeobecný príkaz spolu s 44 očíslovanými odstavcami.

Prooemium

Caput I. — De episcopis quoad universam Ecclesiam

I. Partes quas habent episcopi quoad universam Ecclesiam

II. Episcopi et Apostolica Sedes.

Caput II. — De episcopis quoad ecclesias particulares seu dioeceses.

I. Episcopi dioecesiani

II. Dioecesium circumscriptio

III. Episcopi dioecesiani in munere pastorali Cooperatores

1. Episcopi Coadiutores et Auxiliares

2. Curia atque Consilia Dioecesana

3. Clerus dioecesanus

4. Religiosi

Caput III. — De episcopis in commune plurium Ecclesiarum bonum cooperantibus

I. Synodi, Concilia et praesertim Episcoporum Conferentiae

II. Provinciarum Ecclesiasticarum circumscriptio et regionum ecclesiasticarum erectio

III. Episcopi munere interdioecesano fungentes

Mandatum generale

5. Dekret o potrebnej obnove reholného života.

„Perfectae caritatis...”

Dekret bol odhlasovaný 28. X. 1965 týmto výsledkom: z 2325 odovzdaných hlasov 2321 ano a 4 nie. — Bez podrobnejšieho rozdelenia má spolu s 25 očíslovanými odstavcami.

6. Dekret o výchove kňazstva.

„Optatam totius...”

Dekret bol odhlasovaný 28. X. 1965 týmto výsledkom: z 2321 odovzdaných hlasov 2318 ano a 3 nie. — Má Úvod,

sedem kapitol a Záver spolu s 22 očíslovanými odstavcami.

Prooemium

I. De sacerdotalis institutionis ratione in singulis nationibus ineunda

II. De vocationibus sacerdotalibus instantius fovendis

III. De Seminariorum Maiorum ordinatione

IV. De institutione spirituali impensius excolenda

V. De studiis ecclesiasticis recognoscendis

VI. De institutione stricte pastoralis promovenda

VII. De institutione post studiorum curriculum perficienda

Conclusio

7. Dekret o apoštolate laikov.

„Apostolicam actuositatem...”

Dekret bol odhlasovaný 18. XI. 1965 týmto výsledkom: z 2342 odovzdaných hlasov 2340 ano a 2 nie. — Má Úvod, šesť kapitol a Záver spolu s 33 očíslovanými odstavcami.

Prooemium

Caput I. — De vocatione laicorum ad apostolatam

Caput II. — De finibus assequendis

Caput III. — De variis apostolatus campis

Caput IV. — De variis apostolatus modis

Caput V. — De ordine servando

Caput VI. — De formatione ad apostolatam

Adhortatio

8. Dekret o missijnej činnosti Cirkve.

„Ad gentes...”

Dekret bol odhlasovaný 7. XII. 1965 týmto výsledkom: z 2399 odovzdaných hlasov 2394 ano a 5 nie. — Má Úvod, šesť kapitol a Záver spolu s 42 očíslovanými odstavcami.

Prooemium

Caput I. — De principiis doctrinalibus

Caput II. — De ipso opere missionali

1. De testimonio christiano

2. De praedicatione Evangelii et de congregando Populo Dei

3. De communitate christiana efformanda

Caput III. — De Ecclesiis particularibus

Caput IV. — De Missionariis

Caput V. — De ordinatione activitatis missionalis

Caput VI. — De cooperatione

Conclusio

9. Dekret o službe a živote kňazov

„Presbyterorum Ordinis...”

Dekret bol odhlasovaný 7. XII. 1965 týmto výsledkom: z 2394 odovzdaných hlasov 2390 ano a 4 nie. — Má Úvod, tri kapitole, Záver a Povzbudenie v 22 odstavcoch.

Prooemium

Caput I. — Presbyteratus in missione Ecclesiae

Caput II. — Presbyterorum ministerium

Caput III. — Presbyterorum vita

Conclusio et Exhortatio

III. Deklaracie (3):

1. Deklaracia o kresťanskej výchove

„Gravissimum educationis...”

Odhlasovaná bola 28. X. 1965 týmto výsledkom: z 2325 odovzdaných hlasov 2290 ano a 35 nie. — Má Úvod, Záver a stať v 12 odstavcoch bez medzititulkov.

2. Deklaracia o postoji Cirkve

„k nekresťanským náboženstvám

„Nostra aetate...”

Odhlasovaná bola 28. X. 1965 týmto výsledkom: z 2310 odovzdaných hlasov 2221 ano, 88 nie a 1 neplatný. — Bez Úvodu a Záveru má 5 odstavcov.

3. Deklaracia o náboženskej slobode

„Dignitatis humanae...”

Odhlasovaná bola 7. XII. 1965 týmto výsledkom: z 2384 odovzdaných hlasov 2308 ano, 70 nie a 6 neplatných. — Má Úvod a dve kapitoly v 15 odstavcoch.

Prooemium

I. Libertatis religiosae ratio generalis

II. Libertas religiosa sub luce Revelationis

Zostavil: Dr. Štefan Záreczky.

STERILIZACE

V něm. periodickém časopise [1] vzbudil velmi živý ohlas diskusní článek mohučského světícího biskupa J. M. Reuse, který je toho názoru, že sterilizační zákrok (chirurgickou operací nebo užitím léků) je nutno jinak brát ve smyslu právně morálním posouzení než ostatní zásahy v biologicko-fyziologických případech a procesech lidského organismu.

Přímá sterilizace, tj. zásah k přímému zabránění početí, je absolutně nedovolená [2], proto se vyjímá z okruhu ostatních zákroků, které podléhají přirozenému zákonu pátého přikázání a nutno tento zákrok posuzovat za porušení přirozeného zákona šestého přikázání. Nepřímá sterilizace, která provází léčebný proces, při němž se nezamýšlí přímo neplodnost, nýbrž toliko souběžně připouští, jako odnětí orgánů nebo potlačení jejich funkcí se zmenšuje, vyžaduje-li to dobro celku, je přípustná.

Zásah do procesu biologicko-fyziologického se ospravedlňuje tzv. principem souhrnlosti zdraví a vysvětluje se: orgán smí být odňat nebo jeho funkce smí být potlačena, je-li to nutné k záchraně celkového zdraví, neboť část je podřízena celku a celek je důležitější než část. Univ. prof. dr. Karel Hörmann uvádí, že v současnosti se nalezla řešení v mnohých právně morálních problémech přijatelná, z nichž se dá také odvodit přímá sterilizace, jako např. přechodné použití sterilizujících léků ženou, která je donucena k pohlavnímu styku [3]. Mnozí [4] vyvozují i dále, že v podobném případě se tak mohou chránit manželky před neodpovědným stykem manželů, ba v případech, kdy organismus ženy sice z pohlavního styku přijme, ale pro nevléčitelnou vadu nemůže přivést dozrání plodu, dovolují občasně použití léků, ba i trvalou sterilizaci chirurgickým zákrokem [5].

Lze-li toto řešení přijmout, pak z těchto důvodů přímá sterilizace není absolutně nepřijatelná a církev se může k prospěchu vyjádřit, ovšem s doplněním, že plodnost, tj. schopnost k početí a dozrání plodu při dobrovolném styku pohlavním, nesmí být přímo přerušena.

V každém případě je zde hlavní důvod celkový zdravotní stav. Žena použitím léků přechodně zamezuje plodnost, aby se uchránila těžké újmy, kterou znásilněním trpí celkový její tělesný i duševní zdravotní stav, což podstatně zvyšuje i nucené těhotenství [6]. Hörmann tu tlumočí s ostatními, stejně smýšlejícími právníky a moralisty, že v tomto případě, kdy není jiné vhodné pomoci proti násilnému styku, užití sterilizujících léků (drog) je dovoleno jako ochranného prostředku [7].

Záměr ženy není sterilní kopulace, ale bázeň před ní, a tu spíše organismus sterilizuje pro nemožnost zabránit kopulaci, aby neutrpěla celkově ještě větší škodu tělesnou a duševní.

Dovolenost přímé sterilizace, na podkladě principu totality, se chce prosadit i v případě nerozvážené možnosti početí, aby bylo zabráněno dozrání plodu. Možnost početí tu má být vyřazena, aby v zájmu celé osobnosti člověka ostatní funkce pohlavního ústrojí byly zachovány. V tom případě se nezdá diskutérům přímá sterilizace jako zvláštní úkon a je podle nich přípustná jen z hlediska celkového zdravotního stavu.

Tu Hörmann tlumočí otázku, zda „není tento názor v duchu „Casti connubii“, když jasně říká, že údy těla nutno užít k účelům přirozeným zákonem určeným, ale může je porušit, změnit a jinak od přirozeného účelu zneschopnit požadavek celého těla [8].

Vídeňský prof. Karel Hörmann dále uvádí otázku, jaké mínění nutno zaujmout k přímé sterilizaci v případech zdravé, normální schopnosti plodit a při dobrovolném pohlavním styku. Biskup Reus odmítá užít v uvedeném

případě všeobecná měřítko zásahu do biologicko-fyziologického případu a procesu, a to proto, že finis primarius matrimonialis je nepatříčně nadřazen ostatním cílům styku, a proto je zvláště s kopulací ztotožňován. Po odstranění platnosti kanonické normy [9], již se toto nadřazení uplatňuje, ztratila by přímá sterilizace zvláštní postavení a mohla by být neomezeně podřízena jako každý jiný biologicko-fyziologický zásah.

Hörmann uvádí popření jistoty, že odmítnutí přímé sterilizace, při zdravé plodnosti a svobodné kopulaci, stojí a padá s nadřazeností primárního cíle a odvolává se tu, jak sám Reus uvádí, na Písmo sv., které uvádí dvojí soupodstatné zaměření pohlavnosti, a to všelidské společenství muže a ženy a plození. Současnost vytýká zanedbávání lásky muže a ženy v oblasti pohlavního styku, aniž ovšem lze tu vyloučit možnost početí. Prof. Hörmann míní, že bez jakéhokoli zásahu otázky nadřazenosti nebo podřazenosti manželské lásky a plození je možno mluvit o základní rozlišnosti styku podle obou účelů, ve všeobecném smyslu sexuality. Pohlavní styk je nutno uskutečňovat jako výraz osobní lásky s ponechanou možností plození, či jako životodárný akt lásky. Toto nazírání ovšem uzavírá možnost ospravedlnit přímou sterilizaci při zdravém plození a svobodném styku principem totality, zejména když biskup Reus totalitu chápe ne- toliko jen z hlediska sterilizovaného manžela, ale souborně totalitu obou partnerů. Hörmann klade otázku, zda se děje svobodný, samotným člověkem úmyslně sterilizovaný pohlavní styk v zájmu totality. Za základní zákony pohlavního spojení, podle nichž se manželská láska vyjadřuje a pěstuje, se považuje celistvost a bezprostřednost. Netýká-li se celistvost jen v průběhu, ale také v plnosti obsahu, pak je nutno položit otázku, jak je to s plností, když manželé ze svého styku zásahem biologicko-fyziologickým vylučují bezprostřední prvek — dítě? Je možno mluvit o plnosti styku, když manželé nedávají vše, co by tak mohli, aby tak styk byl výrazem personální lásky s danou možností plození?

Přímá sterilizace při zdravém plození a svobodném pohlavním styku s principem celistvosti neobstojí, čili jinými slovy, pokládá-li se přímá sterilizace nutná za odmítnutou, pak nutno zamítnout i princip totality. Princip totality by přímou sterilizaci ospravedlňoval za určitých podmínek (mimo normální schopnost plození), kdyby byl brán zřetel i k tomu, že takový zásah neomezuje podstatně hloubku smyslu aktu lásky.

Biskup Reus lituje, že mu nejde předešlým o ulehčení manželského života, ale aby se plněji ospravedlnil manželský život, požadavkem pohlavního spojení jako láskyplného cele lidského darování. Tím se manželský život ani neulehčuje, ani jeho tíseň nezvětšuje. Úvahy biskupa Reuse i vídeňského prof. dr. Karla Hörmanna mají posloužit k poznání skutečností a nesmí se v nich hledat něco, co nezamýšlejí. A konečně nutno podotknout, že diskuse chce vždy být pomoci smíšené komisi v jejím těžkém úkolu podat konkrétní návrh k autoritativnímu rozhodnutí sv. Otce.

ThDr. Jaroslav Michal

Poznámky: [1] Theologisch-praktische Quartalschrift 112/84, 121 bis 132; srv. 114/86, 31–35; [2] DS 3760–3765; 3788; [3] L. Bender OP, Usu pilularum evitare conceptionem ex stupro, Angelicum 39, 416 bis 439; J. Fuchs SJ, De castitate et ordine sexuali, Romae 1963, ed 3., 95; [4] např. B. Häring CSSR, Theol. d. Gegenw. 6/63, 130; [5] Srv. Herder-Korespondenz 16/62, 471; F. Böckle, Insemination, Sterilisation und moderne Methoden der Geburtenkontrolle, in Offene Fragen zwischen Ärzten und Juristen — Studien und Berichte der kath. Akademie in Bayern 20 — Würzburg 1963, 121; [6] J. Fuchs SJ, De castitate et ordine sexuali, Romae 1963, 95; principium totalitatis; [7] N. Seelhammer, Zur Diskussion um die Frage der Geburtenbeschränkung, Trierer theol. Zeitschr. 73/84, 100; [8] DS 3723; [9] can 1013 § 1 CIC.

NÁSTĚNNÁ MALBA CHRÁMOVÁ

Nejstarší křesťanské malby nástěnné kryjí stěny a stropy katakomb a to, jak dokazují nejnovější objevy de Rossiho, mnohé již z dob apoštolů a z 2. a 3. stol. Charakter těchto maleb je směr křesťanských představ s přejatou klasickou formou, ale přece tak, že je zjevné vítězství vyššího obsahu nad adoptovanou formou. Je

v nich takřka vtělen nádech hluboké vroucnosti, blaženého klidu a nezkaleného duševního pokoje, výraz pravé křesťanské podstaty. Pokud jde o obsah, tu je třeba rozlišovat vlastní předmět a rámovou ozdobu. Tato obsahuje symbolické obrazy, jako delfíny, holubice, jeleny, kohouty, růže, klasy, hrozny, vavřínové věnce atd.; obra-

zy pak tvoří o sobě velkou galerii, v níž jsou znázorněny hlavní události náboženských dějin lidstva od stvoření světa až do věčnosti k úvahám pozorovatele. Již zde je vidět první pokus o obrazy ze Starého zákona a z Nového zákona jako předobrazy splnění pravdy, postavené proti sobě, čímž je usnadněn pozorovateli hluboký vjem a správný úsudek. Tak vyobrazení za Starého zákona byla ponejvíce taková, že z nich ihned padl do oka poukaz na Nový zákon, např. Adam a Eva, Noe v arše, která je zde čtyřhranná jako obraz chrámu, Abraháмова oběť, Archa úmluvy atd., z Nového zákona jsou zde obrazy: Narození Kristovo, kde neschází ani vůl a osel, Světí tři králové, Kristus v chrámě mezi učiteli, jeho křest, jeho zázraky atd., dále obrazy andělů a svatých, zvláště apoštolů, Panny Marie atd. Že byly v basilikách kromě převládající mozaiky i nástěnné malby běžné, vysvítá ze spisů sv. Otců. Seřazení obrazů ze Star. a Nov. zákona souhlasilo s živým slovem a s liturgickou četbou v chrámu. Tak sv. Ambrož v basilice od něho postavené určil obrazy a vysvětlil je nápisy v metrickém slohu. Také v díle „De promissionibus et praedicationibus“, připisovaném Prosperu Aquitanovi, a v díle Isidora ze Sevilly „Allegoriae sacrae Scripturae“ je o tom četné vysvětlení a objasnění.

V románské době bylo takřka pravidlem zdobit chrámy nástěnnými obrazy, ba i předsíně a křížové chodby byly tak zdobeny. Tato výzdoba byla přesně uspořádána, takže možno tu právem mluvit o jakémsi kánonu církevního malířství. Pro řeckou církev platila v tomto směru velmi pozoruhodná příruční kniha o malířství z Hory Athosu, z níž tam bylo při provádění malby předčítáno.

Také na Západě lze usuzovat na podobnou uměleckou tradici. Tak čteme, že manželka sv. Naumacia postavila kostel sv. Štěpána na území Averňanů, a když jej chtěla vymalovat, měla na klíně knihu, z níž předčítala malířům, co mají na stěnách namalovat. Typy Starého zák. a jejich naplnění v Novém zákoně následovaly skoro všude v stejné řadě a v stejném pojetí, jak vysvítá z popisu obrazů ve dvorní kapli Karla Velikého v Ingelheimu od Niggelusa [826] a také bohatá symbolika, vypůjčená ze všech jevů přírody, jako živé rámy obrazů, svědčí o univerzální ustálenosti této malířské praxe. Nástěnné malby ve starých románských chrámech jsou skoro všude pozdějším přemalováním nebo zabitím ztraceným očím, ale přece zase jsou namnoze odhalovány, takže lze poznat prostou velkolepost a důstojnost v zachycení výjevů ze Starého a Nového zákona a života světců. Jsou to malby z 11. až 13. stol., zejména v dómě v Limburku a v Brunšviku. (Kirchenschmuck 1878 seš. 9).

V době gotického slohu zmizely sice velké nástěnné plochy pro rozsáhlé obrazy, ale přece pilíře, hlavice, nástěnné pásy, byly pomalovány tak, aby se živou barvou odrážely od jemně modrého podkladu. Jsou to hlavně na klenbách různé popínavé květiny, hvězdy, slunce, měsíce apod. Mimoto bylo použito každého malého prostoru, aby vedle nádherně barevných oken a bohatě zpracovaných architektonických ozdob byly také zdi, pokud to bylo možno, ozdobeny svatými vyobrazeními. Zvláště dobře se hodily k tomuto účelu křížové chodby, které byly pomalovány souvislými a podle zvyku důmyslně protikladenými obrazy ze Starého a Nového zákona. Mezi zbytky nástěnné malby z doby raně gotické pro dějiny umění jsou pozoruhodná zvláště díla tohoto druhu v křížové chodbě kláštera v Emauzích v Praze a paralelní obrazy na 26. nástěnných plochách z r. 1350/72, dále rozsáhlé obrazy ve chrámu sv. Víta v Mülhausen na Nekarze ze 14. stol., 24 nástěnných obrazů na klenbě a v předsíni dómu v Gurku [Osterr. Mitteilungen, roč. 1857, str. 289—298] a velký symbolický obraz „Strom života“ v chóru chrámu sv. Jakuba ve Wasserburgu [bav. město na Innu] z 15. stol. („Kirchenschmuck“ 1863 seš. 2 str. 49 a dal.). Velkého rozmachu dosáhlo nástěnné malířství v Itálii, kde byla architektura nucena poněchat malbě nejširší pole a plochy. V této epoše stvořila malba fresek díla, která mají v sobě všechny přednosti italského umění a vítězí nad mozaikou. Zde zasluhují

pozornosti Giottovy fresky v dolním chrámu v Assisi a v chrámu Panny Marie dell'Arena v Padově, Oreagnův „Poslední soud“ a „Ráj“ v chrámě St. Maria novella ve Florencii [1357], skvělé malby Fiesolovy na klenbě kaple Panny Marie v dómě v Orvieto a v kapli papeže Mikuláše V. ve Vatikáně [1447], nástěnné obrazy v dómě v Pratu od Fra Filippo Lippi [1412—1469], nádherné fresky Rafaelovy v některých chrámech a komnatách vatikánských a Michelangelovy stropní malby v Sixtinské kapli.

Za renesance byly pomalovány stěny nezřídka co nejširší, arci v duchu doby, nebo byly přetěžovány uměleckou štukovou prací. Teprve později vrátilo se nástěnné malířství opět k ušlechtilé tvorbě.

Čím se však nynější malířství liší od onoho staré doby a zvláště od starověkého, je způsob provádění. Maluje se totiž jak na plátně úzkostlivě do detailů a hledí se velmi pečlivě na solývání barev, což ovšem překáží celkovému rozšíření této monumentální, nástěnné malby pro přepych, náklad a délku času.

Nástěnné malby středověku ukazují vesměs silné kontury; je to spíše kresba než malba, neboť tyto kontury jsou vyplněny živými sytými barvami, zvláště červení a modří, nebo jednoduše žlutým a červeným okrem, běloubo a hnědí. Všechno je zaměřeno na povšechný účinek, na příznivý totální dojem, než na vyobrazení jednotlivosti. Průpovědi, důmyslné nápisy, architektonické ozdoby apod. dávají i nevzdělaný lehce srozumitelné porozumění. Jedině při takovém způsobu práce bylo možné rychlé a levné pomalování i rozsáhlých nástěnných ploch. Názorné vyličení tohoto starodávného způsobu nástěnné malby podává Didron ve své příruční knize o malování na Hoře Athosu. Tak píše, že Joasaf namaloval za 5 dní obraz „Obrácení sv. Pavla“ freskou na stěně 3 metry šířky a 4 metry délky. Snad bychom na jeho díle našli více předností, ale snad i více vad než na takové fresce na Hoře Athosu. A snad by bylo i účelné vrátit se jak u figurální tak i u ornamentální malby opět k oněm starým vzorům freskomalby, žel, že nejnovější doba upouští od nástěnné malby v chrámech a dává přednost holým zdím.

Pokud jde o techniku nástěnné malby, užívá se tu tempera, fresko, enkaustika a olejomalba. Tempera je míchání suchých barev přírodním ředidlem; tak přírodní nebo umělé minerální barvy míchají se bílkovinou, pryskyřicí, pergamenovým lepem a octem a takto stmelené barvy nanášejí se na dobře upravenou suchou vápennou nebo sádrovou vrstvu zdi. Ježto taková malba rychle schla a byla jistota, že barvy neztemní, je vysvětlitelné, že jí bylo nejráději a nejčastěji užíváno od raných dob až do 14. stol. Také malba vodovými barvami byla běžná, ovšem nejčastěji jen tam, kde nebylo času ani prostředků pro pečlivější provedení. Malby v katakombách jsou ponejvíce naneseny vodovými barvami na vápno nebo sádro. Vedle malby na suchém podkladě byla u Římanů pěstována freskomalba na čerstvém nebo vlhkém náhozu zdi; vyžadovala nejvyšší zručnosti a solidnosti a vedle zdnicí mozaiky bylo jí užíváno s oblibou v basilikách prvních dob, ale také po čtvrtém století. Velkého rozmachu nabyla tato malba od 14. stol. obzvláště za Giotta. Ale napotom stále víc a víc mizela, takže její znovupřijetí, zejména v Mnichově za krále Ludvíka I. je takřka jejím novým vynalezením. K této malbě hodí se jen minerální barvy a to takové, které nepodléhají rozkladu nebo změně od vápna. Vyžaduje tudíž větší technické znalosti a rovněž velké zručnosti a jistoty, protože obraz musí být nanesen dříve než vápno uschne a dodatečné opravy nelze provádět. Je pochybné, osvědčilo-li se pokusy nové doby temperovou a freskovou malbu ochránit proti vlivům atmosférickým a zajistit jim trvanlivost oněch starořímských např. pompéjských. Jedním takovým pokusem je stereochromie s použitím vodního skla. Přece však je tento způsob malby v chrámech nejvíce osvědčený a proto doporučený. Enkaustická neboli vosková malba byla pěstována již u Řeků a Římanů, ale, jak se zdá, již také od křesťanských malířů. Barvy byly míchány voskem a mastixem, pak byly zformovány do tyčinek,

teré byly na špičkách ohněm změkčeny, aby se jimi dalo malovat, nebo byly tekuté štětcem nanášeny, načež byl obraz horkou kovovou kopistkou uhlazen a konečně vyleštěn. Od 5. stol. však tato technika zcela vymizela, teprve v 15. a 16. stol. objevují se opět pokusy obnovit ji. Takové obrazy jsou naprosto trvanlivé, nikdy nevyblednou ani neztemní v barvě a mají nádherný lesk a plastiku. Viděl jsem takový obraz velkých rozměrů, namalovaný od prof. malířské akademie K. Mináře „Náčnou svatbu“ a byl jsem jeho zářivou krásou unešen. Obraz je v obřadní síni MNV v Chropyni.

Olejomalby se začalo užívat v nástěnné malbě teprve později, ale nemohla upřít přednost freskomalbě. Velkou vadou olejomalby je lehké vyblednutí a poznenáhle odlučování barev, proto je tato malba nejméně vhodná pro chrámovou malbu. Leonarda da Vinciho nádherný obraz „Poslední večeře“ v chrámě Sancta Maria delle grazie

v Miláně je nástěnná olejomalba, která je již tak vybledlá a odřená, že je těžko udělat si pravý dojem o původní kráse tohoto jedinečného díla, které podleho vnějším vlivům. Dosud se nenašel umělec, který by se odhodlal restaurovat toto dílo. Zde by bylo vhodné pokusit se o jeho přemalování enkaustikou.

V četných chrámech pražských: u Sv. Mikuláše, na Strahově, u Sv. Jakuba aj., a ovšem také jinde jako v Olomouci u Panny Marie Sněžné, Na sv. Kopečku, na Velehradě můžeme obdivovat nádherné nástěnné malby, hlavně na klenbě. Jsou to nenahraditelné ukázky malířského umění dřívější doby, nenahraditelné proto, že dnešní směry malířství se přiči duchu křesťanského umění, a proto je lepší, když se interiéry chrámové jen tónují jednobarevným nátěrem, ač je to studené a věřící postrádají důvěrné povznesení k výšinám.

Dr. Hubert Havránek

ZPOVĚĎ - KONVERSE - KATARSE

Podle Jamese je katolická zpověď a rozhřešení více než soustavné udržování zdravé mysli na výši. Zpovědi se člověk čas od času vypořádá se svými hříchy tak, že může začít novou, čistou stránku, kde není zápisů o starých dluzích. Každý katolík potvrzuje, jak se po svém očišťování cítí čist, svěží a volný. James také potvrzuje, že Martin Luther naprosto nepatřil k známému nám druhu zdravé mysli ve smyslu radikálním a jako kněz zavrhoval rozhřešení.

Příznivě se také o zpovědi vyslovuje Havelock Ellis, že „náboženský pochod zpovědi a rozhřešení, který byl přiveden v katolicismu k takové dokonalosti, má tytéž psychologické základy a třebaže toto zařízení má jiný kořen, směřuje přece bezpochyby k stejné blahodárným účinkům. Je pozoruhodné, kolik lidí, pochybujících, že by u lékaře našli dosti inteligentního porozumění pro své pohlavní anomálie, přichází z vlastního popudu ke knězi (nechtějí jakéhokoliv vyznání), aby dosáhli úlevy, které poskytuje možnost vyzpovídat se někomu, jehož povoláním je napravovat a utěšovat“.

Také již více než před padesáti lety Freud přišel na to, že dáme-li neurotikovi možnost podrobně o sobě hovořit v objektivním prostředí, můžeme dosáhnout toho, že se pacient bude cítit lépe. A tak Freud se svým kolegou J. Breuerem vypracovali metodu léčení „zpovídáním pacienta“. Breuer zjistil, že pacientovi je pomoheno, když se během hypnózy ze svých citových zmatků „vypovídá“. Breuer a Freud nazvali svou techniku „katharsis“, protože jim připadalo, že očišťuje pacienta od uzavřených nebo potlačených citů.

Lékaři, protialkoholních poraden, často potvrzují úspěchy léčebné po veřejné „zpovědi“ svých pacientů-alkoholiků, zvláště vidí-li pacient-alkoholik ze sebekritiky druhých, že mají též své nedostatky a že není proti nim méně hodnotným (dr. Zálmal).

Rovněž potvrzuje význam psychoterapeutický psychické ventilace jako jednoho z hlavních psychologických prostředků vazby zpovídajícího na zpovědníka (dr. Bouchal).

Internista Jurkovič zase doporučuje, aby „lékař“ přivedl nemocného ke „zpovědi“ o všech nepříznivých okolnostech z citového života a jeho souvislosti se stěvnými obtížemi“.

Psycholog Kratina uvádí, že „zpověď přináší nejen bolest nad vlastní hříšností, nýbrž i libý pocit ulehčení“.

Psychoanalýza zavedla pojem katarse, jejíž moc je léčivá různými prostředky. Jak říká dr. Pondělíček, nalézá uplatnění i v jiných oblastech, než je umění. Katarse svým léčivým účinkem se zařazuje mezi metody psychologické léčby, tzv. psychoterapie.

Dnes se často tato katarse prožívá i v kinech, kde lidé požívají tuto „celuloidovou drogu“ tak často. Mezi diváky jsou i přítomní lidé, kterým se právě dnes stalo bezpráví, a jsou tu i lidé nešťastní. Tak např. na nyní promítaném filmu ve dvacáté řadě sedí muž, jemuž před měsícem odešla žena za druhým. A náhle tento nešťastný muž, spatřil na plátně ženu, která od svého muže odešla, která jej neznala, ale naopak čeká... Nyní se

divákovi dostává naděje, že mu někdo v neštěstí pomůže, že přece ještě někdo na něj čeká. Tak se stane, že fantom filmu vítězí ve vnitřním světě diváka a má tak očistný, katarterický význam.

Jestliže pozorujeme vývoj vědomí za dlouhé časové úseky, vidíme, že u dospělých může dojít k velmi hlubokým změnám v období od šesti měsíců do pěti let. Jediné, co se může proti tomu postavit, je případ náboženské konverse, k němuž dochází náhle přes noc. Již James cituje dvě zprávy. Jak obrácení sv. Augustina, kdy tento zaslechnuvší na zahradě hlas nabádající: „Vezmi a čti“ a přečtením citátu z bible, který začínal slovy: „Ne v rozmarilosti ani v chlíplosti atd.“, zdálo se, že jsou přímo jemu určena a navždy učinila konec jeho vnitřní bouři. Není skvělejšího vylíčení, které nám znamenal psychologický génus Augustinův.

K obdobné konverzi došlo v minulém století v r. 1842, o níž máme zprávu ze života Alfonse Ratisbonna, který ve svých 21 letech přijal zcela žertem od svého přítele medailonku a četl několikrát modlitbičku k Panně Marii. Někdy čas před svou konverzí nemohl vypudit z mysli slova této modlitby a noc před přímou konverzí měl sen a viděl černý kříž bez těla Kristova.

Ke zpovědi patří i lítost, již Kratina řadí k záporným citům vlastní hodnoty. Lítost je nelibost nad tím, že jsme se dopustili i něčeho, čeho jsme se dopustit neměli. Nevztahuje se vlastně k chybnému činu, nýbrž k subjektu, že byl takového činu schopen. Vzniká z vědomí provinění na vlastní hodnotě a stává se zároveň něčím očištným.

Prověříme-li zpověď z katolického hlediska, tak je zpověď vyznáním viny knězi: confessio. Ale zpověď není jen tímto vyznáním, nýbrž je to celá řada do sebe vzájemně skloubených aktů, směřujících k určitému cíli, totiž ke kněžskému zproštění viny. Zpověď je věc posvátná, nadpřirozená v přirozeném oděvu. Výhradně se děje jen uvnitř Církve a před knězem jako zástupcem Církve. Proto se může jenom zpovídat ten, kdo se stal křtem sv. údem Církve. Cílem potom zpovědi je zahlazení hříchů, smíření s Bohem.

V každé zpovědi jsou cenné psychoterapeutické momenty a na ty právě chceme poukázat. Zpověď nám nedává jen nadpřirozený život, nýbrž má důležitý význam i pro duševní zdraví. Těžké hříchy totiž nám poškozují i duševní zdraví. Těžký hřích je ve své podstatě negací — vzpourou proti Bohu. Člověk ve hříchu totiž opouští Boha jako svůj poslední cíl a obrací se k tvorům, jak praví sv. Tomáš, „conversio ad naturam“.

Svou psychoterapeutickou sílu ukazuje zpověď již při zpytování svědomí, které je pohledem zpět do života a dá se srovnat s psychoanalýzou. Zpytování svědomí podporuje sebepoznání, které je prvním krokem k polepšení, výchovná totiž k pravdivosti, při němž poenitent pozoruje své hříchy a rozebírá je. Kromě jiného předpokládá kající smýšlení a nakonec ústí lítostí, která je nejsilnějším psychoterapeutickým momentem zpovědi.

Lítost definuje tridentský koncil jako „bolest a ošklibost nad spáchanými hříchy s předsevzetím, že se v budoucnu nebude více hřešit“. Opravdová lítost je odhod-

laná vůle přetrhnout s hříchem jakékoliv spojení, je to odsouzení hříchu a odpoutání se od hříšných afektů. Je to více, než co žádá psychotherapie od svého nemocného. Lítost ve zpovědi žádá vnitřní odvrát od dřívějšího a nestačí, že se chce poenitent sám vystříhat jen hříchů, ale musí k tomu přidat i varování se „blízké příležitosti“. Jinak není to opravdová, upřímná lítost, která vede jako i připojené předsevzetí k převýchově člověka k opravdovému polepšení jeho života. Tato představa života poenitentova není jen taková, jak by ji žádala psychotherapie pro úspěšné léčení, nýbrž u poenitenta je daleko hlubší, opravdovější, a proto také zde i účinnější.

Ve vyznání hříchů se všeobecně vidí psychotherapeutický projev, odpovídající touze lidského srdce, lidské duše „vymluvit se“, zbavit se toho, co duši tíží, ulehčit si od viny, což v psychotherapii, prováděnou logoterapií zvláště užívá Frankl. „Vymluvení se“ je hlavním bodem pro léčení. Ovšem musíme zdůraznit to, čímž také zpověď nesmírně vyniká nad psychotherapii, že zde poenitent neklesá před knězem, a to jako před obyčejným tvorem, nýbrž zástupcem Boha na zemi, a poenitent také je si vědom, že kněžská absoluce je pro něho jen tehdy platná a účinná, když se vyzná úplně a otevřeně. Každé zamlčení poenitentovo mu neprospívá a jen naprosto upřímnost může přinést odpuštění. Tuto poenitentovu otevřenost podporuje hlavně vědomí, že co bylo řečeno knězi ve zpovědi, že to bylo řečeno do hrobu.

Také zpovědník jako psychotherapeut podobně může odstranit svými otázkami mnohou příčinu poenitentovy úzkostlivosti. Někdy je poenitentem některá věc považována za hříšnou a je u toho úzkostlivý, často to bývá in sexualibus, a vznikají i u něho neurotické příznaky. Proto v takových případech osvětlující a uklidňující slovo zpovědníkovské se stává profylaxí neurosy.

Někdy musí zpovědník poenitentovi při vyznání i pomoci, zvláště to bývá tehdy, když něco poenitent těžce vyslovuje, nebo se obtížně vyjadřuje. Vědomá otázka zpovědníka dodává poenitentovi chuti otevřeně mluvit a je mu, jako by mu spadl kámen ze srdce.

Jindy zpovědník pozoruje, že poenitent zápasí se svými vášněmi, proto mu dodává odvahy, aby se stal pánem svých těžkostí. Někdy mu musí stavět před oči neúprosné mravní požadavky a připomíná mu slova Spasitelova: „Co pomůže člověku, kdyby celý svět získal, ale na duši škodu utrpěl“.

Uzavírající a rozhodující moment ve zpovědi jsou slova kněžské absoluce, která je vnějším znamením, jež dává poenitentovi radostné vědomí, že vina a hříchy jsou zahlazeny: „Jsi opět dítětem Božím, jsi smířen s Bohem a s Církví.“ Toto vědomí je zdrojem toho nehlubšího míru a duševního klidu. Toto oblažující působení má již sama absoluce, aniž by ji muselo předcházet ústní vyznání nebo nějaká slovní útěcha. Vězni z Dachau či jiných koncentračních táborů to potvrdí, když nepoznaně od kolemjdoucího kněze dostali absoliuci, aniž by se mohli vyznat, přesto cítili ve své duši posilu a útěchu. Podobný klid a pocit osvobození bohužel nemůže nikdy žádný lékař — psychotherapeut dát. Lékař může sice odstranit napětí, může odbourat symptomy neurosy, může odhalit vinu, rozumí ji, ale nemůže ji smazat a zahladit. Svátostná milost pomáhá poenitentovi, aby se i v budoucnosti vystříhal hříchů, aby se statečně naučil ovládat v sobě nižšího člověka a dává mu vědomí: „Mohu vše v tom, který mne posiluje.“

Zadostiučiněním, kterým se klid a mír srdce naplňuje, uzavírá se kruh zpovědního aktu.

Pro psychotherapeutický význam zpovědi je nutno ještě zdůraznit jednu velmi důležitou věc. Akty zpovědi jsou možné jen na půdě křesťanské pokory. Pokora je základem a její podstata záleží v tom, že u lékaře se jedná jen o vyléčení nemocného stavu pacienta, zbavení jeho neurotických obtíží, kdežto ve zpovědi se jedná o obžalobu vůči sobě samému s prosbou o odpuštění samým Bohem, a k tomu je však nutně a výhradně zapotřebí křesťanské pokory.

MUDr. Vlastimil Nikodém

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

93. Caelo Redemptor praetulit
(K 1. nešp. P. M. Růžencové)

Vyslanec říše nebeské
zjevuje Boží tajemství
Rodiče Boží panenské
a zve ji plnou milostí.

Jde šťastná Panna navštívit
příbuznou, matku Janovu,
jenž zaplesáním, v lůně skryt,
prozradí blízkost Kristovu.

Před věky Slovo nebeské
mající v mysli Otce vznik,
teď z lůna Matky panenské
se rodí jako smrtelník.

Do chrámu hoch je přinesen,
Pán zákonů svých přísně dbá,
a chudým darem vykoupěn
se Vykupitel v oběť dává.

Plačíc nad Synem ztraceným
jej Matka najde, šťastná zas,
jak v chrámě hlavám učeným
odkrývá pravdy věčných krás.

Buď tobě sláva, Ježíši,
z nejčistší Panny zrozený,
i Otci, Duchu nejvyšší
cti chvála ať na věky zní.

Amen.

94. In monte olivis consito
(K mat. P. Marie Růžencové)

Na hoře oliv slabostí
Spasitel padá, umdlévá,
modlí se, bledne úzkostí,
kravý pot jej zalévá.

Od zrádce Židům vydaný
na muky odváděn je Pán,
a krutě pouty svázaný
do krve je pak zbičován.

Spletenou z ostrých trnů jen
korunu hrubě pohany
špinavým oděm purpurem
Král slávy nese na skrání.

Neobyčejně těžký kříž,
ač stěná, tone v potu svém
a padl pod ním třikrát již,
na vrchol nést je donucen.

Pní mezi lotry Přesvatý,
přibit na dřevo pochmurné
a ještě prosí za katy,
až vykrvácen vydechne.

Buď tobě sláva, Ježíši,
z nejčistší Panny zrozený,
i Otci, Duchu nejvyšší
cti chvála ať na věky zní.

Amen.

95. Iam Victor, morte obruta
(K laudám P. M. Růžencové)

Nad smrtí slavně zvítěziv,
navrací se již z pekla Pán
a pouta viny uvolniv,
otvírá nebe dokořán.

Uost už je vidal lidský hled,
už vystupuje k říši hvězd,
po boku Otce trůní teď
a slávou svou mu roven jest.

Přesvatým Duchem, jež už dřív
svým učedníkům příslibil,
v jazycích lásky ohnivých
své smutné sluhý posílil.

K hvězdám se Panna vznášá již
i s tělem tíhy zbaveným,
ji slavně vítá nebes říš,
andělů sbory zpěvem svým.

Hle, z dvanácti hvězd koruna
už věnčí Matku vznešenou,
jež hned u trůnu Synova
všem lidem vládne láskou svou.

Buď tobě sláva, Ježíši,
z nejčistší Panny zrozený,
i Otci, Duchu nejvyšší
cti chvála ať na věky zní.

Amen.

96. Te gestientem gaudiis
(K 2. nešp. P. M. Růžencové)

Velebme Pannu vznešenou
jak radost v srdci mající,
tak mečem bolu zraněnou,
tak věčnou slávou zářící.

Buď zdráva, Ty, jež radost máš,
když počneš, když navštívit jdeš,
když Syna zrodíš, v oběť dáš
a když jej, Matko, nalezněš.

Buď zdráva, jež se bolem chvíš
se Synem v jeho úzkostech,
když vidíš biče, trní, kříž,
Králůvno mučedníků všech.

Buď zdráva, Kněžno ve slávě,
při slavném Syna vítěství,
v ohnivě Ducha záplavě
i v jasném nebes království.

Trhat si, lidé, pospěšte
z tajemství těchto růží květ
a Matce lásky přecistě
z nich krásné věnce uvíjet.

Buď tobě sláva, Ježíši,
z nejčistší Panny zrozený,
i Otci, Duchu nejvyšší
cti chvála ať na věky zní.

Amen.

Všechny čtyři hymny pocházejí
z r. 1757 od dominikána Th. G.
Ricchiniho.

Přeložil J. M. Šk.

Požehnané a milostiplné svátky narození Páně
a hojnost požehnání Božího

v novém roce naší spásy 1967

přeje REDAKCE

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 67: BŮH VEDE SLAVNĚ IZRAELSKÉ Z EGYPTA AŽ K HOŘE SION

Žalm (hebr. 68.) doprovázel archu úmluvy při jejím slavnostním přenášení. Archa znázorňovala Boží přítomnost. Obsah žalmu byl současníkům daleko srozumitelnější než nám, zvláště tam, kde jsou narážky na události ze života vyvoleného národa. Pro nás je tento žalm nejtěžším z celého žaltáře, a to pro sice krásné, ale svou povahou nám vzdálené básnické obrazy a pro jakousi myšlenkovou roztržitost. Žalm básnickou formou představuje všechny básně *Pisma*.

Není jisto, při které příležitosti žalmista žalm složil. Mohlo to být po vítězství nad syrským vojskem — 2 Sam 8, nebo po vítězství nad Amalečany — 2 Sam 9. Nejpravděpodobnějším se zdá, že byl žalm složen k slavnosti přenášení archy úmluvy na Sion — 2 Sam 6.

Rozdělení myšlenek :

- I. Od Sinaje k Sionu :
 - a) Nepřátelé musí uhnout (2—4).
 - b) Bůh, otec, ochránce a osvoboditel svého národa kráčí pouští (5—7).
 - c) Bůh, mocný zákonodárce sinajský pečuje o svůj lid (8—11).
 - II. Dobytí Kanaanu :

Nepřátelé jsou poráženi, radost z kořisti (12—15).

 - b) Na poušti Bůh na Sinaji, v Kanaanu na Sionu (16—19).
 - c) Vítězství Boží je věcí jeho lidu (20—24).
 - III. Pán se trvale usazuje na Sionu :
 - a) Přenášení archy na Sion (25—28).
 - b) Tam se Pánu budou kořit i jiné národy (29—32).
 - c) Pán je pro nepřátele hrozný, pro Izraele však spásou (33—36).
1. Sbormistru: Davidova žalmova píseň.
I. Pán prošel pouští od Sinaje k Sionu :
 2. Bůh povstává,
jeho nepřátelé se vytrácejí,
prchají před ním všichni, kdo ho nenávidí.
 3. trať se, jako když se rozplývá dým,
jako když se na ohni rozpouští vosk,
tak hynou hříšní před Bohem.
 4. Ale spravedliví se radují,
před Bohem jásají,
ano, veselí se plni radosti!
 - +
5. Zpívejte Bohu,
hrajte jeho jménu,
urovnejte pro něj cestu,
už projíždí pouští!
Jeho jméno je: Pán,
jásejte před ním!
 6. Sirotkům je otcem, vdovám je ochráncem
Bůh ve své svatyni.
 7. Bůh zjednáva opuštěným domov,
vězně vypádá k šťastnému životu,
pouze odbojné nechává žít v krajině vyprahlé.
 8. Bože,
když jsi chodíval před svým lidem,
když jsi kráčel po poušti,
 9. otřásala se země,
před Bohem jhla i nebesa,
Sinaj se zachvíval před Bohem,
před Bohem Izraelovým.
 - +
10. Bože,
sesíláš hojný déšť na své dědictví,
křísils je, když uvadalo,
 11. v něm se usadilo tvé stádo.
Bože,
ve své dobrotě jsi je uchystal potřebnému.
II. Pán přemáhá okolní nepřátele.
 12. Pán pronáší rozhodnutí
a mnoho poselkyň se chápe radostné zprávy:
 13. „Králové i s vojsky prchají, ach, utíkají!

14. A krásy si doma rozdělují kořist.
Zatímco vy jste si hověli u ovčích ohrad,
zaskvěla se křídla holubice stříbrem,
její peří bylo jako plavé zlato,
 15. to tehdy Všemocný rozpráší krále,
padali jako sníh na Salmonu!“
 - +
16. Vysoké hory jsou hory bašanské,
strmé hory jsou hory bašanské.
 17. Proč vy, strmé hory,
tak žárlivě shlížíte na horu, kde si Bůh vyvolil
sídlo, ba dokonce kde se usídlí trvale?
 18. Bůh má bezpočtu svých vozů, tisíce tisíců,
a Pán ze Sinaje vstupuje do svatyně:
vystoupils nahoru,
přivedl jsi zajatce,
zadarmo ti budou sloužit,
kdo nechťejí bydlet u Pána, Boha.
 - +
20. Chvalte Pán den co den,
on bere na sebe naše břemena,
je naše spása!
 21. Naším Bohem je Bůh, který zachraňuje,
Pán, Bůh dá i smrti uniknout,
 22. vskutku, Bůh drtí hlavy svým odpůrcům,
kdo pokračuje ve svých zločinech,
vlasaté temeno toho.
 23. Pán řekl:
„Přivedu ti je z Bašanu,
od širého moře ti je přivleku,
abys mohl pohroužit svou nohu do jejich krve,
aby se nepřátelé stali soustem pro tvé psy!“
 24. *III. Pán se usazuje na Sionu :*
 25. Toto je, Bože, pohled na tvůj příchod,
na příchod mého Boha,
mého Krále, do svatyně:
 26. Vpředu jdou zpěváci, vzadu hudebníci,
uprostřed dívky tlukou do bubínků:
 27. „Shromážďte se ve sváteční dny
a oslavujte Boha, Pána,
vy, kdo pocházíte z Izraele!“
 28. Tu si před nimi vykračuje Benjamin, věkem nej-
mladší,
knížata Judy se svými zástupy,
knížata Zabulonů i knížata Neftalimova.
 - +
29. Projev, Bože, svou moc,
Bože,
tu sílu, kterou jednáš za nás!
 30. Af pro tvůj chrám v Jeruzalémě
tobě králové přinášejí dary!
 31. Udeř na netvora v rákosí,
na ty, kteří si mezi národy počínají,
jako houf býků uprostřed telátek.
 32. Af se ti koří a přinášejí pruty stříbra,
rozmetej národy, které rády válčí!
 33. Af se dostaví velmoži egyptští,
af Etiopie vztahuje k Bohu své ruce!
 - +
34. Pozemské říše, zpívejte Bohu,
hrajte Pánu,
který projíždí oblohou,
tou oblohou odvěkou!
 - Slyšte, jak se ozývá jeho hlas, hlas mohutný:
 35. „Uznejte vládu Boží!
jeho vznešenost se projevila nad Izraelem,
jeho moc se projevila až v oblacích!“
 - +
36. Hrůzu vzbuzuje ze své svatyně Bůh,
Bůh Izraelův dává statečnost a sílu svému lidu.
Chvalme Pána!
2. „Bůh povstává“ — vzato doslovně z Num 10, 35. Jsou to slova Mojžíšova, když se archa úmluvy přibližovala k hranicím Zaslíbené země.
 4. „spravedliví“ — věrní Izraelité.

5. „*urovnejte cestu*“ — připomíná Iz 40,3. Cesta se spravila zasypaním nerovností povrchu.
„*projíždí poušti*“ — putování Izraelských s archou úmluvy od Sinaje k hranicím Palestiny.
„*jmeno je Pán*“ — hebr. Jahve, tj. ten, který je bez času.
7. „*odbojně*“ — vzpoura na poušti — Num 16.
8. „*chodíval před lidem*“ — v ohnivém sloupu — Ex 13; Num 14.
9. „*jihla nebesa*“ — rozumí se mana — Ex 16. Podobný popis je v Sdc 5.
10. „*dědictví*“ — Zaslíbená země, kterou Pán zúrodňoval pro svůj vyvolený lid. Dědictvím by bylo možno myslet i přímo vyvolený národ, o který Bůh na poušti pečoval.
11. „*potřebnému*“ — tj. Izraelským, kteří byli bez domova.
12. „*Pán pronáší rozhodnutí*“ — k úderu na Kaan.
13. „*mnoho poselkyň*“ — vítězství se slavilo průvody, jichž se hojně zúčastňovaly ženy a snoubenky bojovníků. Je to líčení bojů o Kanaan.
13. „*krásky doma*“ — vystrojily se k návratu bojovníků, chlubit se a těšit ukořisťenými věcmi.
14. „*vy jste si hověli*“ — běží asi o popěvek žen, hanějící ty, kteří se boje nezúčastnili, aby se zveličily zásluhy vítězů.
„*zaskvěla se křídla holubice*“ — nejtěžší verš žalmu. Vysvětluje se různě, buď je to obraz kořisti ověšené armády, nebo archa úmluvy, kterou bojovníci brávali do bitvy. Archa byla pobita zlatým plechem.
15. „*Salmon*“ — vrch v pohoří Hauránu, poblíž Damašku. To by se shodovalo s vítězstvím nad Ogem — Num

21. Sněžení může být obrazem pro množství klesajících nepřátel, někteří autoři vyslovují domněnku, zda nešlo o nějaký zvláštní úkaz padání sněhu.
16. „*bašanské hory*“ — patří k masivu hermonsckému, který dosahuje výšky až 3000 m, zatímco Sion měří sotva 800 m.
18. „*tisíce*“ — nebeských vojsk.
19. „*nahoru*“ — na Sion.
„*zajatce*“ — přemožené nepřátele.
„*zadarmo ti budou sloužit*“ — doslova by bylo: darem jsi přijal lidi, což nedává uspokojivý smysl. Pohané, hlavně starousedlí Jebuzité, kteří se nechťeli podrobit Davidovi — 2 Sam 5, 6–8; 1 Par 11,5 — musí sloužit svatyni služebními pracemi — srv. Joz 9. Tento verš jako prorocký se uvádí o nanebevstoupení Pána.
22. „*vlasaté temeno*“ — nepřátelé divošského vzezření. Snad možno srv. Dt 32,42.
23. „*od širého moře*“ — možno také překl. „hlubin moře“ jako kontrast k horám bašanským.
27. „*ve sváteční dny*“ — asi opakující se refrén.
28. „*Benjamin*“ — Jeruzalém se Sionem jsou na území kmene Benjaminova.
31. „*netvor v rákosí*“ — krokodýl býval symbolem Egypta. Srv. Ez 29,3.
„*houf býků*“ — buď Assyřané, nebo spíše egyptští faraoni, kteří uctívali býka jako boha. Telátka jsou porobené národy, srv. Jer 46,20.
32. „*Etiopie*“ — prorocký verš o mesiášském království, srv. Iz 29 a 43.
34. „*projíždí oblohou*“ — snad obraz bouře, velmi často znázorňující Boží velebnost.

Josef Kunický

Kněžská meditace

PREFACE ZE MŠE SVATÉ PRO MIMOŘÁDNÉ JUBILEUM

Nejnovější preface je „Praefatio ex Missa pro Iubileo extraordinario“. Mimořádné Jubileum probíhá od 8. prosince 1965 a bude končit 8. prosince 1966. Jako v každém řádném jubileu, které slaví svatá Církev každých 25 let, uděluje i v mimořádném jubilejním roce zvláštní odpustky a dává kněžím zvláštní fakulty ve prospěch nesmrtelných duší. Svatá Církev užívá přítom plné moci, kterou jí udělil Ježíš Kristus. Proto praví preface: „On plnost moci, kterou obdržel, předal své Církvi; pro získanou důstojnost ji učinil Královnou, nevěstou svou. Podřídil všechno její vznešenosti a její soudy souhlasně potvrdil s nebe“.

Církev svatá učí, že odpustky neznamenají odpuštění hříchů, nýbrž že odpuštění hříchů předpokládají. Pojem hříchu zahrnuje v sobě dvě skutečnosti: vinu a trest. Vina se odpoští absolucí in sacramento poenitentiae, zároveň s věčnými tresty; část časných trestů ve svátosti pokání nepominutých se odpouští odpustky.

Učení o odpustcích je založeno na klíčové moci svaté Církve a na společenství svatých. Je založeno na takzvaném duchovním pokladu, ve kterém se nacházejí přebytky zásluhy Pána Ježíše, Panny Marie a některých světců a světic Božích. Zakládá se v podstatě na zastupujícím zadostučiněním našeho milého Vykupitele Ježíše Krista.

Svatá Církev bere z tohoto pokladu a vyhlazuje těmito přebytky zásluhy ony časné tresty, které absolucí nebyly z nás sňaty.

Svatá Církev „usoudila“ v tomto mimořádném jubilejním roce nás zahrnout odpuštěním časných trestů absolucí neodčiněných, a milostmi, které nám zasloužil Pán Ježíš.

Kolik to bylo možností a příležitostí; pokaždé, když Otec biskup v nějakém kostele kázal a konal se shromážděným lidem Božím bohoslužbu slova, mohl každý účastník získat plnomocné odpustky za obvyklých podmínek. Věřící lid využíval však těchto příležitostí, které byly dány, na celém katolickém světě. Byly to mimořádné proudy milosti a nadpřirozených darů, kterými matka Církev své děti zahrnuje a stále ještě zahrnuje v tomto mimořádném jubilejním roce. Neboť preface praví: „Ona je matkou všech živých a s počtem dětí její vznešenost roste. Den co den skrze svatého Duchu Bohu vždy nové děti plodí; všechny svět je naplněn jejími ratolestmi. Ona své děti, jež klesají pod tíhou kříže, pozvedá vzhůru k nebeským trůnům“. Jak vzrostla její vznešenost v průběhu II. vatikánského koncilu! Všichni s velikou úctou obrazení k ní své oči. Nejen katolíci, ale také naši odloučení bratři, křesťané i nekřesťané. „Ona vždy nové děti plodí: křtem svatým, svátostí pokání, Slovem Božím, kterým povzbuzení jdou hříšníci do sebe a se kají. Dávají se na cestu domů k Bohu, qui laetificat animam eorum. „Všechny svět je naplněn jejími ratolestmi“, všude, ve všech kontinentech je lid Boží. Nejen v Evropě, ale také v Ásii, v Africe, v Americe, v Austrálii a na ostrovech Oceánů pět set

milionů... na celém světě. „Ona své děti, které klesají pod tíhou kříže, pozvedá vzhůru k nebeským trůnům.“

Každý den při Nejsvětější Oběti volá a povzbuzuje všechny, kteří jsou přítomni: Sursum corda! Vzhůru srdce! a všichni odpovídají: Habemus ad Dominum! I ti, kteří klesají pod tíhou nějakého utrpení, pocítují úlevu a milost, která se jako mírná ruka matčina jejich srdce dotkne, zmírní jejich bolest a pomůže jim ten těžký kříž nésti!

„Ona, je to slavné město na temeni hory postavené, všem zjevné a zářící všem, jehož zakladatelem a držitelem je Pán náš Ježíš Kristus, Tvůj Syn.“

Ona všem viditelná je Církev svatá jako město na vysoké hoře postavené. Je katolická „Kath' holon“! ze všech stran viditelná. Kdo by svatou Církev katolickou neviděl v poslední době, v době koncilové a postkoncilové, kdy všechny mlhy, které ji někdy zahalovaly, byly rozptýleny, zmizely. V celé své vznešenosti a nádheře se ukázala, svatá, apoštolská. Každý biskup může historicky dokázat svou apoštolskou posloupnost. Že je svatá, o tom mluví 104. článek Konstituce o posvátné liturgii. Mluví o úctě světců, jichž svatý život dokazuje svatost svaté Církve samotné. VII. článek dogmatické Konstituce o Církvi mluví o krásném a velebném spojení Církve putující s Církví nebeskou — de communione sanctorum.

V celé své nádheře se ukázala v zářivém světle šestnácti koncilových dokumentů. Sedmnáctý dokument vy-

zařuje zářivé světlo mírového poslání Pavla VI. V Novém Yorku 4. října 1965.

Mírové poslání také mohutné a jednoznačné bude vyzařovat v mohutný III. sjezd katolického duchovenstva v Praze.

Preface končí tedy grandiózní chválou svaté Cirkve katolické citovanými již a vyloženými slovy: „Ona je to slavné město na temeni hory posta- vené, všem zjevné a zářící všem, jehož zakladatelem a držitelem je Pán náš Ježíš Kristus, Tvůj syn“. „Skrze Něho

Tvou velebnost chválí andělé, klanějí se jí nebeští duchové a s bázní ji uctívají. Celé nebe mocných andělů i blažení sferafové ji oslavují společ- ným jásetem. Prosíme, dovol i nám se k nim připojit.

ThDr. Karel Sahan

BETLÉM ARNOŠTA HRABALA

Skládám si jej z mnoha kreseb a dřevorytů, ve kterých prosvítá údiv vánoční, tak jako oči dítěte blaženě roz- zevřené. Hrabalovy vánoční motivy nejsou čímsi vnějším jako kvapný podpis na vánoční pohledce těsně než se vybere poštovní schránka. To je odpověď, proč v Hra- balově díle nenalezneme nic z obvyklého povrchu zpodobu- jícího událost vánoční. Jeho Betlém není jen tělesný, ale spíše duchovní. Betlémské kresby Hrabalovy jsou jako vě- tky plné světýlek a teprve jejich spojo- váním lze vytušit, jak zářivý jest Hrabalův vánoční strom.

Nepřijmete-li Hrabalův obrázek chvatně jako pozdrav darmo psaný, neubráníte se vánočnímu údivu po chvíli- ce soustředění.

Na Buchlově mají prastarou sošku, Hradní Madonu, ja- kési Paladium kraje. Byla zlíbána tisíci pohledy, které se do ní slily jako do studánky. O Svaté noci, zachycující hvězdnaté nebe, studánka ožívá, procítá „srdce věci“: Soška otvírá oči, Madona se dívá na své Dítětko, usmívá se takovým zvláštním, nám dalekým úsměvem, neboť v ní je zajat úsměv doby jejího zrození, jenž před staletími asi byl trochu odlišný od našeho, jako i jiný tvar v do- bách dalekých mívalo lidské slovo. Zdá se vám, jako by tisíce rukou Hradní Madonu drželo nad krajinou, jak to- mu bývalo při poutních průvodech o slavnostech Nane- bezetí. Hradní Paní, jejíž podobě stačí snad podstaveček v koutku zamřížované komůrky, o vánoční půlnoci vzrost- la do velikosti nadzemské, že celá buchlovická krajina není dost širá, aby vystačila být pozadím jejího úsměv- něho zjevu. A vy jste pohlazeni, utišení. Je noc — ale Ona střeží buchlovické role a vinice, obyvatelé mohou spát pokojně, Madona jim vdechuje svůj úsměv.

Božská Matka je mnohobodá a má i přemnoho po- zemských sester. Dívám se na dřevoryt novoročenkou- vý. Je to Madona a není to Madona. Jejím pozadím je kostel, na jehož průčelí právě přistála vánoční hvězda. I když vím, který je to kostel, z něhož vychází matka nesoucí dítě v náručí, vím, že novoročenka nechtěně, ale působivě říká: co je ochranou tvrzí ženy i dítěte. Máte pocit zimy z matčiny chránící ruky a plachetky, do níž se dítě tře- savě toulí. Kostel, o němž se opírá matka vycházející na známé náměstí, z něhož ovšem vidíme pouze dvě cha- rakteristické věže, tvoří hradbu mezi dvěma světy — tím dole na neviditelném, ale tušeném náměstí a mezi tím, z jehož tajemných dlaždic je odhalen cípek, ač i ty hvěz- dičky jsou oku tak známé a skoro zimavé jak dlažďení na náměstí v půlnočním tichu.

Vždy by se našlo něco nového a hlubokého, co rytec vyjádřit nezamýšlel, ale co potvrzuje tvořivé hlubiny, o něž své rydlo rozžhavil, kdybychom probírali z grafických listů jeden po druhém a luštili smysl obrazové zvěsti. Chtěl bych k betlémské radosti připomenout Hrabalova zvířata, která vytvářejí skupinu takřka prorocké vise u podnoží Božího dítěte, kde adoruje Matka i Pěstoun v podobě prostých lidí vesnický upracovaných. Cítíte, jak z těch zvířátek dýchá odpočinutí, slastné nalezení všeho, o čem apoštol říká, že nemá tvář po tom vzdychá až dosavad. V tomto klanění lépe porozumíte holubičce z nebe slétající k betlémskému oltáři: sám Duch vyzna- menal němou tvář pozemskou tím, že si vzal svůj sym- bol z podoby její bělostné sestry. A snad i zaslechnete otázku, která je nejhlubším údivem veškeré vánoční ado- race lidí, kteří jsou vladaři němě tváře a plným právem si uvědomují slova apoštolská: Ještě se na nás nezjevilo, co my budeme...

Z naznačeného, tuším, vysvítá, že Hrabalův Betlém ne- ní betlém, jak jsme na něj zvykli z dosavadních grafic- kých výtvorů. Není pouze tělesný, ale duchovní: ná- znak, nápodoba, náčrt toho Betléma, jehož definitivní po- doba teprve spatřena bude, vytvářející se z naznačeného

v meditujičím srdci. V tom smyslu nemá asi obdoby — a to nejen u nás. Nezdá se mi být ani v nejdrobnějších listcích betlémkem pastýřů a králů v pozemském slova smyslu, tím méně nějakým folklórem, by jsou vzaty ty- py i z nejskutečnějšího buchlovického prostředí. Setkáme se tam s náznaky Poutníků a Proroků a Vidoucích, s ce- lou galerií vůdčích duchů lidských. Je to Betlém spíše pomyslný, ale nejreálnější, jenž v nás může zanechat ta- kovou stopu zjevení, jako zázračný obrát v myšlení, ja- ko prožitek objevitelský. Takovýto Betlém stále v růz- ných originálních obměnách tvořený a nikdy vlastně ne- dotvořený, protože nevyslovitelný — svědčí o tom, že prožívání mysteria Vtělení jest vnitřním umělcovým stavem, něčím už neztratitelným, jeho zakončením a od- počínutím. Betlém je trvalá Hrabalova pohoda, naladění, které „není odtud“ a jemuž se říká inspirace.

Tak Hrabal svým dílem pracuje v nás, vyhrabává v nás, co jest jako neexistující. Rozsvěcuje Betlém teprve v nás planoucí a v nás k definitivnosti svého významu dotvo- řovaný. Betlém, který nemá nic společného s děláním vánočních obrázků, byť nejmistrnějších. V Hrabalových betlémských nápovědách je cosi zjevovalského, zákmit z té záře, jež obkličila pastevce schopné půlnočního pro- buzení. Nejsou dílem obrazivosti grafickou, nýbrž bezpro- středním, jakoby adventně pravěkým cítem člověka a nad to jistotou křesťana osvíceného vírou. V tom smyslu ja- ko jeho Les i Betlém Hrabalův má v grafické literatuře mystické svou doménu, teprve jím snad za našich časů objevenou. Není divu, že naše vynikající umělkyně go- belínů Marie Hoppe Teinitzerová používala mnohokrát do budoucích kostelů liturgické náměty podle kněžských vi- din umění Hrabalova.

Betlémské listky Hrabalovy vycházejí právě z jeho Le- sa, z pokřesťaněného pralesa pohanského, v němž lze vytušit jako šumění lesnatých pahorků odvěkých, touhu člověka i přírody rozjímačích o prasevte a též čekající na věčnou a slavnou prabudoucnost lidstva. Pomyslný Hrabalův Betlém se skládá právě z lesních kulís zná- mých z jeho velkých dřevorytů zachycujících jakési věč- nostní ovzduší a propastné rozmezí. Tyto dřevoryty vy- tvářejí pozadí Jeruzaléma a cesty vedoucí k jeslíčkám v celek stmelitelný a pochopitelný jen v půlnočním „ob- klíčení jasností“, jak o něm vypravuje Pismo. Proto jsou betlémské zákmity Hrabalova rydla zasazovány do sfér kosmických prosvětlujících zážraků, které se dějí hodně hluboko až v kořenech zemitého dění.

Však právě svůj veliký lesní dřevoryt, kde mistrnou technikou do hloubky se vpíjejícího rydla znázornil bet- lémskou událost, plným právem Hrabal nazval „Zázrak“. Mezi kořeny gigantického trojstromoví jest jeho betlém- ská jeskyňka, z níž vychází zjev Matky a Dítěte. Jiný z velkých dřevorytů, jež Hrabala objevily ve světě, zná- zorňuje, tuším betlémskou tragédii, která bývá často za- mlčovanou tváří oslav vánočních, pokud nesměřují do- vnitř. Pod stromem, z jehož loveckého posedu se dívák rozhlíží za hvězdou nad neprobádatelným mořem lesních vrcholů zářící — pod tímto výhledovým stromem právě v skrytosti a nenápadnosti vytryskla růžička s poupát- kem jako radostný výhled Matky a Dítěte, o nichž vesmír podává zvěst a kteří se ztajíli do samotných zemitých zá- kladů výhledového stromu.

Není divu, že ostatní prožitky velkých dřevorytů Hra- balova Lesa, jenž šumí a zpívá o lidském životě, vyvěrají z betlémské půlnoci, kterou jest prozářen byt nejčerněj- ší Hrabalův les. Tak proslavené „Lesní varhany“ jsou ze- mitém doprovodem dokonce snad andělských písní. Div- ka v stromovém hnízdě nad pahorky, jež k nebi spínají věnec svých stromových rukou, má zajisté vztah k nej- toužebnějšímu mateřství, po němž úpěly věky. Pištec, jenž

hraje ve větvích, jest poslušen jediné společné taktovky, jež řídí betlémskou pastorelu všeho člověčenstva. Vyjde-li z lesní noci, spatříte v ní na Hrabalově obloze jedinečné rydlem v nesčetných šípech vytvářejících křížové obrazce zachycený „sluneční div“, před kterým poutník v extasi kleká a docela dobře vytušíte: tak tomu asi bylo, když „jasnost Boží obklíčila je“.

V tom smyslu také všechny lesní cesty Hrabalovy, pokud v nich prokmitne zjev člověka, mají jakousi betlémskou orientaci. Vidíte-li na velkém lesním dřevorytu ucházeti do slzavého údolí Adama a Evu, neprocházíte pouze zborceným pralesem, v němž dotančily víchry a blesky, ale máte zvláštní pocit dřev skácených, ale k něčemu novému připravených. Celý les je kolébkou nejen těch dvou vyhnaneckých těl, která v něm svítí a k sobě sblížená cílí až k Děfátku plenkami ovinutému, jehož kolébku tušíte kdesi na konci nedozírné a nesčetněkrát zatrasené cesty za sedmými pahorky.

I nepochybná nepokojnost „dvou přátel“ procházejících lesním labyrintem, jakési spěšné dohadování se, kudy a kam, které vycítíte v náznaku těchto poutníků ztrácejících se pod stromovými obry, nám vybaví cosi koledového: Půjdem spolu do Betléma... Opakem pohybu těch, kdo jako pastýři kdysi „odešli s chvátáním“, je královská cesta mnicha, v níž slyšíte cosi jako pomalé a vážné adventní odbíjení hodin do plnosti časů. Ten zvláštní roztrysk světla v černém pozadí mnichovy noci jest upravená tříkrálová hvězda, na níž nelze nemysleti tomu, kdo v houštinách lesních prožil zjevení, kdy skulinou v dálce pronikne oslnivě a náhle paprsek vycházejícího nebo zapadajícího slunce. Mnich, který v svém vnitřním vývoji má už za sebou toto zjevení hvězdy na východě, jde sám královsky usebraný cestičkou, jejímž erbem je hlemýžď. Jeho poutnický zjev nemůže nevyjadřovat adventní putování velikých duchů lidstva vědoucích, že právě v nejtemnějších osaměních lze mít nejbližší kontakt s božským Sluncem, bez něhož nemohou žít tvorové ani nemá příroda a které od nich adventně musí být žádáno a přivoláváno, ježto „plnost časů“ lidem sama ani se nevnučuje, ani k nim nepospíchá... A vidíte-li Hrabalův „pohřeb v lese“, nemůžete nemyslet v této betlémské orientaci na milióny toužících, které se nedočkaly, nemůžete nevzpomenout na onen tklivý pohřeb milované Rachel, kterou Jakob pochoval právě při cestě vedoucí do Betléma...

Ale nemusíme se dívat jakoby dalekohledem k velkým lesním dřevorytům Hrabalovým, abychom v tomto jeho vesmíru postihli „radost velikou“, která je pravým znakem Hrabalových prací. Stačí se mikroskopicky zadívat dovnitř kterékoliv rychlé kresbičky a příležitostně dřevorezbičky a neminete se se zábleskem veliké radosti, která se útěšně usmívá z Hrabalova černobílého umění alespoň skrytým ptáčetem, které tam kdesi uvnitř na větéve zpívá. Postihnete-li tuto nezemskou pohodu v mnoha Hrabalových pracích celkově jako z vnitřního ohniska umělcova vycházející paprsky, poznáte mystiku Vánoc, kterou by umělec nemohl vnutit do svého díla, kdyby v něm neměla své hnízdo neproměnlivé trvalé. A to je ten Hrabalův Betlém, jež nutno zachytit v divákově duši v jeho paprskovitosti mnohasměrné. Betlém, jehož výtvarné znázornění je čímsi přece jen vnějším jako nit pláště Eliášova, jehož vlastní jsoucno niterné je unášeno do ohňových světů. Nebo, chcete-li zůstat při zemi: Hrabalův Betlém je tak zvláštní a mimořádný ve své celistvosti složené v jediný vyčerpávající pohled svých přemnohých výtvarných částíček, jako byste šli na půlnoční do hlubokých lesů sněhem, v němž prosypějí odlesky hvězd a vy při tom v neviditelných stopách cítíte, že tudy před vámi proběhlo cos jako předjaří slunné.

Což nevidíte, jak jezulátko k zemi přistává v klesajícím obláčku? A kde jsou jeho jesle? Pole křížů vidíte, jeden kříž vedle druhého a všechny jsou stejné. Bitevní pole křížů, kam jezulátko přináší květ z ráje jako žezlo svého království. Roztrysk z oblouku duhového, vítězné šípy prvních paprsků slunečních jsou jeho doprovodem. Byl by v tom terezínský hřbitov, kdyby dřevoryt nebyl vznikl dávno před jeho zrozením. Nic konkrétního, programového — ten vánoční hřbitov je tak skutečný a

pravdivý: jsou to možná dřevěné chatrče lidí živých, jsou to domovní znamení duší, snad jsou to pera namáčená do slzavého údolí. Kdo ví, ale je v tom obrázku živoucí prožitek, nesmírné poznání a zjevení — veliká radost mří tam, kde je jí nejuvic zapotřebí. A jako pečeť na neviditelných vratech tohoto hřbitova je k nebi se divající beránek. Je to snad vězení, jehož trní rozkvétá do růží a jehož tmy jsou léčeny diviznami? Tak to Hrabalův vánoční zápis napovídá a vidí.

Ale výsostným vozem k Ježíškovu sestoupení jsou také mocně rozevláté a až k zemi se shýbající ruce mohutných pňů stromových. Tam kdesi mezi horami takřka tlučou na okénko, z něhož vyhlíží duše čekající. Nemá podoby dítěte, ale vesnické ženy v černé halence, která jakoby od pohřbu nebyla odložena. Proč by tato duše od světa odpoutaná nemohla slyšet nehmotnou píseň ptáků zpívajících právě pod jejími okny a větvičkami jakési zapomenuté rajske vanutí, jež provází Sestupujícího z výsosti?

Betlémskou jeskyňkou stává se v Hrabalovi rozevlátý strom svými chránivými větvemi a nepříznivým nitrem, k němuž se musí člověk proklestít. Takovým chlévem za Betlémem jest také osamělá myslivna, neboť skrytost radostné zvěsti je vyjádřena samotou, jako její universalnost mořem hlubokých lesů. Hrabal poznává betlémské pastevce v podobě osamělých venkovanů, upracovaných dřevářů, lidí prostých, ale svobodných, kteří se šli s přírodou a skrze ni s Bohem.

S tím větším podivem však zjišťujeme, že po ztotožnění jesli se stromem a venkovskou krajinou je náhle nalézáme i uprostřed světa komplikovaného: mezi mrakodrapy, důlními věžemi a haldami, v přístrojích a výpočtech, ve světě techniky. Komíny dýchají, ohně vyšlehují — to už není Svatá noc, ale Hrabalova Epifanie, která předjímá letnicové poledne svítící v nesčetných obměnách do všech pracovišť, ke všem stavům. Ale myšlíte byste se, kdybyste to přičítali k módnímu výtvarnému projevu vyvěrajícího z davu. Jesle v průmyslu Hrabal už vytvořil před 40 lety jako organický závit vycházející z kněžské duše nad jeslemi v osamění dumající.

Veliká radost zajisté patří všemu stvoření, ale úspěšná cesta do Betléma vůbec není davová, i když Chudáček Boží v Hrabalově lese o ní káže zástupům nesčíslným. Jako po andělově zvěstování dozněly nebeské písně a zhasla nadpřirozená světla a cesta probuzených pastevců vedla docela obyčejnou nocí, nebýt víry, která v rozličné jasnosti byla rozžata v jejich duších — tak také houštiny, vyvrácené stromy, tmy a překážky v Hrabalově lese promítnuté do kulis Betléma ukazují, že k jeslím nutno se propracovat. Nedostatek tohoto osobního propracování je asi pravá příčina našeho povrchního a příliš už mile zvykového vánočního pohledu na jesličky. K spojení s nimi každý z nás dochází sám. Křesťanská mystika spojuje nezná kolektivních cest. Ne všichni, kdo šli v hloučku omilostněných pastevců, dosáhli skutečného spojení trvajících až do věčnosti. I naše Vánoce leckdy příliš efektně i v kostelích slavené se zastavují u betlémků, které v podstatě jsou lidovým opisem „veliké radosti“, pozemskou ilustraci nadzemského, pouhým zdejším šatem pro úžasnou náplň, jejíž existenci, tuším, lze nerosovatelně vycítit právě jen v pomyslném Betlému Hrabalově, uchopíme-li, opakují, všechny jeho vánoční projevy v jednom sjednocujícím pohledu. Tato neilustračnost a nemalebnost a nedekorovatelnost jeho Betlému tne do živého jako prorocké zvěstování o Panně a andělské zjevení o Dítěti.

To se ovšem netýká všech očí najednou, ale vyvolených, takových, jako měli tři mudrci, jichž mitru upraveně kníže Hrabal vyjádřil v působivém trojpoprsí — jak bývají znázorňováni tři váleční vítězové na pamětních medailích — v jejich společném a věrném zacílení k betlémské hvězdě. Uvážíme-li, jaké dobytelské síly je třeba lidské hlavě, aby se pozdvihla nad zem k nadpřirozenému, cítíme vladařskou důstojnost jejich hlav do jednoty splývajících a jejich společný postoj právem označíme: královská připravenost a odvaha.

Týž knížecí původ, ovšem vyšší než z krve a těla, spatříte na drobném dřevorytě slováckého starce, je muž božské Děfátka se snáší do náruče. Na tak malém

prostůrkou Hrabal zaznamenal své simeovské vidění, slavný portrét svatodušního člověka; hvězdy i květy i ptáci vířivým pohybem vytvářejí mu svatozář. Mohutným nad rodným krajem vznatým letnicovým plamenem je při tomto betlémském setkání světelně probleskující Buchlov, předzvěst už země nové, Duchem proměněné. Údiv, v němž se Simeon setkává s pravou čekanou, s událostí samozřejmou, vám promlouvá o víře přetavené v záblesk Patření.

Není divu, že jedním z nejnovějších kmitů betlémské epopeje Hrabalovy jest také portrét vánočního muzikanta Jana Jakuba Ryby. Vystihuje ráz jeho doby i v jeho oděvu i v jeho varhanním prostředí. Barokním oknem na hlavu komponistovu lije plnost tříkrálová hvězda a růžové poupě, do jehož trnu jako k udidlu Ryba zabodává svou pravici, trn jest nejen perem k napsání tónových značek skladebních, ale symbolem oslavené Panny s Děťátkem, která se z růžové vůně dívá na svého lidového muzikanta. Při pohledu na tento obrázek cítíme, že Hrabal je vyvolen, aby zachytil podoby betlémských světců u jeslí, všech mystiků Vtělení. I Hrabalův autoportrét by muel mít radostnou světelnost v jeho nitru habituálně přebývajících Vánoc.

Toto trvalé přebývání vánoční pohody uvnitř projevuje se leckdy i na námětech, které jsou vzdálenější tajemství betlémskému. Mám dopisovou perokresbu, památku na naši společnou pouť do Staré Boleslavi a svátku sv. Václava. Arnošt Hrabal snad v ní zapisuje svou tehdejší modlitbu k Dědici země, při níž nemohl nemít na mysli právě svůj rodný kraj. Kresba přináší Dědicovu odpověď. Nad typickými dvěma horami Hrabalova domova, v pohledu patrně k ohňovému sloupu, tryskajícímu ze staroboleslavského mučedniště, sklání se mohutně poprsí Dědice s rukama přímělně sepnatými. Ruce vyrůstají z řasnatého těžkého pláště, který jest svými záhyby rozestřen nad horami pozemskými. Je tím snad vyjádřeno Claudelovo vidění, že Dědic k nebi vyrůstá z každého místa naší země, která vsířebala jeho krev? Nad tímto živoucím obrovitým žebřem, který zem s nebem spojuje, sklání se vyprošované pozeňání v podobě rozevlátého obláčku, z něhož vychází — opět jakoby ve vidění claudelovském — Pražské Jezulátko ve svých pestrých oblačných šatečkách. Hrabal jistě neilustroval slavné Claudelovy básně, ale zevnitř vystihl to, co také jasnozřivý cizinec označil jako duchovní tvář, nehmotnou zkratku, rozpoznávací znamení, svatodušní erb české země.

Svatý Václav jest v našich dějinách opravdu jako kníže vánoční, první z těch, kdo zrození Spasitelovo u nás připravovali svou smrtí. Mám před očima jinou upomínkovou kresbu, která se zdá být svatováclavským mystickým programem. Staroboleslavská krypta jako betlémská jeskyně, v ní jesle — oltář. U jejího vchodu Kosmas a Damián jako dva andělé nad vchodem do krypty ve vítězném oblouku drží korunu věčné slávy. Ale Václav k oltáři spěchající je odkopnut? Padá do podoby kříže na schodech ke kryptě vedoucích. Není sražen mečem bratrovraha a jeho pomocníků. Těch už tam vůbec není. To z oltáře krypty, přímo ze svatostánku, linou se ostře a bezpečně jako dva meče obětí paprsky — a jimi je sklán Dědic, zanechávající na zemi vše pozemské a světské, svůj trojí dar: knížecí plášť, meč a čelenku. Není to triumf herodesovských kopí, ale div božské milosti. Jsou to naše Vánoce, české: nám, nám narodil se...

I toto vánoční novum v ikonografii svatováclavské patří do Hrabalova pomyslného celkového Betléma, promlouvajícího o veliké radosti hlasem naprosto svérázným a dosud neslýchaným.

Mám odpověď Mikoláše Alše, poslanou v listopadu 1909 Antonínu Podlahovi, jenž jej žádal o Jesle. Jednalo se o věc lidovou, českou reportáž události betlémské, o původní zprávu grafickou s českou výrobní značkou, ovšem že mistrnou. Odpověď obsahuje náznak, že k cestě do Betléma, byť jen ilustrační, je třeba aspoň toho zemité přirozeného obklíčení světlem, jaké přináší obvyklé kostelní slavení Vánoc: „Promiňte laskavě, že pro zrak nemohu se v žádnou práci uvázati. Stárnu také pomalu, za té tmavé pohody nelze vůbec ani pracovat a jsem v těchto věcích již tak vyčerpán, že bych musel opět delší čas na venkově lid pozorovati. Dovoluji si však sdělit, že ty jesle by bylo možno se vypůjčit ve spolku „Mánes“, dále též pan farář Dostál Lutínov v Prostějově má ode mne jesličky velice as málo známé a po mém názoru, rače odpustiti, dosti zdařilé. Dělal jsem takové obrázky za dobrych nálad, které vynutiti nelze.“

Po 50 letech ve výtvarné cestě za Jeslemi jsme učinili podstatný krok k niternosti vytvářením díla nikoliv ilustračního, ale vyprávěcího z kněžských meditací a prožitků leckdy mystických. Nový Betlém se zrodil na území, které právě dnes rodícími se archeologickými objevy nás přivádí k našemu prvokřesťanství, k našim národním jeslím. Na příští prosby o reprodukci Jeslí Hrabalových mohli bychom za umělce odpovědět asi takto: „Můj Betlém vychází z lesa greckého, kde svoje jesle postavil a u nich o vánoční půlnoci kázal Chudáček Boží, obroditel křesťanstva. Jeho světlo mě vedlo přes Jeseniky, ale zakotvilo v lesích buchlovských, kde pod dvěma horami jsem doma. Můj Betlém je doma. Nosím jej v srdci, dědictví svých rodů, především mé matky. Ta zavřela své hmotné oči právě, když se svítily hromniční svíce, pro cestu do nebeského Betléma a za zvuku Simeonovy písně plné radosti nad setkáním s Jezulátkem už zde na zemi v čase.“

Spontánnost, stálá pohotovost Hrabalova pera a rydla k betlémským motivům jest výronem jeho snoubenecké lásky k lesům, jichž nejduchovnějším symbolem jsou hmotné dřeviny jako kříž a jesle. Z jeho bytostného zabýdlení v lesích, které jsou mu čirým zrcadlem života, nutně bez jakéhokoliv vynucování, díky ovšem jeho fyzickému zdraví vpravdě dřevařskému, vychází přemíra vánočních námětů, která svědčí, zvlášť přibýváním umělovcových fyzických let, o radostnosti nadpřirozeného mládí, která jest svatodušním úsměvným erbem jeho vánočních kreseb nevystihujících pouze radostnou lid Vánoc, ale i rub v jeho tragickém podkladu. Hrabalovy práce jsou kontemplace uvnitř prožívané, z vnitř viděné a odtud promítané. Svědčí o prožívání Vánoc víc než kostelním — to jest: v čase liturgicky ohraničeném — ale v prožitku nekončícím, věčnostním. Vánoce jsou prostě v něm, tak jako jeho lesy, v nichž jesle — živitelky — patří k samozřejmostem jako brázdy do tváře krajinné.

Mluví-li se o uměleckosti skladatelova díla — to je o inspirovanosti shora a neprogramovosti zdola — říká se: Byla v něm hudba. V tom smyslu lze říci, že vánoční záblesky kmitající v lese Hrabalově budou vždy vydat svědectví, že ukazoval k cestě do Betléma: Vidění bylo v něm...

Jan Lebeda

K SVĚTOVÉMU VÝROČÍ SOCHAŘE DONATELLA

Už když 13. prosince 1466 umíral starý a ochrnutý Donato di Niccolo di Betto Bardi, zvaný Donatello, ve svém chudém domku v ulici Cocomero nedaleko kláštera San Niccolo ve Florencii, byli si současně dobře vědomi, že odchází člověk vysoko vynikající nad průměr své umělecky bohaté doby. Téměř celé město se zúčastnilo slavného pohřbu do krypty Brunellescova nového kostela San Lorenzo, malíři, sochaři, zlatníci, architekti doprovázeli na poslední cestě svého významného rodáka, básníci skládali oslavné verše. Andrea della Robbia, příslušník široce rozvětvené proslulé rodiny sochařů,

ještě ve vysokém stáří s pýchou vzpomínal, že byl jedním z těch, kteří nesli Donatella ke hrobu. A ačkoliv již uplynulo 500 let od chvíle, kdy Donato byl uložen k věčnému odpočinku podle svého přání v blízkosti svého přítele a příznivce Cosima Medici, jeho nadčasové dílo promlouvá stále stejně živě.

Donatello stál při samé kolébce renesance, toho převratného myšlenkového proudu v dějinách lidstva, které dalo světu tolik vynikajících jedinců. Syn prostého česáče vlny, který se aktivně účastnil i tehdejších sociálních bojů (začež byl na čas vypovězen z rodné Florencie),

využil se nejprve malířem, ale již jako dvacetiletého nalézáme jej v sochařské dílně Ghibertiově jako pomocníka při plastické výzdobě florentského dómu. Soudobé prameny označují Donata jednou jako sochaře v kamení a rytce, jindy jako malíře a zlatníka. Vasari, který v 16. století napsal životopisy významných italských umělců, uvádí, že byl „nejen znamenitým a obdivuhodným sochařem, ale i zkušeným štukatérem, vynikal znalostí perspektivy a byl i velmi váženým stavitelem“. A dodává, že „žádný umělec ho nepředstihl, ba ani se mu nevyrovnal“.

Ovšem přes tuto všestrannost (v oně podivuhodné době nikterak neobvyklou), tkví hlavní těžiště Donatellovy práce a jeho stěžejní význam v umění sochařském. Jeho děl je velké množství a těžko lze vybrat nejvýznamnější. Již ve svém pískovcovém Zvěstování v kostele Sta Croce ve Florencii „zvláště velké umění ukázal Donato postavou Svaté Panny, jež ulekutá náhlým zjevem anděla, jenž ji zdraví, obrací se k němu bázlivě s něžnou, líbeznou úklonou. V jejím výrazu se jeví pokora a vděčnost, jež vídáváme v očích toho, kdo byl překvapen nějakým darem, a to tím výrazněji, čím je dar větší. Roucho Madonino i andělské sochař krásně upravil v mistrné záhyby, pod nimiž se jasně rýsuje lidské tělo, jak tomu bývalo u soch antických. Tím znovu přivedl k životu antickou krásu, jež byla světu tolik let skryta“ (Vasari). A tentýž autor připojuje, že „díla Donatova jsou stejnou měrou výtvoř jeho rukou jako ducha“. Snaha o krásný, ušlechtilý a přece realisticky přesný tvar pojí se v Donatellově díle s hlubokou duševní složkou, a proto je jeho umění neslohové, životné a nadčasové.

Na reliéfech v kostele sv. Antonína v Padově projevil

se Donatello jako mistr, ovládající bravurně všechno to, co renesance přinesla v oblasti znalosti perspektivy a optiky. V těchto scénách o mnoha figurách, líčících epiky světovy zázraky, stal se reliéf plastickým obrazem, líčícím s krajním využitím všech tvárných možností světla a stínu s ilusivní přesvědčivostí složitě projevy, ve kterých udivují zejména umně konstruované architektonické perspektivy a hloubkové řešení, jaké dosud nebylo dosaženo.

Skupina reliéfů na motiv Madona vnáší do tohoto prastarého námětu křesťanské ikonografie zcela nové rysy. Výjevy jsou pojaty zcela netradičně a téměř žánrově. Matka Boží je prostá chudá žena, sedící na zemi, dítě je zabaleno jako souvěké nemluvně.

Nutno se zmínit alespoň ještě o nejznámějším díle Donatellově, jezdeckém pomníku condottiera Gattamelaty. Ačkoliv byl vytvořen v reminiscencích na antiku, přece v něm není nejmenší stopy imitace. Srůst figury s koněm je pevný (na rozdíl od gotických pokusů o zvládnutí podobného úkolu), anatomická stavba koně-mimochoďníka je dokonalá, jezdec je sice v idealisujícím rouchu, ale proveden s naprostým realismem.

Jako člověk byl Donatello — podle zpráv současníků — laskavý, skromný a nelpící na majetku. Peníze prý měl přivázané v měšci u stropu své dílny a přátelé a pomocníci si sami mohli brát kolik chtěli a potřebovali. O jeho na tehdejší dobu vysokém sociálním citění svědčí i to, že odmítl předat svůj nevelký stateček svým hrabivým příbuzným, ale pokládal za spravedlivé odkázat jej sedlákově, který na něm po celý život namáhavě pracoval.

Dr. Věra Remešová

MALÍŘ NAŠICH KOSTELŮ

(K 30. výročí úmrtí Z. Rudla)

Jméno malíře Zikmunda Rudla (1861-1936) je známo v kruzích našich památkářů již z toho důvodu, že se významně účastnil malířské výzdoby našich významných objektů v 2. polovině 19. a v 1. polovině 20. století, avšak v dějinách malířství upadlo v polozapomenutí. České odborné slovníky neznají ani data jeho úmrtí, ač letos 19. září bylo tomu již 30 let, co byl pohřben na IV. Olšanském hřbitově. A přece si tento žák malířů F. Sequense a M. J. Trenkwalda, jenž se svou malířskou tvorbou zapsal do dějin Svatovítské katedrály, vyšehradského kapitulního kostela aj., nezaslouží, aby jeho dílo bylo zapomenuto.

Potomek pražské mědirytec rodiny Zikmund Rudl, se narodil 7. května 1861 v Praze; tamtéž studoval na Akademii u prof. Sequense (1882) a později ve Vídni a v Římě. Od r. 1883 vystavoval na pražských žofínských výstavách Krasoumné jednoty (žánrové náměty: „Dívka z Montecassina“ (1883), „Tu máš papej“ (1884), „Dívka s květinami“ (1886), „Selanka“ (1892), popř. portréty (1886, 1892, 1893). Za vídeňského, popř. římského pobytu začaly se v Rudlově tvorbě výrazně uplatňovat motivy náboženské. Tak na výstavě KJ roku 1887 byl vystaven obraz: „Ego sum lux mundi“, v následujících letech: „Nechtež dítek přijít ke mně“ (1888), „Vidění“ (1889), „Kristus s apoštoly“ (1890), „Madona“ a „Gloria in excelsis Deo“ (1891). Touto při-

pravou činností, podchycenou výstavními katalogy KJ, vyrůstal Rudl k svému vlastnímu životnímu poslání, v malíře našich chrámů, jenž nikdy nezapřel nazarénský směr svých učitelů (oltářní obrazy, fresky).

V Praze pracoval Rudl v devadesátých letech 19. století v kapitulním kostele vyšehradském (oltáře v kapli sv. Máří Magdalény a sv. Alexia a v kapli sv. Josefa); na počátku 20. století se Rudl účastnil malířské výzdoby u sv. Víta (kaple sv. Máří Magdalény a kaple Pernštýnská); pro pražský arcibiskupský palác vymaloval české zemské patrony. Vedle účasti na výzdobě cyrilometodějského kostela v Karlíně značnou pozornost svého času budily nástěnné obrazy ze života Kristova ve svatováclavském kostele na Smíchově.

Mimo Prahu pracoval Rudl v kostelích v Kraslicích (kol 1896), v Mostě, ve Zvoli, v Žehušicích (kol 1910), v Liberci, v Bohosudově, v Chebu, ve slezském kostele P. Marie Pomocné ve Vratislavi a jinde.

Z Rudlova díla, pokud nemělo náboženský charakter, třeba se zmínit o jeho účasti na výzdobě přijímací haly hlavního nádraží v Praze, jakož i o „krajinkách“, jež se snažil uplatnit v tzv. „Půjčovně obrazů“ někdejší Krasoumné jednoty (1917-18).

Rudl zemřel ve věku 75 let v Praze, dne 15. září 1936 a byl pochován — jak již uvedeno — na Olšanech.

V. Ryneš

MIKROFILM - OCHRÁNCE VZÁCNÝCH PAMÁTEK

Naše knihovny a archivy mají ve světě znamenitou pověst. Obsahují poklady nesmírné ceny a kulturního významu. Poklady, které shrnují právě tak díla našich předků jako vzácné unikáty zahraniční. Mezi nimi je mnoho skvělých památek církevního umění domácího i cizího.

Pomáhat uchovat tyto skvosty a zároveň je zpřístupnit všem, kteří se zabývají jejich studiem nebo se chtějí pokochat jejich krásou a moudrostí — k tomu nám napomáhá jedno vynikající moderní zařízení: mikrofilm a čtecí přístroje. Mikrofilm dokáže shrnout na nepatrnou plo-

chu filmového políčka celý rukopis nebo stránku vzácného tiskopisu.

Navštívil jsem jediné zařízení, které v naší vlasti soustavně pracuje s mikrofilmem. Je to fotografická laboratoř univerzitní knihovny v Klementinu. Vstupte se mnou do rozsáhlé místnosti, ozářené ostrým světlem elektrických lamp. Pracovníci laboratoře Anderlík a Moravec sedí u snímacích přístrojů a pořízují snímky mikrofilmu. Před krátkou dobou ukončili mikrofilmování „Pasionálu abatyše Kunhuty“, skvostného díla pozdní gotiky 14. století. Pro-

hlíží s upřímnou úctou vzácné středověké dílo, které tu dosud leží. Kniha se skvělými středověkými barevnými ilustracemi, s nádhernými, něžnými a složitými iniciálami si zaslouží, aby se jí ruce lidí dotýkaly co nejméně. Aby tak byla uchována pro časy budoucí ve stavu neporušeném. Ale tato kniha je velmi často žádána vědci všeho druhu: znalci umění, literárními historiky a jinými badateli. A tady leží vlastní uplatnění mikrofilmu. Toto ob-
jemné dílo je nyní shrnuto do několikacentimetrového kotouče mikrofilmu, který lze kdykoli zájemci předvést na čtecím přístroji. Jeden snímkový přístroj a čtecí aparát je výrobkem, který nám nedávno dodala NDR. Jsou to bezvadné stroje, které umožňují dokonalé přečítání této vzácné církevní památky. Ale protože je kniha velmi požadována i prostými laiky, pořídili pracovníci laboratoře již její dokonalé pozitivy a tak si můžete na jednotlivých listech prohlížet bez obavy a výčitek svědomí dokonalou reprodukci vzácné církevní památky.

Mikrofilmování rukopisů je ovšem práce velmi obtížná. Vedoucí laboratoře Antonín Šesták vysvětluje, proč: „Mikrofilmování rukopisů žádá od fotografa velmi citlivý přístup k věci. Nezbytná je nejen přesná expozice, ale také vhodné osvětlení rukopisu a volba materiálu. Zvláště důležitá je vývojka. U rukopisů jde totiž o to, aby podklad textu nepůsobil potom rušivě.

Ale také velikost, váha, podklad, písmo a barva rukopisu znamenají často velké překážky při snímkování. Mikrofilmovali jsme rukopisy až 60–70 kg těžké, značných rozměrů. Např. Lobkovický kancionál je takto těžký a vysoký je 70 cm. Takové rukopisné knihy musíme dopravovat na pojezdných zařízeních, jež jsme museli ještě sami přizpůsobit tomuto nesnadnému úkolu. Ale jsou tu také rukopisy velmi drobné: rozměrů 10 X 6 X 10 cm. S těmi není práce lehká.“

Důležité je, že laboratoř mohla mikrofilmovat také naše vzácné církevní památky, chované v cizině. Na příklad Poděbradský žaltář z drážďanské knihovny nebo Kosmovu kroniku z Vídně. Povinně se mikrofilmují vzácné rukopisy a tisky, které jdou do restauračních dílen. Je totiž třeba zachytit jejich přesný stav před prováděnou úpravou. Zub času i dřívější málo pečlivé opatrování památek způsobilo na nich velmi těžké škody. Zvláště železitoduběnkový inkoust působí neblaze: v rukopisech vznikají po něm celé díry, které je nutno vyspravit při restauraci.

Tuto skutečnost mohl jsem si právě ozřejmit na Mladoboleslavském kancionálu, který právě nyní půjde k důkladné renovaci. Pohled na díry, které způsobil uvedený inkoust, je opravdu žalostný. Mikrofilmovat takto poško-

zený rukopis a nijak mu při tom neublížit — to je opravdu moderní zázrak.

Nyní se právě provádějí expoziční zkoušky s barevným mikrofilmem. Pracovníci laboratoře dosáhli již velmi pěkných barevných obrázků, o čemž jsem se mohl hned na místě přesvědčit na čtecím aparátu. Co dělá ještě potíže — to je zlato, které je právě velmi často užito při výzdobě kancionálů, žaltářů a jiných památek církevního umění. Zlato na mikrofilmu není zlaté, nýbrž hnědavě žluté. Bude to velký hlavolam, jak to napravit. To dosud čeká na řešení. Právě tu je mikrofilmován vzácný francouzský pontifikál, vyzdobený dukátovým zlatem na mřížkovaných podkladech...

Užít mikrofilmu to neznamená jenom šetřit vzácnou památku. To znamená také šetřit místem. S mikrofilmem pracuje laboratoř od roku 1947. Za tu dobu pořídila asi 220 000 mikrofilmů, snímků a zvětšenin. Kdybyste chtěli vidět, jakou úsporu místa to znamená, museli byste si napřed představit knihovnu nejméně o deseti nebo i více prostorných sálech. A tato neobyčejně velká knihovna je tu shrnuta do dvou skříní s kotouči mikrofilmů. A ještě nejsou plné. Pro názornost si řekněme, že na každé filmové pásce je deset políček a na každém políčku deset stránek tisku.

Kdo mikrofilm potřebuje a odkud laboratoři přicházejí objednávky? Na tuto otázku lze odpovědět dlouhým výčtem zákazníků. Především ovšem univerzitní knihovna sama: potřebuje mikrofilmovat rukopisy, vzácné časopisy a tisky. Dalším zákazníkem jsou univerzitní ústavy, ústavy Akademie věd a jednotliví vědečtí pracovníci. Významný podíl na objednávkách mají ovšem zájemci zahraniční: a to zase jak jednotlivci, tak vědecké instituce, knihovny a archivy. Lze říci, že počet zahraničních odběratelů neustále stoupá. Splnění přání zahraničních zájemců znamená jenom zisk potřebných valut, ale také na oplátku možnost pořizovat mikrofilmy vzácných originálů zahraničních.

V cizině je používáno ještě jedno moderní zařízení, které nám dosud chybí. Je to tak zvaný mikrokard. Na jednom obrázku běžného mezinárodního formátu je možno zachytit 60–70 stránek nějaké publikace. To znamená, že celou knihu lze shrnout na třech, čtyřech kartičkách. Mikrokard ovšem vyžaduje zvláštní čtecí přístroj. Není to však již výlet do třetího tisíciletí?

A tak na závěr můžeme říci, že mikrofilm není jen ochráncem vzácných kulturních památek, ale také velkým ekonomem, který šetří místem. Maximum textu lze stlačit na minimum prostoru. Prostě archiv a knihovna budoucnosti... AČ

HISTORICKÉ DROBNOSTI

P. MELCHIOR CANO O. P.

Jeden z největších theologů XVI. stol. byl Cano, narozený 6. I. 1509 v Tarancon. Roku 1523 vstoupil k dominikánům v Salamance a ve studiích pokračoval ještě r. 1531 ve Valladolidě. Již po dvou letech sám přednášel nejprve na řádovém učilišti a pak postupně na universitách v Alcale a v Salamance. Z rozkazu Karla V. zastupoval španělské theology na tridentském koncilu, kde měl podíl na diskusích ohledně Eucharistie, zpovědi a mše sv. V té době ho jmenoval Julius III. biskupem. Cano přijal sice svěcení, ale vzdal se jak biskupství, tak profesury a chtěl žít v ústraní jen sám sobě a studium. Jeho ohnivá povaha strhovaná dobrou theologicko-politickou problematikou mu nedopřála klidu. Tak vystoupil s celou vahou své autority proti tehdy vznikajícímu jezuitskému řádu, pracoval na memorandech, jimiž ospravedlňoval protipapežskou politiku Filipa II. aj. Jeho nešťastné jako vášnivě presentované zásahy mu vzbudily četné nepřátele, kteří způsobili jeho odmítnutí při volbě za provincíála. I druhá volba prošla teprve po smrti Pavla IV. a po osobním ospravedlnění v Římě.

Význam Cana - theologa spočívá v jeho proslavených a třicetkrát vydaných Loci theologici, jimiž Cano vytvořil první velkorysou theologickou metodologii a fundamentálku.

Vrk

JAKUB BALMES, SOCIOLOG A FILOSOF.

B. pocházel z Vich v Katalanii z chudé rodiny. Vzdělal se v rodném městečku, kde byl i seminář a pak se oddal filosofickému studiu i usilovnému přemýšlení na universitě v Cerveře. Jeho spekulativnímu duchu odpovídala také záliba ve studiu matematiky, v němž tak pokročil, že tomuto předmětu vyučoval. V politických zmátcích, kterými tehdy Španělsko trpělo, si získal okamžitě, takřka přes noc, jméno bystrými státovědeckými úvahami, které uveřejnil pod titulem Observaciones sociales, politicas y económicas. Povolán do Barcelony redigoval časopis La Civilización později La Sociedad, jímž s úspěchem bojoval proti reakčnímu ministru Esparterovi. Po jeho pádu přesídlil do Madridu a založil časopis El Pensamiento. Ochuravěv, vzdal se veřejné činnosti a zemřel asi na tuberkulosu 9. VII. 1848. V Madridu mu občané postavili pomník. — Uprostřed politicky vzrušené doby našel Balmesův hluboký duch dosti síly i k plodné literární činnosti prozrazující hluboké vzdělání, spjatost se životem a skvělý styl, který ovšem v dílech překládaných zaniká. Napsal důležitý a pronikavý rozbor protestantismu a Základní filosofii kromě mnoha jiných filosofickoteologických spisů. —vrk—

P. GRATRY — OBRÁNCE MÍRU.

Také v minulosti se vyskytli kněží, kteří jasně chápali, že válka je největším nepřítelem lidstva. Mezi ně patří

i Alfons Gratry, francouzský filosof a moralista, narozený před 155 lety v Lille. Jeho cesta vedoucí ke kněžství, jako u mnoha jiných, byla značně pestrá. Zprvu byl dělostřeleckým důstojníkem a teprve ve 27 letech se stal knězem, v roce 1863 profesorem na Sorbonně a po čtyřech letech dosáhl členství v Akademii. Podobně jako Lammenais spatřoval ve společném životě kněží prostředek, jak překonat individualismus a nejednotnost nazírání na problémy víry a vědy. Jako matematik věřil na podstatnou identitu všeobecné induktivní praxe s infinitesimální analýsý a na základě toho chtěl dokázat transcendentno buď induktivní nebo infinitesimální metodou, která je sama sebou podmíněna nakonec. Haje šťastnou syntésu povahy založené optimisticko-sociálně jako ekumenicky, emocionálně jako intelektuálně, působil se zdarem mezi mládeží, jako buditel a předbojovník vědeckého, sociálního a politického pokroku. Z toho důvodu spolupracoval se sillony, kteří se po první světové válce stali významnými pracovníky za uskutečnění světového míru. Již koncem XIX. stol. rozpoznal P. Gratry všechny výhody světa bez válek, a proto založil později Společnost pro světový mír r. 1906. Tímto spolkem, negativním postojem k prohlášení neomylnosti i konflikty jiného druhu se stárnoucí učenec zbavoval zaslouženého klidu, aniž by se však rozešel s církví. Z mnohých i v nové době vydávaných jeho spisů (Logika 1925, Filosofie Creda 1926 atd.) lze uvést publikaci *La paix*, v níž zdůvodňuje nutnost světového míru z hledisek historických i náboženských. Gratry zemřel r. 1872 v Montreux. *Vrk*

O STARÉ FAKULTNÍ PEČETI

Ochránkyní a patronkou filosofické fakulty Karlovy university v Praze byla pokládána sv. Kateřina. Jejím jménem byla nazvána r. 1725 skříň, v níž byl uložen tehdy nově uspořádaný fakultní archiv. Její obraz byl na štítě na prsou císařského orla na fakultní pečeti, pořízené r. 1624 a užívané až do zřízení studijního direktorátu počátkem XIX. století. Její svátek byl také slaven fakultou. S obrazem sv. Kateřiny se setkáváme ovšem již v době starší např. na pečeti Husově, přivěšené na listině pro kolej královny Hedviky. Sv. Kateřina byla tedy již dříve ochránkyní a patronkou filosofů. Její tradice jako patronky filosofické fakulty pražské university není však tak stará. Předbřlohorská universita skládající se z jediné fakulty filosofické slavila v Karolinu pouhý na den sv. Markéty. Sv. Markéta však nebyla patronkou filosofické fakulty, ale Karlovy koleje. Jí byla zasvěcena od nepaměti arkýřová kaple v Karolinu, které se dostalo nového zasvěcení patronům lékařské fakulty sv. Kosmova

a Damiánovi asi až po přestavbě koleje počátkem XVIII. století. Ochránkyní celé Karlovy university vedle sv. Václava, jehož obraz je na dochovaném pečetidle univerzitní obce, byla rovněž Panna Marie. Její obraz, podobně, jako tomu bylo na pečeti pařížské university představující ji, jak sedí na trůně uprostřed gotické architektury s Ježíšem v náručí, byl na pečeti rektorátu pražské university. Toto pečetidlo se sice v době pobělohorské ztratilo. Bylo však známo mnoho jeho otisků a podle nich si dal pořídit rektor Karlovy university pečetidlo nové, užívané při některých příležitostech ještě v nedávné době.

O pečeti filosofické fakulty se dovídáme z její děkanské knihy k r. 1389, kdy bylo rozhodnuto dát zhotovit dvě stříbrná pečetidla fakulty a děkanátu. Rovněž v letech 1417–1418 byla pořízena nová stříbrná děkanská pečeť, které bylo užívané až do zániku samostatné university Karlovy r. 1622. Tato pečetidla se ztratila a nebyl znám ani jejich otisk. Až nyní se našly tři otisky děkanské pečeti na společném vidimusu privilegia krále Vladislava na kolaturu záduší kostela sv. Pavla a výtahu z konfirmačního privilegia krále Ferdinanda I. pro Staré Město pražské a dvou vidimusech ze špitálních register, které k žádosti purkmistra a rady Starého Města pražského vydali dne 12. listopadu 1571 děkan a mistři fakulty svobodných umění, a které purkmistr a rada přiložili k suplice o udělení polovice Menšího Přítočna v léno městu, nebo úředníkům svatopavelského špitálu.*] Ve všech třech případech byla pečeť děkana filosofické fakulty přitiskována pod papírovým krytem. Nejsou proto otisky tak jasné, jako u přivěšených pečeti, otištěných přímo jen do vosku. Pečeť děkanátu filosofické fakulty je okrouhlá, průměru 42 mm. Celé pečetní pole zaujímá obraz sedící Madony oděné v řasnaté roucho s korunou se třemi lilijemi na hlavě a svatozáří. Panna Maria je zobrazena z boku, avšak je obrácena tváří vpřed. Na klíně drží neoděného Ježíška, jehož hlava je zdobena křížem dělenou gloriolou. Náznaky trůnu, nebo gotické architektury zde nejsou. Na stuze vinoucí se kol pečetního pole je opis gotickou minuskulou „S. decanatus facultatis artiū(m) prageń(seis)univ[ersitatis]“. Pečeť je velmi pěkně propracovaná. Velikostí, písmem, stylem opisu i obrazem připomíná rektorskou pečeť a přitom se rytci úspěšně podařilo ji od ní na první pohled odlišit. Stará pečeť nasvědčuje, že původní patronkou a ochránkyní filosofické fakulty byla Panna Maria.

Karel Beránek

*] Státní ústřední archiv v Praze: sign.: ČL 61 (B3/3).

Galerie vlasteneckých kněží

P. KVIRIN JOSEF KRATOCHVÍL

Osud P. Kvirina Josefa Kratochvíla byl jako osud celé řady jeho druhů z želivského kláštera do jisté míry podoben údělu Mojžíšovu: spatřil zaslíbenou zemi dlouho očekávané svobody, ale vkročit do ní mu bylo odepřeno. Byl zatčen 20. února 1945, tedy v době, kdy se Sovětská armáda už nezdolně blížila k Berlínu, a kdy na Západě bylo zřejmo, že Rýn a Siegfriedova linie nemohou být pro spojence vážnými překážkami. A v okamžicích, kdy se na pražských ulicích tyčily barikády a padaly výstřely, opouštěla už duše P. Kratochvíla zbědované zmučené tělo a vstupovala do jasu naší věčné vlasti.

P. Kratochvíl byl jednou z četných obětí člověka — jinověreckého faráře — který v touze po uplatnění a po zásluhách přecenil své síly. Údajně organizoval pomoc rodinám pronásledovaných nebo podzemnímu hnutí. Jisto je jen jedno: když pak sám byl zatčen a stanul před pichlavými očima gestapáků, nevydržel a vypovídal. Jména, adresy, spojení, kdy, kde, kolik — prostě všechno. Věci, o kterých gestapo do té chvíle nemělo ani potuchy. Bylo z toho na okrese veliké rozhořčení, protože pak už mohla jít policie najisto. Na mnohých farárech, v mnohých rodinách v okolí Humpolce bylo to-

ho nevládného únorového dne večer jedno místo prázdné... Želivský klášter byl zvlášť postižen. Z premonstrátů, kteří byli odvezeni, zaplatilo sedm cizí bojácnost a nepevnost smrti. Mezi nimi i P. Kvirin Josef Kratochvíl...

Důvody, proč byl P. Kvirin zatčen, vykreslují nám jej jako Čecha a vlastence: byl členem podzemního hnutí a počítalo se s ním v připravovaném národním výboru, poslouchal a šířil zprávy zahraničního rozhlasu, poskytoval pomoc osobám pronásledovaným nacismem. Zbývá tedy už jen dokreslit jeho portrét jako člověka a kněze. Většina svědectví se shodují v tom, že to kněz byl horlivý a člověk tichý a obětavý. Kde mohl, ochotně a rád pomáhal, katolíkům i nekatolíkům, upřímně, neokázale, často i anonymně. Spoluobčané si ho vážili, jako dobrého spoláčníka, a vysoce kultivovaného muže s charitativními snahami a zájmy. Dlouhá léta pracoval ve svém rodném městě v různých dobročinných a kulturních spolcích.

Dějištěm jeho života bylo převážně městečko Humpolec na Českomoravské vysočině, srdce tzv. Zálesí. Zde spatřil dne 6. února 1881 světlo světa, zde prožil své

útlé dětství a navštěvoval obecnou školu, sem se po letech jako učitel opět vrátil a prožil tu pětaticet plodných let. Z hlediska lidského života celou éru... Humpolec je proslavené město suken a soukeníků. Také P. Kvirin vyšel z této staré místní tradice. Jeho otec býval valchářským mistrem a matka soukenicí. Středoškolské vzdělání nabyl nadaný synek ve škamnách klasičeského gymnasia ve starobylé jihočeské metropoli — v Jindřichově Hradci. Krásný, malebný kraj, město plné historických památek, zadumané jihočeské nebe — jak skvělý to rámec k formování chlapcovy povahy. Když zde r. 1903 s vyznamenáním maturoval, bylo při jeho hlubokém založení jen přirozené, že se rozhodl pro život duchovní a řeholní. A tak ho jeho životní cesta přivedla na místo neméně kulturní a neméně poetické — do Želiva. Než dlouho zde nepobyl, jen po dobu noviciátu. Už po roce se s ním setkáváme v biskupském semináři v Hradci Králové, kde také čtyři léta nato — dne 14. července 1907 — přijal z rukou tamějšího biskupa dr. Josefa Doubravy kněžské svěcení. To už ovšem měl za sebou slavné řeholní sliby, které z něho učinily řádného člena řádu premonstrátů. Po vysvěcení studoval ještě rok na pražské theologické fakultě, a pak už se opět vrátil do svého rodného Humpolce, aby jej opustil neočekávaně a navždy až takřka po čtyřech desetiletích v gestapáckém autu... Původně sem byl přidělen želivským opatem Salesiem Roubíčkem jako kaplan, ale když po roce složil katechetské zkoušky, byl jmenován katechetou na místní dívčí měšťanské škole. Kromě toho vykonával duchovní správu v zámeckém kostele ve Věži. Po první světové válce, když se zejména v letech třicátých těžce pocítoval nedostatek kněží, přijal k těmto svým povinnostem ještě administraturu v blízké neřeholní faře ve Skále. Také na chlapecké měšťanské škole v Humpolci vyučoval. Jako učitel byl nesmírně oblíbený. Žáci v něm nacházeli blízkého člověka a upřímného přítele, který s opravdovým pochopením uměl přistupovat ke všem jejich problémům a mladým bolestem. Není divu, že jeho nejkrásnější pomník se tyčí právě v jejich srdci.

Dlouholetá poctivá práce přinesla mu kromě obecné vážnosti a lásky i uznání vyšších míst. V r. 1932 byl jmenován biskupským notářem, v r. 1935 osobním děkanem a v r. 1941 se mu posléze dostalo titulu rady biskupské konsistoře v Hradci Králové. Téhož roku byly jeho zásluhy u příležitosti jeho šedesátin oceněny i veřejně v denním tisku.

Když byl zatčen vstupoval právě do svého pětadesátého roku. Nacistické spravedlnosti nebylo třeba soudů. Nikdo nikdy nad ním nevynesl rozsudek — a přece byl odsouzen. Když za ním zapadla brána terezínské pevnosti, byla ještě naděje, že odtud vyjde živ. Fronty

** P. K. Kvirin*

se blížily a vězeň vzhledem k svému stáří nebyl už nucen chodit s ostatními na práci. Ale pak se v cele zahnídl skvrnitý tyfus, a zachvátil všechny, kteří tu bydlili. Dostavily se horečky a apatie. Každý měl dost starostí sám o sebe. Z těch, kteří tyto hrozné chvíle přežili, si takřka nikdo nevzpomíná, jak to všechno snášel a prožíval P. Kvirin. Jisto je jen jedno: dne 5. nebo 6. května, zatímco venku svítilo slunce a celý kraj zářil ve vůni a květech, sestoupil k vyhublému, horečkami zmítanému P. Kvirinovi do jeho zatuchlé, zamořené cely anděl smrti... Pochován byl hned druhého dne anonymně a beze jména do společné šachty.

A tak se k řadě poct, jichž se mu dostalo, přidaly další dvě, žel, smutné pocty: v r. 1945 koruna mučedníka a v r. 1946 československý válečný kříž In memoriam.

Dr. Josef Beneš

Doba očima kněze

AMERICKO - BONNSKÝ SVAZEK NESMÍ BÝT ZHOUBOU EVROPY

Styky mezi Amerikou a Evropou už trvají bezmála 500 let. Po druhé světové válce stala se Amerika „první evropskou mocností“. Pařížský list „Combat“, z něhož je tento termín přejat, jej nazývá „paradoxem“. Ale pro někoho to není paradox, nýbrž vážná představa o světě. Dean Acheson, který dlouho zastával úřad státního tajemníka a dnes je poradcem Bílého domu, nejednou s pevným přesvědčením opakoval, že USA jsou „evropskou zemí“. Tato zeměpisná formule nevyvolává pochyby ani u některých Evropanů. Tak západoněmecký list Frankfurter Rundschau před nedávnem prohlásil: „Amerika se stala evropskou mocností.“ Pravdu mají ti Evropané, kteří začínají vidět do té motanice a snaží se ujasnit, kde je Evropa a kde Amerika a co tyto dva kontinenty spojuje. Dnes, kdy politika Spojených států přímo ohrožuje mír a bezpečnost evropských národů, je opravdu nejvyšší čas zjednat si jasno v této záležitosti.

Kdysi se Američané snažili držet se stranou evropských záležitostí. George Washington ve svém vynikajícím poselství na rozloučenou, jemuž se dosud musí učit

nazpaměť každý americký školák, řekl: „Evropa má řadu zvláštních zájmů, které k nám nemají vůbec žádný, nebo jen zcela vzdálený vztah... Proto by bylo nerozumné dát se umělými kontakty zatáhnout do obvyklých zvrátů její politiky nebo do tradičních kombinací a kolizí jejího přátelství i nepřátelství.“ USA tak také dlouho postupovaly. Americký kapitalismus však potom (mimořádně nikoli bez pomoci Evropy, odkud přicházel příliv kapitálu a pracovních sil) začal nabývat síly. Jeho nejvýbojnější představitelé se začali mlsně ohlížet po zámoří již počátkem první světové války v Evropě. Tehdy však domácí starosti nabyly převahy, a tak už rok po válce americké armády odrazily od evropských břehů. Mezitím Amerika bohatla. Druhá světová válka pro ni byla nejvýhodnějším byznysem. Ke konci války měly USA zásobu zlata o polovinu větší než všechny ostatní kapitalistické země dohromady a jejich podíl na světové průmyslové výrobě vzrostl z 41 procent na 62 procenta. Západní Evropa byla v troskách. A nad ní vlál hvězdnatý prapor. Americká vojska byla všude. Dnes se na Západě obšírně

a často píše o „osvobozeneckém“ posláni USA v Evropě. Autoři těchto výroků tím ospravedlňují dnešní přítomnost amerických vojsk v západní Evropě.

Ano, Američané by se byli hrozně rádi stali pány Evropy. V té době se zdálo být Amerika závratně mocnou a neuvěřitelně bohatou zemí, zatímco Evropa byla zubožená a rozbitá; celá hospodářská a politická struktura západoevropských zemí byla na pokraji úplného úpadku. Jako by se mělo vyplnit chmurné proroctví hraběte Witteho, který kdysi říkal: „V blízké budoucnosti bude sláva Evropy představovat pro obyvatele naší planety totéž, čím je pro nás vznešenost Říma, sláva Řecka, moc Kartága.“ Význačný carský ministr samozřejmě nemohl předpokládat, že Veliká revoluce v jeho vlasti vdechne mocný životodárný proud do sešlé Evropy, že se nové Rusko zvedne v celé své obří výši, porazí Hitlera a dokáže, jak obrovskou a neztencenou sílu má Evropa. Po válce vznikl na evropské pevnině nové socialistické státy. To také bylo hlavní překážkou pro americkou expanzi v Evropě. Právě sociální revoluce zabránila na značné části staré pevniny nastolení úplné nadvlády USA nad Evropou.

Nicméně však Spojené státy měly velké úspěchy, a pokud jde o západní Evropu, skutečně se na určitou dobu staly největší a přitom vedoucí „evropskou mocností“. USA využily ekonomické slabosti západní Evropy a strachu její buržoazie před společenským pokrokem, rozvinuly studenou válku a zavedly zde široký systém hospodářské a politické kontroly. Avšak již ke konci prvního poválečného desetiletí se začíná tato konstrukce hroutit a třístit. Na obrovské výdaje na studenou válku v Evropě, na udržování amerických vojsk a na vojenskou pomoc spojencům nemohla stačit kasa. Zásoba zlata Spojených států se snížila téměř o polovinu. A západní Evropa začala Ameriku předhánět v hospodářském rozvoji. Ve Spojených státech několikrát prudce klesla výroba, zatímco v západní Evropě se rozvoj vyhnul krizím. Západoevropské země začaly úspěšně konkurovat na světových trzích americkým monopolům. Tatam byla hospodářská závislost západní Evropy na Spojených státech. To je ovšem pouze jedna stránka věci. Vojensko-strategické pozice USA v Evropě se značně oslabily. Severoatlantický pakt umožnil Spojeným státům změnit západní Evropu v zásobárnu střelného prachu a v předemnutou opevněnou bojovou baštu. Zajistil jim kontrolu nad západní Evropou. „Strategie NATO byla vždy víceméně založena na jednostranných amerických koncepcích“, napsal Henry Kissinger, jeden z těch Američanů, kteří se vážně zamýšlejí nad evropskými problémy USA. Tento „systém“ spočíval na závazku USA, že vstoupí do války v Evropě, kdykoli bude třeba bránit západoevropskou reakci a její dobrodružství.

Avšak přišel rok 1957 a do slovníku všech národů vstoupil ruský výraz „Sputnik“. Vzhledem k dalším úspěchům sovětských raket praskl mýtus o americké neznatelnosti. Spojené státy mění svou strategii. Dávají na srozuměnou, že samy rozhodnou, zda jim stojí za to riskovat vlastní bezpečnost kvůli zájmům toho či onoho západoevropského partnera. Americká jaderná „záruka“ přestala tedy existovat a zmizel i vojensko-strategický význam NATO pro vládnoucí západoevropské skupiny. Spojené státy se snaží nalézt východisko a hořečně pátrají po cestách k zachování svého vůdcovství. Nepřišli na nic lepšího, než na upevňování svazku s Bonnem, jako „nejspolehlivějším“ partnerem. Výsledkem bylo, že americká politika je solidární s cíli, jež sleduje

revanšistický Bonn: je to změna evropských hranic, atomové vyzbrojení NSR, záporný postoj ke všem pokusům o zmírnění napětí v Evropě. To vše ještě více zostřuje situaci v NATO. Severoatlantický pakt dnes nevzbuzuje u vysoké západoevropské buržoazie pocit bezpečnosti, nýbrž strach. A Washington, který hazardně vstoupil do krvavého vietnamského dobrodružství, není již schopen citlivě reagovat na zlověstné příznaky erose NATO. Pro ohlušující výbuchy vlastních pum ve Vietnamu neslyší, jak se hroutí pilíře jeho pozic v Evropě. Nemůže si ani připustit myšlenku, že „vůdci Evropy“ už odzvonili.

Francouzský dramatik Arthur Adamov v nové hře „Svatá Evropa“ paroduje to nejhloupější a nejzločinnější v dějinách evropské pevniny — od Karla Velikého až do dneška. Je tam scéna, kdy k nemocnému králi přichází komorník a oznamuje, že se blíží konec. „Konec světa nebo konec dynastie?“ ptá se monarcha, aniž ho přitom napadne, že umírá on sám. Něco podobného se děje se Spojenými státy v Evropě. Žádné zdejší události se jich netýkají, americké prvenství je nesmrtelné... Život však rozhoduje jinak. Francie, která zaujímá klíčové postavení v evropské struktuře NATO, odchází z této organizace. A co je hlavní, předkládá pozitivní program řešení evropských problémů, o němž by na prvním místě rozhodovali sami Evropané a jehož základem je celoevropská spolupráce, boj proti rozkolu v Evropě a za dosažení mírového souladu od Atlantického oceánu až po Ural. Nad celým systémem vztahů Ameriky s Evropou, který se utvořil v letech studené války, je dnes jeden velký otazník: neměly by se už Spojené státy zbavit břemene evropských starostí? Francouzi s humorem vyprávějí, že brzy zařadí do turistických příruček vedle informací o pamětihodnostech starořímské nadvlády popis památek z doby americké nadvlády, jež byly zpřístupněny veřejnosti — totiž opuštěných vojenských základů USA. Nové archeologické objekty budou tím cennější, dodávají Francouzi, že pomohly zachránit ostatní historické francouzské památky před zkázou právě tím, že se samy staly troskami.

Jistý list jednou připsal Franklinu Rooseveltovi slova „Hranice USA vedou po Rýnu“. Na následující tiskové konferenci poznamenal slavný prezident: „To mohlo říci jen nějaké trdlo.“ Bylo by zajímavé slyšet, co by řekl Roosevelt, známý svým barvitým a šťavnatým vyjadřováním, kdyby viděl všechno to, co jeho nástupce dělá dnes ve Vietnamu nebo v Evropě. V současné době se nabízí reálná možnost k řešení evropské bezpečnosti. Jsou zde dvě významné příznivé okolnosti. Za první, vlivné a stále početnější kruhy v západoevropských zemích si uvědomují reálnou situaci v Evropě. Za druhé, v Bukurešti bylo nedávno jasně vyjádřeno konstruktivní stanovisko socialistických zemí. V podstatě jedinou — přestože velmi významnou — překážkou v této věci je americko-bonnský svazek a zároveň negativní a zkosnatělá politika Washingtonu.

Američtí představitelé se cítí ukřivděni a nemohou pochopit, že Spojené státy chce někdo vyhnat z Evropy. Ve skutečnosti však jde pouze o zneškodnění těch aspektů americké politiky, jež jsou smrtelně nebezpečné evropskému míru a souladu. Pokud jde o konstruktivní účast USA na evropských záležitostech a o jejich mírovou spolupráci s Evropou, nikdo proti tomu nemá nejmenších námitek. Politika — to je osud, říkával Napoleon; a závisí na samých Spojených státech, aby osud jejich evropské politiky nebyl truchlivý.

NÁŠ ZÁPISNÍK

NAŠE OBRÁZKY

První strana obálky: Madona z bývalého klášterního kostela sv. Jiljí v Třeboni (kolem r. 1400). Druhá strana Obálky: Z díla mistra P. Arnošta Hrabala: „Můj Bětleme je doma. Nosím jej v srdci, dědici mých rodů, především mé matky. Ta zavřela své oči právě, když se světily hromniční

svíce, pro cestu do nebeského Betléma.“ Z článku P. Jana Lebedy k umělcovým osmdesátinám uvnitř listu. Třetí strana obálky: Svatostánky. 1. Svatostánek v Monaku v kostele sv. Jana Kapistrána. Provedl architekt R. Sep v roce 1960. 2. Svatostánek v kapli nemocnice v Olomouci dle návrhu mistra V. Troupa „Pelikán“, v kůži provedl A. Štastný z Prahy. 3. Sva-

toštanek kostela sv. Jana Nepomuckého v Praze-Košicích podle návrhu Jaroslava Čermáka (1957). Svatostánek je pancéřový ocelový tresor, pokrytý měděnými pláty silně pozlacenými, vnitřek je ve tvaru paraboly. Na dveřích svatostánku jako u zpovědnice černá mřížka na zláčeném podkladě (svatojanský motiv). Zvláštností svatostánku je, že má pod pevným

dnem vytažovací trn se stabilně upevněným korporálem. 4. Tentýž svatostánek zavřený.

Čtvrtá strana obálky: Současní lidové řezbář. Pavol Bavina: Panna Maria, detail, 1964, Josef Chvála: Pietra, 1964, Pavol Bavina: Sv. Benedikt, 1964, Pavol Bavina: Nejsvětější srdce Páně, detail, 1964.

JUBILEA

Kapitulní vikář olomoucký, předseda Arcidiecézního mírového výboru — prelát Josef Glogar pětasedmdesátiníkem.

Dne 17. prosince t. r. dožívá se v plné svězesti požeňnaného věku 75 let horlivý pracovník našeho kněžského mírového hnutí — bývalý dachovský vězeň — Josef Glogar. Pětasedmdesátka bývá věk, kdy se mnozí ohlížejí zpět po vyorané brázdě. Náš vzácný jubilant, slavicí svoje životní výročí krátce po našem III. sjezdu CMVKD, však hledí vpřed, aby se svými spolupracovníky plnil úkoly, jež nám sjezd uložil. Přejeme jubilantu z plna srdce hojnosti Božího požehnání v jeho další záslužné práci pro Boha, Církev a vlast, přejeme i pevného zdraví, osobní pohodu a krásné prožití svátečního dne.

V měsíci prosinci se dožívají vsdpp.:

75 let: 20. 12. Vojtěch Culík, Nižebohy.

60 let: 1. 12. František Škopek, Volyně; 23. 12. Alois Valášek, Vrchoslavice.

55 let: 4. 12. František Mácha, Staré Kestřany; 10. 12. František Běťák, Lipov; 15. 12. Václav Lochman, Libochov; 22. 12. Jan Nedělník, Petrovice; 31. 12. František Fiala, Bodík.

50 let: 9. 12. Jan Knespl, Most; 13. 12. Karel Vadlejch, Rožmberk.

V měsíci lednu 1967 se dožívají vsdpp.:

75 let: 29. 1. Sebastian Havlíček, Přemyslovce.

60 let: 8. 1. Antonín Kyselák, Nivnice; 19. 1. Václav Zamazal, Topolany; 20. 1. Vincenc Bednář, Boskovice; 21. 1. Alois Kupka, Krnov.

55 let: 14. 1. Josef Slanina, Opava; 14. 1. Miloslav Nedbal, Vel. Opavice.

50 let: 18. 1. Jaroslav Kaufner, Vojkov; 19. 1. Jaroslav Bosáček, Touškov; 22. 1. Václav Pospíšil, Malá Morávka; 20. 1. František Sedlář, Bílovec; 24. 1. Jan Stejskal, Čechy; 23. 1. Bohumil Čálek, Bozkov;

10. 1. Jan Dragon, Uherčice; 16. 1. František Kusala, Letovice.

Africké náboženství v číslech. Podle přibližného odhadu je dnes v Africe 32 miliónů příslušníků římskokatolické církve a 20 miliónů protestantů. Sedm miliónů protestantů žije v Jižní Africe, 2 milióny v Kongu (Kinshasa), 1,6 miliónu v Malgašské republice a 1,4 miliónu v Nigérii. Koptická pravoslavná církev sdružuje 13 miliónů věřících. Tato čísla uvádí časopis „Africa“, který vydává evangelická společnost „Bílí otcové“ ve Frankfurtu nad Mohanem. Zahnuje i „Afričany, kteří se teprve chystají přijmout křesťanství“. — Časopis uveřejňuje přibližné údaje o rozšíření islámu v Africe. Ze 400—440 miliónů muslimů žije v Africe 90 miliónů. Poměr skupin afrického obyvatelstva podle jednotlivých vyznání se odhaduje takto: muslimů 36 %, přívrženců římskokatolické církve 12 %, protestantů 8 %, pravoslavných 4 % a animistů a dalších 40 %.

Mše v Sangmelimě. „Protestantská mise“, „Katolická mise“ — takové tabulky jsou umístěny podél 175kilometrové cesty mezi Yaounde a Sangmelimou, městečkem v jižním Kamerunu. Křesťanství proniklo do této oblasti už poměrně dávno. Nedaleko Sangmelimy odbočuje cestička ke kostelu, který obklopuje několik moderních budov. Je to ženský klášter. Žije v něm 80 afrických žen, novicek i vysvěcených. V jejich čele je matka Maria, původem Francouzka, která sem přišla v roce 1958. Má bystré oči a ocelové nervy. Navenek se tyto africké jeptišky ničím neliší od jeptišek modlících se v olivových háčích v Assisi — píše francouzský list „Monde“. Avšak místo varhan tu zní tamtamy a chrastítka z tykve, modlitba v nářečí bulu na začátku mše se podobá smuteční písni, kterou lze často slyšet v okolních vesnicích. Co je však pro Evropana úplně nepochopitelné: Temperamentně se pohybuji těla se předklánějí a napřimují podle rytmu, který udávají bosé nohy. Pro sestry ze Sangmelimy znamená totiž účast na mši svaté především tanec.

Tento obřad je přesto jedním z nejkrásnějších, jaké se vidí. Drsná i cituplná píseň nabývá nečekaně melodie gregoriánských chórů. Tanec je naprosto ukázněný. „Tanec je formou modlitby“, vysvětlila nám představená, z jejíž iniciativy vznikla tato nová forma obřadu, kterou nedávno plně schválil Vatikán — píše zpravodaj listu. Kněz, jehož všichni nazývají otcem Silvestrem, žije několik kilometrů odtud, v malé vesničce Jomo, u silnice, spojující Carnot a M'Baiki. Před jeho příchodem tu lidé o křesťanství nikdy nic nebo téměř nic neslyšeli. Zatím tu vlastně rukama postavil jedinou zděnou budovu v celém „okolí — kostel se zvonicí.

„Náš otec hodně pracuje,“ říkájí lidé, mezi nimiž si vydělává na živobytí, zejména fotografováním. Díky otci Silvestrovi obyvatelé vesnice vidí, jak lze z cihel postavit „opravdový“ dům.

Obrácení na víru? Jejich počet pomalu roste. V jedné rodině se lze setkat s křesťany i pohany. Vedle kostela už

vyrostl malý hřbitov. Hroby jsou označeny kamennou zíd-kou. Do země jsou zaraženy kříže ze suchých větví.

Otec Silvestr se nesnaží porušovat obyčej svých oveček. „Než je uzavřen sňatek, musí se každý přesvědčit, zda výkupné za nevěstu, jež žádá její otec, bylo opravdu zapláceno, aby nevypukly spory, nebo aby se dokonce novomanželé nemuseli rozejít.“

Rovnické křesťanství ve městech a na venkově v jižním Kamerunu pronikavě kontrastuje s náboženstvím na středoafrické vesnici. Tady už církev vítězí. Zatímco ve Středoafrické republice je počet duchovních z řad místního obyvatelstva velmi omezen, je v Kamerunu přes 150 000 kněží místního původu; téměř třetina všeho duchovenstva v zemi. V diecézi Yaounde, kterou řídí africký arcibiskup Zoa, je 360 tisíc katolíků ze 480 000 všech obyvatel.

Na mši svatou přicházejí lidé pěšky až 30 kilometrů. Přítomnost na obřadu však není nejdůležitější. Důležité je, aby se věřící mše aktivně účastnili, neboť by to přispělo k prohloubení a rozšíření náboženství.

Proto byla v roce 1958, ještě před vatikánským koncillem, provedena liturgická reforma. V oblasti Yaounde se nyní mše slouží v jazyce evondo. Modlitby jsou často zpívány na místní motivy a provázeny hudbou tradičních hudebních nástrojů. Duchovní si uvědomují nebezpečí smíšení křesťanství a fetišismu. Největší potíž tkví v polygami.

„Chtěl bych uzavřít církevní sňatek, ale obě moje ženy si na sebe tak zvykly, že mi vyhrožují odchodem, rozvedu-li se s jednou z nich,“ přiznal se svému duchovnímu jeden Afričan, člověk zralých let a se zdravými názory.

Jiní se opět rozhořčují: „Byl jsem v Evropě. Muži tam mají jednu zákonitou manželku, ale zato mají spoustu přítelkyň mimo dům.“ — „Co na to odpovédět?“ postěžoval si kněz.

Egyptská tma? Prozatím soudila řecká archeologie, že krétskou kulturu úplně zničil okolo roku 1500 před Kristem jediný výbuch sopky Santorin, vzdálené 120 kilometrů od Kréty. Nový výzkum a archeologické nálezy nutí ke změně tohoto názoru. Větší keramické předměty, které byly v poslední době nalezeny, rozhodně patří do doby asi 50 let po „prvním úderu“ sopky a dokazují, že postižený ostrov kréta přece jen poskytoval obyvatelům zničených kamených měst možnost existence v náhradních osadách. S tímto názorem souhlasí aténští seismologové. Druhý výbuch sopky, který způsobil totální zkázu, byl mnohem mocnější než první výbuch. Ohromné mraky sopečného tuhu s jedovatými sirnými plyny, které sem zanesly silné bouře, zahaly celé východní pobřeží Středozemního moře v hlubokou tmu. Ve spojitosti s touto katastrofou je asi „třídenní egyptská tma“ a „deset ran egyptských“. — V padesátí letech časového rozdílu mezi oběma sopečnými výbuchy otřásla další silná zemětřesení tak mocně zemskou masou kolem Středozemního moře, že poklesem hladiny moře vznikl přirozený můstek, který oddělil Rudé moře od Středozemního. Přes toto jinak

močálovitě území snad prošli Židé.

Při druhém výbuchu se zvedlo moře okolo ostrova Santorinu a zároveň se vodou zaplnily průrvy vzniklé v zemské kůře, takže voda se stahovala od pobřeží. Ale již za 20 minut a zároveň se vodou zaká přilivová vlna vysoká asi 50 až 60 metrů strašlivou silou znovu na pobřeží a zničila všechno, co jí stálo v cestě. Ani řecká pevnina, Egejské ostrovy a pobřežní oblasti Malé Asie nezůstaly ušetřeny. Tato vlna asi také zahubila bojový oddíl Egyptanů, pronásledujících Židy.

Podle tohoto nového průzkumu musilo k prvnímu výbuchu sopky Santorin dojít okolo roku 1520 a k druhému výbuchu okolo roku 1470 před Kristem.

Letos v březnu zazněl pod skalními útesy nad údolím Deur el-Bahari v Horním Egyptě naposledy zpěv kopačů. Archeologické ústředí ve středomořské oblasti — výzkumný ústav, jež zřídila varšavská universita v Káhiře, dokončil jednu z nejvýznamnějších a nejspěšnějších egyptských výkopávek; o nich referuje „Neue Zürcher Zeitung“.

Skladiště je naplněno více než 10 000 bloky a úlomky, pomalovanými neuvěřitelně svěžími barvami. Jsou to hieroglyfy v nepečlivějším provedení, podoba králů a bohů — bohatý odkaz z doby rozkvetu umění Nové říše na vrcholu moci starého Egypta. Mezi nálezy je vrcholné dílo — dvoumetrová socha krále Thutmose III., určená pro Národní muzeum v Káhiře. Socha sedícího krále z černé žuly, na níž zůstaly stopy původních barev, je jedinečným nálezem svého druhu a jedním z neuvěřitelnějších, jež vydala egyptská půda za posledních třicet let. Stovky kreseb, zejména na úlomcích sloupů, skýtají představu o turistickém a poutnickém ruchu před třemi tisíci lety. Jádrem všech těchto objevů je svatyně dobyvatele světa Thutmose II. (1504—1450 př. Kr.). — Napoleona své doby. Objevení nové svatyně hned vedle stupňovitého chrámu, jež si dala královna Hatšepsovet postavit od svého milence Senenmúta počátkem XV. století př. Kr., bylo považováno za nemožný div.

Tento div archeology mrzí a celý je rozladuje. Architektonický skvost chrámu královny Hatšepsovet a jeho nejbližší okolí bylo už několikrát důsledně probádáno. Zde se rozhodně nedalo očekávat, že by se našel nějaký další chrám.

Také Poláci se domnívali, že možnosti nálezů v Deit el-Bahari jsou vyčerpaný, když dostali za úkol, aby podle možnosti zreštaurovali Hatšepsovetin chrám. Egyptská vláda hodlala v tomto jedinečném přírodním divadle, jehož skalnaté kulisy v proměnlivém světle dne hned hrají do medové žlutí, hned zase do hluboké fialové modři, pořádat zvláštní podivnou. Leszek Dambrowski, architekt pověřený restaurací chrámu, začal pátrat po okních kamenných zbytcích původní stavby. Záleželo mu na každém sebevším zlomku chrámu, ale místo toho našel pod hromadou sutin nalevo od chrámu královny Hatšepsovet chrám, pojmenovaný „Svatý obzor“, svatyni, kterou faraón Thutmós III. zasvětil státnímu bohovi Ammonovi. Každý, kdo cestuje po

Egyptě, dovídá se o napjatém poměru mezi královnou Hatšepsovet a Thutmósem III. Pozdější Thutmós III. byl v době smrti svého otce ještě dítětem. Kromě toho na jeho zrození lpěla skvrna, neboť pocházel od pobočné manželky. Jeho macecha a zároveň teta Hatšepsovet byla zastánkyní míru. Místo válečných tažení organizovala úspěšné obchodní výpravy do země kadidla — Punt. Přes veškerou náklonnost pro mírové činy nalezla tato citlivá žena v moci. Nestačilo jí být regentkou za nezletilého pastorka. Považovala se za faraóna a jako faraón si počínala. Při oficiálních příležitostech nosila bederní zástěrku a falešný vous, patřící k mužskému královskému vzezření. Zdá se, že stála legitimnímu následovníku trůnu v cestě dvacet let. Po Hatšepsovetině smrti Thutmós povolil uzdu svému hněvu; v chrámu své předchůdkyně sruhl její sochy, zničil její obrazy a vymazal její jméno. Možná, že nebyl tak docela nezúčastněn na její smrti.

Kupodivu, rozzlobený synovec nenahradil u Hatšepsovetině chrámu jméno své tety svým vlastním, nýbrž jménem svého otce. Nad tím si egyptologové odjakživa lámali hlavu. Objevení nové svatyně nabízí pro tuto nápadnou zdělivost přijatelné vysvětlení. Král Thutmós III. nepovažoval za nutné vepsat své jméno do existujícího chrámu. Místo toho dal — i když teprve na sklonku života, když si podmanil Núbii, Palestinu a Sýrii — postavit nový chrám, který dominuje chrámu jeho předchůdkyně. Práh jeho svatyně je dobré tři metry nad sloupovým třetí terasou Hatšepsovetiny stavby. Ukončení vykopávek neznáme, že už mohou být zodpovězeny všechny otázky, které vyzvaly s tímto objevem. Jadwiga Lipińska, která řídila vykopávky v posledních dvou letech, stráví ještě léta sestavováním desetitisíců úlomků. Záhadou je také, proč se v chrámu, zasvěceném Ammónovi, octla mezi 18. a 20. dynastií v popředí bohyně Háthor; votivní dary a modlitby uvádějí výhradně její jméno.

Násilné prosazení stavby na místě, ohrožené sesuvy, se natrvalo nevyplatilo: v pozdní ramesovské době zničil chrám Thutmóse III. sesuv. Po stáletí po katastrofě sloužil jako zásoha stavebního kamene. Největší zájem byl o tvrdý pískovec. A nakonec chrám celý zmizel v sutinách na úpatí skalních srázů.

Čistá voda — to je dnes poklad. Uvědomují si to ve Švýcarsku. Nyní se tam vážně mluví o možnosti prodávat do zahraničí vodu z čistých horských říček. Konkrétně chtějí prodávat vodu do západního Německa, kde jí má ruhrská průmyslová pánev nedostatek. Vlády těchto zemí jednají o výstavbě dálkového vodovodu Alpy—Ruhr. Rovněž Spojené státy a Kanada posuzují problém čisté vody. Z Aljašky přes Kanadu na jih Spojených států povede gigantické vodovodní potrubí, jehož stavba bude stát přes 100 miliard dolarů a trvat přes třicet let. V těchto oblastech je totiž katastrofální nedostatek vody. Vodovod sem dopraví ročně téměř 4 takové proudy, jaké má řeka Moskva na svém dol-

ním toku. „Jednu řeku Moskvu“ budou poskytovat kanadské řeky; kanadská vláda na tom vydělá kolem dvou miliard dolarů.

Ze statistického výzkumu životních návyků deseti národů vyplývá, že Francouzi vedou v počtu strávených hodin spánkem i jídem: průměrný Francouz prospí denně 8 hodin 15 minut a „projí“ 1 hodinu 45 minut. Belgičané a západní Němci prospí přibližně stejný počet hodin jako Francouzi. Američané, Jugoslávci, Poláci a Rusové věnují spánku denně asi 7 hodin 30 minut. — Počet hodin, strávených sto-ováním, vedou Francouzi zcela bezpečně. Západní Němci stojí hned za Francouzi svou 1 hodinou 30 minutami, dále následují Američané (1 hodina 15 minut) a Rusové (50 minut).

Maďaři jsou „nejpilnější“ — pracují týdně 50 hodin. Průměr u Francouzů činí 45,5 hodiny, u Belgičanů 47 hodin a u Američanů a Rusů 42,5 hodiny.

Francouzská hospodyně věnuje denně domácím pracím (včetně nákupu) 3,5 hodiny, což je o 35 minut méně než hospodyně západoněmecká, ale o 20 minut více než americká a o 30 minut více než ruská hospodyně. Uvedená čísla zveřejnil francouzský statistický úřad a otiskl New York Herald Tribune.

ROMÁN

O HRDINOVÍ MALOMOCNÝCH

Otec Damien, belgický duchovní, věnující celý svůj život službě malomocným na Tichomořských ostrovech, až sám, nakaziv se, zahynul, je opět hlavním osobou románu. Není to první a také ne naposledy, kdy taková míra lidského sebeobětování nadchla spisovatele nebo film. Nový román „MOROKAI“ od anglického spisovatele A. A. Bushnella (nakl. Seker a Warburg, Londýn) je velký rozsahem, ale kritika ulišuje, že se čte velmi dobře. Autor měl předky na ostrově Havai, kteří dobře znali poměry. Sám je profesorem mikrobiologie na univerzitě v Honolulu, takže nepochybně zná dokonale podstatu věci, ale jeho román je více než dokument. Autor zachytil nejen otázky léčení malomocných, hrdinství ošetřovatelů, lékařů atd., ale současně vypráví vzrušující příběh o kolonialismu a vykořisťování domorodců. Anglo-německý doktor, žák proslulého badatele Kocha, jde na Havai studovat malomocenství při jeho vzniku a vývoji. Žádá a po delších potížích dostává člověka jako předmět pokusů v osobě krásného domorodého mladíka, osouzeného pro vraždu. Buschnell mistrně využívá možnost z dané situace. Otec Damien je vedoucím charakterem a v jistém smyslu hrdinou knihy. Portrét tohoto svatého a vysoce mimořádného kněze je podán přímo ze života. Kritika ujišťuje, že přes délku a důkladnost líčení román je neustále napínavý a stvořen státi se vynikajícím přínosem dnešního písemnictví. FV

VELKÝ ŽÁK VELKÝCH UČITELŮ
Na budově muzea v Jindřichově Hradci, kde dříve bývalo slavné gymnasium, byla před krátkým časem zasazena pamětní deska na počest Františka Rákoczyho II. Tento maďarský národní hrdina byl iako chlapec vychován na tomto gymnasiu, strávil zde v semi-

náři pět roků, od r. 1688 až do r. 1693. Když dospěl, postavil se do čela protihabsburského odboje, na kterém se hojně podílel také slovenský lid. Maďarská vláda zaslala muzeu portrét Rákoczyho a v muzeu jsou vystaveny památky na dobu, kdy tam bydlel. fV

DUCH EKUMENISMU

Katolická revue „Orients“, vydávaná ústavem pro studium náboženství v Tokiu, přinesla příspěvky teologů všech křesťanských církví. Přispěli katolíci, pravoslavní a protestantští teologové a několik příspěvků bylo od japonských duchovních.

BIBLE POSELSTVÍM

Japonská biblická společnost poslala Indonéske biblické společnosti 100 000 výtisků indonéscky tištěného Nového zákona jako projev přátelství, úcty a lásky.

MATKA ELISABETH — HRDINA ODPORU

Francouzská pošta vydala sérii známek s nápisem: Hrdinové odporu. Jedna z nich v hodnotě 30 centů přináší portrét řádové sestry s podpisem: „Matka Alžběta [Mère Elisabeth, 1890—1945.]“ Hrdinka byla rodem Ruska a napsala několik svazků básní.

IZRAELSKÝ HUMORISTA

Ephraim Kishon, vzácný zjev ve svém národě, napsal knížku jiskřivé pohody, v níž se odráží minulost v dnešku země.

Tak píše: V našich dnech dcery Lotovy neriskují velkou věc, když se přece obrátí. Na místě, kde se dříve nalézaly Sodoma a Gomorra, uvidí jen továrny na draslo z vody Mrtvého moře, jejichž jediný hřích je, že jsou dražší než všechny výrobky co dodávají.

ZIKMUND ZVONÍ PŘES 410 LET

Největší zvon v Čechách, pycha naší národní katedrály sv. Víta na Hradě pražském, ZIKMUND, zní nad Prahou již přes 410 let. Jeho předchůdce stejného jména roztál ve strašném požáru Malé Strany a Hradu v r. 1541. Na věž byl pověšen až koncem r. 1563, kdy byli odliti také jeho další bratři.

NAUČITI SE HEBŘEJŠTINĚ

není o nic těžší než naučiti se čínštině. Tři až čtyři roky tak obecně stačí, aby se přistěhovalec mohl na ulici obrátit na občana a lamané hebrejsky říci: „Můžete mi, prosím, laskavě říci, ale anglicky, kolik je hodin?“

V TŘICÁTÝCH LETECH,

v době přistěhovalectví německých Židů, byl v Izraeli takový přebytek lékařů, že lidé dávali na své dveře nápisy, jako: „Lékaře přijímáme jen od 18 do 19 hodin.“

ŽDÁR NAD SÁZAVOU

se stal poslední léta předmětem pečlivého studia našich historiků. Je to vlastně historie řádu cisterciáků, v této krajině ryze českého a se svým prostředím dokonale srostlého. Právě byla vydána kniha **NEJSTARŠÍ ŽDÁRSKÉ ŽEBŘÁRE** z roku 1407, 1462 a 1483. Připravili ji k edici, poznámkami, úvodem a rejstříkem opatřili dr. Metoděj Zemek a ing. Josef Pohanka pro Krajské nakladatelství v Brně. Brněnská „Rovnost“ napsala o knize: „Urbáře odráží hospodářskou, zakladatelskou a civilizační činnost řádu cisterciáků, který do našich zemí přinášel moderní

směry v hospodářské emancipaci. Podle stanov budovali kláštery mimo obvod měst a vesnic, nesměli přijímatí námezdné síly na práci tehdy se tvůrčích veľkostatků. Velmi se zasloužili o zvelebení zemědělství, zejména pak rybníkářství, skýtající jim postní jídlo. V uměleckém ohledu přenášeli k nám z Francie nové stavitelské umění. Edice nejstarších ždárských herbářů podává pak sociální rozvrstvení tehdejší vesnice a osvětluje poměr mezi vrchností a poddanými.“

PÁR LAGERKVIST: „BARABÁŠ“.

„BARABÁŠ“ je název nového filmu italsko-americké produkce podle románu švédského spisovatele Pára Lagerkvista, vyznamenaného za tento román Nobelovou cenou. Jemné a tajemností a přitom i epickou nevýrazností se vyznačující dílo nemohlo být dobře vyjádřeno filmovým přepisem a film nedosáhl toho úspěchu jako biblické filmy, dnes tak oblíbené náměty.

POŽEHNANÉ STÁŘI

Lidé odjakživa považovali vysoký věk za zvláštní dar nebes nebo osudu a snili o prodloužení svého života. Se zvěstí čtou v novinách nebo slyší v rozhlase, že na Balkáně, Kavkaze a v některých jiných krajích dožívá se mnoho lidí 100 i více let. Všude jinde je tak vysoký věk vzácnou výjimkou.

Vyhledal jsem v lexikonech asi 80 významných stoletých a starších. Kromě starozákonních patriarchů je to asi 23 světců, 1 papež, 12 biskupů, řeholníků nebo kněží, 12 umělců, 10 učenců, 9 spisovatelů nebo básníků, 4 panovníků, 4 válečníci a 5 státníků nebo politiků. Bude snad zajímavé znáti jejich jména a data:

110 let: Abú Amr Ishák, arabský gramatik (z r. 820).

107 let: sv. Agathon, papež v letech 678—681 (z r. 681).

106 let: Akacius, biskup berejský (z r. 437).

110 let: sv. Alexius Falconieri, zakl. řehole servitů (z r. 1310).

150 let: Amér, zvaný Šiháb, kníže a básník (z r. 588).

105 let: sv. Antonín Veliký, poustevník (z r. 356).

109 let: Atanackovič Pavel, pravoslav. biskup a spisovatel (z r. 1867).

110 let: Attár Feriduddín, perský básník (z r. 1229).

102 let: Aleksandrov Ivan Petr, ruský malíř (z r. 1882).

103 let: Anas ben Malik, zakladatel sekty mohamedán. (z r. 712).

101 let: Baszevi (zv. Cervetto) Giacomo, hud. sklad. (z r. 1783).

100 let: Baranovič Lazar, pravoslav. biskup a spisovatel (z r. 1693).

106 let: Barsov Alexej, ruský učenec (z r. 1736).

112 let: sv. Bertin, benedikt. opat (z r. 709).

108 let: Binterim Anton Jos., františkán a spis. (z r. 1885).

101 let: Bontempi Giov. Andrea, ital. hud. skl. (z r. 1705).

112 let: Cailliaud Frédéric, cestovatel a spis. (z r. 1869).

100 let: Cambon Joseph, franc. politik (z r. 1854).

101 let: Carinci Alphonso, kuriální arcibiskup v Římě (z r. 1983).

107 let: Castelli Benedetto, benediktin, matematik a mechanik (z r. 1664).

102 let: de Castillejo Chris-

tobal, kartuzián, lékař, básník (z. r. 1596).
 108 let: sv. Cyriacus, opat (z. r. 556).
 100 let: sv. David, biskup v Anglii (z. r. 1549).
 110 let: Demonax z Kypru, filosof (z. r. 160).
 105 let: Doell Johann Veit, něm. medailér (z. r. 1855).
 100 let: sv. Emilian, poustevník (z. r. 574).
 110 let: sv. Eusignius, vojín-mučedník (z. r. 362).
 100 let: Fabius Quintus Max. Rullianus, válečník (z. r. 290).
 104 let: Fontana Pietro, mědirytec (z. r. 1867).
 100 let: de Fontenelle Bernard, filosof (z. r. 1757).
 101 let: Garcia Manuel, hud. pedagog (z. r. 1906).
 106 let: sv. Gilbert Sempringham, zakl. řehole (z. r. 1189).
 108 let: Gorgias, filosof (z. r. 375 př. Kr.).
 100 let: Grolmann Heinrich, něm. právní učenec (z. r. 1840).
 110 let: sv. Gualterius, opat (koncem života oslepl) - z. r. 1070).
 106 let: Hanzeli Adeodat, augustinián, historik (z. r. 1767).
 108 let: Hasler Hans Leo, něm. hud. sklad. (z. r. 1612).
 110 let: Hermanarich, král ostrogot. (z. r. 375, sebevrah).
 109 let: Heyer Karl Justus, botanik, spis. (z. r. 1856).
 100 let: Hieronymus z Kardié, historik (z. kol. r. 280 př. Kr.).
 102 let: Hosius, učený biskup z Cordoby (z. r. 358).
 100 let: Houston Samuel, president, Texas (z. r. 1863).
 103 let: Chevreul Michel E., franc. chemik (z. r. 1889).
 110 let: sv. Izák (Sabag), patriarcha armén. (z. r. 440).
 100 let: sv. Jan Mičlenlivý, biskup (z. r. 559).
 100 let: Janusz I., mazovský kníže (z. r. 1429).
 112 let: Kalnyševskij Pjotr, ataman, koz. (z. r. 1803).
 100 let: Kempf Nikolaus, kartuzián, pedagog (z. r. 1497).
 101 let: Kubín Jos. Štěpán, český spisovatel (z. r. 1965).
 108 let: Kundrát Benedikt, dominikán. spisov. (z. r. 1912).
 102 let: Lebíd (Abu Akil), arabský básník (z. r. 662).
 100 let: Malatesta de Verucchio, válečník (z. r. 1312).
 100 let: Maš-ar Abu Džafar, astrolog (z. r. 885).
 101 let: Montefiore Moses Chaim, židov. filantrop. (z. r. 1885).
 103 let: Muravjev-Apostol Matvěj, ruský revolucionář (z. r. 1886).
 116 let: sv. Narcis, biskup jeruzalémský (z. r. 212).
 101 let: Paničkov Dimitrij, bulharský buditel (z. r. 1909).
 112 let: sv. Pavel Thebský, první poustevník (z. r. 342).
 100 let: Phiops II., egyptský král (kolem r. 2300 př. Kr.).
 103 let: Pizzaro Hernando, válečník (z. r. 1578).
 101 let: Raem Mohan Roy, zakl. ind. sekty (z. r. 1883).
 100 let: sv. Ramuold, opat, (z. r. 1001).
 120 let: sv. Romuald, zakl. řeh. kamaldulské (z. r. 1027).
 103 let: Roy Patrick, irský kněz-trpitel, lidumil (z. r. 1868).
 107 let: Saadi Mušarraf, perský básník (z. r. 1291).
 120 let: sv. Simeon, biskup jeruzalémský (z. r. 107).
 100 let: sv. Šimon Stock, karmelitán (z. r. 1265).
 100 let: Peire Cardinal, trubadúr (zemř. před. r. 1250).
 103 let: Terentia, první manželka Ciceronova).
 105 let: sv. Theodosius, zaklad. klášterů (z. r. 529).

100 let: Tizian Vecellio, slavný malíř (z. r. 1576).
 100 let: Valerius Corvus Marcus, státník (z. r. 299 př. Kr.).
 117 let: Wagnerová Kordula, převorka kláštera na St. Brně (z. r. 1569).
 100 let: Zuhair ben Abi Selma, arabský básník (z. r. 630).
 Požehnané stáří musí být přiznáno také všem, kdo se dožili 90 až 99 roků, zvláště když to bylo v poměrném tělesném zdraví a duševní seznam žesti. Vypsal jsem z lexikonů 927 jmen: z toho 44 světců, 7 papežů, 20 kardinálů, 82 biskupů, 45 řeholníků, 41 katol. kněží, 20 panovníků, 58 válečníků, 84 státníků nebo politiků, 220 učenců, 156 umělců, 35 básníků, 82 spisovatelů a 33 jiných význač. osob. Žen je mezi devadesátníky jen 46. Škoda, že nelze uveřejnit úplný seznam stařešin. Alespoň čeští devadesátníci budtež připomenuti. Kromě zmíněných stoletých Kubína, Kundráta a Wagnerové a žijících P. Václava Bělohávkova Svatohora (nar. 1870), kapitul. vikáře Jos. Kratochvíla (nar. 1876) a exprovinciála P. Leopolda Škarka (nar. 1874) máme u nás 92 devadesátníků:
 92 let: Bachtík Ferdinand, hud. sklad. a pedagog (z. r. 1957).
 93 let: Bella Ján Levoslav, býv. kněz, hud. sklad. (z. r. 1936).
 91 let: Bezruč Petr (Vašek), básník (z. r. 1958).
 93 let: Bennowitz Antonín, čes. hud. pedagog (z. r. 1926).
 91 let: Blaetterbauer Severin, čs. skladatel a kapelník (z. r. 1892).
 94 let: Bulíř Karel, lékař, spisovatel (z. r. 1962).
 90 let: Čapek Josef, sklad. a dirigent (z. r. 1915).
 91 let: Čeněk Bohumil, hud. pedagog a sklad. (z. r. 1960).
 95 let: Čermák Karel, děkan, spisov. (z. r. 1881).
 90 let: Černá Růžena, sociolog. spis. (z. r. 1957).
 91 let: Decastello Josef, čes. učitel, hud. (z. r. 1845).
 Přes 90 let: pan z Dubé Ondřej, válečník a státník (z. r. 1412).
 98 let: Fanta Josef, architekt (z. r. 1954).
 97 let: Flos František, spis. beletr. (z. r. 1961).
 92 let: Foerster Jos. Bohuslav, hud. sklad. (z. r. 1951).
 93 let: Hála Antonín, farář, homiletik (z. r. 1962).
 92 let: Hanl Karel, biskup v Hradci Král. (z. r. 1874).
 91 let: Hošek František, prof. bohosloví, spis. (z. r. 1918).
 93 let: Huml Jan, pedag. spisov. (z. r. 1948).
 94 let: Chvojka Edmund, lékař, spisov. (z. r. 1959).
 90 let: Jan I., biskup pražský (z. r. 1139).
 93 let: Jan IV. z Dražic, biskup pražský (z. r. 1343).
 94 let: Javůrek Karel, malíř (z. r. 1909).
 92 let: Jiránek Alois, hud. sklad. (z. r. 1950).
 93 let: Jedlička František, učitel, hud. (z. r. 1899).
 91 let: Kalenský Josef (Urbánek), spis. beletr. (z. r. 1951).
 93 let: Kaňka Jan, právník, hud. sklad. (z. r. 1865).
 93 let: Khun Karel, býv. jezuita, kanovník v Praze, spis. (z. r. 1829).
 90 let: Kindl František, kapelník, hud. sklad. (z. r. 1928).
 94 let: Klíma František, farář, spis. (z. r. 1941).
 90 let: Klouda Antonín, politik, redaktor (z. r. 1961).
 90 let: Kolář Jan, konstruktér (z. r. 1958).

90 let: Koněrna Josef, spis. beletr. (z. r. 1948).
 95 let: Koranda Václav, utrakvis. kněz, spis. (z. r. 1519).
 90 let: Korbel František, konsul, průmyslník v USA (z. r. 1920).
 91 let: Kořenský Josef, cestovatel, spisovatel (z. r. 1938).
 90 let: Kott Frant. Štěpán, čes. lexikograf (z. r. 1915).
 93 let: Králík Vilém, probošt, spisov. (z. r. 1909).
 98 let: Kříž z Telče Oldřich, kanovník, spisov. (z. r. 1504).
 94 let: Křížik František, vynálezce (z. r. 1941).
 93 let: Kuba Ludvík, malíř, spisov., sběratel písní (z. r. 1956).
 92 let: Kubát Emanuel, učitel, hud. sklad. (z. r. 1922).
 91 let: Kučera Jan Frant., hud. sklad. (z. r. 1836).
 90 let: Kvičala Jan, politik, spisov. (z. r. 1951).
 96 let: Kyselková Františka, sběratelka písní (z. r. 1951).
 93 let: Lhota Antonín, malíř (z. r. 1905).
 94 let: Malý Ladislav, historik, beletr. (z. r. 1956).
 92 let: Marek Antonín, farář v Libuni, básník (z. r. 1877).
 92 let: Mareš František, archivář, historik (z. r. 1942).
 96 let: Mueller František, čes. malíř (z. r. 1793).
 91 let: Nerad František, historik (z. r. 1956).
 93 let: Němec Bohumil, botanik, politik (z. r. 1966).
 97 let: Novák Frant. J., hosp. spisov., redaktor (z. r. 1957).
 90 let: Novotný Jan Nep., děkan, redaktor (z. r. 1932).
 90 let: Opletal Josef, hosp. spisov. (z. r. 1953).
 92 let: Pánek František, politik (z. r. 1945).
 98 let: Páral Šebestián, kněz, publicista (z. r. 1960).
 91 let: Pokorný J. V. (Pikulič), spisovatel (z. r. 1933).
 96 let: Pechová Emma, herečka (z. r. 1965).
 92 let: Prokop z Prahy, nejvyš. písař, spisov. (z. r. 1482).
 92 let: Radecký Josef, hrabě, rakouský maršál (z. r. 1858).
 92 let: Remeš Mořic, geolog (z. r. 1959).
 90 let: Renner Jan, český historik (z. r. 1959).
 92 let: Rozkošný Jan, politik, sociolog (z. r. 1947).
 90 let: Růžička Jeroným, benediktin, historik (z. r. 1884).
 90 let: Řehák Jan, prelát, spisov. (z. r. 1901).
 98 let: Řehák Karel Lev, kněz, historik (z. r. 1941).
 92 let: Semík Matěj, důstojník-kartograf (z. r. 1961).
 91 let: Skočdopole Antonín, prelát, theolog (z. r. 1919).
 92 let: Smrček Antonín, technik, spis. (z. r. 1951).
 90 let: Smrčka Otakar, filolog (z. r. 1960).
 90 let: Soldát Alois, Msgr., historik (z. r. 1952).
 90 let: Srbík František, překladatel (z. r. 1897).
 94 let: Stancel Valentin, čes. jez. misionář, astronom (z. r. 1715).
 91 let: Svozil Jan, sociolog, spis. (z. r. 1946).
 90 let: Šelbický Adolf, kněz, redaktor (z. r. 1959).
 92 let: Škola Jan, pedagog, spis. (z. r. 1949).
 91 let: Šnajdauf Antonín, redaktor, básník, historik (z. r. 1951).
 91 let: Štancel Augustin, Msgr., spisov. (z. r. 1962).
 93 let: Švéda Jan, kněz, spis. (z. r. 1921).
 94 let: Vajs Josef, Msgr., učenec (z. r. 1959).

90 let: Vaněk Ferdinand, spisov. topograf (z. r. 1939).
 90 let: Vejvodský František, lékař, spis. (z. r. 1939).
 91 let: Velenovský Josef, přírodovědec (z. r. 1949).
 92 let: Vlasák Josef, velmistr křížovn. (z. r. 1959).
 92 let: Voborník Jan, historik (z. r. 1946).
 92 let: Vojaček Ignác, hud. sklad. (z. r. 1917).
 94 let: Volfová Adéla, herečka (z. r. 1940).

PŘÁVNÍ PORADNA

Zajímavý dotaz nám došel od vdp. B. F. na Znojmsku:

1. Je možno činit v závěti dodatek — podmínku? Např.: Odkazují majetek synovi s podmínkou, že po jeho smrti případně sestřiným dětem?
2. Lze si dnes ve smlouvě vyhradit ještě výměnek?
3. Když zůstavitel nechá více závětí, která je platná?

Odpovědi:

1. Podle § 478 obč. zákona jakékoliv podmínky, připojené k závěti, nemají právní následky. Podmínka — „svůj majetek odkazují dceři s podmínkou, že se do roka provdá za pana X“, nemůže vázat občanku ve svobodném rozhodování o sobě. Zděním-li majetek s podmínkou, že po mé smrti případně sourozencům, naruším zákon, podle něhož dědi opět moji potomci a manželka. Nelze proto brát na podmínky a dodatky zřetel.

2. Výměnek v naturálních rozhodně ne, ale pro rodiče nabývajících ještě státní notářství zřizují „doživotní právo užívání bytu“. V obci do 5000 obyvatel se k tomuto zřízení práva vyžaduje souhlas MNV (MěstNV), v obcích větších rozhoduje MěstNV, který byt dekretuje podle zásad bytové politiky, kterou smlouvou mezi rodiči a dětmi nelze narušovat. V zásadě jde o osobní zá vazek, který se nikam neknihuje (poz. knihy jsou zrušeny) a rodiče jsou vždy závislí na vlastníku domku a jeho ochotě. Často si proto rodiče nechávají část domku, např. 1/20, poněvadž jako např. 1/20, poněvadž jako spoluvlastníci rod. domku mají na byt právo.

3. Je vždy platná závěť posledního data podle § 480 obč. zákona. (O závětech viz pojednání v předchozích číslech DP.)

Dr. V.

OCHRANA PROTI POŽÁRU

Obraz červeného kohouta posazeného na střechu jako symbol ohně je obraz tak sugestivní, že i my spojíme kapitolu o střechách se statí o požární ochraně.

Co je požár? Požár je hoření, které se vymklo z kontroly lidí. Hoření je chemická reakce, při níž se hořlavá látka slučuje se vzdušným kyslíkem a proces probíhá za doprovodu úkazů fyzikálních, tj. za doprovodu tepla a světla, při tom dochází také k suchým destilacím a vývinu kouře. Jestliže hořící látky se spalují za nedostatečného přístupu vzduchu, dochází ke vzniku kyslíčnicku uhelnatého, který je hořlavý, prudce jedovatý a se vzduchem tvoří výbušnou směs. Vznik ohně nemusí být vždy způsoben zapálením sírkou, odhozením hořící cigarety nebo jiskrou elektrického vedení, tedy jasně otevřeným ohněm. Některé látky se mohou vznítit samy, jestliže na vzduchu vysychají a okysličováním v nich vzniká teplo, to se může stát i ve sklepech, jestliže je tam složena velká hromada uhlí vysoká ke čtyřem metrům, říkáme pak, že dochází k samovznícení. K samovznícení dojde i tehdy, jestliže budete mít blízko nějakého dřeva elektrický teplomet, protože když se dřevo stálým zahříváním zahřeje na teplotu vyšší než 280 °C, vzplane. Právě tak se mohou vznítit páry hořlavých kapalin nebo plynů, jsou-li ve větším množství nahromaděny v místnosti, kde stojí rozžhavená kamna. Naproti tomu víme, že aby látka vůbec hořela, musí mít určitou teplotu, říkáme jí bod vzplanutí, a je-li dále zahřívána, nastává na bodu zápalnosti trvalé hoření. Tak např. petrolej vzplane až tehdy, je-li zahřát na teplotu 21–65 °C a topné oleje při 65–125 °C, a tím si vysvětlíme, proč třeba v mrazu nelze nastartovat motor, protože i benzin má svůj bod vzplanutí při teplotě asi 21 °C.

Tato suchá data nám již napovídají zásady hašení, a to: buď zamezíme přístupu vzduchu třeba zasypaním hlinou, nebo snížíme teplotu látky pod bod vzplanutí, a to se děje ve většině případů nejučinněji vodou, protože vodou odnímáme hořícímu předmětu teplo tím, že se sama ohřívá a mění v páru. Zásobování požárníků vodou je řízeno předpisy a představte si potřebu vody k hašení v číslech, když spotřeba vody podle druhu hašeného objektu je od 6,7 do 50 litrů za vteřinu na jeden požár. Vodou však nesmíme hasit: draslík, sodík, karbidy, žhavé a hořící kovy, hořící uhelný nebo dřevitý prach, silnoproudé elektrické zařízení. Hořící látky kapalně můžeme hasit vodou, ale ne plným proudem, aby se hořlaviny nerozstříkávaly, ale jen s vodou mísily a tím ztrácely svoji schopnost hořet. Hořící plyn hasíme tak, že se snažíme oddělit, tj. uzavřít přívod plynu a zbývajícím plyn necháme vyhořet, ovšem za současného chránění okolí vodní sprchou.

Hasicí přístroje, u nás populárně nazývané minimaxy, mají za náplň chemické prostředky tuhé, kapalně i plynné, a jejich účelem je většinou případů je zamezit přístup vzduchu, ať již tak, že hořící předmět pokryjí pěnou, nebo jeho povrch chemicky přetvoří apod. Přesto nejsou chemické prostředky univerzálními hasicími prostředky. Tak tetraclórem (bezbarvá kapalina, jejíž páry mají ostrý zápach) nemáme hasit látky hořící za vysokých teplot nebo dlouhotrvající požáry a ohně v uzavřených prostorách, neboť tetraclor se rozkládá na prudce jedovaté látky (chlor, chlorovodík a fosgen), a proto ve vyjmenovaných případech požárů jej nemůžeme používat; zato, protože je naprosto nevodivý, hodí se k hašení požárů silnoproudých a slaboproudých elektrických zařízení a k hašení automobilových požárů na volném prostranství. Dalším velmi dobrým hasicím prostředkem proti požárům elektrických zařízení jsou hasicí prášky a kyslíčník uhlíčitý. Kapalným kyslíčnickem uhlíčitým užíváme s úspěchem také k hašení hořících olejů, všech hořlavých kapalin, éteru, karbidu, acetylénu, sirouhliku a stlačených plynů v ocelových lahvích. Na hašených předmětech tvoří kapalným kyslíčnickem uhlíčitým po rozstříku sniž, je však neúčinný při požárech látek rostlinného původu, prachu a kovů. K hašení pěnou lze poznamenat, že co se nemá hasit vodou, nemá se ani hasit pěnou s jedinou výjimkou, přesto, že se jedná také o hašení prachu, totiž velmi dobře se osvědčilo hašení pěnou při požárech uhelných bunkrů, protože pěna uplívá na svislých a šikmých stěnách bunkrů a tak zabraňuje opětovnému vznícení látek, které již byly uhašeny. Hasicí pěna vytváří na povrchu hořících předmětů obal, který zamezuje přístupu vzduchu, a totéž můžeme při počátku požáru udělat vlastníma rukama, v nichž máme nějakou deku nebo

i vlastní kabát či cokoliv jiného, čím můžeme srazit plameny na celé ploše a oheň udušit. Nepodaří-li se nám to okamžitě a chytne-li i to, co máme v ruce a čím hasíme, pak ovšem musíme použít již dalších účinnějších prostředků, které již byly vyjmenovány. A připomeňme si i to, že na základě principu zamezení přístupu vzduchu můžeme vznik každého požáru potlačit zahájením pískem, a to i hoří-li elektron, hliník nebo elektrické zařízení, v těchto případech musí být ovšem písek naprosto suchý.

Z hlediska odolnosti proti ohni posuzujeme stavební konstrukce podle toho, po kolik minut tyto konstrukce oheň zadržují nebo mu odolávají, aniž ztratí nosnost a stabilitu, a teplota na povrchu protilehlé straně ohně nepřestoupí teplotu 150 °C a nevzniknou v nich trhliny, jimiž by se mohl požár rozšířit. Minimální dobou, po kterou mají konstrukce zadržet šíření požáru, je doba 30 minut při teplotě 880 °C. Jsou to např.: vápenné omítky nastavované cementem a omítky sádrové 1,5 cm tl., stěny z cihel nebo kamenů o tloušťce aspoň 6 cm, betonové přčky, přčky ze dřeva oboustranně omítnuté, dřevěné stropy s nehořlavým násypem a omítnutým podhledem, betonové střešní konstrukce aspoň 5 cm tl., schody pískovcové, betonové nebo dubové, pilíře a opěry zděné, betonové, ocelové a dřevěné s omítkou, dveře z dubových fošen zapadající do zárubně s kamenným prahem. To znamená, že nemůžeme-li zabránit rozrůstání se požáru, můžeme ještě vyklízovat a zachraňovat ostatní dosud nezachvácené prostory, pokud nám ovšem dovolí horko a popř. i dým. Znovu však zaslouží zdůraznění, co již bylo řečeno v textu mezi jiným, že totiž schody z přírodních kamenů po 30 minutách nepovažujeme za konstrukci nadále odolnou ohni. Jestliže však již vyjmenované mají větší tloušťky, a to: stěny cihelné a kamenné na nastavovanou maltu od tl. 12 centimetrů, stěny z dutých cihel s podélnými dutinami 25 cm, betonové zdi 10 cm tl., klenuté stropy, železobetonové desky 10 cm tl., pilíře zděné i betonové 40 cm tl., železobetonové vzpěry 30 cm tl., sloupce ocelové a litinové obložené na tl. 6 cm nehořlavými látkami, tyto všechny stavební hmoty a konstrukce vydrží žár až 1025 °C po dobu 90 minut. Po té době se prakticky hroutlí každá konstrukce, není-li požár hašen. Z tohoto přehledu je možno propočítat pravděpodobnou odolnost konstrukce vašeho objektu než přijedou požárníci nebo než začnete hasit svépomocí.

Abychom si učinili představu o tom, jak požár roste, uvědomte si, že teplota ohně dosahuje během 5 až 10 minut 700 °C a že bylo pokusem dokázáno toto: při požáru normálně zařízeného pokoje za dobrého přístupu vzduchu během 15 minut hoří všechny předměty v místnosti a do té doby lze ještě použít hasicích přístrojů, v 17. minutě žár dosahuje vrcholu a proti ohni lze již bojovat jen zvenčí okny a dveřmi, a nestane-li se tak, pak za 24 minut celá místnost vyhoří. Všimněte si u tohoto pokusu, jak přímo předpokladem růstu požáru je dobrý přístup vzduchu, jak podporují požár ti, kteří ve snaze zachránit co nejvíce, zotevirají v hořícím domě dveře a okna všech místností. Máme si počínat právě naopak, oheň lokalizovat; lokalizovat, to však neznamená oheň uzavřít, ale hasit. Jestliže by přístup vzduchu byl omezen, pak požár bude sice probíhat pomaleji, ale i v takovém případě třeba jen otevření dveří přinese takové množství kyslíku do koncentrovaných zplodin hoření, že může dojít k výbuchu, který pak vyrazí plameny do celého okolí.

A ještě jednou je nutno zdůraznit poměrně malou odolnost ocelových konstrukcí proti ohni, protože právě ocelová konstrukce je konstrukcí tak mnohých našich kůr. Ocelové pilíře v průřezu do 100 cm² odolávají 15 minut, do 200 cm² 18 minut atd., až průřez 400 cm² odolává 30 minut, jestliže ovšem tyto pilíře jsou obloženy, pak jejich odolnost je 30 minut minimum, to už bylo výředu řečeno. Dveře s ocelovými dutými křídly brání ohni 30 minut, a je-li mezera vyplněna nehořlavou nerostnou vatou, pak 72 minut, okna ze skla s drátěnou vložkou v ocelovém křídle 60 minut a stěna ze skleněných dutých tvárnic 17 minut. Vracím se znovu k problému odolnosti ocelové konstrukce proto, že ocel vnuká lidem pocit bezpečí, ocel však při požáru sálá, měkne, kroutí se a nakonec se roztéká, a tak se onen pudový pocit důvěry v pevnost železa může stát v případě požáru tragickým omylem.

Arch. Miroslav Potučník

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

DIECÉSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Vyznamenání:

Steinbach Josef, os. farář, Varvažov, jmenován osobním děkanem 22. 7. 1966 (č. 847/66).

Lála František, os. děkan, Veselí nad Luž., jmenován biskupským notářem 18. 10. 1966 (č. 1212/66).

Němec Václav, administrátor, Sušice, jmenován osobním arciděkanem 28. 10. 1966 (č. 1213/66).

Ustanovení:

Pospíchal František, os. arciděkan, Domažlice, městským a venkovským vikářem vikariátu domažlického od 1. 9. 1966 (č. 983/66).

Hejhal Milan, administrátor, Čížkov, se souhlasem apošt. administratury v Praze excurrento administrátorem v Budislavicích (o. Plzeň-jih) od 1. 10. 1966 (č. 1166/66).

Kohout Rudolf, administrátor, Vimperk, vikariátním sekretářem vikariátu prachatického od 15. 10. 1966 (č. 1175/66).

Skála Josef, administrátor, Zbýnice, administrátorem v Novém Rychnově (o. Pelhřimov) od 15. 10. 1966 (č. 1199/66).

Pernegr František, administrátorem ve Zbýnicích a excur. administrátorem v Horách Matky Boží (o. Klatovy) od 15. 10. 1966 (č. 1244/66).

Novotný Václav, administrátor, Řečň, administrátorem v Újezdě sv. Kříže a excur. administrátorem v Bělé nad Radbuzou (o. Domažlice) a v Bernarticích a v Dubci (o. Tachov) od 1. 11. 1966 (č. 1269/66).

Penzionování:

Šít Ferdinand, farář v Novém Rychnově penzionován od 15. 10. 1966 (č. 984/66).

